

بسم الله الرحمن الرحيم

تفسير ديوبندي

مرتب

الحاج مولوي عبد الحنان

فاضل جامعة العلوم الاسلاميه بنوري ټاون

معاون

احمد ياسين

مكتبه حبيبيه كندهار

اقرأ باسم
ربك الذي خلق
۱۴
۳۸
باور کتابتون
BAWAR KETABTOON

هذا بيان للنّاس وهدى ورحمة وموعظة للمتقين

تفسير ديوبندي

ترجمه اوتفسير دييان القران، معارف القران ، تعليم القران اوتفسير كابلي ، څخه منتخب

مرتب: الحاج مولوی عبد الحنان صاحب مدظلهم
فاضل جامعة العلوم الاسلامية علامه بنوري ټاون
مهتمم مدرسه عربيه اسلاميه جامع مسجد رحماني

معاون: احمد یاسین عفا الله عنه
خلیفه مجاز
حضرت حاجی احمد الله صاحب دامت برکاتهم عالیه

مدرسه عربيه اسلاميه جامع مسجد رحماني لښکرګاه، هلمند

www.jamairahmani.org

انتساب

دخپل مشفق اومحترم استاذبلکه استاذ الاساتذه امام المجاهدین شیخ الحدیث حضرت مولانا مفتي نظام الدین شامزی شهید رحمه الله پر نامه هغه شخصیت چي خپل دعمر قیمتي سرمایه یي دالله جل جلاله ددین دترویج اوتبلیغ په هرمیدان کي لکه جهاد ، تبلیغ ، تدریس ، افتاء اوتصنیف اوتالیف کي مصرف اودژوند آخري لمحاتي یي پر شهادت غوندي مقام باندي پای ته ورسیدې روح دي تل اباد وي همداشان دخپل گران او مشفق اوپالونکي پلارالحاج ډاکټر مولوي مختاراحمدصاحب په خدمت کي دکم ذات چي داحقر دپاره دیو مثالي پلار اووالد حیثیت لري کم چي زما په دیني تربیت کي تر خپله وسه پوري ځاني اومالي قرباني ورکړي دی ده اوهمداشان دخپلو ټولو استاذانو په خدمت کي پیش کوم کومو چي زما ظاهري او باطني تربیه راکړیده اوهمداشان دخپل مخلص ملگري او همکار احمد یاسین صاحب په خدمت کي او دغه ادنی خدمت ددغو اشخاصو داجازت څخه بغیر ددوی په خدمت کي پیش کوم الله جل جلاله دي قبول اومقبول وگرځوي. آمین:

روز قیامت هرکسی باخویش دارد نامه
من نیز حاضر شوم تفسیر قران دربغل

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

الحمد لله الذی نزّل الفرقان علی عبده ورسوله النذير وزيّن القرآن بالمعنى والتفسير وجعل لهذا العمل المبارک من العلمآء الجمّ الغفير والصلوة والسلام على من جآء الى عباد الله بالتبشير وعلى آله وصحبه الذين قاموا لنصرة الدين المنير وفازوا فی هذا العمل بالفوز الكبير : امّا بعد فاعوذ بالله من الشيطن الرجيم بسم الله الرحمن الرحيم :(ولقد يسّر نا القرآن للذكر فهل من مدكّر) وقال النبیّ ﷺ خيركم من تعلّم القرآن وعلّمه الحديث

عزتمندو مسلمانانو وروڼو دغه موجوده تفسیر چي ستاسي په لاسو کښي دی مسمی په **تفسير ديوبندي** سره داڅه نوی او نااشناتفسیر نه دی بلکي دا یو انتخاب دديوبندي علماوو دتفاسيرو څخه : دبنده په زړه او دماغ کي ډېره وخته داسي یو فکر راګرځيدی چي کاشکي په ساده اوآسانه افغانی پښتو کي یوداسي خدمت قرآن کریم ته سوی وای چي دهرلفظ ترجمه په جدول اوخانه کي ورسره بنده وای او بیا لاندي روانه ترجمه په څه وضاحت ورسره وای او دتلاوت دپاره يي جلا حروف اورسم الخط دقرآن کریم ورسره وای اوبیا ددغو شیانو سره سره يي پر بیاض باندي يوه حاشيه دتفسيري فوائدو په عنوان هم ورسره مل وای خودايوه تمنا دوخته څخه وه اوالله ﷻ هغه ذات دی چي هغه ته هيڅ شی مشکل نه دی هم ددغه الله ﷻ توفيق وو چي دا تمنا آخر کار په عملي جذبه سره بدله سوه او دا کار تر يوه حده دغه ځای ته ورسيدی چي اوس يي تاسي وينی او داصرف يوازی ديوه کس کار نه وو نو هغه وو چي پسله ډيري مودې مي يومخلص او خوږ او په کار پوه هوښيار ملګری پيدا کړي جناب احمد ياسين صاحب چي ددغه ترجمې او تفسير شريف په ليکلو کي زما سره دومره زياته او پیاوړې نه ستړي کيدونکي ملګرتيا وکړه که يي چيري سره پر تله کړی نو ترمازيات کار د دغه تفسيرشريف په ليکلو کي ده تر سره کړی دی الله ﷻ دي دده په عمر، عمل ،اولاد ،اودنيا ،کي بېشميره برکتونه کښيږدي : مخکي هم ددغه تفسير آخره سيپاره موږ عليحده چاپ کړې وه او اوس مو هغه آخري سيپاره ور سره يوځای چاپ کړه نورو هم ډيرودوستانوزموږ سره په دغه دخير په کار او دقرآن کريم په خدمت کي خصوصاً په چاپ کي مالي او ځاني مرستي کړي دي الله ﷻ دي ورته بې انتها اجرونه ورکړی.

دتفسير ديوبندي يو څو خصوصيات او امتيازات

اوله ليکه اوکرښه : چي په ژړ رنګ ده او په غټ رسم الخط سره ليکل سويده داد قرآن کريم دتلاوت دپاره ده : دوهمه ليکه او کرښه : چي هره جمله يا کلمه دقرآن کريم په خانه کښي په تور رنګ ليکل سوې اوبنده ده دا مو دمعنی اوترجمې دهوسايي لپاره په خانه کي رابندي کړي. دريمه ليکه يا کرښه : چي هغه هم په رنګ سره توره ده او په خانه کښي بنده ده داالفظي ترجمه ده هر لفظ اودهغه معنی مو په خانه کي دآسانتيا لپاره په خانه کي بنده کړيده چي بيا پر ويونکي باندي ترجمه ګډه وډه نه سي. څلورمه ليکه يا کرښه : چي په سره رنګ ليکل

سویده دادایاتونو روانه او آسانه او وضاحت والا ترجمه ده چي په آساني سره دآیت یا دجملې مطلب ځیني تر لاسه کیږي. پنځم : پر بیاض باندي او دصفحې پریوه طرف باندي مختصر تفسیر لیکل سوی دی دبعضي جملو یا دځینو ایاتونو یعني دومره اندازه تفسیر ي فوائد چي دهغه گنجایش په حاشیه کي وو لکه دځیني ایاتونو شان نزول ، یا فضیلت ، یا مهمه فائده او مطلب وغیره .

دتفسیر دیوبندي ماخذ اومرجع یا هغه تفاسیر چي دده په جوړولو کي اخیستل ځیني سوي وي

دتفسیر دیوبندي په جوړولو اولیکلو کي مو ددغه تفاسیرو اوتراجمو څخه اخذ کړی دی : **تفسیر کابلی** چي په اردو کي په تفسیر عثماني سره شهرت لري ترجمه یي دمولانا محمود الحسن دیوبندي رحمه الله ده توری او ترجمه اوروانه ترجمه موټوله دتفسیر کابلي څخه رااخیستي ده او ځیني ځایونه چي ډیر کم دي هغه مو بیا د**تعلیم القران** چي دډاکټر محمد دین صاحب دی دهغه څخه اخذ کړی دی او ځیني ځایونه مو د **بیان القران** څخه اخذ کړی دی چي دحضرت مولانا اشرف علی تهانوي صاحب رحمه الله تفسیر اوترجمه دی داخو دترجمې خبره سوه : اوپاته سوه دبیاض حاشیه یا تفسیري فوائد مو ټوله د **معارف القران** څخه چي دحضرت مولانا مفتي محمد شفیع صاحب رحمه الله مقبول او معتمد اومشهور بین العلماء والعوام تفسیر دی دهغه څخه رااخیستي دي:

نوم موولي تفسیر دیوبندي پر کښیښووی ؟

تاسي ته اوس تیره سول چي دکومو تراجمو یا تفاسیر وڅخه موږ په دغه ترجمه او تفسیر کي اخذ کړی دی هغه ټوله دهغه علماوو دي کم چي په مذهب او مشرب سره احناف دي او عقیدةً ددیوبندي مسلک سره تعلق لري او دادوخت علماء عاملین بزرگان اوشیخان اومقبول صاحب نسبت والا کسان تیر سوي دي نو مودیوې ښې نیک فالی داخیستلو په خاطر پر دغه تفسیر باندي دتفسیر دیوبندي نوم کښیښووی او دالله جل جلاله څخه مو داارزوا و دعا ده لکه څنگه چي الله جل جلاله ددغه علماوو وخدمتونو او تصانیفو اوعلومو ته قبولیت ورکړی وو همداشان دي الله جل جلاله زموږ دغه ادنی کوښښ ته هم داسي قبولیت ورپه نصیب کړي هم په دنیا کي او هم په آخرت کي اودغه کوشش دي الله جل جلاله دخپل رضا اوخوښي سبب وگرځوي آمین ثمّ آمین.

یو عاجزانه درخواست

بنده ضعیف او ملگرویي ترخپل بندگي وسعت او طاقته پوري پوره پوره کوشش کړی دی چي څه خطا که لفظي وي او که معنوي وي هغه اصلاح کړي اوخو واره مو ټوله ترجمه او تفسیر او رسم الخط دقرآن کریم تر نظر ایستلی دی خو بیا هم انسان فطرة او خلقة کمزوری دی که چیري تاسي ته خدا نخواسته څه لفظي خطا یا معنوي خطا په نظر درته راغله چي ځیني وختونه دچاپ یا کمپیوټري سبب او مشکل دوجي پیښیږي نو دهغې داصلاح کوشش وکړی او زموږ سره پر لاندي لیکل سوو شمیرو باندي رابطه وکړی چي په آینده چاپ کي یي اصلاح کړو. والسلام

یو اهم خبرداری

موږ مخکي داخبره ذکر کړل چي دڅلورو معتمدو تفاسیرو څخه موږ په دغه ترجمه او تفسیر کي اخذ کړی دی : **بیان القران** دمولانا اشرف علي تهانوي رحمه الله. **معارف القران** دمفتي محمد شفیع صاحب رحمه الله **تفسیر کابلی** دمولانا محمود الحسن دیو بندي رحمه الله او **تعلیم القران** دداکتر محمد دین صاحب : که چیري چاته دیوې جملې یا لفظ په معنی او ترجمه کي څه اشکال ورپیدا کیدی نو دې دجذباتو او احساساتو څخه کار نه اخلي موجوده تفاسیر اوتراجمو ته دي رجوع وکړي او باید خپله تسلي حاصله کړي او که ددغو تراجمو اوتفاسیرو دتایید باوجود هم تسلي نه سوه ورته حاصله نو والی الله المشتکی ځکه چي موږ دخپل ځان اوطرف څخه کمه معنی اوترجمه نه ده په کښي کړي ترڅه وخته چي یي تایید ددغه تفاسیرو اوتراجمو څخه نه وي سوی. والله هوالهادی وهویهدی السبیل .

حــرّره العبد الضــعیف عبــد الحنان خــادم المدرســة العربیــة الاســلامیة هلمنــد
لشکرګاه سابقاً وخطیب جامع مسجد العزیز کندهار حالاً
۱۴۳۲/ ۱۷/۹ رمضان المبارک لیلة الیوم الخمیس

داړیکو شمیره : ۰۷۵۳۰۱۱۲۹۰ --- ۰۷۹۶۸۱۶۱۹۳ ---- ۰۷۰۴۹۶۲۱۶۳

یو څه د احمد یاسین له طرفه

عزتمندو ویونکو دمذکوره تفسیر شریف دکمپیوټرچاري چي محترم **الحاج مولوي عبد الحنان صاحب** یي نسبت وما ناچیز بنده ته کړی دی په دی کښی زه دالله جل جلاله څخه ډیر شکر ګزاریم چی ، دداسی عظمت خاوند شخصیت چی دخپل عمر ټوله حصه یئ دالله جل جلاله ددین په زده کړه ، تدریس، تبلیغ، تصنیفاتو او داسلام ددین د خدمت په چارو کښی تیرکړی دی، دداسی شخصیت سره د تعلق باعث ؤ چی ما ته الله جل جلاله دا توان راکړی چی زه پر سر دمځکی د قرآن کریم مقدس کتاب خدمت وکړم الله جل جلاله دی د الحاج مولوی عبد الحنان صاحب په علم، عمر او عمل کښی پوره خیر او برکت او فیوضات ور نصیب کړی، دا په حقیقت کښي زما کمال نه دی، بلکه دالله جل جلاله فضل وکرم او زما د والد **قاری احمد جان نظامی صاحب** هغه شخصیت چی زما په ښوونه ، روزنه او تربیت کښی پوره ونډه لری او هم دارنګه زما د شیخ اومرشد حضرت صوفي **الحاج احمد الله صاحب** دامت برکاته چی دحضرت اقدس مولانا شاه **حکیم محمد اختر صاحب** دامت برکاته خلیفه مجاز دی د داسی عزتمند، مشفق شخصیت چی دخپل ژوند یو حصه یئ داسلام دین دپراختیا، تبلیغ ،اصلاحی بیاناتو او وخپل اهل صحبتو ته د ملغلرو غوندو په اصلاحی مشورو کښی تیر کړی دی دهغوی دعاوی ، فیض اوبرکت دی، دداسی شخصیت دصحبت باعث ؤ چی الله جل جلاله ماته دداسی خدمت توان راکړی، او داخبره هم دذکر کولو قابله ګنم چی زما مشر ورور اوماته قابل د احترام جناب **محمود جان نظامی** هم زما سره په دغه مقدس خدمت کښی په پوره جذبه او اخلاص و همدردئ سره کومک کړی دئ، الله جل جلاله دي زموږ دټولو څخه دغه کوشش او عمل قبول او مقبول وګرځوی او په آینده کښی دی هم موږ ته دداسی محبوبو اعمالو او داسلام د دین او دالله جل جلاله دکتاب او دنبی کریم صلی الله علیه وسلم دتعلیماتو دخدمت کولو توفیق دژوند تر آخیری سلګئ پوری رانصیب کړی. آمین

دقران کریم په اړه اهم معلومات

۱ دتفسیر شریف پیژندنه او دهغه دماخذ مختصر بیان ۲ دتلاوت اداب

۳ دځینو سورتونو فضائل ۴ قراني معلومات

بسم الله الرحمن الرحیم

امابعد فقد قال الله تعالی فی القرآن المجید و الفرقان الحمید انزل الله علیک الکتاب و الحکمة وعلّمک مالم تکن تعلم وکان فضل الله علیک عظیماً (سورة النساء) ۱۱۳

وعن عثمان قال قال رسول الله ﷺ خیر کم من تعلم القرآن وعلّمه (رواه البخاری)

دتفسیر شریف علم

په عربي ژبه کي دتفسیر لفظي معنی ده: ښکاره کول. او په اصطلاح کي علم تفسیر هغه علم ته وايي په کم کي چي دقرآن کریم معنی بیان کړه کیږي او احکام او حکمتونه يي په ډاګه واضح کړل کیږي . البرهان . په قرآن کریم کي نبي کریم ﷺ ته په خطاب کولو سره ارشاد دی. وانزلنا الیک الذکر لتبیّن للنّاس ما نزّل الیهم : او موږ پر تا نازل کړی دی قرآن ددې دپاره چي ته خلګو ته هغه خبري په وضاحت سره بیان کړې کومي چي دوی ته نازلي کړی سوي دي :

علم تفسیر دې امّت څنګه محفوظ کړی ؟ په دې لاره کي دوی څنګه تکلیفونه برداشت کړه ؟ او داکوشش تر څو مرحلو تیر سو ؟

ددې ډیر اوږد او زړه کشوونکی تاریخ دی چي دايي ځای نه دی دلته په لنډه توګه سره داښوول مقصود دي چي دقرآن کریم دتفسیر ماخذ (یعني هغه ځایونه چي دهغو څخه تفسیر رااخیستل کیږي)کوم کوم دي ؟ او پر علم تفسیر چي کوم بې شمیره کتابونه په هره ژبه کي پیدا کیږي دوی دقرآن کریم په تشریح کي دکومو سرچینو څخه استفاده کړې ده دغه سرچیني تول شپږ ۶ دي .

۱ اولنی ماخذقران کریم : دعلم تفسیراولنی ماخذ قرآن کریم دی ځکه چي داسي ډیر کیږي چي په یوه آیت کي څه خبره مجمله او تشریح طلب وي نو دقرآن کریم بل آیت ددې مفهوم واضح کړي مثلاً دسورت فاتحې په دعا کي داجمله موجوده ده چي. صراط الذین انعمت علیهم یعني موږ ته دهغو خلګو دلاري هدایت وکې پر کوموچي ستا انعام وسو : اوس دلته داخبره واضحه نه ده چي هغه کوم خلګ دي پر کومو چي الله ﷻ انعام وفرمايي لیکن په یوه بل آیت کي دا په واضح ډول سره متعین کړه سوه لکه چي ارشاد دی : فاولئک مع الذین انعم الله علیهم من النبیین والصدیقین والشهدآء والصالحین : داهغه خلګ دي پر کومو چي الله ﷻ انعام کړی دی یعني انبیآء ، صدیقین ، شهدآء ، او صالحین خلګ : لکه چي مفسرین کرام چي کله دیوه آیت تفسیر

کوي نو ترټولو اول دا ګوري چي ددې آيت تفسير په خپله په قرآن کريم کي بل ځاى سته او که نه ؟ که موجود وي نو تر ټولو اول دوى دغه اختيار وي . معارف القران ج ۱ ص۳۸ مکتبه حبيبيه

۲دوهم ماخذ حديث شريف : حديث دنبي کريم ﷺ اقوالو او افعالوته وايي او دا مخکي بيان سوي دي چي الله ﷻ دقرآن کريم سره ځکه دى ﷺ مبعوث کړى وو چي خلګو ته دقرآن کريم تشريح ښکار ښکاره بيان کړي لکه چي ده ﷺ په خپل قول او عمل دواړو سره دغه فرض په ښه شان سره پوره کړى او په حقيقت کي دنبي کريم ﷺ پوره ژوند مبارک دقرآن کريم عملي تفسير دى په دې وجه مفسرينو په قرآن کريم دپوهيدو دپاره په دوهمه درجه کي ترټولو زيات زور پر حديث ورکړى دى او دحديثو په رڼا کي يي دقرآن کريم معنى متعينه کړيده الخ .

۳دريم ماخذ دصحابه کرامو اقوال : صحابه کرامو رضي الله عنهم دقرآن کريم تعليم سيدا په سيدا دنبي کريم ﷺ څخه حاصل کړى وو او پر دې سربيره دوحي دنزول په وخت کي دوى په خپله موجود وه په دې وجه دکومو آيتونو تفسير چي دقرآن او حديث څخه نسي معلوميداى په دغو کي تر ټولو زيات اهميت دصحابه کرامو رضي الله عنهم واقوالوته حاصل دى البته که ديوه آيت په تفسير کي دصحابه کرامو رضي الله عنهم اقوال مختلف وي نو وروسته مفسرين بيا دنورو دليلونو په رڼا کي وه يوه ته پر بل باندي ترجيح ورکوي چي هغه خپل ځان ته اصول او قواعد لري :

څلورم ماخذ دتابعينو رحمة الله عليهم اقوال : دصحابه کرامو رضي الله عنهم څخه وروسته بيا دتابعينو رحمة الله عليهم درجه راځي دا هغه حضرات دي کومو چي دقرآن کريم تفسير دصحابه کرامو رضي الله عنهم څخه زده کړى دى په دې وجه ددوى اقوال هم په علم تفسير کي دلوى اهميت لرونکي دي که څه هم په دې باره کي دعلماوو اختلاف دى چي ده تابعينو رحمة الله عليهم اقوال په تفسير کي حجت دي که نه دي ؟ ليکن دا اهميت څخه يي انکار نه سي کيداى : الاتقان ، معارف القران ج ۱ ص۴۱ مکتبه حبيبيه

پنځم ماخذ دعربو لغت : قرآن کريم کله چي په عربي ژبه کي نازل سوى دى په دې وجه دقرآن کريم دتفسير دپاره په دې ژبه مکمل عبور حاصلول ضروري دي . دقرآن کريم ډير اياتونه داسي دي چي دهغوتر شا کوم شان نزول يا څه بله فقهي يا کلامي مسئله نه وي . په دې وجه ددغو په تفسير کي دنبي کريم ﷺ يا صحابه کرامو رضي الله عنهم يا تابعينو رحمة الله عليهم اقوال منقول نه وي ځکه نو ددغه اياتونو دتفسير ذريعه يوازي دعربو لغت وي او دلغت پر بنياد باندي ددغو تشريح کيداى سي الخ .

شپږم ماخذ تدبّر او استنباط : دتفسير شريف آخري ماخذ تدبر او استنباط دى دقرآن کريم نکتې او اسرار يو داسي بې پايانه درياب دى چي هيڅ طرف او پاى يي نسته ځکه نو چي کوم سړي ته الله ﷻ په اسلامي علوموکي بصيرت ورکړى وي هغه چي څومره په دې کي غور او فکر کوي دغومره په دې کي نوي رازونه او نکتې مخ ته راځي ځکه نو مفسرينو کرامو رحمة الله عليهم دخپل تدبر نتيجې هم په خپلو تفسيرونو کي بيان کړي دي . ليکن دا رازونه او نکتې هغه وخت دقبليدو قابلي دي کله چي ددغه لوړو ذکر سوو ماخذونو سره يي ټکر او اختلاف نه وي او يا ديو بل شرعي اصول سره په ټکر کي نه وي واقع الخ تفصيل په معارف القرآن کي وګورى . الاتقان ، معارف القران ج ۱ ص۴۱ مکتبه حبيبيه

فائده : داسرائيلي رواياتو حکم په حواله دتفاسيرو

اسرآئليات هغه روايتونو ته وايي کم چي د اهل کتابو يهودو او نصاراوو څخه موږ ته رارسيدلي دي په اوله زمانه کي دمفسرينو رحمة الله عليهم عادت وو چي دوی به تر يوه آيت لاندي هر هغه قسم روايتونه ليکل کوم چي به دوی ته په سند سره رسيدلي وه په دي کي ډير روايتونه د اسرآئلياتو هم وه په دي وجه ددغو دحقيقت څخه خبريدل هم ضروري دي : ددې حقيقت دادی چي ځينو اصحابو رضي الله عنهم او تابعينو رحمة الله عليهم او ل د اهل کتابو دمذهب سره تعلق ساتی بيا چي کله دوی په اسلام باندي مشرف سول او دقرآن کريم تعليم يي حاصل کړی نو دوی ته په قرآن کريم کي دتيرو امتونو ډير هغه واقعات په نظر راغلل کوم چي دوی دتيرو مذهبونو په کتابونو کي ويلي وه ځکه نو هغو به دقرآني واقعاتو په سلسله کي هغه تفصيلونه مسلمانانو ته بيانول کوم چي به دوی دخپل مذهب په کتابونو کي ليدلي وه دغه داسرآئلياتو په نامه سره دتفسير په کتابونو کي داخل سوي دي :

حافظ ابن کثير رحمة الله عليه ليکلي دي چي د اسرآئلياتو درې قسمونه دي : ١اول : هغه روايتونه دي دکومو صداقت چي په قرآن ،سنت او نورو دلائلو سره ثابت دی مثلا دفرعون غرقيدل او دحضرت موسی عليه السلام کوه طور ته تشريف وړل اونور .

٢دوهم : هغه روايتونه دي دکومو دروغوالی چي په قرآن او سنت او نورو دلائلو سره ثابت دی مثلا په اسرآئيلي روايتونوکي دا ذکر دي چي حضرت سليمان عليه السلام په خپل آخري عمر کي العياذ بالله مرتد سوی وو ددې ترديد په قرآن کريم سره ثابت دی : وما کفر سليمان ولکنّ الشياطين کفروا : يعني سليمان عليه السلام نه وو کافرسوی شيطانان کافران سوي وه اويانور داسي خرافات الخ .

٣دريم : هغه روايتونه دي دکومو په باره کي چي قرآن کريم او سنت او نور شرعي دليلونه پته خوله دي لکه دتورات احکام او نور. دداسي روايتونو په باره کي دنبي کريم صلی الله عليه وسلم تعليم دادی چي ددې په باره کي سکوت اختياره کړی سي نه دې تکذيب وسي نه دې تصديق وسي . اختلاف دعلماوو په دغه کي دی چي دداسي روايتونو نقل کول جائز دي که يا ؟ ابن کثير رحمة الله عليه ليکلي دي چي نقل کول يي جائز دي خو فائده نسته په کښي ځکه چي په شرعي اعتبار سره دغه حجت نه دي . مقدمه ابن کثير الاتقان ، معارف القران ج ١ ص ٤١ مکتبه حبيبيه

مشهور تفاسيراو دهغو نومونه

١ تفسير ابن جرير : دعلامه ابو جعفر محمد بن جرير طبري رحمة الله عليه متوفی س ٣١٠ هج تاليف دی :
٢ تفسير ابن کثير : دحافظ عماد الدين ابو الفدآء اسماعيل ابن کثير دمشقي شافعي رحمة الله عليه متوفی س ٧٧٥ هج تصنيف دی :٣ تفسير القرطبي : داد علامه ابو عبدالله محمد ابن احمد ابن ابي بکر فرح القرطبي رحمة الله عليه متوفی س ٦٧١ هج تصنيف دی :٤ تفسير کبير : داد امام فخر الدين رازي رحمة الله عليه متوفی س ٦٠٦ هج تصنيف دی :٥ تفسير البحر المحيط : داد امام ابوبکر جصاص رازي رحمة الله عليه متوفی

س ۳۷۰ هج تصنیف دی :۶ تفسیر الدر المنثور : داد علامه جلال الدین سیوطي رحمة الله علیه متوفی س ۹۱۱ ه تصنیف دی :۷ تفسیر مظهري : داد علامه قاضي ثنآء الله صاحب پاني پتي رحمة الله علیه متوفی ۱۲۲۵هج تصنیف دی :۸ روح المعاني : داد بغداد دآخري دور دمشهور غټ عالم علامه محمود آلوسي رحمة الله علیه متوفی ۱۲۷۰ هج تصنیف دی الخ : ، معارف القران ج ۱ص۴۵ مکتبه حبیبیه

د قرآن مجید دتلاوت ادبونه

آداب جمع د ادب ده ادب وښه حالت او ښه عادت ته ویل کیږي قرآن مجید ځان لره خاص ادبونه لري که ده هغه ادبو سره د قرآن مجید تلاوت سم وکړل سي نو هغه ثواب به دتلاوت کوونکي په برخه کیږي کم چي په حدیثو کښي راغلی دی، هسي خو دتلاوت ادبونه ډېردي خو موږدلته یوڅو اهم ادبونه وخپلو مسلمانانو متیدونو وروڼوته وړاندي کوو خدای پاک ﷻ دي دعملي کولو توفیق موږ او تاسو ټولو ته را په برخه کړي.

(۱) دمخارجو اوصفاتو زده کړه (۲)په ښه اوازسره ویل (۳)خاص دالله ﷻ درضا لپاره ویل ریا به نه وي پکښي (۴)په معنی کي فکر کول (۵)اودس ورته کول (۶)مسواک ورته وهل (۷)عطرورته پاشل (۸)داربړمی په وخت کي تلاوت درول (۹)په عام بازارونو او دجاهلانو په مجلسو کي نه ویل (۱۰)دتلاوت په منځ کی دخندا اوخبرو ثخه ځان ساتل (۱۱)پاکه اوښه جامه ورته په تن کول (۱۲)په ډېري عاجزۍ سره مخ پر قبله ورته کښینستل (۱۳)مخکي تر قرأت اعوذباالله او بسم الله په درمیانه اوآز کښي ویل (۱۴) که چېري دلوړ اوآز دتلاوت کولو ثخه وچاته تکلیف رسیدی هلته قراړ ویل (۱۵)دتلاوت په وخت کی داخیال پیدا کول چی زه قرآن په الله اوروم که دانه وي دومره فکرخو بایدووهي چی الله ﷻ زما تلاوت اوري (۱۶)دسورة تین په اخرکي (بلی و انا علی ذالک من الشاهدین) (۱۷)دسورت مرسلات په اخرکي امنّا باالله ویل (۱۸) دفبای الاربکما تکذبان) وروسته (ولابشی من نعمک ربنانکذّب فلک الحمد) (۱۹) دسورت الملک په اخرکي الله رب العلمین ویل (۲۰)دوالضّحی سورت ثخه بیاتر اخره پوري دهرسورت پرختمیدو باندي الله اکبرویل (۲۱)دسجدي ایت چی کله راسي سجده کول : سجده تلاوت په ټول قرآن کریم کي دحنفي مذهب موافق څوارلس ځایه ده :

دسجده تلاوت طریقه

دسجده تلاوت طریقه داسی ده چي نیت دسجدې تلاوت کولو وکړه بیله لاسو دپورته کولو وغوړته بیا وسجدې ته ولاړسه په الله اکبرویلو سره په سجده کي دلمانځه په ډول تسبیحات وو ایه بیا الله اکبر وو ایه سرراپورته کړه بس سجده خلاصه سوه سلام ګرځول او التحیاته ویل نه غواړي (۲۲)دتلاوت په اخرکي صدق الله العظیم ویل.
(خلاصة التجوید معلم التجوید خاتمه فصل اول)

د قرآن مجید د بعضي سورتونو فضائل

هسي خو په بعضو تفاسيروکي دهر سورت فضيلت ليکلئ دئ ليکن دصحيح احاديثو څخه دڅو شميرلو سورتو فضيلت ثابتيږي چې په لنډه توګه يې موږ لاندې په ترتيب سره درته وړاندي کوو :

د سورة بقرى او سورة ال عمران فضيلت

دحضرت ابوهريره ﷺ څخه روايت دي چې نبي کريم ﷺ وفرمايل چې خپل دکورو څخه قبرونه مه جوړوی (دالله ﷻ ذکر او تلاوت پکښې کوی)بيايې وفرمايله چې بلکي په کوموکوروکي چې سورة بقره ويل کيږي دهغه څخه شيطان په تيښته ځئ ۲ رسول الله ﷺ فرمايي چې دوه روښانه سورتونه واياست (سورة بقره او سورة ال عمران) ځکه چې دا دواړه دقيامت په ورځ د دوو سائبانانو په ډول سره راځي او وه خپل ويونکي ته به دبخښي او د درجودلوړلو لپاره دخدای پاک ﷻ په حضورکي ډيرزيات سفارش او شفاعت کوي.

داية الکرسي شريفي فضيلت

۳ په يوه حديث شريف کي راغلي دي چې کله تاسو دشپې لخوا وخپل بسترې ته دخوب لپاره ولاړسئ نوايت الکرسي وواياست کچيري داسي وکړئ نو دالله ﷻ لخوا به پرتاسو باندي يو چو کيدار وټاکل سي او ستاسي وخواته به نژدې شيطان نه راځي (بخاري شريف)او په بعضو احاديثوکی راغلي دي چې ايت الکرسي دټوله قرآن کريم داياتونو سردار دی (حصن حصين)

د سورة بقرې دآخري دوو اياتونو فضيلت

دسورة بقرې اخري دوه اياتونه (په دې دواړو کي چې کمې دعاګاني دي) ددې په هکله دالله پاک ﷻ داوعده ده چي له دوئ څخه ددعاءهره حصه چې تاسي وواياست الله پاک ﷻ به ددې موافق ضرورتاسي ته هغه شئ درکوي. (مسلم شريف)

د سورة يس شريف فضيلت

دحضرت عطاء بن ابی رباح رحمه الله څخه روايت دي چې چادورځي په اول کی سورة يس تلاوت کړئ دهغه ټوله حاجتونه به ورپوره کيږي (مشکوة شريف) په بل حديث شريف کي دي چې چاسورة ياسين دالله ﷻ درضا په نيت ووايه دهغه مخکني ګناهونه به بخښل کيږي لهذا خپل پرمړوباندي يي واياست (مشکوة شريف) يعني کوم کسان چي ومرګ ته نژدې وي.

د سورة الواقعه فضيلت

په حديث شريف کي راغلي دي چاچي سورة واقعه د هرماښام دلمانځه وروسته تلاوت کړه پرهغه به هيڅ کله لوږه اونيستي هم رانسي . (شعب الايمان)

د سورة کهف فضيلت

داحضرت ابو سعيد خدري ﷺ څخه روايت دی چي نبي کريم ﷺ وفرمايل چاچي د جمعې په ورځ سورة کهف تلاوت کړئ دهغه لپاره به ددو جمعوپه مينځ کی نور روښانه کيږی (الدعوات الکبير) يعنی دهغه زړه به روښانه وی.

د سورة الملک فضيلت

د حضرت ابو هريرة ﷺ څخه روايت دي چی ما په قرآن کريم کي يو سورة ليدلئ دئ چي دهغه ديرش اياتونه دي دغه ديوه سړي شفاعت وکړی تردې اندازې چي هغه وبخښل سو هغه سورة الملک دی. (ترمذی شريف)

د سورة الم سجده فضيلت

دا سورة چی سړی تلاوت کوي الله پاک ﷻ به هغه د قبر د عذاب څخه خلاصوي (مشکوة شريف)

د سورة الحشر اخري درې ايتونه او دهغه فضيلت

هر څوک چی درې ځله اعوذبالله السميع العليم من الشيطن الرجيم ووائی وروسته ورپسي د سورة الحشر اخري درې ايتونه ووائی نو الله پاک ﷻ دهغه لپاره اويازره ملائکی مقرره وي چي په دغه ورځ ترماښامه پوري ودده ته د رحمت دعاء کوي او که په دغه ورځ مړسو دشهيد مرتبه به الله ﷻ ورکوي او که يی ماښام داسي وکړه ترسهاره به بيا دغه وعده ورسره وی (ترمذي دارمي)

د سورة الزلزال سورة الکافرون سورة الاخلاص فضيلت

د حضرت ابن عباس ﷺ څخه روايت دي چي سرور دو عالم ﷺ وفرمايله چي سورة زلزال دنيمائی قرآن سره برابر دئ او سورة قل هو الله د قرآن د دريمی سره برابر دی او سورة الکافرون د قرآن د څلورمي سره برابر دی .
(ترمذي شريف)

د سورة التکاثر فضيلت

که څوک غواړي چي دورځي د زروايتونو ثواب ترلاسه کي هغه دي يو ځل سورة الهکم التکاثر تلاوت کړي
(شعب الايمان)

د سورت الفلق او سورت الناس فضيلت

دا سورتونه ویل اوپرځان دمول دهرقسم ناخاپه مرض او سحرجادو تعویذ کوډو او شیطاني اثراتو څخه د ژغورني یوه لاثاني دواء ده دحضرت عایشي ﷺ څخه روایت دی چي هره شپه چي به کله رسول الله ﷺ بستري ته دخوب لپاره راغلئ نوسورة قل هو الله او قل اعوذ برب الفلق او قل اعوذبرب الناس به یی ویل پرلاسونو به یي دم کړه بیا به یي ټوله بدن په مسح کوئ (بخاري شريف)

د ختم صحیح طریقه

دقرآن مجید دختم سنت طریقه داده چی کله سورة الناس پای ته ورسیږي نوبیرته داول څخه دقرآن مجید تلاوت تر (اولئک هم المفلحون) پوري وکړی وبس.(معلم التجوید)

دقرآن کریم دتلاوت فضایل داحادیثو په رڼا کښی

ابوهریره ﷺ فرمایی چي نبي کریم ﷺ وفرمایل چاچي دقرآن کریم څخه یوایات تلاوت کړی نوهغه ایات به دقیامت په ورځ دده لپاره نور اورڼاسي او چاچي غوږ دقرآن کریم دایاتونو داوریدلو لپاره ونیوئ هغه ته به څونیکۍ لیکل کیږي. رواه احمد والبیهقی فی شعب الایمان کنزالعمال ج۱ص۵۴۳جمع الفوایدج۲ص۱۲۴

دیوه ایت تلاوت دعرش څخه علاوه دهر څه څخه افضل دی

دحضرت صهیب ﷺ څخه روایت دی چي نبي کریم ﷺ وفرمایل زمادي قسم په هغه ذات وي چي دچا په قبضه کښي زما روح دی بي شکه دقرآن کریم یو ایت اوریدل دډیري غټي ډوډی تر خیرات کولو هم ثواب لري او دالله ﷻ دکتاب یو ایت تلاوت کول دعرش څخه علاوه تر هر شی افضل دئ.
کنزالعمال ج۱ص۵۳۵خرجه ابو الشیخ و الدیلمی

دیوه ایت په تلاوت سره په جنت کښي لوړه درجه

دحضرت عبدالله ابن عمربن العاص ﷺ څخه روایت دی چي نبي کریم ﷺ وفرمایل چاچي دقرآن کریم یو ایت تلاوت کړی دابه دده لپاره په جنت کښي سبب دلوړوالي ددرجوسي اودرڼا اونور ځراغ به سي.
رواه البیهقی فی شعب الایمان کنزالعمال ج۱ص۵۴۷

ددیرشو ایاتونو پرتلاوت دهر مشکل څخه نجات

دحضرت عبدالله بن عمر ﷺ څخه روایت دي چي نبی کریم ﷺ وفرمایل چاچي په شپه کښي دېرش ایاتونه تلاوت کړل ده ته په دغه شپه کښي هیڅ درِنده تکلیف نه سي رسولای اونه کوم غل ده ته تاوان رسولای سي دده ذات اودده اهل خاني ته اودده مال اودولت ته به هیڅ تاوان نه رسیږي او سلامتي به ورکول کیږی.کنزالعَمال ج۱ص۵۳۷

دخلويښتو ،سلو ،اودوه سوو ، اوپنځه سوه اياتونودتلاوت فضايل

دحضرت انس رضی الله عنه څخه روايت دي چي نبي كريم ﷺ وفرمايل چاچي څلويښت اياتونه په شپه كښي تلاوت كړل هغه به دغافلينو څخه نه ليكل كيږي اوچاچي سل اياتونه تلاوت كړل هغه به د ادبناكه اوتابعداره خلكو څخه ليكل كيږي اوچاچي دوه سوه اياتونه تلاوت كړل دقيامت په ورځ به قرآن كريم دده سره جګړه نه كوي اوچاچي پنځه سوه اياتونه تلاوت كړل دهغه لپاره دثواب يوه خزانه ليكل كيږي.

رواه البيهقى فى شعب الايمان ،كنزالعمال ج١ص٥٣٧

دحضرت ابوهريره رضی الله عنه څخه روايت دي چي نبي كريم ﷺ وفرمايل دقرآن كريم تعليم حاصل كړئ اودهغه تلاوت وكړئ اوبيا بيده سئ ارام وكړئ بي شكه دقرآن كريم مثال دهغه كس لپاره چي تلاوت يې كوي اوزده يې كړئ دهغه لوښي په شان دئ چي دمشكو څخه ډك وي اودهغه څخه هرځاى معطر اوخوشبوداره وي اوچاچي دقرآن تعليم حاصل كړى اوبيايې ارام وكړى عمل يې ونه كړى باندي حال داچي قرآن كريم دده په زړه كښي موجودوي دده مثال دپوست دهغه برتن اولوښي په شان دي چي په هغه كښي مشك وي ليكن خو سريې بند اوتړلى وي چي خوشبو نه ځني راوځي. رواه الترمذى والنسايى وابن ماجه وابن حبان مشكوة المصابيح ج١ص١٨٧ج١ص٧٨

ځينى قرآنى معلومات

دقرآن كريم دنزول تاريخ

قرآنكريم په اصل كښي كلام الٰهي دى په دې وجه داول څخه په لوح محفوظ كښې موجود دى په قرآن كريم كې دالله ﷻ ارشاد دى (بل هو قرآن مجيد فى لوح محفوظ) بلكه دغه قرآن دئ په لوح محفوظ كښي بيا دلوح محفوظ څخه دده نزول دوه واره سوى دئ يو وارټوله پوره ددنيا اسمان ته په بيت العزت كښي نازل سوى دى : بيت العزت ته بيت المعمور هم وائى دامقام دكعبې شريفي پر برابري په اسمان كښي دملايكو دعبادت ځاى دئ اودغه نزول په ليلة القدر كښي سوى دى٢ بيا دوهم وار پرنبي كريمﷺ باندي لږلږ دضرورت په اندازه نازيليدى تردې چي په ٢٣ درويشت كاله كښي ددغه مقدس كتاب تكميل وسو اودادوهم ځل نازليدل دقرآن كريم ووا ودهغه شروع هغه وخت وسوه چي عمرمبارك دنبى كريمﷺ ٤٠ كاله سؤ ددغه نزول ابتداهم دصحيح تاريخ په حساب په روژه كښي وه په كوم كښي چي څوكاله وروسته دبدر غزا راپيښه سوه ليكن دا شپه دروژې په كوم تاريخ كښي وه په دې كښي اختلاف دى هيڅ يقيني خبره نسته په ځينو روايتونو كښي دروژي اوولسمه په ځينو كښي ١٩نولسمه اوپه ځينو كښي ٢٧اويشتمه شپه معلوميږي.(تفسير ابن جرير)

ترټولو اول نازل سوی ایاتونه

صحیح قول دادی چي پرنبي کریم ﷺ باندي دقرآن کریم ترټولو اول چي کوم ایاتونه نازل سوه هغه دسورة علق ابتدایي ایاتونه دي چي دواقعي پوره تفصیل یې په صحیح بخاري شریف کښي دحضرت عایشي رضي الله عنها په روایت سره ذکردی هغه اولني ایاتونه دغه دي (اقرا باسم ربک الذی خلق : خلق الانسان من علق : اقرأ وربک الاکرم : الذی علّم بالقلم : علّم الانسان مالم یعلم) تر دې وروسته بیا تردرو کالو پوري دوحی سلسله بنده وه دغي زمانې ته دفترت وحي زمانه وائي،

د مکي او مدني ایاتونو پیژندنه

تاسی به دقرآن کریم دسورتونو په عنوان کښی لیدلي وي چي دځینو سورتونو سره مکي او دځینو سره مدني لیکل سوي وي ددغه الفاظو په صحیح مفهوم باندي پوهیدل ضروري دي

(۱) دتفسیر شریف دعلماوو په اصطلاح کښي دمکي ایات مطلب هغه ایتونه وي چي پرنبي کریم ﷺ دمدینې منورې دهجرت څخه مخکښي نازل سوي وي .

(۲) اوځینی مفسرین بیا دمکي مطلب دا بولي چي دا دمکې مکرمې په ښار کښي نازل سوي وي لیکن دا مطلب صحیح نه دی ځکه چي ډیر ایاتونه داسي دي کوم چي دمکې مکرمې په ښار کي نه دي نازل سوي لیکن دهجرت مخکښي نازل سوي دي خو بیا هم مکي دي تردې چي هغه ایاتونه هم مکي دي کوم چي ومدینې منورې ته دسفر په دوران کښي پر نبي کریم ﷺ نازل سوي دي دغه شان ډیر ایاتونه داسي دي چي دمدینې منورې په ښار کي نه دي نازل سوي مګر هغه مدني دي لکه چي دهجرت وروسته نبي کریم ﷺ ته ډیر سفرونه مخ ته راغلي دي ددغه سفرو په دوران کښي چي کوم ایاتونه نازل سوي دي داټول مدني دي ځکه چي تر هجرت وروسته نازل سوي دي تردې چي هغه ایاتونه هم مدني دي کوم چي دمکې مکرمې دفتحې پرموقع باندي دمکې په ښار کښي نازل سوي دي لکه دقرآن کریم دغه ایت (اِن اللّهَ یامرکُم ان تؤدوا الامانات الی اهلها) دا ایات مدنی دی او حال دا چي په مکه مکرمه کښی نازل سوی دی. البرهان ج۱ ص۸۸ مناهل العرفان ج۱ ص۱۸۸ معارف القران ج۱ ص۱۳

او بیا ځینی سورتونه داسی دي چي ټول له پوره مکي یا مدني وي او ځیني سورتونه بیا داسي دي چي پوره سورت مکي وي فقط یو څو ایاتونه مدني وي او ځیني وختونه ددې بر عکس وي او ددې څخه دا هم واضحه سول چي دیو سورت مکي او مدني کیدل عموماً دا اکثرو ایاتونو په اعتبار سره وي ، مناهل العرفان ج۱ ص۱۹۲ معارف القران ج۱ ص۱۳

دمکي او مدني ایاتونو خصوصیات

دعلم تفسیر عالمانو دمکي او مدني سورتونو پلټنه کړې ده او ددوئ یو څه داسي خصوصیات یې بیان کړي دي چي دهغو څخه په اول نظر کښي دا معلومیږي چي دا سورت مکي دی که مدني دی او په هغو کښي ځیني خصوصیات

دقاعدې کلي حیثیت لري او ځینې بیا دقاعدې اکثري حیثیت لري.

کلي قاعدې دادي

(۱) هرهغه سورت چې په هغه کښې لفظ د (کلا) راغلئ وي هغه مکي دئ دغه لفظ په پنځلس سورتونوکښې ۳۳واره راغلي دي اوداټول ایاتونه دقرآن کریم په اخري نیمايي حصه کښې دي (۲)هرهغه سورت په کوم کښې چې دسجدې آیت راسي هغه سورت مکي دي (۳)دسورت بقرې څخه ماسوا هرهغه سورت په کوم کښې چې دادم علیه السلام او ابلیس واقعه ذکر ده مکي دي (۴) هرهغه سورت په کوم کښې چې دجهاداجازه یادهغه داحکاموذکر دئ هغه مدني دي (۵) هرهغه ایات په کوم کښې چې دمنافقینوذکرراغلئ دئ هغه مدني دي اوڅه نور خصوصیات بیا عمومي او اکثري دي کلي نه دي داختصار په وجې مودهغو ذکر پرېښوو، معارف القرآن ج۱ص۱۴

دقرآن کریم اهسته اهسته نازلیدل

مخکې داخبره تیره سویده چې پرنبي کریم ﷺ باندي قرآن کریم دفعة اوپه یو وارنه دی نازل سوی بلکي لږلږتقریباً په درویشت کاله کښې نازل سو ځیني وختونه به جبرائیل امین دیو کوچني ایت سره بلکي دایت دیوه جزسره تشریف راوړئ او ځیني وختونه به یې څوڅوایاتونه راوړل:

ولي قرآن کریم ټوله په یوه ځل اویو وارسره نه نازلیدئ ؟ :

امام رازي رحمة الله علیه په تفسیر کبیر کښې دقرآن کریم دتدریجي او اهسته اهسته دنازلیدو ډیر حکمتونه بیان کړي دي چې څه یې دادي (۱)نبي کریم ﷺ امي وو لیکل اولوستل یې نه وه زده کړي په دې وجه که ټول قرآن پریوه ځای نازل سوی وای نو یادول اوپه ضبط کښې راوستل به یې ډیر ګران وای او ددې برخلاف حضرت موسیٰ علیه السلام په لیکلو اوویلو پوهیدی نو ځکه ټول تورات پرده په یو وارسره نازل سو (۲)که پوره قرآن کریم پریوه ځای نازل سوی وای نودټولو احکامو پابندي به فوراً لازمه سوی وای اودابه ددې حکیمانه تدریج خلاف وای کوم چې په شریعت محمدي ﷺ کښې لحاظ سوی دی (۳)نبي کریم ﷺ به دخپل قوم له طرفه څخه روزانه نوي تکلیفونه برداشتول دجبرائیل امین په باربار نازل کیدلو سره اودقرآن کریم په راوړلو سره به نبي کریم ﷺ ته ددغه تکلیفونو مقابله اسانه وه اودده راتلل به دده دزړه دتقویت سبب جوړیدی (۴)دقرآن کریم یوه لویه حصه دخلګو دسوالونو دجوابونو سره تعلق لري په دې وجه ددغه ایاتونو نزول هغه وخت مناسب وو کوم وخت چې دغه سوالونه وسوه یادغه واقعات راپیښ سول. تفسیر کبیرج۶ص۳۳۶ معارف القرآن ج۱ص۱۶

شان نزول

دقرآن کریم ایاتونه پر دوه قسمه دي یو هغه ایاتونه دي کم چې الله جل جلاله دخپل طرف څخه نازل کړي دي کومه خاصه واقعه یا کوم خاص سوال او نور څه دهغه دنزول سبب نه وي جوړ سوی : دوهم هغه آیاتونه دي دکوم نزول چې دیوې

خاصي واقعې په وجه سره یا دیو سوال په جواب کښې نازل سوی وي کوم ته چي د دغه ایاتونو پس منظر او د بیان اصلي طریقه ویل پکار ده دغه پس منظر ته ده مفسرینو په اصطلاح کښې سبب د نزول یا شان نزول وایي.
(معارف القرآن ج ۲ ص ۱۷)

اووه قاریان

د علامه ابن مجاهد رحمه الله د کوشش او زیار په نتیجه کي اوه قاریان کوم چی زیات مشهور سول هغه دا دی ۱ عبد الله ابن کثیر الداری رحمه الله متوفی سنة ۱۲۰ ده په اصحابو کښې د حضرت انس بن مالک رضي الله عنه او عبد الله ابن زبیر رضي الله عنه او ابو ایوب انصاری رضي الله عنه زیارت کړی وو او دده قرات په مکه مکرمه کښې زیات مشهور دی ۲: نافع بن عبد الرحمن بن ابی نعیم متوفی سنة (۱۶۹) ده دا ویا تابعینو څخه استفاده کړې وه کوم کسان چی دابو هریرة رضي الله عنه او ابی ابن کعب رضي الله عنه او د عبد الله ابن عباس رضي الله عنهما شاګردان وه دده قرات په مدینه منوره کښې زیات مشهور سو ۳ عبد الله الحصبی رحمه الله کوم چی د ابن عامر په نامه سره معروف دی متوفی سنة ۱۱۸ ده په اصحابو کښې د حضرت نعمان بن بشیر رضي الله عنه او واثله بن اسقع زیارت کړی وو دده د قرآت زیات رواج په شام کښې وسو ۴ ابو عمرو زبان بن العلاء متوفی سنة ۱۵۴ ده د حضرت مجاهد او سعید بن جبیر په واسطه سره د حضرت ابن عباس رضي الله عنه او ابی ابن کعب رضي الله عنه څخه روایت کړی دی او دده قرات په بصره کښې ډیر مشهور سو ۵ حبیب بن خبیب الزیات مولی عکرمه بن ربیع التیمی متوفی سنة ۱۸۸ دی د حضرت سلیمان اعمش شاګرد وو او دده د حضرت عثمان رضي الله عنه او حضرت علي رضي الله عنه عبد الله بن مسعود رضي الله عنه څخه یی استفاده کړی وه ۶ عاصم بن ابی النجود الاسدی متوفی سنة ۱۲۷ دی د زر بن حبیش په واسطه سره ده حضرت عبد الله ابن مسعود رضي الله عنه او د ابو عبد الرحمن سلمی رضي الله عنه په واسطه سره د حضرت علی رضي الله عنه شاګرد دی ۷ ابو الحسن علی بن حمزه الکسایي النحوی متوفی سنة ۱۸۹ د دی وروسته ذکر سوو دروسرو حضراتو قراتونه زیات تره په کوفه کی رواج سول : (معارف القرآن ج ۱ ص ۲۲)

د حضرت عثمان رضي الله عنه په زمانه کی د قرآن کریم جمع کول

کله چی حضرت عثمان رضي الله عنه د اسلام خلیفه سونو اسلام د عربو څخه وتلی وو او د روم او ایران لیری لیری علاقو ته رسیدلی وو دهری علاقی خلک چی مسلمانید لنو هغوی به دهغو مجاهد ینو څخه یاد هغو تاجرانو څخه قران کریم زده کوی د کوم په برکت سره چی دوی مسلمانان سوي وه مخکی تاسی ویلی دی چی قرآن کریم په اوو حرفونو باندي نازل سوی دی او مختلفو صحابو کرامو رضي الله عنهم دادنبی کریم ﷺ څخه په مختلفو قرآءتونو سره زده کړی وو په دی وجه سره هر صحابی به خپلو شاګردانو ته د دغه قراءت مطابق ورزده کوی پر کوم طریقه چی به ده د نبی کریم څخه زده کړی و ودغه رنګه د قراءتونو دا اختلاف لیری لیری ملکونو ته ورسیدی ترکومه پوری چی خلک د دی حقیقت څخه خبروه چی قرآن کریم پر اوو حرفونو نازل سوی دی تر هغو پوری د دی اختلاف څخه څه خرابی نه وې پیدا سوي لیکن هر کله چې دا اختلاف لیري ملکونو ته ورسیدی او دا خبره په هغوی کښې پوره مشهوره نه کړل سوه

چې قران کريم پراوو حرفونو نازل سوی دی نو دغه وخت په خلگو کښې جگړې پيدا کول شروع سوې ځينو خلگو به خپل قرآت ته صحيح ويل او د بل هغې ته به يې غلط ويل ځکه نو حضرت عثمان ﷛ خلک راجمع کړل او وې فرمايل چې تاسي په مدينه منوره کښې زما په څنګ کښې دقرآن کريم په باره کښې ديو بل تکذيب او اختلاف کوی نو ټول راجمع سی او دقرآن کريم يوه داسې نسخه تياره کړی چې دټولو لپاره واجب الاقتداوي اودا کار حضرت عثمان ﷛ څلورو صحابه کرامو ته وسپاری زيد بن ثابت ﷛ عبد الله بن زبير ﷛ سعيد بن العاص ﷛ عبد الرحمن بن حارث بن هاشم ﷛ چې تاسي دابو بکر صديق ﷛ دصحيفو څخه نقل وکړی او داسې مصاحف تيار کړی په کمو کښې چې سورتونه هم مرتّب وي اونورو صحابه کراموبه هم کومک وکړئ او دغه لاندي کارونه دوی په خپل زيار او کوښښ سره تر سره کړل :

۱ :دحضرت ابوبکر صديق ﷛ په زمانه کښې چې کومه نسخه تياره سوې وه په هغه کښې سورتونه مرتب نه وه بلکي هر سورت جلا جلا ليکل سوي وو دغه صحابه کرامو ﷛ ټول سورتونه په ترتيب سره په يوه مصحف کښې وليکل فتح الباری ج۹ص۱۳تا ص۱۵مستدرک ج۲ص۲۲۹

۲ دقرآن کريم اياتونه يې داسې وليکل چې په رسم الحظ کښې يې ټول متواتر قرآءتونه ځای سي په دې وجه يې پردې نه نقطې ولګولې او نه حرکات يعني زور زېر پېښ چې دټولو متواترو قرآتونو مطابق وويل سي. مناهل العرفان ج۱ص ۱۵۳تا ص۲۵۴

(۳) تر اوسه چې کومه نسخه دقرآن کريم مکمله او معياري نسخه وه چې دټول امت په اجتماعي تصديق تياره سوي وي يوازې يوه وه دغه حضراتو ددې نوي تيار سوي مصحف تر يوه زيات نقلونه تيار کړل تقريباً پنځه نسخې مصاحف تيار سول اويا اووه نسخې مصاحف تيار سول چې ددنيا مختلفو اطرافو ته وليږل سول (۴) دقرآن کريم دبې شميره معياري نسخو دتيارولو څخه وروسته حضرت عثمان ﷛ دغه ټولې انفرادي نسخې وسوځلې کومې چې دمختلفو صحابه کراموسره موجودوې په دې خاطر چې درسم الخط دمسلمه قرآءتونو اجتماع اود سورتونو دترتيب په اعتبار سره ټول مصاحف يو ډول او اختلاف په کښې باقي پاته نه سی دحضرت عثمان ﷛ دغې کارنامې ته ټول امت داستحسان په نظر وکتل او ټولو اصحابو په دې کار کښې دده تائيد او حمايت وکړی فتح الباری ج۹ص۱۵معارف القرآن ج۱ص۳۳

دحضرت عثمان ﷛ دلومړی بيان سوي کارنامې څخه وروسته دامت پردغه اجماع سوه چې قرآن کريم درسم عثماني خلاف په بله طريقه سره ليکل جائزنه دی ځکه نو ددې څخه وروسته ټول مصاحف ددی طريقې مطابق وليکل سول او اصحابو او تابعينو دمصاحف عثماني نقلونه تيار کړل او دقرآن کريم خپريدل او نشريې په زياته کچه سره وکړی ليکن چونکې دانسخې دنقطو، زور، زېر، پيښ ، څخه خالي وې په دې وجه عجميانو ته ددې ويل ګران وه نو هرکله چې اسلام په عجمي ملکونو کښې منتشر سو نو ددې خبرې ضرورت محسوس سو چې پردې دې د

نقطو او حرکتو نو اضافه وکړل سي چي ټول خلګ یه په اساني سره تلاوت وکړي د دغه مقصد لپاره مختلف اقدامات وسول چي مختصر تاریخ یه داسي دی :

نقطې ټکي : په دې کښي روایتونه مختلف دي چي د قرآن کریم پر نسخو تر ټولو مخکی چا نقطې او ټکي واچول ځیني روایتونه وایی چی دا کارنامه تر ټولو مخکښي ابو الاسود دولی پوره کړه او ځینی بیا وایی دا کار دوی د حضرت علي رضي الله عنه تر هدایت لاندي وکړی او ځیني وایي چي دا کارنامه حجاج بن یوسف د حسن بصري رحمه الله ، یحیی بن یعمر رحمه الله او نضر بن عاصم اللیثی رحمه الله په ذریعه سرته ورسول . تفسیر القرطبی ج ۱ ص ۶۳ صبح الاعشی ج ۳ ص ۱۵۵ البرهان ج ۱ ص ۲۵ معارف القرآن ج ۱ ص ۳۳

حرکتونه

د نقطو په شان سره په شروع کی په قرآن کریم کښي حرکات ، زور ، زېر ، پېښ ، هم نه وه او په دې کي هم د روایتونو لوی اختلاف دئ چی تر ټولو اول حرکتونه چا کښیښول د ځینو حضراتو وینا ده چی تر ټولو مخکی ابو الاسود دولي دا کار وکړی ځینی وایی چی دا کار حجاج بن یوسف په یحیی بن یعمر رحمه الله او نضر بن عاصم لیثی رحمه الله باندی وکی تفسیر قرطبی (۶۳)

احزاب یا منزلونه

د اصحابو او تابعینو عادت وو چي په هره هفته کي به یی قرآن کریم ختموي د دې مقصد د پاره د وی د روزانه تلاوت د پاره یو مقدار مقرر کړی وو چي حزب یا منزل ورته ویل کیږي د غه رنګه ټوله قرآن کریم پر اوو حزبونو باندي تقسیم سوی وو . البرهان ج ۱ ص ۲۵۰

اجزاء یا سیپارې

نن سبا قرآن کریم پر دیرشو ۳۰ اجزاوو باندي تقسیم دی کوم ته چي ۳۰ پارې یا سیپاری وایی دا تقسیم د پارو د معنی په اعتبار سره نه دئ بلکه کوچنیانو ته د ویلو د اسانی د پاره پر دیرشو مساوي حصو باندي تقسیم کړی سوی دی لکه چي ځیني وختونه بلکل پر نیمګړی خبره باندي سیپاره ختمه سي په یقین سره دا خبره کول مشکله ده چي دا ده دیرشو سیپارو تقسیم چا کړی دئ د ه ځینو حضرات خیال دا دی چي د حضرت عثمان رضي الله عنه د مصاحفو د نقل کولو پر وخت د ه په دیرشو مختلفو صحیفو کي لیکلي وو په دې وجه دا تقسیم د هغوی د زماني دی لیکن د متقدمینو په کتابونو کي د دې هیڅ دلیل احقر ته نه دی پیدا سوی البته علامه بدر الدین زرکشي رحمه الله لیکلي دي چي د قرآن کریم دیرش سیپاری را روانی دی او د مدارسو په قرآنی نسخو کښی د دی رواج دی په ظاهره داسی معلومیږی چی دا تقسیم د اصحابو کرامو رضي الله عنهم د ور ځخه وروسته د تعلیم د اساني د پاره سوی دی والله اعلم : البرهان ج ۱ ص ۲۵۰ مناهل العرفان ج ۱ ص ۴۰۲

رکوع

یوه بله علامه کمه چې ترننه پورې رواج ده د رکوع علامه ده او ددې تعین د قرآن کریم د مضامینو په لحاظ کم چې سوی دئ یعني کم ځای چې یوه سلسله د کلام ختمه سوه هلته به پر حاشیه باندې د (ع) علامه جوړه کړه احقرته دپلټنې سره سره په مستند ډول سره دا معلومه نه سوه چې د رکوع ابتدا چا او په کم دور کی وکړه البته دا خبره تقریباً یقیني ده چې ددې علامې مقصد دا ایتونو دیو داسې متوسط مقدار تعین دی چې په یوه رکعت کي وویل سی او دې ته (رکوع) ځکه وایی چه په لمانځه کې دې ته وورسېږې نو دې رکوع وکړې په ټوله قرآن کي ۵۴۰ رکوع ګاني دي دغه رنګه که د تراویحو په هر رکعت کي یوه رکوع ووایی نو په اوه ویشتمه شپه د روژې قرآن کریم ختمیږی.
فتاوی عالمګیریه فصل التراویح ۱۹۴۱

رموز اوقاف

د تلاوت او تجوید د اسانۍ د پاره یو بل مفید کار دا وسو چې په مختلفو قرآني جملو باندې داسې اشارې ولیکل سوې د کوم ځخه چې دا معلومه سي چې د لته وقف کول (ساه) اخیستل څنګه ده ؟ دې اشاروته رموز او قاف وایی او مقصد یی دا دی چې یو غیر عربي دان انسان هم چې کله تلاوت کوي نو چې پر صحیح ځای وقف وکړي او پر غلط ځای د ساه اخیستلو ځخه ځه تبدیلي پیدا نه سي په دې کې اکثره رموز ترټولو مخکې علامه ابو عبدالله محمد بن طیفور سجاوندی رحمه الله وضع کړل النشر في القرآت العشرج۱ ص ۲۲۵: ددې رموزو تفصیل دا دی ط: داده وقف مطابق مخفف دی او ددې مطلب دا دی چې دلته خبره پوره سول نو دلته وقف کول بهتره دی ح: دا وقف جائز مخفف دی او مطلب یی دا دی چې دلته وقف کول جائز دی ز: داده وقف مجوز مخفف دی چې مطلب یی دا دی چې دلته وقف کول صحیح خو دی لیکن بهتره داده چې وقف ونکړل سي. ص: دا وقف مرخص مخفف دی او ددې مطلب دا دی چې دلته خبره پوره نه سوه لیکن کله چې جمله اوږده سوه په دې وجه د ساه اخیستلو د پاره د نورو ځایونو پر ځای دلته وقف کول پکار دی (المنح الفکریه ص ۶۳)

م: دا دوقف لازم مخفف دی او ددې مطلب دا دی چې دلته که وقف ونسي نو د آیت په معنی کی د فحش او ډیرې بدې غلطی امکان دی په دې وجه دلته وقف کول زیات بهتره دی ځیني حضرات دې ته وقف واجب هم وایی لیکن ددې ځخه مراد فقهي واجب نه دی چې په پرینښو لو یی ګناه وي بلکه مقصد یوازې دا دئ چې په ټولو اوقافو کي دلته وقف کول زیات بهتره دی. (النشر ج۱ ص۲۳۱)

لا: دا د لا تقف مخفف دئ مطلب یی دا دئ چې دلته مه دریږه لیکن منشایی دا نه ده چې دلته وقف کول ناجائز دی بلکه په دې کي ډیر ځایونه داسی دي چې په هغو کي د وقف کولو ځه منع نسته او تر دې د وروسته لفظ ځخه شروع کول هم جائز دی په دې وجه ددې صحیح مطلب دا دئ چې که دلته وقف وسي نو بهتره داده چې د وهم وار بیرته پر راو ګرځي او تر دې وروسته لفظ ځخه شروع کول ښه نه دی: النشرج۱ ص۲۳۳ :ددې رموزو په باره کي خو په یقیني طور سره ثابته ده چې دا علامه سجاوندي رحمه الله وضع کړی ده پر دې علاوه هم ځیني رموز د قرآن کریم په نسخو کي موجود دي مثلاً مع دا د معانقی مخفف دی د ا علامه په هغه ځای کي لیکل کیږي کم ځای چې په یوه ایت کي دوه تفسیرونه ممکن وي دیوه تفسیر مطابق وقف یو ځای وي او د بل مطابق بل ځای په دې وجه په دغه کي یو

ځای وقف کول کیږي لیکن دیوه ځای وقف کولو څخه وروسته بل ځای وقف کول صحیح نه دی سکته: دا دسکوت علامه ده او ددې مقصد دا دی چي دلته دریدل پکار دي لیکن چي ساه بنده نسي دا عموماً هغه ځای راوړل کیږي کم ځای چي په متصل ویلو سره دغلط فهمۍ بیره وي وقف: دلته ترسکتې لږزیات دریدل پکار دي لیکن چي ساه دلته هم بنده نسي :

ق: دادقیل علیه الوقف مخفف دئ مطلب یي دادئ چي دځینو په نزد دلته وقف دئ او دځینو په نزد نه دئ قف: دالفظ قِف دی چي معنی یی داده ودریږه او دا هغه ځای راوړل کیږي کوم ځای چي ویونکو ته دا خیال کیدای سي چي دلته وقف صحیح نه دی صلی: دا دالوصل اولی مخفف دی چی معنی یی د متصل ویل بهتره بولي (صلِ) دا دقدیوصل مخفف دی یعنی دلته خلګ دریږي.

وقف النبی ﷺ: دا پرهغه ځایونو باندي لیکل کیږي کم ځای چي دیوه روایت په وجه سره دا ثابته وی چي نبی کریم ﷺ دتلاوت کولو په وخت کي دلته وقف کړی وو.

یو ځل بیا قرآني معلومات دسوال او جواب په شکل کي

سوال: په قرآن کریم کښی څو ایاتونه څو سورتونه څو ټکي څو رکوع ګاني څو زوره، زېره، او پيښه او څو کلمي دی ؟

الجواب: ۵۵۸ رکوعاتي دي ۱۱۴ سورتونه دي ۱۲۵۳ شدونه دي ۱۷۷۱ مدونه دي ۱۰۵۶۸۴ ټکي دي ۳۹۵۸۲ زېرونه دی ۸۸۰۴ پیښونه دی ۵۳۲۴۳ زورونه دي ۳۲۳۶۷۰ حرفونه دي ۸۶۴۳۰ کلمي دي ۶۶۶۶ عام ایاتونه دي ۶۲۱۴ عراقي ایاتونه دي ۶۲۱۲ مکي ایاتونه دي ۶۲۵۰ شامي ایاتونه دي ۶۲۳۶ کوفي ایاتونه دي ۶۲۱۶ بصري ایاتونه دي (معلومات قرآني خزینه الاسرارص۹۰) سوال: ټوله قرآن کریم په څومره وخت کښی نازل سوی دی. او دڅو انبیاو ذکر په کښی سوی دئ ؟

جواب: ټوله قرآن کریم په ۲۲ کاله ۵ میاشتي او ۱۴ ورځو کښي نازل سوی دئ او په ټوله قرآن کریم کښي دڅلیرویشتو انبیاوو ذکر سته

سوال: په قرآن کریم کښي دحروف هجاء تعداد او شمیر څومره دئ او تر ټولو زیات او کم کوم حروف مستعملیږی؟

جواب: دحروفو شمیرا و تعداد په لاندي ډول سره دی:

الف ۴۸۸۷۲ ب ۱۱۴۲۸ ت ۱۱۹۹ ث ۱۲۷۶ ج ۳۲۷۳ ح ۹۷۳ خ ۲۴۱۶ د ۵۶۴۲ ذ ۴۶۹۷ ر

۱۱۷۹۳ز ۱۵۹۰س ۵۸۹۱ش ۲۲۵۳ص ۲۰۱۳ض ۱۶۰۷ط ۱۲۷۴ظ ۸۴۲ع ۹۳۲۰۰غ ۲۲۰۸ف ۸۴۹۹ ق ۶۸۱۳ک ۹۵۲۲ل ۳۴۳۲م ۲۶۵۳۵ن ۲۶۵۶۰و ۲۵۵۳۶ه ۱۹۰۷۰ی ۲۵۹۱۹لا ۳۷۲۰=ترټولو زیات چي استعمال سوی حرف دئ هغه حرف عین دئ ۹۳۲۰۰واره راغلئ دئ اوترټولو کم حرف چی استعمال سوئ دئ هغه حرف ظ ده ۸۴۲واره استعمال سوي ده. (خزینة الاسرار او معلومات قرآنی ص ۹۱)

سوال :دقرآن کریم اول مصحف چاجوړ کړی دئ؟

الجواب :حضرت ابوبکرصدیق ﷺ جوړکړی دي

سوال :سورت فاتحه په کومي سیپاری کښبي ده ؟

جواب :په هیڅ سیپاره کښبی نه ده بلکي په طور دمقدمي دقرآن کریم په شروع کښبي ذکرسوې ده .

سوال :هغه کوم صحابي دئ چي نوم یې په قرآن کریم کښبي په ښکاره سره ذکر سوی دئ ؟

الجواب :حضرت زید ﷺ دئ (فلماقضی زید منهاوطرا) (سورة الاحزاب ، پ ۲۲،آیت ۳۷)

خزینه الاسرارص۹۱

فهرست

د تفسیر دیوبندي اصل په دوو (۲) ټوکو کښې چاپ سوی دی، البته د ډېر حجم پر بنیاد مو دغه پي ډي ایف کاپي په څلورو ټوکو باندي وویشی.

جلد اول (۱)

جلد دوهم (۲)

جلد دریم (۳)

جلد څلورم (۴)

١ سُوْرَةُ الْفَاتِحَةِ مَكِّيَّةٌ ٥

اٰياتونه ٧ | ركوعي ١

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

بِسْمِ	اللّٰهِ	الرَّحْمٰنِ	الرَّحِيْمِ
(شروع كوم) په نامه	دالله	چې ډير زيات مهربان	پوره رحم لرونكى دى

شروع كوم په نامه د الله پاک چې ډير زيات مهربانه او پوره رحم كوونكى ذات دى

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ① الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ②

اَلْحَمْدُ	لِلّٰهِ	رَبِّ	الْعٰلَمِيْنَ	الرَّحْمٰنِ	الرَّحِيْمِ
ټول تعريفونه	خاص الله لره دى	چې پالونكۍ	د ټولو مخلوقاتو دى	ډير زيات مهربان	پوره رحم كوونكى

ټولى ستاينى خاص الله لره دى چې پالونكۍ د ټولو مخلوقاتو دى. هغه چې ډير مهربانه پوره رحم كوونكى دى،

مٰلِكِ يَوْمِ الدِّيْنِ ③ اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَاِيَّاكَ نَسْتَعِيْنُ ④

مٰلِكِ	يَوْمِ	الدِّيْنِ	اِيَّاكَ	نَعْبُدُ	وَاِيَّاكَ	نَسْتَعِيْنُ
څښتن (مالک)	د ورځى	د جزاء دى	خاص تاته	عبادت كوو	او خاص ستاڅخه	كومک غواړو

خاوند دى دورځى د جزاء (قيامت). خاص تالره (تاته) عبادت كوو او خاص له تا څخه مرسته (كومک) غواړو (الله).

اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيْمَ ⑤ صِرَاطَ الَّذِيْنَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ

اِهْدِنَا	الصِّرَاطَ	الْمُسْتَقِيْمَ	صِرَاطَ	الَّذِيْنَ	اَنْعَمْتَ	عَلَيْهِمْ
وښيه موږته	لاره	سيده (سمه)	لاره	دهغو كسانو	چې انعام كړى دى تا	پر هغو باندى

وښيه موږ ته سيده لاره. لاره د هغو كسانو چې انعام (احسان) كړى دى (تا) پر هغوى باندى

غَيْرِ الْمَغْضُوْبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّآلِّيْنَ ⑦

غَيْرِ	الْمَغْضُوْبِ	عَلَيْهِمْ	وَلَا الضَّآلِّيْنَ
نه (لاره دهغه بدو كسانو)	چې غضب كړى سوى دى	پر هغو باندى	او نه (لار دهغه بدو كسانو) چې ګمراهان دى

نه لار دهغه كسانو چې غضب كړل سوى دى پر هغوى باندى او نه لار دهغه كسانو چې ګمراهان دي

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ په اسلام كښي دهرښه كارد شروع كولو په وخت كښي دبسم الله ويلو تعليم: داددي وجي څخه مقرر كړه سويدى چي په داسي كولو سره به مسلمان په هر وخت كي دخپل دغه حلف (قسم) دوفادارى تجديد وكړي چي دهغه وجود او دهغه هر كار دالله ﷻ دارادى څخه بغير نه سي كيدلاى او داكار كه هر څومره كوچنى وي او نه دومره وخت په كښي لګيږي او نه څه تكليف ته په كښي ضرورت وي ليكن فايده يي څومره كيمياوي او لويه ده ؟ چي دنيوي كار يي ددين كار ګرځي مثلا يو كافر هم ډوډى خوري او مسلمان هم ليكن مسلمان ترخپلي ډوډى مخكي چي بسم الله وو ايي نو دااقرار وكړي چي پر دى ډوډى باندي دمځكي څخه دپيدا كيدلو دوخت څخه تر پخيدو پوري دمځكي اود اسمان دستورو اوهوا دمخلوقاتو او بيا دلكونو انسانانو څومره محنت سويدى دداسي ډوډى حاصلول زما په قدرت كښي نه وه داخو دالله ﷻ ذات دى چي دا ډوډى يي ترداسي مراحلو را تيره كړه او بيا يي ماته راكړه (معارف القرآن ج ١ پ ١ ص ٦٦) مكتبه حبيبيه .

ربع

آیاتونه ۲۸۶ | ۲ سُوْرَةُ الْبَقَرَةِ مَدَنِيَّةٌ ۸۷ | ۴۰ رکوعوي

بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِیۡمِ

شروع کوم په نامه د الله پاک چې ډیر زیات مهربانه او پوره رحم کوونکی ذات دی

الٓمّٓ ۞ ذٰلِكَ الْكِتٰبُ لَا رَيْبَ ۛ فِيْهِ ۛ هُدًى

الٓمّٓ	ذٰلِكَ	الْكِتٰبُ	لَا رَيْبَ	فِيْهِ	هُدًى
الف لام میم	دا	کتاب (قرآن کریم)	نسته شک او شبه	په دغه کښې	لاربنوونکی دی

الف لام میم دا کتاب (قرآن کریم) دی ، نسته شک او شبه په دغه کتاب کښې ، لاربنوونکی دی (هدایت کوونکی دی)

لِّلْمُتَّقِيْنَ ۞ الَّذِيْنَ يُؤْمِنُوْنَ بِالْغَيْبِ وَ يُقِيْمُوْنَ

لِّلْمُتَّقِيْنَ	الَّذِيْنَ	يُؤْمِنُوْنَ	بِالْغَيْبِ	وَ	يُقِيْمُوْنَ
دپرهیزګارانو دپاره	هغه کسان	چې ایمان لري	په پټو باندی	او	سم دروی

دپرهیزګارانو دپاره. (دغه پرهیزګاران) هغه کسان دی چې ایمان (یقین ، باور) لري په پټو باندی ، او سم دروی (اداء کوی)

الصَّلٰوةَ وَ مِمَّا رَزَقْنٰهُمْ يُنْفِقُوْنَ ۞ وَ الَّذِيْنَ

الصَّلٰوةَ	وَمِمَّا	رَزَقْنٰهُمْ	يُنْفِقُوْنَ	وَ	الَّذِيْنَ
لمونځ	او ځینې له هغو شیانو	چې موږ ورکړي دی دوی ته	خرڅوي یې	او	هغه کسان

لمونځ ، او دهغه مالو څخه چې موږ ورکړی دی دوی ته خرڅوي یې. او دا پرهیزګاران هغه کسان دی چې

يُؤْمِنُوْنَ بِمَآ اُنْزِلَ اِلَيْكَ وَمَآ اُنْزِلَ

يُؤْمِنُوْنَ	بِمَآ	اُنْزِلَ	اِلَيْكَ	وَمَآ	اُنْزِلَ
چې ایمان لري	په هغه باندی	چې نازل کړل سوی دی	وتاته	او په هغه باندی	چې نازل کړل سوی دی

ایمان لري په هغه (کتاب) باندی چې نازل کړل سوی دی په تا باندی ، او په هغه (کتاب) باندی چې نازل سوی دی د

مِنْ قَبْلِكَ ۚ وَبِالْاٰخِرَةِ هُمْ يُوْقِنُوْنَ ۞

مِنْ قَبْلِكَ	وَبِالْاٰخِرَةِ	هُمْ	يُوْقِنُوْنَ
دمخه ترتا	او په آخرت باندی	دوی	یقین کوی

دمخه (لکه :زبور، تورات او انجیل)، او (دغه پرهیزګاران) هغه کسان دی چې په ورځ د آخرت باندی دوی یقین (باور) لری

هُدًى لِّلْمُتَّقِيْنَ ۞
الَّذِيْنَ يُؤْمِنُوْنَ

قران کریم دهدایت څخه ډک کتاب دی: دغه قرآن هدایت دی دالله ﷻ له طرفه څخه دبیریدونکو لپاره یعني خاص هدایت دی چې دآخرت دخلاصون لپاره ذریعه ګرځي دمتقیانو برخه ده که څه هم چې دقرآن هدایت نه یوازي دانسانانو لپاره دی بلکه دعالم دټولو کایناتو لپاره دی او علماوو لیکلي دي چې دهدایت دری درجی دي یوه درجه هدایت دټولو انسانانو لپاره بلکه دټولو حیواناتو اونورو لپاره او بله درجه په مومنانو پوري خاص ده او دریمه درجه په مقربینو پوري خاص ده او بیا ددی درجی څه حد او انتهاء هم نسته :دقرآن کریم په مختلفو ځایونو کښي یو ځای دعام هدایت ذکر راغلی دی او یو ځای دخاص هدایت ذکر راغلی دی اودلته دخاص هدایت ذکر راغلی دی نو په دي وجه دمتقیانو تخصیص وسو او دمتقیانو دتخصیص څخه دا نه لازمیږي چې قرآن دغیر متقیانو لپاره هدایت نه دی : الله ﷻ دي موږ او تاسي ته دمتقیانو غوندي هدایت رانصیب کړي.
(معارف القرآن ج ۱ پ ۱ ص ۹۸)
(مکتبه حبیبیه)

إِنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا
سَوَآءٌ عَلَيْهِمْ ءَاَنْذَرْتَهُمْ

دکفر تعریف او پیژندنه:

دکفر لفظي معنی ده پټول ناشکري ته هم کفر په دي وجه ویل کیږي چي په دي کښي داحسان پټول دي دشریعت په اصطلاح کښي کفر دي ته وایي چي دیوه داسي شي څخه انکاروسي چي پر هغه باندي ایمان لرل ضروري او فرض وي مثلا دایمان خلاصه داده چي نبي کریمﷺ چي څه دالله جل جلاله دطرفه څخه راوړي دي او دهغه ثبوت قطعي او یقیني وي دهغه په زړه سره منل او حق یي ګڼل ایمان دی او په دوی کښي دیوه څخه انکار کول او حق نه ګڼل کفر دی (دانذار معنی) انذار داسي خبر ورکولو ته وایي چي دهغه څخه بیره پیدا سي لکه څنګه چي ابشار داسي خبر ته وایي چي دهغه څخه خوشحالي پیدا کیږي لیکن دانذار معنی مطلق بیرول نه دي بلکه داسي بیرول دي چي هغه دشفقت له وجي وي لکه یو پلار چي اولاد داورلړم او مار څخه بیروي ډاکو او غله او دظالم بیرولو ته انذار نه ویل کیږي.
(معارف القرآن ج ۱ پ ا ص ۱۰۵) مکتبه حبیبیه

أُولَٰٓئِكَ عَلٰى هُدًى مِّنْ رَّبِّهِمْ ۖ وَأُولَٰٓئِكَ هُمُ

أُولَٰٓئِكَ	عَلٰى	هُدًى	مِّنْ	رَّبِّهِمْ	وَ	أُولَٰٓئِكَ	هُمُ
دغه کسان	پر	هدایت باندی دی	د طرفه	د رب د دوی	او	دغه کسان	دوی

دغه (ستایل سوی) کسان په هدایت (او سمی لاری) باندی دی له جانبه دخپل رب او هم دغه (ستایل سوی) کسان دی

الْمُفْلِحُوْنَ ۝٥ إِنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا سَوَآءٌ عَلَيْهِمْ

الْمُفْلِحُوْنَ	إِنَّ	الَّذِيْنَ	كَفَرُوْا	سَوَآءٌ	عَلَيْهِمْ
کامیابه دی	بیشکه	هغه کسان	چی کافران سوی دی	برابره ده	پرهغو باندی

په مراد رسیدلی (کامیابه دی)بیشکه! هغه کسان چی کافران سوی دی (ابوجهل، ابو لهب) نو دا برابره خبره ده پر دوی باندی

ءَاَنْذَرْتَهُمْ اَمْ لَمْ تُنْذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُوْنَ ۝٦ خَتَمَ

ءَاَنْذَرْتَهُمْ	اَمْ	لَمْ تُنْذِرْهُمْ	لَا يُؤْمِنُوْنَ	خَتَمَ
که وبیروې ته دوی	یا	نه وبیروې ته دوی	ایمان نه راوړی	مهر وهلئ دی

که چیری ته (ای! محمده) وبیروې دوی او یا یې نه وبیروې ته دوی، دوی به ایمان نه راوړی. (ځکه) مهر وهلئ (لګولئ) دی

اللّٰهُ عَلٰى قُلُوْبِهِمْ وَعَلٰى سَمْعِهِمْ ۗ وَعَلٰٓى اَبْصَارِهِمْ

اللّٰهُ	عَلٰى	قُلُوْبِهِمْ	وَ	عَلٰى	سَمْعِهِمْ	وَعَلٰى	اَبْصَارِ	هِمْ
الله	پر	زړونو د دوی	او	پر	غوږونو د دوی	او پر	سترګو	د دوی

الله پر زړونو د دوی. او همدارنګه پر غوږونو د دوی باندی. او پر سترګو د دوی (یو څو غټ مشرکین) باندی

غِشَاوَةٌ وَّلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيْمٌ ۝٧ ع وَمِنَ النَّاسِ مَنْ

غِشَاوَةٌ	وَّلَهُمْ	عَذَابٌ	عَظِيْمٌ	وَ	مِنَ	النَّاسِ	مَنْ
پرده ده	او (سته) د دوی دپاره	عذاب	ډیر لوی	او	(ځینی) د	خلقو	هغه دی

پرده ده (حقه لار نه وینی)، او سته د دغسی کسانو لپاره عذاب ډیر لوی (عظیم)، او ځینی د خلقو څخه هغه کسان دی

يَّقُوْلُ اٰمَنَّا بِاللّٰهِ وَبِالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَمَا هُمْ

يَّقُوْلُ	اٰمَنَّا	بِاللّٰهِ	وَ	بِالْيَوْمِ	الْاٰخِرِ	وَمَا	هُمْ
چی وایی	موږ ایمان راوړی دی	پر الله	او	پر ورځ	دآخرت	او نه دی	دوی

چی دوی وایی په خوله سره چی موږ ایمان راوړی دی، په ذات د الله او په ورځ د قیامت، حال دا دی چی دوی نه دی

ع ۱

بِمُؤْمِنِيْنَ ﴿٨﴾ يُخٰدِعُوْنَ اللّٰهَ وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا ۚ وَمَا

بِمُؤْمِنِيْنَ	يُخٰدِعُوْنَ	اللّٰهَ	وَ	الَّذِيْنَ	اٰمَنُوْا	وَمَا
مؤمنان	تېګى کوى دوى	د الله سره	او	دهغو کسانو (سره)	چي ايمان يئ راوړى دى	او نه

مؤمنان، تېګى کوى دوى په (خپل ګمان) د الله سره. او دهغو کسانو سره چي ايمان يئ راوړى دى. او حال دا چي نه

يَخْدَعُوْنَ اِلَّآ اَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُوْنَ ﴿٩﴾ فِيْ قُلُوْبِهِمْ

يَخْدَعُوْنَ	اِلَّآ	اَنْفُسَهُمْ	وَ	مَا يَشْعُرُوْنَ	فِيْ	قُلُوْبِهِمْ
کوى تېګى دوى	مګر	دخپلو ځانو سره	او	شعور نه لرى (دوى)	په	زړونو کښې د دوى

کوى تېګى دوى، مګر د خپلو ځانو سره، او حال دا چي دوى نه پوهېږى، په زړونو کښې د دوى

مَّرَضٌ ۙ فَزَادَهُمُ اللّٰهُ مَرَضًا ۚ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ ۙ

مَّرَضٌ	فَزَادَهُمُ	اللّٰهُ	مَرَضًا	وَلَهُمْ	عَذَابٌ	اَلِيْمٌ
مرض دى	نو زيات کړ دوى ته	الله	مرض	او سته د دوى دپاره	عذاب	درد ناک

يو مرض دى (دشک او نفاق)، نو پس ډېر کړ دوى لره الله دا مرض د دوى، او حال دا چي سته د دوى د پاره عذاب درد ناک

بِمَا كَانُوْا يَكْذِبُوْنَ ﴿١٠﴾ وَاِذَا قِيْلَ لَهُمْ لَا تُفْسِدُوْا

بِمَا	كَانُوْا	يَكْذِبُوْنَ	وَاِذَا	قِيْلَ	لَهُمْ	لَا تُفْسِدُوْا
په سبب د دى	چي وه دوى	دروغ يئ ويل	او هر کله چي	وويل سى	دوى ته (منافقينو ته)	فساد مه کوى

په سبب د دې چي دوى دروغ ويل. او هر کله چي وويل سى دغه منافقينو ته چي: فساد مه کوى

فِي الْاَرْضِ ۙ قَالُوْٓا اِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُوْنَ ﴿١١﴾ اَلَآ اِنَّهُمْ

فِيْ	الْاَرْضِ	قَالُوْٓا	اِنَّمَا	نَحْنُ	مُصْلِحُوْنَ	اَلَآ	اِنَّهُمْ
په	مځکه کښې	نو وايى دوى	بيشکه! همدا خبره ده	موږ (چي يو)	اصلاح کوونکى يو	خبردار	بيشکه دوى (منافقين)

په مځکه کښې، نو وايى دوى چي: بيشکه موږ اصلاح کوونکى يو. خبردار او وسئ بيشکه! هم دوى دى

هُمُ الْمُفْسِدُوْنَ وَلٰكِنْ لَّا يَشْعُرُوْنَ ﴿١٢﴾ وَاِذَا قِيْلَ

هُمْ	الْمُفْسِدُوْنَ	وَلٰكِنْ	لَّا يَشْعُرُوْنَ	وَاِذَا	قِيْلَ
هم دوى	فساد کوونکى دى	او ليکن	نه لرى شعور (دوى)	او هر کله چي	وويل سى

فساد کوونکى، او دوى نه پوهېږى. (په خپل فساد) . او هر کله چي وويل سى

يُخٰدِعُوْنَ اللّٰهَ وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا ۚ.. ايا نفاق دنبي کريم ﷺ په زماني پوري خاص وو که اوس هم سته؟ په دي باره کښي صحيح خبره داده چي دمنافق پيژندل او دته منافق ويل ددوو طريقو څخه کيږي يوه دا چي الله جل جلاله خپل رسول ته د وحي په ذريعه ښوولي وي چي فلانى سړى منافق دى او په زړه مسلمان نه دى دوهم دا چي دهغه يوه خبره يا عمل داسي وي چي دهغه څخه د اسلامي عقيدي يا داسلام دمخالفت ثرګنديدنه کيږي دنبي کريم ﷺ تر وصال وروسته دوحي په ذريعه دمنافقانو دپيژندګلوى لاره خو بنده سوه ځکه چي وحي بندي سوي مګر دادوهمه لاره خو اوس هم آزاده او خلاصه ده دکم سړي وينا او عمل که داسي وي چي په هغه کښي داسلام ديقيني او قطعي عقيدو مخالفت وي يا دده په وينا او عمل سره ددغو عقيدو سپکاوى وي او داسړى داسلام او ايمان هم دعوى کوي نو داسړى دشريعت دنګاه څخه منافق بلل کيږي (اعاذنا الله واياکم من النفاق والشقاق وسوء الاخلاق ومن الرياء فى الاعمال)
(معارف القرآن ج١ پ١ ص ١١۴)

لَهُمْ اٰمِنُوْا كَمَآ اٰمَنَ النَّاسُ قَالُوْٓا اَنُؤْمِنُ

لَهُمْ	اٰمِنُوْا	كَمَآ	اٰمَنَ	النَّاسُ	قَالُوْٓا	اَنُؤْمِنُ
دوی ته	چي ايمان راوړی	لکه څنګه چي	ايمان راوړی دی	خلګو	(نو) وايي دوی	آيا موږ آيمان راوړو

دوی ته چي ايمان راوړی، لکه څنګه چي ايمان راوړی دی نورو خلګو، نو وايي دوی آيا موږ آيمان راوړو؟

كَمَآ اٰمَنَ السُّفَهَآءُ ؕ اَلَآ اِنَّهُمْ هُمُ السُّفَهَآءُ وَلٰكِنْ

كَمَآ	اٰمَنَ	السُّفَهَآءُ	اَلَآ	اِنَّهُمْ	هُمُ	السُّفَهَآءُ	وَلٰكِنْ
لکه څنګه چي	ايمان راوړی دی	ناپوهانو	خبردار	بيشکه دوی	هم دوی	ناپوهان دی	او ليکن

لکه څنګه چي آيمان راوړی دی ناپوهانو، (الله فرمايي): خبردار او سئ بيشکه! هم دوی دی ناپوهان او نه

لَّا يَعْلَمُوْنَ ⑬ وَاِذَا لَقُوا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا قَالُوْٓا اٰمَنَّا ۚ

لَّا يَعْلَمُوْنَ	وَاِذَا	لَقُوا	الَّذِيْنَ	اٰمَنُوْا	قَالُوْٓا	اٰمَنَّا
نه پوهيږی دوی	او هرکله چي	ملاقات وکړی	دهغو کسانو سره	چي ايمان يئ راوړی دی	وايي دوی	ايمان راوړی دی موږ

پوهيږی دوی، او کله چي ملاقات وکړی (منافقان) د هغو کسانو سره چي ايمان يئ راوړی دی، نو وايي چي ايمان مو راوړی دی

وَاِذَا خَلَوْا اِلٰى شَيٰطِيْنِهِمْ ۙ قَالُوْٓا اِنَّا مَعَكُمْ ۙ اِنَّمَا

وَاِذَا	خَلَوْا	اِلٰى شَيٰطِيْنِهِمْ	قَالُوْٓا	اِنَّا	مَعَكُمْ	اِنَّمَا
او هرکله چي	يوازی سی	له شيطانانو خپلو سره	وايي دوی	بيشکه! موږ	ستاسو سره يو	بيشکه! همدا (خبره ده)

او کله چي بيا يوازی سی له شيطانانو (مشرانو) خپلو سره، نو وايي دوی چي بيشکه! موږ ستاسی سره يو. (او وايي) بيشکه!

نَحْنُ مُسْتَهْزِءُوْنَ ⑭ اَللّٰهُ يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ وَيَمُدُّهُمْ فِيْ

نَحْنُ	مُسْتَهْزِءُوْنَ	اَللّٰهُ	يَسْتَهْزِئُ	بِهِمْ	وَيَمُدُّهُمْ	فِيْ
موږ (چي يو)	توکی کوونکی يو	الله	سزا د توکو ورکوی	و دوی ته (منافقينو ته)	او مهلت ورکوی دوی ته	په

موږ توقی (مسخری) کوونکي يو (پر مؤمنانو). الله سزا ورکوی د توکو د دوی، (ودی منافقينو ته)، او مهلت ورکوی دوی ته په دی

طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُوْنَ ⑮ اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ اشْتَرَوُا

طُغْيَانِهِمْ	يَعْمَهُوْنَ	اُولٰٓئِكَ	الَّذِيْنَ	اشْتَرَوُا
سرکشی د دوی کښی	حال دا چي دوی حيران دی (سرګردانه)	دغه خلګ (منافقين)	هغه کسان (دی)	چي غوره کړی يی ده

سرکشی د دوی کښی، حال دا چي دوی حيران دی. دا هغه کسان (منافقان) دی چي اخيستی يی ده (غوره کړی)

قَالُوْٓا اَنُؤْمِنُ كَمَآ اٰمَنَ السُّفَهَآءُ... (د کفر او ايمان ضابطه) د قرآن په اصطلاح او ژبه کښي ايمان هغه شی دی چي د هغه ذکر لوړ په دغه آيت کښي راغلی دی ددی آيت څخه داسي معلوميږي چي د ايمان د دعوي د صحت يا د غلطی د معلومولو لپاره معيار د صحابه کرامو ايمان دی کم ايمان چي د صحابه کرامو د ايمان برابر او د هغه سره موافق نه وي هغه د الله ﷻ او د رسول ﷺ په نزد ايمان نه دی که څيري يو سړی يو ه قرآني عقيده په داسي شان مني چي د هغه مطلب او مفهوم د خپل خواهش مطابق او د قرآن د ښکاره وينا او د رسول ﷺ د تشريح څخه خلاف بيانوي نو دده د غه منل د دغه عقيدي په باره کښي شرعا معتبر نه دی بلکی دا داسي ده لکه چي دده دا عقيده منلی نه ده لندمطلب دا دی که څيري يو سړی ديوي عقيدي يو نوی داسي مطلب جوړ کړي چي هغه د صحابه کرامو د ايمان څخه خلاف وي او په دغه عقيده ټينګ او محکم پاته سي نو داسړی مومن مسلمان نه دی.
(معارف القرآن ج ١ ص ١١٥)

الضَّلٰلَةَ بِالْهُدٰى ۪ فَمَا رَبِحَتْ تِّجَارَتُهُمْ وَمَا كَانُوْا

الضَّلٰلَةَ	بِالْهُدٰى	فَمَا رَبِحَتْ	تِّجَارَتُهُمْ	وَمَا كَانُوْا
ګمراهي	په (بدل) د هدايت سره	پس ګټه يې ونه کړه	سوداګرئ د دوی	او نه وه دوی

ګمراهي په بدل دهدايت سره، پس هيڅ فائده يې ونه کړل سوداګرئ د دوی (بلکه تاوان يې وکړ). او نه وو دوی (منافقان)

مُهْتَدِيْنَ ﴿۱۶﴾ مَثَلُهُمْ كَمَثَلِ الَّذِى اسْتَوْقَدَ نَارًا ۚ

مُهْتَدِيْنَ	مَثَلُهُمْ	كَمَثَلِ	الَّذِى	اسْتَوْقَدَ	نَارًا
لاری پيدا کوونکی	(مثال) حال د دوی (منافقينو)	په شان د حال	دهغه چا دی	چې بل کړی يئ وی	اور

لارپيدا کوونکی. مثال د منافقينو (په نفاق کښې) په شان د هغو کسانو دی چې بل کړی يئ وی اور (ځانو ته)،

فَلَمَّآ اَضَآءَتْ مَا حَوْلَهٗ ذَهَبَ اللّٰهُ بِنُوْرِهِمْ

فَلَمَّآ	اَضَآءَتْ	مَا	حَوْلَهٗ	ذَهَبَ	اللّٰهُ	بِنُوْرِهِمْ
پس کله چې	چې روښانه کړی دغه (اور)	هغه (ځايونه)	چې شاه وخوا دهغه دی	مړه کړل	الله	روښنايي د دوی

نوکله چې روښانه کړی دغه (اور) شاه وخوا د دوی، نو بيا ختم (مړ) کړی الله دا اور (روښنائي) د دوی

وَتَرَكَهُمْ فِىْ ظُلُمٰتٍ لَّا يُبْصِرُوْنَ ﴿۱۷﴾ صُمٌّۢ بُكْمٌ عُمْىٌ

وَتَرَكَهُمْ	فِىْ	ظُلُمٰتٍ	لَّا يُبْصِرُوْنَ	صُمٌّۢ	بُكْمٌ	عُمْىٌ
او پريښودل يې دوی	په	تياره کښې	چې نه ويني (هيڅ شئ)	کاڼه دی	ګونګيان دی	ړانده دی

او پريښې دوی په تياره کښې په داسې حال کښې چې هيڅ شئ نه ويني. (دوی) کاڼه دی، ګونګيان دی، ړانده دی

فَهُمْ لَا يَرْجِعُوْنَ ﴿۱۸﴾ اَوْ كَصَيِّبٍ مِّنَ السَّمَآءِ

فَهُمْ	لَا يَرْجِعُوْنَ	اَوْ	كَصَيِّبٍ	مِّنَ	السَّمَآءِ
پس دوی	نه راګرځي (دمنافقت څخه)	يا	په شان د ډير باران دی	(چې) د طرفه	د آسمان څخه (اوريږی)

پس دوی بيرته نه راګرځي (دګمراهي) څخه. او يا مثال د دوی په شان دهغه چا دی چې ډير باران پر اوريږی د آسمان څخه

فِيْهِ ظُلُمٰتٌ وَّرَعْدٌ وَّبَرْقٌ ۚ يَجْعَلُوْنَ اَصَابِعَهُمْ فِىْٓ

فِيْهِ	ظُلُمٰتٌ	وَّرَعْدٌ	وَّبَرْقٌ	يَجْعَلُوْنَ	اَصَابِعَهُمْ	فِىْٓ
(وی) په دغه کښې	تيارې	او تالندې (تندر) وی	او بريښنا وی	ننه باسي دوی	ګوتې خپلې	په

چې وی په هغه کښې تيارې، تالندې او بريښنا وی نو ننه باسي دوی ګوتې خپلې په

فَمَا رَبِحَتْ تِّجَارَتُهُمْ

دانبياوو او اولياوو سره بده معامله دالله ﷻ سره بدي کول دي: په مخکښې آياتونو کښې دمنافقينو دغه حال ذکر سوی دی چې دا خلق اللهﷻ ته دوکه ورکوي حال دا دی چې دمنافقينو په فرقه کښې داسې يو نفر به لاهم نه وو چې هغه الله ﷻ ته ددوکی او چم ورکولو اراده کړی وي يا يې دا ګڼلي وي چې دی الله ﷻ ته دوکه ور کولای سي بلکي حقيقت داوو چې دی خلګو به رسول ﷺ او مومنانو ته دوکه ورکوله او په دی لړ کښې به يې بد بد حرکتونه کوله الله ﷻ په دي آيت کښې وښووله څوک چې ديوه رسول يا ولي سره کمه بده معامله کوي او دی په دغه سره آزاروي هغه په حقيقت کښې دغه شان معامله دخدای ﷻ سره کوي بل طرف ته په دی آيت کښې دنبي کريم ﷺ دشان لوړوالی ته اشاره وسوه هغه داچې دنبي په شان کښې څه ګستاخي او بې عزتي کول داسې جرم دی لکه څرنګه چې داللهﷻ په شان کښې ګستاخي جرم دی. (معارف القرآن ج ۱ پ ۱ ص ۱۱۰)

اٰذَانِهِمْ مِّنَ الصَّوَاعِقِ حَذَرَ الْمَوْتِ ؕ وَاللّٰهُ مُحِيْطٌۢ

اٰذَانِهِمْ	مِّنَ الصَّوَاعِقِ	حَذَرَ	الْمَوْتِ	وَاللّٰهُ	مُحِيْطٌۢ
غوږونو خپلو کښې	له وجې د سخت آواز د تالندو	د بیرې د	د مرګ څخه	او الله	(شاوخوا) احاطه کوونکی دی

غوږونو خپلو کښې له سببه د سخت آواز د تالندو د بیرې د مرګه، او الله احاطه کوونکی دی شاوخوا (په علم او قدرت خپل)

بِالْكٰفِرِيْنَ ⑲ يَكَادُ الْبَرْقُ يَخْطَفُ اَبْصَارَهُمْ ؕ كُلَّمَآ

بِالْكٰفِرِيْنَ	يَكَادُ	الْبَرْقُ	يَخْطَفُ	اَبْصَارَهُمْ	كُلَّمَآ
پر کفارو باندې	نژدې ده	بریښنا	چې وتښتوي	سترګې د دوی	کله چې

پر کفارو باندې. نژدې ده چې بریښنا به په چابکۍ سره یو سی (نور) د سترګو د دوی (هیڅ شئ به نه وینی). نو هر کله چې

اَضَآءَ لَهُمْ مَّشَوْا فِيْهِ ۙ وَاِذَآ اَظْلَمَ عَلَيْهِمْ قَامُوْا ؕ

اَضَآءَ لَهُمْ	مَّشَوْا فِيْهِ	وَاِذَآ	اَظْلَمَ	عَلَيْهِمْ	قَامُوْا
رڼا وکړی دوی ته	(نو) روان سی (دوی) په هغه کښې	او هر کله چې	تیاره کړی	پر دوی باندې	نو ودریږی

(بریښنا) رڼا وکړی دوی ته نو روان به سی دوی په دا رڼا کښې، او هر کله چې تیاره کړی پر دوی باندې نو وبه دریږی

وَلَوْ شَآءَ اللّٰهُ لَذَهَبَ بِسَمْعِهِمْ وَاَبْصَارِهِمْ ؕ اِنَّ اللّٰهَ

وَلَوْ شَآءَ	اللّٰهُ	لَذَهَبَ	بِسَمْعِهِمْ	وَاَبْصَارِهِمْ	اِنَّ	اللّٰهَ
او که چیری اراده کړی وای	الله	خامخا بیولی (زائل کړی) به وایی	غوږونه د دوی	او سترګی د دوی	بیشکه!	الله

او که چیری اراده کړی وای الله نو خامخا زائل کړی به یی وایی غوږونه د دوی، او سترګی د دوی، بیشکه الله

عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ⑳ يٰٓاَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوْا رَبَّكُمُ ع ۲ ۲

عَلٰى	كُلِّ	شَيْءٍ	قَدِيْرٌ	يٰٓاَيُّهَا	النَّاسُ	اعْبُدُوْا	رَبَّكُمُ
پر	هر	شئ باندی	ښه قدرت لرونکی دی	ای!	خلکو	عبادت وکړی	د رب خپل

پر هر شئ باندی (چی اراده وفرمایی) ښه قادر دی (چی ځینی کانه او رانده کړی). ای! خلکو عبادت وکړی د رب خپل

الَّذِيْ خَلَقَكُمْ وَالَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُوْنَ ۙ ㉑

الَّذِيْ	خَلَقَكُمْ	وَالَّذِيْنَ	مِنْ قَبْلِكُمْ	لَعَلَّكُمْ	تَتَّقُوْنَ
دهغه (ذات)	چې پیدا کړی یی یاست تاسی	او هغه کسان	چې د مخه ستاسو څخه وه	دپاره د دی چې تاسی	ځانونه وساتی

هغه ذات چې پیدا کړی یی یاست تاسی، او هغه کسان چې د مخه ستاسو څخه وه، (پس) بنایی تاسو ته چې ځانونه وساتی (د عذابه)

يٰٓاَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوْا رَبَّكُمُ...د رب معنی او

مطلب: د رب معنی ده پالونکی هغه ذات چې د انسان د پاللو ذمه یې اخیستی ده او دیوه څاڅکي مني څخه یې غټ مټ اوریدونکی او لیدونکی عاقل ماهر انسان جوړ کړیدی او بیا یې د بقاء او ترقی لپاره هغه ته ذریعی ورکړي دي نو هم د غه ذات د عبادت مستحق کیدای سي نه بل څوک او په دي هر سړی پوهیږي چې د غه د ربوبیت شان د الله ﷻ د ذات څخه ماسواه بل چاته نه دی حاصل او پر انسان باندي انعامات هم دغه الله ﷻ کړي دي نه د ډبري څخه تراشل سوي بتانو او نه یوه بل مخلوق او دوی به یې څرنګه وکړي چې دوی په خپله په خپل وجود او بقاء کښې دغه یو ذات ته محتاجه دي نو یو محتاج به د بل محتاج څخه څه حاجت حاصل کړي او که چیري په ظاهره څه وکي هم نو هغه په حقیقت او اصل کښې د هغه ذات کار دی چې هغه ته دواړه محتاجه دي خلاصه دا سوه چې د رب لفظ دا واضحه کړه چې د عبادت مستحق صرف الله ﷻ دی.

(معارف القرآن ج۱ پ۱ ص۱۲۰)

الَّذِیۡ جَعَلَ لَکُمُ الۡاَرۡضَ فِرَاشًا وَّ السَّمَآءَ بِنَآءً

الَّذِیۡ	جَعَلَ	لَکُمُ	الۡاَرۡضَ	فِرَاشًا	وَّالسَّمَآءَ	بِنَآءً
هغه (ذات) دی	چې ګرځولې یې ده	ستاسو دپاره	مځکه	فرش (هواره)	او (ګرځولې یې دی) آسمان	چت

هغه رب چې ګرځولې یې ده ستاسو دپاره مځکه فرش (هواره) او ګرځولې یې دی آسمان چت

وَّ اَنۡزَلَ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً فَاَخۡرَجَ بِهٖ مِنَ الثَّمَرٰتِ

وَّاَنۡزَلَ	مِنَ	السَّمَآءِ	مَآءً	فَاَخۡرَجَ	بِهٖ	مِنَ الثَّمَرٰتِ
او را ورولې یې دی	د (طرفه)	آسمان څخه	اوبه	پس راوې ایستلې	په دغه (اوبو سره)	د میوو څخه

او نازلې کړې یې دي د آسمان د طرفه څخه اوبه (باران)، چې را وباسي په دغه اوبو سره هر ډول (قسم) میوې دپاره د

رِزۡقًا لَّکُمۡ ۚ فَلَا تَجۡعَلُوۡا لِلّٰهِ اَنۡدَادًا وَّ اَنۡتُمۡ تَعۡلَمُوۡنَ ﴿۲۲﴾

رِزۡقًا	لَّکُمۡ	فَلَا تَجۡعَلُوۡا	لِلّٰهِ	اَنۡدَادًا	وَّاَنۡتُمۡ	تَعۡلَمُوۡنَ
خوراک	ستاسو دپاره	پس مه ګرځوئ	دالله سره	شریکان	او (حال داچې) تاسې	بنه پوهیږئ

د خوراک ستاسو، پس مه ګرځوئ دالله سره شریکان حال داچې تاسې پوهیږئ. (چې الله شریک نه لري)

وَ اِنۡ کُنۡتُمۡ فِیۡ رَیۡبٍ مِّمَّا نَزَّلۡنَا عَلٰی عَبۡدِنَا

وَاِنۡ	کُنۡتُمۡ	فِیۡ رَیۡبٍ	مِّمَّا	نَزَّلۡنَا	عَلٰی	عَبۡدِنَا
او که چیرې	یاست تاسې	په شک کښې	د هغه څخه	چې موږ نازل کړې دی	پر	خپل بنده باندې

او که چیرې یاست تاسې په شک کښې د هغه (قرآن) څخه چې موږ نازل کړې دی پر بنده خپل (محمد باندې) پس راوړی

فَاۡتُوۡا بِسُوۡرَةٍ مِّنۡ مِّثۡلِهٖ ۪ وَ ادۡعُوۡا شُهَدَآءَکُمۡ مِّنۡ دُوۡنِ

فَاۡتُوۡا	بِسُوۡرَةٍ	مِّنۡ مِّثۡلِهٖ	وَادۡعُوۡا	شُهَدَآءَکُمۡ	مِّنۡ دُوۡنِ
پس راوړی (تاسې)	یو سورت	په شان د دی (قرآن)	او راوبولی	ملګری خپل	ماسواء د

تاسې یو سورت په شان د دغه قرآن، او را وبولئ (ای مشرکانو!) مددګاران (ملګری) خپل ماسواء (بیله) د

اللّٰهِ اِنۡ کُنۡتُمۡ صٰدِقِیۡنَ ﴿۲۳﴾ فَاِنۡ لَّمۡ تَفۡعَلُوۡا وَ لَنۡ تَفۡعَلُوۡا

اللّٰهِ	اِنۡ	کُنۡتُمۡ	صٰدِقِیۡنَ	فَاِنۡ لَّمۡ تَفۡعَلُوۡا	وَلَنۡ تَفۡعَلُوۡا
الله څخه	که چیرې	یاست تاسې	رښتنې	پس که چیرې و نه کړې تاسو (داکار)	او د سره به یې و نه کړې تاسې

الله څخه، که چیرې یاست تاسې رښتني. پس که چیرې نه سوائ کولای تاسو (داکار) او هیڅ کله به و نه کولای سئ تاسې

وَاِنۡ کُنۡتُمۡ فِیۡ رَیۡبٍ مِّمَّا نَزَّلۡنَا دټولو پیغمبرانو عليهم السلام معجزې دهغوی تر ژونده پورې وې:
لیکن دا یوازې دقرآن معجزه ده چې دنبي کریم ﷺ تر وصال وروسته هم هغه شان دمعجزې په حیثیت باقي دی چې څه رنګه دنبي ﷺ په زمانه کې وو نن هم یو معمولي مسلمان دټولې دنیا وعالمانو او پوهانو ته په دعوه سره ویلای سي چې دده مثال نه چا مځکې راوړی دی او نه یې څوک راوړی سي او په چا کې که طاقت وي نو پیش دې کړي. جلال الدین سیوطي په خپل کتاب خصایص کبری کښې دحدیث په حواله دنبي کریم ﷺ ددوو معجزو متعلق دا لیکلي دي چې دا به تر قیامته پورې وي یوه دقرآن معجزه او بله معجزه ددرو جمرو یعني د شیطانانو ډبرې چې ورکې سي (یعني فرشتې دهغه چا ډبرې پورته کوي چې الله پاک جل جلاله یې حج قبول کړی وي) دا دوی معجزې به تر قیامته پورې وي څوارلس نیم سوه کاله وروسته خولا دا دي سته نوریې انتظار کوی.
(معارف القرآن ج ۱ پ ۱ ص ۱۲۸ مکتبه حبیبیه)

فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِيْ وَقُوْدُهَا النَّاسُ

فَاتَّقُوا	النَّارَ	الَّتِيْ	وَقُوْدُهَا	النَّاسُ
پس وبيرېږئ	د اور څخه	هغه (اور)	چې خاشاک (بوټي، پيلوزي) د هغه	خلک

پس وبيرېږئ (وساتئ ځانونه) د هغه اور څخه چې پيلوزئ (بوټي) د هغه او خلک (بني آدمان)

وَالْحِجَارَةُ ۚ اُعِدَّتْ لِلْكٰفِرِيْنَ ﴿٢٤﴾ وَبَشِّرِ الَّذِيْنَ

وَ	الْحِجَارَةُ	اُعِدَّتْ	لِلْكٰفِرِيْنَ	وَ	بَشِّرِ	الَّذِيْنَ
او	کاڼي دي	تيار کړل سوي دي (دا اور)	دکافرانو دپاره	او	زيرئ ورکړه	هغو کسانو ته

او کاڼي دي، چې دا تيار کړل سوي دي د پاره د کافرانو. او زيرئ ورکړه (اې محمده) هغه کسانو ته (خلقو ته)

اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ اَنَّ لَهُمْ جَنّٰتٍ تَجْرِيْ

اٰمَنُوْا	وَعَمِلُوا	الصّٰلِحٰتِ	اَنَّ	لَهُمْ	جَنّٰتٍ	تَجْرِيْ
چې ايمان يې راوړی دی	او کړي يې دي عملونه	د نيکو	بيشکه!	(سته) دوی ته	باغونه	بهيږي

چې ايمان يې راوړی دی او عمل يې کړي دي د نيکو، (داچې) بيشکه! سته د دوی د پاره جنتونه (باغونه) چې بهيږي د

مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ ۖ كُلَّمَا رُزِقُوْا مِنْهَا مِنْ ثَمَرَةٍ رِّزْقًا ۙ

مِنْ تَحْتِهَا	الْاَنْهٰرُ	كُلَّمَا	رُزِقُوْا	مِنْهَا	مِنْ ثَمَرَةٍ	رِّزْقًا
لاندې تر هغه	ويالې (ځلور قسمه)	کله چې	ورکړل سي دوی ته	د دی (جنتو) څخه	څه ميوه	دپاره دخوراک

هغه (تر ماڼيو او ونو) لاندې ويالې او هر کله چې ورکړل سي و دې جنتيانو ته څه ميوه د دې جنت د پاره د خوراک نو

قَالُوْا هٰذَا الَّذِيْ رُزِقْنَا مِنْ قَبْلُ ۙ وَاُتُوْا بِهٖ

قَالُوْا	هٰذَا	الَّذِيْ	رُزِقْنَا	مِنْ قَبْلُ	وَاُتُوْا بِهٖ
وبه وايي	دغه	هغه (ميوه ده)	چې راکړل سوې ده موږ ته	دمخه (تر دې)	او وربه کړل سي هغوی ته دغه ميوه

وبه وايي دغه (جنتيان) دا همغسې ميوه ده چې راکړل سوې وه موږ ته پخوا له دې څخه، او را به ورل سي دوی ته

مُتَشَابِهًا ۖ وَلَهُمْ فِيْهَآ اَزْوَاجٌ مُّطَهَّرَةٌ ۙ وَّهُمْ فِيْهَا

مُتَشَابِهًا	وَلَهُمْ	فِيْهَآ	اَزْوَاجٌ	مُّطَهَّرَةٌ	وَّهُمْ	فِيْهَا
همرنګه	او (سته) دوی ته	په دغه (جنتو کښې)	ښځې	پاکې	او دوی (به)	په دغه (باغو کښې)

همرنګه ميوه، او وی به دوی ته په دغو جنتو کښې ښځې ښې پاکې، او وی به دوی (او سيدونکي) په دې جنت کښې

وَاُتُوْا بِهٖ مُتَشَابِهًا ۖ وَلَهُمْ فِيْهَآ اَزْوَاجٌ

جنتيانو ته دمختلفو ميوو دورکولو په يوه شکل او صورت کښي:

ددې ميوو ورکولو مقصد او غرض دادی چې لذت خوند او خوشحالي يې زياته سي او بعضي مفسرينو دميوو دمتشابه کيدلو دامطلب او مراد اخيستی دی چې دجنت ميوی به په شکل کښي ددنيا دميوو په شان وي چې کله جنتيانو ته ورکړه سي نو دوی به ووايي چې دا خو هغه ميو ي دي چې موږ ته به په دنيا کښي حاصليدلې ليکن په خوند کې به دا داسي وي چې ددنيا ميوه به يې ګرځ ته هم نه رسيږي يوازې دنوم اود شکل په اعتبار به دا دواړه يو شان وي:

په جنت کښي د پاکو بيبيانو څخه مطلب دادی

چې دا بيبياني به ددنيا دټولو ظاهري او اخلاقي پليتو څخه پاکي وي لکه بولي ګندګي حيض او نفاس او دهرهغه شي څخه به پاکي وي چې دکم شي څخه دانسان نفرت کيږي او داشان دبد خويي بې وفايي او دنورو باطني عيبو څخه به هم پاکي وي الله ﷻ دي موږ او تاسي ته دا سعادت رانصيب کړی.

(معارف القرآن ج ١ ص ١٤٩)

خٰلِدُوْنَ ۝٢٥ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَسْتَحْيٖٓ اَنْ يَّضْرِبَ مَثَلًا مَّا

خٰلِدُوْنَ	اِنَّ	اللّٰهَ	لَا يَسْتَحْيٖ	اَنْ يَّضْرِبَ	مَثَلًا مَّا
هميشه (اوسيږي)	بيشكه!	الله	نه پرېږدي	دا چې بيان كړي	يو مثال د مثالو څخه

هميشه (تل ترتله). بيشكه! الله نه پرېږدي (نه شرمېږي په دې خبره) چې بيان كړي يو مثال د مثالو څخه كه (په اندازه)

بَعُوْضَةً فَمَا فَوْقَهَا ۭ فَاَمَّا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا فَيَعْلَمُوْنَ

بَعُوْضَةً	فَمَا فَوْقَهَا	فَاَمَّا	الَّذِيْنَ	اٰمَنُوْا	فَيَعْلَمُوْنَ
كه د غوماشي وي	يا لوړ د هغه څخه	پس هر چې	هغه كسان	چې ايمان يې راوړى دى	دوى پوهيږي

د غوماشي وي او يا لوړ (غټ) د هغه څخه وي، پس هغه كسان چې ايمان يې راوړى دى، دوى پوهيږي (په يقين سره)

اَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَّبِّهِمْ ۚ وَاَمَّا الَّذِيْنَ كَفَرُوْا فَيَقُوْلُوْنَ

اَنَّهُ	الْحَقُّ	مِنْ رَّبِّهِمْ	وَاَمَّا	الَّذِيْنَ	كَفَرُوْا	فَيَقُوْلُوْنَ
بيشكه دغه	حق دى	د طرفه د رب د دوى	او هر چې	هغه كسان	چې كافران سوي دي	پس دوى وايي

بيشكه! دا مثال حق دى د طرفه د رب د دوى څخه او هغه كسان چې كافران سوي دي نو دوى وايي (له ناپوهۍ څخه)

مَاذَآ اَرَادَ اللّٰهُ بِهٰذَا مَثَلًا ۘ يُضِلُّ بِهٖ كَثِيْرًا ۙ وَّيَهْدِيْ

مَاذَآ	اَرَادَ	اللّٰهُ	بِهٰذَا	مَثَلًا	يُضِلُّ	بِهٖ	كَثِيْرًا	وَّيَهْدِيْ
د څه شي	اراده كړې ده	الله	په دغه	مثال سره	بې لارې كوي (الله)	په دې (مثالو سره)	ډېر (خلق)	او لار ښيئ

چې د څه شي اراده كړې ده الله په دغه مثال سره (داسې چې) بې لارې كوي په دې مثالو سره ډېر خلق او لار ښيئ

بِهٖ كَثِيْرًا ۭ وَمَا يُضِلُّ بِهٖٓ اِلَّا الْفٰسِقِيْنَ ۝٢٦ الَّذِيْنَ

بِهٖ	كَثِيْرًا	وَمَا يُضِلُّ	بِهٖٓ	اِلَّا	الْفٰسِقِيْنَ	الَّذِيْنَ
په دې (مثالو سره)	ډېروته	او نه بې لارې كوي	په دې (مثالو سره)	مګر	فاسقان	هغه كسان (فاسقان)

د (حق) په دې مثالو سره ډېرو خلقو ته، نه ګمراه كوي (الله) په دې مثالو سره مګر (فاسقان). هغه فاسقان

يَنْقُضُوْنَ عَهْدَ اللّٰهِ مِنْ بَعْدِ مِيْثَاقِهٖ ۠ وَيَقْطَعُوْنَ

يَنْقُضُوْنَ	عَهْدَ	اللّٰهِ	مِنْ بَعْدِ	مِيْثَاقِهٖ	وَيَقْطَعُوْنَ
چې ماتوي	وعده د	الله	وروسته تر	محكم والي د دې وعدې	او پرې كوي

چې ماتوي عهد (وعده) د الله وروسته تر محكم والي د دې وعدې او (دا فاسقان) پرې كوي

وَمَا يُضِلُّ بِهٖٓ اِلَّا الْفٰسِقِيْنَ

د فاسق تعريف اوپيژندنه

فاسق دفسق څخه جوړ دی او دفسق لفظي معنی ده وتل او دشرعی په اصطلاح کښي دالله ﷻ دطاعت څخه وتلو ته فسق وايي او دطاعت الهيه څخه وتل دکفر اوانکار په ذريعه هم کيږي او په عملي نافرماني سره هم کيږي دددې وجې څخه دفاسق لفظ دکافرلپاره هم ويل کيدی سي په قرآن کښي دفاسقين لفظ ډير دکافرانو لپاره استعمال سوی دی او مومن گناهکار ته هم فاسق ويل کيږي: دفقهاوو په اصطلاح کښي په عام طور باندي دفاسق لفظ دمومن گناهکار لپاره استعمال سوي دی همدغه لفظ دفقهاوو په اصطلاح کښي يعني فاسق دکافر په مقابل کښي واقع دی او دهغه ضد اوقسيم دی څوک چي گناه کبيره وکي او دهغه څخه توبه ونه کي يا پر صغيره باندي هميشه والی وکړي او داخپل عادت جوړ کړي نو دی دفقهاوو په اصطلاح کښي فاسق دی لکه چي داخبره په تفسير مظهري کښي راغلی ده الله ﷻ مودي دفسقه اونافرمانی څخه وساتي.

(معارف القرآن ج ١ پ ١ ص ١٥١)

مَآ اَمَرَ اللّٰهُ بِهٖٓ اَنْ يُّوْصَلَ وَيُفْسِدُوْنَ فِي الْاَرْضِ

مَآ	اَمَرَ	اللّٰهُ	بِهٖٓ	اَنْ يُّوْصَلَ	وَيُفْسِدُوْنَ	فِي الْاَرْضِ
هغه ځه	چې امر کړی دی	الله	په هغه سره	دا چې پیوند کړل سی	او فساد کوی (دوی)	په مځکه کښې

هغه چې امر کړی دی الله په هغه سره، دا چې پیوند کړل سی، او فساد کوی دوی په مځکه کښې

اُولٰٓئِكَ هُمُ الْخٰسِرُوْنَ ﴿٢٧﴾ كَيْفَ تَكْفُرُوْنَ بِاللّٰهِ وَ كُنْتُمْ

اُولٰٓئِكَ	هُمُ	الْخٰسِرُوْنَ	كَيْفَ	تَكْفُرُوْنَ	بِاللّٰهِ	وَ	كُنْتُمْ
دغه کسان	دوی دی	زیان کاره	څنګه به	تاسی منکره کیږی	په الله سره	او	وی تاسی

او دغه کسان هم دوی دی زیان کاران، څرنګه به تاسی منکره کیږی په الله سره (څنګه به کافران کیږی په الله سره) او حال

اَمْوَاتًا فَاَحْيَاكُمْ ۚ ثُمَّ يُمِيْتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيْكُمْ ثُمَّ

اَمْوَاتًا	فَاَحْيَاكُمْ	ثُمَّ	يُمِيْتُكُمْ	ثُمَّ	يُحْيِيْكُمْ	ثُمَّ
مړه	پس ژوندیئ درکړی تاسو ته	بیا به	مرګ درکړی تاسو ته	بیا	ژوندی کوی تاسی	بیا

داچې وی تاسی مړه پس ژوندیئ درکړی تاسو ته (الله) وروسته به مرګ درکړي، او بیا ژوندی کوی تاسی (الله) وروسته

اِلَيْهِ تُرْجَعُوْنَ ﴿٢٨﴾ هُوَ الَّذِيْ خَلَقَ لَكُمْ مَّا

اِلَيْهِ	تُرْجَعُوْنَ	هُوَ	الَّذِيْ	خَلَقَ	لَكُمْ	مَّا
وطرفته د هغه به	ورګرځول سیځ تاسی	هغه (الله)	هغه ذات دی	چې پیدا کړیدی	ستاسو د پاره	هغه چې

بیا به هم خاص وطرفته د هغه (الله) تاسی ورځئ، دا الله هغه ذات دی چې پیدا کړی یئ دی ستاسو د پاره هغه شیان چې په

فِي الْاَرْضِ جَمِيْعًا ۚ ثُمَّ اسْتَوٰٓى اِلَى السَّمَآءِ فَسَوّٰىهُنَّ

فِي الْاَرْضِ	جَمِيْعًا	ثُمَّ	اسْتَوٰٓى	اِلَى	السَّمَآءِ	فَسَوّٰىهُنَّ
په مځکه کښی دی	ټوله	بیا یئ	اراده وکړل (الله)	و طرفته	دآسمان	پس برابریئ کړل دغه (آسمانونه)

مځکه کښی دی ټوله، وروسته اراده وکړل الله وطرفته د آسمان (دپیداکولو) نو برابر یئ کړل دغه آسمانونه چې

سَبْعَ سَمٰوٰتٍ ۭ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيْمٌ ﴿٢٩﴾ وَاِذْ قَالَ

سَبْعَ	سَمٰوٰتٍ	وَهُوَ	بِكُلِّ	شَيْءٍ	عَلِيْمٌ	وَاِذْ	قَالَ
اوه (٧)	آسمانونه	او هغه ذات	په هر	شئ	ښه عالم دی	او هغه وخت چې	وویل

اوه (٧) آسمانونه دی، او هم دغه ذات په هر شئ ښه عالم (پوه) دی، او (یاد کړه ای! محمده) هغه وخت چې و فرمایل

ع ٣

هُوَ الَّذِيْ خَلَقَ لَكُمْ مَّا فِي الْاَرْضِ...ددی ایت څخه دبعضی عالمانو استدلال: ځیني علماوو دادلیل نیولی دی چې ددنیا په ټولو شیانو کې اصل دانسان لپاره ددی شیانو حلالوالی او مباحوالی دی ځکه چې داهم دده لپاره پیدا سویدي البتّه په استثناء دهغه شیانو چې کوم په شریعت کښې حرام سویدی نو په دي وجه چي ترڅو دیو شي حرمت دقرآن او سنت څخه ثابت نه وي هغه حلال ګڼل کیږي خو ددی په مقابله کښي بعضی علماوو دا ویلي دي چې دانسان دفایدی لپاره دپیدا کیدلو څخه دیو شي حلالیدل نه ثابتیږي ځکه چي اصل په شیانو کښي حرمت دی ترڅو چې دقرآن او سنت څخه یي جواز ثابت نه وي نو هغه شی حرام ګڼل کیږي څه علماء خاموشه پاته سویدي (یعني نه یي دا ویلي دي چي اصل اباحت دی او نه یي دا ویلي دي چي اصل په شیانو کښي حرمت دی) ابو حیان صاحب دتفسیر بحر محیط وایي چي صحیح داده چي په دی آیت کښي دیوه قول دلیل هم نسته: دتفصیل لپاره معارف القرآن ته رجوع وکړی.
(معارف القرآن ج ١ پ ١ ص ١٥٦)
(مکتبه حبیبیه)

رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ اِنِّيْ جَاعِلٌ فِي الْاَرْضِ خَلِيْفَةً ؕ قَالُوْٓا

رَبُّكَ	لِلْمَلٰٓئِكَةِ	اِنِّيْ	جَاعِلٌ	فِي الْاَرْضِ	خَلِيْفَةً	قَالُوْٓا
رب ستا	ملائيکو ته	بيشکه! زه يم	ګرځوونکئ	په مځکه کښې	يو خليفه (نايب)	ورته يئ وويل (ملائيکو)

رب ستا ملائيکو ته چې بيشکه زه ګرځوونکئ يم په مځکه کښې يو خليفه. (پس) ورته يئ وويل ملائيکو (و الله ته)

اَتَجْعَلُ فِيْهَا مَنْ يُّفْسِدُ فِيْهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَآءَ ۚ

اَتَجْعَلُ	فِيْهَا	مَنْ	يُّفْسِدُ	فِيْهَا	وَيَسْفِكُ	الدِّمَآءَ
آيا ګرځوې ته	په دغه (مځکه کښې)	هغه څوک چې	فساد به کوي	په دغه (مځکه کښې)	او توېوي به	وينې

آيا ګرځوې ته په مځکه کښې هغه څوک چې فساد به کوي په دې مځکه کښې، او توېوي به (په ناحقه سره) وينې

وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ ؕ قَالَ اِنِّيْٓ اَعْلَمُ

وَنَحْنُ	نُسَبِّحُ	بِحَمْدِكَ	وَنُقَدِّسُ	لَكَ	قَالَ	اِنِّيْٓ	اَعْلَمُ
او موږ	پاکي وايو	سره د ثناء ستا	او بزرګي بيانوو	تا لره	(الله) وويل	بيشکه! زه	پوهيږم

حال دا چې موږ تسبيح وايو سره د ثناء ستا او نسبت د پاکي کوو تا ته، وفرمايل الله بيشکه! زه پوهيږم

مَا لَا تَعْلَمُوْنَ ۝۳۰ وَعَلَّمَ اٰدَمَ الْاَسْمَآءَ كُلَّهَا ثُمَّ

مَا	لَا تَعْلَمُوْنَ	وَعَلَّمَ	اٰدَمَ	الْاَسْمَآءَ	كُلَّهَا	ثُمَّ
په هغه	چې تاسې نه پوهيږئ	او وښوول (الله)	آدمؑ ته	نومونه	د ټولو	وروسته

په هغه څه چې تاسې نه پوهيږئ. او وښوول الله آدم ته نومونه د ټولو (دلوړو او دمځکو د شيانو) بيا يئ

عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلٰٓئِكَةِ ۙ فَقَالَ اَنْۢبِئُوْنِيْ بِاَسْمَآءِ

عَرَضَهُمْ	عَلَى	الْمَلٰٓئِكَةِ	فَقَالَ	اَنْۢبِئُوْنِيْ	بِاَسْمَآءِ
پيش کړل (الله) دغه نومونه	پر	ملائيکو باندې	پس وويل	وښيئ (ملائيکو) ماته	نومونه

وړ پيش کړل الله هغه نومونه و ملائيکو ته پس وفرمايل (الله و ملائيکو ته) چې وښيا ست ماته نومونه

هٰٓؤُلَآءِ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ ۝۳۱ قَالُوْا سُبْحٰنَكَ لَا عِلْمَ

هٰٓؤُلَآءِ	اِنْ كُنْتُمْ	صٰدِقِيْنَ	قَالُوْا	سُبْحٰنَكَ	لَا عِلْمَ
د دغه شيانو	که چيرې يئ تاسې	رښتني	وويل (ملائيکو)	پاکي ده تالره	نشته علم

د دغه شيانو که چيرې ياست تاسې رشتيا ويونکي. وويل (ملائيکو الله ته) پاکي ده تالره نشته علم موږ ته

اِنِّيْ جَاعِلٌ فِي الْاَرْضِ خَلِيْفَةً ؕ دلته يوه خبره دغور او فکر وړده: هغه دا چې الله جَلَّ جَلَالُهٗ د دې خبري اظهار دملايکو په مجلس کښي په کوم حيثيت سره کړی وو ؟ ايا دهغوی څخه مشوره اخيستل مقصود وه او که يوازی دوی ته خبر ورکول وو يا دملا يکو په ژبه دملايکو درايي ځرګندول مراد وه دا خبره ظاهره ده چې دمشوری ضرورت خو په هغه ځای کي پيښيږي چيري چې دمشوري ټول اړخونه چاته واضح نه وي: خبره داده چي په اصل کښي دلته مشوره اخيستل مقصود نه وه او نه ددی ضرورت وو ليکن صورت يي دمشوری جوړ کی داددی لپاره چي مخلوق ته دمشوری دسنت او طريقی تعليم وسي لکه چي رسول الله ﷺ ته په قرآن کي هدايت سوی دی چې دی دي دخپلو اصحابو څخه مشوره اخلي حال دادی چي ده ﷺ ته به وحی الهي راتلي ټولي معاملي او دهغو هر اړخ ده ﷺ ته دوحي په ذريعه ښوول کيدی ليکن بيا هم دوی ته د مشوری کولو تاکيد وسو (معارف القرآن ج ۱ پ ۱ ص ۱۶۰)

لَنَآ	اِلَّا مَا	عَلَّمْتَنَا	اِنَّكَ	اَنْتَ	الْعَلِيْمُ	الْحَكِيْمُ	قَالَ
موږ ته	مګر د هغه	چې راښوولی دی تا موږ ته	بیشکه! ته	هم ته	ښه پیژندونکۍ	ښه د حکمت خاوند یې	وویل (الله)

لَنَآ اِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا ۭ اِنَّكَ اَنْتَ الْعَلِيْمُ الْحَكِيْمُ ﴿٣٢﴾ قَالَ

موږ ته مګر د هغه چې راښوولی دی تا موږ ته بیشکه! هم ته ښه عالم او د حکمت خاوند یې، وفرمایل الله

يٰٓاٰدَمُ اَنْۢبِئْهُمْ بِاَسْمَاۗىِٕهِمْ ۚ فَلَمَّآ اَنْۢبَاَهُمْ

يٰٓاٰدَمُ	اَنْۢبِئْهُمْ	بِاَسْمَاۗىِٕهِمْ	فَلَمَّآ	اَنْۢبَاَهُمْ
ای آدم	وښیه دوی ته (ملائیکو ته)	نومونه د دوی	پس کله چې	وښودل (آدم) دوی ته (ملائیکو ته)

ای! آدمه خبر کړه دوی (ملائیکی) په نومونو د دی شیانو، پس کله چې وښودل آدم و ملائیکو ته

بِاَسْمَاۗىِٕهِمْ ۙ قَالَ اَلَمْ اَقُلْ لَّكُمْ اِنِّىْٓ اَعْلَمُ غَيْبَ

بِاَسْمَاۗىِٕهِمْ	قَالَ	اَلَمْ اَقُلْ	لَّكُمْ	اِنِّىْٓ	اَعْلَمُ	غَيْبَ
نومونه د هغوی	وفرمائیل (الله)	آیا ما نه وویل	تاسی ته	بیشکه! زه	پیژنم	پټ شیان

نومونه د هغو شیانو، نو وفرمایل الله آیا نه وو ویلی ما تاسو ته چې بیشکه! زه پوهیږم په پټو شیانو د

السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۙ وَاَعْلَمُ مَا تُبْدُوْنَ وَمَا كُنْتُمْ

السَّمٰوٰتِ	وَالْاَرْضِ	وَاَعْلَمُ	مَا	تُبْدُوْنَ	وَمَا	كُنْتُمْ
د آسمانو	او ځمکو	او پیژنم زه	هغه څه	چې ښکاره کوی یئ تاسی	او هغه څه	چې یئ تاسی

آسمانونو او ځمکو او پوهیږم په هغو شیانو چې ښکاره کوی یئ تاسی (په ژبه) او په هغو شیانو چې یاست تاسی

تَكْتُمُوْنَ ﴿٣٣﴾ وَاِذْ قُلْنَا لِلْمَلٰۗىِٕكَةِ اسْجُدُوْا لِاٰدَمَ

تَكْتُمُوْنَ	وَاِذْ	قُلْنَا	لِلْمَلٰۗىِٕكَةِ	اسْجُدُوْا	لِاٰدَمَ
پټوی یی	او کله چې	وویل موږ	ملائیکو ته	چې سجده وکړی	و آدم ته

پټوونکی د هغو (په زړونو کښی) او (یاد کړه ای! محمده) کله چې موږ وویل ملائیکو ته چې سجده وکړی آدم ته (دتعظیم)

فَسَجَدُوْٓا اِلَّآ اِبْلِيْسَ ۭ اَبٰى وَاسْتَكْبَرَ ڭ وَكَانَ مِنَ

فَسَجَدُوْٓا	اِلَّآ	اِبْلِيْسَ	اَبٰى	وَاسْتَكْبَرَ	وَكَانَ	مِنَ
پس سجده یی وکړه دوی	مګر نه کړه	ابلیس	انکار یئ وکړ	او لوئی یئ وکړه	او سو	د

پس سجده وکړه دوی ټولو مګر سجده ونه کړه ابلیس، انکار یئ وکړ (د سجدی څخه) او لوئی یئ وکړه، او سو دی (ابلیس) د

قَالَ يٰٓاٰدَمُ اَنْۢبِئْهُمْ

دادم ؑ لوړوالی پر ملایکو باندي: په دي واقعه کښې د قرآن دا بلیغ الفاظ هم د فکر وړ دی چي کم وخت ملایکو ته وایي چي د دي شیانو نومونه وښیاست نو د (انبؤنی) لفظ وایی چي معنی یه ده ماته وښیاست او چي کم وخت آدم ؑ ته وایي چي د دي شیانو نومونه وښیه نو یه د (انبأهم) لفظ یي استعمال کړی چي معنی یه ده ملایکو ته دا نومونه ور وښیه د دی بیان څخه په ډاګه سوه چي آدم ؑ ته د معلم درجه ورکول سوه او ملایکو ته د شاګردانو او طالب علمانو درجه ورکړه سوه او په داسي کولو سره د آدم ؑ فضیلت او لوړوالی په یوه مهم شکل کي څرګند سو د دی واقعې څخه دا هم معلومه سوه چي د ملایکو په معلوماتو کي هم کمی او زیاتی راتلی سي ځکه چي د کومو شیانو علم دوی ته نه وو حاصل سوی هغه د آدم ؑ په ذریعه په اجمالي طور سره د دی شیانو علم و دوی ته وښوول سوا و دا یو قسم فضیلت د آدم ؑ هم سو پر فرشتو باندي: (وذلک فضل الله یوتیه من یشاء)

(معارف القرآن ج۱ ص ۱۶۴)

الْكٰفِرِيْنَ ﴿٣٤﴾ وَقُلْنَا يٰٓاٰدَمُ اسْكُنْ اَنْتَ وَزَوْجُكَ

الْكٰفِرِيْنَ	وَقُلْنَا	يٰٓاٰدَمُ	اسْكُنْ	اَنْتَ	وَزَوْجُكَ
کافرانو څخه	او وویل موږ	ای آدم	واوسیږه	ته	او ښځه ستا

د کافرانو څخه، او وویل موږ ای! آدم اوسیږه ته او ښځه ستا (بی بی حواء)

الْجَنَّةَ وَكُلَا مِنْهَا رَغَدًا حَيْثُ شِئْتُمَا ۠ وَلَا تَقْرَبَا

الْجَنَّةَ	وَكُلَا	مِنْهَا	رَغَدًا	حَيْثُ	شِئْتُمَا	وَلَا تَقْرَبَا
په جنت کښې	او خوری	د دی جنت څخه (میوی)	پراخه	د هر ځای څخه	چې ستاسی خوښه وی	او مه نژدی کیږی

په جنت کښې او خورئ د دغه جنت څخه میوی پریمانه، د هر ځای څخه چې ستاسی خوښه وی، او مه نژدی کیږی

هٰذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُوْنَا مِنَ الظّٰلِمِيْنَ ﴿٣٥﴾ فَاَزَلَّهُمَا الشَّيْطٰنُ

هٰذِهِ	الشَّجَرَةَ	فَتَكُوْنَا	مِنَ	الظّٰلِمِيْنَ	فَاَزَلَّهُمَا	الشَّيْطٰنُ
ودغی	درختی ته	سئ به تاسی	د	ظالمانو څخه	پس وښویول دوی (دواړه)	شیطان

و دغی درختی ته (دمیوو خوړلو لپاره) که نژدی سولاست نو سئ به تاسی د خطاء کارانو څخه. پس وښویول دوی

عَنْهَا فَاَخْرَجَهُمَا مِمَّا كَانَا فِيْهِ ۠ وَقُلْنَا

عَنْهَا	فَاَخْرَجَهُمَا	مِمَّا	كَانَا	فِيْهِ	وَقُلْنَا
ددی (جنت) څخه	پس وویی ایستل دواړه	دهغه (جنت څخه)	چې وه (دوی دواړه)	په هغه کښې	او وفرمائیل موږ (الله)

شیطان، د دی جنت څخه (د درختی د نژدیوالی په سبب)، نو وویئ ایستل دوی د هغه جنت څخه، او وفرمایل الله ددوی ته

اهْبِطُوْا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ ۚ وَلَكُمْ فِي الْاَرْضِ

اهْبِطُوْا	بَعْضُكُمْ	لِبَعْضٍ	عَدُوٌّ	وَلَكُمْ	فِي الْاَرْضِ
کښته سئ (ومځکی ته)	په تاسو کښی به ځینی	د ځینو	دښمنان وی	او ستاسی ته	په مځکه کښی

کښته سی تاسو (دجنت څخه)، حال داچی ځینی ستاسی به له ځینو نورو سره دښمنان وی، او ستاسی ته په مځکه کښی

مُسْتَقَرٌّ وَّمَتَاعٌ اِلٰى حِيْنٍ ﴿٣٦﴾ فَتَلَقّٰٓى اٰدَمُ مِنْ رَّبِّهٖ

مُسْتَقَرٌّ	وَّمَتَاعٌ	اِلٰى حِيْنٍ	فَتَلَقّٰٓى	اٰدَمُ	مِنْ رَّبِّهٖ
ځای د اوسیدو	او فایده اخستل دی	تر یو وخته	پس زده کړه	آدم	د خپل رب څخه

ځای د اوسیدلو او اسباب د فائدی اخستلو تر یوه وخته پوری. پس زده کړه آدم د خپل رب څخه

وَكَانَ مِنَ الْكٰفِرِيْنَ
دتعظیم سجده په مخکنیو امتونو کښې رواه وه او په دی امت کښې منع ده: ددی خبرې خلاصه داده چې تعظیمي سجده کومه چې د پخوانیو پیغمبرانو په شریعتونو کښي رواه وه په شریعت محمدي کښي په دی وجه منع سوه چې شریعت محمدي دکفر او شرک دبوی څخه هم پاک او محفوظ پاته سي نو په دی وجه په شریعت محمدي کښي دالله ﷻ څخه ما سواه بل چاته دتعظیم په اراده سجده یا رکوع کول جایز نه ده بعضی عالمان وایی لمونځ اصل عبادت دی چې دڅلورو ارکانو څخه جوړ دی ،ولاړه ؛ ناسته ؛ رکوع او ؛ سجده ؛ په دوی کښي مخکني دوه یعني ولاړه او ناسته خو داسي کارونه دي چې عادةً یې انسان دخپل حاجت لپاره هم کوي او عبادةً یې په لمانځه کښي هم کوي لیکن رکوع او سجده داسي کارونه دي دا انسان عادة نه کوي بلکې دادواړه دعبادت سره خاص دي نو ځکه دا دبل چا لپاره منع کړی سوه فقط به دالله ﷻ لپاره وي ځکه چې معبود بر حق هم هغه دی.
(معارف القرآن ج۱ پ۱ ص ۱۷۰)

كَلِمٰتٍ فَتَابَ عَلَيْهِ ؕ اِنَّهٗ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيْمُ ﴿۳۷﴾

كَلِمٰتٍ	فَتَابَ	عَلَيْهِ	اِنَّهٗ	هُوَ	التَّوَّابُ	الرَّحِيْمُ
يو څو خبرى	پس رجوع ئې وکړه (الله)	پر (آدم) باندى	بيشکه! دى (الله)	هم دى	ښه توبه قبلوونکى	پوره رحم کوونکى دى

يو څو کلمى، پس رجوع ئې وکړه الله پر آدم باندى (په رحمت سره) بيشکه! هم دى (الله) ښه توبه قبلونکى او پوره رحم کوونکى دى.

قُلْنَا اهْبِطُوْا مِنْهَا جَمِيْعًا ۚ فَاِمَّا يَاْتِيَنَّكُمْ مِّنِّيْ

قُلْنَا	اهْبِطُوْا	مِنْهَا	جَمِيْعًا	فَاِمَّا	يَاْتِيَنَّكُمْ	مِّنِّيْ
وويل موږ	کښته سى	د دغه څخه	ټوله	پس که چيرى	راسى تاسو ته	زما د طرف څخه

بيا وويل موږ چى کښته سئ د دغه جنت څخه ټوله، پس که چيرى راغلى تاسو ته زما د طرفه څخه

هُدًى فَمَنْ تَبِعَ هُدَايَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ

هُدًى	فَمَنْ	تَبِعَ	هُدَايَ	فَلَا خَوْفٌ	عَلَيْهِمْ	وَلَا هُمْ
هدايت	پس چا چى	پيروى وکړه	زما د هدايت	پس نه به وى خوف (بيره)	پر دوى باندى	او نه به وى دوى

هدايت پس هر چا چى پيروى وکړه د هدايت زما نو نه به وى هيڅ قسم بيره پر دوى باندى او نه به وى دوى (هيچيرى)

يَحْزَنُوْنَ ﴿۳۸﴾ وَالَّذِيْنَ كَفَرُوْا وَكَذَّبُوْا بِاٰيٰتِنَآ اُولٰٓئِكَ

يَحْزَنُوْنَ	وَ	الَّذِيْنَ	كَفَرُوْا	وَ	كَذَّبُوْا	بِاٰيٰتِنَآ	اُولٰٓئِكَ
چى غمجن کيږى	او	هغه کسان	چى انکار يى کړى دى	او	درواغ ګڼى	آياتونه زموږ	دغه کسان

غمجن. او هغه کسان چى کافران سوى دى او نسبت د درواغو کوى آياتونو ته زموږ نو هم دغه کسان به

اَصْحٰبُ النَّارِ ۚ هُمْ فِيْهَا خٰلِدُوْنَ ﴿۳۹﴾ يٰبَنِيْٓ اِسْرَآءِيْلَ

اَصْحٰبُ	النَّارِ	هُمْ	فِيْهَا	خٰلِدُوْنَ	يٰبَنِيْٓ اِسْرَآءِيْلَ
خاوندان	د اور دى	دوى به	په دغه (اور) کښى	هميشه وى	اى بنى اسرائيلو

صاحبان د اور وى او هم دوى به په هغه (اور د دوږخ) کښى هميشه وى، اى! بنى اسرائيلو (اولادى د يعقوب)

اذْكُرُوْا نِعْمَتِيَ الَّتِيْٓ اَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَاَوْفُوْا

اذْكُرُوْا	نِعْمَتِيَ	الَّتِيْٓ	اَنْعَمْتُ	عَلَيْكُمْ	وَ	اَوْفُوْا
درياد کړى	نعمتونه زما	هغه	چى انعام کړى وه ما	پر تاسى باندى	او	وفاء وکړى

درياد کړى نعمتونه زما هغه چى انعام کړى دى ما پر تاسى نو پس وفاء وکړى

فَـلَا خَـوْفٌ عَلَـيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ. دفکر اوغم څخه يوازي هغه خلک خلاصى پيداکوي چي دالله ﷻ فرمان برداره وي: په دى آيت کښي دآسماني هدايت دتابعدارى کوونکو لپاره ددوو انعامونو ذکر دى يو دا چي پر دوى به څه بيره نه وي او دوهم دا چي دوى به غمجن نه وي (خوف) دهغه تکليف او مصيبت دانديښنى نوم دى کم چي په آينده کښي راتلونکى وي او (حزن) هغه غم ته ويل کيږي چي دڅه مقصد او مراد دفوت کيدو څخه پيداسي اوس که چيري فکر وسي نو معلومه به سي چي دراحت او ارام چي څه قسمونه دي هغه ټول يي په دوو ټکو کښي جمع کړي دي او ددى دوو ټکو څخه د راحت او ارام يو قسم هم دباندي نه دى پاته او بيا ددى دوو لفظو په تعبير کښى يو خاص قسم فرق سوى دى هغه داچي دخوف نفى په عام انداز سره سوي دي ليکن دحزن متعلق يي دانه دي ويلي چي (لاحزن عليهم) بلکي هغه يي دجملي فعليي په صورت کي ذکر کړه نکته ددى خبري په معارف القرآن کي وګورى.
(معارف القرآن ج۱ پ۱ ص ۱۸۲)

ع

بِعَهۡدِیۡۤ اُوۡفِ بِعَهۡدِكُمۡ ۚ وَاِیَّایَ فَارۡهَبُوۡنِ ﴿۴۰﴾

بِعَهۡدِیۡۤ	اُوۡفِ	بِعَهۡدِكُمۡ	وَ	اِیَّایَ	فَارۡهَبُوۡنِ
پرو عده زما	چې پوره کړم	وعده ستاسو	او	زما څخه	و بیرېږئ (تاسی)

پر وعده زما (په متابعت دنبی) پس چی زه هم وفا وکړم په وعده ستاسی (په دخول د جنت) او خاص زما څخه وبیرېږی

وَاٰمِنُوۡا بِمَاۤ اَنۡزَلۡتُ مُصَدِّقًا لِّمَا مَعَكُمۡ وَلَا تَكُوۡنُوۡۤا

وَ	اٰمِنُوۡا	بِمَاۤ	اَنۡزَلۡتُ	مُصَدِّقًا لِّمَا	مَعَكُمۡ	وَلَا تَكُوۡنُوۡۤا
او	ایمان راوړی	په هغه باندی	چی ما نازل کړی دی	تصدیق کوی د هغه چی	ستاسو سره دی	او مه کیږی

او ایمان راوړی په هغه کتاب باندی چی نازل کړی دی ما، حال دا چی تصدیق کوی د هغه کتاب چی ستاسو سره دی او مه کیږی

اَوَّلَ كَافِرٍۭ بِهٖ ۠ وَلَا تَشۡتَرُوۡا بِاٰیٰتِیۡ ثَمَنًا قَلِیۡلًا ۡ وَّاِیَّایَ

اَوَّلَ	كَافِرٍ	بِهٖ	وَلَا تَشۡتَرُوۡا	بِاٰیٰتِیۡ	ثَمَنًا	قَلِیۡلًا	وَّاِیَّایَ
اول	انکار کوونکی	په دی (قرآن باندی)	او مه اخلی	زما په آیاتونو	قیمت	لږ	او خاص زما څخه

اول کافران په دی قرآن باندی، او مه اخلی په آیاتونو زما هیڅ قیمت لږ او خاص زما څخه

فَاتَّقُوۡنِ ﴿۴۱﴾ وَلَا تَلۡبِسُوا الۡحَقَّ بِالۡبَاطِلِ وَتَكۡتُمُوا

فَاتَّقُوۡنِ	وَلَا تَلۡبِسُوا	الۡحَقَّ	بِالۡبَاطِلِ	وَ	تَكۡتُمُوا
وبیرېږئ	او مه ګډوی	حق (ربنتیا)	په دروا غو سره	او	مه پټوی

وبیرېږی! (دا کار مه کوی) . او مه ګډوی حق (ربنتیا) د باطل (درواغو) سره او مه پټوی

الۡحَقَّ وَاَنۡتُمۡ تَعۡلَمُوۡنَ ﴿۴۲﴾ وَاَقِیۡمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا

الۡحَقَّ	وَاَنۡتُمۡ	تَعۡلَمُوۡنَ	وَ	اَقِیۡمُوا	الصَّلٰوةَ	وَاٰتُوا
حق (ربنتیا)	او تاسی	ښه پوهیږی	او	ودروی (سم آداء کړی)	لمونځ	او ورکوی

حق (ربنتیا) حال دا چی تاسی پوهیږی، او سم قایموئ (په ښه ترتیب سره اداء کوی) لمونځ او ورکوی

الزَّكٰوةَ وَارۡكَعُوۡا مَعَ الرّٰكِعِیۡنَ ﴿۴۳﴾ اَتَاۡمُرُوۡنَ النَّاسَ

الزَّكٰوةَ	وَارۡكَعُوۡا	مَعَ الرّٰكِعِیۡنَ	اَتَاۡمُرُوۡنَ	النَّاسَ
زکوة	او رکوع کوی	د رکوع کوونکو سره	آیا امر کوی تاسی	خلګو ته

زکوة، او رکوع وکړی د رکوع کوونکو سره (لمونځ کوونکو مسلمانانو سره). آیا امر کوی تاسی نورو خلګو ته

اُوۡفِ بِعَهۡدِكُمۡ ۚ دوعدی پورا کول واجب او وعده ماتول حرام دي: ددی آیت څخه معلومه سوه چي دعهد او معاهدې پورا کول ضروري دی او وعده ماتول حرامه ده دسورة مایدي په آیت کښي تر دی زیات په وضاحت سره دا مضمون راغلی دی الله جل جلاله هلته فرمایي (واوفوا بالعقود) یعني تاسي پر وعدو باندي وفا وکړی په حدیث شریف کښي نبي کریم ﷺ فرمایلي دي چي وعده ماتوونکوته به په آخرت کښي چي کومه سزا ورکول کیږي دهغه څخه به مخکي دا سزا ور کول کیږي چي دمحشر په میدان کښي په کم کي چي ټول مخکني او وروستني خلق به موجود وي پر وعدي ماتوونکي باندي به دعلامي په ډول یوه جنډه ولګول سي او چا چي څومره لویه وعده ماته کړي وي لویه جنډه به دهغه وي په دي طریقه دغه وعده ماتوونکي دحشر په میدان کي به رسوا او شرمنده سي او دلوی ذلت سره به مخ سي: الله جل جلاله دي مو دداسي ذلت څخه وساتي. (مسلم شریف) (معارف القرآن ج۱ ص۱۸۶ مکتبه حبیبیه)

بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ اَنْفُسَكُمْ وَاَنْتُمْ تَتْلُوْنَ الْكِتٰبَ ؕ

بِالْبِرِّ	وَ	تَنْسَوْنَ	اَنْفُسَكُمْ	وَ	اَنْتُمْ	تَتْلُوْنَ	الْكِتٰبَ
په نيکۍ سره	او	تاسي هيروى	ځانونه خپل	او	تاسي ياست	تلاوت کوى	د کتاب (تورات)

په نيکۍ سره او هيروئ تاسي ځانونه خپل حال دا چي تاسي تلاوت کوى (لولئ) دا تورات کتاب

اَفَلَا تَعْقِلُوْنَ ﴿۴۴﴾ وَاسْتَعِيْنُوْا بِالصَّبْرِ وَالصَّلٰوةِ ؕ

اَفَلَا تَعْقِلُوْنَ	وَ	اسْتَعِيْنُوْا	بِالصَّبْرِ	وَ	الصَّلٰوةِ
نو آيا تاسي عقل نه لرى	او	کومک وغواړى	په صبر سره	او	په لمانځه سره

نو آيا تاسي نه پوهيږي (دخپلو افعالو په بدئ)، او کومک وغواړى (په هره سختۍ کښې د الله څخه) په صبر او په لمانځه سره

وَاِنَّهَا لَكَبِيْرَةٌ اِلَّا عَلَى الْخٰشِعِيْنَ ﴿۴۵﴾ الَّذِيْنَ يَظُنُّوْنَ

وَ	اِنَّهَا	لَكَبِيْرَةٌ	اِلَّا	عَلَى	الْخٰشِعِيْنَ	الَّذِيْنَ	يَظُنُّوْنَ
او	بيشکه دا لمونځ	ډير دروند دى	مګر (نه دى)	پر	بيريدونکو باندى	(بيريدونکى) هغه کسان دى	چى يقين لرى

او په تحقيق سره خامخا دا لمونځ ډير دروند دى، مګر (نه دى دروند) پر عاجزى کوونکو باندى. هغه کسان چى يقين لرى

اَنَّهُمْ مُّلٰقُوْا رَبِّهِمْ وَاَنَّهُمْ اِلَيْهِ رٰجِعُوْنَ ﴿۴۶﴾ ع

اَنَّهُمْ	مُّلٰقُوْا	رَبِّهِمْ	وَ	اَنَّهُمْ	اِلَيْهِ	رٰجِعُوْنَ
بيشکه! دوى	ملاقات کوونکى دى	د رب خپل سره	او	بيشکه! دوى	خاص وطرف ته (د الله)	بيا ورتلونکى دى

چى بيشکه! دوى مخامخ کيدونکى دى د رب خپل سره او بيشکه! دوى خاص وطرفته د الله بيا ورتلونکى دى،

ركوع ٥

يٰبَنِيْٓ اِسْرَآءِيْلَ اذْكُرُوْا نِعْمَتِيَ الَّتِيْٓ اَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَاَنِّيْ

يٰبَنِيْٓ اِسْرَآءِيْلَ	اذْكُرُوْا	نِعْمَتِيَ	الَّتِيْٓ	اَنْعَمْتُ	عَلَيْكُمْ	وَاَنِّيْ
اى! بنى اسرائيلو	درياد کړى	نعمت زما	هغه (نعمت)	چى ما انعام کړى وو	پر تاسي باندى	او بيشکه! ما

اى! بنى اسرائيلو درياد کړى نعمت زما هغه نعمت چى ما انعام کړى وو، پر تاسي باندى او (ياد کړى) چى بيشکه! ما

فَضَّلْتُكُمْ عَلَى الْعٰلَمِيْنَ ﴿۴۷﴾ وَاتَّقُوْا يَوْمًا لَّا تَجْزِيْ

فَضَّلْتُكُمْ	عَلَى	الْعٰلَمِيْنَ	وَ	اتَّقُوْا	يَوْمًا	لَّا تَجْزِيْ
برترى درکړى وه تاسي ته	پر	خلګو د زمانى ستاسى	او	وبيريږى	د هغى ورځى څخه	چى بدله به ورنه کړى

برترى درکړى وه تاسي ته پر خلګو د زمانى خپلى، او وبيريږى (د عذابه) د هغى ورځى چى پکار به رانه سى

وَاِنَّهَا لَكَبِيْرَةٌ اِلَّا عَلَى الْخٰشِعِيْنَ. په زړه کې چې خشوع وي پر هغه څه ګران نه دي: په دې کې د لمونځ د آسانولو طريقه وښوول سوه حاصل دا چي د لمونځ د سختى او سبب په وجه که فکر وسي نو معلومه به سي چي د انسان زړه د هر قسم خيالاتو لپاره ميدان دى او د انسان زړه آموخته دى چي په هر قسم خيالونو کښي بغير د څه منعى څخه مصروف و ګرځي او د انسان نور ټول اندامونه د زړه تابع دي نو په دې وجه د زړه تقاضا داوي چي دده ټول اندامونه دي ازاد وي او لمونځ خو ټول د دى آزادى خلاف دى چي مه خانده ؛ مه وايه ؛ مه خوره ؛ مه ګرځه ؛ او مه څه نو په دې وجه زړه ددې پابند يو څخه تنګيږي او دده تابع اندامونه هم ددې څخه تکليف محسوسوي (خلاصه دا سوه چي ددې سختى او دشوارى سبب د زړه حرکت فکريه دى نو ددې علاج په سکون سره کول په کار دى نو په دې وجه الله ﷻ خشوع د لمانځه د آسانولو لپاره ذريعه وښووله الله ﷻ دې موږ ته را نصيب کړي (معارف القرآن ج ۱ پ ۱ ص ۱۹۳)

نَفْسٌ عَنْ نَّفْسٍ شَيْـًٔا وَّلَا يُقْبَلُ مِنْهَا شَفَاعَةٌ وَّلَا

نَفْسٌ	عَنْ نَّفْسٍ	شَيْـًٔا	وَّلَا يُقْبَلُ	مِنْهَا	شَفَاعَةٌ	وَّلَا
یو انسان	بل انسان لره	دهیڅ شی	او نه به سی قبول	د دی (نفس) څخه	شفاعت	او نه به

یو انسان بل انسان لره یو ذره، او نه به ومنل سی د هغه نفس څخه شفاعت (سپارښت دهیچا) او نه به

يُؤْخَذُ مِنْهَا عَدْلٌ وَّلَا هُمْ يُنْصَرُوْنَ ﴿٤٨﴾ وَإِذْ

يُؤْخَذُ	مِنْهَا	عَدْلٌ	وَّلَا	هُمْ	يُنْصَرُوْنَ	وَإِذْ
واخیستل سی	د دی (نفس) څخه	بدل (فدیه)	او نه به	د دوی سره	کومک وسی	او هغه وخت

واخیستل سی د دی نفس څخه بدل (فدیه) او نه به هم د دوی سره کومک وکړل سی (په دفع د عذاب کښی). او کله چی

نَجَّيْنٰكُمْ مِّنْ اٰلِ فِرْعَوْنَ يَسُوْمُوْنَكُمْ سُوْٓءَ

نَجَّيْنٰكُمْ	مِّنْ اٰلِ	فِرْعَوْنَ	يَسُوْمُوْنَكُمْ	سُوْٓءَ
چی موږ نجات درکړی تاسی ته	له قوم څخه	د فرعون	رسول به یی تاسو ته	سخت (بد)

موږ خلاصون درکړی تاسو ته د فرعون د قوم څخه، چی رسول به یی تاسو ته ډیر سخت (بد)

الْعَذَابِ يُذَبِّحُوْنَ اَبْنَآءَكُمْ وَيَسْتَحْيُوْنَ نِسَآءَكُمْ ط

الْعَذَابِ	يُذَبِّحُوْنَ	اَبْنَآءَكُمْ	وَ	يَسْتَحْيُوْنَ	نِسَآءَكُمْ
عذاب	حلالول به یئ	زامن ستاسی	او	ژوندی به یئ پرېښودلی	ښځی ستاسی

عذاب، ذبح (حلالول) به یئ زامن ستاسی او ژوندی به یئ پرېښودلی (د خدمت دپاره) ښځی ستاسو

وَفِيْ ذٰلِكُمْ بَلَآءٌ مِّنْ رَّبِّكُمْ عَظِيْمٌ ﴿٤٩﴾ وَإِذْ فَرَقْنَا

وَ	فِيْ	ذٰلِكُمْ	بَلَآءٌ	مِّنْ	رَّبِّكُمْ	عَظِيْمٌ	وَإِذْ	فَرَقْنَا
او	په	دغه کار کښی ستاسو	ازمایښت وو	د طرفه	د رب ستاسو	چی ډیر لوی دی	او هغه وخت	چی څیری کړی موږ

او په دی کار کښی تاسو ته ازمایښت وو، د طرفه د خپل رب، چی ډیر لوی دی. او هغه وخت چی څیری کړی موږ

بِكُمُ الْبَحْرَ فَاَنْجَيْنٰكُمْ وَاَغْرَقْنَآ اٰلَ فِرْعَوْنَ وَاَنْتُمْ

بِكُمُ	الْبَحْرَ	فَاَنْجَيْنٰكُمْ	وَاَغْرَقْنَآ	اٰلَ	فِرْعَوْنَ	وَ	اَنْتُمْ
ستاسی دپاره	دریاب	پس موږ خلاصون درکړی تاسو ته	او غرق مو کړی	قوم	د فرعون	او	تاسو

ستاسی دپاره بحر پس نجات درکړی موږ تاسی ته او غرق مو کړی قوم د فرعون (سره د فرعون). حال دا چی تاسی ورته

وَإِذْ فَرَقْنَا بِكُمُ الْبَحْرَ
داقصه هغه وخت وسوه
چي موسی عليه السلام پيداسو:
او وروسته بیا پیغمبر
سو او تر ډیره وخته
پوري یه فرعون پوهوی
کم وخت چي هغه په هیڅ
صورت کښي منلو ته نه
سو تیار نو موسی ته
حکم وسو چي ته په پټه
بني اسرائیل ددی ځایه
څخه بوزه په لاره کښي
دریاب راغی او په دغه
وخت کښي فرعون سره
دلښکرو راورسیدی
دالله جل جلاله په حکم سره
دریاب وشلیدی او بني
اسرائیلو ته دتیریدو لار
پیداسوه دوی خو پوري
وتل دفرعون تر رارسیدو
پوري دریاب همدغه
شان وو هغه هم په دوی
پسی دتګ په غرض په
دریاب کښي ورګډ سو نو
په دغه وخت کښي
دریاب دټولو طرفوڅخه
بیا سره را یو ځای سو او
پر خپل مخکښي حالت
سو او فرعون سره دټولو
ملګرو هلته غرق سو: نو
ځکه الله جل جلاله دلته فرمایي
ای مسلمانانو هغه وخت
درپه یا دکړی چي
کم وخت څیري کړی
موږ تاسي ته دلاري ور
کولو په غرض تریو
دریاب او تاسي ته
مو نجات درکړی
او فرعون غرق سو.
(معارف القرآن ج ۱ پ ۱ ص ۲۰۴)

تَنْظُرُوْنَ ﴿٥٠﴾ وَاِذْ وٰعَدْنَا مُوْسٰٓى اَرْبَعِيْنَ لَيْلَةً ثُمَّ

تَنْظُرُوْنَ	وَاِذْ	وٰعَدْنَا	مُوْسٰٓى	اَرْبَعِيْنَ	لَيْلَةً	ثُمَّ
ورته کتل	او هغه وخت	چي وعده وکړه موږ	د موسی سره	څلويښت	شپې	وروسته

کتل. او (ياد کړی!) هغه وخت چي موږ وعده وکړه د موسی سره څلويښت شپې وروسته

اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِنْۢ بَعْدِهٖ وَاَنْتُمْ ظٰلِمُوْنَ ﴿٥١﴾ ثُمَّ

اتَّخَذْتُمُ	الْعِجْلَ	مِنْۢ بَعْدِهٖ	وَاَنْتُمْ	ظٰلِمُوْنَ	ثُمَّ
ونيوئ تاسي	گلگی (خپل معبود)	پسله (تللو) د موسی	او (واست) تاسي	ظالمان	وروسته

ونيوئ تاسي گلگی (خپل معبود) پسله تللو د موسی (طور غرته) او تاسي واست (په دې کار کښې) ظالمان. وروسته

عَفَوْنَا عَنْكُمْ مِّنْۢ بَعْدِ ذٰلِكَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُوْنَ ﴿٥٢﴾ وَاِذْ

عَفَوْنَا	عَنْكُمْ	مِّنْۢ بَعْدِ ذٰلِكَ	لَعَلَّكُمْ	تَشْكُرُوْنَ	وَاِذْ
بخښنه وکړه موږ	تاسو ته	وروسته تر هغه	دپاره ددې چي تاسي	د (الله) شکر اداء کړی	او هغه وخت

بخښنه وکړه موږ تاسو ته دهغه وروسته (په عبادت کولو د گلگی) دپاره د دې چي تاسي د الله شکر اداء کړی، او هغه وخت

اٰتَيْنَا مُوْسَى الْكِتٰبَ وَالْفُرْقَانَ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُوْنَ ﴿٥٣﴾

اٰتَيْنَا	مُوْسَى	الْكِتٰبَ	وَ	الْفُرْقَانَ	لَعَلَّكُمْ	تَهْتَدُوْنَ
چي ورکړی وو موږ	موسی ته	کتاب (تورات)	او	جلا کوونکی (دحق اوباطل)	دپاره ددې چي تاسي	پر سمه لار روان سی

چي موږ ورکړی موسی ته کتاب (تورات) چي جلا کوونکی دی (دحق او باطل) دپاره د دې چي تاسي پر سمه لار روان سی

وَاِذْ قَالَ مُوْسٰى لِقَوْمِهٖ يٰقَوْمِ اِنَّكُمْ ظَلَمْتُمْ

وَاِذْ	قَالَ	مُوْسٰى	لِقَوْمِهٖ	يٰقَوْمِ	اِنَّكُمْ	ظَلَمْتُمْ
او هغه وخت	چي وويل	موسی	و قوم خپل ته	ای! قومه زما	بيشکه! تاسي	ظلم کړی دی تاسي

او (ياد کړئ) هغه وخت چي وويل موسی قوم خپل ته، ای قومه زما! بيشکه! تاسي ظلم کړی دی

اَنْفُسَكُمْ بِاتِّخَاذِكُمُ الْعِجْلَ فَتُوْبُوْٓا اِلٰى بَارِئِكُمْ

اَنْفُسَكُمْ	بِاتِّخَاذِكُمُ	الْعِجْلَ	فَتُوْبُوْٓا	اِلٰى بَارِئِكُمْ
پر ځانو خپلو	په سبب ددې چي نيولی دی تاسو	گلگی (په خدائی سره)	پس توبی وباسی	و پيدا کوونکی ستاسو ته

پر ځانو خپلو په سبب د دې چي نيولی دی تاسو گلگی په خدائی سره، پس توبه وباسی تاسي تول و پيدا کوونکی ذات خپل ته

فَاقْتُلُوْٓا اَنْفُسَكُمْ ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ.. دبني اسرائيلو دتوبې دقبلولو طريقه: حضرت موسی عليه السلام چي کله دتورات په راوړلو پسي دطور غر ته ولاړی نود قوم سرپرستي يې وهارون عليه السلام ته پريښوول دآخوا چي موسی عليه السلام تورات راوړی نو قوم د گيلگي په عبادت مبتلا سوی وو نو الله پاک جل جلاله ددوی دتوبی دقبلولو لپاره يوه طريقه مقرره کړه دهغی طريقی بيان په دغه آيت کښي الله جل جلاله کړی دی چي مجرم او گناهگار خلگ دي قتل سي لکه زموږ په شريعت کښي هم د بعضو گناهونو سزا دتوبی سره سره هم قتل او هلاکول دي مثلا په قصدا قتل کښي قتل دی او همدا شان چي دزنا ثبوت په شاهدانو سره وسي هلته رجم دی ځکه چي دتوبی دکښلو سره بيا هم دا سزا نه ساقطيږي نو بني اسرائيلو هم په دغه حکم الهي سره عمل وکړی اويو او بل يي سره قتل کړه چي ددغه امتثال او فرمانبرداری دوجی په آخرت کښي درحمت او مهربانی مستحق وگرځيدل او الله جل جلاله يه توبه قبوله کړه. (معارف القرآن ج ا پ ا ص ۲۰۶) مکتبه حبيبيه

فَاقْتُلُوْٓا اَنْفُسَكُمْ ۭ ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ عِنْدَ بَارِىِٕكُمْ ۭ

فَاقْتُلُوْٓا	اَنْفُسَكُمْ	ذٰلِكُمْ	خَيْرٌ لَّكُمْ	عِنْدَ بَارِىِٕكُمْ
پس قتل کړی تاسی	ځانونه خپل	دغه کار	خير (بهتره) دی ستاسو دپاره	په نزد دپيداء کوونکی ستاسی

پس (يا) ووژنئ تاسی ځانونه خپل، دغه (ځان وژل) بهتره دی تاسی ته په نزد د پيداء کوونکی ستاسی

فَتَابَ عَلَيْكُمْ ۭ اِنَّهٗ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيْمُ ﴿٥٤﴾ وَاِذْ قُلْتُمْ

فَتَابَ	عَلَيْكُمْ	اِنَّهٗ	هُوَ	التَّوَّابُ	الرَّحِيْمُ	وَاِذْ	قُلْتُمْ
پس توبه يې قبوله کړه	ستاسو	بيشکه! الله	هم دغه ذات دئ	ښه توبه قبلوونکی	ډير مهربانه دی	او هغه وخت	چې تاسی وويل

پس الله قبوله کړل توبه ستاسی بيشکه الله ښه توبه قبلوونکئ ښه مهربانه دی، او (ياد کړی) هغه وخت چې تاسی وويل

يٰمُوْسٰى لَنْ نُّؤْمِنَ لَكَ حَتّٰى نَرَى اللّٰهَ جَهْرَةً

يٰمُوْسٰى	لَنْ نُّؤْمِنَ	لَكَ	حَتّٰى	نَرَى	اللّٰهَ	جَهْرَةً
ای! موسی	هيڅکله به موږ ايمان را نه وړو	پر تا باندی	تر هغه پوری	چې موږ ووينو	الله	مخامخ (ښکاره)

ای موسی! هيڅکله به موږ ايمان رانه وړو پر تا باندی تر هغه وخته پوری چې موږ و وينو الله ښکاره مخامخ،

فَاَخَذَتْكُمُ الصّٰعِقَةُ وَاَنْتُمْ تَنْظُرُوْنَ ﴿٥٥﴾ ثُمَّ بَعَثْنٰكُمْ

فَاَخَذَتْكُمُ	الصّٰعِقَةُ	وَ	اَنْتُمْ	تَنْظُرُوْنَ	ثُمَّ	بَعَثْنٰكُمْ
پس ونيولاست تاسی	تالندی (تندر)	او	تاسی	يو بل ته کتل (دسوځلو په وخت)	وروسته	موږ را ژوندی کړی تاسی

پس ونيولاست تاسی تالندی د آسمان (او) حال دا چې تاسی يو بل ته کتل د سوځلو په وخت، بيا مو ژوندی کړاست تاسی

مِّنْۢ بَعْدِ مَوْتِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُوْنَ ﴿٥٦﴾ وَظَلَّلْنَا

مِّنْۢ بَعْدِ	مَوْتِكُمْ	لَعَلَّكُمْ	تَشْكُرُوْنَ	وَ	ظَلَّلْنَا
وروسته	تر مرګ ستاسو	دپاره ددی چې تاسی	شکر اداء کړی (دالله)	او	موږ سايه وکړه

تر مرګ وروسته د دی دپاره چې ښايي تاسی شکر اداء کړی (شکر ګزاره سئ) د الله. او (ياد کړی!) کله چې موږ سايه وکړه

عَلَيْكُمُ الْغَمَامَ وَاَنْزَلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّ وَالسَّلْوٰى ۭ

عَلَيْكُمُ	الْغَمَامَ	وَ	اَنْزَلْنَا	عَلَيْكُمُ	الْمَنَّ	وَ	السَّلْوٰى
پر تاسو باندی	د وريځی	او	موږ نازل کړه	پر تاسو باندی	ترنجبين (خواږه خواړه)	او	غوښی د کرکانو

د وريځی پر تاسو باندی (دتيه په ميدان کښی) او نازل مو کړه پر تاسو باندی من (خواږه خواړه) او سلوا (غوښی د کرکانو)

وَاِذْ قُلْتُمْ يٰمُوْسٰى لَنْ نُّؤْمِنَ لَكَ... ددي قصي تفصيل او دهغې بيان:
دادی چي کم وخت موسی عليه السلام د طور دغره څخه بيرته راغی او تورات يي دځانه سره راوړی او وي ويل چي دا دالله جل جلاله کتاب دی نو ځينو بی ادبو خلګو وويل چي الله جل جلاله دي په خپله موږ ته ووايي چي دا زما کتاب دی نو بيا به زموږ يقين راسي موسی (عليه السلام) ورته دخدای جل جلاله په اجازت وويل چي دطور غره ته درځی دا خبره به هلته وسي بني اسرائيلو ددې کار لپاره اويا کسان منتخب کړل او دموسی سره يي دطور غره ته وليږل هلته چي ورسيدل دالله جل جلاله کلام دې خلګو پخپله واوريدی نو بيا يي داوويل چي يوازي په کلام اوريدو سره موږ نه قانع کيږو ترڅو چي موږ خدای جل جلاله په سترګو ليدلي نه وي ځکه چي بغير دليدلو څخه دخبرو په اوريدو زموږ يقين په دی وجه نسي راتلی چي خدای خبر دی چي خبري کوونکی به څوک وي نو هغه ووچي تندره باندي نازله سوه او هلاک سول او بيا ژوندي سول دالله جل جلاله په امر سره الخ.
(معارف القرآن ج ا پ ا ص ٢٠٦)

فَبَدَّلَ الَّذِيْنَ ظَلَمُوْا قَوْلًا غَيْرَ الَّذِيْ.. په کلام کښي دلفظي تغيراو تبدل شرعي حکم:
ددې آيت څخه دا معلومه سوه چي بني اسراييلو ته دا حکم سوی وو چي دي ښارته دداخليدو په وخت کي (حطة) يعني توبه توبه ووايا ست نو دوی دشرارت په وجه دا الفاظ بدل کړل او (حنطة) ويل يي شروع کړل چي ددی په وجه پر دوی آسماني عذاب نازل سو :دالفاظو دا بدلول داسي وه چي په هغه کښي يوازي دا الفاظ نه وه بدل سوي بلکه معنی يه هم بدله سوی وه دحطة (معنی ده) توبه او دحنطة معنی ده غنم چي دا معنی دهغی بلي سره هيڅ قسم تړون اوسمون نه لري دالفاظو دا قسم تبديلي او بدلول برابره ده که په قرآن کريم کښي وي او که په حديث شريف کښي وي او که په بل امرالهي کښي وي نو دا بيله کم شک او شبهي ناروادي په اتفاق سره ځکه چي دا يو قسم خندا او تحريف دی پاته سوه داخبره چي معنی او مطلب باقي وي يوازي په الفاظو کښي تبديلي راسي نو دهغه څه حکم دی ؟ امام قرطبي په خپل تفسير کي ددی متعلق ليکي چي په بعضو کلمواو اقوالو کښي دمعنی په شان الفاظ هم مقصوددي لکه په يوروايت کي نبي کريم ﷺ ديو صحابي څخه ښوولي الفاظ طلب کړه.
(معارف القرآن ج ١ پ ١ ص ٢١٠)

كُلُوْا مِنْ طَيِّبٰتِ مَا رَزَقْنٰكُمْ ۖ وَمَا ظَلَمُوْنَا وَلٰكِنْ

كُلُوْا	مِنْ طَيِّبٰتِ	مَا	رَزَقْنٰكُمْ	وَمَا ظَلَمُوْنَا	وَلٰكِنْ
خورئ تاسی	د پاکو	هغه شیانو څخه	چې موږ درکړی دی تاسو ته	او ظلم ونه کړی دوی پر موږ	او لیکن

پس وخورئ هغه رزق د پاکیزه شیانو چې موږ درکړی دی تاسی ته او ظلم نه وو کړی دوی پر موږ باندی، مګر کاوه به یې

كَانُوْٓا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُوْنَ ۝٥٧ وَاِذْ قُلْنَا ادْخُلُوْا هٰذِهِ

كَانُوْٓا	اَنْفُسَهُمْ	يَظْلِمُوْنَ	وَاِذْ	قُلْنَا	ادْخُلُوْا	هٰذِهِ
وه هغوی	پر خپلو ځانو باندی	ظلم کړئ وو	او هغه وخت	چې وویل موږ	ننوزئ (ای! بنی اسرائیلو)	ودغه

ظلم پخپله پر خپلو ځانو باندی، (او یاد کړئ) هغه وخت کله چې وویل موږ بنی اسرائیلو ته د موسی په ژبه، چې ننوزئ و دغه

الْقَرْيَةَ فَكُلُوْا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ رَغَدًا وَّادْخُلُوا

الْقَرْيَةَ	فَكُلُوْا	مِنْهَا	حَيْثُ	شِئْتُمْ	رَغَدًا	وَّادْخُلُوا
کلی ته	پس خورئ تاسی	د دغه څخه	د هر هغه ځای څخه	چې غواړی تاسی	په فراخئ سره	او ننوزئ (بنی اسرائیلو)

کلی (اریحا) ته پس خورئ (میوی) د دغه کلی څخه د هر هغه ځای څخه چې مو خوښه وی ستاسی په پریمانئ سره، او ننوزئ

الْبَابَ سُجَّدًا وَّقُوْلُوْا حِطَّةٌ نَّغْفِرْ لَكُمْ خَطٰيٰكُمْ ۭ

الْبَابَ	سُجَّدًا	وَّ	قُوْلُوْا	حِطَّةٌ	نَّغْفِرْ	لَكُمْ	خَطٰيٰكُمْ
ودروازی ته	سجده کوونکی	او	وو ایاست	(ای! الله) موږ ته بخښنه وکړی	وبه بخښو موږ	تاسو ته	ګناهونه ستاسو

و دروازی د دی ښار ته سجده کوونکی، او و وایاست چې ای! الله موږ ته بخښنه وکړه نو موږ به وبخښو ګناهونه ستاسی

وَسَنَزِيْدُ الْمُحْسِنِيْنَ ۝٥٨ فَبَدَّلَ الَّذِيْنَ ظَلَمُوْا قَوْلًا غَيْرَ

وَ	سَنَزِيْدُ	الْمُحْسِنِيْنَ	فَبَدَّلَ	الَّذِيْنَ	ظَلَمُوْا	قَوْلًا	غَيْرَ
او	موږ به زیات کړو	نیکئ کوونکو ته	پس بدله کړل	هغه کسانو	چې ظلم یې کړی وو	خبره	ماسواء

او موږ به ډیر کړو اجرونه (نیکانو ته) ستاسو . پس بدل یې کړی فرمان د الله هغه کسانو چې ظلم یې کړی وو (په خپلو ځانو)

الَّذِيْ قِيْلَ لَهُمْ فَاَنْزَلْنَا عَلَى الَّذِيْنَ ظَلَمُوْا

الَّذِيْ	قِيْلَ	لَهُمْ	فَاَنْزَلْنَا	عَلَى	الَّذِيْنَ	ظَلَمُوْا
دهغه (خبری څخه)	چې ویل سوی وه	دوی ته	پس موږ نازل کړی	پر	هغه کسانو باندی	چې ظلم یې کړی وو

هغه فرمان چې وویل سوی وو دوی ته، پس نازل کړ موږ پر هغه کسانو باندی چې ظلم یې کړی وو (دځانو خپلو سره)

۶ ع ۱۳ ۲

رِجۡزًا مِّنَ السَّمَآءِ بِمَا كَانُوۡا يَفۡسُقُوۡنَ ﴿۵۹﴾ وَاِذِ

رِجۡزًا	مِّنَ السَّمَآءِ	بِمَا	كَانُوۡا	يَفۡسُقُوۡنَ	وَاِذِ
عذاب (مو نازل کړی)	د آسمان څخه	په سبب د هغه	چې وه دوی	نافرمانی کوونکی	او هغه وخت

عذاب له طرفه د آسمان په سبب د دې چې کړې وه دوی نافرمانی د الله . او (یاد کړئ) هغه وخت

اسۡتَسۡقٰى مُوۡسٰى لِقَوۡمِهٖ فَقُلۡنَا اضۡرِبْ بِّعَصَاكَ

اسۡتَسۡقٰى	مُوۡسٰى	لِقَوۡمِهٖ	فَقُلۡنَا	اضۡرِبْ	بِّعَصَاكَ
چې وغوښتلې (اوبه)	موسی	د قوم خپل دپاره	پس موږ وویل	ووهه (ای! موسی)	لکړه خپل

چې اوبه وغوښتلې موسی د خپل قوم دپاره (په میدان د تیه کښې) پس وویل موږ موسی ته چې ووهه لکړه خپل

الۡحَجَرَ ؕ فَانۡفَجَرَتۡ مِنۡهُ اثۡنَتَا عَشۡرَةَ عَيۡنًا ؕ قَدۡ

الۡحَجَرَ	فَانۡفَجَرَتۡ	مِنۡهُ	اثۡنَتَا عَشۡرَةَ	عَيۡنًا	قَدۡ
پر کاڼي	پس رواني سولې	د دې کاڼي څخه	دولس ۱۲	چینې	په تحقیق سره

پر کاڼي (ډبره باندې)، (کله چې و وهله لکړه پر ډبره) پس رواني سولې د دې ډبرې څخه دولس ۱۲ چینې، په تحقیق سره

عَلِمَ كُلُّ اُنَاسٍ مَّشۡرَبَهُمۡ ؕ كُلُوۡا وَاشۡرَبُوۡا مِنۡ رِّزۡقِ

عَلِمَ	كُلُّ	اُنَاسٍ	مَّشۡرَبَهُمۡ	كُلُوۡا	وَاشۡرَبُوۡا	مِنۡ رِّزۡقِ
وپیژندې	هرې	قبیلې	ځای د اوبو چښلو خپل	خورئ تاسې	او چښئ تاسې	د روزی (رزق) د

وپیژندې هرې قبیلې ځای د اوبو چښلو خپلو، نو پس خورئ او چښئ تاسې (روزي دالله بیله د اسبابو) د رزق څخه

اللّٰهِ وَلَا تَعۡثَوۡا فِى الۡاَرۡضِ مُفۡسِدِيۡنَ ﴿۶۰﴾ وَاِذۡ قُلۡتُمۡ

اللّٰهِ	وَلَا تَعۡثَوۡا	فِى الۡاَرۡضِ	مُفۡسِدِيۡنَ	وَاِذۡ	قُلۡتُمۡ
الله	او مه ګرځئ	په مځکه کښې	فساد کوونکی	او هغه وخت	چې وویل تاسې

الله او مه ګرځوئ ځانونه خپل په مځکه کښې فساد کوونکي او (یاد کړئ!) هغه وخت چې وویل تاسې

يٰمُوۡسٰى لَنۡ نَّصۡبِرَ عَلٰى طَعَامٍ وَّاحِدٍ فَادۡعُ لَنَا رَبَّكَ

يٰمُوۡسٰى	لَنۡ نَّصۡبِرَ	عَلٰى طَعَامٍ	وَّاحِدٍ	فَادۡعُ	لَنَا	رَبَّكَ
ای! موسی	هیڅکله به موږ صبر ونه کړو	پر خوراک باندې	یو قسم	پس دعاء وکړه	زموږ دپاره	درب خپل څخه

ای! موسی هیڅکله به موږ صبر ونه کړو پر یو خوراک (من او سلوی) پس وغواړه زموږ دپاره په دعاء سره درب خپل څخه

وَاِذِ اسۡتَسۡقٰى مُوۡسٰى لِقَوۡمِهٖ... دا قصه او واقعه هم د تیه دشلې ده: هلته چې بني اسرائیل تږي سول نو اوبه یې وغوښتې موسی علیه السلام دعا وکړه نو دخاص کاني څخه دخدای جل جلاله په قدرت سره د لکړې په وهلو سره دوولس چینې روانې سوې او ددوی دوولس خاندانونه داسې وه چې ده حضرت یعقوب علیه السلام دوولس زامن وه د هر یوه اولاد څخه یو یو خاندان جوړ سوی وو او ددوی انتظامي معاملات هم جلا جلا وه دټولو مشران هم جلا جلا وه په دې وجه هم دوولس چینې وبهیدی او دخوراک څخه مراد دلته من او سلوی دي او دچینبلو څخه مراد دغه اوبه دي ددوی نافرمانی کولو حکمونو پرینبوولو ته یې فتنه او فساد ویلي دي: قاضي بیضاوي رحمة الله علیه وایي چې دداسې معجزو څخه انکار کول لویه غلطي ده ځکه چې کله په بعضو کاڼو کښې الله جل جلاله دعقل څخه ډیرلیري یو داسې اثر ایښی وي چې هغه او سپنه ځان ته راکشوي نو که اوبه راکش کړي څه ګرانه خبره خو نه ده داهم دالله جل جلاله دقدرت څخه دباندې نه ده.
(معارف القرآن ج ۱ پ ۱ ص ۲۱۳)

وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذِّلَّةُ وَالْمَسْكَنَةُ ۗ يهود به هميشه دبل غلامان وي: مطلب دادی چي يهود به هميشه دبل په غلامی كښي وي او بل ته به تيكس او ماليه وركوي او په خپله به دوی ته هيڅ اقتدار او قوت حاصل نه وي ددغه مضمون يو آيت په سورت آل عمران كښي ديو څه زيات والي سره دا رنګه راغلی دی)(ضربت عليهم الذلة اين ما ثقفوا الا بحبل من الله وحبل من الناس)(يعني كلكه سويده پر دوی باندي بی قدري او ذلت هر ځای چي وي دوی البته خو په يوه داسي ذريعه سره چي دالله ﷻ د طرفه وي يا په داسي ذريعی سره چي دخلګو له طرفه وي د الله ﷻ د ذريعی مطلب دادی چي كمو خلګو ته الله ﷻ په خپل قانون كښي امن وركړی وي لكه نا بالغ كوچنی ښځي يا داسي عبادت كوونكي ته چي دمسلمانانو سره جنګ نه كوي نو هغه محفوظ او په امن دي او دخلګو دذريعی څخه مراد دصلحي وعده ده چي دهغی يو صورت دادی چي دمسلمانانو سره صلح وكړل سي يا جزيه وركړل سي دهغو په ملک كښي داوسيدو په خاطرالخ.
(معارف القرآن ج ١ پ ١ ص ٢١٦)

يُخْرِجْ لَنَا مِمَّا تُنْۢبِتُ الْاَرْضُ مِنْۢ بَقْلِهَا وَقِثَّآئِهَا

يُخْرِجْ	لَنَا	مِمَّا تُنْۢبِتُ	الْاَرْضُ	مِنْۢ بَقْلِهَا	وَ	قِثَّآئِهَا
چي راوباسي (الله)	زموږ دپاره	دهغه څخه چي شنه کوي يې	ځمکه	د سابو ددې ځمکې	او	دبادرنګ د دې

چې را وباسي الله زموږ دپاره د ځمکې څخه شنه شيان (سبزيجات) د دې ځمکې او بادرنګ د دې ځمکې

وَفُوْمِهَا وَعَدَسِهَا وَبَصَلِهَا ؕ قَالَ اَتَسْتَبْدِلُوْنَ

وَ	فُوْمِهَا	وَ	عَدَسِهَا	وَ	بَصَلِهَا	قَالَ	اَتَسْتَبْدِلُوْنَ
او	غنم ددې ځمکې	او	دال ددې ځمکې	او	پیاز ددې ځمکې	وويل (موسی)	آيا تاسي اخيستل غواړئ

او غنم د دې ځمکې او دال د دې ځمکې او پياز د دې ځمکې ، نو وويل موسی آيا تاسي بدلوئ (اخلئ)

الَّذِيْ هُوَ اَدْنٰى بِالَّذِيْ هُوَ خَيْرٌ ؕ اِهْبِطُوْا مِصْرًا

الَّذِيْ	هُوَ	اَدْنٰى	بِالَّذِيْ	هُوَ	خَيْرٌ	اِهْبِطُوْا	مِصْرًا
هغه شئ	هغه چي	ناكاره دئ	په مقابل كښې د هغه	چې هغه	بهتر او اعلی دی	كښته سئ	يو ښار ته

هغه شئ چې كم دی په مقابل كښې د هغه شئ چې بهتر او اعلی دی، (كله چې مو داسې وكړه) نو پس ولاړ سئ يو ښار ته

فَاِنَّ لَكُمْ مَّا سَاَلْتُمْ ؕ وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذِّلَّةُ

فَاِنَّ	لَكُمْ	مَّا	سَاَلْتُمْ	وَ	ضُرِبَتْ	عَلَيْهِمُ	الذِّلَّةُ
پس بيشكه!	(سته) تاسی ته	هغه څه	چې غواړئ يې تاسي	او	مقرره سوله	پر دوی باندې	خوارى (ذلت)

پس بيشكه! سته تاسی ته هر هغه شئ چې غواړئ يې تاسی او مقرر سول پر دوی باندې (په سبب د نعمت د كفران) ذلت

وَالْمَسْكَنَةُ ۗ وَبَآءُوْ بِغَضَبٍ مِّنَ اللّٰهِ ؕ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ

وَالْمَسْكَنَةُ	وَبَآءُوْ	بِغَضَبٍ	مِّنَ	اللّٰهِ	ذٰلِكَ	بِاَنَّهُمْ
او فقيرى	او اخته سول	په غضب	د	الله	دغه (غضب)	په سبب ددې چې بيشكه دوی

فقيری او اخته سول دوی په غضب (له جانبه) د الله، دغه (خواری، فقيری، ذلالت) پر دوی باندې په سبب د دی وه چې

كَانُوْا يَكْفُرُوْنَ بِاٰيٰتِ اللّٰهِ وَيَقْتُلُوْنَ النَّبِيّٖنَ بِغَيْرِ الْحَقِّ ؕ

كَانُوْا	يَكْفُرُوْنَ	بِاٰيٰتِ	اللّٰهِ	وَ	يَقْتُلُوْنَ	النَّبِيّٖنَ	بِغَيْرِ الْحَقِّ
وه دوی	انكار كوونكي	په اياتونو	د الله	او	وژل به يې	انبياء	په ناحقه سره

دوی وه انكار كوونكي (كافران) په اياتونو د الله او وژل به يې انبياء (لكه، شعيب، زكريا او يحی) په ناحقه سره

ع ٧

ذٰلِكَ بِمَا عَصَوْا وَّ كَانُوْا يَعْتَدُوْنَ ﴿٦١﴾ اِنَّ

ذٰلِكَ	بِمَا	عَصَوْا	وَّ	كَانُوْا	يَعْتَدُوْنَ	اِنَّ
دغه (غضب)	په سبب ددې وو	چې سرکشي يې کړې وه	او	دوې وه	تيريدل به (دحدودو د شريعت څخه)	بيشکه!

دغه (کفر او قتل) په سبب د دې وجې وو چې دوی نافرمانی وکړه او تير سوي وه د شريعت د احکامو څخه. بيشکه!

اَلَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَالَّذِيْنَ هَادُوْا وَالنَّصٰرٰى وَالصّٰبِـِٕيْنَ

اَلَّذِيْنَ	اٰمَنُوْا	وَ	الَّذِيْنَ	هَادُوْا	وَالنَّصٰرٰى	وَ	الصّٰبِـِٕيْنَ
هغه کسان	چې ايمان يې راوړی دی	او	هغه کسان	چې يهوديان دي	او چې نصارا دي	او	چې بې دينه دي

هغه کسان چې ايمان يې راوړی دی او هغه کسان چې يهوديان دي او هغه کسان چې نصرانيان دي او هغه چې بې دينه دي

مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ

مَنْ	اٰمَنَ	بِاللّٰهِ	وَالْيَوْمِ	الْاٰخِرِ	وَ	عَمِلَ	صَالِحًا	فَلَهُمْ
هغه (کس)	چې ايمان يې راوړی دی	پر الله باندې	او په ورځ	د آخرت	او	عمل يې کړی دی	د نيکو	پس سته دوی ته

او هغه کس (له دوی څخه) چې ايمان يې راوړی دی پر الله او په ورځ د قيامت او عمل کوي د نيکو پس سته دوی ته

اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ ۚ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ

اَجْرُهُمْ	عِنْدَ	رَبِّهِمْ	وَلَا	خَوْفٌ	عَلَيْهِمْ	وَلَا هُمْ
مزدوري د دوی	په نزد	د رب د دوی	او نه (به وی)	هيڅ بيره	پر دوی باندې	او نه (به وی) دوی

مزدوري د دوی (ثوابونه) په نزد د رب د دوی او نه به وی هيڅ ډول بيره پر دوی باندې او نه به وی دوی

يَحْزَنُوْنَ ﴿٦٢﴾ وَاِذْ اَخَذْنَا مِيْثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّوْرَ ؕ

يَحْزَنُوْنَ	وَاِذْ	اَخَذْنَا	مِيْثَاقَكُمْ	وَرَفَعْنَا	فَوْقَكُمُ	الطُّوْرَ
چې غمجن کيږي	او هغه وخت	چې واخيستل موږ	محکمه وعده ستاسې څخه	او پورته مو کړی	لوړ پر تاسې باندې	د طور غر

غمجن ،او هغه وخت چې واخيستل موږ وعده محکمه ستاسې څخه او پورته مو کړی لوړ پر تاسې باندې د طور غر

خُذُوْا مَآ اٰتَيْنٰكُمْ بِقُوَّةٍ وَّاذْكُرُوْا مَا فِيْهِ

خُذُوْا	مَآ	اٰتَيْنٰكُمْ	بِقُوَّةٍ	وَّاذْكُرُوْا	مَا	فِيْهِ
ونيسئ	هغه (حکمونه)	چې درکړي دي موږ تاسو ته	په کوښښ سره	او ياد کړئ	هغه	چې په هغه کښې دي

نو ونيسئ هغه حکمونه چې درکړي دي موږ تاسې ته په ښه کوښښ سره او ياد کړئ هغه حکمونه چې په هغه کښې دی

مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا.

دالله ﷻ دقانون حاصل بالکل څرګند دی: هغه داچي دالله ﷻ په دربار کښي دڅا تخصيص نسته څوک چي پورا اطاعت اعتقاد او ښه عملونه اختياره کړي د مخه چي هر رکم وي دالله ﷻ په دربار کښي مقبول او دهغه دخدمت اجر به هغه ته ورکول کيږي او دا ظاهره خبره ده چي د قرآن دنازليدو څخه وروسته پورا اطاعت هغه دی چي هغه اطاعت محمدي وي مطلب دا چي سړی مسلمان سي نو هغه دنجات اخروي مستحق کيدای سي په دي خبره سره ددی خيال جواب هم وسو چي ددې شرارتونو روسته که دوی مسلمانان سي نو الله ﷻ به ورته عفوه وکړي (صائبين) يوه ډله ده چي دهغو دعملونو او عقيدو په هکله چاته پورا علم نه وو نو په دی وجه ددوی په باره کښي دمختلف اقوال دي والله اعلم: په دی قانون کښي خو په ظاهره دمسلمانانو دذکر کولو څه حاجت نه وو ليکن په دی سره په کلام کښي يو خاص قسم بلاغت پيدا سو او په مضمون کښي وقعت پيدا سو.

(معارف القرآن ج١ پ١ ص٢١٨)

لَعَلَّكُمْ تَتَّقُوْنَ ﴿٦٣﴾ ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ مِّنْ بَعْدِ ذٰلِكَ ۚ فَلَوْلَا

لَعَلَّكُمْ	تَتَّقُوْنَ	ثُمَّ	تَوَلَّيْتُمْ	مِّنْ بَعْدِ	ذٰلِكَ	فَلَوْلَا
دپاره ددې چې تاسې	پرهيز ګاره جوړ سې	بيا	مخ وګرځوئ تاسې	وروسته د	هغه (اقرار څخه)	پس كه نه وايي

دپاره د دې چې ښايي تاسې پرهيز ګاره جوړ سى، بيا مخ وګرځوئ تاسې وروسته د هغه وعدې څخه نو كه چيرې نه وايي

فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهٗ لَكُنْتُمْ مِّنَ الْخٰسِرِيْنَ ﴿٦٤﴾

فَضْلُ	اللّٰهِ	عَلَيْكُمْ	وَ	رَحْمَتُهٗ	لَكُنْتُمْ	مِّنَ الْخٰسِرِيْنَ
فضل	دالله	پر تاسو باندې	او	رحمت د الله پر تاسو	خامخا واى به تاسې	د زيان كارانو څخه

فضل د الله پر تاسې او رحمت (مهرباني) دالله (د توبې په قبلولو سره) نو خامخا به تاسې وايي د زيان كارانو څخه

وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ الَّذِيْنَ اعْتَدَوْا مِنْكُمْ فِي السَّبْتِ

وَ	لَقَدْ	عَلِمْتُمْ	الَّذِيْنَ	اعْتَدَوْا	مِنْكُمْ	فِي السَّبْتِ
او	په تحقيق سره	وپيژندل تاسې	هغه كسان	چې زياتئ يئ كړى وو	له تاسې څخه	په (ورځ) د شنبې

او خامخا په تحقيق سره وپيژندل تاسې هغه كسان چې زياتئ يئ كړى وو له تاسې څخه (دماهيانو په ښكار) په ورځ د شنبې

فَقُلْنَا لَهُمْ كُوْنُوْا قِرَدَةً خٰسِئِيْنَ ﴿٦٥﴾ فَجَعَلْنٰهَا نَكَالًا لِّمَا

فَقُلْنَا	لَهُمْ	كُوْنُوْا	قِرَدَةً	خٰسِئِيْنَ	فَجَعَلْنٰهَا	نَكَالًا	لِّمَا
پس موږ وويل	و دوى ته	چې سئ تاسې	بيزوګان	خوار (ذليله)	پس وګرځول موږ دا واقعه	عبرت	د هغو دپاره

نو پس و فرمايل موږ و دوى ته چې سئ تاسې بيزوګان خوار ذليله. پس وموګرځول دا ا (عقوبت او مسخه) عبرت د هغو دپاره

بَيْنَ يَدَيْهَا وَمَا خَلْفَهَا وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِيْنَ ﴿٦٦﴾

بَيْنَ يَدَيْهَا	وَمَا	خَلْفَهَا	وَ	مَوْعِظَةً	لِّلْمُتَّقِيْنَ
چې په مخكې ددې قصې وه	او د هغه (خلګو دپاره)	چې وروسته راتلونكي دي	او	نصيحت	د پرهيزګارانو دپاره

چې موجود (حاضر) وه، او هغه خلګ چې وروسته راتلونكي دي، او دغه نصيحت دى د پار د پرهيزګارانو.

وَاِذْ قَالَ مُوْسٰى لِقَوْمِهٖٓ اِنَّ اللّٰهَ يَاْمُرُكُمْ اَنْ تَذْبَحُوْا

وَاِذْ	قَالَ	مُوْسٰى	لِقَوْمِهٖ	اِنَّ	اللّٰهَ	يَاْمُرُكُمْ	اَنْ	تَذْبَحُوْا
او هغه وخت	چې وويل	موسى	و قوم خپل ته	بيشكه!	الله	حكم كوى تاسو ته	دا چې	حلاله كړى تاسې

او (ياد كړه محمده!) كله چې وويل موسى قوم خپل ته چې بيشكه حكم كوى الله تاسې ته ددې خبرې چې حلاله كړى تاسې

فَقُلْنَا لَهُمْ كُوْنُوْا قِرَدَةً خٰسِئِيْنَ... په ديني كارو كښې داسې حيلې جوړول چې دهغه په ذريعه سره شرعي حكم باطليږي: په دې آيت كښې چې ديهودو څخه كم تر حد تجاوز سوى دى دهغه ذكر دى او هغه تجاوز ددوى لپاره دعذاب سبب هم وګرځيدى لكه څنګه چې درواياتو څخه ثابته ده دغه تجاوز ددوى په ډاګه سره دشرعي حكم خلاف ورزي نه وه بلكې داسې حيلې او بهانې وې چې په هغه سره حكم شرعي باطل كيدى مثلا دشنبې په ورځ به يې دماهي په لكى كې د يوه تار غوټه واچوله او په درياب كښې به يې ايله كړى او دا تار به يې پر مځكه دځه شي سره وتړى او بيا به يې ديكشنبې په ورځ ونيوى خورى به يې دا خو يو داسې حيله ده چې په دې سره دشرعي حكم باطلول خو پريږده دشرعي حكم سره توكي كول دي نو په دې وجه داسې حيله كوونكي ډير لوى سر كشه او نافرمانه وګرځول سوه او دالله ﷻ داسې عذاب پر نازل سو چې خنزيران او بيزوګان څني جوړ سول په دې دنيا كښې يې دا ذلت په برخه سو الخ. (معرف القرآن ج۱ پ۱ ص ۲۲۱)

بَقَرَةً ۚ قَالُوْٓا اَتَتَّخِذُنَا هُزُوًا ۚ قَالَ اَعُوْذُ بِاللّٰهِ اَنْ

بَقَرَةً	قَالُوْٓا	اَتَتَّخِذُنَا	هُزُوًا	قَالَ	اَعُوْذُ	بِاللّٰهِ	اَنْ
يوه غوا	وويل دوی (بنی اسرائيلو)	آيا ته گرځوی موږ	مسخره	وويل (موسی)	زه پناه غواړم	په الله سره	دا چې

يو غوا (چې قاتل درمعلوم سی) وويل بنی اسرائيلو آيا ته گرځوی موږ مسخره، بيا موسی وويل: زه پناه غواړم په الله سره

اَكُوْنَ مِنَ الْجٰهِلِيْنَ ﴿۶۷﴾ قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ

اَكُوْنَ	مِنَ الْجٰهِلِيْنَ	قَالُوا	ادْعُ	لَنَا	رَبَّكَ	يُبَيِّنْ
چې سم زه	د جاهلانو څخه	وويل دوی	دعاء وكړه	زموږ دپاره	درب خپل څخه	چې وښئي

دهغه څخه چې سم زه د جاهلانو څخه، وويل بنی اسرائيلو موسی ته چې وغواړه د الله څخه زموږ دپاره چې وښئي (بيان كړی)

لَّنَا مَا هِيَ ۚ قَالَ اِنَّهٗ يَقُوْلُ اِنَّهَا بَقَرَةٌ لَّا فَارِضٌ

لَّنَا	مَا هِيَ	قَالَ	اِنَّهٗ	يَقُوْلُ	اِنَّهَا	بَقَرَةٌ	لَّا فَارِضٌ
موږ ته	چې څنگه ده هغه (غوا)	وويل (موسی)	بيشكه! الله	فرمايي	بيشكه! دغه	غوا ده	نه ده ډيره زړه

موږ ته چې څنگه ده دا غوا، وويل موسی بيشكه! الله فرمايي: بيشكه! دغه يوه غوا ده چې نه ده ډيره زړه

وَّلَا بِكْرٌ ۚ عَوَانٌۢ بَيْنَ ذٰلِكَ ۚ فَافْعَلُوْا مَا تُؤْمَرُوْنَ ﴿۶۸﴾

وَّلَا بِكْرٌ	عَوَانٌۢ	بَيْنَ ذٰلِكَ	فَافْعَلُوْا	مَا	تُؤْمَرُوْنَ
او نه ده ډيره وړه	ميانه حاله ده	په مينځ كښی د دغه (دوو حالتو ده)	پس وكړی	هغه كار	چې تاسو ته يې حكم كيږی

او نه ده ډيره كوچنی، ميانه حاله ده په مينځ كښی د دغو (زړوالی او كوچنيوالی) پس وكړی هغه كار چې تاسی ته حكم كيږی

قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَّنَا مَا لَوْنُهَا ۚ قَالَ اِنَّهٗ

قَالُوا	ادْعُ	لَنَا	رَبَّكَ	يُبَيِّنْ	لَّنَا	مَا لَوْنُهَا	قَالَ	اِنَّهٗ
وويل دوی	دعاء وكړه	زموږ دپاره	درب خپل څخه	چې وښئي	موږ ته	چې څنگه رنگ دی ددی غوا	وويل موسی	بيشكه! الله

وويل بنی اسرائيلو چې وغواړه د رب خپل څخه زموږ دپاره چې وښئي موږ ته رنگ د هغه غوا، وويل موسی: بيشكه! الله

يَقُوْلُ اِنَّهَا بَقَرَةٌ صَفْرَآءُ ۙ فَاقِعٌ لَّوْنُهَا تَسُرُّ النّٰظِرِيْنَ ﴿۶۹﴾

يَقُوْلُ	اِنَّهَا	بَقَرَةٌ	صَفْرَآءُ	فَاقِعٌ	لَّوْنُهَا	تَسُرُّ	النّٰظِرِيْنَ
فرمايي	بيشكه دغه	غوا ده	ژړه	تك ژړ دی	رنگ ددی غوا	چې خوشحاله كوی	كتونكی

فرمايي: بيشكه! هغه غوا ژړه ده رنگ د هغې غوا تك ژړ دی، چې خوشحاله كوی (زړونه) د ليدونكو

قَالُوْٓا اَتَتَّخِذُنَا هُزُوًا ۚ قَالَ اَعُوْذُ بِاللّٰهِ... په بني اسرائيلو كي يو قتل:

داواقعه داسي وسوه چي په بني اسرائيلو كي يو قتل وسو چي دهغه وجه داوه چي يو سړي ددی وژل سوي شخص څخه لور په نكاح غوښتي وه ليكن دی سړي انكار كړی وو چي زه خپله لورتاته نه دركوم په دی وجه دغه سړي دانجلی پلار قتل كړی بيا دقتل پته ونه لگيده چي دا سړی چا مړ كړی او معالم دكلبي رحمه الله عليه څخه دانقل كړي دي چي تر دغه وخته په تورات كښي ددی متعلق څه شرعي قانون نه وونازل سوی نو ددی څخه دا معلوميږي چي دا قصه دتورات تر نازليدو مخكي وه خير بني اسرائيلو موسی عليه السلام ته عرض وكړی چي موږ داغواړو چي قاتل معلوم سي ددې مقتول: نو موسی عليه السلام بني اسرائيلو ته دالله جل جلاله په حكم ديوې غوا دذبح كولو او حلالو حكم وركړی نو دوی دخپل مزاج او عادت موافق په دي كښي چينجي راايستل شروع كړه او ژر ددې امر دپر ځای كولو ته نه سوه تيار ددې قصې پورا تفصيل راروان دی.
(معارف القرآن ج ۱ پ ۱ ص ۲۲۲)

وَإِذْ قَتَلْتُمْ نَفْسًا فَادّٰرَءْتُمْ فِيْهَا ۚ (يوه فايده)
كله چي ددي مړي سره داكار وسو نو هغه ژوندى سو او دهغه قاتل نوم يي وښووى او بيا ژر مړ سو دلته دمقتول بيان يوازي په دى وجه كافي سو چي حضرت موسى عليه السلام ته دوحي په ذريعه معلومه سوې وه چي دا مقتول به رشتيا وايي او كه داسي نه وى نو بيا يوازي دمقتول په بيان سره بغير دخه شرعي شهادت څخه پر چا باندي دقتل ددعوې ثبوت كافي نه وو دلته دا شبه هم نه ده صحيح چي الله جل جلاله دمړي دژوندي كولو خو دغسي هم قدرت درلودى يا دمقتول دژوندي كولو څخه بيله دقاتل نوم يي ښوولى سواى بيا ددې دومره معاملې ضرورت څه وو؟ خبره داسي ده چي دالله جل جلاله يو كار هم دضرورت او مجبورى په وجه نه وي بلكه دمصلحت او دحكمت لپاره وي او دهري واقعي حكمت دالله جل جلاله دعلم په احاطه كي راتلى سي او نه موږ مكلف يو چي دهري واقعي حكمت معلوم كړو او نه دا ضروري ده چي د هري واقعي حكمت زموږ تر پوهي لاندي را سي
(معرف القرآن ج ١ ص ٢٢٤)

قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَّنَا مَا هِيَ ۚ إِنَّ الْبَقَرَ

قَالُوا	ادْعُ	لَنَا	رَبَّكَ	يُبَيِّنْ	لَّنَا	مَاهِيَ	إِنَّ	الْبَقَرَ
وويل دوى	دعاء وكړه	زموږ دپاره	درب خپل څخه	چي وښئي	موږته	چي كوم قسم ده هغه	بيشكه!	غوا

بيا وويل دوى چي وغواړه د رب خپل څخه زموږ دپاره چي وښئي موږته چي كوم قسم ده (كورنۍ كه صحرايي)، بيشكه غوا

تَشٰبَهَ عَلَيْنَا ۖ وَإِنَّآ إِنْ شَآءَ اللّٰهُ لَمُهْتَدُوْنَ ۝٧٠ قَالَ

تَشٰبَهَ	عَلَيْنَا	وَ	إِنَّآ	إِنْ شَآءَ	اللّٰهُ	لَمُهْتَدُوْنَ	قَالَ
ګډه وډه سويده	پر موږباندى	او	بيشكه! موږ	كه چيرى اراده وكړى	الله	خامخا پرسمه لار تلونكي يو	وويل موسى

ګډه وډه سويده موږته، او بيشكه كه چيرى الله اراده وكړه خامخا پرسمه لار تلونكي يو ، (پس) وويل موسى

إِنَّهُ يَقُوْلُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ لَّا ذَلُوْلٌ تُثِيْرُ الْأَرْضَ

إِنَّهُ	يَقُوْلُ	إِنَّهَا	بَقَرَةٌ	لَّا ذَلُوْلٌ	تُثِيْرُ	الْأَرْضَ
بيشكه! الله	فرمايي	بيشكه! دا	غوا	نه ده يوى كوونكي	چي واړوى	مځكه

بيشكه! الله فرمايي: بيشكه دا غوا نه ده يوى كوونكي چي واړوى مځكه او نه هم دا غوا

وَلَا تَسْقِي الْحَرْثَ ۚ مُسَلَّمَةٌ لَّا شِيَةَ فِيْهَا ۚ قَالُوا الْـٰٔنَ

وَلَا تَسْقِي	الْحَرْثَ	مُسَلَّمَةٌ	لَّا شِيَةَ	فِيْهَا	قَالُوا	الْـٰٔنَ
او اوبه نه وركوى	كښت ته	دا سلامته ده	نسته داغ	په هغه (غوا) كښى	دوى وويل	اوس

كښت اوبه كوى، دا سلامته ده او نسته هيڅ داغ په دى غوا كښى (دكارونو، عيبونو او رنګونو)، (پس) دوى وويل اوس

جِئْتَ بِالْحَقِّ ۚ فَذَبَحُوْهَا وَمَا كَادُوْا يَفْعَلُوْنَ ۝٧١ ع وَإِذْ قَتَلْتُمْ

جِئْتَ	بِالْحَقِّ	فَذَبَحُوْهَا	وَمَا كَادُوْا	يَفْعَلُوْنَ	وَإِذْ	قَتَلْتُمْ
راغلى ته	دسمى خبرى سره	پس حلاله يې كړه هغه غوا	او نه وه نژدى دوى	چي دا كار وكړى	او هغه وخت	چي مړ كړى تاسو

دى راوړه روښانه خبره، پس حلاله كړه دوى هغه غوا او نه وه نژدى دوى (دى خبرى ته) چي دا كار وكړى ، هغه وخت چي

نَفْسًا فَادّٰرَءْتُمْ فِيْهَا ۚ وَاللّٰهُ مُخْرِجٌ مَّا كُنْتُمْ

نَفْسًا	فَادّٰرَءْتُمْ	فِيْهَا	وَ	اللّٰهُ	مُخْرِجٌ	مَّا	كُنْتُمْ
يو انسان	پس اختلاف وكړى تاسى	په هغه كښى	او	الله	ښكاره كوونكى دى	د هغه څه	چي وئ تاسى

مړ كړى تاسى يو انسان پس جنګ (اختلاف) وكړى تاسى په هغه كښى او الله ښكاره كوونكى دى د هغه څه چي تاسى

ع ٨ / ٨

تَكْتُمُوْنَ ﴿٧٢﴾ فَقُلْنَا اضْرِبُوْهُ بِبَعْضِهَا ۚ كَذٰلِكَ يُحْيِ

تَكْتُمُوْنَ	فَقُلْنَا	اضْرِبُوْهُ	بِبَعْضِهَا	كَذٰلِكَ	يُحْيِ
پټول به مو	پس مونږ وویل	ووهئ دا مړی	په ځینی حصی سره د دغی غوا	هم دغه شان	ژوندی کوی

پټول؛ پس وویل مونږ چې ووهئ دا مړی په ځینی حصی سره د دغی غوا (نو ژوندی سو مړئ)، هم دغه شان ژوندی کوی

اللّٰهُ الْمَوْتٰى ۙ وَيُرِيْكُمْ اٰيٰتِهٖ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُوْنَ ﴿٧٣﴾ ثُمَّ

اللّٰهُ	الْمَوْتٰى	وَ	يُرِيْكُمْ	اٰيٰتِهٖ	لَعَلَّكُمْ	تَعْقِلُوْنَ	ثُمَّ
الله	مړی	او	دربنئی تاسی ته	نښی خپلی	دپاره د دی چې تاسی	غور (فکر) وکړی	وروسته

الله مړی (په قیامت کښی) او دربنئی تاسی ته نمونی (دقدرت خپل) نو ښایی تاسی ته چې فکر وکړی. وروسته

قَسَتْ قُلُوْبُكُمْ مِّنْۢ بَعْدِ ذٰلِكَ فَهِيَ كَالْحِجَارَةِ اَوْ اَشَدُّ

قَسَتْ	قُلُوْبُكُمْ	مِّنْۢ بَعْدِ	ذٰلِكَ	فَهِيَ	كَالْحِجَارَةِ	اَوْ	اَشَدُّ
سخت سول	زړونه ستاسی	وروسته د	هغه (مړی تر ژوندی کولو)	پس دا (زړونه ستاسی)	په شان د کانو دی	یا	زیات دی

سخت سول زړونه ستاسی وروسته د هغه مړی تر ژوندی کولو، پس دا زړونه ستاسی په شان د کانو دی بلکه ډیر سخت دی

قَسْوَةً ۚ وَاِنَّ مِنَ الْحِجَارَةِ لَمَا يَتَفَجَّرُ مِنْهُ

قَسْوَةً	وَ	اِنَّ	مِنَ الْحِجَارَةِ	لَمَا	يَتَفَجَّرُ	مِنْهُ
په سختی کښی (ترهغو)	او	بیشکه!	ځینی د کانو څخه	خامخا هغه دی	چې بهیږی	د دی کانو څخه

په سختی کښی تر کانو، او بیشکه ځینی دکانو څخه هغه دی چې بهیږی د هغو کانو څخه

الْاَنْهٰرُ ۚ وَاِنَّ مِنْهَا لَمَا يَشَّقَّقُ فَيَخْرُجُ مِنْهُ الْمَآءُ ۚ

الْاَنْهٰرُ	وَ	اِنَّ	مِنْهَا	لَمَا	يَشَّقَّقُ	فَيَخْرُجُ	مِنْهُ	الْمَآءُ
ویالی	او	بیشکه!	ځینی د دی (کانو) څخه	خامخا هغه دی	چې وچوی	پس راوزی	د دی کانو څخه	اوبه

ویالی، بیشکه! ځینی د دئ کانو څخه خامخا هغه دی چې وچوی پس راوزی د هغه څخه اوبه

وَاِنَّ مِنْهَا لَمَا يَهْبِطُ مِنْ خَشْيَةِ اللّٰهِ ۗ وَمَا اللّٰهُ

وَ	اِنَّ	مِنْهَا	لَمَا	يَهْبِطُ	مِنْ خَشْيَةِ	اللّٰهِ	وَمَا	اللّٰهُ
او	بیشکه!	ځینی د دی (کانو) څخه	خامخا هغه دی	چې رالغړی	دبیری څخه	د الله	او نه دی	الله

او بیشکه! ځینی د دی کانو څخه خامخا هغه دی چې رالغړی (دغره دسره څخه) دبیری د الله، او نه دی الله

وَاِنَّ مِنَ الْحِجَارَةِ لَمَا يَتَفَجَّرُ مِنْهُ الْاَنْهٰرُ ۚ

دکانو درې قسمونه دي:

دلته دکانو درې اثره بیان سوي دي اول دا چې ددوی څخه زیاتي او به بهیدل دوهم لږ غوندي اوبه راوتل او بهیدل په دي دوو کي چاته هیڅ قسم شک او شبه نسته دریم دا چې دالله ﷻ دبیري څخه کښته را رغړیدل په دي دریم کي ممکنه ده چي چاته شک او شبه عارضه سي ځکه چي دکاني خو عقل او حس نه وي نو بیا څنګه دی دالله ﷻ دبیري څخه رغړي لیکن دلته بیا دا خیال اچول په کار دي چي دبیري لپاره دعقل ضرورت نسته لکه په حیواناتو کي چي هغه عقل نه لري خو بیا هم دبیري مشاهده لیدل کیږي البتّه دحس ضرورت سته لیکن په کانو کښي ددومره حس نه لرلو لپاره هم څه دلیل نسته او حس پر ژوند باندي ولاړ وي او ډیره ممکنه ده چي په دوی کښي داسي باریک ژوند وي چي هغه دي زموږ دعلم څخه دباندي وي لکه ددماغ داحساس ډیروعقلمندانو ته پته نسته لیکن هغوی یوازي ددلیلو په وجي ددې قائل دي.
(معارف القرآن ج١ پ١ص ٢٢٦)

يَسْمَعُوْنَ كَلٰمَ اللّٰهِ ثُمَّ يُحَرِّفُوْنَهٗ. يــوه اهمــه

فائده: مطلب داسو چي کم خلک دومره بی باکه وي او دنفسي خواهشاتو بنديان سي هغه بيا دچا په وينا کله منع کيږي دناروا کارو څخه او هغه بيا کله دچا داوري دالله ﷻ دکلام تحريف دوی وکړی: دکلام الله څخه مراد يا خو تورات دی او دسماع يعني داوريدو څخه مراد دپيغمبرانو په واسطه اوريدل دي او دتحريف څخه مراد ددی کلام په بعضو الفاظو يا تفسير کي او يا په دواړو کي بدلول دي: او يا مراد دکلام الله څخه هغه کلام دی چي کمو اويا کسانو دموسی عليه السلام دتصديق په باره کښي په کوه طور کښي اوريدلی وو او دسماع څخه مراد بغير دواسطي اوريدل دي او دتحريف څخه مراد دادی چي دوی قوم ته داوويل چي په آخر کښي الله ﷻ دا هم وفرمايل چي په کم حکم باندي ستاسي څخه عمل نه کيږي هغه تاسي ته معاف دی نو په دغه آيت کښي الله ﷻ د مسلمانانو هغه اميد قطع کړی چي دوی ديهودو دمسلمانولو کړی وو چي دوی ايمان نه راوړي.
(معارف القرآن ج۱پ۱ص۲۲۷)

بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُوْنَ ﴿٧٤﴾ اَفَتَطْمَعُوْنَ اَنْ يُّؤْمِنُوْا لَكُمْ

بِغَافِلٍ	عَمَّا	تَعْمَلُوْنَ	اَفَتَطْمَعُوْنَ	اَنْ	يُّؤْمِنُوْا	لَكُمْ
بی خبره	دهغه څخه	چی تاسی یی کوی	آیا پس تاسو امید لری	داچی	ایمان به راوړی دوی	ستاسو پر (وینا)

بی خبره دهغه څخه چی کوی یی تاسی. آیا پس امید لری (ای محمده) چی دوی (اهل کتاب) به ایمان راوړی ستاسو پر خبره

وَقَدْ كَانَ فَرِيْقٌ مِّنْهُمْ يَسْمَعُوْنَ كَلٰمَ اللّٰهِ ثُمَّ يُحَرِّفُوْنَهٗ

وَ	قَدْ	كَانَ	فَرِيْقٌ	مِّنْهُمْ	يَسْمَعُوْنَ	كَلٰمَ	اللّٰهِ	ثُمَّ	يُحَرِّفُوْنَهٗ
او	په تحقیق سره	وه	یوه ډله	د دوی څخه	اوریدلی به یی	خبری	د الله	بیا	بدلوئ به یی هغه کلام

او په تحقیق سره وه یوه ډله (دیخوانیو) د دوی څخه چی اوریدئ به یی کلام د الله بیا به یی بدلول هغه خبره

مِنْۢ بَعْدِ مَا عَقَلُوْهُ وَهُمْ يَعْلَمُوْنَ ﴿٧٥﴾ وَاِذَا لَقُوا

مِنْۢ بَعْدِ	مَا	عَقَلُوْهُ	وَ	هُمْ	يَعْلَمُوْنَ	وَاِذَا	لَقُوا
وروسته تر	هغه	چی دوی پوه سوی وه په هغه	او	دوی	پوهیدل	او هغه وخت	چی ملاقات وکړی دوی

وروسته د هغه چی دوی به پوه سوی وه په هغه خبره، حال داچی دوی پوهیدل. او هغه وخت چی ملاقات وکړی (یهودیان)

الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا قَالُوْٓا اٰمَنَّا ۚ وَاِذَا خَلَا بَعْضُهُمْ

الَّذِيْنَ	اٰمَنُوْا	قَالُوْٓا	اٰمَنَّا	وَاِذَا	خَلَا	بَعْضُهُمْ
دهغه کسانو سره	چی ایمان یی راوړی دی	وایی دوی	موږ ایمان راوړی دی	او هغه وخت	یوازی سی	بعضی د دوی

دهغو کسانو سره چی ایمان یئ راوړی دی، پس دوی وایی موږ ایمان راوړی دی او کله چی یوازی سی بعضی د دوی

اِلٰى بَعْضٍ قَالُوْٓا اَتُحَدِّثُوْنَهُمْ بِمَا فَتَحَ اللّٰهُ عَلَيْكُمْ

اِلٰى	بَعْضٍ	قَالُوْٓا	اَتُحَدِّثُوْنَهُمْ	بِمَا	فَتَحَ	اللّٰهُ	عَلَيْكُمْ
د	بعضو سره	وایی دوی	آیا تاسی خبروی دوی (مسلمانان)	په هغه سره	چی ښکاره کړی دی	الله	پر تاسی باندی

د بعضو سره نو وایی دوی: آیا تاسی خبروئ مسلمانان په هغه سره چی ښکاره کړی دی الله پر تاسی باندی (په تورات کښی)

لِيُحَآجُّوْكُمْ بِهٖ عِنْدَ رَبِّكُمْ ؕ اَفَلَا تَعْقِلُوْنَ ﴿٧٦﴾ اَوَلَا

لِيُحَآجُّوْكُمْ	بِهٖ	عِنْدَ	رَبِّكُمْ	اَفَلَا تَعْقِلُوْنَ	اَوَلَا
چی مباحثه وکړی دوی ستاسو سره	په دغه خبره	په نزد	د رب ستاسی	آیا تاسی نه پوهیږی؟	آیا نه

ددی دپاره چی مباحثه وکړی دوی ستاسی سره، په هغه خبره سره په نزد د رب ستاسی، پس آیا تاسی نه پوهیږی. آیا نه

يَعۡلَمُوۡنَ اَنَّ اللّٰهَ يَعۡلَمُ مَا يُسِرُّوۡنَ وَمَا يُعۡلِنُوۡنَ ﴿۷۷﴾

يَعۡلَمُوۡنَ	اَنَّ	اللّٰهَ	يَعۡلَمُ	مَا	يُسِرُّوۡنَ	وَ	مَا	يُعۡلِنُوۡنَ
پوهيږي دوی	بيشکه!	الله	پيژني	هغه څه	چې دوی يې پټوي	او	هغه څه	چې دوی يې ښکاره کوي

پوهيږي دغه (يهوديان) چې بيشکه! الله علم (پيژني) هغه څه چې دوی يې پټوي او هغه څه چې دوی يې ښکاره کوي

وَمِنۡهُمۡ اُمِّيُّوۡنَ لَا يَعۡلَمُوۡنَ الۡكِتٰبَ اِلَّاۤ اَمَانِيَّ وَ

وَ	مِنۡهُمۡ	اُمِّيُّوۡنَ	لَا يَعۡلَمُوۡنَ	الۡكِتٰبَ	اِلَّاۤ	اَمَانِيَّ	وَ
او	ځينې د دوی	عاميان دی	نه پوهيږي	په کتاب (تورات)	مګر	پوهيږي په هيلو ارزوګانو باندی	او

او ځينې د دوی (ديهوديانو) څخه عاميان دی چې نه پوهيږي په تورات مګر (پوهيږي) په درواغو ارزوګانو خپلو او

اِنۡ هُمۡ اِلَّا يَظُنُّوۡنَ ﴿۷۸﴾ فَوَيۡلٌ لِّلَّذِيۡنَ يَكۡتُبُوۡنَ الۡكِتٰبَ

اِنۡ	هُمۡ	اِلَّا	يَظُنُّوۡنَ	فَوَيۡلٌ	لِّلَّذِيۡنَ	يَكۡتُبُوۡنَ	الۡكِتٰبَ
نه دی	دوی	مګر	ګمان کوونکی	پس هلاکت دی	هغه کسانولره	چې ليکی	کتاب

نه دی دوی مګر بی دليله ګمان کوونکی. پس هلاکت دی هغه کسانو لره چې ليکی کتاب (د خپله ځانه څخه)

بِاَيۡدِيۡهِمۡ ۗ ثُمَّ يَقُوۡلُوۡنَ هٰذَا مِنۡ عِنۡدِ اللّٰهِ لِيَشۡتَرُوۡا

بِاَيۡدِيۡهِمۡ	ثُمَّ	يَقُوۡلُوۡنَ	هٰذَا	مِنۡ عِنۡدِ	اللّٰهِ	لِيَشۡتَرُوۡا
په لاسو خپلو سره	وروسته	وايي دوی	دغه دئ	د طرفه د	الله	چې دوی واخلی

په لاسو خپلو سره بيا وايي دوی چې دا (ليکل سوی دی) د طرفه څخه د الله، (دپاره د دی چې) واخلی دوی

بِهٖ ثَمَنًا قَلِيۡلًا ؕ فَوَيۡلٌ لَّهُمۡ مِّمَّا كَتَبَتۡ اَيۡدِيۡهِمۡ

بِهٖ	ثَمَنًا	قَلِيۡلًا	فَوَيۡلٌ	لَّهُمۡ	مِّمَّا	كَتَبَتۡ	اَيۡدِيۡهِمۡ
په دغه سره	پيسی	لږ	پس هلاکت دی	دوی ته	په سبب د هغه	چې ليکلی يی دی	لاسو د دوی

په دغه (ليکلو) سره لږ پيسی، پس هلاکت دی دوی ته له سببه د هغه چې ليکلی دی په لاسونو خپلو

وَوَيۡلٌ لَّهُمۡ مِّمَّا يَكۡسِبُوۡنَ ﴿۷۹﴾ وَقَالُوۡا لَنۡ تَمَسَّنَا النَّارُ

وَ	وَيۡلٌ	لَّهُمۡ	مِّمَّا	يَكۡسِبُوۡنَ	وَ	قَالُوۡا	لَنۡ تَمَسَّنَا	النَّارُ
او	هلاکت دی	دوی ته	په سبب د هغه	چې دوی يئ کوی	او	وايي دوی	هيڅکله به نه ورسيږی موږ ته	اور

او هلاکت دی وی پر دوی باندی د سببه د هغه چې دوی يئ کوی. او وايي دوی (يهوديان) چې نه به ورسيږی موږ ته دا اور

نصف

وَقَالُوۡا لَنۡ تَمَسَّنَا النَّارُ اِلَّاۤ اَيَّامًا مَّعۡدُوۡدَةً ؕ يـوه

بلـه فايـده: دتفسـير شـريف علمـاوو ددی خبـري مختلـف بيانونـه کـړي دي چـي پـه هغـه کښـي يو بيـان دادی چي دا خبـره ثابتـه ده چـي مومن که چيري ګناهګار وي نـو دګنـاه پـه اندازې او قـدر بـه ددوږخ پـه عـذاب عـذاب ورکـول کيـږي لـيکن دايمـان پـه وجـه بـه هغـه ددوږخ پـه هميشه عذاب کي نه وي څـه زمانـه وروسـته بـه خلاصون پيدا کوي: نـو ديهـودو ددعـوې حاصـل داوو چـي کلـه ددوی پـه خيـال دموسـی عليه السلام ديـن منسـوخ نـه دی نـو پـه دی وجـه دوی مومنـان دي دحضرت عيسـی عليه السلام او دحضـرت محمـد صلى الله عليه وسلم د نبوت څخـه دانکـار کولـو په وجه کـافران نـه دي نـو کـه چيـري دګنـاه پـه وجـه دوږخ تـه ولاړ هـم سـي نـو بيا بـه راويسـتل سـي: او کله بيا دادعوی داسې ده لکه لور چي پر لوټه تيـره کـوې ځکـه چـي دموسـی عليه السلام ددين دهميشه والـي دعـوی خـو غلطـه ده نـو دحضرت عيسـی عليه السلام او دنبـي کـريم صلى الله عليه وسلم دنبـوت دانکار دوجې دوی بيرتـه کـافران دي او دوږخ تـه بـه ځـي الـخ.
(معارف القرآن ج ۱ پ ۱ ص ۲۲۹)

إِلَّآ أَيَّامًا مَّعْدُوْدَةً ۚ قُلْ اَتَّخَذْتُمْ عِنْدَ اللّٰهِ عَهْدًا فَلَنْ يُّخْلِفَ

إِلَّآ	أَيَّامًا	مَّعْدُوْدَةً	قُلْ	اَتَّخَذْتُمْ	عِنْدَ اللّٰهِ	عَهْدًا	فَلَنْ يُّخْلِفَ
مګر	ورځی	شمیرلی	وو ایه (ای محمده)	آیا اخیستی ده تاسی	د الله څخه	وعده	پس هیڅکله به مخالفت نه کوی

مګر څو ورځی حساب سوی، وو ایه (محمده! دوی ته) آیا اخیستی ده تاسی وعده د الله څخه (چی عذاب به نه درکوی) پس

اللّٰهُ عَهْدَهٗٓ اَمْ تَقُوْلُوْنَ عَلَى اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُوْنَ ﴿٨٠﴾

اللّٰهُ	عَهْدَهٗٓ	اَمْ	تَقُوْلُوْنَ	عَلَى اللّٰهِ	مَا لَا تَعْلَمُوْنَ
الله	دوعدی خپلی	یا	وایاست تاسی	پر الله	هغه څه چی نه پری پوهیږی

هیڅ وخت مخالفت نه کوی الله په وعدی خپلی سره، او یا وایاست تاسی پر الله باندی (دروغ) هغه چی نه پری پوهیږی تاسی

بَلٰى مَنْ كَسَبَ سَيِّئَةً وَّاَحَاطَتْ بِهٖ خَطِيْٓـَٔتُهٗ

بَلٰى	مَنْ	كَسَبَ	سَيِّئَةً	وَّ	اَحَاطَتْ	بِهٖ	خَطِيْٓـَٔتُهٗ
ولی نه	هغه چاچی	وکړئ	بد عمل	او	شاوخوا را وګرځی	پر ده باندی	ګناه د ده

بلکه (وی به تاسی ته دایمی اور) هغه چا چی وکړی بد عمل او شاوخوا را وګرځیدل پر ده باندی ګناه د ده

فَاُولٰٓئِكَ اَصْحٰبُ النَّارِ ۚ هُمْ فِيْهَا خٰلِدُوْنَ ﴿٨١﴾

فَاُولٰٓئِكَ	اَصْحٰبُ	النَّارِ	هُمْ	فِيْهَا	خٰلِدُوْنَ
پس دغه کسان	ملګری دی	د اور	دوی دی	په دغه (اور) کښی	همیشه اوسیدونکی

پس هم دغه کسان ملګری (صاحبان) د اور (دوزخ) دی، وی به دوی په هغه د دوزخ په اور کښی همیشه اوسیدونکی

وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ اُولٰٓئِكَ اَصْحٰبُ

وَ	الَّذِيْنَ	اٰمَنُوْا	وَ	عَمِلُوْا	الصّٰلِحٰتِ	اُولٰٓئِكَ	اَصْحٰبُ
او	هغه کسان چی	ایمان یئ راوړی دی	او	عمل یئ کړی دی	د نیکو	هم دغه کسان	ملګری دی

او هغه کسان چی ایمان یئ راوړی دی (مؤمنان دی) او عمل یئ کړی دی د نیکو پس هم دغه کسان ملګری (صاحبان) دی

الْجَنَّةِ ۚ هُمْ فِيْهَا خٰلِدُوْنَ ﴿٨٢﴾ وَاِذْ اَخَذْنَا مِيْثَاقَ

ع ۹

الْجَنَّةِ	هُمْ	فِيْهَا	خٰلِدُوْنَ	وَاِذْ	اَخَذْنَا	مِيْثَاقَ
د جنت	دوی دی	په دغه (جنت) کښی	همیشه اوسیدونکی	او هغه وخت	چی واخیستل موږ	محکمه وعده

د جنت او هم دوی دی په دی جنت کښی همیشه اوسیدونکی. او هغه وخت چی موږ واخیستل محکمه وعده

بَلٰى مَنْ كَسَبَ سَيِّئَةً وَّاَحَاطَتْ بِهٖ خَطِيْٓـَٔتُهٗ

(فایده) دلته د احاطي چي کمه معنی سویده دا په کافرانو پوري خاص ده ځکه چي ددوی دکفر په وجه څه نیک عمل او کار قبول نه وي بلکه که چیري دکفر څخه مخکي یي څه ښه کار کړی وي هغه هم دکفر په وجه ضایع کیږي نو په دې وجه په کافرتوب کښي دسر څخه تر پښو پوري بد کار ونه وي چي دهغه جزاء به ابدي جهنم وي برخلاف دمومنانو ځکه چي اول دهغوی ایمان پخپله یو لوی عمل صالح دی او نور فرعي عملونه ددوی په عملنامو کښي درج کیږي نو په دې وجه دوی دنیکی داثره خالي نه وي نو دغه ذکر سوې احاطه به پر مسلمانانو باندي نه وي لنډه دا چي کله کافرته ددې له مخي ابدي جهنم ثابت سو او کله چي حضرت موسی عليه السلام خاتم الانبیا نه دی تر ده وروسته حضرت عیسی عليه السلام او حضرت محمد ﷺ هم پیغمبران دي یهودو چي ددوی څخه انکار وکړی نو په کافرانو کښي شامل سوه لهذا همیشه به په اور کښي وي.

(معارف القرآن ج ۱ پ ۱ ص ۲۳۰)

بَنِيۡٓ اِسۡرَآءِيۡلَ لَا تَعۡبُدُوۡنَ اِلَّا اللّٰهَ وَبِالۡوَالِدَيۡنِ اِحۡسَانًا

بَنِيۡٓ اِسۡرَآءِيۡلَ	لَا تَعۡبُدُوۡنَ	اِلَّا	اللّٰهَ	وَبِالۡوَالِدَيۡنِ	اِحۡسَانًا
د بني اسرائيلو څخه	چي تاسو به عبادت نه کوی	مګر	د الله	او کوی د مور او پلار سره	نيک سلوک

د بنی اسرائيلو (اولاده ديعقوب) څخه چی تاسی به عبادت نه کوی ماسواء د الله څخه او نيک سلوک کوی د مور او پلار سره

وَّذِى الۡقُرۡبٰى وَالۡيَتٰمٰى وَالۡمَسٰكِيۡنِ وَقُوۡلُوۡا لِلنَّاسِ

وَّذِى	الۡقُرۡبٰى	وَ	الۡيَتٰمٰى	وَ	الۡمَسٰكِيۡنِ	وَ	قُوۡلُوۡا	لِلنَّاسِ
او دخاوندانو سره	د خپلوی	او	د يتيمانو سره	او	مسکينانو سره	او	وايا ست	خلکو ته

او (نيک سلوک کوی) خپل د خپلوانو سره او د يتيما نو سره او مسکينانو سره ، او وايا ست خلکو ته

حُسۡنًا وَّاَقِيۡمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ ثُمَّ تَوَلَّيۡتُمۡ

حُسۡنًا	وَّ	اَقِيۡمُوۡا	الصَّلٰوةَ	وَ	اٰتُوا	الزَّكٰوةَ	ثُمَّ	تَوَلَّيۡتُمۡ
ښه خبری	او	سم دروی	لمونځ	او	ورکوی	زکوة	وروسته	وګرځيدلئ تاسی

ښه خبری (خوږی خبری) او سم قايموئ (اداء کوی) لمونځ او ورکوی زکوة ،بيا وګرځيدلاست تاسی (له عهده څخه)

اِلَّا قَلِيۡلًا مِّنۡكُمۡ وَاَنۡتُمۡ مُّعۡرِضُوۡنَ ﴿۸۳﴾ وَاِذۡ

اِلَّا	قَلِيۡلًا	مِّنۡكُمۡ	وَ	اَنۡتُمۡ	مُّعۡرِضُوۡنَ	وَاِذۡ
مګر	لږ خلک	ستاسو څخه	او (حال داچی)	تاسی يئ	مخ ګرځوونکی	او هغه وخت چی

مګر (ونه ګرځيدل) لږ خلک په تاسی کښی، او هم تاسی يا ست مخ ګرځوونکی (دالهی احکامو څخه)، او کله چی

اَخَذۡنَا مِيۡثَاقَكُمۡ لَا تَسۡفِكُوۡنَ دِمَآءَكُمۡ وَلَا تُخۡرِجُوۡنَ

اَخَذۡنَا	مِيۡثَاقَكُمۡ	لَا تَسۡفِكُوۡنَ	دِمَآءَكُمۡ	وَ	لَا تُخۡرِجُوۡنَ
واخيستل موږ	محکمه وعده ستاسو څخه	نه به تو يوئ	وينی خپل	او	نه به باسئ

واخيستل موږ محکمه وعده ستاسی څخه چی نه به تو يوئ وينی خپل (په قتلولو سره) او نه به باسئ

اَنۡفُسَكُمۡ مِّنۡ دِيَارِكُمۡ ثُمَّ اَقۡرَرۡتُمۡ وَاَنۡتُمۡ تَشۡهَدُوۡنَ ﴿۸۴﴾

اَنۡفُسَكُمۡ	مِّنۡ دِيَارِكُمۡ	ثُمَّ	اَقۡرَرۡتُمۡ	وَ	اَنۡتُمۡ	تَشۡهَدُوۡنَ
ځانونه خپل	د کورو خپلو څخه	وروسته	اقرار وکړی تاسی	او (حال داچی)	وی تاسی	شاهدان

ځانونه خپل (په ظلم سره) د کورو خپلو څخه، بيا اقرار وکړی تاسی (اوپلرونو ستاسی) حال داچی تاسی شاهدان وی

وَقُوۡلُوۡا لِلنَّاسِ حُسۡنًا
دقولوا للناس مطلب هم دغه دی: چي کله دخلګو سره خبري کوی نو خبره په نرمي سره يي کوی په خندا او خلاص زړه يه کوی برابره خبره ده که مخاطب نيک وي که بد وي که سني وي که بدعتي وي البته ددين په معامله کښي سستي اود حق پټول مه کوی وجه داده چي کله موسى او هارون (عليهم السلام) الله پاک ﷻ فرعون ته وليږل نو دا هدايت يه ورته وکړی چي (قولا له قولا لينا)تاسي دواړه ده ته په تبليغ کولو کښي پستي اونرمي خبري وکړی نن چي کوم خبري کوونکي دي هغه خو ترحضرت موسى ﷺ غوره نه دي او مخاطب که هر څومره بد سي تر فرعون خو زيات بد او خبيث کيدای نه سي:
طلحه بن عمر رحمه الله فرمايي چي ما دتفسير او حديث امام عطا رحمه الله ته وويل چي تاته دفاسدي عقيدي خلګ راځي ليکن زما په مزاج کښي خو تيزي ده ماته چي داسي خلق راسي نو زه هغو ی ته سختي خبري کوم حضرت عطاء وفرمايل چي داسي مه کوه ځکه چي د الله پاک ﷻ حکم دی چي خلګو ته نرمي خبري کوی.
(معارف القرآن ج ١ ص ٢٣١)

ثُمَّ اَنۡتُمۡ هٰۤؤُلَآءِ تَقۡتُلُوۡنَ اَنۡفُسَكُمۡ وَتُخۡرِجُوۡنَ فَرِيۡقًا

ثُمَّ	اَنۡتُمۡ	هٰۤؤُلَآءِ	تَقۡتُلُوۡنَ	اَنۡفُسَكُمۡ	وَ	تُخۡرِجُوۡنَ	فَرِيۡقًا
وروسته	تاسی	هغه خلک یاست	چي قتلوی	ځانونه خپل	او	باسئ تاسی	یوه ډله

وروسته (ددی عهده) یاست تاسی هغه خلک چي قتلوی ځانونه خپل (یوبل سره) او تاسی باسئ یوه ډله

مِّنۡكُمۡ مِّنۡ دِيَارِهِمۡ تَظٰهَرُوۡنَ عَلَيۡهِمۡ بِالۡاِثۡمِ

مِّنۡكُمۡ	مِّنۡ دِيَارِهِمۡ	تَظٰهَرُوۡنَ	عَلَيۡهِمۡ	بِالۡاِثۡمِ
ستاسی څخه	د کورو څخه خپل	یو دبله کومک کوی	پر دوی باندی	په ګناه سره

ستاسی د کورو خپلو څخه (چي مغلوبه سی) ، یو د بله کومک او مرسته کوی پر دوی باندی په ګناه سره

وَالۡعُدۡوَانِ وَاِنۡ يَّاۡتُوۡكُمۡ اُسٰرٰى تُفٰدُوۡهُمۡ

وَ	الۡعُدۡوَانِ	وَ	اِنۡ	يَّاۡتُوۡكُمۡ	اُسٰرٰى	تُفٰدُوۡهُمۡ
او	په ظلم سره	او	که چیری	راسی دوی تاسی ته	بندیان	تاسی خلاصوی دا بندیان

او په ظلم سره او که چیری راسی تاسی ته بندیان نو خلاصوی تاسی دا بندیان (په فدیه د بندیانو سره)

وَهُوَ مُحَرَّمٌ عَلَيۡكُمۡ اِخۡرَاجُهُمۡ اَفَتُؤۡمِنُوۡنَ بِبَعۡضِ

وَهُوَ	مُحَرَّمٌ	عَلَيۡكُمۡ	اِخۡرَاجُهُمۡ	اَفَتُؤۡمِنُوۡنَ	بِبَعۡضِ
او حال دادی چي دغه کار	حرام دی	پر تاسو باندی	ایستل د دغو خلکو	آیا پس تاسی ایمان لری	پر ځینی (حصو)

حال دا چي دغه کار حرام دی پر تاسی باندی ایستل د دغه خلکو ، آیا پس تاسی ایمان راوړی پر ځینی (احکامو) د

الۡكِتٰبِ وَتَكۡفُرُوۡنَ بِبَعۡضٍ فَمَا جَزَآءُ مَنۡ يَّفۡعَلُ

الۡكِتٰبِ	وَ	تَكۡفُرُوۡنَ	بِبَعۡضٍ	فَمَا	جَزَآءُ	مَنۡ	يَّفۡعَلُ
د کتاب	او	تاسی انکار کوی	د ځینو څخه	پس نه ده	بدله	د هغه کس	چي وکړی

کتاب (چي فدیه ده) او انکار کوی د ځینو (احکامو) څخه، پس نه ده سزاء د هغه کس چي کوی

ذٰلِكَ مِنۡكُمۡ اِلَّا خِزۡىٌ فِى الۡحَيٰوةِ الدُّنۡيَا وَيَوۡمَ

ذٰلِكَ	مِنۡكُمۡ	اِلَّا	خِزۡىٌ	فِى	الۡحَيٰوةِ	الدُّنۡيَا	وَ	يَوۡمَ
دغه کار	ستاسو څخه	مګر (بیا خو ده)	رسوائی	په	ژوند کښی	د دغه دنیا	او	په ورځ

دغه کار (انکار د بعضو احکامو څخه) په تاسی کښی، مګر خو رسوائی ده په ژوند کښی د دغه دنیا او په ورځ

اَفَتُؤۡمِنُوۡنَ بِبَعۡضِ الۡكِتٰبِ وَتَكۡفُرُوۡنَ بِبَعۡضٍ.
په دی قصه کښي دیهودو دهغه بدو اعمالو ذکر الله پاک ﷻ کړی دی: کومو بدو اعمالو ته چي دوی لاس اچولی ووهغه دا چي په بعضو احکامو الهي عمل کول او په بعضو نه کول ددغو اعمالو تعبیر الله پاک ﷻ په کفر سره کړی دی ځکه چي دا ګناه ډیره سخته وه په شرعي محاورو کي دغه شان دګناه دغتوالي او سخت والي تعبیر په کفر سره کیږي لکه په حدیث شریف کښي چي راځي (من ترک الصلوة متعمدًا فقد کفر) که چا لمونځ په قصدا پریښووی نو هغه کافر دی حالانکي په ګناه کولو سره انسان نه کافر کیږي تر څه وخته چي یي حلاله ونه بولي دلته چي کومي دوې سزاوي الله ﷻ ذکر کړي دي په هغوی کښي مخکښی سزا یعني په دنیا کښي ذلت او رسوایي دهغې واقع کیدل داسي وسوه چي دنبي کریم ﷺ په زمانه کښي دمسلمانانو سره دمعاهدې دخلاف ورزی په وجه بنو قریظه قتل او قید کړل سوه او بنو نضیر دشام دملک څخه په ذلت او خواری سره وایستل سول.
(معارف القرآن ج۱پ۱ص۲۳۴)

الْقِيٰمَةِ يُرَدُّوْنَ اِلٰٓى اَشَدِّ الْعَذَابِ ؕ وَمَا اللّٰهُ بِغَافِلٍ

الْقِيٰمَةِ	يُرَدُّوْنَ	اِلٰٓى	اَشَدِّ	الْعَذَابِ	وَمَا اللّٰهُ	بِغَافِلٍ
دقیامت به	وګرځول سی دوی	وطرفته	د سخت	عذاب	او نه دی الله	بی خبره

دقیامت کښې به وګرځول سی دوی وطرفته د سخت عذاب (د دوږخ)، او نه دی الله بی خبره (ای! یهودیانو)

عَمَّا تَعْمَلُوْنَ ﴿۸۵﴾ اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ اشْتَرَوُا الْحَيٰوةَ

عَمَّا	تَعْمَلُوْنَ	اُولٰٓئِكَ	الَّذِيْنَ	اشْتَرَوُا	الْحَيٰوةَ
د هغه څه څخه	چی تاسی یئ کوی	دغه کسان	هغه دی	چی اخیستئ یی دی	ژوند د

د هغه څه چی کوی یئ تاسی. (دغه یهودیان) هغه کسان دی چی اخیستئ یی دی ژوند د

الدُّنْيَا بِالْاٰخِرَةِ فَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ

الدُّنْيَا	بِالْاٰخِرَةِ	فَلَا يُخَفَّفُ	عَنْهُمُ	الْعَذَابُ	وَ	لَا هُمْ
دی دنیا	په مقابل کښې د آخرت	سپک به نه کړی سی	د دوی څخه	عذاب	او	نه به وی دوی

دی دنیا په مقابل کښې د آخرت، پس سپک به نه سی د دوی څخه (دنیوی او اخروی) عذاب او نه به د دوی سره

يُنْصَرُوْنَ ﴿۸۶﴾ وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوْسَى الْكِتٰبَ وَقَفَّيْنَا

يُنْصَرُوْنَ	وَ	لَقَدْ	اٰتَيْنَا	مُوْسَى	الْكِتٰبَ	وَ	قَفَّيْنَا
چی کومک ورسره وسی	او	په تحقیق سره	ورکړی موږ	موسی ته	کتاب (تورات)	او	پرله پسی راولیږل موږ

هیڅ کومک وسی (په دفع د عذاب). او په تحقیق سره موږ ورکړی موسی ته کتاب (تورات) او پرله پسی استولی وه موږ

مِنْۢ بَعْدِهٖ بِالرُّسُلِ ؗ وَاٰتَيْنَا عِيْسَى ابْنَ مَرْيَمَ

مِنْۢ بَعْدِهٖ	بِالرُّسُلِ	وَ	اٰتَيْنَا	عِيْسَى	ابْنَ	مَرْيَمَ
وروسته تر وفات د موسی	انبیاء (پیغمبران)	او	ورکړی وی موږ	عیسی ته	چی زوی	د مریمی دی

پسله موسی نور رسولان (لکه: داؤد، سلیمان، یحیی او زکریا)، او ورکړی وی موږ عیسی ته چی زوی د مریمی دی

الْبَيِّنٰتِ وَاَيَّدْنٰهُ بِرُوْحِ الْقُدُسِ ؕ اَفَكُلَّمَا جَآءَكُمْ

الْبَيِّنٰتِ	وَ	اَيَّدْنٰهُ	بِرُوْحِ الْقُدُسِ	اَفَكُلَّمَا	جَآءَكُمْ
ښکاره معجزی	او	قدرت ورکړی وو موږ ده ته	په روح القدس (جبرئیل ؑ) سره	آیا پس هر کله چی به	راغلئ تاسو ته

معجزی ښکاره او قدرت ورکړی وو موږ عیسی ته په روح القدس سره، پس کله چی به راغلئ تاسی ته

(وایدنه بروح القدوس) (فایده) حضرت جبراییل ؑ په قرآن او حدیث کښې ځای پر ځای د روح القدس په نامه بلل سوی دی لکه د قرآن کریم په دغه آیت کښي چي راغلي دي (قل نزّله روح القدس) او په حدیث کښي د حضرت حسان بن ثابت رضی الله عنه په دغه شعر کښي ((وجبریل رسول الله فینا، وروح القدس لیس له اکفاء) او د حضرت عیسی ؑ مدد او تائید په جبرئیل ؑ سره په څو طریقو سوی دی اول څو د پیدا کیدو په وخت کي د شیطان د مسح کیدو څخه ساتل سوی دی بیا دهغه یعني د جبرئیل ؑ د چف کولو څخه د حضرت عیسی ؑ حمل د مور په خیټه کي سوی دی بیا د یهودو څخه چي ډیر د حضرت عیسی ؑ مخالف وه جبرئیل ؑ به دده حفاظت کوی تر دي چي په آخره کښي حضرت جبرائیل ؑ دی آسمانو ته پورته کړی یهودو د ډیرو پیغمبرانو تکذیب کړی دی د حضرت عیسی ؑ تکذیب یه هم کړی دی او یهودو د ده قتل کوشش او سازش هم کړی وو الله جل جلاله د ده حفاظت وکړی. والله اعلم (معارف القرآن ج۱ پ۱ ص۲۳۵)

ربع

رَسُوۡلٌۢ بِمَا لَا تَهۡوٰۤی اَنۡفُسُکُمُ اسۡتَکۡبَرۡتُمۡ ۚ فَفَرِیۡقًا

رَسُوۡلٌۢ	بِمَا	لَا تَهۡوٰۤی	اَنۡفُسُکُمُ	اسۡتَکۡبَرۡتُمۡ	فَفَرِیۡقًا
يو پيغمبر	دهغه (احکامو) سره	چې نه يې خوښول	ځانو ستاسي	لوئی کوله تاسي	پس يوه ډله (تاسو)

يو رسول په احکامو سره چې نه يې خوښول تاسي (او) لويي مو وکړه تاسي (په نه منلو د احکامو)، پس يوه ډله تاسو

کَذَّبۡتُمۡ وَ فَرِیۡقًا تَقۡتُلُوۡنَ ﴿۸۷﴾ وَ قَالُوۡا قُلُوۡبُنَا غُلۡفٌ ؕ بَلۡ

کَذَّبۡتُمۡ	وَ	فَرِیۡقًا	تَقۡتُلُوۡنَ	وَ	قَالُوۡا	قُلُوۡبُنَا	غُلۡفٌ	بَلۡ
دروغجن وګڼل (انبياء)	او	يوه ډله	قتلول تاسو (انبياء)	او	وايي دوی	زړونه زموږ	په پرده کښې دي	داسې نه ده

دروغجن ګڼل انبياء او بلې ډلې ستاسو قتلول انبياء او وايي دوی چې زړونه زموږ په پرده کښې دي، داسې نه ده بلکه

لَّعَنَهُمُ اللّٰهُ بِکُفۡرِهِمۡ فَقَلِیۡلًا مَّا یُؤۡمِنُوۡنَ ﴿۸۸﴾ وَ لَمَّا

لَّعَنَهُمُ	اللّٰهُ	بِکُفۡرِهِمۡ	فَقَلِیۡلًا مَّا	یُؤۡمِنُوۡنَ	وَ	لَمَّا
لعنت کړی دی پر دوی	الله	په سبب د انکار د دوی	پس ډير لږ په دوی کښې	ايمان راوړي	او	هر کله

بلکه لعنت کړی دی پر دوی باندې الله په سبب د انکار د دوی پس ډير کم په دوی کښې ايمان راوړي. او کله چې

جَآءَهُمۡ کِتٰبٌ مِّنۡ عِنۡدِ اللّٰهِ مُصَدِّقٌ لِّمَا مَعَهُمۡ ۙ

جَآءَهُمۡ	کِتٰبٌ	مِّنۡ عِنۡدِ	اللّٰهِ	مُصَدِّقٌ	لِّمَا	مَعَهُمۡ
چې راغلی دوی ته	کتاب (قرآن کريم)	د طرفه څخه د	الله	چې تصديق کوونکی دی	دهغه (کتابو)	چې د دوی سره دی

راغلی دوی ته (اهل کتابو ته) کتاب (قرآن کريم) د طرفه څخه د الله چې تصديق کوي د هغه کتابو چې د دوی سره دی

وَ کَانُوۡا مِنۡ قَبۡلُ یَسۡتَفۡتِحُوۡنَ عَلَی الَّذِیۡنَ کَفَرُوۡا ۚۖ

وَ	کَانُوۡا	مِنۡ قَبۡلُ	یَسۡتَفۡتِحُوۡنَ	عَلَی	الَّذِیۡنَ	کَفَرُوۡا
او	وه دوی	د مخه	چې کاميابي يې غوښتلې	پر	هغه کسانو باندې	چې کفر (شرک) يې کړی وو

او حال دا چې دوی پخوا لا کاميابي غوښتله (د الله څخه په قرآن او محمد سره) پر هغه کسانو باندې چې کفر يې کړی وو

فَلَمَّا جَآءَهُمۡ مَّا عَرَفُوۡا کَفَرُوۡا بِهٖ ۫ فَلَعۡنَةُ اللّٰهِ عَلَی

فَلَمَّا	جَآءَهُمۡ	مَّا	عَرَفُوۡا	کَفَرُوۡا	بِهٖ	فَلَعۡنَةُ	اللّٰهِ	عَلَی
پس کله چې	راغلی دوی ته	هغه څه	چې پيژندلی وه دوی	انکار يې وکړ	د هغه څخه	پس لعنت	د الله دی	پر

پس کله چې راغلی دوی ته (رسول او قرآن) هغه چې دوی پيژندلی وه نو انکار يې وکړ د هغه څخه، نو لعنت د الله دی پر

مُصَدِّقٌ لِّمَا مَعَهُمۡ ...قران کريم تصديق کوونکی کلام دی: قرآن ته دتورات تصديق کوونکی په دې وجه ويل سويدي چې په تورات کښي دنبي کريم ﷺ او دقرآن دنازليدو چي کومي پيش ګوياني سوي وې دقرآن څخه دهغو رشتياوالی څرګند سو نو څوک چي دتورات په حقله منونکی وي هغه دقرآن او صاحب قرآن تکذيب نه سي کولی په حقيقت کښي او که نه وي داسي او تکذيب دقرآن يي وکړی نو دا خامخا دتورات تکذيب به هم وي ځکه چي د تورات تکذيب د قرآن دتکذيب سره لازم دی (**يو سوال او دهغه جواب**) که يو څوک دا ووايي کچيري دوی حق حق ګڼي نو بيا خو دوی ته مومن ويل پکار دي کافران ورته بيا څنګه ويل کيږي ؟ نو ددې جواب دادی چي ايمان صرف دګڼلو نوم نه دی که داسي سي نو بيا خو شيطان تر ټولو زيات حق ښه ګڼي ليکن دګڼلو با وجود دنه منلو په وجه په کفر کښي مضبوط سوی دی همدا وجه ده چي په ورپسي راتلونکي آيت کښي ددوی دکفر وجه ددوی عنادوضد داسلام او مسلمانانو سره ښوول سوی دی. (معارف القرآن ج١پ١ص٢٣٧)

الْكٰفِرِيْنَ ﴿۸۹﴾ بِئْسَمَا اشْتَرَوْا بِهٖٓ اَنْفُسَهُمْ اَنْ يَّكْفُرُوْا

اَنْ يَّكْفُرُوْا	اَنْفُسَهُمْ	بِهٖٓ	اشْتَرَوْا	بِئْسَمَا	الْكٰفِرِيْنَ
دا چې دوی انکار کوی	ځانونه خپل	په هغه سره	چې دوی خرڅ کړل	ډیر بد دی هغه څه	کفارو باندی

کفارو باندی (چې حق یې پټ کړی). ډیر بد دی هغه څه چې خرڅ کړل په هغه سره دوی ځانونه خپل (هغه چې) دوی کافران کیږی

بِمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ بَغْيًا اَنْ يُّنَزِّلَ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهٖ عَلٰى مَنْ

مَنْ	عَلٰى	مِنْ فَضْلِهٖ	اللّٰهُ	اَنْ يُّنَزِّلَ	بَغْيًا	اللّٰهُ	اَنْزَلَ	بِمَآ
هغه چا باندی	پر	په خپل فضل سره	الله	دا چې نازلوی	په سبب د کینی	الله	چې نازل کړی دی	د هغه څه

په هغه قرآن چې نازل کړی دی الله، (دا کفر) په سبب د کینی دی چې (ولی) نازلوی الله په خپل فضل سره پر هغه چا باندی

يَّشَآءُ مِنْ عِبَادِهٖ ۚ فَبَآءُوْ بِغَضَبٍ عَلٰى غَضَبٍ ؕ وَلِلْكٰفِرِيْنَ

وَلِلْكٰفِرِيْنَ	عَلٰى غَضَبٍ	بِغَضَبٍ	فَبَآءُوْ	مِنْ عِبَادِهٖ	يَّشَآءُ
او سته د کفارو دپاره	سربیره پر غضب	په غضب سره	وګرځیدل دوی	د خپل بندګانو څخه	چې وغواړی

چې اراده وفرمایی د خپل بندګانو څخه، نو اخته (وګرځیدل) په غضب سر بیره پر بل غضب او سته د کفارو دپاره

عَذَابٌ مُّهِيْنٌ ﴿۹۰﴾ وَاِذَا قِيْلَ لَهُمْ اٰمِنُوْا بِمَآ اَنْزَلَ

اَنْزَلَ	بِمَآ	اٰمِنُوْا	لَهُمْ	قِيْلَ	وَاِذَا	مُّهِيْنٌ	عَذَابٌ
چې نازل کړی دی (قرآن)	پر هغه باندی	چې ایمان راوړی	دوی ته	وویل سی	او هر کله چې	سپکوونکی	عذاب

عذاب د ذلت (سپکوالی). او کله چې وویل سی دوی ته چې ایمان راوړی پر هغه (قرآن) چې نازل کړی دی

اللّٰهُ قَالُوْا نُؤْمِنُ بِمَآ اُنْزِلَ عَلَيْنَا وَيَكْفُرُوْنَ

وَيَكْفُرُوْنَ	عَلَيْنَا	اُنْزِلَ	بِمَآ	نُؤْمِنُ	قَالُوْا	اللّٰهُ
او انکار کوی دوی	پر موږ باندی	چې نازل کړه سوی دی	په هغه باندی	موږ ایمان لرو	وایی دوی	الله

الله، وایی دوی موږ ایمان لرو په هغه باندی چې نازل سوی دی پر موږ باندی (تورات) او انکار کوی دوی

بِمَا وَرَآءَهٗ ۚ وَهُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِّمَا مَعَهُمْ ؕ

مَعَهُمْ	مُصَدِّقًا لِّمَا	الْحَقُّ	وَهُوَ	وَرَآءَهٗ	بِمَا
چې د دوی سره دی	تصدیق کوونکی د هغه دی	چې دا (قرآن) حق دی	او حال دادی	چې ماسوا ددی (تورات) څخه دی	د هغه څخه

د هغه څخه د ماسوا، او حال دادی چې دا قرآن حق دی تصدیق کوی د هغه چې د دوی سره دی

فَبَآءُوْ بِغَضَبٍ عَلٰى غَضَبٍ ؕ

دیهودو دغه وینا دکفر ده

چې موږ فقط پر تورات باندي ایمان راوړو پر نورو کتابونو باندي یې نه راوړو په داګه دغه وینا دکفر ده او ورسره دا وینا چي هغه کتاب چي پر موږ باندي نازل سوی دی (یعني تورات) ددې وینا څخه ددوی حسد معلومیږي چې د هغه صفا مطلب دادی چې کله نور کتابونه پر موږ نازل نه دي نو پر دې ایمان نه راوړو الله ﷻ ددوی دغه وینا په درې قسمه رد کړه اول داچې کله دنورو کتابونو حق والی هم په دلیل یقیني سره ثابت دی نو بیا د هغه څخه دانکار کولو څه وجه ده ؟ خامخا که په دلیل کي څه خبره وای نوهغه به په پیش کړې وای او خپله تسلي به یې کړې وای انکار په څه وجه ؟. دویم داچي نور کتابونه مثلا قرآن مجید دتورا ت تصدیق کوونکي کتابونه دي نو بیا ددې څخه په انکار کولو سره پخپله دتورات څخه انکار کول پیداکیږي دریم داچي پیغمبران وژل د ټولو آسماني کتابو په رڼا کښي کفر دی او دوی بدبختانو دغه دکفر عمل تر سره کړی دی.

(معارف القرآن ج۱ پ۱ ص ۲۳۸)

قُلۡ فَلِمَ تَقۡتُلُوۡنَ اَنۡۢبِيَآءَ اللّٰهِ مِنۡ قَبۡلُ اِنۡ كُنۡتُمۡ

قُلۡ	فَلِمَ تَقۡتُلُوۡنَ	اَنۡۢبِيَآءَ	اللّٰهِ	مِنۡ قَبۡلُ	اِنۡ	كُنۡتُمۡ
ووایه	پس ولی قتلول تاسی	انبیاء	دالله	د مخه تر دغه	که چیری	یاست تاسی

ووایه (ای! محمده) نو ولی به قتلول تاسی انبیاء (شعیب، زکریا او یحیی) دالله پخوا له دی څخه که چیری یاست تاسی

مُّؤۡمِنِيۡنَ ﴿۹۱﴾ وَلَقَدۡ جَآءَكُمۡ مُّوۡسٰی بِالۡبَيِّنٰتِ ثُمَّ

مُّؤۡمِنِيۡنَ	وَلَقَدۡ	جَآءَكُمۡ	مُّوۡسٰی	بِالۡبَيِّنٰتِ	ثُمَّ
مسلمانان (مؤمنان)	او (خامخا) په تحقیق سره	راغلی وو تاسو ته	موسی	په ښکاره معجزو سره	وروسته

ایمان راوړونکی، او خامخا په تحقیق سره راغلی وو موسی تاسی ته په ښکاره معجزو سره، بیا

اتَّخَذۡتُمُ الۡعِجۡلَ مِنۡۢ بَعۡدِهٖ وَاَنۡتُمۡ ظٰلِمُوۡنَ ﴿۹۲﴾ وَاِذۡ

اتَّخَذۡتُمُ	الۡعِجۡلَ	مِنۡۢ بَعۡدِهٖ	وَ	اَنۡتُمۡ	ظٰلِمُوۡنَ	وَاِذۡ
ونیوئ تاسو	ګلګئ	وروسته تر (تللو د موسی)	او	یاست تاسی	ظالمان	او هغه وخت

ونیوئ تاسی ګلګئ (په خدای سره) وروسته د موسی د تلو (دطور غرته). حال داچی وی تاسی ظالمان. او هغه وخت چی

اَخَذۡنَا مِيۡثَاقَكُمۡ وَرَفَعۡنَا فَوۡقَكُمُ الطُّوۡرَؕ خُذُوۡا مَاۤ

اَخَذۡنَا	مِيۡثَاقَكُمۡ	وَ	رَفَعۡنَا	فَوۡقَكُمُ	الطُّوۡرَ	خُذُوۡا	مَاۤ
چی واخیستل موږ	محکمه وعده ستاسو څخه	او	پورته کړی موږ	لوړ پر تاسو	دطور غر	ونیسئ	هغه حکمونه

موږ واخیستل محکمه وعده ستاسی څخه (په منلو دتورات) او پورته کړی موږ لوړ پر تاسی دطور غر، واخلی هغه احکام

اٰتَيۡنٰكُمۡ بِقُوَّةٍ وَّاسۡمَعُوۡاؕ قَالُوۡا سَمِعۡنَا وَعَصَيۡنَا

اٰتَيۡنٰكُمۡ	بِقُوَّةٍ	وَّاسۡمَعُوۡا	قَالُوۡا	سَمِعۡنَا	وَ	عَصَيۡنَا
چی درکړی دی موږ تاسو ته	په کوښښ سره	او واورئ خبره (دپیغمبر)	وویل دوی	واوریدل موږ	او	ونه منل موږ

چی درکړی دی موږ تاسی ته په ښه کوښښ سره؛ او واورئ خبر د پیغمبر، وویل (یهودیانو) موږ واوریدل او ونه منل موږ

وَاُشۡرِبُوۡا فِيۡ قُلُوۡبِهِمُ الۡعِجۡلَ بِكُفۡرِهِمۡؕ قُلۡ بِئۡسَمَا

وَاُشۡرِبُوۡا	فِيۡ قُلُوۡبِهِمُ	الۡعِجۡلَ	بِكُفۡرِهِمۡ	قُلۡ	بِئۡسَمَا
او ور څښل سوی وه	په زړونو د دوی کښی	مینه د ګلګی	په سبب د کفر د دوی	ووایه	بد ده هغه خبره

او په څښل سوی وه په زړونو د دوی مینه د ګلګی په سبب د کفر د دوی، ووایه (ای محمده! دوی ته) ډیره بده ده هغه خبره

وَلَقَدۡ جَآءَكُمۡ مُّوۡسٰی بِالۡبَيِّنٰتِ. فایده: دبینات څخه څه مراد دي؟

دبینات څخه هغه دلیلونه مراد دي کم چي دډې واقعې مخکې وه او لا تورات هم ودوی ته نه وو ور کړه سوی دموسی عليه السلام پر حقه دنبي کیدلو لپاره قایم سوي وه مثلا هغه لکړه، او تک سپین لاس، ددریاب شلیدل، او نوري دغه ته ورته معجزې .ددغه رد دبیان حاصل او خلاصه څرګنده ده چي تاسي خو دایمان دعوی کوی او په صریح شرک کښي اخته یاست چي دډې څخه دموسی عليه السلام بلکه دالله جل جلاله تکذیب پیدا کیږي پاته سوه دګیلګي دعبادت کولو واقعه او معامله که څه هم په هغه یهودو کښي نه وه پیدا سوې کم چي دنبي کریم صلى الله عليه وسلم په زمانه کښي وه خو لیکن کله چي دوی دخپلو نیکه ګانو حامیان او طرفداران وه نو په دې وجه یو قسم دوی هم شامل سوه او ددې څخه دا خبره هم معلومه سوه چي دکمو خلګو تیرو سوو مشرانو دموسی عليه السلام تکذیب کړی وو اوس که دهغو خلګو لمسیان او کشران که دنبي کریم صلى الله عليه وسلم تکذیب وکړي څه لیري خبره خونه ده او نه د تعجب ده.

(معرف القرآن ج۱پ۱ص۲۳۹)

يَأْمُرُكُمْ بِهٖٓ اِيْمَانُكُمْ اِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ ﴿۹۳﴾

يَأْمُرُكُمْ	بِهٖٓ	اِيْمَانُكُمْ	اِنْ	كُنْتُمْ	مُّؤْمِنِيْنَ
چې امر کوی تاسی ته	په هغه	ایمان ستاسی	که چیری	یاست تاسی	ایمان لرونکی

چې امر کوی تاسی ته په هغه چې (کفر په محمد او قرآن دی) ایمان ستاسی دی، که چیری یاست تاسی ایمان راوړونکی.

قُلْ اِنْ كَانَتْ لَكُمُ الدَّارُ الْاٰخِرَةُ عِنْدَ اللّٰهِ خَالِصَةً

قُلْ	اِنْ	كَانَتْ	لَكُمُ	الدَّارُ	الْاٰخِرَةُ	عِنْدَ	اللّٰهِ	خَالِصَةً
ووایه (ای! محمده)	که چیری	وی	ستاسو دپاره	کور	دآخرت	په نزد	دالله	یوازی

ووایه (ای محمده! دوی ته) بیشکه! که چیری وی ستاسی د پاره کور د آخرت په نزد دالله یوازی (خالص)

مِّنْ دُوْنِ النَّاسِ فَتَمَنَّوُا الْمَوْتَ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ ﴿۹۴﴾

مِّنْ دُوْنِ	النَّاسِ	فَتَمَنَّوُا	الْمَوْتَ	اِنْ	كُنْتُمْ	صٰدِقِيْنَ
ماسواء	دخلکو څخه	راسئ تمناء وکړی	دمرګ	که چیری	یاست تاسی	ربتنی

بیله د نورو خلکو څخه پس راسئ تمناء (هیله) وکړی د مرګ که چیری یاست تاسی ربتنی (په دعوه د خالصوالی د جنت کی)

وَلَنْ يَّتَمَنَّوْهُ اَبَدًا بِمَا قَدَّمَتْ اَيْدِيْهِمْ ؕ وَاللّٰهُ عَلِيْمٌ

وَلَنْ يَّتَمَنَّوْهُ	اَبَدًا	بِمَا	قَدَّمَتْ	اَيْدِيْهِمْ	وَ اللّٰهُ	عَلِيْمٌ
او د سره به خواهش و نه کړی دوی د مرګ	هیڅکله	په سبب د هغه	چې مخته لیږلی دی	لاسو د دوی	او الله	ښه پوهه دی

او هیڅ کله به هیله و نه کړی دوی د مرګ په سبب د هغه (عملونو) چې د مخه استولی دی لاسونو د دوی او الله ښه خبر دی

بِالظّٰلِمِيْنَ ﴿۹۵﴾ وَلَتَجِدَنَّهُمْ اَحْرَصَ النَّاسِ عَلٰى حَيٰوةٍ ۚ

بِالظّٰلِمِيْنَ	وَ لَتَجِدَنَّهُمْ	اَحْرَصَ	النَّاسِ	عَلٰى حَيٰوةٍ
په ظالمانو باندی	او خامخا به تاسی پیدا کړی دوی (یهودیان)	زیات حریصان	په خلکو کښی	د ژوند

په (احوالو) د ظالمانو او خامخا به تاسی پیدا کړی دغه یهود ډیر حریصان په خلکو کښی د ژوند

وَمِنَ الَّذِيْنَ اَشْرَكُوْا ۚ يَوَدُّ اَحَدُهُمْ لَوْ يُعَمَّرُ

وَمِنَ	الَّذِيْنَ	اَشْرَكُوْا	يَوَدُّ	اَحَدُهُمْ	لَوْ	يُعَمَّرُ
او همدارنګه تر	هغه کسانو	چې کفر او شرک یئ کړی دی	خوښوی	هر یو د دوی (اهل کتاب)	کاشکی	عمر ور کړل سی

او همدارنګه (حریصان) تر هغه خلکو چې کفر او شرک یئ کړی دی، خوښوی به هر یو د دوی (یهودیانو) کاشکی عمر ور کړل سی

بِئْسَمَا يَأْمُرُكُمْ بِهٖٓ اِيْمَانُكُمْ

فائده: په دغه آیت کښي چي کم اسباب او مسببات ذکر دي دهغوی دترتیب حاصل دادی چي کم وخت دوی دمالگین دریاب څخه راووتل نو ددوی څخه دکفر دیوې کلمې صادریدل وسوه دحضرت موسی ﷺ په تر تلو سره اگر چي دوی توبه وکښه لیکن دتوبې هم مختلفي درجې دي کله چي دا توبه داعلی درجې توبه نه وه نو ددغه کفر دکلمې څخه خیره ددوی په زړونو کښي پاته سوې وه چي دغه خیري بیا ترقي وکړه او دگیلگي دعبادت کولو سبب جوړ سو بیا په توبه کولو کښي بعضي قتل سوه او بعضو ته غالبا بغیر دقتل کولو څخه معافي وسوه لکه چي بعضي مفسرینو ذکري هم دي چي ددوی څه قدر کمزوري به هم وه او څوک چي دگیلگي دعبادت کولو څخه خلاص پاته سوي وه نو هغوی ته پکاروه چي دگیلگي دعبادت کوونکو څخه یي نفرت کړی وای لیکن دوی په دغه نفرت کولو کښي سستي وکړه او یو قسم معصیت شرکیه او غفلت ددوی په زړونو کښي پاته سو.

(معرف القرآن ج ۱ پ ۱ ص ۲۴۰)

وَمَا هُوَ بِمُزَحْزِحِهٖ مِنَ الْعَذَابِ..فایده: دلته پر یهودو باندي دتعجب او حیرانتیا خبره داده چي دعربو مشرکان چي هغه دآخرت څخه هم منکره دي او د هغوی عیش اوعشرت که څه هم دی خو دنیوي دی دغه مشرکان که چیري داوږده عمر تمنا وکړي نو څه دتعجب خبره خو نه ده ځکه چي هغه آخرت ته عقیده نه لري لیکن یهود چي دآخرت قائله دي او ددوی په وینا دآخرت دعیش او عشرت مستحق هم دي بیا ولي په دنیا کښي دپاته کیدو تمنا کوي او دادحیرانتیا او دتعجب خبره ده نو دآخرت دعقیدي دلرلو سره داوږده عمر تمنا کول ددی خبري دلیل دی چي دوی خپل ځان دآخرت دنعمتونو مستحق ګڼلو چي کمه دعوه کوي هغه صرف دعوی ده حقیقت یي نسته او که حقیقت دی هغه خو دادی چي دوی ته ښه معلومه ده چي هلته ددوی لپاره دجهنم څخه ماسواه بل ځای نسته نو په دي وجه دوی دا تمنا کوي دزړه څخه چي تر څومره پوري ژوندون وي نو زموږ لپاره به ښه وي تر آخرت. اللهم انا نعوذبک من النار. (معارف القرآن ج۱پ۱ص ۲۴۲)

ع

اَلْفَ سَنَةٍ ۚ وَمَا هُوَ بِمُزَحْزِحِهٖ مِنَ الْعَذَابِ اَنْ يُّعَمَّرَ ؕ

اَلْفَ سَنَةٍ	وَ	مَا	هُوَ	بِمُزَحْزِحِهٖ	مِنَ	الْعَذَابِ	اَنْ يُّعَمَّرَ
زر کاله	او	نه دی	دغه عمر	خلاصوونکی د ده	د	(الله) د عذاب څخه	داچي عمر ورکړل سی

زر کاله او نه دی عمر د ده خلاصوونکی د ده د عذاب څخه (چي الله یي ورکوی) داچي عمر ورکړل سی ده ته (دوی ته)

وَاللّٰهُ بَصِيْرٌۢ بِمَا يَعْمَلُوْنَ ﴿۹۶﴾ قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا

وَ	اللّٰهُ	بَصِيْرٌ	بِمَا	يَعْمَلُوْنَ	قُلْ	مَنْ	كَانَ	عَدُوًّا
او	الله	ښه لیدونکی دی	په هغه څه باندی	چي دوی یې کوی	وواېه (ای! محمده)	هغه څوک	چي وی	دښمن

او الله ښه لیدونکی عالم دی په هر هغه څه باندی چي دوی یې کوی. وواېه (ای محمده! دوی ته) هر څوک چي وی دښمن

لِّجِبْرِيْلَ فَاِنَّهٗ نَزَّلَهٗ عَلٰى قَلْبِكَ بِاِذْنِ اللّٰهِ مُصَدِّقًا لِّمَا

لِّجِبْرِيْلَ	فَاِنَّهٗ	نَزَّلَهٗ	عَلٰى قَلْبِكَ	بِاِذْنِ	اللّٰهِ	مُصَدِّقًا	لِّمَا
د جبرئیل	پس بیشکه! دا (جبرئیل)	نازل کړی دی (قرآن)	پر زړه ستا	په حکم	د الله	چي تصدیق کوی	د هغه (کتابو)

د جبرئیل، پس بیشکه! دا جبرئیل نازل کړی دی دا قرآن پر زړه ستا په حکم د الله، حال دا چي تصدیق کوی دا قرآن د هغه کتابو

بَيْنَ يَدَيْهِ وَهُدًى وَّبُشْرٰى لِلْمُؤْمِنِيْنَ ﴿۹۷﴾ مَنْ

بَيْنَ يَدَيْهِ	وَ	هُدًى	وَّ	بُشْرٰى	لِلْمُؤْمِنِيْنَ	مَنْ
چي د ده څخه دمخه وه	او	هدایت دی	او	زیرئ ورکوونکی دی	د مؤمنانو دپاره	هغه څوک

چي د ده څخه دمخه وه او لار ښوونکی او زیرئ ورکوونکی دی د مؤمنانو دپاره (په جنت او د الله په لقاء سره). هغه څوک

كَانَ عَدُوًّا لِّلّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِهٖ وَرُسُلِهٖ وَجِبْرِيْلَ وَمِيْكٰلَ

كَانَ	عَدُوًّا	لِّلّٰهِ	وَ	مَلٰٓئِكَتِهٖ	وَ	رُسُلِهٖ	وَ	جِبْرِيْلَ	وَ	مِيْكٰلَ
چي وی	دښمن	د الله	او	د ملائیکو د الله	او	د رسولانو د الله	او	د جبرئیل	او	د میکائیل

چي وی دښمن د الله او د ملائیکو د الله او د رسولانو د الله او د جبرئیل او د میکائیل

فَاِنَّ اللّٰهَ عَدُوٌّ لِّلْكٰفِرِيْنَ ﴿۹۸﴾ وَلَقَدْ اَنْزَلْنَآ اِلَيْكَ اٰيٰتٍۢ

فَاِنَّ	اللّٰهَ	عَدُوٌّ	لِّلْكٰفِرِيْنَ	وَلَقَدْ	اَنْزَلْنَآ	اِلَيْكَ	اٰيٰتٍ
پس بیشکه!	الله	دښمن دی	د کفارو (مشرکینو) دپاره	او خامخا په تحقیق سره	موږ نازل کړی دی	و تا ته	ایاتونه

پس بیشکه! الله دښمن دی د کافرانو (مشرکینو). او خامخا په تحقیق سره موږ نازل کړی دی و تا ته آیاتونه

بَيِّنٰتٍۚ وَمَا يَكْفُرُ بِهَآ اِلَّا الْفٰسِقُوْنَ ﴿۹۹﴾ اَوَكُلَّمَا

بَيِّنٰتٍ	وَ مَا يَكْفُرُ	بِهَآ	اِلَّا الْفٰسِقُوْنَ	اَوَ كُلَّمَا
چې روښانه دي	او نه کوي انکار	د دغه څخه	مګر فاسقان (نافرمانه)	آيا هرکله چې

چې روښانه دي او نه به کوي انکار د دغه څخه مګر (کوي به يې) فاسقان (نافرمانه) او هرځلې (هرکله) چې

عٰهَدُوْا عَهْدًا نَّبَذَهٗ فَرِيْقٌ مِّنْهُمْ ۭ بَلْ اَكْثَرُهُمْ

عٰهَدُوْا	عَهْدًا	نَّبَذَهٗ	فَرِيْقٌ	مِّنْهُمْ	بَلْ	اَكْثَرُهُمْ
وکړله دوی	يو وعده	وېئ غورځول دغه وعده	يوې ډله	د دوی څخه	بلکه	ډېرئ د دوی

به دوی وکړه يو ه وعده پس ماته به يې کړل هغه وعده يوې ډلې په دوی کښې ، بلکه ډېرئ د دوی

لَا يُؤْمِنُوْنَ ﴿۱۰۰﴾ وَلَمَّا جَاۗءَهُمْ رَسُوْلٌ مِّنْ عِنْدِ اللّٰهِ

لَا يُؤْمِنُوْنَ	وَ	لَمَّا	جَآءَ	هُمْ	رَسُوْلٌ	مِّنْ عِنْدِ اللّٰهِ
نه لري ايمان (يقين)	او	هرکله	چې راغلئ	دوی ته	يو پيغمبر	د طرفه څخه د الله

نه لري ايمان (يقين). او هرکله چې راغلئ دوی ته يو رسول (محمد !) د طرفه څخه د الله

مُصَدِّقٌ لِّمَا مَعَهُمْ نَبَذَ فَرِيْقٌ مِّنَ الَّذِيْنَ اُوْتُوا

مُصَدِّقٌ	لِّمَا	مَعَهُمْ	نَبَذَ	فَرِيْقٌ	مِّنَ الَّذِيْنَ	اُوْتُوا
تصديق کوی	دهغه (کتابو)	چې دی د دوی سره	وغورځوی	يو ډلې	د هغو کسانو څخه	چې ورکړل سوی وو

چې تصديق کوی د هغه کتابو چې د دوی سره دی نو وغورځوی يوی ډلې د هغه کسانو څخه چې ورکړل سوی وو دوی ته

الْكِتٰبَ ڎ كِتٰبَ اللّٰهِ وَرَاۗءَ ظُهُوْرِهِمْ كَاَنَّهُمْ لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿۱۰۱﴾

الْكِتٰبَ	كِتٰبَ	اللّٰهِ	وَرَآءَ	ظُهُوْرِهِمْ	كَاَنَّهُمْ	لَا يَعْلَمُوْنَ
کتاب	کتاب	د الله	وروسته	ترشا وو خپل	ګواکې دوی چې دی	نه پوهيږی

کتاب، کتاب د الله وروسته ترشا وو خپل (هيڅ عمل يې پرې ونه کړی) لکه چې دوی نه پوهيږی

وَاتَّبَعُوْا مَا تَتْلُوا الشَّيٰطِيْنُ عَلٰي مُلْكِ

وَ	اتَّبَعُوْا	مَا	تَتْلُوا	الشَّيٰطِيْنُ	عَلٰي مُلْكِ
او	پيروی وکړه دوی	د هغه څه	چې ويل به	شيطانانو	په پاچاهی

او پيروی وکړه دوی (يهوديانو) د هغه څه چې شيطانانو (پيريانو) به ويل په پاچاهی کښې (د پاچاهی په زمانه کښې)

وَاتَّبَعُوْا مَا تَتْلُوا الشَّيٰطِيْنُ
ديو څو شبهاتو ليري
کول: دذکرسوي آيتونو په تفسير اوشان نزول چي کم اسرائيلي روايتونه نقل سوي دي دهغه څخه خلګو ته قسم قسم وسوسې ور پيدا کيږي ددغو شبهاتو حل حکيم الامت حضرت مولانا اشرف علي تهانوي رحمه الله عليه په ډيره آسانه او واضحه طريقه سره کړی دی نو په دې خاطر تاسې دپورا معلوماتو لپاره ده هغه تفسير بيان القرآن: ته رجوع وکړی البته څه ناڅه چې دلته ځايږي هغه موږ دلته ذکر کوو په حواله دمعارف القرآن
اول دا کم عقله خلګ چي سليمان عليه السلام ته به يي دجادو نسبت کوی يهودوه په دې وجه الله جل جلاله دآيت په مينځ کښي دحضرت سليمان عليه السلام ددې خبري څخه پاکوالی بيان کړی دی
دوهم ددې آياتونو څخه ديهودو بدي بيانول غرض دی ځکه چي په دوی کښي دجادو شهرت وو ددې آيتونو په باره کښي دزهره يوه اوږده قصه هم مشهوره ده چي دا څه په معتبر روايت ثابته نه ده او ددې آياتونو دتفسير لپاره دهغې قصې څه ضرورت نسته او نه تفسير پر دې موقوف دی.
(معارف القرآن ج اپ اص ۲۴۷)

يُعَلِّمُوْنَ النَّاسَ السِّحْرَ
(دسحر حقيقت) سحر دسين په زير سره په لغت كښي هر هغه اثر ته وايي چي د هغه سبب څرگند او ښكاره نه وي برابره خبره ده كه دهغه سبب معنوي وي لكه دخاصو خاصو كلمو اثر او كه دغير محسوسي شيانو اثر وي لكه دپيريانو شيطانانو اثر او كه دمحسوساتو وي ليكن هغه محسوسات پټ وي لكه داوسپني را ايستلو اثر په مقناطيس باندي چي كم وخت مقناطيس دسترگو څخه پټ وي يا لكه ددواگانو اثر كم وخت چي دواگاني پټي وي يا دستورو اثرنو په دغي وجه دجادو قسمونه ډير دي. ليكن په عرف عام كښي جادو هغه شيانو ته ويل كيږي چي په هغه كښي دپيريانو او شيطانانو دخل وي يا دځه الفاظو يا كلمو دخل وي ځكه چي دا خبره دعقل او تجربې څخه ثابته ده او زړه اونوې فلسفه يې هم مني چي په حروفو او كلموكښي دځه خاصيت په وجه ځه اثرونه وي: دقرآن او حديث په اصطلاح كښي سحر هغه عجيبه شي ته ويل كيږي چي په هغه كښي دشيطانانو په خوشحاله كولو سره كومك حاصل سوى وي (معارف القرآن ج ۱ پ ۱ ص ۲۵۰)

سُلَيْمٰنَ وَمَا كَفَرَ سُلَيْمٰنُ وَلٰكِنَّ الشَّيٰطِيْنَ كَفَرُوْا

سُلَيْمٰنَ	وَ	مَا كَفَرَ	سُلَيْمٰنُ	وَ	لٰكِنَّ	الشَّيٰطِيْنَ	كَفَرُوْا
د سليمان	او	كفر يئ نه وو كړى	سليمان	او	ليكن	شيطانانو	كفر كړى وو

دسليمان او نه وو كړى كفر سليمان (دسحر د عمل په تحليل سره) ليكن شيطانان كافران سوي وه

يُعَلِّمُوْنَ النَّاسَ السِّحْرَ وَمَآ اُنْزِلَ عَلَى الْمَلَكَيْنِ

يُعَلِّمُوْنَ	النَّاسَ	السِّحْرَ	وَ	مَآ اُنْزِلَ	عَلَى	الْمَلَكَيْنِ
ښوولې به دغه (شيطانانو)	خلكو ته	جادو	او	هغه چي نازل سوى وو	پر	دوو ملائيكو باندى

شيطانانو به ښوول خلكو ته جادو (سحر) او (متابعت به يې كاوه) دهغه شئ چي نازل كړل سوى وو پر دوو ملائيكو باندى

بِبَابِلَ هَارُوْتَ وَمَارُوْتَ وَمَا يُعَلِّمٰنِ مِنْ اَحَدٍ

بِبَابِلَ	هَارُوْتَ	وَ	مَارُوْتَ	وَ	مَا يُعَلِّمٰنِ	مِنْ اَحَدٍ
د بابل په ښار كښى	(چي يو) هاروت	او	(بل) ماروت (نوميدل)	او	نه به ښوئ دوى	هيڅ يو كس ته

په ښار د بابل كښى چي نوم د يوه هاروت او دبل دا ماروت دى، او نه به ښودل دوى (هاروت او ماروت) هيڅ يو كس ته

حَتّٰى يَقُوْلَآ اِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ فَيَتَعَلَّمُوْنَ

حَتّٰى	يَقُوْلَآ	اِنَّمَا نَحْنُ	فِتْنَةٌ	فَلَا تَكْفُرْ	فَيَتَعَلَّمُوْنَ
تر هغه پورى	چي ورته به ويل دوى	بيشكه! موږ چي يو	د امتحان دپاره يو	پس مه كافر كيږئ	پس زده كول به دوى

تر هغه پورى چي ورته به ويل دوى دواړو: بيشكه! موږ د ازميښت (امتحان) دپاره يو پس مه كافران كيږئ. نو زده كول به دوى

مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُوْنَ بِهٖ بَيْنَ الْمَرْءِ وَزَوْجِهٖ وَمَا هُمْ

مِنْهُمَا	مَا	يُفَرِّقُوْنَ	بِهٖ	بَيْنَ الْمَرْءِ	وَ	زَوْجِهٖ	وَمَا هُمْ
د دوى څخه (ملائيكو)	هغه څه	چي جلا والى به يئ راوستى	په دغى (جادو سره)	په مينځ كښى دخاوند	او	د ښځى د ده	او نه وه دوى

د دى دواړو ملائيكو څخه هغه چي جلا والى به يئ كاوه د دغى جادو په ذريعه سره د خاوند او د ښځى د ده او نه وه دوى

بِضَآرِّيْنَ بِهٖ مِنْ اَحَدٍ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ وَيَتَعَلَّمُوْنَ مَا

بِضَآرِّيْنَ	بِهٖ	مِنْ اَحَدٍ	اِلَّا	بِاِذْنِ اللّٰهِ	وَ	يَتَعَلَّمُوْنَ	مَا
ضرر رسوونكى	په دى جادو سره	وهيڅ يوه ته	مگر	په حكم د الله	او	زده كول به يې دوى	هغه څه

ضرر رسوونكى په دغه جادو سره وهيڅ يوه ته (كس ته) مگر په حكم د الله سره، او زده كول به دوى (يهوديانو) هغه څه

ع ١٢

يَضُرُّهُمْ	وَلَا يَنْفَعُهُمْ	وَ	لَقَدْ	عَلِمُوْا	لَمَنِ	اشْتَرٰىهُ
چي تاوان به يئ رسوی دوی ته	او نه يئ فائده رسول دوی ته	او خامخا	په تحقيق سره	پوهيدل دوی	هغه کس	چي اختياره کړی دا (جادو)

يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ ۭ وَلَقَدْ عَلِمُوْا لَمَنِ اشْتَرٰىهُ

چي تاوان به يئ رسوی او نه به يئ رسول فائده دوی ته په تحقيق سره دوی پوه سول خامخا هغه کس چي اختيار کړی جادو کول

مَا لَهٗ فِي الْاٰخِرَةِ مِنْ خَلَاقٍ ڜ وَلَبِئْسَ مَا شَرَوْا بِهٖٓ

مَا لَهٗ	فِي الْاٰخِرَةِ	مِنْ خَلَاقٍ	وَلَبِئْسَ	مَا	شَرَوْا	بِهٖٓ
نسته دلره	په آخرت کښی	څه برخه	او خامخا ډير خراب دی	هغه څه	چی دوی خرڅ کړل	په هغه سره

نسته ده لره په آخرت کښی څه (دنيکئ) برخه، او خامخا ډير بد دی هغه څه چی دوی خرڅ کړل په هغه سره

اَنْفُسَهُمْ ۭ لَوْ كَانُوْا يَعْلَمُوْنَ ﴿١٠٢﴾ وَلَوْ اَنَّهُمْ اٰمَنُوْا

اَنْفُسَهُمْ	لَوْ	كَانُوْا	يَعْلَمُوْنَ	وَ	لَوْ	اَنَّهُمْ	اٰمَنُوْا
ځانونه خپل	کاشکی	وايی دوی	پوهيدلای	او	که چيری	بيشکه! دوی	ايمان راوړی وای

ځانونه خپل، کاشکی دوی پوهيدلای (په بد انجام د سحر). او په تحقيق سره که چيری دوی ايمان راوړئ وای

وَاتَّقَوْا لَمَثُوْبَةٌ مِّنْ عِنْدِ اللّٰهِ خَيْرٌ ۭ لَوْ كَانُوْا يَعْلَمُوْنَ ﴿١٠٣﴾

وَ	اتَّقَوْا	لَمَثُوْبَةٌ	مِّنْ عِنْدِ	اللّٰهِ	خَيْرٌ	لَوْ	كَانُوْا	يَعْلَمُوْنَ
او	تقوا يی کړی وای	خامخا ثواب	د طرفه څخه	دالله	بهتر دی	کاشکی	وای دوی	پوهيدلای

او تقوا يی کړی وای (دسحر او ديهوديت څخه) نو خامخا به ثواب وای دجانبه د الله بهتر کاشکی دوی پوهيدلای

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تَقُوْلُوْا رَاعِنَا وَقُوْلُوا

يٰٓاَيُّهَا	الَّذِيْنَ	اٰمَنُوْا	لَا تَقُوْلُوْا	رَاعِنَا	وَ	قُوْلُوا
ای!	هغه کسانو	چی ايمان يئ راوړی دی	مه واياست (خپل پيغمبر ته)	د راعنا لفظ	او	واياست

ای! هغه کسانو چی ايمان يئ راوړی دی، مه واياست لفظ د (راعنا) و خپل پيغمبر ته او واياست

انْظُرْنَا وَاسْمَعُوْا ۭ وَلِلْكٰفِرِيْنَ عَذَابٌ اَلِيْمٌ ﴿١٠٤﴾ مَا يَوَدُّ

انْظُرْنَا	وَ	اسْمَعُوْا	وَ	لِلْكٰفِرِيْنَ	عَذَابٌ	اَلِيْمٌ	مَا	يَوَدُّ
وګوره موږ ته	او	خبری په غور اورئ	او	سته دکافرانو دپاره	عذاب	دردناک	نه	خوښوی

پرځای د راعنا (انظرنا) او واورئ خبری په غور سره، او حال دا چی سته د کافرانو دپاره عذاب دردناک. نه خوښوی

لَا تَقُوْلُوْا رَاعِنَا وَقُوْلُوا انْظُرْنَا...(مسئله) ددې آيت څخه معلومه سوه چي که چيري ديوه سړي دخپل يو جايز کار څخه دنورو لپاره دناجايزو کارونو موقع راوتل نو دغه جايز کار بيا ددغه سړي لپاره جايز نه سو لکه چي ديوه عالم دروا کار څخه ناپوه خلګ په مغالطه کښي لويږي او په ناروا وو کښي دمبتلا کيدو خطره وي نو ددی عالم لپاره دا رواه کار کول هم ښه نه دی ليکن شرط دادی چي دغه کار به دشريعت له طرفه ضروري نه وي ددې مثالونه په شريعت کښي ډير دي ددې يو دليل او مثال هغه حديث شريف دی چي په هغه کښي نبي کريم ﷺ وفرمايل چي دبيت الله شريفي تعمير چي قريشو دجاهليت په زمانه کښي کړی دی په دې کښي ډير شيان دابراهيمي تعمير څخه خلاف سوي دي زما زړه غواړي چي دا وران کړم او دنوي سره څخه يي دابراهيم عليه السلام پر طريقه جوړه کړم ليکن په داسي کولو سره دناپوهانو عوامو په فتنه کښي دمبتلا کيدو خطره ده نو په دې وجه سره سمدستي داسي نه کوم. (معارف القرآن ج ١ پ ١ ص ٢٥٦)

الَّذِيْنَ كَفَرُوْا مِنْ اَهْلِ الْكِتٰبِ وَلَا الْمُشْرِكِيْنَ اَنْ

الَّذِيْنَ	كَفَرُوْا	مِنْ اَهْلِ الْكِتٰبِ	وَلَا الْمُشْرِكِيْنَ	اَنْ
هغه کسان	چې کفریئ کړی دی	د اهل کتابو څخه	او نه (خوبنوی) مشرکین	دا چې

(دوست نه گڼي) هغه کسان چې کفران سوی دی د اهل کتابو څخه او نه خوبنوی مشرکین هغه چې

يُّنَزَّلَ عَلَيْكُمْ مِّنْ خَيْرٍ مِّنْ رَّبِّكُمْ ؕ وَاللّٰهُ يَخْتَصُّ

يُّنَزَّلَ	عَلَيْكُمْ	مِّنْ خَيْرٍ	مِّنْ رَّبِّكُمْ	وَ	اللّٰهُ	يَخْتَصُّ
نازل کړل سی	پر تاسی باندی	څه خیر	د طرفه درب ستاسی	او	الله	خاص کوی

نازل سی پر تاسی باندی یو څه خیر (ښه خبره) د طرفه څخه د رب ستا او خاص کوی

بِرَحْمَتِهٖ مَنْ يَّشَآءُ ؕ وَاللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيْمِ ﴿١٠٥﴾ مَا نَنْسَخْ

بِرَحْمَتِهٖ	مَنْ	يَّشَآءُ	وَ	اللّٰهُ	ذُو الْفَضْلِ	الْعَظِيْمِ	مَا	نَنْسَخْ
په رحمت خپل سره	هغه څوک	چې وغواړي	او	الله	خاوند دی د فضل	ډیر لوی	هغه څه	چې منسوخ کړو موږ

په رحمت سره خپل هغه څوک چې وغواړي (اراده وکړي) او الله خاوند د فضل دی ډیر لوی. هغه څه چې منسوخ کړو موږ

مِنْ اٰيَةٍ اَوْ نُنْسِهَا نَاْتِ بِخَيْرٍ مِّنْهَآ اَوْ مِثْلِهَا ؕ

مِنْ اٰيَةٍ	اَوْ نُنْسِهَا	نَاْتِ	بِخَيْرٍ	مِّنْهَآ	اَوْ	مِثْلِهَا
یو ایت	آو یا هیر کړو دا (آیت د پیغمبر څخه)	موږ راوړو	بهتره	تر هغه (آیت)	یا	په شان د هغه

یو ایت او یا هیر کړو دا ایت موږ (دپیغمبر د زړه څخه)، را لیږو موږ بهتر تر هغه آیت او یا په شان د هغه

اَلَمْ تَعْلَمْ اَنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ﴿١٠٦﴾ اَلَمْ تَعْلَمْ

اَلَمْ تَعْلَمْ	اَنَّ	اللّٰهَ عَلٰى	كُلِّ شَيْءٍ	قَدِيْرٌ	اَلَمْ تَعْلَمْ
آیا تا ته نه ده معلومه	بیشکه!	الله پر	هر شئ باندی	ښه قدرت لری	آیا تا ته نه ده معلومه

آیا نه ده معلومه تاسی ته چې بیشکه! الله پر هر شئ باندی قدرت لری (قادر ذات دی). آیا تاسی ته نه ده معلومه

اَنَّ اللّٰهَ لَهٗ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ؕ وَمَا لَكُمْ

اَنَّ	اللّٰهَ	لَهٗ	مُلْكُ	السَّمٰوٰتِ	وَالْاَرْضِ	وَمَا	لَكُمْ
چې بیشکه!	الله	خاص ده لره	پاچاهي ده	دآسمانو	او دمځکی	او نه سته	تاسی ته

بیشکه! الله (چې دی) هم ده لره خاص ده پاچاهي دآسمانو او دمځکی ، او نسته تاسی ته

مَا نَنْسَخْ مِنْ اٰيَةٍ اَوْ نُنْسِهَا. دنسخ معنی په لغت کښي زایل کیدل اولیکل دي: پر دې دټولو مفسرینو اتفاق دی چي دلته په دې آیت کښي دنسخ څخه مراد دیوه حکم زایل کول یعني منسوخ کول دي او په دې وجه دکتاب الله او سنت په ژبه او اصطلاح کښي نسخ دې ته وایي چي دیو حکم پر ځای دویم حکم جاري سي بیا نو برابره خبره ده که هغه دوهم حکم داسي وي چي اول حکم پر مخ بالکل ختم سي او که داوي چي دهغه پر ځای بل عمل او کار وښوول سي: ددنیا په حکومتونو او ادارو کښي دا مشهوره او عامه ده چي یو حکم منسوخ کوي او دهغه پر ځای بل جاري کوي لیکن دانسانانو په حکمونو کښي نسخ په دې وجه کیږي چي مخکي دغلط فهمی په وجه جاري سوی وو وروسته چي بیا ورته حقیقت معلوم سي نو حکم بدل سي او کله په دې وجه کیږي چي هغه دوخت او موقع سره مناسب وي او انسان ته دمستقبل حال نه وي معلوم نو کله چي حالات بدل سي نو ددغه حکم پر ځای بل جاري کړي دغه دواړه صورتونه دالله ﷻ په حکمونو کښي نه سي کیدای.
(معارف القرآن ج ۱ پ۱ ص۲۵۸)

مِّنْ دُوْنِ اللّٰهِ مِنْ وَّلِيٍّ وَّلَا نَصِيْرٍ ﴿١٠٧﴾ اَمْ تُرِيْدُوْنَ اَنْ

مِّنْ دُوْنِ	اللّٰهِ	مِنْ وَّلِيٍّ	وَّلَا	نَصِيْرٍ	اَمْ تُرِيْدُوْنَ	اَنْ
ماسواء	دالله څخه	هيڅ (يو) دوست	او نه	مدد ګار	آيا تاسي اراده لرئ	داچي

غیر د الله څخه هیڅ یو دوست او نه هم مددګار (کومک کوونکئ). آیا تاسی اراده لری دا چی

تَسْـَٔلُوْا رَسُوْلَكُمْ كَمَا سُئِلَ مُوْسٰى مِنْ قَبْلُ ؕ وَمَنْ

تَسْـَٔلُوْا	رَسُوْلَكُمْ	كَمَا سُئِلَ	مُوْسٰى	مِنْ قَبْلُ	وَ	مَنْ
سوال وکړی	د پیغمبر خپل څخه	لکه چی سوال سوی وو	د موسی څخه	د مخه دده څخه	او	هغه کس

سوال وکړئ د پیغمبر خپل څخه (محمد څخه) لکه څنګه چی سوال سوی وو د موسی څخه پخوا له دی ، او هر هغه کس

يَّتَبَدَّلِ الْكُفْرَ بِالْاِيْمَانِ فَقَدْ ضَلَّ سَوَآءَ السَّبِيْلِ ﴿١٠٨﴾

يَّتَبَدَّلِ	الْكُفْرَ	بِالْاِيْمَانِ	فَقَدْ	ضَلَّ	سَوَآءَ	السَّبِيْلِ
چی واخلی	کفر	په بدل د ایمان کښی	پس په تحقیق سره	ورکه کړل (دغه کس)	سیده	لار

چی بدل کړی (واخلی) کفر په بدل کښی د ایمان پس په تحقیق سره ورکه کړل دغه کس سمه (سیده) لاره.

وَدَّ كَثِيْرٌ مِّنْ اَهْلِ الْكِتٰبِ لَوْ يَرُدُّوْنَكُمْ مِّنْۢ بَعْدِ

وَدَّ	كَثِيْرٌ	مِّنْ اَهْلِ الْكِتٰبِ	لَوْ يَرُدُّوْنَكُمْ	مِّنْۢ بَعْدِ
د زړه څخه غواړی	ډیرئ	د اهل کتابو څخه	کاشکی واړوی تاسی	وروسته تر

خوښوی (او دوست ګڼی) ډیر کسان د اهل کتابو څخه داچی واړوی (وګرځوی) دوی تاسی پسله

اِيْمَانِكُمْ كُفَّارًا ۚۖ حَسَدًا مِّنْ عِنْدِ اَنْفُسِهِمْ مِّنْۢ بَعْدِ

اِيْمَانِكُمْ	كُفَّارًا	حَسَدًا	مِّنْ عِنْدِ	اَنْفُسِهِمْ	مِّنْۢ بَعْدِ
ایمان راوړلو ستاسی	کافران	په سبب د حسد	د طرفه	دزړونو د دوی	وروسته تر

ایمان راوړلو ستاسی کافران په سبب د حسد د طرفه د (خپلو) نفسونو د دوی (چی پیدا سوی دئ نه له بل سببه) ، وروسته تر

مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْحَقُّ ۚ فَاعْفُوْا وَاصْفَحُوْا حَتّٰى يَاْتِيَ اللّٰهُ

مَا تَبَيَّنَ	لَهُمُ	الْحَقُّ	فَاعْفُوْا	وَاصْفَحُوْا	حَتّٰى	يَاْتِيَ	اللّٰهُ
هغه چی ښکاره سو	دوی ته	حق	پس عفوه کوی	او مخ اړوی د دوی څخه	تر هغه پوری	چی راوړی	الله

هغه چی ښکاره سو دوی ته حق پس عفوه کوی دوی ته او مخ اړوی د دوی څخه تر هغه پوری چی راوړی الله

كَمَا سُئِلَ مُوْسٰى مِنْ قَبْلُ ؕ..دبنی اسرائیلو بې ځایه سوالونه: مثلا دوی په ډاګه دالله ﷻ دلیدلو درخواست کړی وو اوداسې نور درخواستونه چې دهغه څخه غرض صرف پر رسول باندي اعتراض کول او دالله ﷻ دحکمتونو مزاحمت کول دي او بیا یه دایمان راوړلو اراده هم نه وه دا دیو عجیبه قسم کفر خبري دي دغه خبروته اللهﷻ بې ځایه سوالونه وویل دایه یا ددې وجې ورته وویل چې په هر کار کښي دالله ﷻ مصلحت او حکمت جلا جلا وي بنده ته هیڅ حق نسته چې دهغه دطریقې دمعلومولو لپاره دا خبره وکړي چې دا کار داسې کول په کار وه دهغه کار فقط (آمنّا او صدّقنا) دی یعني ای الله ﷻ موږ ایمان راوړی دی او تصدیق مو پر کړی دی دشیخ الهند رحمة الله عليه په ترجمه کښي ددغه آیت مخاطب مسلمانان ګرځول سوي دي دهغه حاصل دادی چې چې مسلمانانو ته دمخه څخه اګاهي ور کړه سي چي دپیغمبر څخه بې موقع او بې ځایه او بې فایدي سوالونه ونه کړي اوهغه په داسې شیانو تنګ اوازار نه کړي ځکه چي دا ګناه ده.
(معارف القرآن ج ۱ پ ۱ ص ۲۶۲)

بِاَمْرِهٖ ۭ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرٌ ﴿١٠٩﴾ وَاَقِیْمُوا

بِاَمْرِهٖ	اِنَّ	اللّٰهَ عَلٰى	كُلِّ شَیْءٍ	قَدِیْرٌ	وَ	اَقِیْمُوا
حکم خپل	بیشکه!	الله پر	هر شئ باندی	بنه قدرت لرونکی دی	او	سم دروئ

حکم خپل، بیشکه! الله پر هر شئ باندی قدرت لرونکی ذات دی، او سم دروئ (کوئ، سره د پوره ارکانو او فرضو سره)

الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ ۭ وَمَا تُقَدِّمُوْا لِاَنْفُسِكُمْ

الصَّلٰوةَ	وَ	اٰتُوا	الزَّكٰوةَ	وَ	مَا	تُقَدِّمُوْا	لِاَنْفُسِكُمْ
لمونځ	او	ورکوئ	زکوة	او	هغه څه	چی دمخه یی استوئ تاسی	دځانو خپلو دپاره

لمونځونه او ورکوئ زکوة او هغه څه چی دمخه یی استوئ تاسی د خپلو ځانو دپاره (لکه صدقه)

مِّنْ خَیْرٍ تَجِدُوْهُ عِنْدَ اللّٰهِ ۭ اِنَّ اللّٰهَ بِمَا تَعْمَلُوْنَ بَصِیْرٌ ﴿١١٠﴾

مِّنْ خَیْرٍ	تَجِدُوْهُ	عِنْدَ	اللّٰهِ	اِنَّ	اللّٰهَ	بِمَا	تَعْمَلُوْنَ	بَصِیْرٌ
د څه نیکئ څخه	پیدا به یی کړئ د هغه نیکی	په نزد	د الله	بیشکه	الله	په هغه څه	چی کوئ یئ تاسی	بنه لیدونکی دی

د یو څه نیکئ څخه، نو پس پیدا به یی کړی په نزد د الله بیشکه! الله په هغه څه چی کوئ یئ تاسی بنه لیدونکی دی

وَقَالُوْا لَنْ یَّدْخُلَ الْجَنَّةَ اِلَّا مَنْ كَانَ هُوْدًا اَوْ

وَ	قَالُوْا	لَنْ یَّدْخُلَ	الْجَنَّةَ	اِلَّا	مَنْ	كَانَ	هُوْدًا	اَوْ
او	وایی دوی	هیڅکله به داخل نه سی	جنت ته	مګر	هغه څوک	چی وی	یهودی وی	یا

او وایی دوی(اهل کتاب) چی داخل به نه سی دوی (مؤمنان) جنت ته مګر داخل به سی هغه څوک چی وی یهودی او

نَصٰرٰى ۭ تِلْكَ اَمَانِیُّهُمْ ۭ قُلْ هَاتُوْا بُرْهَانَكُمْ اِنْ

نَصٰرٰى	تِلْكَ	اَمَانِیُّهُمْ	قُلْ	هَاتُوْا	بُرْهَانَكُمْ	اِنْ
نصرانی وی	دغه چی دی	ارزوګانی دی د دوی	ووایه (ای محمده! دوی ته)	راوړی	دلیل خپل	که چیری

نصرانی، دغه تولې ارزوګانی دی د دوی، ووایه ای محمده! دوی ته چی راوړی دلیل خپل که چیری

كُنْتُمْ صٰدِقِیْنَ ﴿١١١﴾ بَلٰى ۚ مَنْ اَسْلَمَ وَجْهَهٗ لِلّٰهِ وَهُوَ

كُنْتُمْ	صٰدِقِیْنَ	بَلٰى	مَنْ	اَسْلَمَ	وَجْهَهٗ	لِلّٰهِ	وَهُوَ
یاست تاسی	رښتنی	ولی نه	هغه څوک	چی وسپاری	ځان خپل	والله ته	او حال دا چی دئ

تاسی رښتنی (صادقان) یاست ، ولی به نه (داخلیږی جنت ته) هغه څوک چی وسپاری ځان خپل والله ته، او حال دا چی دی

وَقَالُوْا لَنْ یَّدْخُلَ الْجَنَّةَ اِلَّا مَنْ كَانَ هُوْدًا اَوْ نَصٰرٰى. **دیهودو او نصاراوو دنا معقول اختلاف نتیجه:** هغه دا سوه چي مشرکانو ته ددې خبرو موقع په لاس ورغله چي عیسائیت هم بې بنیاده دی او یهودیت هم: حق او صحیح خو زموږ بت پرستي ده الله پاک ﷻ ددې قومونو دجهالت او ګمراهی متعلق وفرمایل چي دادواړه قومونه جنت ته دتلو داصلي سبب څخه غافله دي صرف ددین په نوم په قومیت پسې لګیدلي دي حقیقت دادی که دیهودو مذهب وي او که دنصاراوو وي او یا که د اسلام مذهب وي ددې ټولو اصلي روح دوه شیان دي اول: دا چي بنده دزړه د اخلاصه ځان الله پاک ﷻ ته وسپاري او دهغه تابعداري خپله عقیده او مذهب وګني برابره خبره ده که دا په کم یوه مذهب کې وي ددین حقیقت هیرول یا شاته غورځول او دیهودیت او نصرانیت په نامه قومیت جوړول ددین او مذهب څخه بې خبري ده دوهم: داچي هغه طریقې راخپلې کړي کومي چي الله ﷻ دخپل رسول په ذریعه وخپلو بندګانو ته ښوولي دي.
(معرف القرآن ج ۱ ص ۲۶۶)

١٣ ع ١٤

مُحۡسِنٌ فَلَهٗۤ اَجۡرُهٗ عِنۡدَ رَبِّهٖ ۪ وَلَا خَوۡفٌ عَلَیۡهِمۡ

مُحۡسِنٌ	فَلَهٗۤ	اَجۡرُهٗ	عِنۡدَ	رَبِّهٖ	وَلَا خَوۡفٌ	عَلَیۡهِمۡ
نیکی کوونکی دی	پس ستہ دہ تہ	اجر دہ	پہ نزد	رب دہ	او نہ بہ وی هیڅ بیرہ	پر دوی باندی

نیکی کوونکی دی، پس ستہ دغہ کسانو تہ اجر (ثواب) دہ، دطرفہ د رب دہ او نہ بہ وی هیڅ دول بیرہ پر دوی باندی

وَلَا هُمۡ یَحۡزَنُوۡنَ ﴿١١٢﴾ وَقَالَتِ الۡیَهُوۡدُ لَیۡسَتِ النَّصٰرٰی

وَلَا	هُمۡ	یَحۡزَنُوۡنَ	وَ	قَالَتِ	الۡیَهُوۡدُ	لَیۡسَتِ	النَّصٰرٰی
او نہ بہ وی	دوی	چی غمجن کیږی	او	وایی	یهود	نہ دی	نصارا

او نہ بہ وی دوی غمجن (هیڅکلہ) . حال داچی وایی یهود و نصرانیانو تہ چی نہ دی نصارا

عَلٰی شَیۡءٍ ۪ وَّقَالَتِ النَّصٰرٰی لَیۡسَتِ الۡیَهُوۡدُ عَلٰی

عَلٰی	شَیۡءٍ	وَّقَالَتِ	النَّصٰرٰی	لَیۡسَتِ	الۡیَهُوۡدُ	عَلٰی
پر	هیڅ شئ	او وویل (پہ جواب کښی)	نصارا وو	نہ دی	یهود	پر

پر هیڅ دین باندی، او همدارنگہ وویل پہ جواب کښی نصرانیانو چی نہ دی یهود پر

شَیۡءٍ ۙ وَّهُمۡ یَتۡلُوۡنَ الۡکِتٰبَ ؕ کَذٰلِکَ قَالَ الَّذِیۡنَ

شَیۡءٍ	وَّهُمۡ	یَتۡلُوۡنَ	الۡکِتٰبَ	کَذٰلِکَ	قَالَ	الَّذِیۡنَ
هیڅ شئ باندی	او دوی	وایی	کتاب	همدغہ شان	ویل	هغہ کسانو

هیڅ دین باندی، (اللہ فرمایی) حال داچی دوی کتاب وایی، (اللہ فرمایی) همدغہ شان ویلی وہ هغہ کسانو

لَا یَعۡلَمُوۡنَ مِثۡلَ قَوۡلِهِمۡ ۚ فَاللّٰهُ یَحۡکُمُ بَیۡنَهُمۡ یَوۡمَ

لَا یَعۡلَمُوۡنَ	مِثۡلَ	قَوۡلِهِمۡ	فَاللّٰهُ	یَحۡکُمُ	بَیۡنَهُمۡ	یَوۡمَ
چی نہ پوهیدل	پہ شان	دخبری ددغو (اهل کتابو)	پس اللہ بہ	فیصلہ وکړی	پہ مینځ کښی د دوی	پہ ورځ

چی نہ پوهیدل (بی علمہ) پہ شان د خبرو د دغو اهل کتابو، پس اللہ بہ فیصلہ وکړی د دوی تر مینځ پہ ورځ

الۡقِیٰمَةِ فِیۡمَا کَانُوۡا فِیۡهِ یَخۡتَلِفُوۡنَ ﴿١١٣﴾ وَمَنۡ اَظۡلَمُ مِمَّنۡ

الۡقِیٰمَةِ	فِیۡمَا	کَانُوۡا	فِیۡهِ	یَخۡتَلِفُوۡنَ	وَ	مَنۡ	اَظۡلَمُ	مِمَّنۡ
دآخرت	پہ هغہ څہ کښی	چی وہ دوی	پہ هغہ کښی	اختلاف یی کاوہ	او	څوک دی	لوی ظالم	تر هغہ چا

دقیامت پہ هغہ څہ باندی چی دوی اختلاف پکښی کاوہ، او څوک دی لوی ظالم (بلکہ نشتہ) تر هغہ چا

مُحۡسِنٌ فَلَهٗۤ اَجۡرُهٗ عِنۡدَ رَبِّهٖ.. نن صباد ټولي دنیا مسلمانان پہ قسم قسم تکلیفونو او مصیبتونو کي ګیر دي: دا چي نا واقفہ او بې عملہ خلق ووینې نو دايي خیال تہ راځي چي شاید ددې ټولو تکلیفونو سبب زموږ اسلام دی لیکن دلوړ ذکر سوي بیان څخہ واضحہ سوہ چي ددې اصلي سبب زموږ اسلام نہ دی بلکہ داسلام پرېښوول دي موږ دنامہ مسلمانان یونہ پہ موږ کي داسلام عقیدې ستہ او نہ اخلاق او نہ عملونہ پہ صحیح معنی نو بیا زموږ کم حق دی چي موږ دهغہ وعدو انتظار کوو چي کمي داسلام او دمسلمانانو سرہ سوي دي البتّہ دا سوال کیږي چي موږ هر څہ یو نوم خو داسلام اخلو داللہ ﷻ او دهغہ درسول ﷺ نوم اخلو او کافر چي هغہ پہ ډاګہ داللہ ﷻ او دهغہ در سول ﷺ مخالف دی او داسلام نوم اخیستل ښہ نہ ګڼي هغہ خو نن سبا پہ دنیا کښي پہ هر قسم ترقی کي دي جواب پہ لنډوالفاظو دادی چي اللہ ﷻ ددوست او دښمن سرہ پہ یوہ شان معاملہ نہ کوي تفصیل یې پہ معارف القرآن کښي دی.
(معارف القرآن ج ١ پ ١ ص ٢٦٨)

مَّنَعَ مَسٰجِدَ اللّٰهِ اَنۡ يُّذۡكَرَ فِيۡهَا اسۡمُهٗ وَسَعٰى فِىۡ

مَّنَعَ	مَسٰجِدَ	اللّٰهِ	اَنۡ	يُّذۡكَرَ	فِيۡهَا	اسۡمُهٗ	وَسَعٰى	فِىۡ
چي منع کوی	کورونه	دالله	داچي	یاد کړل سی	په دی(کورو)کښی	نوم دالله	او کوښښ کوی	په

چي منع کوی مسجدونه د الله او منع کوی د هغه څخه چي یاد کړل سی په دی مسجدو کښی نوم دالله او کوښښ کوی په

خَرَابِهَا ؕ اُولٰٓـئِكَ مَا كَانَ لَهُمۡ اَنۡ يَّدۡخُلُوۡهَآ اِلَّا

خَرَابِهَا	اُولٰٓـئِكَ	مَا كَانَ	لَهُمۡ	اَنۡ يَّدۡخُلُوۡهَآ	اِلَّا
خرابی کښی دالله د کورو	دغه کسان	نه ښایئ	دوی ته	داچي ننوځی ومسجدو ته	مګر

خرابولو کښی د مسجدونو ، (نه ښایئ) دغه کسانو ته چي ننوځی و مسجدو ته مګر

خَآئِفِيۡنَ ؕ لَهُمۡ فِى الدُّنۡيَا خِزۡىٌ وَّلَهُمۡ فِى الۡاٰخِرَةِ

خَآئِفِيۡنَ	لَهُمۡ	فِى الدُّنۡيَا	خِزۡىٌ	وَّ	لَهُمۡ	فِى الۡاٰخِرَةِ
بیریدونکی	(سته) دوی ته	په دنیا کښی	رسوایئ	او	(سته) دوی ته	په آخرت کښی

بیریدونکی ، حال داچي سته دغه کسانو ته په دنیا کښی رسوایئ (ذلالت) او هم سته دوی ته په آخرت کښی

عَذَابٌ عَظِيۡمٌ ﴿۱۱۴﴾ وَلِلّٰهِ الۡمَشۡرِقُ وَالۡمَغۡرِبُ ۚ فَاَيۡنَمَا

عَذَابٌ	عَظِيۡمٌ	وَ	لِلّٰهِ	الۡمَشۡرِقُ	وَالۡمَغۡرِبُ	فَاَيۡنَمَا
عذاب	ډیر لوی	او	د الله دپاره دی	مشرق	او مغرب	پس هر طرفته

عذاب ډیر لوی (دردناکه). او خاص الخاص د الله دپاره دئ دمشرق طرف او د مغرب طرف پس هر طرفته ته چي

تُوَلُّوۡا فَثَمَّ وَجۡهُ اللّٰهِ ؕ اِنَّ اللّٰهَ وَاسِعٌ عَلِيۡمٌ ﴿۱۱۵﴾ وَقَالُوا

تُوَلُّوۡا	فَثَمَّ	وَجۡهُ	اللّٰهِ	اِنَّ	اللّٰهَ	وَاسِعٌ	عَلِيۡمٌ	وَقَالُوا
چي مخ وګرځوی	پس هلته	مخ د	الله دی	بیشکه!	الله	پراخه دی (رحمت دالله)	ښه پیژندونکی دی	وایی دوی

تاسی مخ وګرځوی (په لمانځه کی) پس هلته متوجه دی الله، بیشکه! پراخه دی رحمت دالله او ښه عالم دی. او وایی دوی

اتَّخَذَ اللّٰهُ وَلَدًا ۙ سُبۡحٰنَهٗ ؕ بَلۡ لَّهٗ مَا فِى السَّمٰوٰتِ

اتَّخَذَ	اللّٰهُ	وَلَدًا	سُبۡحٰنَهٗ	بَلۡ	لَّهٗ	مَا	فِى السَّمٰوٰتِ
نیولئ دی	الله	زوئ	پاک دی دا (الله)	بلکه دی	ده لره (الله)	هغه څه	چي په آسمانو کښی دی

نیولئ دئ (دوی) الله ته زوئ ، (حال داچي) پاک دی الله بلکه دی د الله دپاره هغه څه چي په آسمانو کښی دی

وَمَنۡ اَظۡلَمُ مِمَّنۡ مَّنَعَ مَسٰجِدَ اللّٰهِ.. فایده د مسجد په ورانولو کي کوشش کوونکو فرقوته په دنیا کي دارسوایي ورکړل سوه چي داټول قومونه د اسلامي ریاست رعیت او دهغه تر باراو امر لاندي راغلل او دآخرت عذاب خو ورلره دکافر کیدلو په وجه ښکاره دی **مسئله** دا معلومه سوه چي په مسجد کښي دذکر او لمونځ دمنع کولو چي څومره صورتونه دي هغه ټوله نا جایز او حرام دي په دوی کښي یو صورت خو واضح دادی چي یو مسجد ته دتلو څخه او هلته دلمونځ او تلاوت څخه په ښکاره منع سي **دوهم** صورت دا دی چي په مسجد کښي شور جوړ سي یا دمسجد په څنګ کي دباجوماجو په ږغولو سره دخلګو په لمانځه او ذکرکښي خلل واچول سي دا هم دالله ﷻ دذکر څخه منع کول دي هم داشان دلمانځه په وختونو کښي چي کله خلګ په خپلو نفلونو کښي یا تسبیحاتو کي یا تلاوت ذکراونورو کښي مشغول وي په مسجد کښي په لوړ آواز تلاوت کول یاپه زوره په ذکر کولو سره هم په یو حیث خلق دذکر الله څخه منع کول دي.
(معارف القرآن ج۱پ۱ص ۲۷۴)

وَالْاَرْضِ ؕ كُلٌّ لَّهٗ قٰنِتُوْنَ ﴿١١٦﴾ بَدِيْعُ السَّمٰوٰتِ

وَالْاَرْضِ	كُلٌّ	لَّهٗ	قٰنِتُوْنَ	بَدِيْعُ	السَّمٰوٰتِ
او هغه چي په مځکه کښې دی	دغه ټول	د الله دپاره	فرمانبرداره دی	نوی (بیله نمونی) پیدا کوونکی دی	د آسمانو

او هغه څه چي په مځکه کښې دی دغه ټول د الله فرمانبرداره (تابع داره) دی. بیله نمونی پیدا کوونکی دی د آسمانو

وَالْاَرْضِ ؕ وَاِذَا قَضٰٓى اَمْرًا فَاِنَّمَا يَقُوْلُ لَهٗ كُنْ

وَ	الْاَرْضِ	وَاِذَا	قَضٰٓى	اَمْرًا	فَاِنَّمَا	يَقُوْلُ	لَهٗ	كُنْ
او	د مځکی	او هر کله چي	اراده وکړی	د یو کار	پس بیشکه!	(الله) وایی	ودغه کار ته	چي وسه

او د مځکی او هر کله چي اراده وکړی دیو کار پس بیشکه! الله وفرمایی و دغه کار ته چي وسه

فَيَكُوْنُ ﴿١١٧﴾ وَقَالَ الَّذِيْنَ لَا يَعْلَمُوْنَ لَوْلَا يُكَلِّمُنَا

فَيَكُوْنُ	وَ	قَالَ	الَّذِيْنَ	لَا يَعْلَمُوْنَ	لَوْلَا يُكَلِّمُنَا
پس هغه وسی	او	وایی	هغه کسان	چي نه پوهیږی	ولی نه کوی خبری زموږ سره

پس هغه وسی. او وایی هغه کسان چي نه پوهیږی، چي ولی نه کوی خبری زموږ سره

اللّٰهُ اَوْ تَاْتِيْنَآ اٰيَةٌ ؕ كَذٰلِكَ قَالَ الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ

اللّٰهُ	اَوْ	تَاْتِيْنَآ	اٰيَةٌ	كَذٰلِكَ	قَالَ	الَّذِيْنَ	مِنْ قَبْلِهِمْ
الله	او	ولی نه راځی موږ ته	یوه نښه	همدغه شان	ویل	هغه کسانو	چي د مخه تر دوی وه

الله او ولی نه راځی تر موږ پوری یو نښه ، (الله فرمایی) همدغه شان ویلی وه هغه کسانو چي دمخه تر دوی تیر سوی دی

مِّثْلَ قَوْلِهِمْ ؕ تَشَابَهَتْ قُلُوْبُهُمْ ؕ قَدْ بَيَّنَّا الْاٰيٰتِ

مِّثْلَ	قَوْلِهِمْ	تَشَابَهَتْ	قُلُوْبُهُمْ	قَدْ	بَيَّنَّا	الْاٰيٰتِ
په شان	د خبری د دوی	مشابهه (یو رنګه دی)	زړونه د دوی	په تحقیق سره	موږ بیان کړی دی	نښانی

په شان د خبری د دوی، یو رنګه دی زړونه د دوی (کافرانو)، په تحقیق سره موږ بیان کړی دی نښانی (د وحدت او نبوت)

لِقَوْمٍ يُّوْقِنُوْنَ ﴿١١٨﴾ اِنَّآ اَرْسَلْنٰكَ بِالْحَقِّ بَشِيْرًا

لِقَوْمٍ	يُّوْقِنُوْنَ	اِنَّآ	اَرْسَلْنٰكَ	بِالْحَقِّ	بَشِيْرًا
دپاره دهغه قوم	چي ایمان او باور لری	بیشکه! موږ	لیږلئ یی ته	په حق (ربنتیا) سره	زیرئ ورکوونکی

دیو داسی قوم دپاره چي ایمان او باور لری. بیشکه! لیږلئ یی موږ ته په حق (په ربنتیا) سره زیرئ ورکوونکئ یی (د جنت)

لَوْلَا يُكَلِّمُنَا اللّٰهُ اَوْ تَاْتِيْنَآ اٰيَةٌ... یوه احمقانه او جاهلانه غوښتنه:
بعضي جاهل یهود او نصاری او مشرکانو د رسول الله ﷺ په مقابله کښې داسي ویل چي په خپله الله ﷻ ولي زموږ سره خبري نه کوي بیا نو برابره خبره ده که د ملایکو څخه بغیر وي لکه الله ﷻ چي يه په خپله د ملايکو سره کوي یا د ملایکو په ذریعه وي لکه د پیغمبرانو سره یي د وحي په طور کوي او بیا دي الله ﷻ موږ ته په خپله خپل حکمونه راوښيي چي بیا زموږ بل پیغبرته ضرورت نه سي پیدا یا کم از کم دی دومره ووایي چي محمد ﷺ زموږ پیغمبر دی نو موږ به دده رسالت ومنو او تابعداري به يه شروع کړو او که خبره نه کوي نو دي موږ ته یو بل دلیل د رسالت د ثابتولو لپاره راسي الله ﷻ اول خو دا خبره جاهلانه رسم وښووی چي دغه رنګه دا جاهلان خلګ هم وایي څه رنګه چي تر دوی مخکي خلګو ویله د دوی په شان جاهلانه هغه مخکنیو کفارو هم داسي سوالونه کول او سبب یه الله ﷻ دا وښووی چي دا د دوی نا فهمي او کم عقلي ده چي خپل ځان د ملايکو سره برابروي.
(معارف القرآن ج ا پ ا ص ۲۷۹)

وَنَذِيْرًا ۙ وَّلَا تُسْـَٔلُ عَنْ اَصْحٰبِ الْجَحِيْمِ ﴿١١٩﴾ وَلَنْ تَرْضٰى

وَ	نَذِيْرًا	وَ	لَا تُسْـَٔلُ	عَنْ اَصْحٰبِ	الْجَحِيْمِ	وَلَنْ تَرْضٰى
او	بیرونکی یئ	او	پوښتنه به ونسی ستا څخه	د خاوندانو	د دوږخ	او هیڅ کله به راضی نه سی

او بیرونکئ یئ (د دوږخ څخه) او پوښتنه به ونه سی (ستا څخه محمده!) د خاوندانو د دوږخ په باره کښې، او هیڅ کله به راضی نه سی

عَنْكَ الْيَهُوْدُ وَلَا النَّصٰرٰى حَتّٰى تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ ۭ قُلْ

عَنْكَ	الْيَهُوْدُ	وَ	لَا النَّصٰرٰى	حَتّٰى	تَتَّبِعَ	مِلَّتَهُمْ	قُلْ
ستا څخه	یهود	او	نه هم نصارا	ترهغه پوری	چی پیروی ونه کړی ته	د دین د دوی	و وایه

ستا څخه (ای محمده!) یهود او نصارا تر هغه وخته پوری چی پیروی ونه کړی د دین د دوی، و وایه (ای محمده! دوی ته)

اِنَّ هُدَى اللّٰهِ هُوَ الْهُدٰى ۭ وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ اَهْوَآءَهُمْ

اِنَّ	هُدَى	اللّٰهِ	هُوَ	الْهُدٰى	وَلَئِنِ	اتَّبَعْتَ	اَهْوَآءَهُمْ
بیشکه!	هدایت د	الله	هم هغه	کامل هدایت دی	او که چیری	پیروی وکړه تا	د خواهشاتو د دوی

بیشکه! هدایت د الله (دین اسلام دی) هم دغه هدایت کامل دی، او که چیری ته پیروی وکړی د خواهشاتو د دوی

بَعْدَ الَّذِيْ جَآءَكَ مِنَ الْعِلْمِ ۙ مَا لَكَ مِنَ اللّٰهِ مِنْ وَّلِيٍّ

بَعْدَ	الَّذِيْ	جَآءَكَ	مِنَ الْعِلْمِ	مَا لَكَ	مِنَ	اللّٰهِ	مِنْ وَّلِيٍّ
وروسته	تر هغه	چی راغلی دی تاسی ته	د علم څخه	نو نه به وی تا لره	د جانبه	د الله	دوست

وروسته تر هغه چی راغلی دی تا ته دا علم (د قرآن او حدیث)، پس نسته تا ته د جانبه د الله څخه هیڅ دوست

وَّلَا نَصِيْرٍ ﴿١٢٠﴾ اَلَّذِيْنَ اٰتَيْنٰهُمُ الْكِتٰبَ يَتْلُوْنَهٗ

وَّلَا نَصِيْرٍ	اَلَّذِيْنَ	اٰتَيْنٰهُمُ	الْكِتٰبَ	يَتْلُوْنَهٗ
او نه هم کومک کوونکی	هغه کسان	چی موږ ورکړی دی دوی ته	کتاب (تورات)	وایی دوی (دا قرآن)

او نه هم کومک کوونکی. هغه کسان چی موږ ورکړی دی دوی ته کتاب (تورات)، وایی دوی دا قرآن

حَقَّ تِلَاوَتِهٖ ۭ اُولٰٓئِكَ يُؤْمِنُوْنَ بِهٖ ۭ وَمَنْ يَّكْفُرْ بِهٖ

حَقَّ	تِلَاوَتِهٖ	اُولٰٓئِكَ	يُؤْمِنُوْنَ	بِهٖ	وَ	مَنْ	يَّكْفُرْ	بِهٖ
په حقه	ویلو سره د هغه	دغه کسان (اهل کتاب)	ایمان لری	په دغه (قرآن)	او	هغه کس	چی انکار وکړی	د دغه څخه

په حقه سره د ویلو د دغه قرآن، دغه کسان (اهل کتاب) ایمان لری په دغه قرآن، او هغه کس چی انکار وکړی د دغه څخه

وَلَنْ تَرْضٰى عَنْكَ الْيَهُوْدُ وَلَا النَّصٰرٰى... الله جل جلاله فرمايي چي يهود اونصاري به ستاسي څخه راضي نه سي: تر هغه وخته چي تاسي دهغوی ددين پيروي ونه کړی او ددوی دمذهب بالکل تابعداره نسی او داخو بالکل ممکن نه ده نو ددوی راضي کيدل هم ممکن نه دي اوکه چيري داسي کومه خبره ددوی دژبي يا دحالت څخه وخيژي نو تاسي صفا ورته ووايست چي وروره دهدايت خو هغه لار ده کمه چي الله جل جلاله دهدايت لاره ښوولې ده او ددلايلو څخه دا ثابته سويده چي داسي لاره يوازي اسلام دی نو دهدايت لاره هم اسلام دی او داخبره چي تاسي ددوی دمذهب تابعداري کوونکي سی په دې وجه ممکنه نه ده چي ددې څخه يو بل محال شی لازميږي ځکه که چيري تاسي ددوی دغلطو خيالاتو تابعداري شروع کړی چي هغه دوی خپل مذهب گڼي او هغه څه دتحريف د وجي او څه دمنسوخ کيدو دوجي اوس يوازي دڅو غلطو خيالونو مجموعه جوړه سويده او بيا هم ددوی تابعداري کول خو يوه لويه گمراهي ده. (معارف القرآن ج ١ پ ١ ص ٢٨٠

ع ۱۴ ۱۴

فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْخٰسِرُوْنَ ﴿۱۲۱﴾ يٰبَنِيْٓ اِسْرَآءِيْلَ اذْكُرُوْا

فَاُولٰٓئِكَ	هُمُ	الْخٰسِرُوْنَ	يٰبَنِيْٓ اِسْرَآءِيْلَ	اذْكُرُوْا
پس دغه کسان	دوی دی	په تاوان کښی	ای بنی اسرائیلو	در یاد کړی

پس همدغه کسان په تاوان کښی دی (چی ایمان په کفر بدلوی)، ای بنی اسرائیلو در یاد کړی

نِعْمَتِيَ الَّتِيْٓ اَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَاَنِّيْ فَضَّلْتُكُمْ

نِعْمَتِيَ	الَّتِيْٓ	اَنْعَمْتُ	عَلَيْكُمْ	وَ	اَنِّيْ	فَضَّلْتُكُمْ
نعمت زما	هغه نعمت	چی انعام کړی دی ما	پر تاسو باندی	او	بیشکه! ما	فضیلت درکړی دی تاسو ته

نعمت زما هغه نعمت چی انعام کړی دی ما پر تاسی باندی او بیشکه! زه فضیلت درکوونکی یم تاسی ته

عَلَى الْعٰلَمِيْنَ ﴿۱۲۲﴾ وَاتَّقُوْا يَوْمًا لَّا تَجْزِيْ نَفْسٌ عَنْ نَّفْسٍ

عَلَى الْعٰلَمِيْنَ	وَاتَّقُوْا	يَوْمًا	لَّا تَجْزِيْ	نَفْسٌ	عَنْ نَّفْسٍ
پر ټولو خلګو (دزمانی)	او وبیریږی	دهغی ورځی څخه	بدله به ورنه کړی	هیڅ انسان	د بل انسان دپاره

پر ټولو خلګو د زمانی ستاسی. او وبیریږی د هغه ورځی څخه چی پکار به رانه سی هیڅ انسان (کافر) د بل انسان (کافر) د پاره

شَيْـًٔا وَّلَا يُقْبَلُ مِنْهَا عَدْلٌ وَّلَا تَنْفَعُهَا شَفَاعَةٌ

شَيْـًٔا	وَّلَا يُقْبَلُ	مِنْهَا	عَدْلٌ	وَّلَا تَنْفَعُهَا	شَفَاعَةٌ
هیڅ شئ هم	او نه به سی قبول	د دغه (انسان) څخه	بدل (فدیه)	او نفع به ونه رسوی ودغه نفس ته	شفاعت

یو ذره، او نه به سی قبول د دغه انسان څخه هیڅ فدیه په بدل کښی، او نفع به ونه رسوی و دغه نفس ته هیڅ شفاعت

وَّلَا هُمْ يُنْصَرُوْنَ ﴿۱۲۳﴾ وَاِذِ ابْتَلٰٓى اِبْرٰهٖمَ رَبُّهٗ بِكَلِمٰتٍ

وَّ	لَا	هُمْ	يُنْصَرُوْنَ	وَاِذِ	ابْتَلٰٓى	اِبْرٰهٖمَ	رَبُّهٗ	بِكَلِمٰتٍ
او	نه به وی	دوی	چی کومک ورسره وسی	او هغه وخت چی	وازمایه	ابراهیم	رب د ده	په یو څو خبرو سره

او نه به هم د دوی سره هیڅ کومک وسی (په دفع د عذاب). او کله چی امتحان کړئ ابراهیم رب د ده په یو څو خبرو سره

فَاَتَمَّهُنَّ ؕ قَالَ اِنِّيْ جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ اِمَامًا ؕ قَالَ وَمِنْ

فَاَتَمَّهُنَّ	قَالَ	اِنِّيْ	جَاعِلُكَ	لِلنَّاسِ	اِمَامًا	قَالَ	وَمِنْ
نو پوره یئ کړی د ده دغه خبری	وویل (الله)	بیشکه زه	ګرځوونکی یم ستا	دخلګو دپاره	پیشواء	وویل (ابراهیم)	او د

نو پوره یئ کړی دغه خبری د ده ، (الله وفرمایل) بیشکه زه ګرځوونکی یم تا دخلګو دپاره پیشواء وویل ابراهیم او د

وَاِذِ ابْتَلٰٓى اِبْرٰهٖمَ رَبُّهٗ بِكَلِمٰتٍ.. الله جَلَّ جَلَالُهٗ دحضرت ابراهیم عَلَيْهِ السَّلَام څخه مختلف امتحانونه واخیستل: او حضرت ابراهیم عَلَيْهِ السَّلَام په دې امتحانونو کښې کامیابه هم سو او پر دې کامیابی باندې الله جَلَّ جَلَالُهٗ دی دخلګو پیشواه هم جوړ کړی دا یه انعام سو ددې کامیابی بیا حضرت ابراهیم عَلَيْهِ السَّلَام دشفقت دوجې دخپل اولاد لپاره ددې انعام غوښتنه وکړه نو ددې انعام دحاصلیدو لپاره الله جَلَّ جَلَالُهٗ دیوې قاعدې ارشاد وکړی چې په هغه کښې دحضرت ابراهیم عَلَيْهِ السَّلَام ددرخواست دمنظورولو لپاره یو شرط ولګول سو چې داانعام به ستا اولاد ته هم ورکول کیږي لیکن کم خلګ چې ستا په اولاد کښې نافرمانه او ظالمان دي نو هغه ته به داانعام نه ورکول کیږي: دلته یو څو خبري دغور او فکر کولو وړدي اول دا چې امتحان ددې لپاره اخیستل کیږي چې په دې سره دیو سړي قابلیت معلوم سي او الله جَلَّ جَلَالُهٗ خو علیم او خبیر دی دهر څه ورته درک او علم سته نو بیا دامتحان اخیستلو غرض څه وو؟ جواب یه په معارف القرآن کښې په تفصیل سره وګوری.
(معارف القرآن ج اپ اص ۲۸۲)

ذُرِّيَّتِيْ ؕ قَالَ لَا يَنَالُ عَهْدِي الظّٰلِمِيْنَ ﴿۱۲۴﴾ وَاِذْ

ذُرِّيَّتِيْ	قَالَ	لَا يَنَالُ	عَهْدِي	الظّٰلِمِيْنَ	وَاِذْ
اولادی می هم	وفرمایل الله	نه رسیږی	وعده زما	ظالمانو ته	او هغه وخت چی

اولادی ښخه می هم امامان جوړ کړه، الله وفرمایل چی نه رسیږی وعده (امانت) زما و ظالمانو ته، او هغه وخت چی

جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَاَمْنًا ؕ وَاتَّخِذُوْا مِنْ مَّقَامِ

جَعَلْنَا	الْبَيْتَ	مَثَابَةً	لِّلنَّاسِ	وَاَمْنًا	وَ	اتَّخِذُوْا	مِنْ مَّقَامِ
وګرځول موږ	کعبه شریفه	ځای د عبادت	د خلګو دپاره	او ځای د امن	او	ونیسئ (حاجیانو)	ځای د دریدو

موږ وګرځول کعبه شریفه ځای د جمع کیدو د خلګو دپاره او ځای د امن او ونیسئ (ای حاجیانو) دغه ځای د دریدو

اِبْرٰهٖمَ مُصَلًّى ؕ وَعَهِدْنَآ اِلٰٓى اِبْرٰهٖمَ وَاِسْمٰعِيْلَ

اِبْرٰهٖمَ	مُصَلًّى	وَعَهِدْنَآ	اِلٰٓى اِبْرٰهٖمَ	وَ	اِسْمٰعِيْلَ
د ابراهیم	ځای د لمانځه	او امر وکړی موږ	و ابراهیم ته	او	اسماعیل ته

د ابراهیم ځای د لمانځه، او امر مو وکړی موږ و ابراهیم ته او اسماعیل ته (دوی دواړو پلار او زوی ته)

اَنْ طَهِّرَا بَيْتِيَ لِلطَّآئِفِيْنَ وَالْعٰكِفِيْنَ وَالرُّكَّعِ

اَنْ	طَهِّرَا	بَيْتِيَ	لِلطَّآئِفِيْنَ	وَ	الْعٰكِفِيْنَ	وَ	الرُّكَّعِ
داچی	پاک وساتئ	کور زما	د طواف کوونکو دپاره	او	د اعتکاف کوونکو دپاره	او	درکوع کوونکو دپاره

داچی پاک وساتئ کعبه زما د طواف کوونکو دپاره او د اعتکاف کوونکو (اوسیدونکو) دپاره او د رکوع کوونکو دپاره

السُّجُوْدِ ﴿۱۲۵﴾ وَاِذْ قَالَ اِبْرٰهٖمُ رَبِّ اجْعَلْ هٰذَا بَلَدًا

السُّجُوْدِ	وَاِذْ	قَالَ	اِبْرٰهٖمُ	رَبِّ	اجْعَلْ	هٰذَا بَلَدًا
او د سجدی کوونکو د پاره	او هغه وخت چی	وویل	ابراهیم	ای ربه زما	وګرځوه	دغه ښار

او د سجدی کوونکو دپاره. او کله چی وویل ابراهیم! ای ربه زما وګرځوه دغه ښار (کعبه)

اٰمِنًا وَّارْزُقْ اَهْلَهٗ مِنَ الثَّمَرٰتِ مَنْ اٰمَنَ مِنْهُمْ

اٰمِنًا	وَّارْزُقْ	اَهْلَهٗ	مِنَ الثَّمَرٰتِ	مَنْ	اٰمَنَ	مِنْهُمْ
امن والا	او رزق ورکړه	اوسیدونکو د دغه ځای ته	د میوو ښخه	هغه چاته	چی ایمان یئ راوړی دی	د دوی ښخه

ځای د امن او ورکړه (رزق) اوسیدونکو د دغه ځای ته د قسم قسم میوو ښخه هغه چاته چی ایمان یئ راوړی دی د دوی ښخه

وَاِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَاَمْنًا ؕ دحضرت ابراهیم ﷵ هجرت دشام ښخه وحجاز ته: په تفسیر ابن کثیر کښی راغلی دی چی حضرت ابراهیم ﷵ په شام کښی مقیم وو او حضرت اسماعیل ﷵ دتی ماشوم وو کوم وخت چی ده ته د الله ﷻ دا حکم ورسیدی چی موږ تاته دکعبی شریفی ځای درښیو دا ځای پاک او صاف کړه او په طواف او لمونځ سره یی آباد کړه نو ددی کار دتکمیل او پورا کیدو لپاره جبرائیل امین ﷵ دبراق سره حاضر سو او حضرت ابراهیم ﷵ او حضرت اسماعیل ﷵ به سره دهغه دموره دځان سره واخیستل او سفر یی شروع کړی په لاره کی چی به کله یو کلی ښکاره سو نو حضرت ابراهیم ﷵ به دحضرت جبرائیل ﷵ ښخه پوښتنه وکړه چی آیا دلته دکښته کیدلو حکم سوی دی؟ جبراییل ﷵ به ورته وفرمایل چی نه ستا منزل مخ ته دی تر دی حده چی دمکی مکرمی ځای مخ ته راغلی چی په هغه کښی دغنو دبوټو او دکیکرو ونو ښخه بغیر بل څه نه وه نه هلته دوی واړول الخ تفصیل په معارف القرآن کښی وګوری.

(معارف القرآن ج ۱ باب ص ۲۸۹)

بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ ۭ قَالَ وَمَنْ كَفَرَ فَاُمَتِّعُهٗ قَلِيْلًا

بِاللّٰهِ	وَ	الْيَوْمِ	الْاٰخِرِ	قَالَ	وَ	مَنْ	كَفَرَ	فَاُمَتِّعُهٗ	قَلِيْلًا
په الله سره	او	په ورځ	د آخرت سره	الله وفرمايل	او	هغه كس	چې كافر سوى دى	پس زه نفع ورسوم ده ته	لږ

په الله سره او په ورځ د آخرت سره (قيامت) ، الله فرمايي هغه كس چې كافر سوى دى پس زه نفع ور رسوم ده ته لږ

ثُمَّ اَضْطَرُّهٗٓ اِلٰى عَذَابِ النَّارِ ۭ وَبِئْسَ الْمَصِيْرُ ﴿١٢٦﴾ وَاِذْ

ثُمَّ	اَضْطَرُّهٗٓ	اِلٰى عَذَابِ	النَّارِ	وَ	بِئْسَ	الْمَصِيْرُ	وَاِذْ
وروسته به	راكش كرم دئ	و طرفته د عذاب	د اور (دوږخ)	او	چې ډيربد دى	ځاى د ورتلو	او هغه وخت

(حال داچي) وروسته به يې راكشوم وطرفته د دوږخ (د اور د عذاب) چې ډير بد ځاى دى د هستو ګنې، او كله چې

يَرْفَعُ اِبْرٰهٖمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَاِسْمٰعِيْلُ ۭ رَبَّنَا

يَرْفَعُ	اِبْرٰهٖمُ	الْقَوَاعِدَ	مِنَ	الْبَيْتِ	وَ	اِسْمٰعِيْلُ	رَبَّنَا
چې پورته كول	ابراهيم	بنيادونه	د	كعبى شريفى	او	اسماعيل	(وويل) اى ! ربه زموږ

پورته كول ابراهيم او اسماعيل بنيادونه (ديوالونه) د كعبى شريفى، (وى فرمايل) اى ربه زموږ

تَقَبَّلْ مِنَّا ۭ اِنَّكَ اَنْتَ السَّمِيْعُ الْعَلِيْمُ ﴿١٢٧﴾ رَبَّنَا

تَقَبَّلْ	مِنَّا	اِنَّكَ	اَنْتَ	السَّمِيْعُ	الْعَلِيْمُ	رَبَّنَا
قبول كړى	زموږ څخه	بيشكه ته	هم ته	ښه اوريدونكى يئ	ښه پوهيدونكى يئ	اى ربه زموږ

قبوله كړى (دا دعاء) زموږ څخه بيشكه ته هم ته چې يئ ښه او ريدونكى ذات يئ، ښه پوهيدونكى ذات يئ ، اى ربه زموږ

وَاجْعَلْنَا مُسْلِمَيْنِ لَكَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِنَآ اُمَّةً مُّسْلِمَةً

وَ	اجْعَلْنَا	مُسْلِمَيْنِ	لَكَ	وَ	مِنْ ذُرِّيَّتِنَآ	اُمَّةً	مُّسْلِمَةً
او	وګرځوى موږ	حكم منونكى	تالره	او	زموږ د اولادو څخه هم وګرځوى	يوه ډله	حكم منونكى

او وګرځوى موږ حكم منونكى (فرمانبرداره) تالره او همدارنګه زموږ د اولادو څخه هم وګرځوى يوه ډله حكم منونكى

لَّكَ ۠ وَاَرِنَا مَنَاسِكَنَا وَتُبْ عَلَيْنَا ۚ اِنَّكَ اَنْتَ

لَّكَ	وَ	اَرِنَا	مَنَاسِكَنَا	وَ	تُبْ	عَلَيْنَا	اِنَّكَ	اَنْتَ
تالره	او	وښيه موږته	طريقى د حج اداء كولو زموږ	او	توبه قبوله كړى	زموږ	بيشكه ته	هم ته

تالره او وښيه موږته طريقى د حج د اداء كولو زموږ او توبه قبوله كړى زموږ ، بيشكه (اى الله) ته هم ته

رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا ۭ اِنَّكَ اَنْتَ السَّمِيْعُ الْعَلِيْمُ

حضرت ابراهيم عليه السلام دخپل رب دحكم په تعميل كي دشام ملك پريښوول: او دمكې په وچوغرونوكي يي خپل اهل او عيال ځاى كى او دبيت الله په جوړولو كي يي خپل ټول قوت صرف كى داداسي موقع وه چي داسي مجاهده كوونكي په زړه كي يو لويي پيدا سي او په خپل عمل او كار باندي فخر كوونكى سي ليكن دلته په دې موقعه كښي حضرت ابراهيم عليه السلام خليل الله دى درب العزت ددربار عزت او جلال پيژندونكى شخص دى چي يو انسان دالله جل جلاله دشان برابر عبادت او اطاعت كولى نسي هر سړى دخپل قوت او همت برابر عمل كوي نو په دې وجه هيڅاته پكارنه دي چي هغه په خپل تر لوى لا لوى عمل فخر وكي بلكه هغه ته دا پكار دي چي په ډيري زارى او منت سره دعا وكى چي اى الله جل جلاله زما عمل قبول كړه ددې خبري تلقين او تعليم حضرت ابراهيم عليه السلام په دې دعا كولو كي كوي وامت ته چي پام كوى دخپلو نيكو اعمالو دوجې څخه په غرور او لويي كښي مبتلا نه سى.
(معارف القرآن ج۱ص۲۸۹)

التَّوَّابُ الرَّحِيْمُ ﴿۱۲۸﴾ رَبَّنَا وَابْعَثْ فِيْهِمْ رَسُوْلًا

التَّوَّابُ	الرَّحِيْمُ	رَبَّنَا	وَابْعَثْ	فِيْهِمْ	رَسُوْلًا
ښه توبه قبلولنکی يئ	او پوره رحم کوونکی يئ	ای ! ربه زموږ	وليږه	په دغه اولادو کښې زما	يو پيغمبر

توبه قبلوونکی ذات يې او پوره رحم کوونکی ذات يې. ای ربه زموږ! وليږه په دغه اولادو کښې زما يو پيغمبر

مِّنْهُمْ يَتْلُوْا عَلَيْهِمْ اٰيٰتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتٰبَ

مِّنْهُمْ	يَتْلُوْا	عَلَيْهِمْ	اٰيٰتِكَ	وَ	يُعَلِّمُهُمُ	الْكِتٰبَ
د دوی څخه	چې وايي	ودوی ته	اياتو نه ستا	او	وروښئي دوی ته	کتاب

د دوی څخه، چې وايي و دوی ته اياتونه ستا (دوحدت او نبوت دلايل) او ور وښئي دوی ته کتاب (قرآن، حکمونه)

وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيْهِمْ ۭ اِنَّكَ اَنْتَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ ﴿۱۲۹﴾ ع

وَ	الْحِكْمَةَ	وَ	يُزَكِّيْهِمْ	اِنَّكَ	اَنْتَ	الْعَزِيْزُ	الْحَكِيْمُ
او	خبرې د حکمت	او	پاک کړي دوی	بيشکه ته	هم ته	ښه غالب يئ	خاوند د حکمتونو يئ

او خبرې د حکمت، چې پاکوی به دوی د ګناهو څخه (د شرک) بيشکه هم ته چې يئ غښتلئ ذات يئ او خاوند د حکمتو نو يئ

ع ۱۵ ۸ ۱۵

وَمَنْ يَّرْغَبُ عَنْ مِّلَّةِ اِبْرٰهٖمَ اِلَّا مَنْ سَفِهَ نَفْسَهٗ

وَ	مَنْ	يَّرْغَبُ	عَنْ مِّلَّةِ	اِبْرٰهٖمَ	اِلَّا	مَنْ	سَفِهَ	نَفْسَهٗ
او	هغه څوک (دی)	چې مخ اړوی	له دينه څخه	د ابراهيم	مګر	هغه څوک	چې بې عقل يې جوړ کړی دی	ځان خپل

او څوک دی هغه چې مخ اړوی د دين څخه د ابراهيم، مګر هغه څوک به وی چې بې عقل يې جوړ کړی دی ده ځان خپل

وَلَقَدِ اصْطَفَيْنٰهُ فِي الدُّنْيَا ۚ وَاِنَّهٗ فِي الْاٰخِرَةِ لَمِنَ

وَ	لَقَدِ	اصْطَفَيْنٰهُ	فِي الدُّنْيَا	وَاِنَّهٗ	فِي الْاٰخِرَةِ	لَمِنَ
او	په تحقيق سره	غوره کړی وو موږ دی (ابراهيم)	په دنيا کښې	او بيشکه ! دئ به	په آخرت کښې	خامخا د

او خامخا په تحقيق سره غوره کړئ مو دئ ابراهيم په دنيا کښې او بيشکه ابراهيم به په آخرت کښې خامخا د (خاصو)

الصّٰلِحِيْنَ ﴿۱۳۰﴾ اِذْ قَالَ لَهٗ رَبُّهٗٓ اَسْلِمْ ۙ قَالَ اَسْلَمْتُ

الصّٰلِحِيْنَ	اِذْ قَالَ	لَهٗ	رَبُّهٗ	اَسْلِمْ	قَالَ	اَسْلَمْتُ
نيکانو څخه وی	کله چې وويل	ده ته (ابراهيم ته)	رب د ده	ځان وسپاره زما حکمونو ته	وويل (ابراهيم)	ځان مې سپارلئ دی

نيکانو څخه وی. کله چې وويل ابراهيم ته رب د ده چې ځان وسپاره زما حکمونو ته، وفرمايل ابراهيم ځان مې سپارلئ دی

رَبَّنَا وَابْعَثْ فِيْهِمْ رَسُوْلًا
دامام احمد رحمة الله عليه د مسند کتاب څخه يو حديث دی: هغه دادی چې نبي کريم ﷺ فرمايلي دي چې زه دالله جل جلاله په نزد هغه وخت خاتم النبيين وم کله چې حضرت ادم عليه السلام لا نه وو پيدا بلکه هغه وخت چې دهغه خمير جوړيدی او زه تاسي ته دخپلي معاملې شروع ښيم چې زه دخپل پلار حضرت ابراهيم عليه السلام ددعا او دحضرت عيسى عليه السلام د زيري او دخپلي مور مبارکې دخوب مظهر يم دحضرت عيسى عليه السلام دزيري څخه مراد دهغه داقول مراددی (مبشرا برسول ياتي من بعدی اسمه احمد) چې زه ديوه داسي نبي زيری تاسي ته درکوم چې زما څخه وروسته به را ځي نوم دهغه به احمد وي او مور مباركي يه دحمل په وخت کښي خوب ليدلی وو چې زما دنس څخه يو نور ووتی چې په هغه سره دشام دملک لوی لوی ماڼی وځليدلی او ابراهيم عليه السلام دغه دعا وکړه چې ای الله جل جلاله زما په اولاد کښي داسي يوه هستي راوليږه چې دوی ستا دهدایاتو تعليم ور کوي ستا بندګانو ته او ددوی اصلاح کوي.
(معارف القرآن ج ۱ ص ۳۰۳)

لِرَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ﴿١٣١﴾ وَوَصّٰى بِهَآ اِبْرٰهٖمُ بَنِيْهِ

لِرَبِّ	الْعٰلَمِيْنَ	وَ	وَصّٰى	بِهَآ	اِبْرٰهٖمُ	بَنِيْهِ
دپاره د رب	د ټولو مخلوقاتو	او	وصیت کړی وو	د دی خبری	ابراهیم	زامنو خپلو ته

دپاره د رب چی د تمام جهان د خلګو دی، او وصیت کړی وو په پاته کیدو د دین خپل سره ابراهیم خپلو زامنو ته

وَيَعْقُوْبُ ۭ يٰبَنِيَّ اِنَّ اللّٰهَ اصْطَفٰى لَكُمُ الدِّيْنَ

وَ	يَعْقُوْبُ	يٰبَنِيَّ	اِنَّ	اللّٰهَ	اصْطَفٰى	لَكُمُ	الدِّيْنَ
او	یعقوب (هم نصیحت وکړی)	ای زامنو زما	بیشکه !	الله	غوره کړی یی دی	ستاسی دپاره	دین اسلام

او (وصیت کړی وو) یعقوب، (ویل به یی) ای زامنو زما بیشکه! الله غوره کړی دی ستاسی دپاره دا سلام دین

فَلَا تَمُوْتُنَّ اِلَّا وَاَنْتُمْ مُّسْلِمُوْنَ ﴿١٣٢﴾ اَمْ كُنْتُمْ شُهَدَآءَ اِذْ

فَلَا تَمُوْتُنَّ	اِلَّا	وَاَنْتُمْ	مُّسْلِمُوْنَ	اَمْ	كُنْتُمْ	شُهَدَآءَ	اِذْ
پس مه مرئ تاسی	مګر	چی یئ تاسی	مسلمانان	آیا	وی تاسی	حاضر	هغه وخت

پس هیڅکله مه مرئ (ای زما اولادو) مګر په هغه حال کښی چی تاسی به مسلمانان یاست. آیا تاسی حاضر وی کله چی

حَضَرَ يَعْقُوْبَ الْمَوْتُ ۙ اِذْ قَالَ لِبَنِيْهِ مَا تَعْبُدُوْنَ

حَضَرَ	يَعْقُوْبَ	الْمَوْتُ	اِذْ	قَالَ	لِبَنِيْهِ	مَا	تَعْبُدُوْنَ
چی راغلئ	یعقوب ته	مرګ	هغه وخت	چی وویل (یعقوب)	زامنو خپلو ته	د څه شئ	عبادت به کوئ

راغلئ یعقوب ته مرګ، کله چی وویل یعقوب خپلو زامنو ته چی د څه شئ عبادت به کوئ (تاسی)

مِنْۢ بَعْدِيْ ۭ قَالُوْا نَعْبُدُ اِلٰهَكَ وَاِلٰهَ اٰبَآئِكَ اِبْرٰهٖمَ

مِنْۢ بَعْدِيْ	قَالُوْا	نَعْبُدُ	اِلٰهَكَ	وَ	اِلٰهَ اٰبَآئِكَ	اِبْرٰهٖمَ
وروسته تر ما	وویل (زامنو یئ)	عبادت به کوو	د معبود ستا	او	د معبود د پلرونو ستا	چی ابراهیم دی

وروسته زما تر مرګ، زامنو یئ وویل چی عبادت به کوو د رب ستا او عبادت کوو د رب د پلرونو ستا چی د ابراهیم (رب دی)

وَاِسْمٰعِيْلَ وَاِسْحٰقَ اِلٰهًا وَّاحِدًا ښ وَّنَحْنُ لَهٗ مُسْلِمُوْنَ ﴿١٣٣﴾

وَ	اِسْمٰعِيْلَ	وَ	اِسْحٰقَ	اِلٰهًا	وَّاحِدًا	وَّنَحْنُ	لَهٗ	مُسْلِمُوْنَ
او	اسماعیل	او	اسحق دی	چی معبود دئ	یو	او موږ یو	د غه الله لره	غاړه ایښودونکی

او د اسماعیل رب دی او د اسحق رب دی، هغه ذات چی معبود دی یو دی او حال دا چی موږ یو د غه الله لره غاړه ایښوونکی

وَوَصّٰى بِهَآ اِبْرٰهٖمُ بَنِيْهِ...

دملت ابراهیمي پر بنیادي اصولو باندي دتللو تاکید: په دغه ایاتونو کي سوی دی او ددي اصولو څخه چي څوک مخ اړوي دهغه خرابي بیان سویده او په ضمن کښي دیهودو او نصاراوو دهغه دعوې تردیدهم سوی دی چي دوی به کوله چي موږ دحضرت ابراهیم ﷵ پر دین او ملت باندي یو او دا خبره هم بیان سویده چي یوازي اسلام دملت ابراهیمي موافق ملت دی او بله داچي یوازي اسلام د ټولو پیغمبرانو شریک دین دی او داهم ذکر دي چي انبیاوو به دخپلو اولادو نودیني او روحاني تربیت ته توجه کوله او مخکي داهم بیان سوي دي چي ددغه ملت او دین په وجه حضرت ابراهیم ﷵ ته ددنیا او آخرت دواړو بزرګي ورکړه سویده او څوک چي دملت ابراهیمي څخه مخ اړوي هغه احمق او جاهل دی او دا ځکه چي ابراهیمي ملت او دین بالکل یو فطري دین دی دچاچي فطرت صحیح وي هغه ددي دین څخه انکار نه سي کولای وروسته بیا الله ﷻ ددي ملت او دین د فضیلت وجه هم بیا نوي:

(معارف القرآن ج اپ ا ص ۳۱۳)

قُلْ بَلْ مِلَّةَ إِبْرٰهِمَ حَنِيْفًا.. دپيغمبرانو په دې خاص طرز كښې دعامو انسانانو لپاره هدايت دى: چې دوى څرنگه دخپل اولاددنيوي پرورش انتظام كوي او ددوى ددنيوي ارام او راحت خيال ساتي دغه رنگه بلكه تر دې زيات پر دوى باندې لازمه ده چې دخپل اولاد علمي او عملي او اخلاقي تربيت وكړي ځكه چې داولاد سره رښتيا خير خواهي او ددوى سره اصلي محبت هم دغه دى چې پلار دوى ددايمي اور او عذاب څخه وساتي اودا بيا داولاده سره خير خواهي او محبت نه دى چې پلار اولاد ددنيا ديخنى او گرمى څخه ساتي او د آخرت دسخت عذاب څخه دساتلو ددوى هيڅ خيال نه ساتي دپيغمبرانو ددغه طرز عمل څخه يوه بنيادي خبره داهم معلومه سوه چې دكوچنيانو پر مور او پلار باندې دا حق دى چې تر ټولو اول مور او پلار ددوى داصلاح او فلاح خيال وساتي او تر دې وروسته بيا دكوچنيانو لپاره ونورو شيانو ته توجه وركړي او په داسې كولو كښې ډيرحكمتونه سته : تفصيل په معارف القرآن كښې وگورى.
(معارف القرآن ج ۱ پ ۱ ص ۳۱۸)

تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ ۚ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلَكُمْ

تِلْكَ	أُمَّةٌ	قَدْ خَلَتْ	لَهَا	مَا	كَسَبَتْ	وَ	لَكُمْ
دغه	يوه ډله وه	په تحقيق سره چې تيره سول	سته دوى ته (جزاء)	دهغه څه	چې دوى كول	او	ستاسو دپاره (ده جزاء)

دغه يوه ډله دبزرگانو وه چې تيره سول، سته دوى دپاره جزاء دهغه څه چې دوى به كول او هم سته ستاسى دپاره جزاء

مَّا كَسَبْتُمْ ۚ وَلَا تُسْـَٔلُوْنَ عَمَّا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ﴿١٣٤﴾ وَقَالُوْا

مَّا	كَسَبْتُمْ	وَ	لَا تُسْـَٔلُوْنَ	عَمَّا	كَانُوْا	يَعْمَلُوْنَ	وَقَالُوْا
دهغه څه	چې تاسو وكړل	او	پوښتنه به ونه سى ستاسى څخه	دهغه په باره كښې	چې وه دوى	چې كول يې	او وايي دوى

دهغه څه چې تاسى وكړل، او پوښتنه به ونه سى ستاسى څخه دهغه څه چې وه دوى، كول به يې او وايي هغوى (مسلمانانو ته)

كُوْنُوْا هُوْدًا اَوْ نَصٰرٰى تَهْتَدُوْا ۗ قُلْ بَلْ مِلَّةَ اِبْرٰهٖمَ

كُوْنُوْا	هُوْدًا	اَوْ	نَصٰرٰى	تَهْتَدُوْا	قُلْ	بَلْ	مِلَّةَ اِبْرٰهٖمَ
چې سئ	يهوديان	او	نصرانيان	سمه لار به پيدا كړى	ووايه (اى محمده)	بلكه	د دين دابراهيم به پيروى كوو

چې سئ وطرفته ديهوديانو او نصرانيانو سمه لار به پيدا كړى، ووايه چې بل هيڅ دين نه منو بيله د ابراهيم د دين څخه

حَنِيْفًا ۗ وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِيْنَ ﴿١٣٥﴾ قُوْلُوْٓا اٰمَنَّا بِاللّٰهِ

حَنِيْفًا	وَمَا كَانَ	مِنَ الْمُشْرِكِيْنَ	قُوْلُوْٓا	اٰمَنَّا بِاللّٰهِ
چې په يوه لورى وو	او نه وو دئ	د مشركانو څخه	ووايا ست (دوى ته)	چې موږ ايمان راوړى دى پر الله

چې په يوه لورى وو ، او نه وو دئ د مشركينو څخه. ووايا ست (مسلمانانو دوى ته) چې موږ ايمان راوړى دى (په الله)

وَمَآ اُنْزِلَ اِلَيْنَا وَمَآ اُنْزِلَ اِلٰٓى اِبْرٰهٖمَ وَاِسْمٰعِيْلَ

وَ	مَآ اُنْزِلَ	اِلَيْنَا	وَ	مَآ اُنْزِلَ	اِلٰٓى اِبْرٰهٖمَ	وَاِسْمٰعِيْلَ
او	پر هغه چې نازل سوى دى	زموږ وطرفته	او	په هغه چې نازل سوى دى	ابراهيم ته	او اسماعيل ته

او په هغه څه چې نازل سوى دى زموږ وطرفته (قرآن) او په هغه چې نازل سوى دى پر ابراهيم او پر اسماعيل

وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوْبَ وَالْاَسْبَاطِ وَمَآ اُوْتِىَ مُوْسٰى

وَ	اِسْحٰقَ	وَ	يَعْقُوْبَ	وَ	الْاَسْبَاطِ	وَ	مَآ	اُوْتِىَ	مُوْسٰى
او	اسحق ته	او	يعقوب ته	او	اولادى ددوى ته	او	پر هغه چې	چې وركړل سوى وه	وموسى ته

او په اسحق او په يعقوب او په اولاده باندى د دوى، او په هغه (كتابو او معجزو) چې وركړل سوى دى و موسى ته

وَعِيسٰى وَمَآ اُوْتِيَ النَّبِيُّوْنَ مِنْ رَّبِّهِمْ ۚ لَا نُفَرِّقُ

وَعِيسٰى	وَ	مَآ	اُوْتِيَ	النَّبِيُّوْنَ	مِنْ رَّبِّهِمْ	لَا نُفَرِّقُ
او هغه چي عيسى ته يي ورکړی وه	او	پر هغه	چي ورکړل سوی وه	نبيانو ته	د طرفه څخه د رب د دوی	موږ فرق نه کوو

او په هغه (ايمان لرو) چي ورکړل سوی وه عيسى ته او په هغه چي ورکړل سوی وه وپيغمبرانو ته د جانبه د رب د دوی، موږ فرق نه کوو

بَيْنَ اَحَدٍ مِّنْهُمْ ۖ وَنَحْنُ لَهٗ مُسْلِمُوْنَ (١٣٦) فَاِنْ اٰمَنُوْا بِمِثْلِ

بَيْنَ	اَحَدٍ	مِّنْهُمْ	وَنَحْنُ	لَهٗ	مُسْلِمُوْنَ	فَاِنْ	اٰمَنُوْا	بِمِثْلِ
په مينځ	د يوه	د دغه انبياوو	او موږ يو	دغه الله لره	غاړه ايښودونکي	پس که چيری	ايمان راوړی دوی	په شان

په مينځ کښې د يوه د دغه انبياوو او موږ يو دغه الله لره غاړه ايښودونکي. پس که چيری ايمان راوړی (دوی) په شان

مَآ اٰمَنْتُمْ بِهٖ فَقَدِ اهْتَدَوْا ۚ وَاِنْ تَوَلَّوْا فَاِنَّمَا هُمْ

مَآ	اٰمَنْتُمْ	بِهٖ	فَقَدِ	اهْتَدَوْا	وَاِنْ	تَوَلَّوْا	فَاِنَّمَا	هُمْ
د هغه	چي تاسي ايمان راوړی دی	په هغه باندی	پس په تحقيق سره	دوی لاره پيدا کړه	او که چيری	دوی مخ واړوی	پس بيشکه!	دوی دی

د هغه چي تاسي ايمان راوړی دی په هغه باندی، پس دوی لاره پيدا کړه او که چيری دوی مخ واړوی (د ايمانه) پس بيشکه! دوی دی

فِيْ شِقَاقٍ ۚ فَسَيَكْفِيْكَهُمُ اللّٰهُ ۚ وَهُوَ السَّمِيْعُ الْعَلِيْمُ (١٣٧)

فِيْ شِقَاقٍ	فَسَيَكْفِيْكَهُمُ	اللّٰهُ	وَهُوَ	السَّمِيْعُ	الْعَلِيْمُ
په مخالفت کښې	پس ژر ده کافي به سی تالره د دوی د طرفه	الله	او هغه ذات	ښه اوريدونکی	او ښه پيژندونکی دی

په مخالفت کښې نو ژر ده کافي به سی تالره د دوی د طرفه الله هغه ذات چي اوريدونکی او پيژندونکی دی

صِبْغَةَ اللّٰهِ ۚ وَمَنْ اَحْسَنُ مِنَ اللّٰهِ صِبْغَةً ۫ وَّنَحْنُ لَهٗ عٰبِدُوْنَ (١٣٨)

صِبْغَةَ	اللّٰهِ	وَمَنْ	اَحْسَنُ	مِنَ اللّٰهِ	صِبْغَةً	وَّنَحْنُ	لَهٗ	عٰبِدُوْنَ
زموږ قبول دی رنګ	د الله	او څوک دی	ډير ښايسته	تر الله	په اعتبار د رنګ	او موږ يو	دغه الله لره	عبادت کوونکی

زموږ قبول دی رنګ (راکړل سوی د) الله او څوک دی ډير ښايسته تر الله په اعتبار د رنګ او موږ هم دغه الله ته عبادت کوو

قُلْ اَتُحَآجُّوْنَنَا فِي اللّٰهِ وَهُوَ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ ۚ وَلَنَآ

قُلْ	اَتُحَآجُّوْنَنَا	فِي اللّٰهِ	وَهُوَ	رَبُّنَا	وَرَبُّكُمْ	وَلَنَآ
ووايه	آيا تاسي جګړه کوی زموږ سره	په (دين) د الله کښې	او دغه الله	رب زموږ دی	او رب ستاسي دی	او موږ ته سته

ووايه (ای محمده!) آيا تاسي زموږ سره جګړه کوی په دين د الله کښې، (حال دا چي) دغه الله رب زموږ او رب ستاسي دی، موږ ته سته

لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ اَحَدٍ مِّنْهُمْ

فايده: د حضرت يعقوب عليه السلام واولادته يي په قرآن کريم کښې اسباط وويل او اسباط د سبط جمع ده او د سبط معنى قبيله او جماعت ده دوی ته سبط ددې وجې وايي چي د يعقوب عليه السلام دوولس زامن وه بيا د هر يوه زوی څخه يه مستقله قبيله جوړه سوه او الله جل جلاله د يعقوب عليه السلام دزامنو په نسل کښې دومره برکت کښيښوی چي کم وخت د حضرت موسى عليه السلام په زمانه کښې د مصر څخه دوی ووتله نو د دغو هر يوه ورور د اولادو څخه مستقلي قبيلي جوړي سوي وې او د هرې قبيلې په زرګونو افراد وه او بل برکت الله جل جلاله د يعقوب عليه السلام په اولاد کښې دا واچوی چي د لسو پيغمبرانو څخه علاوه باقي ټوله نبيان او رسولان د ده په اولاده کښې پيدا سوه د بني اسرائيلو څخه علاوه باقي نبيان د حضرت آدم عليه السلام څخه وروسته په لاندې ډول دي (نوح عليه السلام شعيب عليه السلام هود عليه السلام صالح عليه السلام لوط عليه السلام ابراهيم عليه السلام اسحاق عليه السلام يعقوب عليه السلام اسماعيل عليه السلام او حضرت محمد صلى الله عليه وسلم خاتم النبيين دی.

(معرف القرآن ج۱ پ۱ ص ۳۲۱)

وَنَحۡنُ لَهٗ مُخۡلِصُوۡنَ..فايده داخلاص حقيقت: په دغه آيت کښي دامت مسلمه يو خصوصيت دا ښوول سوی دی چي امت مسلمه يعني داشرف المرسلين (فداه نفسي وامي وابي) دامت سره يو خصوصيت دا ښوول سوی دی چي امت مسلمه دالله ﷻ لپاره مخلص دی . او اخلاص څه ته وايي ؟: داخلاص معنی حضرت جبير رضي الله عنه دا ښوولې ده چي انسان په خپل دين کښي مخلص وي او دالله ﷻ سره څوک شريک نه کړي او خپل اعمال صالحه د الله ﷻ لپاره کوي ددې لپاره يه نه کوي چي خلګو ته يه ورښکاره کړي يعني دريا او ښووني لپاره او دنامه لپاره نه وي يا خلګ دده مدح او صفت بيان کړي او يا دده شکر ګذاره سي بعضي بزرګانو ددين داسي فرمايلي دي چي اخلاص يو داسي عمل دی چي هغه نه ملايکي پيژندای سي او نه شيطان دافقط يوازي دالله ﷻ او دبنده په مابين کښي رازدی (ميان عاشق ومعشوق رمزيست ،که کرام الکاتبين را هم خبر نيست) الله ﷻ دي موږ او تاسي ته په ټولو اعمالو او افعالو کښي اخلاص رانصيب کړي آمين ثمّ آمين.
(معارف القرآن ج١ پ١ ص ٣٢٦)

اَعۡمَالُنَا وَلَكُمۡ اَعۡمَالُكُمۡ ۚ وَنَحۡنُ لَهٗ مُخۡلِصُوۡنَ ﴿١٣٩﴾ اَمۡ تَقُوۡلُوۡنَ

اَعۡمَالُنَا	وَلَكُمۡ	اَعۡمَالُكُمۡ	وَنَحۡنُ	لَهٗ	مُخۡلِصُوۡنَ	اَمۡ تَقُوۡلُوۡنَ
عملونه زموږ	او تاسي ته دی	عملونه ستاسي	او موږ يو	دغه الله لره	په اخلاص عبادت کوونکي	آيا وايا ستاسي

عملونه زموږ او هم سته تاسي لره عملونه ستاسي او (حال داچي) موږ دغه الله ته په اخلاص عبادت کوو . آيا وايا ستاسي

اِنَّ اِبۡرٰهٖمَ وَاِسۡمٰعِيۡلَ وَاِسۡحٰقَ وَيَعۡقُوۡبَ وَالۡاَسۡبَاطَ كَانُوۡا

اِنَّ	اِبۡرٰهٖمَ	وَاِسۡمٰعِيۡلَ	وَاِسۡحٰقَ	وَيَعۡقُوۡبَ	وَالۡاَسۡبَاطَ	كَانُوۡا
بيشکه!	ابراهيم	او اسماعيل	او اسحق	او يعقوب	او اولادونه د دوی	وه دوی

چي بيشکه ابراهيم او اسماعيل او اسحاق او يعقوب او اولادونه د دوی دا ټول وه

هُوۡدًا اَوۡ نَصٰرٰى ؕ قُلۡ ءَاَنۡتُمۡ اَعۡلَمُ اَمِ اللّٰهُ ؕ وَمَنۡ

هُوۡدًا	اَوۡ	نَصٰرٰى	قُلۡ	ءَاَنۡتُمۡ	اَعۡلَمُ	اَمِ اللّٰهُ	وَمَنۡ
يهود	يا	نصارا	وو ايه (ای محمده)	آيا تاسي به	ښه پوهيږی	يا الله	او څوک دی

يهود يا نصاریٰ، (نو پس) وو ايه ای محمده دوی ته آيا تاسي به ښه پوهيږی او يا که د الله ذات؟ او څوک دی

اَظۡلَمُ مِمَّنۡ كَتَمَ شَهَادَةً عِنۡدَهٗ مِنَ اللّٰهِ ؕ وَمَا اللّٰهُ بِغَافِلٍ

اَظۡلَمُ	مِمَّنۡ	كَتَمَ	شَهَادَةً	عِنۡدَهٗ	مِنَ اللّٰهِ	وَمَا	اللّٰهُ	بِغَافِلٍ
لوی ظالم	تر هغه چا	چي پټوی	شاهدی	چي سته د ده سره	د طرفه د الله	او نه دی	الله	بی خبره

لوی ظالم تر هغه چا چي پټوی شاهدی چي سته د ده سره د طرفه د الله (په تورات کښي) ، نه دئ الله بی خبره

عَمَّا تَعۡمَلُوۡنَ ﴿١٤٠﴾ تِلۡكَ اُمَّةٌ قَدۡ خَلَتۡ ۚ لَهَا مَا كَسَبَتۡ

عَمَّا	تَعۡمَلُوۡنَ	تِلۡكَ	اُمَّةٌ	قَدۡ	خَلَتۡ	لَهَا	مَا	كَسَبَتۡ
د هغه څخه	چي تاسي يئ کوی	دغه وه	يوه ډله	په تحقيق سره	چي تيره سول	سته دوی ته	هغه څه	چي کړی وه دوی

د هغه څخه چي تاسي يئ کوی. دغه وه يوه ډله په تحقيق سره چي تيره سول (پس) سته دوی لره هغه څه چي کړی وه دوی

وَلَكُمۡ مَّا كَسَبۡتُمۡ ۚ وَلَا تُسۡـَٔلُوۡنَ عَمَّا كَانُوۡا يَعۡمَلُوۡنَ ﴿١٤١﴾ ع

ع ١٦ / ١٢

وَلَكُمۡ	مَّا	كَسَبۡتُمۡ	وَلَا تُسۡـَٔلُوۡنَ	عَمَّا	كَانُوۡا	يَعۡمَلُوۡنَ
او سته تاسي لره	هغه څه	چي تاسي کړی دی	او پوښتنه به و نه سی ستاسي څخه	د هغه څه په باره کي	چي وه دوی	کوله يي

او سته تاسي لره هغه څه چي تاسي کړی دی او پوښتنه به و نه سی ستاسي څخه د هغه څه پر برابر چي کوله دوی

سَيَقُوْلُ السُّفَهَاۗءُ مِنَ النَّاسِ مَا وَلّٰىهُمْ عَنْ

سَيَقُوْلُ	السُّفَهَاۗءُ	مِنَ	النَّاسِ	مَا وَلّٰىهُمْ	عَنْ
ژر ده چي وبه وايي	ناپوهان	د	خلكو څخه	څه شي وګرځول دوی	د

ژر ده چي وبه وايي ناپوهان د خلكو څخه چي څه شي وګرځول دوی (رسول او مؤمنان) د

قِبْلَتِهِمُ الَّتِيْ كَانُوْا عَلَيْهَا ۭ قُلْ لِّلّٰهِ الْمَشْرِقُ

قِبْلَتِهِمُ	الَّتِيْ	كَانُوْا	عَلَيْهَا	قُلْ	لِّلّٰهِ	الْمَشْرِقُ
قبلې څخه د دوی	هغه (قبله)	چي وه دوی	پرهغې باندې	وواېه (ای محمده)	خاص الله لره دی	مشرق

د دوی د قبلې څخه هغه قبله چي وه دوی پر هغې باندې، وواېه (ای! محمده دوی ته) چي خاص الله لره دی مشرق

وَالْمَغْرِبُ ۭ يَهْدِيْ مَنْ يَّشَاۗءُ اِلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ ﴿۱۴۲﴾

وَالْمَغْرِبُ	يَهْدِيْ	مَنْ يَّشَاۗءُ	اِلٰى	صِرَاطٍ	مُّسْتَقِيْمٍ
او مغرب	هدايت کوی	هغه چا ته چي اراده وکړي	وطرفته	د لارې	سيده

او مغرب (بلکه ټول جهان) هدايت کوی هغه چاته چي اراده (ده هدايت يي) وکړي، و طرفته د سمې لارې (چي اسلام دی)

وَكَذٰلِكَ جَعَلْنٰكُمْ اُمَّةً وَّسَطًا لِّتَكُوْنُوْا شُهَدَاۗءَ عَلَي

وَكَذٰلِكَ	جَعَلْنٰكُمْ	اُمَّةً	وَّسَطًا	لِّتَكُوْنُوْا	شُهَدَاۗءَ	عَلَي
او هم داسې	ګرځولي ياست موږ تاسې	يوه دله	غوره	چي سئ تاسې	شاهدان	پر

او هم داسې (چي هدايت مو درته کړی دی) ګرځولي ياست موږ تاسې يوه دله غوره دپاره د دې چي سئ تاسې شاهدان پر

النَّاسِ وَيَكُوْنَ الرَّسُوْلُ عَلَيْكُمْ شَهِيْدًا ۭ وَمَا جَعَلْنَا

النَّاسِ	وَيَكُوْنَ	الرَّسُوْلُ	عَلَيْكُمْ	شَهِيْدًا	وَ	مَا جَعَلْنَا
خلكو باندې	او چي سي	رسول	پر تاسې باندې	شاهد	او	نه ده ګرځولې موږ

پر نور خلکو (دجزاء په ورځ) او چي سي محمد رسول دالله پر تاسې باندې (ای محمدی امته!) شاهد، او نه ده ګرځولې موږ

الْقِبْلَةَ الَّتِيْ كُنْتَ عَلَيْهَآ اِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ

الْقِبْلَةَ	الَّتِيْ	كُنْتَ	عَلَيْهَآ	اِلَّا لِنَعْلَمَ	مَنْ
قبله	هغه (قبله)	چي وی ته	پر هغې باندې	مګر چي موږ معلوم کړو	هغه څوک

دا قبله هغه چي وی ته (پخوا له هجرت څخه) په هغې باندې، مګر (ګرځولې مو ده) دپاره د دې چي معلوم کړو هغه څوک

مَا وَلّٰىهُمْ عَنْ قِبْلَتِهِمُ
دقبلې لفظي معنی دمخ کولو دطرف راځي: او داظاهره ده چي دمومن دمخ لپاره طرف په هر عبادت کښي ديوه الله ﷻ **لاشريک له** طرف وي او دالله ﷻ ذات دمشرق او مغرب شمال او جنوب دپابنديو او اړخونو څخه لوړاوپاک دی دهغه ذات په کوم خاص طرف کښي نه دی ددې حقيقي طبعي اثر خو دا وو چي يو عبادت کوونکی کم خاص طرف ته دمخ کولو پايبند نه وي چي کم طرف ته يي زړه غوښتلای په لمانځه کښي يه هغه طرف ته مخ کولای ليکن دالله ﷻ يوه بل حکمت بيا دا وغوښتله چي دټولو عبادت کوونکو مخ دي يوه طرف ته وي او دا حکمت دادی چي دعبادت ډير قسمونه دي بعضي داسي عبادتونه چي سړی يه يوازي کوي او ځيني داسي دي چي يوازي يه نه کوي بلکه دنورو په ملګرتيا کښي يه کوي په دې کي مسلمانانوته په ګډه دژوندکولو آداب ښوول هم مقصوددي او داهم بالکل ښکاره ده چي په ګډه دژوند تيرولو دنظام لپاره ترټولو لوی بنيادي اصل دادی چي په ډيرو افرادو کښي يووالی او وحدت وي.
(معارف القرآن ج ۱ پ ۲ ص ۲)

يَّتَّبِعُ الرَّسُوْلَ مِمَّنْ يَّنْقَلِبُ عَلٰى عَقِبَيْهِ ؕ وَاِنْ كَانَتْ

يَّتَّبِعُ	الرَّسُوْلَ	مِمَّنْ	يَّنْقَلِبُ	عَلٰى	عَقِبَيْهِ	وَاِنْ	كَانَتْ
چي پيروي کوي	د رسول	د هغه چا څخه	چي بيرته ګرځي	پر	پوندو خپلو	او بيشکه!	دی دا (ګرځيدل)

چي پيروی کوی د رسول د هغه چا څخه چي بيرته ګرځي پر پوندو خپلو (کفرته) ، او بيشکه دی دا ګرځيدل

لَكَبِيْرَةً اِلَّا عَلَى الَّذِيْنَ هَدَى اللّٰهُ ؕ وَمَا كَانَ اللّٰهُ

لَكَبِيْرَةً	اِلَّا عَلَى	الَّذِيْنَ	هَدَى	اللّٰهُ	وَمَا كَانَ	اللّٰهُ
خامخا درانه	مګر نه دی پر	هغو کسانو	چي هدايت کړی دی	الله	او نه دئ	الله

خامخا ډير درانه مګر نه دی (درانه) هغو کسانو ته چي سمه لار ورته ښوولی ده الله او نه دئ الله

لِيُضِيْعَ اِيْمَانَكُمْ ؕ اِنَّ اللّٰهَ بِالنَّاسِ لَرَءُوْفٌ رَّحِيْمٌ ﴿۱۴۳﴾

لِيُضِيْعَ	اِيْمَانَكُمْ	اِنَّ	اللّٰهَ	بِالنَّاسِ	لَرَءُوْفٌ	رَّحِيْمٌ
چي ضايع کړي	ايمان ستاسی	بيشکه!	الله	پر خلګو باندی	ډير مهربان	پوره رحم لرونکی دی

چي ضايع کړی ايمان (لمونځ) ستاسی، (ای! مؤمنانو) بيشکه الله پر خلګو باندی ډير مهربانه او پوره رحم لرونکی ذات دی

قَدْ نَرٰى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَآءِ ۚ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً

قَدْ نَرٰى	تَقَلُّبَ	وَجْهِكَ	فِي السَّمَآءِ	فَلَنُوَلِّيَنَّكَ	قِبْلَةً
په تحقيق سره وينو موږ	ګرځول	د مخ ستا	په (لوري) د آسمان	پس موږ به وګرځوو تا	قبلې هغې ته

په تحقيق سره وينو موږ (بيا بيا) ګرځول د مخ ستا په (لوري) د آسمان پس وبه ګرځوو موږ خامخا تا قبلې هغې ته

تَرْضٰىهَا ۪ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ ؕ

تَرْضٰىهَا	فَوَلِّ	وَجْهَكَ	شَطْرَ	الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ
چي خوښوی يی ته	پس وګرځوه	مخ خپل	په لوری	د مسجد الحرام (کعبی ته)

چي ته يی خوښوی، پس وګرځوه مخ خپل په لوری (وطرفته ته) د مسجد الحرام (کعبی ته په لمانځه کښی)

وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوْا وُجُوْهَكُمْ شَطْرَهٗ ؕ وَاِنَّ

وَحَيْثُ مَا	كُنْتُمْ	فَوَلُّوْا	وُجُوْهَكُمْ	شَطْرَهٗ	وَاِنَّ
او په هر هغه ځای کښی	چي ياست تاسی	پس وګرځوئ	مخونه خپل	په لوری د هغی	او بيشکه!

او په هر هغه ځای کښی چي ياست تاسی پس وګرځوئ مخونه خپل (په لمانځه کښی) په لوری د هغی (کعبی) او بيشکه!

قَدْ نَرٰى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَآءِ. د نبي کريم ﷺ محبت د کعبې شريفې

سره : ددې آيت په اولنی جمله کښې د نبي کريم ﷺ کعبې شريفې ته په لمانځه کښې د مخ کولو د شوق ذکر دی ددې شوق مختلفې وجې بيان سوې دي او په دې ټولو وجو کې ديو بل سره څه ټکر هم نشته نو دا ټولې دې شوق وجې کيدای سي مثلا دا چي نبي کريم ﷺ د پيغمبر کيدلو څخه مخکي په خپل طبيعت او فطرت سره د ملت ابراهيمي تابع وو او د پيغمبر کيدلو څخه وروسته هم دده شرافت د ملت ابراهيمي مطابق وګرځول سو او د حضرت ابراهيم عليه السلام او حضرت اسماعيل عليه السلام قبله کعبه وه نو په دې وجه دده زړه ارزو داوه چي دده د مسلمانانو قبله دې دغه کعبة الله مقرره سي دا وجه هم وه چي د عربو قبيلې هم په ژبه خو ملت ابراهيمي منسي اوددې د تابعدارۍ دعوه يې کوله د مسلمانانو قبله په کعبه کيدلو کې ددوی اسلام ته د مائل کيدلو اميد ووچي مسلمانان به سي پر هر حال د نبي کريم ﷺ داده د زړه ارزو وه چي د مسلمانانو قبله دې بيت الله کعبه مبارکه مقرره سي (معارف القرآن ج ۱ ص ۲۱)

الَّذِيْنَ اُوْتُوا الْكِتٰبَ لَيَعْلَمُوْنَ اَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَّبِّهِمْ

الَّذِيْنَ	اُوْتُوا الْكِتٰبَ	لَيَعْلَمُوْنَ	اَنَّهُ	الْحَقُّ	مِنْ	رَّبِّهِمْ
هغه كسان	چې وركړل سوي دي دوى ته كتاب	خامخا پوهيږي دوى	بيشكه! دا	حق دى	د طرفه	د رب د دوى

هغه كسان چې وركړل سوئ دي دوى ته كتاب (پس) خامخا پوهيږي دوى چې بيشكه! دا حق دى، د طرفه څخه د رب د دوى

وَمَا اللّٰهُ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُوْنَ ﴿١٤٤﴾ وَلَئِنْ اَتَيْتَ الَّذِيْنَ

وَمَا	اللّٰهُ	بِغَافِلٍ	عَمَّا	يَعْمَلُوْنَ	وَلَئِنْ	اَتَيْتَ	الَّذِيْنَ
او نه دى	الله	بې خبره	د هغه څخه	چې كوئ يې تاسي	او كه چيرى	راوړې ته	هغو كسانو ته

او نه دى الله غافل (بې خبره) د هغه كارو څخه چې كوي يې دوى. او قسم دى خامخا كه چيرى راوړې ته هغو كسانو ته

اُوْتُوا الْكِتٰبَ بِكُلِّ اٰيَةٍ مَّا تَبِعُوْا قِبْلَتَكَ ۚ وَمَآ اَنْتَ

اُوْتُوا الْكِتٰبَ	بِكُلِّ اٰيَةٍ	مَّا تَبِعُوْا	قِبْلَتَكَ	وَمَآ اَنْتَ
چې وركړل سوئ دي دوى ته كتاب	په هر قسم دليل (معجزه) سره	نه به سي تابع دوى	د قبلې ستا	او نه يې ته

چې وركړل سوئ دي دوى ته كتاب په هر قسم دليل سره (پس) نه به سي تابع دوى د قبلې ستا او نه يې ته (اى! محمده)

بِتَابِعٍ قِبْلَتَهُمْ ۚ وَمَا بَعْضُهُمْ بِتَابِعٍ قِبْلَةَ بَعْضٍ

بِتَابِعٍ	قِبْلَتَهُمْ	وَ	مَابَعْضُهُمْ	بِتَابِعٍ	قِبْلَةَ	بَعْضٍ
تابع كيدونكئ	د قبلې د دوى	او	نه دي ځينې د دوى	تابع كيدونكي	د قبلې	د ځينو

تابع كيدونكئ د قبلې د دوى او نه دي ځينې د دوى تابع كيدونكي د قبلې د ځينو (نورو)

وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ اَهْوَآءَهُمْ مِّنْۢ بَعْدِ مَا جَآءَكَ مِنَ الْعِلْمِ

وَلَئِنِ	اتَّبَعْتَ	اَهْوَآءَهُمْ	مِّنْۢ بَعْدِ مَا	جَآءَكَ	مِنَ الْعِلْمِ
او كه چيرى	تابع سې ته	د آرزوګانو د دوى	وروسته تر هغه	چې راغلى دى تاته	د علمه څخه

او كه چيرى خامخا (بالفرض) تابع سې ته د آرزوګانو د دوى وروسته تر هغه چې راغلى دى تاته د علمه (چې وحى دى) څخه

اِنَّكَ اِذًا لَّمِنَ الظّٰلِمِيْنَ ﴿١٤٥﴾ اَلَّذِيْنَ اٰتَيْنٰهُمُ

اِنَّكَ	اِذًا	لَّمِنَ	الظّٰلِمِيْنَ	اَلَّذِيْنَ	اٰتَيْنٰهُمُ
بيشكه! ته	دغه وخت	خامخا يې	د ظالمانو څخه	هغه كسان	چې وركړى دى موږ دوى ته

بيشكه! ته به په دغه وخت كښې خامخا يې د ظالمانو څخه. هغه كسان چې وركړى دى موږ دوى ته

وَمَا بَعْضُهُمْ بِتَابِعٍ قِبْلَةَ بَعْضٍ.. اسلامي شريعت تر قيامته پوري دراتلونكو انسانانو لپاره دى: نو په دې وجه شرعي حكمونه دژوند په هره څانګه كښې دومره آسانه مقررسوي دي چې په هركلي او ځنګل غر او جزيره كښې او سيدونكي مسلمانان په دې باندې په خپلې مشاهدې سره عمل وكړلاى سي او په هيڅ مرحله كښې درياضې د باريكو حسابونو يا د اصطرلاب او غيره آلا تو ضرورت پاته نه سي په مشرقي وطنونو كي داوسيدونكو لپاره تر اته څلويښتو درجو پوري دلمر دډوبيدو طرف قبله مقرره سويده كه په دې كښې دپنځو يا دلسو درجو فرق راسي نو په دې سره په لمانځه كښې فرق نه راځي او دنبي كريم ﷺ دحديث څخه ددې نور و وضاحت كيداى سي نبي كريم ﷺ فرمايي (مابين المشرق والمغرب قبلة) دمشرق او مغرب په مابين كښې قبله ده دنبي كريم ﷺ دا وينا مباركه د مديني منورې دخلګو لپاره وه ځكه چې دمديني منورې دخلګو قبله دمشرق او مغرب په مابين كي دسهيل پر طرف وه چې دمسجد حرام پر طرف مخ كول كافي دي دې حديث ګواكي دشطر المسجد الحرام دلفظ تشريح كړيده (معارف القرآن ج ١ پ ٢ ص ٢٣)

الْكِتٰبَ يَعْرِفُوْنَهٗ كَمَا يَعْرِفُوْنَ اَبْنَآءَهُمْ ؕ وَاِنَّ

الْكِتٰبَ	يَعْرِفُوْنَهٗ	كَمَا	يَعْرِفُوْنَ	اَبْنَآءَهُمْ	وَاِنَّ
کتاب	پیژني دوی هغه	لکه څنګه چې	پیژني دوی	ځامن خپل	او بیشکه!

کتاب، پیژني دوی هغه (محمد او اسلام ددوی د کتابو په تعریف) لکه څنګه چې پیژني دوی ځامن خپل او بیشکه

فَرِيْقًا مِّنْهُمْ لَيَكْتُمُوْنَ الْحَقَّ وَهُمْ يَعْلَمُوْنَ ﴿۱۴۶﴾ اَلْحَقُّ

فَرِيْقًا	مِّنْهُمْ	لَيَكْتُمُوْنَ	الْحَقَّ	وَهُمْ	يَعْلَمُوْنَ	اَلْحَقُّ
یوه ډله	د دوی څخه	خامخا پټوي	حق	او حال دا چې دوی	پوهیږي	حق (ثابت دی)

یوه ډله د دوی څخه (کتابیانو) خامخا پټوي حق (وصف د محمد) حال دا چې دوی پوهیږي. حق ثابت دی

مِنْ رَّبِّكَ فَلَا تَكُوْنَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِيْنَ ﴿۱۴۷﴾ وَلِكُلٍّ

مِنْ رَّبِّكَ	فَلَا تَكُوْنَنَّ	مِنَ الْمُمْتَرِيْنَ	وَلِكُلٍّ
د طرفه د رب ستا سو	پس مه کیږه ته	د شک کوونکو څخه	او د هریوه (امت) دپاره

د طرفه څخه د رب ستا پس مه کیږه ته د شک کوونکو څخه. او هر یوه (امت) لره

وِّجْهَةٌ هُوَ مُوَلِّيْهَا فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرٰتِ ؕ اَيْنَ مَا

وِّجْهَةٌ	هُوَ مُوَلِّيْهَا	فَاسْتَبِقُوْا	الْخَيْرٰتِ	اَيْنَ مَا
یوه قبله ده	هغه (امت) مخ ګرځوونکئ دی هغې ته	پس تاسې مخته سئ	نیکیو ته	هر چیرې چې

یوه قبله ده، چې هغه امت مخ ګرځوونکئ دی هغې (قبلې) ته، نو تاسې مخته سئ (یو تر بله) نیکیو ته هر چیرې چې

تَكُوْنُوْا يَاْتِ بِكُمُ اللّٰهُ جَمِيْعًا ؕ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ

تَكُوْنُوْا	يَاْتِ بِكُمُ	اللّٰهُ	جَمِيْعًا	اِنَّ اللّٰهَ	عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ
یاست (تاسې)	رابه ولي تاسې	الله	ټول ه	بیشکه! الله	پر هر شئ باندې

یاست تاسې، رابه ولي تاسې الله ټول ه (په قیامت کښې د پاره د جزاء د اعمالو)، بیشکه! چې الله په هر شئ باندې

قَدِيْرٌ ﴿۱۴۸﴾ وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ

قَدِيْرٌ	وَمِنْ حَيْثُ	خَرَجْتَ	فَوَلِّ	وَجْهَكَ	شَطْرَ
ښه قدرت لرونکې دی	او د هر ځای څخه	چې ووزې ته (محمده!)	پس وګرځوه ته	مخ خپل	په لورې

ښه قادر دی. او له هر ځایه څخه چې ووزې ته (محمده!) پس وګرځوه ته مخ خپل په لورې

يَعْرِفُوْنَهٗ كَمَا يَعْرِفُوْنَ اَبْنَآءَهُمْ ؕ یهودو نبي کریم ﷺ پیژندی: په دې آیت کښې د رسول کریم ﷺ په حیثیت د رسول پیژندګلوی د خپلو زامنو د پیژندګلوی سره تشبیه ورکول سوی ده هغه داسې چې دا خلګ لکه څنګه چې خپل زامن په ښه او مکمله طریقه سره پیژني او په دې پیژند ګلوی کې دوی ته څه قسم اشتباه او شک نه راځي د غه رنګه په تورات او انجیل کښې چې کم زیری او واضحې نښې نښانې د نبي کریم ﷺ راغلي دي د هغه په ذریعه دوی رسول ﷺ په یقین سره پیژني او انکار خو صرف د عناد په وجه کوي د لته دا خبره هم د فکر کولو وړ ده چې د پوره او مکمل پیژندګلوی لپاره د زامنو مثال ورکول سوی دی د مور او پلار مثال نه دی ورکول سوی او حال دا دی چې سړی خپل مور او پلار هم ښه پیژني وجه د دې خبري دا ده چې د زامنو پیژندل د مور او پلار د پیژندلو په نسبت ډیر زیات دی ځکه چې انسانان خپل زامن د پیدا کیدلو د وخت څخه په خپلو لاسونو پالي د دوی د بدن داسې حصه کیدای نه سي چې هغه د مور او پلار د نظر څخه غایبه پاته سوی وي الــخ.
(معارف القرآن ج ۱ پ ۲ ص ۲۷)

ع ١٧

الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ ۚ وَإِنَّهُ لَلْحَقُّ مِنْ رَّبِّكَ ۗ وَمَا اللّٰهُ

الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ	وَإِنَّهُ	لَلْحَقُّ	مِنْ	رَّبِّكَ	وَ	مَا	اللّٰهُ
د مسجد الحرام	او بيشكه! دا گرځيدل خامخا	حق دی	د طرفه	درب ستا	او	نه دی	الله

د مسجد حرام (په لمانځه كښى) او بيشكه! دا مخ گرځيدل كعبى ته خامخا حق دى، د طرفه څخه د رب ستا او نه دى الله

بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُوْنَ ﴿١٤٩﴾ وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ

بِغَافِلٍ	عَمَّا	تَعْمَلُوْنَ	وَمِنْ حَيْثُ	خَرَجْتَ	فَوَلِّ
بى خبر	دهغه څخه	چى تاسى يئ كوئ	او د هر ځاى څخه	چى ووزى ته (محمده!)	نو وگرځوه ته

بى خبر د هغه شئ څخه چى تاسى يئ كوئ. او د هر ځايه (په هر وخت كښى) چى ووزى ته (اى! محمده!) نو وگرځوه ته

وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ ۗ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ

وَجْهَكَ	شَطْرَ	الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ	وَحَيْثُ مَا	كُنْتُمْ
مخ خپل	په لورى	د مسجد الحرام	او په هر هغه ځاى كښى	چى ياست تاسى

مخ خپل په لورى د مسجد الحرام (په لمانځه كښى) او په هر ځاى (او هر وخت كښى) چى ياست (اى! مؤمنانو)

فَوَلُّوْا وُجُوْهَكُمْ شَطْرَهٗ ۙ لِئَلَّا يَكُوْنَ لِلنَّاسِ

فَوَلُّوْا	وُجُوْهَكُمْ	شَطْرَهٗ	لِئَلَّا يَكُوْنَ	لِلنَّاسِ
پس وگرځوى	مخونه خپل	په لورى د هغى (كعبى)	د دى دپاره چى نه وى	خلكو ته

نو وگرځوئ (تاسى) مخونه خپل په لورى د هغى (كعبى) د دى دپاره چى نه وى خلكو ته (يهودانو او مشركانو ته)

عَلَيْكُمْ حُجَّةٌ ۙ إِلَّا الَّذِيْنَ ظَلَمُوْا مِنْهُمْ ۚ فَلَا تَخْشَوْهُمْ

عَلَيْكُمْ	حُجَّةٌ	إِلَّا	الَّذِيْنَ	ظَلَمُوْا	مِنْهُمْ	فَلَا تَخْشَوْهُمْ
پر تاسو	اعتراض	مگر	دهغو كسانو	چى ظالمان دى	له دوى څخه	پس مه بيريږئ د دوى څخه

پر تاسى هيڅ اعتراض مگر (اعتراض) د هغو كسانو چى ظالمان دى له دوى څخه نو مه بيريږئ له (اعتراضو) د دوى څخه

وَاخْشَوْنِيْ ۚ وَلِأُتِمَّ نِعْمَتِيْ عَلَيْكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَهْتَدُوْنَ ﴿١٥٠﴾

وَاخْشَوْنِيْ	وَلِأُتِمَّ	نِعْمَتِيْ	عَلَيْكُمْ	وَلَعَلَّكُمْ	تَهْتَدُوْنَ
او وبيريږئ زما څخه	او دپاره د دى چى زه پوره كړم	نعمت زما	پر تاسو باندى	او دپاره د دى چى تاسى	لار پيدا كړئ

او وبيريږئ زما څخه او دپاره د دى چى زه پوره كړم نعمت خپل پر تاسو باندى، او دپاره د دى چى تاسى لار پيدا كړئ.

لِئَلَّا يَكُوْنَ لِلنَّاسِ عَلَيْكُمْ حُجَّةٌ ۙ يعني كعبې ته مخ گرځول ددې لپاره دي چي په تورات كښي ذكر سوي وه : چي د حضرت ابراهيم عليه السلام قبله بيت الحرام دی او دآخري زمانې نبي كريم ﷺ ته به هم دهغه پر لورې دمخ گرځولو حكم كيږي كه په محمد ﷺ باندي دقبلې د تحويل حكم كيږي نو يهوديانو به خا مخا پر دوی الزام اړاوه له بل طرفه به دمكې مشركينو داسي ويل دحضرت ابراهيم عليه السلام قبله خو كعبه نه وه دا نبي چي دابراهيمي دين دعواه كوي نود هغه دقبلې څخه ولي مخالفت كوي نو اوس چي دقبلې دگرځيدلو حكم راغی دوی دواړو فرقوته سوال او اعتراض پاته نه سو مگر بې انصافه خلگ اوس هم پر تاسي باندي په څه ناڅه الزام اړولو كښي بوخت دي مثلا قريشو به ويل چي مسلمانانو ته زموږ دقبلې حقانيت اوس وربښكاره سو چي غور يې وكړی او آهسته آهسته به زموږ نور حكمونه هم مني نو الله جل جلاله فرمايی چي دداسي بې انصافه خلگو داعتراضاتو هيڅ پرواه هم مه كوی او تل زما دحكمونو تابع اوسی.
(تفسير كابلي ج١ص١٠۴)

كَمَآ اَرۡسَلۡنَا فِيۡكُمۡ رَسُوۡلًا مِّنۡكُمۡ يَتۡلُوۡا عَلَيۡكُمۡ

كَمَآ اَرۡسَلۡنَا	فِيۡكُمۡ	رَسُوۡلًا	مِّنۡكُمۡ	يَتۡلُوۡا	عَلَيۡكُمۡ
لکه څنګه چې لیږلی دی موږ	په تاسی کښې	رسول	ستاسو څخه	چې وو ایی	تاسو ته

لکه څنګه چې لیږلی دی موږ په تاسی کښې رسو ل (له جنس) ستاسو څخه (لپاره د اتمام د نعمت خپل) چې وو ایی تاسو ته

اٰيٰتِنَا وَيُزَكِّيۡكُمۡ وَيُعَلِّمُكُمُ الۡكِتٰبَ وَالۡحِكۡمَةَ

اٰيٰتِنَا	وَيُزَكِّيۡكُمۡ	وَيُعَلِّمُكُمُ	الۡكِتٰبَ	وَالۡحِكۡمَةَ
ایاتونه زموږ	او پاکوی تاسی	او ښیئ تاسو ته	کتاب	او احکام

ایاتونه (قرآن) زموږ او پاکوی تاسی (له کفره) او ښیئ تاسو ته کتاب (قرآن او حلال او حرام) او احکام (حکمونه)

وَيُعَلِّمُكُمۡ مَّا لَمۡ تَكُوۡنُوۡا تَعۡلَمُوۡنَ ۝١٥١ فَاذۡكُرُوۡنِيۡٓ

وَيُعَلِّمُكُمۡ	مَّا لَمۡ تَكُوۡنُوۡا	تَعۡلَمُوۡنَ	فَاذۡكُرُوۡنِيۡٓ
او ښیئ تاسو ته	هغه چې نه وئ تاسی	چې پری پوهیدای	پس یاد کړی (تاسی) ما

او ښیئ تاسو ته هغه شیان چې نه واست تاسی په هغه باندی پوهیدای. نو یاد کړی تاسی ما (په قلبی او بدنی طاعت سره)

ع ۱۸ ۵ ۲

اَذۡكُرۡكُمۡ وَاشۡكُرُوۡا لِيۡ وَلَا تَكۡفُرُوۡنِ ۝١٥٢ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيۡنَ

اَذۡكُرۡكُمۡ	وَاشۡكُرُوۡا لِيۡ	وَ	لَا تَكۡفُرُوۡنِ	يٰٓاَيُّهَا	الَّذِيۡنَ
زه به هم یاد کړم تاسی	او شکر وباسئ ما ته	او	مه کافران کیږی پر ما باندی	ای!	هغه کسانو

(نو) زه به هم یاد کړم تاسی (په ثواب سره) او شکر وباسئ! ماته، او مه کافران کیږی پر ما باندی. ای! هغه کسانو

اٰمَنُوا اسۡتَعِيۡنُوۡا بِالصَّبۡرِ وَالصَّلٰوةِ ؕ اِنَّ اللّٰهَ

اٰمَنُوا	اسۡتَعِيۡنُوۡا	بِالصَّبۡرِ	وَالصَّلٰوةِ	اِنَّ	اللّٰهَ
چې ایمان یې راوړی دی	کومک وغواړئ	په صبر سره	او په لمانځه سره	بیشکه!	الله

چې ایمان یې راوړی دی کومک (مرسته) وغواړئ (تاسی د الله څخه) په صبر سره او په لمانځه سره بیشکه چې الله

مَعَ الصّٰبِرِيۡنَ ۝١٥٣ وَلَا تَقُوۡلُوۡا لِمَنۡ يُّقۡتَلُ فِيۡ سَبِيۡلِ اللّٰهِ

مَعَ الصّٰبِرِيۡنَ	وَلَا تَقُوۡلُوۡا	لِمَنۡ	يُّقۡتَلُ	فِيۡ سَبِيۡلِ	اللّٰهِ
د صبر کوونکو سره دی	او مه وایاست تاسی	هغه چاته	چې ووژل سی	په لاره	د الله کښې

د صبر کوونکو سره دی. او مه وایاست تاسی هغه چاته چې ووژل سی په لاره د الله (په جهاد کښې)

فَاذۡكُرُوۡنِيۡٓ اَذۡكُرۡكُمۡ

دذکر اصلي معنی یادول دي چې دهغه تعلق دزړه سره دی: په ژبې سره ذکر کولو ته هم ذکر په دې وجه ویل کیږي چې ژبه دزړه ترجماني کوي او ددې څخه معلومه سوه چې دژبې ذکر هغه وخت معتبر دی چې دهغه سره په زړه کې هم دالله ﷻ یادول وي مولانا رومي رحمة الله علیه په دې اړوند فرمایي (برزبان تسبیح در دل گاوخر — این چنین تسبیح کي دارد اثر) لیکن ددې سره دا هم یاد لرل پکار دي چې که چیري یو سړی په ژبه سره په ذکر او تسبیح کي مشغول وي نو داهم دفایدې څخه خالي نه دی حضرت ابو عثمان رحمة الله علیه ته چا ددغه رنګ حالت شکایت وکړی چې موږ خو په ژبه باندي ذکر کوو لیکن په زړو کښي ددې هیڅ قسم خوږوالی نه احساسوو ده ورته وفرمایل پر دې باندي هم دالله شکر کوه چې هغه ستا یو اندام یعني ژبه په خپل طاعت کښي اخته کړیده او دالله ﷻ دذکر فضیلتونه خو بیخي ډیر دي او دایو لوی فضیلت په تر ټولوغټ دی چې کم بنده الله ﷻ یادوي الله ﷻ هغه لره یادوي.

(معارف القرآن ج ۱ پ ۲ ص ۳۲)

اَمۡوَاتٌ ؕ بَلۡ اَحۡيَآءٌ وَّلٰكِنۡ لَّا تَشۡعُرُوۡنَ ﴿١٥٤﴾ وَلَنَبۡلُوَنَّكُمۡ

اَمۡوَاتٌ	بَلۡ	اَحۡيَآءٌ	وَّلٰكِنۡ	لَّا تَشۡعُرُوۡنَ	وَلَنَبۡلُوَنَّكُمۡ
چي مړه دي	بلکه	ژوندي دي	و ليکن	تاسي نه پوهيږئ	او خامخا موږ امتحانوو تاسي

چي مړه دي (دوی مړه نه دي) بلکه ژوندي دي وليکن تاسي نه پوهيږئ (د دوی په ژوند). او خامخا موږ ازمويو تاسي

بِشَيۡءٍ مِّنَ الۡخَوۡفِ وَالۡجُوۡعِ وَنَقۡصٍ مِّنَ الۡاَمۡوَالِ

بِشَيۡءٍ	مِّنَ الۡخَوۡفِ	وَالۡجُوۡعِ	وَنَقۡصٍ	مِّنَ الۡاَمۡوَالِ
په يوه شئ	(د دښمن) د ييرې	او د لوږې (قحط)	او د کموالي	د مالونو (په راز راز آفتونو سره)

په يوه شئ چي هغه عبادت دی، (د دښمن) په ييرې او په لوږې (قحطي) سره، او د کموالي د مالونو (په راز راز آفتونو سره)

وَالۡاَنۡفُسِ وَالثَّمَرٰتِ ؕ وَبَشِّرِ الصّٰبِرِيۡنَ ﴿١٥٥﴾

وَالۡاَنۡفُسِ	وَالثَّمَرٰتِ	وَبَشِّرِ	الصّٰبِرِيۡنَ
او په نفسونو (په قتل، مرض او نورو)	او په ميوو (په آفتونو سره)	او زيرئ ورکړه	صبر کوونکو ته

او د نفسونو (په قتل، مرض) او د ميوو (په آسماني او ځمکني آفتونو سره) او زيرئ ورکړه صبر کوونکو ته (په جنت سره)

الَّذِيۡنَ اِذَآ اَصَابَتۡهُمۡ مُّصِيۡبَةٌ ۙ قَالُوۡۤا اِنَّا لِلّٰهِ

الَّذِيۡنَ	اِذَآ	اَصَابَتۡهُمۡ	مُّصِيۡبَةٌ	قَالُوۡۤا	اِنَّا	لِلّٰهِ
هغه کسان	کله چي	وررسيږي دوی ته	څه مصيبت	وايي دوی	بيشکه! موږ	د الله يو

هغه کسان (دي) کله چي وررسيږي دوی ته مصيبت، نو وايي دوی بيشکه! موږ (مملوک) د الله يو

وَاِنَّاۤ اِلَيۡهِ رٰجِعُوۡنَ ﴿١٥٦﴾ اُولٰٓئِكَ عَلَيۡهِمۡ صَلَوٰتٌ مِّنۡ

وَاِنَّاۤ	اِلَيۡهِ	رٰجِعُوۡنَ	اُولٰٓئِكَ	عَلَيۡهِمۡ	صَلَوٰتٌ	مِّنۡ
او بيشکه! موږ	هم ده ته (الله ته)	بيا ورتلونکي يو	دغه کسان	پر هم دوی دی	عنايتونه (بخښنې)	د طرف څخه

او بيشکه! موږ هم ده (الله) ته بيا ورتلونکي يو (په آخرت کښې). دغه کسان پر هم دوی دی مهربانيانې د طرف څخه

رَّبِّهِمۡ وَرَحۡمَةٌ ۟ وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الۡمُهۡتَدُوۡنَ ﴿١٥٧﴾ اِنَّ الصَّفَا

رَّبِّهِمۡ	وَرَحۡمَةٌ	وَاُولٰٓئِكَ	هُمُ	الۡمُهۡتَدُوۡنَ	اِنَّ	الصَّفَا
د رب د دوی	او رحمت دی	او دغه کسان	هم دوی دی	سمه لار پيدا کوونکی	بيشکه!	صفا

د رب د دوی او مهرباني ده، او دغه کسان هم دوی دی سمه لار پيدا کوونکی. بيشکه! صفا

وَبَشِّرِ الصّٰبِرِيۡنَ دالله ﷻ دطرفه څخه په بندګانو چي کم امتحانونه کيږي دهغه حقيقت او بيان

د(واذبتلى ابراهيم ربه) په تفسيرکښي تير سوی دی او دحوادثو او دغمو دراتلو څخه مخکي ددوی خبر ورکولو فايده داسوه چي صبر کول آسانه کيږي او که چيري داسي نه سي نو په ناڅاپه صدمې سره زياته پريشاني راځي او دا خطاب ټول امت ته دی نو ټولو ته پوهيدل په کار دي چي دنيا د تکليفونو ځای دی او په دې وجه ددې ځای حوادث عجيب او غريب بايدونه ګڼل سي که داسي وي نو بي صبري به راځي او کله چي داخلګ يوازي دصبر په عمل کښي سره مشترک دي ټوله نو په دې وجه ددوی بدله هم مشترکه سوه چي هغه عام رحمت دی او ددغه عام رحمت وعده يوازي پر صبر باندي سويده او هر کله چي دهر صبر کوونکي دصبر مقدار جلا جلا دی نو ددغه جلاوالي بدله به هم په جلا جلا مهربانيو سره وي لکه په دنيا کي چي دانعامونو دورکولو پر موقع دخوراک دعوت عام وي ليکن روپی او جوړې هر يوه ته دخدمت او حيثيت پر قدر ور کول کيږي.

(معارف القرآن ج١ پ ٢ ص٣٩)

وَالۡمَرۡوَةَ مِنۡ شَعَآئِرِ اللّٰهِ ۚ فَمَنۡ حَجَّ الۡبَيۡتَ اَوِ اعۡتَمَرَ

وَالۡمَرۡوَةَ	مِنۡ شَعَآئِرِ اللّٰهِ	فَمَنۡ	حَجَّ	الۡبَيۡتَ	اَوِ اعۡتَمَرَ
او مروه	له نخښو څخه دالله دي	پس هغه څوک	چې حج وکړي	د بيت (الله تعالى)	يا عمره وکړي

او مروه (چې په مکه کښې دوه غرونه دي) د نخښو (د عبادته) څخه د الله دي، پس هغه څوک چې حج وکړي د بيت الله يا د عمرې

فَلَا جُنَاحَ عَلَيۡهِ اَنۡ يَّطَّوَّفَ بِهِمَا ؕ وَمَنۡ تَطَوَّعَ

فَلَا	جُنَاحَ	عَلَيۡهِ	اَنۡ	يَّطَّوَّفَ	بِهِمَا	وَمَنۡ	تَطَوَّعَ
پس نشته	ګناه	پر ده باندې	داچې	طواف وکړي	په دې دواړو	او هغه څوک	چې پخپله خوښه وکړي

پس نشته هيڅ ګناه پر ده باندې (په دې کښې) داچې طواف وکړي په دې دواړو، او هغه څوک چې وکړي پخپله خوښه

خَيۡرًا ۙ فَاِنَّ اللّٰهَ شَاكِرٌ عَلِيۡمٌ ﴿۱۵۸﴾ اِنَّ الَّذِيۡنَ يَكۡتُمُوۡنَ

خَيۡرًا	فَاِنَّ	اللّٰهَ	شَاكِرٌ	عَلِيۡمٌ	اِنَّ	الَّذِيۡنَ	يَكۡتُمُوۡنَ
نيکي	پس بيشکه!	الله	شکر قبلوونکی	ښه عالم دی	بيشکه!	هغه کسان	چې پټوي

نيکي پس بيشکه! الله شکر قبلوونکی (ډير قدر دان) ښه عالم دی. بيشکه! هغه کسان چې پټوي (دوی د خلکو څخه)

مَآ اَنۡزَلۡنَا مِنَ الۡبَيِّنٰتِ وَالۡهُدٰى مِنۡۢ بَعۡدِ مَا بَيَّنّٰهُ

مَآ اَنۡزَلۡنَا	مِنَ الۡبَيِّنٰتِ	وَالۡهُدٰى	مِنۡۢ بَعۡدِ	مَا	بَيَّنّٰهُ
هغه چې نازل کړي دي موږ	د ښکاره وو (دلايلو) څخه	او د هدايت (خبرې)	وروسته تر	هغه	چې بيان کړې دی موږ هغه

هغه شئ چې نازل کړي دي موږ د ښکاره وو (احکامو) څخه، او د هدايت (خبرې) وروسته تر هغه چې بيان کړې دی موږ هغه

لِلنَّاسِ فِي الۡكِتٰبِ ۙ اُولٰٓئِكَ يَلۡعَنُهُمُ اللّٰهُ وَيَلۡعَنُهُمُ

لِلنَّاسِ	فِي الۡكِتٰبِ	اُولٰٓئِكَ	يَلۡعَنُهُمُ	اللّٰهُ	وَيَلۡعَنُهُمُ
د پاره د خلکو	په کتاب کښې	دغه کسان چې دي	لعنت کوي پر دوی باندې	الله	او لعنت کوي پر دوی باندې

د پاره د خلکو (بني اسرائيلو) په کتاب (تورات) کښې، دغه کسان چې دي لعنت کوي پر دوی باندې الله او لعنت کوي پر دوی باندې

اللّٰعِنُوۡنَ ﴿۱۵۹﴾ اِلَّا الَّذِيۡنَ تَابُوۡا وَاَصۡلَحُوۡا وَبَيَّنُوۡا

اللّٰعِنُوۡنَ	اِلَّا	الَّذِيۡنَ	تَابُوۡا	وَاَصۡلَحُوۡا	وَبَيَّنُوۡا
لعنت ويونکي	مګر	هغه کسان چې	توبه يې وکړل	او نيک يې کړې عمل خپل	او بيان يې کړه (حقه خبره)

لعنت ويونکي، مګر هغه کسان چې بيرته وګرځيدل (له شرکه) او نيک يې کړې عمل خپل او بيان يې کړه (حقه خبره)

فَلَا جُنَاحَ عَلَيۡهِ اَنۡ يَّطَّوَّفَ بِهِمَا.. دځينو الفاظو تشريح: شعائر الله **شعائر جمع دشعيرة ده** او دشعيرة معنى ده علامه او دشعائر الله څخه مراد هغه عملونه دي چې کم الله ﷻ ددين دپاره علامې مقررې کړي دي: دحج لفظي معنى ده قصد کول او دقرآن کريم او سنت رسول په اصطلاح او ژبه کښې کې دخانه کعبې زيارت کول او هلته خاص عملونو اداکولوته حج ويل کيږي. **دصفاء او مروه په مابين کښې سعی کول دامام ابو حنيفه رحمه الله په مذهب کښې واجب ده:** دعمرې لفظي معنى ده زيارت کول او دشرع په ژبه کښې مسجد حرام ته حاضريدل او پر هغې طواف کولو او سعی کولو ته عمره وايي دحج عمرې او دسعی کولو طريقې دفقهي په کتابونو کې ذکردي: پاته سو سعی کول دامام احمد رحمه الله په نزد مستحب يا سنت ده او دامام مالک رحمه الله او امام شافعي رحمه الله په نزد فرض ده او دامام ابو حنيفه رحمه الله په نزدداسي واجب دي چي په پريښوولو سره يې يو پسه يا بزه ذبح کول او حلالول لازميږي چي دم ورته وايي. (معارف القرآن ج ۱ پ ۲ ص ۴۱)

فَاُولٰٓئِكَ اَتُوْبُ عَلَيْهِمْ ۚ وَاَنَا التَّوَّابُ الرَّحِيْمُ ﴿۱۶۰﴾ اِنَّ

فَاُولٰٓئِكَ	اَتُوْبُ	عَلَيْهِمْ	وَاَنَا	التَّوَّابُ	الرَّحِيْمُ	اِنَّ
پس دغه کسان دي	چې توبه يې قبلوم	د هغوی	او هم دا زه يم	ښه توبه قبلوونکی	پوره رحم لرونکی	بيشکه!

نو دغه کسان دي چې رجوع به وکړم زه په رحمت سره په دوی باندې او همدا زه ښه توبه قبلوونکی پوره رحم لرونکی يم. بيشکه!

الَّذِيْنَ كَفَرُوْا وَمَاتُوْا وَهُمْ كُفَّارٌ اُولٰٓئِكَ عَلَيْهِمْ

الَّذِيْنَ	كَفَرُوْا	وَمَاتُوْا	وَهُمْ	كُفَّارٌ	اُولٰٓئِكَ	عَلَيْهِمْ
هغه کسان	چې کافران سوي دي	او مړه سوي دي	او دوی	کافران وه (د مرګ په وخت)	دغه کسان	پر دوی باندې (دی)

هغه کسان چې کافران سوي او مړه سوي دي او حال دا چې دوی کافران وه (په وخت د مرګ) پر دغو کسانو باندې دی

لَعْنَةُ اللّٰهِ وَالْمَلٰٓئِكَةِ وَالنَّاسِ اَجْمَعِيْنَ ﴿۱۶۱﴾ خٰلِدِيْنَ فِيْهَا ۚ

لَعْنَةُ	اللّٰهِ	وَالْمَلٰٓئِكَةِ	وَالنَّاسِ	اَجْمَعِيْنَ	خٰلِدِيْنَ	فِيْهَا
لعنت	د الله	او د ملائيکو	او د خلکو	د ټولو	هميشه به وي دوی	په دې (لعنت کښې)

لعنت د الله او (لعنت) د ملائيکو او (لعنت) د ټولو خلکو. حال دا چې هميشه به وي دوی په دې لعنت (يا اور) کښې

لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنْظَرُوْنَ ﴿۱۶۲﴾

لَا يُخَفَّفُ	عَنْهُمُ	الْعَذَابُ	وَلَا هُمْ	يُنْظَرُوْنَ
سپک به نه سي	د دوی څخه	عذاب	او نه به دوی (ته)	مهلت ورکړ سي

سپک به نه سي د دوی څخه عذاب او نه به هم دوی ته مهلت ورکړل سي. (د توبې، يا به په رحمت سره ورته ونه کتل سي)

وَاِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَّاحِدٌ ۚ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الرَّحْمٰنُ الرَّحِيْمُ ﴿۱۶۳﴾ ع

ع ۱۹ ۳

وَاِلٰهُكُمْ	اِلٰهٌ	وَّاحِدٌ	لَآ	اِلٰهَ	اِلَّا هُوَ	الرَّحْمٰنُ	الرَّحِيْمُ
او معبود د ستاسې	معبود	يو دی	نشته	بل څوک (لايق د عبادت)	مګر هم دی	ډير مهربان	پوره رحم لرونکئ دی

او معبود ستاسې معبود يو دی نشته بل څوک لايق د عبادت مګر هم دی خورا (ډير) مهربان پوره رحم لرونکئ دی.

اِنَّ فِيْ خَلْقِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَاخْتِلَافِ الَّيْلِ

اِنَّ	فِيْ	خَلْقِ	السَّمٰوٰتِ	وَالْاَرْضِ	وَاخْتِلَافِ	الَّيْلِ
بيشکه!	په	پيدا کولو	د آسمانو	او ځمکی کښې	او په تلو راتلو	د شپې

بيشکه! په پيدا کولو د آسمانو او (په پيدا کولو) د ځمکې کښې او په اختلاف (تلو راتلو) د شپې

اُولٰٓئِكَ عَلَيْهِمْ لَعْنَةُ اللّٰهِ
علماء کرامو د (وماتوا وهم کفار) د لفظ څخه دا مسئله را ايستلې ده:
چې د کم کافر پر کفر باندې د مړ کيدو يقين چا ته حاصل نه وي نو پر هغه باندې لعنت ويل نه دی جايز او کله چې مونږ ته د چا د خاتمې حالت نه دی معلوم په يقين سره نو په دې وجه د يوه کافر نوم اخيستل او بيا پر هغه باندې لعنت ويل رواه نه دي او نبي کريم ﷺ چې د کومو کافرانو نومونه اخيستي وه او لعنت يې پر ويلی وونو دا هغه ته د وحې په ذريعه ورښوول سوې وه چې دوی به د کفر پر حالت مري البته پر عامو کافرانو ظالمانو بغير د نوم د اخيستلو څخه لعنت ويل صحيح دی: ددې څخه دا هم معلومه سوه چې کله د لعنت معامله دومره سخته ده چې دا پر يوه کافر باندې هم تر هغه وخته ويل نه دی رواه چې تر څو پورې په يقين سره معلومه نه وي چې دی پر کفر باندې مري که يا؟ نو پر يو مسلمان باندې يا پر يوه حيوان باندې لعنت ويل به څنګه رواسي؟ عوام او خاص بيا ښځې په دې معامله کښې ډيرې مبتلا دي.
(معارف لقرآن ج ۱ پ ۲ ص ۴۶)

لَاٰيٰتٍ لِّقَوْمٍ يَّعْقِلُوْنَ
د الله ﷻ توحيد او يووالى په مختلفو حيثيتونو سره ثابت دى: مثلا هغه ذات يودى په مخلوقاتو كښې دده څوک نظير او مثال نشته او نه څوک دده برابر دى نو په دې وجه هغه ددې حقدار دى چې هغه ته يو وويل سي (دوهم) په دې حيثيت چې هغه يو دى دعبادت په حقدارى كښې يعنې دده څخه ماسواه بل څوک دعبادت مستحق نه دى (دريم) په دې حيثيت چې هغه يو دى يعنې اجزاء په نسته هغه داجزاوو او اندامونو څخه پاک دى او نه دهغه تقسيم ويش او تجزيه كيداى سي (څلورم) هغه يو دى په دې حيثيت يعنې په خپل ازلي كيدلو كښې يو دى هغه وخت هم موجود وو كله چې هيڅ شى موجود نه وو او هغه وخت به هم وي چې كله څه شى موجود پاتـه نـه سي نو پـه دې وجـه هغـه ددې حقـداره دى چـي ورتـه واحد وويل سي دواحد پـه لفظ كښې دا ټول حيثيتونه دتوحيد پراته دي دغـه بيـان مفتـي شفيع رحمة الله عليه په معارف القرآن كښې نقل كړى دى تفصيل نور هم هلتـه كـتلاى سـي.
(معارف القرآن ج ۱ پ ۲ ص ۴۱)

وَالنَّهَارِ وَالْفُلْكِ الَّتِيْ تَجْرِيْ فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنْفَعُ

وَالنَّهَارِ	وَالْفُلْكِ	الَّتِيْ	تَجْرِيْ	فِي الْبَحْرِ	بِمَا	يَنْفَعُ
او دورځى كښې	او په كشتيو كښې	هغه چې	روانى وى	په درياب كښې	په هغه سره	چې فائده رسوى

او د ورځى كښې (چې لنډى او اوږدى دى) او په كشتيو كښې هغه كشتى چې روانى وى په درياب كښې دپاره د دى چې فائده رسوى

النَّاسَ وَمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ مِنَ السَّمَآءِ مِنْ مَّآءٍ فَاَحْيَا

النَّاسَ	وَمَآ	اَنْزَلَ	اللّٰهُ	مِنَ السَّمَآءِ	مِنْ مَّآءٍ	فَاَحْيَا
خلكوته	او هغه څه چې	نازل كړى دى	الله	د طرفه څخه د آسمانه	د اوبو څخه	نو ژوندى (زرغونه) كړى يئ ده

خلكوته او هغه څه چې نازل كړي دى الله له طرفه څخه د آسمان او به پس ژوندى (زرغونه) كړى يئ ده

بِهِ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيْهَا مِنْ كُلِّ دَآبَّةٍ

بِهِ	الْاَرْضَ	بَعْدَ	مَوْتِهَا	وَبَثَّ	فِيْهَا	مِنْ كُلِّ دَآبَّةٍ
په هغه (اوبو) سره	مځكه	وروسته د	مرګه د هغى	او هوارى كړى يئ دى	په دى مځكه كښى	د هر قسمه حيواناتو څخه

په هغه اوبو سره مځكه وروسته د مرګه (وچوالى) د هغى او پاشلى يئ دى په دى مځكه كښى دهر قسمه حيواناتو څخه

وَّتَصْرِيْفِ الرِّيٰحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِ بَيْنَ السَّمَآءِ

وَّتَصْرِيْفِ	الرِّيٰحِ	وَالسَّحَابِ	الْمُسَخَّرِ	بَيْنَ	السَّمَآءِ
او په ګرځولو	د بادو كښى	او په وريځو كښى	چې مسخره كړل سوى ده	په مينځ	د آسمان

او په ګرځولو د بادو كښى او په وريځو كښى چې مسخره كړل سوى ده په مينځ د آسمان

وَالْاَرْضِ لَاٰيٰتٍ لِّقَوْمٍ يَّعْقِلُوْنَ ﴿۱۶۴﴾ وَمِنَ النَّاسِ

وَالْاَرْضِ	لَاٰيٰتٍ	لِّقَوْمٍ	يَّعْقِلُوْنَ	وَمِنَ النَّاسِ
او د مځكى كښى	خامخا دليلونه دى	د پاره د هغه قوم	چې دعقل خاوندان دى	او ځينى د خلكو

او د مځكى كښى خامخا دليلونه دى (په وحدانيت باندى) دپاره دهغه قوم چې د عقل خاوندان دى او ځينى د خلكو

مَنْ يَّتَّخِذُ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ اَنْدَادًا يُّحِبُّوْنَهُمْ كَحُبِّ اللّٰهِ

مَنْ	يَّتَّخِذُ	مِنْ دُوْنِ	اللّٰهِ	اَنْدَادًا	يُّحِبُّوْنَهُمْ	كَحُبِّ	اللّٰهِ
هغه دى	چې نيسى	بى له	الله څخه	شريكان	چې مينه كوى دوى د هغو سره	په شان د مينى	د الله

هغه څوک دى چې نيسى بى له الله څخه شريكان (په عبادت كښى)، چې مينه كوى دوى د هغو سره په شان د مينى د الله

وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اَشَدُّ حُبًّا لِّلّٰهِ ؕ وَلَوْ يَرَى الَّذِيْنَ ظَلَمُوْٓا

وَالَّذِيْنَ	اٰمَنُوْٓا	اَشَدُّ	حُبًّا	لِّلّٰهِ	وَلَوْ يَرَى	الَّذِيْنَ	ظَلَمُوْٓا
او هغه کسان	چي ایمان یئ راوړی دی	ډیر زیاته ده	مینه د هغوی	د الله سره	او که ووینی	هغه کسان	چي ظلم یي کړی دی

او هغه کسان چي ایمان یئ راوړی دی ډیر ټینګ دی له جهته د مینی د الله سره او که ووینی هغه کسان چي ظلم یی کړی دی

اِذْ يَرَوْنَ الْعَذَابَ ۙ اَنَّ الْقُوَّةَ لِلّٰهِ جَمِيْعًا ۙ وَّاَنَّ اللّٰهَ

اِذْ يَرَوْنَ	الْعَذَابَ	اَنَّ	الْقُوَّةَ	لِلّٰهِ	جَمِيْعًا	وَّاَنَّ	اللّٰهَ
کله چي ووینی دوی	عذاب	بیشکه!	قوت	خاص الله لره دی	ټول	او بیشکه!	الله

(په خپلو نفسونو) په هغه وخت کښی چي ووینی دوی عذاب چي بیشکه! قوت (طاقت) ټول خاص د الله دپاره دی، او بیشکه! الله

شَدِيْدُ الْعَذَابِ ﴿١٦٥﴾ اِذْ تَبَرَّاَ الَّذِيْنَ اتُّبِعُوْا

شَدِيْدُ	الْعَذَابِ	اِذْ	تَبَرَّاَ	الَّذِيْنَ	اتُّبِعُوْا
سخت	عذاب ورکوونکی دی	کله چي	بیزاره سی	هغه کسان	دکومو چي پیروی سوی وه

سخت عذاب ورکوونکی دی. کله چي بیزاره سی هغه کسان چي متبوعان (مشران) دی

مِنَ الَّذِيْنَ اتَّبَعُوْا وَرَاَوُا الْعَذَابَ وَتَقَطَّعَتْ بِهِمُ

مِنَ الَّذِيْنَ	اتَّبَعُوْا	وَرَاَوُا	الْعَذَابَ	وَتَقَطَّعَتْ	بِهِمُ
دهغو کسانو څخه	چي پیروی یئ کړی وه	او ووینی دوی	عذاب	او قطع سی	پر دوی باندی

دهغو کسانو څخه چي تابعان (کشران) دی او ووینی دوی عذاب او قطع (پری) سی پر دوی باندي (هغه ټول

الْاَسْبَابُ ﴿١٦٦﴾ وَقَالَ الَّذِيْنَ اتَّبَعُوْا لَوْ اَنَّ لَنَا كَرَّةً

الْاَسْبَابُ	وَقَالَ	الَّذِيْنَ	اتَّبَعُوْا	لَوْ	اَنَّ	لَنَا	كَرَّةً
اسبابونه (تعلقات)	او وایی	هغه کسان	چي تابعان وه	کاشکی	بیشکه!	وای موږ ته	بیا ورتلل

اسبابونه (دخپلوئ). او وایی (به) هغه کسان چي تابعان وه چي کاشکی وای موږ ته بیا (دنیا ته) ورتلل

فَنَتَبَرَّاَ مِنْهُمْ كَمَا تَبَرَّءُوْا مِنَّا ؕ كَذٰلِكَ يُرِيْهِمُ اللّٰهُ

فَنَتَبَرَّاَ	مِنْهُمْ	كَمَا تَبَرَّءُوْا	مِنَّا	كَذٰلِكَ	يُرِيْهِمُ	اللّٰهُ
پس بیزاره به سو موږ	د دوی څخه	لکه څنګه چي بیزاره سوی دی دوی	زموږ څخه	همدا سی	وبه ښیئ دوی ته	الله

نو بیزاره به سو موږ د دی متبوعانو څخه لکه څنګه چي بیزاره سوی دی (وه) دوی زموږ څخه. همداسی به وښیئ الله

وَّاَنَّ اللّٰهَ شَدِيْدُ الْعَذَابِ
په مخکنیو ایاتو کښي دالله ﷻ دتوحید د ثبوت اویووالي بیان وو: او اوس په دې آیت کښي د مشرکینو دغلطی او د وعیداو سزا بیان دی الله ﷻ فرمایي څه کسان هغه هم دي چي دخدای څخه علاوه نور هم دخدای شریکان ګرځوي او دوی خپل کارسازان ګڼي او ددوی سره داسي محبت کوي لکه چي دالله ﷻ سره محبت کول ضروري دي دغه حالت خو دمشرکینو دی او چي کم مومنان دي دهغوی یوازي دالله ﷻ سره ډیرمحبت دی ځکه که چیري یو مشرک ته داثا بته سي چي ماته زما دمعبود څخه څه ضرر رسیږي نو محبت به یه فورا قطع سي او مومن سره ددې چي دنفع او نقصان ورکولو عقیده یوازي پر خدای ﷻ لري لیکن بیا هم دهغه پرمحبت اوپه رضا باندي ټینګ وي اوداهم ده چي اکثره مشرکان دسخت مصیبت په وخت کښي خپل خدایان پریږدي او مومنان دایمان په حیث په مصیبت کښي هم الله ﷻ نه پریږدي او دهغه الله ﷻ څخه دهغه مصیبت دلیري کولو دعاوي کوي.
(معارف القرآن ج ۱ پ ۲ ص ۴۹)

ربع

كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلٰلًا طَيِّبًا دحل دلفظ اصلي معنى ده غوټه خلاصول: چي کم شي دانسان لپاره حلال سو نو ګواکي غوټه خلاصه سوه او پابندي ليري سوه حضرت سهل بن عبدالله رحمة الله عليه فرمايي چي خلاصي اونجات پر دروشيانو باندي ولاړ دی اول حلال خوړل دوم دفرضو اداء کول دريم درسول الله ﷺ دسنتو پيروي کول او دطيب دلفظ معنى ده پاک چي په دې کښي شرعي حلال هم داخل دي او هغه حلال هم داخل دي چي طبيعت يه هم غواړي (خطوات) دخطوة جمع ده دومره مقدار ته خطوة ويل کيږي چي ددوو قدمونو په مابين کښي فاصله ده دخطوات الشيطان څخه مراد شيطاني عملونه او کارونه دي (السوء والفحشاء) سوء هغه شی دی چي دهغه په ليدلو سره يو شريف عاقل ته غم اودردرسيږي فحشاء دبې حيايي کارته وايي ځيني علماء کرام حضرات فرمايي چي دلته دسوء څخه مراد مطلق ګناه ده او دفحشاء څخه مراد لويه ګناه ده الله جل جلاله دي موږ او تاسي دناروا او فحشاو څخه په خپل سره فضل وساتي.
(معرف القرآن ج ۱ پ ۲ ص ۵۳)

أَعْمَالَهُمْ حَسَرٰتٍ عَلَيْهِمْ ۚ وَمَا هُمْ بِخٰرِجِيْنَ مِنَ النَّارِ ﴿۱۶۷﴾

أَعْمَالَهُمْ	حَسَرٰتٍ	عَلَيْهِمْ	وَمَا	هُمْ	بِخٰرِجِيْنَ	مِنَ النَّارِ
عملونه دوی	افسوسونه دی	پر دوی باندی	او نه به وی	دوی	وتونکی	د اور څخه

(ناکاره) عملونه دوی افسوسونه دی پر دوی باندی او نه به وی دوی وتونکی د اور څخه (د دوزخ).

يٰٓأَيُّهَا النَّاسُ كُلُوْا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلٰلًا

يٰٓأَيُّهَا	النَّاسُ	كُلُوْا	مِمَّا	فِي الْأَرْضِ	حَلٰلًا
ای !	خلګو	خورئ تاسی	له ځینی هغه شیانو څخه	چی په مځکه کښی دی	حلال

ای! خلګو خورئ تاسی د هغه (شیانو څخه) چی په مځکه کښی دی حلال (بی شبهی)

طَيِّبًا ۖ وَّلَا تَتَّبِعُوْا خُطُوٰتِ الشَّيْطٰنِ ۚ إِنَّهٗ لَكُمْ عَدُوٌّ

طَيِّبًا	وَّلَا تَتَّبِعُوْا	خُطُوٰتِ	الشَّيْطٰنِ	إِنَّهٗ	لَكُمْ	عَدُوٌّ
پاک	او پیروی مه کوی تاسی	د قدمونو	دشیطان	بیشکه! هغه	ستاسو دپاره	دښمن دی

پاک. او پیروی مه کوی تاسی د قدمونو (داثر) دشیطان ، بیشکه! چی هغه شیطان ستاسو دپاره د ښمن دی

مُّبِيْنٌ ﴿۱۶۸﴾ إِنَّمَا يَأْمُرُكُمْ بِالسُّوْٓءِ وَالْفَحْشَآءِ وَأَنْ

مُّبِيْنٌ	إِنَّمَا	يَأْمُرُكُمْ	بِالسُّوْٓءِ	وَالْفَحْشَآءِ	وَ	أَنْ
ښکاره	بیشکه! همدا خبره ده	امر کوی شیطان تاسی ته	په بدکارئ	او بی حیایی سره	او	دا چی

ښکاره. بیشکه! همدا خبره ده چی حکم کوی شیطان تاسی ته په بد او قبیح کار سره ، او چی

تَقُوْلُوْا عَلَى اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُوْنَ ﴿۱۶۹﴾ وَإِذَا قِيْلَ لَهُمُ اتَّبِعُوْا

تَقُوْلُوْا	عَلَى	اللّٰهِ	مَا	لَا تَعْلَمُوْنَ	وَإِذَا	قِيْلَ	لَهُمُ	اتَّبِعُوْا
وایاست تاسی	پر	الله باندی	هغه چی	تاسی نه پری پوهیږی	او کله چی	وویل سی	دوی ته	چی پیروی وکړی تاسی

وایاست تاسی پر الله هغه خبری چی تاسی پری نه پوهیږی. او کله چی وویل سی دوی ته چی پیروی وکړی تاسی

مَآ أَنْزَلَ اللّٰهُ قَالُوْا بَلْ نَتَّبِعُ مَآ أَلْفَيْنَا عَلَيْهِ

مَآ أَنْزَلَ	اللّٰهُ	قَالُوْا	بَلْ نَتَّبِعُ	مَآ أَلْفَيْنَا	عَلَيْهِ
دهغه (حکم) چی نازل کړی دی	الله	(نو) وایی	بلکه پیروی کوو	دهغه چی پیدا کړی دی موږ	پر هغه باندی

دهغه چی نازل کړی دی الله (قرآن) ، نو وایی (دقرآن پیروی نه کوو) بلکه پیروی کوو دهغه چی پیدا کړی دی موږ پر هغه باندی

اٰبَآءَنَا ؕ اَوَلَوْ كَانَ اٰبَآؤُهُمْ لَا يَعْقِلُوْنَ شَيْـًٔا وَّ

اٰبَآءَنَا	اَوَلَوْ	كَانَ	اٰبَآؤُهُمْ	لَا يَعْقِلُوْنَ	شَيْـًٔا	وَّ
پلرونه خپل	که څه هم	وه	پلرونه د دوی	چي نه پوهيدل	په هيڅ شئ	او

پلرونه خپل که څه هم وه پلرونه د دوی چي نه پوهيدل په هيڅ شئ (د دين له احکامو څخه) او

لَا يَهْتَدُوْنَ ۝۱۷۰ وَمَثَلُ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا كَمَثَلِ الَّذِيْ

لَا يَهْتَدُوْنَ	وَمَثَلُ	الَّذِيْنَ	كَفَرُوْا	كَمَثَلِ	الَّذِيْ
نه يي لار پيدا کړې وه	او حال	د هغو کسانو	چي کافران سوي دي	لکه حال د	هغه چا دي

نه يي لار پيدا کړې وه (حق ته). او حال (د حق ته بلونکو) هغو کسانو چي کافران سوي دي لکه حال د هغه چا دي

يَنْعِقُ بِمَا لَا يَسْمَعُ اِلَّا دُعَآءً وَّنِدَآءً ؕ صُمٌّۢ بُكْمٌ عُمْيٌ

يَنْعِقُ	بِمَا	لَا يَسْمَعُ	اِلَّا دُعَآءً	وَّنِدَآءً	صُمٌّ	بُكْمٌ	عُمْيٌ
چي ناري وهي	هسي يو شي ته	چي نه اوري هيڅ	مګر تشه بلنه	او ږغ	(دوی) کاڼه دي	ګونګيان دي	ړانده دي

چي ناري وهي هسي يو شي ته چي نه اوري هيڅ مګر تشه بلنه او ږغ، دوی کاڼه دي ګونګيان دي ړانده دي

فَهُمْ لَا يَعْقِلُوْنَ ۝۱۷۱ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا كُلُوْا مِنْ

فَهُمْ	لَا يَعْقِلُوْنَ	يٰۤاَيُّهَا	الَّذِيْنَ	اٰمَنُوْا	كُلُوْا	مِنْ
پس دوی	هيڅ عقل نه لري	ای	هغه کسانو	چي ايمان يئ راوړي دي	خورئ (تاسی)	د

پس دوی هيڅ عقل نه لري (حق ته). ای هغه کسانو چي ايمان يئ راوړي دي خورئ (تاسی) د

طَيِّبٰتِ مَا رَزَقْنٰكُمْ وَاشْكُرُوْا لِلّٰهِ اِنْ كُنْتُمْ اِيَّاهُ

طَيِّبٰتِ	مَا	رَزَقْنٰكُمْ	وَاشْكُرُوْا	لِلّٰهِ	اِنْ	كُنْتُمْ	اِيَّاهُ
پاکو حلالو	هغه شيانو څخه	چي درکړي دي موږ تاسی ته	او شکر وباسئ	الله ته	که چيري	ياست تاسی	چي خاص ده ته

پاکو حلالو هغه شيانو څخه چي درکړي دي موږ تاسی ته، او شکر وباسئ الله ته، که چيري ياست تاسی چي خاص ده (الله) ته

تَعْبُدُوْنَ ۝۱۷۲ اِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ

تَعْبُدُوْنَ	اِنَّمَا	حَرَّمَ	عَلَيْكُمُ	الْمَيْتَةَ	وَالدَّمَ
عبادت کوی	بيشکه! همدا خبره ده	حرام کړی دی	پر تاسی باندی	مرداری	او ويني

عبادت کوی. بيشکه! همدا خبره ده چي حرام کړی دی (الله) په تاسی باندی (خوراک) د مرداری او ويني (بهيدونکی)

كُلُوْا مِنْ طَيِّبٰتِ مَا رَزَقْنٰكُمْ.. دحلالو د خوړلو ترغيب: په دې آياتونو کښې لکه چي څنګه دحرام خوراک څخه منع سويده نو هم دغه شان دحلالو دخوراک او پر هغه باندې دشکر داداء کولو ترغيب سوی دی اودا ځکه چي څنګه په حرام خوراک سره بداخلاقي را پيدا کيږي دعبادت خوند ختميږي اودعا نه قبليږي نودغه شان دحلال خوراک څخه يو نور راپيدا کيږي دخرابو اخلاقو څخه نفرت پيداکيږي او دښو اخلاقو څخه مينه پيداکيږي په عبادت کښې زړه لګيږي دګناه څخه زړه بيريږي دعا قبليږي دغه وجه ده چي الله ﷻ خپلو پيغمبرانو ته دا هدايت کوي (يا أيها الرسل کلوا من الطيبت واعملوا صالحا) ای پيغمبرانو خوری پاک شيان اوښه عملونه کوی په دې کښې دې خبرې ته اشاره ده چي په ښو کارونو کولو کښې دحلال رزق ډير زيات لاس دی هم دغه شان په دعا قبليدو کښې حلال خوراک ډير امداد کوي او حرام خوراک دعا دقبليدو څخه منع کوي او دا مضمون په صراحت سره په حديث شريف کښې هم راغلی دی. (معارف القرآن ج ۱ پ ۲ ص ۵۶)

وَلَحۡمَ الۡخِنۡزِيۡرِ وَمَآ اُهِلَّ بِهٖ لِغَيۡرِ اللّٰهِ ۚ فَمَنِ اضۡطُرَّ

وَلَحۡمَ	الۡخِنۡزِيۡرِ	وَمَآ اُهِلَّ	بِهٖ	لِغَيۡرِ اللّٰهِ	فَمَنِ	اضۡطُرَّ
او غوښې	دخنزير	او هر هغه (حلال کړل سوی) چې ويل سوی وی	په هغه باندی	بیله د الله نوم	پس هغه شوک	چې اړ سی

او (حرام دی خوراک) د خنزير غوښې. او په حلال کړل سوی چې ويل سوی وی په هغه باندی بیله د الله نوم، پس هغه څوک چې اړ سی

غَيۡرَ بَاغٍ وَّلَا عَادٍ فَلَاۤ اِثۡمَ عَلَيۡهِ ؕ اِنَّ اللّٰهَ غَفُوۡرٌ

غَيۡرَ بَاغٍ	وَّلَا عَادٍ	فَلَاۤ اِثۡمَ	عَلَيۡهِ	اِنَّ	اللّٰهَ	غَفُوۡرٌ
داچې نه سرکشي کوونکی	او نه تجاوز کوونکی وی	پس نسته ګناه	پر هغه باندی	بیشکه!	الله	لوی بخښونکی

(دی حرامو خوړلو ته) حال داچې نه ظلم کوونکی او نه تجاوز کوونکی وی پس نسته ګناه پر هغه باندی. بیشکه! الله لوی بخښونکی

رَّحِيۡمٌ ﴿۱۷۳﴾ اِنَّ الَّذِيۡنَ يَكۡتُمُوۡنَ مَآ اَنۡزَلَ اللّٰهُ مِنَ الۡكِتٰبِ

رَّحِيۡمٌ	اِنَّ	الَّذِيۡنَ	يَكۡتُمُوۡنَ	مَآ اَنۡزَلَ	اللّٰهُ	مِنَ الۡكِتٰبِ
پوره رحم لرونکی دی	بیشکه!	هغه کسان	چې پټوی (دوی)	هغه څه چې نازل کړی دی	الله	چې کتاب دی

پوره رحم لرونکی ذات دی. بیشکه! هغه کسان چې پټوی دوی هغه څه چې نازل کړی دی الله چې کتاب دی

وَيَشۡتَرُوۡنَ بِهٖ ثَمَنًا قَلِيۡلًا ۙ اُولٰٓـئِكَ مَا يَاۡكُلُوۡنَ

وَيَشۡتَرُوۡنَ	بِهٖ	ثَمَنًا	قَلِيۡلًا	اُولٰٓـئِكَ	مَا يَاۡكُلُوۡنَ
او آخلی	په دی سره	قیمت	لږ	دغه کسان	نه خوري

او اخلی په دی سره (دپټولو په عوض سره) لږ قیمت، نو دغه کسان (چې دحق پټوونکی دی) نه خوري

فِىۡ بُطُوۡنِهِمۡ اِلَّا النَّارَ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللّٰهُ يَوۡمَ الۡقِيٰمَةِ

فِىۡ بُطُوۡنِهِمۡ	اِلَّا	النَّارَ	وَ	لَا يُكَلِّمُهُمُ	اللّٰهُ	يَوۡمَ	الۡقِيٰمَةِ
په نسو (ګېډو) خپلو کښې	مګر	اور	او	نه به خبری وکړی د دوی سره	الله	په ورځ	د قیامت کښې

په نسو خپلو کښې مګر اور (د دوزخ) او نه به خبری وکړی له دوی سره الله په ورځ د قیامت کښې (په خوښۍ سره)

وَلَا يُزَكِّيۡهِمۡ ۖۚ وَلَهُمۡ عَذَابٌ اَلِيۡمٌ ﴿۱۷۴﴾ اُولٰٓـئِكَ الَّذِيۡنَ

وَ	لَا يُزَكِّيۡهِمۡ	وَلَهُمۡ	عَذَابٌ	اَلِيۡمٌ	اُولٰٓـئِكَ	الَّذِيۡنَ
او	نه به پاک کړی دوی	او دی د دوی دپاره	عذاب	درد ناک	دغه خلک	هغه کسان دی

او نه به پاک کړی (الله) دوی (له کفره)، او دی دوی لره عذاب درد ناک. دوی هغه کسان دی

وَلَحۡمَ الۡخِنۡزِيۡرِ وَمَآ اُهِلَّ بِهٖ لِغَيۡرِ اللّٰهِ. دریم شی چې په ایت کې حرام سوی دی هغه دخنزیر غوښه ده: په آیت کښې دخنزیر دحرام والي سره دلحم (یعني غوښې) قید ولګول سو امام قرطبي رحمة الله علیه فرمايي چې ددې څخه غرض داخبره ده چې دغوښې په ګوته کول مقصود نه دي بلکه دده ټول شیان هډوکي څرمن ویښته پلې او نورټول دامت په اجماع سره حرام دي لیکن دلحم دلفظ په زیاتولو سره ودې خبري ته اشاره ده چې خنزیر دنور و حرامو حیواناتو په شان نه دی چې هغه په ذبح کولو سره پاکیږي که څه هم خوړل یې حرام وي ځکه چې دخنزیر غوښه په ذبح کولو سره هم نه پاکیږي او خنزیر نجس العین دی (یعني په اصل کښې پلیت هم او حرام هم دی یوازې دڅرمنې دګنډلو لپاره دده دوریښتانو استعمال په حدیث کښې رواه ښوول سوی دی او حدیث شریف قرطبي په دغه الفاظو سره ذکر کړی دی (وقد روي ان رجلا سأل رسول الله ﷺ عن الخزارة بشعر الخنزير فقال لابأس بذلک) احکام القرآن للجصاص. (معارف القرآن ج ۱ پ ۲ ص ۶۱)

اشۡتَرَوُا الضَّلٰلَةَ بِالۡهُدٰی وَ الۡعَذَابَ بِالۡمَغۡفِرَةِ ۚ فَمَاۤ

اشۡتَرَوُا	الضَّلٰلَةَ	بِالۡهُدٰی	وَ الۡعَذَابَ	بِالۡمَغۡفِرَةِ	فَمَاۤ
چي اخیستی یې ده	گمراهي	په بدل د هدایت	او عذاب	په بدل د مغفرت کښې	پس څومره

چي اخيستي يې ده (غوره کړې ده) گمراهي په بدل د هدايت او عذاب په بدل د مغفرت کښې، نو څومره (ځای د تعجب دی)

اَصۡبَرَهُمۡ عَلَی النَّارِ ﴿۱۷۵﴾ ذٰلِكَ بِاَنَّ اللّٰهَ نَزَّلَ الۡكِتٰبَ

اَصۡبَرَهُمۡ	عَلَی النَّارِ	ذٰلِكَ	بِاَنَّ	اللّٰهَ	نَزَّلَ	الۡكِتٰبَ
صبر کوونکی دی دوی	پر اور باندې	دا (ځکه چي)	بیشکه!	الله	نازل کړی دی	کتاب

چي صبر کوونکی دی دوی په اور (دوزخ) کښې دا (عذاب دوی لره) ځکه دی چي بیشکه! نازل کړی دی الله کتاب

بِالۡحَقِّ ؕ وَ اِنَّ الَّذِیۡنَ اخۡتَلَفُوۡا فِی الۡكِتٰبِ لَفِیۡ شِقَاقٍۭ

بِالۡحَقِّ	وَاِنَّ	الَّذِیۡنَ	اخۡتَلَفُوۡا	فِی	الۡكِتٰبِ	لَفِیۡ شِقَاقٍ
په رښتیا سره	او بیشکه!	هغه کسان	چي اختلاف یې کړی دی	په	کتاب کښې	خامخا په مخالفت کښې دی

په رښتیا سره، او بیشکه! هغه کسان چي اختلاف یې کړی دی په کتاب کښې خامخا په مخالفت کښې دی

بَعِیۡدٍ ﴿۱۷۶﴾ لَیۡسَ الۡبِرَّ اَنۡ تُوَلُّوۡا وُجُوۡهَكُمۡ قِبَلَ

بَعِیۡدٍ	لَیۡسَ	الۡبِرَّ	اَنۡ	تُوَلُّوۡا	وُجُوۡهَكُمۡ	قِبَلَ
چي لیری دی	نه ده (یوازي دا)	نیکي	دا چي	وګرځوئ	مخونه خپل (په لمانځه کښې)	طرف ته د

چي (دحقه) لیری دی. نه ده نیکي (یوازي دا کار) چي وګرځوئ مخونه خپل (په لمانځه کښې) طرف ته د

الۡمَشۡرِقِ وَ الۡمَغۡرِبِ وَ لٰكِنَّ الۡبِرَّ مَنۡ اٰمَنَ بِاللّٰهِ

الۡمَشۡرِقِ	وَالۡمَغۡرِبِ	وَلٰكِنَّ	الۡبِرَّ	مَنۡ	اٰمَنَ	بِاللّٰهِ
مشرق	او مغرب	او لیکن	غوره نیکي	دهغه چا ده	چي ایمان یې راوړی دی	په الله سره

مشرق او مغرب، او لیکن غوره نیکي دهغه چا ده چي ایمان یې راوړی دی په الله (پاک) سره

وَ الۡیَوۡمِ الۡاٰخِرِ وَ الۡمَلٰٓئِكَةِ وَ الۡكِتٰبِ وَ النَّبِیّٖنَ ۚ وَ اٰتَی

وَالۡیَوۡمِ	الۡاٰخِرِ	وَالۡمَلٰٓئِكَةِ	وَالۡكِتٰبِ	وَالنَّبِیّٖنَ	وَاٰتَی
او په ورځ	د آخرت	او په ملائیکو	او په کتابو	او په انبیاؤ	او ورکوی

او (ایمان یې راوړی دی) په ورځ د آخرت او په (ټولو) ملائیکو او په (ټولو) کتابو او په (ټولو) انبیاؤ او ورکوی (خپل)

لَیۡسَ الۡبِرَّ اَنۡ تُوَلُّوۡا وُجُوۡهَكُمۡ قِبَلَ الۡمَشۡرِقِ

دمسلمانانو قبله دبیت المقدس پرځای بیت الله شریفه مقرره سوه: کله چي دمسلمانانو قبله دبیت المقدس پرځای بیت الله شریفه مقرره سوه نو یهود او نصارا او مشرکان چي په مسلمانانو کښي دعیب لټولو په کوشش کي اخته وه په شور او شغب سوه او قسم قسم اعتراضونه یي پر رسول الله ﷺ او پر اسلام باندي شروع کړل چي دهغه جوابونه په مخکښی آیاتونو کښي په وضاحت سره ذکر سوي دي په دې آیاتونو کښي چي اوس ذکر سوه دغه بحث په یوه خاص طریقه سره ختم سو چي دهغه بحث مطلب دادی چي تاسي دین هم په یوه خبره کښي رابند کړی دی یعني یوه خاص طرف ته په لمانځه کښي مخ کول او ګواکي په شریعت کښي بل حکم نسته اودا هم کیدای سي چي په آیت کښي خطاب یهودو او نصاراوو او مسلمانانو ټولو ته وي او غرض او مطلب یي دادی چي اصل بر او (نیکي) د الله جل جلاله دحکم په منلو کښي ده هغه چي کم طرف ته دمخ کولو حکم وکي هغه دثواب او اوصحیح کار دی او هغه منل پکار دي.

(معارف القرآن ج ۱ پ ۲ ص ۷۰)

الربع ٢١ ٥

الْمَالَ عَلٰى حُبِّهٖ ذَوِى الْقُرْبٰى وَالْيَتٰمٰى وَالْمَسٰكِيْنَ

الْمَالَ	عَلٰى حُبِّهٖ	ذَوِى	الْقُرْبٰى	وَالْيَتٰمٰى	وَالْمَسٰكِيْنَ
مال	په محبت د الله کښې	و خاوندانو ته	د خپلولی	او يتيمانو ته	او مسکينانو ته

مال په محبت (مينه) د الله (فقيرانو) خپلوانو ته او (ورکوی په محبت سره) يتيمانو ته او (ورکوی په محبت) مسکينانو ته

وَابْنَ السَّبِيْلِ وَالسَّآئِلِيْنَ وَفِى الرِّقَابِ وَاَقَامَ

وَابْنَ السَّبِيْلِ	وَالسَّآئِلِيْنَ	وَفِى	الرِّقَابِ	وَ	اَقَامَ
او مسافرانو ته	او سوالګرو ته	او په	آزادولو (دمريو) کښې	او	سم دروی

او مسافرانو ته او نادارو سوالګرو ته او په آزادولو (دمريو) کښې او سم دروی (آداء کوی)

الصَّلٰوةَ وَاٰتَى الزَّكٰوةَ وَالْمُوْفُوْنَ بِعَهْدِهِمْ اِذَا

الصَّلٰوةَ	وَاٰتَى	الزَّكٰوةَ	وَالْمُوْفُوْنَ	بِعَهْدِهِمْ	اِذَا
لمونځ	او ورکوی	زکوة	او وفا کوونکی دی	په وعدو خپلو سره	کله چې

لمونځ (خپل) او ورکوی زکوة او وفا کوونکی دی په وعدو خپلو سره کله چې

عٰهَدُوْا وَالصّٰبِرِيْنَ فِى الْبَاْسَآءِ وَالضَّرَّآءِ وَحِيْنَ

عٰهَدُوْا	وَالصّٰبِرِيْنَ	فِى الْبَاْسَآءِ	وَالضَّرَّآءِ	وَ	حِيْنَ
دوی وعده کوی	او صبر کوونکو	په سختيو کښې	او په رنځو کښې	او	په وخت د

دوی وعده کوی (له خالق يا مخلوق سره) او (صفت کوو) دصبر کوونکو په سختيو کښې او په رنځو کښې او په وخت د

الْبَاْسِ اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ صَدَقُوْا وَاُولٰٓئِكَ هُمُ

الْبَاْسِ	اُولٰٓئِكَ	الَّذِيْنَ	صَدَقُوْا	وَ	اُولٰٓئِكَ	هُمُ
جنګ کښې	دغه خلک	هغه کسان دی	چې رښتيني دی	او	دغه کسان	هم دوی دی

جنګ (په لاره د الله) کښې. دغه (ستايل سوی) کسان هغه دی چې صداقت يئ کړی دی (په دين کښې) او دغه کسان هم دوی

الْمُتَّقُوْنَ ﴿١٧٧﴾ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا كُتِبَ عَلَيْكُمُ

الْمُتَّقُوْنَ	يٰٓاَيُّهَا	الَّذِيْنَ	اٰمَنُوْا	كُتِبَ	عَلَيْكُمُ
پرهيزګاران	ای!	هغو کسانو	چې ايمان يئ راوړی دی	فرض کړل سوی دی	پر تاسی باندی

پرهيزګاران دی (ځان ساتونکی دبد و ځخه). ای! هغه کسانو چې ايمان يئ راوړی دی فرض کړل سوی ده پر تاسی باندی

وَالسَّآئِلِيْنَ وَفِى الرِّقَابِ

فايده: پر کمو خلګو باندي چي مال لګول دي مثلا ذوي القربى مساکين مسافر او سوال کوونکي او فقيران دا ټول يې په يوه انداز بيان کړه بيا يې په وَفِى الرِّقَابِ کښي د لفظ (في) په زياتولو سره دې خبري ته اشاره وکړه چي غلامانو ته په مال ورکولو کي مقصد دا نه دی چي دوی د مال مالکان سي بلکه مقصد دا دی چي دوی دي د مالکانو څخه واخيستل سي او ازادي کړل سي او تردې وروسته د وَاَقَامَ الصَّلٰوةَ وَاٰتَى الزَّكٰوةَ ذکر هم په هغه طريقه راغلی لکه چي څنګه د نورو شيانوو وړيسي چي کله دمعاملاتو ذکر وو نو په دې کښي په دبيان طريقه بدله کړه پر ځای د ماضي يې د اسم فاعل صيغه راوړه په دې کښي دې خبري ته اشاره وسوه چي د وعدې د پورا کولو عادت دې په سړي کښي د هميشه لپاره وي په اتفاقي طور سره که چيري يو سړي وعده پوره کړي نو دا خو هر کافر او فاجر هم کله کله کوي نو د دغه اتفاقي وعدې د پورا کولو هيڅ اعتبار نسته بايد دايمي وي.

(معارف القرآن ج ١ پ ٢ ص ٧٢)

اَلْقِصَاصُ فِي الْقَتْلٰى ؕ اَلْحُرُّ بِالْحُرِّ وَالْعَبْدُ بِالْعَبْدِ

اَلْقِصَاصُ	فِي	الْقَتْلٰى	اَلْحُرُّ	بِالْحُرِّ	وَالْعَبْدُ	بِالْعَبْدِ
قصاص (برابروالی)	په	وژل سوو کښې	ازاد	په ازاد باندی	او مريی	په مريی باندی

قصاص (برابروالی) په وژل سوو کښې ، اصيل په اصيل باندی (قصاصيږی)، او مريی په مريی باندی (قصاصيږی)

وَالْاُنْثٰى بِالْاُنْثٰى ؕ فَمَنْ عُفِيَ لَهٗ مِنْ اَخِيْهِ شَيْءٌ

وَالْاُنْثٰى	بِالْاُنْثٰى	فَمَنْ	عُفِيَ	لَهٗ	مِنْ اَخِيْهِ	شَيْءٌ
او ښځه	په ښځه باندی	پس هغه څوک	چې عفوه وکړی سی	ده ته	د طرفه څخه د وررور د ده	د څه شئ

او ښځه په ښځه باندی (قصاصيږی) پس هغه څوک چې عفوه وکړی سی ده ته د طرفه څخه د (اسلامی) وررور د ده څه شئ

فَاتِّبَاعٌ بِالْمَعْرُوْفِ وَاَدَآءٌ اِلَيْهِ بِاِحْسَانٍ ؕ ذٰلِكَ

فَاتِّبَاعٌ	بِالْمَعْرُوْفِ	وَاَدَآءٌ	اِلَيْهِ	بِاِحْسَانٍ	ذٰلِكَ
نو مطالبه د ديت کول ده	د دستور په مطابق	او ورکول	هغه ته	په نيکی سره	دا کار (قصاص يا عفوه يا ديت)

نو (پردی عفوه کوونکی) مطالبه د ديت کول ده (له قاتله) په ښه وجه سره او ورکول هغه ته (عفوه کوونکی) ته په ښه وجه، دا کار

تَخْفِيْفٌ مِّنْ رَّبِّكُمْ وَرَحْمَةٌ ؕ فَمَنِ اعْتَدٰى بَعْدَ ذٰلِكَ

تَخْفِيْفٌ	مِّنْ	رَّبِّكُمْ	وَرَحْمَةٌ	فَمَنِ	اعْتَدٰى	بَعْدَ ذٰلِكَ
آسانی ده	د طرفه څخه	د رب ستاسی	او مهربانی ده	پس هر څوک	چې زياتوالی وکړی	وروسته د دی (فيصلی)

آسانی ده له طرفه څخه د رب ستاسی او مهربانی ده ، پس هر چا چې زياتوالی وکړی (په وژلو د قاتل کی) وروسته د دی (فيصلی)

فَلَهٗ عَذَابٌ اَلِيْمٌ ﴿۱۷۸﴾ وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيٰوةٌ

فَلَهٗ	عَذَابٌ	اَلِيْمٌ	وَلَكُمْ	فِي الْقِصَاصِ	حَيٰوةٌ
پس ده ته	عذاب	درد ناک	او تاسی ته دی	په قصاص کښی	ژوندون

پس ده ته عذاب درد ناک (د دوزخ په عقبی کښی او قصاص په دنيا کښی) ، او تاسی ته دی په قصاص کښی ژوندون

يّٰاُولِي الْاَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُوْنَ ﴿۱۷۹﴾ كُتِبَ عَلَيْكُمْ

يّٰاُولِي	الْاَلْبَابِ	لَعَلَّكُمْ	تَتَّقُوْنَ	كُتِبَ	عَلَيْكُمْ
ای ! خاوندانو	د عقلونو	د پاره د دی چی تاسی	ځان وساتی	فرض کړل سوی دی	پر تاسی باندی

ای خاوندانو د عقلونو ! د پاره د دی چی تاسی ځان وساتئ (د ناحقه قتل څخه). فرض کړل سوی ده پر تاسی باندی

اَلْقِصَاصُ فِي الْقَتْلٰى ؕ اَلْحُرُّ بِالْحُرِّ.. مسئله: **قتل عمد يعني قصدا قتل څه ته وايي؟**: قتل عمد يعني قصدا قتل دې ته وايي: چي په اراده سره په اوسپنه يا په وسله يا په يوه داسي شي سره قتل وسي چي په هغه سره غوښه او پوست پريکړل سي او وينه وبهيږي قصاص يعني دساه کښلو په بدل کښي ساه کښل دداسي قتل لپاره سزاده (مسئله) په داسي قتل کښي لکه چي آزاد انسان دآزاد په بدله کښي قتلول کيږي نو دغه شان آزاد دغلام مريي په بدله کښي هم قتلول کيږي او څنګه چي ښځه دښځي په بدله کښي وژل کيږي نو دغه شان سړی هم دښځي په بدله کښي وژل کيږي او په آيت کښي دازاد په بدله کښي آزاداودښځي په مقابل کښي ښځه راغلې ده دادهغي خاص واقعې پر بناء ده دکوم په باره کښي چي داآيت نازل سوی دی هغه داچي ددوو قبيلوتر مابين جنګ وسو دجاهليت په زمانه کښي وروسته تر اسلام راوړلو زورورې قبيلې وويل چي موږ هغه وخت راضي کيږو چي دغلام په مقابل کي آزاد او دښځي په مقابل کي نر قتل کړو ددوی په رد کي دآيت نازل سو (معارف القرآن ج۱پ ۲ ص۷۴)

اِذَا حَضَرَ اَحَدَكُمُ الْمَوْتُ اِنْ تَرَكَ خَيْرَا ۖ ۨ الْوَصِيَّةُ

اِذَا	حَضَرَ	اَحَدَكُمُ	الْمَوْتُ	اِنْ	تَرَكَ	خَيْرَا	الْوَصِيَّةُ
كله چي	حاضر سي	يوه ته په تاسي كښي	مرګ	كه چيري	پري ايښي وي	ډه مال	وصيت كول

كله چي حاضر سي يوه ته په تاسي كښي مرګ كه چيري پري ايښي وي ډه مال، وصيت كول د پاره د

لِلْوَالِدَيْنِ وَالْاَقْرَبِيْنَ بِالْمَعْرُوْفِ ۚ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِيْنَ ﴿١٨٠﴾

لِلْوَالِدَيْنِ	وَالْاَقْرَبِيْنَ	بِالْمَعْرُوْفِ	حَقًّا	عَلَى	الْمُتَّقِيْنَ
دپاره د مور او پلار	او خپلوانو ته	په ښه انصاف سره	دا لازم دى	پر	پرهيزګارانو باندى

مور او پلار او (نورو) خپلوانو ته، په ښه انصاف سره دا حكم لازم دى په پرهيزګارانو باندى

فَمَنْۢ بَدَّلَهٗ بَعْدَ مَا سَمِعَهٗ فَاِنَّمَآ اِثْمُهٗ عَلَى

فَمَنْۢ	بَدَّلَهٗ	بَعْدَ	مَا	سَمِعَهٗ	فَاِنَّمَآ	اِثْمُهٗ	عَلَى
پس هغه څوک	چي بدل كړي دا وصيت	وروسته	دهغه چي	وايي وريدى هغه	نو بيشكه! هم دا خبره ده	چي ګناه د دى	پر

نو هغه څوک چي بدل كړي دا وصيت وروسته دهغه چي وايي وريدى هغه نو هم دا خبره ده چي ګناه د دى (بدلولو) پر

الَّذِيْنَ يُبَدِّلُوْنَهٗ ؕ اِنَّ اللّٰهَ سَمِيْعٌ عَلِيْمٌ ﴿١٨١﴾ فَمَنْ خَافَ

الَّذِيْنَ	يُبَدِّلُوْنَهٗ	اِنَّ	اللّٰهَ	سَمِيْعٌ	عَلِيْمٌ	فَمَنْ	خَافَ
هغو كسانو باندى ده	چي بدلوى دا	بيشكه	الله	ښه اوريدونكى	ښه پوهيدونكى دى	پس هغه څوک	چي بيريږى

هغو كسانو باندى ده چي بدلوى دا (وصيت) بيشكه! چي الله ښه اوريدونكى ښه پوهيدونكى دى، پس هغه څوک چي بيريږى

مِنْ مُّوْصٍ جَنَفًا اَوْ اِثْمًا فَاَصْلَحَ بَيْنَهُمْ فَلَآ اِثْمَ

مِنْ	مُّوْصٍ	جَنَفًا	اَوْ اِثْمًا	فَاَصْلَحَ	بَيْنَهُمْ	فَلَآ	اِثْمَ
د	وصيت كوونكي څخه	د ظلم	يا د ګناه	نو اصلاح وكړي	په مينځ د دوى كښي	نو نسته هيڅ	ګناه

د وصيت كوونكي څخه د ظلم (په خطا سره) يا د ګناه (په قصد سره) نو اصلاح وكړي په مينځ كښي د دوى، پس نسته هيڅ ګناه

ع۲۲ عَلَيْهِ ؕ اِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿١٨٢﴾ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا

عَلَيْهِ	اِنَّ	اللّٰهَ	غَفُوْرٌ	رَّحِيْمٌ	يٰۤاَيُّهَا	الَّذِيْنَ	اٰمَنُوْا
پر ده باندى	بيشكه!	الله	ښه بخښونكى	پوره رحم لرونكى دى	اى!	هغو كسانو	چي ايمان يې راوړى دى

پر ده باندى، بيشكه! الله ښه بخښونكى پوره رحم لرونكى ذات دى. اى هغو كسانو چي ايمان يې راوړى دى

الْوَصِيَّةُ لِلْوَالِدَيْنِ وَالْاَقْرَبِيْنَ... دقران كريم داحكم يعني وميراث خوروته وصيت كول داهم په اجماع دامت سره منسوخ دى: اوددې حكم ناسخ هغه متواتر حديث دى چي دهغه اعلان رسول كريم ﷺ دحجة الوداع پر موقع باندې په خطبه كي تقريبا ديونيم لكو صحابه كرامو په حضور او مخ كښي وكړى الفاظ دحديث داسي دي (ان الله اعطى لكل ذى حق حقه فلا وصية لوارث. اخرجه الترمذي) الله ﷻ دهر حق خاوند ته دهغه حق وركړى دى نو په دې وجه اوس ديوه ميراث خور لپاره وصيت كول نه دى رواه. همدغه حديث دابن عباس په روايت سره په دې الفاظو سره راغلى دى (لاوصية لوارث الا ان تجيزه الورثة) يعني ديوه وارث لپاره وصيت كول تر هغه وخته نه دى رواه تر څو چي نوروباقي وارثانو اجازه وركړې نه وي) دحديث شريف حاصل دادى چي الله ﷻ دوارثانو حصې په خپله مقررې كړي دي نو په دې وجه ددوى لپاره دوصيت كولو ضرورت پاته نه سو بلكه دوارث په حق كښي دوصيت كولو اجازت هم نسته مګر كه نورو وارثانو اجازه وركړه. (معارف القرآن ج ۱ پ ۲ ص ۷۸)

كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِيْنَ

كُتِبَ	عَلَيْكُمُ	الصِّيَامُ	كَمَا	كُتِبَ	عَلَى	الَّذِيْنَ
فرض کړل سوی ده	په تاسی باندی	روژه	لکه څنګه چی	فرض کړل سوی وه	پر	هغو کسانو

فرض کړل سوی ده په تاسی باندی روژه لکه څنګه چی فرض کړل سوی ده پر هغو کسانو

مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُوْنَ ﴿١٨٣﴾ اَيَّامًا مَّعْدُوْدٰتٍ فَمَنْ

مِنْ قَبْلِكُمْ	لَعَلَّكُمْ	تَتَّقُوْنَ	اَيَّامًا	مَّعْدُوْدٰتٍ	فَمَنْ
چی د مخه ستاسو څخه وه	دپاره د دی چی تاسی	ځان وساتئ	یو څو ورځی	شمیرلی سوی	پس هغه څوک

چی پخوا د تاسی څخه وه دپاره د دی چی تاسی ځان وساتئ (دګناهونو څخه) یو څو ورځی شمیرلی سوی، پس هغه څوک

كَانَ مِنْكُمْ مَّرِيْضًا اَوْ عَلٰى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ اَيَّامٍ

كَانَ	مِنْكُمْ	مَّرِيْضًا	اَوْ عَلٰى سَفَرٍ	فَعِدَّةٌ	مِّنْ اَيَّامٍ
چی وی	ستاسی څخه	ناجوړه	یا وی په سفر کښی	نو په شمار (روژه نیول دی)	د ورځو (خوړل سویو)

چی وی د تاسی څخه ناجوړه یا (روان) وی په سفر (او روژه وخوړئ) نو (پرده روژه نیول دی) په شمار د (خوړل سویو) ورځو

اُخَرَ وَعَلَى الَّذِيْنَ يُطِيْقُوْنَهٗ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِيْنٍ

اُخَرَ	وَعَلَى	الَّذِيْنَ	يُطِيْقُوْنَهٗ	فِدْيَةٌ	طَعَامُ	مِسْكِيْنٍ
نورو	او پر	هغو کسانو	چی د روژی نیولو طاقت نه لری	فدیه ورکول دی	خوراک	د یوه مسکین

نورو، او پر هغو کسانو چی د روژی نیولو طاقت نه لری فدیه ورکول دی طعام (ډوډئ) د یوه مسکین (دیوی روژی په برابر)

فَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَّهٗ وَاَنْ تَصُوْمُوْا

فَمَنْ	تَطَوَّعَ	خَيْرًا	فَهُوَ	خَيْرٌ	لَّهٗ	وَاَنْ	تَصُوْمُوْا
پس هغه څوک	چی پخپله خوښه وکړی	کومه نیکی	نو دغه	بهتره ده	د ده لره	او دا چی	روژه نیول ستاسی

پس هر څوک چی پخپله خوښه (زیادت) وکړی کومه نیکی نو دغه بهتره ده د ده لره، او دا چی روژه نیول ستاسی

خَيْرٌ لَّكُمْ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ ﴿١٨٤﴾ شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِيْٓ

خَيْرٌ	لَّكُمْ	اِنْ كُنْتُمْ	تَعْلَمُوْنَ	شَهْرُ	رَمَضَانَ	الَّذِيْٓ
ډیره بهتره ده	تاسی ته	که چیری یاست تاسی	چی پوهیږی	میاشت	د روژی	هغه (میاشت ده)

ډیره بهتره ده تاسی ته (له خورو څخه) که چیری یاست تاسی چی پوهیږئ (د روژی په فضیلت). میاشت د روژی هغه ده

كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ
دصوم لفظي معنی ده امساک یعني بندیدل او بچ کیدل: او دشریعت په اصطلاح کي روژه د خوراک اوچیښاک او دښځي سره دنژدیکت څخه دبندیدلو او لیري کیدلو نوم دی په دې شرط چي دغه عمل به دصبح صادق څخه شروع وي او دلمر ترډوبید پوري به وي او ورسره نیت دروژې به هم وي دغه وجه ده که چیري دلمر تر ډوبیدو یوه دقیقه مخکي هم څه وخوړل سي یا وچیښل سي نو روژه ونه سوه او هم دغه شان که چیري ددغه ټولو شیانو څخه ټوله ورځ پرهیز وسي خو نیت یه دروژې نه وي نو دا هم روژه نه ده: **روژه** داسلام دهغو عبادتونو څخه یو عبادت دی کم چي داسلام لپاره ستني او نبناني دي ددې فضایل هم ډیر دي خو داځای دهغو دبیان ګنجایش نه لري دروژې حکم مسلمانانو ته په یو خاص مثال سره ورکړه سوی دی دحکم سره داویل سوي دي چي ددې روژې فرضیت په تاسي پوري څه خاص نه دی پر مخکي امتونو باندي هم روژه فرض وه په دې خبره سره دروژې خاص اهمیت هم معلوم سو.
(معارف القرآن ج ۱ پ ۲ ص ۸۰)

أُنۡزِلَ فِيۡهِ الۡقُرۡاٰنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنٰتٍ مِّنَ

أُنۡزِلَ	فِيۡهِ	الۡقُرۡاٰنُ	هُدًى	لِّلنَّاسِ	وَبَيِّنٰتٍ	مِّنَ
چې نازل کړې سوې دی	په دی کښې	قرآن	چې هدایت دی	دپاره د خلګو	او د لیلونه دی ښکاره	د

چې نازل سوی دی په دی (میاشت) کښې قرآن چې هدایت دی دپاره د خلګو او دلیلونه دی ښکاره (له جنسه د هغو شیانو)، هغه چې

الۡهُدٰى وَالۡفُرۡقَانِ ۚ فَمَنۡ شَهِدَ مِنۡكُمُ الشَّهۡرَ

الۡهُدٰى	وَالۡفُرۡقَانِ	فَمَنۡ	شَهِدَ	مِنۡكُمُ	الشَّهۡرَ
هدایت څخه	او بیلوونکی دی	پس هغه څوک	چې پیدا کړی	په تاسو کښې	دا میاشت

لاره ښیئ او بیلوونکی دی (د حق او باطل) پس هغه څوک چې و مومي په تاسو کښې (ای مکلفینو) دا میاشت

فَلۡيَصُمۡهُ ؕ وَمَنۡ كَانَ مَرِيۡضًا اَوۡ عَلٰى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ

فَلۡيَصُمۡهُ	وَمَنۡ	كَانَ	مَرِيۡضًا	اَوۡ عَلٰى سَفَرٍ	فَعِدَّةٌ
نو روژه دی ونیسی د هغی (میاشتی)	او هغه څوک	چې وی	ناجوړه	یاوی په سفر کښې	نو په شمار (روژه نیول دی)

نو ضرور دی روژه ونیسی د هغی (میاشتی) او هغه څوک چې وی ناجوړه یا په سفر کښې وی نو پر ده باندی ده روژه نیول په شمار

مِّنۡ اَيَّامٍ اُخَرَ ؕ يُرِيۡدُ اللّٰهُ بِكُمُ الۡيُسۡرَ وَلَا يُرِيۡدُ بِكُمُ

مِّنۡ اَيَّامٍ	اُخَرَ	يُرِيۡدُ	اللّٰهُ	بِكُمُ	الۡيُسۡرَ	وَ	لَا يُرِيۡدُ بِكُمُ
دورځو (خوړل سویو)	نورو	اراده لری	الله	پر تاسو باندی	د آسانتیا	او	اراده نه لری پر تاسی

(د خوړل سویو) ورځو نورو، اراده لری الله پر تاسو باندی د آسانتیا او اراده نه لری پر تاسی باندی

الۡعُسۡرَ وَلِتُكۡمِلُوا الۡعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللّٰهَ عَلٰى مَا

الۡعُسۡرَ	وَلِتُكۡمِلُوا	الۡعِدَّةَ	وَلِتُكَبِّرُوا	اللّٰهَ	عَلٰى مَا
د سختی	او دپاره د دی چې پوره کړی تاسی	شمار	او چې په لوئی سره یاد کړئ	الله	پر هغه چې

دسختی او دپاره د دی چې پوره کړی (تاسی) شمار (د روژی) او چې په لوئی سره یاد کړی الله پر هغه چې

هَدٰىكُمۡ وَلَعَلَّكُمۡ تَشۡكُرُوۡنَ ﴿١٨٥﴾ وَاِذَا سَاَلَكَ عِبَادِىۡ

هَدٰىكُمۡ	وَلَعَلَّكُمۡ	تَشۡكُرُوۡنَ	وَاِذَا	سَاَلَكَ	عِبَادِىۡ
هدایت یئ کړی دی تاسی ته	او دپاره ددی چې تاسی	شکر وباسئ	او کله چې	پوښتنه وکړی ستا څخه	بندګان زما

هدایت یئ کړی دی تاسی ته او دپاره د دی چې تاسی شکر وباسئ، او کله چې پوښتنه وکړی (ای محمده!) ستا څخه بندګان زما

أُنۡزِلَ فِيۡهِ الۡقُرۡاٰنُ هُدًى لِّلنَّاسِ.. په دې ایت کښې درمضان شریف دمیاشتي دښه والي ذکر سوی دی: هغه دارنګه چې الله جل جلاله دخپلو وحیو او اسماني کتابونو دنازلولو لپاره هم دا میاشت چاڼ کړي ده چې په کښي قرآن کریم هم نازل سوی دی په مسند احمد کښي دواثله ابن اسقع رضي الله عنه څخه روایت دی چي رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل چي دحضرت ابراهیم علیه السلام صحیفي ددې رمضان په اولنی نیټه کښي نازلي سوي دي تورات پر شپږمه نیټه نازل سوی دی انجیل په دیارلسمه او قرآن کریم په څلیرویشتمه نیټه نازل سوی دی او دحضرت جابر رضي الله عنه په روایت کښي دا هم دي چي زبور په دوولسم درمضان او انجیل په اتلسم نازل سو (ابن کثیر ج۱ ص ۳۸۰) فرق یوازي دومره دی چي نور تولـه اسماني کتابونه درمضان په دغه نیټو ټول په یووار پر انبیاوو باندي نازل سوي دي یوازي دقرآن کریم خصوصیت دی چي دا درمضان شریف په یوه شپه کي ټول په یووار دلوح محفوظ څخه اولني اسمان ته نازل سو خو پر حضور صلی الله علیه وسلم باندي بیا په درویشت کاله کښي لږ لږ نازل سو.
(معارف القرآن ج ۱ پ۲ ص ۸۶)

عَنِّيْ فَاِنِّيْ قَرِيْبٌ ؕ اُجِيْبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ اِذَا

عَنِّيْ	فَاِنِّيْ	قَرِيْبٌ	اُجِيْبُ	دَعْوَةَ	الدَّاعِ	اِذَا
زما	نو بيشكه! زه	نژدې يم	قبلوم زه	سوال	دغوښتونكي	په هغه وخت كښې

زما، پس بيشكه! زه نژدې يم (دوى ته په علم او اجابت سره) ، قبلوم زه سوال د غوښتونكي په هغه وخت كښې

دَعَانِ ۙ فَلْيَسْتَجِيْبُوْا لِيْ وَلْيُؤْمِنُوْا بِيْ لَعَلَّهُمْ

دَعَانِ	فَلْيَسْتَجِيْبُوْا	لِيْ	وَلْيُؤْمِنُوْا	بِيْ	لَعَلَّهُمْ
چې وبولي ما	نو ښايي چې دوى هم ومنى	حكم زما	او ايمان دى ولري	پر ما	ښايي چې دوى

چې وبولي ما نو ښايي چې دوى هم ومنى حكم زما (طاعت) او ټينګ دې اوسي په ايمان باندې پر ما، ښايي چې دوى

يَرْشُدُوْنَ ﴿۱۸۶﴾ اُحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَثُ

يَرْشُدُوْنَ	اُحِلَّ	لَكُمْ	لَيْلَةَ	الصِّيَامِ	الرَّفَثُ
پر سمه لار پاتې سي	حلال كړل سوى دى	تاسې ته	په شپه كښې	د روژې	يوځاى والئ (جماع)

پر سمه لاره محكم پاتې سي. حلال كړل سوى دى تاسې ته په شپه كښې د روژې يو ځاى والى (جماع)

اِلٰى نِسَآئِكُمْ ؕ هُنَّ لِبَاسٌ لَّكُمْ وَاَنْتُمْ لِبَاسٌ لَّهُنَّ ؕ عَلِمَ

اِلٰى نِسَآئِكُمْ	هُنَّ	لِبَاسٌ	لَّكُمْ	وَاَنْتُمْ	لِبَاسٌ	لَّهُنَّ	عَلِمَ
دخپلو ښځو سره	دوى	لباس دى	تاسې ته	او تاسې ياست	لباس	دوى لره	معلوم دى

د ښځو خپلو سره، دوى لباس (پرده) دى تاسې ته او تاسې لباس (پرده) ياست دوى ته، معلوم دى

اللّٰهُ اَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَانُوْنَ اَنْفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ

اللّٰهُ	اَنَّكُمْ	كُنْتُمْ	تَخْتَانُوْنَ	اَنْفُسَكُمْ	فَتَابَ	عَلَيْكُمْ
الله ته	بيشكه! تاسې	ياست (تاسې)	چې خيانت كوئ	د خپلو ځانو سره	پس رجوع يې په رحمت وكړه	پر تاسې باندې

الله ته بيشكه! تاسې ياست چې خيانت كوئ په ځانو خپلو سره، پس رجوع يې په رحمت سره وكړه پر تاسې باندې

وَعَفَا عَنْكُمْ ۚ فَالْئٰنَ بَاشِرُوْهُنَّ وَابْتَغُوْا مَا كَتَبَ

وَعَفَا	عَنْكُمْ	فَالْئٰنَ	بَاشِرُوْهُنَّ	وَابْتَغُوْا	مَا كَتَبَ
او عفوه يې وكړه	تاسو ته	نو اوس	يوځاى والئ كوئ (جماع) د دوى سره	او وغواړئ	هغه شئ چې ليكلى دى

او عفوه يې وكړه تاسو ته نو اوس جماع كوئ (د ښځو خپلو سره د روژې په شپو كې) او وغواړئ هغه شئ چې ليكلى (مقرر كړى دى)

اُحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَثُ.. داحل لكم دلفظ څخه معلومه سوه چي كم شى ددې ايت په واسطه حلال سوى وو هغه تر دې مخكي حرام وو: دبراء بن عازب رضي الله عنه په روايت په صحيح بخاري اونورو كي ذكردي چي درمضان دروژود فرض كيدو په شروع كي تر روژه مات وروسته دخوراك چيښاك او دبيبيانو سره ديوځاى كيدو يوازي تر هغه وخته اجازه وه چي بيده سوي نه واى كله چي به بيده سوه نوداټول شيان به تر بل روژه ماته پوري حرام وه څه صحابه كرامو ته په دې كښې ډير ګرانى پيښ سو قيس ابن مصرمه انصاري رضي الله عنه تولـه ورځ مزدوري كړې وه او دروژه مات په وخت كښي چي كله كورته راغى په كور كښي دخوراك لپاره هيڅ نه وه ښځي يه ورته وويل چي ته كښينه زه ددوډى انتظام كوم او څه راوړم كله چي ښځه واپس راغله نو دغه صحابي دستومانى او ستړيا دوجي بيده سوى وو چي راكښينستى نو خوراك باندې حرام سوى وو صبا ته يې په نهاره روژه ونيول او غرمې ته بيهوښه سونو بيا دغه ايت نازل سو هغه مخكي حكم منسوخ سو. (معارف القرآن ج۱ پ ۲ ص ۹۱)

اللّٰهُ لَكُمْ وَكُلُوْا وَاشْرَبُوْا حَتّٰى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ

اللّٰهُ	لَكُمْ	وَكُلُوْا	وَاشْرَبُوْا	حَتّٰى	يَتَبَيَّنَ	لَكُمُ	الْخَيْطُ
الله	ستاسي دپاره	او خورئ	او څښئ یئ تاسي	تر هغه پورې	چي ښکاره سي	تاسو ته	تار

الله ستاسي دپاره، او خورئ او څښئ یئ تاسي تر هغه پورې چي ښکاره سي تاسو ته تار

الْاَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْاَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ثُمَّ اَتِمُّوا

الْاَبْيَضُ	مِنَ الْخَيْطِ	الْاَسْوَدِ	مِنَ الْفَجْرِ	ثُمَّ	اَتِمُّوا
سپين	له تاره	توره	د صبا (سهار)	بیا	پوره کړی

سپين (جلا، جدا) له تاره توره څخه (چي سپين تار) د صبا (دسهار) څخه دی، بیا پوره کړی

الصِّيَامَ اِلَى الَّيْلِ وَلَا تُبَاشِرُوْهُنَّ وَاَنْتُمْ عٰكِفُوْنَ

الصِّيَامَ	اِلَى	الَّيْلِ	وَ	لَا تُبَاشِرُوْهُنَّ	وَاَنْتُمْ	عٰكِفُوْنَ
روژه	تر	شپې پورې	او	یوځای والئ مه کوی (دښځو خیلو سره)	او حال دا چي تاسي	اعتکاف کوونکی یاست

روژه (خپله) تر شپې پورې او جماع مه کوئ د ښځو خیلو سره او حال دا چي تاسي معتکفان یاست (اعتکاف کوونکی)

فِي الْمَسٰجِدِ تِلْكَ حُدُوْدُ اللّٰهِ فَلَا تَقْرَبُوْهَا كَذٰلِكَ

فِي الْمَسٰجِدِ	تِلْكَ	حُدُوْدُ	اللّٰهِ	فَلَا تَقْرَبُوْهَا	كَذٰلِكَ
په مسجدو کښی	دا	احکام	د الله دی	نو مه نژدی کیږی دوی ته	همدارنګه

په مسجدو کښی، دا احکام (حدود) د الله دی نو مه نژدی کیږی دوی ته (په ماتولو سره) هم داسی

يُبَيِّنُ اللّٰهُ اٰيٰتِهٖ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُوْنَ ﴿۱۸۷﴾

يُبَيِّنُ	اللّٰهُ	اٰيٰتِهٖ	لِلنَّاسِ	لَعَلَّهُمْ	يَتَّقُوْنَ
بیانوی	الله	آیاتونه خپل	د پاره د خلګو	ښایئ چي دوی	ځان وساتی

بیانوی الله آیاتونه خپل دپاره د خلګو چي ښایئ دوی ځان وساتی (د دی حدودو له مخالفته).

وَلَا تَاْكُلُوْٓا اَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ وَتُدْلُوْا بِهَآ

وَلَا تَاْكُلُوْٓا	اَمْوَالَكُمْ	بَيْنَكُمْ	بِالْبَاطِلِ	وَتُدْلُوْا	بِهَآ
او مه خورئ	مالونه خپل	په خپل مینځ کښی	په ناحقه سره	او مه رسوئ	دا (مالونه)

او مه خورئ! مالونه خپل (چي واقع دی) په منځو کښی ستاسو په ناحقه سره او مه رسوئ! دا مالونه

حَتّٰى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْاَبْيَضُ... دسهار سپینوالي او دشپې تورو الي: په دغه ایت کي الله ﷻ دسهار سپینوالي ته په سپینه لیکه او دشپې تورو الي ته په توره لیکه ویلو سره دروژې دشروع کیدو او دخوراک او چیښاک دحرامیدو صحیح وخت وټاکی او په دې کي په دکمي او زیاتوب دختمولو لپاره د(حتی یتبین) لفظ زیات کړی مطلب یې دادی چي نه خو دوهمي او سودایي خلګو په شان دسهار تر راختو څخه مخکي چیښاک او نور حرام ګڼل په کاردي او نه دبي پروایي دې حد ته رسیدل په کار دي چي دسپیدو په راختو ځان نا غرضه کي او دسهار درڼا دلیدلو با وجود بي غمه خوراک او چیښاک کوي بلکه دمینځ او میانه لاره اختیارول پکار ده چي دصبح صادق په یقیني کیدو سره خوراک او چیښاک بندول پکاردي یعني دسهار دراختو څخه مخکي خوراک او چیښاک حرام ګڼل هم ښه کار نه دی او دسپیدو تر راختو وروسته خوراک او چیښاک کول حرام دی او روژه ماتوونکی دی که څه هم یوه دقیقه وخت وي په داسي شیانو کي احتیاط په کار دی. (معارف القرآن ج۱ پ۲ ص۹۱)

اِلَى الْحُكَّامِ لِتَاْكُلُوْا فَرِيْقًا مِّنْ اَمْوَالِ النَّاسِ بِالْاِثْمِ

اِلَى الْحُكَّامِ	لِتَاْكُلُوْا	فَرِيْقًا	مِّنْ اَمْوَالِ	النَّاسِ	بِالْاِثْمِ
ترحاكمانو پورې	دپاره د دې چې وخورئ تاسي	يوه حصه	د مالو څخه	د خلكو	په ظلم سره

ترحاكمانو پورې دپاره د دې چې وخورئ (تاسي په دې رسولو سره) يوه حصه د مالو د خلكو څخه په ظلم (ناحقه) سره

وَاَنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ ﴿۱۸۸﴾ ع يَسْئَلُوْنَكَ عَنِ الْاَهِلَّةِ ط قُلْ هِيَ

وَاَنْتُمْ	تَعْلَمُوْنَ	يَسْئَلُوْنَكَ	عَنِ الْاَهِلَّةِ	قُلْ	هِيَ
او تاسي	پوهيږئ	پوښتنه كوي دوى ستا څخه	د حاله د نويو مياشتو	ووايه (اې! محمده)	چې دا (مياشتې)

او تاسي پوهيږئ (چې دا ظلم دى). پوښتنه كوي دوى ستا څخه (محمده!) د حاله د نويو مياشتو ، ووايه دوى ته چې دا مياشتې

مَوَاقِيْتُ لِلنَّاسِ وَالْحَجِّ ط وَلَيْسَ الْبِرُّ بِاَنْ تَاْتُوا الْبُيُوْتَ

مَوَاقِيْتُ	لِلنَّاسِ	وَالْحَجِّ	وَلَيْسَ	الْبِرُّ بِاَنْ	تَاْتُوا	الْبُيُوْتَ
تاكل سوي وختونه دي	دپاره د خلكو	او د حج	او نه ده	نيكي دا چې	راځئ (تاسي)	كورو ته

تاكلي (مقرر) سوي وختونه دي د خلكو دپاره او د حج دپاره، او نه ده نيكي (داكار) دا چې راځئ (تاسي) كورو ته

مِنْ ظُهُوْرِهَا وَلٰكِنَّ الْبِرَّ مَنِ اتَّقٰى ج وَاْتُوا

مِنْ ظُهُوْرِهَا	وَلٰكِنَّ	الْبِرَّ	مَنِ	اتَّقٰى	وَاْتُوا
د شا د طرفه څخه د هغو	او ليكن	نيكي	د هغه ده	چې بيريږي (دالله څخه)	او راځئ

د شا د طرفه څخه د هغو، او ليكن (خاوند) د نيكئ هغه څوک دى چې وبيريږي (دالله څخه) په ترک د مخالفت كښې او راځئ

الْبُيُوْتَ مِنْ اَبْوَابِهَا ص وَاتَّقُوا اللّٰهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ ﴿۱۸۹﴾

الْبُيُوْتَ	مِنْ اَبْوَابِهَا	وَاتَّقُوا	اللّٰهَ	لَعَلَّكُمْ	تُفْلِحُوْنَ
كورو ته	د طرفه د دروازو د هغوى	او وبيريږئ	د الله څخه	د دې دپاره چې تاسي	په خپل مراد ورسيږئ

كورو ته د طرفه د دروازو د هغوى او وبيريږئ د الله څخه د دې دپاره چې خلاص سئ (د الله د عذاب څخه) او په مراد ورسيږئ.

وَقَاتِلُوْا فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ الَّذِيْنَ يُقَاتِلُوْنَكُمْ وَ

وَ	قَاتِلُوْا	فِيْ	سَبِيْلِ	اللّٰهِ	الَّذِيْنَ	يُقَاتِلُوْنَكُمْ	وَ
او	جنګ كوئ	په	لاره	دالله كښې	د هغو كسانو سره	چې جنګ كوي ستا سي سره	او

او جنګ كوئ (اې مؤمنانو) په لاره د الله كښې د هغو كسانو سره چې جنګ كوي ستاسي سره او

۲۳ ع ۷

يَسْئَلُوْنَكَ عَنِ الْاَهِلَّةِ

دمياشتي داولو شپو په باره كي سوال: په دغه اوسني آيت كښي دصحابه كرامو رضي الله عنهم دهغه سوال ذكر دى كم چي دوى دنبي كريم ﷺ څخه كړى وو داهله په باره كښي (يعني داولو شپو دمياشتي په باره كي) سوال يي په دا ډول كړى وو چي ددې شكل دلمر څخه مختلف دى ځكه چي داخو مخكي نرى وي بيا كرار كرار غټيږي چي پورا ګول سي نو بيا كرار كرار دغه شان په كميدو سي اوس دا سوال پر دې بنا كيدى سي چي صحابه كرامو رضي الله عنهم ددې حقيقت پوښتى او پر دې هم بنا كيداى سي چي ددې حكمت او مصلحت يي پوښتى مګر په جواب كي دحكمت او مصلحت بيان دى اوس كه دا پوښتنه دحكمت او مصلحت په باره كښي وي نو داجواب هم دسوال مطابق سو او كه داسوال دحقيقت په باره كي وي خو بيا هم دحقيقت ښوولو پر ځاي يه يوازي دحكمت او مصلحت په بيانولو كي دې خبري ته اشاره وكړه چي دآسماني شيانو لكه لمر او سپوږمى اونورو شيانو حقيقتونه معلومول دانسان دطاقت څخه وتلي دي بلكه ددغو شيانو دفايدو په اړه بايد سوال وسي. (معارف القرآن ج ۱ پ ۲ ص ۱۰۳)

وَاقۡتُلُوۡهُمۡ حَیۡثُ ثَقِفۡتُمُوۡهُمۡ.. دجهاد او دجنګ حکم: دټول امت پر دې اتفاق دی چې مدينې منورې ته تر هجرت کولو څخه مخکې مسلمانانو ته دکفارو سره دجهاد کولو بنديز او دصبر معافی او درگزر کولو ښوونه وه دهجرت دوخت څخه دا اولنی آيت دی چې په کښې دجهاد کولو حکم وسو لکه چې ربيع بن انس او نورو اکثرو صحابه وو او تابعينو فرمايلي دي په دې کښې که څه هم دا حکم دی چې مسلمانان دې يوازې دهغه کفارو سره جنګ کوي کم چې دجنګ لپاره راغلي وي داسې کفار په جنګ کې وژل ناروا دي چې هغوی ګوډ، شل او معذوره وي دغه دکفارو سره خواری او مزدوری کوي خو په جنګ کې ورسره شريک نه وي دکفارو ماشومان ښځې، دهغوی راهبان، پادريان، بامبړان، اونور چې په جنګ کې نه شريکيږي.. دا شرط ځکه ضروري دی چې فقهاء کرام دهغه ښځو بوډاګانو پادريانو بامبړانو اونورو قتلول هم رواه ګڼي کم چې دکفارو سره په جنګ کې دمسلمانانو په مقابله کې شريک وي يا دڅه قسم ملاتړ يا امداد ورسره په جنګ کې کوي ځکه چې دوی په (الذين يقاتلونكم) کې داخل دي.
(معارف القرآن ج ۱ پ ۲ ص ۱۰۴)

لَا تَعۡتَدُوۡا ؕ اِنَّ اللّٰهَ لَا یُحِبُّ الۡمُعۡتَدِیۡنَ ﴿۱۹۰﴾ وَاقۡتُلُوۡهُمۡ

لَا تَعۡتَدُوۡا	اِنَّ	اللّٰهَ	لَا یُحِبُّ	الۡمُعۡتَدِیۡنَ	وَ	اقۡتُلُوۡهُمۡ
مه کوئ زياتئ (تيرئ)	بيشکه!	الله	نه خوښوی	تيريدونکی دحده	او	وژنئ دوی

مه کوئ زياتئ (پر هيچا باندې ای! مؤمنانو) بيشکه الله نه خوښوی تيريدونکی د حده او وژنئ دوی!

حَیۡثُ ثَقِفۡتُمُوۡهُمۡ وَاَخۡرِجُوۡهُمۡ مِّنۡ حَیۡثُ

حَیۡثُ	ثَقِفۡتُمُوۡهُمۡ	وَ	اَخۡرِجُوۡهُمۡ	مِّنۡ حَیۡثُ
په هغه ځای کښې	چې مومئ (پيدا کوی) دوی	او	باسئ دوی	د هغه ځای څخه

په هر هغه ځای کښې چې مومئ (پيدا کوی) دوی او باسئ! دوی د هغه ځای څخه

اَخۡرَجُوۡكُمۡ وَالۡفِتۡنَةُ اَشَدُّ مِنَ الۡقَتۡلِ ۚ وَ

اَخۡرَجُوۡكُمۡ	وَالۡفِتۡنَةُ	اَشَدُّ	مِنَ الۡقَتۡلِ	وَ
چې ايستلی دی دوی تاسی	او فتنه	ډير سخت دی	تر وژلو	او

چې ايستلی دی دوی تاسی او فتنه (شرک او د دين څخه اړول) ډير سخت دی د وژلو څخه او

لَا تُقٰتِلُوۡهُمۡ عِنۡدَ الۡمَسۡجِدِ الۡحَرَامِ حَتّٰی یُقٰتِلُوۡكُمۡ فِیۡهِ ۚ

لَا تُقٰتِلُوۡهُمۡ	عِنۡدَ	الۡمَسۡجِدِ الۡحَرَامِ	حَتّٰی	یُقٰتِلُوۡكُمۡ	فِیۡهِ
جنګ مه کوی د دوی سره	په نزد	د مسجد الحرام کښې	تر هغه پورې	چې وجنګيږی دوی ستاسی سره	په دغه (حرم) کښې

جنګ مه کوی د دوی سره په (نزد) د مسجد الحرام کښې تر هغه پورې چې وجنګيږی دوی ستاسی سره په دغه حرم کښې

فَاِنۡ قٰتَلُوۡكُمۡ فَاقۡتُلُوۡهُمۡ ؕ كَذٰلِكَ جَزَآءُ الۡكٰفِرِیۡنَ ﴿۱۹۱﴾

فَاِنۡ	قٰتَلُوۡكُمۡ	فَاقۡتُلُوۡهُمۡ	كَذٰلِكَ	جَزَآءُ	الۡكٰفِرِیۡنَ
پس که چيری	جنګ وکړی دوی ستاسی سره	نو وژنئ دوی هم	هم داسی ده	جزاء	د کافرانو

پس که چيری جنګ وکړی دوی ستاسی سره نو وژنئ! دوی، هم داسی ده (لکه تيری سوی جزاوی) جزاء د کافرانو د پاره

فَاِنِ انۡتَهَوۡا فَاِنَّ اللّٰهَ غَفُوۡرٌ رَّحِیۡمٌ ﴿۱۹۲﴾

فَاِنِ	انۡتَهَوۡا	فَاِنَّ	اللّٰهَ	غَفُوۡرٌ	رَّحِیۡمٌ
پس که چيری	منع راوړی دوی	پس بيشکه!	الله	ډير بخښونکی	پوره رحم لرونکی دی

پس که چيری منع راوړی دوی (له شرکه نو الله به يې وبخښی) پس بيشکه! الله ډير بخښونکی پوره رحم لرونکی ذات دی

وَ قٰتِلُوْهُمْ حَتّٰى لَا تَكُوْنَ فِتْنَةٌ وَّيَكُوْنَ الدِّيْنُ لِلّٰهِ

وَ	قٰتِلُوْهُمْ	حَتّٰى	لَا تَكُوْنَ	فِتْنَةٌ	وَّيَكُوْنَ	الدِّيْنُ	لِلّٰهِ
او	جنګ کوئ! تاسی د دوی سره	تر هغه پوری	چې پاته نسی	فتنه	او سی	دین	خاص الله لره

او جنګ کوئ! تاسی ددوی سره تر هغه پوری چې پاته نسی فتنه (شرک او فساد) اوسی دین (حکم) خاص الله لره

فَاِنِ انْتَهَوْا فَلَا عُدْوَانَ اِلَّا عَلَى الظّٰلِمِيْنَ ﴿١٩٣﴾ اَلشَّهْرُ

فَاِنِ	انْتَهَوْا	فَلَا عُدْوَانَ	اِلَّا	عَلَى	الظّٰلِمِيْنَ	اَلشَّهْرُ
پس که چیری	وګرځیدل دوی	نو نسته هیڅ تیری	مګر	پر	ظالمانو	میاشته

پس که چیری وګرځیدل (دوی د شرکه) نو نسته هیڅ تیری (پر دوی باندی) مګر پر ظالمانو باندی(سته جزاء). میاشته

الْحَرَامُ بِالشَّهْرِ الْحَرَامِ وَالْحُرُمٰتُ قِصَاصٌ ۭ فَمَنِ

الْحَرَامُ	بِالشَّهْرِ	الْحَرَامِ	وَالْحُرُمٰتُ	قِصَاصٌ	فَمَنِ
حرامه	په بدل د میاشتی	حرامی کښی ده	او تعظیمونه	برابری	پس هغه څوک چې

حرامه په بدل د میاشتی حرامی کښی ده او تعظیمونه (د دی شیانو) سره برابری دی پس هغه څوک چې

اعْتَدٰى عَلَيْكُمْ فَاعْتَدُوْا عَلَيْهِ بِمِثْلِ مَا اعْتَدٰى

اعْتَدٰى	عَلَيْكُمْ	فَاعْتَدُوْا	عَلَيْهِ	بِمِثْلِ	مَا	اعْتَدٰى
تیریٔ وکړی	پر تاسی باندی	نو تاسی هم تیریٔ کوئ!	په هغوی باندی	په شان	د هغه	چې تیریٔ یی کړی وو هغه

تیریٔ وکړی پر تاسی باندی نو تاسی هم تیریٔ کوئ! په هغو ی باندی په شان د هغه چې تیریٔ یی کړی وو

عَلَيْكُمْ ۠ وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاعْلَمُوْٓا اَنَّ اللّٰهَ مَعَ الْمُتَّقِيْنَ ﴿١٩٤﴾

عَلَيْكُمْ	وَاتَّقُوا	اللّٰهَ	وَاعْلَمُوْٓا	اَنَّ	اللّٰهَ	مَعَ الْمُتَّقِيْنَ
پر تاسی باندی	او وېرېږئ	د الله څخه	او پوه سئ! چې	بیشکه!	الله	د پرهیزګارانو سره دی

پر تاسی باندی او وېرېږئ د الله څخه! او پوه سئ! چې بیشکه! الله د پرهیزګارانو سره دی (په علم او نصرت سره).

وَاَنْفِقُوْا فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ وَلَا تُلْقُوْا بِاَيْدِيْكُمْ اِلَى

وَ	اَنْفِقُوْا	فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ	وَلَا تُلْقُوْا	بِاَيْدِيْكُمْ	اِلَى
او	خرڅوئ (مالونه خپل)	په لاره د الله کښی	او مه غورځوئ	ځانونه خپل	په

او صرفوئ (خرڅوئ مالونه خپل) په لاره د الله کښی ! او مه غورځوئ ځانونه خپل په

اَلشَّهْرُ الْحَرَامُ بِالشَّهْرِ الْحَرَامِ..مسئله: حرمت والا میاشتي څلور دي: ذي القعده دمیانی میاشت ذي الحجه(دلوی اختر میاشت) محرم (دحسن او حسین میاشت)دادرې سره میاشتي پرله پسي دي او رجب (دخدای تعالی میاشت). تر اسلام مخکي هم په دې څلورو میاشتو کي جنګ حرام ګڼل کیدی او دمکي مشرکین هم ددې پابینده وه او په اسلام کښي تر اووکالو دهجرت پوري هم داقانون جاري وو نو صحابه کرامو ﷺ ته داګرانه تمامه سوه تر دې وروسته دجنګ داحرمت منسوخه سو او په اجماع دامت سره دعام جنګ اجازت ورکول سو مګر اوس هم دابهتره ده چي په دې څلورو میاشتوکي جنګ شروع نه سي یوازي دفاعي جنګ دې کول کیږي پردې بنیاد به داوینا صحیح وي چي دمیاشتو حراموداحرمت اوس هم باقي دی منسوخ نه دی لکه چي یوازي داسي صورت په حرم مکه کي دضرورت پر بنیاد جایز سوی وو او په عام ډول ددغه میاشتو حرمت اوس هم منسوخ نه دی وګوری معارف القرآن.
(معارف القرآن ج ۱ پ ۲ ص ۱۰۸)

وَاَتِمُّوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ...
په سورت ال عمران کي يوازي دحج دفرضيت بيان دی:دعمرې پکښي گرد سره ذکر نسته اوپه دې آيت کي دعمرې دذکر کولو مطلب دادی چي په احرام تړلو سره دحج اوعمرې پورا کول اوسرته رسول داسي فرض سوه لکه څنگه چي دنورو نفلي عبادتونو (لمونځ ، روژې اونورو) دغه حکم دی ددې آيت څخه دا مسئله هيڅکله نه ثابتيږي چي عمره اداء کول واجب دي يوازي دا معلوميږي چي څوک يي شروع کړي نو پوراه کول يي واجب دي دحضرت جابر رضي الله عنه څخه روايت دی چي هغه دنبي کريم صلی الله علیه وسلم څخه پوښتنه وکړه چي عمره واجب ده ؟ هغه ورته وفرمايل واجب خو نه ده ليکن که دي وکړه غوره او افضله ده (رواه الترمذی)همدا وجه ده چي دامام ابوحنيفه رحمة الله علیه اوامام مالک رحمة الله علیه) او نوروپه نزد عمره واجب نه ده لهذا داحنافو مذهب دادی چي عمره دشروع څخه نه ده واجب بلکه سنت ده البتّه که چا شروع په وکړه نو بيا واجبيږي او دحديث شريف مضمون هم دغه دی.
(معارف القرآن ج ۱ پ ۲ ص ۱۱۵)

التَّهْلُكَةِ ۚۛ وَاَحْسِنُوْا ۚۛ اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِيْنَ ﴿۱۹۵﴾

التَّهْلُكَةِ	وَ	اَحْسِنُوْا	اِنَّ	اللّٰهَ	يُحِبُّ	الْمُحْسِنِيْنَ
هلاکت کښي	او	نيکي کوئ	بيشکه!	الله	دوستی کوی	د نيکو کارانو سره

هلاکت کښي، (چي جهاد ترک او مالونه په غزا کښي ورنه کړی). او نيکي کوئ، بيشکه! چي الله دوستی کوی دنيکو کارانو سره

وَاَتِمُّوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلّٰهِ ؕ فَاِنْ اُحْصِرْتُمْ فَمَا اسْتَيْسَرَ

وَاَتِمُّوا	الْحَجَّ	وَالْعُمْرَةَ	لِلّٰهِ	فَاِنْ	اُحْصِرْتُمْ	فَمَا اسْتَيْسَرَ
او پوره اداء کړی	حج	او عمره	خاص الله لره	پس که چيری	منع کړل سوی تاسی	پس (واجب دی) هغه څه چي اسان دی

او پوره اداء کړی حج او عمره خاص الله لره، پس که چيری منع کړل سوی تاسی پس (واجب دی پر تاسی) هغه څه چي اسان دی

مِنَ الْهَدْيِ ۚ وَلَا تَحْلِقُوْا رُءُوْسَكُمْ حَتّٰى يَبْلُغَ الْهَدْيُ

مِنَ الْهَدْيِ	وَلَا تَحْلِقُوْا	رُءُوْسَكُمْ	حَتّٰى	يَبْلُغَ	الْهَدْيُ
د قرباني څخه	او مه خرئ!	سرونه خپل	تر هغه پوری	چي ورسيږی	دا قرباني

د هديه څخه (چي مذبوحه ده) او مه خرئ! (ای! محصرانو) سرونه خپل تر هغه پوری چي ورسيږی دا هديه (مذبوحه)

مَحِلَّهٗ ؕ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَّرِيْضًا اَوْ بِهٖٓ اَذًى مِّنْ رَّاْسِهٖ

مَحِلَّهٗ	فَمَنْ	كَانَ	مِنْكُمْ	مَّرِيْضًا	اَوْ بِهٖٓ	اَذًى	مِّنْ رَّاْسِهٖ
ځای خپل ته	پس هغه څوک	چي وی	ستاسی څخه	ناجوړه	ياوی په ده پوری	ضرر	د سر دده څخه

ځای د حلاليدو خپل ته، پس هغه څوک چي وی په تاسی کښي ناجوړه يا وی په ده پوری ضرر له طرفه د سر دده څخه

فَفِدْيَةٌ مِّنْ صِيَامٍ اَوْ صَدَقَةٍ اَوْ نُسُكٍ ۚ فَاِذَآ اَمِنْتُمْ ٝ وقفة

فَفِدْيَةٌ	مِّنْ	صِيَامٍ	اَوْ صَدَقَةٍ	اَوْ نُسُكٍ	فَاِذَآ	اَمِنْتُمْ
نو ده پر ده باندی فديه	د	روژی	يا خيرات	يا حلالول (دپسه)	پس هر کله چي	په امن سی تاسی

نو لازمه ده پر ده باندی فديه د روژی (نيول) يا خيرات (ورکول) يا حلالول (دپسه)، پس هر کله چي په امن سی تاسی

فَمَنْ تَمَتَّعَ بِالْعُمْرَةِ اِلَى الْحَجِّ فَمَا اسْتَيْسَرَ

فَمَنْ	تَمَتَّعَ	بِالْعُمْرَةِ	اِلَى الْحَجِّ	فَمَا اسْتَيْسَرَ
پس هغه چاچي	چي نفع واخيستل	په عمری سره	د حج سره	پس (واجب) دی پر ده باندی هغه چي اسان وی

پس هر هغه چا چي نفع واخيستله په عمری سره (چي يو ځای يي کړه) د حج سره نو (واجب) دی پر ده باندی هغه چي اسان وی

مِنَ الْهَدْيِ ۚ فَمَنْ لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلٰثَةِ اَيَّامٍ فِي الْحَجِّ

مِنَ الْهَدْيِ	فَمَنْ	لَّمْ يَجِدْ	فَصِيَامُ	ثَلٰثَةِ	اَيَّامٍ	فِي الْحَجِّ
د قرباني څخه	پس هغه چاچي	پيدا نه کړل هديه	نو پر ده روژه ده	د درو	ورځو	په (ورځو د) حج کښې

د هديي څخه، پس هر هغه چاچي ونه مونده (پيدا نه کړل) هديه نو (واجب ده) پر ده روژه ده د رو ورځو په حج کښې

وَسَبْعَةٍ اِذَا رَجَعْتُمْ ؕ تِلْكَ عَشَرَةٌ كَامِلَةٌ ؕ ذٰلِكَ لِمَنْ

وَسَبْعَةٍ	اِذَا رَجَعْتُمْ	تِلْكَ	عَشَرَةٌ	كَامِلَةٌ	ذٰلِكَ	لِمَنْ
او اووه ورځې نورې	کله چې وګرځې تاسې	دا	لس (ورځې) دی	پوره کړی	دا (حکم د تمتع)	دهغه دپاره دی

او اووه ورځې (نورې) کله چې وګرځئ تاسې کورونه دا لس ورځې دی پوره کړی. دا (حکم د تمتع) د هغه چا دپاره دی

لَّمْ يَكُنْ اَهْلُهٗ حَاضِرِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ ؕ وَاتَّقُوا اللّٰهَ

لَّمْ يَكُنْ	اَهْلُهٗ	حَاضِرِي	الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ	وَاتَّقُوا	اللّٰهَ
چې نه وی	عيال د ده	اوسيدونکی	په مسجد الحرام کښې	او ويريږئ	د الله څخه

چې نه وی عيال د ده اوسيدونکی په (په احاطه د) مسجد الحرام کښې. او ويريږئ د الله څخه

وَاعْلَمُوْٓا اَنَّ اللّٰهَ شَدِيْدُ الْعِقَابِ ﴿۱۹۶﴾ اَلْحَجُّ اَشْهُرٌ مَّعْلُوْمٰتٌ ۚ

ع ۲۴ / ۸

وَاعْلَمُوْٓا	اَنَّ	اللّٰهَ	شَدِيْدُ	الْعِقَابِ	اَلْحَجُّ	اَشْهُرٌ	مَّعْلُوْمٰتٌ
او پوه سئ	بيشکه!	الله	سخت	عذاب ورکوونکی دی	د حج	څو مياشتې	معلومې دی

او پوه سئ! چې بيشکه! الله ډير سخت عذاب ورکوونکی دی. (وخت) د حج (څو) مياشتې معلومې دی

فَمَنْ فَرَضَ فِيْهِنَّ الْحَجَّ فَلَا رَفَثَ وَلَا فُسُوْقَ ۙ

فَمَنْ	فَرَضَ	فِيْهِنَّ	الْحَجَّ	فَلَا رَفَثَ	وَ	لَا فُسُوْقَ
نو هر چاچې	فرض کړی	په دی مياشتو کښې	حج	نو نه دی کوی جماع	او	نه ګناهونه

نو هر چا چې فرض کړی (په خپل ځان) په دی مياشتو کښې حج نو نه دی کوی جماع او نه (هم) ګناهونه

وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ ؕ وَمَا تَفْعَلُوْا مِنْ خَيْرٍ

وَ	لَا جِدَالَ	فِي الْحَجِّ	وَمَا تَفْعَلُوْا	مِنْ خَيْرٍ
او	نه جنګونه	په (ورځو) د حج کښې	او هغه څه چې کوی تاسې	د نيک کار څخه

او نه (هم) جګړه (جنګونه) په ورځو د حج کښې. او هر څه چې کوی تاسې د نيک کار څخه

فَمَنْ لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلٰثَةِ اَيَّامٍ فِي الْحَجِّ... تمتع او قران: دحج په مياشتوکي دحج سره عمره يوځاى کول په دوو طريقو کيږي يوداچي دميقات څخه دحج او عمرې په يوه وار احرام وتړي دې ته په اصطلاح دحديثو کښي قِران وايي کله چي دحج احرام ماتيږي نو دعمرې ده به خپله ورسره ماتيږي تر دې مخکي دا احرام هيڅکله نه ماتيږي دوهمه طريقه داده چي دميقات څخه يوازي دعمرې احرام وتړي په مکه مکرمه کښي دعمري دافعالو داداکولو څخه وروسته دغه احرام مات کي کله چي دترويي (اتمه ورځ دذى الحجې) په ورځ منى ته وزي دحرم شريف دننه دي احرام وتړي دې ته په اصطلاح کښى تمتع ويل کيږي دغسي دتمتع لفظي معنى دحج او عمرې پر يوځاى کولو فايده اخيستل دي چي تمتع او قران دواړو صورتونو ته شامليږي او په دغه آيت کښي د (فمن تمتع) څخه مراد هم دغه دي او دآيت په اخر کښي اول دتقوى کولو حکم دى معنى يي داده چي دالله ﷻ په احکامو کي دخلاف کولو څخه بيره او ځان ساتل پکار دي.

(معارف القرآن ج ۱ پ ۲ ص ۱۱۷)

يَعْلَمْهُ اللّٰهُ ۗ وَتَزَوَّدُوْا فَاِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوٰى ۫

يَعْلَمْهُ	اللّٰهُ	وَ	تَزَوَّدُوْا	فَاِنَّ	خَيْرَ	الزَّادِ	التَّقْوٰى
نو پوهيږی په هغه باندی	الله	او	توښه واخلئ (دځانو سره)	پس بيشكه!	بهتره	د توښی	ځان ساتل دی

نو پوهيږی په هغه باندی الله، او توښه واخلئ (دځانو سره) نو بيشكه! بهتره د توښی ځان ساتل دی د سواله

وَاتَّقُوْنِ يٰٓاُولِي الْاَلْبَابِ ﴿۱۹۷﴾ لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ

وَاتَّقُوْنِ	يٰٓاُولِي	الْاَلْبَابِ	لَيْسَ	عَلَيْكُمْ	جُنَاحٌ
او ويريږئ زما څخه	ای! خاوندانو	دعقلونو	نشته	پر تاسو باندی	هيڅ ګناه

او ويريږئ! زما څخه ای خاوندانو د (صافو) عقلو. نشته په تاسی باندی هيڅ ګناه

اَنْ تَبْتَغُوْا فَضْلًا مِّنْ رَّبِّكُمْ ۭ فَاِذَآ اَفَضْتُمْ

اَنْ	تَبْتَغُوْا	فَضْلًا	مِّنْ رَّبِّكُمْ	فَاِذَآ	اَفَضْتُمْ
داچی	وغواړئ تاسی	روزی	له فضله د رب خپل څخه	پس هر كله چی	را كښته سی تاسی

داچی وغواړئ تاسی روزی په فضل سره د رب خپل، نو هر كله چی را كښته سئ (د بيت الله طواف ته) تاسی

مِّنْ عَرَفٰتٍ فَاذْكُرُوا اللّٰهَ عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ ۠ وَاذْكُرُوْهُ

مِّنْ عَرَفٰتٍ	فَاذْكُرُوا	اللّٰهَ	عِنْدَ	الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ	وَاذْكُرُوْهُ
دعرفات څخه	نو يادوی	الله	په نزد	د مشعر الحرام	او يادوئ دی (الله)

دعرفات څخه نو يادوی الله په نزد د مشعر الحرام (آخر دمزدلفی كښې) او يا دوئ الله

كَمَا هَدٰىكُمْ ۚ وَاِنْ كُنْتُمْ مِّنْ قَبْلِهٖ لَمِنَ الضَّآلِّيْنَ ﴿۱۹۸﴾

كَمَا	هَدٰىكُمْ	وَاِنْ	كُنْتُمْ	مِّنْ قَبْلِهٖ	لَمِنَ الضَّآلِّيْنَ
لكه څنګه چی	لاره يئ دربنوولی ده تاسی ته	او بيشكه!	وئ تاسی	دمخه تر دی (هدايته)	د ګمراهانو څخه

لكه څنګه چی لاره يئ دربنوولی ده تاسی ته او بيشكه! چی واست تاسی دمخه تر دی هدايته د ګمراهانو څخه.

ثُمَّ اَفِيْضُوْا مِنْ حَيْثُ اَفَاضَ النَّاسُ

ثُمَّ	اَفِيْضُوْا	مِنْ حَيْثُ	اَفَاضَ	النَّاسُ
وروسته	راكښته سئ	د هغه ځای څخه	چی را كښته كيږی	خلک

وروسته راكښته سئ (ای قريشو د طواف دپاره) دهغه ځای څخه (دعرفات څخه) چی راكښته كيږی (نور) خلک

لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ اَنْ تَبْتَغُوْا..دحج په سفر كي دتجارت يا مزدوری كولوحكم: يعني پر تاسي ددې خبري هيڅ ګناه نشته چي دحج په سفر كي دتجارت يا مزدوری كولو څه روزي يا دالله وركړی رزق حاصل كړی ددې آيت دنزول واقعه داده چي دجاهليت په زمانه كي دعربو خلګو ټول عبادتونه او معاملات په خپلو رسمونو او رواجونو شاملولو سره ګډوډ كړي وه او لوبي اوټوكي يې ور څخه جوړي كړي وې هم دغه طريقه دحج په عباداتو كي به دوی كوله دمنی په لويه ټولنه كي به ددوی خاص خاص بازارونه لګيدل نمايشونه به كيدل او دتجارتي ترقی طريقې به پكښې لټول كيدې داسلام په راتلو سره پر مسلمانانو حج فرض سو ددغه ټولو عيثو رسمونو ريښې پريكړل سوې نو دالله ﷻ درضا په لټون او دنبي كريم ﷺ پر تعليماتو ځان قربانوونكو صحابه كرامو ﷺ ته داخيال ور پيدا سو چي ګوندي دحج په ورځو كي په تجارت يا مزدوری كولو سره به څه ګټل هم بند اوحرام وي نو داآيت نازل سو الله ﷻ دحج په موسم كي دتجارت وركولو اجازه وركړه او دا يې خپل فضل او وركړه وګڼله.
(معارف القرآن ج ۱ پ ۲ ص ۱۲۰)

وَاسۡتَغۡفِرُوا اللّٰهَ ؕ اِنَّ اللّٰهَ غَفُوۡرٌ رَّحِيۡمٌ ﴿۱۹۹﴾ فَاِذَا

وَ	اسۡتَغۡفِرُوا	اللّٰهَ	اِنَّ	اللّٰهَ	غَفُوۡرٌ	رَّحِيۡمٌ	فَاِذَا
او	مغفرت وغواړئ	د الله څخه	بیشکه!	الله	ښه مغفرت کوونکی	پوره رحم لرونکی دی	پس هر کله چی

او مغفرت غواړئ د الله څخه د (خپلو ګناهونو) بیشکه! چی الله ښه مغفرت کوونکی پوره رحم لرونکی دی. نو هر کله چی

قَضَيۡتُمۡ مَّنَاسِكَكُمۡ فَاذۡكُرُوا اللّٰهَ كَذِكۡرِكُمۡ اٰبَآءَكُمۡ

قَضَيۡتُمۡ	مَّنَاسِكَكُمۡ	فَاذۡكُرُوا	اللّٰهَ	كَذِكۡرِكُمۡ	اٰبَآءَكُمۡ
اداء کړل تاسی	افعال د حج خپل	پس یادوئ	الله	لکه تاسی چی یادول	پلرونه خپل

اداء کړل تاسی افعال د حج خپل نو یادوئ الله لکه تاسی چی یادول پلرونه خپل (په جاهلیت کښی په فخر سره)

اَوۡ اَشَدَّ ذِكۡرًا ؕ فَمِنَ النَّاسِ مَنۡ يَّقُوۡلُ رَبَّنَآ

اَوۡ اَشَدَّ	ذِكۡرًا	فَمِنَ	النَّاسِ	مَنۡ	يَّقُوۡلُ	رَبَّنَآ
بلکه ډیر زیات	یادول	نو ځینی	د خلګو	هغه څوک دی	چی وایی	ای! ربه زموږ

بلکه ډیر زیات یادول نو ځینی د خلګو هغه څوک دی چی وایی ای! ربه زموږ !

اٰتِنَا فِى الدُّنۡيَا وَمَا لَهٗ فِى الۡاٰخِرَةِ مِنۡ خَلَاقٍ ﴿۲۰۰﴾

اٰتِنَا	فِى الدُّنۡيَا	وَمَا	لَهٗ	فِى الۡاٰخِرَةِ	مِنۡ خَلَاقٍ
راکړه موږ ته	په دنیا کښی (ژوند)	او نسته	ده ته	په آخرت کښی	هیڅ برخه

راکړه موږ ته! په دنیا (لږژوند) کښی (زموږ برخه مال او جاه) او نسته ده ته په آخرت کښی هیڅ برخه

وَمِنۡهُمۡ مَّنۡ يَّقُوۡلُ رَبَّنَآ اٰتِنَا فِى الدُّنۡيَا حَسَنَةً وَّ

وَمِنۡهُمۡ	مَّنۡ	يَّقُوۡلُ	رَبَّنَآ	اٰتِنَا	فِى الدُّنۡيَا	حَسَنَةً	وَّ
او ځینی د دوی	هغه څوک دی	چی وایی	ای! ربه زموږ	راکړه موږ ته	په دنیا کښی	نیکی	او

او ځینی د دوی هغه څوک دی چی وایی، ای! ربه زموږ راکړه موږ ته! په دغه دنیا (لږژوند) کښی نیکی (نعمت) او

فِى الۡاٰخِرَةِ حَسَنَةً وَّقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿۲۰۱﴾ اُولٰٓئِكَ لَهُمۡ

فِى الۡاٰخِرَةِ	حَسَنَةً	وَّقِنَا	عَذَابَ	النَّارِ	اُولٰٓئِكَ	لَهُمۡ
په آخرت کښی	نیکی	او وساته موږ	د عذابه څخه	د اور	دغه کسان	سته دوی ته

په آخرت کښی نیکی (جنت) او وساته موږ د عذابه څخه د اور (د دوزخ) . دغه کسان سته دوی ته

فَمِنَ النَّاسِ مَنۡ يَّقُوۡلُ رَبَّنَآ... دجاهلیت په زمانه کي یو عبث رسم داهم وو:
چي په دې مبارکو ورځو کي به یي خپل پلرونه او نیکونه یادول او مشاعرې به یی هم کولې هم داشان دځینو خلګو دا عادت وو چي دحج په ورځو کي به یــي دالله ﷻ ذکــر او دعاګـاني کـولې لـیکن دا تـولي دعاګـاني بـه ددنیا دحــاجتونو راحتونـــو عزتونـو او دولتونـو لپـاره کولې دآخرت فکر به نه وو ورسره دداسي قسم خلګو داصلاح لپاره دآیت په آخر کښي ارشاد سوی دی چي څه خلګ هغه دي چي په حـج کـي یـوازي ددنیـا دګټــو دعاګــاني کــوي دآخرت غم ورسره نه وي ددغه خلګو به په آخرت کـي هـیڅ برخـه نـه وي ځکـه چـي داعمـل ښـیي چـي ددوی داحـج درسـم پـر ډول وو یاددنیا دفخر او بــډایي لپـــاره وو دالله ﷻ رضـا او دآخـرت خلاصـی هـیڅ ددوی پـه فکـر کښـي نـه وو یـوازي ددنیـاوي دعاغوښـتلو والا ذکـر پـه دې آیـت کـي سـوی دی او پـه دنیـا کـي هـم ددغـه خواسـت سـره د(حسـنة) لفـظ نسـته اشاره دې ته ده چي دوی ښه والی نه غواړي فقط دا چـي خواهشـات یـي څنګــه پـــورا ســي.
(معارف القرآن ج۱ پ ۲ ص ۱۲۴)

نصف

نَصِيبٌ مِّمَّا كَسَبُوْا ۭ وَاللّٰهُ سَرِيْعُ الْحِسَابِ ﴿۲۰۲﴾

الْحِسَابِ	سَرِيْعُ	اللّٰهُ	وَ	كَسَبُوْا	مِّمَّا	نَصِيبٌ
د حساب دی	ژر اخستونکی	الله	او	چی کړی یئ دی دوی (نېه اعمال)	په سبب د هغو	یو ه برخه

یو ه برخه په سبب د هغو چی کړی یئ دی دوی (نېه اعمال) او الله ژر اخستونکی د حساب دی .

وَاذْكُرُوا اللّٰهَ فِيْٓ اَيَّامٍ مَّعْدُوْدٰتٍ ۭ فَمَنْ تَعَجَّلَ

تَعَجَّلَ	فَمَنْ	مَّعْدُوْدٰتٍ	فِيْٓ اَيَّامٍ	اللّٰهَ	وَاذْكُرُوا
چی تلواره یئ وکړه	پس هغه څوک	شمیرلیو سویو کښی	په څو ورځو	الله	او یادوئ!

او یادوئ! الله (د تکبیراتو په ویلو سره) په څو ورځو شمیرلیو سویو کښی ، نو هر چا چی تلواره وکړه (د منی څخه مکی ته)

فِيْ يَوْمَيْنِ فَلَآ اِثْمَ عَلَيْهِ ۚ وَمَنْ تَاَخَّرَ فَلَآ اِثْمَ عَلَيْهِ ۙ

عَلَيْهِ	اِثْمَ	فَلَآ	تَاَخَّرَ	وَمَنْ	عَلَيْهِ	فَلَآ اِثْمَ	فِيْ يَوْمَيْنِ
پر دغه باندی	هیڅ گناه	نو نسته	چی تاخیر وکړی	او هغه څوک	پر دغه باندی	نو نسته هیڅ گناه	په دوو ورځو کښی

په دوو ورځو کښی ، نو نسته هیڅ گناه پر دغه تلوار کوونکی او هغه څوک چی تاخیر وکړی نو نسته هیڅ گناه پر دغه باندی

لِمَنِ اتَّقٰى ۭ وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاعْلَمُوْٓا اَنَّكُمْ اِلَيْهِ تُحْشَرُوْنَ ﴿۲۰۳﴾

تُحْشَرُوْنَ	اِلَيْهِ	اَنَّكُمْ	وَاعْلَمُوْٓا	اللّٰهَ	وَاتَّقُوا	لِمَنِ اتَّقٰى
ورټولیږئ	وطرفته د الله	بیشکه! تاسی	او پوه سئ	د الله څخه	او ویریږئ	دهغه چا دپاره چی پرهیز یئ کړی وی

دغه بی گناهی د هغه چا دپاره ده چی پرهیز یئ کړی وی او ویریږئ د الله څخه او پوه سئ چی بیشکه! تاسی وطرفته د الله ورټولیږئ

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُّعْجِبُكَ قَوْلُهٗ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا

الدُّنْيَا	فِي الْحَيٰوةِ	قَوْلُهٗ	يُّعْجِبُكَ	مَنْ	النَّاسِ	وَمِنَ
دنیا کښی	په (کارو د دی) ژوند د	خبره د ده	چی په تعجب کښی تا اچوی	هغه دی	د خلکو څخه	او ځینی

او ځینی د خلکو څخه هغه څوک دی چی په تعجب کښی تا اچوی خبره د ده (په کارو) د دی ژوند د دنیا کښی

وَيُشْهِدُ اللّٰهَ عَلٰي مَا فِيْ قَلْبِهٖ ۙ وَهُوَ اَلَدُّ الْخِصَامِ ﴿۲۰۴﴾

الْخِصَامِ	اَلَدُّ	وَهُوَ	فِيْ قَلْبِهٖ	عَلٰي مَا	اللّٰهَ	يُشْهِدُ	وَ
په جگړه او عداوت کښی	سخت دی	او حال دا چی دی	په زړه د ده کښی دی	پر هغه چی	الله	شاهد کوی دی	او

او شاهد کوی دی الله پر هغه شئ چی په زړه د ده کښی دی او حال دا چی دی ډیر سخت دی د جگړه کوونکو

وَاعْلَمُوْٓا اَنَّكُمْ اِلَيْهِ تُحْشَرُوْنَ. علماوو لیکلی دي چي دقبول سوي حج نښه داده: چي دحج څخه دارنگه راسي چي زړه يې ددنيا څخه لوړ سوی وي او په آخرت پوري تړلی وي دداسي سړي حج او دعا قبوله گناه يې معاف وي که څوک دا یاد ولري چي دبیت الله شریفي مخ ته هغه د الله ﷻ سره ځای پر ځای دهغه داطاعت او فرمانبرداري وعده او لوظ کړی دی نو ددې پوره کول په راتلونکي کي څه گران نه دي **حکایت** : يو بزرگ فرمايي چي دحج څخه په واپسي کي زما په زړه کي ديوي گناه وسوسه راغله دغيبو څخه اواز راته وسو چي تا حج نه دی کړی ؟ دغه اواز زما او دهغه گناه په مابين کي يو ديوال جوړ ســـو او الله ﷻ زه دهغه گناه څخه وساتلم **حکایت** : يو ترکي بزرگ بـه هـر وخت پـر خپل سرباندي لوړيو نور ليدی دحج کولو څخه وروسته هغه نور بيخي ورک سو دخپل پير مولانا جامي رحمه الله څخه يې پوښتنه وکړه هغه ورته وفرمايل چي دحج څخه مخکي تاته خپل ځان گناهکار ښکاريدی مگر دحج څخه وروسته دي ځان بزرگ او نيک وگڼی مغروره سوی ددغه غرور په خاطر دا نور در څخه ورک ســو.

(معارف القرآن ج ۱ پ ۲ ص ۱۲۸)

وَاِذَا تَوَلّٰى سَعٰى فِي الْاَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيْهَا وَيُهْلِكَ

وَاِذَا	تَوَلّٰى	سَعٰى	فِي الْاَرْضِ	لِيُفْسِدَ	فِيْهَا	وَ	يُهْلِكَ
او كله چي	بيرته وګرځي	كوښښ كوي	په مځكه كښې	د پاره د دې چي فساد وكړي	په دې (مځكه) كښې	او	هلاكوي

او كله چي بيرته وګرځي نو ګرځي په چټكۍ سره په مځكه (دمديني) كښې دپاره د دې چي فساد وكړي په مځكه كښې او هلاكوي

الْحَرْثَ وَالنَّسْلَ ۗ وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ الْفَسَادَ ﴿٢٠٥﴾ وَاِذَا قِيْلَ

الْحَرْثَ	وَالنَّسْلَ	وَاللّٰهُ	لَا يُحِبُّ	الْفَسَادَ	وَاِذَا	قِيْلَ
كښت	او ساه كښان (ذی روح)	حال داچي الله	نه خوښوی	فساد	او كله چي	وويل سی

كښت (فصل) او ساه كښان (په سوځولو او وژلو سره) حال داچي الله نه خوښوی فساد (او معصيت) او كله چي وويل سی

لَهُ اتَّقِ اللّٰهَ اَخَذَتْهُ الْعِزَّةُ بِالْاِثْمِ فَحَسْبُهٗ جَهَنَّمُ ۗ

لَهُ	اتَّقِ	اللّٰهَ	اَخَذَتْهُ	الْعِزَّةُ	بِالْاِثْمِ	فَحَسْبُهٗ	جَهَنَّمُ
ده ته	چي ووېرېږه	د الله څخه	نيسي دی	غرور	په ګناه سره	پس كافي دی ده لره	دوزخ

ده ته چي ووېرېږه د الله څخه، نيسي دی غرور (عار او ننګ) په ګناه سره پس كافي دی ده ته دوزخ (عذاب د اور)

وَلَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿٢٠٦﴾ وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَّشْرِىْ نَفْسَهُ

وَلَبِئْسَ	الْمِهَادُ	وَمِنَ	النَّاسِ	مَنْ	يَّشْرِىْ	نَفْسَهُ
او خامخا بد	بستر دی	او ځينی د	خلكو څخه	هغه څوك دی	چي خرڅوی	نفس خپل

او هرومرو بد بستر دی (دا اور). او ځينی له خلكو څخه هغه څوك دی چي خرڅوی نفس خپل

ابْتِغَآءَ مَرْضَاتِ اللّٰهِ ۗ وَاللّٰهُ رَءُوْفٌ ۢ بِالْعِبَادِ ﴿٢٠٧﴾ يٰٓاَيُّهَا

ابْتِغَآءَ	مَرْضَاتِ	اللّٰهِ	وَاللّٰهُ	رَءُوْفٌ	بِالْعِبَادِ	يٰٓاَيُّهَا
دپاره د طلب	د رضاء	د الله	او الله	ډير مهربان دی	پر بندګانو باندی	ای!

دپاره د طلب د رضاء د الله (چي د خپل ځان او مال څخه تيرېږي)، او الله ډيير مهربان دی پر بندګانو باندی. ای!

الَّذِيْنَ اٰمَنُوا ادْخُلُوْا فِي السِّلْمِ كَآفَّةً ۖ وَلَا تَتَّبِعُوْا

الَّذِيْنَ	اٰمَنُوْا	ادْخُلُوْا	فِي السِّلْمِ	كَآفَّةً	وَ	لَا تَتَّبِعُوْا
هغو كسانو	چي ايمان يي راوړی دی	ننوځي!	په اسلام كښې	ټول	او	مه كوی پيروی

هغو كسانو چي ايمان يي راوړی دی ننوځي! په اسلام كښې (د هغه د ټولو شرايطو سره) ټول او مه كوئ پيروی

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَّشْرِىْ نَفْسَهُ. حضرت صهيب رومي ﷛ دمكې څخه مديني منورې ته هجرت كوی: كفارو لار ورته بنده كړې وه ده چي داوكتل نو دسپرلی څخه راكښته سو او دخپلې توبرې څخه يې ټول غشي راوكښل او هغو ته يي وفرمايل ای دقريشو قبيلې تاسي ټول پوه ياست چي زه په غشو ويشتو كی تر تاسو ټولو زيات ماهر يم زما غشی كله هم نه خطا كيږي اوس زه په الله ﷻ قسم خورم چي تاسي ماته تر هغه نسی رارسيدلای تر څو چي زما په توبره كي يو غشی لا هم پاته وي دهغه څخه وروسته به زه دتوري څخه كار اخلم تر څو چي په ما كي ساه چليږي بيا چي تاسي څه كوی هغه كوی كه دفايدې سودا كول غواړی نو زه دخپل مال ادرس دركوم په مكه كي هغه واخلی او زما لار پريږدی په دې وړانديز دقريشو هغه ټولی راضي سوه او حضرت صهيب رومي ﷛ جوړ او روغ درسول الله ﷺ خدمت كي حاضر سو او ټول حال يي رسول الله ﷺ ته بيان كی نبي كريم ﷺ دوه واره وفرمايل (ربح البيع ابا يحيي) ستاسي تجارت فايده مند سوابا يحى او دا آيت نازل سو. (معارف القرآن ج ۱ پ ۲ ص ۱۲۹)

خُطُوٰتِ الشَّيْطٰنِ ؕ اِنَّهٗ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِيْنٌ ﴿۲۰۸﴾ فَاِنْ

خُطُوٰتِ	الشَّيْطٰنِ	اِنَّهٗ	لَكُمْ	عَدُوٌّ	مُّبِيْنٌ	فَاِنْ
د قدمونو	د شیطان	بیشکه! دا (شیطان)	ستاسی دپاره	دښمن دی	ښکاره	پس که چیری

د (اثرد) قدمونو د شیطان بیشکه! دا (شیطان) ستاسی دپاره (ستاسی) دښمن دی ښکاره. بیا که چیری

زَلَلْتُمْ مِّنْۢ بَعْدِ مَا جَآءَتْكُمُ الْبَيِّنٰتُ فَاعْلَمُوْٓا اَنَّ

زَلَلْتُمْ	مِّنْۢ بَعْدِ	مَا	جَآءَتْكُمُ	الْبَيِّنٰتُ	فَاعْلَمُوْٓا	اَنَّ
وښوئیدی تاسی	وروسته تر	هغه چي	راغلی دی تاسی ته	ښکاره معجزی	نو پوه سی چي	بیشکه !

وښوئیدی تاسی وروسته تر هغه چي راغلی دی تاسی ته ښکاره معجزی نو پوهیږئ چي بیشکه !

اللّٰهَ عَزِيْزٌ حَكِيْمٌ ﴿۲۰۹﴾ هَلْ يَنْظُرُوْنَ اِلَّآ اَنْ يَّاْتِيَهُمُ

اللّٰهَ	عَزِيْزٌ	حَكِيْمٌ	هَلْ	يَنْظُرُوْنَ	اِلَّآ	اَنْ	يَّاْتِيَهُمُ
الله	دیر غالب	لوی حکمت والادی	نه کوی	انتظار دوی	مګر	داچي	راسی دوی ته

الله دیر غالب (په انفاذ د احکامو) لوی حکمت والا دی. انتظار نه کوی دوی مګر داچي راسی دوی ته

اللّٰهُ فِيْ ظُلَلٍ مِّنَ الْغَمَامِ وَالْمَلٰٓئِكَةُ وَقُضِيَ الْاَمْرُ ؕ

اللّٰهُ	فِيْ ظُلَلٍ	مِّنَ الْغَمَامِ	وَالْمَلٰٓئِكَةُ	وَقُضِيَ	الْاَمْرُ
(عذاب د) الله	په سایو کښی	د وریځو څخه	او (راسی) ملائیکی	او خلاص سی	کار

(عذاب د) الله په سایو (سیورو) کښی د وریځو څخه او (راسی دوی ته) ملائیکی (د عذاب) او خلاص سی ک ر (د هلاکت د دوی)

وَاِلَى اللّٰهِ تُرْجَعُ الْاُمُوْرُ ﴿۲۱۰﴾ ع سَلْ بَنِيْٓ اِسْرَآءِيْلَ كَمْ

وَاِلَى اللّٰهِ	تُرْجَعُ	الْاُمُوْرُ	سَلْ	بَنِيْٓ اِسْرَآءِيْلَ	كَمْ
او الله ته	بیرته ګرځول کیږی	ټول کارونه	پوښتنه وکړه (محمده!)	د بنی اسرائیلو څخه	چي څومره

او خاص الله ته بیرته ګرځول کیږی ټول کارونه (په قیامت کښی)، پوښتنه وکړه (محمده!) د بنی اسرائیلو څخه چي څومره

اٰتَيْنٰهُمْ مِّنْ اٰيَةٍۭ بَيِّنَةٍ ؕ وَمَنْ يُّبَدِّلْ نِعْمَةَ اللّٰهِ

اٰتَيْنٰهُمْ	مِّنْ اٰيَةٍ	بَيِّنَةٍ	وَمَنْ	يُّبَدِّلْ	نِعْمَةَ	اللّٰهِ
ورکړی دی موږ دوی ته	د معجزو	ښکاره وو څخه	او هر هغه څوک چي	بدل کړی	نعمت	د الله

ورکړی دی موږ دوی ته د معجزاتو ښکاره وو څخه، او هر هغه څوک چي بدل کړی نعمت د الله (په ناشکری سره)

اِنَّـهٗ لَـكُمْ عَـدُوٌّ مُّبِـيْنٌ.
الله ﷻ فرمـایي چـي تاسي پورا پوره په اسلام کـي داخـل سـی: مطلب داچي ستاسي لاس پښـې، غوږونه، سترګي، زړه، او دماغ ټـول داسلام پـه دایـره او دالله ﷻ پـه فرمــانبرداری کـــي داخلیدل پکار دي داسي نـه چي پـه لاس او پښـو باندي خو داسلام عمل وي ليکن پـه زړه او دماغ كي داسلام پورا ځای نه وي او يـا خـو پـه زړه او دماغ کي اسلام وي مګر پـه ظـاهري انـدامونو پـه عمل نـه وي او دآيـت دا مطلب هـم كيـدای سي چي تاسي پـه مكمل او پورا اسلام كي داخل سی داسي نـه چي داسلام څه احكـام خـو قبلـوی او څه آخوا ديخوا تـه كـوی كله چي اسلام دژوند دمكمل هغـه نظـام نـوم دی كـم چي پـه قرآن او سنت كي بيــان ســوی دی دهغــه تــرون دعقايـــدو او عبـاداتو سـره وي او کـه دمعاملاتو سره وي او كه دمعاشرت سـره وي دا جتماعيـت او سياســت سره يي تعلق وي او كه دتجارت او كـار او كسب سره يي تعلق وي نو پـه دي وجه دا ټول قبلول اوعملي كـول پـه مكمـل دول پـه اسلام كي داخل بلل كيږي.
(معارف القرآن ج ۱ پ ۲ ص ۱۳۱)

ع ۲۵ ۱۴ ۹

مِنۢ بَعۡدِ مَا جَآءَتۡهُ فَإِنَّ اللّٰهَ شَدِيۡدُ الۡعِقَابِ ﴿٢١١﴾ زُيِّنَ

مِنۢ بَعۡدِ	مَا	جَآءَتۡهُ	فَإِنَّ	اللّٰهَ	شَدِيۡدُ	الۡعِقَابِ	زُيِّنَ
وروسته تر	هغه چي	راغلي وو داده ته	پس بیشکه!	الله	سخت دی	عذاب (د ده)	ښایسته کړل سوی دی

وروسته تر هغه چي راغلي وو دا (نعمت) ده ته نو بیشکه! الله سخت دی عذاب (د ده) . ښایسته کړل سوی دی

لِلَّذِيۡنَ كَفَرُوا الۡحَيٰوةُ الدُّنۡيَا وَيَسۡخَرُوۡنَ مِنَ الَّذِيۡنَ

لِلَّذِيۡنَ	كَفَرُوا	الۡحَيٰوةُ	الدُّنۡيَا	وَيَسۡخَرُوۡنَ	مِنَ	الَّذِيۡنَ
د هغو کسانو دپاره	چي کافران سوی دی	دغه ژوندون	د دی دنیا	او مسخری کوی دوی	پر	هغو کسانو

د هغو کسانو دپاره چي کافران سوی دی دغه ژوندون لړ(په دنیا کښی) او مسخری کوی دوی پر هغو کسانو

اٰمَنُوۡا ۘ وَالَّذِيۡنَ اتَّقَوۡا فَوۡقَهُمۡ يَوۡمَ الۡقِيٰمَةِ ؕ وَاللّٰهُ

اٰمَنُوۡا	وَالَّذِيۡنَ	اتَّقَوۡا	فَوۡقَهُمۡ	يَوۡمَ	الۡقِيٰمَةِ	وَ	اللّٰهُ
چي ایمان یئ راوړی دی	او هغه کسان	چي پرهیزګاره دی	سربیره به وی پر دوی	په ورځی	دقیامت کښی	او	الله

چي ایمان یئ راوړی دی او هغه کسان چي پرهیزګاره دی ، سربیره به وی پر دوی (یعنی کفارو) په ورځ د قیامت کښی. او الله

يَرۡزُقُ مَنۡ يَّشَآءُ بِغَيۡرِ حِسَابٍ ﴿٢١٢﴾ كَانَ النَّاسُ اُمَّةً

يَرۡزُقُ	مَنۡ	يَّشَآءُ	بِغَيۡرِ	حِسَابٍ	كَانَ	النَّاسُ	اُمَّةً
روزی ورکوی	هغه ته چاته	چي اراده وکړی	بی له	حسابه	وه	ټول خلګ	ټولی

روزی ورکوی هغه چا ته چي اراده وکړی بی له حسابه (ډیره پراخه).. وه ټول خلګ (په ابتداء کښی) ټولی

وَّاحِدَةً ۫ فَبَعَثَ اللّٰهُ النَّبِيّٖنَ مُبَشِّرِيۡنَ وَمُنۡذِرِيۡنَ ۪

وَّاحِدَةً	فَبَعَثَ	اللّٰهُ	النَّبِيّٖنَ	مُبَشِّرِيۡنَ	وَ	مُنۡذِرِيۡنَ
په یوه دین	پس ولیږل	الله	انبیاء	زیرئ ورکوونکی	او	بیروونکی

یو په یوه حق دین، پس ولیږل الله انبیاء زیرئ ورکوونکی (مؤمنانو ته په نعیم سره) او بیروونکی (کافرانو ته په جحیم سره)

وَاَنۡزَلَ مَعَهُمُ الۡكِتٰبَ بِالۡحَقِّ لِيَحۡكُمَ بَيۡنَ النَّاسِ

وَ	اَنۡزَلَ	مَعَهُمُ	الۡكِتٰبَ	بِالۡحَقِّ	لِيَحۡكُمَ	بَيۡنَ	النَّاسِ
او	راویی لیږی	د دوی سره	کتاب	په حقه سره	دپاره د دی چي حکم وکړی	په مینځ	د خلګو کښی

او راویی لیږی د دوی سره کتاب په حقه سره دپاره د دی چي حکم وکړی (الله یا نبی یا کتاب) په مینځ د خلګو کښی

كَانَ النَّاسُ اُمَّةً وَّاحِدَةً

په یوه زمانه کي دټولو انسانانو یو مذهب او یو دین یوه عقیده او یو خیال وو: چي هغه دحق او فطرت دین دی بیا دهغوی دطبیعتونو شوقونو او دسوچ او فکر داختلاف په وجه ډیر مختلف خیالات او عقیدې پیدا سوې په کمو کي چي دحق او ناحق بیلتون کول ګران وو چي په دې کي حق کم یو دی او باطل کم یو دی نو الله ﷻ ددې بیلتون دښوولو دپاره پیغمبران راولیږل او پر هغوی یي وحي او کتابونه نازل کړل دانبیاوو دکوشش اصلاح او تبلیغ څخه وروسته خلګ دوې ډلې سول یو هغه خلګ سوه چا چي دالله ﷻ رالیږل سوي هدایات قبول کړل او دپیغمبرانو منونکي سوه چي مومن بلل کیږي دوهم هغه خلګ سوه چا چي آسماني هدایات او پیغمبران درواغجن وګڼل دهغوی خبره یي ونه منله داسي خلګ کافران بلل کیږي : او **امة** داسي هري ډلي ته ویل کیږي په کمه کي چي په څه وجه تړون او یووالی وي او دا تړون بیا عام دی خیالاتو او عقیدو ته هم شامل دی او ژبي او رنګ ته هم شامل دی.

(معارف القرآن ج ۱ پ ۲ ص ۱۳۵)

فِيمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ ۚ وَمَا اخْتَلَفَ فِيهِ إِلَّا الَّذِينَ

فِيمَا	اخْتَلَفُوا	فِيهِ	وَ	مَا اخْتَلَفَ	فِيهِ	إِلَّا	الَّذِينَ
په هغه کار کښې	چې اختلاف کړی دی دوی	په هغه کښې	او	اختلاف نه دی کړی	په هغه کښې	مګر	هغه کسانو

په هغه کار کښې چې اختلاف کړی دی دوی په هغه کښې او اختلاف نه دی کړی په هغه کښې مګر هغه کسانو

أُوتُوهُ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ بَغْيًا

أُوتُوهُ	مِنْ بَعْدِ	مَا	جَاءَتْهُمُ	الْبَيِّنَاتُ	بَغْيًا
چې ورکړل سوی وو دوی ته کتاب	وروسته تر	هغه	چې راغلی وه دوی ته	دلیلونه ښکاره	په سبب د کینې

چې ورکړل سوی وو دوی ته کتاب وروسته تر هغه چې راغلی وه دوی ته دلیلونه ښکاره په سبب د کینې

بَيْنَهُمْ ۖ فَهَدَى اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا لِمَا اخْتَلَفُوا

بَيْنَهُمْ	فَهَدَى	اللَّهُ	الَّذِينَ	آمَنُوا	لِمَا اخْتَلَفُوا
په مینځ د دوی کښې	پس سمه لار وښوول	الله	هغه کسانو ته	چې ایمان یې راوړی دی	هغه شي ته چې اختلاف کړی وو دوی

په مینځ د دوی کښې پس سمه صافه لار وښوول الله هغه کسانو ته چې ایمان یې راوړی دی هغه شي ته چې جنګ کړی وو دوی

فِيهِ مِنَ الْحَقِّ بِإِذْنِهِ ۗ وَاللَّهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَىٰ صِرَاطٍ

فِيهِ	مِنَ الْحَقِّ	بِإِذْنِهِ	وَاللَّهُ	يَهْدِي	مَنْ يَشَاءُ	إِلَىٰ	صِرَاطٍ
په هغه کښې	د حق	په حکم خپل سره	او الله	هدایت کوی	هغه ته چې اراده وکړی	طرف	د لارې

په هغه کښې (چې عبادت دی) د حق په اذن (حکم) خپل سره او الله هدایت کوی هغه چاته چې اراده وکړی وطرفته د لارې

مُسْتَقِيمٍ ﴿٢١٣﴾ أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُمْ

مُسْتَقِيمٍ	أَمْ حَسِبْتُمْ	أَنْ	تَدْخُلُوا	الْجَنَّةَ	وَلَمَّا يَأْتِكُمْ
سمی ته	بلکه آیا ګمان کوی تاسی	داچې	چې ننه به وځی تاسو	جنت ته	داچې راغلی به نه وی په تاسی باندی

سمی ، بلکه آیا ګمان کوی تاسی (مؤمنانو) داچې ننه به وځی تاسو جنت ته حال داچې راغلی به نه وی په تاسی باندی

مَثَلُ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ ۖ مَسَّتْهُمُ

مَثَلُ	الَّذِينَ	خَلَوْا	مِنْ قَبْلِكُمْ	مَسَّتْهُمُ
په مثل (دسختیو)	دهغو کسانو	چې تیر سوی دی	دمخه ستاسی څخه	چې رسیدلی وی دوی ته

په مثل (دسختیو) دهغو کسانو چې تیر سوی دی پخوا ستاسی څخه چې رسیدلی وی دوی ته

أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ. په دغه ایت کي ځو خبري قابل دغور دي:
اوله خبره ددې ایت څخه دا معلومیږي چې بې مشقته بې محنته او مصیبتونو او په تکلیفونو کي دراګیریدو څخه بغیر جنت ته څوک نسي تللی سره ددې چي دډیرو آیتونو څخه دا معلومیږي چې ډیر ګناهګاران به یوازي دالله جل جلاله په مهربانی او بخښي سره په جنت کي داخلیږي پر هغوی به څه مشقت نه وي وجه داده چي د محنت او مشقت مختلفي درجي دي کمه درجه داده چي دنفس او شیطان سره مقابله وکړی یا دحق دین دمخالفینو په خلاف کولو سره خپله عقیده صحیح کړي لکه چي هر مومن یي کوي څومره چي محنت او مشقت وي هغومره به جنت ته دداخلیدو درجه وي خلاصه داچي په هره درجه کي محنت او مشقت سته په څه کي کم او په څه کي زیات لکه چي نبي کریم ﷺ فرمايي تر ټولو زیات غمونه او مصیبتونه انبیاوو ته رسیږي بیا هغو ته څوک چي دوی ته زیات نږدي وي نو الله جل جلاله دي موږ ته دصبر اوزغم توفیق را نصیب کړي.
(معارف القرآن ج ۱ پ۲ ص ۱۴۰)

الْبَأْسَآءُ وَالضَّرَّآءُ وَزُلْزِلُوْا حَتّٰى يَقُوْلَ الرَّسُوْلُ وَالَّذِيْنَ

وَالَّذِيْنَ	الرَّسُوْلُ	يَقُوْلَ	حَتّٰى	وَزُلْزِلُوْا	وَالضَّرَّآءُ	الْبَأْسَآءُ
او هغو کسانو	رسول	چي ويل به	ترهغه پورى	او ښوررول سوى وه	او رنځ	سختئ

سختئ او رنځ او کړځول سوى وو دوى (په سختيو سره) ترهغه پورى چي ويل به (هم) رسول او (هم) هغو کسانو

اٰمَنُوْا مَعَهٗ مَتٰى نَصْرُ اللّٰهِ ؕ اَلَآ اِنَّ نَصْرَ اللّٰهِ

اللّٰهِ	نَصْرَ	اِنَّ	اَلَآ	اللّٰهِ	نَصْرُ	مَتٰى	مَعَهٗ	اٰمَنُوْا
دالله	کومک	بيشکه	خبردارسئ! واورئ!	دالله	کومک	چي کله به وى	سره له ده	چي ايمان يي راوړى وو

چي ايمان يي راوړى وو سره له ده چي کله به وى نصرت د الله؟ خبردار سئ! واورئ! چي بيشکه! نصرت د الله

قَرِيْبٌ ﴿٢١٤﴾ يَسْـَٔلُوْنَكَ مَاذَا يُنْفِقُوْنَ ؕ قُلْ مَآ اَنْفَقْتُمْ

اَنْفَقْتُمْ	مَآ	قُلْ	مَاذَا يُنْفِقُوْنَ	يَسْـَٔلُوْنَكَ	قَرِيْبٌ
چي مصرفوئ تاسي	هر شئ	ووايه (اى! محمده)	چي څه شي مصرف کړي دوى	پوښتنه کوى ستا څخه	نژدى دى

نژدى دى. پوښتنه کوى ستا څخه (اى محمده! مؤمنان) چي څه شي مصرف کړي دوى، ووايه هرشئ چي مصرفوئ تاسي

مِّنْ خَيْرٍ فَلِلْوَالِدَيْنِ وَالْاَقْرَبِيْنَ وَالْيَتٰمٰى

وَالْيَتٰمٰى	وَالْاَقْرَبِيْنَ	فَلِلْوَالِدَيْنِ	خَيْرٍ	مِّنْ
او د يتيمانو (دپاره)	او دخپلوانو (دپاره)	دپاره د مور او پلار	مالو څخه	د

د مالو څخه نو يى (مصرف کړى) دپاره د مور او د پلار او دپاره د خپلوانو او د پاره د يتيمانو

وَالْمَسٰكِيْنِ وَابْنِ السَّبِيْلِ ؕ وَمَا تَفْعَلُوْا مِنْ خَيْرٍ

مِنْ خَيْرٍ	تَفْعَلُوْا	مَا	وَ	وَابْنِ السَّبِيْلِ	وَالْمَسٰكِيْنِ
د نيک کاره څخه	چي کوى يى تاسي	هرهغه څه	او	او د مسافرانو (دپاره)	او د مسکينانو (دپاره)

او دپاره د مسکينانو او دپاره د مسافرانو او هرهغه څه چي کوى يى تاسي دنيک کار څخه

فَاِنَّ اللّٰهَ بِهٖ عَلِيْمٌ ﴿٢١٥﴾ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ وَهُوَ

وَهُوَ	الْقِتَالُ	عَلَيْكُمُ	كُتِبَ	عَلِيْمٌ	بِهٖ	اللّٰهَ	فَاِنَّ
حال دا چي دغه	جنګ کول	پرتاسى باندى	فرض کړل سوى دى	ښه عالم دى	په هغه باندى	الله	پس بيشکه!

نو بيشکه! الله په هغه باندى ښه عالم دى. فرض کړل سوى دى پرتاسى باندى جنګ کول (د کفارو سره) حال دا چي دغه

يَسْـَٔلُوْنَكَ مَاذَا يُنْفِقُوْنَ ؕ

دمال لګولو په باره کي څو مسئلې: ددې آيت څخه يو هدايت دا معلوم سو چي مور او پلار او نورو خپلوانو او عزيزانو ته په څه ډول ورکولو يا په دوى خوړلو او چيښلو کي که چيري دالله جل جلاله دحکم د پر ځاي کولو نيت وسي نو اجر او ثواب به ورکول کيږي اودا به دالله جل جلاله په لاره کي لګول (انفاق فى سبيل الله) حسابيږي: او بل دا هدايت حاصل سو چي په نفلي خيرات کولو کي به هلته ثواب ورکول کيږي چي دادهغه شخص تر ضرورت په زيات مال کي وي او که چيري خپل ځان تنګ کي يا پرخپل اهل او عيال باندي تنګي راولي يا قرض اداء نه کړي او نفلي خيرات وکړي نو دالله جل جلاله په نزد دا ښه کار نه دى حضرت ابوذر غفاري رضي الله عنه او څه نورو صحابه کرامو رضي الله عنهم دزيات مال دلګولو دا مطلب اخيستى دى چي تر خپل ضرورت زيات ټول مال دالله جل جلاله په لار کي لګول واجب دي مګرجمهورصحابه رضي الله عنهم اوتابعين رحمهم الله فرمايي چي دنفلي خيرات لپاره شرط دادى چي تر ضروورياتو به زيات وي نه دا چي ټول خيراتول واجب دى.

(معارف القرآن ج١ پ٢ ص١٤٣)

كُرۡهٌ لَّكُمۡ ۚ وَعَسٰٓى اَنۡ تَكۡرَهُوۡا شَيۡـًٔا وَّهُوَ خَيۡرٌ لَّكُمۡ ۚ

كُرۡهٌ	لَّكُمۡ	وَعَسٰٓى	اَنۡ	تَكۡرَهُوۡا	شَيۡـًٔا	وَّهُوَ	خَيۡرٌ	لَّكُمۡ
بد بنكارى	تاسى ته	او بنايي	داچي	بد گڼئ تاسى	يو شئ	حال دا چي هغه	ډير بهتر وى	تاسى لره

بد بنكارى تاسى ته او بنايي چي بد گڼئ تاسى يو شئ حال دا چي هغه ډير بهتر وى ستاسى دپاره

وَعَسٰٓى اَنۡ تُحِبُّوۡا شَيۡـًٔا وَّهُوَ شَرٌّ لَّكُمۡ ؕ وَاللّٰهُ يَعۡلَمُ

وَعَسٰٓى	اَنۡ	تُحِبُّوۡا	شَيۡـًٔا	وَّهُوَ	شَرٌّ	لَّكُمۡ	وَاللّٰهُ	يَعۡلَمُ
او بنايي	داچي	ښه وگڼئ تاسى	يو شئ	حال دا چي هغه	به ډير بد وى	تاسى ته	او الله	پوهيږى

او بنايي چي ښه وگڼئ تاسى يو شئ حال دا چي هغه به ډير بد وى تاسى ته او الله عالم دى

وَاَنۡتُمۡ لَا تَعۡلَمُوۡنَ ﴿۲۱۶﴾ يَسۡـَٔلُوۡنَكَ عَنِ الشَّهۡرِ الۡحَرَامِ قِتَالٍ

وَ	اَنۡتُمۡ	لَا تَعۡلَمُوۡنَ	يَسۡـَٔلُوۡنَكَ	عَنِ الشَّهۡرِ الۡحَرَامِ	قِتَالٍ
او	تاسى	نه پوهيږئ (په خير خپل)	پوښتنه كوى دوى ستا څخه	د مياشتى حرامى په باره كښى	د جنگ كولو

او تاسى نه پوهيږئ (په خپل خير). پوښتنه كوى دوى ستا څخه (اى! محمده) د مياشتى حرامى څخه د جنگ كولو

فِيۡهِ ؕ قُلۡ قِتَالٌ فِيۡهِ كَبِيۡرٌ ؕ وَصَدٌّ عَنۡ سَبِيۡلِ

فِيۡهِ	قُلۡ	قِتَالٌ	فِيۡهِ	كَبِيۡرٌ	وَصَدٌّ	عَنۡ سَبِيۡلِ
په دى كښى	ووايه (محمده!)	چي جنگ كول	په دى كښى	لويه گناه ده	او منع كول	له لارى (دين)

په دى كښى. ووايه (اى محمده!) چي جنگ كول په دى (اشهر الحرام) كښى لويه گناه ده. او منع كول له لارى (دين)

اللّٰهِ وَكُفۡرٌۢ بِهٖ وَالۡمَسۡجِدِ الۡحَرَامِ ۚ وَاِخۡرَاجُ اَهۡلِهٖ مِنۡهُ

اللّٰهِ	وَكُفۡرٌ	بِهٖ	وَالۡمَسۡجِدِ الۡحَرَامِ	وَاِخۡرَاجُ	اَهۡلِهٖ	مِنۡهُ
د الله څخه	او كافر كيدل	په الله	او (منع كول) د مسجد الحرام څخه	او ايستل	د اهل د مسجد الحرام	له دى څخه

د الله څخه او كافر كيدل په الله او (منع كول) د مسجد الحرام څخه او ايستل د اهل د مسجد الحرام څخه

اَكۡبَرُ عِنۡدَ اللّٰهِ ۚ وَالۡفِتۡنَةُ اَكۡبَرُ مِنَ الۡقَتۡلِ ؕ وَلَا يَزَالُوۡنَ

اَكۡبَرُ	عِنۡدَ	اللّٰهِ	وَالۡفِتۡنَةُ	اَكۡبَرُ	مِنَ الۡقَتۡلِ	وَلَا يَزَالُوۡنَ
ډيره لويه (گناه) ده	په نزد	د الله	او فتنه	ډيره لويه (گناه) ده	تر وژلو	او هميشه به وى دوى

ډيره لويه گناه ده په نزد د الله او فتنه (له دين څخه خلگ ايستل) ډيره لويه گناه ده له جنگ څخه، او هميشه به وى دوى

وَاللّٰهُ يَعۡلَمُ وَاَنۡتُمۡ لَا تَعۡلَمُوۡنَ

يو څو شرعي مسائل:

(**مسئله**) فرض كفايي جهاد ته د مور او پلار د اجازت څخه بغير تلل رواه نه دي. (**مسئله**) يو قرض دار چي قرض نه وي اداء كړى په فرض كفايي جهاد كي ورته شريكيدل نه دي رواه البتّه كه چيري د عام جهاد اعلان وسو نو بيا پر ټولو مسلمانانو جهاد فرض عين سوپه دي كي د شريكيدو لپاره د هيڅ چا څخه د اجازت غوښتلو ضرورت نسته دلته بيا خو نه د قرضدارى څه عذر دى او نه طلب د علم دين او نه بل څه ديني ضرورت: د دې ايت په آخر كي د جهاد د شوق د راپورته كولو لپآره فرمايي چي كه څه هم ستاسي پر طبيعتونو جهاد درون لگيږي ليكن ښه په ياد ولرى چي انساني مهارت عقلمندى او تدبير او محنت د انجام او نتيجي په باره كي اكثره پاته او ناكامه راځي ډير عقلمند خلگ فايده مند شيان مضر او مضر شيان فايده مندگني لكه چي د هر يوه سړي عامه تجربه هم د دې خبري شاهده ده شاعر فرمايي: (**خويش راديدم ورسوايي خويش**) الله جَلَّ جَلَالُهٗ دي د عمل توفيق را نصيب كړي.

(معارف القرآن ج ۱ ص ۲ ص ۱۴۷)

ع ۲۶ ۱۰

يُقَاتِلُوْنَكُمْ حَتّٰى يَرُدُّوْكُمْ عَنْ دِيْنِكُمْ اِنِ

يُقَاتِلُوْنَكُمْ	حَتّٰى	يَرُدُّوْكُمْ	عَنْ دِيْنِكُمْ	اِنِ
چی جنګ به کوی دوی ستاسی سره	تر هغه پوری	چی بیرته وګرځوی دوی تاسی	د دینه ستاسی څخه	که چیری

چی جنګ به کوی دوی ستاسی سره تر هغه پوری چی بیرته وګرځوی دوی تاسی د دینه ستاسی څخه که چیری

اسْتَطَاعُوْا ؕ وَمَنْ يَّرْتَدِدْ مِنْكُمْ عَنْ دِيْنِهٖ فَيَمُتْ

اسْتَطَاعُوْا	وَمَنْ	يَّرْتَدِدْ	مِنْكُمْ	عَنْ دِيْنِهٖ	فَيَمُتْ
توان او طاقت یئ وی	او هغه څوک	چی ګرځی	ستاسی څخه	د دینه خپله	پس مړ سی

لاس ورسیږی (او موقع پیدا کړی). او هغه څوک چی ګرځی ستاسی څخه د دینه خپله (او) پس مړ سی

وَهُوَ كَافِرٌ فَاُولٰٓئِكَ حَبِطَتْ اَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا

وَهُوَ	كَافِرٌ	فَاُولٰٓئِكَ	حَبِطَتْ	اَعْمَالُهُمْ	فِي الدُّنْيَا
حال دا چی دی	کافر (به) وی	دغه کسان	ضایع سوی دی	عملونه د دوی	په دنیا

حال دا چی دی (به) کافر وی (نو) دغه کسان ضایع سوی دی (تیر) عملونه د دوی په دنیا

وَالْاٰخِرَةِ ۚ وَاُولٰٓئِكَ اَصْحٰبُ النَّارِ ۚ هُمْ فِيْهَا خٰلِدُوْنَ ﴿۲۱۷﴾

وَالْاٰخِرَةِ	وَاُولٰٓئِكَ	اَصْحٰبُ	النَّارِ	هُمْ	فِيْهَا	خٰلِدُوْنَ
او آخرت کښی	او دغه کسان	ملګری	د اور دی	هم دوی به	په دی اور کښی	همیشه وی

او آخرت کښی او دغه کسان صاحبان د اور (د دوزخ) دی. هم دوی به په دی اور کښی همیشه (تل) وی

اِنَّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَالَّذِيْنَ هَاجَرُوْا وَجٰهَدُوْا فِيْ

اِنَّ	الَّذِيْنَ	اٰمَنُوْا	وَالَّذِيْنَ	هَاجَرُوْا	وَجٰهَدُوْا	فِيْ
بیشکه!	هغه کسان	چی ایمان یی راوړی دی	او هغه کسان	چی هجرت یی کړی دی	او جهاد یی کړی دی	په

بیشکه! هغه کسان چی ایمان یی راوړی دی او هغه کسان چی هجرت یی کړی دی او جهاد یی کړی دی په

سَبِيْلِ اللّٰهِ ۙ اُولٰٓئِكَ يَرْجُوْنَ رَحْمَتَ اللّٰهِ ؕ وَاللّٰهُ غَفُوْرٌ

سَبِيْلِ	اللّٰهِ	اُولٰٓئِكَ	يَرْجُوْنَ	رَحْمَتَ	اللّٰهِ	وَاللّٰهُ	غَفُوْرٌ
لاره	دالله کښی	دغه کسان	امید لری دوی	د رحمت	د الله	او الله	بنه مغفرت کوونکی

لاره (دین) د پاک الله کښی دغه کسان امید لری دوی د رحمت د الله او الله بنه مغفرت کوونکی (د خطیاتو)

حَبِطَتْ اَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ داسي خلکو عملونه به په دنیا او اخرت دواړو کي سر ترپایه لوټ او برباد سي:

(مسئله) په دنیا دعمل لوټ کیدل دنکاح څخه یي دبي بي وتل دي دمسلمان (مورث) دمیراث څخه محرومه کیدل دي په اسلام کي تول کړي لمونځونه روژې اونور عبادتونه بیکاره او نیست کیدل دي پر داسي مړي به جنازه نه کول کیږي او دمسلمانانو په هدیره کي به نه ښخول کیږي :اوپه آخرت کي دعمل ده لوټ کیدلو مطلب دادی چي دهیڅ عبادت ثواب به ورته نه ورکول کیږي او تل تر تله به په دوږخ کي وي

(مسئله) که چیري داسي سړی بیا مسلمان سي نو په اخرت کي دعذاب څخه ده بچ کیدل او په دنیا کي دراتلونکي وخت لپاره پر داسي سړي اسلامي احکام جاري کیدل یقیني دي خو امام ابوحنیفه رحمة الله علیه په اولني ځل په اسلام کي ده کړی حج ختم بولي چي وس یي وسو فرض حج به بیا کوي او دمخکي وار اسلام دروژو لمونځو او نورو عبادتونو ثواب هم په آخرت کي ده لپاره نه مني

(معارف القرآن ج۱ ب۲ ص ۱۴۹)

يَسْـَٔلُوْنَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ ؕ دشرابو حرمت

داسلام په شروع کي دنورو جاهلي طريقو په شان شراب نوشي عامه وه کله چي رسول الله ﷺ دهجرت کولو څخه وروسته مديني منوري ته تشريف راوړی نو دلته هم دشرابو چيښلو او خمار کولو رواج وو عام خلګ ددې دواړو شيانو پر ظاهري فايدو عاشقان وه په دې کي دننه ډيرو خرابيو او بيکاريّو ته دهغو فکر نه وو ليکن دالله جَلَّ جَلَالُهٗ دعادت په مناسب په هر قوم او ملک کي څه عقلمند خلګ هم وي چي عقل ته پر طبيعت غلبه ورکوي او دعقل په مقابل کي خواهش پرېږدي په دې معامله کي دنبي کريم ﷺ مقام ډير زيات لوړ وو کم شی چي وروسته حرام کيدونکی وو نبي کريم ﷺ دمخکي څخه لا ورڅخه کرکه کوله په صحابه کرامو رضي الله عنهم کي هم څه داسي صاحبان وه کمو چي دحلالوالي په زمانه کي هم کله شرابو ته لاس نه وو وروړی مديني منورې ته په رسيدو سره څه صحابه کرامو رضي الله عنهم ته ددې دخرابيّو او بي کاريّو زيات احساس وسو نو هغه صحابه کرامو رضي الله عنهم دنبي کريم ﷺ څخه پوښتنه وکړه نو داآيت نازل سو.

(معارف القرآن ج ا پ۲ ص۱۵۰)

رَّحِيْمٌ ﴿٢١٨﴾ يَسْـَٔلُوْنَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ ؕ قُلْ

رَّحِيْمٌ	يَسْـَٔلُوْنَكَ	عَنِ	الْخَمْرِ	وَالْمَيْسِرِ	قُلْ
پوره رحم لرونکی دی	پوښتنه کوی دوی ستا څخه	د	شرابو	او قمار	ووایه (ای! محمده) (دوی ته)

پوره رحم لرونکی دی. پوښتنه کوی دوی ستا څخه (ای! محمده) د شرابو (دڅښلو) او د قمار (دکولو)، ووایه (محمده!) دوی ته

فِيْهِمَآ اِثْمٌ كَبِيْرٌ وَّمَنَافِعُ لِلنَّاسِ ۫ وَاِثْمُهُمَآ اَكْبَرُ

فِيْهِمَآ	اِثْمٌ	كَبِيْرٌ	وَّمَنَافِعُ	لِلنَّاسِ	وَاِثْمُهُمَآ	اَكْبَرُ
په دی دواړو کښی	ګناه	لویه ده	او ګټې دی	دپاره دخلګو	او ګناه د دی دواړو	ډیره لویه ده

چی په دی دواړو کښی ګناه لویه ده او ګټی دی د پاره دخلګو او ګناه د دی دواړو ډیره لویه ده تر

مِنْ نَّفْعِهِمَا ؕ وَيَسْـَٔلُوْنَكَ مَاذَا يُنْفِقُوْنَ ۬ؕ قُلِ الْعَفْوَ ؕ

مِنْ نَّفْعِهِمَا	وَيَسْـَٔلُوْنَكَ	مَاذَا	يُنْفِقُوْنَ	قُلِ	الْعَفْوَ
ترګټی د دی دواړو	او پوښتنه کوی دوی ستا څخه	چی څومره	مصرف کړی دوی	ووایه (! محمده)	هغه چی زیات وی

ګټی د دی دواړو او پوښتنه کوی دوی چی څومره مصرف کړی دوی (په لاره د الله کی) ووایه (دوی ته) مصرف کړی هغه چی زیات

كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمُ الْاٰيٰتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُوْنَ ﴿٢١٩﴾

كَذٰلِكَ	يُبَيِّنُ	اللّٰهُ	لَكُمُ	الْاٰيٰتِ	لَعَلَّكُمْ	تَتَفَكَّرُوْنَ
همداسی	بیانوی	الله	تاسی ته	ایاتونه (احکام)	د پاره د دی چی تاسی	فکر وکړی

وی (ستاسی د خرڅ څخه) همداسی بیانوی الله تاسی ته احکام (ایاتونه) د پاره د دی چی تاسی فکر وکړی (دالله په احکامو)

فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ ؕ وَيَسْـَٔلُوْنَكَ عَنِ الْيَتٰمٰى ؕ قُلْ

فِي الدُّنْيَا	وَالْاٰخِرَةِ	وَيَسْـَٔلُوْنَكَ	عَنِ	الْيَتٰمٰى	قُلْ
په (باره کښی) د دنیا	او آخرت کښی	او پوښتنه کوی دوی ستا څخه	د	یتیمانو	ووایه (محمده!)

په (باره کښی) د دنیا او آخرت کښی او پوښتنه کوی دوی (ستا څخه ای محمده!) دیتیمانو، ووایه (ای! محمده!) دوی ته

اِصْلَاحٌ لَّهُمْ خَيْرٌ ؕ وَاِنْ تُخَالِطُوْهُمْ فَاِخْوَانُكُمْ ؕ

اِصْلَاحٌ	لَّهُمْ	خَيْرٌ	وَ	اِنْ	تُخَالِطُوْهُمْ	فَاِخْوَانُكُمْ
اصلاح دمال	د دوی	بهتر دی	او	که چیری	تاسی یوځای کړی دوی	نو وروڼه ستاسی دی

(چی سمول، برابرول) اصلاح د مال د دوی بهتر دی (له بیزاری څخه) او که چیری تاسی یو ځای کړی دوی نو وروڼه ستاسی دی

وَ اللّٰهُ يَعۡلَمُ الۡمُفۡسِدَ مِنَ الۡمُصۡلِحِ ؕ وَلَوۡ شَآءَ اللّٰهُ

اللّٰهُ	وَلَوۡ شَآءَ	مِنَ الۡمُصۡلِحِ	الۡمُفۡسِدَ	يَعۡلَمُ	وَ اللّٰهُ
الله	او كه چيرې اراده كړې واى	د اصلاح كوونكي څخه	ضايع كوونكى	ته معلوم دى	او الله

او الله ته معلوم دى ضايع كوونكى (دمال) د اصلاح كوونكي څخه، او كه چيرې اراده كړې واى الله (دمشقت ستاسى)

لَاَعۡنَتَكُمۡ ؕ اِنَّ اللّٰهَ عَزِيۡزٌ حَكِيۡمٌ ۝۲۲۰ وَلَا تَنۡكِحُوا

لَا تَنۡكِحُوا	وَ	حَكِيۡمٌ	عَزِيۡزٌ	اللّٰهَ	اِنَّ	لَاَعۡنَتَكُمۡ
مه اخلى په نكاح سره	او	ښه تدبير والا دى	ښه غالب	الله	بيشكه!	خامخا مشقت به يې راوستى واى پر تاسى

خامخا به يې مشقت راوستى واى پر تاسى باندى، بيشكه الله ښه غالب ښه تدبير والا دى. او مه اخلى په نكاح سره

الۡمُشۡرِكٰتِ حَتّٰى يُؤۡمِنَّ ؕ وَلَاَمَةٌ مُّؤۡمِنَةٌ خَيۡرٌ مِّنۡ مُّشۡرِكَةٍ

مُّشۡرِكَةٍ	مِّنۡ	خَيۡرٌ	مُّؤۡمِنَةٌ	وَلَاَمَةٌ	يُؤۡمِنَّ	حَتّٰى	الۡمُشۡرِكٰتِ
مشركى	تر	بهتره ده	مؤمنه	او خامخا وينځه	چې ايمان راوړى دوى	ترهغه پورى	مشركى ښځى

مشركى ښځى تر هغه پورى چې ايمان راوړى دوى او خامخا وينځه مؤمنه بهتره ده تر مشركى اصيلى

وَّلَوۡ اَعۡجَبَتۡكُمۡ ۚ وَلَا تُنۡكِحُوا الۡمُشۡرِكِيۡنَ حَتّٰى

حَتّٰى	الۡمُشۡرِكِيۡنَ	لَا تُنۡكِحُوا	وَ	اَعۡجَبَتۡكُمۡ	وَّلَوۡ
ترهغه پورى	كفرانو ته	په نكاح مه وركوئ (مؤمنى ښځى)	او	ښه دربنكاره سى تاسى ته هغه	اگر كه

اگر كه ښه در ښكاره سى تاسى ته هغه (كافره) او په نكاح مه وركوئ (مسلمانانى ښځى) كافرانو ته تر هغه پورى

يُؤۡمِنُوا ؕ وَلَعَبۡدٌ مُّؤۡمِنٌ خَيۡرٌ مِّنۡ مُّشۡرِكٍ وَّلَوۡ اَعۡجَبَكُمۡ ؕ

اَعۡجَبَكُمۡ	وَّلَوۡ	مِّنۡ مُّشۡرِكٍ	خَيۡرٌ	مُّؤۡمِنٌ	وَلَعَبۡدٌ	يُؤۡمِنُوا
ښه دربنكاره سى تاسى ته هغه	اگر كه	تر كافر سړي	بهتر دى	مؤمن	او مريى	چې ايمان راوړى دوى

چې ايمان راوړى دوى او خامخا مريى مؤمن بهتر دى تر كافر سړى اگر كه ښه ښكاره سى تاسى ته (هغه كافر)

اُولٰٓئِكَ يَدۡعُوۡنَ اِلَى النَّارِ ۖۚ وَاللّٰهُ يَدۡعُوۡۤا اِلَى

اِلَى	يَدۡعُوۡۤا	اللّٰهُ	وَ	النَّارِ	اِلَى	يَدۡعُوۡنَ	اُولٰٓئِكَ
وطرفته	بلنه وركوى	الله	او	د اور	وطرفته	بلنه كوى	دغه كسان

دغه كسان بولى (خلگ په بد عمل سره) په لورى د اور (دوزخ) او الله (او دوستان يې) بولى (خلق) په لورى (وطرفته)

وَلَا تَنۡكِحُوا الۡمُشۡرِكٰتِ حَتّٰى يُؤۡمِنَّ: الله ﷻ مسلمانان دكفارو سره دنكاح كولو څخه منع كړي دي: او دا بنديز يي په دې وجه لگولى دى چي كافران نر او ښځي دجهنم طرف ته بلل كوي. تفصيل يې دادى چي دښځي او خاوند په مابين كي د زور تعلق او ترون او ميني او محبت په وجه دمسلمان نر يا ښځي په زړه كي دكفر شوق پيدا كيږي يا لږ تر لږه دكفر سره كركه دمسلمان نر يا ښځي دزړه څخه وزي نتيجه به يه دا راوزي چي دغه مسلمان نر يا ښځه به مشرك او كافر سي چي جهنم دتللو باعث جوړيږي همدغه وجه ده چي الله ﷻ وفرمايل چي داخلگ دجهنم طرف ته بلنه ور كوي او الله ﷻ دجنت او دبخښي طرف ته بلنه وركوي او خپل احكام صفا صفا بيانوي چي خلگ په نصيحت عمل وكړي په نن سبا آخري او دفتنو په دور كي دالله ﷻ دغه خبره په تجربه سره دنړي خلگو ته په عملي دول سره ثابته سوه چي كومو ضعيف الايمانه خلگو دكفارو سره نكاح كړي وي هغه ددوى دارتداد سبب هم گرځيدلي وي. (اعاذنا الله منه)

(معرف القرآن ج ١ پ ٢ ص ١٦٥)

وَيَسۡـَٔلُونَكَ عَنِ الۡمَحِيۡضِ ؕ قُلۡ هُوَ اَذًىۙ...نولسم حکم په حيض کي دکوروالي حرامـوالي او دپـاکی شرطونه: حيض هغه وينو ته وايي چي دښځوڅخه دهغـو دعـادت سـره سـم بهيږي په دغـه حالـت کي دښځوسـره نژديکـت، لمـونځ، روژه، طـواف، دقـرآن مجيـد تـلاوت، مسـجد تـه ننوتـل دا ټولـه حرام دي او هغه وينه چي بيلـه عادتـه څخـه ليـدل کيږي هغه مريضي ده نو په دې مريضی کښي چي دفقهاوو په اصطلاح کي ورته دم استحاضه وايـي دغـه لوړ ذکر سوي ټولـه شيان چي پـه حـيض کـي ناروا وه دا استحاضې پـه حالت کي رواه دي او ددې ويني حالت بيا داسي دی لکـه ديـو تـپ يـا زخـم يـا دپـزي يـا درگ وهلـو څخه چـي وينـه راځـي يهـودو او مجوسـيانو دحـيض پـه حالـت کـي لـه ښـځو سـره ډوډی خوړل او په يوه کـور کي هستوگنه کول او داسي نورشيان هم ناروا گڼل مگر نصاراوو بيا دحيض په حالت کي دښځو سـره دنژديکته څخه هم ځان نه ساتی مسلمانانو بيا پـه دې مـورد کـي درسـول الله ﷺ څخـه پوښـتنه وکـړه الله جل جلاله دغـه آيتونـه نـازل کـړه او دوی تـه يـي تسـلي بخـش جـواب ورکـړی. (تفسـيـر کابلي)

الۡجَنَّةِ وَالۡمَغۡفِرَةِ بِاِذۡنِهٖ ۚ وَيُبَيِّنُ اٰيٰتِهٖ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمۡ

الۡجَنَّةِ	وَالۡمَغۡفِرَةِ	بِاِذۡنِهٖ	وَيُبَيِّنُ	اٰيٰتِهٖ	لِلنَّاسِ	لَعَلَّهُمۡ
د جنت	او مغفرت	په حکم خپل سره	او بيانوی	اياتونه خپل	خلکو ته	دپاره د دی چی دوی

د جنت او مغفرت په اذن (حکم او ارادی) خپلی سره او بيانوی (اياتونه) احکام خپل خلکو ته، دپاره د دی چی دوی

يَتَذَكَّرُوۡنَ ﴿٢٢١﴾ وَيَسۡـَٔلُوۡنَكَ عَنِ الۡمَحِيۡضِ ؕ قُلۡ هُوَ ع ٢٧ ١١

يَتَذَكَّرُوۡنَ	وَ	يَسۡـَٔلُوۡنَكَ	عَنِ الۡمَحِيۡضِ	قُلۡ	هُوَ
نصيحت واخلی	او	پوښتنه کوی (دوی) ستا څخه	د (احکامو) دحيض	ووايه (ای محمده!)	دا

نصيحت ومومی (پند واخلی). او پوښتنه کوی (دوی ستا څخه محمده!) د (احکامو د) حيض څخه، ووايه (دوی ته) دا

اَذًىۙ فَاعۡتَزِلُوا النِّسَآءَ فِى الۡمَحِيۡضِۙ وَلَا تَقۡرَبُوۡهُنَّ

اَذًى	فَاعۡتَزِلُوۡا	النِّسَآءَ	فِى الۡمَحِيۡضِ	وَ	لَا تَقۡرَبُوۡهُنَّ
يو گندگی ده	پس (په څنگ) جداء سی	د ښځو څخه	په حيض کښی	او	مه نژدی کيږی دوی ته

يو پليتی ده پس جداء سی (په جماع سره) د ښځو (خپلو) څخه په وخت د حيض کښی او مه نژدی کيږی (په جماع سره) دوی ته

حَتّٰى يَطۡهُرۡنَ ۚ فَاِذَا تَطَهَّرۡنَ فَاۡتُوۡهُنَّ مِنۡ حَيۡثُ

حَتّٰى	يَطۡهُرۡنَ	فَاِذَا	تَطَهَّرۡنَ	فَاۡتُوۡهُنَّ	مِنۡ حَيۡثُ
تر هغه پوری	چی پاکی سی دوی	پس هر کله چی	ښه پاکی سی دوی	پس راځی دوی ته	د هغه ځای څخه

تر هغه وخته پوری چی (ښه) پاکی سی، نو هر کله چی ښه پاکی سی دوی نو راځی دوی ته (په جماع سره) د هغه ځای څخه

اَمَرَكُمُ اللّٰهُ ؕ اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ التَّوَّابِيۡنَ وَيُحِبُّ

اَمَرَكُمُ	اللّٰهُ	اِنَّ	اللّٰهَ	يُحِبُّ	التَّوَّابِيۡنَ	وَيُحِبُّ
چی حکم کړی دی تاسی ته	الله	بيشکه!	الله	خوښوی	(بيا بيا) توبه ايستونکی	او خوښوی

چی حکم کړی دی تاسی ته الله، بيشکه! الله خوښوی (بيا بيا) توبه ايستونکی (د گناهو څخه) او خوښوی

الۡمُتَطَهِّرِيۡنَ ﴿٢٢٢﴾ نِسَآؤُكُمۡ حَرۡثٌ لَّكُمۡ ۖ فَاۡتُوۡا

الۡمُتَطَهِّرِيۡنَ	نِسَآؤُكُمۡ	حَرۡثٌ	لَّكُمۡ	فَاۡتُوۡا
پاکی حاصلوونکی	ښځی ستاسی	ځای د کرلو	ستاسی دی	نو راځی

ځان ساتونکی د (پليتيو څخه). ښځی ستاسی ځای د کرلو (دنسل) ستاسی دی، نو راځی

حَرْثَكُمْ اَنّٰى شِئْتُمْ ۫ وَقَدِّمُوْا لِاَنْفُسِكُمْ ؕ وَاتَّقُوا اللّٰهَ

حَرْثَكُمْ	اَنّٰى	شِئْتُمْ	وَقَدِّمُوْا	لِاَنْفُسِكُمْ	وَاتَّقُوا	اللّٰهَ
ځای د کرلو خپلو ته	څنګه چی	خوښه وی ستاسی	او په مخ کښی واستوی	دپاره د ځانو خپلو	او وبیریږی	دالله څخه

ځای د کرلو خپلو ته څنګه چی خوښه وی ستاسی او په مخ کښی واستوی دپاره د ځانو خپلو (نیک عمل) او بیریږی د الله څخه

وَاعْلَمُوْٓا اَنَّكُمْ مُّلٰقُوْهُ ؕ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِيْنَ ﴿۲۲۳﴾ وَلَا تَجْعَلُوا

وَاعْلَمُوْٓا	اَنَّكُمْ	مُّلٰقُوْهُ	وَبَشِّرِ	الْمُؤْمِنِيْنَ	وَ	لَا تَجْعَلُوا
او وپوهیږی	چی بیشکه! تاسی	ملاقات کوونکی یاست دهغه سره	او زیریٔ ورکړه	مؤمنانو ته	او	مه ګرځوی

او وپوهیږئ! چی بیشکه! تاسی ملاقات کوونکی یاست (دالله سره) او زیریٔ ورکړه (محمده!) مؤمنانو ته (دجنت) او مه ګرځوی

اللّٰهَ عُرْضَةً لِّاَيْمَانِكُمْ اَنْ تَبَرُّوْا وَتَتَّقُوْا وَتُصْلِحُوْا

اللّٰهَ	عُرْضَةً	لِّاَيْمَانِكُمْ	اَنْ	تَبَرُّوْا	وَتَتَّقُوْا	وَتُصْلِحُوْا
الله	نښانه (نښه)	دپاره د قسمونو خپلو	داچی	نیکی به نه کوی	او پرهیزګاری به نه کوی	او روغه به نه کوی

(نوم د) الله نښانه دپاره د قسمونو خپلو داچی نیکیٔ به نه کوی او پرهیزګاری به نه کوی او روغه به نه کوی

بَيْنَ النَّاسِ ؕ وَاللّٰهُ سَمِيْعٌ عَلِيْمٌ ﴿۲۲۴﴾ لَا يُؤَاخِذُكُمُ

بَيْنَ	النَّاسِ	وَ	اللّٰهُ	سَمِيْعٌ	عَلِيْمٌ	لَا يُؤَاخِذُكُمُ
په مینځ کښی	دخلکو	او	الله	ښه اوریدونکی	ښه عالم دی	نه نیسی تاسی

په مینځ د خلکو کښی او الله ښه اوریدونکی (دټولو اقوالو) ښه عالم (ذات) (په ټولو اعمالو) دی. نه نیسی تاسی

اللّٰهُ بِاللَّغْوِ فِيْٓ اَيْمَانِكُمْ وَلٰكِنْ يُّؤَاخِذُكُمْ بِمَا كَسَبَتْ

اللّٰهُ	بِاللَّغْوِ	فِيْٓ اَيْمَانِكُمْ	وَ	لٰكِنْ	يُّؤَاخِذُكُمْ	بِمَا كَسَبَتْ
الله	په لغو	په قسمو ستاسی کښی	او	لیکن	نیسی تاسی	په هغه چی قصد کړی وی

الله په لغو (او په ګمان سره) په قسمو ستاسی کښی او لیکن نیسی (الله) تاسی په هغه (قسم) چی قصد کړی وی

قُلُوْبُكُمْ ؕ وَاللّٰهُ غَفُوْرٌ حَلِيْمٌ ﴿۲۲۵﴾ لِلَّذِيْنَ يُؤْلُوْنَ

قُلُوْبُكُمْ	وَ اللّٰهُ	غَفُوْرٌ	حَلِيْمٌ	لِلَّذِيْنَ	يُؤْلُوْنَ
زړونو ستاسی	او الله	ښه مغفرت کوونکی	ښه تحمل کوونکی دی	سته دهغو کسانو دپاره	چی قسمونه کوی

(دهغه) زړونو ستاسی او الله ښه مغفرت کوونکی ښه تحمل کوونکی دی. دی د هغو کسانو دپاره چی قسمونه کوی

وَقَدِّمُوْا لِاَنْفُسِكُمْ وَاتَّقُوا اللّٰهَ. څه مسئلې دبیان القران څخه: اول: که چیري دشهوت دغلبې له وجې دحیض په حالت کې کوروالی وسو نوښه توبه کول واجب ده او که څه خیرات دالله ﷻ په نامه باندې ورکړي نو ډیره ښه به وي: دوهم: دښځې په وروستني اندام کې کوروالی حرام دی. دریم: د(لغوه) عبث قسم دوې معناوي دي یو خودا چې دتیرې سوې خبرې په باره کې ددرواغو قسم بې له ارادې دخولې څخه ووزي یا خوپه اراده ووزي لیکن دی یه په خپل خیال کې صحیح ګڼې مثال به یې داوي چې یو سړی په خپل ګمان دزید دراتلو قسم وخوړی مګر هغه په واقع کې نه وي راغلی یا پر راتلونکي خبره یه بې اختیاره قسم دخولې څخه ووزي په دې قسم کې هیڅ ګناه نسته نو ځکه ورته لغوه قسم وایي په آخرت کې به هم پر دې قسم باندې ګرفت او نیونګول نه وي ددغه قسم پر ضد قسم چې پرهغه باندې ګرفت او نیونګول سته هغه ته یمین غموس وایي داهغه قسم دی چې پر تیرې سوې خبرې باندې قصدا قسم په دروغو وخوړل سي ددې ګناه سته.
(معارف القرآن ج ۱ پ۲ ص ۱۷۰)

مِنْ نِّسَآئِهِمْ تَرَبُّصُ اَرْبَعَةِ اَشْهُرٍ ۚ فَاِنْ فَآءُوْ

مِنْ	نِّسَآئِهِمْ	تَرَبُّصُ	اَرْبَعَةِ	اَشْهُرٍ	فَاِنْ	فَآءُوْ
د	ښځو خپلو څخه	انتظار	د څلورو	میاشتو	پس که چیرې	رجوع وکړه دوی

د ښځو خپلو څخه (په جماع سره) انتظار کوی د څلورو میاشتو پس که چیرې بیا رجوع وکړه دوی

فَاِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِیْمٌ ﴿۲۲۶﴾ وَاِنْ عَزَمُوا الطَّلَاقَ فَاِنَّ

فَاِنَّ	اللّٰهَ	غَفُوْرٌ	رَّحِیْمٌ	وَاِنْ	عَزَمُوا	الطَّلَاقَ	فَاِنَّ
پس بیشکه! چې	الله	ښه بخښونکی	پوره رحم لرونکی دی	او که چیرې	قصد وکړ دوی	د طلاق	پس بیشکه!

پس بیشکه! چې الله ښه بخښونکی پوره رحم کوونکی دی. او که چیرې قصد وکړ دوی د طلاق پس بیشکه!

اللّٰهَ سَمِیْعٌ عَلِیْمٌ ﴿۲۲۷﴾ وَالْمُطَلَّقٰتُ یَتَرَبَّصْنَ بِاَنْفُسِهِنَّ

اللّٰهَ	سَمِیْعٌ	عَلِیْمٌ	وَ	الْمُطَلَّقٰتُ	یَتَرَبَّصْنَ	بِاَنْفُسِهِنَّ
الله	ښه اوریدونکی	ښه عالم دی	او	طلاق کړل سوی ښځې	انتظار به کوی	په ځانو خپلو سره

الله ښه اوریدونکی ښه عالم دی او طلاق کړل سوی ښځې دی انتظار وکړی په ځانو خپلو (تر بلی نکاح پورې)

ثَلٰثَةَ قُرُوْٓءٍ ۭ وَلَا یَحِلُّ لَهُنَّ اَنْ یَّكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللّٰهُ

ثَلٰثَةَ	قُرُوْٓءٍ	وَلَا یَحِلُّ	لَهُنَّ	اَنْ یَّكْتُمْنَ	مَا	خَلَقَ	اللّٰهُ
تر دریو	حیضو پورې	او نه دی	رواء دی ته	داچې پټوی به دوی	هغه چې	پیدا کړی دی	الله

تر دریو حیضو (کاملو) پورې او نه دی رواء دی ته چې پټوی به دوی هغه چې پیدا کړی دی الله

فِیْٓ اَرْحَامِهِنَّ اِنْ كُنَّ یُؤْمِنَّ بِاللّٰهِ وَالْیَوْمِ الْاٰخِرِ ۭ

فِیْٓ	اَرْحَامِهِنَّ	اِنْ	كُنَّ	یُؤْمِنَّ	بِاللّٰهِ	وَالْیَوْمِ	الْاٰخِرِ
په	ارحامو د دوی کښې	که چیرې	وی دوی	ایمان لرونکی	په الله سره	او په ورځې	آخرې

په ارحامو د دوی کښې (د ولده یا حیضه) که چیرې دوی وی ایمان لرونکی په الله سره او په ورځې د آخرې سره (د قیامت).

وَبُعُوْلَتُهُنَّ اَحَقُّ بِرَدِّهِنَّ فِیْ ذٰلِكَ اِنْ اَرَادُوْٓا

وَبُعُوْلَتُهُنَّ	اَحَقُّ	بِرَدِّهِنَّ	فِیْ ذٰلِكَ	اِنْ	اَرَادُوْٓا
او میړونه (خاوندان) د دوی	ښه لائق دی	په بیا کولو (د دی ښځو)	په دی (موده کښې)	که چیرې	اراده لری دوی

او میړونه (خاوندان) د دوی ښه لائق دی په بیا راګرځولو (واپس کولو) د ښځو په دی موده کښې که چیرې اراده لری دوی

وَاِنْ عَزَمُوا الطَّلَاقَ

تراسلام په مخکې معاشره کې د ښځې مرتبه: د جاهلیت د زماني تولو قومونو ښځې ته د کورني استعمال دیوشي حیثیت ورکړی وو د حیوانانو په شان به خرخیدلې د خپل واده او ښادي کولو هیڅ اختیار به یې نه درلودی د دوی اختیار درلودونکو به چې چاته ور په غاړه کړه د هغه څخه بغیر به یې بل درک نه وو د خپلوانو په میراث کې د دوی برخه نه وه بلکه د نوروشیانو په شان به دوی د سړو په میراث کې راتلې او د سړو ملکیت به ګڼل کیدې د دوی په ملکیت او قبضه کې به هیڅ نه وه او که تش په نوم به څه وه نو د سړو د اجازت څخه بغیر به یې په دغه مال کې هیڅ دخل نه سو کولای د دې خاوند ته پورا اختیار وو چې د دې مال یې په څه ډول غوښتلای په هر ځای کې لګولای سو او دې به د پوښتني حق هم نه درلودی تر دې چې په ځیني مغربي ملکونو کې چې ډیر ترقي یافته هم ګڼل کیدل هغو به ښځه ګرد سره انسان نه بلل په دین او مذهب کې د ښځې برخه نه وه اسلام دغه ظالمانه دستور او رواج د همیش لپاره ختم کړی.
(معارف القرآن ج ۱ پ ۲ ص ۱۷۲)

ع ۲۸ ۷ ۱۲

اِصۡلَاحًا ؕ وَلَهُنَّ مِثۡلُ الَّذِیۡ عَلَیۡهِنَّ بِالۡمَعۡرُوۡفِ

اِصۡلَاحًا	وَلَهُنَّ	مِثۡلُ	الَّذِیۡ	عَلَیۡهِنَّ	بِالۡمَعۡرُوۡفِ
د جوړښت	او ستهدی ښځو لره	په شان	دهغو	چي پردوی دی	په معروف (ښهوجه) سره

د جوړښت او ستهدی ښځو لره (حقوق په میړو باندی) په شان د هغو (حقوقو) چي پر دوی دی (دخاوندانو) په ښه وجه سره

وَلِلرِّجَالِ عَلَیۡهِنَّ دَرَجَةٌ ؕ وَاللّٰهُ عَزِیۡزٌ حَکِیۡمٌ ﴿۲۲۸﴾ اَلطَّلَاقُ

وَلِلرِّجَالِ	عَلَیۡهِنَّ	دَرَجَةٌ	وَ	اللّٰهُ	عَزِیۡزٌ	حَکِیۡمٌ	اَلطَّلَاقُ
او ستهنارینهوولره	پهدی ښځو باندی	فضیلت	او	الله	ښهغالب	او ډیرتدبیروالادی	طلاق

او سته د نارینهوو دپاره په دی ښځو باندی بهتر والی (فضیلت) او الله ښه غالب او ډیر تدبیر والا دی. (رجعی) طلاق

مَرَّتٰنِ ۪ فَاِمۡسَاکٌۢ بِمَعۡرُوۡفٍ اَوۡ تَسۡرِیۡحٌۢ بِاِحۡسَانٍ ؕ

مَرَّتٰنِ	فَاِمۡسَاکٌۢ	بِمَعۡرُوۡفٍ	اَوۡ	تَسۡرِیۡحٌۢ	بِاِحۡسَانٍ
دوه کرتهدی	پس بیا ساتنهده (دښځو)	په معروف (ښهوجه) سره	یا	پریښوول دی (د دی ښځو)	په ښهوجهسره

دوه کرتهدی نو بیا ساتنه (دښځو) ده (په رجوع سره) په معروف (ښهوجه) سره یا پریښوول دی (د دی ښځو) په ښه وجه سره،

وَلَا یَحِلُّ لَکُمۡ اَنۡ تَاۡخُذُوۡا مِمَّاۤ اٰتَیۡتُمُوۡهُنَّ شَیۡـًٔا

وَلَا یَحِلُّ	لَکُمۡ	اَنۡ	تَاۡخُذُوۡا	مِمَّاۤ	اٰتَیۡتُمُوۡهُنَّ	شَیۡـًٔا
او روانهدی	تاسو ته	داچي	واخلی تاسی	دهغه (مال) څخه	چي ورکړی وی تاسی دوی ته	هیڅ شئ

او روا نه دی تاسو ته (ای خاوندانو) داچي واخلی تاسی د هغه مال څخه چي ورکړی وی تاسی دوی ته (په مهر کښی) هیڅ شئ،

اِلَّاۤ اَنۡ یَّخَافَاۤ اَلَّا یُقِیۡمَا حُدُوۡدَ اللّٰهِ ؕ فَاِنۡ خِفۡتُمۡ

اِلَّاۤ	اَنۡ	یَّخَافَاۤ	اَلَّا یُقِیۡمَا	حُدُوۡدَ	اللّٰهِ	فَاِنۡ	خِفۡتُمۡ
مگر	داچي	کهویریږی دوی	چي وبهنسی ساتلای دوی دواړه	احکام	د الله	نو کهچیری	وبیریږئ تاسی

مگر داچي که وبیریږی دوی دواړه (میړه او ماینه) چي و به نسی ساتلای دوی دواړه احکام د الله نو که وبیریږئ تاسی

اَلَّا یُقِیۡمَا حُدُوۡدَ اللّٰهِ ۙ فَلَا جُنَاحَ عَلَیۡهِمَا فِیۡمَا افۡتَدَتۡ

اَلَّا یُقِیۡمَا	حُدُوۡدَ	اللّٰهِ	فَلَا جُنَاحَ	عَلَیۡهِمَا	فِیۡمَا	افۡتَدَتۡ
چي وبهنسی ساتلای دوی دواړه	احکام	د الله	پس نسته هیڅ گناه	پهدوی دواړو باندی	پههغه کښی چي	فدیهورکړی

چي وبه نسی ساتلای دوی دواړه حکمونه د الله نسته هیڅ گناه په دوی دواړو باندی په هغه کښی چي فدیه ورکړی

وَلَهُنَّ مِثۡلُ الَّذِیۡ عَلَیۡهِنَّ بِالۡمَعۡرُوۡفِ. یعني ښځو لره هم حق سته لکه چي څنگه دسړو پرهغوی دی دقانون مطابق: یعني په معروفه طریقه سره او دغه خبره یعني په معروفه طریقه ددې دا معنی ده چي هغه دي هم شرعا بد او ناجایز نه وي او په عامو عادتونو او رواجونو کي هم په دې کي سختي او زیاتی نه وي حاصل دا سو چي دښځي او خاوند په خپل مینځ کي کورني حقونه پوره کول او یو بل دضرر څخه ساتل او بچ کول یوازي په ضابطې پوري تړل نه دي پکار بلکه دعام عرف او عادت په اعتبار سره هم کتل پکار دي چي یوبل ته ضرر او نقصان خو نسته مثلا بې طرفي اوبې اتفاقي یا داسي نوري خبري خونسته کمي چي په عرف او عادت کي نا مناسبي او بدي گڼل کیږي کمي چي تر قاعدې لاندې نه راځي مگر دبالمعروف لفظ ددوی احاطه کړیده تر دي وروسته فرمایي (وللرجال علیهنّ درجة)چي مشهور مطلب یې دا اخیستل کیږي چي دواړه اړخیزه حقونه برابر دي خو بیا هم الله جل جلاله نارینه وو لره پر زنانو یو قسم لوړوالی او حاکمیت ور کړی دی.
(معارف القرآن ج ۱ پ ۲ ص ۱۷۶)

بِهٖ ۭ تِلْكَ حُدُوْدُ اللّٰهِ فَلَا تَعْتَدُوْهَا ۚ وَمَنْ يَّتَعَدَّ

بِهٖ	تِلْكَ	حُدُوْدُ	اللّٰهِ	فَلَا تَعْتَدُوْهَا	وَمَنْ	يَّتَعَدَّ
په هغه سره	دا (ذکرسوی)	حدود	دالله دی	پس تاسی مه تیریږئ د حدود د الله څخه	او هغه څوک	چی تیریږی

په هغه سره دا (ذکر سوی) حدود د الله دی نو تاسی مه تیریږئ د حدود د الله څخه او هر هغه څوک چی تیریږی

حُدُوْدَ اللّٰهِ فَاُولٰۗىِٕكَ هُمُ الظّٰلِمُوْنَ ﴿٢٢٩﴾ فَاِنْ طَلَّقَهَا

حُدُوْدَ	اللّٰهِ	فَاُولٰۗىِٕكَ	هُمُ	الظّٰلِمُوْنَ	فَاِنْ	طَلَّقَهَا
د حدود څخه	دالله	پس دغه کسان	هم دوی دی	ظالمان	پس که چیری	بیا یی طلاقه کړه دا ښځه

د حدود څخه د الله نو دغه کسان هم دوی دی ظالمان. پس که چیری (وروسته د دی دوو طلاقو څخه) بیا یی طلاقه کړه دا ښځه

فَلَا تَحِلُّ لَهٗ مِنْۢ بَعْدُ حَتّٰى تَنْكِحَ زَوْجًا غَيْرَهٗ ۭ فَاِنْ

فَلَا تَحِلُّ	لَهٗ	مِنْۢ بَعْدُ	حَتّٰى	تَنْكِحَ	زَوْجًا	غَيْرَهٗ	فَاِنْ
پس نه ده حلاله (دا ښځه)	ده لره	وروسته	تر هغه	چی په نکاح واخلی (دا ښځه)	میړه بل	پرته له ده نه	پس که

(دریم ځلی) پس نه ده حلاله (دا ښځه) ده لره وروسته تر هغه چی په نکاح واخلی دا ښځه میړه بل پرته له ده نه، پس که چیری

طَلَّقَهَا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَآ اَنْ يَّتَرَاجَعَآ اِنْ ظَنَّآ

طَلَّقَهَا	فَلَا جُنَاحَ	عَلَيْهِمَآ	اَنْ	يَّتَرَاجَعَآ	اِنْ ظَنَّآ
طلاقه کړه دا ښځه (دوهم میړه)	پس نسته هیڅ ګناه	پر دغو دواړو	داچی	بیا سره رجوع وکړی	که چیری ګمان وی د دواړو

طلاقه کړه دوهم میړه دا ښځه، پس نسته هیڅ ګناه پر دغو دواړو (ښځه او اول میړه) داچی بیا سره رجوع وکړی دواړه که ګمان وی

اَنْ يُّقِيْمَا حُدُوْدَ اللّٰهِ ۭ وَتِلْكَ حُدُوْدُ اللّٰهِ يُبَيِّنُهَا لِقَوْمٍ

اَنْ يُّقِيْمَا	حُدُوْدَ	اللّٰهِ	وَتِلْكَ	حُدُوْدُ	اللّٰهِ	يُبَيِّنُهَا	لِقَوْمٍ
داچی دواړه به قایم کړی	احکام	دالله	او دا	احکام	دالله دی	چی بیانوی یی هغه	د قوم د پاره

د دواړو دا چی دوی دواړه به قایم کړی احکام دالله او دا احکام د الله دی چی بیانوی یی (دهغه) قوم د پاره

يَّعْلَمُوْنَ ﴿٢٣٠﴾ وَاِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاۗءَ فَبَلَغْنَ اَجَلَهُنَّ

يَّعْلَمُوْنَ	وَاِذَا	طَلَّقْتُمُ	النِّسَاۗءَ	فَبَلَغْنَ	اَجَلَهُنَّ
چی پری پوهیږی	او کله چی	طلاقی کړی تاسی	ښځی	پس چی ورسیږی دوی	آخر د عدت خپل ته

چی پری پوهیږی. او کله چی طلاقی کړی تاسی ښځی نو چی ورسیږی دوی (آخر د عدت) خپل ته

طَلَّقَهَا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَآ

درې طلاقه او دهغه

تفصیل: دقرآن کریم په انداز بیان کي دژوري کتني په نتیجه کي داخبره ښه ښکاره کیږي چي دطلاق ورکولو اصلي شرعي طریقه یوازي دوه طلاقه ورکول دي او دریم طلاق ته خبره رسول مناسب نه دي لکه چي تر (الطلاق مرّتان) وروسته داخبره په ان شرطیه سره داسي بیانول (فان طلقها) دې خبري ته اشاره کوي کنه نو سمدم به یي داسي فرمایلي وای چي (الطلاق ثلث) هم دا وجه ده چي امام مالک رحمة الله علیه او نورو ډیرو فقهاوو یوازي په دې شرط درې طلاقه جایز کړي دي چي ځان ځانته په درو پاکیو کي درې طلاقه ورکول سي دغه فقهاوو په خپله اصطلاح کي دطلاقو دې طریقې ته هم سنت طریقه ویلې ده مګر په دوی کي یو فقیه هم ددې څخه هیڅکله دا مطلب نه اخلي چي داسي ډول درې طلاقه ورکول سنت طریقه او ښه کاردی بلکه دطلاق بدعت په مقابله کي دې ته په دې معنی طلاق سنت ویل سوي دي چي داصورت هم په بدعت کي نه دی داخل (تفصیل ددغه مسئلي په معارف القرآن کي وګوری) (معارف القرآن ج ۱ پ ۲ ص ۱۸۲)

فَأَمۡسِكُوهُنَّ بِمَعۡرُوفٍ أَوۡ سَرِّحُوهُنَّ بِمَعۡرُوفٍ وَلَا تُمۡسِكُوهُنَّ

فَأَمۡسِكُوهُنَّ	بِمَعۡرُوفٍ	أَوۡ سَرِّحُوهُنَّ	بِمَعۡرُوفٍ	وَ	لَا تُمۡسِكُوهُنَّ
نو وساتئ دوی	په ښه ډول سره	يا ايله کړئ دوی	په ښه ډول سره	او	مه ساتئ تاسو دا ښځې

نو وساتئ دوی په ښه ډول (طريقه) سره يا ايله کړئ دوی په ښه ډول سره او مه ساتئ تاسو! دا ښځې (په رجعت سره)

ضِرَارًا لِّتَعۡتَدُوا ۚ وَمَن يَفۡعَلۡ ذَٰلِكَ فَقَدۡ

ضِرَارًا	لِّتَعۡتَدُوا	وَمَن	يَفۡعَلۡ	ذَٰلِكَ	فَقَدۡ
د پاره د ضرر د رسولو	چې تيرئ وکړئ تاسي (پردوی)	او هغه څوک	چې وکړي	داسي (کار)	پس په تحقيق سره

دپاره د ضرر د رسولو په وجه دا چې (پر دوی) تيرئ وکړئ، او هر هغه څوک چې وکړي داسي کار نو په تحقيق سره

ظَلَمَ نَفۡسَهُۥ ۚ وَلَا تَتَّخِذُوٓا ءَايَٰتِ ٱللَّهِ هُزُوًا ۚ وَٱذۡكُرُوا

ظَلَمَ	نَفۡسَهُۥ	وَ	لَا تَتَّخِذُوٓا	ءَايَٰتِ	ٱللَّهِ	هُزُوًا	وَٱذۡكُرُوا
ظلم يې وکړ	د خپل ځان سره	او	مه ګرځوئ	آياتو نه	د الله	مسخرې (ټوکې)	او ياد کړئ

ظلم يې وکړ د خپل ځان سره او مه ګرځوئ! آياتو نه د الله (په اعراض او تهاون سره) مسخرې (پرې کوئ) او ياد کړئ!

نِعۡمَتَ ٱللَّهِ عَلَيۡكُمۡ وَمَآ أَنزَلَ عَلَيۡكُم مِّنَ ٱلۡكِتَٰبِ

نِعۡمَتَ	ٱللَّهِ	عَلَيۡكُمۡ	وَمَآ	أَنزَلَ	عَلَيۡكُم	مِّنَ ٱلۡكِتَٰبِ
نعمت (اسلام)	د الله	پر تاسي باندې	او هغه	چې نازل کړې دی	پر تاسي باندې	چې کتاب دی

نعمت د الله (چې اسلام دی) په تاسي باندې او (ياد کړئ) هغه چې نازل کړې دی (الله) په تاسي باندې چې کتاب دی

وَٱلۡحِكۡمَةِ يَعِظُكُم بِهِۦ ۚ وَٱتَّقُوا ٱللَّهَ وَٱعۡلَمُوٓا أَنَّ

وَٱلۡحِكۡمَةِ	يَعِظُكُم	بِهِۦ	وَٱتَّقُوا	ٱللَّهَ	وَٱعۡلَمُوٓا	أَنَّ
او حکمت دی	پند درکوی تاسي ته (الله)	په هغه سره	او ويرېږئ	د الله څخه	او پوه سئ تاسي	چې بيشکه!

او حکمت (احکام د کتاب) دی ، پند درکوی الله تاسي ته په هغه سره او ويرېږئ د الله څخه او پوه سئ! تاسي چې بيشکه!

ٱللَّهَ بِكُلِّ شَيۡءٍ عَلِيمٌ ﴿٢٣١﴾ وَإِذَا طَلَّقۡتُمُ ٱلنِّسَآءَ فَبَلَغۡنَ

ٱللَّهَ	بِكُلِّ	شَيۡءٍ	عَلِيمٌ	وَإِذَا	طَلَّقۡتُمُ	ٱلنِّسَآءَ	فَبَلَغۡنَ
الله	په هر شئ	باندې	ښه پوه دی	او کله چې	طلاقې کړې تاسي	ښځې	پس چې ورسيږی دوی

الله په هر شئ باندې ښه پوه دی. او کله چې طلاقې کړې تاسي ښځې نو چې ورسيږی دوی

ع ٢٩

وَلَا تَتَّخِذُوٓا ءَايَٰتِ ٱللَّهِ هُزُوًا

په دې ايت کي دوهمه مسئله دا بيان سوه : چي دالله جل جلاله دآيتونو څخه لوبي مه جوړوی (وَلَا تَتَّخِذُوٓا ءَايَٰتِ ٱللَّهِ هُزُوًا) دلوبي جوړولو تفسير خو دادی چي دنکاح او طلاق لپاره دالله جل جلاله تاکلي حدودمات سي او دوهم تفسير يې د حضرت ابو الدراء رضي الله عنه څخه داسي منقول دی چي دجاهليت په زمانه کي به ځينوخلګود طلاق ورکولووروسته يا دمريي تر آزادولو وروسته به يې ويل چي ما توقي کولې او دخپلي خبري څخه به په دې رنګ واوښتی نو پردې دا آيت نازل سو کم چي دا فيصله وکړه چي طلاق يا نکاح که چا په لوبه يا توقه کي هم پوراه کی نو هغه به نافذ سي دنيت نه کولو عذر به په دې کي نسي قبول کيدای حضور اکرم صلى الله عليه وسلم فرمايي چي په دروشيانو کي توقي او رشتيا دواړه برابر دي ، يو نکاح، دوهم (اعتاق) مريي ازادول ، دريم طلاق په دې درو شيانو کي شرعي حکم دادی چي دوه کسه (سړی او ښځه) په توقه سره ددوو شاهدانو په مخکي که چيري د نکاح ايجاب او قبول وکړي نو دانکاح وسوه.

(معارف القرآن ج ١ پ٢ ص١٩٤)

وَالْوَالِدٰتُ يُرْضِعْنَ اَوْلَادَهُنَّ. تی ورکول دمور پر ذمه واجب دي:
اوله خبره داچي تی ورکول دمور پر ذمه دیانةً واجب دی دخه ضد یاخفگان په وجه بي له عذره که تی نه ورکوي نو گناهگاره به وي تر څو چي په نکاح کي وي نو دخپل خاوند څخه دتي ورکولو بدله یا مزدوري نسي غوښتی ځکه چي دا دهغي خپل فرض اوذمه داري ده (دتي ورکولو پوره وخت) دوهمه مسئله دامعلومه سوه چي دتي ورکولو پوره موده دوه کاله ده تر څو چي یو خاص عذر نه وي را پیښ سوی نو دکوچني دا حق دی چي ورته دومره موده تی ورکول سي ددې څخه دا هم معلومه سوه چي دتي ورکولو موده دوه کاله تاکل سوې ده تردې وروسته تی مه ورکوی البتّه دځینو قرآني آیتونو او احادیثو پر بنا امام اعظم ابوحنیفه رحمه الله ددې خبرې قایل دی چي ددوه نیم کاله عمر په موده کي په تي ورکولو سره درضاعت احکام ثابتیدی سي او دکوچني دکمزوری یا دبل څه عذر په وجه ددوه نیم کالوتر عمره پوري ماشوم ته دتي ورکولو څه گناه نسته ددغه عمر څخه وروسته بچي ته دمور تی ورکول په اتفاق دعلماوو سره حرام دي (معرف القرآن ج ١ پ٢ ص ٢٠٠)

اَجَلَهُنَّ فَلَا تَعْضُلُوْهُنَّ اَنْ يَّنْكِحْنَ اَزْوَاجَهُنَّ اِذَا

اَجَلَهُنَّ	فَلَا تَعْضُلُوْ	هُنَّ	اَنْ	يَّنْكِحْنَ	اَزْوَاجَهُنَّ	اِذَا
آخر د عدت خپل ته	پس مه منع کوی	دوی	داچي	په نکاح واخلی دوی	میړونه خپل	کله چي

آخر د عدت خپل ته نو تاسی مه منع کوی دوی داچي په نکاح واخلی دوی میړونه (خاوندان) خپل ، کله چي

تَرَاضَوْا بَيْنَهُمْ بِالْمَعْرُوْفِ ذٰلِكَ يُوْعَظُ بِهٖ مَنْ

تَرَاضَوْا	بَيْنَهُمْ	بِالْمَعْرُوْفِ	ذٰلِكَ	يُوْعَظُ	بِهٖ	مَنْ
راضي وی دوی	په خپلو منځو کښی	په معروف (دستور) سره	دا (حکم)	پند ورکول کیږی	په ده سره	هغه چا ته

راضي (خوښ) وی په خپلو منځو کښی په معروف (سم له دستوره) سره ، په دا (حکم) سره پند ورکول کیږی هغه ته

كَانَ مِنْكُمْ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ ذٰلِكُمْ اَزْكٰى

كَانَ	مِنْكُمْ	يُؤْمِنُ	بِاللّٰهِ	وَالْيَوْمِ	الْاٰخِرِ	ذٰلِكُمْ	اَزْكٰى
چي وی دی	ستاسی څخه	چي ایمان لری	په الله سره	او په ورځی	آخری باندی	دا	ډیر غوره دی

چي وی دی ستاسی څخه چي ایمان لری په الله او په ورځی آخری باندی، دا (د نه منع او ضرر ترک) ډیر غوره دی

لَكُمْ وَاَطْهَرُ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ وَاَنْتُمْ لَا تَعْلَمُوْنَ ﴿٢٣٢﴾

لَكُمْ	وَاَطْهَرُ	وَ	اللّٰهُ	يَعْلَمُ	وَاَنْتُمْ	لَا تَعْلَمُوْنَ
تاسی ته	او ښه پاکیزه دی	او	الله	عالم دی (پر هر شئ)	او تاسی	نه پوهیږئ

تاسی (او دوی) ته او ښه پاکیزه دی او الله عالم دی (پر هر شئ) ا و تاسی نه پوهیږئ (په خپل خیر هم)

وَالْوَالِدٰتُ يُرْضِعْنَ اَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ اَرَادَ

وَ	الْوَالِدٰتُ	يُرْضِعْنَ	اَوْلَادَهُنَّ	حَوْلَيْنِ	كَامِلَيْنِ	لِمَنْ	اَرَادَ
او	میندی دی	شیدی ورکوی	اولاد خپل ته	دوه کاله	پوره	دا دهغه چا دپاره	چي اراده لری

او میندی (مورګانی) دی شیدی ورکوی اولاد خپل ته دوه کاله پوره دا (حکم) د هغه چا دپا ره دی چي اراده لری

اَنْ يُّتِمَّ الرَّضَاعَةَ وَعَلَى الْمَوْلُوْدِ لَهٗ رِزْقُهُنَّ

اَنْ يُّتِمَّ	الرَّضَاعَةَ	وَعَلَى الْمَوْلُوْدِ لَهٗ	رِزْقُهُنَّ
داچي پوره کړی (وخت)	د تی ورکولو	او (ده) پر هغه چا چي زیږول سوی دی ورته (پلار ته)	روزی د دوی

د دی چي پوره کړی (نیټه د) تی ورکولو ، او ده پر هغه چا چي زیږول سوی دی ورته (پلار ته) روزی د دوی (د میندو)

وَ كِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوْفِ ؕ لَا تُكَلَّفُ نَفْسٌ اِلَّا وُسْعَهَا ۚ

وَ	كِسْوَتُهُنَّ	بِالْمَعْرُوْفِ	لَا تُكَلَّفُ	نَفْسٌ	اِلَّا	وُسْعَهَا
او	کالی د دوی	په معروف (ښه دستور) سره	زور نسی کولای	په هیڅ نفس باندی	مګر	په اندازه د توان سره د ده

او کالی د دوی په معروف (په سم دستور) سره زور نسی کولای په هیڅ نفس باندی مګر په اندازه د توان د ده سره

لَا تُضَآرَّ وَالِدَةٌۢ بِوَلَدِهَا وَلَا مَوْلُوْدٌ لَّهٗ بِوَلَدِهٖ ۚ وَعَلَى

لَا تُضَآرَّ	وَالِدَةٌۢ	بِوَلَدِهَا	وَ	لَا مَوْلُوْدٌ لَّهٗ	بِوَلَدِهٖ	وَعَلَى
نه دی ضرر رسول کیږی	مورته	په وجه د اولاد د دی	او	نه دی پلار ته	په وجه د اولاد د ده	او (سته) پر

نه دی ضرر رسول کیږی مورته په وجه د اولاد د دی او نه دی (ضرر سول کیږی) پلار ته په وجه د اولاد د ده، او (سته) پر

الْوَارِثِ مِثْلُ ذٰلِكَ ۚ فَاِنْ اَرَادَا فِصَالًا عَنْ تَرَاضٍ

الْوَارِثِ	مِثْلُ	ذٰلِكَ	فَاِنْ	اَرَادَا	فِصَالًا	عَنْ تَرَاضٍ
وارث باندی	په شان	د هغه	پس که چیری	وغواړی دوی دواړه	پری کول د تی څخه	په خوښئ سره

وارث (د پلار) باندی په شان د هغه (نفقه چی په پلار وه) پس که وغواړی دوی دواړه (مور او پلار) پری کول د تی څخه په خوښئ سره

مِّنْهُمَا وَتَشَاوُرٍ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا ؕ وَاِنْ اَرَدْتُّمْ اَنْ

مِّنْهُمَا	وَتَشَاوُرٍ	فَلَا جُنَاحَ	عَلَيْهِمَا	وَاِنْ	اَرَدْتُّمْ	اَنْ
د دوی دواړو	او په مشوری د دواړو سره	پس نسته هیڅ ګناه	پر دوی دواړو	او که چیری	قصد وکړی تاسی	دا چی

د دوی دواړو، او په مشوری (د دواړو) سره، پس نسته هیڅ ګناه پر دوی دواړو باندی، او که چیری قصد وکړی تاسی دا چی

تَسْتَرْضِعُوْٓا اَوْلَادَكُمْ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ اِذَا سَلَّمْتُمْ

تَسْتَرْضِعُوْٓا	اَوْلَادَكُمْ	فَلَا جُنَاحَ	عَلَيْكُمْ	اِذَا	سَلَّمْتُمْ
دایی ونیسئ دتی ورکولو	و اولاد خپل ته	نو نسته هیڅ ګناه	پر تاسی باندی	کله چی	وسپارئ تاسی

دایی ونیسئ (بله ښځه دپاره) د تی ورکولو و اولاد خپل ته نو نسته هیڅ ګناه پر تاسی باندی کله چی وسپارئ تاسی !

مَّآ اٰتَيْتُمْ بِالْمَعْرُوْفِ ؕ وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاعْلَمُوْٓا اَنَّ

مَّآ اٰتَيْتُمْ	بِالْمَعْرُوْفِ	وَاتَّقُوا	اللّٰهَ	وَاعْلَمُوْٓا	اَنَّ
هغه چی قصد د ورکولو کړی وی تاسی دوی ته	په ښه دستور سره	او ویریږئ	د الله څخه	او پوه سئ	چی بیشکه!

هغه چی قصد د وروکولو کړی وی تاسی دوی ته په (معروف) سم دستور سره او ویریږئ د الله څخه او پوه سئ چی بیشکه !

لَا تُكَلَّفُ نَفْسٌ اِلَّا وُسْعَهَا

دښځي نفقه دخاوند دحیثیت مناسب پکارده که دښځي ؟ : پر دې خودټولو علماوو اتفاق دی چي ښځه او خاوند دواړه امیران وي نو دښځي نفقه به امیرانه واجب وي او که دواړه غریبان وي نو نفقه به غریبانه واجب وي البتّه که ددواړو مالي حالت بدل بدل وي نو په دې کي دفقهاوو اختلاف دی صاحب هدایه دخصاف رحمة الله علیه پر دې قول فتوی ورکړیده چي که چیري ښځه غریبه او سړی مالداروي نو دهغه نفقه دي درمیانه داسي وي چي تر غریبانو دي پورته اوتر مالدارو دي کښته وي او دکرخي رحمة الله علیه په نزد نفقه به دخاوند دحال مطابق ورکول کیږي لکه چي په فتح القدیر کي دډیرو فقهاوو فتوی هم پر دغه نقل سوي ده په آیت کي داحکامو تر بیانولو وروسته ارشاددی: لاتضارّ والدة بولدها ولامولودله بولده) چي دکوچني په وجه نه څوک موراو نه څوک پلار په تکلیف کي اچول رواه دي مطلب دادی چي مور او پلار دي خپل په مینځ کي ضد ضدایي نه کوي چي یو او بل ودې کار ته په زور سره مجبوره کړي.
(معرف القرآن ج ۱ پ ۲ ص ۲۰۱)

اللّٰهَ بِمَا تَعۡمَلُوۡنَ بَصِيۡرٌ ﴿٢٣٣﴾ وَالَّذِيۡنَ يُتَوَفَّوۡنَ مِنۡكُمۡ

اللّٰهَ	بِمَا	تَعۡمَلُوۡنَ	بَصِيۡرٌ	وَ	الَّذِيۡنَ	يُتَوَفَّوۡنَ	مِنۡكُمۡ
الله	په هغو شيانو	چي كوئ يئ تاسي	ښه ليدونكى دى	او	هغه كسان	چي مره سي	ستاسي څخه

الله په هغو شيانو چي كوئ يئ تاسي ښه ليدونكى دى، او هغه كسان چي مره سي ستا سي څخه

وَيَذَرُوۡنَ اَزۡوَاجًا يَّتَرَبَّصۡنَ بِاَنۡفُسِهِنَّ اَرۡبَعَةَ اَشۡهُرٍ

وَ	يَذَرُوۡنَ	اَزۡوَاجًا	يَّتَرَبَّصۡنَ	بِاَنۡفُسِهِنَّ	اَرۡبَعَةَ	اَشۡهُرٍ
او	پريږدى دوى	ښځې	انتظار به كوى (دا ښځې)	په ځانو خپلو سره	څلور	مياشتې

او پريږدى دوى ښځې انتظار دى كوى دا ښځې (دنكاح كولو څخه) په ځانو خپلو څلور مياشتې

وَّعَشۡرًا ۚ فَاِذَا بَلَغۡنَ اَجَلَهُنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيۡكُمۡ فِيۡمَا

وَّ	عَشۡرًا	فَاِذَا	بَلَغۡنَ	اَجَلَهُنَّ	فَلَا جُنَاحَ	عَلَيۡكُمۡ	فِيۡمَا
او	لس (ورځې)	نو كله چي	ورسيږى دوى	مودى دعدت خپل ته	پس نسته هيڅ ګناه	پرتاسي باندى	په هغه كښې

او لس (ورځې) نو كله چي ورسيږى دوى مودى د عدت خپل ته پس نسته هيڅ ګناه پر تاسي باندى په هغه كار كښې

فَعَلۡنَ فِيۡۤ اَنۡفُسِهِنَّ بِالۡمَعۡرُوۡفِ ؕ وَاللّٰهُ بِمَا تَعۡمَلُوۡنَ

فَعَلۡنَ	فِيۡۤ اَنۡفُسِهِنَّ	بِالۡمَعۡرُوۡفِ	وَ	اللّٰهُ	بِمَا	تَعۡمَلُوۡنَ
چي كوى يى (دا ښځې)	په نفسونو خپلو كښې	په ښه توګه سره	او	الله	په هغو شيانو	چي كوئ يئ تاسي

چي كوى يى دا ښځې په (حق د) نفسونو خپلو كښې په ښه توګه (په معروف سره) سره، او الله په هغو شيانو چي كوئ يئ تاسي

خَبِيۡرٌ ﴿٢٣٤﴾ وَلَا جُنَاحَ عَلَيۡكُمۡ فِيۡمَا عَرَّضۡتُمۡ بِهٖ

خَبِيۡرٌ	وَ	لَا جُنَاحَ	عَلَيۡكُمۡ	فِيۡمَا	عَرَّضۡتُمۡ	بِهٖ
ښه خبردار دى	او	نسته هيڅ ګناه	پرتاسي باندى	په هغه كښې	چي اشاره كوى تاسي	په هغه سره

ښه خبردار دى . او نسته هيڅ ګناه پر تاسي باندى په هغه (كار) كښې چي اشاره كوى تاسي په هغه سره

مِنۡ خِطۡبَةِ النِّسَآءِ اَوۡ اَكۡنَنۡتُمۡ فِيۡۤ اَنۡفُسِكُمۡ ؕ عَلِمَ اللّٰهُ

مِنۡ خِطۡبَةِ	النِّسَآءِ	اَوۡ اَكۡنَنۡتُمۡ	فِيۡۤ اَنۡفُسِكُمۡ	عَلِمَ	اللّٰهُ
چي غوښتل	(دهغو) ښځو دى	يا يى پټ ساتئ	په زړونو خپلو كښې	معلوم دى	الله ته

چي غوښتل (دهغو) ښځو دى (چي په عدت كښې وى)، يا يى پټ ساتئ په زړونو خپلو كښې، معلوم دى الله ته

وَالَّذِيۡنَ يُتَوَفَّوۡنَ مِنۡكُمۡ

(دعدې ځيني احكام)

دچاچي خاوند مړسي نو دهغي لپاره په عده كي خوشبويي لګول، ډول سنګاركول، رانجه او تيل بېله ضرورته ددوااوعلاج لګول نوكروزي پوري كول ،رنګيني جامې اغوستل ښه نه دي او ددوهمي نكاح په جهر خبري كول هم ښه نه دي لكه چي په راتلونكي آيت كي به راسي په بل كور كي شپه تيرول هم رواه نه دي په ترجمه كي د(نكاح) سره د(اونور) دلفظ د لګولو څخه مطلب هم دا خبري دي او داحكم دهغه ښځي لپآره هم دى چاته چي طلاق باين وركول سوى وي په كم كي چي رجوع كول رواه نه دي مګر دداسي ښځي لپاره د ورځي هم بغير دسختي مجبورى څخه وتل ښه نه دي(۲)كه چيري دسپوږمى په شپه يي خاوند مړ سوى وي نو دعدې دا څلور مياشتي اولس ورځې به هم د سپوږمى په حساب پوره كول كيږي چي كله به ديرش او كله به يو كم ديرش ورځي وي او كه چيري د سپوږمى تر شپې وروسته وفات سوى وي نو بيا تولـه مياشتي ديرش ديرش ورځې شميرل كيږي

(معارف القرآن ج۱ پ۲ ص۲۰۵)

اَنَّكُمْ سَتَذْكُرُوْنَهُنَّ وَلٰكِنْ لَّا تُوَاعِدُوْهُنَّ سِرًّا

اَنَّكُمْ	سَتَذْكُرُوْنَهُنَّ	وَلٰكِنْ	لَّا تُوَاعِدُوْهُنَّ	سِرًّا
بیشکه! تاسی	ژر به یاد کړی په غوښتلو سره دنکاح (دانبځی)	او لیکن	وعده مه کوی د دوی سره (دنکاح)	په پټه سره

چی بیشکه! تاسی ژر به یاد کړی په غوښتلو سره د نکاح دانبځی او لیکن وعده مه کوی د دوی سره (دنکاح) په پټه مگر

اِلَّآ اَنْ تَقُوْلُوْا قَوْلًا مَّعْرُوْفًا ۚ وَلَا تَعْزِمُوْا عُقْدَةَ

اِلَّآ اَنْ	تَقُوْلُوْا	قَوْلًا	مَّعْرُوْفًا	وَ	لَا تَعْزِمُوْا	عُقْدَةَ
مگر داچی	ووایاست تاسی	ویل (خبره)	ښه (د دستور سره سم)	او	مه کوی قصد (دتړلو)	دغوټی

داچی ووایاست تاسی ویل (خبره) ښه (د دستور سره سم) او مه کوی قصد (دتړلو) دغوټی

النِّكَاحِ حَتّٰى يَبْلُغَ الْكِتٰبُ اَجَلَهٗ ۗ وَاعْلَمُوْٓا اَنَّ اللّٰهَ

النِّكَاحِ	حَتّٰى	يَبْلُغَ	الْكِتٰبُ	اَجَلَهٗ	وَاعْلَمُوْٓا	اَنَّ	اللّٰهَ
دنکاح (د دوی)	تر هغه پوری	چی ورسیږی	تاکلی عدت	انتها د نیټی خپلی ته	او پوه سئ تاسی	چی بیشکه!	الله

دنکاح (د دوی) تر هغه پوری چی ورسیږی تاکلی (مقرر) عدت انتها د نیټی خپلی ته، او پوه سئ تاسی ! چی بیشکه! الله

يَعْلَمُ مَا فِيْٓ اَنْفُسِكُمْ فَاحْذَرُوْهُ ۚ وَاعْلَمُوْٓا اَنَّ اللّٰهَ

يَعْلَمُ	مَا	فِيْٓ اَنْفُسِكُمْ	فَاحْذَرُوْهُ	وَاعْلَمُوْٓا	اَنَّ	اللّٰهَ
ته معلوم دی	هغه څه چی	په زړونو ستاسی کښی دی	نو ویریږی دده څخه	او پوه سی تاسی	چی بیشکه!	الله

ته معلوم دی هغه څه چی په زړونو ستاسی کښی دی نو ویریږی! د ده څخه (دالله څخه) او پوه سی تاسی ! چی بیشکه! الله

غَفُوْرٌ حَلِيْمٌ ﴿٢٣٥﴾ ع لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ اِنْ طَلَّقْتُمُ النِّسَآءَ

ع ۳۰ ۱۴

غَفُوْرٌ	حَلِيْمٌ	لَا جُنَاحَ	عَلَيْكُمْ	اِنْ	طَلَّقْتُمُ	النِّسَآءَ
ښه بخښونکی	ډیر تحمل والا دی	نشته هیڅ گناه	پر تاسی باندی	که چیری	طلاقی کړی تاسی	ښځی (خپلی)

ښه بخښونکی (دخطیئاتو) ډیر تحمل والا دی. نشته هیڅ گناه (تکلیف) په تاسی باندی که طلاقی کړی تاسی ښځی

مَا لَمْ تَمَسُّوْهُنَّ اَوْ تَفْرِضُوْا لَهُنَّ فَرِيْضَةً ۖۚ

مَا لَمْ تَمَسُّوْهُنَّ	اَوْ	تَفْرِضُوْا	لَهُنَّ	فَرِيْضَةً
تر څو چی لاس مو ور وړی نه وی تاسی دوی ته	یا	مقرر کړی مو (نه) وی	د دوی دپاره	یو څه مهر

(خپلی) تر څو چی صحیح خلوت مو نه وی کړی د دوی سره او (یا) مقرر کړی مو (نه) وی د دوی دپاره تاکلی (یوڅه) مهر

لَاجُنَاحَ عَلَيْكُمْ اِنْ طَلَّقْتُمُ النِّسَآءَ. **دمهر او جماع په نسبت دطلاق څلور صورته کیدای سي:**
ددوو حکم په دې آیتونو کې بیان سوی دی (اول) یو دا چې نه مهر تاکل سوی وي او نه دښځې سره جماع او خلوت سوی وي (دوهم) داچې مهرخو تاکلی وي مگر جماع او خلوت نه وي سوی (دریم) دا چې مهرهم تاکلی وي او جماع هم سوی وي نو تاکلی پوره مهر به دلته ورکول کیږي داحکم دقرآن کریم په بل ځای کې بیان سوي دي (څلورم) صورت دادی چې مهر خو تاکلی نه وي مگر تر جماع یاخلوت صحیحه وروسته طلاق ورکول سوی وي په دې صورت کې پوره مهر مثل ورکول دي ددې بیان هم په یو بل ایت کې راځي: **مهر مثل هغه دی** چې دښځې په قوم کې چې کم رواج وي: په تیر سوي ایت کې دمخکې دوو قسمونو حکم بیان سوی دی په دې کې دمخکني صورت حکم دادی چې مهر خو هیڅ هم واجب نه دی مگر پر خاوند دا واجب دي چې خپلې ښځې ته دخپله ځانه څخه څه ورکې کم تر کمه یوه جوړه کالي ورکي.
(معارف القرآن ج ۱ پ ۲ ص ۲۰۷)

وَّ مَتِّعُوْهُنَّ ۚ عَلَى الْمُوْسِعِ قَدَرُهٗ وَعَلَى الْمُقْتِرِ قَدَرُهٗ ۚ

وَّ	مَتِّعُوْهُنَّ	عَلَى	الْمُوْسِعِ	قَدَرُهٗ	وَعَلَى	الْمُقْتِرِ	قَدَرُهٗ
او	يو څه خرڅ ورکړی دوی ته	پر	غنی (ميړه) باندی	په اندازه دده	او پر	فقير (ميړه) باندی	په اندازه دده

او يو څه خرڅ ورکړی دوی ته (واجب دی) پر غنی (ميړه) باندی په اندازه (دتوان) دده او پر فقير (ميړه) په اندازه(دتوان) د ده

مَتَاعًا بِالْمَعْرُوْفِ ۚ حَقًّا عَلَى الْمُحْسِنِيْنَ ﴿٢٣٦﴾ وَاِنْ

مَتَاعًا	بِالْمَعْرُوْفِ	حَقًّا	عَلَى الْمُحْسِنِيْنَ	وَ	اِنْ
خرڅ	په ښه توګه سره	حق دی	پر نيکی کوونکو باندی	او	که چيری

خرڅ چې په معروف (سم له اصولو) سره وی حق (لازم) دی پر نيکی کوونکو (مسلمانانو) باندی. او که چيری

طَلَّقْتُمُوْهُنَّ مِنْ قَبْلِ اَنْ تَمَسُّوْهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ

طَلَّقْتُمُوْهُنَّ	مِنْ قَبْلِ	اَنْ تَمَسُّوْهُنَّ	وَقَدْ	فَرَضْتُمْ
طلاقی کړی تاسی دوی	د مخه	تر مسه کولو د دوی	او په تحقيق سره (که)	تاکلی وو تاسو

طلاقی کړی تاسی دوی (ښځی) د مخه تر مسه کولو د دوی او په تحقيق سره (که) (مقرر) تاکلی وو تاسو

لَهُنَّ فَرِيْضَةً فَنِصْفُ مَا فَرَضْتُمْ اِلَّآ اَنْ يَّعْفُوْنَ

لَهُنَّ	فَرِيْضَةً	فَنِصْفُ	مَا	فَرَضْتُمْ	اِلَّآ	اَنْ	يَّعْفُوْنَ
د دوی دپاره	مهر	پس دئ نيمايی	دهغه څه	چی تاکلی وو تاسو	مګر	داچی	عفوه وکړی (داښځی)

د دوی دپاره مهر نو (لازم) د ی (پرتاسی باندی) نيمايی د هغه څه چی تاکلی وو تاسو ، مګر که چيری عفوه وکړی دا ښځی

اَوْ يَعْفُوَا الَّذِيْ بِيَدِهٖ عُقْدَةُ النِّكَاحِ ۭ وَاَنْ تَعْفُوْٓا

اَوْ يَعْفُوَا	الَّذِيْ	بِيَدِهٖ	عُقْدَةُ	النِّكَاحِ	وَاَنْ	تَعْفُوْٓا
يا عفوه وکړی	هغه (ميړه)	چی په لاس د ده کښی ده	غوټه	دنکاح	او داچی	عفوه وکړی تاسی

يا عفوه وکړی هغه (ميړه) چی په لاس دده کښی ده غوټه د نکاح او داچی عفوه وکړی تاسی (ای ښځو او ميړونو)

اَقْرَبُ لِلتَّقْوٰى ۭ وَلَا تَنْسَوُا الْفَضْلَ بَيْنَكُمْ ۭ اِنَّ اللّٰهَ

اَقْرَبُ	لِلتَّقْوٰى	وَ	لَا تَنْسَوُا	الْفَضْلَ	بَيْنَكُمْ	اِنَّ	اللّٰهَ
ډيره نژدی ده	پرهيزګاری ته	او	مه هيروی تاسی	احسان کول	پخپلو منځو کښی	بيشکه!	چی الله

ډيره نژدی ده پرهيزګاری ته او مه هيروی تاسی فضل (احسان کول) پخپلو منځو کښی، بيشکه! چی الله

وَاِنْ طَلَّقْتُمُوْهُنَّ مِنْ قَبْلِ اَنْ تَمَسُّوْهُنَّ.. که چيري يو شخص وخپلي ښځي ته تر جماع او خلوت مخکي طلاق ورکړي: او مهر يي دنکاح په وخت کي ټاکل سوی وي نو ددغه ټاکلي نيمه برخه ادا کول به دسړي پر ذمه واجب وي البتّه که چيري ښځه داهم وبخښي يا يه سړی پوره ورکي نو دادخوښې خبره ده لکه دآيت (الاان يعفون او يعفوالذي بيده عقدة النكاح) څخه چي معلوميږي دسړي دطرفه پورا مهر اداکولو ته يي معاف کول دعربودرواج په مطابق وفرمايل چي هغوی به هم دواده پر موقع ټول مهر ادا کوي کله چي ده به تر جماع يا تر خلوت صحيحه مخکي طلاق ورکی نوبه دشرعي حکم مطابق دی دهغه نيم ورکړي مهر واپس غوښتلوحقداروو نوځکه دغه واپس نه غوښتلو ته يي معاف کول وفرمايل دې قسم معاف کولو او بخښلوته يي ډير ښه او تقوی ته ډير نژدې ځکه وفرمايل چي دنکاح تعلق شکيدل هم په احسان او ښه سلوک سره وسوه چي دشريعت مراداو دعظيم ثواب موجب دی برابره خبره ده چي معافي دسړي دطرفه وي او که دښځي له طرفه.
(معارف القرآن ج١ پ٢ ص٢٠٨)

بِمَا تَعۡمَلُوۡنَ بَصِیۡرٌ ﴿٢٣٧﴾ حٰفِظُوۡا عَلَی الصَّلَوٰتِ وَ الصَّلٰوۃِ

بِمَا	تَعۡمَلُوۡنَ	بَصِیۡرٌ	حٰفِظُوۡا	عَلَی الصَّلَوٰتِ	وَ الصَّلٰوۃِ
پر هغه باندي	چي كوي يئ تاسي	ښه ليدونكى دى	ساتنه كوئ! تاسي	پر لمونځونو باندي	او (خصوصا) په لمانځه

پر هغه باندي چي كوي يئ تاسي ښه ليدونكى دى. ساتنه كوئ! تاسي پر (ټولو) لمونځو نو باندي او (خصوصا) په لمانځه

الۡوُسۡطٰی ٭ وَ قُوۡمُوۡا لِلّٰهِ قٰنِتِیۡنَ ﴿٢٣٨﴾ فَاِنۡ خِفۡتُمۡ

الۡوُسۡطٰی	وَ	قُوۡمُوۡا	لِلّٰهِ	قٰنِتِیۡنَ	فَاِنۡ	خِفۡتُمۡ
دمنځني باندي	او	ودريږئ تاسي	الله ته	ښيريدونكي	پس كه چيري	ښيريدلي تاسي

د منځني باندي (مازديگر) او ودريږئ تاسي! الله ته ښيريدونكي (په ادب) نو كه چيري ښيريدلاست تاسي (د دښمن يا دبل شئ څخه)

فَرِجَالًا اَوۡ رُکۡبَانًا ٭ فَاِذَاۤ اَمِنۡتُمۡ فَاذۡکُرُوا اللّٰهَ کَمَا

فَرِجَالًا	اَوۡ رُکۡبَانًا	فَاِذَاۤ	اَمِنۡتُمۡ	فَاذۡکُرُوا	اللّٰهَ	کَمَا
نو (لمونځ كوئ) په پياده تگ	يا په سورلي سره	نو كله چي	په امن سئ تاسي	نو يادوئ تاسي	الله	لكه څنگه چي

نو (لمونځ كوئ تاسي) په پياده تگ يا په سورلي سره نو كله چي په امن سئ تاسي نو يادوئ تاسي ! الله لكه څنگه چي

عَلَّمَکُمۡ مَّا لَمۡ تَکُوۡنُوۡا تَعۡلَمُوۡنَ ﴿٢٣٩﴾ وَ الَّذِیۡنَ یُتَوَفَّوۡنَ

عَلَّمَکُمۡ	مَّا	لَمۡ تَکُوۡنُوۡا	تَعۡلَمُوۡنَ	وَ الَّذِیۡنَ	یُتَوَفَّوۡنَ
ښوولي يې دي تاسي ته	هغه څه	چي نه وئ تاسي	چي پرې پوهيداى	او هغه كسان	چي مره سي

ښوولي يې دي تاسي ته هغه څه چي نه واست تاسي چي (پرې) پوهيداى. او هغه كسان چي مره سي

مِنۡکُمۡ وَ یَذَرُوۡنَ اَزۡوَاجًا ۚۖ وَّصِیَّۃً لِّاَزۡوَاجِهِمۡ مَّتَاعًا

مِنۡکُمۡ	وَ	یَذَرُوۡنَ	اَزۡوَاجًا	وَّ	صِیَّۃً	لِّاَزۡوَاجِهِمۡ	مَّتَاعًا
له تاسي څخه	او	پريږدي دوى	ښځي (خپلي)	او	وصيت دي وكړي	دپاره د ښځو خپلو	دخرڅ وركولو

له تاسي څخه او پريږدي دوى (خپلي) ښځي (لازم دي پر دوى باندي چي) وصيت دي وكړي دپاره د ښځو خپلو دخرڅ وركولو

اِلَی الۡحَوۡلِ غَیۡرَ اِخۡرَاجٍ ۚ فَاِنۡ خَرَجۡنَ فَلَا جُنَاحَ

اِلَی	الۡحَوۡلِ	غَیۡرَ اِخۡرَاجٍ	فَاِنۡ	خَرَجۡنَ	فَلَا جُنَاحَ
تر	يوه كاله پورى	بيله ايستلو	پس كه چيري	ووتلي دوى پخپله	پس نسته هيڅ گناه

تر يوه كاله پورى بيله ايستلو (دخپلو كورونو څخه) نو كه پخپله ووتلي (دا ښځي دخپلو كورونو څخه) نو نسته هيڅ گناه

حٰفِظُوۡا عَلَی الصَّلَوٰتِ وَ الصَّلٰوۃِ الۡوُسۡطٰی ٭ تردې مخكې او وروسته دطلاق احكام دي : په منځ كې دلمونځ احكام بيانول دې خبرې ته اشاره ده چې اصلي مقصد دحق تعالى ﷻ طرف ته توجه كول دي او دمعاشرې او معاملاتو داحكامو مطلب دنورو مصلحتونو او گټو څخه علاوه دى: دځينو احاديثو په دليل سره اكثرو علماوو منځنى لمونځ مازديگر ته ويلې دي ځكه چې ددې يوه طرف ته دوه دورځې (دسهار او ماپښين) لمونځونه دي ددې تاكيد په خصوصيت سره ځكه سوى دى چې اكثره خلگ په دې وخت كې ډير بوخت وي :او په حديث كې دعاجزى تفسير چپ او سيدلو سره سوى دى ددې آيت له مخې په لمونځ كې دخبرو كولو بنديز دى اول به په لمانځه كې خبرې كيدى سوې: او لمونځ دولاړې په اشاره به هلته درست وي چې پر يوه ځاى ولاړوي خو دسجدې اشاره به دركوع تر اشارې زياته ټيټه كوي او په تلو كې لمونځ كول رواه نه دي البتّه كه چيري پر يوه ځاى ولاړه نسواى كيداى (مثلا خاص دجنگ په وخت كې) نو بيا به يې بل وخت قضا كوي بيان القرآن.
(معارف القرآن ج ١ پ٢ص ٢٠٨)

وَاللهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ... دجاهليت په زمانه کي دخاوند دمرګ عده يوکال وه: او په اسلام کي ديوه کال پر ځای دا څلور مياشتي او لس ورځي وټاکل سوه لکه چي دمخکني يو ايت (يتربصن بانفسهنّ اربعة اشهر وعشرا) څخه معلومه سويده مګر په دې کي دښځي دومره خيال ساتل سوی وو کله چي تر دغه وخته دميراث حکم نه وو نازل سوی او دښځي په ميراث کي څه حصه ټاکل سوې نه وه دنورو حقداری يوازي دمړي پر وصيت بناوه لکه چي دآيت (كتب عليكم اذا حضر) دتفسير څخه معلومه سوي ده ددې وجي دا حکم سوی وو که چيري ښځه دخپل خير او ګټي په خاطر دخاوند څخه په پاته کور کي او سيږي نوتر يوه کال پوري دا حق لري: او هم دومره وخت به دمړي دپاته مال څخه خرڅ او خوراک ورکول کيږي په دې ايت کي دابيان دی او خاوندانو ته حکم دی چي دارنګه وصيت دي کوي او کله چي داد ښځي حق وود دې اخيستل يا پرينښوول دهغې په اختيار کي وه نو وارثانو ته دانه ده رواه چي داد کوره وباسي. (معارف القرآن ج ۱ پ ۲ ص ۲۱۰)

عَلَيْكُمْ فِيْ مَا فَعَلْنَ فِيْٓ اَنْفُسِهِنَّ مِنْ مَّعْرُوْفٍ ؕ وَاللهُ

عَلَيْكُمْ	فِيْ مَا فَعَلْنَ	فِيْٓ اَنْفُسِهِنَّ	مِنْ مَّعْرُوْفٍ	وَاللهُ
پر تاسي باندی	په هغه کښي چي کوی يئ دوی	په خپلو ځانو کښي	د معروف (له ښو کارونو)	او الله

پر تاسي باندی په هغه شئ کښي چي کوی يئ دوی په خپلو ځانو کښي د معروف (له ښو کارونو) او الله

عَزِيْزٌ حَكِيْمٌ ۝۲۴۰ وَلِلْمُطَلَّقٰتِ مَتَاعٌۢ بِالْمَعْرُوْفِ ؕ حَقًّا

عَزِيْزٌ	حَكِيْمٌ	وَ	لِلْمُطَلَّقٰتِ	مَتَاعٌ	بِالْمَعْرُوْفِ	حَقًّا
دير غالب	ښه حکمت والا دی	او	سته طلاقي کړل سويو ته	خرڅ ورکول	په نيکي طريقي سره	چي مقرر کړل سوی دی

دير غالب ښه حکمت والا دی. او سته طلاقي کړل سويو ښځو ته خرڅ ورکول په نيکي طريقي سره ، چي مقرر کړل سوی دی

عَلَى الْمُتَّقِيْنَ ۝۲۴۱ كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللهُ لَكُمْ اٰيٰتِهٖ لَعَلَّكُمْ

عَلَى	الْمُتَّقِيْنَ	كَذٰلِكَ	يُبَيِّنُ	اللهُ	لَكُمْ	اٰيٰتِهٖ	لَعَلَّكُمْ
پر	پرهيزګارانو باندی	هم داسی	بيانوی	الله	تاسی ته	آيا تونه خپل	د پاره د دی چي تاسی

پر پرهيزګارانو باندی. هم داسی (لکه ذکر سوی احکام) بيانوی الله تاسی ته آيا تونه (احکام) خپل د پاره د دی چي تاسی

تَعْقِلُوْنَ ۝۲۴۲ اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِيْنَ خَرَجُوْا

تَعْقِلُوْنَ	اَلَمْ تَرَ	اِلَى الَّذِيْنَ	خَرَجُوْا
وپوهيږئ	آيا نه دی کتلی تا	هغو کسانو ته چي	وتلی وه

وپوهيږئ. آيا نه ده ليدلی تا (ای عبرت اخيستونکه! قصی) دهغو کسانو ته چي وتلی وه

مِنْ دِيَارِهِمْ وَهُمْ اُلُوْفٌ حَذَرَ الْمَوْتِ ۪ فَقَالَ لَهُمُ

مِنْ دِيَارِهِمْ	وَهُمْ	اُلُوْفٌ	حَذَرَ	الْمَوْتِ	فَقَالَ	لَهُمُ
دکورونو خپلو څخه	حال دا چي دوی	په زرګونو وه	دبيری څخه	د مرګ	وفرمايل	دوی ته

د کورونو خپلو څخه حال دا چي دوی په زرګونو وه ، د بيری څخه د مرګ پس وفرمايل دوی ته

اللهُ مُوْتُوْا ۫ ثُمَّ اَحْيَاهُمْ ؕ اِنَّ اللهَ لَذُوْ فَضْلٍ

اللهُ	مُوْتُوْا	ثُمَّ	اَحْيَاهُمْ	اِنَّ	اللهَ	لَذُوْ	فَضْلٍ
الله	چي مره سئ	وروسته	ژوندی کړل دوی	بيشکه!	الله	خامخا څښتن	د مهربانی دی

الله چي مره سئ (پس مره سول) بيا يې ژوندی کړل دوی بيشکه! الله خامخا څښتن (خاوند) د فضل (مهربانی) دی

ع ۳۱ ۱۵

مَنْ ذَا الَّذِيْ يُقْرِضُ اللّٰهَ قَرْضًا حَسَنًا..دقرض څخه مراد نیک عمل کول او دالله ﷻ په لارکي مال لګول دي : دې ته يي مجازاً قرض وويل هسي خو تول هم دالله ﷻ ملکيت دي مطلب يي داسو چي ددې بدله به خامخا ورکول کيږي دزياتولو بيان په يوه حديث شريف کي داسي راغلی دی چي ديوې خرما (دالله ﷻ په لاره کي) ثواب به الله ﷻ داحد تر غره هم زيات کي الله ﷻ ته دقرض ورکولو دا مطلب هم بيان سوی دی چي دهغه بندګانو ته قرض ورکول سي او دهغوی حاجتونه پوره سي لکه چي په حديث شريف کي دقرض ورکولو ډير فضيلت راغلی دی رسول کريم ﷺ فرمايلي دي(ما من مسلم يقرض مسلما قرضا مرّة الا كان كصدقته مرّتين) رواه ابن ماجة کم يو مسلمان چي بل مسلمان ته قرض ورکوي دا قرض ورکول دالله ﷻ په لارکي ددغه مال دوه واره صدقي (خيرات) کولو برابر دی او دقرض حسن مطلب دادی چي دغه قرض ور کول په اخلاص سره وي نام او ريا نه وي په کښي دالله درضا لپاره وي.
(معارف القرآن ج ۱ پ ۲ ص ۲۱۸)

عَلَى النَّاسِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُوْنَ ﴿٢٤٣﴾ وَقَاتِلُوْا

عَلَى	النَّاسِ	وَ	لٰكِنَّ	اَكْثَرَ	النَّاسِ	لَا يَشْكُرُوْنَ	وَقَاتِلُوْا
پر	خلکو	او	لیکن	ډیر	دخلکو څخه	نه باسی شکر	او جنګ کوی

پر خلکو باندی او لیکن ډیر دخلکو شکر نه باسی. (لکه چی ښایی او پند تری نه اخلی). او جنګ کوی (ای! مؤمنانو)

فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ وَاعْلَمُوْٓا اَنَّ اللّٰهَ سَمِيْعٌ عَلِيْمٌ ﴿٢٤٤﴾

فِيْ	سَبِيْلِ	اللّٰهِ	وَاعْلَمُوْٓا	اَنَّ	اللّٰهَ	سَمِيْعٌ	عَلِيْمٌ
په	لاره	دالله کښی	او پوه سی تاسی	چی بیشکه!	الله	ښه اوریدونکی	ښه عالم دی

په لاره د الله کښی (د دین د ترقی دپاره) او پوه سی تاسی، چی بیشکه! الله ښه اوریدونکی ښه عالم دی (په ټولو احوالو).

مَنْ ذَا الَّذِيْ يُقْرِضُ اللّٰهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضٰعِفَهٗ

مَنْ	ذَاالَّذِيْ	يُقْرِضُ	اللّٰهَ	قَرْضًا	حَسَنًا	فَيُضٰعِفَهٗ
څوک دی	هغه سړی	چی قرض ورکوی	الله ته	قرض	نیک (ښه)	نو زیات به کړی (الله) هغه قرض

څوک دی هغه سړی چی قرض ورکوی الله ته قرض نیک (مصرفول د الله په لاره کښی) نو زیات به کړی الله هغه قرض

لَهٗٓ اَضْعَافًا كَثِيْرَةً ؕ وَاللّٰهُ يَقْبِضُ وَيَبْصُۜطُ وَاِلَيْهِ

لَهٗ	اَضْعَافًا	كَثِيْرَةً	وَ	اللّٰهُ	يَقْبِضُ	وَ	يَبْصُۜطُ	وَاِلَيْهِ
هغه ته	په زیاتوالی	ډیر	او	الله	تنګوی (رزق)	او	فراخوی (رزق)	او خاص بیا به ده ته

(ثواب د قرض) هغه ته په زیاتوالی ډیر او الله تنګوی (رزق) او فراخوی (رزق) او هم (خاص) بیا به ده ته

تُرْجَعُوْنَ ﴿٢٤٥﴾ اَلَمْ تَرَ اِلَى الْمَلَاِ مِنْۢ بَنِيْٓ اِسْرَآءِيْلَ

تُرْجَعُوْنَ	اَلَمْ تَرَ	اِلَى الْمَلَاِ	مِنْۢ بَنِيْٓ اِسْرَآءِيْلَ
بیولی کیږئ تاسی	آیا نه دی کتلی تا	ډلی ته	د بنی اسرائیلو

بیولی کیږئ. (داعمالو د جزاء د پاره). آیا نه دی کتلی تا ډلی ته د بنی اسرائیلو (او لادی د یعقوب ته)

مِنْۢ بَعْدِ مُوْسٰى ۘ اِذْ قَالُوْا لِنَبِيٍّ لَّهُمُ ابْعَثْ

مِنْۢ بَعْدِ	مُوْسٰى	اِذْ	قَالُوْا	لِنَبِيٍّ	لَّهُمُ	ابْعَثْ
وروسته د	موسی څخه	کله چی	وویل دوی	یوه نبی ته (چی راغلی وو)	دوی ته	چی مقرر کړه

وروسته د موسی څخه، کله چی وویل دوی یوه نبی ته (چی راغلی وو) دوی ته چی مقرر کړه

نُقَاتِلْ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ...
په دې ځای کې مقصود دجنګ کولو شوق پيدا کول دي: تيره سوې قصه ددې تمهيد دی د الله جل جلاله په لار کې مال لګول ددې تاييد دی بيا ورپسې دطالوت او جالوت قصه ددې تاکيد دی دا رنګه په دې قصه کې الله جل جلاله دقبض او بسط مشاهده وکړه کم يې چې په تير سوې آيت کې (والله يقبض ويبسط) سره کړې وه مطلب دا چې باچا جوړول او دباچا څخه باچهي اخيستل ټول د الله جل جلاله په اختيار کې دي
دحضرت موسى عليه السلام: څخه وروسته تر يوې مودې پورې دبني اسراييلو چارې بنې وې او بيا کله چې ددوی نيتونه خراب سول نو پر دوی باندې الله جل جلاله يو غليم کافر باچا مسلطه کې دوی يې له ښارونو ويستل او ددوی کورونه يې لوټ او تاراج کړل او ددوی څخه يې مريان جوړ کړل بني اسرائيل وتښتېدل او په بيت المقدس کې سره ټول سول په دې وخت کې حضرت شمويل عليه السلام نبي وو او دوی دهغه څخه وغوښتل چې موږ ته يو باچا مقرر کړه چې دهغه په ملګرتيا کې موږ جهاد وکړو الخ.
(معارف القرآن ج ۱ پ ۲ ص ۲۲۴)

لَنَا مَلِكًا نُّقَاتِلْ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ ۭ قَالَ هَلْ

لَنَا	مَلِكًا	نُّقَاتِلْ	فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ	قَالَ	هَلْ
موږ ته	يو پاچاه	چې جنګ وکړو	په لاره د الله کښې	وويل (نبي)	آيا

موږته يو پاچاه چې جنګ وکړو (موږ په تدبير او اتفاق د هغه) په لاره د الله کښې (نو) وويل (نبي) آيا

عَسَيْتُمْ اِنْ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ اَلَّا تُقَاتِلُوْا ۭ

عَسَيْتُمْ	اِنْ	كُتِبَ	عَلَيْكُمُ	الْقِتَالُ	اَلَّا تُقَاتِلُوْا ۭ
نژدې ده چې تاسې	که چيرې	فرض کړل سي	پر تاسو باندې	جنګ	چې ونه کړې جنګ

نژدې ده چې تاسې (يعنې توقع سته) که چيرې فرض کړل سي پر تاسو باندې جنګ چې ونه کړې جنګ (بلکه دا توقع سته)

قَالُوْا وَمَا لَنَآ اَلَّا نُقَاتِلَ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ

قَالُوْا	وَمَا لَنَآ	اَلَّا نُقَاتِلَ	فِيْ سَبِيْلِ	اللّٰهِ
وويل دوی	څه (سوې) دی موږ ته	چې وبه نه کړو جنګ	په لاره	د الله کښې؟

وويل دوی څه (سوې، مانع) دی موږ ته چې وبه نه کړو جنګ په لاره د الله کښې؟

وَقَدْ اُخْرِجْنَا مِنْ دِيَارِنَا وَاَبْنَآىِٕنَا ۭ فَلَمَّا كُتِبَ

وَقَدْ	اُخْرِجْنَا	مِنْ دِيَارِنَا	وَ	اَبْنَآىِٕنَا ۭ	فَلَمَّا	كُتِبَ
او په تحقيق سره	ايستلې سوي يو موږ	د کورونو خپلو څخه	او	د ځامنو خپلو څخه	پس کله چې	فرض کړل سو

حال دا چې په تحقيق سره ايستلې سوي يو موږ د کورونو خپلو او د ځامنو خپلو څخه (په ظلم سره)، نو کله چې فرض کړل سو

عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ تَوَلَّوْا اِلَّا قَلِيْلًا مِّنْهُمْ ۭ وَاللّٰهُ عَلِيْمٌۢ

عَلَيْهِمُ	الْقِتَالُ	تَوَلَّوْا	اِلَّا	قَلِيْلًا	مِّنْهُمْ	وَاللّٰهُ	عَلِيْمٌۢ
پر دوی	جنګ (کول)	نو وګرځېدل دوی	مګر	(ونه ګرځېدل) لږ	د دوی څخه	او الله	ښه عالم دی

پر دوی جنګ نو وګرځېدل دوی (ټول له جنګه) مګر (ونه ګرځېدل) لږ د دوی څخه او الله ښه عالم دی

بِالظّٰلِمِيْنَ ۝۲۴۶ وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ اِنَّ اللّٰهَ قَدْ بَعَثَ

بِالظّٰلِمِيْنَ	وَ	قَالَ	لَهُمْ	نَبِيُّهُمْ	اِنَّ	اللّٰهَ	قَدْ بَعَثَ
په ظالمانو باندې	او	وويل	دوی ته	نبي د دوی	بيشکه!	الله	په تحقيق سره مقرر کړی دی

په ظالمانو باندې (نوجزا ورکوی دوی ته). او وويل دوی ته نبي د دوی چې بيشکه! الله په تحقيق سره مقرر کړی دی

لَكُمۡ طَالُوۡتَ مَلِكًا ؕ قَالُوۡۤا اَنّٰى يَكُوۡنُ لَهُ الۡمُلۡكُ

لَكُمۡ	طَالُوۡتَ	مَلِكًا	قَالُوۡۤا	اَنّٰى	يَكُوۡنُ	لَهُ الۡمُلۡكُ
تاسي ته	طالوت	پاچاه	وويل دوى	چي څنګه	وى به	ده (طالوت) ته پاچاهي

تاسي ته طالوت پاچاه وويل دوى (بني اسرائيلو) چي څنګه به وى ده (طالوت) ته پاچاهي

عَلَيۡنَا وَنَحۡنُ اَحَقُّ بِالۡمُلۡكِ مِنۡهُ وَلَمۡ يُؤۡتَ سَعَةً

عَلَيۡنَا	وَنَحۡنُ	اَحَقُّ	بِالۡمُلۡكِ	مِنۡهُ	وَلَمۡ يُؤۡتَ	سَعَةً
پر موږ باندى	حال دا چي موږ	ډير مستحق يو	په پاچاهي سره	د ده څخه	او نه ده ورکړل سوى (ده ته)	پراخي

پر موږ باندى؟ حال دا چي موږ ډير مستحق يو په پاچاهي سره له ده څخه او نه ده ورکړل سوى (ده ته) پراخي

مِّنَ الۡمَالِ ؕ قَالَ اِنَّ اللّٰهَ اصۡطَفٰٮهُ عَلَيۡكُمۡ وَزَادَهٗ

مِّنَ الۡمَالِ	قَالَ	اِنَّ	اللّٰهَ	اصۡطَفٰٮهُ	عَلَيۡكُمۡ	وَزَادَهٗ
د مال څخه	وويل (نبى)	بيشكه!	الله	غوره كړى دى دا طالوت	پر تاسي باندى	او زياته كړى يې ده هغه ته

د مال څخه وويل (نبى) چي بيشكه! الله غوره كړى دى دا طالوت پر تاسي باندى او زيات كړى يې دى هغه

بَسۡطَةً فِى الۡعِلۡمِ وَالۡجِسۡمِ ؕ وَاللّٰهُ يُؤۡتِىۡ مُلۡكَهٗ مَنۡ يَّشَآءُ ؕ

بَسۡطَةً	فِى الۡعِلۡمِ	وَالۡجِسۡمِ	وَاللّٰهُ	يُؤۡتِىۡ	مُلۡكَهٗ	مَنۡ يَّشَآءُ
پراخي	په علم	او په جسم كښى	او الله	وركوى	ملك (سلطنت) خپل	هغه چا ته چي اراده وكړى

له جهته د پراخي په علم او (په) جسم كښى او الله وركوى ملك (سلطنت) خپل هغه چا ته چي اراده كړى (د وركولو يې)

وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَلِيۡمٌ ﴿۲۴۷﴾ وَقَالَ لَهُمۡ نَبِيُّهُمۡ

وَاللّٰهُ	وَاسِعٌ	عَلِيۡمٌ	وَ	قَالَ	لَهُمۡ	نَبِيُّهُمۡ
او الله	پراخ دى (احسان، فضل رحمت د ده)	ښه عالم دى	او	وويل	دوى ته	نبى د دوى

او الله پراخ دى (احسان، فضل رحمت د ده) ښه عالم دى. او وويل دوى ته (بني اسرائيلو ته) نبى د دوى

اِنَّ اٰيَةَ مُلۡكِهٖۤ اَنۡ يَّاۡتِيَكُمُ التَّابُوۡتُ فِيۡهِ

اِنَّ	اٰيَةَ	مُلۡكِهٖۤ	اَنۡ	يَّاۡتِيَكُمُ	التَّابُوۡتُ	فِيۡهِ
بيشكه!	علامه	د پاچاهي د ده	دا ده	چي رابه سى تاسي ته	يو صندوق	(چي وى به) په هغه كښى

چي بيشكه! علامه د پاچاهي د ده (د طالوت) دا ده چي را به سى تاسي ته (يو) صندوق (چي وى به) په هغه كښى

اَنۡ يَّاۡتِيَكُمُ التَّابُوۡتُ. په بني اسرائيلو كي يو تابوت راروان وو: په كم كي چي د حضرت موسى عليه السلام او د نورو انبياوو عليهم السلام تبركات وه بني اسرائيلو به دغه صندوق په جنګ كي مخكي مخكي وړى الله جل جلاله به ورلره د دغه صندوق په بركت سره برى وركاوه كله چي جالوت پر بني اسرائيلو باندي برى پيدا كى نو هغه صندوق يي هم ورڅخه يووى بيا چي كله الله جل جلاله ته د دغه صندوق بيرته واپس كول منظور سوه نو داسي يي وكړل چي په كم ځاى كي به دغه صندوق كافرانو (عمالقه وو) كښيښووى هلته به وبا او غمونه مصيبتونه راتلل په دغه دوران كي پنځه ښارونه وران او برباد سول آخر كار هغوى مجبوره سول دغه صندوق يي پر دوو غوايانو باندي بار كى او هغه يي ايله كړل ملايكو بيا دغه دوه غوايان په شړلو شړلو د طالوت دروازې ته راورسول بني اسرائيلو د دغه نښاني په ليدو د طالوت په باچا كيدو سره يقين وكړى او طالوت اخته سو پر جالوت يي فوجونه وروغورځول حمله يي پر وكړه او موسم د سختي ګرمي وو الخ.

(معرف القرآن ج ۱ پ ۲ ص ۲۲۴)

قَالَ اِنَّ اللّٰهَ مُبْتَلِيْكُمْ بِنَهَرٍ. دامتحان حكمت او توجيه: مفتي شفيع صاحب رحمة الله عليه فرمايي چي ددې امتحان حكمت او توجيه داحقر په ذوق كي دامعلوميږي چي په داسي پيښو كي دجوش او خروش له وجي ډيره گڼه گوڼه پيښه سي ليكن په اصلي وخت كي مستقل مزاجه خلگ ډير كم پاته كيږي او په دغه وخت كي پښي ښوييدونكي خلگ دنورو پښې هم ښويوي الله جل جلاله ته داسي خلگو بيلول منظور وه نو په ورته امتحان داسي مقرر كړی كم چي ډير زيات مناسب دی ولي چي په جنگ كي داستقلال او دسختی دگاللو او تيرولو ضرورت وي نو په داسخته تنده كي داوبو درلودلو سره بيا هم ځان راگيرول دمستقل مزاجی دليل دی اوس ورپسې ديو خلاف عادت خبري بيان دی چي ډيري زياتي اوبه چيښونكي خلگ په غيبي ډول هم زيات بيكاره سول او تفاسيرو راوړي دي چي داخلگ پر درې قسمه سول ناقص الايمانه او كامل الايمانه چي دلږوالي فكر ورسره وو خو په امتحان كي كامياب سول او اكمل الايمانه چي دلږوالي فكر هم نه وو ورسره.
(معارف القرآن ج ۱ پ ۲ ص ۲۲۴)

ع ۳۲
۱۲

سَكِيْنَةٌ مِّنْ رَّبِّكُمْ وَبَقِيَّةٌ مِّمَّا تَرَكَ اٰلُ مُوْسٰى

سَكِيْنَةٌ	مِّنْ	رَّبِّكُمْ	وَبَقِيَّةٌ	مِّمَّا	تَرَكَ	اٰلُ مُوْسٰى
آرام د زړه	د طرفه څخه	د رب ستاسي	او باقي پاتي سوی	د هغه شيانو څخه	چي پري ايښي وه	اولادې د موسى

آرام د زړه د طرفه څخه د رب ستاسي او باقي پاتي سوی له هغه شيانو چي پري ايښي وه اولادې دموسی

وَاٰلُ هٰرُوْنَ تَحْمِلُهُ الْمَلٰٓئِكَةُ اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ لَاٰيَةً

وَ	اٰلُ هٰرُوْنَ	تَحْمِلُهُ	الْمَلٰٓئِكَةُ	اِنَّ	فِيْ ذٰلِكَ	لَاٰيَةً
او	اولادې د هارون	چي بار كړي به وي هغه	ملائيكو	بيشكه!	چي په دی كښي (په صندوق)	خامخا علامه ده

او اولادې د هارون حال داچي بار كړي به وي هغه (صندوق) ملائيكو، بيشكه! چي په دی كښي خامخا علامه ده

لَّكُمْ اِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ ﴿۲۴۸﴾ فَلَمَّا فَصَلَ طَالُوْتُ بِالْجُنُوْدِ

لَّكُمْ	اِنْ	كُنْتُمْ	مُّؤْمِنِيْنَ	فَلَمَّا	فَصَلَ	طَالُوْتُ	بِالْجُنُوْدِ
تاسي ته	كه چيري	ياست تاسي	مؤمنان	نو كله چي	را ووتی	طالوت	سره د لښكرو

(په پاچاهي د طالوت) تاسي ته كه چيري ياست تاسي مؤمنان. نو كله چي راووتی طالوت سره د لښكرو

قَالَ اِنَّ اللّٰهَ مُبْتَلِيْكُمْ بِنَهَرٍ فَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ

قَالَ	اِنَّ	اللّٰهَ	مُبْتَلِيْكُمْ	بِنَهَرٍ	فَمَنْ	شَرِبَ	مِنْهُ
وويل (طالوت)	بيشكه!	الله	ازمايونكی دی ستاسي	په يوه وياله سره	نو هر هغه څوك چي	وچښی	د هغې څخه

وويل طالوت چي بيشكه! الله ازموونكی ستاسي دی په يوه وياله سره نو هر هغه څوك چي (اوبه) وچښی د هغې ويالی څخه

فَلَيْسَ مِنِّيْ وَمَنْ لَّمْ يَطْعَمْهُ فَاِنَّهٗ مِنِّيْٓ اِلَّا مَنِ

فَلَيْسَ	مِنِّيْ	وَ	مَنْ	يَطْعَمْهُ	فَاِنَّهٗ	مِنِّيْٓ	اِلَّا مَنِ
پس نه دی	(دتابعانو) زما	او	هغه څوك	چي ونه څكي دا	نو بيشكه دی دی	(دتابعانو) زما	مگر هغه څوك چي

نو نه دی (د تابعانو) زما، او هر هغه څوك چي ونه څكي دا (اوبه) نو بيشكه! دی له (تابعانو) زما دی مگر هغه څوك چي

اغْتَرَفَ غُرْفَةًۢ بِيَدِهٖ فَشَرِبُوْا مِنْهُ اِلَّا قَلِيْلًا

اغْتَرَفَ	غُرْفَةً	بِيَدِهٖ	فَشَرِبُوْا	مِنْهُ	اِلَّا	قَلِيْلًا
اخلي (اوبه)	يو ورغوی (لپه)	په لاس خپل سره	پس وييی څښلی دوی	دهغه څخه	مگر	لږ (خلگو ونه څښلی)

اخلي يو ورغوی اوبه په لاس خپل سره نو وييی څښلی دوی د هغه څخه (ټولو) مگر لږ د دوی څخه (ونه څښلی د لپی څخه زيات)

مِّنۡهُمۡ ؕ فَلَمَّا جَاوَزَهٗ هُوَ وَالَّذِيۡنَ اٰمَنُوۡا مَعَهٗ ۙ قَالُوۡا

مِّنۡهُمۡ	فَلَمَّا	جَاوَزَهٗ	هُوَ	وَالَّذِيۡنَ	اٰمَنُوۡا	مَعَهٗ	قَالُوۡا
د دوی څخه	پس کله چې	تیر سو د هغه ویالی څخه	دی (طالوت)	او هغه کسان چې	ایمان لرونکی وه	د ده سره	وویل دوی

د دوی څخه پس کله چې تیر سو د هغه ویالی څخه دی (طالوت) او هغه کسان چې ایمان لرونکی وه د ده سره، وویل دوی

لَا طَاقَةَ لَنَا الۡيَوۡمَ بِجَالُوۡتَ وَجُنُوۡدِهٖ ؕ قَالَ الَّذِيۡنَ

لَا طَاقَةَ	لَنَا	الۡيَوۡمَ	بِجَالُوۡتَ	وَجُنُوۡدِهٖ	قَالَ	الَّذِيۡنَ
چې نسته طاقت	موږ ته	نن ورځ	د جالوت سره	او لښکرو د ده سره	وویل	هغو کسانو

(مخالفینو) چې نسته طاقت موږ ته نن ورځ د جالوت سره او لښکرو د ده سره (دجنګ کولو) وویل هغو کسانو

يَظُنُّوۡنَ اَنَّهُمۡ مُّلٰقُوا اللّٰهِ ۙ كَمۡ مِّنۡ فِئَةٍ قَلِيۡلَةٍ

يَظُنُّوۡنَ	اَنَّهُمۡ	مُّلٰقُوا	اللّٰهِ	كَمۡ مِّنۡ فِئَةٍ	قَلِيۡلَةٍ
چې یقین یې وو	چې بیشکه! دوی	ورتلونکی دی	الله ته	ډیر د ډلو	لږو (دمؤمنانو)

چې یقین یې وو (په دې) چې بیشکه! دوی ورتلونکی دی الله ته . ډیر د لږو ډلو (دمؤمنانو)

غَلَبَتۡ فِئَةً كَثِيۡرَةًۢ بِاِذۡنِ اللّٰهِ ؕ وَاللّٰهُ مَعَ الصّٰبِرِيۡنَ ﴿۲۴۹﴾

غَلَبَتۡ	فِئَةً	كَثِيۡرَةًۢ	بِاِذۡنِ	اللّٰهِ	وَاللّٰهُ	مَعَ الصّٰبِرِيۡنَ
غلبه کړې وه	پر ډلې	ډیرې باندې	په حکم	د الله سره	او الله	د صابرانو سره دی

غلبه کړې وه په ډلې ډیرې (دکفارو سرکښانو) په اذن (حکم) د الله سره . او الله سره د صابرانو دی (په نصرت او اثابت سره)

وَلَمَّا بَرَزُوۡا لِجَالُوۡتَ وَجُنُوۡدِهٖ قَالُوۡا رَبَّنَاۤ

وَلَمَّا بَرَزُوۡا	لِجَالُوۡتَ	وَ	جُنُوۡدِهٖ	قَالُوۡا	رَبَّنَاۤ
او کله چې راووتل دوی	دپاره دجالوت	او	د لښکر د ده	وویل	ای! زموږ ربه

او کله چې راووتل (مخامخ سول) دوی لپاره (دجنګ) د جالوت او لښکر د ده نو وویل دوی (یعنی مؤمنانو) ای زموږ ربه

اَفۡرِغۡ عَلَيۡنَا صَبۡرًا وَّثَبِّتۡ اَقۡدَامَنَا وَانۡصُرۡنَا

اَفۡرِغۡ	عَلَيۡنَا	صَبۡرًا	وَّ	ثَبِّتۡ	اَقۡدَامَنَا	وَ	انۡصُرۡنَا
نازل کړه	پر موږ باندې	صبر	او	کلک کړه	قدمونه زموږ	او	مرسته وکړه زموږ سره

نازل کړه (راتوی کړه) پر موږ صبر او کلک کړه قدمونه زموږ (په جنګ کښې) او مرسته (مدد) وکړه زموږ سره

وَلَمَّا بَرَزُوۡا لِجَالُوۡتَ وَجُنُوۡدِهٖ.. کله چې دجالوت سره مخامخ سول : یعني دغه درې سوه دیارلس کسان ۳۱۳ چې په هغوی کې د حضرت داوود ﷺ پلار هم وو او دده شپږ ورونه هم وه او په خپله داوود ﷺ هم وو او په لاره کې درو کاڼو پر داوود ﷺ باندې ږغ وکړ چې موږ در سره واخله ځکه چې موږ درې سره دجالوت پر ککرۍ باندې موښلیدونکي او لګیدونکي یو او دهغه وژونکي یو نو ده هم راواخیستې نو کله چې ددواړو ډلو فوجونه سره مخ سول په خپله میدان ته جالوت راووتی او اعلان یې وکړ چې زه ستاسې دجنګ لپاره بس او کافي یم او تاسې به توله مات او مغلوبه سئ نو یو یو ماته راتیر سئ حضرت شمویل ﷺ دداوود ﷺ پلار راوغوښتی او ورته یې وویل چې خپل تول زامن دې ماته راوښیه ده هم خپل شپږ سره هلکان چې ډیر جګ او پیاوړي او قوي ځوانان وه وروښوول او حضرت داوود ﷺ یې ور سره مخ نه کې ځکه چې هغه یو ټیټ او ګردی شپون او چوپان وو پسونه یې کتل (پاته قصه پر راتلونکي مخ وګوری)

عَلَى الْقَوْمِ الْكٰفِرِيْنَ ﴿٢٥٠﴾ فَهَزَمُوْهُمْ بِاِذْنِ اللّٰهِ

عَلَى	الْقَوْمِ	الْكٰفِرِيْنَ	فَهَزَمُوْهُمْ	بِاِذْنِ	اللّٰهِ
پر	قوم	د كافرانو	نو مات كړل مؤمنانو دوى	په حكم	د الله سره

پر قوم د كافرانو. مات كړل مؤمنانو دوى (يعنى كافران) په اذن (حكم) د الله سره

وَقَتَلَ دَاوٗدُ جَالُوْتَ وَاٰتٰىهُ اللّٰهُ الْمُلْكَ

وَ	قَتَلَ	دَاوٗدُ	جَالُوْتَ	وَاٰتٰىهُ	اللّٰهُ	الْمُلْكَ
او	مركړ	داوؤد	جالوت لره	او وركړه ده ته (داؤد ته)	الله	سلطنت (ملک)

او مر كړ داؤد جالوت او وركړه ده ته (يعنى داؤد ته) الله سلطنت

وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَهٗ مِمَّا يَشَآءُ ۗ وَلَوْلَا دَفْعُ اللّٰهِ

وَ	الْحِكْمَةَ	وَعَلَّمَهٗ	مِمَّا	يَشَآءُ	وَلَوْ	لَا دَفْعُ	اللّٰهِ
او	حكمت	او ويې ښوول ده ته	دهغو شيانو څخه	چې اراده يې كوله	او كه چيرى	نه وايى دفع كول	د الله

او حكمت او ويې ښوول ده ته د هغو شيانو څخه چه اراده يې كوله او كه چيرى نه وايى دفع (منع) كول د الله

النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَّفَسَدَتِ الْاَرْضُ وَلٰكِنَّ

النَّاسَ	بَعْضَهُمْ	بِبَعْضٍ	لَّفَسَدَتِ	الْاَرْضُ	وَلٰكِنَّ
خلكو ته	ځينو د دوى ته	په ځينو نورو سره	خامخا به خرابه سوى واى	مځكه	و ليكن

خلكو ته ځينو د دوى لره په ځينو نورو سره (نو) خامخا به خرابه سوى وى ځمكه (هيواد په ظلم سره) او ليكن

اللّٰهَ ذُوْ فَضْلٍ عَلَى الْعٰلَمِيْنَ ﴿٢٥١﴾ تِلْكَ اٰيٰتُ اللّٰهِ

اللّٰهَ	ذُوْ فَضْلٍ	عَلَى	الْعٰلَمِيْنَ	تِلْكَ	اٰيٰتُ	اللّٰهِ
الله	څښتن د فضل دى	پر	خلكو باندى	داچى (تير سول)	آياتونه (د لائل د قدرت)	د الله دى

الله څښتن (خاوند) د فضل (احسان) دى پر خلكو باندى. داچى (تير سول) آياتونه (دلائل دقدرت) د الله دى

نَتْلُوْهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ ۗ وَاِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِيْنَ ﴿٢٥٢﴾

نَتْلُوْهَا	عَلَيْكَ	بِالْحَقِّ	وَاِنَّكَ	لَمِنَ الْمُرْسَلِيْنَ
چې موږيې وايو هغه	پرتا باندى	په حقه سره	او بيشكه! ته يې	خامخا د راليږل سوو څخه

چې موږ يې وايو هغه پرتا باندى (اى محمده!) په حقه سره او بيشكه! ته چې يې (محمده!) هرومرو (زموږ) د مرسلانو څخه يې

د تير مخ پاته قصه دلته

وګورى : نو شمويل عليه السلام هغه هم راوغوښتى او ورته يې وويل چې ته جالوت وژلاى سې؟ داوود عليه السلام وفرمايل چې هووژلاى يې سم بيا دجالوت مخې ته ورووتى او هغه درې سره كاڼي يې په ميچيلوغي كې كښيښوول او جالوت يې پر تندي داسي په وويشت چې هغه درې سره كاڼي يې د څټ خوا ته ووتل دا ځكه چې دطالوت نور ټوله بدن په اوسپنه كې پټ وو نو ددې سره سم دجالوت لښكر وتښتيدى او مسلمانان كاميابه سول بيا طالوت خپله لور وداوود عليه السلام ته ورپه نكاح كړه او دطالوت څخه وروسته همدغه داوود عليه السلام باچا سودى په عين باچهي كې نبي هم وو او او سپنه يې په لاس كې موم غوندې ګرځيدلې وه دادده مبارک معجزه وه او ډيرې ښايسته ځغرې يې جوړولې او دمرغانو په خبروباندي هم پوهيدى او دنورو ښو ستاينو او مناقبو خاوند هم وو ددې څخه دا هم ښكاره سوه چې دجهاد حكم دپخوانيو پيرېو څخه راروان دى او په جهاد كې دالله جل جلاله ډير لوى احسان او رحمت دى خو ناپوهان وايي چې جهاد دانبياوو كار نه دى (ابن كثير او مظهري او عام تفاسير)

تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلٰى بَعْضٍ ۘ مِنْهُمْ

تِلْكَ	الرُّسُلُ	فَضَّلْنَا	بَعْضَهُمْ	عَلٰى بَعْضٍ	مِنْهُمْ
دا ټول	رسولان	فضیلت ورکړی دی موږ	ځینی د دوی ته	پر ځینو نورو	ځینی له دوی څخه

داټول رسولان (چي د آدم څخه تر محمد پوري یاد سول) فضیلت ورکړی دی موږ ځینی د دوی ته پر ځینو نورو

مَّنْ كَلَّمَ اللّٰهُ وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ دَرَجٰتٍ ۭ وَاٰتَيْنَا

مَّنْ	كَلَّمَ	اللّٰهُ	وَرَفَعَ	بَعْضَهُمْ	دَرَجٰتٍ	وَاٰتَيْنَا
هغه دی	چي خبری کړی دی	الله (د دوی سره)	او پورته کړی ئی دی	ځینو د دوي ته	درجی	او ورکړی دی موږ

ځیني له دوی څخه هغه دی چي خبری کړی دی الله د دوی سره او پورته کړی ئی دی ځینو د دوی ته درجی او ورکړی دی موږ

عِيْسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنٰتِ وَاَيَّدْنٰهُ بِرُوْحِ الْقُدُسِ ۭ

عِيْسَى	ابْنَ مَرْيَمَ	الْبَيِّنٰتِ	وَاَيَّدْنٰهُ	بِرُوْحِ الْقُدُسِ
عیسی	زوی د مریمی ته	ښکاره معجزی	او قوی کړی دی موږ هغه	په روح القدوس سره

عیسی زوی د مریمی ته ښکاره معجزی او قوی کړی دی موږ هغه په روح القدوس (جبریل یا انجیل یا عیسوي روح) سره

وَلَوْ شَاۗءَ اللّٰهُ مَا اقْتَتَلَ الَّذِيْنَ مِنْۢ بَعْدِهِمْ

وَلَوْ شَاۗءَ	اللّٰهُ	مَا اقْتَتَلَ	الَّذِيْنَ	مِنْۢ بَعْدِ	هِمْ
او که اراده کړی وی	الله	نه به وو کړی جنګ	هغو کسانو	چي وروسته	له دی (رسولانو) څخه وو

او که اراده کړی وی الله (د ټولو خلقو د هدایت) نو نه به وو کړی جنګ هغو کسانو چي وروسته له دی رسولانو څخه وو

مِّنْۢ بَعْدِ مَا جَاۗءَتْهُمُ الْبَيِّنٰتُ وَلٰكِنِ اخْتَلَفُوْا فَمِنْهُمْ

مِّنْۢ بَعْدِ	مَا	جَاۗءَتْهُمُ	الْبَيِّنٰتُ	وَلٰكِنِ	اخْتَلَفُوْا	فَمِنْهُمْ
وروسته له	هغه څخه چي	راغلی دوی ته ښکاره	معجزی	او لیکن	دوی جګړی سره وکړی	نو ځینی له دوی څخه

وروسته له هغه څخه چي راغلی دوی ته ښکاره معجزی او لیکن دوی اختلاف (او جګړی) سره وکړی نو ځینی له دوی څخه

مَّنْ اٰمَنَ وَمِنْهُمْ مَّنْ كَفَرَ ۭ وَلَوْ شَاۗءَ اللّٰهُ

مَّنْ	اٰمَنَ	وَمِنْهُمْ	مَّنْ	كَفَرَ	وَلَوْ شَاۗءَ	اللّٰهُ
هغه څوک دی	چي ثابت پاتی سوی په ایمان کی	او ځینی له دوی څخه	هغه څوک دی	چي کافران سول	او که اراده کړی وی	الله

هغه څوک دی چي ثابت پاتی سوی دی په ایمان او ځینی له دوی څخه هغه څوک دی چي کافران سول، او که اراده کړی وی الله

تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلٰى بَعْضٍ: په دغه مضمون کي یو قسم تسلي نبي کریم ﷺ ته ورکړه سویده: ځکه چي کله دهغه ﷺ پیغمبري په دلیل سره ثابته وه کمه چي یي په (انّک لمن المرسلین) سره فرمایلي ده داو بیا هم منکرو خلګو نه منله نو په دې سره به نبي کریم ﷺ ته ډیر تکلیف اوغم رسیدی په دي وجه الله جل جلاله دا خبره ورته واورله چي دمختلفو مرتبو نور پیغمبران هم تیر سویدي لیکن دیوه پیغمبر په زمانه کي هم ټول امتیان په جمع نه دي مومنان سوي چایي خبره منلې ده او چا نه ده منلې او په دې کي هم دالله جل جلاله حکمتونه دي چي هر څوک نه په پوهیږي البتّه دومره عقیده لرل ضروري ده چي په دې کي به خامخا څه جکمت وي (منهم من کلم الله) دحضرت موسی علیه السلام که څه هم خبري دملایکي په ذریعه نه وې مګر حجاب او پرده وه دالله جل جلاله او دموسی علیه السلام تر مابین :او ځیني نبیان یي په دوی کي په ډیرو مرتبو په لوړ مقام سره لوړ کړي دي چي تر ټولوغته او اعلی مرتبه یي ونبي کریم ﷺ ته ورکړي ده. (معارف القرآن ج ١ پ٣ ص ١)

٣٣ ع ٥ ١

مَا اقْتَتَلُوْا ۗ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيْدُ ﴿٢٥٣﴾ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ

مَا اقْتَتَلُوْا	وَلٰكِنَّ	اللّٰهَ	يَفْعَلُ	مَا	يُرِيْدُ	يٰۤاَيُّهَا	الَّذِيْنَ
نو دوی به نه ؤ کړی جنګ	او لیکن	الله	کوی	هغه (کار)	چي اراده يې ولرى	ای!	هغو کسانو

(د دوي د هدايت) نو دوی به نه ؤ کړی مخالفت (او مجادله) او ليکن الله کوی هغه کار چي اراده ولری، ای! هغو کسانو

اٰمَنُوْۤا اَنْفِقُوْا مِمَّا رَزَقْنٰكُمْ مِّنْ قَبْلِ اَنْ يَّاْتِيَ

اٰمَنُوْۤا	اَنْفِقُوْا	مِمَّا	رَزَقْنٰكُمْ	مِّنْ قَبْلِ	اَنْ يَّاْتِيَ
چي ايمان ئی راوړی دی	خرڅ کړی	ځينی له هغو مالونو څخه	چي درکړی دی موږ تاسی ته	پخوا د	راتلو د هغی

چي ايمان ئی راوړی دی خرڅ کړی ځينی له هغو مالونو څخه چي درکړی دی موږ تاسی ته پخوا د راتلو د هغی

يَوْمٌ لَّا بَيْعٌ فِيْهِ وَلَا خُلَّةٌ وَّلَا شَفَاعَةٌ ۗ وَالْكٰفِرُوْنَ هُمُ

يَوْمٌ	لَّا بَيْعٌ	فِيْهِ	وَلَا خُلَّةٌ	وَّلَا شَفَاعَةٌ	وَالْكٰفِرُوْنَ	هُمُ
ورځی څخه	چي نسته خرڅول	په هغی کښی	او نه دوستی	او نه شفاعت	او کافران	هم دوی

ورځی څخه چي نه اخيستل او نه خرڅول پکښی سته او نه دوستی او نه شفاعت (بې له د الله د سپارښت څخه)، او کافران هم دوی

الظّٰلِمُوْنَ ﴿٢٥٤﴾ اَللّٰهُ لَاۤ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۚ اَلْحَيُّ الْقَيُّوْمُ ۚ

الظّٰلِمُوْنَ	اَللّٰهُ	لَاۤ اِلٰهَ	اِلَّا	هُوَ	اَلْحَيُّ	الْقَيُّوْمُ
دی ظالمان	الله	نسته هيڅوک لايق د عبادت	مګر	هم دی (الله) دی	چي تل ژوندی	په يو حال قايم دی

دی ظالمان. الله (چي دی) نسته هيڅوک لايق د عبادت مګر هم دی دی چي تل ژوندی، په يو حال باقی، قايم،تدبير والا دی

لَا تَاْخُذُهٗ سِنَةٌ وَّلَا نَوْمٌ ۗ لَهٗ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا

لَا تَاْخُذُهٗ	سِنَةٌ	وَّلَا نَوْمٌ	لَهٗ	مَا فِي	السَّمٰوٰتِ	وَمَا
نه نيسی هغه (الله)	پرکالی د خوب	او نه په خپله خوب	ده لره دی	هر هغه څه چي	په آسمانو نو کښی دی	او هر هغه څه چي

نه نيسی ده (الله) لره پرکالی د خوب او نه په خپله خوب، ده لره دی هر هغه څه چي په آسمانونو کښی دی او هر هغه څه چي

فِي الْاَرْضِ ۗ مَنْ ذَا الَّذِيْ يَشْفَعُ عِنْدَهٗۤ اِلَّا بِاِذْنِهٖ ۗ

فِي الْاَرْضِ	مَنْ	ذَا الَّذِيْ	يَشْفَعُ	عِنْدَهٗۤ	اِلَّا	بِاِذْنِهٖ
په مځکه کښی دی	څوک به وی	هغه چي	سپارښت وکړی	په نزد د ده	مګر	په حکم د ده سره

په مځکه کښی دی، څوک به وی هغه چي سپارښت (سفارش) وکړی په نزد د ده؟ مګر په اذن (حکم) د ده سره.

اَللّٰهُ لَاۤ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۚ اَلْحَيُّ الْقَيُّوْمُ ۚ.. دايـة الكرسي

خاص فضيلتونه: دا آيت دقرآن مجيد تر ټولو يو عظيم الشان ايت دی په احاديثو کي ددې ډير لوی فضيلتونه او برکتونه ذکرسوي دي دمسند احمد په روايت کي دي چي نبي کريم ﷺ دې ته تر ټولو زيات ښه ايت فرمايلي دي او په يو بل روايت کي دي چي نبي کريم ﷺ دابي ابن کعب رضی الله عنه څخه پوښتنه وکړه چي په قرآن مجيد کي ترټولو عظيم ايت کم يو دی ؟ ابي بن کعب عرض وکړی چي اية الكرسي نبي کريم ﷺ دهغه تصديق وکړی او وې فرمايل چي ای ابو المنذره تاته دي دعلم مبارکي وي: حضرت ابو ذر رضی الله عنه دحضور ﷺ څخه پوښتنه وکړه چي يارسول الله په قران کريم کي تر ټولو عظيم ايت کم يو دی هغه ﷺ ورته وفرمايل چي اية الكرسي: حضرت ابو هريرة رضی الله عنه فرمايي چي نبي کريم ﷺ فرمايلي دي په سورت بقره کي يو ايت دی چي دقرآن کريم د اياتونو سردار دی دا چي په کم کور کي وويل سي شيطان دهغه کوره څخه تښتي او هغه پريږدي.

(معارف القرآن ج ١ پ ٣ ص ۴)

يَعۡلَمُ مَا بَيۡنَ اَيۡدِيۡهِمۡ وَمَا خَلۡفَهُمۡ ۚ وَلَا يُحِيۡطُوۡنَ

يَعۡلَمُ	مَا	بَيۡنَ اَيۡدِيۡهِمۡ	وَمَا	خَلۡفَهُمۡ	وَ	لَا يُحِيۡطُوۡنَ
عالم دی	په هغه شیانو	چی په مخ د مخلوقاتو کښې دی	او په هغو شیانو	چی وروسته له دوی دی	او	نه سی احاطه کولی دوی

عالم دی په هغه شیانو چی په مخ د مخلوقاتو کښې دی او په هغو شیانو چی وروسته له دوی دی او نه سی احاطه کولی دوی

بِشَیۡءٍ مِّنۡ عِلۡمِهٖۤ اِلَّا بِمَا شَآءَ ۚ وَسِعَ كُرۡسِيُّهُ

بِشَیۡءٍ	مِّنۡ	عِلۡمِهٖۤ	اِلَّا	بِمَا شَآءَ	وَسِعَ	كُرۡسِيُّهُ
په هیڅ شی	له	معلوماتو د ده	مګر	په هغه شی چی اراده وکړی	پراخه (محیطه) ده	کرسی د ده

په هیڅ شی له معلوماتو د ده مګر (احاطه کولی سي) په هغه شی چی اراده وکړی (الله) ، پراخه (محیطه) ده کرسی د ده

السَّمٰوٰتِ وَالۡاَرۡضَ ۚ وَلَا يَئُوۡدُهٗ حِفۡظُهُمَا ۚ وَهُوَ

السَّمٰوٰتِ	وَالۡاَرۡضَ	وَلَا يَئُوۡدُهٗ	حِفۡظُهُمَا	وَ	هُوَ
پر ټولو آسمانونو	او مځکی باندي	او نه ستړی کوی ده لره	ساتنه د آسمانو او مځکی	او	هم دی (الله) دی

پر ټولو آسمانو نو او مځکی باندی ، او نه ستومانه کوی ده لره ساتنه د آسمانونو او مځکی او هم دی (الله) دی

الۡعَلِیُّ الۡعَظِيۡمُ ﴿۲۵۵﴾ لَاۤ اِكۡرَاهَ فِی الدِّيۡنِ ۙۗ قَدۡ تَّبَيَّنَ

الۡعَلِیُّ	الۡعَظِيۡمُ	لَاۤ اِكۡرَاهَ	فِی	الدِّيۡنِ	قَدۡ تَّبَيَّنَ
ډیر پورته	ډیر لوی	نسته هیڅ زور	په (منلو)	د دین کښې	په تحقیق سره ښکاره سوی ده

(دټولو څخه) ډیر پورته ډیر لوی (په کمالیه ؤصفاتو کښې). نسته هیڅ زور په (منلو) د دین کښې په تحقیق سره ښکاره سوی ده

الرُّشۡدُ مِنَ الۡغَیِّ ۚ فَمَنۡ يَّكۡفُرۡ بِالطَّاغُوۡتِ وَيُؤۡمِنۡ

الرُّشۡدُ	مِنَ الۡغَیِّ	فَمَنۡ	يَّكۡفُرۡ	بِالطَّاغُوۡتِ	وَ	يُؤۡمِنۡ
سمه لاره	له ګمراهي څخه	پس هغه څوک	چی منکر سو	د بتانو څخه	او	ایمان ئی راوړی

سمه لاره (د ایمان) له ګمراهی (کفر) څخه، پس هغه څوک چی کافر (منکر) سو له بتانو (عبادت د شیطان) څخه او ایمان ئی راوړی

بِاللّٰهِ فَقَدِ اسۡتَمۡسَكَ بِالۡعُرۡوَةِ الۡوُثۡقٰی ۗ لَا انۡفِصَامَ لَهَا ؕ

بِاللّٰهِ	فَقَدِ	اسۡتَمۡسَكَ	بِالۡعُرۡوَةِ	الۡوُثۡقٰی	لَا انۡفِصَامَ	لَهَا
په الله سره	پس په تحقیق سره ئی	ټینګه نیولی ده	کړئ	کلکه	چی نسته پری کیدل	هغی لره

په (وحدانیت) د الله باندی، نو په تحقیق سره ئی ټینګه نیولی ده کړئ کلکه چی له سره نسته پری کیدل هغی لره

لَاۤ اِكۡرَاهَ فِی الدِّيۡنِ ۙۗ قَدۡ تَّبَيَّنَ الرُّشۡدُ مِنَ الۡغَیِّ ۚ

دا ایت چي څوک ويني نو ځيني خلک اعتراض کوي: چي ددې ایت څخه معلوميږي چي په دين کي زور او زبردستی نسته او حال دا دی چي په اسلام کي خو دجهاد کولو او جنګ کولو تعلیم ورکول سوی دی چي ددې څخه مخالف دی: اصل خبره داده که په غور سره وکتل سي نو معلومه به سي چي دا اعتراض صحیح نه دی ځکه چي په اسلام کي دجهاد او جنګ کولو تعلیم ددې لپاره نه دی چي خلګ پر ایمان راوړلو باندي مجبوره کي که داسي وای نو بیا خو دکفارو څخه جزیه اخیستل او ددوی دجان او مال دحفاظت احکام به څنګه جاري کیدلای بلکه جهاد او جنګ خود فساد ددفع کولو لپاره دی ځکه چي فساد دالله ﷻ خوښ نه دی او کافران فساد خپروي په مځکه کي لکه چي الله ﷻ فرمايي (ويبتغون في الارض فسادا والله لايحب المفسدين) يعني دغه کافران بدبختان په مځکه کي فساد خپروي او الله ﷻ فساد کوونکي نه خوښوي په دې وجه الله ﷻ دجهاد په ذريعه ددوی فساد دفع کوي.
(معارف القرآن ج ۱ پ ۳ ص ۸)

وَاللّٰهُ سَمِيْعٌ عَلِيْمٌ ﴿۲۵۶﴾ اَللّٰهُ وَلِيُّ الَّذِيْنَ

وَاللّٰهُ	سَمِيْعٌ	عَلِيْمٌ	اَللّٰهُ	وَلِيُّ	الَّذِيْنَ
او الله	ښه اوريدونکی	ښه عالم دی	الله	دوست دی	دهغو کسانو

او الله ښه اوريدونکی ښه عالم دی (پر ټولو احوالو). الله دوست (مددګار) دی د هغو کسانو

اٰمَنُوْا ۙ يُخْرِجُهُمْ مِّنَ الظُّلُمٰتِ اِلَى النُّوْرِ ۬ وَالَّذِيْنَ

اٰمَنُوْا ۙ	يُخْرِجُهُمْ	مِّنَ	الظُّلُمٰتِ	اِلَى	النُّوْرِ	وَالَّذِيْنَ
چي ايمان ئې راوړی دی	چي باسي دوی	له	تيارو څخه	د رڼا	طرف ته	او هغه کسان

چي مؤمنان دی، چي باسي دوی له تيارو (دکفر او ګمراهی څخه) د رڼا (د ايمان او هدايت) لوری (طرف) ته او هغه کسان

كَفَرُوْا اَوْلِيٰٓـئُهُمُ الطَّاغُوْتُ ۙ يُخْرِجُوْنَهُمْ مِّنَ النُّوْرِ

كَفَرُوْا	اَوْلِيٰٓـئُهُمُ	الطَّاغُوْتُ	يُخْرِجُوْنَهُمْ	مِّنَ	النُّوْرِ
چي کافران سوي دی	دوستان د دوی	شيطانان دی	چي باسي دوی	له	رڼا څخه

چي کافران (منکران) سوي دی، دوستان د دوی شيطانان دی چي باسي دوی له رڼا (دفطري ايمان او هدايت) څخه

اِلَى الظُّلُمٰتِ ؕ اُولٰٓئِكَ اَصْحٰبُ النَّارِ ۚ هُمْ فِيْهَا خٰلِدُوْنَ ﴿۲۵۷﴾ ع

اِلَى	الظُّلُمٰتِ	اُولٰٓئِكَ	اَصْحٰبُ	النَّارِ	هُمْ	فِيْهَا	خٰلِدُوْنَ
وطرف ته	د تيارو	دغه کسان	صاحبان	د اور دی	هم دوی	په دی اور کښي	تل پاتي کيدونکي دی

۳۴ ع ۲

د تيارو (د کفر او ګمراهی) لوری ته، دغه کسان صاحبان د اور (دوزخ) دی هم دوی په دی اور کښي تل پاتي کيدونکي دی.

اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِيْ حَآجَّ اِبْرٰهٖمَ فِيْ رَبِّهٖٓ

اَلَمْ تَرَ	اِلَى الَّذِيْ	حَآجَّ	اِبْرٰهٖمَ	فِيْ	رَبِّهٖٓ
آيا نه دی ليدلی تا	هغه سړی	چي جګړه ئې کړی وه	د ابراهيم سره	په (حق د)	رب د ده کښي

آيا نه دی ليدلی تا (محمده) هغه سړی (نمرود) چي جګړه (حجت بازی) ئې کړی وه د ابراهيم سره په (حق د) رب د ده کښي

اَنْ اٰتٰـهُ اللّٰهُ الْمُلْكَ ۘ اِذْ قَالَ اِبْرٰهٖمُ رَبِّيَ الَّذِيْ يُحْيٖ

اَنْ اٰتٰـهُ	اللّٰهُ	الْمُلْكَ	اِذْ قَالَ	اِبْرٰهٖمُ	رَبِّيَ	الَّذِيْ	يُحْيٖ
له جهته ددی چي ورکړی ؤ ده ته	الله	ملک	کله چي وويل	ابراهيم	رب زما	هغه ذات دی	چي ژوندی کوی

له جهته چي ورکړی ؤ ده ته الله ملک (سلطنت)، کله چي وويل ابراهيم: رب زما هغه ذات دی چي ژوندی کوی

اَنْ اٰتٰـهُ اللّٰهُ الْمُلْكَ.. ددي ايت څخه داخبره معلومه سوه: چي کله الله ﷻ چا کافر ته عزت او شرافت مُلک او حکومت ورکړي نو په دغه نوم سره يي يادول رواه دي دارنګه ددي څخه داهم معلومه سوه چي دضرورت په وخت کي مباحثه او مناظره هم رواه ده چي په حق او ناحق کي فرق ښکاره سي (قرطبي) دځينو خلګو په دي ځای کي داشبه پيداکيږي چي کيدای سوه چي ده دلته په دغه وخت کي دا ويلي وای چي که خدای ﷻ موجود دی نو هغه دي لمرد مغرب څخه راوخيژوي نو ددي شبهي دفع او جواب دادی چي دده په زړه کي داخبره بې اختياره راغله چي خدای ﷻ ضرور سته اودا دمشرق څخه راخيژول دهغه کار دی او هغه ذات يي دمغرب څخه هم راخيژولی سي او داسړی پيغمبر دی او دده په وينا به ضرور داسي وسي او په داسي کيدو سره به په دنيا کي يو لوی بدلون راسي او داسي نه چي دفايدې پر ځای نقصان اوتاوان وسي مثلا که خلګ دا معجزه ووينی زما څخه به واوړي او دده سره به سي او حکومت به مي هم ولاړ سي. (معارف القرآن ج ۱ پ ۳ ص ۱۱)

وَيُمِيْتُ قَالَ اَنَا اُحْيٖ وَاُمِيْتُ قَالَ اِبْرٰهٖمُ فَاِنَّ

وَيُمِيْتُ	قَالَ	اَنَا	اُحْيٖ	وَاُمِيْتُ	قَالَ	اِبْرٰهٖمُ	فَاِنَّ
او مړه کوی	وویل (نمرود)	چې زه (هم)	ژوندی کوم	او مړ کوم	وویل	ابرهیم	نو بیشکه!

او مړه کوی، وویل (نمرود) چې زه (هم) ژوندی کوم (په عفوی سره) او مړ کوم (په ظلم سره)، وویل ابراهیم پس بیشکه!

اللّٰهَ يَاْتِيْ بِالشَّمْسِ مِنَ الْمَشْرِقِ فَاْتِ بِهَا مِنَ

اللّٰهَ	يَاْتِيْ	بِالشَّمْسِ	مِنَ الْمَشْرِقِ	فَاْتِ	بِهَا	مِنَ
الله	راولي	لمر	د طرفه څخه د مشرق	نو ته (ای نمروده!) راوله	هغه (لمر)	د طرفه (لوری) څخه

الله راولي (راخیږیي، راپورته کوي) لمر (له لوری) د مشرقه، نو ته (ای نمروده!) راوله هغه (لمر) د (لوری) څخه

الْمَغْرِبِ فَبُهِتَ الَّذِيْ كَفَرَ وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ

الْمَغْرِبِ	فَبُهِتَ	الَّذِيْ	كَفَرَ	وَاللّٰهُ	لَا يَهْدِي	الْقَوْمَ
د مغرب	نو حیران سو	هغه چې	کافر سوی ؤ	او الله	نه بنئي	قوم

د مغربه، نو حیران (او شرمنده) سو هغه چې کافر سوی ؤ (یعني نمرود)، او الله نه بنئي (دخیر سمه صافه لاره) قوم

الظّٰلِمِيْنَ ﴿٢٥٨﴾ اَوْ كَالَّذِيْ مَرَّ عَلٰى قَرْيَةٍ وَّهِيَ خَاوِيَةٌ

الظّٰلِمِيْنَ	اَوْ كَالَّذِيْ	مَرَّ	عَلٰى	قَرْيَةٍ	وَّهِيَ	خَاوِيَةٌ
ظالمانو ته	یا هغه سړی (عزیر) ته	چې تیر سو	پر	یوی قریی	او هغه (قریی)	پریوتلې وه (دیوالونه ئې)

ظالمانو ته (په سبب د ظلم د دوی). یا هغه سړی (عزیر) ته چې تیر سو پر یوی قریی او هغه (قریی) پریوتلې وه (دیوالونه ئې)

عَلٰى عُرُوْشِهَا قَالَ اَنّٰى يُحْيٖ هٰذِهِ اللّٰهُ بَعْدَ مَوْتِهَا

عَلٰى	عُرُوْشِهَا	قَالَ	اَنّٰى	يُحْيٖ هٰذِهِ	اللّٰهُ	بَعْدَ	مَوْتِهَا
پر	بامو د دوی باندی	وویل (عزیر)	څنګه به	ژوندی کړی دا	الله	وروسته له	مرکیدو د هغی

پر بامو د دوی باندی، نو (عزیر) وویل څنګه به (بیا ودانه او) ژوندی کړی الله دا وروسته له مرکیدو (داهل) د هغی؟

فَاَمَاتَهُ اللّٰهُ مِائَةَ عَامٍ ثُمَّ بَعَثَهٗ قَالَ كَمْ لَبِثْتَ

فَاَمَاتَهُ	اللّٰهُ	مِائَةَ عَامٍ	ثُمَّ	بَعَثَهٗ	قَالَ	كَمْ	لَبِثْتَ
نو مړ کړدی (عزیر)	الله	سل کاله	وروسته	پورته (ژوندی) کړدی	وویل (الله)	څومره	ځنډ (تاخیر) کړی دی تا

نو مړ کړدی الله (او مړئی پرینبود) سل کاله بیا ئې ژوندی کړدی، وویل (الله عزیر ته چې) څومره ځنډ (تاخیر) کړی دی تا (دلته)

اَوْ كَالَّذِيْ مَرَّ عَلٰى قَرْيَةٍ

داوكالذي مرّعلى قرية

څخه بیا تران الله على كل شئ قدير پوري: ايا تاسي ته دا قسم قصه هم معلومه ده لكه چي يو سړی وو چي په تلو تلو كي پر يو كلي په داسي حالت كي تير سو چي كورونه يي پر خپلو چتونو باندي پراته وه يعني اول يي چتونه پراته وه بيا سربيره ديوالونه پر پراته وه: مطلب دادی چي په يوې حادثې سره دا كلی وران سوی وو او ټول خلګ يي مړه سوي پراته وه دغه سړي چي داحال وليدی نو يي په حيرانتيا سره وويل چي معلومه نه ده الله ﷻ به داكلی يعني ددې ښار دا مړي ددوی تر مرګ وروسته په څه طريقه سره په قيامت كي ژوندي كړي دا يقين خو يي وو چي الله ﷻ به په قيامت كي مړي ژوندي كوي مګر دا وخت ددې وران ښار او مړو په ليدو سره دځه حيران غوندي سو او څه عجيبه غوندي حيراني يي پر زړه غالبه سوه او كله چي الله ﷻ يو كار په هر آن سره كولی سي په دې وجه دده خيال ددې خبري په لټون كي سوچي خدای خبر داژوندي كول به په څه شكل سره وي الله ﷻ هغه وده ته وروښوول.
(معارف القرآن ج ١ پ٣ ص ١٢)

قَالَ لَبِثْتُ يَوْمًا اَوْ بَعْضَ يَوْمٍ ؕ قَالَ بَلْ لَّبِثْتَ

قَالَ	لَبِثْتُ	يَوْمًا	اَوْ بَعْضَ	يَوْمٍ	قَالَ	بَلْ لَّبِثْتَ
وويل	ځنډ مې کړی دی	يوه ورځ	يا يوه برخه	د ورځې	وويل (الله)	بلکه ځنډ کړی دی تا دلته

وويل (عزير) ځنډ (تاخير) مې کړی دی يوه ورځ يا يوه برخه د ورځې، وويل (الله) بلکه ځنډ (تاخير) کړی دی تا دلته

مِائَةَ عَامٍ فَانْظُرْ اِلٰى طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ

مِائَةَ عَامٍ	فَانْظُرْ	اِلٰى طَعَامِكَ	وَشَرَابِكَ
سل کاله	نو وګوره	و خوړو خپلو ته (چې انځر او انګور دی)	او (شيانو د) چښلو خپلو ته

سل کاله نو وګوره و خوړو خپلو ته (چې انځر او انګور دی) او (شيانو د) چښلو خپلو ته (چې شيدې او عصير دی)

لَمْ يَتَسَنَّهْ ۚ وَانْظُرْ اِلٰى حِمَارِكَ وَلِنَجْعَلَكَ اٰيَةً لِّلنَّاسِ

لَمْ يَتَسَنَّهْ	وَانْظُرْ	اِلٰى حِمَارِكَ	وَلِنَجْعَلَكَ	اٰيَةً	لِّلنَّاسِ
چې هيڅ نه دي خراب سوي هغه	او وګوره	خره ته دې	او د پاره د دې چې مونږ وګرځوو تا	دليل	له پاره د خلګو

چې هيڅ نه دي خراب سوي، او وګوره خره ته دې (چې هډوکی دی)، او د پاره د دې چې مونږ وګرځوو تا دليل له پاره د خلګو

وَانْظُرْ اِلَى الْعِظَامِ كَيْفَ نُنْشِزُهَا ثُمَّ نَكْسُوْهَا

وَانْظُرْ	اِلَى	الْعِظَامِ	كَيْفَ	نُنْشِزُهَا	ثُمَّ	نَكْسُوْهَا
او وګوره	طرف ته	د هډوکو ته (دخره)	چې څنګه	راپورته کوو	بيا	ورآغوندو هغوی ته

او وګوره طرف ته د هډوکو (دخره خپل) ته چې څنګه راخوځوو (هغه) (موږ) هغه بيا ورآغوندو هغوی ته

لَحْمًا ؕ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهٗ ۙ قَالَ اَعْلَمُ اَنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ

لَحْمًا	فَلَمَّا	تَبَيَّنَ	لَهٗ	قَالَ	اَعْلَمُ	اَنَّ اللّٰهَ	عَلٰى	كُلِّ
غوښه	نو کله چې	ورښکاره سو	ده ته	وويل	پوهيږم چې	بيشکه! الله	په	هر

غوښه، نو کله چې ورښکاره سو د ده ته (دا حال په مشاهده سره)، نو وويل (عزير چې اوس) پوهيږم چې بيشکه! الله په هر

شَيْءٍ قَدِيْرٌ ﴿٢٥٩﴾ وَاِذْ قَالَ اِبْرٰهٖمُ رَبِّ اَرِنِيْ كَيْفَ

شَيْءٍ	قَدِيْرٌ	وَاِذْ قَالَ	اِبْرٰهٖمُ	رَبِّ	اَرِنِيْ	كَيْفَ
شي باندی	ښه قادر دی	او هغه وخت چې وويل	ابراهيم	ای! ربه زما	وښيه ماته	چې څنګه

شي باندی ښه قادر دی (چې اراده وفرمائی). او (ياد کړه) هغه وخت چې وويل ابراهيم : ای! ربه زما وښيه ما ته چې څنګه

وَاِذْ قَالَ اِبْرٰهٖمُ رَبِّ اَرِنِيْ كَيْفَ... حضرت ابراهيم عليه السلام الله جل جلاله ته دا درخواست وکی : چې ماته په ظاهره سره داسي وښيه چې ته به مړي څنګه ژوندي کوې؟ الله جل جلاله ورته وفرمايل چې دا درخواست دي ولي وکی؟ ولي ستا زما پر کامل قدرت باندي يقين نسته؟ چې هغه هر څه کولی سي حضرت ابراهيم خليل الله ورته خپل اصلي حال ووايه چې يقين مي ولي نسته ستا د کامل قدرت او طاقت نښې او نښاني خو زه هر وخت او هر ساعت ډاګ په ډاګه ښه ښکاره وينم او ښه فکر کوونکي ته خو په خپل وجود کي او د دنيا او د کايناتو په يوه يوه ذره کي ظاهري ليدل کيږي ليکن بني ادم پيدا اېښې داسي دی چې د کم کار کيدل د ده د سترګو په مخکي ښکاره په ښکاره نه وي ليدلي نو که دا ډير يقيني هم وي خو دده فکر په کښې ګډ وډ کيږي چې دا به څنګه او په څه شان سره وي او د دې ګډ وډ خيالاتو او فکرونو په وجه زړه ته ارام او اطمينان نه وي نو ځکه مي دا درخواست وکړی يا الله ستا سي څخه چې زړه ته مي اطمينان حاصل سي.
(معارف القرآن ج ١ پ٣ ص ١٤)

تُحۡيِ الۡمَوۡتٰی ؕ قَالَ اَوَلَمۡ تُؤۡمِنۡ ؕ قَالَ بَلٰی وَلٰكِنۡ

تُحۡيِ	الۡمَوۡتٰی	قَالَ	اَوَلَمۡ تُؤۡمِنۡ	قَالَ	بَلٰی	وَلٰكِنۡ
ژوندی کوی ته	مړی	وویل (الله)	آیا ستا لا باور نسته	وویل (ابراهیم)	چې هو! (باور می شته!)	او لیکن

ژوندی کوی ته مړی؟ وویل (الله) آیا ستا لا باور نسته (په ژوندي کولو د مړو؟ بیا) وویل ابراهیم چې هو! او لیکن

لِّيَطۡمَئِنَّ قَلۡبِيۡ ؕ قَالَ فَخُذۡ اَرۡبَعَةً مِّنَ الطَّيۡرِ فَصُرۡهُنَّ

لِّيَطۡمَئِنَّ	قَلۡبِيۡ	قَالَ	فَخُذۡ	اَرۡبَعَةً	مِّنَ	الطَّيۡرِ	فَصُرۡهُنَّ
د دی له پاره چی مطمئن سی	زړه زما	وویل (الله)	نو ونیسه !	څلور	له	مرغانو څخه	پس رانژدی کړه دوی

(غواړم دا) د دی له پاره چی مطمئن سی زړه زما. وویل (الله) نو ونیسه! څلور له مرغانو څخه پس رانژدی کړه! دوی

اِلَيۡكَ ثُمَّ اجۡعَلۡ عَلٰی كُلِّ جَبَلٍ مِّنۡهُنَّ جُزۡءًا ثُمَّ

اِلَيۡكَ	ثُمَّ	اجۡعَلۡ	عَلٰی	كُلِّ	جَبَلٍ	مِّنۡهُنَّ	جُزۡءًا	ثُمَّ
ځان خپل ته	بیا ئی	کنبیږده	په	هر یوه	غره باندی	له دوی څنی	یوه یوه برخه	بیا

ځان خپل ته (چې وپیژنی بیا ئی حلال کړه!) بیائی کنبیږده! په هر یوه غره باندی له دوی څنی یوه یوه برخه بیا (ای! ابراهیمه)

ادۡعُهُنَّ يَاۡتِيۡنَكَ سَعۡيًا ؕ وَاعۡلَمۡ اَنَّ اللّٰهَ عَزِيۡزٌ حَكِيۡمٌ ﴿۲۶۰﴾

ادۡعُهُنَّ	يَاۡتِيۡنَكَ	سَعۡيًا	وَاعۡلَمۡ	اَنَّ	اللّٰهَ	عَزِيۡزٌ	حَكِيۡمٌ
راوبوله! دوی	رابه سی دوی تاته	په منډو (ځغستا)	او پوه سه!	چی بیشکه!	الله	ډیر غالب دی	ښه حکمت والا دی

راوبوله ! دوی (مرغان) رابه سی دوی تا ته په منډو، او پوه سه! چی بیشکه! الله ډیر غالب دی ښه حکمت والا دی.

مَثَلُ الَّذِيۡنَ يُنۡفِقُوۡنَ اَمۡوَالَهُمۡ فِيۡ سَبِيۡلِ اللّٰهِ

مَثَلُ	الَّذِيۡنَ	يُنۡفِقُوۡنَ	اَمۡوَالَهُمۡ	فِيۡ	سَبِيۡلِ	اللّٰهِ
مثال د	هغو کسانو	چی خرڅوی	مالونه خپل	په	په لاره د	الله کښی

مثال د هغو کسانو چې خرڅوی مالونه خپل په لاره د الله (جهاد او نورو عبادتونو) کښی

كَمَثَلِ حَبَّةٍ اَنۡۢبَتَتۡ سَبۡعَ سَنَابِلَ فِيۡ كُلِّ سُنۡۢبُلَةٍ

كَمَثَلِ	حَبَّةٍ	اَنۡۢبَتَتۡ	سَبۡعَ	سَنَابِلَ	فِيۡ كُلِّ	سُنۡۢبُلَةٍ
په مثل د	یوی دانی دی	چی زرغونه کړی دا (دانه)	اوه	وږی	په هر (یوه)	وږی کښی

په مثل د یوی دانی (دتخم) دی چی زرغونه کړی دا (دانه) اوه وږی په هر یوه وږی کښی

فَخُذۡ اَرۡبَعَةً مِّنَ الطَّيۡرِ فَصُرۡهُنَّ... الله جَلَّ جَلَالُهُ د ابراهیم عَلَيۡهِ السَّلَام درخواست قبول کړی: اوداسي حکم یـه ورتـه وکـړی چـي څلـور مرغان دځان سره جمع کړی بیا یي دځان سره وساتی اوعادت یي کړه او داسي یي عادت کړه چي کله یي ته راوبلې نو دوی درته راسي چي ته یي هم ښه وپیژنې چي بیا داشک درته پیدانه سي چي دا به کم یو مرغه وي بیا دا څلور سره حلال کړه او بیا یي دهډوکواو وزرونوڅخه ښه قیمه او کوفته جوړه کړه او بیا یي څو حصې کړه او په خپله خوښه سره یه بیا پر مختلفو غرونو باندي ددغه غورمې او کفتې یوه یوه حصه کښیږده بیا دوی ځان ته راوبله نو دالله جَلَّ جَلَالُهُ په کامل قدرت سره به دوی ژوندی سي په منډه منډه به تاته راځي او ابراهیم عَلَيۡهِ السَّلَام هم داسي وکړل او بیا یه مرغان ځان ته راوبلل نو فورا دهډوکو سره وزر او دوزرو سره وینه او دویني سره غوښه دغوښي سره یو ځای سوه ټول په خپل اصلي شکلونو سره ژوندي سوه په منډه دابراهیم عَلَيۡهِ السَّلَام خواته راغلل: نو دغه نظاره الله جَلَّ جَلَالُهُ په خپل خلیل باندي ولیدل.
(معارف القرآن ج ١ پ٣ ص ١٤)

٣٥ ع ٢

مِّائَةُ حَبَّةٍ ۭ وَاللّٰهُ يُضٰعِفُ لِمَنْ يَّشَآءُ ۭ وَاللّٰهُ وَاسِعٌ

مِّائَةُ	حَبَّةٍ	وَاللّٰهُ	يُضٰعِفُ	لِمَنْ يَّشَآءُ	وَاللّٰهُ	وَاسِعٌ
سل	دانى وى	او الله	زياتوى (اجر)	دهغه چاچي اراده وكړى	او الله	پراخ دى (فضل او رحمت د ده)

سل دانى وى، او الله زياتوى (اجر) د پاره دهغه چا چي اراده وكړى (اجر دزياتولو) او الله پراخ دى (فضل او رحمت د ده)

عَلِيْمٌ ﴿٢٦١﴾ اَلَّذِيْنَ يُنْفِقُوْنَ اَمْوَالَهُمْ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ ثُمَّ

عَلِيْمٌ	اَلَّذِيْنَ	يُنْفِقُوْنَ	اَمْوَالَهُمْ	فِيْ	سَبِيْلِ	اللّٰهِ	ثُمَّ
ښه عالم دى	هغه كسان چي	خرڅوى	مالونه خپل	په	لاره كښي	د الله	بيا

ښه عالم دى (په ټولو احوالو). هغه كسان چي خرڅوى مالونه خپل په لاره د الله (په جهاد او نورو عبادتونو) كښي بيا

لَا يُتْبِعُوْنَ مَآ اَنْفَقُوْا مَنًّا وَّلَآ اَذًى ۙ لَّهُمْ

لَا يُتْبِعُوْنَ	مَآ	اَنْفَقُوْا	مَنًّا	وَّلَآ اَذًى	لَّهُمْ
نه وروسته كوى (دوى)	په هغه شي پسي	چي خيرات كړى ئې وى	احسان	او نه ضرر	(ستة) د پاره د دوى

نه وروسته كوى (دوى) په هغه شي پسي چي خيرات كړى ئې وى (باروله) احسان او نه (رسونه د) ضرر (ستة) د پاره د دوى

اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ ۚ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ ﴿٢٦٢﴾

اَجْرُهُمْ	عِنْدَ	رَبِّهِمْ	وَلَا خَوْفٌ	عَلَيْهِمْ	وَلَا هُمْ	يَحْزَنُوْنَ
اجر د دوى	په نزد	د رب د دوى	او نه به وى هيڅ ډول ويره	په دوى باندى	او نه به دوى	غمجن كيږى

اجر (دنفقى ثواب) د دوى په نزد د رب د دوى او نه به وى هيڅ ډول ويره په دوى باندى او نه به دوى (هيڅكله) غمجن كيږى

قَوْلٌ مَّعْرُوْفٌ وَّمَغْفِرَةٌ خَيْرٌ مِّنْ صَدَقَةٍ يَّتْبَعُهَآ

قَوْلٌ	مَّعْرُوْفٌ	وَّمَغْفِرَةٌ	خَيْرٌ	مِّنْ	صَدَقَةٍ	يَّتْبَعُهَآ
خبره	معروفه (په ښه توګه)	او عفوه	ډيره ښه ده	له	خيراته	چي پسى وى په هغه

خبره معروفه (په ښه توګه) نيكه، او عفوه (د ده كه الحاح يا شور وكړى) ډيره ښه ده له خيراته چي په هغه پسي وى

اَذًى ۭ وَاللّٰهُ غَنِيٌّ حَلِيْمٌ ﴿٢٦٣﴾ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا

اَذًى	وَاللّٰهُ	غَنِيٌّ	حَلِيْمٌ	يٰٓاَيُّهَا	الَّذِيْنَ	اٰمَنُوْا
ضرر	او الله	غنى دى	نهايت تحمل والا	اى	هغو كسانو!	چي ايمان ئې راوړى دى

ضرر (رسونه په منت يا په پيغور د سؤال سره) ، او الله غنى دى نهايت تحمل والا . اى هغو كسانو! چي ايمان ئې راوړى دى

مِّائَةُ حَبَّةٍ ۭ وَاللّٰهُ يُضٰعِفُ لِمَنْ يَّشَآءُ ۭ دالله ﷻ په لار كي دخرڅولو يو مثال

: په دې ايت كي الله ﷻ دافرمايلي دي چي كوم خلګ دالله ﷻ په لاره كي مالونه خرڅوي يعني يا په جهاد كي يا پر فقيرانو او مسكينانو باندي يا پر كونډو او يتيمانو باندي يا په نيت دامداد پر خپلو خپلوانو او دوستانو باندي نو ددي مثال داسي دى لكه يو سړي چي دغنمو يو دانه پر ښه مځكه باندي وكري ددي داني څخه دغنمو يو بوټي وسي او په هغه كي اووه داني وړى پيدا سي او په هرو وړي كي سل دانې وي چي نتيجه يې داسوه چي ديوي داني څخه اووه سوه داني پيدا سوي نومطلب يې داسو چي دالله ﷻ په لاره كي دخرڅ كوونكي اجر او ثواب ديوه څخه واخله تر اووه سوه پوري رسيږي په صحيح او معتبرو احاديثو كي دي چي ديوي نيكي ثواب به لس چنده وركول كيږي او تر اوو سوه چنده به رسيږي حضرت عبد الله بن عباس رضي الله عنهما فرمايي چي په جهاد او حج كي په يوه روپۍ خرڅولو سره ثواب داووه سوه روپو برابر دى : الله دي موږ ته ددغه نيكى توفيق رانصيب كړي.
(معارف القرآن ج ١ پ ٣ ص ٢٢)

لَا تُبۡطِلُوۡا صَدَقٰتِكُمۡ بِالۡمَنِّ وَالۡاَذٰى ۙ كَالَّذِىۡ

لَا تُبۡطِلُوۡا	صَدَقٰتِكُمۡ	بِالۡمَنِّ	وَالۡاَذٰى	كَالَّذِىۡ
مه باطلوئ تاسی	خیراتونه خپل	په احسان بارولو	او ایذا (ضرر رسولو) سره	په شان د هغه (سړی)

مه باطلوئ تاسی خیراتونه خپل (مه ضایع کوئ ثوابونه ئی) په احسان بارولو او ایذا (او ضرر رسولو) سره په شان د هغه

يُنۡفِقُ مَالَهٗ رِئَآءَ النَّاسِ وَلَا يُؤۡمِنُ بِاللّٰهِ وَالۡيَوۡمِ الۡاٰخِرِ ؕ

يُنۡفِقُ	مَالَهٗ	رِئَآءَ	النَّاسِ	وَلَا يُؤۡمِنُ	بِاللّٰهِ	وَالۡيَوۡمِ	الۡاٰخِرِ
چي خرڅوی	مال خپل	دښوونې دپاره	د خلګو	او ایمان نه لری	په الله سره	او په ورځې	آخری باندی

(سړی) چي خرڅوی مال خپل دپاره د ښودنې د خلګو او ایمان نه لری په الله او په ورځی آخری باندی (قیامت باندی).

فَمَثَلُهٗ كَمَثَلِ صَفۡوَانٍ عَلَيۡهِ تُرَابٌ فَاَصَابَهٗ

فَمَثَلُهٗ	كَمَثَلِ	صَفۡوَانٍ	عَلَيۡهِ	تُرَابٌ	فَاَصَابَهٗ
نو مثال د دی	په شان	د صفت د هغی ښوئی تیږی دی	چي پرته وی په هغی باندی	خاوره	پس ورسیږی هغی ته

نو مثال د دی (ریاء کار) په شان د صفت د هغی ښوئی تیږی (کاڼی) دی چي پرته وی په هغی باندی خاوری پس ورسیږی هغی ته

وَابِلٌ فَتَرَكَهٗ صَلۡدًا ؕ لَا يَقۡدِرُوۡنَ عَلٰى شَىۡءٍ مِّمَّا ؕ

وَابِلٌ	فَتَرَكَهٗ	صَلۡدًا	لَا يَقۡدِرُوۡنَ	عَلٰى	شَىۡءٍ	مِّمَّا
زورور باران	نو پریږدی دغه تیږه	پاکه (صافه)	نه به قادریږی (دا ریاء کاران)	په	هیڅ شی باندی	د هغه شی چي

زورور باران نو پریږدی دغه تیږه پاکه (صافه) نه به قادریږی (دا ریاء کاران) په هیڅ شی باندی (له ثوابه) د هغه شی چي

كَسَبُوۡا ؕ وَاللّٰهُ لَا يَهۡدِى الۡقَوۡمَ الۡكٰفِرِيۡنَ ﴿۲۶۴﴾ وَمَثَلُ الَّذِيۡنَ

كَسَبُوۡا	وَاللّٰهُ	لَا يَهۡدِى	الۡقَوۡمَ	الۡكٰفِرِيۡنَ	وَمَثَلُ	الَّذِيۡنَ
کسب کړی دی دوی	او الله	نه ښیئی (سمه لاره د خیر)	قوم	د کافرانو ته	او مثال	د هغو کسانو

کسب کړی دی دوی، او الله نه ښیئی (سمه صافه لاره د خیر) قوم کافرانو ته (په سبب د ظلم د دوی). او مثال د هغو کسانو

يُنۡفِقُوۡنَ اَمۡوَالَهُمُ ابۡتِغَآءَ مَرۡضَاتِ اللّٰهِ وَتَثۡبِيۡتًا

يُنۡفِقُوۡنَ	اَمۡوَالَهُمُ	ابۡتِغَآءَ	مَرۡضَاتِ	اللّٰهِ	وَتَثۡبِيۡتًا
چي خرڅوی	مالونه خپل	له پاره د طلب	د رضاء	د الله	او له پاره د ثبات

چي خرڅوی مالونه خپل له پاره د طلب د رضاء د الله او له پاره د مضبوط والی (د زړه او صدق چي پیدا دی)

لَا تُبۡطِلُوۡا صَدَقٰتِكُمۡ بِالۡمَنِّ وَالۡاَذٰى. خپل صدقات دزبي په احسان اچولو سره یا په ضرر رسولو سره مه بربادوی:
ددې څخه داخبره هم معلومه سوه چي تر کمي صدقې او خیرات وروسته احسانونه یا چالره چي یي څه ورکړي وي هغه ته دضرر رسولو څه قسم صورت وسي نو هغه صدقه باطله او دنیست برابره ده پر هغه هیڅ ثواب نه ورکول کیږي په دغه ایت کي الله ﷻ دصدقې دقبلیدو بل شرط بیان کړی دی چي کم سړی خلګو ته دځان دښوولو او دنوم اونمایش لپاره خرڅ کوي او پر الله ﷻ او پر ورځ دقیامت ایمان نه لري دده مثال داسي دی لکه پر یوه صافه اوهواره ډبره باندي چي څه خاوره ولویږي او په دغه کي څوک تخم وکري او بیا پر دې ډبره باندي دباران شیبه راسي او هغه ډبره بالکل صفا کي داسي خلګو ته به دخپل ګټې څخه هیڅ هم په لاس ورنه سي او الله ﷻ کافرانو ته لار نه ښیي نو معلومه سوه چي هغه صدقه الله ﷻ ته منظوره ده چي خالص دالله ﷻ درضا لپاره وي او دآخرت دثواب نیت په کښي وي.
(معارف القرآن ج۱ پ۳ ص ۲۴)

مِّنۡ اَنۡفُسِهِمۡ كَمَثَلِ جَنَّةٍۭ بِرَبۡوَةٍ اَصَابَهَا وَابِلٌ

مِّنۡ	اَنۡفُسِهِمۡ	كَمَثَلِ	جَنَّةٍۭ	بِرَبۡوَةٍ	اَصَابَهَا	وَابِلٌ
له	نفسونو د دوی څخه	په شان	د يوه باغ دی	په لوړه مځکه باندی	چی ورسيږی دی (باغ) ته	زورور باران

له نفسونو د دوی څخه (په ايمان باندی) په شان ديوه باغ دی په لوړه مځکه باندی چی ورسيږی دی (باغ) ته زورور باران

فَاٰتَتۡ اُكُلَهَا ضِعۡفَيۡنِ ۚ فَاِنۡ لَّمۡ يُصِبۡهَا وَابِلٌ فَطَلٌّ ؕ

فَاٰتَتۡ	اُكُلَهَا	ضِعۡفَيۡنِ	فَاِنۡ	لَّمۡ يُصِبۡهَا	وَابِلٌ	فَطَلٌّ
نو ورکړی	ميوی خپلی	دوچنده	نو که	ونه رسيږی دی (باغ) ته	زورور باران	نو نری باران

نو ورکړی ميوی خپلی دوچنده نو که ونه رسيږی دی (باغ) ته زورور باران نو نری باران (يا پرخه پری اوری هم) کافی ده

وَاللّٰهُ بِمَا تَعۡمَلُوۡنَ بَصِيۡرٌ ﴿٢٦٥﴾ اَيَوَدُّ اَحَدُكُمۡ اَنۡ تَكُوۡنَ

وَاللّٰهُ	بِمَا	تَعۡمَلُوۡنَ	بَصِيۡرٌ	اَيَوَدُّ اَحَدُكُمۡ	اَنۡ	تَكُوۡنَ
او الله	په هغو شيانو	چی تاسی ئی کوئ	ښه ليدونکی دی	آيا خوښوی يو د تاسي	داچی	وی دی

او الله په هغو شيانو چی تاسی ئی کوئ ښه ليدونکی دی. آيا خوښوی يو د تاسی داچی وی دی

لَهٗ جَنَّةٌ مِّنۡ نَّخِيۡلٍ وَّاَعۡنَابٍ تَجۡرِىۡ مِنۡ تَحۡتِهَا

لَهٗ	جَنَّةٌ	مِّنۡ نَّخِيۡلٍ	وَّاَعۡنَابٍ	تَجۡرِىۡ	مِنۡ تَحۡتِهَا
ده لره	يو باغ	له خرماؤ څخه	او له انګورو څخه	چی بهيږی	له لاندی (د ونو) د هغو

د ه لره يو باغ له خرماؤ څخه او له انګورو څخه چی بهيږی له لاندی (د ونو) د هغو

الۡاَنۡهٰرُ ۙ لَهٗ فِيۡهَا مِنۡ كُلِّ الثَّمَرٰتِ ۙ وَاَصَابَهُ الۡكِبَرُ

الۡاَنۡهٰرُ	لَهٗ	فِيۡهَا	مِنۡ	كُلِّ	الثَّمَرٰتِ	وَاَصَابَهُ	الۡكِبَرُ
ويالی	چی وی ده لره	په دغه (باغ) کښی	له	هر ډوله	ميوو	او ورسيږی	ده ته زوړوالی

ويالی چی وی ده لره په دغه (باغ) کښی له (نورو) هر ډوله (قسمه) ميوو او ورسيږی ده ته زوړوالی

وَلَهٗ ذُرِّيَّةٌ ضُعَفَآءُ ۖ فَاَصَابَهَاۤ اِعۡصَارٌ فِيۡهِ

وَلَهٗ	ذُرِّيَّةٌ	ضُعَفَآءُ	فَاَصَابَهَاۤ	اِعۡصَارٌ	فِيۡهِ
او وی ده لره	اولاد	ضعيفان	پس ورسيږی هغه (باغ) ته	سخت باد	چی وی په هغه کښی

او وی ده لره اولاد ضعيفان پس ورسيږی هغه (باغ) ته سخت باد چی وی په هغه کښی

كَمَثَلِ جَنَّةٍۭ بِرَبۡوَةٍ اَصَابَهَا وَابِلٌ.. الله ﷻ د قبولي سوي صدقې او خرڅ يو مثال بيان کړی دی: چي کم خلګ خپل مال خالص د الله ﷻ د رضا د حاصلولو په نيت سره خرڅ کوي چي په خپلو نفسونو کي پوخوالی پيدا کي د دوی مثال داسي دی لکه چي يو باغ وي پر لوړ ځای باندي او پر دي باغ باندي په شيبو باران راسي بيا هغه باغ خپله ميوه دوچنده ونيسي او که داسي په شيبو باران هم پرو نه سي نو څه لږ پرخه او نری باران هم ورته کافي دی او الله ﷻ ستاسي کارونه ښه ويني او پوه دی: په دي کي د اخلاص او د نيت او شرطونو په پورا کولو سره سره د الله ﷻ په لاره کي د خرڅ کوونکي لوی ښه والي په دي مثال سره واضح سو چي په نيک نيتي او اخلاص سره که لږ خرڅ هم وسي نو هغه ډير دی او د آخرت د فايدي او نفعي سبب دی: بعضي کمزوري ايمان والا خلګ په نن دور کي د زړه سوي ورډي چي په لکهاوو روپۍ مصرفوي خو نيت يي د الله ﷻ رضا نه وي فقط نوم اونښان او ښوول وي. اعاذنا الله من هذا البلاء (معارف القرآن ج ا پ ٣ ص ٢٥)

نَارٌ فَاحْتَرَقَتْ ؕ كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمُ الْاٰيٰتِ

نَارٌ	فَاحْتَرَقَتْ	كَذٰلِكَ	يُبَيِّنُ	اللّٰهُ	لَكُمُ	الْاٰيٰتِ
او ر	نو وسوځی دا (باغ)	همداسی	بیانوی	الله	تاسی ته	دلایل

او ر نو وسوځی دا (باغ) هم داسی (په شان د دی تیر سوی بیان) بیانوی الله تاسی ته دلایل (د خپل قدرت)

لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُوْنَ ﴿۲۶۶﴾ ع يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اَنْفِقُوْا

لَعَلَّكُمْ	تَتَفَكَّرُوْنَ	يٰٓاَيُّهَا	الَّذِيْنَ	اٰمَنُوْٓا	اَنْفِقُوْا
له پار د دی چی تاسی	فکر وکړئ	ای !	هغو کسانو !	چی ایمان ئی راوړی دی	خرڅوی

له پاره د دی چی تاسی فکر وکړئ! (په هغه کښی او پند واخلئ). ای هغو کسانو! چی ایمان ئی راوړی دی لګوئ!

مِنْ طَيِّبٰتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّآ اَخْرَجْنَا لَكُمْ مِّنَ

مِنْ	طَيِّبٰتِ	مَا	كَسَبْتُمْ	وَمِمَّآ	اَخْرَجْنَا	لَكُمْ	مِّنَ
له	حلالو (پاکو)	دهغو (مالونو)	چی تاسی ګټلی دی	او له هغو	چی را ایستلی دی	موږ تاسی لره	له

له حلالو (پاکو) دهغو مالونو چی (په کسب سره) تاسی ګټلی او له هغو (شیانو) چی ایستلی دی موږ تاسی لره له

الْاَرْضِ ۠ وَلَا تَيَمَّمُوا الْخَبِيْثَ مِنْهُ تُنْفِقُوْنَ

الْاَرْضِ	وَلَا تَيَمَّمُوا	الْخَبِيْثَ	مِنْهُ	تُنْفِقُوْنَ
ځمکی څخه	او قصد مه کوئ تاسی	د خبیثو (حرامو شیانو)	له هغه (ماله څخه)	چی لګوئ ئی تاسی

ځمکی څخه (له حلالو شیانو) او قصد مه کوئ تاسی (ورکولو) د خبیثو (حرامو) له هغه ماله څخه چی لګوئ ئی تاسی

وَلَسْتُمْ بِاٰخِذِيْهِ اِلَّآ اَنْ تُغْمِضُوْا فِيْهِ ؕ وَاعْلَمُوْٓا

وَلَسْتُمْ	بِاٰخِذِيْهِ	اِلَّآ	اَنْ	تُغْمِضُوْا	فِيْهِ	وَاعْلَمُوْٓا
حال دا چی نه یئ تاسی	اخیستونکی دهغه	مګر	چی	سترګی پټی کړئ	په هغه کښی	او پوه سئ !

حال دا چی نه یئ تاسی اخیستونکی د هغه (ناکاره شی) مګر چی سترګی پټی کړئ په (اخیستو) هغه کښی او پوه سئ!

اَنَّ اللّٰهَ غَنِيٌّ حَمِيْدٌ ﴿۲۶۷﴾ اَلشَّيْطٰنُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ وَيَاْمُرُكُمْ

اَنَّ	اللّٰهَ	غَنِيٌّ	حَمِيْدٌ	اَلشَّيْطٰنُ	يَعِدُكُمُ	الْفَقْرَ	وَيَاْمُرُكُمْ
چی بیشکه !	الله	غنی دی	ثنا ویلی سوی	شیطان	وعده درکوی تاسی ته	د خواری	او حکم کوی تاسی ته

چی بیشکه! الله غنی دی ثنا ویل سوی ده دهغه. شیطان وعده درکوی تاسی ته د خواری (چی خوار به سئ) او حکم کوی تاسی ته

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اَنْفِقُوْا په شان نزول کي یي دطیب معنی په عمده شي کړیده: داځکه چي ځینو خلګو به دخیرات پروخت باندي خراب شیان راوړه نو دا ایت نازل سو او ځینو بیا دلفظ دعموم په وجي سره دطیب معنی په حلال شي سره کړیده ځکه چي پورا بنه والی هلته راځي چي حلال هم وي نو په دې وجه په ایت کي ددې هم تاکیدوسو او دا هم یاد وساتی چي داحکم دهغه سړي لپاره دی چي دچاسره عمده شی وي او ددې سره بیا هم دی خراب او بیکاره شی خیراتوي لکه څنګه چي لفظ د مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّآ اَخْرَجْنَا دښه شي پر سته والي دلالت کوي اولفظ د وَلَا تَيَمَّمُوا الْخَبِيْثَ مِنْهُ تُنْفِقُوْنَ قصدا دبیکاره شي پر خرڅولو دلالت کوي اودچاسره چي ښه شی ګردسره نه وي هغه ددې ممانعت څخه ازاد دی او دهغه دغه بیکاره شي مقبول دی دلفظ (ماکسبتم) څخه علماوو دا مسئله راایستلې ده چي پلار ته دخپل زوی دګټې څخه خوړل جایزدي په وجه دقول دنبي کریم ﷺ چي ستاسي اولادونه ستاسي دګټې یوه پاکیزه حصه ده نودخپل اولاد دګټې څخه یي په خوند خوری. (معارف القرآن ج۱ پ۳ ص۳۰)

ع ۳۶

يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَّشَآءُ
لفظ دحکمت په قران کريم کي وار وار راغلی دی: او هر ځای ددې په تفسير کي مختلفي معناوي بيان سوي دي په تفسير بحر محيط کي يي په دې ځای کي دتفسير کوونکو ټوله اقوال رااخيستي دي چي تقريبا عدد يي ديرش دی ليکن په اخر کي فرمايي چي په حقيقت کي دا ټول قولونه يوبل ته نژدي دي په دوی کي اختلاف نسته يوازي دتعبيرونو فرق دی ځکه چي لفظ دحکمت داحکام دالف په زير سره مصدر دی چي معنی يه داده (يو کار يا وينا دهغه دټولو صفتونو سره پوره او مکمله کول) نو په دې وجه دحکمت اصلي معنی هر شی په خپل محل کي ايښوول دي اوددې کمال يوازي په نبوت سره کيږي نو ځکه دلته دحکمت تفسير يوازي په نبوت سره سوی دی امام راغب اصفهاني رح په مفردات القرآن کي فرمايي چي لفظ دحکمت کله چي دالله ﷻ لپاره استعمال سي نو معنی يه دټولو شيانو پيژندګلوي او محکم ايجاددی او کله چي يي نسبت غير الله ته وسي نو دموجوداتو صحيح پيژندګلوي او دهغه مطابق عمل ور څخه مراد دی.
(معارف القرآن ج ۱ پ ۳ ص ۳۲)

بِالْفَحْشَآءِ وَاللّٰهُ يَعِدُكُمْ مَّغْفِرَةً مِّنْهُ وَفَضْلًا

بِالْفَحْشَآءِ	وَاللّٰهُ	يَعِدُكُمْ	مَّغْفِرَةً	مِّنْهُ	وَفَضْلًا
په (کولو) ناوړو کارونو	او الله	وعده کوي له تاسي سره	د مغفرت	له خپله (لوري)	او د فضل

په (کولو د) ناوړو (غلطو) کارونو او الله وعده کوي له تاسي سره د مغفرت (دګناهونو) له خپله (لوري) او دفضل

وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَلِيْمٌ ﴿۲۶۸﴾ يُّؤْتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَّشَآءُ وَمَنْ

وَاللّٰهُ	وَاسِعٌ	عَلِيْمٌ	يُّؤْتِي	الْحِكْمَةَ	مَنْ	يَّشَآءُ	وَمَنْ
او الله	پراخ دی	ښه عالم دی	ورکوي (الله)	حکمت	هرچا ته چي	اراده وکړي	او هرچا ته

او الله پراخ دی (رحمت او احسان د ده) ښه عالم دی. ورکوي (الله) حکمت هرچا ته چي اراده وکړي او هرچا ته

يُّؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ اُوْتِيَ خَيْرًا كَثِيْرًا وَمَا يَذَّكَّرُ

يُّؤْتَ	الْحِكْمَةَ	فَقَدْ	اُوْتِيَ	خَيْرًا	كَثِيْرًا	وَمَا	يَذَّكَّرُ
چي ورکړ سو	حکمت	نو په تحقيق سره	ورکړی سو	خير	ډير	او نه	اخلي پند

چي ورکړ سو حکمت (نافع علم سره له عمله) نو په تحقيق سره ورکړی سو (ده ته) خير ډير، او نه اخلي پند

اِلَّآ اُولُوا الْاَلْبَابِ ﴿۲۶۹﴾ وَمَآ اَنْفَقْتُمْ مِّنْ نَّفَقَةٍ اَوْ نَذَرْتُمْ

اِلَّآ اُولُوا	الْاَلْبَابِ	وَمَآ	اَنْفَقْتُمْ	مِّنْ	نَّفَقَةٍ	اَوْ نَذَرْتُمْ
مګر خاوندان	د عقلونو	او هغه شی	چي خرځ کړئ تاسي	له	نفقی	يا لازم کړئ (پخپل ځان)

مګر خاوندان د عقلونو. او هغه شی چي خرځ کړئ تاسي له نفقی (زکوة، او خيرات) يا (ئی) لازم کړئ (پخپل ځان)

مِّنْ نَّذْرٍ فَاِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُهٗ وَمَا لِلظّٰلِمِيْنَ مِنْ اَنْصَارٍ ﴿۲۷۰﴾

مِّنْ	نَّذْرٍ	فَاِنَّ	اللّٰهَ	يَعْلَمُهٗ	وَمَا	لِلظّٰلِمِيْنَ	مِنْ اَنْصَارٍ
له کوم	نذره	نو بيشکه!	الله	پيژني هغه	او نسته	له پاره د ظالمانو	هيڅ مدد کوونکی

له کوم نذره نو بيشکه! الله ته معلوم دی هغه (لکه نور شيان)، او نسته له پاره د ظالمانو هيڅ مدد کوونکی (له عذابه د الله).

اِنْ تُبْدُوا الصَّدَقٰتِ فَنِعِمَّا هِيَ وَاِنْ تُخْفُوْهَا

اِنْ	تُبْدُوا	الصَّدَقٰتِ	فَنِعِمَّا	هِيَ	وَاِنْ	تُخْفُوْهَا
که	ښکاره کوئ تاسي	خيراتونه	پس ښه کار دی	هغه	او که	پټوئ تاسي هغه

که ښکاره کوئ تاسي خيراتونه پس ښه کار دی (ښکاره کول د) هغه او که پټوئ ئی تاسي (په وخت د ورکولو کښی)

وَتُؤْتُوهَا الْفُقَرَآءَ فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ ۚ وَيُكَفِّرُ عَنكُم

وَتُؤْتُوهَا	الْفُقَرَآءَ	فَهُوَ	خَيْرٌ لَّكُمْ	وَيُكَفِّرُ	عَنكُم
او ورکوئ ئی تاسی هغه	فقیرانو ته	نو دا	خیر دی تاسی ته	او لری به کړی (الله)	له تاسی څخه

او ورکوئ ئی تاسی هغه فقیرانو ته نو دا (پټ ورکول بهتر او) خیر دی تاسی ته، او لری به کړی (الله) له تاسی څخه

مِّن سَيِّـَٔاتِكُمْ ۗ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٢٧١﴾ لَّيْسَ

مِّن	سَيِّـَٔاتِكُمْ	وَاللَّهُ	بِمَا	تَعْمَلُونَ	خَبِيرٌ	لَّيْسَ
ځینی	دګناهونو ستاسی	او الله	په هغو (کارونو)	چی کوئ ئی تاسی	ښه خبردار دی	نسته

ځینی دګناهونو ستاسی، او الله په هغو کارونو چی کوئ ئی تاسی ښه خبردار دی (او هیڅ شی تری پټ نه دی) . نسته

عَلَيْكَ هُدَىٰهُمْ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَن يَشَآءُ ۗ وَمَا

عَلَيْكَ	هُدَىٰهُمْ	وَلَٰكِنَّ	اللَّهَ	يَهْدِي	مَن يَشَآءُ	وَمَا
پر تاباندی	برابرول د دوی	او لیکن	الله	برابروی	هغه څوک چی اراده وکړی	او هر هغه

پر تا باندی (پر سمه صافه لاره) برابرول د دوی او لیکن الله (په سمه لاره) برابروی هغه څوک چی اراده وکړی، او هر هغه

تُنفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَلِأَنفُسِكُمْ ۚ وَمَا تُنفِقُونَ

تُنفِقُوا	مِنْ خَيْرٍ	فَلِأَنفُسِكُمْ	وَمَا	تُنفِقُونَ
شی چی خرڅوئ (ئی) تاسی	له خیره	پس له پاره د نفسونو ستاسی دی	او نه	خرڅوئ تاسی

شی چی خرڅوئ (ئی) تاسی له خیره (له مال څخه) پس له پاره د نفسونو (ځانونو) ستاسی دی، او نه خرڅوئ تاسی

إِلَّا ابْتِغَآءَ وَجْهِ اللَّهِ ۚ وَمَا تُنفِقُوا مِنْ خَيْرٍ

إِلَّا	ابْتِغَآءَ	وَجْهِ	اللَّهِ	وَمَا	تُنفِقُوا	مِنْ خَيْرٍ
مګر	خاص له پاره د طلب	درضا	دالله	او هر هغه شی	چی خرڅوئ (ئی) تاسی	له خیره

مګر (خرڅوئ ئی) خاص له پاره د طلب د رضا د الله، او هر هغه شی چی خرڅوئ (ئی) تاسی له خیره (له مال څخه)

يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنتُمْ لَا تُظْلَمُونَ ﴿٢٧٢﴾ لِلْفُقَرَآءِ الَّذِينَ

يُوَفَّ	إِلَيْكُمْ	وَأَنتُمْ	لَا تُظْلَمُونَ	لِلْفُقَرَآءِ	الَّذِينَ
پوره به درکړی سی	تاسی ته	او په تاسی به	ظلم ونه کړی سی	له پاره د فقیرانو دی	دهغو (فقیرانو)

نو پوره به درکړی سی تاسی ته (ثواب دهغه) او په تاسی به ظلم ونه کړی سی (د ثواب په کموالی سره). له پاره دهغو فقیرانو دی

لَيْسَ عَلَيْكَ هُدَىٰهُمْ
نیت هم ستاسي په اصل کي دخپلي فايدي دحاصلولو لپاره دی: په دې ایت کي همدا خبره ښوول سویده او په حقیقت کي به هم فایده ستاسي وي نوبيا ولي دې زياتو خبروته ګوری چي دا فایده دي هم خاص په دې طريقه سره حاصله سي چي صدقه دي خاص ومسلمان ته ورکړه سي کافر ته دي نه ورکول سي: دلته په دې خبره هم پوه سه چي ددې صدقې څخه مراد نفلي صدقه ده چي ذمي کافر ته يي هم ورکول رواه دي واجب صدقه ور څخه مراد نه ده ځکه چي واجب صدقه ماسواه دمسلمان څخه وبل چاته ورکول نه ده رواه (مظهري (مسئله) حربي کافر ته هيڅ قسم صدقه او نورشی ورکول نه دي رواه: (مسئله) کافر ذمي يعني غير حربي ته يوازي زکوة او عشر ورکول جايز نه دي اونوري واجب صدقې او نفلي صدقې ورکول ورته جايز دي: دانفاق في سبيل الله مثلا خيرات زکواة عشر او نذر دهغو دمصارفو پورا تفصيل په معارف القرآن کښي مفتي شفيع صاحب رحمة الله عليه په تفصيل سره بيان کړي دي هلته يي وګوری.
(معارف القرآن ج ١ پ٣ ص ٣٣)

اُحۡصِرُوۡا فِيۡ سَبِيۡلِ اللّٰهِ لَا يَسۡتَطِيۡعُوۡنَ ضَرۡبًا فِي

اُحۡصِرُوۡا	فِيۡ	سَبِيۡلِ	اللّٰهِ	لَا يَسۡتَطِيۡعُوۡنَ	ضَرۡبًا	فِي
چي بند كړى سوي دي	په	په لاره د	الله كښي	چي توان نه لري دوى	د ګرځيدلو	په

چي بند كړى سوى دى په لاره د الله (په جهاد او نورو طاعاتو) كښي چي توان نه لرى دوى د ګرځيدلو په

الۡاَرۡضِ يَحۡسَبُهُمُ الۡجَاهِلُ اَغۡنِيَآءَ مِنَ التَّعَفُّفِ تَعۡرِفُهُمۡ

الۡاَرۡضِ	يَحۡسَبُهُمُ	الۡجَاهِلُ	اَغۡنِيَآءَ	مِنَ التَّعَفُّفِ	تَعۡرِفُهُمۡ
مځكه كښي	ګمان كوي په دوي باندي	ناپوه	دغنيانو	په سبب دنه سوال كولو په كوښښ سره	پيژني به ته دوی

مځكه كښي ګمان كوى په دوى باندى ناپوه، دغنيانو په سبب دنه سوال كولو په كوښښ سره پيژني به ته (اى سامعه!) دوى

بِسِيۡمٰهُمۡ لَا يَسۡـَٔلُوۡنَ النَّاسَ اِلۡحَافًا

بِسِيۡمٰهُمۡ	لَا يَسۡـَٔلُوۡنَ	النَّاسَ	اِلۡحَافًا
په څيرو د دوى سره	نه كوي دوى سوال	له خلكو څخه	په سختي سره

په څيرو (علائمو د تواضع او اثر د مجاهدى) د دوى سره، نه كوى دوى سوال له خلكو څخه په سختى (الحاح او كوښښ) سره

وَمَا تُنۡفِقُوۡا مِنۡ خَيۡرٍ فَاِنَّ اللّٰهَ بِهٖ عَلِيۡمٌ ﴿۲۷۳﴾ اَلَّذِيۡنَ ع ۳۷ ۵

وَمَا	تُنۡفِقُوۡا	مِنۡ خَيۡرٍ	فَاِنَّ	اللّٰهَ	بِهٖ	عَلِيۡمٌ	اَلَّذِيۡنَ
او هر شى	چي تاسي خرڅوئ	له خيره	پس بيشكه!	الله	په هغه باندى	ښه عالم دى	هغه كسان

او هر شى چي تاسي خرڅوئ له خيره (له مال څخه) پس بيشكه! الله په هغه باندى (هم) ښه عالم دى. هغه كسان

يُنۡفِقُوۡنَ اَمۡوَالَهُمۡ بِالَّيۡلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَّعَلَانِيَةً

يُنۡفِقُوۡنَ	اَمۡوَالَهُمۡ	بِالَّيۡلِ	وَالنَّهَارِ	سِرًّا	وَّعَلَانِيَةً
چي خرڅوى	مالونه خپل	په شپه	او ورځ كښي	په پټه	او په ښكاره

چي خرڅوى مالونه خپل (د الله په لاره كښى) په شپه او په ورځ كښى په پټه او په ښكاره

فَلَهُمۡ اَجۡرُهُمۡ عِنۡدَ رَبِّهِمۡ وَلَا خَوۡفٌ عَلَيۡهِمۡ وَ

فَلَهُمۡ	اَجۡرُهُمۡ	عِنۡدَ	رَبِّهِمۡ	وَلَا خَوۡفٌ	عَلَيۡهِمۡ	وَ
پس سته دوى ته	اجر د دوى	په نزد	د رب د دوى	او نسته ويره	پر دوى	او

پس (سته) د وى ته اجر (ثواب) د دوى په نزد د رب د دوى، او نسته (هيڅ ډول) ويره په دوى او

اُحۡصِرُوۡا فِيۡ سَبِيۡلِ اللّٰهِ
دفقيرانو څخه مراد څوك دي؟: دلته دفقيرانو څخه مراد ټول هغه خلګ دي چي د ديني شغل دوجي څخه بل كار نه سي كولاى يعني په ديني كارونو كي مشغوله وي كاراو روزګار ته نه خلاصيږي: يَحۡسَبُهُمُ الۡجَاهِلُ اَغۡنِيَآءَ مِنَ التَّعَفُّفِ ددې ايت څخه معلومه سوه چي كه يو فقير قيمتي جامې اغوستي وي نو په دې وجه هغه ته غني نه سي ويل كيداى بلكه دته به فقير ويل كيږي او داسي سړي ته به زكوة وركول صحيح وي (تعرفهم بسيماهم) ددې څخه معلومه سول چي په ښښو او ښښانو سره به هم حكم لګول صحيح وي (قرطبي) نو په دې وجه كه چيري يو مړى په داسي حالت كي پيدا سو چي زنار (لِكتبايي) يې په غاړه وه او سنت سوى هم نه وو نو دى به دمسلمانانو په مقبره كي نه ښخول كيږي (قرطبي) لَا يَسۡـَٔلُوۡنَ النَّاسَ اِلۡحَافًا ددې ايت څخه په ظاهره داسي معلوميږي چي دى دسوال كولو په وخت كي په چا پسي نه مښلي دجمهورو په نزد يه معنى داده چي دغه شخص سوال نه كوي او ځان ساتي دسواله څخه (معارف القرآن ج ۱ پ ۳ ص ۳۴)

لَا هُمۡ يَحۡزَنُوۡنَ ﴿۲۷۴﴾ اَلَّذِيۡنَ يَاۡكُلُوۡنَ الرِّبٰوا لَا يَقُوۡمُوۡنَ

لَا هُمۡ	يَحۡزَنُوۡنَ	اَلَّذِيۡنَ	يَاۡكُلُوۡنَ	الرِّبٰوا	لَا يَقُوۡمُوۡنَ
نه به دوی هيڅکله	غمجن کيږی	هغه کسان چی	خوری	سود (له خلکو) څخه	نه راپورته کيږی دوی

نه به دوی هيڅکله غمجن کيږی. هغه کسان چی خوری (يعنی اخلی) سود (له خلکو) څخه نه پاڅيږی دوی (دقيامت په ورځ)

اِلَّا كَمَا يَقُوۡمُ الَّذِىۡ يَتَخَبَّطُهُ الشَّيۡطٰنُ مِنَ الۡمَسِّ ذٰلِكَ

اِلَّا	كَمَا يَقُوۡمُ	الَّذِىۡ	يَتَخَبَّطُهُ	الشَّيۡطٰنُ	مِنَ الۡمَسِّ	ذٰلِكَ
مګر	لکه چی پاڅيږی	هغه څوک	چي حواس ئی خراب کړی وی دهغه	شيطان	له اثره	دا (حال د دوی)

مګر (پاڅيږی داسی) لکه چی پاڅيږی هغه څوک چی حواس ئی خراب کړی وی شيطان له (خپله) اثره. دا (حال د دوی)

بِاَنَّهُمۡ قَالُوۡۤا اِنَّمَا الۡبَيۡعُ مِثۡلُ الرِّبٰوا ۘ

بِاَنَّهُمۡ	قَالُوۡۤا	اِنَّمَا	الۡبَيۡعُ	مِثۡلُ	الرِّبٰوا
په سبب د دی چی دوی	ويل چی	بيشکه! هم دا خبره ده	چی تجارت	هم داسی دی (په جواز کښی)	په شان د سود

په سبب د دی چی دوی ويل چی بيشکه! هم دا خبره ده چی تجارت خو هم داسی دی (په جواز کښی) لکه سود

وَاَحَلَّ اللّٰهُ الۡبَيۡعَ وَحَرَّمَ الرِّبٰوا ؕ فَمَنۡ جَآءَهٗ مَوۡعِظَةٌ مِّنۡ

وَاَحَلَّ	اللّٰهُ	الۡبَيۡعَ	وَحَرَّمَ	الرِّبٰوا	فَمَنۡ	جَآءَهٗ	مَوۡعِظَةٌ	مِّنۡ
حال دا چی حلال کړی دی	الله	تجارت	او حرام کړی ئی دی	سود	پس هر څوک	چی راسی ده ته	پند	له (طرفه د)

حال دا چی حلال کړی دی الله تجارت او حرام کړی ئی دی سود، پس هر څوک چی راسی ده ته پند له (طرفه د)

رَّبِّهٖ فَانۡتَهٰى فَلَهٗ مَا سَلَفَ ؕ وَاَمۡرُهٗۤ اِلَى اللّٰهِ ؕ

رَّبِّهٖ	فَانۡتَهٰى	فَلَهٗ	مَا سَلَفَ	وَاَمۡرُهٗۤ	اِلَى اللّٰهِ
رب د ده	پس منع سو	پس دی ده ته	هغه شی چی پخوائی اخيستی دی	او معامله ئی	الله ته (سپارلی سوی) ده

رب د ده پس منع سو (له سوده) پس دی ده ته هغه شی چی پخوائی اخيستی دی، او معامله ئی الله ته (سپارلی سوی) ده.

وَمَنۡ عَادَ فَاُولٰٓئِكَ اَصۡحٰبُ النَّارِ ۚ هُمۡ فِيۡهَا خٰلِدُوۡنَ ﴿۲۷۵﴾

وَمَنۡ	عَادَ	فَاُولٰٓئِكَ	اَصۡحٰبُ	النَّارِ	هُمۡ	فِيۡهَا	خٰلِدُوۡنَ
او هر څوک چی	بيرته وګرځيده	نو دغه کسان	صاحبان	د اور دی	چی دوی به	په دی اور کښی	تل وی

او هر څوک چی بيرته وګرځيده (سود ته) نو دغه کسان صاحبان د اور (دوزخ) دی، چی دوی به په دی اور کښی تل وی

اَلَّـذِيۡنَ يَاۡكُلُـوۡنَ الـرِّبٰوا لَا يَقُوۡمُوۡنَ. په دغه ايتونو کي دسود حراموالی او دهغه داحکامويیان شروع دی:

دغه مسئله په څو اړخونو سره ډيره مهمه او ضروري ده ځکه چي نن سبا مسلمان قوم هم په اخته سوی دی يو طرف ته پر سود باندي دقران او احاديثو څخه سختي سختي سزاګاني او بل طرف ته ددنيا په کاروبار کي ددې يو لازمي حصه جوړيدل او ددې څخه دځان خلاصولو دمشکلاتو يوه اوږده مسئله ده او په ډيرو اړخونو سره په دې باندي غور کول دي اول په دې باره کي دقرآن دايتونو صحيح تفسير او دصحيح احاديثو په رڼا کي دا مقررول چي دقران او سنت په اصطلاح کي ربا څه شی دی او کمو کمو معاملو ته شامله ده اوددې په حراموالي کي کم کم حکمتونه او مصلحتونه دي او ددې څه قسم نقصانونه دي: دوهم حيثيت ددې عقلي او معاشي دی چي آيا په حقيقت کي ربا (يعني سو داسي شی دی چي ددنيا دکاروبار دترقی ضمانت ورکوي او که يا دا تهولي خبري يوازي دخدای ﷻ او داخرت څخه دغافله دماغو دځانه جوړ شی دی.

(معارف القرآن ج ۱ پ۳ ص ۳۷)

يَمۡحَقُ اللّٰهُ الرِّبٰوا وَيُرۡبِي الصَّدَقٰتِ ۗ وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ

يَمۡحَقُ	اللّٰهُ	الرِّبٰوا	وَيُرۡبِي	الصَّدَقٰتِ	وَاللّٰهُ	لَا يُحِبُّ
ورک کوی	الله (برکت د)	سود	او زیاتوی (ثواب د)	خیراتو نو	او الله	دوستی نه کوی

ورک کوی الله (برکت د) سود او زیاتوی (ثواب د) خیراتو نو، او الله دوستی نه کوی

كُلَّ كَفَّارٍ اَثِيۡمٍ ﴿٢٧٦﴾ اِنَّ الَّذِيۡنَ اٰمَنُوۡا وَعَمِلُوا

كُلَّ	كَفَّارٍ	اَثِيۡمٍ	اِنَّ	الَّذِيۡنَ	اٰمَنُوۡا	وَعَمِلُوا
له هر	سخت کافر	گنهگار سره	بیشکه!	هغه کسان چی	ایمان ئی راوړی دی	او کوی دوی

له هر سخت کافر گنهگار سره. بیشکه! هغه کسان چی ایمان ئی راوړی دی او کوی دوی

الصّٰلِحٰتِ وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتَوُا الزَّكٰوةَ لَهُمۡ

الصّٰلِحٰتِ	وَاَقَامُوا	الصَّلٰوةَ	وَاٰتَوُا	الزَّكٰوةَ	لَهُمۡ
ښه (عملونه)	او قائموی دوی	لمونځ	او ورکوی دوی	زکوة	سته دوی لره

ښه (عملونه) او قائموی دوی (سم اداء کوی سره له ټولو حقوقو په ترتیب) لمونځ او ورکوی دوی زکوة سته دوی لره

اَجۡرُهُمۡ عِنۡدَ رَبِّهِمۡ ۚ وَلَا خَوۡفٌ عَلَيۡهِمۡ وَلَا هُمۡ

اَجۡرُهُمۡ	عِنۡدَ	رَبِّهِمۡ	وَ	لَا خَوۡفٌ	عَلَيۡهِمۡ	وَلَا هُمۡ
اجر (ثواب) د دوی	په نزد	د رب د دوی	او	نسته (هیڅ ډول) بیره	په دوی باندی	او نه به دوی

اجر (ثواب) د دوی په نزد د رب د دوی، او نسته (هیڅ ډول) بیره په دوی باندی او نه به دوی (هیڅکله)

يَحۡزَنُوۡنَ ﴿٢٧٧﴾ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيۡنَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَذَرُوۡا

يَحۡزَنُوۡنَ	يٰۤاَيُّهَا	الَّذِيۡنَ	اٰمَنُوا	اتَّقُوا	اللّٰهَ	وَ	ذَرُوۡا
غمجن کیږی	ای	هغو کسانو	چی ایمان ئی راوړی دی	ویریږئ	له الله څخه	او	پریږدئ

غمجن کیږی. ای هغو کسانو چی ایمان ئی راوړی دی ویریږئ له الله څخه او پریږدئ

مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبٰوا اِنۡ كُنۡتُمۡ مُّؤۡمِنِيۡنَ ﴿٢٧٨﴾ فَاِنۡ

مَا بَقِيَ	مِنَ	الرِّبٰوا	اِنۡ	كُنۡتُمۡ	مُّؤۡمِنِيۡنَ	فَاِنۡ
هغه چی پاتی سوی دی	له	سوده	که	ئی تاسی	مؤمنان	پس که

هغه چی پاتی سوی دی له سوده که یئ تاسی مؤمنان (یقین لرونکی په شریعت په رښتیا سره). پس که

يَمۡحَقُ اللّٰهُ الرِّبٰوا وَيُرۡبِي
دسود په باره کي دنبي کريم ﷺ ارشادات: نبي کريم ﷺ فرمايلي دي چي داوو هلاکوونکو شيانو څخه ځان وساتی صحابه کرامو پوښتنه وکړه چي يارسول الله هغه څه شی دي؟ دمبارک وفرمايل يو د الله جل جلاله سره په عبادت کي يا دده په خاصو صفتونو کي څوک شريک جوړول. دوهم جادو کول. دريم ناحق قتل کول. څلورم سود خوړل. پنځم ديتيم مال خوړل. شپږم دجهاد په وخت کي دميدان څخه تښتيدل. اووم پر پاک لمني ښځي باندي دزنا تهمت لګول (رواه البخاري ومسلم) نبي کريم ﷺ پر سود اخيستونکي هم لعنت ويلی دی او پر سود ورکوونکي هم او په ځينو رواياتو کي يي دسود په معامله کي پر شاهدي ورکوونکي او پرليکونکو هم لعنت ويلی دی او دصحيح مسلم شريف په يو روايت کي يي فرمايلي دي چي دا ټول په ګناه کي برابر دي او په ځينو رواياتو کي دا لعنت هغه وخت فرمايلی دی پر شاهدي او ليکلو والا باندي چي دوی په خبر وي چي داد سود معامله ده. (معارف القرآن ج ١ پ٣ ص ٧٠)

لَّمْ تَفْعَلُوْا فَأْذَنُوْا بِحَرْبٍ مِّنَ اللّٰهِ وَرَسُوْلِهٖ ۚ وَاِنْ تُبْتُمْ

لَّمْ تَفْعَلُوْا	فَأْذَنُوْا	بِحَرْبٍ	مِّنَ	اللّٰهِ	وَرَسُوْلِهٖ	وَاِنْ	تُبْتُمْ
ونه کړ تاسي (داکار)	نو آگاه سئ تاسي	په جنګ	له (طرفه د)	الله	او رسول د ده	او که	توبه ګاره سوئ تاسي

ونه کړ تاسي (داکار) نو آگاه سئ (او ځان تیار کړئ) تاسي په جنګ له (طرفه د) الله او رسول د ده، او که توبه ګاره سوئ تاسي

فَلَكُمْ رُءُوْسُ اَمْوَالِكُمْ ۚ لَا تَظْلِمُوْنَ وَلَا تُظْلَمُوْنَ ﴿۲۷۹﴾

فَلَكُمْ	رُءُوْسُ	اَمْوَالِكُمْ	لَا تَظْلِمُوْنَ	وَلَا تُظْلَمُوْنَ
نو سته تاسو لره	اصل	د مالونو ستاسي	ظلم به نه کوئ تاسي	او نه دئ ظلم کاوه سي پر تاسي

(له اخیستلو د سود) نو سته تاسو لره اصل د مالونو ستاسي، مه کوئ تاسي ظلم او نه دئ ظلم کاوه سي پر تاسي

وَاِنْ كَانَ ذُوْ عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ اِلٰى مَيْسَرَةٍ ۭ وَاَنْ

وَاِنْ	كَانَ	ذُوْ عُسْرَةٍ	فَنَظِرَةٌ	اِلٰى مَيْسَرَةٍ	وَاَنْ
او که	ؤ (پوروړی)	خاوند د ناداری	نو پر تاسي دی انتظار (پوروړی) ته	تر وخته د پراخی د پوروړی	او دا چي

او که ؤ پوروړی (قرض وړونکی) خاوند د ناداری نو پر تاسي دی انتظار پور وړی ته تر وخته د پراخی د پور وړی او داچي

تَصَدَّقُوْا خَيْرٌ لَّكُمْ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ ﴿۲۸۰﴾ وَاتَّقُوْا

تَصَدَّقُوْا	خَيْرٌ لَّكُمْ	اِنْ	كُنْتُمْ	تَعْلَمُوْنَ	وَاتَّقُوْا
بخښنه وکړئ تاسي	خير (بهتره) ده تاسي ته	که	يئ تاسي	چي پوهيږئ	او ويريږئ تاسي

بخښنه وکړئ تاسي (دی پور وړی ته)، خير (ډیره بهتره) ده تاسي ته که يئ تاسي چي پوهيږئ. او ويريږئ تاسي له (عذابه)

يَوْمًا تُرْجَعُوْنَ فِيْهِ اِلَى اللّٰهِ ۗ ثُمَّ تُوَفّٰى كُلُّ نَفْسٍ

يَوْمًا	تُرْجَعُوْنَ	فِيْهِ	اِلَى	اللّٰهِ	ثُمَّ	تُوَفّٰى	كُلُّ	نَفْسٍ
دهغی ورځي چي	بيرته بيول کيږئ تاسي	په هغی کښی	طرف ته	د الله ته	بيا به	پوره ورکړی سی	هر	نفس ته

دهغی ورځي چي بيرته بيول کيږئ تاسي په هغی کښی طرف ته د الله ته بيا به پوره ورکړی سی هر نفس ته (جزا)

مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُوْنَ ﴿۲۸۱﴾ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْۤا

مَّا	كَسَبَتْ	وَهُمْ	لَا يُظْلَمُوْنَ	يٰۤاَيُّهَا	الَّذِيْنَ	اٰمَنُوْۤا
دهغه عمل	چي کړی وی ده	او په دوی به	ظلم ونه کړسی	ای!	هغو کسانو	چي ایمان ئی راوړی دی

دهغه عمل چي (ده له خيره يا شره) کړی وی او په دوی به ظلم ونه کړ سی. ای! هغو کسانو چي ایمان ئی راوړی دی

فَأْذَنُوْا بِحَرْبٍ مِّنَ اللّٰهِ وَرَسُوْلِهٖ...دسود په باره کي سخت وعيد او سزا :

نبي کريم ﷺ فرمايلي دي چي ما ننه شپه دوه سړي وليدل چي ماته راغلل او زه يي بيت المقدس ته بوتلم بيا موږ مخکي ولاړونو دوينو يوه واله مو وليده چي يو سړی په کښي ولاړدی او بل سړی دولي پرغاړه ولاړ دی دغه دباندي شخص دغه سړی په کاڼو او ډبروپر مخ ولي چي په اوبو کي ولاړ دی هغه وخت چي دی داوبو څخه دراوتلو اراده وکړي په دغه ويشتلو سره هغه بيا ولي ته ورشوه سي بيا هغه دراوتلو اراده کوي او دغه دباندي شخص يي بيا ولي نبي کريم ﷺ فرمايي چي ما ددغه خپلو دوو ملګرو څخه پوښتنه وکړه چي دازه څه واقعه وينم دوی راته وويل چي دا په واله کي بند سړی سود خوره دی چي دخپل عمل سزا ويني : دغه حديث شريف په صحيح بخاري کتاب البيوع کي موجود دی: دسود او ربا دمسئلي پوره تحقيق او تفصيل او دزړه اطمينان که غواړی نو دحضرت مفتي شفيع صاحب رحمة الله عليه يوه رساله وګوری چي په نامه د (مسئله سود) ده.

(معارف القرآن ج ۱ پ ۳ ص ۷۰)

إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدَيْنٍ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى فَاكْتُبُوهُ

إِذَا	تَدَايَنْتُمْ	بِدَيْنٍ	إِلَىٰ	أَجَلٍ	مُّسَمًّى	فَاكْتُبُوهُ
كله چي	يو له بله سره معاملې كوئ تاسې	په پور سره	تر	نيټې	ټاكلې سوې پورې	نو وليكئ تاسې هغه

كله چي يو له بله سره معاملې كوئ تاسې په پور (قرض) سره تر نيټې ټاكلې (مقرر كړې) سوې پورې نو وليكئ تاسې هغه

وَلْيَكْتُب بَّيْنَكُمْ كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ ۚ وَلَا يَأْبَ كَاتِبٌ

وَلْيَكْتُب	بَّيْنَكُمْ	كَاتِبٌ	بِالْعَدْلِ	وَلَا يَأْبَ	كَاتِبٌ
او دې ليكي	په مينځ ستاسو كښې	يو ليكونكى	په عدل سره	او منع دې نه راوړي (هيڅ يو)	ليكونكى

او دې ليكي (كاغذ د پور -قرض) په مينځ ستاسو كښې يو كاتب په عدل سره او منع دې نه راوړي (هيڅ يو) كاتب

أَن يَكْتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ اللَّهُ ۚ فَلْيَكْتُبْ وَلْيُمْلِلِ الَّذِي

أَن يَكْتُبَ	كَمَا عَلَّمَهُ	اللَّهُ	فَلْيَكْتُبْ	وَلْيُمْلِلِ	الَّذِي
له ليكلو څخه	هغسې چي (ښوونه كړې ده) كاتب ته	الله	نو دې ليكي	او بيان دې وكړي	هغه څوك

(د دې كاغذ) له ليكلو څخه هغسې چي ښوونه كړې ده كاتب ته الله نو دې ليكي، او بيان دې وكړي (كاتب ته) هغه څوك

عَلَيْهِ الْحَقُّ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا يَبْخَسْ مِنْهُ

عَلَيْهِ	الْحَقُّ	وَلْيَتَّقِ	اللَّهَ	رَبَّهُ	وَلَا يَبْخَسْ	مِنْهُ
چي په ده باندې	حق دى	او دې ويرېږي	له الله څخه	چي رب د ده دى	او نه دې كموي	له هغه

چي په ده باندې حق (قرض) دى او دې ويرېږي (كاتب) له الله چي رب د ده دى او نه دې كموي له هغه (حقه)

شَيْئًا ۚ فَإِن كَانَ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ سَفِيهًا أَوْ ضَعِيفًا أَوْ

شَيْئًا	فَإِن	كَانَ	الَّذِي	عَلَيْهِ	الْحَقُّ	سَفِيهًا	أَوْ	ضَعِيفًا	أَوْ
هيڅ شى	پس كه	وُ	هغه څوك	چي په ده باندې	حق دى	كم عقل	يا	ضعيف	يا

هيڅ شى، پس كه وُ هغه څوك چي په ده باندې حق (پور) دى كم عقل (بې وقوف او ليونى) يا ضعيف (معذور، ډېر زوړ) يا

لَا يَسْتَطِيعُ أَن يُمِلَّ هُوَ فَلْيُمْلِلْ وَلِيُّهُ بِالْعَدْلِ ۚ

لَا يَسْتَطِيعُ	أَن	يُمِلَّ	هُوَ	فَلْيُمْلِلْ	وَلِيُّهُ	بِالْعَدْلِ
يا ئې توان نه وي	داچي	اقرار وكړي دى	پخپله	نو بيان دې وكړي	ولي د ده	په عدل سره

يا ئې توان نه وي چي اقرار وكړي دى پخپله نو بيان دې وكړي ولي (واكدار) د ده په عدل (انصاف سره)

إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدَيْنٍ إِلَىٰ أَجَلٍ... په دغه ذكر سوو ايتونوكي دمعاملو قانون بيان سوى دى: چي نن سبا ورته دمعاهدې قانون وايي ددې ضروري اصول بيان سوي دي او تر دې وروسته بيا دشهادت دقانون خاص اصول ذكر دي نن صبا خو دليكلو زمانه ده ليك دانسان دژبې پر ځاى دريدلى دى ليكن دنن څخه څوارلس سوه كاله مخكې زمانې ته چي وكتل سي نو دغه وخت ددنيا ټوله كاروبار يوازې زباني وو دليكلو او اقرارنامې اصول ګردسره نه وه تر ټولو مخكې قرآن كريم دې طرف ته دخلګو فكر راواړوى او وې فرمايل چي (اذا تداينتم بدين الى اجل مسمى فاكتبوه) يعني كله چي تاسې په خپل مينځ كې دقرض معامله كوى تر يوې مقررې نيټې پورې نو هغه ليكى په دې كې يو اصول داوښوول سوچي دقرض دمعاملو اقرارنامه ليكل په كار دي چي دهيرېدو يا دانكار په وخت كې په كار راځي. دوهم مسئله دا بيان سوه چي كله دقرض معامله كول كيږي نو نيټه دې پكښې خامخا په كښې مقرر كوي تر غيرې مقررې نيټې پورې قرض وركول اخيستل نه دي جايز.
(معارف القرآن ج ١ پ ٣ ص ٧٤)

وَاسْتَشْهِدُوْا شَهِيْدَيْنِ مِنْ رِّجَالِكُمْ ۚ فَاِنْ لَّمْ يَكُوْنَا

وَاسْتَشْهِدُوْا	شَهِيْدَيْنِ	مِنْ	رِّجَالِكُمْ	فَاِنْ	لَّمْ يَكُوْنَا
او شاهد ونيسئ تاسي	دوه شاهدان	له	سړيو ستاسي	پس كه	نه وو دوه

او شاهد ونيسئ تاسي (په خپلو معاملو كښې) دوه شاهدان له سړيو ستاسي پس كه نه وو دوه

رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَّامْرَاَتٰنِ مِمَّنْ تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَآءِ

رَجُلَيْنِ	فَرَجُلٌ	وَّامْرَاَتٰنِ	مِمَّنْ	تَرْضَوْنَ	مِنَ	الشُّهَدَآءِ
نارينه	نو يو سړى دى وى	او دوى ښځې	له هغو كسانو	چې تاسي ترې راضي يئ	له	شاهدانو

نارينه (شاهدان) نو يو سړى دى وى او دوى ښځې له هغو كسانو چې تاسي ترې راضي يئ (دعدالت له كبله) له شاهدانو

اَنْ تَضِلَّ اِحْدٰىهُمَا فَتُذَكِّرَ اِحْدٰىهُمَا

اَنْ تَضِلَّ	اِحْدٰىهُمَا	فَتُذَكِّرَ	اِحْدٰىهُمَا
كه هيره كړي (دا شاهدى)	يوه له دې دواړو	نو وربه ياد به كړي	هغه يوه له دې دواړو

(دا شمير دښځو ، ددې له پاره دى كه) هيره كړي (دا شاهدى) يوه له دې دواړو نو وربه ياد به كړي هغه يوه له دې دواړوو

الْاُخْرٰى ۭ وَلَا يَاْبَ الشُّهَدَآءُ اِذَا مَا دُعُوْا ۭ وَ

الْاُخْرٰى	وَلَا يَاْبَ	الشُّهَدَآءُ	اِذَا	مَا دُعُوْا	وَ
هغې بلې (ته)	او نه دې منع راوړي	شاهدان	كله چې	وبلل سى دوى (شاهدى ته)	او

هغې بلې (هير زړى ته)، او نه دې منع راوړي شاهدان كله چې وبلل سى دوى (شاهدى ته) او

لَا تَسْـَٔمُوْٓا اَنْ تَكْتُبُوْهُ صَغِيْرًا اَوْ كَبِيْرًا اِلٰٓى اَجَلِهٖ ۭ ذٰلِكُمْ

لَا تَسْـَٔمُوْٓا	اَنْ	تَكْتُبُوْهُ	صَغِيْرًا	اَوْ	كَبِيْرًا	اِلٰٓى	اَجَلِهٖ	ذٰلِكُمْ
مه خوابدى كيږئ	له دى	چې وليكئ دا (حق كه)	لږ وى	او كه	ډير وى	تر	نيتى دهغه پورى	دا (ليكل) ستاسي

مه خوابدى كيږئ (معامله دارانو) له دى چې وليكئ دا (حق كه) لږ وى او كه ډير وى تر نيتى د هغه پورى دا (ليكل) ستاسي

اَقْسَطُ عِنْدَ اللّٰهِ وَاَقْوَمُ لِلشَّهَادَةِ وَاَدْنٰٓى

اَقْسَطُ	عِنْدَ	اللّٰهِ	وَاَقْوَمُ	لِلشَّهَادَةِ	وَاَدْنٰٓى
پوره عدل دى	په نزد	د الله	او ښه مرسته كوونكى دى	دپاره (د اداء) د شاهدى	او ډير نژدى دى

پوره عدل دى په نزد د الله او ښه مرسته (مدد) كوونكى (ډير محكم) دى دپاره (د اداء) د شاهدى او ډير نژدى دى

وَلَاتَسْـَٔمُوْٓا اَنْ تَكْتُبُوْهُ
دپور نيته به معلومه وي:

فقهاوو فرمايلي دي چې دپور نيته به داسي وي چې په هغه كي څه پټ والى نه وي مياشت او تاريخ به دواړه مقرروي څه پته او مبهمه به نه وي لكه مثلا دفصل د پرې كولو تر وخته پورې ځكه چې په دې كي دموسم په وجه مخكې والى يا وروسته والى راتلى سي او كله چې ليكل په دغه زمانه كي عام نه وه او نن هم كه عام دي خو ددنيا ډيره ابادي داسي ده چې په ليكلو نه پوهيږي نو داكيداى سوه چې ليكونكى بل څه وليكي چې دچا فايده او دچا نقصان وسي په دې وجه يي تردې وروسته وفرمايل (وليكتب بينكم كاتب بالعدل) يعني داضروري ده چې ستاسي په مينځ كي يه څوك ليكونكى په انصاف سره وليكي په دې كي خو يوه داخبره وسول چې ليكونكى دي ديوې فريقې خاص سړى نه وي بلكه غيرجانبداره دي وي چې دچا وربانديي شك اوشبه نه وي دطرف كولو: دوهم هدايت ليكونكي ته داوسو چې په انصاف سره دي ليكي دبل دفاني نفعي لپاره دي خپل دهميشه تاوان نه كوي.
(معارف القرآن ج ١ پ ٣ ص ٧٥)

وَاَشْهِدُوْٓا اِذَا تَبَايَعْتُمْ

دشهادت دقاعدي يو څو اصول: تر دې ځايه پوري په معاملو کي داقرارنامې دليکلو د مهمو اصولو بيان وو اوس مخکي دا ښوول کيږي چي داقرارنامې يوازي ليکل کافي مه ګڼی بلکه پردې باندي شاهدان هم جوړوی چي که چيري څه وخت په مينځ کي جګړا هم راسي نو په عدالت کي به ددې شاهدانو په شاهدی سره فيصله وسي په دې وجه فقهاوو فرمايلي دي چي محض ليکلی شی شرعي دليل نه دی تر څو پوري چي پردغه ليکلي باندي شرعي شهادت موجود نه وي په خالي ليکلو باندي هيڅ فيصله نسي کيدای نن سبا دعامو عدالتونو هم دادستوردی چي په ليکلو باندي بغير دزباني تصديق او شهادت څخه څه فيصله نه کوي او دشاهدی لپاره دوه سړي يا يو سړی او دوې ښځي موجود کيدل ضروري دي يو يوازي سړی يا يوازي دوې ښځي په عامو معاملو کي دشاهدی لپاره کافي نه دي. **دوهم:** داچي شاهدان دي مسلمانان وي **دريم:** داچي ثقه او عادلان دي وي فاسقان او فاجران دي نه وي.
(معارف القرآن ج ١ پ٣ ص ٧٦)

اَلَّا تَرْتَابُوْٓا اِلَّآ اَنْ تَكُوْنَ تِجَارَةً حَاضِرَةً تُدِيْرُوْنَهَا

اَلَّا تَرْتَابُوْٓا	اِلَّآ	اَنْ	تَكُوْنَ	تِجَارَةً	حَاضِرَةً	تُدِيْرُوْنَهَا
دی ته چې شکمن نه سئ تاسی	مگر	که	وی ستاسی	تجارت	په حضور	چې چلوئ ئې تاسی هغه

دی ته چې شکمن نه سئ تاسی ، مگر که وی (دا معامله) ستاسی تجارت په حضور (لاس په لاس) چې چلوئ ئې تاسی

بَيْنَكُمْ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ اَلَّا تَكْتُبُوْهَا ۭ وَاَشْهِدُوْٓا

بَيْنَكُمْ	فَلَيْسَ	عَلَيْكُمْ	جُنَاحٌ	اَلَّا تَكْتُبُوْهَا	وَاَشْهِدُوْٓا
په خپلو منځو کښې	پس نسته	پر تاسی باندی	هیڅ گناه	چې ونه لیکئ تاسی دا	او شاهدان ونیسئ تاسی

په خپلو منځو کښې پس نسته پر تاسی باندی هیڅ گناه چې ونه لیکئ تاسی دا (معامله) او شاهدان ونیسئ تاسی!

اِذَا تَبَايَعْتُمْ ۠ وَلَا يُضَاۗرَّ كَاتِبٌ وَّلَا شَهِيْدٌ

اِذَا	تَبَايَعْتُمْ	وَلَا يُضَاۗرَّ	كَاتِبٌ	وَّلَا شَهِيْدٌ
کله چې	یو له بل سره اخیستل یا پیرودل کوئ تاسی	او نه دی رسول کیږی نقصان	لیکونکی ته	او نه شاهد ته

کله چې یو له بل سره اخیستل یا پیرودل (خرخول) کوئ تاسی او نه دی رسول کیږی نقصان (ضرر) کاتب ته او نه شاهد ته.

وَاِنْ تَفْعَلُوْا فَاِنَّهٗ فُسُوْقٌۢ بِكُمْ ۭ وَاتَّقُوا اللّٰهَ ۭ

وَاِنْ	تَفْعَلُوْا	فَاِنَّهٗ	فُسُوْقٌۢ	بِكُمْ	وَاتَّقُوا	اللّٰهَ
او که	وکړئ تاسی (داکار)	نو بیشکه!	دا گناه ده	په تاسی پوری	او وبیریږئ تاسی	له الله څخه

او که وکړئ تاسی (دا کار داضرار) نو بیشکه! دا گناه ده (لاحقه) په تاسی پوری، او وبیریږئ تاسی له الله څخه

وَيُعَلِّمُكُمُ اللّٰهُ ۭ وَاللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيْمٌ ۲۸۲ وَاِنْ كُنْتُمْ

وَيُعَلِّمُكُمُ	اللّٰهُ	وَاللّٰهُ	بِكُلِّ	شَيْءٍ	عَلِيْمٌ	وَاِنْ	كُنْتُمْ
او ښوونه کوی تاسی ته	الله	او الله	په هر	شی باندی	ښه عالم دی	او که	یئ تاسی

او ښوونه (د احکامو) کوی تاسی ته الله او الله په هر شی باندی ښه عالم دی او که یئ تاسی

عَلٰي سَفَرٍ وَّلَمْ تَجِدُوْا كَاتِبًا فَرِھٰنٌ مَّقْبُوْضَةٌ ۭ فَاِنْ

عَلٰي	سَفَرٍ	وَّلَمْ تَجِدُوْا	كَاتِبًا	فَرِھٰنٌ	مَّقْبُوْضَةٌ	فَاِنْ
په	سفر باندی	او پیدا مو نه کړی	لیکونکی	نو گروی	قبض کړی سوی	پس که

په سفر باندی او مو نه موند کوم کاتب نو (واخلئ) گروی قبض کړی سوی پس که

اَمِنَ بَعۡضُكُمۡ بَعۡضًا فَلۡيُؤَدِّ الَّذِى اؤۡتُمِنَ

اَمِنَ	بَعۡضُكُمۡ	بَعۡضًا	فَلۡيُؤَدِّ	الَّذِى	اؤۡتُمِنَ
امين وګڼل	ځينو ستاسي	ځينې	نو اداء دی کړی	هغه څوک	چي امين ګرځولی سوی وی

امين (معتبر) وګڼل ځينو ستاسي ځينې (چي ګروی ئي وانه خيستله) نو اداء دی کړی هغه څوک چي امين ګرځولی سوی وی

اَمَانَتَهٗ وَلۡيَتَّقِ اللّٰهَ رَبَّهٗ ؕ وَلَا تَكۡتُمُوا الشَّهَادَةَ ؕ وَمَنۡ

اَمَانَتَهٗ	وَلۡيَتَّقِ	اللّٰهَ	رَبَّهٗ	وَلَا	تَكۡتُمُوا	الشَّهَادَةَ	وَمَنۡ
امانت د ده	او ودی ويريږی	له الله څخه	چي رب د ده دی	او مه	پټوئ	شهادت	او هر چاچي

امانت د ده (ديور ورکوونکی) او ودی ويريږی له الله څخه چي رب د ده دی او مه پټوئ شهادت او هر چا چي

يَّكۡتُمۡهَا فَاِنَّهٗۤ اٰثِمٌ قَلۡبُهٗ ؕ وَاللّٰهُ بِمَا تَعۡمَلُوۡنَ عَلِيۡمٌ ۲۸۳ ع

يَّكۡتُمۡهَا	فَاِنَّهٗۤ	اٰثِمٌ	قَلۡبُهٗ	وَاللّٰهُ	بِمَا	تَعۡمَلُوۡنَ	عَلِيۡمٌ
پټه کړه دا	نو بيشکه! دی	ګنهګار دی	زړه د ده	او الله	په هغو کارونو	چي کوئ ئي تاسي	ښه عالم دی

پټه کړه دا (شاهدی) نو بيشکه! دی ګنهګار دی زړه د ده او الله په (هغو کارونه) چي کوئ (ئي تاسي) ښه عالم دی.

لِلّٰهِ مَا فِى السَّمٰوٰتِ وَمَا فِى الۡاَرۡضِ ؕ وَاِنۡ تُبۡدُوۡا

لِلّٰهِ	مَا	فِى	السَّمٰوٰتِ	وَمَا	فِى الۡاَرۡضِ	وَاِنۡ	تُبۡدُوۡا
خاص الله لره دی	هر هغه څه چي	په	آسمانونو کښې دی	او هر هغه څه چي	په ځمکه کښې دی	او که	ښکاره کړئ تاسی

(خاص) الله لره دی هر هغه څه چي په آسمانونو کښې دی او هر هغه څه چي په ځمکه کښې دی او که ښکاره کړئ تاسی

مَا فِىۡۤ اَنۡفُسِكُمۡ اَوۡ تُخۡفُوۡهُ يُحَاسِبۡكُمۡ بِهِ اللّٰهُ ؕ

مَا	فِىۡۤ	اَنۡفُسِكُمۡ	اَوۡ	تُخۡفُوۡهُ	يُحَاسِبۡكُمۡ	بِهِ	اللّٰهُ
هغه چي	په	زړونو ستاسی کښې دی	يا	پټ کړئ تاسی هغه	حساب به وکړی له تاسی سره	په هغه باندی	الله

هغه چي په زړونو ستاسی کښې دی يا پټ کړئ تاسی هغه، حساب به وکړی له تاسی سره په هغه باندی الله پس مغفرت کوی

فَيَغۡفِرُ لِمَنۡ يَّشَآءُ وَيُعَذِّبُ مَنۡ يَّشَآءُ ؕ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَىۡءٍ

فَيَغۡفِرُ	لِمَنۡ	يَّشَآءُ	وَيُعَذِّبُ	مَنۡ	يَّشَآءُ	وَاللّٰهُ	عَلٰى	كُلِّ	شَىۡءٍ
پس مغفرت کوی	هغه چاته	چي اراده وکړی	او په عذابوی به	هغه څوک	چي اراده وکړی	او الله	په	هر	شی باندی

هغه چاته چي اراده وکړی (الله د مغفرت ئی) او په عذابوی به هغه څوک چي اراده وکړی او الله په هر شی باندی

وَاِنۡ تُبۡدُوۡا مَا فِىۡۤ اَنۡفُسِكُمۡ اَوۡ تُخۡفُوۡهُ... دحضرت عبدالله بن عباس رضي الله عنه مشهور قول: ددې ايت په تفسير کې دحضرت عبدالله بن عباس رضي الله عنه مشهور قول دادی او دايت معنی داسې ده چې الله جل جلاله به دخپل مخلوق دټولو عملونو حساب کوي و دهغو هم چې ده کړي دي او دهغو هم دکوموچې دده په زړه کې پخه اراده راغلې وي او په زړه کې يې پټه ساتلې وي ليکن دکولو موقع يې نه وي راغلې لکه چې دحضرت عبدالله بن عمر رضي الله عنه څخه روايت دی چې ما دنبي کريم صلی الله عليه وسلم څخه اوريدلي دي چې مومن به دقيامت په ورځ خپل رب ته چې لوی او غالب دی نژدې سي تر دې چې الله جل جلاله به دده يوه يوه ګناه دته ورپه ياد کړي او پوښتنه به ورڅخه وکړي چې تاته معلومه چې تا دا ګناه کړي ده بنده مومن به اقرار وکړي الله جل جلاله به وفرمايي چې ما په دنيا کې پر تا پرده اچولې وه او ستا ګناه مې خلګوته نه وه ښوولې او نن دې هم معاف کوم او دنيکو عمل نامه به دلره ورکړل سي ليکن دکافرانو او منافقانو ګناهونه به په عامو خلګو کې بيان سي: الله جل جلاله دې راته اسانه کړي (معارف القرآن ج ۱ پ ۳ ص ۷۹)

ع ۳۹ / ۷

اٰمَنَ الرَّسُوْلُ بِمَآ اُنْزِلَ اِلَيْهِ.. ددې دوو ايتو خاص فضيلتونه: دادسورت بقرې آخري دوه ايتونه دي په صحيح احاديثو کې ددې دوو ايتونو خاص اولوی لوی فضيلتونه راغلي دي نبي کريم ﷺ فرمايلي دي چې کم سړي دشپې دغه دوه اياتونه تلاوت کړه نو داده لپاره کافي او بس دي او دابن عباس رضي الله عنه په روايت کې دي چې نبي کريم ﷺ وفرمايل چې الله جل جلاله دوه اياتونه دجنت دخزانو څخه نازل کړي دي چې دټول مخلوق دپيدا کيدو څخه په دوه زره کاله مخکې په خپله رحمن جل جلاله په خپلو لاسو سره ليکلي دي کم سړي چې داد ماخوستن دلمانځه څخه وروسته وواېي نو دا به ورته دتهجدو پر ځاي ودريږي او په بل روايت کې دي چې نبي کريم ﷺ وفرمايل چې الله جل جلاله سورت بقره په دې دوو اياتو باندې ختمه کړي ده کم چې ماته دخاص خزانې څخه راکول سوي دي هغه خزانه چې تر عرش لاندې ده په دې وجه تاسي په خاص طور سره دغه اياتونه زده کړی او خپلو ښځو او کوچنيانو ته يې ورښيـا دکړي. (معارف القرآن ج۱ پ۳ ص ۸۳)

قَدِيْرٌ ﴿٢٨٤﴾ اٰمَنَ الرَّسُوْلُ بِمَآ اُنْزِلَ اِلَيْهِ مِنْ رَّبِّهٖ

قَدِيْرٌ	اٰمَنَ	الرَّسُوْلُ	بِمَآ	اُنْزِلَ	اِلَيْهِ	مِنْ	رَّبِّهٖ
ښه قادر دی	تصديق کړی دی	رسول	په هغه شی	چې نازل کړی سوی دی	ده ته	له (طرفه د)	رب د ده

ښه قادر دی. تصديق (باور) کړی دی رسول په هغه شي چې نازل کړی سوی دی ده ته له (طرفه د) رب د ده

وَالْمُؤْمِنُوْنَ ؕ كُلٌّ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِهٖ وَكُتُبِهٖ

وَالْمُؤْمِنُوْنَ	كُلٌّ	اٰمَنَ	بِاللّٰهِ	وَمَلٰٓئِكَتِهٖ	وَكُتُبِهٖ
او مؤمنانو	ټولو	تصديق کړی دی	په الله باندی	او په ملائيکو د ده	او په کتابو د ده

او مؤمنانو (تصديق او باور کړی دی) ټولو (د دوی) تصديق کړی دی په الله باندی او په ملائيکو د ده او په کتابو د ده

وَرُسُلِهٖ ۟ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ اَحَدٍ مِّنْ رُّسُلِهٖ ۟ وَقَالُوْا

وَرُسُلِهٖ	لَا نُفَرِّقُ	بَيْنَ	اَحَدٍ	مِّنْ	رُّسُلِهٖ	وَقَالُوْا
او په رسولانو د ده	فرق نه کوو	په مينځ	د هيڅ يو (رسول)	له	رسولانو د الله کښې	او وائی

او په رسولانو د ده (په داسی حال کښې چې وائی دوی) فرق نه کوو په مينځ د هيڅ يو (رسول) له رسولانو د الله کښې او وائی

سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا ۫ غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَاِلَيْكَ الْمَصِيْرُ ﴿٢٨٥﴾

سَمِعْنَا	وَاَطَعْنَا	غُفْرَانَكَ	رَبَّنَا	وَاِلَيْكَ	الْمَصِيْرُ
واوريده مونږ	او قبول کړ مونږ	مغفرت ستا	ای ربه زمونږ	او (خاص) تاته دی	درتلل (د هرچا)

واوريده مونږ (پيغام ستا) او قبول کړ مونږ (حکم ستا غواړو) مغفرت ستا ای ربه زمونږ او (خاص) تاته دی درتلل (د هرچا).

لَا يُكَلِّفُ اللّٰهُ نَفْسًا اِلَّا وُسْعَهَا ؕ لَهَا مَا كَسَبَتْ

لَا يُكَلِّفُ	اللّٰهُ	نَفْسًا	اِلَّا	وُسْعَهَا	لَهَا	مَا كَسَبَتْ
نه کوی تکليف	الله	پر هيڅ نفس باندی	مګر (په اندازه)	د طاقت د ده	دی نفس لره	هغه چې کړی ئی دی

نه کوی تکليف الله پر هيڅ نفس باندی مګر (په اندازه د) طاقت د ده (دی) دی نفس لره (ثواب د) هغه چې کړی ئی دی

وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ ؕ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَآ اِنْ نَّسِيْنَآ

وَعَلَيْهَا	مَا اكْتَسَبَتْ	رَبَّنَا	لَا تُؤَاخِذْنَآ	اِنْ	نَّسِيْنَآ
او په ده باندی	د هغه چې کړی (ئی) دی	ای ربه زمونږ	مه نيسه مونږ	که	هير کړو (حکم ستا)

او (سته) په ده باندی (وبال) د هغه (عمل) چې کړی (ئی) دی. ای ربه زمونږ مه نيسه مونږ که هير کړو (حکم ستا)

اَوْ اَخْطَاْنَا ۚ رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَآ اِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهٗ

اَوْ اَخْطَاْنَا	رَبَّنَا	وَ	لَا تَحْمِلْ	عَلَيْنَآ	اِصْرًا	كَمَا	حَمَلْتَهٗ
یا په خطا سره وکړو	ای ربه زمونږ	او	مه باروه	پر مونږ باندی	درونډ بار	لکه چی	بار کړی وُ تا دغه

یا په خطا سره وکړو (ګناه) ای ربه زمونږ او مه باروه پر مونږ باندی درونډ بار لکه چی بار کړی وُ تا دغه (بار)

عَلَى الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِنَا ۚ رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ

عَلَى	الَّذِيْنَ	مِنْ قَبْلِنَا	رَبَّنَا	وَلَا تُحَمِّلْنَا	مَا	لَا طَاقَةَ
پر	هغو کسانو باندی	چی وو پخوا له مونږ	ای ربه زمونږ	او مه باروه پر مونږ باندی	هغه (تکلیف)	چی نه وی هیڅ طاقت

پر هغو کسانو باندی چی وو پخوا له مونږ ای ربه زمونږ! او مه باروه پر مونږ باندی هغه (تکلیف) چی نه وی هیڅ طاقت

لَنَا بِهٖ ۚ وَاعْفُ عَنَّا ۗ وَاغْفِرْ لَنَا ۗ وَارْحَمْنَا ۗ اَنْتَ

لَنَا	بِهٖ	وَاعْفُ	عَنَّا	وَاغْفِرْ لَنَا	وَارْحَمْنَا	اَنْتَ
مونږ ته	په هغه سره	او محوه کړه	له مونږ	او مغفرت وکړه مونږ ته	او رحم وکړه پر مونږ باندی	هم ته ئی

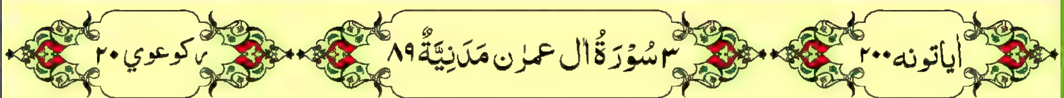
مونږ ته په هغه سره او محوه کړه (ګناهونه) له مونږ او مغفرت وکړه مونږ ته، او رحم وکړه پر مونږ باندی، هم ته ئی

مَوْلٰىنَا فَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكٰفِرِيْنَ ﴿۲۸۶﴾ ع

۴۰ ع ۳ ۸

مَوْلٰىنَا	فَانْصُرْنَا	عَلَى	الْقَوْمِ	الْكٰفِرِيْنَ
مولی (مدد ګار) زمونږ	نو مدد وکړه له مونږ سره	پر	قوم	کافرانو باندی

مولی (مددګار) زمونږ نو مدد وکړه له مونږ سره پر قوم کافرانو باندی.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

شروع کوم په نامه د الله پاک چی ډیر زیات مهربانه او پوره رحم کوونکی ذات دی

الٓمّٓ ﴿۱﴾ اللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۙ الْحَيُّ الْقَيُّوْمُ ﴿۲﴾ ط

الٓمّٓ	اللّٰهُ	لَآ	اِلٰهَ	اِلَّا هُوَ	الْحَيُّ	الْقَيُّوْمُ
الف لام میم	الله (چی دی)	نسته هیڅوک	لایق د عبادت	مګر هم دی دی	چی تل ژوندی	په یو حال باقی تدبیر والا دی

الف لام میم. الله (چی دی) نسته هیڅوک لایق د عبادت مګر هم دی دی چی تل ژوندی په یو حال باقی (قایم) تدبیر والا دی

اللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۚ الْحَيُّ الْقَيُّوْمُ... دلته الله ﷻ د توحید مضمون دیوې دعوې په صورت کي پيش کړی دی: معنی یي داده چي الله ﷻ داسي دی چي دهغه څخه ماسواه بل څوک دمعبود جوړولو قابل نسته تر دي وروسته یي په لفظ د الْحَيُّ الْقَيُّوْمُ سره یي دتوحید عقلي دلیل بیان کړی چي ددې تشریح داده چي عبادت ددې خبري نوم دی چي خپل ځان دچاپه مخکي انتهایي ذلیل اوعاجزه پیش کړي اودا بیا ددې خبري غوښتنه کوي چي دچا عبادت کول کیږي هغه دي دلویي او بلندي تر ټولو دلوړ مقام مالک او په هر اعتبار سره کامل وي او دا خو ښکاره خبره ده چي کم شی خپل وجود قایم نسي ساتلی په خپل وجود او خپله بقا کي دبل چا محتاج وي دهغه دعزت او لویي څه مقام کیدای سي نو په دې وجه دا خبره ښکاره سوه چي په دنیا کي څومره شیان چي نه په خپله دخپل وجود مالکان دي او نه خپل وجود قایم ساتلی سي هغه نو که بت وي یا درخته یا ملایکي او یا پیغمبر وي په دوی کي هیڅوک هم دعبادت لایق نسته او نه کیدای سي.
(معارف القرآن ج ۱ پ ۳ ص ۸۹)

نَزَّلَ عَلَيۡكَ الۡكِتٰبَ بِالۡحَقِّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيۡنَ يَدَيۡهِ

نَزَّلَ	عَلَيۡكَ	الۡكِتٰبَ	بِالۡحَقِّ	مُصَدِّقًا	لِّمَا	بَيۡنَ يَدَيۡهِ
نازل کړی دی	په تا باندی	کتاب	په حقه	حال دا چی تصدیق کوونکی دی	دهغو	چی پخوا له ده څخه دی

نازل کړی دی په تا باندی کتاب (قرآن) په حقه حال دا چی تصدیق کوونکی دی د هغو (کتابونو) چی پخوا له ده څخه دی

وَاَنۡزَلَ التَّوۡرٰىةَ وَالۡاِنۡجِيۡلَ ۝٣ مِنۡ قَبۡلُ هُدًى لِّلنَّاسِ

وَاَنۡزَلَ	التَّوۡرٰىةَ	وَالۡاِنۡجِيۡلَ	مِنۡ قَبۡلُ	هُدًى	لِّلنَّاسِ
او نازل کړی دی	توریت	او انجیل	پخوا (له دی قرآنه)	له پاره د هدایت	د خلکو

او نازل کړی (یوځلی لیږل) دی توریت او انجیل پخوا (له دی قرآنه) له پاره د هدایت د خلکو،

وَاَنۡزَلَ الۡفُرۡقَانَ ۗ اِنَّ الَّذِيۡنَ كَفَرُوۡا بِاٰيٰتِ

وَاَنۡزَلَ	الۡفُرۡقَانَ	اِنَّ	الَّذِيۡنَ	كَفَرُوۡا	بِاٰيٰتِ
او نازل کړئ ئی دی	فرقان	بیشکه!	هغه کسان	چی کافران سوی دی	په آیاتونو

او نازل کړی ئی دی فرقان (کتابونه چی دحق او باطل بیلوونکی دی) بیشکه! هغه کسان چی کافران سوی دی په آیاتونو

اللّٰهِ لَهُمۡ عَذَابٌ شَدِيۡدٌ ؕ وَاللّٰهُ عَزِيۡزٌ ذُو انۡتِقَامٍ ۝٤

اللّٰهِ	لَهُمۡ	عَذَابٌ	شَدِيۡدٌ	وَاللّٰهُ	عَزِيۡزٌ	ذُو انۡتِقَامٍ
د الله سره	ستهدوی له ره	عذاب	سخت	او الله	ډیر غالب	څښتن د انتقام دی

د الله سره (چی قرآن او نور کتابونه دی) ستهدوی له ره عذاب سخت، او الله ډیر غالب څښتن (خاوند) د انتقام دی.

اِنَّ اللّٰهَ لَا يَخۡفٰى عَلَيۡهِ شَىۡءٌ فِى الۡاَرۡضِ وَلَا فِى السَّمَآءِ ؕ ۝٥

اِنَّ	اللّٰهَ	لَا يَخۡفٰى	عَلَيۡهِ	شَىۡءٌ	فِى الۡاَرۡضِ	وَلَا	فِى	السَّمَآءِ
بیشکه!	الله	پټ نه دی	په ده باندی	هیڅ شی	په ځمکه کښی	او نه	په	آسمان کښی

بیشکه! الله پټ نه دی په ده باندی هیڅ شی په ځمکه او نه په آسمان کښی (دمخلوقاتو له ټولو احوالو)

هُوَ الَّذِىۡ يُصَوِّرُكُمۡ فِى الۡاَرۡحَامِ كَيۡفَ يَشَآءُ ؕ

هُوَ	الَّذِىۡ	يُصَوِّرُكُمۡ	فِى	الۡاَرۡحَامِ	كَيۡفَ يَشَآءُ
هغه الله	هغه (ذات) دی	چی جوړوی صورتونه ستاسی	په	رحمو کښی	هر ډول چی اراده وکړی

الله هغه (ذات) دی چی جوړوی صورتونه ستاسی په رحمو (دمیندو) کښی هر ډول (طریقه) چی اراده وکړی (دجوړولو ئی)

مُصَدِّقًا لِّمَا بَيۡنَ يَدَيۡهِ...

په دغه ایت کي الله جل جلاله دتوحید نقلي دلیل پیش کړی دی: تشریح یه داده چي پرکمه خبره دډیرو خلگو اتفاق وي او بیا خاص چي هغه دمختلفو ملکونو اوسیدونکي وي او په جلا جلا وختونو کي پیدا سوي وي او په مینځ کي یي په سوونو او په زرگونو کلونو فاصله وي او دیوه دخبري بل ته د رسیدو څه ذریعه هم نه وي په دغه مابین کي او سره ددي چي کم یورا پورته کیږي هم هغه یوه خبره کوي کمه چي هغه مخکي ویلي ده اوټول ددغه یوې خبري او یوې عقیدې پایبنده وي نو ضمیر دهغه خبري پر قبلولو مجبوروي چي هغه به مني مثلا د الله جل جلاله دوجود او دهغه دیووالي بیان په مخلوق کي تر ټولو مخکي حضرت آدم علیه السلام راوړی وو او دده په اولاد کي پرلپسې ددې خبري چلیدل خو څه لیري خبره نه وه لیکن دډیري زماني په تیریدو سره او دحضرت ادم علیه السلام په اولاد کي دهغو ټولو طریقو تر بدلیدووروسته بیا حضرت نوح علیه السلام راځي او دهغه شي دعوت ورکوي کم چي حضرت آدم علیه السلام خلگو ته دعوت ورکړی وواو بیا نورو انبیاء کرامو علیهم السلام الخ (معارف القرآن ج ١ پ٣ ص ٩١)

هُوَ الَّذِيْٓ اَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتٰبَ.. په دغه ايت کې د توحيد خلاف دځينو شبهاتو جواب دی: واقعه داده چې يو وار دنجران وطن څخه څه نصارا دنبي کريم په خدمت کې حاضر سول او دمذهب په باره کې يې خبرې شروع کړې حضور اکرم ﷺ دنصاراوو دتثليث (يعني ددرو خدايانو) دعقيدې رد ډير په تفصيل سره وکی او دالله ﷻ يووالی يې ثابت کړی حضور ﷺ پر خپله دعوی باندې دالله ﷻ صفتونه لکه هميشه ژوند، کامل قدرت، احاطه کوونکی علم، اوپيدا کولو قدرت، بيان کړل دالله ﷻ پر يووالي يې په دليل کې راوړه او داتولو نصاراوو، ومنل. چې توحيد ثابت سونو په دې سره دتثليث دعقيدې باطلوالی هم ثابت سو نو دي خلګودقرآن پر هغه الفاظو څه شکونه پيش کړل په کمو کې يې چې حضرت عيسی عليه السلام ته روح يا کلمة الله ويلي دي چې په دي الفاظو سره خو دحضرت عيسی عليه السلام په خدايي کې شريکوالی ثابتيږي الله ﷻ په دې ايت کې دا شبه ختمه کړه چې دا کلمې متشابهات دي ددې ظاهري معنی نه ده مراد. (معارف القرآن ج١پ٣ ص٩٣)

لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ ۝٦ هُوَ الَّذِيْٓ

لَآ	اِلٰهَ	اِلَّا هُوَ	الْعَزِيْزُ	الْحَكِيْمُ	هُوَ	الَّذِيْٓ
نسته	بل هيڅ لايق د عبادت	مګر هم دی دی	ډير غالب	ښه تدبير والا	الله	هغه (ذات) دی

نسته بل هيڅ لايق د عبادت مګر هم دی دی ډير غالب ښه تدبير والا. الله هغه (ذات) دی

اَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتٰبَ مِنْهُ اٰيٰتٌ مُّحْكَمٰتٌ هُنَّ اُمُّ

اَنْزَلَ	عَلَيْكَ	الْكِتٰبَ	مِنْهُ	اٰيٰتٌ	مُّحْكَمٰتٌ	هُنَّ	اُمُّ
چې نازل کړی دی	پر تا باندې	کتاب (قرآن)	چې ځنې له ده څخه	آياتونه	محکمات دی	دا (آيات)	اصل

چې نازل کړی (ليږلی) دی پر تا باندې کتاب (قرآن) چې ځنې له ده څخه آيات محکمات دي دا (محکم آيات) اصل

الْكِتٰبِ وَاُخَرُ مُتَشٰبِهٰتٌ ۭ فَاَمَّا الَّذِيْنَ فِيْ قُلُوْبِهِمْ

الْكِتٰبِ	وَاُخَرُ	مُتَشٰبِهٰتٌ	فَاَمَّا	الَّذِيْنَ	فِيْ	قُلُوْبِهِمْ
د کتاب دی	او نور (ځينی آيات)	متشابهات دی	نو هرڅه	هغه کسان چې	په	زړونو د دوی کښې

د کتاب دی او نور (ځينی آيات) متشابهات دی، نو هرڅه هغه کسان چې په زړونو د دوی کښې

زَيْغٌ فَيَتَّبِعُوْنَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاۗءَ الْفِتْنَةِ

زَيْغٌ	فَيَتَّبِعُوْنَ	مَا	تَشَابَهَ	مِنْهُ	ابْتِغَاۗءَ	الْفِتْنَةِ
کوږوالی دی	پس پيروی کوی د وی	دهغو	چې متشابه وی	له دی (قرآنه)	له پاره د طلب	د فتنې

کوږوالی دی پس پيروی کوی دوی دهغو (کلماتو) چې متشابه وی له دی (قرآنه) له پاره د طلب د فتنې (او ګمراهی)

وَابْتِغَاۗءَ تَاْوِيْلِهٖ ۚ وَمَا يَعْلَمُ تَاْوِيْلَهٗٓ اِلَّا اللّٰهُ ؔ

وَابْتِغَاۗءَ	تَاْوِيْلِهٖ	وَمَا	يَعْلَمُ	تَاْوِيْلَهٗٓ	اِلَّا	اللّٰهُ
او دپاره د طلب	د معنی د هغو	او حال دا چې	نه پوهيږی په	مطلب د هغه	مګر	الله

او دپاره د طلب د معنی د هغو حال دا چې نه پوهيږی په (حقيقی معنی او) مطلب د هغه مګر الله

وَالرّٰسِخُوْنَ فِي الْعِلْمِ يَقُوْلُوْنَ اٰمَنَّا بِهٖ ۙ كُلٌّ مِّنْ عِنْدِ

وَالرّٰسِخُوْنَ	فِي	الْعِلْمِ	يَقُوْلُوْنَ	اٰمَنَّا	بِهٖ	كُلٌّ	مِّنْ عِنْدِ
او هغه کسان چې پاخه دی	په	علم کښې	وائی دوی چې	ايمان راوړی دی موږ	په دی	دا ټول	له طرفه

او هغه کسان چې پاخه دی په علم کښې وائی دوی چې ايمان راوړی دی موږ په دی، دا ټول (محکم او متشابه) له طرفه

رَبِّنَا ۚ وَمَا يَذَّكَّرُ اِلَّآ اُولُوا الْاَلْبَابِ ۝۷ رَبَّنَا

رَبِّنَا	وَمَا يَذَّكَّرُ	اِلَّآ	اُولُوا	الْاَلْبَابِ	رَبَّنَا
درب زموږدی	او پند نه اخلی (په دی)	مګر (خوپند اخلی)	خاوندان	دعقلونو	ای ربه زموږ!

د رب زموږ دی او پند نه اخلی (په دی) مګر (خوپند اخلی) خاوندان د عقلونو . (وائی دغه راسخون) ای ربه زموږ!

لَا تُزِغْ قُلُوْبَنَا بَعْدَ اِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ

لَا تُزِغْ	قُلُوْبَنَا	بَعْدَ	اِذْ هَدَيْتَنَا	وَهَبْ	لَنَا	مِنْ
مه کږوه !	زړونه زموږ	وروسته له دی څخه	چی په سمه صافه لاره دی برابر کړی یو	او وبخښه	موږ ته	له

مه کږوه! زړونه زموږ وروسته له دی څخه چی په سمه صافه لاره دی برابر کړی یو او وبخښه (عنایت وکړه) موږ ته له

لَّدُنْكَ رَحْمَةً ۚ اِنَّكَ اَنْتَ الْوَهَّابُ ۝۸ رَبَّنَآ اِنَّكَ جَامِعُ

لَّدُنْكَ	رَحْمَةً	اِنَّكَ	اَنْتَ	الْوَهَّابُ	رَبَّنَآ	اِنَّكَ	جَامِعُ
نږده خپله	رحمت	بیشکه!	ته هم دا ته	ډیر بخښونکی ئی	ای ربه زموږ	بیشکه! ته	یو ځای کوونکی

نږده خپله رحمت بیشکه! ته هم دا ته ډیر بخښونکی ئی (دنعمت او رحمت) . ای ربه زموږ! بیشکه! ته یو ځای کوونکی

النَّاسِ لِيَوْمٍ لَّا رَيْبَ فِيْهِ ۗ اِنَّ اللّٰهَ

النَّاسِ	لِيَوْمٍ	لَّا رَيْبَ	فِيْهِ	اِنَّ	اللّٰهَ
د مخلوقاتو ئی دپاره د (حساب)	(دهغی) ورځی	چی نشته هیڅ شک شبهه	په (راتلو) دهغی کښی	بیشکه!	چی الله

د (ټولو) مخلوقاتو ئی دپاره د (حساب د هغی) ورځی چی نشته هیڅ شک شبهه په (راتلو) دهغی کښی، بیشکه! چی الله

لَا يُخْلِفُ الْمِيْعَادَ ۝۹ اِنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا لَنْ تُغْنِيَ عَنْهُمْ ع ۱ ۹ ۹

لَا يُخْلِفُ	الْمِيْعَادَ	اِنَّ	الَّذِيْنَ	كَفَرُوْا	لَنْ تُغْنِيَ	عَنْهُمْ
نه کوی مخالفت	له وعدی (خپلی) څخه	بیشکه!	هغه کسان	چی کافران سوی دی	له سره به دفعه نه کړی	له دوی څنی

نه کوی مخالفت له وعدی (خپلی) څخه. بیشکه! هغه کسان چی کافران سوی دی له سره به دفعه نه کړی له دوی څنی

اَمْوَالُهُمْ وَلَآ اَوْلَادُهُمْ مِّنَ اللّٰهِ شَيْـًٔا وَاُولٰٓئِكَ

اَمْوَالُهُمْ	وَلَآ	اَوْلَادُهُمْ	مِّنَ	اللّٰهِ	شَيْـًٔا	وَاُولٰٓئِكَ
مالونه د دوی	او نه	اولاد د دوی	له (عذابه د)	الله	هیڅ شی	او دا کسان

مالونه د دوی او نه اولاد د دوی له (عذابه د) الله نه هیڅ شی (نه لږ، نه ډیر، نه په دنیا او نه په عقبی کښی) . او دا کسان

رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوْبَنَا بَعْدَ اِذْ هَدَيْتَنَا . ددغه ایت څخه معلومیږي چي هدایت او ګمراهي دالله جل جلاله له طرفه څخه دي: الله جل جلاله چي چاته وغواړي هدایت ورکوي اوزړه یي دنیکی طرف ته مایله کوي او خپل بندګي ورته محبوبه ګرځوي اوچي چاته وغواړي چي ګمراه یي کړي نو دهغه زړه دنیکی دلاري څخه راګرځوي دغه رنګه په یوه حدیث شریف کښي راغلي دي چي نبي کریم ﷺ وفرمایل چي یو زړه داسي نسته چي د الله جل جلاله دګوتو څخه ددوه ګوتو په مینځ کي نه وي هغه چي تر څو وغواړي پر حق یي قایم ساتي او کله چي وغواړي دحق څخه یي ګرځوي هغه قادر مطلق ذات دی چي څه وغواړي هم هغه کوي په دې وجه دکمو خلګو سره چي پر دین دپاته کیدو فکر وي هغه همیشه دخپل خدای جل جلاله څخه داستقامت دعا کوي . نبي کریم ﷺ به همیشه دالله جل جلاله څخه داستقامت دعا غوښتله لکه په یوه حدیث شریف کي چي راځي (یا مقلب القلوب ثبت قلوبنا علی دینک) ای ددزړو اړوونکي ذاته زموږ زړونه پر خپل دین باندي قایم وساتي.
(معارف القرآن ج ۱ پ ۳ ص ۹۶)

هُمۡ وَقُوۡدُ النَّارِ ۙ⑩ كَدَاۡبِ اٰلِ فِرۡعَوۡنَ ۙ وَالَّذِيۡنَ

هُمۡ	وَقُوۡدُ	النَّارِ	كَدَاۡبِ	اٰلِ	فِرۡعَوۡنَ	وَالَّذِيۡنَ
هم دوی دی	پیلوزی	د اور د (دوزخ)	(حال د دوی) لکه حال	د تابعانو	د فرعون	او (لکه) دهغو کسانو

هم دوی دی خس او اور (د دوزخ). (حال د دوی داسی دی) لکه حال (عادت) د تابعانو د فرعون او (لکه) دهغو کسانو

مِنۡ قَبۡلِهِمۡ ؕ كَذَّبُوۡا بِاٰيٰتِنَا ۚ فَاَخَذَهُمُ اللّٰهُ

مِنۡ قَبۡلِهِمۡ	كَذَّبُوۡا	بِاٰيٰتِنَا	فَاَخَذَهُمُ	اللّٰهُ
چي پخوا له دوی څنې وو	چی نسبت د دروغو بهٔئی کاوه	آیتونو زموږ ته	پس ونیول دوی لره	الله

چی پخوا له دوی څنې وو ، (لکه عادیان ثمودیان) چی نسبت د د روغو بهٔئی کاوه آیتونو زموږ ته پس ونیول دوی لره الله

بِذُنُوۡبِهِمۡ ؕ وَاللّٰهُ شَدِيۡدُ الۡعِقَابِ ⑪ قُلۡ لِّلَّذِيۡنَ كَفَرُوۡا

بِذُنُوۡبِهِمۡ	وَاللّٰهُ	شَدِيۡدُ	الۡعِقَابِ	قُلۡ	لِّلَّذِيۡنَ	كَفَرُوۡا
په سبب د گناهونو د دوی	او الله	سخت دی	عذاب (د ده)	ووایه (محمده)	هغو کسانو ته	چی کافران سوی دی

په سبب د گناهونو د دوی، او الله سخت دی عذاب (د ده). ووایه (ای ! محمده) هغو کسانو ته چی کافران سوی دی

سَتُغۡلَبُوۡنَ وَتُحۡشَرُوۡنَ اِلٰى جَهَنَّمَ ؕ وَبِئۡسَ الۡمِهَادُ ⑫

سَتُغۡلَبُوۡنَ	وَ	تُحۡشَرُوۡنَ	اِلٰى	جَهَنَّمَ	وَبِئۡسَ	الۡمِهَادُ
ژر به مغلوب کړی سئ تاسی	او	جمع به کړی سئ تاسی	طرف	د دوزخ ته	او بد	ځای د هستوگنی دی

ژر به مغلوب کړی سئ تاسی او جمع به کړی سئ تاسی طرف د دوزخ ته ، او بد ځای د هستوگنی دی (دغه دوزخ)

قَدۡ كَانَ لَكُمۡ اٰيَةٌ فِىۡ فِئَتَيۡنِ الۡتَقَتَا ؕ فِئَةٌ تُقَاتِلُ

قَدۡ	كَانَ	لَكُمۡ	اٰيَةٌ	فِىۡ	فِئَتَيۡنِ	الۡتَقَتَا	فِئَةٌ	تُقَاتِلُ
په تحقیق سره	دی	تاسی ته	لوی عبرت	په هغو	دوو فرقو کښی	چی سره مخامخ سولی	یوه فرقه وه	چی جنگ ئی کاوه

په تحقیق سره دی تاسی ته لوی عبرت په هغو دوو فرقو کښی چی سره مخامخ سولی (په بدر کښی) یوه فرقه وه چی جنگ ئی کاوه

فِىۡ سَبِيۡلِ اللّٰهِ وَاُخۡرٰى كَافِرَةٌ يَّرَوۡنَهُمۡ مِّثۡلَيۡهِمۡ رَاۡىَ

فِىۡ	سَبِيۡلِ	اللّٰهِ	وَاُخۡرٰى	كَافِرَةٌ	يَّرَوۡنَهُمۡ	مِّثۡلَيۡهِمۡ	رَاۡىَ
په	لاره	د الله کښی	او بله فرقه وه	چی کافره وه	لیدل به دوی هغو لره	دوه چنده دهغو	په لیدلو

په لاره د الله کښی او بله فرقه وه چی کافره وه. لیدل به دوی هغوی لره دوه چنده دهغو په لیدلو

هُمۡ وَقُوۡدُ النَّارِ ⑩ كَدَاۡبِ اٰلِ فِرۡعَوۡنَ...

امام رازي رحمة الله علیه د محمد ابن اسحاق رحمة الله علیه د سیرت څخه نقل کوي: چي د نجران وطن هغه وفد مخ د مدینې منورې پرخواه راروان سو نو د دوی لوی پادري ابوحارثه ابن علقمه پر غاتري باندي سپور سو دده غاتري څه لچري وکړه او وتریدله دده دورور کرز (ابن علقمه) د خولې څخه زموږ د نبي کریم علیه السلام په باره کي یوه ښراه راووتله چي (تعس الابعد) چي هلاک دي وي دالیري دعزته څخه دده مقصد د ابعد څخه نبي کریم صلی الله علیه وسلم وو ابو حارثه په جواب کي ورته وویل چي (تعس امک) چي ستا مور دي مړه سي چي تا غوندي زوی يي زیږولی دی کرز په دې خبره باندي حیران پاته سو او دورور ددې ښرا سبب يه وپوښتی ابوحارثه ورور یي ورته وویل چي وروره موږ ښه پوهیږو چي دا محمد صلی الله علیه وسلم هم هغه نبي دی چي دهغه زیری زموږ په کتابونو کي راغلی دی کرز ورته وویل نو یه ولي نه منو؟ ابو حارثه ورته وویل که موږ پر محمد صلی الله علیه وسلم باندي ایمان راوړو نو دغه باچاهان چي دا زیات مالونه یي راکړي دي موږ ته دا به راڅخه واخلي دغه خبره کرز په زړه کي پټه ساتلې وه چي آخر دده دایمان سبب جوړه سو (تفسیرکابلي ج ١ ص ٢٥٢)

الْعَيْنِ ۭ وَاللّٰهُ يُؤَيِّدُ بِنَصْرِهٖ مَنْ يَّشَاۗءُ ۭ اِنَّ فِيْ

الْعَيْنِ	وَاللّٰهُ	يُؤَيِّدُ	بِنَصْرِهٖ	مَنْ يَّشَاۗءُ	اِنَّ	فِيْ
د سترگو سره	او الله	قوت ورکوی	په نصرت مرسته خپله سره	هر چاته چي اراده وکړي	بیشکه!	په

د سترگو سره ، او الله قوت ورکوی په نصرت مرسته خپله سره هر چاته چي اراده وکړي (دنصرت)، بیشکه! په

ذٰلِكَ لَعِبْرَةً لِّاُولِي الْاَبْصَارِ ۝۱۳ زُيِّنَ لِلنَّاسِ حُبُّ

ذٰلِكَ	لَعِبْرَةً	لِّاُولِي	الْاَبْصَارِ	زُيِّنَ	لِلنَّاسِ	حُبُّ
دی کښي	خامخا عبرت دی	له پاره د خاوندانو	د بصیرت	ښائسته کړی سوی دی	خلکو ته	محبت (مینه)

دی کښي خامخا عبرت (پند) دی له پاره د خاوندانو د بصیرت. ښائسته کړی سوی دی خلکو ته محبت (مینه)

الشَّهَوٰتِ مِنَ النِّسَاۗءِ وَالْبَنِيْنَ وَالْقَنَاطِيْرِ الْمُقَنْطَرَةِ

الشَّهَوٰتِ	مِنَ النِّسَاۗءِ	وَالْبَنِيْنَ	وَالْقَنَاطِيْرِ	الْمُقَنْطَرَةِ
مرغوبو خوندورو شیانو	چي ښځي دی	او ځامن دی	او ډیر مالونه	چي راټول کړی سوی دی

د مرغوبو خوندورو شیانو چي ښځي دی ، او ځامن دی او ډیر مالونه چي راټول کړی سوی دی

مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ

مِنَ	الذَّهَبِ	وَالْفِضَّةِ	وَالْخَيْلِ	الْمُسَوَّمَةِ
له	سرو زرو څخه	او سپینو زرو څخه	او آسونو څخه چي	نښان داره کړی سوی دی

له سرو زرو څخه او سپینو زرو څخه او آسونو څخه چي نښان داره (یاښائسته) کړی سوی دی .

وَالْاَنْعَامِ وَالْحَرْثِ ۭ ذٰلِكَ مَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ۚ

وَالْاَنْعَامِ	وَالْحَرْثِ	ذٰلِكَ	مَتَاعُ	الْحَيٰوةِ	الدُّنْيَا
او نور چارپایان دی	او کښت دی	دغه	فائده اخیستل	د ژوندون	د دنیا دی

او نور چارپایان دی (لکه اوښ، غوئی، پسه) او کښت دی، دغه (شیږ واړه شهوتونه) فائده اخیستل د ژوندون ددنیا دی

وَاللّٰهُ عِنْدَهٗ حُسْنُ الْمَاٰبِ ۝۱۴ قُلْ اَؤُنَبِّئُكُمْ بِخَيْرٍ

وَاللّٰهُ	عِنْدَهٗ	حُسْنُ	الْمَاٰبِ	قُلْ	اَؤُنَبِّئُكُمْ	بِخَيْرٍ
او (خاص) الله	سته په نزد د ده	ښه ځای	دورتللو	وو ایه (محمده)	آیا خبر درکړم تاسی ته	په بهتره

او (خاص) الله سته په نزد د ده ښه ځای د ورتللو (چي جنت دی). وو ایه (ای محمده دوی ته) آیا خبر درکړم تاسی ته په بهتر

زُيِّنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوٰتِ
ددنیا محبت خو فطري
دی خوپه دې کي ډوبیدل
هلاکت دی: په حدیث
شریف کي ارشاددی (حبّ
الدنیاراس کل خطیئة)
یعني ددنیا محبت دهرې
بدی سر دی دایت په
اول کي ددنیا دڅو
خوندوروشیانونومان
اخیستل سوي دي او دا
ښوول سوي ده چي دخلگو
په نظرو کي داشیان او
ددوی محبت ښایسته جوړ
سوی دی په دې وجه ډیر
خلگ یي په دې ظاهري
رونق او ښایست باندي
خطاء کیږي اوآخرت
هیروي دکمو شیانو نومان
چي دلته اخیستل سوي
دي داشیان په عام طور
سره دانسان دخواهشاتود
میني مرکزونه دي چي تر
ټولو اول په کښي ښځه او
بیا اولاد بیان سوی دی
ځکه انسان چي په دنیا کي
دڅومره شیانو دحاصلولو
په فکر کي پروت وي ددې
ټولواصلي سبب دښځي
یا داولاد محبت وي او
ددې ضرورت وي تر دې
وروسته دسرو اوسپینو
زرو حیوانانواو فصلونو
ذکر دی چي دابیا په دوهم
نمبر کي دانسان دخواهش
مرکزونه دي او په دې کي
هم په زرگونو حکمتونه
دي چي ددې شیانو محبت
طبعا دانسان په زړه کي
اچول سوی دی.
(معرف القرآن ج ۱پ۳ ص ۱۰۰)

مِّنۡ ذٰلِكُمۡ ؕ لِلَّذِيۡنَ اتَّقَوۡا عِنۡدَ رَبِّهِمۡ جَنّٰتٌ

مِّنۡ	ذٰلِكُمۡ	لِلَّذِيۡنَ	اتَّقَوۡا	عِنۡدَ	رَبِّهِمۡ	جَنّٰتٌ
له	دغو شخه	له پاره دهغو کسانو	چې متقیان دی	په نزد	د رب د دوی	جنتونه

له دغو (شیړو اړو دنیوی خوندونو) شخه؟ (سته) له پاره دهغو کسانو چې متقیان دی په نزد درب د دوی جنتونه

تَجۡرِىۡ مِنۡ تَحۡتِهَا الۡاَنۡهٰرُ خٰلِدِيۡنَ فِيۡهَا وَاَزۡوَاجٌ

تَجۡرِىۡ	مِنۡ	تَحۡتِهَا	الۡاَنۡهٰرُ	خٰلِدِيۡنَ	فِيۡهَا	وَاَزۡوَاجٌ
چې بهیږی	له	لاندی دهغو	ویالی	چې تل به وی	په دی (جنتونو کښی)	او ښځی به وی

چې بهیږی لاندی له (ماڼیو او ونو د) هغوی ویالی چې تل به وی (دوی) په دی (جنتونو کښی) او ښځی به وی

مُّطَهَّرَةٌ وَّرِضۡوَانٌ مِّنَ اللّٰهِ ؕ وَاللّٰهُ بَصِيۡرٌۢ بِالۡعِبَادِ ۞ ۱۵

مُّطَهَّرَةٌ	وَّرِضۡوَانٌ	مِّنَ	اللّٰهِ	وَاللّٰهُ	بَصِيۡرٌۢ	بِالۡعِبَادِ
پاکی	او رضامندی	له جانبه	دالله	او الله	ښه لیدونکی دی	د بندګانو

پاکی، او رضا مندی (لویه به وی له کریمه رب د دوی ته) له جانبه د الله، او الله ښه لیدونکی دی د بندګانو

اَلَّذِيۡنَ يَقُوۡلُوۡنَ رَبَّنَآ اِنَّنَآ اٰمَنَّا فَاغۡفِرۡ لَنَا

اَلَّذِيۡنَ	يَقُوۡلُوۡنَ	رَبَّنَآ	اِنَّنَآ	اٰمَنَّا	فَاغۡفِرۡ لَنَا
هغه (متقیان)	چې وائی	ای ربه زموږ	موږ	ایمان راوړی دی	نو مغفرت وکړه موږ ته

هغه (متقیان) چې وائی ای ! ربه زموږ موږ ایمان راوړی دی (په ټولو مؤمن به شیانو) نو مغفرت وکړه موږ ته

ذُنُوۡبَنَا وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ۞ ۱۶ اَلصّٰبِرِيۡنَ وَالصّٰدِقِيۡنَ

ذُنُوۡبَنَا	وَقِنَا	عَذَابَ	النَّارِ	اَلصّٰبِرِيۡنَ	وَالصّٰدِقِيۡنَ
د ګناهونو زموږ	او وساته موږ	له عذابه	د اور (دوزخ)	(هسی متقیان چې) صبر کوونکی دی	او صادقان دی

د ګناهونو زموږ او وساته موږ له عذابه د اور (دوزخ) . (هسی متقیان چې) صبر کوونکی دی او صادقان دی

وَالۡقٰنِتِيۡنَ وَالۡمُنۡفِقِيۡنَ وَالۡمُسۡتَغۡفِرِيۡنَ بِالۡاَسۡحَارِ ۞ ۱۷

وَالۡقٰنِتِيۡنَ	وَالۡمُنۡفِقِيۡنَ	وَالۡمُسۡتَغۡفِرِيۡنَ	بِالۡاَسۡحَارِ
او په ځای راوړونکی دی د حکم (دالله)	او خیرات کوونکی دی په رضا د (الله)	او مغفرت غوښتونکی دی	په آخر د شپو کښی

او په ځای راوړونکی دی د حکم (د الله) او خیرات کوونکی دی په رضا د (الله) او مغفرت غوښتونکی دی په آخر د شپو کښی

لِلَّذِيۡنَ اتَّقَوۡا عِنۡدَ رَبِّهِمۡ

په دې ایت کې نبي کریم ﷺ ته خطاب دی: چې دې خلګو ته چې ددنیا په فاني او ناقصو نعمتو کې مست سوي دي وفرمایه چې زه تاسي ته تر دې ډېر ښه نعمتونو پته درکوم چې دالله جل جلاله سره دي او دهغه څخه د بیریدونکو او فرمان برداره بندګانو لپاره دي هغه نعمتونه شنه باغونه دي او دالله جل جلاله رضامندي او خوشحالي ده په تیر ایت کې ددنیا دشیړو لو یو نعمتونو شمیر کړی دی چې خلګ ددوی په محبت کې مست دي یعني ښځي، اولاد ،دسرو، او سپینو ،کوټې او ښه آسونه، حیوانان ،او فصلونه ددې په مقابل کې یې داخرت په نعمتونوکي په ظاهره ددروشیانو بیان وکی اول دجنت دشنو باغو دوهم دپاکو صافو ښځو دریم دخدای جل جلاله رضا مندي په باقي شیانو کې یې داولاد ذکر ځکه ونه کی چې په دنیا کې خو انسان داولاد محبت په دې وجه کوي چې داولاده څخه وده ته په خپلو کارونو کې کومک رسیږي او په دوی سره دده نوم ژوندی پاته کیږي پسله مرګه او په اخرت کې نه دچا دکومک ضرورت سته او نه هم هلته فنا کیدل سته.

(معارف القرآن ج ۱ پ ۳ ص ۱۰۳)

نصف

اَنَّهٗ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ وَالْمَلٰٓئِكَةُ دایت شهدالله

فضیلتونه: داده دشهادت ایت یو خاص شان لري دتفسیرشریف امام بغوي رحمة الله علیه نقل کړي دي چي دیهودو دوه لوی عالمان دشام څخه مديني طيبې ته راغلل دمدينې کلی چي يي وليدی نودیوبل سره يي په خبرو کي وويل چي داکلی خو داسي دی لکه په تورات کي چي يي پيش گويي سوی ده چي په دې کي به دآخري زمانې نبي اوسيږي تر دې وروسته دوی ته يو چاوويل چي دلته يو بزرگ دی چي خلگ ورته نبي وايي دوی دنبي کريم ﷺ په خدمت کي حاضر سول پر د ﷺ چي يي کله نظر ولگيدی هغه ټول صفتونه يي مخ ته راغله چي دوی په تورات کي ليدلي وه دنبي کريم ﷺ په باره کي. چي حاضر سوه نو يه عرض وکی چي تاسي محمد ﷺ ياست نو حضور ﷺ ورته وفرمايل هو زه احمد ﷺ او محمد ؑ يم بيا يي وويل موږ ستا څخه يوه پوښتنه کوو که دي صحيح جواب راکي ايمان راوړو پوښتنه يي داسي وکړه چي دالله جل جلاله په کتاب کي تر ټولو لوی شهادت کم يو دی نو په جواب کي دغه ايت نازل سو او دوی مسلمانان سول. (معارف القرآن باختصار يسيرج ١ پ٣ ص ١٠٧)

شَهِدَ اللّٰهُ اَنَّهٗ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۙ وَالْمَلٰٓئِكَةُ وَاُولُوا الْعِلْمِ

شَهِدَ	اللّٰهُ	اَنَّهٗ	لَآ	اِلٰهَ	اِلَّا هُوَ	وَالْمَلٰٓئِكَةُ	وَاُولُوا الْعِلْمِ
شاهدی اداکړی ده	الله	په دی شان چی	نسته مستحق	دعبدت	مگر هم دی دی	او ملائیکو	او خاوندانو د علم

شاهدی اداء کړی ده الله په دی شان چی نسته مستحق د عبادت مگر هم د ی دی او ملائیکو او خاوندانو د علم

قَآئِمًا بِالْقِسْطِ ؕ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ ﴿١٨﴾ اِنَّ

قَآئِمًا	بِالْقِسْطِ	لَآ اِلٰهَ	اِلَّا هُوَ	الْعَزِيْزُ	الْحَكِيْمُ	اِنَّ
په دی حال کښی چی ثابت دی	په عدل سره	نسته هیڅ مستحق دعبادت	مگر هم دی دی	ښه غالب	ښه حکمت والا	بیشکه!

په دی حال کښی چی ثابت دی په عدل سره، نسته هیڅ مستحق د عبادت مگر هم دی دی ښه غالب ښه حکمت والا . بیشکه!

الدِّيْنَ عِنْدَ اللّٰهِ الْاِسْلَامُ ۗ وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِيْنَ اُوْتُوا

الدِّيْنَ	عِنْدَ	اللّٰهِ	الْاِسْلَامُ	وَمَا اخْتَلَفَ	الَّذِيْنَ	اُوْتُوا
دین	په نزد	دالله	د اسلام دی	او اختلاف نه دی کړی	هغو کسانو	چی ورکړی سوی دی دوی ته

دین په نزد د الله دین د اسلام (یعنی محمدی شریعت) دی ، او اختلاف نه دی کړی هغو کسانو چی ورکړی سوی دی دوی ته

الْكِتٰبَ اِلَّا مِنْۢ بَعْدِ مَا جَآءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا

الْكِتٰبَ	اِلَّا	مِنْۢ بَعْدِ	مَا	جَآءَهُمُ	الْعِلْمُ	بَغْيًا
کتاب	مگر	وروسته له	هغه	چی راغی د وی ته	علم	په سبب د ضد چی وو

کتاب (یهودیان او نصرانیان دی) مگر وروسته له هغه چی راغی دوی ته علم په سبب دضد ، حسد ، کینی چی وو

بَيْنَهُمْ ؕ وَمَنْ يَّكْفُرْ بِاٰيٰتِ اللّٰهِ فَاِنَّ اللّٰهَ سَرِيْعُ الْحِسَابِ ﴿١٩﴾

بَيْنَهُمْ	وَمَنْ	يَّكْفُرْ	بِاٰيٰتِ	اللّٰهِ	فَاِنَّ	اللّٰهَ	سَرِيْعُ	الْحِسَابِ
په مینځ د دوی کښی	او هر څوک چی	کافر کیږی	په آیتونو	دالله	پس بیشکه!	الله	ډیر ژر	حساب والا دی

په مینځ د دوی کښی، او هر څوک چی کافر کیږی (انکار کوی) په آیتونو د الله پس بیشکه! الله ډیر ژر حساب والا دی

فَاِنْ حَآجُّوْكَ فَقُلْ اَسْلَمْتُ وَجْهِيَ لِلّٰهِ

فَاِنْ	حَآجُّوْكَ	فَقُلْ	اَسْلَمْتُ	وَجْهِيَ	لِلّٰهِ
پس که	بیا جگړه کوی دا (کافران) له تاسره	پس ووایه (دوی ته)	ما تابع کړی دی	مخ خپل	الله ته

پس که بیا جگړه کوی دا (کافران) له تاسره ، پس ووایه (محمده) دوی ته ماتابع کړی دی مخ خپل (ځان خپل احکامو د) الله ته

وَمَنِ اتَّبَعَنِ ؕ وَقُلْ لِّلَّذِيْنَ اُوْتُوا الْكِتٰبَ وَالْاُمِّيّٖنَ

وَمَنِ	اتَّبَعَنِ	وَقُلْ	لِّلَّذِيْنَ	اُوْتُوا	الْكِتٰبَ	وَالْاُمِّيّٖنَ
او هر هغه چې	متابعت كوي زما	او ووايه (محمده!)	هغو كسانو ته	چې وركړى سوى دى دوى ته	كتاب	او ناپوهانو ته

او هر هغه چې متابعت كوي زما او ووايه (اى محمده!) هغو كسانو ته چې وركړى سوى دى دوى ته كتاب او ناپوهانو ته

ءَاَسْلَمْتُمْ ؕ فَاِنْ اَسْلَمُوْا فَقَدِ اهْتَدَوْا ۚ وَاِنْ تَوَلَّوْا

ءَاَسْلَمْتُمْ	فَاِنْ	اَسْلَمُوْا	فَقَدِ	اهْتَدَوْا	وَاِنْ	تَوَلَّوْا
آيا اسلام راوړئ تاسي؟	پس كه	اسلام راوړى دوى	پس په تحقيق	چې پيدا كړله دوى سمه صافه لاره	او كه	وګرځيدل دوى

آيا اسلام راوړئ تاسي؟ پس كه اسلام راوړ دوى پس په تحقيق چې ومونده دوى سمه صافه لاره او كه وګرځيدل دوى (له اسلامه)

ع ۱۰ فَاِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلٰغُ ؕ وَاللّٰهُ بَصِيْرٌۢ بِالْعِبَادِ ؏ ۲۰ اِنَّ

فَاِنَّمَا	عَلَيْكَ	الْبَلٰغُ	وَاللّٰهُ	بَصِيْرٌۢ	بِالْعِبَادِ	اِنَّ
پس بيشكه!	هم دا خبره ده	چې پرتا تش تبليغ دى	او الله	ښه ليدونكى دى	د بندګانو	بيشكه!

پس بيشكه! هم دا خبره ده چې پرتا تش تبليغ (دهدايت) دى، او الله ښه ليدونكى دى د بندګانو . بيشكه!

الَّذِيْنَ يَكْفُرُوْنَ بِاٰيٰتِ اللّٰهِ وَيَقْتُلُوْنَ النَّبِيّٖنَ بِغَيْرِ حَقٍّ ۙ

الَّذِيْنَ	يَكْفُرُوْنَ	بِاٰيٰتِ	اللّٰهِ	وَيَقْتُلُوْنَ	النَّبِيّٖنَ	بِغَيْرِ حَقٍّ
هغه كسان چې	كافران كيږي	پر آياتونو	د الله باندى	او وژني دوى	انبياء	په ناحقه سره

هغه كسان چې كافران كيږي پر آياتونو (احكامو) د الله باندى او وژنى دوى انبياء په ناحقه سره (پخپل اعتقاد كښى هم)

وَّيَقْتُلُوْنَ الَّذِيْنَ يَاْمُرُوْنَ بِالْقِسْطِ مِنَ النَّاسِ ۙ

وَّيَقْتُلُوْنَ	الَّذِيْنَ	يَاْمُرُوْنَ	بِالْقِسْطِ	مِنَ	النَّاسِ
او وژني	هغه كسان	چې حكم كوى هغوى	په عدل (انصاف) سره	له	خلكو څخه

او وژنى هغه كسان چې حكم كوى هغوى په عدل (او انصاف) سره له خلكو څخه

فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ اَلِيْمٍ ؀ ۲۱ اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ

فَبَشِّرْهُمْ	بِعَذَابٍ	اَلِيْمٍ	اُولٰٓئِكَ	الَّذِيْنَ
پس زيرى وكړه دوى ته	په عذاب	دردناك سره	دا هم	هغه كسان دى

پس زيرى وكړه دوى ته په عذاب دردناك سره. دا هم غه كسان دى

اِنَّ الَّذِيْنَ يَكْفُرُوْنَ بِاٰيٰتِ اللّٰهِ.. دسورت په شروع كي دخبري زيات مخ دنصاراوو طرف ته وو: بيا په لوړ ايت كي په (الذين اوتوا الكتاب) سره يهود او نصار دواړه شامل وه اوس په دې اياتونو كي ديهودو دځينو خاصو حالاتو بيان دى . په تفسير روح المعاني كي په روايت دابن ابي حاتم ددې ايت په تفسير كي په خپله دنبي كريم ﷺ څخه روايت دى چي بني اسرائيلو دروځلو ينبت ۴۳ نبيان په يو وخت كي قتل كړه ددوى دنصيحت لپاره يو سل او درواويا ۱۷۳ بزرګان پورته سوه په دغه ورځ يي دهغو هم كارورو كى او په شهادت يي ورسول (بيان القرآن) الله ﷻ فرمايي بيشكه كم خلګ چي كفر كوي دالله ﷻ داياتونو سره لكه يهود چي انجيل او قرآن نه مني او په شهادت رسوي پيغمبران او حال دا چي دغه قتلول ددوى په نزد هم ناحقه دي او قتلوي داسي خلګ چي په افعالو او اخلاقو كي داعتدال تعليم وركوي نو داسي خلګو ته خبر واوروه ديوه دردناكي سزا او دا هغه خلګ دي چي دذكر سوو كارونو په سبب سره ددوى ټول نيک عملونه عبث سوه په دنيا كي او په اخرت كي به هم كومكيان نه لري.
(معارف القرآن ج ۱ پ ۳ ص ۱۱۲)

حَبِطَتْ اَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ ۫ وَمَا لَهُمْ

حَبِطَتْ	اَعْمَالُهُمْ	فِي	الدُّنْيَا	وَالْاٰخِرَةِ	وَمَا	لَهُمْ
چي باطل سوي دي	(نیک) عملونه د دوی	په	دنیا کښې	او (هم) په اخرت کښې	او نشته	دوی ته

چي باطل (ضائع) سوي دي (نیک) عملونه دوی په دنیا کښې او (هم) په آخرت کښې او نشته دوی ته

مِّنْ نّٰصِرِيْنَ ﴿٢٢﴾ اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِيْنَ اُوْتُوْا نَصِيْبًا مِّنَ الْكِتٰبِ

مِّنْ	نّٰصِرِيْنَ	اَلَمْ تَرَ	اِلَى الَّذِيْنَ	اُوْتُوْا	نَصِيْبًا	مِّنَ	الْكِتٰبِ
هیڅ	مدد ګاران	آیا نه ګوری ته	هغو کسانو ته	چي ورکړی سوی وه دوی ته	څه برخه	له	کتابو څخه

هیڅ مدد ګاران (دعذاب په دفعه) آیا نه ګوری ته هغو کسانو ته چي ورکړی سوی وه دوی ته څه برخه له کتابه (توریت) څخه.

يُدْعَوْنَ اِلٰى كِتٰبِ اللّٰهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ

يُدْعَوْنَ	اِلٰى	كِتٰبِ	اللّٰهِ	لِيَحْكُمَ	بَيْنَهُمْ	ثُمَّ
حال دا چي وبالهسی دوی	طرف	د کتاب	د الله ته	له پاره د دی چي حکم وکړي	په مینځ د دوی کښې	بیا

حال دا چي وبالهسی دوی طرف د کتاب د الله ته له پاره د دی چي حکم وکړي (دا کتاب) په مینځ د دوی کښې بیا

يَتَوَلّٰى فَرِيْقٌ مِّنْهُمْ وَهُمْ مُّعْرِضُوْنَ ﴿٢٣﴾ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ

يَتَوَلّٰى	فَرِيْقٌ	مِّنْهُمْ	وَهُمْ	مُّعْرِضُوْنَ	ذٰلِكَ	بِاَنَّهُمْ
مخ ګرځوی	یوه ډله	له دوی څخه	حال دا چي دوی	تل څنګ کوونکی دی	دغه	په سبب د دی دی چي بیشکه! دوی

مخ ګرځوی یوه ډله له دوی څخه حال دا چي دوی تل څنګ کوونکی دی . دغه (ګرځیدل د دوی) په سبب د دی دی چي بیشکه! دوی

قَالُوْا لَنْ تَمَسَّنَا النَّارُ اِلَّآ اَيَّامًا مَّعْدُوْدٰتٍ ۪

قَالُوْا	لَنْ تَمَسَّنَا	النَّارُ	اِلَّآ	اَيَّامًا	مَّعْدُوْدٰتٍ
وائی	له سره به و نه رسیږی موږ ته	اور (د دوزخ)	مګر	یو څو ورځی	شمیرلی سوی

(یهودان) وائی له سره به و نه رسیږی موږ ته اور (د دوزخ) مګر یو څو ورځی شمیرلی سوی (لږی)

وَغَرَّهُمْ فِيْ دِيْنِهِمْ مَّا كَانُوْا يَفْتَرُوْنَ ﴿٢٤﴾

وَغَرَّهُمْ	فِيْ	دِيْنِهِمْ	مَّا	كَانُوْا	يَفْتَرُوْنَ
او غره کړی دی دوی	په	دین خپل کښې	هغه شی	چي وو دوی	چي دروغ به ئی جوړول

او غره کړي (تیر ایستلی) دی دوی په دین خپل کښې هغه شی چي وو دوی چي دروغ به ئی جوړول (په دین کښې).

اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّــذِيْنَ اُوْتُوْا نَصِيْبًا... دا یـاتونو لنـډ

تفسیر: الله ﷻ فرمايي اي محمّد ﷺ ایا تا داسي خلګ ونه لیدل چاته چي داسماني کتاب یعني دتورات یوه حصه پوره ورکول سویده چي که دوی هدایت طلب کولای نو دغه ورته کافي وو او دغه د الله ﷻ دکتاب طرف ته دوی په دې غرض سره رابلل کیږي چي هغه ددوی په مینځ کي دمذهبي اختلاف فیصله وکي بیاهم په دوی کي ځیني خلګ مخ اړوي بې مخي کوي او دا بې مخي په دې سبب سره چي دغه خلګ داسي وايي او دا ددوی عقیده ده چي موږ ته به یوازي دګوتو په شمیر لږ ورځي ددوږخ اور ور سیږي بیا به وبخښل سو او حال دا چي دوی غولولي دي ددوی جوړو کړو خبرو اوامیدونو هغه داسي چي دوی دا خبره کوي چي موږ دانبیاوو اولاده یو او په دي خانداني بزرګی سره به موږ خلاص سو اوددې په نتیجه کي دوی دالله ﷻ دکتاب څخه بې پرواهي شروع کړه نو ددغه حال اوکار او وینادکفرپه سبب به ددوی څنګه بد حال وي دقیامت په ورځ ؟ (اعاذنا الله من حالهم ومآلهم)

(معارف القرآن ج ۱ پ ۳ ص ۱۱۲)

فَكَيْفَ إِذَا جَمَعْنٰهُمْ لِيَوْمٍ لَّا رَيْبَ فِيْهِ ۣ

فَكَيْفَ	إِذَا	جَمَعْنٰهُمْ	لِيَوْمٍ	لَّا رَيْبَ	فِيْهِ
نو څه حال به وی	هغه وخت	کله چې یو ځای کړو موږ دوی	له پاره د ورځې چې	نشته هیڅ شک	په (راتلو د) هغې کښې

نو څه حال به وی هغه وخت کله چې یو ځای کړو موږ دوی له پاره د ورځې چې نشته هیڅ شک په (راتلو د) هغې کښې

وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُوْنَ ﴿٢٥﴾ قُلِ

وَوُفِّيَتْ	كُلُّ	نَفْسٍ	مَّا	كَسَبَتْ	وَهُمْ	لَا يُظْلَمُوْنَ	قُلِ
او پوره به ورکړه سی	هر	نفس ته (جزا)	د هغه عمل	چې کړی ئی وی	حال دا چې په دوی به	ظلم ونه کړی سی	وو ایه (محمده!)

او پوره به ورکړه سی هر نفس ته جزا د هغه عمل چې کړی ئی وی، حال دا چې په دوی به ظلم ونه کړی سی. وو ایه (محمده!)

اللّٰهُمَّ مٰلِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَآءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ

اللّٰهُمَّ	مٰلِكَ	الْمُلْكِ	تُؤْتِي	الْمُلْكَ	مَنْ تَشَآءُ	وَتَنْزِعُ	الْمُلْكَ
یا الله	(ای) مالکه	د سلطنت	ورکوی ته	سلطنت	هر هغه چا ته چې اراده وکړې	او بیرته اخلې	سلطنت

یا الله (ای) مالکه د سلطنت ورکوی ته سلطنت هر هغه چا ته چې اراده وکړې (یا الله ورکولو ئې) او بیرته اخلې سلطنت

مِمَّنْ تَشَآءُ وَتُعِزُّ مَنْ تَشَآءُ وَتُذِلُّ

مِمَّنْ تَشَآءُ	وَتُعِزُّ	مَنْ تَشَآءُ	وَتُذِلُّ
له هر هغه چا څخه چې اراده وکړې	او عزت ورکوی	هر هغه چاته چې اراده وکړې	او خوار ذلیل کوی

له هر هغه چا څخه چې اراده وکړې (د بیرته اخیستو ئې) او عزت ورکوی هر هغه چاته چې اراده وکړې، او خوار ذلیل کوی

مَنْ تَشَآءُ ۭ بِيَدِكَ الْخَيْرُ ۭ إِنَّكَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ﴿٢٦﴾

مَنْ تَشَآءُ	بِيَدِكَ	الْخَيْرُ	إِنَّكَ	عَلٰى	كُلِّ	شَيْءٍ	قَدِيْرٌ
هر هغه څوک چې اراده وکړې	په لاس ستا	خیر دی	بیشکه! ته	پر	هر	شی باندی	ښه قادر ئې

هر هغه څوک چې اراده وکړې (ذلت ئې) په لاس (د قدرت) ستا (هر راز) خیر دی، بیشکه! ته پر هر شی باندی ښه قادر ئې.

تُوْلِجُ الَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَتُوْلِجُ النَّهَارَ فِي الَّيْلِ ۡ وَتُخْرِجُ

تُوْلِجُ	الَّيْلَ	فِي	النَّهَارِ	وَتُوْلِجُ	النَّهَارَ	فِي الَّيْلِ	وَتُخْرِجُ
ننه باسی	شپه	په	ورځ کښې	او ننه باسی	ورځ	په شپه کښې	وباسی

ننه باسی (ته یا الله) شپه په ورځ کښې او ننه باسی (ته یا الله) ورځ په شپه کښې وباسی (ته یا الله!)

قُلِ اللّٰهُمَّ مٰلِكَ الْمُلْكِ

دبدر او احد په غزاګانو کې دمکې مشرکینو پرله پسې ماتې وخوړې: او دمسلمانانو خلاف په هر کوشش کې ناکامه سول او ددې سره سره مسلمانانو پرله پسې ترقي کوله اوورځ په ورځ اسلام خپریدی دغه خبرې قریش دمکې او نور ټول غیر مسلمانان په یوې پریشانی او حیرانی کې اچولي وه چې په دې باندې دوی ده خپل هر څه قربانولو ته تیاروه چې ددې نتیجه دیو عام سازش په صورت کې داسې ښکاره سوه چې دعربو مشرکین اوټول یهود او نصارا مسلمانانو ته یوه ډله سوه او ټول یوځای سوه پر مدینې منورې باندې دیووار حملې کولو او دیو فیصله کوونکي جنګ قصدیه وکی او ددوی دا بې پناه لښکر اسلام اومسلمانان ددنیا څخه دورکولو په اراده پر مدینه راوختی دې ته په قرآن کریم کې غزوه احزاب او دتاریخ په اصطلاح کې ورته غزوه خندق وایې څکه چې په دې کې نبي کریم ﷺ داصحابو ﷺ په مشوره سره ددښمن په لاره کې دمدینې منورې څخه بهر دیو خندق کیندلو اراده کړې وه چې خندق دې وکښل سي.

(معارف القرآن ج۱ پ۳ ص ۱۱۴)

الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَتُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ ۫

الْحَيَّ	مِنَ	الْمَيِّتِ	وَتُخْرِجُ	الْمَيِّتَ	مِنَ	الْحَيِّ
ژوندی	له	مړی څخه	وباسی	مړی	له	ژوندی څخه

ژوندی له مړی څخه(لکه حیوان له نطفی څخه)، وباسی (ته یا الله!) مړی له ژوندی څخه (لکه نطفه له حیوان، هګۍ له مرغه)

وَتَرْزُقُ مَنْ تَشَآءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٢٧﴾ لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُوْنَ

وَتَرْزُقُ	مَنْ تَشَآءُ	بِغَيْرِ	حِسَابٍ	لَا يَتَّخِذِ	الْمُؤْمِنُوْنَ
او روزی ورکوی	هر هغه چاته چی اراده وفرمائی	بی	حسابه	نه دی نیسی	مؤمنان

او روزی ورکوی (ته یا الله) هر هغه چاته چی اراده وفرمائی بی حسابه (دروزی ورکولو ئی ډیره زیاته). نه دی نیسی مؤمنان

الْكٰفِرِيْنَ اَوْلِيَآءَ مِنْ دُوْنِ الْمُؤْمِنِيْنَ ۚ وَمَنْ يَّفْعَلْ

الْكٰفِرِيْنَ	اَوْلِيَآءَ	مِنْ دُوْنِ	الْمُؤْمِنِيْنَ	وَمَنْ	يَّفْعَلْ
کافران	دوستان	بی له	مؤمنانو	او هر څوک چی	وکړی

کافران دوستان بی له مؤمنانو (مؤمنان دی یو له بله سره دوستی وکړی) او هر څوک چی وکړی (کار یعنی دوستی له کفارو سره)

ذٰلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللّٰهِ فِيْ شَيْءٍ اِلَّآ اَنْ تَتَّقُوْا مِنْهُمْ

ذٰلِكَ	فَلَيْسَ	مِنَ	اللّٰهِ	فِيْ شَيْءٍ	اِلَّآ	اَنْ	تَتَّقُوْا	مِنْهُمْ
دا (کار)	نو نه دی	له	الله سره	په هیڅ شی کښی	مګر	که	ځان ساتئ تاسی	له دوی څخه

دا نو نه دی (د ده تعلق) له (دین د الله) الله سره په هیڅ شی کښی مګر که ځان ساتئ تاسی له دوی څخه

تُقٰىةً ۭ وَيُحَذِّرُكُمُ اللّٰهُ نَفْسَهٗ ۭ وَاِلَى اللّٰهِ الْمَصِيْرُ ﴿٢٨﴾

تُقٰىةً	وَيُحَذِّرُكُمُ	اللّٰهُ	نَفْسَهٗ	وَاِلَى	اللّٰهِ	الْمَصِيْرُ
په ځان ساتنه سره	او بیروی تاسی	الله له	نفس خپل څخه	او (خاص) طرف	د الله ته دی	ورتله

په ځان ساتنه سره، او بیروی تاسی الله له (عذابه د) نفس خپل څخه، او (خاص) طرف د الله ته دی ورتله (ستاسی او دټولو)

قُلْ اِنْ تُخْفُوْا مَا فِيْ صُدُوْرِكُمْ اَوْ تُبْدُوْهُ يَعْلَمْهُ

قُلْ	اِنْ	تُخْفُوْا	مَا فِيْ	صُدُوْرِكُمْ	اَوْ تُبْدُوْهُ	يَعْلَمْهُ
ووایه (ای! محمده)	که	پټ کړئ تاسی	هغه شی	چی په سینو ستاسی کښی دی	یا ښکاره کړئ تاسی هغه	معلوم دی هغه

ووایه (محمده!) که پټ کړئ تاسی هغه شی چی په سینو (زړونو) ستاسی کښی دی یا ښکاره کړئ تاسی هغه معلوم دی هغه

لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُوْنَ الْكٰفِرِيْنَ اَوْلِيَآءَ.. **دکفارو سره دمسلمانانو تعلقات څنګه په کاردي؟:** خبره داده چي ددوو سړو یا دوو جماعتونو دیو بل سره دتعلقاتو مختلفي درجې وي دتعلق یوه درجه دزړه خپلولي ده یا دزړه مینه او محبت دی داسي تعلق یوازي دمومنانو سره خاص دی دغیر مومن سره دمومن دا تعلق په هیڅ حال کي هم قطعا جایز نه دی دوهمه درجه د مواسات (غم خوردګي) ده چي معنی یي ده همدردي او خیرخواهي او نفع رسول دا بغیر دحربي کافرانو څخه چي د مسلمانانو سره یي جنګ وي دهغو سره نه درواه دباقي ټولو غیرمسلمو سره جایز ده دسورت ممتحنه په اتم ایت کي ددې تفصیل موجود دی هلته دي وکتل سي په هغه کي الله ﷻ فرمايي (چي الله تاسي نه منع کوي دهغوی څخه چي جنګ نه کوي ستاسي سره په دین کي او نه یاست دوی ایستلي تاسي ستاسي دکورونو څخه چي ددوی سره احسان اودانصاف سلوک وکړی) دریمه او څلورمه درجه یي هم سته چي دځای دکمي په خاطر یي نه سو ذکر کولای رجوع وکړی معارف القرآن ته.
(معارف القرآن ج ١ پ ٣ ص ١٢٠)

قُلْ اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّوْنَ اللهَ فَاتَّبِعُوْنِيْ... محبت یو پټ شی دی: دچا سره دچا محبت سته او که نسته کم دی که زیات دی ددې هیڅ پیمانه بغیر ددي څخه نسته چې ده حالاتو او معاملو څخه اندازه واخیستل سي او کمي نښانې او علامې چې دي په هغه سره دی پیژندل کیږي. داخلګ کم چې دالله ﷻ سره دمحبت دعوی کوونکي او دمینې ارزومند وه الله ﷻ دوی ته په دې ایتونو کي دخپل محبت اندازه وښووله یعني که په دنیا کي نن یو سړی دخپل حقیقي مالک دمحبت دعوی کوونکی وي نو ددکره (ښه) او کوټه (خراب) به دمحمد ﷺ په تابعداری سره معلومیږي کم سړی چې څومره په خپله دعوی کي رښتینی وي دومره به دی دنبي کریم ﷺ په تابعداری کښي زیات اهتمام کوونکی وي او دهغه راوړې رڼا به دخپلي لاري شمع جوړوي او څومره چې په خپله دعوی کي کمزوری وي دومره به دهغه په تابعداری کي سست او کمزوری لیدل کیږي الله ﷻ دي موږ او تاسي ته دنبي کریم ﷺ دسنت طریقو کامله اتباع رانصیب کړي.

(معارف القرآن ج۱ پ۳ ص ۱۲۵)

ع ۳

اللهُ ۚ وَيَعْلَمُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ ۗ وَاللهُ

اللهُ	وَيَعْلَمُ	مَا	فِي	السَّمٰوٰتِ	وَمَا	فِي	الْاَرْضِ	وَاللهُ
(هم) پاک الله ته	او معلوم دی	هغه شیان	په	آسمانونو کښې دی	او هغه شیان چې	په	مځکه کښې دی	نو الله

(هم) پاک الله ته، او معلوم دی (الله ته ټول) هغه شیان چې په آسمانونو کښې دی او هغه شیونه چې په مځکه کښې دی نو الله

عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ﴿٢٩﴾ يَوْمَ تَجِدُ كُلُّ نَفْسٍ

عَلٰى	كُلِّ	شَيْءٍ	قَدِيْرٌ	يَوْمَ	تَجِدُ	كُلُّ	نَفْسٍ
پر	هر	شی باندی (چې اراده وکړی)	ښه قادر دی	(او ییریږئ له) هغې ورځې چې	پیدا به کړی	هر	نفس (پکښې)

پر هر شی باندی (چې اراده) وکړی ښه قادر دی. (او ییریږئ له) هغې ورځې چې مومی به هر نفس (پکښې)

مَّا عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ مُّحْضَرًا ۚۛ وَّمَا عَمِلَتْ مِنْ سُوْٓءٍ ۚۛ تَوَدُّ

مَّا عَمِلَتْ	مِنْ	خَيْرٍ	مُّحْضَرًا	وَمَا	عَمِلَتْ	مِنْ سُوْٓءٍ	تَوَدُّ
هر هغه څه چې کړی وی	له	خیره	حاضر کړی سوی	او هر هغه څه چې	کړی وی ده	له بدی څخه	آرزو به کوی دا (نفس) د دی

هر هغه څه چې کړی وی له خیره حاضر کړی سوی او هر هغه څه چې کړی وی ده له بدی څخه آرزو به کوی دا (نفس) د دی

لَوْ اَنَّ بَيْنَهَا وَبَيْنَهٗٓ اَمَدًا بَعِيْدًا ۗ وَيُحَذِّرُكُمُ اللهُ

لَوْ	اَنَّ	بَيْنَهَا	وَبَيْنَهٗٓ	اَمَدًا	بَعِيْدًا	وَيُحَذِّرُكُمُ	اللهُ
کاشکی چې	بیشکه!	په مینځ د دی	او په مینځ د دغه	کښې مسافه وی	لرې	او ییروی تاسی	الله له (عذابه د)

چې کاشکی په مینځ د دی (نفس کښې) او په مینځ د دغه (بد عمل) کښې مسافه وی لرې، او ییروی تاسی الله له (عذابه د)

نَفْسَهٗ ۗ وَاللهُ رَءُوْفٌ ۢ بِالْعِبَادِ ﴿٣٠﴾ قُلْ اِنْ كُنْتُمْ

نَفْسَهٗ	وَاللهُ	رَءُوْفٌ	بِالْعِبَادِ	قُلْ	اِنْ	كُنْتُمْ
نفس خپل څخه	او الله	ډیر مهربان دی	پر بندګانو (خپلو)	وو ایه (ای! محمده!)	که چیری	یئ تاسی

نفس خپل څخه او الله ډیر مهربان دی پر بندګانو (خپلو). وو ایه (ای! محمده دوی ته) که چیری یئ تاسی

تُحِبُّوْنَ اللهَ فَاتَّبِعُوْنِيْ يُحْبِبْكُمُ اللهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ

تُحِبُّوْنَ	اللهَ	فَاتَّبِعُوْنِيْ	يُحْبِبْكُمُ	اللهُ	وَ	يَغْفِرْ لَكُمْ
چې محبت کوئ	له الله سره	پس متابعت وکړئ زما	چې محبت به وکړی	الله له تاسی سره	او	مغفرت به وکړی تاسی ته

چې محبت کوئ له الله سره پس متابعت وکړئ زما چې محبت به وکړی الله له تاسی سره او مغفرت به وکړی تاسی ته

ذُنُوْبَكُمْ ۭ وَاللّٰهُ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿۳۱﴾ قُلْ اَطِيْعُوا اللّٰهَ

ذُنُوْبَكُمْ	وَاللّٰهُ	غَفُوْرٌ	رَّحِيْمٌ	قُلْ	اَطِيْعُوا	اللّٰهَ
گناهونه دتاسي	او الله	مغفرت كونكى دى	ډير رحم والا دى	ووايه (محمده!)	چي اطاعت كوئ تاسي	د الله

گناهونه د تاسي، او الله مغفرت كونكى دى (دخطياتو) ډير رحم والا. ووايه (اى محمده) چي اطاعت كوئ تاسي د الله

وَالرَّسُوْلَ ۚ فَاِنْ تَوَلَّوْا فَاِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ الْكٰفِرِيْنَ ﴿۳۲﴾

وَالرَّسُوْلَ	فَاِنْ	تَوَلَّوْا	فَاِنَّ	اللّٰهَ	لَا يُحِبُّ	الْكٰفِرِيْنَ
او د رسول	پس كه	وگرځيدل دوى	پس بيشكه!	الله	دوستي نه كوى	له كافرانو سره

او د رسول (دالله چي محمد دى) پس كه وگرځيدل دوى (له اطاعت څخه) پس بيشكه! الله دوستي نه كوى له كافرانو سره

اِنَّ اللّٰهَ اصْطَفٰٓى اٰدَمَ وَنُوْحًا وَّاٰلَ اِبْرٰهِيْمَ وَاٰلَ عِمْرٰنَ

اِنَّ	اللّٰهَ	اصْطَفٰٓى	اٰدَمَ	وَنُوْحًا	وَّاٰلَ اِبْرٰهِيْمَ	وَاٰلَ عِمْرٰنَ
بيشكه!	الله	غوره كړې دى	آدم	او نوح	او اولاده د ابراهيم	او اولاده د عمران

بيشكه! چي الله غوره كړي دى آدم او نوح او اولاده د ابراهيم (او ابراهيم) او اولاده د عمران (اوعمران)

عَلَى الْعٰلَمِيْنَ ﴿۳۳﴾ ذُرِّيَّةً بَعْضُهَا مِنْۢ بَعْضٍ ۭ وَاللّٰهُ

عَلَى	الْعٰلَمِيْنَ	ذُرِّيَّةً	بَعْضُهَا	مِنْ	بَعْضٍ	وَاللّٰهُ
پر	ټولو خلكو	حال دا چي اولاده ؤ	ځيني د دوى	له	ځينو نورو څخه	او الله

پر ټولو خلكو (دزماني خپلي په رسالت سره) حال دا چي اولاده ؤ ځيني د دوى له ځينو نورو څخه، او الله

سَمِيْعٌ عَلِيْمٌ ﴿۳۴﴾ اِذْ قَالَتِ امْرَاَتُ عِمْرٰنَ رَبِّ اِنِّىْ

سَمِيْعٌ	عَلِيْمٌ	اِذْ	قَالَتِ	امْرَاَتُ	عِمْرٰنَ	رَبِّ	اِنِّىْ
ښه اوريدونكى دى	ښه عالم	هغه وخت چي	وويل (حنى)	ښځى	د عمران	چي اى ربه زما	بيشكه ما

ښه اوريدونكى دى ښه عالم. (ياد كړه محمده!) هغه وخت چي وويل (حنى) ښځى دعمران چي اى ربه زما بيشكه ما

نَذَرْتُ لَكَ مَا فِىْ بَطْنِىْ مُحَرَّرًا فَتَقَبَّلْ مِنِّىْ

نَذَرْتُ	لَكَ	مَا فِىْ	بَطْنِىْ	مُحَرَّرًا	فَتَقَبَّلْ	مِنِّىْ
نذر كړى مى دى	تا ته	هغه چي په	نس زما كښي دى	حال دا چي هغه به آزاد وى	پس قبوله كړه ته	(اى ربه) له ما څخه

نذر كړى مى دى تا ته هغه شي چي په گيډه زما كښي دى، حال دا چي هغه به آزاد وى پس قبوله كړه ته (اى ربه) له ما څخه

اِنَّ اللّٰهَ اصْطَفٰٓى اٰدَمَ وَنُوْحًا

دتيرو پيغمبرانو ذكر لپاره دتسلى دنبي كريم ﷺ

كمو خلكو چي دنبي كريم ﷺ دفرمانبرداري څخه په دې وجه منع كوله چي ددوى دده په رسالت او نبوت كي شك وو ددوى دهدايت لپاره په دې ايتونو كي مثالونه دتيرو پيغمبرانو بيان سوه چي داشكونه ورباندي ليري سي ددې تيرو پيغمبرانو په ذكر كي دحضرت آدم عليه السلام دحضرت نوح عليه السلام آل ابراهيم عليه السلام او آل عمران ذكر په لنډه توگه سره وسوتر دې وروسته په اصل كي ذكر دحضرت عيسى عليه السلام كول دي تر دې مخكي دهغه دانا او دمور هم په تفصيل سره ذكروسو خو دحضرت عيسى عليه السلام په ذكر كي تفصيل زيات سوى دى چي ددې بيان به په مسئله دژوند دعيسى عليه السلام كي راسي لنډه داده چي دامت محمديه په اخره زمانه كي دحضرت مسيح عليه السلام سره كار كول دي او دهغه راكښته كيدل دي داسمانه څخه په دې وجه دهغه دپيژندلو او نښانو بيانولو اهتمام په قرآن كريم كښي تر نورو ټولو انبياوو زيات سوى دى او دغه ذكر دانبياوو دنبي كريم ﷺ دتسلى لپاره دى.

(معارف القرآن ج۱پ۳ ص ۱۲۵)

اِنَّكَ اَنْتَ السَّمِيْعُ الْعَلِيْمُ ﴿٣٥﴾ فَلَمَّا وَضَعَتْهَا قَالَتْ رَبِّ

اِنَّكَ	اَنْتَ	السَّمِيْعُ	الْعَلِيْمُ	فَلَمَّا	وَضَعَتْهَا	قَالَتْ	رَبِّ
بیشکه ته چې ئې	هم دا ته ئې	ښه اوریدونکی	ښه عالم	پس کله چې	وئې زیږاوه هغه	نو وویل	چې ای ربه زما

بیشکه ته چې ئې هم دا ته ئې ښه اوریدونکی ښه عالم. پس کله چې وئې زیږاوه هغه (نذر) نو وویل (حنی) چې ای ربه زما

اِنِّیْ وَضَعْتُهَآ اُنْثٰی ؕ وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا وَضَعَتْ ؕ

اِنِّیْ	وَضَعْتُهَآ	اُنْثٰی ؕ	وَاللّٰهُ	اَعْلَمُ	بِمَا	وَضَعَتْ
بیشکه! زه چې یم	ومې زیږاوه هغه	حال دا چې ښځه ده	او الله	ښه پوه دی	په هغه شی	چې زیږولی ؤ دی

بیشکه! زه چې یم ومې زیږاوه هغه (نذر) حال دا چې ښځه (جینۍ) ده، او الله ښه پوه دی په هغه شی چې زیږولی ؤ دی

وَلَيْسَ الذَّكَرُ كَالْاُنْثٰی ۚ وَاِنِّیْ سَمَّيْتُهَا مَرْيَمَ وَاِنِّیْٓ

وَلَيْسَ	الذَّكَرُ	كَالْاُنْثٰی ۚ	وَاِنِّیْ	سَمَّيْتُهَا	مَرْيَمَ	وَاِنِّیْٓ
او نه دی	نارینه	په شان د دی ښځی	او بیشکه! ما	نوم کیښود د دی	مریمه	او بیشکه زه

او نه دی نارینه په شان د دی ښځی (جینۍ)، او بیشکه! ما نوم کیښود د دی مریمه او بیشکه زه

اُعِيْذُهَا بِكَ وَذُرِّيَّتَهَا مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ ﴿٣٦﴾

اُعِيْذُهَا	بِكَ	وَذُرِّيَّتَهَا	مِنَ	الشَّيْطٰنِ	الرَّجِيْمِ
پناه ورکوم دی ته	په تا پورې	او اولاد د دی	له	شیطان	مردود (رټلی سوی) شخه

پناه ورکوم دی ته په تا پورې او اولاد د دی (مریمی ته) له شیطان مردود (رټلی سوی) شخه.

فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُوْلٍ حَسَنٍ وَّاَنْۢبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا ۙ

فَتَقَبَّلَهَا	رَبُّهَا	بِقَبُوْلٍ	حَسَنٍ	وَّاَنْۢبَتَهَا	نَبَاتًا	حَسَنًا
پس قبوله کړه دا (مریمه)	رب د دی	په قبلولو	ښو سره	او زرغونه ئې کړه هغه	په زرغونولو	ښو سره

پس قبوله کړه دا (مریمه) رب د دی (د نارینه په ځای) په قبلولو ښو سره او زرغونه (لویه) ئې کړه په زرغونولو (لویولو) ښو سره

وَّكَفَّلَهَا زَكَرِيَّا ۚ كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ ۙ

وَّكَفَّلَهَا	زَكَرِيَّا	كُلَّمَا	دَخَلَ	عَلَيْهَا	زَكَرِيَّا	الْمِحْرَابَ
او (الله) کفیل وګرځاوه دی لره	زکریا	هر کله به چې	ننوت	دی ته	زکریا	په محراب کښې

او (الله) کفیل وګرځاوه دی لره زکریا علیه السلام هر کله به چې ننوت دی ته زکریا په محراب (په عبادت خانه) کښې

فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُوْلٍ حَسَنٍ. **د تیرو پیغمبرانو په شریعت کې یوه خاص طریقه د عبادت دا هم وه:** چې په خپل اولاد کې به یې یو کوچنی د الله جل جلاله لپاره خاص کړی چې د ده څخه به د دنیا څه خدمت نه اخلي د حضرت مریمې بي بي مور هم د دې قاعدې مطابق د خپل حمل متعلق دا منته ومنل چې دا به خاص د بیت المقدس خدمت کوي او د هغه لپاره به یه ساتم د دنیا په څه کار کې به یه نه لګوم لیکن کله چې د حمل څخه انجلۍ پیدا سوه نو په دې خیال سره یې افسوس وکړی چې انجلۍ خو دا کار نسي کولای لیکن الله جل جلاله د دې د اخلاص د برکته هم هغه انجلۍ قبوله کړه او دا یې د دنیا تر ټولو ښځو یو لوړ شان والا کړه. د دې شخه دا خبره هم معلومه سوه چې مور ته د کوچني د تعلیم او تربیت یو قسم ولایت (تصرف) حاصل دی ځکه چې که مور ته پر کوچني ولایت حاصل نه وای نو د حضرت مریې بي بي نذر به الله جل جلاله نه منی د غه شان دا هم ثابته سوه چې مور ته دا حق هم حاصل دی چې د خپل کوچني نوم په خپله مقرر او کښیږدي (احکام القرآن للجصّاص) (معارف القرآن ج ۱ پ ۳ ص ۱۲۷)

وَجَدَ عِنۡدَهَا رِزۡقًا ۚ قَالَ يٰمَرۡيَمُ اَنّٰى لَكِ هٰذَا ؕ

وَجَدَ	عِنۡدَهَا	رِزۡقًا	قَالَ	يٰمَرۡيَمُ	اَنّٰى	لَكِ	هٰذَا
نو پیدا به ئی کړه	له دی (مریمی) سره	څه روزی	وویل (زکریا)	ای مریمی	له کومه (راغلی) ده	تاته	دا روزی؟

نو موند له به ئی له دی (مریمی) سره څه روزی، وویل (زکریا) ای مریمی له کومه (راغلی) ده تا ته دا روزی؟

قَالَتۡ هُوَ مِنۡ عِنۡدِ اللّٰهِ ؕ اِنَّ اللّٰهَ يَرۡزُقُ مَنۡ يَّشَآءُ

قَالَتۡ	هُوَ	مِنۡ	عِنۡدِ	اللّٰهِ	اِنَّ	اللّٰهَ	يَرۡزُقُ	مَنۡ يَّشَآءُ
وویل (مریمی)	چی دا (روزی)	له	طرفه د	الله ده	بیشکه! چی	الله	روزی ورکوی	هغه چاته چی اراده وفرمائی

وویل (مریمی) چی دا (روزی) له طرفه د الله ده بیشکه چی الله روزی ورکوی هغه چاته چی اراده وفرمائی

بِغَيۡرِ حِسَابٍ ﴿۳۷﴾ هُنَالِكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهٗ ۚ قَالَ رَبِّ

بِغَيۡرِ	حِسَابٍ	هُنَالِكَ	دَعَا	زَكَرِيَّا	رَبَّهٗ	قَالَ	رَبِّ
بی	حسابه	په دغه ځای کښی	دعا وکړه	زکریا	له ربه خپله	وویل	ای ربه

بی حسابه. په دغه ځای (یا وخت) کښی دعا (غوښتنه) وکړه زکریا له ربه خپله، وویل (زکریا) ای ربه

هَبۡ لِىۡ مِنۡ لَّدُنۡكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً ۚ اِنَّكَ سَمِيۡعُ الدُّعَآءِ ﴿۳۸﴾

هَبۡ	لِىۡ	مِنۡ	لَّدُنۡكَ	ذُرِّيَّةً	طَيِّبَةً	اِنَّكَ	سَمِيۡعُ	الدُّعَآءِ
راوبخښه!	ماته	له	نزده خپله	اولاده	ښه پاکیزه	بیشکه! ته	ښه اوریدونکی	د دعائی

راوبخښه! (راکړه) ماته له نزده خپله اولاد ښه پاکیزه! بیشکه! ته ښه اوریدونکی (قبلوونکی) د دعائی.

فَنَادَتۡهُ الۡمَلٰٓئِكَةُ وَهُوَ قَآئِمٌ يُّصَلِّىۡ فِى الۡمِحۡرَابِ ۙ

فَنَادَتۡهُ	الۡمَلٰٓئِكَةُ	وَهُوَ	قَآئِمٌ	يُّصَلِّىۡ	فِى	الۡمِحۡرَابِ
نو ورناری کړی ده ته	ملائیکو	حال دا چی دی	ولاړ و	لمونځ ئی کاوه	په	محراب کښی

نو ورناری کړی ده ته (زکریا ته) ملائیکو (جبرئیل) حال دا چی دی ولاړ و لمونځ ئی کاوه په محراب (عبادت خانه) کښی چی

اَنَّ اللّٰهَ يُبَشِّرُكَ بِيَحۡيٰى مُصَدِّقًاۢ بِكَلِمَةٍ مِّنَ اللّٰهِ

اَنَّ	اللّٰهَ	يُبَشِّرُكَ	بِيَحۡيٰى	مُصَدِّقًاۢ	بِكَلِمَةٍ	مِّنَ	اللّٰهِ
چی بیشکه!	الله	زیری کوی په تا	د یحیی	حال دا چی تصدیق کوونکی به وی	په یوه کلمه سره	چی له (طرفه د)	الله ده

بیشکه! الله زیری کوی په تا د یحیی (ستا زوی به وی)، حال دا چی تصدیق کوونکی به وی په یوه کلمه سره چی له (طرفه د) الله ده

هُنَالِكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهٗ

دحضرت زکریا علیه السلام تردې وخته پورې اولاد نه وو: او زمانه يي د سپين ږیرتوب راغلې وه چي عادتا په دې وخت کي اولاد نه سي پيدا کيدای که څه هم د الله جل جلاله پر قدرت باندې ددوی پوره عقيده وه چي هغه ذات په دې زوروالي کي هم اولاد ورکولای سي ليکن ده د الله جل جلاله دداسي عادت په ډاګه ننداره نه وه کړې چي هغه بې موقعې او بې موسمه شيان ورکوي په دې وجه دده څخه د اولاد لپاره ددعاکولو جرات نه ووسوی (يعني زړه يي نه وو) ليکن په دې وخت کي چي کله ده وليده چي الله جل جلاله حضرت مريمي ته بې موسمه ميوې ورکړې نو اوس دی هم په سوال کولو باندې زړه ورسوچي کم قادر مطلق ذات بې موسمه ميوې ورکولای سي هغه ذات بې موقعې اولاد هم ورکولای سي او داسي دعا يي وکړه (اى ربه زما ماته دخپل طرفه څخه پاکيزه اولادراکړې بيشکه ته ډير ښه اوريدونکى ذات يي او ددې څخه دا هم معلومه سوه چي د نيک اولاد دعا د پيغمبرانو او نيکانو سنت دی. (معرف القرآن ج ١ پ٣ ص ١٢٨)

وَسَيِّدًا وَّحَصُوْرًا وَّنَبِيًّا مِّنَ الصّٰلِحِيْنَ ﴿٣٩﴾ قَالَ رَبِّ

وَسَيِّدًا	وَّحَصُوْرًا	وَّنَبِيًّا	مِّنَ	الصّٰلِحِيْنَ	قَالَ	رَبِّ
حال دا چي سردار به وی	او ډیر منع راوړونکی به وی	او نبی به وی	له	صالحانو څخه	وویل (زکریا)	ای ربه زما

حال دا چي سردار به وی (دخپل قوم په علم) او ډیر منع راوړونکی به وی او نبی به وی له صالحانو څخه. وویل ای ربه زما

اَنّٰى يَكُوْنُ لِيْ غُلٰمٌ وَّقَدْ بَلَغَنِيَ الْكِبَرُ وَامْرَاَتِيْ

اَنّٰى	يَكُوْنُ	لِيْ	غُلٰمٌ	وَّقَدْ	بَلَغَنِيَ	الْكِبَرُ	وَامْرَاَتِيْ
څنګه به	پیدا کیږی	ما لره	هلک	حا دا چي په تحقیق	رسیدلی دی ما ته	زوړوالی	او ښځه می (هم)

څنګه به پیدا کیږی ما لره هلک؟ حال دا چي په تحقیق رسیدلی دی ما ته زوړوالی او ښځه می (هم)

عَاقِرٌ ۚ قَالَ كَذٰلِكَ اللّٰهُ يَفْعَلُ مَا يَشَآءُ ﴿٤٠﴾ قَالَ رَبِّ

عَاقِرٌ	قَالَ	كَذٰلِكَ	اللّٰهُ	يَفْعَلُ	مَا يَشَآءُ	قَالَ	رَبِّ
شنډه ده	وویل (جبرئیل)	همداسی	الله	کوی	هغه کار چي اراده وفرمائی	وویل (زکریا)	ای ربه زما

شنډه ده، وویل (جبرئیل) همداسی الله کوی هغه کار چي اراده وفرمائی (دکولو ئی) . وویل (زکریا) ای ربه زما

اجْعَلْ لِّيْٓ اٰيَةً ۚ قَالَ اٰيَتُكَ اَلَّا تُكَلِّمَ النَّاسَ ثَلٰثَةَ

اجْعَلْ	لِّيْٓ	اٰيَةً	قَالَ	اٰيَتُكَ	اَلَّا	تُكَلِّمَ	النَّاسَ	ثَلٰثَةَ
وګرځوه	ما لره	څه علامه	نو وویل (جبرئیل)	علامه ستا	دا ده چي	خبری به نه کوی ته	له خلکو سره	دری

وګرځوه ما لره څه علامه نو وویل (جبرئیل) علامه ستا دا ده چي خبری به نه کوی ته له خلکو سره دری

اَيَّامٍ اِلَّا رَمْزًا ۚ وَاذْكُرْ رَّبَّكَ كَثِيْرًا وَّسَبِّحْ بِالْعَشِيِّ

اَيَّامٍ	اِلَّا	رَمْزًا	وَاذْكُرْ	رَّبَّكَ	كَثِيْرًا	وَّسَبِّحْ	بِالْعَشِيِّ
ورځی	مګر	په اشاره سره	او یادوه	رب خپل	ډیر	او تسبیح وایه	په آخر د ورځی کښی

ورځی (او شپی) مګر په اشاره سره، او یادوه رب خپل ډیر (له پاره دشکر) او تسبیح وایه (لمونځ کوه!) په آخر د ورځی کښی

وَالْاِبْكَارِ ﴿٤١﴾ وَاِذْ قَالَتِ الْمَلٰٓئِكَةُ يٰمَرْيَمُ اِنَّ اللّٰهَ

وَالْاِبْكَارِ	وَاِذْ	قَالَتِ	الْمَلٰٓئِكَةُ	يٰمَرْيَمُ	اِنَّ	اللّٰهَ
او په اول د ورځی کښی	او هغه وخت	چي وویل	ملائیکو	ای مریمی !	بیشکه! چي	الله

او په اول د ورځی کښی. او (یاد کړه ای محمده!) هغه وخت چي وویل ملائیکو (یعني جبرئیل) ای مریمی! بیشکه! چي الله

وَسَيِّدًا وَّحَصُوْرًا.. یعني دی به دکلمة الله (عیسی علیه السلام) تصدیق کوي:
عیسی علیه السلام ته کلمة الله په دې وجه سره وایي چي دی محض دالله جل جلاله په حکم سره دعادت څخه خلاف بې له واسطې دپلار څخه پیدا سوی دی (حصوراً) دحضرت یحیی علیه السلام دا دریم صفت بیان سوی دی چي دی به دخپل نفس دخوندونو څخه ډیر بندوونکی وي اود خوندونو څخه په ځان ساتلو کې د مباحو او رواوو خواهشاتو څخه ځان ساتل هم داخل دي مثلا ښه خوراک ښه جامه او نکاح او نور کول ددې وصف دصفت پر موقع باندي دبیانولو څخه په ظاهره داسي معلومیږي چي دا ښه طریقه ده او حال دادی چي په احادیثو کي دنکاح ښه والی ثابت دی نو ددې تحقیق دادی چي دکم سړي حالت دحضرت یحي علیه السلام په شان وي چي پر ده دآخرت فکر دومره غالبه وي چي ددې غلبې په وجه نه د ښځي ضرورت محسوس کوي او نه ورته داهل او عیال دحقونو داداء کولو فرصت وي نو دداسي سړي لپاره بیا نکاح نه کول ښه ده او په احادیثو کي داسي قید سته چي دنکاح قدرت به لري اودخاوندوالي حقونه به اداء کولی سي:
(معرف القرآن ج١ پ٣ ص ١٣٠)

ع ١۴

اِذْ يُلْقُوْنَ اَقْلَامَهُمْ اَيُّهُمْ

دهسكي او قرعه كشي

مسئله: په شريعت محمّدي كي داحنافو پرمذهب دهسكي حكم دادى چي دكمو حقونو اسباب په شريعت كي معلوم اومتعين وي په هغه كي هسكه كول نا جايز دي او په خمار كي داخل دي مثلا يو مشترك شى دى چي دټولو حقونه پكښي برابردي او پر هغه هسكه كوي چي دچا هسكه وخته هغه به يي واخلي او نور به ورځخه محرومه سي ياديو كوچني په نسب كي اختلاف وي نو چي دچا دنامه هسكه وخيژي هغه به يي واخلي او هغه به يي پلار ګڼل كيږي البتّه دغه صورت رواه دى مثلاً شريك كور دى زيد او عمر يي تقسيموي نو هسكه دي پر دې وكي چي كه دچا هسكه وخته هغه به مشرقي حصه اخلي او دچادا چي پاته سوه هغه به مغربي حصه اخلي دا ځكه جايزده چي بغير دهسكي ځخه هم كه دواړه شريكان متفق سي نو داسي كيداى سي او دقاضي په فيصله هم داسي كيداى سي يا داسي ووايه چي كم ځاى دټولو شريكانو حقونه برابر وي هلته يو طرف ديوه سړي لپاره په هسكه متعين كول جايز دي.
(معارف القرآن ج ١ پ٣ ص ١٣٣)

اصْطَفٰىكِ وَطَهَّرَكِ وَاصْطَفٰىكِ عَلٰى نِسَآءِ

اصْطَفٰىكِ	وَ	طَهَّرَكِ	وَ	اصْطَفٰىكِ	عَلٰى	نِسَآءِ
غوره كړې ئى ته	او	پاكه كړې ئى ته	او	غوره كړې ئى ته	پر	ګردو ښځو

غوره كړې ئى ته (په كرامت او عبادت) او پاكه كړې ئى ته (له بدو ځخه) او غوره كړې ئى ته پر ګردو (ټول) ښځو

الْعٰلَمِيْنَ ۝٤٢ يٰمَرْيَمُ اقْنُتِيْ لِرَبِّكِ وَاسْجُدِيْ وَارْكَعِيْ

الْعٰلَمِيْنَ	يٰمَرْيَمُ	اقْنُتِيْ	لِرَبِّكِ	وَاسْجُدِيْ	وَارْكَعِيْ
د مخلوقاتو	اى مريمى	فرمانبرداره سه	له پاره د رب خپل	او سجده كوه!	او ركوع كوه!

د عالميانو . اى مريمى فرمان برداره سه! (ولاړه سه! بندګى كوه!) له پاره د رب خپل! او سجده كوه! او ركوع كوه!

مَعَ الرّٰكِعِيْنَ ۝٤٣ ذٰلِكَ مِنْ اَنْۢبَآءِ الْغَيْبِ نُوْحِيْهِ

مَعَ الرّٰكِعِيْنَ	ذٰلِكَ	مِنْ	اَنْۢبَآءِ	الْغَيْبِ	نُوْحِيْهِ
له نورو ركوع كوونكو سره	دا (ذكر سوى قصى)	له	اخبارونو	د غيبو ځخه دى	چي موږئى په وحى سره درلېږو هغه

له نورو ركوع كوونكو سره . دا (ذكر سوى قصى) له اخبارونو د غيبو ځخه دى چي موږئى په وحى سره درلېږو

اِلَيْكَ ؕ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ اِذْ يُلْقُوْنَ اَقْلَامَهُمْ

اِلَيْكَ	وَمَا	كُنْتَ	لَدَيْهِمْ	اِذْ	يُلْقُوْنَ	اَقْلَامَهُمْ
تا ته (محمده!)	او نه	وې ته (محمده! حاضر)	په نزد د دوى	كله چي	دوى غورځول	قلمونه خپل

تاته (اى محمده!) او نه وى ته (اى محمده! حاضر) په نزد د دوى كله چي دوى غورځول قلمونه خپل (په اوبو كښى)

اَيُّهُمْ يَكْفُلُ مَرْيَمَ ۠ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ اِذْ

اَيُّهُمْ	يَكْفُلُ	مَرْيَمَ	وَمَا	كُنْتَ	لَدَيْهِمْ	اِذْ
چي كوم يو له دوى ځينى	تربيه وكړى	د مريمى	او نه	وى ته	په نزد د دوى	كله چي

(چي په دى قرعى سره معلوم كړى) چي كوم يو له دوى ځينى تربيه وكړى د مريمى او نه وى ته په نزد د دوى كله چي

يَخْتَصِمُوْنَ ۝٤٤ اِذْ قَالَتِ الْمَلٰٓئِكَةُ يٰمَرْيَمُ اِنَّ اللّٰهَ

يَخْتَصِمُوْنَ	اِذْ	قَالَتِ	الْمَلٰٓئِكَةُ	يٰمَرْيَمُ	اِنَّ	اللّٰهَ
دوى جګړى سره كولى	هغه وخت چي	وويل	ملائيكو (جبرئيل)	اى مريمى	بيشكه!	الله

دوى جګړى سره كولى (ياد كړه اى محمده!) هغه وخت چي وويل ملائيكو (يعني جبرئيل) اى مريمى ، بيشكه! الله

يُبَشِّرُكِ بِكَلِمَةٍ مِّنْهُ ۖ اسْمُهُ الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ

يُبَشِّرُكِ	بِكَلِمَةٍ	مِّنْهُ	اسْمُهُ	الْمَسِيحُ	عِيسَى	ابْنُ
زیری درکوی تاته	په یوی کلمی سره	چي له طرفه د ده	نوم د هغه	مسیح	عیسیٰ	زوی

زیری درکوی تاته په یوی کلمی سره چي له طرفه د ده نوم د هغه مسیح عیسیٰ زوی

مَرْيَمَ وَجِيهًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿٤٥﴾

مَرْيَمَ	وَجِيهًا	فِي	الدُّنْيَا	وَالْآخِرَةِ	وَمِنَ	الْمُقَرَّبِينَ
د مریمی دی	په دی حال کښی چي مرتبه والا دی	په	دنیا کښی	او آخرت کښی	او له	مقربانو څخه دی

د مریمی دی په دی حال کښی چي مرتبه والا دی، په دنیا کښی (په طاعت او نبوت) او آخرت کښی او له مقربانو څخه دی

وَيُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا وَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٤٦﴾

وَيُكَلِّمُ	النَّاسَ	فِي	الْمَهْدِ	وَكَهْلًا	وَمِنَ	الصَّالِحِينَ
او خبری به کوی	له خلکو سره	په	ځانګو کښی	او په کهولت (پوره عمر) کښی	او له	صالحانو څخه به وی

او خبری به کوی له خلکو سره په مهد (دمور په غیږ، یا په طفولیت) کښی او په کهولت کښی او له صالحانو څخه به وی

قَالَتْ رَبِّ أَنَّىٰ يَكُونُ لِي وَلَدٌ وَلَمْ يَمْسَسْنِي بَشَرٌ ۖ قَالَ

قَالَتْ	رَبِّ	أَنَّىٰ	يَكُونُ	لِي	وَلَدٌ	وَلَمْ	يَمْسَسْنِي	بَشَرٌ	قَالَ
وویل (مریمی)	ای ربه زما	څنګه به	پیدا سی	ماله	زوی؟	حال دا چي	مسه کړی نه یم زه	هیڅ بشر	وویل (جبرئیل)

وویل (مریمی) ای ربه زما! څنګه به پیدا سی ماله زوی؟ حال دا چي مسه کړی نه یم هیڅ بشر (نارینه) وویل (جبرئیل)

كَذَٰلِكِ اللَّهُ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ ۚ إِذَا قَضَىٰ

كَذَٰلِكِ	اللَّهُ	يَخْلُقُ	مَا يَشَاءُ	إِذَا	قَضَىٰ
هم داسی (بی د نارینه له مس څخه)	الله	پیدا کوی	هغه چي اراده وفرمائی	هر کله چي	اراده (حکم) وکړی

هم داسی (بی د نارینه له مس څخه) الله پیدا کوی هغه چي اراده وفرمائی (دپیدا کولو) هر کله چي اراده (حکم) وکړی (الله)

أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُن فَيَكُونُ ﴿٤٧﴾ وَيُعَلِّمُهُ الْكِتَابَ

أَمْرًا	فَإِنَّمَا	يَقُولُ	لَهُ	كُن	فَيَكُونُ	وَيُعَلِّمُهُ	الْكِتَابَ
دیوه کار	پس بیشکه! هم دا خبره ده	چي ووائی	هغه شی ته چي	پیدا سه	پس (پیدا) سی	او ورزده کوی هغه ته	کتاب

دیوه کار پس بیشکه! هم دا خبره ده چي ووائی هغه شی ته چي (پیدا) سه! پس (پیدا) سی، او ورزده کوی هغه ته (الله) کتاب

وَيُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ
په دې ایت کي دحضرت عیسی علیه السلام یو صفت دا هم ښوول سوی دی: چي دی به په کوچنیوالي په ځانګو کي چي کله یو کوچنی دخبرو کولو صلاحیت او طاقت نه لري په دغه حالت کي به هم دی خبري کوي چي په یو بل ایت کي داسي راغلي دي چي کله خلګو دده تر پیدا کیدو وروسته پر حضرت مریمي باندي دتهمت لګولو په وجه بدي ردي ویل شروع کړل نو دې نوي پیدا سوي ماشوم حضرت عیسی علیه السلام وفرمایل (انّی عبدالله ....) چي زه دالله جل جلاله بنده یم ... او ددې سره یي دا هم وفرمایل چي کله دی دزوړوالي په عمر کي سي دغه وخت به هم دی دخلګو سره خبري کوي: دلته دا خبره دغور کولو قابله ده چي په کوچنیوالي کي خبري کول خو یوه معجزه او نښانه ده ددې ذکر خو مناسب دی لیکن په زوړوالي کي خبري کول دا څه معنی لري؟ دا خو هر څوک کولی سي ددې جواب په بیان القرآن داسي ورکړه سوی دی چي داسلامي او قرآني عقیدې په مطابق حضرت عیسی ع ژوندی اسمانو ته پورته سوی دی او بیا به راکښته کیږي دخلګو سره به خبري کوي دا هغه ته اشاره ده.
(معارف القرآن ج۱ پ۳ ص ۱۳۴)

وَالۡحِكۡمَةَ وَالتَّوۡرٰىةَ وَالۡاِنۡجِيۡلَ ۝٤٨ وَرَسُوۡلًا اِلٰى بَنِىۡۤ اِسۡرَآءِيۡلَ ۙ

بَنِىۡۤ اِسۡرَآءِيۡلَ	اِلٰى	وَرَسُوۡلًا	وَالۡاِنۡجِيۡلَ	وَالتَّوۡرٰىةَ	وَالۡحِكۡمَةَ
بني اسرآئيلو	طرف د	او (ليږوئی) رسول	او انجيل	او توريت	او حکمت

او حکمت (دشرعی احکامو) او توريت او انجيل. او (ليږوئی) رسول طرف د بنی اسرآئيلو (اولادی د يعقوب) ته

اَنِّىۡ قَدۡ جِئۡتُكُمۡ بِاٰيَةٍ مِّنۡ رَّبِّكُمۡ ۙ اَنِّىۡۤ اَخۡلُقُ

اَخۡلُقُ	اَنِّىۡۤ	رَّبِّكُمۡ	مِّنۡ	بِاٰيَةٍ	جِئۡتُكُمۡ	قَدۡ	اَنِّىۡ
جوړوم	بيشکه! زه	ربه ستاسی څخه	له	په لويه علامه	راغلی يم تاسی ته	په تحقيق	بيشکه! زه

(چی ووائی دوی ته) بيشکه! زه په تحقيق راغلی يم تاسی ته په لويه علامه له ربه ستاسی څخه بيشکه! زه جوړوم

لَكُمۡ مِّنَ الطِّيۡنِ كَهَيۡـَٔةِ الطَّيۡرِ فَاَنۡفُخُ فِيۡهِ

فِيۡهِ	فَاَنۡفُخُ	الطَّيۡرِ	كَهَيۡـَٔةِ	الطِّيۡنِ	مِّنَ	لَكُمۡ
په دی (شکل) کښی	نو پو کوم	د مرغه	په شان د شکل	ختو ځنی	له	تاسی ته

تاسی ته (ای بنی اسرآئيلو) له ختو ځنی په شان د شکل د مرغه نو پو کوم په دی (شکل) کښی

فَيَكُوۡنُ طَيۡرًۢا بِاِذۡنِ اللّٰهِ ۚ وَاُبۡرِئُ الۡاَكۡمَهَ وَالۡاَبۡرَصَ

وَالۡاَبۡرَصَ	الۡاَكۡمَهَ	وَاُبۡرِئُ	اللّٰهِ	بِاِذۡنِ	طَيۡرًۢا	فَيَكُوۡنُ
او پيس (برگ)	مور زاده ړوند	او روغوم	د الله سره	په اذن (حکم)	مرغه (الوتونکی)	پس کيږی هغه

پس کيږی (هغه شکل) مرغه (الوتونکی) په اذن (حکم) د الله سره. او روغوم مور زاده (پيدائشی) ړوند او پيس (برگ)

وَاُحۡىِ الۡمَوۡتٰى بِاِذۡنِ اللّٰهِ ۚ وَاُنَبِّئُكُمۡ بِمَا تَاۡكُلُوۡنَ وَمَا

وَمَا	تَاۡكُلُوۡنَ	بِمَا	وَاُنَبِّئُكُمۡ	اللّٰهِ	بِاِذۡنِ	الۡمَوۡتٰى	وَاُحۡىِ
او په هغه شی	چی تاسی (ئی) خورئ	په هغه شی	او خبروم زه تاسی	الله سره	په اذن (حکم) د	مړی	او ژوندی کوم

او ژوندی کوم مړی په اذن (حکم) د الله سره، او خبروم زه تاسی په هغه شی چی تاسی (ئی) خورئ! او په هغه شی

تَدَّخِرُوۡنَ ۙ فِىۡ بُيُوۡتِكُمۡ ؕ اِنَّ فِىۡ ذٰلِكَ لَاٰيَةً لَّكُمۡ اِنۡ

اِنۡ	لَّكُمۡ	لَاٰيَةً	ذٰلِكَ	فِىۡ	اِنَّ	بُيُوۡتِكُمۡ	فِىۡ	تَدَّخِرُوۡنَ
که	تاسی ته	هرومرو نښانه ده	دی کښی	په	بيشکه!	کورونو خپلو کښی	په	چی تاسی (ئی) ساتی

چی تاسی (ئی) ساتئ په کورونو خپلو کښی ، بيشکه! په دی (معجزو) کښی هرومرو (خامخا،پوره) نښانه ده تاسی ته که

وَيُعَلِّمُهُ الۡكِتٰبَ وَالۡحِكۡمَةَ

(**مسئله**) دمرغه يا بل ذي روح شي تصوير جوړول:

دبني اسرائيلو په دين کي دمرغه يا بل ذي روح شي تصوير جوړول رواه وو زموږ په شريعت کي ددې جا يزوالی منسوخ سوی دی او تصوير جوړول اوس ناروا ده دي

:(**تفسير**) او ای مريمي ددې نيک بخت کوچني به دافضيلتونه وي چي الله ﷻ به ورته اسماني کتابونه ورازده کړي او دپوهي خبري به ورازده کړي او خاص بياتورات او انجيل او دی به ټولو بني اسرائيلو ته پيغمبر جوړ کړي اوددې مضمون سره به يي ورليږي چي ای خلګو ماتاسي ته خپل دليلونه راوړي دي هغه داچي زه ستاسي ديقين کولو لپاره دختو څخه يوداسي شکل جوړوم لکه دمرغه دشکل په شان بيا په دې جوړ سوي شکل کي دننه پوف کوم چي په هغه سره به دده څخه په رشتيا سره روح لرونکی مرغه جوړ سي دخدای ﷻ په حکم سره يوه معجزه خو دا سوه .او زه بنه کومه دالله ﷻ په حکم سره دمور څخه پيدا سوی مور زاده ړوند او پيس او مړي ژوندي کومه دخداي په حکم سره.

(معارف القرآن ج ا پ ٣ ص ١٣٧)

كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ ﴿٤٩﴾ وَمُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرٰىةِ

كُنْتُمْ	مُّؤْمِنِيْنَ	وَمُصَدِّقًا	لِّمَا	بَيْنَ يَدَيَّ	مِنَ التَّوْرٰىةِ
يئ تاسی	مؤمنان	حال داچي تصديق كوونكی يم	دهغه (كتاب)	چي پخواله ما (نازل سوی) دی	چي توريت دی

يئ تاسي مؤمنان. حال داچي مصدق يم د هغه (كتاب) چي پخوا له ما (نازل سوی) دی چي توريت دی

وَلِاُحِلَّ لَكُمْ بَعْضَ الَّذِيْ حُرِّمَ عَلَيْكُمْ

وَلِاُحِلَّ	لَكُمْ	بَعْضَ	الَّذِيْ	حُرِّمَ	عَلَيْكُمْ
او له پاره د دې چي حلال كړم	له پاره ستاسی	ځنی له	هغو شيانو	چي حرام كړي سوي وو	په تاسی باندی

او (يم تاسی ته) له پاره د دې چي حلال كړم له پاره ستاسي ځني له هغو شيانو چي حرام كړي سوي وو په تاسی باندی

وَجِئْتُكُمْ بِاٰيَةٍ مِّنْ رَّبِّكُمْ فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَطِيْعُوْنِ ﴿٥٠﴾

وَجِئْتُكُمْ	بِاٰيَةٍ	مِّنْ	رَّبِّكُمْ	فَاتَّقُوا	اللّٰهَ	وَاَطِيْعُوْنِ
او راغلی يم تاسی ته	په معجزی	له (طرفه د)	رب ستاسی	نو وويريږئ تاسی	له الله	او منئ (وينا) زما

او راغلی يم تاسی ته په (هر قسم) معجزی له (طرفه د) رب ستاسی، نو وويريږئ تاسی له الله او منئ (وينا) زما (دالله).

اِنَّ اللّٰهَ رَبِّيْ وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوْهُ ۭ هٰذَا صِرَاطٌ مُّسْتَقِيْمٌ ﴿٥١﴾

اِنَّ	اللّٰهَ	رَبِّيْ	وَرَبُّكُمْ	فَاعْبُدُوْهُ	هٰذَا	صِرَاطٌ	مُّسْتَقِيْمٌ
بيشكه!	الله	رب زما دی	او رب ستاسی دی	نو بندگي كوئ تاسی د ده	هم دا	لاره ده	سمه صافه

بيشكه! چي الله رب زما دی او رب ستا سی دی نو بندگی كوئ تاسی د ده! هم دا لاره ده سمه صافه.

فَلَمَّآ اَحَسَّ عِيْسٰى مِنْهُمُ الْكُفْرَ قَالَ

فَلَمَّآ	اَحَسَّ	عِيْسٰى	مِنْهُمُ	الْكُفْرَ	قَالَ
نو كله چي	معلوم كړ	عيسی	له بني اسرائيلو څخه	كفر	وويل (عيسی)

نو كله چي معلوم كړ عيسی په محسوس ډول (طريقه) له بنی اسرائيلو څخه كفر (چي د مسيح د قتل اراده ئي وكړه) وويل

مَنْ اَنْصَارِيْٓ اِلَى اللّٰهِ ۭ قَالَ الْحَوَارِيُّوْنَ نَحْنُ اَنْصَارُ

مَنْ	اَنْصَارِيْٓ	اِلَى	اللّٰهِ	قَالَ	الْحَوَارِيُّوْنَ	نَحْنُ	اَنْصَارُ
څوک دی	مددگاران زما	په طرف (لاره)	دالله كښی	وويل	حواريونو	موږ يو	مددگاران د

څوک دی مددگاران زما په طرف (لاره) د الله كښی؟ وويل حواريونو موږ يو مددگاران د (دين د)

قَالَ الْحَوَارِيُّوْنَ نَحْنُ اَنْصَارُ اللّٰهِ... لفظ دحواري دحور څخه جوړ دی چي معنی يــه پــه لغت كي سـپينوالی دی: او پــه اصـطلاح كـي دحضـرت عيسـی عليه السلام مخلصـو ملگرو ته ددوی داخلاص او دصفايي زړه پـه وجـه سـره يـا ددوی دسـپينو جامو په وجه سره دحواري لقب وركړه سوی دی لكه دنبي كـريم ﷺ ملگروتـه چي دصحابه كرامـو لقب وركـړه سـوی دی: ځينـو مفسرينو دحوارييـنو شمير دوولـس كسـه ښـوولی دی او كله لفظ دحواري مطلق دمددگار پـه معنی سره هم استعماليږي پـه دې معنی سره پـه يـوه حديث شريف كـي ارشـاد فرمـايي: چي دهـر نبـي حـواري يعنـي مخلـص ملگـري وي زمـا حـواري زبيـر رضي الله عنه دی (تفسير قرطبي) (فايده) پـه دي ايت كـي يـې فرمـايلي دي چــي حضــرت عيسـی عليه السلام تـه چي كلـه دخلگـو كفر او مخالفـت معلوم سـو نـو دغـه وخت دمددگارانو پـه تـلاش كـي سـو وي فرمايـل (مـن انصـاري) چـي څـوک دي زما مددگاران كه دي تـه لږ فكر وسـي نو هـر يـو كـار داسـي ډول قصـد او همـت غـواړي چي كله ضرورت پيښ سي نوبيا يو جماعت جـوړول پـكـار دي چـي انفرادي كار پـر مـخ نـه ځي (معارف القرآن ج١ پ٣ ص١٣٨)

اللّٰهِۚ اٰمَنَّا بِاللّٰهِۚ وَاشْهَدْ بِاَنَّا مُسْلِمُوْنَ ﴿۵۲﴾ رَبَّنَآ

اللّٰهِۚ	اٰمَنَّا	بِاللّٰهِ	وَاشْهَدْ	بِاَنَّا	مُسْلِمُوْنَ	رَبَّنَآ
د الله	ایمان موراوړی دی	په الله	او شاهد سه ته	په دی چی بیشکه! موږ	مسلمانان یو	ای ربه زموږ

الله ! ایمان مو راوړی دی په الله او شاهد سه ته (ای عیسی!) په دی چی بیشکه! موږ مسلمانان یو ، ای ربه زموږ

اٰمَنَّا بِمَآ اَنْزَلْتَ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُوْلَ فَاكْتُبْنَا مَعَ

اٰمَنَّا	بِمَآ	اَنْزَلْتَ	وَاتَّبَعْنَا	الرَّسُوْلَ	فَاكْتُبْنَا	مَعَ
ایمان راوړی دی موږ	په هغه کتاب (انجیل)	چی نازل کړی دی تا	او پیروی مو کړی ده	د رسول	نو ولیکه موږ	سره له

ایمان راوړی دی موږ په هغه کتاب (انجیل) چی نازل کړی دی تا او پیروی مو کړی ده د رسول نو ولیکه موږ سره له

الشّٰهِدِيْنَ ﴿۵۳﴾ وَمَكَرُوْا وَمَكَرَ اللّٰهُؕ وَاللّٰهُ خَيْرُ

الشّٰهِدِيْنَ	وَمَكَرُوْا	وَمَكَرَ	اللّٰهُؕ	وَاللّٰهُ	خَيْرُ
شاهدانو	او مکر وکړ کفارو	او مکر وکړ	الله (له دوی سره په سزا ورکولو)	او الله	خیر (بهتر)

شاهدانو . او مکر وکړ کفارو (په عیسی باندی) او مکر وکړ الله (له دوی سره چی سزا ئی دوی ته ورکړه) او الله خیر (بهتر)

الْمٰكِرِيْنَ ﴿۵۴﴾ اِذْ قَالَ اللّٰهُ يٰعِيْسٰٓى اِنِّيْ مُتَوَفِّيْكَ

الْمٰكِرِيْنَ	اِذْ	قَالَ	اللّٰهُ	يٰعِيْسٰٓى	اِنِّيْ	مُتَوَفِّيْكَ
د ماکرینو دی	هغه وخت چی	وویل	الله	عیسی	بیشکه! زه	اخیستونکی یم ستا

د ماکرینو دی (مکاران) . (یاد کړه محمده!) هغه وخت چی وویل الله ای عیسی بیشکه! زه اخیستونکی یم ستا (له مځکی)

وَرَافِعُكَ اِلَيَّ وَمُطَهِّرُكَ مِنَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا

وَرَافِعُكَ	اِلَيَّ	وَمُطَهِّرُكَ	مِنَ	الَّذِيْنَ	كَفَرُوْا
او پورته بیوونکی یم ستا	طرف زما ته	او پاکوونکی (لری کوونکی) یم ستا	له	هغو کسانو څخه	چی کافران سوی دی

او پورته بیوونکی یم ستا طرف زما ته او پاکوونکی (لری کوونکی) یم ستا له هغو کسانو څخه چی کافران سوی دی

وَجَاعِلُ الَّذِيْنَ اتَّبَعُوْكَ فَوْقَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْٓا اِلٰى يَوْمِ

وَجَاعِلُ	الَّذِيْنَ	اتَّبَعُوْكَ	فَوْقَ	الَّذِيْنَ	كَفَرُوْٓا	اِلٰى	يَوْمِ
او ګرځوونکی یم	دهغو کسانو	چی متابعت ئی کړی دی ستا	دپاسه	دهغو کسانو	چی کافران سوی دی	تر	ورځی

او ګرځوونکی یم د هغو کسانو چی متابعت ئی کړی دی ستا د پاسه دهغو کسانو چی کافران (منکران) سوی دی تر ورځی

وَاللّٰهُ خَيْرُ الْمٰكِرِيْنَ... لفظ دمکر په عربي ژبه کي باریک او پټ تدبیر ته ویل کیږي: نو که دښه مقصد لپاره وي خوښه دی او که دبد مقصد لپاره وي نو بد دی په دې وجه یې په (ولایحیق المکر السئ) کي دمکر سره دالسئ قید لګولی دی یعني بد: په پښتو او اردو ژبو او محاورو کي مکر صرف دسازش او بیکاره تدبیر او حیلې لپاره استعمالیږي نو پر عربي محاورودې شبه نسي کیدای په دې وجه یې دلته خدای پاک ﷻ ته خیر الماکرین ویلي دي مطلب دادی چي یهودو دحضرت عیسی ؑ خلاف قسم قسم سازشونه او پټ تدبیرونه شروع کړل تر دې چي دباچا په غوږ کي یې دا خبره ورسوله او واچوله چي دا سړی (معاذالله) ملحد دی تورات بدلول غواړي اوټول خلګ بد دینه کوي نو هغه باچا دحضرت عیسی ؑ دګرفتاری حکم وکړی هلته دا کیده دلته دیخوا ته بیا الله ﷻ باریک او پټ تدبیر ددې سازش دماتولو او ددوی دتدبیر دناکامه کولو لپاره وکړی چي ذکر یې په راتلونکي ایت کي راروان دی. (معارف القرآن ج۱ پ۳ ص ۱۳۹)

العلیة ع ۱۳ ۱۳ ۵

الْقِيٰمَةِ ثُمَّ اِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَاَحْكُمُ بَيْنَكُمْ فِيْمَا

فِيْمَا	بَيْنَكُمْ	فَاَحْكُمُ	مَرْجِعُكُمْ	اِلَيَّ	ثُمَّ	الْقِيٰمَةِ
په هغه شی کښی	په مينځ ستاسی کښی	او زه به حکم وکړم	راتګ ستاسی	طرف زما ته دی	بيا	د قيامته پوری

د قيامته پوری بيا (خاص) طرف زما ته دی راتګ ستاسی او زه به حکم وکړم په مينځ ستاسی کښی په هغه شی کښی

كُنْتُمْ فِيْهِ تَخْتَلِفُوْنَ ﴿٥٥﴾ فَاَمَّا الَّذِيْنَ كَفَرُوْا فَاُعَذِّبُهُمْ

فَاُعَذِّبُهُمْ	كَفَرُوْا	الَّذِيْنَ	فَاَمَّا	تَخْتَلِفُوْنَ	فِيْهِ	كُنْتُمْ
نو زه به په عذاب کړم دوی	چی کافران سوی دی	هغه کسان	نو هر څه	اختلاف به موکوه	چی په هغه کښی	چی وئ تاسی

چی وئ تاسی چی په هغه کښی اختلاف به مو کاوه نو هر څه هغه کسان چی کافران سوی دی نو زه به په عذاب کړم دوی

عَذَابًا شَدِيْدًا فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ ۫ وَمَا لَهُمْ مِّنْ

مِّنْ	وَمَا لَهُمْ	وَالْاٰخِرَةِ	الدُّنْيَا	فِي	شَدِيْدًا	عَذَابًا
هيڅ	او نه به وی دوی ته	او آخرت کښی	دنيا	په	سخت سره	په عذاب

په عذاب سخت سره په دنيا او آخرت کښی او نه به وی دوی ته

نّٰصِرِيْنَ ﴿٥٦﴾ وَاَمَّا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ

الصّٰلِحٰتِ	وَعَمِلُوا	اٰمَنُوْا	الَّذِيْنَ	وَاَمَّا	نّٰصِرِيْنَ
ښه (عملونه)	او کړی ئی دی	چی ايمان ئی راوړی دی	هغه کسان	او هر څه	مدد کوونکی (کومک)

مدد کوونکی (دعذاب په دفع کښی) او هر څه هغه کسان چی ايمان ئی راوړی دی او کړی ئی دی ښه (عملونه)

فَيُوَفِّيْهِمْ اُجُوْرَهُمْ ؕ وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ الظّٰلِمِيْنَ ﴿٥٧﴾

الظّٰلِمِيْنَ	لَا يُحِبُّ	وَاللّٰهُ	اُجُوْرَهُمْ	فَيُوَفِّيْهِمْ
ظالمان	نه خوښوی	او الله	دوی ته اجرونه د دوی	نو پوره به ورکړی (الله)

نو پوره به ورکړی (الله) دوی ته اجرونه (دعملونو) د دوی، او الله نه خوښوی ظالمان (يعنی دوی په سزا رسوی).

ذٰلِكَ نَتْلُوْهُ عَلَيْكَ مِنَ الْاٰيٰتِ وَالذِّكْرِ الْحَكِيْمِ ﴿٥٨﴾

الْحَكِيْمِ	وَالذِّكْرِ	الْاٰيٰتِ	مِنَ	عَلَيْكَ	نَتْلُوْهُ	ذٰلِكَ
محکم څخه	او پند	آيتونو	له	پر تا (محمده!)	موږ ئې وايو	دا (چی تير سول)

دا (چی تير سول بيان ئی) موږ ئی لولو پر تا (ای محمده!) له آيتونو او دين (يا پند، يا قرآن يا لوح محفوظ) محکم څخه

فَاَمَّا الَّذِيْنَ كَفَرُوْا فَاُعَذِّبُهُمْ.. ددنيا مصيبتونه دکفارو لپاره نه جيبره کيږي او دمومن لپاره کفاره او فايده کيږي ددي ايت پر مضمون باندي يو سپک غوندي اشکال راځي چي بيان داخرت دفيصلي دی نو په دي کي ددنيا دعذاب څه معنی ده؟ ځکه چي په دغه وخت کي خو به ددنيا سزا بيا نه وي. نو ددي جواب دادی چي ددي وينا داسي مثال دی لکه چي حاکم يوه مجرم ته داسي ووايي چي دا وخت خو زه تا ته يو کال قيد درکوم خو په جيل خانه کي دي که څه شرارت وکړی نو دوه کاله سزا به درکوم فقط ددي مطلب به داوي چي دادوه کاله به ددن دتاريخ څخه وي نو پر دي بنا دا يقيني ده چي دشرارت څخه وروسته به ددوو کالو حکم صادروي نو حاصل داسو چي دشرارت په وجه به ورسره ديو کال بل جمع کولو په وجه تول مجموعه قيد دوه کاله سي نو دغه شان دلته ګڼل په کار دي چي ددنيا سزاه خو سوي ده خو دآخرت سزا به ورسره پيوست کي نو دقيامت په ورځ به دتولي سزا تکميل وسي خو ددوی ددنيا سزا دآخرت لپاره کفاره نه سوه. (معارف القرآن ج۱ پ۳ ص ۱۴۸)

إِنَّ مَثَلَ عِيسٰى عِنۡدَ اللّٰهِ كَمَثَلِ اٰدَمَ ؕ خَلَقَهٗ

إِنَّ	مَثَلَ	عِيسٰى	عِنۡدَ	اللّٰهِ	كَمَثَلِ	اٰدَمَ ؕ	خَلَقَهٗ
بیشکه!	مثل	دعیسی	په نزد	دالله	په شان د مثل	د آدم دی	چی (الله) جوړ کړ هغه

بیشکه! مثل (صفت) دعیسی په نزد دالله په شان د مثل (صفت) د آدم دی، چی (الله) جوړ کړ هغه (آدم)

مِنۡ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهٗ كُنۡ فَيَكُوۡنُ ﴿۵۹﴾ اَلۡحَقُّ مِنۡ

مِنۡ	تُرَابٍ	ثُمَّ	قَالَ	لَهٗ كُنۡ	فَيَكُوۡنُ	اَلۡحَقُّ	مِنۡ
له	خاورو څخه	بیا ئی	وویل	ده ته (بشر) سه	پس (بشر) سو	حق (هغه دی چی) راغلی دی	له جانبه

له خاورو څخه بیا ئی وویل ده (آدم) ته (بشر) سه! پس (بشر) سو. حق (هغه دی چی) راغلی دی له جانبه د

رَّبِّكَ فَلَا تَكُنۡ مِّنَ الۡمُمۡتَرِيۡنَ ﴿۶۰﴾ فَمَنۡ حَآجَّكَ فِيۡهِ

رَّبِّكَ	فَلَا	تَكُنۡ	مِّنَ	الۡمُمۡتَرِيۡنَ	فَمَنۡ	حَآجَّكَ	فِيۡهِ
د رب ستا	نو مه	کیږه	له	شک کوونکو څخه	نو هر څوک	چی جګړه کوی له تا سره	په (باره د) عیسی کښی

رب ستا (دعیسی په شان کی) نو مه کیږه له شک کوونکو څخه. نو هر څوک چی جګړه کوی له تا سره په (باره د) عیسی کښی

مِنۡۢ بَعۡدِ مَا جَآءَكَ مِنَ الۡعِلۡمِ فَقُلۡ تَعَالَوۡا نَدۡعُ

مِنۡۢ بَعۡدِ	مَا	جَآءَكَ	مِنَ الۡعِلۡمِ	فَقُلۡ	تَعَالَوۡا	نَدۡعُ
وروسته له	هغه	چی حاصل سو تا ته	(صحیح) علم	نو ووایه (محمده!)	راځئ	چی راوبولو

وروسته له هغه چی حاصل سو تا ته (صحیح) علم نو ووایه (ای محمده! دوی ته!) راځئ چی راوبولو

اَبۡنَآءَنَا وَاَبۡنَآءَكُمۡ وَنِسَآءَنَا وَنِسَآءَكُمۡ وَاَنۡفُسَنَا

اَبۡنَآءَنَا	وَاَبۡنَآءَكُمۡ	وَنِسَآءَنَا	وَنِسَآءَكُمۡ	وَاَنۡفُسَنَا
زامن زموږ	او زامن ستاسی	او ښځي زموږ	او ښځي ستاسی	او ځانونه خپل

زامن زموږ او زامن ستاسی او ښځي زموږ او ښځي ستاسی او ځانونه خپل

وَاَنۡفُسَكُمۡ ۟ ثُمَّ نَبۡتَهِلۡ فَنَجۡعَلۡ لَّعۡنَتَ اللّٰهِ عَلَى

وَاَنۡفُسَكُمۡ	ثُمَّ	نَبۡتَهِلۡ	فَنَجۡعَلۡ	لَّعۡنَتَ	اللّٰهِ	عَلَى
او ځانونه ستاسی	بیا به	التجا عاجزی وکړو	نو وبه ګرځوو موږ	لعنت	دالله	په

او ځانونه ستاسی بیا به التجا عاجزی وکړو (په دعا کښی) نو وبه ګرځوو موږ (وبه وایو) لعنت دالله په

إِنَّ مَثَلَ عِيسٰى عِنۡدَ اللّٰهِ كَمَثَلِ اٰدَمَ ؕ... **قیاس هم شرعي دلیل دی:** ددې ایت څخه معلومه سوه چي قیاس هم په شرعي دلیلونو کي داخل دی ځکه چي الله ﷻ وفرمایل چي دحضرت عیسی ؑ پیدا ایښ داسي دی لکه دحضرت آدم ؑ ده یعني لکه څنګه چي حضرت آدم ؑ بغیر دپلار او مور څخه پیدا سو دغه ډول یې حضرت عیسی ؑ هم بغیر دپلار څخه پیدا کی نو دلته الله ﷻ دحضرت عیسی ؑ پیدا ایښ د حضرت آدم ؑ پر پیدا ایښ باندي دقیاس وطرف ته اشاره وفرمایله (مظهري) (مباهله) یعني یو او بل ته ښراوي کول په دې ایت سره الله ﷻ نبي کریم ﷺ ته دمباهلې حکم ورکړی دی چي دهغې تعریف دادی چي که چیري دیو کار په حقوالي او باطل والي کي ددواړو فریقینو جګړه وسوه او په دلیلونو سره جګړه ختمه نه سي نو بیا دا طریقه اختیارول پکار دي چي ټول یوځای سي او الله ؑ ته سوال وکړي چي څوک په دې کار کي پر باطله باندي وي پر هغه دي دالله ﷻ له طرفه وبال او هلاکت ولویږي یعني پردرواغجن دي قهر نازل سي. (معارف القرآن ج ١ پ ٣ ص

الْكٰذِبِيْنَ ﴿٦١﴾ اِنَّ هٰذَا لَهُوَ الْقَصَصُ الْحَقُّ ۚ وَمَا مِنْ

الْكٰذِبِيْنَ	اِنَّ	هٰذَا	لَهُوَ	الْقَصَصُ	الْحَقُّ	وَمَا	مِنْ
دروغجنانو باندی	بیشکه!	دا	خامخا همدا	بیان	حق دی	او نسته	هیڅ

دروغجنانو باندی بیشکه! دا (حال د عیسی او مریمی) خامخا دا بیان حق دی او نسته هیڅ

اِلٰهٍ اِلَّا اللّٰهُ ۭ وَاِنَّ اللّٰهَ لَهُوَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ ﴿٦٢﴾

اِلٰهٍ	اِلَّا	اللّٰهُ	وَاِنَّ	اللّٰهَ	لَهُوَ	الْعَزِيْزُ	الْحَكِيْمُ
برحق معبود	مګر یوازی	الله دی	او بیشکه!	الله	خامخا همدی	ډیر غالب قوی دی	بنه حکمت والا

برحق معبود مګر یوازی الله دی، او بیشکه! الله خامخا همدی ډیر غالب قوی دی (داحکامو په انفاذ) بنه حکمت والا .

فَاِنْ تَوَلَّوْا فَاِنَّ اللّٰهَ عَلِيْمٌۢ بِالْمُفْسِدِيْنَ ﴿٦٣﴾ قُلْ

فَاِنْ	تَوَلَّوْا	فَاِنَّ	اللّٰهَ	عَلِيْمٌۢ	بِالْمُفْسِدِيْنَ	قُلْ
نو که	وګرځیدل دوی	پس بیشکه!	الله	بنه پوه دی	په فساد کوونکو	ووایه (محمده!)

نو که وګرځیدل دوی (ایمان ته ئی شا کړه) پس بیشکه! الله بنه پوه دی په فساد کوونکو. ووایه (ای محمده!)

يٰٓاَهْلَ الْكِتٰبِ تَعَالَوْا اِلٰى كَلِمَةٍ سَوَاۗءٍۢ بَيْنَنَا

يٰٓاَهْلَ	الْكِتٰبِ	تَعَالَوْا	اِلٰى	كَلِمَةٍ	سَوَاۗءٍۢ	بَيْنَنَا
چی ای اهل	کتابو	راځئ تاسی	په طرف	دیوی کلمی	چی برابره ده	په مینځ زموږ

چی ای اهل کتابو! راځئ تاسی په طرف د یوی کلمی (خبری) چی برابره ده په مینځ زموږ

وَبَيْنَكُمْ اَلَّا نَعْبُدَ اِلَّا اللّٰهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهٖ شَيْـًٔا

وَبَيْنَكُمْ	اَلَّا نَعْبُدَ	اِلَّا	اللّٰهَ	وَلَا نُشْرِكَ	بِهٖ	شَيْـًٔا
او ستاسی کښی	چی عبادت به نه کوو	مګر یوازی	دالله	او شریک به نه نیسو	په الله پوری	هیڅ شی

او ستاسی کښی (او هغه دا ده) چی عبادت به نه کوو مګر یوازی د الله او شریک به نه نیسو په الله پوری هیڅ شی

وَّلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا اَرْبَابًا مِّنْ دُوْنِ اللّٰهِ ۭ فَاِنْ تَوَلَّوْا

وَّلَا يَتَّخِذَ	بَعْضُنَا	بَعْضًا	اَرْبَابًا	مِّنْ دُوْنِ	اللّٰهِ	فَاِنْ	تَوَلَّوْا
او نه به نیسی	ځینی زموږ	ځینی نور	خدایان	غیر له	الله	نو که	وګرځیدل دوی

او نه به نیسی ځینی زموږ ځینی نور خدایان غیر له الله (لکه چی تاسی کتابیان احبار او رهبان نیسئ) نو که وګرځیدل دوی

قُلْ يٰٓاَهْلَ الْكِتٰبِ تَعَالَوْا
(دتبلیغ او دعوت خاص اصول) ددې ایت څخه دتبلیغ اودعوت یو خاص اصول معلومیدای سي هغه داچي که یو سړی یو داسي جماعت او ټولګی ته ددعوت ورکولو خواهشمند وي چي په عقیدو اونظریوکي دده څخه مختلف وي نو دهغه طریقه داده چي دغه دعقیدې مخالف جماعت ته دي یوازي پر دې خبره دجمع کیدو دعوت ورکړي پر کمه چي ددواړو اتفاق راتلی سي لکه نبي کریم ﷺ چي کله دروم پاچا هرقل ته داسلام دعوت ورکی نو دداسي مسئلې طرف ته یې ورکړی چي پرهغه ددواړو اتفاق وو یعني دالله ﷻ دوحدانیت او یووالي طرف ته دهغې دعوت نامې دځه الفاظو ترجمه داده: زه شروع کوم دالله ﷻ په نوم سره چي ډیر زیات مهربانه دی او پوره رحم کوونکی دی دا خط دي دمحمد ﷺ له طرفه چي دالله ﷻ بنده او دهغه رسول دی دروم باچا هرقل ته ورسیږي سلامتي دي وي پر هغه چا چي دهدایت دلاري تابعداري وکړي وروسته تر دې زه تاته داسلام دعوت درکوم اسلام راوړه ته به سلامت پاته سې الخ.
(معارف القرآن ج۱پ۳ ص ۱۵۳)

ع ٦ ٩ ١٤

فَقُوْلُوا اشْهَدُوْا بِاَنَّا مُسْلِمُوْنَ ﴿٦٤﴾ يٰٓاَهْلَ الْكِتٰبِ لِمَ

فَقُوْلُوا	اشْهَدُوْا	بِاَنَّا	مُسْلِمُوْنَ	يٰٓاَهْلَ	الْكِتٰبِ	لِمَ
پس وواياست تاسي	شاهدان سئ تاسي	په دې چي په تحقيق موږ	مسلمانان يو	اى اهل	دكتابو	ولي

پس وواياست تاسي (اى مؤمنانو) شاهدان سئ تاسي په دې چي په تحقيق موږ مسلمانان يو . اى اهل د كتابو ! ولي

تُحَآجُّوْنَ فِيْٓ اِبْرٰهِيْمَ وَمَآ اُنْزِلَتِ التَّوْرٰىةُ وَالْاِنْجِيْلُ

تُحَآجُّوْنَ	فِيْٓ	اِبْرٰهِيْمَ	وَمَآ	اُنْزِلَتِ	التَّوْرٰىةُ	وَالْاِنْجِيْلُ
جګړه كوئ تاسي	په (شان د)	ابراهيم كښې	حال داچي	نه دى نازل كړى سوى	تورات	او انجيل

جګړه كوئ تاسي (په شان د) ابراهيم كښې حال داچي نه دى نازل كړى سوى تورات او انجيل

اِلَّا مِنْۢ بَعْدِهٖ ؕ اَفَلَا تَعْقِلُوْنَ ﴿٦٥﴾ هٰٓاَنْتُمْ

اِلَّا	مِنْۢ بَعْدِهٖ	اَفَلَا تَعْقِلُوْنَ	هٰٓاَنْتُمْ
مګر	وروسته له ده	آيا نو هيڅ عقل نه لرئ تاسي	واورئ تاسي خبردار سئ

مګر (په سلهاؤ كلونو) وروسته له ده آيا نو هيڅ عقل نه لرئ تاسي (چي داسي بيكاره خبرې كوى) واورئ خبردار سئ تاسي

هٰٓؤُلَآءِ حَاجَجْتُمْ فِيْمَا لَكُمْ بِهٖ عِلْمٌ فَلِمَ تُحَآجُّوْنَ

هٰٓؤُلَآءِ	حَاجَجْتُمْ	فِيْمَا	لَكُمْ	بِهٖ	عِلْمٌ	فَلِمَ	تُحَآجُّوْنَ
هغه كسان يئ	چي جګړه مو كړې ده	په هغه شي كښې	چي ؤ تاسي ته	په هغه كښې	څه علم	نو ولي	جګړه كوئ تاسي

هغه كسان يئ چي جګړه مو كړې ده په هغه شي كښې چي ؤ تاسي ته په هغه كښې څه علم نو ولي جګړه كوئ تاسي

فِيْمَا لَيْسَ لَكُمْ بِهٖ عِلْمٌ ؕ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ وَاَنْتُمْ لَا تَعْلَمُوْنَ ﴿٦٦﴾

فِيْمَا	لَيْسَ	لَكُمْ	بِهٖ	عِلْمٌ	وَاللّٰهُ	يَعْلَمُ	وَاَنْتُمْ	لَا تَعْلَمُوْنَ
په هغه شي كښې	چي نسته	تاسي لره	په هغه كښې	هيڅ علم	حال داچي الله	پوهيږي	او تاسي	نه پوهيږئ

په هغه شي كښې چي نسته تاسي لره په هغه كښې هيڅ علم، حال داچي الله پوهيږي او تاسي نه پوهيږئ (جاهلان يئ)

مَا كَانَ اِبْرٰهِيْمُ يَهُوْدِيًّا وَّلَا نَصْرَانِيًّا وَّلٰكِنْ كَانَ حَنِيْفًا

مَا كَانَ	اِبْرٰهِيْمُ	يَهُوْدِيًّا	وَّلَا نَصْرَانِيًّا	وَّلٰكِنْ	كَانَ	حَنِيْفًا
نه ؤ	ابراهيم	يهودى	او نه نصراني	وليكن	ؤ دى	مايله

نه ؤ ابراهيم يهودى او نه نصراني وليكن ؤ دى حنيف (مائل له ټولو باطلو مذاهبو څخه حق دين ته)

يٰٓاَهْلَ الْكِتٰبِ لِمَ تُحَآجُّوْنَ
(لنډ تفسير) اى اهل كتابو ولي دليل بازي كوى دحضرت ابراهيم عليه السلام په باره كي چي هغه پر طريقه ديهوديت وو او كه دنصرانيت وو حال دادى چي نه دى نازل سوى تورات او انجيل مګر دهغه ترزماني ډير وروسته او دادواړي طريقي ددې دواړو كتابونوتر نازليدو وروسته ښكاره سوې مخكي خو ددې وجود هم نه وو نو بيا حضرت ابراهيم عليه السلام پردې طريقو باندي څنګه كيداى سي ؟ ولي آيا داسي دعقل څخه خلاف خبره تر خولې باسى او بيا پوهيږى نه البته تاسي داسي ياست چي په داسي خبره كي مو دليل بازي كړې ده چي تاسي ته وربانـدي څه قدرخبرداری خو وو كه څه هم په دې كي مو غلطه دعوه جوړه كړه غلطه نتيجه مو ورڅخه ويسته چي مراد ددې څخه معجزې دحضرت عيسى عليه السلام دي چي دا خو دواقع سره مطابق دي خو ددې سره يه غلطه دعوه ګډه كړه چي دداسي معجزو ښوونكى الله يا دالله زوى به وي نو په دې سره ستاسي غټه غلطي ښكاره سوه نو بيا ولي دليل بازي كوى.
(معرف القرآن ج١پ٣ ص ١٥٤)

مُّسْلِمًا ۗ وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِيْنَ ﴿٦٧﴾ اِنَّ

مُّسْلِمًا	وَمَا كَانَ	مِنَ	الْمُشْرِكِيْنَ	اِنَّ
مسلمان	او نه ؤ (ابراهيم)	له	مشركانو څخه	بيشكه!

مسلمان (حكم منونكى د الله)، او نه ؤ (ابراهيم) له مشركانو څخه. بيشكه!

اَوْلَى النَّاسِ بِاِبْرٰهِيْمَ لَلَّذِيْنَ اتَّبَعُوْهُ وَهٰذَا النَّبِيُّ

اَوْلَى	النَّاسِ	بِاِبْرٰهِيْمَ	لَلَّذِيْنَ	اتَّبَعُوْهُ	وَهٰذَا	النَّبِيُّ
ډېر نژدې	له خلكو څخه	ابراهيم ته	هرومرو هغه كسان دي	چې متابعت ئې كړې ؤ د ده	او دا	نبي (محمد) دى

ډېر نژدې له خلكو څخه ابراهيم ته هرومرو هغه كسان دي چې متابعت ئې كړې ؤ د ده (خپل امت) او دا نبي (محمد) دى

وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا ۗ وَاللّٰهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِيْنَ ﴿٦٨﴾

وَالَّذِيْنَ	اٰمَنُوْا	وَاللّٰهُ	وَلِيُّ	الْمُؤْمِنِيْنَ
او هغه كسان دي	چې ايمان ئې راوړى دى	او الله	ولي (دوست)	د مؤمنانو دى

او هغه كسان دي چې ايمان ئې راوړى دى (له محمدي امته) او الله ولي (دوست ناصر حافظ) د مؤمنانو دى.

وَدَّتْ طَّآئِفَةٌ مِّنْ اَهْلِ الْكِتٰبِ لَوْ يُضِلُّوْنَكُمْ ۗ

وَدَّتْ	طَّآئِفَةٌ	مِّنْ	اَهْلِ	الْكِتٰبِ	لَوْ	يُضِلُّوْنَكُمْ
دوست ګڼي هيله كوي	يوه طائفه	له	اهل	كتابو څخه	(ددې چې) كاشكې	ګمراه كړي تاسې

دوست ګڼي هيله (اميد) كوي يوه طائفه له اهل كتابو څخه د دې چې (په كوم قسم وبنويوي) ګمراه كړي تاسې

وَمَا يُضِلُّوْنَ اِلَّآ اَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُوْنَ ﴿٦٩﴾ يٰٓاَهْلَ

وَمَا يُضِلُّوْنَ	اِلَّآ	اَنْفُسَهُمْ	وَمَا	يَشْعُرُوْنَ	يٰٓاَهْلَ
او نه ګمراه كوى دوى	مګر	نفسونه خپل	او نه	پوهيږى دوى	اى! اهل

او نه ګمراه كوى دوى مګر نفسونه خپل (چې عذاب او وبال هم دوى ته راجع كيږي) او (په دې) نه پوهيږى دوى. اى ! اهل

الْكِتٰبِ لِمَ تَكْفُرُوْنَ بِاٰيٰتِ اللّٰهِ وَاَنْتُمْ تَشْهَدُوْنَ ﴿٧٠﴾

الْكِتٰبِ	لِمَ	تَكْفُرُوْنَ	بِاٰيٰتِ	اللّٰهِ	وَاَنْتُمْ	تَشْهَدُوْنَ
د كتابو	ولې	كافران كيږئ	په آيتونو	د الله باندى	حال دا چې تاسې	شاهدان يئ

د كتابو ! ولې كافران (منكران) كيږئ تاسې په آيتونو د الله (قرآن) باندې حال دا چې تاسې شاهدان يئ.

وَدَّتْ طَّآئِفَةٌ مِّنْ اَهْلِ الْكِتٰبِ... لنډ تفسير: په زړه سره غواړي خلګ د اهل كتابو څخه دا كار چې تاسي د دين حق څخه ګمراه كي نه ګمراه كوي مګر خپل ځانونه د ګمراه كولو په ګناه كي يي اخته كوى او خبر نه دي ورباندي اى اهل كتابو ولي كفر كوى د هغه ايتونو سره چې په تورات او انجيل كي پر نبوت محمدي ﷺ باندي دلالت كوي ځكه چې د نبي كريم ﷺ د نبوت څخه انكار كول د دغه ايتونو دروا غجن كول دي چې كفر دى حالانكه تاسي په خپله ژبه سره اقرار كوى چې دغه ايتونه حق دي د اخويي ملامت كول دي په ګمراه كولو باندي: مخكښي اوس د دوى پر ګمراهى باندي دوى ملامت كوي فرمايي چې اى اهل كتابو ولي خلط كوى واقعي مضمون يعني نبوت محمديه د غير واقعي يعني عبارت بدل سوي يا تفسير فاسد سره او ولي پټوى واقعي خبري حالانكي تاسي ورباندي پوه ياست چې موږ حق خبره پټوو: او دانتم تشهدون او انتم تعلمون څخه دا مطلب ځوك نسي اخيستلاى چې كه دوى ته علم نه واى يا يه اقرارونه كړي نو د دوى لپاره به كفر جايزواى: (معارف القرآن ج ١ پ ٣ ص ١٥٥)

وَقَالَتْ طَّآئِفَةٌ مِّنْ اَهْلِ الْكِتٰبِ...لنډ تفسير: په زړه سره غواړي خلګ داهل کتابو څخه دا کار چي تاسي ددين حق څخه ګمراه کي نه ګمراه کوي مګر خپل ځانونه دګمراه کولو په ګناه کي يي اخته کوي او خبر نه دي وربانديايااهل کتابو ولي کفر کوي دهغه ايتونو سره چي په تورات او انجيل کي پرنبوت محمدي ﷺ باندي دلالت کوي څکه چي دنبي کريم ﷺ دنبوت څخه انکار کول ددغه ايتونو درواغجن کول دي چي کفر دی حالانکه تاسي په خپله ژبه سره اقرار کوی چي دغه ايتونه حق دي داخويي ملامت کول دي په ګمراه کولوباندي: مخکښي اوس ددوی پر ګمراهی باندي دوی ملامت کوي فرمايي چي ای اهل کتابو ولي خلط کوی واقعي مضمون يعني نبوت محمديه دغير واقعي يعني عبارت بدل سوي يا تفسير فاسد سره او ولي پټوی واقعي خبري حالانکي تاسي وربانديپوه ياست چي موږ حق خبره پټوو: او دانتم تشهدون او انتم تعلمون څخه دا مطلب ځوک نسي اخيستلای چي که دوی ته علم نه وای يا يه اقرارونه کړي نو ددوی لپاره به کفر جايزوای: (معارف القرآن ج ۱ پ ۳ ص ۱۵۵)

ع ۸
۱۵

يٰٓاَهْلَ الْكِتٰبِ لِمَ تَلْبِسُوْنَ الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ

يٰٓاَهْلَ	الْكِتٰبِ	لِمَ	تَلْبِسُوْنَ	الْحَقَّ	بِالْبَاطِلِ
ای اهل	دکتابو	ولی	ګډوئ تاسی	حق	له باطلو سره

ای اهل د کتابو! ولی ګډوئ تاسی حق له باطلو سره؟ (خپل دروغ له ربنتيا آسمانی کتابونو سره.)

وَتَكْتُمُوْنَ الْحَقَّ وَاَنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ ۝۷۱ وَقَالَتْ طَّآئِفَةٌ

وَتَكْتُمُوْنَ	الْحَقَّ	وَاَنْتُمْ	تَعْلَمُوْنَ	وَقَالَتْ	طَّآئِفَةٌ
او پټوئ تاسی	حق	حال داچی تاسی	پوهيږئ	او وويل	يوی طائفی

او پټوئ تاسی حق (د محمد نبوت) حال داچی تاسی پوهيږئ (په دی خلطولو او پټولو) . او وويل يوی طائفی

مِّنْ اَهْلِ الْكِتٰبِ اٰمِنُوْا بِالَّذِيْٓ اُنْزِلَ عَلَى الَّذِيْنَ

مِّنْ	اَهْلِ	الْكِتٰبِ	اٰمِنُوْا	بِالَّذِيْٓ	اُنْزِلَ	عَلَى الَّذِيْنَ
له	اهل	کتابو	چی ايمان راوړئ	په هغه (قرآن)	چی نازل کړی سوی دی	په هغو کسانو

له اهل کتابو (بلی طائفی ته) چی ايمان راوړئ په (قرآن)! چی نازل کړی سوی دی په هغو کسانو

اٰمَنُوْا وَجْهَ النَّهَارِ وَاكْفُرُوْٓا اٰخِرَهٗ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُوْنَ ۝۷۲

اٰمَنُوْا	وَجْهَ	النَّهَارِ	وَاكْفُرُوْٓا	اٰخِرَهٗ	لَعَلَّهُمْ	يَرْجِعُوْنَ
چی مؤمنان دی	په اول د	ورځی کښی	او کافران سئ	په آخر د ورځی کښی	له پاره د دی چی دوی	(له ايمانه) وګرځی

چی مؤمنان دی په اول د ورځی کښی او کافران سئ په آخر د ورځی کښی له پاره د دی چی دوی (له ايمانه) وګرځی.

وَلَا تُؤْمِنُوْٓا اِلَّا لِمَنْ تَبِعَ دِيْنَكُمْ ؕ قُلْ اِنَّ الْهُدٰى

وَلَا	تُؤْمِنُوْٓا	اِلَّا	لِمَنْ	تَبِعَ	دِيْنَكُمْ	قُلْ	اِنَّ الْهُدٰى
او مه	منئ تاسی	مګر	دهغه چا چی	متابعت ئی کړی وی	د دين ستاسی	وواېه (محمده)	بيشکه هدايت

او مه منئ تاسی مګر دهغه چا چی متابعت ئی کړی وی د دين ستاسی، وواېه (ای محمده!) بيشکه هدايت (حق دين)

هُدَى اللّٰهِ اَنْ يُّؤْتٰٓى اَحَدٌ مِّثْلَ مَآ اُوْتِيْتُمْ

هُدَى	اللّٰهِ	اَنْ يُّؤْتٰٓى	اَحَدٌ	مِّثْلَ	مَآ	اُوْتِيْتُمْ
هم دا هدايت	د الله دئ	او داچی ولی ورکړی سی	يو چاته	په مثل	دهغو	چی درکړی سوی دی تاسی ته

هم دا هدايت د الله (اسلامی دين دی)، او دا چی ولی ورکړی سی يو چا ته په مثل د هغو چی درکړی سوی دی تاسی ته

اَوْ يُحَآجُّوْكُمْ عِنْدَ رَبِّكُمْ ۭ قُلْ اِنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللّٰهِ ۚ

اَوْ يُحَآجُّوْكُمْ	عِنْدَ	رَبِّكُمْ	قُلْ	اِنَّ	الْفَضْلَ	بِيَدِ	اللّٰهِ
او حجت قائم کړي او غالب سي پر تاسي	په نزد	درب ستاسي	وواېه	چي بيشكه!	فضل	په قدرت	دالله كښې دى

او حجت قائم کړي او غالب سي پر تاسي به نزد د رب ستاسي، وواېه (محمده!) چي بيشكه! فضل په قدرت د الله كښې دى

يُؤْتِيْهِ مَنْ يَّشَآءُ ۭ وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَلِيْمٌ ۝٧٣ يَّخْتَصُّ

يُؤْتِيْهِ	مَنْ يَّشَآءُ	وَاللّٰهُ	وَاسِعٌ	عَلِيْمٌ	يَّخْتَصُّ
وركوى ئى هغه	هغه چاته چي اراده وكړي	او الله	پراخ دى (رحمت، فضل او احسان د ده)	ښه عالم دى	خاصوى

وركوى ئى هغه چا ته چي اراده وكړي او الله پراخ دى (رحمت، فضل او احسان د ده) ښه عالم دى. خاصوى

بِرَحْمَتِهٖ مَنْ يَّشَآءُ ۭ وَاللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيْمِ ۝٧٤

بِرَحْمَتِهٖ	مَنْ يَّشَآءُ	وَاللّٰهُ	ذُو الْفَضْلِ	الْعَظِيْمِ
په مهرباني خپلي سره	هغه څوک چي اراده وكړي	او الله	څښتن د فضل	ډير لوى دى (پر مؤمنانو باندى)

په مهرباني خپلي هغه څوک چي اراده وكړي او الله څښتن (خاوند) د فضل (مهرباني) ډير لوى دى. (پر مؤمنانو باندى)

وَمِنْ اَهْلِ الْكِتٰبِ مَنْ اِنْ تَاْمَنْهُ بِقِنْطَارٍ يُّؤَدِّهٖٓ

وَمِنْ	اَهْلِ	الْكِتٰبِ	مَنْ	اِنْ	تَاْمَنْهُ	بِقِنْطَارٍ	يُّؤَدِّهٖٓ
او ځيني	له اهل	دكتابو	هغه دى	كه	امين كړى ته دى	په ډير مال باندى	نو بيرته به وسپاري دا (مال)

او ځيني له اهل د كتابو هغه څوک دى كه امين كړى ته دى په ډير مال باندى نو بيرته به وسپارى دا (مال)

اِلَيْكَ ۚ وَمِنْهُمْ مَّنْ اِنْ تَاْمَنْهُ بِدِيْنَارٍ لَّا يُؤَدِّهٖٓ

اِلَيْكَ	وَمِنْهُمْ	مَّنْ	اِنْ	تَاْمَنْهُ	بِدِيْنَارٍ	لَّا يُؤَدِّهٖٓ
تاته	او ځيني له دوى څخه	هغه دى	كه	امين كړى ته هغه	په دينار باندى	نو اداء به نه كړى دى دا دينار

تا ته او ځيني له دوى څخه هغه دى كه امين كړى ته هغه په دينار باندى نو اداء به نه كړى دى دا دينار

اِلَيْكَ اِلَّا مَا دُمْتَ عَلَيْهِ قَآئِمًا ۭ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ

اِلَيْكَ	اِلَّا	مَا دُمْتَ	عَلَيْهِ	قَآئِمًا	ذٰلِكَ	بِاَنَّهُمْ
تاته	مگر	كه ئى ته هميشه	په ده	ولاړ	دغه (خيانت)	په سبب د دى چي بيشكه دوى

تا ته مگر كه ئى ته هميشه په ده ولاړ (له پاره د غوښتلو)، دغه (په امانت كى خيانت) په سبب د دى چي بيشكه دوى

وَمِنْ اَهْلِ الْكِتٰبِ مَنْ اِنْ ديو غير مسلم دښو صفتونو تعريف كول جايز دى: په دې ايت كي دځينو خلكو په امانتدارى كيدو باندي صفت سوى دى كه څه هم ددې ځينو څخه مراد هغه اهل كتاب دي چي ايمان يي راوړى وو نوددوى په تعريف كولو كي خو څه اشكال نسته ليكن كه خاص مومنان ور څخه مرادنه وي بلكه مطلق اهل كتاب مراد وي چي غير مسلمانان په دې كي هم شامل دي نو په دې صورت كي داسوال پيدا كيږي چي دكافرخو څه عمل مقبول نه وي نو بيا ددوى دمدح صفت كولو څخه فايده څه ده.؟ جواب يي دادى چي ديو شي مقبول كيدل جلا خبره ده او مدح كول يي جلا خبره ده په مدح كولو سره دا نه لازميږي چي دغه كار دي دالله ﷻ په نزد مقبول هم وى ددې څخه دا هم ښوول مقصود دي چي ښه خبره كه څه هم دكافر وي خو په يوه درجه كي ښه هم ده چي فايده يي په دې دنيا كي نيک نامي ده او په اخرت كي دعذاب كمى ددې بيان څخه دا خبره هم په ډاگه كيږي چي اسلام دتعصب او تنگ نظرى څخه كار نه اخلي الخ. (معارف القرآن ج ١ پ ٣ ص ١٥٨)

قَالُوْا لَيْسَ عَلَيْنَا فِي الْاُمِّيّٖنَ سَبِيْلٌ ۚ وَيَقُوْلُوْنَ عَلَى اللّٰهِ

قَالُوْا	لَيْسَ	عَلَيْنَا	فِي الْاُمِّيّٖنَ	سَبِيْلٌ	وَيَقُوْلُوْنَ	عَلَى	اللّٰهِ
وويل	نشته	پر موږ باندی	په (حق) د دې اميانو کښې	هيڅ گناه	او وائي دوی	پر	الله

(کتابيانو) وويل نشته پر موږ باندی په (حق) د دې اميانو کښې هيڅ گناه، او وائي دوی (کتابيان) پر الله

اَلْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُوْنَ ۝٧٥ بَلٰى مَنْ اَوْفٰى بِعَهْدِهٖ

الْكَذِبَ	وَهُمْ	يَعْلَمُوْنَ	بَلٰى	مَنْ	اَوْفٰى	بِعَهْدِهٖ
دروغ	حال دا چې دوی	پوهيږي	بلکه ستا	هر څوک	چې وفا وکړي	په عهد خپل

دروغ (په دې دعوی کښې) حال دا چې دوی پوهيږي (پخپلو دروغو). بلکه ستا! هر څوک چې وفا وکړي په عهد خپل

وَاتَّقٰى فَاِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِيْنَ ۝٧٦ اِنَّ الَّذِيْنَ

وَاتَّقٰى	فَاِنَّ	اللّٰهَ	يُحِبُّ	الْمُتَّقِيْنَ	اِنَّ	الَّذِيْنَ
او پرهيزگاري وکړي	نو بيشکه!	الله	دوست گڼي	پرهيزگاران	بيشکه!	هغه کسان

او پرهيزگاری وکړي (ځان وساتي له خيانته او کفره) نو بيشکه! الله دوست ګڼي پرهيزګاران. بيشکه! هغه کسان

يَشْتَرُوْنَ بِعَهْدِ اللّٰهِ وَاَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيْلًا اُولٰٓئِكَ

يَشْتَرُوْنَ	بِعَهْدِ	اللّٰهِ	وَاَيْمَانِهِمْ	ثَمَنًا	قَلِيْلًا	اُولٰٓئِكَ
چې اخلی دوی	په عهد	د الله باندی	او په (دروغو) قسمونو خپلو باندی	قيمت	لږ	دغه کسان

چې پيری (بدل اخلی) دوی په عهد د الله باندی او په (دروغو) قسمونو خپلو باندی قيمت لږ، دغه کسان

لَا خَلَاقَ لَهُمْ فِي الْاٰخِرَةِ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللّٰهُ وَلَا يَنْظُرُ

لَا خَلَاقَ	لَهُمْ	فِي	الْاٰخِرَةِ	وَلَا يُكَلِّمُهُمُ	اللّٰهُ	وَلَا يَنْظُرُ
نشته هيڅ برخه	د دوی دپاره	په	آخرت کښې	او نه به خبری وکړي له دوی سره	الله (په خوښی)	او نه به وګوری

نشته هيڅ برخه د دوی دپاره په آخرت کښې او نه به خبری وکړی له دوی سره الله (په خوښی) او نه به وګوری

اِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَلَا يُزَكِّيْهِمْ ۠ وَلَهُمْ

اِلَيْهِمْ	يَوْمَ	الْقِيٰمَةِ	وَلَا	يُزَكِّيْهِمْ	وَلَهُمْ
دوی ته	په ورځې	دقيامت کښې	او نه به	پاک کړی دوی (الله له کفره څخه)	او (سته) دوی ته

دوی ته (الله په رحم سره) په ورځې د قيامت کښې او نه به پاک کړی دوی (الله له کفره) او (سته) دوی ته

بَلٰى مَنْ اَوْفٰى بِعَهْدِهٖ وَاتَّقٰى. عهد دهغه خبري نوم دی چي ددوو فريقو په مينځ کي ديوبل سره په خبرواترو کي مقرره سي: چي پرهغه باندي دواړو فريقو لره قايم اوسيدل ضروري وي په خلاف دوعدې څخه چي هغه يوازي ديوه طرف څخه وي دعهد پوره کولو په قرآن کريم او حديث شريف کي ډير تاکيد راغلی دی چنانچي په دې لوړ ايت کي هم دعهد په خلاف ورزی کولو پنځه زورني ذکر دي اول دوی ته به دجنت دنعمتونو څه حصه نه رسيږي په يوه حديث شريف کي نبي کريم ﷺ ارشاد فرمايي چي کم سړی ددرواغو دقسم په ذريعه دمسلمان حق ووهي نو ده دخپل ځان لپاره اور واجب کی راوي عرض وکی چي که هغه شی معمولي هم وي نو بيا به دده لپاره اور واجب وي ؟ ده ﷺ وفرمايل که څه هم هغه ددرختي شنه نباخله ولي نه وي. دوهم الله ﷻ به په خوشحالی خبري ورسره نه کوي. دريم او الله ﷻ به دته دقيامت په ورځ درحمت په نظر سره ونه ګوري. څلورم الله ﷻ به دده ګناهونه معاف نه کي پنځم اوددوی لپاره به دردناک عذاب وي :
(معارف القرآن ج ١ پ ٣ ص ١٥٩)

عَذَابٌ اَلِيۡمٌ ۝٧٧ وَاِنَّ مِنۡهُمۡ لَفَرِيۡقًا يَّلۡوٗنَ

عَذَابٌ	اَلِيۡمٌ	وَاِنَّ	مِنۡهُمۡ	لَفَرِيۡقًا	يَّلۡوٗنَ
عذاب	دردناک	او بیشکه!	ځینې له دوی څخه	خامخا یو فریق دی	چې اړوي دوی

عذاب دردناک. او بیشکه! ځینې له دوی څخه خامخا یو فریق دی چې اړوي دوی

اَلۡسِنَتَهُمۡ بِالۡكِتٰبِ لِتَحۡسَبُوۡهُ مِنَ الۡكِتٰبِ وَمَا هُوَ

اَلۡسِنَتَهُمۡ	بِالۡكِتٰبِ	لِتَحۡسَبُوۡهُ	مِنَ الۡكِتٰبِ	وَمَا	هُوَ
ژبې خپلې په (لوستلو د)	کتاب کښې	له پاره د دې چې وګڼئ تاسې هغه	له کتاب څخه	حال دا چې نه دی	دا

ژبې خپلې په (لوستلو د) کتاب کښې له پاره د دې چې وګڼئ تاسې هغه له کتاب (حق منزله څخه) حال دا چې نه دی دا

مِنَ الۡكِتٰبِ ۚ وَيَقُوۡلُوۡنَ هُوَ مِنۡ عِنۡدِ اللّٰهِ وَمَا هُوَ

مِنَ الۡكِتٰبِ	وَيَقُوۡلُوۡنَ	هُوَ	مِنۡ	عِنۡدِ	اللّٰهِ	وَمَا	هُوَ
له کتاب (منزل) څخه	او وائی دوی	چې دا	له	جانبه د	اللّٰه دی	حال دا چې نه دی	دا

(محرف عبارتونه) له کتاب (منزل) څخه، او وائی دوی چې دا (محرف عبارتونه) له (جانبه د) اللّٰه دی حال دا چې نه دی دا

مِنۡ عِنۡدِ اللّٰهِ ۚ وَيَقُوۡلُوۡنَ عَلَى اللّٰهِ الۡكَذِبَ وَهُمۡ

مِنۡ	عِنۡدِ	اللّٰهِ	وَيَقُوۡلُوۡنَ	عَلَى	اللّٰهِ	الۡكَذِبَ	وَهُمۡ
له	جانبه د	اللّٰه	او وائی دوی	په	اللّٰه باندی	دروغ	حال دا چې

(محرف عبارتونه راغلی) له (جانبه د) اللّٰه، او وائی دوی (کتابیان) په اللّٰه باندی دروغ حال دا چې

يَعۡلَمُوۡنَ ۝٧٨ مَا كَانَ لِبَشَرٍ اَنۡ يُّؤۡتِيَهُ اللّٰهُ الۡكِتٰبَ

يَعۡلَمُوۡنَ	مَا	كَانَ	لِبَشَرٍ	اَنۡ	يُّؤۡتِيَهُ	اللّٰهُ	الۡكِتٰبَ
پوهیږی دوی	نه	ښائی	هیڅ بشر ته	چې	ورکړی ده ته	اللّٰه	کتاب

پوهیږی دوی (پخپلو دروغ ویلو) نه ښائی هیڅ بشر ته چې ورکړی ده ته اللّٰه کتاب

وَالۡحُكۡمَ وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُوۡلَ لِلنَّاسِ كُوۡنُوۡا عِبَادًا لِّيۡ

وَالۡحُكۡمَ	وَالنُّبُوَّةَ	ثُمَّ	يَقُوۡلَ	لِلنَّاسِ	كُوۡنُوۡا	عِبَادًا لِّيۡ
او حکمت (شرعی احکام)	او نبوت	بیا	ووائی	خلګو ته	چې سئ تاسې	بندګان ماله

او حکمت (شرعی احکام) او نبوت بیا ووائی خلګو ته چې سئ تاسې بندګان (عبادت کوونکی) ماله

مَا كَانَ لِبَشَرٍ اَنۡ يُّؤۡتِيَهُ اللّٰهُ.. دپیغمبرانو پاکی یو دلیل: دنجران وطن څخه په راغلي ډلي او جماعت کي ځینو یهودو او نصاراوو ویلي وه چي ای محمد ﷺ آیا ته دا غواړي چي موږ ستا دغه شان عبادت شروع کړو لکه څنګه چي نصاراوو دعیسی علیه السلام چي زوی دمریمي دی عبادت کوی؟ نو ده ﷺ وفرمایل چي پناه غواړم په خدای جل جلاله سره دغیر الله دعبادت کولو څخه چي یا زه دغیر الله عبادت وکړم او یا نورو ته راوبلم الله جل جلاله موږ ددې کار لپاره نه یو رالیږلي نو په دې باندي دا ایت رانازل سو: یعني کم بنده ته چي الله جل جلاله کتاب حکمت او قوت دفیصلي ورکي او د پیغمبری لویه مرتبه ورله ورکي چي دی دالله جل جلاله پیغام په صحیح طریقه سره ورسوي او بیا دی خلک دالله جل جلاله دبندګی څخه اړوي دخپل ځان یا دنورمخلوق بندګان ور څخه جوړ وي ددې خو به دا مطلب سي چي الله جل جلاله ځوک دکم منصب (مرتبې) لایق ګڼلی وو او رالیږلی یي وو هغه په واقع کي دهغه لایق نه وو حالانکه دا خبره خلاف دحقیقت ده.
(معارف القرآن ج ۱ پ۳ ص۱۶۱)

وَإِذْ أَخَذَ اللّٰهُ مِيثَاقَ النَّبِيّٖنَ. **دالله ﷻ دري عهدونه:** الله ﷻ دخپلو بندګانو څخه درې قسمه عهدونه اخيستي دي ديوه عهد ذکر په سورت اعراف کې سوی دی په (أَلَستُ بِرَبّكم) سره ددې عهد مقصد داوو چې ټول بني نوع مخلوق انسان دخدای ﷻ په سته والي او عام والي باندي عقيده وساتي ځکه چې دمذهب ټوله ابادي پر دې بنياد باندي ده تر څو پوري چې داعقيده نه وي په مذهبي ميدان کي دعقل او فکر لار ښوول هيڅ فايده نه سي رسولی ددې زيات تفصيل به ان شاءالله پر خپل ځای باندي راسي: **دوهم ذکر دعهد په (واذاخذ الله ميثاق الذين اوتو الكتب لتبيّننّه للنّاس ولاتكتمونه)** سره سوی دی دغه عهد يوازي داهل کتابو دعلماوو څخه اخيستل سوی دی چې دوی به حق نه پټوي بلکه په صاف او واضح طريقه سره به يې بيانوي. **دريم عهد** او د هغه بيان په **(واذاخذالله ميثاق النبييّن لما آتيتكم من كتب ورحمة)** سره سوی دی چې دغه عهد الله ﷻ دانبياوو څخه اخيستی دی چې بيا به يې بيان مخ ته راسي. (معارف القرآن ج١پ٣ ص١٦٣)

ع ٨ ١٢

مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ وَلٰكِنْ كُوْنُوْا رَبّٰنِيّٖنَ بِمَا كُنْتُمْ

مِنْ دُوْنِ	اللّٰهِ	وَلٰكِنْ	كُوْنُوْا	رَبّٰنِيّٖنَ	بِمَا	كُنْتُمْ
بی له	الله څخه	وليکن	سئ تاسی	عالمان (الله والا)	په سبب د دی	چې يئ تاسی

بی له الله څخه، و ليکن (وائی چې) سئ تاسی عالمان په سبب د دی چې يئ تاسی

تُعَلِّمُوْنَ الْكِتٰبَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُوْنَ ﴿٧٩﴾

تُعَلِّمُوْنَ	الْكِتٰبَ	وَبِمَا	كُنْتُمْ	تَدْرُسُوْنَ
چې ښوونه کوئ (خلکو ته)	د کتاب	او په سبب د دی	چې يئ تاسی	چې تدريس کوئ

چې ښوونه کوئ (خلکو ته) کتاب (شرعی احکام) او په سبب د دی چې يئ تاسی چې تدريس کوئ.

وَلَا يَأْمُرَكُمْ أَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلٰٓئِكَةَ وَالنَّبِيّٖنَ أَرْبَابًا أَيَأْمُرُكُمْ

وَلَا	يَأْمُرَكُمْ	أَنْ	تَتَّخِذُوا	الْمَلٰٓئِكَةَ	وَالنَّبِيّٖنَ	أَرْبَابًا	أَيَأْمُرُكُمْ
او نه	کوی امر تاسی ته	د دی چې	ونيسئ تاسی	ملائيکی	او انبياء	خدايان	آيا امر کوی (الله يا نبی) تاسی ته

اونه کوی امر تاسی ته (الله يا نبی) د دی چې ونيسئ تاسی ملائيکی او انبياء خدايان آيا امر کوی (الله يا نبی) تاسی ته

بِالْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْتُمْ مُسْلِمُوْنَ ﴿٨٠﴾ وَإِذْ أَخَذَ

بِالْكُفْرِ	بَعْدَ إِذْ	أَنْتُمْ	مُسْلِمُوْنَ	وَإِذْ	أَخَذَ
په کفر سره	وروسته له دی نه	چې يئ تاسی	مسلمانان	او (ياد کړه ای محمده!) هغه وخت	چې واخيست

په کفر سره وروسته له دی نه چې يئ تاسی مسلمانان. او (ياد کړه ای محمده!) هغه وخت چې واخيست

اللّٰهُ مِيثَاقَ النَّبِيّٖنَ لَمَآ اٰتَيْتُكُمْ مِّنْ كِتٰبٍ وَّحِكْمَةٍ

اللّٰهُ	مِيثَاقَ	النَّبِيّٖنَ	لَمَآ	اٰتَيْتُكُمْ	مِّنْ	كِتٰبٍ	وَّحِكْمَةٍ
الله	عهد محکم	له ټولو انبياؤ	چې خامخا هغه شی	چې درکړم زه تاسی ته	چې	هغه کتاب	او حکمت دی

الله عهد محکم له ټولو انبياؤ چې خامخا هغه شی چې درکړم زه تاسی ته چې هغه کتاب او حکمت (شرعی احکام) دی

ثُمَّ جَآءَكُمْ رَسُوْلٌ مُّصَدِّقٌ لِّمَا مَعَكُمْ

ثُمَّ	جَآءَكُمْ	رَسُوْلٌ	مُّصَدِّقٌ	لِّمَا	مَعَكُمْ
بيا	راسی تاسی ته	رسول (محمد)	چې مصدق (رښتيا کوونکی) دی	دهغه (کتاب)	چې له تاسی سره دی

بيا راسی تاسی ته رسول (محمد) چې مصدق (رښتيا کوونکی) دی دهغه کتاب چې له تاسی سره دی

لَتُؤْمِنُنَّ بِهٖ وَلَتَنْصُرُنَّهٗ ۭ قَالَ ءَاَقْرَرْتُمْ

لَتُؤْمِنُنَّ	بِهٖ	وَلَتَنْصُرُنَّهٗ	قَالَ	ءَاَقْرَرْتُمْ
نو هرو مرو به ایمان راوړئ تاسی خامخا	په هغه	او خامخا مدد به کوئ تاسی ورسره	وويل (الله)	آيا اقرار وکړ تاسی په دغه

نو هرومرو به ايمان راوړئ تاسی خامخا په هغه او خامخا مدد به کوئ تاسی ورسره وويل (الله دوی ته) آيا اقرار وکړ تاسی

وَاَخَذْتُمْ عَلٰى ذٰلِكُمْ اِصْرِيْ ۭ قَالُوْٓا اَقْرَرْنَا ۭ قَالَ فَاشْهَدُوْا

وَاَخَذْتُمْ	عَلٰى	ذٰلِكُمْ	اِصْرِيْ	قَالُوْٓا	اَقْرَرْنَا	قَالَ	فَاشْهَدُوْا
او واخيسته تاسی	پر	دی	تينگه وعده زما	وويل دوی	اقرار وکړ موږ په دی	وفرمايل (الله)	نو شاهدان اوسئ

په دغه او واخيسته (قبوله کړه) تاسی پر دی تينگه وعده زما؟ وويل دوی اقرار وکړ موږ (په دی) ، وفرمايل (الله) نو شاهدان اوسئ

وَاَنَا مَعَكُمْ مِّنَ الشّٰهِدِيْنَ ﴿٨١﴾ فَمَنْ تَوَلّٰى بَعْدَ ذٰلِكَ

وَاَنَا	مَعَكُمْ	مِّنَ	الشّٰهِدِيْنَ	فَمَنْ	تَوَلّٰى	بَعْدَ	ذٰلِكَ
او زه هم	له تاسی سره	له	شاهدانو ځنی يم	نو هر څوک چی	بيرته وګرځيد	وروسته	له دی (عهده)

او زه هم له تاسی سره له شاهدانو ځنی يم. نو هر څوک چی بيرته وګرځيد وروسته له دی (دايمان او نصرت عهده)

فَاُولٰۗىِٕكَ هُمُ الْفٰسِقُوْنَ ﴿٨٢﴾ اَفَغَيْرَ دِيْنِ اللّٰهِ يَبْغُوْنَ

فَاُولٰۗىِٕكَ	هُمُ	الْفٰسِقُوْنَ	اَفَغَيْرَ	دِيْنِ	اللّٰهِ	يَبْغُوْنَ
نو دغه کسان	هم دوی	فاسقان دی	آيا نو غير	له دين	د الله	ځنی غواړی

نو دغه (شاګرځوونکی کسان) هم دوی فاسقان دی. آيا نو غير له دين د الله ځنی غواړی (دوی بل دين)

وَلَهٗٓ اَسْلَمَ مَنْ فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ طَوْعًا

وَلَهٗٓ	اَسْلَمَ	مَنْ	فِي	السَّمٰوٰتِ	وَالْاَرْضِ	طَوْعًا
حال دا چی (خاص) الله ته	غاړه ايښی ده	هر هغه	چی په	آسمانونو کښی دی	او په ځمکه کښی دی	په خوښه

حال دا چی (خاص) الله ته غاړه ايښی ده هر هغه چی په آسمانونو کښی دی (له علوياتو) او په ځمکه کښی دی په خوښه

وَّكَرْهًا وَّاِلَيْهِ يُرْجَعُوْنَ ﴿٨٣﴾ قُلْ اٰمَنَّا بِاللّٰهِ وَمَآ اُنْزِلَ

وَّكَرْهًا	وَّاِلَيْهِ	يُرْجَعُوْنَ	قُلْ	اٰمَنَّا	بِاللّٰهِ	وَمَآ	اُنْزِلَ
يا په زوره	او بيا (خاص) هم ده ته	بيرته بيولی کيږی	وو ايه	چی ايمان راوړی دی موږ	په الله	او په هغه	چي نازل کړی سوی دی

يا په زوره او بيا (خاص) هم دی ته بيرته بيولی کيږی. وو ايه چی ايمان راوړی دی موږ په الله او په هغه کتاب چی نازل کړی سوی دی

لَتُؤْمِنُنَّ بِهٖ وَلَتَنْصُرُنَّهٗ

په دې اياتونو کي دا خبره ښکاره بيان سويده: چي الله جل جلاله د ټولو انبياوو څخه دا پخه وعده واخيسته چي کله په تاسي کي تر يوه نبي وروسته بل نبي راسي چي په يقين سره د مخکنيو پيغمبرانو او د دوی د کتابونو تصديق کوونکی وي يعني هغوی ته رښتيني وايي نو د اولني لپاره دا ضروري ده چي د دې وروسته نبي په رښتينوالي او نبوت باندي په خپله هم ايمان راوړي او نورو ته هم د دې ښوونه وکړي د قرآن کريم د دې کلي قاعدې او عامې قاعدې څخه د رڼا ورځ په شان دا خبره په ډاګه کيږي چي الله جل جلاله به د محمد ﷺ په باره کي هم دا سي وعده د انبياوو څخه اخيستي وي لکه چي علامه سبکي په خپله رسالة کي فرمايي چي په ايت کي د رسول الله څخه مراد محمد ﷺ دی بل يو داسي نبي نه دی تير سوی چي د هغه څخه الله جل جلاله د دوی د ذات او صفاتو په باره کي د تاييد او مدد او په دوی باندي د ايمان راوړلو وعده نه وي اخيستې نو معلومه سول چي د نبي کريم ﷺ نبوت عام دی تر قيامته پوري به وي.

(معارف القرآن ج ١ پ ٣ ص ١٦٤)

عَلَيۡنَا وَمَآ اُنۡزِلَ عَلٰۤى اِبۡرٰهِيۡمَ وَاِسۡمٰعِيۡلَ وَاِسۡحٰقَ

عَلَيۡنَا	وَمَآ	اُنۡزِلَ	عَلٰٓى	اِبۡرٰهِيۡمَ	وَاِسۡمٰعِيۡلَ	وَاِسۡحٰقَ
پرموږ (چې قرآن دی)	او پر هغو	چې نازلې کړی سوی دی	پر	ابراهیم	او (پر) اسماعیل	او (پر) اسحق

پر موږ (چې قرآن دی) او پر هغو چې نازلې کړی سوی دی پر ابراهیم او (پر) اسماعیل او (پر) اسحق

وَيَعۡقُوۡبَ وَالۡاَسۡبَاطِ وَمَآ اُوۡتِىَ مُوۡسٰى وَعِيۡسٰى

وَيَعۡقُوۡبَ	وَالۡاَسۡبَاطِ	وَمَآ	اُوۡتِىَ	مُوۡسٰى	وَعِيۡسٰى
او (پر) یعقوب	او (پر) اولاده (د دوی) باندی	او (پر) هغو	چې ورکړی سوی دی	موسی ته	او عیسی ته

او (پر) یعقوب او (پر) اولاده (د دوی) باندی او (پر) هغو چې ورکړی سوی دی موسی ته (تورات) او عیسی ته (انجیل)

وَالنَّبِيُّوۡنَ مِنۡ رَّبِّهِمۡ لَا نُفَرِّقُ بَيۡنَ اَحَدٍ مِّنۡهُمۡ

وَالنَّبِيُّوۡنَ	مِنۡ	رَّبِّهِمۡ	لَا نُفَرِّقُ	بَيۡنَ	اَحَدٍ	مِّنۡهُمۡ
او نورو انبیاؤ ته	له	جانبه د رب د دوی	نه کوو فرق	په مینځ	د هیڅ یوه	د دوی

او نورو انبیاؤ ته (چې نور آیتونه دی) له (جانبه د) رب د دوی (حال دا چې) نه کوو فرق په مینځ د هیڅ یوه د دوی

وَنَحۡنُ لَهٗ مُسۡلِمُوۡنَ ﴿۸۴﴾ وَمَنۡ يَّبۡتَغِ غَيۡرَ الۡاِسۡلَامِ

وَنَحۡنُ	لَهٗ	مُسۡلِمُوۡنَ	وَمَنۡ	يَّبۡتَغِ	غَيۡرَ	الۡاِسۡلَامِ
او موږ (خاص)	الله ته	غاړه ایښودونکی یو	او هر څوک	چې غواړي	غیر	له اسلامه

او موږ (خاص) الله ته غاړه ایښودونکی یو. او هر څوک چې غواړي غیر له اسلامه (چې توحید او د الله احکامو ته انقیاد دی)

دِيۡنًا فَلَنۡ يُّقۡبَلَ مِنۡهُ ۚ وَهُوَ فِى الۡاٰخِرَةِ مِنَ

دِيۡنًا	فَلَنۡ يُّقۡبَلَ	مِنۡهُ	وَهُوَ	فِى الۡاٰخِرَةِ	مِنَ
بل دین	نو له سره به و نه منل سی	له ده څخه	حال دا چې وی به دی	په آخرت کښې	له

بل دین نو له سره به و نه منل سی له ده څخه، حال دا چې وی به دی په آخرت کښې له

الۡخٰسِرِيۡنَ ﴿۸۵﴾ كَيۡفَ يَهۡدِى اللّٰهُ قَوۡمًا كَفَرُوۡا بَعۡدَ

الۡخٰسِرِيۡنَ	كَيۡفَ	يَهۡدِى	اللّٰهُ	قَوۡمًا	كَفَرُوۡا	بَعۡدَ
زیانکارانو	څرنګه به	سمه صافه لاره ښئی	الله	هغه قوم ته	چې کافران سوی دی	وروسته له

زیانکارانو. څرنګه به سمه صافه لاره ښئی الله (بلکه نه ښئی هغه) قوم ته چې کافران سو ی دی وروسته له

وَمَنۡ يَّبۡتَغِ غَيۡرَ الۡاِسۡلَامِ دِيۡنًا.. داسلام پیژندل او په دې سره خلاصون حاصلول: د اسلام لفظي معنی د حکم منل او فرمانبرداري ده او په اصطلاح کې خاص د هغه دین د حکم منلو نوم اسلام دی کم چې الله ﷻ د خپلو پیغمبرانو په ذریعه د انسانانو د هدایت لپاره را لیږلی دی ځکه چې د دین اصول د ټولو انبیاوو په شریعتونو کې یو دي: بیا لفظ د اسلام کله د دې عام مفهوم مطلب لپاره استعمالیږي او کله یوازې د دې آخري شریعت لپاره ویل کیږي کم چې پر خاتم الانبیاء ﷺ باندې نازل سوی دی په قرآن کریم کې ورڅخه دواړه مطلبه اخیستل سوي دي او د دې دواړو لپاره استعمال سوی دی. د ډیرو پیغمبرانو خپل ځان ته مسلمان ویل او خپل امت ته مسلمان امت ویل هم د قرآن په ایاتونو سره ثابت دي او د دې نوم د خاتم الانبیاء ﷺ په امت سره خالص والی هم ذکر دی (هو سمّاكم المسلمين من قبل وفي هذا) لنډه دا چې هر خدایي دین چې د کم نبي او رسول په ذریعه دنیا ته راغلی دی هغه ته هم اسلام ویل کیږي او د امت محمدیه لپاره دیو خاص لقب په طور سره هم استعمالیږي.
(معارف القرآن ج۱ پ۳ ص۱۶۶)

اِيْمَانِهِمْ وَشَهِدُوْٓا اَنَّ الرَّسُوْلَ حَقٌّ وَّجَآءَهُمُ

اِيْمَانِهِمْ	وَشَهِدُوْٓا	اَنَّ	الرَّسُوْلَ	حَقٌّ	وَّجَآءَ	هُمُ
ايمان راوړلو د دوی	حال داچې شاهدی ورکړی ده دوی	په دې چې بېشکه!	رسول	حق دی	او راغلی دی	دوی ته

ايمان راوړلو د دوی حال داچې شاهدی ورکړی ده دوی په دې چې بېشکه رسول حق دی او راغلی دی دوی ته

الْبَيِّنٰتُ وَاللّٰهُ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الظّٰلِمِيْنَ ﴿٨٦﴾ اُولٰٓئِكَ

الْبَيِّنٰتُ	وَاللّٰهُ	لَا يَهْدِى	الْقَوْمَ	الظّٰلِمِيْنَ	اُولٰٓئِكَ
معجزی ښکاره	او الله	نه کوی هدایت	قوم	ظالمانو ته	دغه کسان

معجزی ښکاره، او الله نه کوی هدایت (نه ښئی سمه صافه لاره) قوم ظالمانو ته (چې اسلام په کفر بدلوی) . دغه کسان

جَزَآؤُهُمْ اَنَّ عَلَيْهِمْ لَعْنَةَ اللّٰهِ وَالْمَلٰٓئِكَةِ

جَزَآؤُهُمْ	اَنَّ	عَلَيْهِمْ	لَعْنَةَ	اللّٰهِ	وَالْمَلٰٓئِكَةِ
جزا د دوی دا ده	چې بېشکه!	پر دوی دی	لعنت	دالله	او (لعنت) د ملائیکو (چې بېزاره دی د دوی څخه)

جزا د دوی دا ده چې بېشکه! پر دوی لعنت د الله دئ (چې لرې کوی دوی له رحمت خپل) او (لعنت) د ملائیکو

وَالنَّاسِ اَجْمَعِيْنَ ﴿٨٧﴾ خٰلِدِيْنَ فِيْهَا ۚ لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ

وَالنَّاسِ	اَجْمَعِيْنَ	خٰلِدِيْنَ	فِيْهَا	لَا يُخَفَّفُ	عَنْهُمُ	الْعَذَابُ
او (لعنت) دخلکو	ډېرولو	حال داچې تل به وی دوی	په دغه کښی	نه به سپکاوه سی	له دوی څخه	عذاب

او (لعنت) د خلکو د ټولو. حال داچې تل به وی دوی په دغه (لعنت یا اور) کښی، نه به سپکاوه سی له دوی څخه عذاب

وَلَا هُمْ يُنْظَرُوْنَ ﴿٨٨﴾ اِلَّا الَّذِيْنَ تَابُوْا

وَلَا	هُمْ	يُنْظَرُوْنَ	اِلَّا	الَّذِيْنَ	تَابُوْا
او نه به	دوی ته	مهلت ورکړ سی	مګر	هغه کسان	چې توبه ئې وښکله (وکښله)

(د دوزخ) او نه به دوی ته مهلت ورکړ سی (د توبی). مګر هغه کسان چې توبه ئې وښکله (وکښله) (اسلام ته راوګرځیدل)

مِنْۢ بَعْدِ ذٰلِكَ وَاَصْلَحُوْا ۟ فَاِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿٨٩﴾

مِنْۢ بَعْدِ	ذٰلِكَ	وَاَصْلَحُوْا	فَاِنَّ	اللّٰهَ	غَفُوْرٌ	رَّحِيْمٌ
وروسته له	دی	او نیک ئې کړه (عملونه خپل)	نو بېشکه!	الله	ښه مغفرت کوونکی	ډېر رحم والا دی

وروسته له دی (ارتداده) او نیک ئې کړه (عملونه خپل) نو بېشکه! الله ښه مغفرت کوونکی (دخطیاتو) ډېر رحم والا دی.

وَشَهِدُوْٓا اَنَّ الرَّسُوْلَ حَقٌّ
لنډ تفسير: اول ددین څخه د مرتد سوو هغه خلګو بیان دی چې پر کفر بانـدې ولاړ وه او دا کفر یې هدایت ګڼی کله چې ددوی عقیده یا دعوی داوه چې الله ﷻ مونږ ته اوس هدایت فرمایلی دی نو په دې وجه ددوی په بدوالي بیانولو کې ددې هدایت نستوالی هم بیانوي فرمایي چې الله ﷻ به داسې خلګو ته څنګه هدایت وکې چې کافران سوي دې وروسته تر ایمان راوړلو په زړه سره او وروسته تر خپل دې اقرار په ژبه سره چې رسول ﷺ په دعوی ده رسالت کې رښتینی دی او وروسته تر دې چې دوی ته ښکاره دلیلونه د اسلام دحق والي رسیدلي وه او الله ﷻ داسې بې ادبه خلګو ته هدایت نه کوي دا مطلب نه دی چې داسې خلګو ته هیڅ ځای هم د اسلام توفیق نه ورکوي بلکه مقصود ددوی ددې لوړې ذکر سوې دعوی نفي کول دې چې دوی به ویل چې مونږ چې اسلام پرې اینښی دی او دا طریقه مو اختیاره کړې ده دا مونږ ته خدای ﷻ هدایت کړی دی الله ﷻ ددوی ددې خبرې رد وکړی چې داسې نه ده :
(معارف القرآن ج۱ پ۳ ص۱۶۸)

إِنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا بَعْدَ إِيْمَانِهِمْ ثُمَّ

إِنَّ	الَّذِيْنَ	كَفَرُوْا	بَعْدَ	إِيْمَانِهِمْ	ثُمَّ
بیشکه!	هغه کسان	چې کافران سوي دي	وروسته	له ایمان راوړلو د دوی	بیا ئې

بیشکه! هغه کسان (له یهودو) چې کافران سوي دي (په انجیل او عیسی) وروسته له ایمان راوړلو د دوی، بیا ئې

ازْدَادُوْا كُفْرًا لَّنْ تُقْبَلَ تَوْبَتُهُمْ ۚ وَأُولٰٓئِكَ هُمُ

ازْدَادُوْا	كُفْرًا	لَّنْ تُقْبَلَ	تَوْبَتُهُمْ	وَأُولٰٓئِكَ	هُمُ
زیاتوالی وکړ	په کفر کښي	له سره به نه قبلیږي	توبه د دوی	او دغه کسان	هم دوی

زیاتوالی وکړ په کفر کښي (په نه منلو د قرآن او محمد) له سره به نه قبلیږي توبه د دوی، او دغه کسان هم دوی

الضَّآلُّوْنَ ﴿٩٠﴾ إِنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا وَمَاتُوْا

الضَّآلُّوْنَ	إِنَّ	الَّذِيْنَ	كَفَرُوْا	وَمَاتُوْا
گمراهان دي	بیشکه!	هغه کسان	چې کافران سوي دي	او مړه سوي دي

گمراهان دي. بیشکه! هغه کسان چې کافران سوي دي او مړه سوي دي

وَهُمْ كُفَّارٌ فَلَنْ يُّقْبَلَ مِنْ أَحَدِهِمْ

وَهُمْ	كُفَّارٌ	فَلَنْ يُّقْبَلَ	مِنْ	أَحَدِ	هِمْ
حال دا چې دوی	کافران دي	نو له سره به قبول نسي	له	یوه	د دوی څخه

حال دا چې دوی کافران دي نو له سره به قبول نسي له یوه د دوی څخه

مِّلْءُ الْأَرْضِ ذَهَبًا وَّلَوِ افْتَدٰى بِهٖ ۭ أُولٰٓئِكَ

مِّلْءُ	الْأَرْضِ	ذَهَبًا	وَّلَوِ	افْتَدٰى	بِهٖ	أُولٰٓئِكَ
په ډک والي	د مځکي	سره زر	او اگر که	فدیه ورکړي دي	په دغه (تول زر) سره	دغه کسان

په ډک والي د مځکي سره زر، او اگر که فدیه ورکړي دي په دغه (تول زر) سره، دغه کسان (چې پر کفر مړه دي)

لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيْمٌ وَّمَا لَهُمْ مِّنْ نّٰصِرِيْنَ ﴿٩١﴾ ع

لَهُمْ	عَذَابٌ	أَلِيْمٌ	وَّمَا	لَهُمْ	مِّنْ نّٰصِرِيْنَ
سته دوی لره	عذاب	دردناک	او نسته	دوی لره	هیڅ مددگاران

سته دوی لره عذاب د ردناک او نسته دوی لره هیڅ مددگاران (چې مرسته ورسره وکړي)

كَفَرُوْا بَعْدَ إِيْمَانِهِمْ ثُمَّ ازْدَادُوْا...لنډ تفسير: نو ددې نفي خلاصه داسوه چې کم سړی د کفر بې ډېره لاره اختیاره کړي هغه د الله جَلَّ جَلَالُهُ پر هدایت باندي نه دی په دې وجه هغه داسي نه سي ویلای چې ماته خدای هدایت کړی دی ځکه چې د هدایت دغه لاره نه ده بلکه داسي خلگ یقیني گمراهان دي او د داسي خلگو سزا داده چې پر دوی د الله جَلَّ جَلَالُهُ لعنت هم دی او د فرشتو لعنت هم دی او د ډېرو خلگو هم. غرض د ټولو او بیا هغه لعنت به په داسي طور سره وي چې دی به د همیشه همیشه لپاره په دې لعنت کي اوسي او کله چې د دې لعنت اثر جهنم دی نو مطلب داسو چې دی به د همیشه لپاره په جهنم کي وي او دده څخه به عذاب هم نه سپکول کیږي او نه به تر داخلیدو مخکي ده ته تر څه میعاده پوري مهلت ورکول کیږي :مخ ته بیا د هغه خلگو بیان دی چې بیا مسلمان سي دوی بیا د دې حکم څخه جلا کوي یعني مگر البتّه کم خلگ چې توبه وباسي د دې کفر څخه وروسته یعني مسلمانان سي او خوله او زړه یې سره برابر سي منافقان نه وي الله جَلَّ جَلَالُهُ یې بخښي.
(معارف القرآن ج ۱ پ ۳ ص ۱۶۸)

ع ۹ ۱۷

لَنۡ تَنَالُوا الۡبِرَّ حَتّٰى تُنۡفِقُوۡا مِمَّا تُحِبُّوۡنَ ؕ

لَنۡ تَنَالُوا	الۡبِرَّ	حَتّٰى	تُنۡفِقُوۡا	مِمَّا	تُحِبُّوۡنَ
لەسرەبەپیدانەکړی تاسی	نیکی	ترهغەپورې	چی خرڅ کړئ تاسی	څنی لەهغو شیانو	چی ستاسی خوښ وی

لەسرەبەونەمومئ تاسی (پوره) نیکی ترهغەپورې چی خرڅ کړئ تاسی (پەلاره د الله) څنی لەهغو شیانو چی ستاسی خوښ وی

وَمَا تُنۡفِقُوۡا مِنۡ شَیۡءٍ فَاِنَّ اللّٰهَ بِهٖ عَلِیۡمٌ ﴿۹۲﴾ کُلُّ الطَّعَامِ

وَمَا	تُنۡفِقُوۡا	مِنۡ	شَیۡءٍ	فَاِنَّ	اللّٰهَ	بِهٖ	عَلِیۡمٌ	کُلُّ	الطَّعَامِ
او هغەچی	خرڅوئ (ئی) تاسی	لە	یوەشی	پس بیشکه!	الله	پەهغه	ښەعالم دی	ټول	طعام

اوهغەچی خرڅوئ (ئی) تاسی لەیوەشی پس بیشکه! الله پەهغه (هم) ښەعالم دی. ټول طعام (دخوړلو شیان)

کَانَ حِلًّا لِّبَنِیۡۤ اِسۡرَآءِیۡلَ اِلَّا مَا حَرَّمَ اِسۡرَآءِیۡلُ عَلٰی

کَانَ	حِلًّا	لِّبَنِیۡۤ اِسۡرَآءِیۡلَ	اِلَّا	مَا	حَرَّمَ	اِسۡرَآءِیۡلُ	عَلٰی
وو	حلال	بنی اسرائیلوته	مگر	هغەچی	حرام کړی وو	آسرائیل (یعقوب)	پر

وو حلال بنی اسرآئیلو (ځامنو د یعقوب) تەمگر هغه (طعامونه) چی حرام کړی وو آسرائیل (یعقوب) پر

نَفۡسِهٖ مِنۡ قَبۡلِ اَنۡ تُنَزَّلَ التَّوۡرٰىةُ ؕ قُلۡ فَاۡتُوۡا

نَفۡسِهٖ	مِنۡ قَبۡلِ	اَنۡ	تُنَزَّلَ	التَّوۡرٰىةُ	قُلۡ	فَاۡتُوۡا
ځان خپل	پخوا لەهغه	چی	نازل کیده	تورات	ووایه (محمده)	نو راوړئ تاسی

ځان خپل (د اوښانو لەغوښو او شودو) پخوا لەهغەچی نازل کیده تورات، ووایه (ای! محمده! دوی ته) نو راوړئ تاسی

بِالتَّوۡرٰىةِ فَاتۡلُوۡهَاۤ اِنۡ کُنۡتُمۡ صٰدِقِیۡنَ ﴿۹۳﴾ فَمَنِ

بِالتَّوۡرٰىةِ	فَاتۡلُوۡهَاۤ	اِنۡ	کُنۡتُمۡ	صٰدِقِیۡنَ	فَمَنِ
تورات	پس وئی وی وایاست تاسی هغه	که	یئ تاسی	صادقان (رښتنی)	پس هرچاچی

(صحیح) تورات پس وئی لولئ تاسی (دخپل صدق لەپاره) کەیئ تاسی صادقان (رښتنی). (نو فرمائی الله) پس هر چاچی

افۡتَرٰی عَلَی اللّٰهِ الۡکَذِبَ مِنۡۢ بَعۡدِ ذٰلِکَ فَاُولٰٓئِکَ

افۡتَرٰی	عَلَی	اللّٰهِ	الۡکَذِبَ	مِنۡۢ بَعۡدِ	ذٰلِکَ	فَاُولٰٓئِکَ
وتړل	پر	الله	دروغ	وروستەله	هغه	پس دغەکسان

وتړل پەالله دروغ وروستەلەهغه پس دغەکسان (چی حق پرېږدی او باطل خوښوی).

لَنۡ تَنَالُوا الۡبِرَّ حَتّٰى تُنۡفِقُوۡا

ذکرسوی ایت او دصحابه کرامو عمل: دمدينې منورې په انصارو کي تر ټولو زيات مالدار حضرت ابوطلحة ؓ وو مسجد نبوي ته بالکل مخامخ او متصل دده باغ وو په دې باغ کي يو څاه وو د (بيرحا) په نامه سره يادېدی اوس ددغه باغ پر ځای يوه آبادي جوړه سوې ده چي اصطفاء منزا ورته وايي چي دمدينې منورې زيارت کوونکي اوسيدنه په ده کښي کوي البتّه ددې په شمال مشرقي کنج کي دغه بيرحا په همدې نوم سره تر اوسه موجود دی نبي کريم ﷺ به کله کله دې باغ ته تشريف وړی او دبيرحا څاه اوبه به يي چيښلې دده ﷺ ددې څاه اوبه خوښې وې دحضرت ابوطلحة ؓ داباغ ډير قيمتي او تر وتازه وو ده ؓ ته داباغ په خپل ټول جايداد کي تر ټولو زيات خوښ وو ددې ايت په نازليدو باندي دی دنبي کريم ﷺ دپه خدمت کي حاضر سو او عرض يه وکی چي زما په ټول جايداد کي ماته گران تر ټولو دبيرحا باغ دی زه داد الله جل جلاله په لاره کي خرڅ کول غواړم او خوښه ستاسي ده نبي کريم ﷺ وفرمايل پر خپلو خپلوانو يه خرڅ کړی ده هم پر خپلوانو باندي خرڅ او خيرات کړی.

(معارف القرآن ج ۲ پ ۴ ص ۲)

هُمُ الظّٰلِمُوْنَ ﴿۹۴﴾ قُلْ صَدَقَ اللّٰهُ ۫ فَاتَّبِعُوْا مِلَّةَ

مِلَّةَ	فَاتَّبِعُوْا	اللّٰهُ	صَدَقَ	قُلْ	الظّٰلِمُوْنَ	هُمُ
د دین	نو متابعت وکړئ تاسی	الله	رښتیا فرمایلی دی	ووایه (محمده! دوی ته)	ظالمان	هم دوی دی

هم دوی دی ظالمان، ووایه (ای محمده! دوی ته) رښتیا فرمایلی دی الله نو متابعت وکړئ تاسی د دین

اِبْرٰهِيْمَ حَنِيْفًا ؕ وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِيْنَ ﴿۹۵﴾ اِنَّ

اِنَّ	الْمُشْرِكِيْنَ	مِنَ	كَانَ	وَمَا	حَنِيْفًا	اِبْرٰهِيْمَ
بیشکه!	مشرکانو څخه	له	ؤ دی	او نه	چی حنیف ؤ	د ابراهیم

د ابراهیم چی حنیف ؤ (په یوه لوری ؤ یعنی له هر باطله حق ته مائل ؤ) او نه ؤ دی له مشرکانو . بیشکه!

اَوَّلَ بَيْتٍ وُّضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِيْ بِبَكَّةَ

بِبَكَّةَ	لَلَّذِيْ	لِلنَّاسِ	وُّضِعَ	بَيْتٍ	اَوَّلَ
چی په مکه کښی ده	خامخا هم دا ده	خلکو ته	چی جوړه سوی ده	کوټه	اوله

رومبنی کوټه (بیت الله) چی جوړه سوی ده (له ټولو نه پخوا) خلکو ته خامخا (هغه کوټه) هم دا ده چی په مکه کښی ده.

مُبٰرَكًا وَّهُدًى لِّلْعٰلَمِيْنَ ﴿۹۶﴾ فِيْهِ اٰيٰتٌۢ بَيِّنٰتٌ مَّقَامُ

مَّقَامُ	بَيِّنٰتٌ	اٰيٰتٌ	فِيْهِ	لِّلْعٰلَمِيْنَ	وَّهُدًى	مُبٰرَكًا
مقام	ښکاره	آثار	(سته) په دی کوټه کښی	خلکو ته	او لاره ښوونکی ده	حال دا چی برکت ناکه

حال دا چی برکت ناکه او لاره ښوونکی ده خلکو ته. (سته) په دی کوټه کښی آثار ښکاره (څینی ئی) مقام

اِبْرٰهِيْمَ ۚ وَمَنْ دَخَلَهٗ كَانَ اٰمِنًا ؕ وَلِلّٰهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ

حِجُّ	النَّاسِ	عَلَى	لِلّٰهِ	وَ	اٰمِنًا	كَانَ	دَخَلَهٗ	وَمَنْ	اِبْرٰهِيْمَ
حج	خلکو	پر	الله لره	او	په امان کښی	نو سی به	ننوت په دی کعبه کښی	او هر څوک چی	د ابراهیم دی

د ابراهیم دی، او هر څوک چی ننوت په دی (کعبه) کښی نو سی به په امان کښی. او (واجب دی) الله لره پر خلکو حج

الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ اِلَيْهِ سَبِيْلًا ؕ وَمَنْ كَفَرَ فَاِنَّ

فَاِنَّ	كَفَرَ	وَمَنْ	سَبِيْلًا	اِلَيْهِ	اسْتَطَاعَ	مَنِ	الْبَيْتِ
نو بیشکه!	کافر سو	او هر څوک چی	د لاری	طرف د ده ته	چی قدرت لری	پر هغه	د (دی) بیت (الله) دی

د (دی) بیت (الله) دی پر هغه چی قدرت لری طرف د ده ته د لاری ، او هر څوک چی کافر سو (وئی نه مانه) نو بیشکه!

إِنَّ اَوَّلَ بَيْتٍ وُّضِعَ لِلنَّاسِ.. دکعبې شریفي

فضیلت : په دې ذکر سوي ایت کي دټولي دنیا تر ځایونو تر دې چي دټولو مسجدونو په مقابله کي دبیت الله یعني دکعبې شریفي دشرافت او ښه والي بیان دی او دا شرافت او ښه والی په څو وجو سره دی اول :په دې وجي سره چي ددنیا دټولو رښتینو ځایونو دعبادت څخه په ټولو کي اولنی دعبادت ځای دی. دوهم دا چي برکت لرونکی دی دریم: دا چي دی دټولي دنیا لپاره هدایت او رهنمایي ذریعه ده دایت دالفاظو خلاصه داده چي تر ټولو اولنی کور چي دالله ﷻ له طرفه دخلګو لپاره مقرر سوی دی هغه په مکه کي دی ددې مطلب دادی چي په دنیا کي تر ټولو اولنی عبادت خانه کعبه ده ددې دا صورت هم کیدای سي چي ددنیا په ټولو کورونو کي اولنی کور دعبادت لپاره جوړ سوی وي تر دې وړاندي نه کمه عبادت خانه جوړه سوي وه او نه داوسیدو کور حضرت آدم ؑ دالله ﷻ نبي دی دهغه دشان څخه دا لیري خبره نه ده چي هغه دي اول وار دخپل کور څخه دمخه دالله ﷻ کور جوړ کړی وي.
(معارف القرآن ج ۲ پ ۴ ص ۹)

اللّٰهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعٰلَمِيْنَ ﴿٩٧﴾ قُلْ يٰٓاَهْلَ الْكِتٰبِ لِمَ

لِمَ	الْكِتٰبِ	يٰٓاَهْلَ	قُلْ	الْعٰلَمِيْنَ	عَنِ	غَنِيٌّ	اللّٰهَ
ولې	د كتابونو!	اى اهل	ووايه (اى محمده!)	ټولو مخلوقاتو	له	بې پروا دى	الله

اللّٰه بې پروا دى له ټول عالم څخه (له هرچا او هر شي څخه). ووايه (اى محمده!) اى اهل د كتابونو! ولې

تَكْفُرُوْنَ بِاٰيٰتِ اللّٰهِ ۖ وَاللّٰهُ شَهِيْدٌ عَلٰى مَا تَعْمَلُوْنَ ﴿٩٨﴾

تَعْمَلُوْنَ	مَا	عَلٰى	شَهِيْدٌ	اللّٰهُ	وَ	اللّٰهِ	بِاٰيٰتِ	تَكْفُرُوْنَ
چې تاسې ئې كوئ	هغو كارونو	پر	ښه شاهد دى	الله	او	دالله	په آيتونو	كافران كيږئ تاسې

كافران (منكران) كيږئ تاسې په آيتونو د الله او الله ښه شاهد دى پر هغو كارونو (هم) چې تاسې ئې كوئ.

قُلْ يٰٓاَهْلَ الْكِتٰبِ لِمَ تَصُدُّوْنَ عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ

اللّٰهِ	سَبِيْلِ	عَنْ	تَصُدُّوْنَ	لِمَ	الْكِتٰبِ	يٰٓاَهْلَ	قُلْ
دالله څخه	لارې	له	تاسې منع كوئ	ولې	دكتابونو!	چې اى اهل	ووايه (اى محمده!)

ووايه (اى محمده!) چې اى اهل د كتابونو! ولې تاسې منع كوئ (اړوئ) له لارې د الله څخه

مَنْ اٰمَنَ تَبْغُوْنَهَا عِوَجًا وَّاَنْتُمْ شُهَدَآءُ ۭ وَمَا اللّٰهُ

اللّٰهُ	وَمَا	شُهَدَآءُ	وَّاَنْتُمْ	عِوَجًا	تَبْغُوْنَهَا	اٰمَنَ	مَنْ
الله	او نه دى	شاهدان	حال دا چې تاسې يئ	كوږوالى	لټوئ تاسې لارې د الله ته	چې ايمان ئې راوړى	هغه څوك

هغه څوك چې ايمان ئې راوړى لټوئ تاسې لارې د الله ته كوږوالى (عيب) حال دا چې تاسې يئ شاهدان، او نه دى الله

بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُوْنَ ﴿٩٩﴾ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اِنْ

اِنْ	اٰمَنُوْٓا	الَّذِيْنَ	يٰٓاَيُّهَا	تَعْمَلُوْنَ	عَمَّا	بِغَافِلٍ
كه تاسې	چې ايمان ئې راوړى دى	هغو كسانو	اى	چې تاسو ئې كوئ	له هغه شي څخه	بې خبره

بې خبره له هغه شي څخه چې تاسو ئې كوئ. اى هغو كسانو چې ايمان ئې راوړى دى (اى مؤمنانو!) كه تاسې

تُطِيْعُوْا فَرِيْقًا مِّنَ الَّذِيْنَ اُوْتُوا الْكِتٰبَ يَرُدُّوْكُمْ

يَرُدُّوْكُمْ	الْكِتٰبَ	اُوْتُوا	الَّذِيْنَ	مِّنَ	فَرِيْقًا	تُطِيْعُوْا
نو بېرته به وګرځوى تاسې	كتاب	چې وركړى سوى دى دوى ته	هغو كسانو	له	ډيوه فريق	حكم ومنئ

حكم ومنئ د يوه فريق له هغو كسانو چې وركړى سوى دى دوى ته كتاب نو بېرته به وګرځوى تاسې

قُلْ يٰٓاَهْلَ الْكِتٰبِ لِمَ تَكْفُرُوْنَ.. (شان نزول) يو يهودي چې شمّاس زوى دقيس و، ده د مسلمانانو سره ډيره كينه او حسد درلودى، ده په يوه مجلس كي دانصارو ددوو قبيلو اوس او خزرج په مينځ كي ډير اتفاق او جمع والى وليدى نو دكيني څخه ډير بي ارامه سو او په دوى كي داختلاف غورځولو په فكر كي سو اخر دا خبره يي جوړه كړه چي يو سړي ته يي وويل چي په دې دواړو قبيلو كي چي تر اسلام مخكي يو لوى جنګ وودوى په مابين كي راروان وو، او ددې جنګ سره تعلق لرونكي چي كم فخريه اشعار دي، هغه اشعار دي ددوى په مجلس كي وويل سي، دا ووچي هغه اشعار وويل سوه او ددې په ويلو سره يو اوربل سو او ددوى په مينځ كي دخبرو تكرار شروع سو تر دې چي موقع او وخت دجنګ لپاره بيا مقرر سو نبي كريم ﷺ خبر سو نو ددوى خواه ته يي تشريف راوړى اووې فرمايل دا څه جهالت دى ؟ زما په موجودګى كي او بيا دمسلمانيدو او ديو بل سره دمتفق كيدو باوجود دا كمه ناپوهي ده؟ ټول پوه سوه چي دا دشيطان حركت دى هغه وو چي غاړه په غاړه سوه او ډير يي وژړل نو دا ايا تونه نازل سول. (معرف القرآن ج ۲ پ ۴ ص ۲۰)

وَاعْتَصِمُوْا بِحَبْلِ اللّٰهِ جَمِيْعًا.. دمسلمانانو د اجتماعي قوت دوه اصول دي تقوی او اتفاق: په لوړو ذکرسوودوو ایاتونو کي په اولني ایت کي اولنی اصول او په دوهم ایت کي دوهم اصول ښوول سوی دی: اولنی اصول چي دې ایت وښووی هغه دادی چي دالله ﷻ څخه دبیریدو یعني دهغه دناخوښه شیانو څخه دځان ساتلو پورا کوشش کول چي دالله ﷻ دحق مطابق وي: لفظ دتقوی په عربي ژبه کي اصلي دخلاصیدو او پرهیز کولو په معنی سره راځي نو ترجمه یې بیریدل هم په دې مناسبت سره کول کیږي چي دکمو شیانو څخه دځان ساتلو امر ورکړه سوی دی هم دغه شیان دبیري وي یاداچي په دې سره دالله ﷻ د عذاب خطره ده نو دغه شیان دبیري شی دي او ددې تقوی څو درجي دي ادنی درجه یې دکفر او شرک څخه ځان ساتل دي ددې معنی په لحاظ سره هر یو مسلمان ته متقي ویل کیږي که څه هم په ګناه کي مبتلاوي ددې معنی لپاره هم په قرآن کریم کي څو ځایه لفظ دمتقین او تقوی راغلی دی دنور تفصیل لپاره معارف القرآن ته رجوع وکړی.
(معارف القرآن ج ۲ پ ۴ ص ۲۳)

بَعْدَ اِيْمَانِكُمْ كٰفِرِيْنَ ﴿١٠٠﴾ وَكَيْفَ تَكْفُرُوْنَ وَاَنْتُمْ

بَعْدَ	اِيْمَانِكُمْ	كٰفِرِيْنَ	وَ	كَيْفَ	تَكْفُرُوْنَ	وَاَنْتُمْ
وروسته له	ایمانه ستاسو	کافران	او	څرنګه به تاسي	کافران کیږئ	او تاسي چي یئ

وروسته له ایمانه ستاسو کافران. او څرنګه به تاسي کافران کیږئ او تاسي چي یئ

تُتْلٰى عَلَيْكُمْ اٰيٰتُ اللّٰهِ وَفِيْكُمْ رَسُوْلُهٗ ۭ وَمَنْ

تُتْلٰى	عَلَيْكُمْ	اٰيٰتُ	اللّٰهِ	وَفِيْكُمْ	رَسُوْلُهٗ	وَمَنْ
لوستی شي	پر تاسي	آیتونه	د الله	او دی په تاسي کښي	رسول د الله	او هر څوک

لوستی شي پر تاسي آیتونه د الله او دی په تاسي کښي رسول د الله، او هر څوک

يَّعْتَصِمْ بِاللّٰهِ فَقَدْ هُدِيَ اِلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ ﴿١٠١﴾ ع

ع ١٠

يَّعْتَصِمْ	بِاللّٰهِ	فَقَدْ	هُدِيَ	اِلٰى	صِرَاطٍ	مُّسْتَقِيْمٍ
چي منګولي خښبی کړي	د الله په دین	نو په تحقیق	لاره وښودله سوه ده ته	په طرف	دلاري	سمي

چي منګولي خښبی کړي (د الله په دین) نو په تحقیق لاره وښودله سوه ده ته په طرف د لاري سمي

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ حَقَّ تُقٰتِهٖ وَلَا تَمُوْتُنَّ

يٰۤاَيُّهَا	الَّذِيْنَ	اٰمَنُوْا	اتَّقُوا	اللّٰهَ	حَقَّ	تُقٰتِهٖ	وَلَا تَمُوْتُنَّ
ای	هغو کسانو	چي ایمان ئې راوړی دی	وبیریږئ	له الله څخه	په حق	دبیری د ده	او مه مرئ!

ای هغو کسانو چي ایمان ئې راوړی دی وبیریږئ له الله څخه په حق د بیری د ده! او مه مرئ!

اِلَّا وَاَنْتُمْ مُّسْلِمُوْنَ ﴿١٠٢﴾ وَاعْتَصِمُوْا بِحَبْلِ اللّٰهِ جَمِيْعًا

اِلَّا	وَاَنْتُمْ	مُّسْلِمُوْنَ	وَاعْتَصِمُوْا	بِحَبْلِ	اللّٰهِ	جَمِيْعًا
مګر	په دې حال چي یئ تاسي	مسلمانان	او منګولي ولګوئ	په رسئ	د الله (چي قرآن دی)	ټول

مګر په دې حال چي یئ تاسي مسلمانان (موحدان). او منګولي ولګوئ (مؤمنانو) په رسئ د الله (چي قرآن دی) ټول

وَّلَا تَفَرَّقُوْا ۠ وَاذْكُرُوْا نِعْمَتَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ اِذْ كُنْتُمْ

وَّلَا تَفَرَّقُوْا	وَاذْكُرُوْا	نِعْمَتَ	اللّٰهِ	عَلَيْكُمْ	اِذْ	كُنْتُمْ
او مه سره مختلف کیږئ	او یاد کړئ تاسي	نعمت	د الله	پر تاسي	کله چي	وئ تاسي

او مه سره مختلف کیږئ (وروسته له اسلامه). او یاد کړئ تاسي (مؤمنانو) نعمت (احسان) د الله پر تاسي کله چي وئ تاسي

فَاَلَّفَ بَيْنَ قُلُوْبِكُمْ.. دالله ﷻ دا انعام پرځان باندي يـاد کـې: چي کله تاسي ديوه اوبل دښمنان واست هغه ستاسي په زړونو کي الفت واچوی پس تاسي په دې انعام سره ديو اوبل وروڼه وروڼه سوا است او تاسي ددوږخ دکندي پر غاړه واست نو هغه تاسي ددې څخه خلاص کړاست يعني دصديو او پيړيو دښمني او کيني يه درڅخه ليري کړې الله ﷻ داسلام او دنبي کريم ﷺ په برکت سره وروڼه وروڼه کړاست چي په دې سره ستاسي دين او دنيا برابره سوه او داسي دوستي موجوړه سوه چي دښمن در څخه په بيره کي سوا او دا دوروروالي يو کيدل د خداى ﷻ دومره لوى نعمت دى چي که ددې ړپاره ددنيا ټولي خزانې خرڅي کړی سي نو هم دا نه سي حاصليدلاى يعني په مال او دولت سره لاس ته نه راځي دشان نزول په واقعه کي چي کمو شريرو خلګو اوس او خزرج قبيلې ته کم جنګ رایاد کړی وو په دوی کي يې فساد راپورته کول غوښتل په ذکر سوي ايت کي ددې مکمل علاج وسو او داسلام په ذريعه يې ددوی څخه دخلاصون بيان وفرمايي.

(معارف القرآن ج ۲ پ ۴ ص ۳۱)

اَعۡدَآءً فَاَلَّفَ بَيۡنَ قُلُوۡبِكُمۡ فَاَصۡبَحۡتُمۡ بِنِعۡمَتِهٖۤ

اَعۡدَآءً	فَاَلَّفَ	بَيۡنَ	قُلُوۡبِكُمۡ	فَاَصۡبَحۡتُمۡ	بِنِعۡمَتِهٖۤ
دښمنان	نو الفت ئې پيدا کړه	په مينځ	د زړونو ستاسی کښې	نو وګرځيدئ تاسی	په نعمت د الله سره

دښمنان نو الفت (مينه) ئې پيدا کړه په مينځ د زړونو ستاسی کښې نو وګرځيدئ تاسی په نعمت د الله سره

اِخۡوَانًاۚ وَ كُنۡتُمۡ عَلٰى شَفَا حُفۡرَةٍ مِّنَ النَّارِ فَاَنۡقَذَكُمۡ

اِخۡوَانًا	وَ كُنۡتُمۡ	عَلٰى	شَفَا	حُفۡرَةٍ	مِّنَ	النَّارِ	فَاَنۡقَذَكُمۡ
(اسلامی) ورونه	او وئ تاسی	په	غاړه	دکندی	له	اوره	نو خلاص ئې کړئ تاسی

(اسلامی) ورونه، او وئ تاسی په غاړه د کندی له اوره (د دوزخ په سبب د ګمراهی او کفر) نو خلاص ئې کړئ تاسی

مِّنۡهَاؕ كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمۡ اٰيٰتِهٖ لَعَلَّكُمۡ تَهۡتَدُوۡنَ ۝١٠٣

مِّنۡهَا	كَذٰلِكَ	يُبَيِّنُ	اللّٰهُ	لَكُمۡ	اٰيٰتِهٖ	لَعَلَّكُمۡ	تَهۡتَدُوۡنَ
له هغه (اور)	همداسی	بيانوی	الله	تاسی ته	دلائل خپل	له پاره د دی چی تاسی	په صافه لار ثبات او دوام پيدا کړی

له هغه (اور) همداسی بيانوی الله تاسی ته دلائل (دقدرت) خپل له پاره د دی چی تاسی په صافه لاره ثبات او دوام ومومئ!

وَلۡتَكُنۡ مِّنۡكُمۡ اُمَّةٌ يَّدۡعُوۡنَ اِلَى الۡخَيۡرِ وَيَاۡمُرُوۡنَ

وَلۡتَكُنۡ	مِّنۡكُمۡ	اُمَّةٌ	يَّدۡعُوۡنَ	اِلَى	الۡخَيۡرِ	وَيَاۡمُرُوۡنَ
او وی دی (تل)	له تاسی	يو ډله	چی بولی (خلګ)	په طرف	دخير	او امر (حکم) کوی (خلګو ته)

او وی دی (تل) له تاسی يو ډله چی بولی (خلګ) په طرف د خير (اسلام) او امر (حکم) کوی (خلګو ته)

بِالۡمَعۡرُوۡفِ وَيَنۡهَوۡنَ عَنِ الۡمُنۡكَرِؕ وَاُولٰٓـئِكَ هُمُ

بِالۡمَعۡرُوۡفِ	وَ يَنۡهَوۡنَ	عَنِ الۡمُنۡكَرِ	وَ اُولٰٓـئِكَ	هُمُ
په معروف (نيکی) سره	او منع کوی (خلګ)	له منکر (بدی) څخه	او دغه (کسان)	هم دوی دی

په معروف (نيکی) سره او منعه کوی (خلګ) له منکر (بدی) څخه او دغه (آمرين بالمعروف ناهين عن المنکر) هم دوی دی

الۡمُفۡلِحُوۡنَ ۝١٠٤ وَلَا تَكُوۡنُوۡا كَالَّذِيۡنَ تَفَرَّقُوۡا

الۡمُفۡلِحُوۡنَ	وَلَا تَكُوۡنُوۡا	كَالَّذِيۡنَ	تَفَرَّقُوۡا
په مراد رسيدلی	او مه کيږئ	په شان د هغو کسانو	چی سره جلا (جدا) سول

په مراد رسيدلی. او مه کيږئ تاسی په شان د هغو کسانو چی سره جلا (جدا) سول

وَاخْتَلَفُوْا مِنْۢ بَعْدِ مَا جَآءَهُمُ الْبَيِّنٰتُ ؕ وَاُولٰٓئِكَ

وَاخْتَلَفُوْا	مِنْۢ بَعْدِ	مَا	جَآءَهُمُ	الْبَيِّنٰتُ	وَاُولٰٓئِكَ
او اختلاف ئې وکړې د دین په اصولو کښې	وروسته له	هغه چې	راغلي ؤ دوی ته	دلائل ښکاره	او دا کسان

او اختلاف (جګړې) ئې وکړې د دین په اصولو کښې وروسته له هغه چې راغلي ؤ دوی ته دلائل ښکاره او دا (مختلفان مقرر دی)

لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيْمٌ ﴿۱۰۵﴾ يَّوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوْهٌ وَّتَسْوَدُّ

لَهُمْ	عَذَابٌ	عَظِيْمٌ	يَّوْمَ	تَبْيَضُّ	وُجُوْهٌ	وَّتَسْوَدُّ
دوی ته	عذاب دی	ډیر لوی	په هغه ورځ	چې سپین به سی	مخونه (دمؤمنانو)	او تور به سی

دوی ته عذاب ډیر لوی (د دوزخ) دی. په هغه ورځ چې سپین به سی (ځینی) مخونه (دمؤمنانو) او تور به سی (ځینی)

وُجُوْهٌ ۚ فَاَمَّا الَّذِيْنَ اسْوَدَّتْ وُجُوْهُهُمْ ۟ اَكَفَرْتُمْ

وُجُوْهٌ	فَاَمَّا	الَّذِيْنَ	اسْوَدَّتْ	وُجُوْهُهُمْ	اَكَفَرْتُمْ
مخونه (دکافرانو)	پس هر څه	هغه کسان	چې تور سوی دی	مخونه د دوی	آیا کافران سوي یئ تاسی

مخونه (دکافرانو)، پس هر څه هغه کسان چې تور سوی دی مخونه د دوی (نو وبه ویل سی دوی ته) آیا کافران سوي یئ تاسی

بَعْدَ اِيْمَانِكُمْ فَذُوْقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُوْنَ ﴿۱۰۶﴾

بَعْدَ	اِيْمَانِكُمْ	فَذُوْقُوا	الْعَذَابَ	بِمَا	كُنْتُمْ	تَكْفُرُوْنَ
وروسته	له ایمان راوړلو ستاسی	نو وڅکئ	عذاب	په سبب د دی	چې وئ تاسی	چې کافران کیدلئ

وروسته له ایمان راوړلو ستاسی؟ نو وڅکئ عذاب په سبب د دی چې وئ تاسی چې کافران کیدلئ

وَاَمَّا الَّذِيْنَ ابْيَضَّتْ وُجُوْهُهُمْ فَفِيْ رَحْمَةِ اللّٰهِ ؕ

وَاَمَّا	الَّذِيْنَ	ابْيَضَّتْ	وُجُوْهُهُمْ	فَفِيْ	رَحْمَةِ	اللّٰهِ
او هر څه	هغه کسان	چې سپین سوی دی	مخونه د دوی	نو وی به دوی	په رحمت	د الله کښې

او هر څه هغه کسان چې سپین سوی دی مخونه د دوی نو وی به دوی په رحمت د الله کښې

هُمْ فِيْهَا خٰلِدُوْنَ ﴿۱۰۷﴾ تِلْكَ اٰيٰتُ اللّٰهِ نَتْلُوْهَا عَلَيْكَ

هُمْ	فِيْهَا	خٰلِدُوْنَ	تِلْكَ	اٰيٰتُ	اللّٰهِ	نَتْلُوْهَا	عَلَيْكَ
چې دوی به	په هغه کښې	تل وی	دا (چې تیر سول)	آیتونه	دالله دی	موږ ئې وایو	پر تا باندی

چې دوی به په هغه کښې تل وی (په جنت کښې). دا (چې تیر سول) آیتونه د الله دی موږ ئې لولو پر تا باندی (ای محمده!)

يَّوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوْهٌ وَّتَسْوَدُّ وُجُوْهٌ دمخ دسپین والي اوتوروالي څخه څه مراد دي؟ دمخ دسپین والي اوتوروالي ذکر په قرآن کریم کي په څو ځایه بلکي په ډیرو ځایو کي سوی دی مثلا (ویوم القيمة ترى الذين كذبوا على الله وجوههم مسودة (الزمر) وجوه يومئذ ناضرة الى ربّها ناظرة (القيامة) وجوه يو مئذ مسفرة ضاحكة مستبشرة ووجوه يومئذ عليها غبرة ترهقها قترة (عبس) په دغه ایاتونو کي دیوي معنی ډیر الفاظ ذکر سوي دي یعني (بیاض او سواد، غبرة، اوقترة، او نضرة): دجمهورو مفسرینو په نزد دسپینوالي څخه مراد دایمان دنور سپینوالی دی یعني دمومنانو مخونه به دایمان په نورسره روښانه او دډیري خوشحالی څخه به خندانه اوخوشحاله وي اودتوروالي څخه مراد د کفرتوروالی دی یعني د کافرانو پر مخانو باندي به دکفر توروالی خپور سوی وي اولوړ به ور باندي دفسق اوفجور تاریکیاني راخپرې وي چي ښه به یي تور او په تیاره کي کړي وي: الله ﷻ دي موږ اوتاسي په سپینو مخانو والاکي راپورته او شمار کړي ددغه تفسیر شریف په برکت او فیض او نورانیت سره.
(معرف القرآن ج ۲ پ ۴ ص ۴۴)

ع ۱۱ / ۸ / ۲

بِالْحَقِّ ؕ وَمَا اللّٰهُ يُرِيْدُ ظُلْمًا لِّلْعٰلَمِيْنَ ﴿۱۰۸﴾ وَلِلّٰهِ مَا فِي

بِالْحَقِّ	وَمَا	اللّٰهُ	يُرِيْدُ	ظُلْمًا	لِّلْعٰلَمِيْنَ	وَ	لِلّٰهِ	مَا فِي
په حقه سره	او نه دی	الله	چي اراده به کوی	د ظلم	له پاره د مخلوقاتو	او	(خاص) الله لره دی	هر هغه څه چي په

په حقه سره، او نه دی الله چي اراده به کوی د ظلم له پاره د عالميانو. او (خاص) الله لره دی هر هغه څه چي په

السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ ؕ وَاِلَى اللّٰهِ تُرْجَعُ الْاُمُوْرُ ﴿۱۰۹﴾

السَّمٰوٰتِ	وَمَا	فِي	الْاَرْضِ	وَاِلَى	اللّٰهِ	تُرْجَعُ	الْاُمُوْرُ
آسمانونو کښي دی	او هر هغه	چي په	مځکه کښي دی	او خاص	الله ته	بيرته ګرځول کيږی	ټول کارونه

آسمانونو کښي دی او هر هغه څه چي په مځکه کښي دی، او (خاص) الله ته بيرته ګرځول کيږی کرد (ټول) کارونه.

كُنْتُمْ خَيْرَ اُمَّةٍ اُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَاْمُرُوْنَ

كُنْتُمْ	خَيْرَ	اُمَّةٍ	اُخْرِجَتْ	لِلنَّاسِ	تَاْمُرُوْنَ
يئ تاسی	خير (بهتر)	امت	چي ايستلی سوی دی	د پاره د خلکو	چي حکم کوئ تاسی (هرچاته)

يئ تاسی (ای محمدی امته!) خير (بهتر د هر هغه) امت چي ايستلی سوی دی د پاره د خلکو، چي حکم کوئ تاسی (هرچاته)

بِالْمَعْرُوْفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُوْنَ بِاللّٰهِ ؕ

بِالْمَعْرُوْفِ	وَتَنْهَوْنَ	عَنِ	الْمُنْكَرِ	وَتُؤْمِنُوْنَ	بِاللّٰهِ
په معروف (نيکئ) سره	او منع کوئ تاسی	له	منکر (بدئ) څني	او ايمان لری	په الله باندی

په معروف (نيکئ) سره، او منع کوئ تاسی (هرڅوک) له منکر (بدئ) څني، او ايمان لری په الله باندی

وَلَوْ اٰمَنَ اَهْلُ الْكِتٰبِ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ ؕ مِنْهُمُ

وَلَوْ	اٰمَنَ	اَهْلُ	الْكِتٰبِ	لَكَانَ	خَيْرًا	لَّهُمْ	مِنْهُمُ
او که	ايمان راوړی وی	اهل	د کتابونو	خامخا به ؤ	خير (بهتر)	دوی لره	څني له دوی څخه

او که ايمان راوړی وی اهل د کتابونو (په قرآن او محمد نو) خامخا به ؤ (دا ايمان بهتر) خير دوی لره څيني له دوی څخه

الْمُؤْمِنُوْنَ وَاَكْثَرُهُمُ الْفٰسِقُوْنَ ﴿۱۱۰﴾ لَنْ يَّضُرُّوْكُمْ

الْمُؤْمِنُوْنَ	وَاَكْثَرُهُمُ	الْفٰسِقُوْنَ	لَنْ يَّضُرُّوْكُمْ
مؤمنان دی	او زيات دوی	فاسقان دی	له سره به ضرر ونه رسوی تاسی ته (دغه فاسقان)

مؤمنان دی، او زيات د دوی فاسقان دی (نافرمانان متمردان په کفر). له سره به ضرر ونه رسوی تاسی ته (دغه فاسقان)

كُنْتُمْ خَيْرَ اُمَّةٍ اُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ (دامت محمدي په امتونوکي دښه والي يوڅووجي) قرآن کريم دامت محمدي پرنورو امتونو دښه والي څو وجي په ډيرو آيتونوکي بيان کړي دي ددې سلسلې تر ټولو مهم آيت په سورت بقره کي تيرسوی دی (وکذلک جعلناکم امة وسطا) هلته ددې ايت تفسير او په امتونوکي دښه والي لويه وجه ددې امت معتدل مزاجي او بيادژوند په هراړخ کي ددې امت داعتدال تفضيل (فضيلت) په دوهمه پاره کي بيان سوی دی په دي ايت کي دامت محمدي پر نورو امتونو دښه والي وجه دابيان سوي ده چي داامت دالله ﷻ مخلوق ته دنفع رسولو لپاره پيدا کړی سوی دی او دده ترټولولويه نفع داده چي دالله ﷻ دمخلوق د روحاني او اخلاقي اصلاح فکر ددي امت منصبي فريضه ده او دتيرو ټولو امتونو څخه زيات دامر بالمعروف او نهي عن المنکر پوره والی ددغه امت په ذريعه سره سوی دی که څه هم دامر بالمعروف اونهي عن المنکر فريضه پر تيرو امتونو باندي هم لازم وه چي تفصيل يي په صحيح احاديثو کي ذکر دی.
(معارف القرآن ج ۲ پ ۴ ص ۴۷)

اِلَّآ اَذًى ۭ وَاِنْ يُّقَاتِلُوْكُمْ يُوَلُّوْكُمُ الْاَدْبَارَ ۣ ثُمَّ

اِلَّآ اَذًى	وَاِنْ	يُّقَاتِلُوْكُمْ	يُوَلُّوْكُمُ	الْاَدْبَارَ	ثُمَّ
مګرپه (لږ) ربړولو	او كه	جنګ وکړی دوی له تاسی سره	نو وبه ګرځوی دوی تاسی ته	شاوی	بیا به

مګرپه (لږ) ربړولو (تکلیفولو دژبی) او که جنګ وکړی دوی له تاسی سره نو وبه ګرځوی دوی تاسی ته شاوی بیا به

لَا يُنْصَرُوْنَ ١١١ ضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذِّلَّةُ اَيْنَ مَا ثُقِفُوْٓا

لَا يُنْصَرُوْنَ	ضُرِبَتْ	عَلَيْهِمُ	الذِّلَّةُ	اَيْنَ مَا	ثُقِفُوْٓا
له دوی سره مرسته ونه کړه سی	مقرر کړی سو	په دوی باندی	ذلت (خواری)	په هر ځای کښی	چی پیدا کړل سی دوی

له دوی سره مرسته ونه کړه سی. مقرر کړی سو په دوی باندی ذلت (خواری) په هر ځای کښی چی وموندل سی دوی

اِلَّا بِحَبْلٍ مِّنَ اللّٰهِ وَحَبْلٍ مِّنَ النَّاسِ وَبَاۗءُوْ

اِلَّا	بِحَبْلٍ	مِّنَ	اللّٰهِ	وَحَبْلٍ	مِّنَ	النَّاسِ	وَبَاۗءُوْ
مګر	په رسۍ	د	الله	او په رسۍ	د	خلګو	او وګرځیدل (اخته سول) دوی

مګر (چی منګولی ولګوی) په رسۍ د الله او په رسۍ د خلګو (پناه د مسلمانانو)، او وګرځیدل (اخته سول) دوی

بِغَضَبٍ مِّنَ اللّٰهِ وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الْمَسْكَنَةُ ۭ ذٰلِكَ

بِغَضَبٍ	مِّنَ	اللّٰهِ	وَضُرِبَتْ	عَلَيْهِمُ	الْمَسْكَنَةُ	ذٰلِكَ
په غضب	له جانبه	د الله	او مقرره کړ سو	پر دوی باندی	مسکنت (محتاجی)	دا (محتاجی)

په غضب (قهر) له (جانبه د) الله او مقرره کړ سو پر دوی باندی مسکنت (محتاجی) دا (محتاجی)

بِاَنَّھُمْ كَانُوْا يَكْفُرُوْنَ بِاٰيٰتِ اللّٰهِ وَيَقْتُلُوْنَ

بِاَنَّھُمْ	كَانُوْا	يَكْفُرُوْنَ	بِاٰيٰتِ	اللّٰهِ	وَيَقْتُلُوْنَ
په سبب د دی دی چی بیشکه دوی	وو	چی کافران کیدل	په آیتونو	د الله	او وژل به ئی

په سبب د دی دی چی بیشکه! دوی وو چی کافران کیدل په آیتونو (احکامو) د الله او وژل به ئی

الْاَنْۢبِيَاۗءَ بِغَيْرِ حَقٍّ ۭ ذٰلِكَ بِمَا عَصَوْا وَّكَانُوْا

الْاَنْۢبِيَاۗءَ	بِغَيْرِ حَقٍّ	ذٰلِكَ	بِمَا	عَصَوْا	وَّكَانُوْا
انبیاء	په ناحقه سره	دا کفر او قتل	په هغه سببؤ	چی سرکښی کوله دوی	او وو دوی

انبیاء (لکه: شعیب، یحیی، زکریا او نور) په ناحقه سره، دا کفر او قتل په هغه سببؤ چی سرکښی کوله دوی او وو دوی

ضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذِّلَّةُ
(پریهودو باندي دذلت اوغضب مطلب) ذلت غورځول سوی دی پر دوی باندي هر ځای چي هم دوی پیدا کړه سي مګر هو په دوو ذریعو سره دوی دذلت څخه خلاصیدای سي یو داسي ذریعې په سبب چي دالله ﷻ دطرفه څخه وي او بل دداسي ذریعې په سبب چي دانسانانو له طرفه څخه وي دالله ﷻ دطرفه څخه ذریعه داده چي یو کتابي غیر مسلم دالله ﷻ په عبادت کي په خپله طریقه داسي مشغول او مصروف وي چي د مسلمانانو سره په جنګ او جګړه نه وي نو دغه به په جهاد کي نه قتلیږي که څه هم چي دده دا کافرانه عبادت به په آخرت کي په هیڅ کار ورنه سي او دغه شان نابالغه کتابي کوچنی یاښځه ده چي دوی هم دالله ﷻ په امن کي دي د اسلامي شریعت په بناسره دوی هم په جهاد کي نه سي قتل کیدای: او د مسلمانانو دطرفه څخه ذریعه معاهده او صلح ده کمه چي دمسلمانانو سره وسي ځکه چي په اسلامي شریعت کي چي دچا سره صلح وسي هغه هم په امن کي دی او قتلول یي بیا نه دي رواه.
(معارف القرآن ج ۲ پ ۴ ص ۴۷)

يَعْتَدُوْنَ ﴿۱۱۲﴾ لَيْسُوْا سَوَآءً ؕ مِنْ اَهْلِ الْكِتٰبِ اُمَّةٌ

يَعْتَدُوْنَ	لَيْسُوْا	سَوَآءً	مِنْ	اَهْلِ	الْكِتٰبِ	اُمَّةٌ
چې له حدودو به تېريدل	نه دي دوی	برابر	ځينې د	اهل	د کتابونو	يوه فرقه ده

چې له حدودو به تېريدل. نه دي دوی (ټول اهل د کتاب سره) برابر ځينې د اهل دکتابونو يوه فرقه ده

قَآئِمَةٌ يَّتْلُوْنَ اٰيٰتِ اللّٰهِ اٰنَآءَ الَّيْلِ وَهُمْ يَسْجُدُوْنَ ﴿۱۱۳﴾

قَآئِمَةٌ	يَّتْلُوْنَ	اٰيٰتِ	اللّٰهِ	اٰنَآءَ	الَّيْلِ	وَهُمْ	يَسْجُدُوْنَ
چې سمه ولاړه ده	چې وائي دوی	آيتونه	دالله	په ساعتونو	د شپې	حال دا چې	دوی سجدې کوي

چې سمه ولاړه ده (په حق باندې) چې لولي دوی آيتونه د الله په ساعتونو د شپې حال دا چې دوی سجدې کوي

يُؤْمِنُوْنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَيَاْمُرُوْنَ

يُؤْمِنُوْنَ	بِاللّٰهِ	وَالْيَوْمِ	الْاٰخِرِ	وَيَاْمُرُوْنَ
ايمان راوړي	په الله باندې	او په ورځې	آخرې (قيامت) باندې	او امر (حکم) کوي (خلګوته)

ايمان راوړي په الله باندې او په ورځې آخرې ، (دقيامت) باندې او امر (حکم) کوي (خلګوته)

بِالْمَعْرُوْفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُسَارِعُوْنَ فِي

بِالْمَعْرُوْفِ	وَيَنْهَوْنَ	عَنِ	الْمُنْكَرِ	وَيُسَارِعُوْنَ	فِي
په معروف (نيکی) سره	او منع کوي (خلګ)	له	منکر (بدئ) ځنی	او تلوار کوي	په

په معروف (نيکی) سره او منع کوي (خلګ) له منکر (بدئ) ځنی او تلوار کوي په

الْخَيْرٰتِ ؕ وَاُولٰٓئِكَ مِنَ الصّٰلِحِيْنَ ﴿۱۱۴﴾ وَمَا يَفْعَلُوْا

الْخَيْرٰتِ	وَاُولٰٓئِكَ	مِنَ	الصّٰلِحِيْنَ	وَمَا	يَفْعَلُوْا
ښو کارونو کښې	او دغه کسان	له	صالحانو ځنې دي	او هر څه	چې کوي دوی

ښو کارونو کښې (تاخير نه کوي) او دغه کسان له صالحانو ځنې دي. او هر څه چې کوي دوی

مِنْ خَيْرٍ فَلَنْ يُّكْفَرُوْهُ ؕ وَاللّٰهُ عَلِيْمٌ بِالْمُتَّقِيْنَ ﴿۱۱۵﴾

مِنْ	خَيْرٍ	فَلَنْ يُّكْفَرُوْهُ	وَ	اللّٰهُ	عَلِيْمٌ	بِالْمُتَّقِيْنَ
له	خيره	پس له سره به ناقدري و نه کړی سی د هغه	او	الله	ښه عالم دی	پر (احوالو) د پرهيزګارانو

له خيره (ښه) پس له سره به ضائع نه کړی دوی لره (ثواب د) هغه کار او الله ښه عالم دی پر (احوالو) د پرهيزګارانو (هم).

لَيْسُوْا سَوَآءً ؕ مِنْ اَهْلِ الْكِتٰبِ... لنډ تفسير: دغه اهل کتاب ټول برابر نه دي بلکي په دې اهل کتابو کي يو جماعت هغه هم دی کم چي پر دين حق باندي قايم دی او دالله ﷻ ايتونه يعني قرآن کريم وايي دشپې په وختونو کي اودوی لمونځ هم کوي او په الله ﷻ او په ورځ د قيامت هم پوره پوره ايمان لري او نورو خلګو ته نيک کارونه ښيي او دبدو کارو څخه يي منع کوي او نيکو کارونو ته منډي وهي او دا خلګ دالله ﷻ په نزد په نيک بختو خلګو کي شمارل کيږي او دا خلګ چي کم نيک کار کوي د هغه دثواب څخه به محرومه نه کړل سي او الله ﷻ تقوای داره خلګ ښه پيژني او دا خلګ تقوی داره دي نو دوعدې مطابق دښې جزا لايق دي بيشکه کم خلګ چي کافران سوي دي هيڅکله به په کاررانه سي ددوی مال او نه اولاد دالله تعالی دعذاب په مقابله کي يوه ذره هم او دغه کسان دوږخ والادي او دوی به هميشه هميشه په دې کي اوسيږي هيڅکله به ورڅخه خلاص نه وي او دا ذلت به ددوی دايمي په برخه وي. (معارف القرآن ج ۲ پ ۴ ص ۵۲)

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا (شان نزول) دمدينې منورې په اطرافو کې چې کم يهود آباده ددوی سره داوس او د خزرج قبيلو دخلګو دپخواه څخه دوستي را روانه وه او جلا جلا هم ددې قبيلې دخلګو به ددې خلګو سره دوستانه تعلقات وه او دقبيلو په حيثيت سره هم دوی او يهود ديو بل ګاونډيان او حليف ملګري وه نو کله چې داوس او خزرج قبيلې مسلمانانې سوې نو ددې څخه وروسته به هم دوی ديهودو سره خپل پخوانې تعلقات ساتل او ددوی خلګ به دخپلو يهودې دوستانو سره هم په دغه محبت او خلوص سره يوځای کيدل ليکن د يهوديانو چې دخاتم الانبياء ﷺ سره او ددوی دراوړې دين سره کمه دښمني وه په دې وجه دوی دداسې سړې سره دخلوص محبت ساتلو ته تيار نه وه چاچې دا دعوت قبول کړی وو دوی په ظاهرکې دانصارو سره خو هغه تعلقات ساتل کم چې د مخکې څخه راروان وه ليکن په زړونو کې اوس دوی دهغوی دښمنان سوي وه او ددې ظاهري دوستي څخه به يې نا جايزه فايده اخيسته او دمسلمانانو په مابين کې به يې ددښمنی اچولو کوششونه کول الله ﷻ دا اياتونه را نازل کړه: (معارف القرآن ج۲ پ۴ ص ۵۴)

اِنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا لَنْ تُغْنِيَ عَنْهُمْ اَمْوَالُهُمْ وَلَآ

اِنَّ	الَّذِيْنَ	كَفَرُوْا	لَنْ تُغْنِيَ	عَنْهُمْ	اَمْوَالُهُمْ	وَلَآ
بيشکه!	هغه کسان	چې کافران سوی دی	له سره به دفعه نه کړی	له دوی څنی	مالونه ددوی	او نه

بيشکه! هغه کسان چې کافران سوی دی له سره به دفعه نه کړی له دوی څنی مالونه د دوی او نه اولاد دوی

اَوْلَادُهُمْ مِّنَ اللّٰهِ شَيْـًٔا ؕ وَاُولٰٓئِكَ اَصْحٰبُ النَّارِ ۚ

اَوْلَادُهُمْ	مِّنَ	اللّٰهِ	شَيْـًٔا	وَاُولٰٓئِكَ	اَصْحٰبُ	النَّارِ
اولاد دوی	له (عذابه)	د الله	هيڅ شی	او دغه کسان	صاحبان	د اور (دوزخ دی)

له (عذابه) د الله هيڅ شی! او دغه کسان صاحبان د اور (دوزخ دی).

هُمْ فِيْهَا خٰلِدُوْنَ ﴿۱۱۶﴾ مَثَلُ مَا يُنْفِقُوْنَ فِيْ هٰذِهِ

هُمْ	فِيْهَا	خٰلِدُوْنَ	مَثَلُ	مَا يُنْفِقُوْنَ	فِيْ	هٰذِهِ
دوی به	په هغه (اور) کښې	تل وی	مثال	دهغه مال چې خرڅوی ئې	په	دی

دوی به په هغه (اور) کښې تل وی (بی انتهاء). مثال د هغه مال چې خرڅوی (ئې کافران د الله په لاره) په دی

الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا كَمَثَلِ رِيْحٍ فِيْهَا صِرٌّ اَصَابَتْ حَرْثَ

الْحَيٰوةِ	الدُّنْيَا	كَمَثَلِ	رِيْحٍ	فِيْهَا	صِرٌّ	اَصَابَتْ	حَرْثَ
ژوندانه	د دنيا کښې	په شان	دهغه باد دی	چې وی په دی باد کښې	ډيره يخنی	چې ورسيږی	کښت د

ژوندانه د دنيا کښې په شان د مثال دهغه باد دی چې وی په دی باد کښې ډيره يخنی (يا اور) چې ورسيږی (دا باد) کښت د

قَوْمٍ ظَلَمُوْٓا اَنْفُسَهُمْ فَاَهْلَكَتْهُ ؕ وَمَا ظَلَمَهُمُ اللّٰهُ

قَوْمٍ	ظَلَمُوْٓا	اَنْفُسَهُمْ	فَاَهْلَكَتْهُ	وَمَا	ظَلَمَهُمُ	اللّٰهُ
يوه قوم ته	چې ظلم ئې کړی دی	پر ځانونو خپلو	پس هلاک کړی دغه کښت	او نه دی	ظلم کړی پر دوی باندی	الله

يوه قوم ته چې ظلم ئې کړی دی پر ځانونو خپلو پس هلاک کړی دغه کښت (فصل) او نه دی ظلم کړی پر دوی باندی الله

وَلٰكِنْ اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُوْنَ ﴿۱۱۷﴾ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا

وَلٰكِنْ	اَنْفُسَهُمْ	يَظْلِمُوْنَ	يٰٓاَيُّهَا	الَّذِيْنَ	اٰمَنُوْا
وليکن	پر ځانو خپلو	ظلم کوی دوی	ای	هغو کسانو	چې ايمان ئې راوړی دی

وليکن پر ځانو خپلو ظلم کوی دوی (په کفر سره). ای هغو کسانو چې ايمان ئې راوړی دی

لَا تَتَّخِذُوْا بِطَانَةً مِّنْ دُوْنِكُمْ لَا يَأْلُوْنَكُمْ خَبَالًا

لَا تَتَّخِذُوْا	بِطَانَةً	مِّنْ دُوْنِكُمْ	لَا يَأْلُوْنَكُمْ	خَبَالًا
مه نيسئ تاسی	دوستان د راز	غير له تاسی (مؤمنانو)	هيڅ کمی نه کوی دوی له تاسی سره	د فساد

مه نيسئ تاسی دوستان د راز غير له تاسی (مؤمنانو) هيڅ کمی نه کوی دوی له تاسو سره دفساد (اوضرر رسولو)

وَدُّوْا مَا عَنِتُّمْ قَدْ بَدَتِ الْبَغْضَآءُ مِنْ اَفْوَاهِهِمْ

وَدُّوْا	مَا عَنِتُّمْ	قَدْ بَدَتِ	الْبَغْضَآءُ	مِنْ	اَفْوَاهِهِمْ
دوست ګڼی دوی	هغه څه چی په مشقت کښی اچوی تاسی	په تحقيق ښکاره سوی دی	بغض او دښمنی	له	خلو د دوی څخه

دوست ګڼی دوی ضرر ستاسی، په تحقيق ښکاره سوی دی بغض او دښمنی له خلو د دوی څخه

وَمَا تُخْفِيْ صُدُوْرُهُمْ اَكْبَرُ قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْاٰيٰتِ

وَمَا	تُخْفِيْ	صُدُوْرُهُمْ	اَكْبَرُ	قَدْ	بَيَّنَّا	لَكُمُ	الْاٰيٰتِ
او هغه بغض	چی پټوی ئی	سينی د دوی	ډير لوی دی	په تحقيق	بيان کړی دی موږ	تاسی ته	علامی

او هغه بغض چی پټوی ئی سينی (زړونه) د دوی ډير لوی دی په تحقيق بيان کړی دی موږ تاسی ته علامی

اِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُوْنَ ﴿۱۱۸﴾ هٰاَنْتُمْ اُولَآءِ تُحِبُّوْنَهُمْ وَ

اِنْ	كُنْتُمْ	تَعْقِلُوْنَ	هٰاَنْتُمْ	اُولَآءِ	تُحِبُّوْنَهُمْ	وَ
که يئ	تاسی	چی عقل چلوئ پکښی	واورئ خبردار سئ تاسی	هغه کسان يئ	چی دوستی کوئ له دوی سره	او

که يئ تاسی چی عقل چلوئ پکښی (پوهيږئ). واورئ خبردار سئ! تاسی هغه کسان يئ چی دوستی کوئ له دوی سره او

لَا يُحِبُّوْنَكُمْ وَتُؤْمِنُوْنَ بِالْكِتٰبِ كُلِّهٖ وَاِذَا لَقُوْكُمْ

لَا يُحِبُّوْنَكُمْ	وَتُؤْمِنُوْنَ	بِالْكِتٰبِ	كُلِّهٖ	وَاِذَا	لَقُوْكُمْ
نه کوی دوستی دوی له تاسی سره	او تاسی ايمان لرونکی يئ	پر کتابونو	ټولو	او کله چی	يو ځای سی دوی له تاسی سره

نه کوی دوستی دوی له تاسی سره او تاسی ايمان لرونکی يئ پر ټولو کتابونو، او کله چی يو ځای سی دوی له تاسی سره

قَالُوْٓا اٰمَنَّا وَاِذَا خَلَوْا عَضُّوْا عَلَيْكُمُ الْاَنَامِلَ مِنَ

قَالُوْٓا	اٰمَنَّا	وَاِذَا	خَلَوْا	عَضُّوْا	عَلَيْكُمُ	الْاَنَامِلَ	مِنَ
نو وائی دوی	ايمان مو راوړی دی	او کله چی	يوازی سی دوی	نو چيچی دوی	په تاسی باندی	سرونه د ګوتو	له

نو وائی دوی ايمان مو راوړی دی، او کله چی يوازی سی دوی نو چيچی دوی په تاسی باندی سرونه د ګوتو له

بِطَانَةً مِّنْ دُوْنِكُمْ لَا يَأْلُوْنَكُمْ.. دبطانة معنى ده ولي، دوست، رازدار، اوپټ رازلرونکی،: دکالو دننه استر کم چي دبدنه سره منبتي وي هغه ته هم بطانة وايي داد بطن څخه جوړ دی چي دظهر خلاف ددې استعمال په هر شي کي کيږي ښکاره طرف ته ظهر او دننه طرف ته بطن وايي او دکالو لوړي حصي ته ظهاره او دننه او لاندي حصې ته کمه چي دبدن سره منبتي وي لکه استر او نور دي ته بطانه وايي لکه څنګه چي موږ په خپله ژبه کي وايو چي هغه خو دده جامه او اغوستن او لاندي استر دی يعني ډير يي خوښ دی دغه شان دبطانة الشوب څخه په طور داستعارې ولي دوست اومعتمد چي دزړه دخبرو رازدار وي دده لپار دبطانة لفظ استعماليږي دعربي لغت په مشهور کتاب لسان العرب کي دبطانه معنى داسي سوي ده چي بطانه هغه دوست ته ويل کيږي چي دزړه او رازدار دوست وي او دده په معاملو کي دخل کوونکی وي چي په خپلو معاملاتو کي ورڅخه دی مشورې اخلي نو امر دی مسلمانانو ته چي کفار خپل رازداره اعتماد والا او دمشورې قابل مه جوړوی الخ. :
(معارف القرآن ج۲ پ۴ ص۵۵)

وَاِذْ غَدَوْتَ مِنْ اَهْلِكَ

څو ضروري امور : دذکر سوي ایت دتفسیر څخه اول دا ضروري ده چي داحد دغزا دواقعاتو هریو اړخ وښوول سي او واضحه سي په رمضان المبارک کي په سنه ۲ هجري کي دبدر په مقام باندي دقریشو دفوج او دمسلمانانو مجاهدینو په مینځ کي جنګ وسو چي دمکې دکفارو څخه په کښي اویا ۷۰ تنه نامداره کسان مړه سوه او دومره ور څخه ژوندي ګرفتاره سوه په دې تباه کوونکي او ذلیله شکست سره چي په حقیقت کي دالله ﷻ دعذاب اولنی حصه وه دقریشو دبدل اخیستو جذبه راپورته سوه کم سرداران چي مړه وه دهغوی خپلوانو ټولو عربو ته غیرت ورو‌ړاندي کړی پیغورونه یې ورکړه او دا معاهده یې وکړه چي تر څو پوري مونږ دمسلمانانو څخه ددې بدل وانخلو پر ارامه به نه کښینو او دمکې خلګو ته یې خواست وکړی چي ددوی تجارتي قافلې چي کم مال دشام څخه راوړی دی هغه دي په دې مهم کاربانديخرڅ سي چي دمحمد ﷺ او دده دملګرو څخه دخپلو مړو بدل واخلي ټولو دا خبره منظوره کړه **(پاته بیان پر را روان مخ باندي)**

الْغَيْظِ ۭ قُلْ مُوْتُوْا بِغَيْظِكُمْ ۭ اِنَّ اللّٰهَ عَلِيْمٌۢ بِذَاتِ

الْغَيْظِ	قُلْ	مُوْتُوْا	بِغَيْظِكُمْ	اِنَّ	اللّٰهَ	عَلِيْمٌۢ	بِذَاتِ
(دیره) قهره	ووایه	مره سئ!	په قهر (او بغض) خپل سره	بیشکه! چي	الله	عالم دی	په هغو (خبرو هم)

(دیره) قهره، ووایه(ای محمده) مره سئ! په قهر (او بغض) خپل سره، بیشکه! چي الله عالم دی په هغو (خبرو هم)

الصُّدُوْرِ ۝۱۱۹ اِنْ تَمْسَسْكُمْ حَسَنَةٌ تَسُؤْهُمْ ۡ وَاِنْ

الصُّدُوْرِ	اِنْ	تَمْسَسْكُمْ	حَسَنَةٌ	تَسُؤْهُمْ	وَاِنْ
چي په سینو کښي دي	که	ورسیږي تاسي ته	کومه ښیګڼه	نو خپه کوي دوي	او که

چي په سینو (زړونو) کښي دي. که ورسیږي تاسي ته کومه ښیګڼه نو خپه کوي دوي او که

تُصِبْكُمْ سَيِّئَةٌ يَّفْرَحُوْا بِهَا ۭ وَاِنْ تَصْبِرُوْا وَتَتَّقُوْا

تُصِبْكُمْ	سَيِّئَةٌ	يَّفْرَحُوْا	بِهَا	وَاِنْ	تَصْبِرُوْا	وَتَتَّقُوْا
ورسیږي تاسي ته	کومه بدي	نو خوشحالیږي دوي	په سبب د هغه	او که	صبر وکړئ تاسي	او ځان وساتئ تاسي

و رسیږي تاسي ته کومه بدي نو خوشحالیږي دوي په سبب د هغه ، او که صبر وکړئ تاسي او ځان وساتئ تاسي

لَا يَضُرُّكُمْ كَيْدُھُمْ شَـيْـــًٔـا ۭ اِنَّ اللّٰهَ بِمَا يَعْمَلُوْنَ

لَا يَضُرُّكُمْ	كَيْدُھُمْ	شَـيْـــًٔـا	اِنَّ	اللّٰهَ	بِمَا	يَعْمَلُوْنَ
نو ضرر به نه رسوي تاسي ته	مکر فریب د دوي	هیڅ شی	بیشکه!	چي الله	په هغو	کارونو چي دوي (ئې) کوي

نو ضرر به نه رسوي تاسي ته مکر، فریب د دوي هیڅ شی، بیشکه! چي الله په هغو کارونو چي دوي (ئې) کوي (هم)

مُحِيْطٌ ۝۱۲۰ۧ وَاِذْ غَدَوْتَ مِنْ اَھْلِكَ تُبَوِّئُ الْمُؤْمِنِيْنَ

ع ۱۲ / ۳

مُحِيْطٌ	وَاِذْ	غَدَوْتَ	مِنْ	اَھْلِكَ	تُبَوِّئُ	الْمُؤْمِنِيْنَ
ښه احاطه کوونکی دی	او چي	راووتی ته په اول د ورځی کښي	له	کوره خپله	چي تیاروړل دي	مؤمنانو ته

ښه احاطه کوونکی دی. او (یاد کړه محمده!) چي راووتی ته په اول د ورځي کښي له کوره خپله چي تیاروړل دي مؤمنانو ته

مَقَاعِدَ لِلْقِتَالِ ۭ وَاللّٰهُ سَمِيْعٌ عَلِيْمٌ ۝۱۲۱ اِذْ ھَمَّتْ

مَقَاعِدَ	لِلْقِتَالِ	وَ	اللّٰهُ	سَمِيْعٌ	عَلِيْمٌ	اِذْ ھَمَّتْ
ځایونه	له پاره د جنګ	او	الله	ښه اوریدونکی دی	ښه عالم دی	کله چي قصد وکړ

(په احد کښي) ځایونه له پاره د جنګ او الله ښه اوریدونکی دی ښه عالم دی. کله چي قصد وکړ

طَآئِفَتٰنِ مِنۡكُمۡ اَنۡ تَفۡشَلَا ۙ وَاللّٰهُ وَلِيُّهُمَا ؕ وَعَلَى اللّٰهِ

طَآئِفَتٰنِ	مِنۡكُمۡ	اَنۡ	تَفۡشَلَا	وَاللّٰهُ	وَلِيُّهُمَا	وَعَلَى	اللّٰهِ
دوو طائفو	له تاسی	د دی خبری چی	بی زړه سی دوی	حال دا چی الله	ولی (مددگار) د دوی ؤ	او خاص پر	الله دی

دوو طائفو له تاسی د دی خبری چی بی زړه سی دوی (له جنگه) حال دا چی الله ولی (مددگار) د دوی ؤ او خاص پر الله دی

فَلۡيَتَوَكَّلِ الۡمُؤۡمِنُوۡنَ ﴿۱۲۲﴾ وَلَقَدۡ نَصَرَكُمُ اللّٰهُ بِبَدۡرٍ

فَلۡيَتَوَكَّلِ	الۡمُؤۡمِنُوۡنَ	وَلَقَدۡ	نَصَرَكُمُ	اللّٰهُ	بِبَدۡرٍ
نو توکل وکړی	مؤمنان	په تحقیق	مرسته کړی وه له تاسی سره	الله	په بدر کښی

نو توکل وکړی مؤمنان او خامخا په تحقیق مرسته (مدد) کړی وه له تاسی سره الله په (جنگ) د بدر کښی

وَّاَنۡتُمۡ اَذِلَّةٌ ۚ فَاتَّقُوا اللّٰهَ لَعَلَّكُمۡ تَشۡكُرُوۡنَ ﴿۱۲۳﴾ اِذۡ

وَّاَنۡتُمۡ	اَذِلَّةٌ	فَاتَّقُوا	اللّٰهَ	لَعَلَّكُمۡ	تَشۡكُرُوۡنَ	اِذۡ
حال دا چی تاسی	کمزوری وئ	نو وبیرېږئ	له الله څخه	له پاره د دی	چی شکر وکړئ تاسی	کله چی

حال دا چی تاسی کمزوری وئ نو وبیرېږئ له الله څخه له پاره د دی چی شکر وکړئ تاسی. (یاد کړه ای محمده!) کله چی

تَقُوۡلُ لِلۡمُؤۡمِنِيۡنَ اَلَنۡ يَّكۡفِيَكُمۡ اَنۡ يُّمِدَّكُمۡ رَبُّكُمۡ

تَقُوۡلُ	لِلۡمُؤۡمِنِيۡنَ	اَلَنۡ يَّكۡفِيَكُمۡ	اَنۡ يُّمِدَّكُمۡ	رَبُّكُمۡ
ویل تا	مؤمنانو ته	چی آیا کافی به نه سی ستاسی	داچی مرسته وکړی له تاسی سره	رب ستاسی

ویل تا مؤمنانو ته چی آیا کافی (بس) به نه سی ستاسی دا چی مرسته (مدد) وکړی له تاسی سره رب ستاسی

بِثَلٰثَةِ اٰلٰفٍ مِّنَ الۡمَلٰٓئِكَةِ مُنۡزَلِيۡنَ ﴿۱۲۴﴾ بَلٰٓى ۙ اِنۡ

بِثَلٰثَةِ	اٰلٰفٍ	مِّنَ	الۡمَلٰٓئِكَةِ	مُنۡزَلِيۡنَ	بَلٰٓى	اِنۡ
په دری	زرو	له	ملائیکو	چی رالیږلی سوی وی	هو!	(دری زره بس کیږی!) که

په دری زرو له ملائیکو چی رالیږلی سوی وی (له آسمانه). هو! (دری زره بس کیږی!) که

تَصۡبِرُوۡا وَتَتَّقُوۡا وَيَاۡتُوۡكُمۡ مِّنۡ فَوۡرِهِمۡ هٰذَا

تَصۡبِرُوۡ	وَتَتَّقُوۡ	وَيَاۡتُوۡكُمۡ	مِّنۡ فَوۡرِهِمۡ هٰذَا
تاسی صبر وکړئ	او وبیرېږئ	او راسی مشرکان پر تاسی	په دغه ساعت (بی له ځاله یو ناڅاپه)

تاسی صبر وکړئ او وبیرېږئ (له الله) او راسی مشرکان پر تاسی په دغه ساعت (بی له ځاله یو ناڅاپه)

وَلَقَدۡ نَصَرَكُمُ اللّٰهُ بِبَدۡرٍ
دتیر مخ پاته بیان دلته

وګوری: دهجرت په دریم کال قریشو دمکې سره دنورو قبایلو پر مدینې منورې باندي دحملي کولو اراده وکړه او په دغه غرض سره راووتل تر دې پوري چي ښځي هم ورسره راوتلي وې ددې لپاره چي دموقع پر ځای باندي سړو ته غیرت وروړاندي کړي او دپه شاکیدو څخه یې منع کړي کم وخت چي دادرې زره لښکر په پوره وسلې سره دمدینې منورې څخه درې څلور میله لیري داحد ده غره په خواه کي خیمې ودرولې وایي ړول ونبي کریم ﷺ دصحابه کرامو ﷺ څخه مشوره واخیستله دده ﷺ رایه مبارکه دا وه چي دمدینې ددننه څخه به ددښمن مقابله په ډیره زیاتي اسانی سره وسي دباندي به نه ورزو دااوله موقع وه چي درئیس المنافقین عبدالله بن ابی (چي په مسلمانانو کي شامل وو) څخه هم مشوره واخیستل سوه چي دده مشوره دنبي کریم ﷺ درایي سره موافقه وه مګر ځیني باجذبه مسلمانان کمو ته چي دبدر په غزا کي شرکت نه وو حاصل سوی او دشهادت شوق بې ارامه کړي وه هغوی زور لګوی چي موږ ته دباندي وتل او مقابله کول په کارده الخ
(معارف القرآن ج ۲ پ ۴ ص ۶۱)

يُمۡدِدۡكُمۡ رَبُّكُمۡ بِخَمۡسَةِ اٰلٰفٍ مِّنَ الۡمَلٰٓئِكَةِ

يُمۡدِدۡكُمۡ	رَبُّكُمۡ	بِخَمۡسَةِ	اٰلٰفٍ	مِّنَ الۡمَلٰٓئِكَةِ
مرسته به وکړی له تاسی سره	رب ستاسی	په پنځو	زرو سره	له ملائیکو

مرسته (مدد) به وکړی له تاسی سره رب ستاسی په پنځو زرو سره له ملائیکو

مُسَوِّمِيۡنَ ﴿۱۲۵﴾ وَمَا جَعَلَهُ اللّٰهُ اِلَّا بُشۡرٰى لَكُمۡ

مُسَوِّمِيۡنَ	وَمَا	جَعَلَهُ	اللّٰهُ	اِلَّا	بُشۡرٰى	لَكُمۡ
چی علامی لرونکی به وی	او نه ده	گرځولی دا مرسته	الله	مگر	لپاره د خوشحالتیا	ستاسی

چی علامی لرونکی به وی. او نه ده گرځولی الله دا مرسته مگر لپاره د خوشحالتیا ستاسی

وَلِتَطۡمَئِنَّ قُلُوۡبُكُمۡ بِهٖ ؕ وَمَا النَّصۡرُ اِلَّا مِنۡ عِنۡدِ اللّٰهِ

وَلِتَطۡمَئِنَّ	قُلُوۡبُكُمۡ	بِهٖ	وَمَا	النَّصۡرُ	اِلَّا	مِنۡ	عِنۡدِ	اللّٰهِ
او له پاره د دی چی تسکین پیدا کړی	زړونه ستاسی	په دی سره	او نه ده	مرسته	مگر	له	جانبه د	الله

او له پاره د دی چی تسکین ومومی زړونه ستاسی په دی سره او نه ده مرسته مگر له (جانبه د) الله

الۡعَزِيۡزِ الۡحَكِيۡمِ ﴿۱۲۶﴾ لِيَقۡطَعَ طَرَفًا مِّنَ الَّذِيۡنَ كَفَرُوۡۤا

الۡعَزِيۡزِ	الۡحَكِيۡمِ	لِيَقۡطَعَ	طَرَفًا	مِّنَ الَّذِيۡنَ	كَفَرُوۡۤا
چی ښه غالب قوی دی	ښه حکمت والا	ځکه چی هلاک کړی	ځینی	له هغو کسانو	چی کافران سوی دی

چی ښه غالب قوی دی ښه حکمت والا . (الله کومک درکړ) ځکه چی هلاک کړی ځینی له هغو کسانو چی کافران سوی دی

اَوۡ يَكۡبِتَهُمۡ فَيَنۡقَلِبُوۡا خَآئِبِيۡنَ ﴿۱۲۷﴾ لَيۡسَ لَكَ مِنَ

اَوۡ يَكۡبِتَهُمۡ	فَيَنۡقَلِبُوۡ	اخَآئِبِيۡنَ	لَيۡسَ	لَكَ	مِنَ
یائی ذلیل کړی دوئ	پس بیرته ولاړسی	محروم	نسته	تالره	له

یائی ذلیل (خوار وزار) کړی دوئ پس بیرته ولاړ سی (په ماتی سره) محروم. نسته تالره له

الۡاَمۡرِ شَىۡءٌ اَوۡ يَتُوۡبَ عَلَيۡهِمۡ اَوۡ يُعَذِّبَهُمۡ فَاِنَّهُمۡ

الۡاَمۡرِ	شَىۡءٌ	اَوۡ يَتُوۡبَ	عَلَيۡهِمۡ	اَوۡ	يُعَذِّبَهُمۡ	فَاِنَّهُمۡ
امره	هیڅ شی	یا به رجوع وکړی	په دوی باندی	یا	په عذابوی (الله) دوی	پس بیشکه! دوی

امره هیڅ شی یا به رجوع وکړی (الله په قبلولو د توبی سره) په دوی باندی یا به عذابوی (الله) دوی پس بیشکه! دوی

يُمۡدِدۡكُمۡ رَبُّكُمۡ بِخَمۡسَةِ اٰلٰفٍ.. دملایکو دامداد رالیږلو حکمت او اصل مقصد او دملایکو په شمار کي دمختلف شمار بیانولو حکمت : دلته دانسان په طبیعت کي داسوال راپیدا کیږي چي الله ﷻ خو یو ملایکوته دومره طاقت ورکړی دی چي دپوره ښار تخته چپه اړولای سي لکه دلوط ؑ دقوم مځکه یوازي جبرائیل امین ؑ چپه اړولي وه نو بیا دملایکو لښکر لیږلو ته څه ضرورت وو ؟ او دارنگه دا چي کله ملایکي میدان ته راغلي وي نو بیا خو پکار وه چي یو کافر هم خلاص نه وای پاته سوی نودي جواب خو په خپله قرآن کریم په دې ایت کي ورکړی دی (وماجعله الله الاّ بشرى) چي دملایکو دلیږلو څخه دجنگ میدان فتح کول مقصود نه وو بلکي دجهاد کوونکو مسلمانانو تسلي او دزړه مضبوط والی او دفتح زیری ورکول ور څخه مقصود وو لکه ددې ایت دالفاظو څخه دا خبره واضحه کیږي (الا بشرى او لتطمئنّ به قلوبکم) چي دادفرشتو راتگ دفتح دزیري لپاره وو او ستاسي دزړونو داطمینان لپاره وو : تفصیل په معارف القرآن کي وگوري. (معارف القرآن ج ۲ پ ۴ ص ۷۱)

ظٰلِمُوْنَ ﴿۱۲۸﴾ وَلِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ ؕ

ظٰلِمُوْنَ	وَلِلّٰهِ	مَا فِي	السَّمٰوٰتِ	وَمَا فِي	الْاَرْضِ
ظالمان دی	او (خاص) الله لره دی	هر هغه چي په	آسمانونو کښي دی	او هر څه چي	په مځکه کښي دی

ظالمان دی. او (خاص) الله لره دی هر هغه چي په آسمانونو کښي دی او هر څه چي په مځکه کښي دی

يَغْفِرُ لِمَنْ يَّشَآءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَّشَآءُ ؕ وَاللّٰهُ

يَغْفِرُ لِمَنْ	يَّشَآءُ	وَيُعَذِّبُ	مَنْ يَّشَآءُ	وَ	اللّٰهُ
بخښنه کوی الله هر هغه ته	چي اراده وفرمائی د بخښني ئی	او په عذابوی الله	هر چا ته چي اراده وفرمائی د عذاب ئی	او	الله

بخښنه کوی الله هر هغه ته چي اراده وفرمائی د بخښني ئی او په عذابوی الله هر چا ته چي اراده وفرمائی د عذاب ئی او الله

غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿۱۲۹﴾ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تَاْكُلُوا الرِّبٰوٓا

غَفُوْرٌ	رَّحِيْمٌ	يٰۤاَيُّهَا	الَّذِيْنَ	اٰمَنُوْا	لَا تَاْكُلُوا	الرِّبٰوٓا
ښه بخښونکی	ډیر رحم والا دی	ای	هغو کسانو	چي ایمان ئی راوړی دی	مه خورئ	سود !

ښه بخښونکی ډیر رحم والا دی. ای هغو کسانو چي ایمان ئی راوړی دی (ای! مؤمنانو!) مه خورئ سود !

اَضْعَافًا مُّضٰعَفَةً ۪ وَّاتَّقُوا اللّٰهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ ﴿۱۳۰﴾

اَضْعَافًا	مُّضٰعَفَةً	وَّاتَّقُوا	اللّٰهَ	لَعَلَّكُمْ	تُفْلِحُوْنَ
په دی حال چي دوه چنده	پر دوه چنده وی	او ویریږئ	له الله	ښائی چي تاسی	په مراد ورسیږئ

په دی حال چي دوه چنده پر دوه چنده (وی)، او ویریږئ له الله ښائی چي په مراد به ورسیږئ (دالله د قهره به خلاص سئ).

وَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِيْۤ اُعِدَّتْ لِلْكٰفِرِيْنَ ﴿۱۳۱﴾ وَاَطِيْعُوا

وَاتَّقُوا	النَّارَ	الَّتِيْۤ	اُعِدَّتْ	لِلْكٰفِرِيْنَ	وَاَطِيْعُوا
او ویریږئ	له اوره	هغه چي	تیار کړی سوی دی	لپاره د کافرانو	او حکم ومنئ

او ویریږئ! له اوره هغه چي تیار کړی سوی دی له پاره د کافرانو. او حکم ومنئ

اللّٰهَ وَالرَّسُوْلَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُوْنَ ﴿۱۳۲﴾ وَسَارِعُوْۤا اِلٰى

اللّٰهَ	وَالرَّسُوْلَ	لَعَلَّكُمْ	تُرْحَمُوْنَ	وَسَارِعُوْۤا	اِلٰى
دالله	او د رسول (د الله)	لپاره د دی چي	پر تاسی رحم وکړی سی	او تلوار وکړئ	په طرف د

دالله او (حکم ومنئ!) د رسول (دالله) له پاره د دی چي پر تاسی رحم وکړی سی. او تلوار وکړئ په طرف د

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تَاْكُلُوا الرِّبٰوٓا.. په دغه ایت کښي الله جل جلاله دسود د خوړلو او دهغه حراموالی او دهغه څخه منع بیان کړي ده: او دمنعي دبیان سره يي د (اضعافا مضعفة) يعني دوچنده پر دوچنده قيد هم لګولی دی دا په حقيقت کي دحراموالي قيد نه دی بلکي د سود د ناكاروالي دښكاره والي لپاره دی ځكه چي په بل ايت كي مطلق دربو د حراموالي بيان په سختی او تاكيد سره راغلی دی چي تفصيل يي په سورت بقره كي تير سوی دی او د (اضعافا مضعفة) په ذكر كي دې طرف ته هم اشاره كيدای سي چي د چاچي سود خوړل عادت وي نو برابره خبره ده كه دی د اصلاحي سود مركب څخه يعني دسود د ر سود څخه پرهيز م وكي خو دسود څخه حاصله سوې ګټه كله چي دوباره په سود چلوي نو خامخا اضغاف مضاعف جوړيږي كه څه هم دسود خورو خلګو په اصطلاح كي دې ته سود مركب يعني سود درسود نه وايي ددې حاصل دادی چي هريو سود آخر اضعاف مضاعف جوړيږي چي سوچ ناروا دی.
(معارف القرآن ج ۲ پ ۴ ص ۷۳)

ع ۱۳

مَغۡفِرَةٍ مِّنۡ رَّبِّكُمۡ وَ جَنَّةٍ عَرۡضُهَا السَّمٰوٰتُ

مَغۡفِرَةٍ	مِّنۡ رَّبِّكُمۡ	وَ	جَنَّةٍ	عَرۡضُهَا	السَّمٰوٰتُ
مغفرت	د رب ستاسي	او	د جنت	چي پلنوالی دهغه	(لکه پلنوالی د) آسمانونو

هغه اعمالو چي سبب دمغفرت د رب ستاسي او (سبب د دخول د) جنت (دی)، چي پلنوالی دهغه (لکه پلنوالی د) آسمانونو

وَالۡاَرۡضُ ۙ اُعِدَّتۡ لِلۡمُتَّقِيۡنَ ۝١٣٣ الَّذِيۡنَ يُنۡفِقُوۡنَ فِي

وَالۡاَرۡضُ	اُعِدَّتۡ	لِلۡمُتَّقِيۡنَ	الَّذِيۡنَ	يُنۡفِقُوۡنَ	فِي
او مځکی دی	تيار کړی سوی دی دغه	لپاره د پرهيزګارانو	هغه کسان	چي نفقه ورکوی	په

او مځکی دی، تيار کړی سوی دی دغه (جنت) لپاره د پرهيزګارانو . هغه کسان چي نفقه ورکوی په (مال دالله په نامه)

السَّرَّآءِ وَالضَّرَّآءِ وَالۡكٰظِمِيۡنَ الۡغَيۡظَ وَالۡعَافِيۡنَ عَنِ

السَّرَّآءِ	وَالضَّرَّآءِ	وَ	الۡكٰظِمِيۡنَ	الۡغَيۡظَ	وَ	الۡعَافِيۡنَ	عَنِ
خوښی	او تکليف	او	چي ځغمونکی د	قهر دی	او	عفوه کوونکی دی	له

خوښی او تکليف او چي ځغمونکی د قهر دی (سره له قدرته) او عفوه کوونکی دی له

النَّاسِ ؕ وَ اللّٰهُ يُحِبُّ الۡمُحۡسِنِيۡنَ ۝١٣٤ وَالَّذِيۡنَ اِذَا

النَّاسِ	وَ	اللّٰهُ	يُحِبُّ	الۡمُحۡسِنِيۡنَ	وَالَّذِيۡنَ	اِذَا
خلکو	او	الله	خوښوی	نيکی کوونکی	او هغه کسان	کله چي

خلکو (چي پري وکړي زياتی او ظلم) او الله خوښوی نيکی کوونکی. او هغه کسان کله چي

فَعَلُوۡا فَاحِشَةً اَوۡ ظَلَمُوۡۤا اَنۡفُسَهُمۡ ذَكَرُوا اللّٰهَ

فَعَلُوۡا	فَاحِشَةً	اَوۡ ظَلَمُوۡۤا	اَنۡفُسَهُمۡ	ذَكَرُوا	اللّٰهَ
وکړی دوی	کومه لويه ګناه	يا ظلم وکړی دوی	پر ځانونو خپلو باندی	نو ياد کړی دوی	الله

وکړی دوی کومه لويه ګناه ياظلم وکړی دوی پر ځانونو خپلو باندی (په کولو د وړو ګناهونو) نو ياد کړی دوی الله

فَاسۡتَغۡفَرُوۡا لِذُنُوۡبِهِمۡ ۚ وَ مَنۡ يَّغۡفِرُ الذُّنُوۡبَ اِلَّا

فَاسۡتَغۡفَرُوۡا	لِذُنُوۡبِهِمۡ	وَ مَنۡ	يَّغۡفِرُ	الذُّنُوۡبَ	اِلَّا
پس مغفرت وغواړی دوی	لپاره د ګناهونو خپلو	او څوک دی	چي مغفرت کوی	د (ټولو) ګناهونو	مګر

پس مغفرت وغواړی دوی له پاره دګناهونو خپلو او څوک دی چي مغفرت کوی د (ټولو) ګناهونو ، مګر

وَجَنَّةٍ عَرۡضُهَا السَّمٰوٰتُ وَالۡاَرۡضُ. مختصر تفسير

يو شي چي دلته دغور کولو قابل دی هغه دادی چي الله ﷻ مغفرت پر جنت باندي وړاندي کړی دی په دي کي کيدای سي چي دي طرف ته اشاره وي چي دجنت حاصلول د مغفرت څخه بغير ممکن نه دي ځکه چي انسان که تول عمر هم نيکي کوي او دګناهونو څخه ځان ساتي بيا هم دده تول عملونه دجنت بدل نه سي کيدای جنت ته بوتلونکی صرف يوشی دی او هغه دالله ﷻ مغفرت اود هغه فضل دی نبي کريم ﷺ فرمايي چي (سدّدوا وقاربوا وابشروا فانه لن يدخل الجنة احدعمله قالواولاانت يا رسول الله قال ولاانا الا ان يتغمدني الله برحمته) يعني راستي او حق لاره اختياره کړی درميانه لاره اختياره کړی او دالله ﷻ دفضل زيری حاصل کړی ديوه سړي عمل دی جنت ته نه سي رسولی خلګو پوښتنه وکړه او ستا عمل هم يارسول الله ؟ده مبارک وفرمايل زما عمل هم ما جنت ته نه سي رسولی مګر دا چي ما الله ﷻ په خپل رحمت کي پټ کړي : خلاصه داچي بيله دالله ﷻ دفضله څخه هيڅوک جنت ته نه سي تللای خو عمل کول هم ضروري دی. (معارف القرآن ج ۲ پ ۴ ص ۷۹)

اللّٰهُ ۗ وَلَمۡ يُصِرُّوۡا عَلٰى مَا فَعَلُوۡا وَهُمۡ يَعۡلَمُوۡنَ ﴿١٣٥﴾

اللّٰهُ	وَلَمۡ يُصِرُّوۡا	عَلٰى	مَا فَعَلُوۡا	وَهُمۡ	يَعۡلَمُوۡنَ
الله	او نه کوی مداومت دوی	پر	هغه گناه چی کړی ده دوی	حال دا چی دوی	پوهيږی

(مغفرت ئی کوی) الله، او نه کوی مداومت دوی پر هغه گناه چی کړی ده دوی حال دا چی دوی پوهيږی

اُولٰٓئِكَ جَزَآؤُهُمۡ مَّغۡفِرَةٌ مِّنۡ رَّبِّهِمۡ وَجَنّٰتٌ

اُولٰٓئِكَ	جَزَآؤُهُمۡ	مَّغۡفِرَةٌ	مِّنۡ	رَّبِّهِمۡ	وَ	جَنّٰتٌ
هم دا (متقيان)	جزاء د دوی	مغفرت دی	له (جانبه د)	رب د دوی	او	جنتونه دی

هم دا (متقيان) جزاء د دوی مغفرت دی له (جانبه د) رب د دوی او جنتونه دی

تَجۡرِىۡ مِنۡ تَحۡتِهَا الۡاَنۡهٰرُ خٰلِدِيۡنَ فِيۡهَا ؕ وَنِعۡمَ اَجۡرُ

تَجۡرِىۡ	مِنۡ تَحۡتِهَا	الۡاَنۡهٰرُ	خٰلِدِيۡنَ	فِيۡهَا	وَنِعۡمَ	اَجۡرُ
چی بهيږی	لاندی له هغو	ويالی	چی تل به وی دوی	په هغو کښی	او څومره ښه دی	اجر (مزدوری)

چی بهيږی لاندی له هغو ويالی چی تل به وی دوی په هغو (جنتونو) کښی، او څومره ښه دی اجر (مزدوری)

الۡعٰمِلِيۡنَ ﴿١٣٦﴾ قَدۡ خَلَتۡ مِنۡ قَبۡلِكُمۡ سُنَنٌ ۙ فَسِيۡرُوۡا

الۡعٰمِلِيۡنَ	قَدۡ خَلَتۡ	مِنۡ قَبۡلِكُمۡ	سُنَنٌ	فَسِيۡرُوۡا
دعمل کوونکو	په تحقيق تيری سوی دی	پخوا له تاسی	ډيری طريقی	نو وګرځئ! تاسی

دعمل کوونکو . په تحقيق تيری سوی دی پخوا له تاسی ډيری طريقی (دکفارو د هلاک) نو وګرځئ! (تک وکړئ!) تاسی

فِى الۡاَرۡضِ فَانۡظُرُوۡا كَيۡفَ كَانَ عَاقِبَةُ الۡمُكَذِّبِيۡنَ ﴿١٣٧﴾

فِى الۡاَرۡضِ	فَانۡظُرُوۡا	كَيۡفَ	كَانَ	عَاقِبَةُ	الۡمُكَذِّبِيۡنَ
په مځکه کښی	پس وګورئ	چی څرنګه	ؤ	عاقبت	دنسبت کوونکو د دروغو

په مځکه (جهان) کښی پس وګورئ! چی څرنګه ؤ عاقبت (انجام) دنسبت کوونکو د دروغو (رسولانو ته).

هٰذَا بَيَانٌ لِّلنَّاسِ وَهُدًى وَّمَوۡعِظَةٌ لِّلۡمُتَّقِيۡنَ ﴿١٣٨﴾

هٰذَا	بَيَانٌ	لِّلنَّاسِ	وَهُدًى	وَّمَوۡعِظَةٌ	لِّلۡمُتَّقِيۡنَ
دا (قرآن)	بيان دی	له پاره د خلګو	او هدايت	او موعظت دی	پرهيزګارانو ته

دا (قرآن) بيان دی له پاره د (ټولو) خلګو او هدايت (لاربنوونه) او موعظت (نصيحت) دی پرهيزګارانو ته

اُولٰٓئِكَ جَزَآؤُهُمۡ مَّغۡفِرَةٌ مِّنۡ رَّبِّهِمۡ..... دامام ابوحنيفه رحمة الله عليه دبزرګی يو حکايت: دامام ابوحنيفه رحمة الله عليه يوه واقعه ده چي يو سړي په ډک بازار کي دامام اعظم ابوحنيفه رحمة الله عليه په حق کي بد ورد وويل حضرت امام اعظم صاحب رحمة الله عليه غصه ونيول او ده ته يي هيڅ نه وويل چي کورته راغی نو په يوه مجمه کي ډيري روپی کښيښولي او دغه سړي کورته يي تشريف يوړی په دروازه کي ورته اواز وکی هغه سړی دباندي راووتی نو د مبارک هغه دپيسو مجمه ورته وړاندي کړه او ورته يي وفرمايل چي تا نن پرما ډير لوی احسان کړی دی تا ماته خپلي نيکی راکړې زه ددې احسان په بدله کي تاته دا تحفه پيش کوم د امام صاحب رحمة الله عليه ددې معاملې څخه دهغه پرزړه دومره اثر وسو چي دآينده لپاره يي ددې بدخويي څخه دهميشه لپاره توبه وکښه دامام صاحب رحمة الله عليه څخه يي معافي وغوښته او دامام صاحب په شاګردانو کي شامل سو او په مستقبل کي ورڅخه يو لوی عالم جوړ سو ځکه الله جل جلاله فرمايي اُولٰٓئِكَ جَزَآؤُهُمۡ مَّغۡفِرَةٌ مِّنۡ رَّبِّهِمۡ دغه بزرګان ددغه صفتونو مالکان وه ځکه الله جنت ورته ورکی: (معارف القرآن ج ۲ پ ۴ ص ۸۷)

وَلَا تَهِنُوْا وَلَا تَحْزَنُوْا وَاَنْتُمُ الْاَعْلَوْنَ اِنْ كُنْتُمْ

وَلَا تَهِنُوْا	وَلَا تَحْزَنُوْا	وَاَنْتُمُ	الْاَعْلَوْنَ	اِنْ	كُنْتُمْ
او مه سستيږئ تاسی	او مه خپه کيږئ تاسی	او هم دا تاسی	غالبان يئ	که	يئ تاسی

او مه سستيږئ تاسی! او مه خپه کيږئ تاسی! او هم دا تاسی غالبان يئ که يئ تاسی

مُّؤْمِنِيْنَ ﴿۱۳۹﴾ اِنْ يَّمْسَسْكُمْ قَرْحٌ فَقَدْ مَسَّ الْقَوْمَ

مُّؤْمِنِيْنَ	اِنْ	يَّمْسَسْكُمْ	قَرْحٌ	فَقَدْ	مَسَّ	الْقَوْمَ
مؤمنان	که	ورسيږی تاسی ته	زخم	نو په تحقيق	رسيدلی دی	قوم (د کفارو) ته

مؤمنان (په حقه سره). که ورسيږی تاسی ته زخم نو په تحقيق رسيدلی دی قوم (د کفارو) ته

قَرْحٌ مِّثْلُهٗ ؕ وَتِلْكَ الْاَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِ ۚ

قَرْحٌ	مِّثْلُهٗ	وَتِلْكَ	الْاَيَّامُ	نُدَاوِلُهَا	بَيْنَ	النَّاسِ
زخم	په شان د زخم ستاسی	او دا	ورځی دی	اړوو راړوو ئی موږ	په مينځ	د خلکو کښی

(هم) زخم په شان د زخم ستاسی، او دا ورځی دی (دژوندون) اړوو راړوو ئی موږ (په وار) په مينځ د خلکو کښی،

وَلِيَعْلَمَ اللّٰهُ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَيَتَّخِذَ مِنْكُمْ شُهَدَآءَ ؕ

وَلِيَعْلَمَ	اللّٰهُ	الَّذِيْنَ	اٰمَنُوْا	وَيَتَّخِذَ	مِنْكُمْ	شُهَدَآءَ
او له پاره د دی چی معلوم کړی	الله	هغه کسان	چی ايمان لرونکی دی	او ونيسی	له تاسی	شهيدان

او له پاره د دی چی معلوم کړی الله هغه کسان چی ايمان لرونکی دی، او ونيسی (الله) له تاسی شهيدان،

وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ الظّٰلِمِيْنَ ﴿۱۴۰﴾ وَلِيُمَحِّصَ اللّٰهُ الَّذِيْنَ

وَاللّٰهُ	لَا يُحِبُّ	الظّٰلِمِيْنَ	وَلِيُمَحِّصَ	اللّٰهُ	الَّذِيْنَ
او الله	نه خوښوی	ظالمان	او (دپاره د دی) چی پاک او صاف کړی	الله	(له ګناه) هغه کسان

او الله نه خوښوی ظالمان (کافران). او (بل دپاره د دی چی پاک او صاف کړی) الله (له ګناه) هغه کسان

اٰمَنُوْا وَيَمْحَقَ الْكٰفِرِيْنَ ﴿۱۴۱﴾ اَمْ حَسِبْتُمْ اَنْ تَدْخُلُوا

اٰمَنُوْا	وَيَمْحَقَ	الْكٰفِرِيْنَ	اَمْ	حَسِبْتُمْ	اَنْ	تَدْخُلُوا
چی ايمان لرونکی دی	او هلاک کړی	کافران	آيا	ګمان کوئ تاسی	ددی چی	ننه به وځئ

چی ايمان لرونکی دی او هلاک کړی (الله) کافران. (بلکه) آيا ګمان کوئ تاسی ددی چی ننه به وځئ

وَلَا تَهِنُوْا وَلَا تَحْزَنُوْا وَاَنْتُمُ الْاَعْلَوْنَ... واحد دغزا واقعه په دې سورت کې په خپل تفصيل سره تيره سوه: په دې کې دا خبره معلومه سويده چي په دې جهاد کې مسلمانانو دځينو کوتاهيو له وجي دابتدايي فتحې څخه وروسته شکست وخوړ اويا (۷۰) صحابه کرام ﷺ په شهادت ورسيدل او نبي کريم ﷺ زخمي سو مګر دې تولو خبرو څخه وروسته الله ﷻ دجنګ پانه بدله کړه او دښمن وروسته سو ددې عارضي ماتي دري سببونه وه اول دا چي نبي کريم ﷺ چي کم حکم غشو ويشتونکو ته ورکړی وودوی دځينو سببونو په وجه پر دې قايم پاتې نه سوه ځکه چي په دې باره کي اختلاف رايي وسوې چا ويل چي موږ ته دلته قايم پاته کيدل پکار دي او تولو ته په غنيمت راتولولو کي شريک کيدل پکار دي او ډيرو ويل چي اوس دلته زموږ پاته کيدو ته هيڅ ضرورت نسته تلل پکار دي او تولو ته په غنيمت راتولولو کي شريک کيدل پکار دي نو اولني سبب يې په خپل مينځ کي جګړه وه دوهم اودريم سبب يې په معارف القرآن تفسير کې وګورئ. (معارف القرآن ج۲ پ۴ ص۹۰)

الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَعْلَمِ اللّٰهُ الَّذِيْنَ جٰهَدُوْا مِنْكُمْ وَيَعْلَمَ

الْجَنَّةَ	وَلَمَّا يَعْلَمِ	اللّٰهُ	الَّذِيْنَ	جٰهَدُوْا	مِنْكُمْ	وَيَعْلَمَ
جنت ته	حال دا چې معلوم کړي به نه وي	الله	هغه کسان	چې جهاد ئې کړي دی	له تاسی څخې	او معلوم کړي (الله)

جنت ته حال دا چې معلوم کړي به نه وي الله، هغه کسان چې جهاد ئې کړي دی له تاسی څخې او معلوم کړي (الله)

الصّٰبِرِيْنَ ۝۱۴۲ وَلَقَدْ كُنْتُمْ تَمَنَّوْنَ الْمَوْتَ مِنْ قَبْلِ

الصّٰبِرِيْنَ	وَلَقَدْ	كُنْتُمْ	تَمَنَّوْنَ	الْمَوْتَ	مِنْ قَبْلِ
صابران	او خامخا په تحقیق	وئ تاسی	چې آرزو به مو کوله	د مرگ	پخوا له هغه

صابران (ثابتان په سختیو کښې). او خامخا په تحقیق وئ تاسی چې آرزو به مو کوله د مرگ پخوا له هغه

اَنْ تَلْقَوْهُ ۖ فَقَدْ رَاَيْتُمُوْهُ وَاَنْتُمْ تَنْظُرُوْنَ ۝۱۴۳ وَمَا

اَنْ	تَلْقَوْهُ	فَقَدْ	رَاَيْتُمُوْهُ	وَاَنْتُمْ	تَنْظُرُوْنَ	وَمَا
چې	تاسی پیښ‌بنیدئ پر دغه	نو په تحقیق	ولید تاسی دا (مرگ)	حال دا چې تاسی	(ورته) کتل	او نه دی

چې تاسی پیښ‌بنیدئ پر دغه (مرگ) نو په تحقیق ولید تاسی دا (مرگ) حال دا چې تاسی (ورته) کتل. او نه دی

مُحَمَّدٌ اِلَّا رَسُوْلٌ ۚ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ ؕ

مُحَمَّدٌ	اِلَّا	رَسُوْلٌ	قَدْ خَلَتْ	مِنْ قَبْلِهِ	الرُّسُلُ
محمد	مګر	یو رسول (دالله)	په تحقیق تیر سوی دی	له ده نه پخوا	رسولان

محمد مګر (دی) یو رسول (دالله)، په تحقیق تیر سوی دی له ده نه پخوا (ډیر) رسولان،

اَفَاْئِنْ مَّاتَ اَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلٰٓى اَعْقَابِكُمْ ؕ وَمَنْ

اَفَاْئِنْ	مَّاتَ	اَوْ قُتِلَ	انْقَلَبْتُمْ	عَلٰى	اَعْقَابِكُمْ	وَمَنْ
آیا نو که	مړسی	یا شهید کړی سی	نو بیرته به وګرځئ تاسی	پر	پوندو خپلو (کفرته)	او هر څوک چې

آیا نو که مړسی (محمد) یا شهید کړی سی (محمد) نو بیرته به وګرځئ تاسی پر پوندو خپلو (کفرته)، او هر څوک چې

يَّنْقَلِبْ عَلٰى عَقِبَيْهِ فَلَنْ يَّضُرَّ اللّٰهَ شَيْـًٔا ؕ وَسَيَجْزِى

قَلِبْ	عَلٰى	عَقِبَيْهِ	فَلَنْ يَّضُرَّ	اللّٰهَ	شَيْـًٔا	وَسَيَجْزِى
بیرته وګرځید	په	پوندو خپلو	نو له سره به زیان ونه رسوی	الله ته	هیڅ شی	او ژر به جزا ورکړی

بیرته وګرځید، په پوندو خپلو (کفرته) نو له سره به زیان ونه رسوی الله ته هیڅ شی، او ژر به جزا ورکړی

وَمَا مُحَمَّدٌ اِلَّا رَسُوْلٌ ۚ قَدْ خَلَتْ. داحد په غزا کې چې دعارضي ماتي په وخت کې هرکله چا داخبره مشهوره کړه: چې نبي کريم ﷺ وفات سو نو دغه وخت چې پر صحابه کرامو څه تير سوه او تيريدل يې پکار وه ددې لږ او معمولي شان اندازه کول هم دهر سړي لپاره اسان کارنه دی ددې لږو ډيره اندازه هغه څوک کولای سي چاته چې داصحابو ﷺ پرهغوی د ځان قربانولو او دهغوی سره دعشق اومينې څه اندازه معلومه وي چاته چې داپوره معلومه وي چې دا هغه حضرات دي چا چې دنبي کريم ﷺ په محبت کې خپل مال او خپل اولاد او خپل ځانونه او هرڅه قربانول ددنيا دټولو ځخه لويه نيک بختي ګڼله او په عملي طور سره يې ددې ثبوت هم ورکړی دی دنبي کريم ﷺ ددې عاشقانو په غوږونو کې چې کله دا خبر پريوتی چې دی وفات سو نو ددوی دهوش او حواسو حال به څه وو؟ او خاص بيا هغه وخت چې دجنګ ميدان هم ګرم دی او دفتح څخه وروسته دماتي خوږو منظره دسترګو په وړاندې ده هغه ووچې دمسلمانانو پښې وښوييدې بالله ﷻ دتسلی لپاره دا آياتونه را نازل کړل:
(معارف القرآن ج ۲ پ ۴ ص ۹۴)

ع ۱۴ ۵

وَكَاَيِّنْ مِّنْ نَّبِيٍّ قٰتَلَ ۙ مَعَهٗ

دخدايي خلکو په جهاد کي شرکت: په دغه ذکر سوو اياتونو کي دتيرو انبياو عليهم السلام سره په جهاد کي دشريک سوو خدايي خلقو په جنګ کي دثابت قدمی او دمصيبتونو او سختيو څخه دنه بيريدو او دنه کمزوری کيدو بيان کولو څخه وروسته يي ددوی ديوه بل عظيم الشانه صفت بيان دا رنګه فرمايلی دی چي هغوی دخپلي دې بي مثاله قرباني سره هم دالله جل جلاله په دربار کي څو دعاګاني کولې اول دا چي زموږ تير ګناهونه معاف کړي. دوهم دا چي په دې موجوده جهاد کي زموږ څخه څه کوتاهي سوې وي هغه هم را معاف کړي. دريم داچي موږ پر ثابت قدمی باندي قايمه وساتي خلورم داچي موږ پر دښمنانو باندي غالبه کړي په دغه دعاګانو کي دمسلمانانو لپاره څو مهم هدايات دي: اول داچي په خپل يو نيک عمل باندي ناز کول نه دي پکار بلکي په هر حال کي دالله جل جلاله څخه مغفرت او پر نيک عمل باندي دقايم پاته کيدو دعا کول پکار دي ځکه چي په حقيقت کي دده داعمل هم د الله جل جلاله دفضل او کرم نتيجه ده نه دده خپل کمال (معارف القرآن ج ۲ پ ۴ ص ۹۸)

اللّٰهُ الشّٰكِرِيْنَ ﴿١٤٤﴾ وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ اَنْ تَمُوْتَ اِلَّا

اللّٰهُ	الشّٰكِرِيْنَ	وَمَا كَانَ	لِنَفْسٍ	اَنْ	تَمُوْتَ	اِلَّا
الله	شکر ګزاروته	او نسته هیڅ	نفس لره	دا چي	مړسي	مګر

الله شکر ګزاروته (دا سلام په نعمت). او نسته هیڅ نفس لره دا چي مړسي مګر

بِاِذْنِ اللّٰهِ كِتٰبًا مُّؤَجَّلًا ۭ وَمَنْ يُّرِدْ ثَوَابَ الدُّنْيَا

بِاِذْنِ	اللّٰهِ	كِتٰبًا	مُّؤَجَّلًا	وَمَنْ	يُّرِدْ	ثَوَابَ	الدُّنْيَا
په اذن	دالله سره	چي لیکلی سوی دی	په یوه مقرر وخت کښي	او هر څوک	چي غواړي	ثواب	د دی دنیا

په اذن (حکم) دالله سره چي لیکلی سوی دی (دامرګ) په یوه مقرر وخت کښي ، او هر څوک چي غواړي ثواب د دی دنیا

نُؤْتِهٖ مِنْهَا ۚ وَمَنْ يُّرِدْ ثَوَابَ الْاٰخِرَةِ نُؤْتِهٖ مِنْهَا ۭ

نُؤْتِهٖ	مِنْهَا	وَمَنْ	يُّرِدْ	ثَوَابَ	الْاٰخِرَةِ	نُؤْتِهٖ	مِنْهَا
نو ور به کړو موږ هغه ته	له هم دغه	او هر څوک	چي غواړي	ثواب	دآخرت	نو ور به کړو موږ هغه ته	له هم دغه

نو ور به کړو موږ هغه ته له هم دغه (دنیوی بدل)، او هر څوک چي غواړي ثواب د آخرت نو ور به کړو موږ هغه ته له هم دغه

وَسَنَجْزِي الشّٰكِرِيْنَ ﴿١٤٥﴾ وَكَاَيِّنْ مِّنْ نَّبِيٍّ قٰتَلَ ۙ مَعَهٗ

وَسَنَجْزِي	الشّٰكِرِيْنَ	وَكَاَيِّنْ	مِّنْ	نَّبِيٍّ	قٰتَلَ	مَعَهٗ
او ژر به جزا (ثواب) ورکړو موږ	شکر ګزاروته	او ډیر	له	انبیاؤ څخه وو	چي جنګیدلي وو	د دوی سره په مرسته

او ژر به جزا (ثواب) ورکړو موږ شکر ګزارو (احسان منونکو) ته. او ډیر له انبیاؤ څخه وو چي د دوی سره په مرسته جنګیدلي وو

رِبِّيُّوْنَ كَثِيْرٌ ۚ فَمَا وَهَنُوْا لِمَآ اَصَابَهُمْ فِيْ سَبِيْلِ

رِبِّيُّوْنَ	كَثِيْرٌ	فَمَا وَهَنُوْا	لِمَآ	اَصَابَهُمْ	فِيْ	سَبِيْلِ
اللّٰه والا	ډیر	نو هیڅ قدر به نه سستیدل هغوی	له سببه	دهغه تکلیفه چي رسیدلی به ؤ دوی ته	په	لاره

رباني سړي (دالله طالبان) ډیر نو هیڅ قدر به نه سستیدل هغوی له سببه د هغه تکلیفه چي رسیدلی به ؤ دوی ته په لاره

اللّٰهِ وَمَا ضَعُفُوْا وَمَا اسْتَكَانُوْا ۭ وَاللّٰهُ يُحِبُّ

اللّٰهِ	وَمَا	ضَعُفُوْا	وَمَا	اسْتَكَانُوْا	وَ	اللّٰهُ	يُحِبُّ
د الله کښي	او نه به	ضعیفان کیدل	او نه به	سرټیټوه دوی (دښمن ته)	او	الله	خوښوی

د الله کښي او نه به ضعیفان کیدل (په جنګ کښي) او نه به سرټیټوه دوی (دښمن ته) ، او الله خوښوی

الصّٰبِرِيۡنَ ﴿۱۴۶﴾ وَمَا كَانَ قَوۡلَهُمۡ اِلَّاۤ اَنۡ قَالُوۡا رَبَّنَا

الصّٰبِرِيۡنَ	وَمَا	كَانَ	قَوۡلَهُمۡ	اِلَّاۤ	اَنۡ	قَالُوۡا	رَبَّنَا
صبر کوونکی	او نه	وه	وینا د دوی	مګر	داچې	ویل دوی	ای! ربه زموږ!

صبر کوونکی. او نه وه وینا د دوی مګر داچې ویل دوی ای! ربه زموږ!

اغۡفِرۡ لَنَا ذُنُوۡبَنَا وَاِسۡرَافَنَا فِيۡۤ اَمۡرِنَا وَثَبِّتۡ

اغۡفِرۡ لَنَا	ذُنُوۡبَنَا	وَاِسۡرَافَنَا	فِيۡۤ	اَمۡرِنَا	وَثَبِّتۡ
مغفرت وکړه موږ ته د	ګناهونو زموږ	او له حده تیریدل زموږ!	په (دی)	کار زموږ کښی	او ثابت (ټینګ کړه)

مغفرت وکړه موږ ته د ګناهونو زموږ! او له حده تیریدل زموږ! په (دی) کار زموږ کښی او ثابت (ټینګ کړه)

اَقۡدَامَنَا وَانۡصُرۡنَا عَلَى الۡقَوۡمِ الۡكٰفِرِيۡنَ ﴿۱۴۷﴾ فَاٰتٰىهُمُ

اَقۡدَامَنَا	وَانۡصُرۡنَا	عَلَى	الۡقَوۡمِ	الۡكٰفِرِيۡنَ	فَاٰتٰىهُمُ
قدمونه زموږ	او مرسته وکړه له موږ سره	پر	قوم	کافرانو !	نو ورکړی دوی ته

قدمونه زموږ (په طاعت خپل کښی) ! او مرسته (مدد) وکړه له موږ سره پر قوم کافرانو! نو ورکړی دوی ته

اللّٰهُ ثَوَابَ الدُّنۡيَا وَحُسۡنَ ثَوَابِ الۡاٰخِرَةِ ؕ وَاللّٰهُ

اللّٰهُ	ثَوَابَ	الدُّنۡيَا	وَحُسۡنَ	ثَوَابِ	الۡاٰخِرَةِ	وَ	اللّٰهُ
الله	ثواب	د دنیا	او ښه	ثواب	دآخرت	او	الله

الله ثواب د دنیا او ښه ثواب د آخرت، او الله

يُحِبُّ الۡمُحۡسِنِيۡنَ ﴿۱۴۸﴾ ع يٰۤاَيُّهَا الَّذِيۡنَ اٰمَنُوۡۤا اِنۡ

يُحِبُّ	الۡمُحۡسِنِيۡنَ	يٰۤاَيُّهَا	الَّذِيۡنَ	اٰمَنُوۡۤا	اِنۡ
خوښوی	نیکی کوونکی	ای	هغو کسانو	چې ایمان ئی راوړی دی	که

خوښوی نیکی کوونکی (په دنیا کښی په نعمت او په عقبا کښی په جنت). ای هغو کسانو چې ایمان ئی راوړی دی که

تُطِيۡعُوا الَّذِيۡنَ كَفَرُوۡا يَرُدُّوۡكُمۡ عَلٰۤى اَعۡقَابِكُمۡ

تُطِيۡعُوا	الَّذِيۡنَ	كَفَرُوۡا	يَرُدُّوۡكُمۡ	عَلٰۤى	اَعۡقَابِكُمۡ
اطاعت وکړئ تاسی	دهغو کسانو	چې کافران سوی دی	نو بیرته به وګرځوی دغه تاسی	په	پوندو ستاسی (کفرته)

اطاعت وکړئ تاسی دهغو کسانو چې کافران سوی دی نو بیرته به وګرځوی دغه (کفار) تاسی په پوندو ستاسی (کفر ته)

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيۡنَ اٰمَنُوۡۤا اِنۡ تُطِيۡعُوۡا.. داحد په غزا کي دمسلمانانوپه عارضي ماتي خوړل: او دنبي كريم ﷺ دوفات دخبر په خپريدو سره چي كله منافقينو دجنګ پانه او نقشه بدله وليده نو دشرارت کولو موقعه ورته په لاس ورغله مسلمانانو ته يي خبري شروع کړي چي هر کله اوس دی ﷺ پاته نه سو نو موږ بايد خپل زوړ دين اختياره کړو چي په دې سره به داتولي جګړي ختمي سي په دغه سره دمنافقينو خباثت او دمسلمانانو سره بدي او دښمني ظاهره ده او ظاهره سوه په دې وجه په ذکر سوي ايت کي مسلمانانو ته هدايت سوی دی چي ددې دښمنانو خبرو ته دي غوږونه نه ايږدي او دوی دي په خپله څه مشوره کي نه شريکوي او نه دي ددوی مشوره مني نو لکه څنګه چي په تيرو اياتونو کي دخدايي خلګو دتابعداری کولو هدايت وو په دغه ايت کي بيا دمنافقينو او داسلام د مخالفينو پر مشورو دنه عمل کولو او د دوی څخه دځان ساتلو هدايت الله ﷻ وخپلو مخلصو بندګانو ته ور کړی دی. الله ﷻ دي دعمل توفيق رانصيب کړي.
(معارف القرآن ج ۲ پ ۴ ص ۱۰۰)

ع۱۵

فَتَنْقَلِبُوْا خٰسِرِيْنَ ﴿۱۴۹﴾ بَلِ اللّٰهُ مَوْلٰـكُمْ ۚ وَهُوَ خَيْرُ

فَتَنْقَلِبُوْا	خٰسِرِيْنَ	بَلِ	اللّٰهُ	مَوْلٰـكُمْ	وَهُوَ	خَيْرُ
نو وبه ګرځئ تاسی	زيانكاران	بلكه	الله	مولی مرسته كونكی ستاسی دی	او هم دی	خورا ښه

نو وبه ګرځئ تاسی زيانكاران. بلكه الله مولی مرسته كوونكی، (دوست لرونكی) ستاسی دی او هم دی خورا ښه

النّٰصِرِيْنَ ﴿۱۵۰﴾ سَنُلْقِيْ فِيْ قُلُوْبِ الَّذِيْنَ كَفَرُوا

النّٰصِرِيْنَ	سَنُلْقِيْ	فِيْ	قُلُوْبِ	الَّذِيْنَ	كَفَرُوا
دټولو مرسته كوونكو دی	ژربه وغورځوو موږ	په	زړونو	دهغو كسانو كښی	چی كافران سوی دی

د ټولو مرسته كوونكو دی. ژربه وغورځوو موږ په زړونو د هغو كسانو كښی چی كافران سوی دی

الرُّعْبَ بِمَآ اَشْرَكُوْا بِاللّٰهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهٖ سُلْطٰنًا ۚ

الرُّعْبَ	بِمَآ	اَشْرَكُوْا	بِاللّٰهِ	مَا لَمْ يُنَزِّلْ	بِهٖ	سُلْطٰنًا ۚ
رعب (ېيره)	په سبب	د شريک نيولو د دوی	په الله سره	هغه شي چی نه دی نازل كړی (الله)	په هغه	كوم برهان (دليل)

رعب (هيبت، ېيره) په سبب د شريک نيولو د دوی په الله سره هغه شي چی نه دی نازل كړی (الله) په هغه كوم برهان (دليل)

وَمَاْوٰىهُمُ النَّارُ ۖ وَبِئْسَ مَثْوَى الظّٰلِمِيْنَ ﴿۱۵۱﴾ وَلَقَدْ

وَمَاْوٰىهُمُ	النَّارُ	وَبِئْسَ	مَثْوَى	الظّٰلِمِيْنَ	وَلَقَدْ
او ځای دهستوګنی د دوی	اور دی	او بد	ځای د هستوګني	د ظالمانو دی	او خامخا په تحقيق

او ځای د هستوګنی د دوی اور (دوزخ) دی، او بد ځا ی د هستوګني د ظالمانو دی (دا اور د دوزخ). او خامخا په تحقيق

صَدَقَكُمُ اللّٰهُ وَعْدَهٗٓ اِذْ تَحُسُّوْنَهُمْ بِاِذْنِهٖ ۚ حَتّٰٓى اِذَا

صَدَقَكُمُ	اللّٰهُ	وَعْدَهٗٓ	اِذْ	تَحُسُّوْنَهُمْ	بِاِذْنِهٖ	حَتّٰٓى اِذَا
رښتيا كړه تاسی ته	الله	وعده خپله	په هغه وخت كښی	كله چی وژل تاسی دوی كافران	په اذن د (الله) سره	تر هغه وخته پوری

رښتيا كړه تاسی ته الله وعده خپله په هغه وخت كښی كله چی وژل تاسی كافران په اذن (حكم) د الله سره، تر هغه وخته پوری

فَشِلْتُمْ وَتَنَازَعْتُمْ فِي الْاَمْرِ وَعَصَيْتُمْ مِّنْۢ بَعْدِ مَآ

فَشِلْتُمْ	وَتَنَازَعْتُمْ	فِي	الْاَمْرِ	وَعَصَيْتُمْ	مِّنْۢ بَعْدِ مَآ
چی بی زړه سوئ تاسی	او سره مخالف سوئ	په	امر (دنبی) كښی	او نافرمانی وكړه تاسی	له هغه وروسته

چی بی زړه سوئ تاسی او (خپلو منځونو كی) سره مخالف سوئ په امر (دنبی) كښی او نافرمانی وكړه تاسی .له هغه وروسته

سَنُلْقِيْ فِيْ قُلُوْبِ الَّذِيْنَ دالله ﷻ پــه نــزد دصــحابه كرامو ﷺ لوړ مقام اوورسره رعايتونه: داظاهره خبره ده چــي داحــد پــه غــزا كــي دځينــو صــحابه كرامــو ﷺ څخه دراېي غلطي سوې وه چي په تيرو ډيرو آيا تونو كــي خبــرداری اودآينــده لپاره دخپل حال داصلاح كولودهــدايتونو سلســله راروانه ده ليكن سره ددې زورنواو خبرداريو بيا هم دصــحابه كرامــو ﷺ ســره دالله ﷻ مهربانياني دكتلو قــابلي دي اول خــو يــي (ليبتليكم) وفرمايل داچي ښــكاره كــړل چــي ددې عارضــي مــاتي خــوړو كــم صورت چي راپيښ سوی دی دا په طور دسزا نه دی بلكــي دامتحــان لپــاره دی بيا يي په صافو لفظونوكي ددې خطادمعــافی اعــلان وكړی (ولقد عفا عنكم) په الفاظو سره پــه ذكر سوي ايــت كــي ارشــاد ســوی دی چي دغه وخت صحابه كرام ﷺ دوې ډلــي ســوې ځينــو دنياغوښته اوځيني يوازي دآخرت طلب ګاره وه جواب دادی چــي دا خونــه ســي كيــدای چــي خــالص ددنيــا طلب دوی كوی بلكــي دغــه دمــال تصــرف تــه الله ﷻ د دنيــا طلــب كــول وويــل ځكــه چي الله ﷻ دخپل رسول ﷺ دملګــرو زړونــه هــم ددې څخه پــاک ســاتل وغوښتل فــــافهم بهـــــذا المقام فانــه مــن مزلــة الاقــدام (معارف القرآن ج ۲ پ ۴ ص ۱۰۲)

آرٰىكُمْ مَّا تُحِبُّوْنَ ۭ مِنْكُمْ مَّنْ يُّرِيْدُ الدُّنْيَا

آرٰىكُمْ	مَّا	تُحِبُّوْنَ	مِنْكُمْ	مَّنْ	يُّرِيْدُ	الدُّنْيَا
چي دروښود (الله) تاسي ته	هغه شي	چي تاسي خوښوئ	ځيني له تاسي	هغه دی	چي خوښوی	دنيا

چي دروښود تاسي ته (الله) هغه شي چي تاسي خوښوئ، ځيني له تاسي هغه دی چي خوښوی دنيا (داژوند لږ خسيس)

وَمِنْكُمْ مَّنْ يُّرِيْدُ الْاٰخِرَةَ ۚ ثُمَّ صَرَفَكُمْ عَنْهُمْ

وَمِنْكُمْ	مَّنْ	يُّرِيْدُ	الْاٰخِرَةَ	ثُمَّ	صَرَفَكُمْ	عَنْهُمْ
او ځيني ستاسي	هغه دی	چي خوښوی	آخرت	بيا (الله)	وګرځولئ تاسي	له کافرانو څخه

او ځيني ستاسي هغه دی چي خوښوی آخرت، بيا (الله) وګرځولئ تاسي له کافرانو څخه (په تيښته سره)

لِيَبْتَلِيَكُمْ ۚ وَلَقَدْ عَفَا عَنْكُمْ ۭ وَاللّٰهُ ذُوْ فَضْلٍ

لِيَبْتَلِيَكُمْ	وَلَقَدْ	عَفَا	عَنْكُمْ	وَ	اللّٰهُ	ذُوْ فَضْلٍ
له پاره د دی چي وازموئی تاسي	او خامخا په تحقيق	عفوه وکړه	(الله) تاسي ته	او	الله	څښتن د لوی فضل دی

له پاره د دی چي وازمو ئی تاسي، او خامخا په تحقيق عفوه وکړه (الله) تاسي ته، او الله څښتن د لوی فضل دی

عَلَى الْمُؤْمِنِيْنَ ﴿١٥٢﴾ اِذْ تُصْعِدُوْنَ وَلَا تَلْوٗنَ عَلٰٓي اَحَدٍ

عَلَى	الْمُؤْمِنِيْنَ	اِذْ تُصْعِدُوْنَ	وَلَا تَلْوٗنَ	عَلٰٓي اَحَدٍ
پر	مؤمنانو باندی	هغه وخت چي تلئ منډی وهلی تاسي	او نه مو کتل	هيڅ چا ته

پر مؤمنانو باندی. (ياد کړئ) هغه وخت چي تلئ منډي وهلی تاسي (بيرته مو شا ګرځوله) او نه مو کتل هيچا ته

وَّالرَّسُوْلُ يَدْعُوْكُمْ فِيْٓ اُخْرٰىكُمْ فَاَثَابَكُمْ غَمًّۢا بِغَمٍّ

وَّالرَّسُوْلُ	يَدْعُوْكُمْ	فِيْٓ اُخْرٰىكُمْ	فَاَثَابَكُمْ	غَمًّۢا	بِغَمٍّ
حال دا چي رسول	بللئ تاسي	وروسته ستاسي	نو سزائی درکړه تاسي ته	د يو غم	په سبب د بل غم

حال دا چي رسول (دالله محمد) بللئ تاسي وروسته ستاسي . نو سزا ئی درکړه تاسي ته يو غم په سبب د بل غم

لِّكَيْلَا تَحْزَنُوْا عَلٰي مَا فَاتَكُمْ وَلَا مَآ اَصَابَكُمْ ۭ

لِّكَيْلَا تَحْزَنُوْا	عَلٰي	مَا فَاتَكُمْ	وَلَا	مَآ	اَصَابَكُمْ
له پاره د دی چي خپه نه سئ تاسي	په	هغه شي چي پاتي سول له تاسي	او نه په	هغه شي	چي ورسيد تاسي ته

له پاره د دی چي خپه نه سئ تاسي په هغه شي چي پاتي سو له تاسي (له غنيمت څخه) او نه په هغه شي چي ورسيد تاسي ته

اِذْ تُصْعِدُوْنَ وَلَا تَلْوٗنَ عَلٰٓي اَحَدٍ. په اولني ايت کي دڅه صحابه کرامو ﷺ د ميداني جنګ پرېښوولو ذکر دی: او په خپله دنبي کريم ﷺ په اواز باندي نه راتلل او پردي دنبي کريم ﷺ غمجن کيدل اوددي غم په بدله کي آخر دصحابه کرامو ﷺ غمجن کيدل ذکر دی او داحاديثو په روايتونو کي دي چي حضرت کعب بن مالک ﷺ دوی ته اواز وکی نو دوی راجمع سول ددې توجيه او تطبيق صاحب دروح المعاني داسي کړی دی چي اول رسول الله ﷺ اواز وکی چي ټولو صحابه وو ﷺ نه وو اوريدلی او ډير ليري نه وو تللی نو دغه وخت حضرت کعب بن مالک ﷺ چغه وکړه نو هغه ټولو واوريده او جمع سوه په بيان القرآن کي حضرت حکيم الامت ﷺ فرمايي چي اصلي وجه دبيري داخبر وو چي نبي کريم ﷺ شهيد سو دده ﷺ په بللو سره په دې خبره کي خو څه شک نه وو او که اواز رسيدلی هم وي خو دی ﷺ يي پيژندلی نه وو بيا چي کله کعب بن مالک ﷺ چغه وکړه نو دنبي کريم ﷺ دژوندي والي ذکر وسو هغه وو چي ټولو ته تسلي وسوه راغله.

(معارف القرآن ج۲ پ۴ ص۱۰۷)

وَ اللّٰهُ خَبِيْرٌۢ بِمَا تَعْمَلُوْنَ ﴿۱۵۳﴾ ثُمَّ اَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِّنْۢ بَعْدِ

وَ	اللّٰهُ	خَبِيْرٌۢ	بِمَا تَعْمَلُوْنَ	ثُمَّ	اَنْزَلَ	عَلَيْكُمْ	مِّنْۢ بَعْدِ
او	الله	ښه خبردار دی	په هغه شي چې تاسې ئې کوئ	بيا ئې	نازل کړ	پر تاسې باندې	وروسته له دې

او الله ښه خبردار دی په هغه شي چې تاسې ئې کوئ. بيا ئې نازل کړ پر تاسې باندې وروسته له دې

الْغَمِّ اَمَنَةً نُّعَاسًا يَّغْشٰى طَآئِفَةً مِّنْكُمْ ۙ

الْغَمِّ	اَمَنَةً	نُّعَاسًا	يَّغْشٰى	طَآئِفَةً	مِّنْكُمْ ۙ
غمه	امن	پرکالي دخوب	چې لاندې ئې کړه	يوه طائفه	له تاسې

غمه امن (بېغمي) پرکالي د خوب چې لاندې ئې کړه يوه طائفه له تاسې (چې مؤمنان وو)

وَ طَآئِفَةٌ قَدْ اَهَمَّتْهُمْ اَنْفُسُهُمْ يَظُنُّوْنَ بِاللّٰهِ

وَطَآئِفَةٌ	قَدْ	اَهَمَّتْهُمْ	اَنْفُسُهُمْ	يَظُنُّوْنَ	بِاللّٰهِ
او بله طائفه وه	په تحقيق	په فکر کښې غورځولې ؤ دوی	نفسونو د دوی	چې ګمانونه به کول دوی	په الله باندې

او بله طائفه وه (چې منافقان ؤ) په تحقيق په فکر کښې غورځولې ؤ دوی نفسونو د دوی چې ګمانونه به کول دوی په الله باندې

غَيْرَ الْحَقِّ ظَنَّ الْجَاهِلِيَّةِ ؕ يَقُوْلُوْنَ هَلْ لَّنَا مِنَ الْاَمْرِ مِنْ شَيْءٍ ؕ

غَيْرَ الْحَقِّ	ظَنَّ	الْجَاهِلِيَّةِ	يَقُوْلُوْنَ	هَلْ	لَّنَا	مِنَ	الْاَمْرِ	مِنْ	شَيْءٍ
ناحقه	(لکه) ګمان	دجاهليت	وائي دوی	چې آيا	سته موږ لره	له	امره	څه	برخه

ناحقه (لکه) ګمان د جاهليت، وائي دوی چې آيا سته موږ لره له امره (دنصرت له کاره) څه برخه؟ (هيڅ نسته).

قُلْ اِنَّ الْاَمْرَ كُلَّهٗ لِلّٰهِ ؕ يُخْفُوْنَ فِيْۤ اَنْفُسِهِمْ مَّا

قُلْ	اِنَّ	الْاَمْرَ	كُلَّهٗ	لِلّٰهِ ؕ	يُخْفُوْنَ	فِيْۤ	اَنْفُسِهِمْ	مَّا
ووايه (محمده)	بيشکه	امر	ټول	(خاص) الله لره دی	پټوی دوی	په	نفسونو خپلو کښې	هغه

ووايه (اې محمده! دوی ته چې) بيشکه امر ټول خاص الله لره دی، پټوی دوی (منافقان) په نفسونو (زړونو) خپلو کښې هغه

لَا يُبْدُوْنَ لَكَ ؕ يَقُوْلُوْنَ لَوْ كَانَ لَنَا مِنَ الْاَمْرِ شَيْءٌ

لَا يُبْدُوْنَ	لَكَ	يَقُوْلُوْنَ	لَوْ	كَانَ	لَنَا	مِنَ الْاَمْرِ	شَيْءٌ
چې نه ئې ډرښکاروی	تاته	وائي دغه	که چيرې	وی	موږ لره	له امره	يو شي

(خبرې) چې نه ئې ډر ښکاروی تاته (اې محمده!) وائي دغه (منافقان) که چيرې وی موږ لره له امره يو شي

يَقُوْلُوْنَ لَوْ كَانَ لَنَا مِنَ الْاَمْرِ شَيْءٌ... د الله جَلَّ جَلَالُهٗ په نزد د صحابه کرامو رضي الله عنهم لوړ مقام او د دوی پر خطا ګانو باندې د عفوې بې مثاله نمونه: د احد په غزا کې چې کم لغزشونه او خطاګانې د ځينو صحابه کرامو رضي الله عنهم څخه صادرې سوې وې دغه په خپل ذات کې ډيرې لويې او سختې وې پر کمه مورچه باندې چې پنځوسو اصحابو کرامو رضي الله عنهم ته حکم د کښېنستلو سوی وو چې پر دوی چې هر څه حال تيرېږي خو ددې ځايه به نه ښوري دغه وی ډير شمير د دغه ځاي څخه وښوريدی که څه هم چې د ښوريدو سبب د دوی دغه اجتهادي غلطي وه چې اوس فتح سوې ده او ددې حکم د پوره کولو وخت پاته نه سو او را کښته کيدل او د ټولو مسلمانانو سره شريکيدل پکار دي ليکن په حقيقت کې د نبي کريم صلی الله علیه وسلم د واضح حکم او هداياتو څخه خلاف وو ددې قصور او خطا په نتيجه کې د ميدان جنګ څخه د تيښتې غلطي ور څخه سوې وه که څه هم په دې کې ديو تاويل څخه کار اخيستل سوی وو لکه علامه زجاج رحمة الله عليه چې داخبره بيان کړې ده: **والتفصيل فى معارف القران)**
(معارف القرآن ج۲ پ۴ ص ۱۰۸)

مَّا قُتِلْنَا هٰهُنَا ؕ قُلْ لَّوْ كُنْتُمْ فِيْ بُيُوْتِكُمْ لَبَرَزَ

مَّا قُتِلْنَا	هٰهُنَا	قُلْ	لَّوْ	كُنْتُمْ	فِيْ	بُيُوْتِكُمْ	لَبَرَزَ
نو نه به وو ژلی سوی	موږ دلته	ووایه (ای محمده)	که	وی تاسی	په	کورونو خپلو کښې	خامخا به راوتلی وو

نو نه به وو ژلی سوی موږ دلته. نو ووایه (ای محمده!) که وی تاسی په کورونو خپلو کښې (نو) خامخا به راوتلی وو

الَّذِيْنَ كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقَتْلُ اِلٰى مَضَاجِعِهِمْ ۚ وَلِيَبْتَلِيَ اللّٰهُ

الَّذِيْنَ	كُتِبَ	عَلَيْهِمُ	الْقَتْلُ	اِلٰى	مَضَاجِعِهِمْ	وَلِيَبْتَلِيَ	اللّٰهُ
هغه کسان	چي مقرر سوی ؤ	په دوی باندی	وژل	طرف	د ځایو د پریوتلو خپلو	او د پاره د دی چي وازموئی	الله

هغه کسان چي مقرر سوی ؤ په دوی باندی وژل طرف د ځایو د پریوتلو خپلو ، او (په احد کښې) د پاره د دی چي وازموئی الله

مَا فِيْ صُدُوْرِكُمْ وَلِيُمَحِّصَ مَا فِيْ قُلُوْبِكُمْ ؕ وَ اللّٰهُ

مَا فِيْ	صُدُوْرِكُمْ	وَلِيُمَحِّصَ	مَا فِيْ	قُلُوْبِكُمْ	وَ اللّٰهُ
هغه شی چي په	سینو ستاسی کښې دی	او د پاره د دی چي ښکاره کړی	هغه شی چي په	زړونو ستاسی کښې دی	او الله

هغه شی چي په سینو ستاسی کښې دی، او د پاره د دی چي ښکاره کړی (الله) هغه شی چي په زړونو ستاسی کښې دی او الله

عَلِيْمٌۢ بِذَاتِ الصُّدُوْرِ ﴿١٥٤﴾ اِنَّ الَّذِيْنَ تَوَلَّوْا مِنْكُمْ

عَلِيْمٌ	بِذَاتِ	الصُّدُوْرِ	اِنَّ	الَّذِيْنَ	تَوَلَّوْا	مِنْكُمْ
ښه عالم دی	په هغو خبرو چي	په سینو کښې پرتې دی	بیشکه!	هغه کسان	چي وګرځیدل دوی	له تاسی څخه

ښه عالم دی په هغو خبرو چي په سینو کښې پرتې دی. بیشکه! هغه کسان (له تاسی) چي وګرځیدل دوی (له جنګ)

يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعٰنِ ۙ اِنَّمَا اسْتَزَلَّهُمُ الشَّيْطٰنُ

يَوْمَ	الْتَقَى	الْجَمْعٰنِ	اِنَّمَا	اسْتَزَلَّهُمُ	الشَّيْطٰنُ
په هغې ورځې کښې	چي مخامخ سول سره	دواړه فوځونه	بیشکه! هم داخبره ده	چي ښویولی وو دوی	شیطان

په هغې ورځې کښې چي مخامخ سول سره دواړه فوځونه بیشکه! هم داخبره ده چي ښویولی وو دوی شیطان

بِبَعْضِ مَا كَسَبُوْا ۚ وَلَقَدْ عَفَا اللّٰهُ عَنْهُمْ ؕ اِنَّ اللّٰهَ

بِبَعْضِ	مَا	كَسَبُوْا	وَلَقَدْ	عَفَا	اللّٰهُ	عَنْهُمْ	اِنَّ	اللّٰهَ
په سبب د ځینو	هغو ګناهونو	چي کړی وو دوی	او خامخا په تحقیق	عفوه کړی ده	الله	له دوی نه	بیشکه!	الله

په سبب (د شامت) د ځینو هغو ګناهونو چي کړی وو دوی، او خامخا په تحقیق عفوه کړی ده الله له دوی نه بیشکه! الله

وَلَقَدْ عَفَا اللّٰهُ عَنْهُمْ.. په دې تولو ایاتونو کې دا خبره ښه په وضاحت سره مخ ته راغله : چي د الله جَلَّ جَلَالُهُ په دربار کې د خپل رسول ﷺ د ملګرو سره د مینې محبت ته هغه مقام حاصل دی چي سره د دومره لویو خطاګانو کولو بیا هم د دوی سره د عفوي او درګذر څخه بلکي د لطف او کرم معامله یې وفرمایله دا معامله خو یوازي الله جَلَّ جَلَالُهُ او قرآني ایاتونو بیان کړي ده د غه ډول یوه معامله د حضرت حاطب بن ابي بلتعه رضي الله عنه د حضور ﷺ په مخکې پېښه سوه ده د مکې مشرکینو ته د مسلمانانو د حالاتو متعلق یو خط لیکلی وو هر کله چي نبي کریم ﷺ ته د وحې په ذریعه سره دا حقیقت ښکاره سو او خط ونیول سو نو صحابه کرام رضي الله عنهم حاطب بن ابی بلتعه رضي الله عنه ته سخت په قهر سول فاروق اعظم رضي الله عنه عرض وکړی چي ماته اجازه راکړی چي د ده څټ ووهم په توره سره لیکن نبي کریم ﷺ ته معلومه وه چي دی منافق نه دی مخلص مومن دی لیکن دا دده څخه غلطي سوي ده هغه یې معاف کړی او وي فرمایل چي دی د اهل بدرو څخه دی : (معارف القرآن ج ۲ پ ۴ ص ۱۱۰)

غَفُوْرٌ حَلِيْمٌ ﴿۱۵۵﴾ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تَكُوْنُوْا

لَا تَكُوْنُوْا	اٰمَنُوْا	الَّذِيْنَ	يٰٓاَيُّهَا	حَلِيْمٌ	غَفُوْرٌ
مه کیږئ تاسی (لکه)	چی ایمان ئی راوړی دی	هغو کسانو	ای	ښه تحمل کوونکی دی	ښه مغفرت کوونکی

ښه مغفرت کوونکی (دخطیاتو) ښه تحمل کوونکی دی. ای هغو کسانو چی ایمان ئی راوړی دی مه کیږئ تاسی لکه

الَّذِيْنَ كَفَرُوْا وَقَالُوْا لِاِخْوَانِهِمْ اِذَا ضَرَبُوْا فِي

فِي	ضَرَبُوْا	اِذَا	لِاِخْوَانِهِمْ	وَقَالُوْا	كَفَرُوْا	الَّذِيْنَ
په	سفر ته وتل دوی	کله به چی	په وروڼو خپلو کښی	او ویل به دوی	چی کافران سوی دی	هغه کسان

هغه کسان چی کافران سوی دی. او ویل به دوی په (حق د) وروڼو خپلو کښی، کله به چی سفر ته وتل دوی په

الْاَرْضِ اَوْ كَانُوْا غُزًّى لَّوْ كَانُوْا عِنْدَنَا مَا مَاتُوْا

مَاتُوْا	مَا	عِنْدَنَا	لَّوْ كَانُوْا	غُزًّى	اَوْ كَانُوْا	الْاَرْضِ
به وو مړه سوی دوی	نو نه	په نزد زموږ کښی	که چیری وی دوی	غزا کوونکی	یا به وو دوی	مځکه کښی

مځکه (په ملک) کښی یا به وو دوی غزا کوونکی که چیری وی دوی په نزد زموږ کښی نو نه به وو مړه سوی دوی

وَمَا قُتِلُوْا ۚ لِيَجْعَلَ اللّٰهُ ذٰلِكَ حَسْرَةً فِيْ قُلُوْبِهِمْ ۗ

قُلُوْبِهِمْ	فِيْ	حَسْرَةً	ذٰلِكَ	اللّٰهُ	لِيَجْعَلَ	وَمَا قُتِلُوْا
زړونو د دوی کښی	په	حسرت	دا (ګمان)	الله	دپاره د دی چی وګرځوی	او نه به قتل کړی سوی وو دوی

او نه به قتل کړی سوی وو دوی، دپاره د دی چی وګرځوی الله دا (ګمان) حسرت (افسوس، ارمان) په زړونو د دوی کښی

وَاللّٰهُ يُحْيٖ وَيُمِيْتُ ۗ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُوْنَ بَصِيْرٌ ﴿۱۵۶﴾

بَصِيْرٌ	تَعْمَلُوْنَ	بِمَا	اللّٰهُ	وَ	وَيُمِيْتُ	يُحْيٖ	وَاللّٰهُ
ښه لیدونکی دی	چی تاسی ئی کوئ	پر هغو شیانو	الله	او	او مړه کول کوی	ژوندی کول	او الله

او الله ژوندی کول او مړه کول کوی او الله پر هغو (ټولو) شیانو چی تاسی ئی کوئ ښه لیدونکی دی.

وَلَئِنْ قُتِلْتُمْ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ اَوْ مُتُّمْ لَمَغْفِرَةٌ مِّنَ اللّٰهِ

اللّٰهِ	مِّنَ	لَمَغْفِرَةٌ	اَوْ مُتُّمْ	اللّٰهِ	سَبِيْلِ	فِيْ	قُتِلْتُمْ	وَلَئِنْ
د الله	له جانبه	نو خامخا مغفرت	یا مړه سوئ تاسی	د الله کښی	لاره	په	که ووژلی سوئ تاسی	او قسم دی خامخا

او قسم دی خامخا که ووژلی سوئ تاسی په لاره د الله کښی یا مړه سوئ تاسی (په لاره د الله) نو خامخا مغفرت له جانبه د الله

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تَكُوْنُوْا...لنډ تفسير:

ای ایماندارو تاسي دهغه خلګو په شان مه کیږی کم چي په حقیقت کي کافران دي که څه هم په ظاهره د اسلام دعوی کوي او وايي دخپلو هم نسبو یا هم مشربو وروڼو په نسبت کله چي هغه خلق په مځکه کي سفر کوي او هلته اتفاقا مړه سی یا دغه خلق پو ځای غازیان جوړیږي او په تقدیرسره په دي کي قتل سي نو دغه منافقان وايي چي که دا خلق زموږ سره وای په سفر او غزا کي نه تلای نو نه به مړه کیده او نه به قتل کیده دا خبره ددوی پر زړه او ژبه ځکه راغي ددی لپاره چي الله ﷻ دا خبره ددوی د زړونو لپاره سبب د افسوس کړي یعني ددي قسم خبرو نتیجه دافسوس څخه ماسواه هیڅ نسته او مړه کول او ژوندی کول خو خاص الله ﷻ کوي که په سفر کي وي او که په کور کي وي که په جنګ کي وي او که په امن کي وي او الله ﷻ هغه خبیر او بصیر ذات دی چي هر څه تاسي کوی هغه مووینی او هغه دالله ﷻ څخه پټ نه دي او نه هم پټیدی سي دهغه څخه هیڅ شی. (معارف القرآن ج۲ پ ۴ ص ۱۱۲)

وَرَحۡمَةٌ خَيۡرٌ مِّمَّا يَجۡمَعُوۡنَ ﴿١٥٧﴾ وَلَئِنۡ مُّتُّمۡ اَوۡ قُتِلۡتُمۡ

وَرَحۡمَةٌ	خَيۡرٌ	مِّمَّا	يَجۡمَعُوۡنَ	وَلَئِنۡ	مُّتُّمۡ	اَوۡ قُتِلۡتُمۡ
او رحمت	خير دی	له هغو	چې دوی ئې جمع کوی	او قسم دی که	مړه سوئ تاسی	یا ووژلی سوئ تاسی

او رحمت (مهربانی) خیر (ډیر ښه) دی له هغو چې دوی ئې جمع کوی . او قسم دی که مړه سوئ تاسی یا ووژلی سوئ تاسی

لَاِالَى اللّٰهِ تُحۡشَرُوۡنَ ﴿١٥٨﴾ فَبِمَا رَحۡمَةٍ مِّنَ اللّٰهِ لِنۡتَ

لَاِالَى	اللّٰهِ	تُحۡشَرُوۡنَ	فَبِمَا	رَحۡمَةٍ	مِّنَ	اللّٰهِ	لِنۡتَ
نو خامخا به	الله ته	راجمع کړی سوئ تاسی	نو په سبب	د رحمت	د	الله	نرمی کوی ته

نو خامخا به الله ته راجمع کړی سوئ تاسی (ټول). نو (یوازی) په سبب د رحمت د الله نرمی کوی ته

لَهُمۡ ۚ وَلَوۡ كُنۡتَ فَظًّا غَلِيۡظَ الۡقَلۡبِ لَانۡفَضُّوۡا مِنۡ

لَهُمۡ	وَلَوۡ	كُنۡتَ	فَظًّا	غَلِيۡظَ	الۡقَلۡبِ	لَانۡفَضُّوۡا	مِنۡ
دوی ته	او که	وی ته	بد خوی	سخت	زړه	نو خامخا به تار په تار سوی وو	له

دوی ته او که وی ته (ای محمده!) بد خوی سخت زړه نو خامخا به تار په تار سوی وو (اصحاب) له

حَوۡلِكَ ۖ فَاعۡفُ عَنۡهُمۡ وَاسۡتَغۡفِرۡ لَهُمۡ وَشَاوِرۡهُمۡ

حَوۡلِكَ	فَاعۡفُ	عَنۡهُمۡ	وَاسۡتَغۡفِرۡ	لَهُمۡ	وَشَاوِرۡهُمۡ
شاوخوا ستا څخه	نو عفوه وکړه	له دوی څخه	او مغفرت وغواړه	دوی ته	او مشوره وکړه له دوی سره

چاپیره ستا څخه نو عفوه وکړه له دوی څخه او مغفرت وغواړه (له الله) دوی ته او مشوره وکړه له دوی سره (محمده! په کار)

فِى الۡاَمۡرِ ۚ فَاِذَا عَزَمۡتَ فَتَوَكَّلۡ عَلَى اللّٰهِ ؕ اِنَّ اللّٰهَ

فِى الۡاَمۡرِ	فَاِذَا	عَزَمۡتَ	فَتَوَكَّلۡ	عَلَى	اللّٰهِ	اِنَّ	اللّٰهَ
په امر کښی	نو کله دی	چې ټینګه اراده وکړه	نو توکل وکړه	پر	الله باندی	بیشکه!	الله

امر کښی نو کله دی چې ټینګه اراده وکړه (ای محمده! دیوه کار کولو ته) نو توکل (اعتماد) وکړه پر الله باندی، بیشکه! الله

يُحِبُّ الۡمُتَوَكِّلِيۡنَ ﴿١٥٩﴾ اِنۡ يَّنۡصُرۡكُمُ اللّٰهُ فَلَا غَالِبَ

يُحِبُّ	الۡمُتَوَكِّلِيۡنَ	اِنۡ	يَّنۡصُرۡكُمُ	اللّٰهُ	فَلَا غَالِبَ
خوښوی	توکل کوونکی	که	مرسته وکړی له تاسی سره	الله	نو نسته غالب

خوښوی توکل کوونکی . که مرسته وکړی له تاسی سره الله (لکه چې په بدر کښی ئې وکړه) نو نسته (هیڅ) غالب

فَبِمَا رَحۡمَةٍ مِّنَ اللّٰهِ لِنۡتَ لَهُمۡ: د مرشد او مربي خاص صفتونه: صحابه کرام ﷺ د نبي کريم ﷺ داسي عاشقان وه چي دی ﷺ يې تر خپلو ځانونو او مالونو زيات خوږ ګڼي ددوی څخه چي به کله دده ﷺ د حکم خلاف يوه خطا وسوه نو يو طرف ته دا بيره وه چي که دا حضرات په خپله دي خطا باندي خبردار سي نو ددي تکليف به تر حد دومره زيات سي چي زړه او دماغ به يې کار پرېږدي يا به د رحمت څخه مايوسه سي ددي علاج يې په تير ايت کي دا وښوول چي (اصابکم غما بغمّ) د خطا سزا درلره په دنيا کي درکړه سوه او د آخرت سزا درته معاف سوه دوهم طرف ته نبي کريم ﷺ ددي خطا او غلطي په وجه زخمي سو چي په دي سره ورته جسماني تکليف هم ورسيدی او روحاني تکليف خو دمخکي څخه لا وو نو ددي جسماني او روحاني تکليف درسيدو دوجي څخه دا احتمال چي د نبي کريم ﷺ په زړه مبارک کي خروالی پيدا سي چي دوی ته د هدايت او تلقين په لاره کي بندېز جوړ سي نو په دي وجه نبي کريم ﷺ ته دا تعليم ورکول وه چي ددوی خطاګاني معاف کوه (معارف القرآن ج۲ پ۴ ص ۱۱۴)

لَكُمْ ۚ وَاِنْ يَّخْذُلْكُمْ فَمَنْ ذَا الَّذِيْ يَنْصُرُكُمْ

لَكُمْ	وَاِنْ	يَّخْذُلْكُمْ	فَمَنْ	ذَا الَّذِيْ	يَنْصُرُكُمْ
پر تاسي باندي	او كه	مرسته ونه فرمائي له تاسي سره	نو څوك دى	هغه چي	مرسته به وكړي له تاسي سره

پر تاسي باندي او كه مرسته ونه فرمائي له تاسي سره (الله) نو څوك دى هغه چي مرسته به وكړي له تاسي سره

مِّنْۢ بَعْدِهٖ ۗ وَعَلَى اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُوْنَ ﴿١٦٠﴾ وَمَا كَانَ

مِّنْۢ بَعْدِهٖ	وَعَلَى	اللّٰهِ	فَلْيَتَوَكَّلِ	الْمُؤْمِنُوْنَ	وَمَا	كَانَ
وروسته له هغه	او خاص پر	الله دى	پس توكل وكړي	مؤمنان	او نه	ښائي

وروسته له هغه (خذلان د) الله ؟ (هيڅوك نسته!) او خاص پر الله دى پس توكل وكړي مؤمنان. او نه ښائي

لِنَبِيٍّ اَنْ يَّغُلَّ ؕ وَمَنْ يَّغْلُلْ يَاْتِ بِمَا غَلَّ يَوْمَ

لِنَبِيٍّ	اَنْ	يَّغُلَّ	وَمَنْ	يَّغْلُلْ	يَاْتِ	بِمَا غَلَّ	يَوْمَ
هيڅ نبي ته	چي	پټ كړي	او هر څوك چي	څه شي پټوي	نو رابه سي	په هغه سره چي ده پټ كړي وي	په ورځي

هيڅ نبي ته چي څه شي پټ كړي، او هر څوك چي څه شي پټوي نو رابه سي (دا پټوونكى) په هغه سره چي ده پټ كړي وي په ورځي

الْقِيٰمَةِ ۚ ثُمَّ تُوَفّٰى كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ

الْقِيٰمَةِ	ثُمَّ	تُوَفّٰى	كُلُّ	نَفْسٍ	مَّا	كَسَبَتْ	وَهُمْ
دقيامت كښي	بيا به	پوره وركړى سي	هر	نفس ته	هغه	عمل چي كړى وي ده	او پر دوى به

د قيامت كښي، بيا به پوره وركړى سي هر نفس ته (جزا د) هغه عمل چي كړى وى ده او پر دوى به

لَا يُظْلَمُوْنَ ﴿١٦١﴾ اَفَمَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَ اللّٰهِ كَمَنْۢ بَآءَ بِسَخَطٍ

لَا يُظْلَمُوْنَ	اَفَمَنِ	اتَّبَعَ	رِضْوَانَ	اللّٰهِ	كَمَنْۢ بَآءَ	بِسَخَطٍ
ظلم ونه كړى سي	آيا نو هغه څوك	چي متابعت كوي	د رضا مندى	دالله	په شان د هغه چا دى چي بيرته راسي	په قهر سره

ظلم ونه كړى سي. آيا نو هغه څوك چي متابعت كوي د رضا مندى د الله په شان د هغه چا دى چي بيرته راسي په قهر سره

مِّنَ اللّٰهِ وَمَاْوٰىهُ جَهَنَّمُ ۚ وَبِئْسَ الْمَصِيْرُ ﴿١٦٢﴾ هُمْ

مِّنَ	اللّٰهِ	وَمَاْوٰىهُ	جَهَنَّمُ	وَبِئْسَ	الْمَصِيْرُ	هُمْ
له (طرفه د)	الله	او ځاى د ده	دوزخ دى	او بد	ځاى د وورتلو دى (دا دوزخ)	دوى لره

له (طرفه د) الله او ځاى د ده دوزخ دى، او بد ځاى د ورتلو دى (دا دوزخ) . دوى لره

وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ اَنْ يَّغُلَّ
دغنيمت په مال كي غلا كول لويه گناه ده: ديو نبي څخه دداسي گناه احتمال هم نسته پاته سوه دغه ايت ديوې خاص واقعي په باره كي راغلى دى ددې په څنگ كي دغلول يعني دغنيمت دمال دغلا مسئله هم راغله : دترمذي شريف دروايت مطابق واقعه داده چي دبدر په جهاد كي په مال غنيمت كي يو پټو وركى سو ځيني خلگو وويل چي شايد نبي كريم ﷺ به اخيستى وي داسي خبره كوونكي كه منافقان وي نو بيا خو څه ليري خبره نه ده او داهم ممكنه ده چي كوم ناپوه مسلمان وي نو دهغوى به داگمان وو چي نبي كريم ﷺ ته ددې اجازه او اختيار سته چي په دې باندي دا آيت نازل سو چي غلول يعني په مال غنيمت كي بي خيانت ته لويه گناه وويل او دقيامت په ورځ يي ددې سخته سزا ذكر كړي ده او دا چي ديو نبي متعلق دا گمان كول چي ده به دا گناه كړي وي دايو لوي او عبث تور پوري كول دي ځكه چي داهل سنت والجماعة عقيده داده چي پيغمبران دهري گناه څخه كه صغيره وي او كه كبيره وي پاك دي.
(معارف القرآن ج۲ پ۴ ص ۱۳۲)

دَرَجٰتٌ عِنۡدَ اللّٰهِ ؕ وَ اللّٰهُ بَصِيۡرٌۢ بِمَا يَعۡمَلُوۡنَ ﴿۱۶۳﴾ لَقَدۡ

دَرَجٰتٌ	عِنۡدَ	اللّٰهِ	وَ	اللّٰهُ	بَصِيۡرٌۢ	بِمَا يَعۡمَلُوۡنَ	لَقَدۡ
درجې دي	په نزد	دالله کښې	او	الله	ښه ليدونکی دی	په هغو شيانو چې دوی (ئې) کوی	خامخا په تحقيق سره

درجې دي په نزد دالله کښې او الله ښه ليدونکی (عالم) دی په هغو شيانو (هم) چې دوی (ئې) کوی. خامخا په تحقيق سره

مَنَّ اللّٰهُ عَلَى الۡمُؤۡمِنِيۡنَ اِذۡ بَعَثَ فِيۡهِمۡ رَسُوۡلًا مِّنۡ

مَنَّ	اللّٰهُ	عَلَى	الۡمُؤۡمِنِيۡنَ	اِذۡ بَعَثَ	فِيۡهِمۡ	رَسُوۡلًا	مِّنۡ
احسان کړی دی	الله	پر	مؤمنانو باندی	کله چې مبعوث کړ	په دوی	کښې رسول	له

احسان کړی دی الله پر مؤمنانو باندی کله چې مبعوث کړ (راوليږه الله) په دوی (مؤمنانو) کښې رسول له

اَنۡفُسِهِمۡ يَتۡلُوۡا عَلَيۡهِمۡ اٰيٰتِهٖ وَيُزَكِّيۡهِمۡ وَيُعَلِّمُهُمُ

اَنۡفُسِهِمۡ	يَتۡلُوۡا	عَلَيۡهِمۡ	اٰيٰتِهٖ	وَيُزَكِّيۡهِمۡ	وَيُعَلِّمُهُمُ
نفس (جنس) د دوی څخه	چې وايئ	پر دوی باندی	آيتونه دالله	او پاکوی دوی	او ښئی دوی ته

نفس د دوی څخه، چې لولی (دغه رسول) پر دوی باندی آيتونه د الله او پاکوی دوی او ښئی دوی ته

الۡكِتٰبَ وَالۡحِكۡمَةَ ۚ وَاِنۡ كَانُوۡا مِنۡ قَبۡلُ لَفِىۡ ضَلٰلٍ

الۡكِتٰبَ	وَالۡحِكۡمَةَ	وَاِنۡ	كَانُوۡا	مِنۡ قَبۡلُ	لَفِىۡ	ضَلٰلٍ
کتاب (قرآن)	او حکمت	او بيشکه!	وو دوی	(له دی نه) په خوا	هرومرو په	گمراهی

کتاب (قرآن) او حکمت (شرعی احکام) او بيشکه! وو دوی (له دی نه) په خوا هرومرو په گمراهی

مُّبِيۡنٍ ﴿۱۶۴﴾ اَوَلَمَّاۤ اَصَابَتۡكُمۡ مُّصِيۡبَةٌ قَدۡ اَصَبۡتُمۡ

مُّبِيۡنٍ	اَوَلَمَّاۤ	اَصَابَتۡكُمۡ	مُّصِيۡبَةٌ	قَدۡ	اَصَبۡتُمۡ
ښکاره کښې	آيا کله	چې در ورسيد تاسی ته	يو مصيبت	چې په تحقيق سره	رسولې ؤ تاسی

ښکاره کښې آيا کله چې در ورسيد تاسی ته يو مصيبت چې په تحقيق سره رسولې ؤ تاسی

مِّثۡلَيۡهَا ۙ قُلۡتُمۡ اَنّٰى هٰذَا ؕ قُلۡ هُوَ مِنۡ عِنۡدِ اَنۡفُسِكُمۡ ؕ

مِّثۡلَيۡهَا	قُلۡتُمۡ	اَنّٰى هٰذَا	قُلۡ	هُوَ	مِنۡ عِنۡدِ	اَنۡفُسِكُمۡ
دوه چنده له دی غمه	نو وويل تاسی	له کومه دا غم راغی موږ ته	ووايه (محمده)	چې دا	له جانبه	دنفسونو ستاسی دی

دوه چنده له دی غمه نو وويل تاسی له کومه دا غم راغی موږ ته؟ ووايه (محمده!) چې دا له جانبه د نفسونو ستاسی دی

اِذۡ بَعَثَ فِيۡهِمۡ رَسُوۡلًا مِّنۡ اَنۡفُسِهِمۡ دنبي کريم ﷺ وجود مبارک پر ټول انسانيت باندي تر ټولو لوی احسان دی:

ددې مضمون يو آيت تقريبا په دې الفاظو سره په سورت بقرې کې راغلی دی چې تفصيل او تشريح يې هلته تيره سوې ده دلته په دې آيت کې يو لفظ زيات دی (لقد من الله على المومنين) يعني نبي کريم ﷺ يې دنيا ته راوليږی نو دا الله ﷻ پر مومنانو باندې لوی احسان کړی دی ددې په باره کې خو اول دا خبره دفکر کولو قابله ده چې نبي کريم ﷺ دقران دتصريح مطابق رحمة للعالمين دی او دټول مخلوق لپاره ددوی وجود لوی احسان دی اودلته يې يوازې دمسلمانانو لپاره وفرمايل؟ دا داسې دی لکه څنګه چې يې قرآن کريم لره (هدى للمتقين) فرمايلی دی او حال دا چې دقرآن کريم دټول عالم لپاره هدايت کيدل دنورو آياتونو څخه ثابت دی ليکن په ځينو ځايونو کې يې دا دمتقيانو سره خاص کړی دی ددې وجه په دواړو ځايونو کې په شريکه سره يوه ده هغه دا چې ددغه نعمت عظمی څخه يوازې فايده مومنانو او متقيانو حاصله کړه:
(معارف القرآن ج ۲ پ ۴ ص ۱۳۳)

نصف

إِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيْرٌ ﴿١٦٥﴾ وَمَآ أَصَابَكُمْ يَوْمَ

إِنَّ	اللّٰهَ	عَلٰى	كُلِّ	شَىْءٍ	قَدِيْرٌ	وَمَآ	أَصَابَكُمْ	يَوْمَ
بيشكه!	الله	پر	هر	شي باندي	ښه قادر دی	او هغه	چې در رسيدلی دی تاسی ته	په هغې ورځې کښې

بيشکه! الله پر هر شي باندي (چې اراده وفرمائي) ښه قادر دی. او هغه (غم) چې در رسيدلی دی تاسی ته په هغې ورځې کښې

الْتَقَى الْجَمْعٰنِ فَبِإِذْنِ اللّٰهِ وَلِيَعْلَمَ الْمُؤْمِنِيْنَ ﴿١٦٦﴾

الْتَقَى	الْجَمْعٰنِ	فَبِإِذْنِ	اللّٰهِ	وَلِيَعْلَمَ	الْمُؤْمِنِيْنَ
چې سره يو ځای سوی وو	دوه فوځونه	پس هغه په حکم سره وو	د الله	او له پاره د دې ؤ چې معلوم کړی	(الله) مؤمنان

چې سره يو ځای سوی وو دوه فوځونه پس هغه په اذن سره وو د الله او له پاره د دې ؤ چې معلوم کړی (الله) مؤمنان،

وَلِيَعْلَمَ الَّذِيْنَ نَافَقُوْا ۚ وَقِيْلَ لَهُمْ تَعَالَوْا قَاتِلُوْا

وَلِيَعْلَمَ	الَّذِيْنَ	نَافَقُوْا	وَقِيْلَ	لَهُمْ	تَعَالَوْا	قَاتِلُوْا
او له پاره د دې ؤ چې معلوم کړی	هغه کسان	چې نفاق ئې کړی ؤ	او وويلی سوه	دغو ته	چې راځئ	غزا وکړئ (د احد)

او (بل) له پاره د دې ؤ چې معلوم کړي (الله) هغه کسان چې نفاق ئې کړی ؤ، او وويلی سو دغو ته چې راځئ غزا وکړئ

فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ أَوِ ادْفَعُوْا ۖ قَالُوْا لَوْ نَعْلَمُ قِتَالًا

فِيْ سَبِيْلِ	اللّٰهِ	أَوِ ادْفَعُوْا	قَالُوْا	لَوْ نَعْلَمُ	قِتَالًا
په لاره	د الله کښې	يا مدافعه وکړئ!	نو وويل دی (منافقانو)	که موږ پوهيدی	په جنګ

په لاره د الله کښې يا مدافعه وکړئ! نو وويل دی (منافقانو) که موږ پوهيدی په جنګ

لَّاتَّبَعْنٰكُمْ ۗ هُمْ لِلْكُفْرِ يَوْمَئِذٍ أَقْرَبُ مِنْهُمْ

لَّاتَّبَعْنٰكُمْ	هُمْ	لِلْكُفْرِ	يَوْمَئِذٍ	أَقْرَبُ	مِنْهُمْ
نو خامخا به موږ متابعت کړی ؤ ستاسی	دوی	کفر ته	په دغې ورځې کښې	ډير نژدې وو	له دوی ځخه

نو خامخا به موږ متابعت کړی ؤ ستاسی، دوی کفر ته په دغې ورځې کښې ډير نژدې وو له دوی ځخه

لِلْإِيْمَانِ ۚ يَقُوْلُوْنَ بِأَفْوَاهِهِمْ مَّا لَيْسَ فِيْ

لِلْإِيْمَانِ	يَقُوْلُوْنَ	بِأَفْوَاهِهِمْ	مَّا لَيْسَ	فِيْ
په نسبت سره د ايمان	وائی دوی (منافقان)	په خولو خپلو سره	هغه چې نسته (پرې تصديق)	په

په نسبت سره د ايمان، وائی دوی (منافقان) په خولو خپلو سره هغه (خبرې) چې نسته (پرې تصديق) په

وَمَآ أَصَابَكُمْ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعٰنِ داحد په واقعه کې مسلمانانو ته عارضي ماته او دقتل او زخم دمصيبتونو راپيښيدو ځيني سببونه او حکمتونه: په تيرو آياتونو کي څو ځايه ددې مضمون ذکر راغلی دی دلته يې بيا په زيات وضاحت سره بيان کړی دی ځکه چې مسلمانانو ته ددې واقعې ډير سخت غم او پريشاني وه تر دې چې دځينو حضراتو پر ژبه باندې دا هم راغله (انّى هذا ؟) چې دا مصيبت پر موږ دکمه راپريوتی ؟ په داسې حال کې چې موږ دنبي کريم ﷺ سره په جهاد کې شريک يو په ذکر سوي ايت کې اول وار دا خبره ور په ياد کړه چې څومره مصيبت پر تاسې نن پريوتلی دی ددې دوه چنده ستاسې پر مخالفينو باندې ددې څخه مخکې دبدر په غزا کې پريوتلی وو ځکه چې داحد په غزا کې اويا مسلمانان شهيدان سوي وه او دبدر په غزاکې دمشرکينو اويا تنه سرداران قتل سوي وه او اويا گرفتاره سوي وه او د مسلمانانو په لاس ورغلي وه او مقصد ددې يادولو دا وو چې د مسلمانانو دا موجوده تکليف او غم هير سي او يو قسم تسلي ورته حاصله سي :
(معارف القرآن ج ۲ پ ۴ ص ۱۳۴)

قُلُوْبِهِمْ ۗ وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا يَكْتُمُوْنَ ﴿١٦٧﴾ اَلَّذِيْنَ قَالُوْا

قُلُوْبِهِمْ	وَ	اللّٰهُ	اَعْلَمُ	بِمَا	يَكْتُمُوْنَ	اَلَّذِيْنَ	قَالُوْا
زړونو د دوی	او	الله	ښه پوه دی	په هغه څه	چې پټوی ئې دوی	هغه (منافقان)	چې ویل ئې په

زړونو د دوی کښې، او الله ښه پوه دی په هغه څه (هم) چې پټوی ئې دوی. هغه (منافقان) چې ویل ئې په (حق د)

لِاِخْوَانِهِمْ وَقَعَدُوْا لَوْ اَطَاعُوْنَا مَا قُتِلُوْا ۗ قُلْ

لِاِخْوَانِهِمْ	وَقَعَدُوْا	لَوْ	اَطَاعُوْنَا	مَا قُتِلُوْا	قُلْ
ورونو خپلو کښې	حال دا چې دوی ناست وو	که	دوی زموږ خبری منلی وی	نو نه به وو وژل سوی	وو ایه

ورونو خپلو کښې حال دا چې دوی (پخپله) ناست وو (له جنګه) که دوی زموږ خبری منلی وی نو نه به وو وژل سوی، وو ایه

فَادْرَءُوْا عَنْ اَنْفُسِكُمُ الْمَوْتَ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ ﴿١٦٨﴾

فَادْرَءُوْا	عَنْ اَنْفُسِكُمُ	الْمَوْتَ	اِنْ كُنْتُمْ	صٰدِقِيْنَ
نو لری کړئ تاسی	له نفسونو خپلو څخه	مرګ	که یئ تاسی	صادقان

(ای محمده! دوی ته) نو لری کړئ تاسی له نفسونو (ځانونو) خپلو څخه مرګ که یئ تاسی صادقان.

وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِيْنَ قُتِلُوْا فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ اَمْوَاتًا

وَلَا تَحْسَبَنَّ	الَّذِيْنَ	قُتِلُوْا	فِيْ سَبِيْلِ	اللّٰهِ	اَمْوَاتًا
او له سره ګمان مه کوی!	پر هغو کسانو	چې وژل سوی دی دوی	په لاره	دالله کښې	د مړو (مړه نه دی)

او له سره ګمان مه کوی! پر هغو کسانو چې وژل سوی دی دوی په لاره د الله (جهاد او طاعت) کښې د مړو (مړه نه دی)،

بَلْ اَحْيَآءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُوْنَ ﴿١٦٩﴾ فَرِحِيْنَ بِمَآ

بَلْ اَحْيَآءٌ	عِنْدَ رَبِّهِمْ	يُرْزَقُوْنَ	فَرِحِيْنَ	بِمَآ
بلکه ژوندی دی	په نزد د رب خپل	رزق ورته ورکولی سی	په دی حال کښې چې خوشحاله دی دوی	په هغه شی باندی

بلکه ژوندی دی په نزد د رب خپل رزق ورته ورکولی سی په دی حال کښې چې خوشحاله دی دوی په هغه شی باندی

اٰتٰىهُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهٖ ۙ وَيَسْتَبْشِرُوْنَ بِالَّذِيْنَ

اٰتٰىهُمُ	اللّٰهُ	مِنْ فَضْلِهٖ	وَيَسْتَبْشِرُوْنَ	بِالَّذِيْنَ
چې ورکړی دی دوی ته	الله	له فضله خپله	او خوشحالیږی دوی	(په راتلو د) هغو کسانو باندی

چې ورکړی دی دوی ته الله له فضله خپله او خوشحالیږی دوی (په راتلو د) هغو کسانو باندی

وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِيْنَ قُتِلُوْا
دالله جل جلاله په لاره کي د شهیدانو خاص فضیلتونه :
په دې ایت کي دشهیدانو دخاصو فضیلتونو بیان دی او په صحیح احادیثو کي هم ددې ډیر زیات تفصیل راغلی دی امام قرطبي رحمة الله علیه فرمایلي دي چي دشهیدانو هم درجي او هم حالات مختلف دي په دي وجه داحادیثو په روایتونو کي چي کم مختلف روایتونه راغلي دي هغه دمختلفو حالاتو په اعتبار سره دي دلته دشهیدانو اولنی فضیلت ښه والی خو دا بیان سوی دی چي هغه مړه نه دي بلکي دهمیشه ژوند مالکان سوي دي دلته دا خبره دښه فکر کولو قابله ده چي په ظاهره کي ددوی مړه کیدل او په قبر کي ښخیدل خو لیدل کیږي نو بیا دقرآن په ډیرو ایاتونو کي دوی ته دمړه نه ویلو او مړه نه ګڼلو کم هدایات چي راغلي دي ددې څه مطلب دی ؟ **جواب مختصر دادی** چي شهیدانو ته دالله تعالی له طرفه څخه دجنت رزق حاصلیږي او رزق ژوندي سړي ته ورکول کیږي نو معلومه سوه چي دوی ته یو خاص قسم ژوند ددغه وخت څخه حاصلیږي چي دعامو مړو څخه یي حیثیت لوړ دی دا حیثیت څنګه دی؟ دا ژوند څنګه دی ؟ ددې په حقیقت یو الله جل جلاله ښه خبر دی الخ :
(معارف القرآن ج۲ پ۴ ص۱۳۵)

لَمۡ يَلۡحَقُوۡا بِهِمۡ مِّنۡ خَلۡفِهِمۡ ۙ اَلَّا خَوۡفٌ عَلَيۡهِمۡ

لَمۡ يَلۡحَقُوۡا بِهِمۡ	مِّنۡ خَلۡفِهِمۡ	اَلَّا خَوۡفٌ	عَلَيۡهِمۡ
چي لا نه دي رسيدلي دوی ترهغو پورې	وروسته د دوی څخه په دې شان سره	چې نه به وي بيره	پر دوی باندې

چې لا نه دي رسيدلي دوی ترهغو پورې وروسته د دوی څخه په دې شان سره چې نه به وي (هيڅ قسم) بيره په دوی باندې

وَلَا هُمۡ يَحۡزَنُوۡنَ ﴿۱۷۰﴾ يَسۡتَبۡشِرُوۡنَ بِنِعۡمَةٍ مِّنَ اللّٰهِ

وَلَا هُمۡ	يَحۡزَنُوۡنَ	يَسۡتَبۡشِرُوۡنَ	بِنِعۡمَةٍ	مِّنَ	اللّٰهِ
او نه به وي (هيڅيرې) دوی	غمجن کيږي	خوشحاليږي دوی	په نعمت سره	له جانبه	د الله

او نه به وي (هيڅيرې) دوی غمجن کيږي (د ثواب په نقصان سره) . خوشحاليږي دوی په نعمت سره له جانبه د الله

ع ١٧ ١٢ ٨

وَفَضۡلٍ ۙ وَّاَنَّ اللّٰهَ لَا يُضِيۡعُ اَجۡرَ الۡمُؤۡمِنِيۡنَ ﴿۱۷۱﴾

وَفَضۡلٍ	وَّاَنَّ	اللّٰهَ	لَا يُضِيۡعُ	اَجۡرَ	الۡمُؤۡمِنِيۡنَ
او فضل سره	او بيشکه!	الله	نه ضائع کوی	اجر	د مؤمنانو

او (د ده په) فضل سره او (په دې سره چې) بيشکه الله نه ضائع کوی اجر د مؤمنانو (بلکه پوره ئې ورکوی).

اَلَّذِيۡنَ اسۡتَجَابُوۡا لِلّٰهِ وَالرَّسُوۡلِ مِنۡۢ بَعۡدِ مَاۤ

اَلَّذِيۡنَ	اسۡتَجَابُوۡا	لِلّٰهِ	وَالرَّسُوۡلِ	مِنۡۢ بَعۡدِ مَاۤ
هغه کسان	چې حکم ئې منلی دی	د الله	او د رسول (د الله)	پس له هغه

هغه کسان چې حکم ئې منلی دی د الله او (حکم ئې منلی دی د) رسول (د الله) پس له هغه

اَصَابَهُمُ الۡقَرۡحُ ۛ لِلَّذِيۡنَ اَحۡسَنُوۡا مِنۡهُمۡ وَاتَّقَوۡا

اَصَابَهُمُ	الۡقَرۡحُ	لِلَّذِيۡنَ	اَحۡسَنُوۡا	مِنۡهُمۡ	وَاتَّقَوۡا
چې رسيدلی ؤ دوی ته	زخم	سته له پاره د هغو کسانو	چې نيکی ئې کړې ده	له دوی نه	او پرهيزګاری ئې کړې ده

چې رسيدلی ؤ دوی ته زخم (تکليف) سته له پاره د هغو کسانو چې نيکی ئې کړې له دوی نه او پرهيزګاری ئې کړې ده

اَجۡرٌ عَظِيۡمٌ ﴿۱۷۲﴾ اَلَّذِيۡنَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ اِنَّ النَّاسَ

اَجۡرٌ	عَظِيۡمٌ	اَلَّذِيۡنَ	قَالَ	لَهُمُ	النَّاسُ	اِنَّ	النَّاسَ
اجر	ډير لوی	هغه کسان دي	چې وويل	دوی ته	خلګو	چې بيشکه!	خلګ (د مکی)

(له مخالفته) اجر ډير لوی. هغه کسان دي چې وويل دوی ته (ځينو) خلګو چې بيشکه! خلګ (د مکی)

يَسۡتَبۡشِرُوۡنَ بِنِعۡمَةٍ مِّنَ اللّٰهِ
دوی چي کم خپل تعلق داران په دنيا کي پري ايښي وه: دهغو په باره کـي بـه دوی تـه دا خوشخبري وي چي په دنيا کي اوسي نيک عملونه او جهاد به کوي نو دوی ته به هم دلته په راتلو سره دا نعمتونه او درجی ورسيږي امام سدي رحمة الله عليه فرمايي چي دشهيد څوک کم خپل دوست چي کله مړ کيږي نوشهيدته داول څخه ددې خبر ورکول کيږي چي فلانی سړی اوس ستاسي خواه ته راروان دی دی په دې سره داسي خوشحاله کيږي لکه څنګه چي په دنيا کي ديو ليري پروت دوست په راتلو او دهغه سره په ملاقات خوشحاله کيږي : دآيت شان نزول دادی چي نبي کريم صلی الله عليه وسلم صحابه کرامو رض ته وفرمايل چي هر کله داحد په واقعه کي ستاسي ورونه شهيدان سول نو الله جل جلاله ددوی روحونه دشنو مرغانو په جسم کي واچول او آزاد يي کړل دوی دجنت د باغونواو دميوو څخه خپل رزق حاصلوي او بيا هغه قنديلونو ته راځي کم چي الله ج ددوی لپاره تر عرش لاندي زړولي دي دوی چي دا ارام اونعمتونه وليدل نو يي وويل چي زموږ خپلوان به څوک په موږ خبر کړي الخ نو الله جل جلاله دا ايت را نازل کړی
(معارف القرآن ج۲ پ۴ ص ۱۳۶)

قَدْ جَمَعُوْا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ اِيْمَانًا ۖ وَّقَالُوْا

قَدْ	جَمَعُوْا	لَكُمْ	فَاخْشَوْهُمْ	فَزَادَهُمْ	اِيْمَانًا	وَّقَالُوْا
په تحقيق سره	راټول سوي دي	ستاسي (دجنګ) لپاره	نو ييريږئ له دوی څخه	پس لا زيات کړ دوی ته	ايمان د دوی	او وويل دوی

په تحقيق سره راټول سوي دي ستاسي (دجنګ) لپاره نو ييريږئ له دوی څخه پس لا زيات کړ ايمان د دوی او وويل دوی

حَسْبُنَا اللّٰهُ وَنِعْمَ الْوَكِيْلُ ﴿١٧٣﴾ فَانْقَلَبُوْا بِنِعْمَةٍ

حَسْبُنَا	اللّٰهُ	وَنِعْمَ	الْوَكِيْلُ	فَانْقَلَبُوْا	بِنِعْمَةٍ
بس دی موږ ته	الله	او ښومره ښه	وکيل دی	نو بيرته راوګرځيدل (دامؤمنان)	په نعمت سره

بس دی موږ ته الله او ښومره ښه وکيل دی (کار جوړونکی). نو بيرته راوګرځيدل (دامؤمنان) په نعمت سره

مِّنَ اللّٰهِ وَفَضْلٍ لَّمْ يَمْسَسْهُمْ سُوْٓءٌ ۙ وَّاتَّبَعُوْا

مِّنَ	اللّٰهِ	وَفَضْلٍ	لَّمْ يَمْسَسْهُمْ	سُوْٓءٌ	وَّاتَّبَعُوْا
له جانبه د	الله	او فضل	چي ونه رسيده دوی ته	هيڅ بدی	او تابعان سول دوی

له (جانبه د) الله او (په) فضل (رحمت سره له الله) چي ونه رسيده دوی ته هيڅ بدی او تابعان سول دوی

رِضْوَانَ اللّٰهِ ؕ وَاللّٰهُ ذُوْ فَضْلٍ عَظِيْمٍ ﴿١٧٤﴾ اِنَّمَا ذٰلِكُمُ

رِضْوَانَ	اللّٰهِ	وَ	اللّٰهُ	ذُوْ فَضْلٍ	عَظِيْمٍ	اِنَّمَا	ذٰلِكُمُ
درضا منډی	د الله	او	الله	څښتن د فضل	ډير لوی دی	بيشکه!	دا سړی

د رضا منډی د الله، او الله څښتن (مالک) د فضل (احسان رحمت) ډير لوی دی. بيشکه! دا سړی

الشَّيْطٰنُ يُخَوِّفُ اَوْلِيَآءَهٗ ۖ فَلَا تَخَافُوْهُمْ وَخَافُوْنِ

الشَّيْطٰنُ	يُخَوِّفُ	اَوْلِيَآءَهٗ	فَلَا	تَخَافُوْهُمْ	وَخَافُوْنِ
شيطان دی	چي ييروی تاسي	له دوستانو خپل څخه	نو مه	ييريږئ تاسي له کفارو!	او وييريږئ زما څخه

شيطان دی چي ييروی تاسي (ای مؤمنانو) له دوستانو خپله (چي کفار دی) نو مه ييريږئ تاسي له کفارو! او وييريږئ زما څخه

اِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ ﴿١٧٥﴾ وَلَا يَحْزُنْكَ الَّذِيْنَ

اِنْ	كُنْتُمْ	مُّؤْمِنِيْنَ	وَلَا يَحْزُنْكَ	الَّذِيْنَ
که	يئ تاسي	مؤمنان (په حق سره)	او نه دی غمجن کړی تا	هغه کسان

که يئ تاسي مؤمنان (په حق سره). او نه دی غمجن کړی تا هغه کسان

وَّقَالُوْا حَسْبُنَا اللّٰهُ وَنِعْمَ الْوَكِيْلُ... په دغه اياتونو کي داحد د غزا سره تعلق لرونکي يوې بلي غزا ذکر دی: چي د حمراء الاسد دغزا په نامه سره ياديږي حمراء الاسد د مديني منورې څخه په اته ميله کي ليري پروت ديو ځای نوم دی ددې غزا واقعه داده چي کله د مکې کافران د احد د ميدان څخه واپس سوه نو چي تر يو څه لاري پوري ولاړه په لاره کي ورته پر دې خبره باندي افسوس ورغی چي موږ سره د غالبه کيدو بياهم بيرته را واپس سو؟ موږ له پکاروه چي په جمع ټول ورغلي وای او مسلمانان مو ټول ختم کړي وای او دې خيال دومره اثر پر وکی چي مديني منورې ته يي بيا دواپس کيدو اراده سوه ليکن الله جل جلاله د دوی پر زړونو باندي رعب واچوی او سيده مکې مکرمې ته واپس سول ليکن ځينو مسافرو ته کم چي مديني منورې ته روان وه دا يي ورته وويل چي تاسي ولاړ سی په يوه طريقه سره د مسلمانانو په زړونو کي زموږ رعب واچوی چي هغوی بيرته راروان دي نبي کريم ﷺ ته د وحيي په ذريعه داخبر را ورسيدی نو تر حمراء الاسد مقامه پوري په دوی پسي ورغی: (روح المعاني ابن جرير)
(معارف القرآن ج۲ پ۴ ص۱۳۸)

يُسَارِعُوْنَ فِي الْكُفْرِ ۚ اِنَّهُمْ لَنْ يَّضُرُّوا اللّٰهَ شَيْـًٔا ؕ

يُسَارِعُوْنَ	فِي الْكُفْرِ	اِنَّهُمْ	لَنْ يَّضُرُّوا	اللّٰهَ	شَيْـًٔا
چي منډې وهي دوی	په جانب د کفر	بيشکه! دوی به	له سره هيڅ ضرر نه رسوی	الله ته	د هيڅ شي

چي منډې وهي دوی په جانب د کفر بيشکه دوی به له سره هيڅ ضرر نه رسوی الله ته د هيڅ شي،

يُرِيْدُ اللّٰهُ اَلَّا يَجْعَلَ لَهُمْ حَظًّا فِي الْاٰخِرَةِ ۚ وَلَهُمْ

يُرِيْدُ	اللّٰهُ	اَلَّا يَجْعَلَ	لَهُمْ	حَظًّا	فِي	الْاٰخِرَةِ	وَلَهُمْ
اراده لري	الله	د دی چي مقرر نه کړي	د دوی له پاره	هيڅ برخه	په	آخرت کښې	او (مقرر) دی دوی لره

اراده لري الله د دی چي مقرر نه کړي د دوی له پاره هيڅ برخه (نعمت) په آخرت کښې او (مقرر) دی دوی لره

عَذَابٌ عَظِيْمٌ ﴿۱۷۶﴾ اِنَّ الَّذِيْنَ اشْتَرَوُا الْكُفْرَ

عَذَابٌ	عَظِيْمٌ	اِنَّ	الَّذِيْنَ	اشْتَرَوُا	الْكُفْرَ
عذاب	ډير لوی	بيشکه!	هغو کسانو	چي اخيستی ئې دی	کفر

عذاب ډير لوی. بيشکه! هغو کسانو چي پيرودلی (بدل کړی ئې دی) ئې د ی کفر

بِالْاِيْمَانِ لَنْ يَّضُرُّوا اللّٰهَ شَيْـًٔا ۚ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ ﴿۱۷۷﴾

بِالْاِيْمَانِ	لَنْ يَّضُرُّوا	اللّٰهَ	شَيْـًٔا	وَلَهُمْ	عَذَابٌ	اَلِيْمٌ
په ايمان سره	له سره به ضرر نه رسوی دوی	الله	ته هيڅ شي	او (مقرر دی) دوی ته	عذاب	درد ناک

په ايمان سره له سره به ضرر نه رسوی دوی الله ته هيڅ شي او (مقرر دی) دوی ته عذاب دردناک (د دوزخ)

وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْٓا اَنَّمَا نُمْلِيْ لَهُمْ خَيْرٌ

وَلَا يَحْسَبَنَّ	الَّذِيْنَ	كَفَرُوْٓا	اَنَّمَا	نُمْلِيْ	لَهُمْ	خَيْرٌ
او نه دی گمان کوی	هغه کسان	چي کافران سوی دی	چي بيشکه!	دا چي مهلت ورکوو موږ	دوی ته	خير (غوره) دی

او نه دی گمان کوی هغه کسان چي کافران سوی دی چي بيشکه! دا چي مهلت ورکوو موږ دوی ته خير (غوره) دی

لِّاَنْفُسِهِمْ ؕ اِنَّمَا نُمْلِيْ لَهُمْ لِيَزْدَادُوْٓا اِثْمًا ۚ

لِّاَنْفُسِهِمْ	اِنَّمَا	نُمْلِيْ	لَهُمْ	لِيَزْدَادُوْٓا	اِثْمًا
له پاره د ځانونو د دوی	بيشکه! هم دا خبره ده	چي تل مهلت ورکوو موږ	دوی ته	له پاره د دې چي زياته کړی دوی	گناه

له پاره د ځانونو د دوی بيشکه! هم دا خبره ده چي تل مهلت ورکوو موږ دوی ته له پاره د دې چي زياته کړی دوی گناه

وَلَا يَحْزُنْكَ الَّذِيْنَ يُسَارِعُوْنَ.. لنډ تفسير:
په دغه ذکرسوو آياتونو کي نبي کريم ﷺ ته تسلي ده چي ته ددې کفارو په کارونو باندي خفه او زړه ماتی کيږی مه دوی هيڅ نقصان نه سي دررسولی په آخر آيت کي ددې خيال جواب دی چي په ظاهره خو په دنيا کي دا کفار ښه پټ او ماړه او مالدار دي نو پر دوی به قهر او غضب ځنګه نازل سي؟ الله جل جلاله يي جواب داسي بيا نوي چي ستاسي لپاره دي هغه خلگ دغم سبب جوړ نه سي کم چي په تلواره سره په کفر والا خبرو کي ور پريوزي لکه منافقينو چي لږ غوندي دمسلمانانو ډله کمزورې وليده نو ښکاره په ښکاره يي دکفر خبري کول شروع کړې لکه چي په ذکر سوو واقعاتو کي ذکر سوي دي يقينا دغه خلگ دالله جل جلاله دين ته يوه ذره ضرر هم نه سي رسولای په دې وجه تالره پر دې گرد سره غم کول نه دي پکار چي ددوی په دې حرکتونو سره به دالله جل جلاله دين کمزوری سي او د دوی پر جهنم وتلو ته هم تاسي ډير غم مه کوی ځکه چي داددوی دوزخ ته تلل الله جل جلاله ته په تکويني ډول سره منظوره وه.
(معارف القرآن ج۲پ۴ص ۱۴۴)

وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿١٧٨﴾ مَا كَانَ اللّٰهُ لِيَذَرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلٰى

وَلَهُمْ	عَذَابٌ	مُّهِينٌ	مَا كَانَ	اللّٰهُ	لِيَذَرَ	الْمُؤْمِنِينَ	عَلٰى
او (مقرر) دی دوی ته	عذاب	سپکونکی	نه دی	الله	چی پریږدی	مؤمنان	پر

او (مقرر) دی دوی ته عذاب سپکونکی. نه دی الله چی پریږدی مؤمنان په

مَا اَنْتُمْ عَلَيْهِ حَتّٰى يَمِيزَ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ ۗ وَمَا

مَا اَنْتُمْ	عَلَيْهِ	حَتّٰى	يَمِيزَ	الْخَبِيثَ	مِنَ	الطَّيِّبِ	وَمَا
هغه حال چی یئ تاسی	پر هغه	تر څو	چی جلا کړی	ناپاکه	له	پاکه څنی	او نه

هغه حال (داختلاط) چی یئ تاسی (ای خلګو) پر هغه تر څو چی جلا کړی (الله) ناپاکه له پاکه څنی، او نه

كَانَ اللّٰهُ لِيُطْلِعَكُمْ عَلَى الْغَيْبِ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يَجْتَبِي

كَانَ	اللّٰهُ	لِيُطْلِعَكُمْ	عَلَى	الْغَيْبِ	وَلٰكِنَّ	اللّٰهَ	يَجْتَبِي
دی	الله	چی خبر کاندی تاسی	په	غیب باندی	ولیکن	الله	غوره کوی

دی الله چی خبر کاندی تاسی په غیب باندی چی (د منافقانو تمیز دی له مخلصانو څخه) ولیکن الله غوره کوی

مِنْ رُّسُلِهِ مَنْ يَّشَاءُ ۖ فَاٰمِنُوا بِاللّٰهِ وَرُسُلِهِ ۚ وَاِنْ

مِنْ	رُّسُلِهِ	مَنْ يَّشَاءُ	فَاٰمِنُوا	بِاللّٰهِ	وَرُسُلِهِ	وَاِنْ
له	رسولانو خپلو څخه	هغه څوک چی اراده وفرمائی	نو ایمان ولرئ تاسی	پر الله	او پر رسولانو د الله	او که

له رسولانو خپلو څخه چی اراده وفرمائی، نو ایمان (یقین) ولرئ تاسی (ای! مؤمنانو) پر الله او پر رسولانو د الله او که

تُؤْمِنُوا وَتَتَّقُوا فَلَكُمْ اَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٧٩﴾ وَلَا يَحْسَبَنَّ

تُؤْمِنُوا	وَتَتَّقُوا	فَلَكُمْ	اَجْرٌ	عَظِيمٌ	وَلَا يَحْسَبَنَّ
په ایمان قائم پاتی او سئ	او پرهیزګاری وکړئ	پس دی تاسی ته	اجر	ډیر لوی	او ګمان دی نه کوی له سره

په ایمان (یقین) قائم پاتی او سئ! او پرهیز ګاری وکړئ پس دی تاسی ته اجر ډیر لوی (په جنت کښی). او ګمان دی نه کوی

الَّذِينَ يَبْخَلُونَ بِمَا اٰتٰىهُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهِ هُوَ خَيْرًا

الَّذِينَ	يَبْخَلُونَ	بِمَا	اٰتٰىهُمُ	اللّٰهُ	مِنْ	فَضْلِهِ	هُوَ	خَيْرًا
هغه کسان	چی بخیلی کوی دوی	په هغه شی	چی ورکړی دی دوی ته	الله	له	فضله خپله	چی دا بخل	خیر دی

له سره هغه کسان چی بخیلی کوی دوی په هغه شی چی ورکړی دی دوی ته الله له فضله خپله چی دا بخل خیر (غوره) دی

مَا كَانَ اللّٰهُ لِيَذَرَ الْمُؤْمِنِينَ

په مومن او منافق کي فرق دوحي پر ځای په عملي ډول کولو کي حکمت: په دې آيت کي دا ارشاددی چي په مخلص مومن او منافق کي دفرق لپاره الله ﷻ داسي حادثي او مشکلات پيدا کوي په کمو سره چي په عملي ډول سره دمنافقينو نفاق ښکاره سي او دا فرق داسي هم کيدای سوچي په ذريعه دوحي يي د منافقينو نومونه ښوولي وای مګر دحکمت په تقاضا سره يي داسي ونه کړل دالله ﷻ دکارونو پوره حکمتونه خو هغه ﷻ ته معلوم دي دلته يو حکمت دا هم کيدای سوای چي مسلمانانو ته په ذريعه دوحي وښوول سي چي فلانی منافق دی نو مسلمانانو ته به دده سره دتعلقاتو دختمولو لپاره يو واضح داسي دليل نه وای چي هغه منافقينو هم منلای او قناعت يي پر کولای بلکي دوی به ويلای چي تاسي درواغ وایاست موږ خو رښتيني او پاخه مسلمانان يو بر خلاف ددې څخه چي په عملي طورسره يي فرق وسي چي دامتحان او مصيبت په وخت کي منافقين وتښتيدل او مخلص مؤمنان پاته سول.

(معارف القرآن ج۲ پ۴ ص ۱۴۷)

لَهُمْ ؕ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَّهُمْ ؕ سَيُطَوَّقُوْنَ مَا بَخِلُوْا بِهٖ

لَّهُمْ	بَلْ	هُوَ	شَرٌّ لَّهُمْ	سَيُطَوَّقُوْنَ	مَا	بَخِلُوْا	بِهٖ
دوی ته	بلکه	دا	شر دی دوی ته	ژر به په غاړه کښې ورته امیل کړې سی	هغه چې	بخیلی کړی ده دوی	په هغه شی کښې

دوی ته، بلکه دا (بخل) شر دی دوی ته، ژر به په غاړه کښې ورته امیل کړې سی هغه چې بخیلی کړی ده دوی په هغه شی کښې

يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ؕ وَلِلّٰهِ مِيْرَاثُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ؕ وَاللّٰهُ بِمَا

يَوْمَ	الْقِيٰمَةِ	وَ	لِلّٰهِ	مِيْرَاثُ	السَّمٰوٰتِ	وَالْاَرْضِ	وَ	اللّٰهُ	بِمَا
په ورځی	د قیامت	او خاص	الله لره دی	میراث	د آسمانونو	او د مځکی	او	الله	پر هغو

په ورځی د قیامت، او خاص الله لره دی میراث د آسمانونو او د مځکی، او الله پر هغو (کارونو هم)

تَعْمَلُوْنَ خَبِيْرٌ ﴿۱۸۰﴾ لَقَدْ سَمِعَ اللّٰهُ قَوْلَ الَّذِيْنَ قَالُوْٓا

تَعْمَلُوْنَ	خَبِيْرٌ	لَقَدْ	سَمِعَ	اللّٰهُ	قَوْلَ	الَّذِيْنَ	قَالُوْٓا
چې کوئ (ئی) تاسی	ښه خبردار دی	خامخا په تحقیق سره	اوریدلی ده	الله	خبره	د هغو کسانو	چې ویلی ئی وه

چې کوئ (ئی) تاسی ښه خبردار دی. خامخا په تحقیق سره اوریدلی ده الله خبره د هغو کسانو چې ویلی ئی وه

ع ۱۸ ۹

اِنَّ اللّٰهَ فَقِيْرٌ وَّ نَحْنُ اَغْنِيَآءُ ۘ سَنَكْتُبُ مَا قَالُوْا

اِنَّ	اللّٰهَ	فَقِيْرٌ	وَّ	نَحْنُ	اَغْنِيَآءُ	سَنَكْتُبُ	مَا قَالُوْا
بیشکه!	الله	فقیر دی	او	موږ	غنیان یو	ژر به موږ لیکلی وساتو	هغه خبری چې دوی ویلی دی

بیشکه! الله فقیر دی او موږ غنیان یو (چې له موږه قرض غواړی)، ژر به موږ لیکلی وساتو هغه خبری چې دوی ویلی دی

وَقَتْلَهُمُ الْاَنْۢبِيَآءَ بِغَيْرِ حَقٍّ ۙ وَّنَقُوْلُ ذُوْقُوْا

وَقَتْلَهُمُ	الْاَنْۢبِيَآءَ	بِغَيْرِ حَقٍّ	وَّنَقُوْلُ	ذُوْقُوْا
او وژل (دنیکونو) د دوی	انبیاؤ لره	په ناحقه سره	او وبه وایو موږ (دوی ته)	چې وڅکئ

او وژل (دنیکونو) د دوی انبیاؤ لره، په ناحقه سره (پخپل اعتقاد سره هم) او وبه وایو موږ (دوی ته چې) وڅکئ

عَذَابَ الْحَرِيْقِ ﴿۱۸۱﴾ ذٰلِكَ بِمَا قَدَّمَتْ اَيْدِيْكُمْ وَاَنَّ

عَذَابَ	الْحَرِيْقِ	ذٰلِكَ	بِمَا	قَدَّمَتْ	اَيْدِيْكُمْ	وَاَنَّ
عذاب	د اور سوځیدونکی	دا (عذاب)	په سبب د هغه دی	چې پخوا لیږلی دی	لاسونو ستاسی	او بیشکه!

عذاب د اور سوځیدونکی!. دا (عذاب) په سبب د هغه دی چې پخوا لیږلی دی لاسونو ستاسی او بیشکه!

سَيُطَوَّقُوْنَ مَا بَخِلُوْا بِهٖ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ؕ. دبخل تعریف او پردې باندې دسزا تفصیل: دبخل شرعي معنی داده چې کم شی دالله ﷻ په لاره کې خرڅول دچا پر ذمه واجب وي او هغه خرڅ نه کي. په دې وجه بخل حرام دی او پر دې باندې ددوږخ دسختي سزا وعید دی او پر کمو موقعو چې خرڅ کول واجب نه وي بلکې مستحب وي هغه په دې حرام بخل کي داخل نه دی البتّه دعامي معنی په اعتبار سره دی ته هم بخل ویل کیږي دا قسم بخل حرام نه دی مگر ښه هم نه دی دبخل په معنی کي یو بل لفظ هم په احادیثو کې راغلی دی یعني (شُحّ) ددې تعریف دادی چې دده پر ذمه کم خرڅ کول واجب وي هغه نه ادا کوي او پردې سربیره نور هم دمال دزیاتولو په حرص کې لگیا وي دا تر بخل نورهم زیات جرم دی په دې وجه نبي کریم ﷺ فرمایلي دي (لایجتمع شحّ وایمان فی قلب رجل مسلم ابدا) رواه النسايي: چې شح او ایمان دیو مسلمان سړي په زړه کي نه سي جمع کیدای: او دکم شي بخل چي ده په دنیا کي کړی وي هغه به دقیامت په ورځ دده دغاړي طوق سي. (معارف القرآن ج ۲ پ ۴ ص ۱۵۱)

اللّٰهَ لَيۡسَ بِظَلَّامٍ لِّلۡعَبِيۡدِ ۝١٨٢ اَلَّذِيۡنَ قَالُوۡٓا اِنَّ اللّٰهَ

اللّٰهَ	لَيۡسَ	بِظَلَّامٍ	لِّلۡعَبِيۡدِ	اَلَّذِيۡنَ	قَالُوۡٓا	اِنَّ	اللّٰهَ
چي الله	نه دی	ظلم کوونکی	په بندګانو	هغه کسان	چي وائي	بيشکه!	الله

چي الله نه دی ظلم کوونکی په بندګانو. هغه کسان چي وائي بيشکه! الله

عَهِدَ اِلَيۡنَآ اَلَّا نُؤۡمِنَ لِرَسُوۡلٍ حَتّٰى يَاۡتِيَنَا بِقُرۡبَانٍ

عَهِدَ	اِلَيۡنَآ	اَلَّا نُؤۡمِنَ	لِرَسُوۡلٍ	حَتّٰى	يَاۡتِيَنَا	بِقُرۡبَانٍ
پيغام کړی دی	موږ ته	چي ايمان به نه راوړو موږ	په هيڅ رسول	تر هغه پوری	چي راوړی موږ ته	قرباني

پيغام کړی دی موږ ته چي ايمان به نه راوړو موږ په هيڅ رسول تر هغه پوری چي راوړی موږ ته (هسی) قرباني

تَاۡكُلُهُ النَّارُؕ قُلۡ قَدۡ جَآءَكُمۡ رُسُلٌ مِّنۡ قَبۡلِىۡ

تَاۡكُلُهُ	النَّارُ	قُلۡ	قَدۡ	جَآءَكُمۡ	رُسُلٌ	مِّنۡ قَبۡلِىۡ
چي ئې وخوری هغه	اور	ووايه	چي په تحقيق	راغلي وو تاسي ته	(ډير) رسولان	پخوا له ما نه

چي ئې وخوری هغه اور، ووايه (ای محمده! دوی ته) چي په تحقيق راغلي وو تاسي ته (ډير) رسولان پخوا له ما نه

بِالۡبَيِّنٰتِ وَبِالَّذِىۡ قُلۡتُمۡ فَلِمَ قَتَلۡتُمُوۡهُمۡ اِنۡ كُنۡتُمۡ

بِالۡبَيِّنٰتِ	وَبِالَّذِىۡ	قُلۡتُمۡ	فَلِمَ	قَتَلۡتُمُوۡهُمۡ	اِنۡ	كُنۡتُمۡ
په ښکاره ؤ معجزو	او په هغه شی سره	چي ويلی دی تاسی	نو ولی	ووژل (نيکونو) ستاسی هغوی	که	يئ تاسی

په ښکاره ؤ معجزو او په هغه شی سره چي ويلی دی تاسی، نو ولی ووژل (نيکونو) ستاسی هغوی که يئ تاسی

صٰدِقِيۡنَ ۝١٨٣ فَاِنۡ كَذَّبُوۡكَ فَقَدۡ كُذِّبَ رُسُلٌ

صٰدِقِيۡنَ	فَاِنۡ	كَذَّبُوۡكَ	فَقَدۡ	كُذِّبَ	رُسُلٌ
صادقان	پس که	نسبت د دروغو وکړی دوی ته	پس په تحقيق نسبت	د دروغو کړی سوی ؤ	ډيرو رسولانو ته

صادقان. پس که نسبت د دروغو وکړی دوی ته (ای محمده!) پس په تحقيق نسبت د دروغو کړی سوی ؤ ډيرو رسولانو ته

مِّنۡ قَبۡلِكَ جَآءُوۡ بِالۡبَيِّنٰتِ وَالزُّبُرِ وَالۡكِتٰبِ الۡمُنِيۡرِ ۝١٨٤

مِّنۡ قَبۡلِكَ	جَآءُوۡ	بِالۡبَيِّنٰتِ	وَالزُّبُرِ	وَالۡكِتٰبِ	الۡمُنِيۡرِ
پخوا له تا	چي راغلي وو دوی	په ښکاره ؤ معجزو	او په صحيفو	او په کتاب	روښان

پخوا له تا چي راغلي وو دوی په ښکاره ؤ معجزو او په صحيفو (دشرعي احکامو) او په کتاب روښان.

فَلِمَ قَتَلۡتُمُوۡهُمۡ اِنۡ كُنۡتُمۡ صٰدِقِيۡنَ... په کفر او ګناه سره په زړه راضي کيدل هم لويه ګناه ده: دلته دا خبره دليدو قابله ده چي دنبي کريم ﷺ او دقران مخاطب دمديني منورې يهود دي او دانبياوو ؑ دقتل واقعه د دوی څخه ډيره مخکي دحضرت يحي او حضرت زکريا ؑ دزماني ده نو په دې ايت کي يي دانبياوو ؑ دقتل دجرم نسبت دوی ته څنګه وکی؟ وجه داده چي دمديني منورې يهود دخپلو تيرو يهوديانو پر دغه کار باندي راضي او خوشحاله وه نو په دې وجه دوی هم دقاتلانو په حکم کي شمار سول: **امام قرطبي رحمه الله په خپل تفسير کي فرمايلي دي** چي دا ډيره مهمه مسئله ده چي په کفر راضي کيدل هم په کفر او ګناه کي داخل دي دنبي کريم ﷺ يو ارشاد ددې زيات وضاحت کوي ده ﷺ فرمايلي دي چي هر کله پر مځکه يوه ګناه کيږي نو کم سړی چي هلته موجود وي ليکن ددې ګناه مخالفت کوي نو دی داسي دی لکه هلته چي موجود نه وي يعني په کښي شريک نه دی او کم سړی که څه هم دګناه په ځای کي نه وي ليکن په راضي وي هغه که څه هم څني ليري وي خو دی په کښي شريک دی: (معارف القرآن ج۲ پ۴ ص۱۵۳)

كُلُّ نَفْسٍ ذَآئِقَةُ الْمَوْتِ ۗ وَاِنَّمَا تُوَفَّوْنَ اُجُوْرَكُمْ

كُلُّ	نَفْسٍ	ذَآئِقَةُ	الْمَوْتِ	وَاِنَّمَا	تُوَفَّوْنَ	اُجُوْرَكُمْ
هريو	نفس	څکونکی	دمرګ دی	او بیشکه! هم دا خبره ده	چي پوره به درکړی سی تاسی ته	اجرونه ستاسی

هريو نفس څکونکی (دخوند) د مرګ دی، او بیشکه! هم دا خبره ده چي پوره به درکړی سی تاسی ته اجرونه ستاسی

يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ۗ فَمَنْ زُحْزِحَ عَنِ النَّارِ وَاُدْخِلَ الْجَنَّةَ

يَوْمَ	الْقِيٰمَةِ	فَمَنْ	زُحْزِحَ	عَنِ	النَّارِ	وَاُدْخِلَ	الْجَنَّةَ
په ورځ	دقیامت کښی	نو هرڅوک	چي لری کړی سو	له	اوره	او داخل کړی سو	جنت ته

په ورځ د قیامت کښی، نو هر څوک چي لری کړی سو له اوره (د دوزخ) او داخل کړی سو جنت ته

فَقَدْ فَازَ ۗ وَمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَآ اِلَّا مَتَاعُ الْغُرُوْرِ ﴿۱۸۵﴾

فَقَدْ	فَازَ	وَمَا	الْحَيٰوةُ	الدُّنْيَآ	اِلَّا	مَتَاعُ	الْغُرُوْرِ
نو په تحقیق	مراد ئی پیدا کړ	او نه دی	ژوندون	د دنیا	مګر	پنګه (سامان)	د غولیدولو

نو په تحقیق مراد ئی وموند (بریالی سو)، او نه دی ژوندون د دنیا (لږخسیس) مګر سامان د غولیدولو.

لَتُبْلَوُنَّ فِيْٓ اَمْوَالِكُمْ وَاَنْفُسِكُمْ ۗ وَلَتَسْمَعُنَّ

لَتُبْلَوُنَّ	فِيْٓ	اَمْوَالِكُمْ	وَ	اَنْفُسِكُمْ	وَلَتَسْمَعُنَّ
قسم دی چي خامخا وبه ازمویل سئ تاسی	په	مالونو خپلو	او	په ځانونو خپلو	او خامخا به واورئ تاسی

قسم دی چي خامخا وبه ازمویل سئ تاسی هرومرو په مالونو خپلو (په زکوٰة) او په ځانونو خپلو (په جهاد) او خامخا به واورئ تاسی

مِنَ الَّذِيْنَ اُوْتُوا الْكِتٰبَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَمِنَ الَّذِيْنَ

مِنَ الَّذِيْنَ	اُوْتُوا	الْكِتٰبَ	مِنْ قَبْلِكُمْ	وَمِنَ	الَّذِيْنَ
له هغو کسانو	چي ورکړی سوی دی دوی ته	کتاب	له تاسی څخه پخوا	او له	هغو کسانو

بالضرور له هغو کسانو چي ورکړی سوی دی دوی ته کتاب له تاسی څخه پخوا او له هغو کسانو

اَشْرَكُوْٓا اَذًى كَثِيْرًا ۗ وَاِنْ تَصْبِرُوْا وَتَتَّقُوْا

اَشْرَكُوْٓا	اَذًى	كَثِيْرًا	وَاِنْ	تَصْبِرُوْا	وَتَتَّقُوْا
چي شريکان نيسی	ضرر (بد ويل)	ډير	او که	صبر وکړئ	او پرهيزګاري وکړئ تاسی

چي شريکان نيسی (په الله پوری) ضرر (بد ويل) ډير، او که صبر وکړئ او پرهيزګاري وکړئ تاسی (له بدو کارونو)

لَتُبْلَـوُنَّ فِيْٓ اَمْـوَالِكُمْ وَاَنْفُسِكُمْ ۗ ... داخرت فکر دټولوغمونو علاج او شبهاتو جواب دی: په دغه ايت کي الله ﷻ دا حقيقت واضح کړی دی چي که چيري په يوځای کي کافران غلبه هم وکي او ددنيا عيش او عيشرت ورته پوره هم ورسيږي او مسلمانانو ته ددې بر عکس څه مصيبتونه اومشکلات او ددنيا داسبابوتنګي راپيښه هم سي نو دانه دتعجب خبره ده او نه دغمجن کيدو ځکه چي ددې حقيقت څخه يو مذهب او مشرب والاو هم يو فلسفي انکار نه سي کولای چي ددنيا غم او راحت خو ديو څو ورځو دی نو حيوان هم دمرګ څخه نه سي خلاصيدلای او ددنيا راحت او مصيبت اکثره په دنيا کي دحالاتو په بدليدو سره ختميږي او که فرض کړه په دنيا کي بدل نه سي نو په مرګ سره خو دټولو خاتمه يقيني ده دهوښيار سړي دا کار نه دی چي ددې څو ورځو دراحت او غم په فکر کي اخته سي بلکي دمرګ څخه دوروسته ژوند فکر په کار دی چي هلته به څه کيږي بلکي عقلمند سړي دالله ﷻ په نزد هم هغه دی چي دآخرت لپاره سرمايه ولري.
(معارف القرآن ج۲ پ۴ ص ۱۵۴)

فَإِنَّ ذٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُوْرِ ﴿١٨٦﴾ وَإِذْ اَخَذَ اللّٰهُ مِيْثَاقَ

فَإِنَّ	ذٰلِكَ	مِنْ	عَزْمِ	الْأُمُوْرِ	وَإِذْ	اَخَذَ	اللّٰهُ	مِيْثَاقَ
نو بيشكه!	دا	د	همت له	كارونو څخه دي	او هغه وخت	چي واخيست	الله	عهد محكم

نو بيشكه! دا (صبر او تقوى) د همت له كارونو څخه دي. او (ياد كړه) هغه وخت چي واخيست الله عهد محكم

الَّذِيْنَ اُوْتُوا الْكِتٰبَ لَتُبَيِّنُنَّهٗ لِلنَّاسِ

الَّذِيْنَ	اُوْتُوا	الْكِتٰبَ	لَتُبَيِّنُنَّهٗ	لِلنَّاسِ
له هغو كسانو څخه	چي وركړى سوى دى دوى ته	كتاب	چي خامخا به بيانوئ تاسي دا (كتاب)	خلكو ته

له هغو كسانو څخه چي وركړى سوى دى دوى ته كتاب چي خامخا به بيانوئ تاسي هرومرو دا (كتاب) خلكو ته

وَلَا تَكْتُمُوْنَهٗ فَنَبَذُوْهُ وَرَآءَ ظُهُوْرِهِمْ وَاشْتَرَوْا

وَلَا تَكْتُمُوْنَهٗ	فَنَبَذُوْهُ	وَرَآءَ	ظُهُوْرِهِمْ	وَاشْتَرَوْا
او نه به ئې پټوئ تاسي	نو وغورځاوه دوى دا (كتاب)	وروسته	له شاؤ خپلو	او وائې خيست

اونه به ئې پټوئ تاسي نو وغورځاوه دوى دا (كتاب) وروسته له شاؤ خپلو او وائې خيست

بِهٖ ثَمَنًا قَلِيْلًا فَبِئْسَ مَا يَشْتَرُوْنَ ﴿١٨٧﴾ لَا تَحْسَبَنَّ

بِهٖ	ثَمَنًا	قَلِيْلًا	فَبِئْسَ	مَا يَشْتَرُوْنَ	لَا تَحْسَبَنَّ
په (عوض د) دى	قيمت	لږ	نو بد دى	هغه شي چي دوى ئې پيري (اخلي)	له سره مه كوه ګمان (محمده!)

په (عوض د) دى (كتاب) قيمت لږ نو بد دى هغه شي چي دوى ئې پيري (اخلي). له سره مه كوه ګمان (اى محمده!)

الَّذِيْنَ يَفْرَحُوْنَ بِمَآ اَتَوْا وَّيُحِبُّوْنَ اَنْ يُّحْمَدُوْا بِمَا

الَّذِيْنَ	يَفْرَحُوْنَ	بِمَآ اَتَوْا	وَّيُحِبُّوْنَ	اَنْ	يُّحْمَدُوْا	بِمَا
په هغو كسانو	چي خوشحاليږي	په هغه كار چي كړى دى دوى	او مينه كوي دوى	په دې چي	وستايل سي دوى	په هغه كار

په هغو كسانو چي خوشحاليږي په هغه كار چي كړى دى دوى او مينه كوي دوى په دې چي وستايل سي دوى په هغه كار

لَمْ يَفْعَلُوْا فَلَا تَحْسَبَنَّهُمْ بِمَفَازَةٍ مِّنَ الْعَذَابِ

لَمْ يَفْعَلُوْا	فَلَا تَحْسَبَنَّهُمْ	بِمَفَازَةٍ	مِّنَ	الْعَذَابِ
چي نه وي كړي دوئ	پس له سره مه ګڼه ته دوى	په ځاى د خلاصيدلو	له	عذاب

چي نه وي كړي پس له سره مه ګڼه ته دوى په ځاى د خلاصيدلو له عذاب (بلكه په دوزخ كښي دى)

لَتُبَيِّنُنَّهٗ لِلنَّاسِ وَلَا تَكْتُمُوْنَهٗ... ددين علم پټول حرام دي او په ناكړي عمل باندي خپل صفت غوښتل بد او ناكاره دى:
په دغه ذكر سوو درو آياتونو كي د اهل كتابو دعالمانو دوه جرمونه او دهغوى دسزا بيان دى او دا چي دوى ته دا حكم سوى وو چي دالله ﷻ په كتاب كي كم احكام راغلي دي دا ټول به دخلكو په مخكي بيله كمي او زياتي بيانوي او يو حكم به نه پټوي مګر دوى دخپلو دنيوي غرضونو او نفساني طمعو په خاطر ددې عهد او قول پرواه ونه كړه ډير احكام يي دخلګو څخه پټ كړل: دوهمه دا چي دوى به نيک عمل ګرد سره نه كوى او غوښتل به يي چي بيله دعمل كولو څخه دي ددوى تعريف وسي: دتورات دحكمونو دپټولو واقعه خو په صحيح بخاري شريف كي نقل سوې ده چي نبي كريم ﷺ ديهودو څخه ديوې خبري پوښتنه وكړه چي آيا داخبره په تورات كي سته ؟ نو دغو خلګو هغه پټه كړه او كمه چي په تورات كي وه دهغه خلاف يي بيان كړه او په خپل دغه عمل باندي خوشحاله كيدل چي موږ خو بيا دوى درخطايستل نو پردې باندي دغه آيت نازل سو. (معارف القرآن ج۲ پ۴ ص ۱۵۷)

وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيۡمٌ ﴿۱۸۸﴾ وَلِلّٰهِ مُلۡكُ السَّمٰوٰتِ

وَلَهُمْ	عَذَابٌ	اَلِيۡمٌ	وَلِلّٰهِ	مُلۡكُ	السَّمٰوٰتِ
او (مقرر دی) دوی لره	عذاب	درد رسوونکی	او خاص الله لره دی	سلطنت	دآسمانونو

او مقرر دی دوی لره عذاب درد رسوونکی. او خاص الله لره دی سلطنت د آسمانونو

وَالۡاَرۡضِ ؕ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَىۡءٍ قَدِيۡرٌ ﴿۱۸۹﴾ ع اِنَّ فِىۡ خَلۡقِ

وَالۡاَرۡضِ	وَاللّٰهُ	عَلٰى	كُلِّ	شَىۡءٍ	قَدِيۡرٌ	اِنَّ	فِىۡ	خَلۡقِ
او مځکی	او الله	پر	هر	شی باندی	ښه قادر دی	بیشکه!	په	پیداکولو

او مځکی او الله پر هر شی باندی (چی اراده ئی وکړی) ښه قادر دی. بیشکه! په پیدا کولو

۱۹ ع ۱۰

السَّمٰوٰتِ وَالۡاَرۡضِ وَاخۡتِلَافِ الَّيۡلِ وَالنَّهَارِ

السَّمٰوٰتِ	وَالۡاَرۡضِ	وَاخۡتِلَافِ	الَّيۡلِ	وَالنَّهَارِ
دآسمانونو	او مځکی کښی	او په اختلاف	دشپی	او ورځی کښی

د آسمانونو او مځکی کښی او په اختلاف د شپی او ورځی کښی

لَاٰيٰتٍ لِّاُولِى الۡاَلۡبَابِ ﴿۱۹۰﴾ ۚ الَّذِيۡنَ يَذۡكُرُوۡنَ اللّٰهَ قِيٰمًا

لَاٰيٰتٍ	لِّاُولِى	الۡاَلۡبَابِ	الَّذِيۡنَ	يَذۡكُرُوۡنَ	اللّٰهَ	قِيٰمًا
خامخا دلائل دی	لپاره د خاوندانو	د عقلونو	دغه (عاقلان)	هغه کسان دی چی یادوی	الله	په ولاړی

خامخا دلائل دی لپاره د خاوندانو د (خالصو) عقلونو. دغه (عاقلان) هغه کسان دی چی یادوی الله په ولاړی

وَّقُعُوۡدًا وَّعَلٰى جُنُوۡبِهِمۡ وَيَتَفَكَّرُوۡنَ فِىۡ خَلۡقِ

وَّقُعُوۡدًا	وَّعَلٰى	جُنُوۡبِهِمۡ	وَيَتَفَكَّرُوۡنَ	فِىۡ خَلۡقِ
او په ناستی	او په	اړخونو خپلو (چی پراته وی)	او فکر کوی دوی	په پیدا ایښت

او په ناستی او په اړخونو خپلو (چی پراته وی)، او فکر کوی دوی په پیدا ایښت

السَّمٰوٰتِ وَالۡاَرۡضِ ۚ رَبَّنَا مَا خَلَقۡتَ هٰذَا بَاطِلًا ۚ

السَّمٰوٰتِ	وَالۡاَرۡضِ	رَبَّنَا	مَا خَلَقۡتَ	هٰذَا	بَاطِلًا
د آسمانونو	او مځکی کښی	ای ربه زموږ!	نه دی پیدا کړی تا	دا (مخلوقات)	عبث (بی حکمته)

د آسمانونو او مځکی کښی (نو وائی) ای ربه زموږ! نه دی پیدا کړی تا دا مخلوقات عبث (بی حکمته)

اِنَّ فِىۡ خَلۡقِ السَّمٰوٰتِ وَالۡاَرۡضِ دآیت شان نزول

نقل دي چي حضرت عطا ابن ابي رباح دحضرت عايشي رض خواته تشريف يووى او وې ويل چي دنبي كريم ﷺ په حالاتو كي چي كم شى تر تولو زيات عجيبه تاسي ليدلى وي هغه ماته ووايا ست نو حضرت عايشي رضی الله عنها و فرمايل دهغه ﷺ دكم شان پوښتنه به ته كوې دهغه ﷺ خو هريو شان عجيبه شى وو البتّه يوه عجيبه واقعه درته بيانوم هغه داده چي نبي كريم ﷺ يوه شپه زما سره تشريف فرما وو او په بستر كي زما سره دننه وو بيا يي وفرمايل چي اجازه راكړه چي زه دخپل پروردگار عبادت وكړم دبسترې څخه را پورته سو اودس يي وكړى بيا دلمانځه لپاره ودريدى او په قيام كي يي دومره وژړل چي دده اوښكي پر سينه مباركه راتوى سوې بيا يي ركوع وفرمايله او په دې كي يه هم دومره وژړل بيا يي سجده وكړل په دې كي يي هم دومره وژړل بيا يي سر لوړ كى او زيات يي وژړل تر دي چي سهار سو حضرت بلال رضی الله عنه راغى او ده مبارک ته يي دلمانځه خبر وركى بلال پوښتنه ځني وكړه چي تاسي ولي دومره ژاړى ده مبارک وفرمايل چي ځنگه زه شكر گذار جوړ نه سم او حال داچي ننه شپه پرما دا اياتونه نزل سوي دي الخ.

(معارف القرآن ج۲ پ ۴ ص ۱۶۱)

سُبْحٰنَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿١٩١﴾ رَبَّنَآ اِنَّكَ مَنْ

سُبْحٰنَكَ	فَقِنَا	عَذَابَ	النَّارِ	رَبَّنَآ	اِنَّكَ	مَنْ
نسبت د پاکی دی تاته	نو وساته موږ	له عذابه	د اور څخه	ای ربه زموږ!	بیشکه! ته	هر څوک

نسبت د پاکی دی تاته (له ټولو عیبونو) نو وساته موږ له عذابه د اور (د دوزخ څخه)! ای ربه زموږ! بیشکه! ته هر څوک

تُدْخِلِ النَّارَ فَقَدْ اَخْزَيْتَهٗ وَمَا لِلظّٰلِمِيْنَ مِنْ

تُدْخِلِ	النَّارَ	فَقَدْ	اَخْزَيْتَهٗ	وَمَا	لِلظّٰلِمِيْنَ	مِنْ
چی داخل کړی	اور ته	نو په تحقیق	رسوا کړ تا هغه	او نسته	ظالمانو ته	هیڅ

چی داخل کړی اور (دوزخ) ته نو په تحقیق رسوا کړ تا هغه (ای ربه!)، او نسته ظالمانو ته هیڅ

اَنْصَارٍ ﴿١٩٢﴾ رَبَّنَآ اِنَّنَا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُّنَادِيْ

اَنْصَارٍ	رَبَّنَآ	اِنَّنَا	سَمِعْنَا	مُنَادِيًا	يُّنَادِيْ
مددګاران	ای ربه! زموږ	بیشکه! موږ	واوریده (غږ)	دیوه آواز کوونکی	بلل ئی (خلک)

مددګاران (دعذاب په دفع کښی). ای ربه! زموږ بیشکه! موږ واوریده (غږ) دیوه آواز کوونکی بلل ئی (خلک)

لِلْاِيْمَانِ اَنْ اٰمِنُوْا بِرَبِّكُمْ فَاٰمَنَّا ۖ رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا

لِلْاِيْمَانِ	اَنْ	اٰمِنُوْا	بِرَبِّكُمْ	فَاٰمَنَّا	رَبَّنَا	فَاغْفِرْ	لَنَا
ایمان ته	(داسی) چی	ایمان راوړئ	په رب خپل	نو ایمان راوړ موږ	ای ربه زموږ	نو مغفرت وکړه	موږ ته

ایمان ته (داسی) چی ایمان راوړئ! په رب خپل نو ایمان راوړ موږ، ای ربه زموږ! نو مغفرت وکړه موږ ته

ذُنُوْبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّاٰتِنَا وَتَوَفَّنَا مَعَ الْاَبْرَارِ ﴿١٩٣﴾

ذُنُوْبَنَا	وَكَفِّرْ	عَنَّا	سَيِّاٰتِنَا	وَتَوَفَّنَا	مَعَ الْاَبْرَارِ
ګناهونه زموږ	او لری کړه	له موږ	ګناهونه زموږ	او وفات کړه موږ	سره له ډلی د نیکانو

ګناهونه (لوی) زموږ! او لری کړه له موږ ګناهونه (واړه) زموږ! او وفات کړه موږ سره له ډلی د نیکانو.

رَبَّنَا وَاٰتِنَا مَا وَعَدْتَّنَا عَلٰى رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ

رَبَّنَا	وَاٰتِنَا مَا	وَعَدْتَّنَا	عَلٰى	رُسُلِكَ	وَلَا تُخْزِنَا	يَوْمَ
ای ربه زموږ	او راکړه موږ لره هغه	چی وعده دی کړی ده تا له موږ سره	په	رسولانو خپلو	او مه رسوا کوه موږ	په ورځی

ای ربه زموږ! او راکړه موږ لره هغه چی وعده دی کړی ده تا له موږ سره په (ژبو د) رسولانو خپلو او مه رسوا کوه موږ په ورځی

سُبْحٰنَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ دادوهم درخواست دی چي ای الله موږ داخرت درسوايي څخه وساتي: ځکه چي څوک تا جهنم ته داخل کی هغه دټول جهان په مخکي رسوا سو ځيني عالمانو ليکلي دي چي په ميدان حشر کي به رسوايي يو دا سي عذاب وي چي انسانان به دا خواهش وکي چي کاشکي دی جهنم ته وغورځول سي خو چي ددي بدوکارونو شهرت يي دمحشر دخلقو په مخکي نه وای سوی دريم درخواست دادی چي موږ ستا دطرفه څخه راغلي اعلان يعني دمحمد ﷺ اواز واوريدی او پر دي مو ايمان راوړی نو ته زموږ لوی ګناهونه را معاف کړي او زموږ پر عيبونو او بدو باندي پرده واچوي او موږ ته دنيکو خلګو سره مرګ راکړي يعني دنيکانو په ټولی کي موږ شامل کړي دا دري درخواستونه څو دعذاب او تکليف او ضرر څخه دخلاصيدو لپاره وه مخ ته څلورم درخواست دفايدو او نفعو حاصلولو متعلق دی چي دپيغمبرانو په ذريعه چي کومه وعده تا دجنت دنعمتونو زموږ سره فرمايلي ده هغه موږ ته داسي راکړي چي په قيامت کي رسوايي هم نه وي.
(معارف القرآن ج۲ پ۴ ص ۱۶۸)

الْقِيٰمَةِ ؕ اِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيْعَادَ ﴿۱۹۴﴾ فَاسْتَجَابَ

الْقِيٰمَةِ	اِنَّكَ	لَا تُخْلِفُ	الْمِيْعَادَ	فَاسْتَجَابَ
دقیامت کښې	بیشکه! ته	نه کوې مخالفت	له وعدې (خپلې څخه)	پس قبولي کړې

د قیامت کښې، بیشکه! ته (اې ربه) نه کوې مخالفت له وعدې (خپلې) څخه. پس قبولي کړې

لَهُمْ رَبُّهُمْ اَنِّيْ لَآ اُضِيْعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِّنْكُمْ مِّنْ ذَكَرٍ

لَهُمْ	رَبُّهُمْ	اَنِّيْ	لَآ اُضِيْعُ	عَمَلَ	عَامِلٍ	مِّنْكُمْ	مِّنْ ذَكَرٍ
دوی لره (دا دعاوې)	رب د دوی	بیشکه! زه	نه ضائع کوم	عمل	د هیڅ عمل کوونکی	له تاسی څخه	که نارینه وی

دوی لره (دا دعاوې) رب د دوی بیشکه! زه نه ضائع کوم عمل د هیڅ عمل کوونکی له تاسی څخه که نارینه وی

اَوْ اُنْثٰى ۚ بَعْضُكُمْ مِّنْۢ بَعْضٍ ۚ فَالَّذِيْنَ هَاجَرُوْا

اَوْ اُنْثٰى	بَعْضُكُمْ	مِّنْۢ بَعْضٍ	فَالَّذِيْنَ	هَاجَرُوْا
یا ښځه وی	ځینې ستاسی دی	له ځینو نورو	او هغه کسان	چې هجرت کړی دی دوی

یا ښځه وی، ځینې ستاسی دی له ځینو نورو، او هغه کسان چې هجرت کړی دی دوی

وَاُخْرِجُوْا مِنْ دِيَارِهِمْ وَاُوْذُوْا فِيْ سَبِيْلِيْ وَقٰتَلُوْا

وَاُخْرِجُوْا	مِنْ	دِيَارِهِمْ	وَاُوْذُوْا	فِيْ سَبِيْلِيْ	وَقٰتَلُوْا
او ایستلي سوی دی	له	کورونو خپلو	او ضرر رسول سوی دی دوی ته	په لاره زما کښې	او جنګونه ئې کړی دی

او ایستلي سوی دی دوی له کورونو خپلو او ضرر رسولي سوی دی دوی ته په لاره زما کښې او جنګونه ئې کړی دی

وَقُتِلُوْا لَاُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّاٰتِهِمْ وَلَاُدْخِلَنَّهُمْ

وَقُتِلُوْا	لَاُكَفِّرَنَّ	عَنْهُمْ	سَيِّاٰتِهِمْ	وَلَاُدْخِلَنَّهُمْ
او وژل سوی دی	نو خامخا به لرې کړم هرومرو	له دوی څخه	ګناهونه د دوی	او خامخا به داخل کړم دوی

او وژل سوی دی (په غزا کښې) نو خامخا به لرې کړم هرومرو له دوی څخه ګناهونه د دوی او خامخا به داخل کړم دوی

جَنّٰتٍ تَجْرِيْ مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ ۚ ثَوَابًا مِّنْ عِنْدِ

جَنّٰتٍ	تَجْرِيْ	مِنْ تَحْتِهَا	الْاَنْهٰرُ	ثَوَابًا	مِّنْ	عِنْدِ
په جنتونو کښې	چې بهیږی	له لاندې د هغو	ویالې	په جزا ورکولو (نیکو) سره	له	نزده

په جنتونو کښې چې بهیږی له لاندې د (ماڼیو او ونو د) هغو ویالې، په جزا ورکولو (نیکو) سره له نزده

فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ په تیرو ایاتونو کې د صالحانو مومنانو دخودعاګانو ذکر وو: په ذکر سوي اولني ایت کې ددغه دعاګانو دقبولیت ذکر دی او ددوی دنیکو عملونو دلوی اجر بیان دی په دوهم او دریم ایتونو کې دا هدایت دی چې دکفارو په ظاهري عیش او عشرت مال او دولت او په دنیا کې په ګرځیدو او راګرځیدو دې مسلمانان نه خطاوزي ځکه چې داد یو څو ورځو مزې او خوندونه دي اوبیا به همیشه دوی ته عذاب او سزاوي ګوري په خلورم ایت کې بیا دتقوی دارو مسلمانانو لپاره دجنت دلازواله نعمتونو وعده ده او په پنځم آیت کې په خصوصیت سره دهغه مسلمانانو دلوی اجر ذکر دی کم چې اول اهل کتاب وه بیا مسلمانان سوه (لنكفرنّ عنهم سيئاتهم) یعني دالله ﷻ په حقوقو کې چې کمه کوتاهي څني سوي وي هغه به الله ﷻ معاف کړي البته دبنده دحق غوښتنه به وي وجه په داده چې په حدیث شریف کې نبي کریم ﷺ دقرض استثناء کړې ده چې قرض او پور نه معاف کیږي چې تر څو یې خپل مستحق ته نه وي رسولی یا الله ﷻ هغه شخص دده څخه راضي کړي دا بیا دالله ﷻ فضل دی. (معارف القرآن ج۲ پ۴ ص۱۷۲)

اللّٰهِ ؕ وَاللّٰهُ عِنۡدَهٗ حُسۡنُ الثَّوَابِ ﴿۱۹۵﴾ لَا يَغُرَّنَّكَ

اللّٰهِ	وَ	اللّٰهُ	عِنۡدَهٗ	حُسۡنُ	الثَّوَابِ	لَا يَغُرَّنَّكَ
دالله	او	الله	په نزد د ده دی	ښه	ثواب (نیکه جزا)	نه دی تیرباسی له سره تا

د الله او الله په نزد د ده دی ښه ثواب (نیکه جزا). نه دی تیر باسی له سره تا (ای سامعه!)

تَقَلُّبُ الَّذِيۡنَ كَفَرُوۡا فِى الۡبِلَادِ ؕ ﴿۱۹۶﴾ مَتَاعٌ قَلِيۡلٌ ۟

تَقَلُّبُ	الَّذِيۡنَ	كَفَرُوۡا	فِى	الۡبِلَادِ	مَتَاعٌ	قَلِيۡلٌ
تلل راتلل	دهغو کسانو	چې کافران سوی دی	په	ښارونو کښی	فائده ده	لږه

تلل راتلل دهغو کسانو چې کافران سوی دی (او تصرف د دوی) په ښارونو کښی (دا) فائده ده لږه

ثُمَّ مَاۡوٰٮهُمۡ جَهَنَّمُ ؕ وَبِئۡسَ الۡمِهَادُ ﴿۱۹۷﴾ لٰكِنِ الَّذِيۡنَ

ثُمَّ	مَاۡوٰٮهُمۡ	جَهَنَّمُ	وَبِئۡسَ	الۡمِهَادُ	لٰكِنِ	الَّذِيۡنَ
پس (له مرګه)	ځای د دوی	دوزخ دی	او بد	ځای د هستوګنی دی	لیکن	هغه کسان

پس (له مرګه) ځای د دوی دوزخ دی، او بد ځای د هستوګنی دی (دا دوزخ). لیکن هغه کسان

اتَّقَوۡا رَبَّهُمۡ لَهُمۡ جَنّٰتٌ تَجۡرِىۡ مِنۡ تَحۡتِهَا الۡاَنۡهٰرُ

اتَّقَوۡا	رَبَّهُمۡ	لَهُمۡ	جَنّٰتٌ	تَجۡرِىۡ	مِنۡ تَحۡتِهَا	الۡاَنۡهٰرُ
چې بیریږی دوی	له ربه خپله	سته دوی لره	جنتونه چې	بهیږی	له لاندی د هغو	ویالی

چې بیریږی دوی له ربه خپله سته دوی لره جنتونه چې بهیږی له لاندی د (ونو او مانیو د) هغو ویالی

خٰلِدِيۡنَ فِيۡهَا نُزُلًا مِّنۡ عِنۡدِ اللّٰهِ ؕ وَمَا عِنۡدَ اللّٰهِ

خٰلِدِيۡنَ	فِيۡهَا	نُزُلًا	مِّنۡ	عِنۡدِ	اللّٰهِ	وَمَا	عِنۡدَ	اللّٰهِ
تل به وی دوی	په هغو کښی	په دی حال کښی چې میلمستیا ده	له	جانبه د	الله	او هغه چې	په نزد	دالله دی

تل به وی دوی په هغو (جنتونو) کښی، په دی حال کښی چې میلمستیا ده له (جانبه د) الله، او هغه چې په نزد د الله دی

خَيۡرٌ لِّلۡاَبۡرَارِ ﴿۱۹۸﴾ وَاِنَّ مِنۡ اَهۡلِ الۡكِتٰبِ لَمَنۡ يُّؤۡمِنُ بِاللّٰهِ

خَيۡرٌ	لِّلۡاَبۡرَارِ	وَاِنَّ	مِنۡ اَهۡلِ	الۡكِتٰبِ	لَمَنۡ	يُّؤۡمِنُ	بِاللّٰهِ
خیر دی	له پاره د نیکانو	او بیشکه!	ځینی له اهل	دکتاب	خامخا هغه څوک دی	چې ایمان لری	پر الله

خیر (ډیر غوره) دی له پاره د نیکانو. او بیشکه! ځینی له اهل د کتاب خامخا هغه څوک دی چې ایمان لری پر الله

لَا يَغُرَّنَّكَ تَقَلُّبُ الَّذِيۡنَ كَفَرُوۡا.. **لنډ تفسير**: ای دحق طالبه تا دي ددې کافرانو دکسب او معاش یا دسیلونو لپاره ګرځیدل راګرځیدل په غلطی کې وانه چوي ځکه چې دا یو څوورځي پسرلی دی چې دمرګ سره به ددوی نوم هم ښه پاته نه سي او بیا ددوی دورتلو ځای د همیشه لپاره دوږخ دی او هغه ډیر بد دارام ځای دی لیکن په دوی کې هم کم خلګ چې دخدای ﷻ څخه بیریږي او مسلمان او فرمانبرداره سي ددوی لپاره جنتي باغونه دي چې تر محلاتو لاندي به یې نهرونه او ولې بهیږي دوی به په دې باغونو کې همیشه همیشه اوسیږي دا به میلمستیا وي دالله ﷻ دطرفه څخه اوکم شیان چې دخدای ﷻ سره دي دکمو چې دا اوس ذکر وسو یعني جنتونه او باغونه او نور داسې دا دنیکو بندګانو لپاره په څو وجوښه دي دکفارو ددې څو ورځو ترعیشونو او خوشحالیو ځکه چې دا خوشحالی به یو څورځې وروسته ټولي نیستي سي او نتیجه او انجام بیا ددغو خوشحالیو همیشه همیشه غمونه دي الله ﷻ دي موږ او تاسي ددې بد حاله څخه وساتي.
(معارف القرآن ج۲ پ۴ ص ۱۷۱)

الثلثة

وَمَآ اُنۡزِلَ اِلَيۡكُمۡ وَمَآ اُنۡزِلَ اِلَيۡهِمۡ

وَمَآ	اُنۡزِلَ	اِلَيۡكُمۡ	وَمَآ	اُنۡزِلَ	اِلَيۡهِمۡ
او پر هغه (قرآن)	چې نازل کړی سوی دی	تاسې ته	او پرهغه(تورات او انجیل)	چې نازل کړی سوی دی	دوی ته

او پر هغه (قرآن) چې نازل کړی سوی دی تاسې ته، او پرهغه تورات او انجیل چې نازل کړی سوی دی دوی ته

خٰشِعِيۡنَ لِلّٰهِ ۙ لَا يَشۡتَرُوۡنَ بِاٰيٰتِ اللّٰهِ ثَمَنًا قَلِيۡلًا ؕ

خٰشِعِيۡنَ	لِلّٰهِ	لَا يَشۡتَرُوۡنَ	بِاٰيٰتِ	اللّٰهِ	ثَمَنًا	قَلِيۡلًا
حال دا چې بیریدونکی دی	الله لره	نه پیری (نه اخلی)	په آیتونو	د الله	قیمت	لږ

حال دا چې بیریدونکی (متواضع) دی الله لره نه پیری (نه اخلی دوی) په آیتونو د الله قیمت لږ،

اُولٰٓئِكَ لَهُمۡ اَجۡرُهُمۡ عِنۡدَ رَبِّهِمۡ ؕ اِنَّ اللّٰهَ

اُولٰٓئِكَ	لَهُمۡ	اَجۡرُهُمۡ	عِنۡدَ	رَبِّهِمۡ	اِنَّ	اللّٰهَ
هم دغه کسان	دی دوی لره	اجر د دوی	په نزد	د رب د دوی	بیشکه! چې	الله

هم دغه کسان (مقرر) دی دوی لره اجر (ثواب) د دوی په نزد د رب د دوی، بیشکه! چې الله

سَرِيۡعُ الۡحِسَابِ ﴿۱۹۹﴾ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيۡنَ اٰمَنُوا

سَرِيۡعُ	الۡحِسَابِ	يٰۤاَيُّهَا	الَّذِيۡنَ	اٰمَنُوا
ډیر ژر دی	حساب	ای	هغو کسانو	چې ایمان ئې راوړی دی

ډیر ژر دی حساب (د ده یعنی ډیر ژر حساب اخلی).ای هغو کسانو چې ایمان ئې راوړی دی

اصۡبِرُوۡا وَصَابِرُوۡا وَرَابِطُوۡا ۟

اصۡبِرُوۡا	وَصَابِرُوۡا	وَرَابِطُوۡا
صبر کوئ	او ټینګ اوسئ په صبر	او محکم اوسئ

صبر کوئ (په طاعت، مصیبت او له معصیته) او ټینګ اوسئ! په صبر (دکفارو په مقابل کښې) او محکم اوسئ!

وَاتَّقُوا اللّٰهَ لَعَلَّكُمۡ تُفۡلِحُوۡنَ ﴿۲۰۰﴾ ع

وَاتَّقُوا	اللّٰهَ	لَعَلَّكُمۡ	تُفۡلِحُوۡنَ
او ویریږئ!	له الله	له پاره د دی	چې په مراد ورسیږئ

(په اسلامی سرحداتو کښې) او ویریږئ! له الله له پاره د دی چې په مراد ورسیږئ

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيۡنَ اٰمَنُوا اصۡبِرُوۡا په دغه ایت کي مسلمانانو ته ددرو شیانو وصیت سوی دی: صبر، مصابره، او مرابطه، او ځلورم شی تقوی ده چي ددې درو سره لازمه ده: دصبر لفظي معنی ترل او بندول دي او دقرآن او سنت په اصطلاح کي صبر دې ته وایي چي نفس پر هغه شیانو باندي چي نفس یې نه غواړي بر قراره وساتل سي او ددې درې قسمونه دي.
اول: صبر پر طاعاتو باندي: یعني دکومو شیانو چي الله ﷻ او دهغه رسول حکم کړی دی دهغو پایبندي کول که څه هم پر نفس باندي هر څومره ګرانه وي
دوهم: صبر دګناه څخه: یعني دکومو شیانو څخه چي الله ﷻ او دهغه رسول منع فرمایلې ده هغه که نفس ته هر څومره خوښ او خوندناک وي خو نفس ددې څخه منع کول. دریم: صبر پر مصیبتونو یعني پر مصیبت او تکلیف باندي صبر کول تر حد څخه زیات نه پریشانه کیدل او ټول تکلیفونه او غمونه او پریشانی د الله ﷻ له طرفه څخه ګڼل نفس بې کنټرولـه کیدو ته نه پریښوول خاص بیا پر تقدیر باندي اعتراض نه کول.
(معارف القرآن ج۲ پ۴ ص ۱۷۳)

ع۲۰ ۱۱

اٰياتونه ۱۷۶ — ۴ سُوْرَةُ النِّسَآءِ مَدَنِيَّةٌ ۹۲ — ۷ کوعوي ۲۴

بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِيۡمِ

شروع کوم په نامه د الله پاک چې ډير زيات مهربانه او پوره رحم کوونکی ذات دی

يٰۤاَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوۡا رَبَّكُمُ الَّذِىۡ خَلَقَكُمۡ مِّنۡ

يٰۤاَيُّهَا	النَّاسُ	اتَّقُوۡا	رَبَّكُمُ	الَّذِىۡ	خَلَقَكُمۡ	مِّنۡ
ای	خلکو	(تل) وېرېږئ	له ربه خپله!	هغه (رب)	چې پيدا ئې کړئ تاسې	له

ای! خلکو (تل) وېرېږئ له ربه خپله! هغه (رب) چې پيدا ئې کړئ تاسې له

نَّفۡسٍ وَّاحِدَةٍ وَّخَلَقَ مِنۡهَا زَوۡجَهَا وَبَثَّ مِنۡهُمَا

نَّفۡسٍ	وَّاحِدَةٍ	وَّخَلَقَ	مِنۡهَا	زَوۡجَهَا	وَبَثَّ	مِنۡهُمَا
نفسه	يوه شخصه	او پيدا ئې کړه	له دې (نفسه)	جوړه د ده	او هوارئې کړل	له دې دواړو شخه

نفسه يوه شخصه (چې آدم عليه السلام دی) او پيدا ئې کړه له دې (نفسه) جوړه د ده (حواء) او خپاره ئې کړل له دې دواړو شخه

رِجَالًا كَثِيۡرًا وَّنِسَآءً‌ ۚ وَاتَّقُوا اللّٰهَ الَّذِىۡ تَسَآءَلُوۡنَ

رِجَالًا	كَثِيۡرًا	وَّنِسَآءً	وَاتَّقُوا	اللّٰهَ	الَّذِىۡ	تَسَآءَلُوۡنَ
سړي	ډير	او ښځې	او وېرېږئ	له الله	هغه (الله)	چې سؤال کوئ تاسې يو تر بله

سړي ډير او ښځې (ډيرې)، او وېرېږئ له الله هغه (الله) چې سؤال کوئ تاسې يو تر بله

بِهٖ وَالۡاَرۡحَامَ‌ ؕ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلَيۡكُمۡ رَقِيۡبًا ۞ ۱ وَاٰتُوا

بِهٖ	وَالۡاَرۡحَامَ	اِنَّ	اللّٰهَ	كَانَ	عَلَيۡكُمۡ	رَقِيۡبًا	وَاٰتُوا
په (نامه د) ده سره	او (له پريکولو) دخپلوی شخه	بيشکه!	الله	دی	پر تاسې	ساتونکی	او ورکړئ

په (نامه د) ده سره او (وېرېږئ له پريکولو) دخپلوی شخه، بيشکه! الله دی پر تاسې ساتونکی. او ورکړئ

الۡيَتٰمٰٓى اَمۡوَالَهُمۡ‌ وَلَا تَتَبَدَّلُوا الۡخَبِيۡثَ بِالطَّيِّبِ‌

الۡيَتٰمٰٓى	اَمۡوَالَهُمۡ	وَلَا تَتَبَدَّلُوا	الۡخَبِيۡثَ	بِالطَّيِّبِ
يتيمانو ته	مالونه د دوی	او بدل مه اخلئ تاسې	خبيث (بد، حرام مال!)	په طيب (ښه، حلال مال!)

يتيمانو ته مالونه د دوی (پس له رشده) او بدل مه اخلئ تاسې خبيث (بد، حرام مال!) په طيب (ښه، حلال مال!)

النَّاسُ اتَّقُوۡا رَبَّكُمُ يعني ای خلقو دخپل رب جل جلاله دمخالفت شخه وېرېږئ: او شايد داوجه ده چې نبي کريم ﷺ به دا ايت دنکاح په خطبه کي وايه او دنکاح په خطبه کي ددې ويل سنت دي په دې کي دا خبره هم دپام وړده دچې خطاب يي په (ياأيهاالناس) سره فرمايلی دی چې ټول انسانان په کښې شامل دي سړي وي او که ښځې او دقرآن دنزول دوخت وي يا راتلونکي تر قيامته پورې پيدا کيدونکي وي بيا يي دحکم سره د (اتقوا ربکم) دالله جل جلاله په ښه او پاکو نومونو کي لفظ درب اختيار کی چې دتقوی دحکم علت او حکمت طرف ته يي په کښې اشاره وفرمايله چې کم ذات ستاسي پرورش او پالنه کوي او دچا دربوبيت دشان ښبې او ښباني چې انسان دخپل ژوند په هر ګړي او وخت کي په ښکارهويني نو دده مخالفت او سرکشي به څومره خطرناکه وي ددې سره يي درب ديوخاص شان ذکر وکی چې ده په خپل حکمت اورحمت سره تاسي پيدا کړي ياست بيا دپيدا کولو او موجودولو مختلف صورتونه کيدای سي خو په دوی کې وتاسي ته يوخاص او ښايسته صورت درکړی.
(معارف القرآن ج۲ پ۴ ص۱۷۷)

وَلَا تَأْكُلُوْٓا اَمْوَالَهُمْ اِلٰٓى اَمْوَالِكُمْ ؕ اِنَّهٗ كَانَ حُوْبًا

وَلَا تَأْكُلُوْٓا	اَمْوَالَهُمْ	اِلٰٓى	اَمْوَالِكُمْ	اِنَّهٗ	كَانَ	حُوْبًا
او مه خورئ تاسي	مالونه د دوی	له	مالونو خپلوسره	بيشكه! دا	ده	گناه

او مه خورئ تاسي مالونه د دوی (ديتيمانو گډ) له مالونو خپلوسره ، بيشكه! دا (ديتيمانو دمال خوړل) ده گناه

كَبِيْرًا ۞ وَاِنْ خِفْتُمْ اَلَّا تُقْسِطُوْا فِى الْيَتٰمٰى

كَبِيْرًا	وَاِنْ	خِفْتُمْ	اَلَّا تُقْسِطُوْا	فِى	الْيَتٰمٰى
لويه	او كه	وبيرېږئ تاسي	چه به ونه كړئ سئ عدل انصاف	په	(حق د) يتيمانو كښې

لويه. او كه وبيرېږئ تاسي چه به ونه كړئ سئ عدل انصاف په (حق د) يتيمانو كښې

فَانْكِحُوْا مَا طَابَ لَكُمْ مِّنَ النِّسَآءِ مَثْنٰى وَثُلٰثَ

فَانْكِحُوْا	مَا	طَابَ	لَكُمْ	مِّنَ	النِّسَآءِ	مَثْنٰى	وَثُلٰثَ
نو په نكاح سره واخلئ تاسي	هغى	ښځى چه خوښي وى	تاسو ته	له	ښځو	دوى دوى	او درى درى

نو په نكاح سره واخلئ تاسي (نورى) هغى ښځى چه خوښي (حلالى) وى تاسو ته له ښځو دوى دوى او درى درى

وَرُبٰعَ ۚ فَاِنْ خِفْتُمْ اَلَّا تَعْدِلُوْا فَوَاحِدَةً اَوْ مَا مَلَكَتْ

وَرُبٰعَ	فَاِنْ	خِفْتُمْ	اَلَّا تَعْدِلُوْا	فَوَاحِدَةً	اَوْ مَا	مَلَكَتْ
او څلور څلور	نو كه (بيا)	وبيرېږئ تاسي	چي عدل به ونه كړئ سئ	نو يوه	يا هغه وينځى	چي مالكان سوى دى

او څلور څلور، نو (بيا كه) وبيرېږئ تاسي چي عدل (انصاف برابرى) به ونه كړئ سئ نو يوه (اصيله كوئ) يا هغه وينځى

اَيْمَانُكُمْ ؕ ذٰلِكَ اَدْنٰٓى اَلَّا تَعُوْلُوْا ۞ وَاٰتُوا النِّسَآءَ

اَيْمَانُكُمْ	ذٰلِكَ	اَدْنٰٓى	اَلَّا تَعُوْلُوْا	وَاٰتُوا	النِّسَآءَ
د هغو ښى لاسونه ستاسي	دا	ښه نژدى ده	دى ته چي ظلم ونه كړئ تاسي	او وركوئ تاسي	ښځو (خپلو) لره

چي مالكان سوى دى د هغو ښى لاسونه ستاسي. دا ښه نژدى ده دى ته چي ظلم ونه كړئ تاسي او وركوئ تاسي ښځو (خپلو) لره

صَدُقٰتِهِنَّ نِحْلَةً ؕ فَاِنْ طِبْنَ لَكُمْ عَنْ شَىْءٍ مِّنْهُ

صَدُقٰتِهِنَّ	نِحْلَةً	فَاِنْ	طِبْنَ	لَكُمْ	عَنْ	شَىْءٍ	مِّنْهُ
مهرونه د دوى	په وركړه د خوشحالى سره	نو كه	راضي سوى دا	تاسي ته	له كوم	شي	له دى (مهره)

مهرونه د دوى په وركړه د خوشحالى سره. نو كه راضي سوى دا (ښځى) تاسي ته(په بخښنه) له كوم شي له دى (مهره)

وَاِنْ خِفْتُمْ اَلَّا تُقْسِطُوْا فِى الْيَتٰمٰى... ديتيمانو انجونو دحقونو ضايع كولو

بنديز : دجاهليت په زمانه كي به چي دكومو خلكو په پالنه كي يتيماني انجوني وې نو كمي چي به په صورت او شكل كي ښې وې يا به ددوى په ملكيت كي څه مال او جايداد وو نو اولياوو او مشرانو به يې داسي كول چي يا به يې په خپله ورسره نكاح كول او يا به يې دخپلو اولادونو سره ددوى نكاح كوله او په خپله رضا به يې ورلره كم تر كم مهر مقرروى او په خپله خوښه به يې ورسره سلوك كوى ځكه چي هم دوى به يې ولي او ساتونكي وه پلار به يې نه وو چي دحقونو سمه او پوره ساتنه يې وركړې واى او په خپله ساتنه كي يې ددې په مناسب او ښه ځاى كي نكاح كړې واى : دحضرت عايشي ﵂ څخه روايت دى چي چي درسالت په زمانه كي ديوه سړي په ولايت كي يوه يتيمه انجلى وه اودده يو باغ وو چي په هغه كي داانجلى هم شريكه وه دغه سړي ددغي انجلى سره پخپله نكاح وكړه او پرځاى د دى چي مهرور كړي دهغې دباغ حصه يې هم په خپل قبضه كي واخيسته نو پردې داايت نازل سو.

(معارف القرآن ج۲پ۴ص ۱۸۴)

نَفۡسًا فَكُلُوۡهُ هَنِيۡٓـًٔا مَّرِيۡٓـًٔا ﴿۴﴾ وَلَا تُؤۡتُوا

نَفۡسًا	فَكُلُوۡهُ	هَنِيۡٓـًٔا	مَّرِيۡٓـًٔا	وَلَا تُؤۡتُوا
د نفس خپل	نو خورئ تاسی دغه شی	په داسی حال کښې چې خوندور	حلال بې ضرره وی	او مه ورکوئ تاسی

د نفس خپل نو خورئ تاسی دغه شی په داسی حال کښې چې خوندور حلال بې ضرره وی. او مه ورکوئ تاسی

السُّفَهَآءَ اَمۡوَالَكُمُ الَّتِيۡ جَعَلَ اللّٰهُ لَكُمۡ قِيٰمًا وَّارۡزُقُوۡهُمۡ

السُّفَهَآءَ	اَمۡوَالَكُمُ	الَّتِيۡ	جَعَلَ	اللّٰهُ	لَكُمۡ	قِيٰمًا	وَّارۡزُقُوۡهُمۡ
بی عقلانو ته	مالونه خپل	هغه چې	گرځولی دی	الله	د پاره د تاسی	سبب د گزران	او روزی ورکوئ دوی ته

بی عقلانو ته مالونه خپل هغه چې گرځولی دی الله د پاره د تاسی سبب د گزران او روزی ورکوئ دوی ته

فِيۡهَا وَاكۡسُوۡهُمۡ وَقُوۡلُوۡا لَهُمۡ قَوۡلًا مَّعۡرُوۡفًا ﴿۵﴾

فِيۡهَا	وَاكۡسُوۡهُمۡ	وَقُوۡلُوۡا	لَهُمۡ	قَوۡلًا	مَّعۡرُوۡفًا
په دی مالونو کښې	او جامی ورکوئ دوی ته	او وواېئ	دوی ته	خبره	معروفه (نیکه)

په دی مالونو کښې او جامی ورکوئ دوی ته او وواېئ دوی ته خبره معروفه (نیکه، پسته، معقوله)

وَابۡتَلُوا الۡيَتٰمٰى حَتّٰٓى اِذَا بَلَغُوا النِّكَاحَ ۚ فَاِنۡ اٰنَسۡتُمۡ

وَابۡتَلُوا	الۡيَتٰمٰى	حَتّٰٓى	اِذَا	بَلَغُوا	النِّكَاحَ	فَاِنۡ	اٰنَسۡتُمۡ
او وازمویئ تاسی	یتیمان	ترهغه پوری	کله چې	ورسیږی دوی	نکاح ته	نو که	پیدا کړه تاسی

او وازمویئ تاسی یتیمان ترهغه پوری کله چې ورسیږی دوی (حد، د) نکاح ته، نو که ومونده تاسی

مِّنۡهُمۡ رُشۡدًا فَادۡفَعُوۡۤا اِلَيۡهِمۡ اَمۡوَالَهُمۡ ۚ

مِّنۡهُمۡ	رُشۡدًا	فَادۡفَعُوۡۤا	اِلَيۡهِمۡ	اَمۡوَالَهُمۡ
له هغو نه	هوښیاری	نو وسپارئ تاسی	هغوی ته	مالونه د هغوی

له هغو نه هوښیاری (په معاملاتو او د مال په ساتنه کښې) نو وسپارئ تاسی هغوی ته مالونه د هغوی !

وَلَا تَاۡكُلُوۡهَاۤ اِسۡرَافًا وَّبِدَارًا اَنۡ يَّكۡبَرُوۡا ؕ وَمَنۡ كَانَ

وَلَا تَاۡكُلُوۡهَاۤ	اِسۡرَافًا	وَّبِدَارًا	اَنۡ	يَّكۡبَرُوۡا	وَمَنۡ	كَانَ
او مه خورئ تاسی دا (مالونه)	په اسراف سره	او په تلوار سره	چې	دوی به لوی سی	او هر څوک	چې وی

او مه خورئ تاسی دا (مالونه) په اسراف سره او په تلوار سره چې دوی به لوی سی (نو وابه ئی خلی)، او هر څوک چې وی

وَلَا تُؤۡتُوا السُّفَهَآءَ اَمۡوَالَكُمُ... مال دژوند سرمایه ده اوددې حفاظت په کار دی: په دغه آیتونو کي يي يو طرف ته دمال اهميت او په انساني ژوندکي يي ددې لوی دخل بيان کی زړونو ته يي ددې دحفاظت دعوت ورکی بل طرف ته يي دمال دحفاظت متعلق ديوې عامي کوتاهی اصلاح وفرمايله هغه دا چي ځيني خلگ دطبعي محبت او دميني دغلبې په وجه بې تجربې او نابالغه کوچنيانوته او ناپوهه ښځوته خپل مالونه حواله کوي چي لازمي نتيجه يي دمال بربادي او ډيره ژر تنگدستي اوغربت دی دقرآن مفسر حضرت عبدالله بن عباس رضي الله عنه بيان فرمايي چي دقرآن مجيد په دې ايت کي دالارښوونه ده چي خپل پوره مال کم عقله کوچنيانو او ښځوته په سپارلوسره ځانونه مه محتاجه او مفلسه کوی بلکي الله جل جلاله تاسي منتظمان او ساتونکي جوړ کړي ياست نو مال په خپل حفاظت کي وساتی په قدر دضرورت يي د دوی پرجامو اوخوراک باندي خرڅ کوی او که يي چيري غوښتنه کوله نومعقوله خبره ورته وکړی چي آزار هم نه سي دوی.
(معارف القرآن ج ۲ پ ۴ ص ۲۰۲)

وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ.. دکم یتیم ولي چي فقیر او محتاجه وي: اوبله کمه ذریعه یي دژوند نه وي نو دی دیتیم دمال څخه په یو مناسب مقدار سره خوړلای سي چي ضروري حاجتونه یي په پوره کیدای سي: (مسئله) مفتي صاحب رحمة الله علیه فرمایي چي ددې آیت څخه یو فقهي ضابطه او اصول معلوم سوه هغه دا چي کم خلګ دا وقافو ساتونکي وي یا د مسجدونو او مدرسو ناظمان دي یا دمسلمان حکومتونو دادارو ذمه داره وي یا دغه شان دنورو ملکي یا ملي خدمتونو چي پوره کول یي فرض کفایه وي پر دې باندي دی ماموره وي ددې صاحبانو لپاره ښه او غوره داده چي که ددوی سره خپله څه ګذاره وي چي دخپلو کوچنیانو ضروري خرڅونه پوره کولای سي نو ددې اداروا و دحکومت دبیت المال څخه دي نه اخلي لیکن که خپله ګذاره یي نه کیږي او دکار او کسب کولو په وخت کي په دې کارونو کي مشغوله وي نو پر قدر دضرورت دی ددې ادارو څخه مال اخیستی سي بي احتیاطي به نه کوي او ددې بي احتیاطي مخ نیوی بیله الله جل جلاله دبیري څخه هیڅوک نه سي کولای: (معارف القرآن ج۲ پ۴ ص ۲۰۶)

غَنِيًّا فَلْيَسْتَعْفِفْ ۚ وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ

غَنِيًّا	فَلْيَسْتَعْفِفْ	وَمَنْ	كَانَ	فَقِيرًا	فَلْيَأْكُلْ
مال داره	نو ښائی چی ځان پاک وساتی	او هر څوک	چی وی	فقیر	نو خوری دی له دی مال څخه

مال داره نو ښائی ځان پاک وساتی (دیتیمانو له مالونو څخه) ، او هر څوک چی وی فقیر نو خوری دی له دی مال څخه

بِالْمَعْرُوفِ ۚ فَإِذَا دَفَعْتُمْ إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ فَأَشْهِدُوا

بِالْمَعْرُوفِ	فَإِذَا	دَفَعْتُمْ	إِلَيْهِمْ	أَمْوَالَهُمْ	فَأَشْهِدُوا
په معروفه سره	نو کله چی	ورکړئ تاسی	دغو (یتیمانو) ته	مالونه د دوی	نو شاهدان ونیسئ تاسی

په معروفه (په ښه توګه) سره ، نو کله چی ورکړئ (وسپارئ) تاسی دغو (یتیمانو) ته مالونه د دوی نو شاهدان ونیسئ تاسی

عَلَيْهِمْ ۚ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ حَسِيبًا ۝٦ لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ

عَلَيْهِمْ	وَكَفَىٰ	بِاللَّهِ	حَسِيبًا	لِلرِّجَالِ	نَصِيبٌ
پر دوی باندی	او کافی دی	الله په دی حال کښی	چی ښه حساب (کوونکی دی).	سته نارینه ؤ لره	برخه د دوی

پر دوی باندی او کافی (بس) دی الله په دی حال کښی چی ښه حساب (کوونکی دی). سته نارینه ؤ لره نصیب د دوی

مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ

مِمَّا تَرَكَ	الْوَالِدَانِ	وَالْأَقْرَبُونَ	وَلِلنِّسَاءِ	نَصِيبٌ
له هغه ماله چی پریښی وی	مور او پلار	او خپلوانو	او سته ښځو لره	نصیب (برخه)

له هغه ماله چی پریښی وی مور او پلار او خپلوانو او سته ښځو لره (هم لوئی وی که وړی) نصیب (برخه)

مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ مِمَّا قَلَّ مِنْهُ أَوْ كَثُرَ

مِمَّا تَرَكَ	الْوَالِدَانِ	وَالْأَقْرَبُونَ	مِمَّا قَلَّ	مِنْهُ	أَوْ كَثُرَ
له هغه ماله چی پریښی وی	مور او پلار	او خپلوانو	هغه چی لږ وی	له دی ماله	او که ډیر وی

له هغه ماله چی پریښی وی مور او پلار او خپلوانو هغه (مبلغ) چی لږ وی له دی ماله او که ډیر وی،

نَصِيبًا مَفْرُوضًا ۝٧ وَإِذَا حَضَرَ الْقِسْمَةَ أُولُوا

نَصِيبًا	مَفْرُوضًا	وَإِذَا	حَضَرَ	الْقِسْمَةَ	أُولُوا
نصیب (برخه)	مقرر کړی سوی	او کله چی	حاضر سی	قسمت (د میراث) ته	خاوندان

نصیب (برخه) مقرر کړی سوی (له طرفه د الله څخه). او کله چی حاضر سی قسمت (د میراث) ته خاوندان

الْقُرْبٰى وَالْيَتٰمٰى وَالْمَسٰكِيْنُ فَارْزُقُوْهُمْ مِّنْهُ

الْقُرْبٰى	وَالْيَتٰمٰى	وَالْمَسٰكِيْنُ	فَارْزُقُوْهُمْ	مِّنْهُ
د خپلوی	او یتیمان	او مسکینان	نو روزی ورکوئ تاسی دوی لره	له هغه (میراثه)

د خپلوی (چې وارثان نه وی) او یتیمان او مسکینان نو روزی ورکوئ تاسی دوی لره له هغه (میراثه)

وَقُوْلُوْا لَهُمْ قَوْلًا مَّعْرُوْفًا ﴿۸﴾ وَلْيَخْشَ الَّذِيْنَ

وَقُوْلُوْا	لَهُمْ	قَوْلًا	مَّعْرُوْفًا	وَلْيَخْشَ	الَّذِيْنَ
او ووایئ تاسی	دوی ته	خبره	معروفه (په ښه توګه)	او ودی ویریږی	هغه وصیان

او ووایئ تاسی دوی ته خبره معروفه (په ښه توګه). او ودی ویریږی هغه وصیان

لَوْ تَرَكُوْا مِنْ خَلْفِهِمْ ذُرِّيَّةً ضِعٰفًا خَافُوْا عَلَيْهِمْ

لَوْ تَرَكُوْا	مِنْ خَلْفِهِمْ	ذُرِّيَّةً	ضِعٰفًا	خَافُوْا	عَلَيْهِمْ
که پریږدی دوی	وروسته تر ځانونو خپلو	اولاد	ضعیفان	ویریږی به دوی	پر دغو (اولادونو)

که پریږدی دوی پس له (مرګه) خپل اولاد ضعیفان (نو) ویریږی به دوی په دغو (اولادونو)

فَلْيَتَّقُوا اللّٰهَ وَلْيَقُوْلُوْا قَوْلًا سَدِيْدًا ﴿۹﴾ اِنَّ الَّذِيْنَ

فَلْيَتَّقُو	اللّٰهَ	وَلْيَقُوْلُوْا	قَوْلًا	سَدِيْدًا	اِنَّ	الَّذِيْنَ
پس ودی ویریږی دوی	د الله څخه	او ودی وائی دوی ته	خبره	سمه خوږه	بیشکه!	هغه کسان

پس ودی ویریږی دوی د الله څخه او ودی وائی دوی ته خبره سمه خوږه. بیشکه! هغه کسان

يَاْكُلُوْنَ اَمْوَالَ الْيَتٰمٰى ظُلْمًا اِنَّمَا يَاْكُلُوْنَ فِيْ

يَاْكُلُوْنَ	اَمْوَالَ	الْيَتٰمٰى	ظُلْمًا	اِنَّمَا	يَاْكُلُوْنَ	فِيْ
چې خوری دوی	مالونه	د یتیمانو	په ظلم سره	خبره دا ده	چې خوری دوی	په

چې خوری دوی مالونه د یتیمانو په ظلم سره (بې له شرعی اذنه) خبره دا ده چې خوری دوی په

ع ۱۲

بُطُوْنِهِمْ نَارًا ؕ وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيْرًا ﴿۱۰﴾ ع يُوْصِيْكُمُ

بُطُوْنِهِمْ	نَارًا	وَسَيَصْلَوْنَ	سَعِيْرًا	يُوْصِيْكُمُ
(ډکو) ګیډو خپلو سره	اور	او ژر به ورسیږی دوی	اور سخت ته	حکم کوی تاسی ته

(ډکو) ګیډو خپلو سره اور، او ژر به ورسیږی (ننه به وځی) دوی اور سخت ته. حکم کوی تاسی ته

اِنَّ الَّذِيْنَ يَاْكُلُوْنَ اَمْوَالَ الْيَتٰمٰى..څو شرعي مسائل

مسئله: دمړي دبدن کالي هم په ترکه او میراث کي شامل دي هغه دتقسیم څخه پرته هم دغسي خیرات کول نه دي رواه او په ځینو علاقو کي دمړي داستعمال داوسپني یا دژړواو یا دبل شي لوښي دمال دتقسیم څخه بغیر هم دغسي وفقیرانو ته ورکول کیږي حال دادی چې په دي کي دټولو نابالغو او غیر حاضرو کسانو او وراثانو حق سته دی :اول دي مال تقسیم سي او دمړي اولاد ، ښځي ،مور ، اوپلار، او خوندوته دي او کومو کوموورثانو ته چي شرعا حق رسیږي هغوی ته دي ورکي تر دي وروسته په خپله خوښی سره چي کم سړي غوښته دخپلي خپلي حصي څخه دي په مړي پسي خیرات کړي خو دایوازي بالغان کولای سي دنابالغه اجازت هم په شریعت کي معتبر نه دی او کم وارث چي غیر حاضروي دهغه په حصه کي هم دهغه داجازت څخه بغیر تصرف جایز نه دی نور هم دي ته ورته ناجایزه رسمونه او رواجونه په عرف کي ډیر دي مسلمانان مکلفه دي خصوصا اهل علم چي پر دغه شیانو باندي پوره رد وکړي. :
(معارف القرآن ج۲ پ ۴ ص ۲۱۷)

اللّٰهُ فِيْٓ اَوْلَادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْاُنْثَيَيْنِ ۚ فَاِنْ

اللّٰهُ	فِيْٓ	اَوْلَادِكُمْ	لِلذَّكَرِ	مِثْلُ	حَظِّ	الْاُنْثَيَيْنِ	فَاِنْ
الله	په	اولاد ستاسی کښی	چی سته نارینه لره	په مثل	د برخی	د دوو ښځو	نو که

الله په (حق د میراث د) اولاد ستاسی کښی چی سته نارینه لره (له میراثه) په مثل د برخی د دوو ښځو، نو که

كُنَّ نِسَآءً فَوْقَ اثْنَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ ۚ

كُنَّ	نِسَآءً	فَوْقَ	اثْنَتَيْنِ	فَلَهُنَّ	ثُلُثَا	مَا تَرَكَ
وو دا	(اولاد خالص) ښځی	پورته له	دوو ښځو	نو (سته) دوی لره	دوه ثلثه	دهغه مال چی پریښی وی

وو دا (اولاد خالص) ښځی پورته له دوو ښځو (یا دوی) نو (سته) دوی لره دوه ثلثه (دوی دریمی برخی) دهغه مال چی پریښی وی

وَاِنْ كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا النِّصْفُ ۭ وَلِاَبَوَيْهِ لِكُلِّ وَاحِدٍ

وَاِنْ	كَانَتْ	وَاحِدَةً	فَلَهَا	النِّصْفُ	وَلِاَبَوَيْهِ	لِكُلِّ	وَاحِدٍ
او که	وه دا	یوه	نو هغی لره	نصف	او سته مور او پلار د ده ته	له پاره	د هریوه

او که وه دا (مولوده لور) یوه نو هغی لره نصف (نیمائی د ترکی دی)، او سته مور او پلار د ده ته له پاره د هریوه

مِّنْهُمَا السُّدُسُ مِمَّا تَرَكَ اِنْ كَانَ لَهٗ وَلَدٌ ۚ فَاِنْ لَّمْ

مِّنْهُمَا	السُّدُسُ	مِمَّا	تَرَكَ	اِنْ كَانَ	لَهٗ	وَلَدٌ	فَاِنْ	لَّمْ
له دی دواړو	سدس	له هغه مال	چی پریښی وی	که وی	مړی لره	ولد	نو که	نه

له دی دواړو سدس (شپږمه برخه) له هغه مال چی پریښی وی (مړی) که وی مړی لره ولد (زوی یا لور) نو که نه

يَكُنْ لَّهٗ وَلَدٌ وَّوَرِثَهٗٓ اَبَوٰهُ فَلِاُمِّهِ الثُّلُثُ ۚ فَاِنْ كَانَ

يَكُنْ لَّهٗ	وَلَدٌ	وَّوَرِثَهٗٓ	اَبَوٰهُ	فَلِاُمِّهِ	الثُّلُثُ	فَاِنْ	كَانَ
وی ده لره	ولد	حال دا چی میراث اخلی له ده	مور او پلار د ده	نو دی مور د ده لره	ثلث	نو که	وی

وی ده لره ولد حال دا چی میراث اخلی له ده (مړی څخه یوائی) مور او پلار د ده نو دی مور د ده لره ثلث (دریمه)، نو که وی

لَهٗٓ اِخْوَةٌ فَلِاُمِّهِ السُّدُسُ مِنْۢ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُّوْصِيْ

لَهٗٓ	اِخْوَةٌ	فَلِاُمِّهِ	السُّدُسُ	مِنْۢ بَعْدِ	وَصِيَّةٍ	يُّوْصِيْ
مړی لره	ورونه (یا خویندی)	نو سته مور د ده لره	سدس	پس له	وصیت څخه	چی وصیت وکړی میت

مړی لره ورونه (یا خویندی) نو سته مور د ده لره سدس (د ترکی شپږمه برخه) پس له وصیت څخه چی وصیت وکړی میت

لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْاُنْثَيَيْنِ ۚ پر میراث باندې مخکښي حقونه:

دشریعت دا اصول دي چي دمړي دمال څخه اول دشریعت مطابق دده دکفن دفن خرڅونه پوره کړي په داسي طریقه سره چي فضول خرڅي او زیات مصرفونه نه وي په کښي او نه بخیلي پکښي وي. تر دې وروسته دي دده قرضونه اداء کړی سي او که یي قرضونه دومره ډیروه چي دده ټول مال پکښي ختمیدی یا تر دې مال لا هم زیات وه نو نه به یي میراث خور ته څه رسیږي او نه به یي وصیت پر ځای کیږي او که دقرض داداء کولو څخه وروسته څه مال پاته سو یا قرضونه بالکل نه وه نو که ده څه وصیت کړی وي او هغه وصیت دګناه نه وي نو اوس چي کم څه موجود دي دهغه په دریمه حصه کي دغه وصیت نافذه کیږي ددریمي حصي دمال څخه زیات وصیت کول مناسب نه دي او دوارثانو دمحرومه کولو په نیت سره وصیت کول ګناه هم ده .دقرض داداء کولو څخه وروسته به په دریمه حصه کي وصیت پوره کړی سي او پاته مال به پر وارثانو دشریعت دمقررو اصولو موافق تقسیم کړی سي.
(معارف القرآن ج۲ پ۴ ص ۲۲۱)

بِهَآ اَوۡ دَيۡنٍؕ اٰبَآؤُكُمۡ وَاَبۡنَآؤُكُمۡ لَا تَدۡرُوۡنَ اَيُّهُمۡ

بِهَآ	اَوۡ دَيۡنٍ	اٰبَآؤُكُمۡ	وَاَبۡنَآؤُكُمۡ	لَا تَدۡرُوۡنَ	اَيُّهُمۡ
په هغه سره	يا پس دپوره څخه	پلرونه ستاسي	او ځامن ستاسي	نه پوهيږئ تاسي	چې کوم يوله دوی

په هغه سره يا پس (له اداء کولو) دپوره څخه، پلرونه ستاسي او ځامن ستاسي نه پوهيږئ تاسي چې کوم يوله دوی

اَقۡرَبُ لَكُمۡ نَفۡعًاؕ فَرِيۡضَةً مِّنَ اللّٰهِؕ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ

اَقۡرَبُ	لَكُمۡ	نَفۡعًا	فَرِيۡضَةً	مِّنَ	اللّٰهِ	اِنَّ	اللّٰهَ	كَانَ
زيات نژدی دی	تاسی ته	له جهته د نفعی	مقرره برخه	له (جانبه)	د الله	بيشکه!	چې الله	دی

زيات نژدی دی تاسی ته له جهته د نفعی، (دا برخی فرض سوی دی) مقرره برخه له (جانبه) د الله، بيشکه! چې الله دی

عَلِيۡمًا حَكِيۡمًا ﴿۱۱﴾ وَلَكُمۡ نِصۡفُ مَا تَرَكَ اَزۡوَاجُكُمۡ

عَلِيۡمًا	حَكِيۡمًا	وَلَكُمۡ	نِصۡفُ	مَا تَرَكَ	اَزۡوَاجُكُمۡ
ښه عالم	ښه حکمت والا	او ستاتاسی ته	نيم	دهغه مال چې پريښی دی	ښځو ستاسی

ښه عالم ښه حکمت والا . او ستاتاسی ته نيم دهغه مال چې پريښی دی ښځو ستاسی

اِنۡ لَّمۡ يَكُنۡ لَّهُنَّ وَلَدٌۚ فَاِنۡ كَانَ لَهُنَّ وَلَدٌ فَلَكُمُ الرُّبُعُ

اِنۡ لَّمۡ	يَكُنۡ	لَّهُنَّ	وَلَدٌ	فَاِنۡ	كَانَ	لَهُنَّ	وَلَدٌ	فَلَكُمُ	الرُّبُعُ
که نه	وی	دی ښځو لره	ولد	نو که	وی	دی ښځو لره	ولد	نو تاسی لره سته	(څلورمه) برخه

که نه وی دی ښځو لره ولد (لور، زوی) نو که وی دی ښځو لره ولد نو تاسی لره سته (څلورمه) برخه

مِمَّا تَرَكۡنَ مِنۡۢ بَعۡدِ وَصِيَّةٍ يُّوۡصِيۡنَ بِهَآ

مِمَّا	تَرَكۡنَ	مِنۡۢ بَعۡدِ	وَصِيَّةٍ	يُّوۡصِيۡنَ	بِهَآ
له هغه ماله	چې پريښی وی دی ښځو	پس (له اداء کولو)	د وصيت څخه	چې وصيت کړی وی	په هغه سره

له هغه ماله چې پريښی وی دی ښځو پس (له اداء کولو) د وصيت څخه چې وصيت کړی وی (دی ښځو) په هغه سره

اَوۡ دَيۡنٍؕ وَلَهُنَّ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكۡتُمۡ اِنۡ لَّمۡ يَكُنۡ لَّكُمۡ وَلَدٌۚ

اَوۡ دَيۡنٍ	وَلَهُنَّ	الرُّبُعُ	مِمَّا	تَرَكۡتُمۡ	اِنۡ لَّمۡ يَكُنۡ	لَّكُمۡ	وَلَدٌ
يا وروسته تر ورکولو دپور	او سته دی ښځو لره	څلورمه برخه	له هغه مال چې	چې پريښی وی تاسی	که نه وی	تاسی لره	ولد

يا وروسته تر ورکولو دپور او سته دی ښځو لره څلورمه برخه له هغه مال چې پريښی وی تاسی که نه وی تاسی لره ولد (زوی، لور)

وَلَكُمۡ نِصۡفُ مَا تَرَكَ اَزۡوَاجُكُمۡ.. دخاوند او ښځي حصه: په دي لوړو ليکو کي دخاوند او دښځي حصي مقرر سوي دي اواول يي دخاوند حصه وښووله شايد چي ددې دمخه کولو وجه داوي چي دده اهميت ښکاره کول مقصودوي ځکه چي دښځي تر وفات وروسته خاوند دبل کور سړی سي او تفصيل ددې دادی که دغه مړې سوي ښځي اولاد نه درلودی نو خاوند ته به وروسته تر قرض او وصيت دپوره کولو ددې مړې ښځي په مال کي نيمه حصه رسيږي او پاته نيمه به يي نورو وارثانو ته رسيږي لکه مور، او پلار، خور، او ورور، به دقاعدې موافق خپله خپله حصه اخلي او که دي مړې ښځي اولاد پاته کړی وي بيا نو برابره ده که يو وي که ډير وي هلک وي او که انجلی ددې خاوند څخه يي وي او که دبل څخه يي وي نو په دې صورت کي به دې خاوند ته ددې ښځي تر قرض او وصيت پوره کولو وروسته څلورمه حصه مال ورکول کيږي او پاته درې حصې به پر نورو وارثانو تقسيم کيږي د ميراث داصولو موافق.

(معارف القرآن ج۲ پ۴ ص ۲۲۶)

فَإِنْ كَانَ لَكُمْ وَلَدٌ فَلَهُنَّ الثُّمُنُ مِمَّا تَرَكْتُمْ مِّنْ بَعْدِ

فَإِنْ	كَانَ	لَكُمْ	وَلَدٌ	فَلَهُنَّ	الثُّمُنُ	مِمَّا	تَرَكْتُمْ	مِّنْ بَعْدِ
نو که	ؤ	تاسی لره	ولد	نو دی ښځو لره	اتمه	له هغه ماله	چی پریښی وی تاسی	پس له

نو که ؤ تاسی لره ولد نو دی ښځو لره ثمن (اتمه برخه) له هغه ماله چی پریښی وی تاسی پس له

وَصِيَّةٍ تُوصُونَ بِهَآ أَوْ دَيْنٍ ۗ وَإِنْ كَانَ رَجُلٌ يُّورَثُ

وَصِيَّةٍ	تُوصُونَ	بِهَآ	أَوْ دَيْنٍ	وَإِنْ	كَانَ	رَجُلٌ	يُّورَثُ
ادا کولو د وصیت	چی وصیت کوئ تاسی	په هغه سره	یا ادا کولو د پور	او که	ؤ	یو سړی	چی میراث تری وړل کیږی

ادا کولو د وصیت چی وصیت کوئ تاسی په هغه سره یا پس له ادا کولو د دین ، او که ؤ یو سړی چی میراث تری وړل کیږی

كَلَٰلَةً أَوِ امْرَأَةٌ وَّلَهُ أَخٌ أَوْ أُخْتٌ فَلِكُلِّ وَاحِدٍ

كَلَٰلَةً	أَوِ امْرَأَةٌ	وَّلَهُ	أَخٌ	أَوْ أُخْتٌ	فَلِكُلِّ	وَاحِدٍ
کلاله	یا ښځه وه	حال داچی وی دی مړی لره	ورور	یا خور	پس سته	هر یوه لره

کلاله (بی زویه بی پلاره) یا ښځه وه (کلاله) حال داچی وی دی مړی لره (یو اخیافی) ورور یا خور پس سته هر یوه لره

مِّنْهُمَا السُّدُسُ ۚ فَإِن كَانُوٓا أَكْثَرَ مِن ذَٰلِكَ فَهُمْ

مِّنْهُمَا	السُّدُسُ	فَإِن	كَانُوٓا	أَكْثَرَ	مِن ذَٰلِكَ	فَهُمْ
له دی ورور او خوره	سدس (شپږمه)	نو که	وو	زیات	له دغه	نو دوی ټول سره

له دی (اخیافی) ورور او خوره سدس (شپږمه)، نو که وو زیات له دغه (یو ورور او خور ښځه) نو دوی ټول سره

شُرَكَآءُ فِي الثُّلُثِ مِنۢ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُّوصَىٰ بِهَآ أَوْ دَيْنٍ

شُرَكَآءُ	فِي	الثُّلُثِ	مِنۢ بَعْدِ	وَصِيَّةٍ	يُّوصَىٰ	بِهَآ	أَوْ دَيْنٍ
شریکان دی	په	دریمه کښی	وروسته له	وصیت چی	وصیت کولی سی	په هغه سره	یا پس (له)پوره

شریکان دی په ثلث (دریمی) کښی وروسته له (اداء کولو د) وصیت چی وصیت کولی سی په هغه سره یا پس (له)پوره

غَيْرَ مُضَآرٍّ ۚ وَصِيَّةً مِّنَ اللَّهِ ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَلِيمٌ ﴿١٢﴾

غَيْرَ مُضَآرٍّ	وَصِيَّةً	مِّنَ	اللَّهِ	وَ	اللَّهُ	عَلِيمٌ	حَلِيمٌ
په دی حال کښی چی نقصان ونه رسوی	وصیت	له (جانبه)	د الله	او	الله	ښه عالم دی	ډیر تحمل والا

په دی حال کښی چی نقصان ونه رسوی نورو ته، وصیت له الله (وصیت کوی الله تاسی ته) او الله ښه عالم دی ډیر تحمل والا

وَإِنْ كَانَ رَجُلٌ يُّورَثُ كَلَٰلَةً

كَلَٰلَةً دکلاله میراث: په دغه لیکو کي دکلاله میراث بیان سوی دی دکلاله ډیر تعریفونه سوي دي چي علامه قرطبي رحمة الله علیه په خپل تفسیر کي نقل کړي دي مشهور تعریف یي دادی چي په لنډ تفسیر کي ذکر دي چي دمړي نه اصول وي او نه يي فروع وي هغه کلاله ده صاحب دروح المعاني لیکي چي کلاله په اصل کي مصدر دی او دکلال معنی ده ستړی کیدل چي پر ضعف باندي دلالت کوي دپلار او زوی ځخه ماسوانورو قریبانو ته کلاله ویل کیږي ځکه چي دغه قرابت دپلار او زوی دقرابت په نسبت کمزوری وي بیا دکلاله اطلاق پر هغه مړي وسو دچا ځخه چي نه اولاد پاته وي او نه پلار او پر هغه وارث يي هم اطلاق وسوچي دمړي پلار او زوی نه وي دلغت په اعتبار سره چي یي کم اشتقاق وښوول دي تقاضاداده چي لفظ د (ذو) دي دلته مقدر وي او کلاله به په معنی دذو کلالة واخلو یعني کمزوری قرابت والا بیا پر هغه میراثي مال هم د ده اطلاق وسو چي داسي مړی یي پریښي چي زوی او پلار یي نه وي.
(معرف القرآن ج۲ پ۴ ص ۲۲۷)

تِلْكَ حُدُوْدُ اللّٰهِ ؕ وَمَنْ يُّطِعِ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ يُدْخِلْهُ

تِلْكَ	حُدُوْدُ	اللّٰهِ ؕ	وَمَنْ	يُّطِعِ	اللّٰهَ	وَرَسُوْلَهٗ	يُدْخِلْهُ
دا	حکمونه	دالله دی	او هرڅوک	چې ومنی حکم	د الله	او د رسول د ده	نو داخل به کړی الله دغه

دا حکمونه دالله دی، او هرڅوک چې ومنی حکم د الله او د رسول د ده نو داخل به کړی الله دغه (مطیع په هسی)

جَنّٰتٍ تَجْرِیْ مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ خٰلِدِیْنَ فِیْهَا ؕ

جَنّٰتٍ	تَجْرِیْ	مِنْ تَحْتِهَا	الْاَنْهٰرُ	خٰلِدِیْنَ	فِیْهَا
په جنتونو کښې	چې بهیږی	لەلاندې د هغو	ویالی	همیشه به وی	په دې کښې

جنتونو کښې چې بهیږی لەلاندې د (ماڼیو او ونو د) هغو ویالی همیشه به وی (دوی) په دې (جنتونو) کښې،

وَذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِیْمُ ﴿۱۳﴾ وَمَنْ یَّعْصِ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ

وَذٰلِكَ	الْفَوْزُ	الْعَظِیْمُ	وَمَنْ	یَّعْصِ	اللّٰهَ	وَرَسُوْلَهٗ
او دا	مراد پیداکول دی	ډیرلوی	او هرڅوک	چې نافرمانی کوی	دالله	او د رسول د ده

او دا مراد موندل (بری) دی ډیرلوی، او هرڅوک چې نافرمانی کوی دالله او د رسول د ده

وَیَتَعَدَّ حُدُوْدَهٗ یُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِیْهَا ۪

وَیَتَعَدَّ	حُدُوْدَهٗ	یُدْخِلْهُ	نَارًا	خَالِدًا	فِیْهَا
او وځی	لەحدودو د الله	نو داخل به کړی دغه	اورته	چې همیشه به وی	په هغه کښې

او وځی لەحدودو د الله نو داخل به کړی (الله) دغه (معتدی) اورته چې همیشه به وی (دی) په هغه (اور د دوزخ) کښې

وَلَهٗ عَذَابٌ مُّهِیْنٌ ﴿۱۴﴾ وَالّٰتِیْ یَاْتِیْنَ الْفَاحِشَةَ مِنْ

وَلَهٗ	عَذَابٌ	مُّهِیْنٌ	وَالّٰتِیْ	یَاْتِیْنَ	الْفَاحِشَةَ	مِنْ
او (سته) ده ته	عذاب	ډیر سپکونکی	او هغه ښځې	چې راځی	فاحشه ته	له

او (سته) ده ته عذاب ډیر سپکونکی. او هغه ښځې چې راځی فاحشه (دزنا قبیح کار) ته له

نِّسَآئِكُمْ فَاسْتَشْهِدُوْا عَلَیْهِنَّ اَرْبَعَةً مِّنْكُمْ ۚ فَاِنْ

نِّسَآئِكُمْ	فَاسْتَشْهِدُوْا	عَلَیْهِنَّ	اَرْبَعَةً	مِّنْكُمْ	فَاِنْ
ښځو ستاسی	نو شاهدان وغواړئ	پردوی باندی	څلورتنه	لەتاسی	نو که

ښځو ستاسی نو شاهدان وغواړئ (ای قاضیانو) پردوی باندی څلورتنه لەتاسی (مسلمانانو څخه) نو که

وَمَنْ یَّعْصِ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ

دمیراث نور حکمونه:

مسلمان دکافر وارث نه سي جوړیدی که څه هم دمیراث تقسیم پر نسبي خپلولی باندي اینښوول سوی دی لیکن په دې کي ځني شیان داخل نه دي اول دا چي دچا څخه میراث اخیستل کیږي او هغه څوک چي میراث ورڅخه اخلي ددواړو دینونه به جلا جلا نه وي نو په دې وجه یو مسلمان دکافر څخه او کافر دمسلمان څخه میراث نه سي وړی برابره خبره ده که هر څومره نسبي قرابت هم ور سره ولري نبي کریم ﷺ فرمایي چي (لایرث المسلم الکافر ولاالکافر المسلم) مشکوة ص ۲۶۳ یعني مسلمان دکافر او کافر دمسلمان میراث نه سي وړلای لیکن که یو سړی داول څخه مسلمان وو بیا (نعوذ بالله) کافراومرتد سونو که داسي سړی مړسو یا قتل سو نو دده هغه مال چي داسلام په زمانه کي یې گټلی ووده مسلمانانو وارثانو ته به رسیږي اوکم مال چي یې تر مرتده کیدووروسته گټلی وي هغه به په بیت المال کي جمع کیږي چاته به نه رسیږي هم دغه دشریعت حکم دی.

(معارف القرآن ج۲پ۴ص ۲۳۲)

ع۲ ۱۳

شَهِدُوْا فَاَمْسِكُوْهُنَّ فِي الْبُيُوْتِ حَتّٰى يَتَوَفّٰىهُنَّ

شَهِدُوْا	فَاَمْسِكُوْهُنَّ	فِي الْبُيُوْتِ	حَتّٰى	يَتَوَفّٰىهُنَّ
شاهدی وویله	نو بندی کړئ تاسی دا (ښځی)	په کوټو کښی	ترهغه پوری	چی وفاتی کاندی دوی

شاهدی وویله (شاهدانو پر زنا) نو بندی کړئ تاسی دا (ښځی) په کوټو کښی تر هغه پوری چی وفاتی کاندی دوی

الْمَوْتُ اَوْ يَجْعَلَ اللّٰهُ لَهُنَّ سَبِيْلًا ﴿۱۵﴾ وَالَّذٰنِ

الْمَوْتُ	اَوْ يَجْعَلَ	اللّٰهُ	لَهُنَّ	سَبِيْلًا	وَالَّذٰنِ
مرګ	یا وګرځوی	الله	دوی لره	کومه لاره د (خلاص له دی بنده)	او هغه دواړه سړی

مرګ یا وګرځوی (مقرر کړی) الله دوی لره کومه لاره د (خلاص له دی بنده). او هغه دواړه سړی

يَاْتِيٰنِهَا مِنْكُمْ فَاٰذُوْهُمَا ۚ فَاِنْ تَابَا وَاَصْلَحَا

يَاْتِيٰنِهَا	مِنْكُمْ	فَاٰذُوْهُمَا	فَاِنْ	تَابَا	وَاَصْلَحَا
چی راځی دی ته	له تاسی	نو ایذاء ورسوئ دوی ته!	نو که	توبه ویستله دی دواړو	او اصلاح وکړه دواړو

چی راځی دی (قبیح کار ته) له تاسی نو ایذاء ورسوئ دوی ته! نو که توبه ویستله دی دواړو او اصلاح کړ دواړو (عمل خپل)

فَاَعْرِضُوْا عَنْهُمَا ۭ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ تَوَّابًا رَّحِيْمًا ﴿۱۶﴾ اِنَّمَا

فَاَعْرِضُوْا	عَنْهُمَا	اِنَّ	اللّٰهَ	كَانَ	تَوَّابًا	رَّحِيْمًا	اِنَّمَا
نو څنګ وکړئ تاسی	له دی دواړو څخه	بیشکه!	چی الله	دی	بنه توبه قبلوونکی	ډیر رحم والا	بیشکه!

نو څنګ وکړئ تاسی له دی دواړو څخه، بیشکه! چی الله دی بنه توبه قبلوونکی ډیر رحم والا. بیشکه! (قبول د)

التَّوْبَةُ عَلَى اللّٰهِ لِلَّذِيْنَ يَعْمَلُوْنَ السُّوْٓءَ بِجَهَالَةٍ ثُمَّ

التَّوْبَةُ	عَلَى	اللّٰهِ	لِلَّذِيْنَ	يَعْمَلُوْنَ	السُّوْٓءَ	بِجَهَالَةٍ	ثُمَّ
(قبول د) توبی	پر	الله دی	دپاره د هغو کسانو	چی کوی دوی	ناکاره (بدی)	په ناپوهی سره	بیا

توبی په الله دی دپاره د هغو کسانو چی کوی دوی ناکاره (بدی) په ناپوهی سره (په دی حال چی په شان د ناپوهانو وی)، بیا

يَتُوْبُوْنَ مِنْ قَرِيْبٍ فَاُولٰٓئِكَ يَتُوْبُ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ ۭ

يَتُوْبُوْنَ	مِنْ قَرِيْبٍ	فَاُولٰٓئِكَ	يَتُوْبُ	اللّٰهُ	عَلَيْهِمْ ۭ
توبه وباسی دوی	په نژدی زمانه کښی	نو دغه کسان	رجوع به کوی په رحمت سره	الله	پردوی باندی

توبه وباسی دوی په نژدی زمانه کښی، نو دغه کسان رجوع به کوی په رحمت سره الله په دوی باندی،

اِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللّٰهِ لِلَّذِيْنَ

دتوبې تعريف او حقيقت

:دلته يوه خبره دابيانيږي چي توبه څه ته وايي؟ اوددې څه حقيقت اوڅه درجه ده امام غزالي رحمه الله عليه په احياءالعلوم کې فرمايي چي دګناه کولودري درجې دي اول دا چي هيڅ ګناه يي هم نه وي کړې داد ملايکو خاصيت دی يا دانبياء عليهم السلام دوهمه درجه داده چي ګناهونه کوي او هميشه والی هم باندي جاري وي هيڅکله هم پر دې باندي پښيماني او دپرېښوولو خيال ورته نه راځي دا درجه دشيطانانو ده دريم مقام دانسانانودی چي ګناه ورڅخه کيږي او فورا پر پښيمانه کيږي او دآينده لپاره ددې دپرېښوولو پوخ قصد کوي ددې څخه معلومه سوه چي دګناه کيدو څخه وروسته توبه نه کښل دا خالص دشيطانانو کار دی په دې وجه په اجماع او اتفاق دامت سره توبه فرض ده دقرآن مجيد دا ارشاد دی (يا أيها الذين آمنوا توبوا الى الله توبة نصوحا عسى ربّكم ان يكفر عنكم سيئاتكم ويدخلكم جنت تجري من تحتها الانهر) چي ای مسلمانانو توبه وکاږی رښتيني توبه نو دا څه عجيبه نه ده چي الله جل جلاله ستاسي ګناهونه معاف کړي الخ.

معارف القرآن ج۲ پ۴ ص۲۴۳)

وَ كَانَ اللّٰهُ عَلِيْمًا حَكِيْمًا ﴿۱۷﴾ وَلَيْسَتِ التَّوْبَةُ لِلَّذِيْنَ

وَ كَانَ	اللّٰهُ	عَلِيْمًا	حَكِيْمًا	وَلَيْسَتِ	التَّوْبَةُ	لِلَّذِيْنَ
او دی	الله	ښه عالم	ښه حکمت والا	او نسته	قبول د توبې	لپاره د هغو کسانو

او دی الله ښه عالم ښه حکمت والا . او نسته (وعده دقبول د) توبې لپاره د هغو کسانو

يَعْمَلُوْنَ السَّيِّاٰتِ ۚ حَتّٰٓى اِذَا حَضَرَ اَحَدَهُمُ الْمَوْتُ

يَعْمَلُوْنَ	السَّيِّاٰتِ	حَتّٰٓى	اِذَا	حَضَرَ	اَحَدَهُمُ	الْمَوْتُ
چې کوی دوی	ګناهونه	تر هغه پورې	چې	حاضر سی	یو د دوی ته	(اسباب د) مرګ

چې کوی دوی ګناهونه تر هغه پورې چې حاضر سی یو د دوی ته (اسباب د) مرګ

قَالَ اِنِّىْ تُبْتُ الْـٰٔنَ وَلَا الَّذِيْنَ يَمُوْتُوْنَ وَهُمْ

قَالَ	اِنِّىْ	تُبْتُ	الْـٰٔنَ	وَلَا الَّذِيْنَ	يَمُوْتُوْنَ	وَهُمْ
نو وائي	چې بيشکه!	ماتوبه ويسته	اوس	او نه د پاره د هغو کسانو	چې دوی مره سی	حال دا چې دوی

نو وائي چې بيشکه! ما توبه ويسته او س او نه (قبليدی سی توبه) د پاره د هغو کسانو چې دوی مره سی حال دا چې دوی

كُفَّارٌ ۗ اُولٰٓئِكَ اَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا اَلِيْمًا ﴿۱۸﴾ يٰٓاَيُّهَا

كُفَّارٌ	اُولٰٓئِكَ	اَعْتَدْنَا	لَهُمْ	عَذَابًا	اَلِيْمًا	يٰٓاَيُّهَا
کافران وی	دغه کسان	تيار کړی دی	موږ دوی ته	عذاب	دردناک	ای!

کافران وی، دغه کسان (چې د کفر په حالت کښې مری) تيار کړی دی موږ دوی ته عذاب دردناک. ای !

الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا يَحِلُّ لَكُمْ اَنْ تَرِثُوا النِّسَآءَ

الَّذِيْنَ	اٰمَنُوْا	لَا يَحِلُّ	لَكُمْ	اَنْ	تَرِثُوا	النِّسَآءَ
هغو کسانو	چې ايمان ئې راوړی دی	نه دی حلال	تاسی لره	دا چې	په ميراث به اخلئ تاسی	ښځې

هغو کسانو چې ايمان ئې راوړی دی نه دی حلال تاسی لره دا (کار) چې په ميراث به اخلئ تاسی ښځې

كَرْهًا ۗ وَلَا تَعْضُلُوْهُنَّ لِتَذْهَبُوْا بِبَعْضِ مَآ

كَرْهًا	وَلَا تَعْضُلُوْهُنَّ	لِتَذْهَبُوْا	بِبَعْضِ	مَآ
په زور سره	او مه منع کوئ تاسی دا (ښځې)	لپاره د دې چې يوسئ تاسی	ځينې	د هغه مال

په زور سره ، او مه منع کوئ تاسی دا (ښځې) له پاره د دې چې يوسئ (ترې واخلئ) تاسی ځينې د هغه مال

لَا يَحِلُّ لَكُمْ اَنْ تَرِثُوا النِّسَآءَ كَرْهًا... تر اسلام مخکې پر ښځو د کيدونکو ظلمونو بندول

په دغه اياتونو کې د هغه ظلمونو د بنديز بيان سوی دی چې تر اسلام مخکې پر دې نازک قسم يعنې ښځو باندې کيدل په دې کې يو ډير لوی ظلم دا وو چې نارينه وو به ځانونه د ښځو د مال او جان مالکان ګڼل ښځه چې به چا په نکاح واخيسته نو ده به يې د روح او جان هم خپل ځان مالک ګڼی او د خاوند تر مرګ وروسته چې څنګه به وارثانو د دې د خاوند د مال ځانونه مالکان ګڼل دغسې به يې د دې ښځې هم خپل ځانونه مالکان ګڼل که يې غوښتلای نو په خپله به يې نکاح ورسره کوله يا به يې د بل څخه مال واخيستی او هغه ته به يې په نکاح ورکړه د خاوند زوی چې د بلې ښځې څخه به وو هغه به هم په نکاح اخيستله نو چې دوی يې د روح لا ځانونه مالکان ګڼل نو په مال کې خو بيخي هيڅ خبره لا هم نه وه هغه خو د دوی وو چې د دوی وو نو په دغه طريقه سره د جاهليت په زمانه کې پر ښځو باندې مختلف مختلف په سوونو ظلمونه کيدل اسلام دغه ظلمونه بند او وغندل.

(معارف القرآن ج۲ پ۴ ص ۲۴۸)

اٰتَیْتُمُوْهُنَّ اِلَّآ اَنْ يَّاْتِيْنَ بِفَاحِشَةٍ مُّبَيِّنَةٍ ۚ

اٰتَیْتُمُوْهُنَّ	اِلَّآ	اَنْ	يَّاْتِيْنَ	بِفَاحِشَةٍ	مُّبَيِّنَةٍ
چې ورکړي وی تاسې دوی ته	مګر	چې	راسي دوی	فاحش کار ته	ښکاره

چې ورکړي وی تاسې دوی ته (په مهر کښې) مګر چې راسي (وکړي) دوی فاحشه (زنا) ښکاره،

وَعَاشِرُوْهُنَّ بِالْمَعْرُوْفِ ۚ فَاِنْ كَرِهْتُمُوْهُنَّ فَعَسٰٓى

وَعَاشِرُوْهُنَّ	بِالْمَعْرُوْفِ	فَاِنْ	كَرِهْتُمُوْهُنَّ	فَعَسٰٓى
او ګزران کوئ تاسې له دوی سره	په نیکې طریقې سره	پس که	خوښې نه وی ستاسې دا ښځې	نو (صبر وکړئ)

او ګزران کوئ تاسې (ای میړو) له دی (ښځو) سره په نیکې طریقې سره! پس که خوښې نه وی ستاسې دا ښځې

اَنْ تَكْرَهُوْا شَيْـًٔا وَّيَجْعَلَ اللّٰهُ فِيْهِ خَيْرًا كَثِيْرًا ﴿١٩﴾

اَنْ تَكْرَهُوْا	شَيْـًٔا	وَّيَجْعَلَ	اللّٰهُ	فِيْهِ	خَيْرًا	كَثِيْرًا
ښائي چې نه به خوښوئ تاسې	یو شی	حال دا چې ګرځولی به وی	الله	په دې شی کښې	خیر	ډېر

نو (صبر وکړئ) ښائي چې نه به خوښوئ تاسې یو شی حال دا چې ګرځولی به وی الله په دې شی کښې خیر ډېر.

وَاِنْ اَرَدْتُّمُ اسْتِبْدَالَ زَوْجٍ مَّكَانَ زَوْجٍ ۙ وَّاٰتَيْتُمْ

وَاِنْ	اَرَدْتُّمُ	اسْتِبْدَالَ	زَوْجٍ	مَّكَانَ	زَوْجٍ	وَّاٰتَيْتُمْ
او که	اراده وکړه تاسې	د بدلولو	دیوې ښځې	په ځای	دبلې ښځې	حال دا چې ورکړې وی تاسې

او که اراده وکړه تاسې د بدلولو د یو ی ښځې په ځای د بلی ښځې (یوه طلاقه او بله نکاح کړی) حال دا چې ورکړې وی تاسی

اِحْدٰىهُنَّ قِنْطَارًا فَلَا تَاْخُذُوْا مِنْهُ شَيْـًٔا ؕ

اِحْدٰىهُنَّ	قِنْطَارًا	فَلَا تَاْخُذُوْا	مِنْهُ	شَيْـًٔا
یوی ته د دوی	ډېر مال	نو مه اخلئ تاسې	له هغه مال څخه	هیڅ شی

یوی ته د دوی ډېر مال (په مهر کښې هم) نو مه اخلئ تاسې (ای میړونو) له هغه مال څخه هیڅ شی

اَتَاْخُذُوْنَهٗ بُهْتَانًا وَّاِثْمًا مُّبِيْنًا ﴿٢٠﴾ وَكَيْفَ

اَتَاْخُذُوْنَهٗ	بُهْتَانًا	وَّاِثْمًا	مُّبِيْنًا	وَكَيْفَ
آیا اخلئ به تاسې دغه (مال)	په ناحقه	او په ګناه	ښکاره (ظلم ظاهر سره)	او څرنګه به

آیا اخلئ به تاسې دغه (مال) په ناحقه او په ګناه ښکاره (ظلم ظاهر سره). او څرنګه به

اِلَّآ اَنْ يَّاْتِيْنَ بِفَاحِشَةٍ مُّبَيِّنَةٍ... داهغه ځيني صورتونه دي چي خاوند وښځي ته ورکړی مهريانور بيرته اخيستلای سي: معنی یي داده چي که دښځي څخه کم ښکاره بيکاره حرکت داسي وسي چي دهغه په وجه سړی په طلاق ورکولو مجبوره سي نو په داسي صورت کي باک نسته چي که خاوند تر هغه وخته پوري طلاق نه ورکوي تر څو پوري چي دا ښځه دده ورکړی مهر او نور واپس نه کي يا واجب الاداء مهر معاف نه کي او دلته دلفظ فاحشة يعني (بد نابنايسته) حرکت څخه مراد دحضرت ابن عباس رضی الله عنه او حضرت عايشة رضی الله عنها او حضرت ضحاک رحمه الله او نورو په نزد دخاوند نافرماني او دخاوند سره بدزباني کول دي او دابو قلابه رحمه الله او حسن بصري رحمه الله په نزد دفاحشة څخه مراد دلته بي حيايي او زنا مراد ده نو معنی يي داسوه چي که ددې ښځو څخه دبي حيايي کار وسي او يا دوی په نافرماني اوبد زباني سره راتلل کوي نو خاوند ته داحق حاصل دی چي خپل ورکړی مهر واپس ځني واخلي او دا تر هغه وخته په خپل نکاح کي بنده وساتي. (معرف القرآن ج۲ پ۴ ص ۲۵۰)

تَاْخُذُوْنَهٗ وَقَدْ اَفْضٰى بَعْضُكُمْ اِلٰى بَعْضٍ وَّاَخَذْنَ

تَاْخُذُوْنَهٗ	وَقَدْ	اَفْضٰى	بَعْضُكُمْ	اِلٰى بَعْضٍ	وَّاَخَذْنَ
آخلئ تاسی هغه مال	حال دا چي په تحقيق سره	رسيدلی دی	ځينی له تاسی	ځينو (نورو) ته	او اخيستی دی

آخلئ تاسی هغه مال حال دا چي په تحقيق سره رسيدلی دی ځينی له تاسی ځينو (نورو) ته او اخيستی دی (ښځو)

مِنْكُمْ مِّيْثَاقًا غَلِيْظًا ﴿۲۱﴾ وَلَا تَنْكِحُوْا مَا نَكَحَ

مِنْكُمْ	مِّيْثَاقًا	غَلِيْظًا	وَلَا تَنْكِحُوْا	مَا نَكَحَ
له تاسی څخه	عهد	کلک	او مه اخلئ تاسی په نکاح سره	هغه چي نکاح کړی دی

له تاسی څخه عهد کلک (په حق کښی). او مه اخلئ تاسی په نکاح سره هغه (ښځی) چي نکاح کړی دی

اٰبَآؤُكُمْ مِّنَ النِّسَآءِ اِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ ؕ اِنَّهٗ كَانَ

اٰبَآؤُكُمْ	مِّنَ	النِّسَآءِ	اِلَّا	مَا	قَدْ سَلَفَ	اِنَّهٗ	كَانَ
پلرونو ستاسی	له	ښځو	مګر	هغه چي	پخوا له دی تير سوی دی	بيشکه! چي	دا (کار) دی

پلرونو ستاسی له ښځو مګر هغه چي پخوا له دی تير سوی دی، بيشکه! چي دا (کار) دی

فَاحِشَةً وَّمَقْتًا ؕ وَسَآءَ سَبِيْلًا ﴿۲۲﴾ ع حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ

فَاحِشَةً	وَّمَقْتًا	وَسَآءَ	سَبِيْلًا	حُرِّمَتْ	عَلَيْكُمْ
فاحش	او ډير مبغوض	او بده (دهدا)	لاره (عرف ته)	حرامی کړی سوی دی	پر تاسی

فاحش (ډير ناکاره) او ډير مبغوض (شرعی ته)، او بده (دهدا) لاره (عرف ته). حرامی کړی سوی دی پر تاسی

اُمَّهٰتُكُمْ وَبَنٰتُكُمْ وَاَخَوٰتُكُمْ وَعَمّٰتُكُمْ وَخٰلٰتُكُمْ

اُمَّهٰتُكُمْ	وَبَنٰتُكُمْ	وَاَخَوٰتُكُمْ	وَعَمّٰتُكُمْ	وَخٰلٰتُكُمْ
ميندی ستاسی	او لوڼی ستاسی	او خويندی ستاسی	او عمی ستاسی	او خالی ستاسی

ميندی ستاسی او لوڼی ستاسی او خويندی ستاسی او عمی (ترورياني) ستاسی او خالی (توريانی) ستاسی

وَبَنٰتُ الْاَخِ وَبَنٰتُ الْاُخْتِ وَاُمَّهٰتُكُمُ الّٰتِيْٓ

وَبَنٰتُ	الْاَخِ	وَبَنٰتُ	الْاُخْتِ	وَاُمَّهٰتُكُمُ	الّٰتِيْٓ
او لوڼی	د ورور (ستاسی)	او لوڼی	د خور (ستاسی)	او ميندی ستاسی	هغه چي

او لوڼی د ورور (وريری ستاسی) ، او لوڼی د خور (خورځی ستاسی) او ميندی ستاسی هغه چي

وَلَا تَنْكِحُوْا مَا نَكَحَ اٰبَآؤُكُمْ.. په دې اياتونو کي دمحرماتو يعني دهغه ښځو دتفصيل بيان دی: دکومو سره چي نکاح حرامه ده بيا ځني محرماتي هغه دي چي په هيڅ حال کي حلالي نه دي هغه ته دهميشه لپاره حرامي ويل کيږي او ځيني هغه محرماتي دي چي هميشه نه دي حرامي بلکي په ځينو حالاتو کي ورسره نکاح کول رواه ده دا اول دري قسمونه يعني محرّمات نسبي ، محرمات رضاعي ، محرمات بالمصاهرة ، داده هميشه لپاره حرامي دي او آخري يو قسم چي (دپنځمي سيپاري دسر څخه يي بيان شروع دی) دادبل په نکاح کي ښځي دي دوی تر هغه وخته پوري حرامي دي تر څو پوري چي دوی دبل په نکاح کي وي: وَلَا تَنْكِحُوْا مَا نَكَحَ اٰبَآؤُكُمْ دجاهليت په زمانه کي په دې کي هيڅ باک نه وو او دپلار تر مرګ وروسته به دده ښځه زوی په نکاح کوله په دغه ايت کي الله ﷻ ددې بې شرمی او بې حيايي دکار څخه منع وفرمايله او دغه عمل يي دالله ﷻ يعني دخپل ذات دناراضی سبب وبولی : تفصيل په معارف القرآن کي وګوری.
(معارف القرآن ج۲ پ۴ ص ۲۵۴)

۳ ع ۸ ۱۴

أَرْضَعْنَكُمْ وَأَخَوٰتُكُم مِّنَ ٱلرَّضَٰعَةِ وَأُمَّهَٰتُ

أَرْضَعْنَكُمْ	وَأَخَوٰتُكُم	مِّنَ ٱلرَّضَٰعَةِ	وَأُمَّهَٰتُ
تی ئی درکړی وی تاسی ته	او خویندی ستاسی	له جهته د تی رودلو	او میندی

تی ئی درکړی وی تاسی ته، او خویندی ستاسی له جهته د تی رودلو ، او میندی

نِسَآئِكُمْ وَرَبَٰٓئِبُكُمُ ٱلَّٰتِى فِى حُجُورِكُم مِّن نِّسَآئِكُمُ

نِسَآئِكُمْ	وَرَبَٰٓئِبُكُمُ	ٱلَّٰتِى	فِى حُجُورِكُم	مِّن نِّسَآئِكُمُ
د ښځو ستاسی	او پرکتیانی (بچندری) ستاسی	هغه چی	په غیږ ستاسی کښی دی	له ښځو ستاسی

د ښځو ستاسی او پرکتیانی ستاسی هغه چی په غیږو (په پرورش) ستاسی کښی دی، له ښځو ستاسی

ٱلَّٰتِى دَخَلْتُم بِهِنَّ فَإِن لَّمْ تَكُونُوا۟ دَخَلْتُم بِهِنَّ

ٱلَّٰتِى	دَخَلْتُم	بِهِنَّ	فَإِن	لَّمْ تَكُونُوا۟	دَخَلْتُم	بِهِنَّ
هغه چی	دخول کړی وی تاسی	له دوی سره	پس که	نه وئ تاسی چی	دخول کړی دی تاسی	له دوی سره

هغه چی دخول (مجامعت) کړی وی تاسی له دوی سره پس نه وئ تاسی چی دخول (مجامعت) کړی دی تاسی له دوی سره

فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ وَحَلَٰٓئِلُ أَبْنَآئِكُمُ ٱلَّذِينَ

فَلَا	جُنَاحَ	عَلَيْكُمْ	وَحَلَٰٓئِلُ	أَبْنَآئِكُمُ	ٱلَّذِينَ
نو نسته	هیڅ ګناه	پر تاسی باندی	او ښځی	د زامنو ستاسی	هغه چی

نو نسته هیڅ ګناه پر تاسی باندی (په نکاح) د پرکتیو کښی (بچندر) او ښځی د زامنو ستاسی هغه چی

مِنْ أَصْلَٰبِكُمْ وَأَن تَجْمَعُوا۟ بَيْنَ ٱلْأُخْتَيْنِ

مِنْ	أَصْلَٰبِكُمْ	وَأَن	تَجْمَعُوا۟	بَيْنَ	ٱلْأُخْتَيْنِ
له	شاګانو ستاسی دی	او چی	جمع وکړئ	په مینځ	د دوه وؤ خویندو کښی (په نکاح کښی)

له شاګانو ستاسی (پیدا) دی، او (حرامی کړی سوی دی پر تاسی باندی) چی جمع وکړئ په مینځ د دوه وؤ خویندو کښی

إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٢٣﴾

إِلَّا	مَا قَدْ	سَلَفَ	إِنَّ	ٱللَّهَ	كَانَ	غَفُورًا	رَّحِيمًا
مګر	هغه چی په تحقیق	پخوا تیری سوی دی	بیشکه!	چی الله	دی	ښه مغفرت کوونکی	ډیر رحم والا

مګر هغه چی په تحقیق پخوا تیری سوی دی، بیشکه! چی الله دی ښه مغفرت کوونکی ډیر رحم والا.

أَرْضَعْنَكُمْ وَأَخَوٰتُكُمْ مِّنَ. دتي رودلو یا درضاعت مسئله: یعني دکومو ښځو چي تاسي شیدې رودلي یا چیښلي وي دغه هم دمور په حکم کي دي نکاح ورسره حرامه ده لږ شیدې وي او که ډیري یوواریې چیښلي وي او که ډیر وارونه خو رضاعت په ثابتیږي او حرمت په راځي دې ته فقهاء رحمهم الله حرمت رضاعت وایي البتّه دومره خبره یاد ساتل په کار دي چي درضاعت حراموالی دکوچنیوالي په زمانه کي په شیدو چیښلو سره راځي دنبي کریم ﷺ ارشاددی (انما الرضاعة من المجاعة) یعني درضاعت حراموالی دهغه وخت دشیدو په چیښلو سره ثابتیږي په کم وخت کي چي دکوچني نشو اونما په شیدو سره وي اودامودہ دامام صاحب رحمه الله په نزدباندي دکوچني دپیدا کیدوڅخه تر دوونیمو کالو پوري ده او دنورو فقهاوو رحمهم الله په نزدچي امام ابویوسف او امام محمد رحمهم الله هم په کښي شامل دي تردوو کالو پوري ده اوپردې دامام محمد رحمه الله فتوی هم ده که تر دې عمر وروسته یوه هلک یاانجلی دیوې ښځي تی ورودی حرمت نه ثابتیږي.
معارف القرآن ج۲پ۴ص ۲۵۵)

وَّالْمُحْصَنٰتُ مِنَ النِّسَآءِ
يعني خاوندانو والا ښځي يې هم حرامي كړي دي:
ترڅو پوري چي يوه ښځه دچا په نكاح كي وي بل سړى ددې سره نكاح نه سي كولاى ددې ځخه په واضح ډول دامعلومه سوه چي دېوې ښځي په يوه وخت كښي ډير خاوندان نه سي كيدلاى ددې دور ځيني جاهلان او بې دينه خلګ وايي چي كله نارينه وو ته تر يوې زياتي ښځو كولو اجازت دى نو ښځو ته هم تر يوه د زياتو خاوندانو اجازه وركول پكار ده دغه غوښتنه او مطالبه ددغه آيت شريف ځخه بالكل خلاف ده، داسي دجهالت خبري كوونكي خلګ په دغه نه پوهيږي چي دسړي لپاره دښځو ډيروالى خو يو نعمت دى چي په هر ملت او مذهب كښي خو جايز ګڼل سوى دى او د انسان تاريخ پر دې شاهد دى ليكن دښځي لپاره په يوه وخت كي تر يوه زيات خاوندان كيدل ددې ښځي لپاره يو مصيبت دى او كم دوه خلګ چي ديوې ښځي لپاره خاوندان جوړسي دهغو لپاره څومره شرم او عار دى اوهمدغه شان دكوچني دنسب د ثابتيدو لپاره هم كمه لاره پاته نه سوه:
(معارف القرآن ج ۲ پ۵ ص ۲)

وَّالْمُحْصَنٰتُ مِنَ النِّسَآءِ اِلَّا مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ ۚ

وَّالْمُحْصَنٰتُ	مِنَ النِّسَآءِ	اِلَّا	مَا	مَلَكَتْ	اَيْمَانُكُمْ ۚ
او (حرامي كړى سوى دي پرتاسي) ميړوبنى له	له ښځو	مګر	هغه چي	مالكان سوى دي	راسته لاسونه ستاسي

او (حرامي كړى سوى دي پرتاسي) ميړوبني له ښځو مګر هغه چي مالكان سوى دي (دهغو) ښي لاسونه ستاسي،

كِتٰبَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ ۚ وَاُحِلَّ لَكُمْ مَّا وَرَآءَ ذٰلِكُمْ

كِتٰبَ	اللّٰهِ	عَلَيْكُمْ	وَاُحِلَّ	لَكُمْ	مَّا وَرَآءَ ذٰلِكُمْ
(په) كتاب	دالله كښلى دى	پرتاسي باندي	او حلالي كړى سوى دي	تاسي ته هغه	چي پرته له دوى ځخه دي

(په) كتاب دالله كښلى دى پر تاسي باندي، او حلالي كړى سوى دي تاسي ته (ټولى) چي پرته (علاوه) له دوى ځخه دي

اَنْ تَبْتَغُوْا بِاَمْوَالِكُمْ مُّحْصِنِيْنَ غَيْرَ مُسٰفِحِيْنَ ؕ

اَنْ	تَبْتَغُوْا	بِاَمْوَالِكُمْ	مُّحْصِنِيْنَ	غَيْرَ مُسٰفِحِيْنَ
چي	طلب وكړئ تاسي	په مالونو خپلو	په دى حال كښي چي ساتونكي سى	نه زنا كوونكي

چي طلب وكړئ تاسي (دهغو) په مالونو خپلو (مهر) په دى حال كښي چي ساتونكي سى، نه زنا كوونكي.

فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهٖ مِنْهُنَّ فَاٰتُوْهُنَّ اُجُوْرَهُنَّ

فَمَا	اسْتَمْتَعْتُمْ	بِهٖ مِنْهُنَّ	فَاٰتُوْهُنَّ	اُجُوْرَهُنَّ
پس هر هغه ښځه	چي نفع واخيسته تاسي	په هغي سره له دوئ ځخه	نو وركړئ تاسي دوى ته	مهرونه د دوى

پس هر هغه ښځه چي نفع واخيسته تاسي په هغي سره له دوئ ځخه نو وركړئ تاسي دوى ته مهرونه د دوى په دى حال كښي

فَرِيْضَةً ؕ وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيْمَا تَرٰضَيْتُمْ بِهٖ مِنْۢ بَعْدِ

فَرِيْضَةً	وَلَا جُنَاحَ	عَلَيْكُمْ	فِيْمَا	تَرٰضَيْتُمْ	بِهٖ	مِنْۢ بَعْدِ
چي فرض كړى سوى دى	او نسته ګناه	پرتاسي باندي	په هغه شي كښي	چي راضي سوى يئ تاسي	په هغه باندي	پس له

چي فرض كړى سوى دى او نسته ګناه پر تاسي باندي په هغه شي كښي چي راضي سوى يئ تاسي په هغه باندي پس له

الْفَرِيْضَةِ ؕ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِيْمًا حَكِيْمًا ﴿۲۴﴾ وَمَنْ لَّمْ يَسْتَطِعْ

الْفَرِيْضَةِ	اِنَّ	اللّٰهَ	كَانَ	عَلِيْمًا	حَكِيْمًا	وَمَنْ	لَّمْ يَسْتَطِعْ
مقررولو (دمهر)	بيشكه!	چي الله	دى	ښه عالم	ډير حكمت والا	او هغه څوك	چي توان نه لرى

مقررولو (دمهر) بيشكه! چي الله دى ښه عالم ډير حكمت والا. او هغه څوك چي توان نه لرى

مِنۡكُمۡ طَوۡلًا اَنۡ يَّنۡكِحَ الۡمُحۡصَنٰتِ الۡمُؤۡمِنٰتِ

مِنۡكُمۡ	طَوۡلًا	اَنۡ	يَّنۡكِحَ	الۡمُحۡصَنٰتِ	الۡمُؤۡمِنٰتِ
له تاسی	له جهته د غناء	د دی چی	په نکاح واخلی	ازادی	مؤمنی ښځی

له تاسی له جهته د غناء د دی چی په نکاح واخلی اصیلی مؤمنی ښځی

فَمِنۡ مَّا مَلَكَتۡ اَيۡمَانُكُمۡ مِّنۡ فَتَيٰتِكُمُ الۡمُؤۡمِنٰتِ ؕ

فَمِنۡ مَّا	مَلَكَتۡ	اَيۡمَانُكُمۡ	مِّنۡ	فَتَيٰتِكُمُ	الۡمُؤۡمِنٰتِ ؕ
نو له هغو ښځو	چی مالکان سوی دی	ښی لاسونه ستاسی	له	وینځو ستاسی	چی مؤمنی وی

نو (په نکاح دی واخلی) له هغو ښځو چی مالکان سوی دی (دهغو) ښی لاسونه ستاسی له وینځو ستاسی چی مؤمنی وی

وَاللّٰهُ اَعۡلَمُ بِاِيۡمَانِكُمۡ ؕ بَعۡضُكُمۡ مِّنۡۢ بَعۡضٍ ۚ

وَ	اللّٰهُ	اَعۡلَمُ	بِاِيۡمَانِكُمۡ	بَعۡضُكُمۡ	مِّنۡۢ بَعۡضٍ ۚ
او	اللّٰه ته	ښه معلوم دی	ایمان ستاسی	ځینی ستاسی	له ځینو نورو یئ!

او اللّٰه ته ښه معلوم دی ایمان ستاسی ځینی ستاسی له ځینو نورو یئ! (یعنی ټول د یوه پلار آدم اولاده یئ!)

فَانۡكِحُوۡهُنَّ بِاِذۡنِ اَهۡلِهِنَّ وَاٰتُوۡهُنَّ اُجُوۡرَهُنَّ

فَانۡكِحُوۡهُنَّ	بِاِذۡنِ	اَهۡلِهِنَّ	وَاٰتُوۡهُنَّ	اُجُوۡرَهُنَّ
نو په نکاح واخلئ وینځی	په اجازه	د خاوندانو د دوی	او ورکوئ تاسی دوی ته	مهرونه د دوی

نو په نکاح واخلئ (د بل چا) وینځی په اذن (حکم) د خاوندانو د دوی او ورکوئ تاسی دوی ته مهرونه د دوی

بِالۡمَعۡرُوۡفِ مُحۡصَنٰتٍ غَيۡرَ مُسٰفِحٰتٍ وَّلَا مُتَّخِذٰتِ

بِالۡمَعۡرُوۡفِ	مُحۡصَنٰتٍ	غَيۡرَ مُسٰفِحٰتٍ	وَّلَا مُتَّخِذٰتِ
په ښه وجه سره	چی وی دوی عفیفی ساتلی سوی	چی نه وی زنا کوونکی په ښکاره	او نه وی نیوونکی

په معروف (په ښه وجه) سره چی وی دوی عفیفی ساتلی سوی له زنا چی نه وی زنا کوونکی په ښکاره او نه وی نیوونکی

اَخۡدَانٍ ۚ فَاِذَاۤ اُحۡصِنَّ فَاِنۡ اَتَيۡنَ بِفَاحِشَةٍ

اَخۡدَانٍ	فَاِذَاۤ	اُحۡصِنَّ	فَاِنۡ	اَتَيۡنَ	بِفَاحِشَةٍ
د پټو یارانو	نو کله چی	میړونی (واده) کړی سوی دوی	پس که	راتله وکړه دوی	په فاحشه (زنا) سره

د پټو یارانو، نو کله چی میړونی (واده) کړی سوی دوی پس که راتله وکړه دوی په فاحشه (زنا) سره

طَوۡلًا اَنۡ يَّنۡكِحَ الۡمُحۡصَنٰتِ

طول قدرت او غناء ته ویل کیږي: دآیت مطلب دادی چي دچا چي دآزادو ښځو سره دنکاح کولو قدرت نه وي یا ور سره دومره سامان نه وي نو دمومنو مینځیانو سره نکاح کولای سي، ددې څخه معلومه سوه چي تر څو پوري چی ممکنه وي دآزادي ښځي سره نکاح کول پکاردي دمینځي سره دي نکاح نه کوي او که خامخا دمینځي سره نکاح کول غواړي نو بیا دي دمومني مینځي سره کوي دحضرت امام ابوحنیفه رحمه الله علیه دامذهب دی که چیری دآزدای ښځي سره یي دنکاح قدرت وي نو دمینځي سره نکاح کول یا دکتابي مینځي سره نکاح کول مکروه ده او دحضرت امام شافعي رحمه الله علیه او دنورو امامانو رحمهم الله په نزد چي څوک دآزادي ښځي سره دنکاح دکولو قدرت لري نو دمینځو سره نکاح کول حرام دي ورته او دکتابي مینځي سره نکاح کول خو دوی مطلقا حرام بولي پر هر حال دآزاد سړي لپاره دمینځي سره دنکاح کولو څخه ځان ساتل ښه دي او که مجبوره وي نو بیا دي دمومني مینځي سره نکاح وکړي.
(معارف القرآن ج ۲ پ ۵ ص ۱۰)

فَعَلَيْهِنَّ نِصْفُ مَا عَلَى الْمُحْصَنٰتِ مِنَ الْعَذَابِ ؕ ذٰلِكَ

فَعَلَيْهِنَّ	نِصْفُ	مَا	عَلَى	الْمُحْصَنٰتِ	مِنَ الْعَذَابِ	ذٰلِكَ
نو دی په دوی باندی	نصف	د هغه چې	په	اصیلو ښځو باندی دی	له عذابه	دا

نو دی په دوی باندی نصف د هغه چې په اصیلو ښځو باندی دی له عذابه دا (په نکاح اخیستل دوینځو)

لِمَنْ خَشِيَ الْعَنَتَ مِنْكُمْ ؕ وَاَنْ تَصْبِرُوْا خَيْرٌ لَّكُمْ ؕ وَاللّٰهُ

لِمَنْ	خَشِيَ	الْعَنَتَ	مِنْكُمْ	وَاَنْ	تَصْبِرُوْا	خَيْرٌ لَّكُمْ	وَاللّٰهُ
دپاره د هغه چا دی	چې ییرېږی	له ضرره	له تاسی څخه	او داچې	صبر وکړئ تاسی	خیر دی تاسی ته	او الله

دپاره د هغه چا دی چې ییرېږی له ضرره له تاسی څخه او داچې صبر وکړئ تاسی (له وینځو) خیر دی تاسی ته او الله

غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿۲۵﴾ يُرِيْدُ اللّٰهُ لِيُبَيِّنَ لَكُمْ وَيَهْدِيَكُمْ

غَفُوْرٌ	رَّحِيْمٌ	يُرِيْدُ	اللّٰهُ	لِيُبَيِّنَ	لَكُمْ	وَيَهْدِيَكُمْ
ښه مغفرت کوونکی دی	ډیر رحم والا	اراده لری	الله	چې بیان کړی	تاسی ته	او وښیی تاسی ته

ښه مغفرت کوونکی دی ډیر رحم والا. اراده لری الله چې بیان کړی تاسی ته (شرعی احکام) او وښیی تاسی ته

سُنَنَ الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَيَتُوْبَ عَلَيْكُمْ ؕ وَاللّٰهُ

سُنَنَ	الَّذِيْنَ	مِنْ قَبْلِكُمْ	وَيَتُوْبَ	عَلَيْكُمْ	وَاللّٰهُ
لاره	د هغو کسانو	چې پخوا له تاسی وو	او رجوع وکړی په رحمت سره	پر تاسی باندی	او الله

لاره د هغو کسانو چې پخوا له تاسی وو ، او رجوع وکړی په رحمت سره پر تاسی باندی او الله

عَلِيْمٌ حَكِيْمٌ ﴿۲۶﴾ وَاللّٰهُ يُرِيْدُ اَنْ يَّتُوْبَ عَلَيْكُمْ ۟

عَلِيْمٌ	حَكِيْمٌ	وَ	اللّٰهُ	يُرِيْدُ	اَنْ يَّتُوْبَ	عَلَيْكُمْ
ښه عالم دی	ښه حکمت والا	او	الله	اراده لری	چې رجوع وکړی په رحمت سره	پر تاسی باندی

ښه عالم دی ښه حکمت والا . او الله اراده لری چې رجوع وکړی په رحمت سره پر تاسی باندی

وَيُرِيْدُ الَّذِيْنَ يَتَّبِعُوْنَ الشَّهَوٰتِ اَنْ تَمِيْلُوْا مَيْلًا

وَيُرِيْدُ	الَّذِيْنَ	يَتَّبِعُوْنَ	الشَّهَوٰتِ	اَنْ	تَمِيْلُوْا	مَيْلًا
او اراده لری	هغه کسان	چې متابعت کوی	د شهواتو	د دی چې	کاږه سئ تاسی	په کږیدلو

او اراده لری هغه کسان چې متابعت کوی د شهواتو د دی چې کاږه سئ تاسی (دحق له لاری څخه) په کږیدلو ډیرو

ذٰلِكَ لِمَنْ خَشِيَ الْعَنَتَ

فایده : دلوړو ایاتونو په تفسیر کښې چې کوم دمینځیانو او مریانو ذکر راغلی دی ددې څخه مراد شرعي مینځه او مریې دي کم چې دجهاد په نتیجه کښې به مسلمانانو مجاهدینو یو کافر سړی یا کافره ښځه په قید کښې دځان سره بوتلل او دمومنانو امیر به جهاد کوونکو ته په تقسیم کښې ورکړل دابندیان به مریان او مینځې جوړیدل او بیا به د دوی نسل هم غلامان وه (خو ځینې صورتونه ورڅخه مستثنی هم وه چې تفصیل یې دفقهې په کتابونو کې موجود دی) دکوم وخت څخه چې مسلمانانو په شرعي ډول سره جهاد کول پرې ایښې دي او دخپل جهاد او صلح او جنګ دار او مدار یې ددین ددښمنانو په اشارو باندې ایښې دی دغیر شرعي اصولو پابنده سوي دي دهغه وخت څخه دمریانو او مینځو څخه هم محرومه سوي دي دغه موجوده نوکران او مزدوران نارینه او په کورونو کښې خدمت کوونکي نوکراني ښځې مینځې او مریان نه دي دوی شرعا آزاد دي په ځینو علاقو کښې کوچنیان خرڅول کیږي او مریان ځني جوړیږي دا ټول حرام دي.

(معارف القرآن ج ۲ پ ۵ ص ۱۲)

ع٤

عَظِيمًا ﴿٢٧﴾ يُرِيدُ اللّٰهُ اَنْ يُّخَفِّفَ عَنْكُمْ ۚ وَخُلِقَ

عَظِيمًا	يُرِيدُ	اللّٰهُ	اَنْ يُّخَفِّفَ	عَنْكُمْ	وَخُلِقَ
ډیرو لویو او لری سره	اراده لری	الله	د دی چی سپک کړی	له تاسی څخه	او پیدا کړی سوی دی

ډیرو لویو او لری سره. اراده لری الله د دی چی سپک کړی (بار) له تاسی څخه، او پیدا کړی سوی دی

الْاِنْسَانُ ضَعِيفًا ﴿٢٨﴾ يٰۤاَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوْا لَا تَاْكُلُوْۤا

الْاِنْسَانُ	ضَعِيفًا	يٰۤاَيُّهَا	الَّذِينَ	اٰمَنُوْا	لَا تَاْكُلُوْۤا
انسان	ضعیف	ای	هغو کسانو	چی ایمان ئی راوړی دی	مه خورئ تاسی

انسان ضعیف (کمزوری)، ای هغو کسانو چی ایمان ئی راوړی دی مه خورئ تاسی!

اَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ اِلَّآ اَنْ تَكُوْنَ تِجَارَةً

اَمْوَالَكُمْ	بَيْنَكُمْ	بِالْبَاطِلِ	اِلَّآ اَنْ	تَكُوْنَ	تِجَارَةً
مالونه د یو بل	په خپل مینځ کښی	په ناروا سره	مګر که	وی دا	تجارت

مالونه د یو بل په منځونو کښی په ناروا سره! مګر (خورئ یی) که وی دا (مالونه چی خورئ ئی اموال د) تجارت

عَنْ تَرَاضٍ مِّنْكُمْ ۚ وَلَا تَقْتُلُوْۤا اَنْفُسَكُمْ ۚ اِنَّ اللّٰهَ

عَنْ تَرَاضٍ	مِّنْكُمْ	وَلَا تَقْتُلُوْۤا	اَنْفُسَكُمْ	اِنَّ	اللّٰهَ
په خوښی سره	له تاسو نه	او مه وژنئ تاسی سره	ځانونه خپل	بیشکه!	چی الله

(چی صادروی) په خوښی سره له تاسو نه، او مه وژنئ تاسی سره ځانونه خپل، بیشکه! چی الله

كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ﴿٢٩﴾ وَمَنْ يَّفْعَلْ ذٰلِكَ عُدْوَانًا

كَانَ	بِكُمْ	رَحِيمًا	وَمَنْ	يَّفْعَلْ	ذٰلِكَ	عُدْوَانًا
دی	پر تاسی باندی	ډیر مهربان	او هر څوک چی	وکړی	دغه	په تیریدلو سره له حقه

دی پر تاسی باندی ډیر مهربان. او هر څوک چی وکړی دغه (تیر منهیات) په تیریدلو سره له حقه

وَّظُلْمًا فَسَوْفَ نُصْلِيهِ نَارًا ۭ وَكَانَ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَسِيرًا ﴿٣٠﴾

وَّظُلْمًا	فَسَوْفَ	نُصْلِيهِ	نَارًا	وَكَانَ	ذٰلِكَ	عَلَى	اللّٰهِ	يَسِيرًا
او په ظلم سره	نو ژر به موږ	داخل کړو دی	اور ته	او دی	دا	پر	الله	باندی ډیر آسان

او په ظلم (تعدی) سره نو ژر به موږ داخل کړو دی اور (دوزخ) ته او دی دا (اورته د دوی ننه ایستل) پر الله باندی ډیر آسان.

يٰۤاَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوْا لَا تَاْكُلُوْۤا: لکه څنګه چي په باطله طریقه دبل مال خوړل جایز نه دي همدا شان خپل مال هم په باطله طریقه خوړل جایز نه دي: دآیت مبارکه په الفاظو کي د (اَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ) لفظ راغلی دی چي معنی یي داده (خپل مال په خپل مینځ کښي) په دي کي داخبره په اتفاق دمفسرینو داخله ده چي څوک چي دی خپل مال هم په ناجایزه طریقه سره نه خوري مثلا چي په داسي کارونو کښي یي خرڅ کوی چي شرعاً ګناه یا بي ځایه اسراف وي نو دا هم ددي آیت په وجه سره منع او ناجایز دي په آیت کښي د (لَا تَاْكُلُوْۤا) لفظ راغلی دی چي معنی یي ده (مه خوری) لیکن دعامي محاورې په اعتبار سره ددي معنی داده چي دنورو په مال کښي بې ځاي یي او په ناحقه ډول سره هیڅ قسم تصرف مه کوی برابره خبره ده که دخوړلو او چیښلو شي وي او که داستعمال وي په عام عرف کښي د یو چاپه مال کښي تصرف کولو ته خوړل وایي که څه هم هغه شي دخوراک نه وي په دي کښي غلا، لوټ مار، غصب، خیانت، رشوت، سود، او خمار، تول فاسدي معاملي داخلي دي: (معارف القرآن ج ۲ پ ۵ ص ۱۶)

إِنْ تَجْتَنِبُوْا كَبَآئِرَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ نُكَفِّرْ

إِنْ	تَجْتَنِبُوْا	كَبَآئِرَ مَا	تُنْهَوْنَ	عَنْهُ	نُكَفِّرْ
كه	ځان وساتئ تاسي	له لويو د هغه ګناهونو څخه	چې منع كولى شئ تاسي	له هغو څخه	نو لرى به كړو موږ

كه ځان وساتئ تاسي له لويو د (هغو) ګناهونو څخه چې منع كولى شئ تاسي له هغو څخه نو لرى به كړو موږ

عَنْكُمْ سَيِّاٰتِكُمْ وَنُدْخِلْكُمْ مُّدْخَلًا كَرِيْمًا ﴿٣١﴾

عَنْكُمْ	سَيِّاٰتِكُمْ	وَنُدْخِلْكُمْ	مُّدْخَلًا	كَرِيْمًا
له تاسي څخه	ګناهونه ستاسي	او ننه به باسو موږ تاسي	په ځاى د ننوتلو	ډير ښه كښي

له تاسي څخه (صغيره) ګناهونه ستاسي او ننه به باسو موږ تاسي په ځاى ډير ښه كښي (جنت ته) .

وَلَا تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ اللّٰهُ بِهٖ بَعْضَكُمْ عَلٰى بَعْضٍ

وَلَا تَتَمَنَّوْا	مَا فَضَّلَ	اللّٰهُ	بِهٖ بَعْضَكُمْ	عَلٰى بَعْضٍ
او ارمان (آرزو) مه كوئ تاسي	د هغه شي چې غوره ګرځولى دى	الله	په هغه شي سره ځينى له تاسي	پر ځينو نورو

او ارمان مه كوئ تاسي د هغه شي چې غوره ګرځولى دى الله په هغه شي سره ځينى له تاسي پر ځينو نورو

لِلرِّجَالِ نَصِيْبٌ مِّمَّا اكْتَسَبُوْا ۖ وَلِلنِّسَآءِ نَصِيْبٌ

لِلرِّجَالِ	نَصِيْبٌ	مِّمَّا	اكْتَسَبُوْا	وَلِلنِّسَآءِ	نَصِيْبٌ
سته نارينه ؤ لره	نصيب (برخه)	په سبب د هغه عمل	چې كړي وي دوى	او سته ښځو لره	نصيب (برخه)

سته نارينه ؤ لره نصيب (برخه) په سبب د هغه عمل چې كړي وي دوى او سته ښځو لره نصيب (برخه)

مِّمَّا اكْتَسَبْنَ ۖ وَسْـَٔلُوا اللّٰهَ مِنْ فَضْلِهٖ ۖ إِنَّ اللّٰهَ كَانَ

مِّمَّا	اكْتَسَبْنَ	وَسْـَٔلُوا	اللّٰهَ	مِنْ فَضْلِهٖ	إِنَّ	اللّٰهَ	كَانَ
په سبب د هغه عمل	چې كړي وي دوى	او سؤال كوئ تاسي	له الله	له فضل د ده	بيشكه!	چې الله	دى

په سبب د هغه عمل چې كړي وي دوى او سؤال كوئ تاسي له الله څخه له فضل د ده (او مهرباني) ، بيشكه! چې الله دى

بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيْمًا ﴿٣٢﴾ وَلِكُلٍّ جَعَلْنَا مَوَالِيَ مِمَّا تَرَكَ

بِكُلِّ شَيْءٍ	عَلِيْمًا	وَلِكُلٍّ	جَعَلْنَا	مَوَالِيَ	مِمَّا	تَرَكَ
پر هر شي	ښه عالم	او دپاره د هر يوه	ګرځولى دي موږ	وارثان	له هغه چې	پريښى وي

پر هر شي ښه عالم (ډير دانا). او دپاره د هر يوه (له نارينه ؤ او ښځو) ګرځولى دي موږ وارثان له هغه چې پريښى وي

(إِنْ تَجْتَنِبُوْا كَبَآئِرَ مَا تُنْهَوْنَ) دګناهونو دوه قسمونه: ددې آيت څخه معلومه سوه چې ګناهونه دوه قسمه دي كبيره يعني لوى ګناهونه او صغيره يعني كوچني ګناهونه او داهم معلومه سوه كه يو سړى همت وكړي او دلويو ګناهونو څخه ځان وساتي نو دالله ﷻ وعده ده چې دده كوچني ګناهونه به هغه په خپله معاف كړي اودكبيره ګناهونو څخه په ځان ساتلو كښې دا هم داخله ده چې ټول فرايض او واجبات به اداء كوي ځكه چې ديوه فرض يا واجب داداء كولو پريښوول په خپله كبيره ګناه ده نو حاصل دا سو چې كم سړى ددې خبرې پوره اهتمام وكړي چې ټول فرايض اوواجبات اداء كوي او دټولو كبيره ګناهونو څخه ځان ساتي نو الله ﷻ به دده كوچني ګناهونه معاف كړي او درګذر به ورته وكړي: او دكفارې مطلب دادى چې دده په نيكو عملونو به دده صغيره ګناهونه ختم كړي او حساب به ورته پرېږدي اوپر ځاى دعذاب به ورته ثواب وركړي او پر ځاى دجهنم به ورته جنت وركړى لكه چې په احاديثو كي چې دا مضمون راغلى دى.
(معارف القرآن ج ٢ پ ٥ ص ٢٠)

الْوَالِدٰنِ وَالْاَقْرَبُوْنَ ؕ وَالَّذِيْنَ عَقَدَتْ اَيْمَانُكُمْ

الْوَالِدٰنِ	وَالْاَقْرَبُوْنَ	وَالَّذِيْنَ	عَقَدَتْ	اَيْمَانُكُمْ
مور او پلار	او نورو اقاربو	او هغه کسان	چي غوټه سوې دي	قسمونه ستاسي

مور او پلار او نورو اقاربو (خپلوانو) او هغه کسان چي غوټه سوې دي قسمونه ستاسي (په دوستۍ د دوى)

فَاٰتُوْهُمْ نَصِيْبَهُمْ ؕ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ

فَاٰتُوْهُمْ	نَصِيْبَهُمْ	اِنَّ	اللّٰهَ	كَانَ	عَلٰى	كُلِّ	شَيْءٍ
نو ورکوئ	نصيب (برخه) د دوى	بيشکه! چي	الله	دى	پر	هر	شي باندې

نو ورکوئ نصيب (برخه) د دوى بيشکه! چي الله دى پر هر شي باندې

شَهِيْدًا ۝٣٣ اَلرِّجَالُ قَوّٰمُوْنَ عَلَى النِّسَآءِ بِمَا فَضَّلَ

شَهِيْدًا	اَلرِّجَالُ	قَوّٰمُوْنَ	عَلَى	النِّسَآءِ	بِمَا	فَضَّلَ
ښه خبردار	سړي	حاکمان دي	پر	ښځو باندې	په سبب د دې	چي فضيلت ورکړى دى

ښه خبردار. سړي حاکمان (مقرر سوي) دي پر ښځو باندې په سبب د دې چي فضيلت (لوئي) ورکړى دى

اللّٰهُ بَعْضَهُمْ عَلٰى بَعْضٍ وَّبِمَآ اَنْفَقُوْا مِنْ اَمْوَالِهِمْ ؕ

اللّٰهُ	بَعْضَهُمْ	عَلٰى	بَعْضٍ	وَّبِمَآ	اَنْفَقُوْا	مِنْ	اَمْوَالِهِمْ
الله	ځينو د دوى ته	پر	ځينو نورو باندې	او په سبب د دې	چي نفقه کوي دوى	له	مالونو خپلو

الله ځينو د دوى ته پر ځينو نورو باندې او په سبب د دې چي نفقه (لګښت) کوي دوى (پر دغو ښځو) له مالونو خپلو

فَالصّٰلِحٰتُ قٰنِتٰتٌ حٰفِظٰتٌ لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ

فَالصّٰلِحٰتُ	قٰنِتٰتٌ	حٰفِظٰتٌ	لِّلْغَيْبِ	بِمَا	حَفِظَ
نو هغه ښځي چي نيکي دي	حکم منونکي دي	ساتونکي دي	په غياب د ميړونو	په سبب د هغه	چي ساتلي دي

نو هغه ښځي چي نيکي دي حکم منونکي دي ساتونکي دي په غياب (غيب) د ميړونو (خپلو) په سبب د هغه چي ساتلي دي

اللّٰهُ ؕ وَالّٰتِيْ تَخَافُوْنَ نُشُوْزَهُنَّ فَعِظُوْهُنَّ وَاهْجُرُوْهُنَّ فِي

اللّٰهُ	وَالّٰتِيْ	تَخَافُوْنَ	نُشُوْزَهُنَّ	فَعِظُوْهُنَّ	وَاهْجُرُوْهُنَّ	فِي
الله	او هغه ښځي	چي ببريږئ تاسي	له سرکشۍ د دوى څخه	نو نصيحت وکړئ دوى ته	او پريږدئ تاسي دوى	په

الله (دوى)، او هغه ښځي چي ببريږئ تاسي له سرکشۍ د دوى څخه نو نصيحت وکړئ دوى ته او پريږدئ تاسي دوى په

اَلرِّجَالُ قَوّٰمُوْنَ عَلَى النِّسَآءِ... نارينه پر ښځو باندي حاكمان دي په دوو وجهو سره: يوه هغه وجه ده چي ده الله جل جلاله وركړه ده او دچا د عمل په دې كي دخل نسته دوهمه كسبي وجه ده چي عمل لره په كښې دخل سته نو. اوله وجه يي داسي وښووله بِمَا فَضَّلَ اللّٰهُ بَعْضَهُمْ عَلٰى بَعْضٍ يعني الله جل جلاله په دنيا كښې په خپل خاص حكمت او مصلحت سره يوه ته پر بل باندي لويي اوبرتري وركړي ده څوک يي افضل او څوک يي مفضول جوړ كړى دى يعني (پر ده بل شى ښه كړى سوى) لكه يو خاص كور الله جل جلاله خپل كور بيت الله او قبله مقرره كړه او بيت المقدس ته يي خاص فضيلت وركړى دغه ډول دنارينه وو حاكميت هم يو خداى وركړى شى دى چي دنارينه وو كم كوشش او عمل يا دښځو كوتاهي او بې عملي لره څه دخل په كښې نسته: دوهمه وجه: يي كسبي اواختياري ده چي سړى خپل مال پر ښځه باندي خرڅ كوي مهر ادا ء كوي او ددې ټولو ضروریاتو ذمه داري سرته رسوي په دغه دوو وجهو سره يي دوى حاكمان كړي دي پر ښځو باندي.
(معارف القرآن ج ٢ پ ٥ ص ٣٣)

ع ٥

اَلْمَضَاجِعِ وَاضْرِبُوْهُنَّ ۚ فَاِنْ اَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوْا

اَلْمَضَاجِعِ	وَاضْرِبُوْهُنَّ	فَاِنْ	اَطَعْنَكُمْ	فَلَا تَبْغُوْا
په ځای د خوب کې	او ووهئ تاسې دوی	نو که	اطاعت ئې وکړ تاسو ته	نو مه لټوئ تاسې

ځای د خوب کې (که په نصیحت سمې نسوی) او ووهئ تاسې دوی، نو که اطاعت ئې وکړ تاسو ته نو مه لټوئ تاسې

عَلَيْهِنَّ سَبِيْلًا ؕ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِيًّا كَبِيْرًا ﴿۳۴﴾ وَاِنْ

عَلَيْهِنَّ	سَبِيْلًا	اِنَّ	اللّٰهَ	كَانَ	عَلِيًّا	كَبِيْرًا	وَاِنْ
پر دوی باندی	لاره	بیشکه!	الله	دی	ډیر پورته	ډیر لوی	او که

پر دوی باندی لاره (د ضرر او اذیت) بیشکه! الله دی ډیر پورته ډیر لوی (له ټولو اشیاؤ). او که

خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَابْعَثُوْا حَكَمًا مِّنْ اَهْلِهٖ

خِفْتُمْ	شِقَاقَ	بَيْنِهِمَا	فَابْعَثُوْا	حَكَمًا	مِّنْ	اَهْلِهٖ
ییرېږئ تاسې	له مخالفت څخه	په مینځ د مېړه او ښځې کښې	نو ورولیږئ	یو انصاف کوونکی	له	خپلوانو د دې سړي

ییرېږئ تاسې له مخالفت څخه په مینځ د مېړه او ښځې کښې نو ورولیږئ (مقرر کړئ تاسې) یو منصف له خپلوانو د دې سړي

وَحَكَمًا مِّنْ اَهْلِهَا ۚ اِنْ يُّرِيْدَاۤ اِصْلَاحًا يُّوَفِّقِ اللّٰهُ

وَحَكَمًا	مِّنْ	اَهْلِهَا	اِنْ يُّرِيْدَاۤ	اِصْلَاحًا	يُّوَفِّقِ	اللّٰهُ
او بل انصاف کوونکی	له	خپلوانو د دې ښځې څخه	که اراده لری دغه	د اصلاح	نو موافقت به پیدا کړي	الله

او بل منصف له خپلوانو د دې ښځې څخه، که اراده لری دغه (زوجین) د اصلاح نو موافقت به پیدا کړی الله

بَيْنَهُمَا ؕ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِيْمًا خَبِيْرًا ﴿۳۵﴾ وَاعْبُدُوا اللّٰهَ

بَيْنَهُمَا	اِنَّ	اللّٰهَ	كَانَ	عَلِيْمًا	خَبِيْرًا	وَاعْبُدُوا	اللّٰهَ
د دغو په مینځ کښې	بیشکه!	الله	دی	ښه عالم	ښه خبردار	او عبادت کوئ تاسې	د الله

د دغو (زوجینو) په مینځ کښې بیشکه! الله دی ښه عالم ښه خبردار. او عبادت کوئ تاسې د الله!

وَلَا تُشْرِكُوْا بِهٖ شَيْـًٔا وَّ بِالْوَالِدَيْنِ اِحْسَانًا وَّبِذِی

وَلَا تُشْرِكُوْا	بِهٖ	شَيْـًٔا	وَّ بِالْوَالِدَيْنِ	اِحْسَانًا	وَّبِذِی
او مه شریکوئ تاسې	له ده سره	هیڅ شی	او له مور او پلار سره	په نیکی کولو	او له خاوندانو

او مه شریکوئ تاسې له ده سره هیڅ شی! او (نیکی کوئ) له مور او پلار سره په نیکی کولو او له خاوندانو

وَاضْرِبُوْهُنَّ فَاِنْ اَطَعْنَكُمْ: نافرمانه ښځه او دهغې داصلاح طریقه:
دلته دهغه ښځو ذکر دی کومي چي دخپلو خاوندانو نافرماني دي او یادکومو څخه چي دخپل خاوند په حق کښي کوتاهیاني کیږي قرآن کریم ددوی داصلاح لپاره پرلپسې دري طریقي بیان کړي دي او ښوولي دي اوفرمایي چي (والّلاتی تخافون نشوزهنّ فعظوهنّ واهجروهنّ فی المضاجع واضربوهنّ یعني دښځوله طرفه څخه که دنافرمانی بیره وي نو اوله درجه داصلاح یي داده چي په نرمی سره دې خاوند پوه کړي خو که په دې پوهولو باندي څه ونه سوه نو دوهمه درجه یي داصلاح داده چي ددوی بستره دځانه څخه جلا کړي چي دوی ستاسي په خفګان پوه سي او ددغه بدعمله به راوګرځي: دقرآن کریم په الفاظو کي د (فی المضاجع) لفظ دی ددې څخه فقهاوو رحمهم الله دا مطلب را ایستلی دی چي جدایي به یوازي په بستره کښي وي دځای جدایي به نه کوي چي وطاق هم بدل کړي ځکه چي په دې کښي دزیات خفګان او فساد بیره ده چي نوربه هم خوابدی زیات سي، ښه داده چی صرف بستره ځینې جداء سئ:
(معارف القرآن ج۲ پ۵ ص۳۵)

اَلْقُرْبٰى وَالْيَتٰمٰى وَالْمَسٰكِيْنِ وَالْجَارِ ذِى الْقُرْبٰى

اَلْقُرْبٰى	وَالْيَتٰمٰى	وَالْمَسٰكِيْنِ	وَالْجَارِ	ذِى الْقُرْبٰى
دخپلوی سره	او یتیمانو سره	او له مسکینانو سره	او له همسایه گانو سره	چی قریب وی

دخپلوی سره او (نیکی کوئ!) د یتیمانو سره او له مسکینانو سره او له همسایه گانو سره چی قریب وی

وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنْۢبِ وَابْنِ السَّبِيْلِ

وَالْجَارِ	الْجُنُبِ	وَالصَّاحِبِ	بِالْجَنْۢبِ	وَابْنِ السَّبِيْلِ
او له همسایه سره	چی لیری وی	او له هغه ملگری سره	چی په څنگ کښی وی	او له مسافره سره

او له همسایه سره چی بعید وی، او له هغه ملگری سره چی په څنگ کښی وی او له مسافره سره

وَمَا مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ ؕ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ

وَمَا	مَلَكَتْ	اَيْمَانُكُمْ	اِنَّ	اللّٰهَ	لَا يُحِبُّ	مَنْ كَانَ
او له هغو	سره چی مالکان وی	ښی لاسونه ستاسی	بیشکه! چی	الله	نه خوښوی	هغه څوک چی وی

او له هغو (وینځو، مریو) سره چی مالکان وی (ورله) ښی لاسونه ستاسی، بیشکه! چی الله نه خوښوی هغه څوک چی وی

مُخْتَالًا فَخُوْرَا ۝۳۶ الَّذِيْنَ يَبْخَلُوْنَ وَيَاْمُرُوْنَ

مُخْتَالًا	فَخُوْرًا	الَّذِيْنَ	يَبْخَلُوْنَ	وَيَاْمُرُوْنَ
کبر کوونکی	ډیر فخر کوونکی	هغه کسان	چی بخیلی کوی دوی	او امر کوی

کبر کوونکی ډیر فخر کوونکی. هغه کسان چی بخیلی کوی دوی او امر کوی

النَّاسَ بِالْبُخْلِ وَيَكْتُمُوْنَ مَآ اٰتٰهُمُ اللّٰهُ مِنْ

النَّاسَ	بِالْبُخْلِ	وَيَكْتُمُوْنَ	مَآ اٰتٰهُمُ	اللّٰهُ	مِنْ
(نورو) خلگو ته	په بخیلی سره	او پټوی دوی	هغه شی چی ورکړی دی دوی ته	الله	له

(نورو) خلگو ته (هم) په بخیلی سره او پټوی دوی هغه شی چی ورکړی دی دوی ته الله له

فَضْلِهٖ ؕ وَاَعْتَدْنَا لِلْكٰفِرِيْنَ عَذَابًا مُّهِيْنًا ۝۳۷

فَضْلِهٖ	وَاَعْتَدْنَا	لِلْكٰفِرِيْنَ	عَذَابًا	مُّهِيْنًا
مهربانی خپلی	او تیار کړی دی موږ	کافرانو ته	عذاب	سپکوونکی

مهربانی خپلی او تیار کړی دی موږ کافرانو ته عذاب سپکوونکی.

وَالْيَتٰمٰى وَالْمَسٰكِيْنِ دیتیم او مسکین حق: په دریم نمبر کي د الله جل جلاله ارشاد مبارک دی وَالْيَتٰمٰى وَالْمَسٰكِيْنِ چي د یتیمانو او مسکینانو سره ښه سلوک کوی د مسکینانو او یتیمانو د حقوقو پوره بیان که څه هم د سورت په شروع کښي راغلی دی لیکن بیا دوی د قریبانو سره ذکر کول دې طرف ته اشاره کوي چي د لاوارثه کوچنیانو او بې چاره خلگو کومک کول هم داسي ضروري وگڼی لکه د خپلو قریبانو کومک چي کوی په څلورم نمبر کښي ارشاد فرمايي وَالْجَارِ ذِى الْقُرْبٰى او په پنځم نمبر کښي ارشاد دی وَالْجَارِ الْجُنُبِ د جار معنی ده همسایه: په دې آیت کښي د دې دوو قسمونو بیان سوی دی یو جار ذی القربی او بل جار جنب د دې دواړه قسمونو په تشریح او تفسیر کښي د صحابه کرامو رضی الله عنهم قولونه مختلف دي عام مفسرین وايي چي د جار ذی القربی څخه مراد هغه همسایه دی چي ستا د کور سره یې متصل کور وي او د جار جنب څخه هغه همسایه مراد دی چي ستا د کور څخه یې په یو څه فاصله کښي کور وي.
(معارف القرآن ج ۲ پ ۵ ص ۴۶)

وَالَّذِيْنَ يُنْفِقُوْنَ اَمْوَالَهُمْ رِئَآءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُوْنَ

وَالَّذِيْنَ	يُنْفِقُوْنَ	اَمْوَالَهُمْ	رِئَآءَ	النَّاسِ	وَلَا يُؤْمِنُوْنَ
او نه (خوښوي الله) هغه کسان	چي خرڅوي دوی	مالونه خپل	لهپاره د ښوونې	خلکو ته	او نه لري ايمان

او نه (خوښوي الله) هغه کسان چي خرڅوي دوی مالونه خپل لهپاره د ښوونې خلکو ته او نه لري ايمان

بِاللّٰهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْاٰخِرِ ؕ وَمَنْ يَّكُنِ الشَّيْطٰنُ لَهٗ قَرِيْنًا

بِاللّٰهِ	وَلَا بِالْيَوْمِ	الْاٰخِرِ	وَمَنْ	يَّكُنِ	الشَّيْطٰنُ	لَهٗ	قَرِيْنًا
په الله باندی	او نه په ورځ	آخری (دقيامت) باندی	او هر څوک	چي وی	شيطان	ده لره	ملګری

په الله باندی او نه په ورځ آخری (دقيامت) باندی او هر څوک چي وی شيطان ده لره ملګری

فَسَآءَ قَرِيْنًا ۞ ۳۸ وَمَاذَا عَلَيْهِمْ لَوْ اٰمَنُوْا بِاللّٰهِ

فَسَآءَ	قَرِيْنًا	وَمَاذَا	عَلَيْهِمْ	لَوْ اٰمَنُوْا	بِاللّٰهِ
نو بد	ملګری دی	او څه نقصان به ؤ	په دی کفارو	که ايمان راوړی وی دوی	په الله

نو بد ملګری دی (داشيطان). او څه نقصان به ؤ په دی کفارو (باندی) که ايمان راوړی وی دوی په الله

وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَاَنْفَقُوْا مِمَّا رَزَقَهُمُ اللّٰهُ ؕ وَكَانَ اللّٰهُ

وَالْيَوْمِ	الْاٰخِرِ	وَاَنْفَقُوْا	مِمَّا	رَزَقَهُمُ	اللّٰهُ	وَكَانَ	اللّٰهُ
او په ورځ	آخره باندی	او خرڅ کړی وی دوی	ځيني د هغه شي	چي روزی ورکړی ده دوی لره	الله	او دی	الله په

او په ورځ آخره (دقيامت) باندی او خرڅ کړی وی دوی ځيني د هغه شي چي روزی کړی دی دوی لره الله او دی الله په

بِهِمْ عَلِيْمًا ۞ ۳۹ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ ۚ وَاِنْ

بِهِمْ	عَلِيْمًا	اِنَّ	اللّٰهَ	لَا يَظْلِمُ	مِثْقَالَ	ذَرَّةٍ	وَاِنْ
دوی باندی	ښه عالم	بيشکه! چي	الله	نه کوی ظلم	په اندازه	د يو ی ذرې	او که وی

(ټولو اعمالو د) دوی باندی (هم) ښه عالم. بيشکه! چي الله نه کوی ظلم په اندازه د يو ی ذرې او که وی

تَكُ حَسَنَةً يُّضٰعِفْهَا وَيُؤْتِ مِنْ لَّدُنْهُ اَجْرًا عَظِيْمًا ۞ ۴۰

تَكُ	حَسَنَةً	يُّضٰعِفْهَا	وَيُؤْتِ	مِنْ	لَّدُنْهُ	اَجْرًا	عَظِيْمًا
دا	نيکی	دوه چنده به کړی هغه	او وربه کړی	له	نزده خپله	ثواب	ډير لوی

دا (ذره) نيکی (نو) دوه چنده به کړی هغه (نيکی) او وربه کړی (محسن ته الله تفضلا) له نزده خپله ثواب ډير لوی.

وَالَّذِيْنَ يُنْفِقُوْنَ اَمْوَالَهُمْ رِئَآءَ النَّاسِ

په دغه څو لفظو سره الله جل جلاله دتکبرکوونکو يو بل صفت وښووی: چي دا خلګ د الله جل جلاله په لاره کښي په خپله هم خرڅ نه کوي اونورو ته هم دبخل ترغيب ورکوي البتّه خلګو ته دځان دښوولو لپاره خرڅ کوي او کله چي دا خلګ په الله جل جلاله او په ورځ دآخرت ايمان نه لري پــه دې وجــه د الله جل جلاله درضاء او دآخرت دثواب په نيت دخرڅ کولو خوګر سره پوښتنه نه پيدا کيږي داسي خلګ دشيطان ملګري دي نو په دې وجه د دوی انجام به هم هغه وي کم چي دشيطان دی ځکه چي دوی دهغه ملګري سول: ددې آيت څخه دا هم معلومه سوه چي لکه څنګه چي په واجبو حقونوکي کوتاهي کول بخل کول عيب او نقصان دی دغه ډول کم خلګ چي دځان ښوولو لپاره او په بې مقصده ځايونو کښي خرڅونه کوي دا هم ډير بيکاره دي هغه خلګ چي خالص د الله جل جلاله درضاء لپاره يي نه کوي بلکي خلګو ته ځانونه ښوول غواړي دهغوی عمل د الله جل جلاله په نزد قبول نه دی او په حديث شريف کي يي دې ته شرک ويلي دی:

(معارف القرآن ج ۲ پ ۵ ص ۵۱)

فَكَيۡفَ اِذَا جِئۡنَا مِنۡ كُلِّ اُمَّةٍۢ بِشَهِيۡدٍ وَّ جِئۡنَا بِكَ

فَكَيۡفَ	اِذَا	جِئۡنَا	مِنۡ كُلِّ	اُمَّةٍ	بِشَهِيۡدٍ	وَّ جِئۡنَا	بِكَ
نو څرنګه به وی	په هغه وخت کښی	چی راولو موږ	له هر	یوه امت څخه	یو شاهد	او راولو موږ	تا

نو څرنګه (حال) به وی په هغه وخت کښی چی راولو موږ له هر یوه (پخوانی) امت څخه یو شاهد او راولو موږ تا (محمده!)

عَلٰى هٰٓؤُلَآءِ شَهِيۡدًا ﴿۴۱﴾ يَوۡمَئِذٍ يَّوَدُّ الَّذِيۡنَ كَفَرُوۡا

عَلٰى	هٰٓؤُلَآءِ	شَهِيۡدًا	يَوۡمَئِذٍ	يَّوَدُّ	الَّذِيۡنَ	كَفَرُوۡا
پر	دغه (محمدی امت باندی)	شاهد	په دغه ورځ کښی به	آرزو کوی	هغه کسان	چی کافران سوی وو

پر دغه (محمدی امت باندی) شاهد. په دغه ورځ کښی به آرزو کوی هغه کسان چی کافران سوی وو

وَعَصَوُا الرَّسُوۡلَ لَوۡ تُسَوّٰى بِهِمُ الۡاَرۡضُ

وَعَصَوُا	الرَّسُوۡلَ	لَوۡ تُسَوّٰى	بِهِمُ	الۡاَرۡضُ
او نافرمانی ئی کړی وه	له رسوله	دا چی کاشکی همواره کړی سوی وی	پر دوی باندی	مځکه

او نافرمانی ئی کړی وه له رسوله دا چی کاشکی همواره کړی سوی وی پر دوی باندی مځکه او نه

وَلَا يَكۡتُمُوۡنَ اللّٰهَ حَدِيۡثًا ﴿۴۲﴾ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيۡنَ اٰمَنُوۡا لَا تَقۡرَبُوا

وَلَا يَكۡتُمُوۡنَ	اللّٰهَ	حَدِيۡثًا	يٰٓاَيُّهَا	الَّذِيۡنَ	اٰمَنُوۡا	لَا تَقۡرَبُوا
او نه به پټوی دوی	له الله څخه	هیڅ خبره	ای !	هغو کسانو	چی ایمان ئی راوړی دی	مه نژدی کیږئ تاسی

او نه به پټوی دوی له الله څخه هیڅ خبره. ای ! هغو کسانو چی ایمان ئی راوړی دی مه نژدی کیږئ تاسی

الصَّلٰوةَ وَاَنۡتُمۡ سُكٰرٰى حَتّٰى تَعۡلَمُوۡا مَا تَقُوۡلُوۡنَ

الصَّلٰوةَ	وَاَنۡتُمۡ	سُكٰرٰى	حَتّٰى	تَعۡلَمُوۡا	مَا تَقُوۡلُوۡنَ
لمانځه ته	حال دا چی تاسی	مست یئ	تر هغه پوری	چی پوه سئ تاسی	پر هغه شی چی وایئ تاسی

لمانځه ته حال دا چی تاسی مست یئ (له نشی) تر هغه پوری چی پوه سئ تاسی پر هغه شی چی (یی) وایئ تاسی

وَلَا جُنُبًا اِلَّا عَابِرِىۡ سَبِيۡلٍ حَتّٰى

وَلَا جُنُبًا	اِلَّا	عَابِرِىۡ	سَبِيۡلٍ	حَتّٰى
او نه په داسی حال کی چی تاسی جنب اوسئ	مګر	په هغه حال کښی چی اوسی تیریدونکی	د لاری	تر هغه پوری

او نه په داسی حال کی چی تاسی جنب اوسئ مګر په هغه حال کښی چی اوسی تیریدونکی د لاری تر هغه پوری

فَكَيۡفَ اِذَا جِئۡنَا مِنۡ كُلِّ اُمَّةٍۢ په دغه مبارکو الفاظو سره الله (جلّ جلاله) داخرت دمیدان نقشه وړاندي کړه: او دقریشو کافرانو ته زورنه هم ورکوي چي ددغه خلګو به دقیامت په ورځ څنګه حال وي کله چي دحشر په میدان کښي دهر یوه امت نبی دخپل امت پر نیکو او بدو عملونو باندي په طور دشاهد پیش کړی سي او تاسي یعني نبي کریم ﷺ به هم په ډول دشاهد پر خپل امت باندي حاضر سي او خاص بیا ددې کفارو او مشرکینو په باره کښي به په خدایي عدالت کښي شاهدي ورکړي چي دوی ښکاره ښکاره معجزي لیدلي او بیایي هم ایمان نه راوړی په بخاري شریف کښي روایت دی چي نبي کریم ﷺ عبدالله ابن مسعود رضی الله عنه ته وفرمایل چي ماته قرآن واوروه حضرت عبدالله ابن مسعود رضی الله عنه عرض وکړی چي تاسي زما څخه اوریدل غواړی او حال داچي قرآن پر تاسي نازل سوی دی نو نبی کریم ﷺ فرمایل چي هو! ووایه، دی فرمایي چي ما سورت نساء شروع کړی کله چي دغه ایت ته راورسیدم نوده وفرمایل بس کړه او چي ما دته وکتل تر سترګو یي اوښکي بهیدلي: (معارف القرآن ج۲ پ۵ ص۵۳)

ع ۶ ۹ ۳

تَغْتَسِلُوْا ۭ وَاِنْ كُنْتُمْ مَّرْضٰٓى اَوْ عَلٰي سَفَرٍ اَوْ جَاۗءَ

اَوْ جَاۗءَ	سَفَرٍ	اَوْ عَلٰي	مَّرْضٰٓى	كُنْتُمْ	وَاِنْ	تَغْتَسِلُوْا
یا راسی	سفر باندی	یا په	مریضان	وئ تاسی	او که	چي تاسی غسل وکړئ

چي تاسی غسل وکړئ! او که وئ تاسی مریضان (رنځوران) یا په سفر باندی یا راسی

اَحَدٌ مِّنْكُمْ مِّنَ الْغَاۗىِٕطِ اَوْ لٰمَسْتُمُ النِّسَاۗءَ

النِّسَاۗءَ	اَوْ لٰمَسْتُمُ	مِّنَ الْغَاۗىِٕطِ	اَحَدٌ مِّنْكُمْ
د ښځو سره	یا جماع وکړئ تاسی	له بیدیانه (قضای حاجت ځخه)	یو له تاسی

یو له تاسی له بیدیا (له بولو) نه یا جماع وکړئ تاسی د ښځو سره نو ونه

فَلَمْ تَجِدُوْا مَاۗءً فَتَيَمَّمُوْا صَعِيْدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوْا

فَامْسَحُوْا	طَيِّبًا	صَعِيْدًا	فَتَيَمَّمُوْا	مَاۗءً	فَلَمْ تَجِدُوْا
نو مسحه وکړئ تاسی	پاکی ته	مخ د ځمکی	نو اراده وکړی تاسی	اوبه	نو پیدا نه کړی تاسی

مومئ تاسی او به نو اراده وکړی تاسی مخ د ځمکی (خاوری) پاکی ته نو مسحه وکړئ تاسی

بِوُجُوْهِكُمْ وَاَيْدِيْكُمْ ۭ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَفُوًّا غَفُوْرًا ۝۴۳

غَفُوْرًا	عَفُوًّا	كَانَ	اللّٰهَ	اِنَّ	وَاَيْدِيْكُمْ	بِوُجُوْهِكُمْ
ښه مغفرت کوونکی	ښه عفو کوونکی	دی	الله	بیشکه!	او په لاسو خپلو	په مخونو خپلو

په مخونو خپلو او په (دواړو) لاسو خپلو (تر څنګلو پوری)، بیشکه! الله دی ښه عفو کوونکی ښه مغفرت کوونکی

اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِيْنَ اُوْتُوْا نَصِيْبًا مِّنَ الْكِتٰبِ

الْكِتٰبِ	مِّنَ	نَصِيْبًا	اُوْتُوْا	اِلَى الَّذِيْنَ	اَلَمْ تَرَ
کتابه	له	څه برخه	چي ورکړی سوی ده دوی ته	هغو کسانو ته	آیا نه دی کتلی تا

آیا نه دی کتلی تا هغو کسانو ته چي ورکړی سوی ده دوی ته څه برخه له کتابه

يَشْتَرُوْنَ الضَّلٰلَةَ وَيُرِيْدُوْنَ اَنْ تَضِلُّوا السَّبِيْلَ ۝۴۴

السَّبِيْلَ	تَضِلُّوا	اَنْ	وَيُرِيْدُوْنَ	الضَّلٰلَةَ	يَشْتَرُوْنَ
لاره	چي ورکه کړئ تاسی	د دی	او اراده لری دوی	ضلالت (ګمراهی)	چي اخلی دوی

چي پیری (اخلی) دوی ضلالت (ګمراهي په عوض د هدایت) او اراده لری دوی د دی چي ورکه کړئ تاسی (هم) لاره

وَاِنْ كُنْتُمْ مَّرْضٰٓى اَوْ عَلٰي سَفَرٍ دتیمم حکم یو انعام دی چي ددې امت خصوصیت دی: د الله ﷻ خومره لوی احسان دی چي داودس اوپاکی لپاره يې یو داسي شی داوبو قایم مقام مقرر کړی دی چي په حاصلولو کښي تر اوبو زیات آسانه دی او ښکاره خبره ده چي مځکه او خاوره هر ځای موجوده ده په حدیث شریف کښي راغلي دي چي دا آساني یوازي ددې امت خاصیت دی او دا یوازي ددې امت ته ور کړه سوی دی. دتیمم ضروري مسئلي تاسي دفقهي په کتابونو کښي وګوری: الله ﷻ فرمايي که تاسي کم عذر لری ناجوړي یاست چي داوبو استعمال درته تاوان کوي لکه چي مخ ته به راسي او یا په حالت کښي دسفر یاست یعني اوبه نه درسیږي نو په دي دواړو عذرونو سره دتیمم اجازت دی تاسي ته او دتیمم اجازت خاص په دغه عذرو پسي نه دی ترلی بلکي داعذرونه عام دي مثلا یو شخص په تاسي کښي دکوچني اودس مات شخه راسي یا دلوی اودس مات شخه فارغه سي او اوبه نه وي ورسره او نه هم نژدي وي چي فقهاوو يې اندازه بیان کړي ده نو په داسي حالت کښي تاسي ته تیمم رواه دی:
(معارف القرآن ج۲ پ۵ ص۵۶)

وَاللّٰهُ اَعۡلَمُ بِاَعۡدَآئِكُمۡ ؕ وَكَفٰى بِاللّٰهِ وَلِيًّا ۫ وَّكَفٰى بِاللّٰهِ

وَاللّٰهُ	اَعۡلَمُ	بِاَعۡدَآئِكُمۡ	وَكَفٰى	بِاللّٰهِ	وَلِيًّا	وَّكَفٰى	بِاللّٰهِ
او الله	ښه عالم دی	په دښمنانو ستاسی	او کافی دی	الله	دوست	او کافی دی	الله

او الله ښه عالم دی په دښمنانو ستاسی، او کافی (بس) دی الله ولی او کافی (بس) دی الله

نَصِيۡرًا ۝٤٥ مِنَ الَّذِيۡنَ هَادُوۡا يُحَرِّفُوۡنَ الۡكَلِمَ عَنۡ

نَصِيۡرًا	مِنَ الَّذِيۡنَ	هَادُوۡا	يُحَرِّفُوۡنَ	الۡكَلِمَ	عَنۡ
مددګار	ځینی له هغو کسانو	چی یهودان سوی دی	اړوی دوی	خبری	له

مددګار (ستاسی). ځینی له هغو کسانو چی یهودان سوی دی اړوی دوی خبری له

مَّوَاضِعِهٖ وَيَقُوۡلُوۡنَ سَمِعۡنَا وَعَصَيۡنَا وَاسۡمَعۡ

مَّوَاضِعِهٖ	وَيَقُوۡلُوۡنَ	سَمِعۡنَا	وَعَصَيۡنَا	وَاسۡمَعۡ
ځایو د دی څخه	او وائی دغه (یهودان)	واوریدله موږ	او ونه مانه موږ	او واوره (ته)

ځایو د دی (خبرو) څخه او وائی دغه (یهودان) واوریدله موږ (وینا ستا) او ونه مانه موږ (حکم ستا) او واوره (ته)

غَيۡرَ مُسۡمَعٍ وَّرَاعِنَا لَيًّا بِاَلۡسِنَتِهِمۡ وَطَعۡنًا فِى الدِّيۡنِ ؕ وَلَوۡ

غَيۡرَ مُسۡمَعٍ	وَّرَاعِنَا	لَيًّا	بِاَلۡسِنَتِهِمۡ	وَطَعۡنًا	فِى الدِّيۡنِ	وَلَوۡ
چی نه ئی اورولی سوی	او راعنا	په تاوولو	د ژبو خپلو	او په عیب ویلو سره	په دین کښی	او که

په داسی حال کښی چی نه ئی اورولی سوی او راعنا په تاوولو د ژبو خپلو او په عیب ویلو سره په دین کښی، او که

اَنَّهُمۡ قَالُوۡا سَمِعۡنَا وَاَطَعۡنَا وَاسۡمَعۡ وَانۡظُرۡنَا لَكَانَ

اَنَّهُمۡ	قَالُوۡا	سَمِعۡنَا	وَاَطَعۡنَا	وَاسۡمَعۡ	وَانۡظُرۡنَا	لَكَانَ
بیشکه! دوی	ویلی وی	واوریده موږ	او ومانه موږ	او واوره	او نظر لره پر موږ	نو خامخا به ؤ

بیشکه! دوی ویلی وی واوریده موږ (وینا ستا) او ومانه (حکم ستا) او واوره او نظر لره پر موږ نو خامخا به ؤ

خَيۡرًا لَّهُمۡ وَاَقۡوَمَ ۙ وَلٰـكِنۡ لَّعَنَهُمُ اللّٰهُ بِكُفۡرِهِمۡ

خَيۡرًا	لَّهُمۡ	وَاَقۡوَمَ	وَلٰـكِنۡ	لَّعَنَهُمُ	اللّٰهُ	بِكُفۡرِهِمۡ
خیر	دوی ته	او ډیره سمه	ولیکن	لری کړی دی دوی	الله	په سبب د کفر د دوی

خیر دوی ته او ډیره سمه (دا وینا) ولیکن لری کړی دی دوی الله (د خپل رحمت څخه) په سبب د کفر د دوی

اَلَمۡ تَرَ اِلَى الَّذِيۡنَ اُوۡتُوۡا نَصِيۡبًا مِّنَ الۡكِتٰبِ

لنډ تفسیر: ای مخاطبه آیا تا دغه خلګ ونه لیده یعني دا خلګ دلیدلو قابل دي وګوره او تعجب وکړه کومو ته چي دکتاب الله یعني دتورات دعلم یوه لویه حصه رسیدلې وه یعني دتورات علم لري او سره ددې چي دغه خلګ ګمراهي یعني کفر اختیار وي او په خپله خو ګمراهان دي مګر دوی دا غواړي چي تاسي هم دبرابرې لاري څخه واړوي او تاسي هم بې لاري سی یعني قسم قسم پلانونه ددې کوي او تاسي ته که ددې خلګو تراوسه پوري خبر نه وي نو څه وسوه الله جل جلاله ستاسي دغه دښمنان ښه پیژني ځکه یې تاسي ته وښوول نو تاسي ورڅخه ځانونه وساتي او ددوی دمخالفت حال مو واوریدی نو زیات په فکر کښي مه پریوزی ځکه چي الله جل جلاله ستاسي پوره ملګری دی چي ستاسي دمصلحتونو رعایت کوي او الله جل جلاله ستاسي لپاره پوره کومکي دی چي ددوی دضررونو څخه به تاسي ساتي او داخلګ دچا چي ذکر وسو دیهودو څخه دي او دوی په تورات کښي لفظي او معنوي تحریف کوي یعني اړوي یې دخپله ځایه څخه
(معارف القرآن ج ۲ پ ۵ ص ۵۸)

فَلَا يُؤْمِنُوْنَ اِلَّا قَلِيْلًا ۞ ۴۶ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اُوْتُوا الْكِتٰبَ

فَلَا يُؤْمِنُوْنَ	اِلَّا	قَلِيْلًا	يٰٓاَيُّهَا	الَّذِيْنَ	اُوْتُوا	الْكِتٰبَ
پس نه راوړي ايمان	مگر	لږ خلګ	اى !	هغو کسانو	چي ورکړى سوى دى دوى ته	کتاب

پس نه راوړي ايمان (له دغو يهودانو) مګر لږ خلګ. اى! هغو کسانو چي ورکړى سوى دى دوى ته کتاب (اى! کتابيانو!)

اٰمِنُوْا بِمَا نَزَّلْنَا مُصَدِّقًا لِّمَا مَعَكُمْ

اٰمِنُوْا	بِمَا	نَزَّلْنَا	مُصَدِّقًا	لِّمَا	مَعَكُمْ
ايمان راوړئ تاسي	په هغه	چي نازل کړى دى موږ	حال دا چي تصديق کوونکى دى	د هغه کتاب	چي ستاسي سره دى

ايمان راوړئ تاسي! په هغه (قرآن) چي نازل کړى دى موږ حال دا چي تصديق کوونکى دى د هغه کتاب چي تاسي سره دى

مِّنْ قَبْلِ اَنْ نَّطْمِسَ وُجُوْهًا فَنَرُدَّهَا عَلٰٓى اَدْبَارِهَآ

مِّنْ قَبْلِ	اَنْ	نَّطْمِسَ	وُجُوْهًا	فَنَرُدَّهَا	عَلٰٓى	اَدْبَارِهَآ
پخوا له هغه	چي	هوار کړو موږ	ډير مخونه	نو وګرځوو دا	په	شاګانو د دوى

پخوا له هغه چي هوار کړو موږ ډير مخونه نو وګرځوو دا (هوار مخونه) په شاګانو د دوى

اَوْ نَلْعَنَهُمْ كَمَا لَعَنَّآ اَصْحٰبَ السَّبْتِ ؕ وَكَانَ اَمْرُ اللّٰهِ

اَوْ نَلْعَنَهُمْ	كَمَا	لَعَنَّآ	اَصْحٰبَ	السَّبْتِ	وَكَانَ	اَمْرُ	اللّٰهِ
يا پخوا له دى چي لعنت وکړو پر دوى	لکه چي	لعنت کړى وو	په اصحابو	د شنبى	او دى	امر	د الله

يا پخوا له دى چي لعنت وکړو پر دوى لکه چي لعنت کړى وو موږ په اصحابو (دورځى) د شنبى او دى امر (حکم) د الله

مَفْعُوْلًا ۞ ۴۷ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَغْفِرُ اَنْ يُّشْرَكَ بِهٖ وَيَغْفِرُ

مَفْعُوْلًا	اِنَّ	اللّٰهَ	لَا يَغْفِرُ	اَنْ	يُّشْرَكَ	بِهٖ	وَيَغْفِرُ
کيدونکى	بيشکه	چي الله	نه بخښى	دا چي	شريک ونيولى سى	له الله سره	او بخښى

کيدونکى (خامخا). بيشکه! چي الله نه بخښى دا چي شريک ونيولى سى له الله سره او بخښى هغه (ګناه)

مَا دُوْنَ ذٰلِكَ لِمَنْ يَّشَآءُ ۚ وَمَنْ يُّشْرِكْ بِاللّٰهِ

مَا دُوْنَ	ذٰلِكَ	لِمَنْ	يَّشَآءُ	وَمَنْ	يُّشْرِكْ	بِاللّٰهِ
هغه چي کم وى	له شرکه	هغه چاته	چي اراده وفرمائى	او هر هغه څوک	چي شريک ونيسى	له الله سره

هغه چي ښکته وى له شرکه (لويه وى که وړه) هغه چاته چي اراده وفرمائى او هر هغه څوک چي شريک ونيسى له الله سره

فَنَرُدَّهَا عَلٰٓى اَدْبَارِهَآ

فايده: د الله جَلَّ جَلَالُهٗ دغه قول چي ويه فرمايل (فَنَرُدَّهَا عَلٰٓى اَدْبَارِهَآ) چپه به کړو دوى د شا طرف ته په دغه چپه کولو کښي دوه احتماله دي اول دا چي د مخ نقش او نګار به يي ورخراب کړو تول مخ به يي د شا طرف ته ورچپه کړو او دا هم کيداى سي چي مخان يي د ختې په شان هوار کړو او دا موجوده مخونه يي د ختې طرف ته ونه ګرځوو :

فايده: دلته دا سوال پيدا کيږي چي د مخ خرابول او مسخ کول کله وسوه ؟ ځيني وايي چي دا عذاب به تر قيامت مخکښي پريهودو باندي وي ځيني وايي دا عذاب ځکه واقع نسو چي په دوى کښي ځينو خلګو ايمان راوړى وو حضرت حکيم الامت تهانوي رَحْمَةُ اللّٰهِ عَلَيْهِ فرمايي چي زما په نزد خو دسره دغه سوال نه واقع کيږي ځکه چي په قرآن شريف کښي يو لفظ دا سي نسته چي د هغه څخه دا معلومه سي چي که مو ايمان رانه وړى نو د مخانو خرابولو او مسخ کولو عذاب به خامخا واقع کيږي بلکى دا احتمال دى يعني که د دوى جرم ته وکتل سي نو دوى د دغه سزا لايقان دي او که عذاب ورنه کړى نو د الله رحمت دى

(معارف القرآن ج ۲ پ ۵ ص ۶۱)

فَقَدِ افْتَرٰٓى اِثْمًا عَظِيْمًا ﴿٤٨﴾ اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِيْنَ يُزَكُّوْنَ

فَقَدِ	افْتَرٰٓى	اِثْمًا	عَظِيْمًا	اَلَمْ تَرَ	اِلَى الَّذِيْنَ	يُزَكُّوْنَ
نو په‌تحقيق سره	ويی تړل	دروغ	لوی	آيا ندی کتلی تا	هغو کسانوته	چې پاکوی دوی

نو په‌تحقيق سره ويی تړل (په الله) دروغ لوی (او وئی کړه) ګناه ډيره لويه. آيا ندی کتلی تا هغو کسانوته چې پاکوی دوی

اَنْفُسَهُمْ ؕ بَلِ اللّٰهُ يُزَكِّيْ مَنْ يَّشَآءُ وَلَا يُظْلَمُوْنَ

اَنْفُسَهُمْ	بَلِ	اللّٰهُ	يُزَكِّيْ	مَنْ	يَّشَآءُ	وَلَا يُظْلَمُوْنَ
ځانونه خپل	بلکه	(خاص) الله	پاکوی	هغه‌څوک	چې اراده‌وفرمائی	او ظلم به‌ونه‌کړی سی پر دوی

ځانونه خپل بلکه (خاص) الله پاکوی هغه‌څوک چې اراده‌وفرمائی (دپاکی ئی) او ظلم به‌ونه کړی سی پر دوی

فَتِيْلًا ﴿٤٩﴾ اُنْظُرْ كَيْفَ يَفْتَرُوْنَ عَلَى اللّٰهِ

فَتِيْلًا	اُنْظُرْ	كَيْفَ	يَفْتَرُوْنَ	عَلَى	اللّٰهِ
په‌اندازه (دهغه‌نرۍ پردې چې دخرما دمندکې په‌چاوده کې وی)	وګوره	چې څرنګه	تړی دوی	په	الله‌باندی

په‌اندازه‌د يوه‌نری تار(هم). وګوره (ای! محمده) چې څرنګه‌تړی دوی په‌الله‌باندی

الْكَذِبَ ؕ وَكَفٰى بِهٖٓ اِثْمًا مُّبِيْنًا ﴿٥٠﴾ اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِيْنَ

الْكَذِبَ	وَكَفٰى	بِهٖٓ	اِثْمًا	مُّبِيْنًا	اَلَمْ تَرَ	اِلَى الَّذِيْنَ
دروغ	او کافی	دی دا	ګناه	ښکاره	آيا نه‌دی کتلی تا	هغو کسانو ته

دروغ او کافی (بس) دی دا (دروغ) ګناه ښکاره. آيا نه‌دی کتلی تا هغو کسانو ته

اُوْتُوْا نَصِيْبًا مِّنَ الْكِتٰبِ يُؤْمِنُوْنَ بِالْجِبْتِ

اُوْتُوْا	نَصِيْبًا	مِّنَ الْكِتٰبِ	يُؤْمِنُوْنَ	بِالْجِبْتِ
چې ورکړی‌سوی‌ده‌دوی‌ته	برخه	له کتاب څخه	ايمان‌راوړی دوی	په‌بت

چې ورکړی سوی ده دوی ته برخه له کتاب څخه ايمان راوړی دوی په بت

وَالطَّاغُوْتِ وَيَقُوْلُوْنَ لِلَّذِيْنَ كَفَرُوْا هٰٓؤُلَآءِ

وَالطَّاغُوْتِ	وَيَقُوْلُوْنَ	لِلَّذِيْنَ	كَفَرُوْا	هٰٓؤُلَآءِ
او په‌شيطان	او وايی دوی	په‌حق دهغو کسانو کښی	چې کافران‌سوی دی	دا (کفار)

او په‌شيطان او وايی دوی په‌حق دهغو کسانو کښی چې کافران‌سوی دی دا (کفار)

ربع

اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِيْنَ يُزَكُّوْنَ اَنْفُسَهُمْ ؕ خپل صفتونه کول او دعيبونو څخه دځان دپاکولو دعوی نه ده رواه: دالله ﷻ دا قول دی اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِيْنَ يُزَكُّوْنَ اَنْفُسَهُمْ ؕ يهودو به خپل ځان ته پاک ويل نو په دې خبره الله ﷻ په دې آيت کښې ددوی بدوالی بيان کړی او وې فرمايل چې لږ دې خلګو ته وګوری چې خپله پاکي بيانوي پردوی باندې تعجب کول پکاردي ددې څخه معلومه سوه چې چاته د خپل ځان پاکي بيانول جايزنه ده او دا منع په درو وجهو سره راغلې ده. اول: دخپل صفت سبب اکثره تکبر وي نو په حقيقت کښې دا منع دتکبر دوجهې ده دوهم: په دې وجه سره چې دخاتمې حال الله ﷻ ته ښه معلوم دی چې په تقوی او پاکی سره کيږي که يا په دې وجه خپل ځان پاک ښوول دالله ﷻ دبيري څخه خلاف خبره ده: اودريم: په دې وجه سره چې اکثره په دې دعوی دخلګو داګمان پيداسي چې دا سړی دالله ﷻ په نزد ځکه مقبول دی چې دی دټولو عيبونو اونقصانونو څخه پاک دی، حال دا دی چې دا دروا غ دي ځکه چې په بنده کښې خو ډير عيبونه سته:
(معارف القرآن ج ٢ پ ٥ ص ٦٣)

اَهۡدٰى مِنَ الَّذِيۡنَ اٰمَنُوۡا سَبِيۡلًا ۝٥١ اُولٰٓـئِكَ الَّذِيۡنَ لَعَنَهُمُ

لَعَنَهُمُ	الَّذِيۡنَ	اُولٰٓـئِكَ	سَبِيۡلًا	اٰمَنُوۡا	الَّذِيۡنَ	مِنَ	اَهۡدٰى
چي لعنت کړی دی	هغه کسان دی	دا	له جهته د لاری	چي مؤمنان دی	هغو کسانو څخه	له	ښه لاره پیداکوونکی دی

ښه لاره موندونکی دی له هغو کسانو څخه چي مؤمنان دی له جهته د لاری. دا هغه کسان دی چي لعنت کړی دی (په دوی)

اللّٰهُ ؕ وَمَنۡ يَّلۡعَنِ اللّٰهُ فَلَنۡ تَجِدَ لَهٗ نَصِيۡرًا ۝٥٢

نَصِيۡرًا	فَلَنۡ تَجِدَ لَهٗ	اللّٰهُ	يَّلۡعَنِ	وَمَنۡ	اللّٰهُ
کوم مددګار	نو له سره به پیدا نه کړی ده لره	الله	چي لعنت وکړی	او هر هغه څوک	الله

الله او هر هغه څوک چي لعنت (پری) وکړی الله نو له سره نه مومی (ته) ده لره کوم مددګار.

اَمۡ لَهُمۡ نَصِيۡبٌ مِّنَ الۡمُلۡكِ فَاِذًا لَّا يُؤۡتُوۡنَ النَّاسَ

النَّاسَ	لَّا يُؤۡتُوۡنَ	فَاِذًا	الۡمُلۡكِ	مِّنَ	نَصِيۡبٌ	اَمۡ لَهُمۡ
خلګو ته	ورنه کړی دوی	نو په دغه وخت کښی به	ملکه	له	څه برخه	آیا سته یهودانو ته

آیا سته یهودانو ته څه برخه له ملکه (له سلطنته؟) نو په دغه وخت کښی به ورنه کړی دوی خلګو ته (په اندازه)

نَقِيۡرًا ۝٥٣ اَمۡ يَحۡسُدُوۡنَ النَّاسَ عَلٰى مَاۤ

مَاۤ	عَلٰى	النَّاسَ	اَمۡ يَحۡسُدُوۡنَ	نَقِيۡرًا
هغه شی	پر	د خلګو سره	بلکه آیا حسد کوی دوی	د نقیر (هغه ډیرنری شی چي د خرما دمندکی په نری چاوده کی وی)

د نقیر (هغه ډیرنری شی چي د خرما دمندکی په نری چاوده کی وی). بلکه آیا حسد کوی دغه (یهودان) د خلګو سره پر هغه شی

اٰتٰهُمُ اللّٰهُ مِنۡ فَضۡلِهٖ ۚ فَقَدۡ اٰتَيۡنَاۤ اٰلَ اِبۡرٰهِيۡمَ الۡكِتٰبَ وَالۡحِكۡمَةَ

وَالۡحِكۡمَةَ	الۡكِتٰبَ	اِبۡرٰهِيۡمَ	اٰلَ	اٰتَيۡنَاۤ	فَقَدۡ	مِنۡ فَضۡلِهٖ	اللّٰهُ	اٰتٰهُمُ
او حکمت	کتاب	د ابراهیم ته	اولادی	ورکړی دی موږ	نو په تحقیق	له فضل خپل	الله	چي ورکړی دی هغو ته

چي ورکړی دی هغو ته الله له فضل خپل، نو په تحقیق ورکړی دی موږ اولادی د ابراهیم ته کتاب، او حکمت (شرعی علوم)

وَاٰتَيۡنٰهُمۡ مُّلۡكًا عَظِيۡمًا ۝٥٤ فَمِنۡهُمۡ مَّنۡ اٰمَنَ بِهٖ

بِهٖ	اٰمَنَ	مَّنۡ	فَمِنۡهُمۡ	عَظِيۡمًا	مُّلۡكًا	وَاٰتَيۡنٰهُمۡ
په محمد	چي ایمان ئی راوړی	هغه دی	نو ځینی له دغو یهودانو	ډیر لوی	سلطنت	او ورکړی دی موږ دوی ته

او ورکړی دی موږ دوی ته سلطنت ډیر لوی. نو ځینی له دغو یهودانو هغه دی چي ایمان ئی راوړی په محمد

وَمَنۡ يَّلۡعَنِ اللّٰهُ فَلَنۡ تَجِدَ لَهٗ نَصِيۡرًا:

دالله ﷻ دلعنت مستحق کوم کسان دي؟: ددې ایت څخه معلومیږي چي پرچا دالله ﷻ لعنت وي دهغه هیڅوک کومکي نه وي اوس دفکر کولو قابله خبره داده چي دالله ﷻ دلعنت ور کسان څوک دي؟ په یوه حدیث شریف کښي ارشاد دی چي نبي کریم ﷺ پر سود ورکوونکي او خوړونکي او سود لیکونکي او پر دې شاهدې ورکوونکي پر ټولو باندي لعنت کړی دی او دوی ټول په ګناه کښي برابر دي په یوه بل حدیث شریف کښي راځي چي نبي کریم ﷺ وفرمایل کم سړی چي دلوط ﷺ دقوم غوندې عمل کوي او دهغو دکار په شان کار کوي هغه لعنتي دی یعني دسړي سره بدکار کوونکي کسان بیا فرمایي چي الله ﷻ پر غله باندي لعنت کړی دی کم چي دهګۍ او رسی په شان دکوچني شي دغلا څخه هم منع نه کوي چي په بدله کښي دده لاس پرې کیږي په یوه بل حدیث شریف کښي ارشاد دی چي الله ﷻ لعنت کړی دی پر سود خوړونکي او سود ورکوونکي باندي او پر هغه ښځو چي پر خپل جسم باندي خالونه ایږدي (معرف القرآن ج ۲ پ ۵ ص ۶۶)

وَمِنۡهُمۡ مَّنۡ صَدَّ عَنۡهُ ؕ وَكَفٰى بِجَهَنَّمَ سَعِيۡرًا ﴿۵۵﴾

وَمِنۡهُمۡ	مَّنۡ	صَدَّ عَنۡهُ	وَكَفٰى	بِجَهَنَّمَ	سَعِيۡرًا
او ځینې له دغو	هغه دی	چې شنګ ئې کړی دی له محمد څخه	او بس دی	دوزخ (دکفارو دعذاب دپاره)	بلیدونکی اور

او ځینې له دغو هغه دی چې شنګ ئې کړی دی له محمد څخه او بس دی دوزخ (دکفارو دعذاب دپاره) جوش وهونکی اور

اِنَّ الَّذِيۡنَ كَفَرُوۡا بِاٰيٰتِنَا سَوۡفَ نُصۡلِيۡهِمۡ نَارًا ؕ كُلَّمَا

اِنَّ الَّذِيۡنَ	كَفَرُوۡا	بِاٰيٰتِنَا	سَوۡفَ	نُصۡلِيۡهِمۡ	نَارًا	كُلَّمَا
بیشکه! هغه کسان	چې کافران سوی دی	په آیتونو زموږ	ژر به	ننه باسو موږ دوی	اور ته	هر کله چې

بیشکه! هغه کسان چې کافران (منکران) سوی دی په آیتونو زموږ ژر به ننه باسو موږ دوی اور ته، هر کله چې

نَضِجَتۡ جُلُوۡدُهُمۡ بَدَّلۡنٰهُمۡ جُلُوۡدًا غَيۡرَهَا لِيَذُوۡقُوا

نَضِجَتۡ	جُلُوۡدُهُمۡ	بَدَّلۡنٰهُمۡ	جُلُوۡدًا	غَيۡرَهَا	لِيَذُوۡقُوا
پاخه سی	پوستکی د دوی	بدلوو موږ دوی ته	پوستکی	غیر له هغو	له پاره د دی چې وڅکی دوی

پاخه سی (وسوځیږی) پوستکی د دوی (په اور کښې نو) بدلوو موږ دوی ته پوستکی غیر له هغو، له پاره د دی چې وڅکی دوی

الۡعَذَابَ ؕ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَزِيۡزًا حَكِيۡمًا ﴿۵۶﴾ وَالَّذِيۡنَ

الۡعَذَابَ	اِنَّ	اللّٰهَ	كَانَ	عَزِيۡزًا	حَكِيۡمًا	وَالَّذِيۡنَ
عذاب	بیشکه!	الله	دی	ښه غالب قوی	لوی حکمت والا	او هغه کسان

(تل ترتله نوی نوی) عذاب. بیشکه! چې الله دی ښه غالب قوی لوی حکمت والا. او هغه کسان

اٰمَنُوۡا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ سَنُدۡخِلُهُمۡ جَنّٰتٍ تَجۡرِىۡ

اٰمَنُوۡا	وَعَمِلُوا	الصّٰلِحٰتِ	سَنُدۡخِلُهُمۡ	جَنّٰتٍ	تَجۡرِىۡ
چې ایمان ئې راوړی دی	او کړی ئې دی	ښه (عملونه)	ژر به ننه باسو موږ دوی	په جنتو کښې	چې بهیږی

چې ایمان ئې راوړی دی او کړی ئې دی ښه (عملونه) ژر به ننه باسو موږ دوی په (هغو) جنتو کښې چې بهیږی

مِنۡ تَحۡتِهَا الۡاَنۡهٰرُ خٰلِدِيۡنَ فِيۡهَاۤ اَبَدًا ؕ لَهُمۡ فِيۡهَاۤ

مِنۡ	تَحۡتِهَا	الۡاَنۡهٰرُ	خٰلِدِيۡنَ	فِيۡهَاۤ	اَبَدًا	لَهُمۡ	فِيۡهَاۤ
له	لاندې د دوی	ویالې	همیشه به وی	وی به دوی په دغو کښې	تل	وی به دوی ته	په دی جنتو کښې

له لاندې د (ماڼیو او ونو) د دوی ویالې همیشه به وی به دوی په دغو کښې تل، وی به دوی ته په دی جنتو کښې

اِنَّ الَّذِيۡنَ كَفَرُوۡا بِاٰيٰتِنَا سَوۡفَ: دحضرت معاذ رضی الله عنه تفسیر: دی ددغه آیت (كُلَّمَا نَضِجَتۡ جُلُوۡدُهُمۡ بَدَّلۡنٰهُمۡ جُلُوۡدًا) په تفسیر کښې فرمایي چې ددوی څرمنې وسوځي نو بدلې به کړی سي او دا کار به دومره په تیزی سره کیږي چې په یوه ګړي کښې به یې سل واره څرمن بدلیږي او حضرت حسن بصري رحمه الله فرمایي (تأكل النار كل يوم سبعين الف مرّة كلما اكلتهم قيل لهم عودوا فيعودون كما كانو) یعني اور به په یوه ورځ کښې اویازره واره دوی وخوري کله چې دوی وخوري نو دوی ته به وویل سي چې بیا پر اول حالت سی نو دوی بیا پر اول حالت سي: او په یو بل حدیث شریف کښې راځي چې نبي کریم صلی الله علیه وسلم وفرمایل (انّ اهون اهل النار عذابا يوم القيمة رجل فى اخمص قدميه جمرتان يغلي منهما دماغه كما يغلي المرجل بالقمقم) چې په دوږخیانو کښې به تر ټولو کم دعذاب په اعتبار سره هغه سړی وي دچا په تلو کښې به د اور سکروټي وي چې ددې په وجه به دده دماغ دکټوي په شان سره جوش کوي: رواه البخاري ومسلم بحواله ترغيب وترهيب: (معارف القرآن ج ۲ پ ۵ ص ۷۱)

ربع

اَزْوَاجٌ مُّطَهَّرَةٌ وَّنُدْخِلُهُمْ ظِلًّا ظَلِيْلًا ﴿٥٧﴾ اِنَّ اللّٰهَ

اَزْوَاجٌ	مُّطَهَّرَةٌ	وَّنُدْخِلُهُمْ	ظِلًّا	ظَلِيْلًا	اِنَّ	اللّٰهَ
ښځې	پاکې کړې سوې	او ننه باسو موږ دوی	په سیورو	ګڼو	بیشکه	الله

ښځې پاکې کړې سوې (له ټولو ناپاکيو څخه)، او ننه باسو موږ دوی په ګڼو سیورو (په دائمی نعمت او راحت). بیشکه! الله

يَاْمُرُكُمْ اَنْ تُؤَدُّوا الْاَمٰنٰتِ اِلٰٓى اَهْلِهَا ۙ وَاِذَا حَكَمْتُمْ

يَاْمُرُكُمْ	اَنْ تُؤَدُّوا	الْاَمٰنٰتِ	اِلٰٓى اَهْلِهَا	وَاِذَا	حَكَمْتُمْ
امر کوی تاسی ته	د دی چی وسپارئ تاسی	امانتونه	اهل د اماناتو ته	او کله چی	حکم کوئ تاسی

امر کوی په تاسی (ای مؤمنانو) د دی چی وسپارئ تاسی امانتونه اهل د اماناتو ته او کله چی حکم کوئ تاسی

بَيْنَ النَّاسِ اَنْ تَحْكُمُوْا بِالْعَدْلِ ؕ اِنَّ اللّٰهَ نِعِمَّا

بَيْنَ	النَّاسِ	اَنْ	تَحْكُمُوْا	بِالْعَدْلِ	اِنَّ	اللّٰهَ	نِعِمَّا
په منځ	د خلګو کښې	نو چی	حکم وکړئ	په انصاف سره	بیشکه	الله	ښه شی دی هغه

په منځ د خلګو کښې نو (امر کوی الله چی) حکم وکړئ په انصاف سره! بیشکه! الله ښه شی دی هغه

يَعِظُكُمْ بِهٖ ؕ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ سَمِيْعًا بَصِيْرًا ﴿٥٨﴾ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ

يَعِظُكُمْ	بِهٖ	اِنَّ	اللّٰهَ	كَانَ	سَمِيْعًا	بَصِيْرًا	يٰٓاَيُّهَا	الَّذِيْنَ
چی پند درکوی تاسی ته	په هغه سره	بیشکه چی	الله	دی	ښه اوریدونکی	او ښه لیدونکی	ای	هغو کسانو

چی پند درکوی تاسی ته په هغه سره ، بیشکه! چی الله د ی ښه اوریدونکی او ښه لیدونکی . ای! هغو کسانو

اٰمَنُوْٓا اَطِيْعُوا اللّٰهَ وَاَطِيْعُوا الرَّسُوْلَ وَاُولِي

اٰمَنُوْٓا	اَطِيْعُوا	اللّٰهَ	وَاَطِيْعُوا	الرَّسُوْلَ	وَاُولِي
چی ایمان ئی راوړی دی	حکم ومنئ تاسی	د الله!	او حکم ومنئ تاسی	د رسول	او د خاوندانو

چی ایمان ئی راوړی دی (ای مؤمنانو!) حکم ومنئ تاسی د الله! او حکم ومنئ تاسی د رسول (دالله) او د خاوندانو

الْاَمْرِ مِنْكُمْ ۚ فَاِنْ تَنَازَعْتُمْ فِيْ شَيْءٍ فَرُدُّوْهُ اِلَى اللّٰهِ

الْاَمْرِ	مِنْكُمْ	فَاِنْ	تَنَازَعْتُمْ	فِيْ	شَيْءٍ	فَرُدُّوْهُ	اِلَى	اللّٰهِ
دحکم	له تاسی	نو بیا که	جګړه وکړه تاسی	په	یوه شی کښی	نو وګرځوی تاسی دا (کار)	طرف د	الله ته

دحکم له تاسی (حاکمانو، او مشرانو!)، نو بیا که جګړه وکړه تاسی په یوه شی کښی نو وګرځوئ تاسی دا (کار) طرف د الله ته

اِنَّ اللّٰهَ يَاْمُرُكُمْ اَنْ تُؤَدُّوا الْاَمٰنٰتِ... د امانت داداء کولو تاکید: یعني الله ﷻ تاسي ته حکم کوي چي امانتونه وخپل اهل ته ورسوی یعني دهغو ومستحقینو ته . ددې حکم مخاطب داهم کیدای سي چي عام مسلمانان دي وي او داهم احتمال دی چي خاص امیران اوحاکمان دي وي او زیاته ښکاره خبره داده چي هر هغه سړی یې مخاطب دی څوک چي دامانتونو امین وي په دي کښي عوام هم داخل دي اوحاکمان هم داخل دي: اوس حاصل ددې ارشاد دادی چي دچا په لاس کښي چی کوم امانت وي پر ده لازم ده چي دغه امانت وخپل مستحق ته ورسوي نبي کریم ﷺ دامانتونو داداء کولو ډیر تاکید فرمایلی دی، حضرت انس رضی الله عنه فرمایي چي ډیره کمه به داسي سوې وي چي نبي کریم ﷺ به خطبه ویله او په هغي کښي دي دا الفاظ نه وي: لاايمان لمن لاامانة له ولادين لمن لاعهد له. چي په چا کښي امانت داري نه وي په هغه کښي ایمان نسته او په چا کښي چي دوعدې پابندي نه وي په هغه کښي دین نه وي (رواه البيهقي في شعب الايمان)
(معرف القرآن ج ۲ پ ۵ ص ۷۶)

وَالرَّسُوۡلِ اِنۡ كُنۡتُمۡ تُؤۡمِنُوۡنَ بِاللّٰهِ وَالۡيَوۡمِ الۡاٰخِرِ ؕ

وَالرَّسُوۡلِ	اِنۡ	كُنۡتُمۡ	تُؤۡمِنُوۡنَ	بِاللّٰهِ	وَالۡيَوۡمِ	الۡاٰخِرِ
او رسول ته	كه	يئ تاسي	چي ايمان لرئ تاسي	په الله	او په ورځي	آخري باندي

(دالله كتاب ته) او رسول ته (درسول الله حديث ته) كه يئ تاسي چي ايمان لرئ تاسي په الله او په ورځي آخري (قيامت) باندي،

ذٰلِكَ خَيۡرٌ وَّ اَحۡسَنُ تَاۡوِيۡلًا ۝۵۹ اَلَمۡ تَرَ اِلَى الَّذِيۡنَ

ذٰلِكَ	خَيۡرٌ	وَّ اَحۡسَنُ	تَاۡوِيۡلًا	اَلَمۡ تَرَ	اِلَى الَّذِيۡنَ
دغه	خير دى	او دا ډيره ښه ده	دعاقبت له جهته	آيا نه دى كتلي تا	هغو كسانو ته

دغه (رجوع الله او رسول ته) خير (ډير غوره) او دا ډيره ښه ده د عاقبت له جهته. آيا نه دى كتلي تا هغو كسانو ته

يَزۡعُمُوۡنَ اَنَّهُمۡ اٰمَنُوۡا بِمَاۤ اُنۡزِلَ اِلَيۡكَ وَمَاۤ

يَزۡعُمُوۡنَ	اَنَّهُمۡ	اٰمَنُوۡا	بِمَاۤ	اُنۡزِلَ	اِلَيۡكَ	وَمَاۤ
چي دعوى كوى دوى	چي بيشكه! دوى	ايمان راوړى دى	په هغه	چي نازل كړى سوى دى	تاته	او په هغو

چي دعوى كوى دوى چي بيشكه! دوى ايمان راوړى دى په هغه (قرآن) چي نازل كړى سوى دى تاته او په هغو

اُنۡزِلَ مِنۡ قَبۡلِكَ يُرِيۡدُوۡنَ اَنۡ يَّتَحَاكَمُوۡۤا اِلَى الطَّاغُوۡتِ وَقَدۡ

اُنۡزِلَ	مِنۡ قَبۡلِكَ	يُرِيۡدُوۡنَ	اَنۡ	يَّتَحَاكَمُوۡۤا	اِلَى	الطَّاغُوۡتِ	وَقَدۡ
چي نازل كړى سوى دى	پخوا له تانه	اراده لرى دوى	چي	يوسي خپل خصومت وروړى	طرف	دشيطان ته	او په تحقيق

چي نازل كړى سوى دى پخوا له تانه (اى محمده!) اراده لرى دوى چي وروړى خصومت خپل په طرف د شيطان او په تحقيق

اُمِرُوۡۤا اَنۡ يَّكۡفُرُوۡا بِهٖ ؕ وَيُرِيۡدُ الشَّيۡطٰنُ اَنۡ يُّضِلَّهُمۡ

اُمِرُوۡۤا	اَنۡ	يَّكۡفُرُوۡا	بِهٖ	وَيُرِيۡدُ	الشَّيۡطٰنُ	اَنۡ يُّضِلَّهُمۡ
حكم كړى سوى دى دوى ته	چي	كافر دى سى دوى	په ده سره	او اراده لرى	شيطان	داچي گمراه كړى دوى

حكم كړى سوى دى دوى ته چي كافر دى سى دوى په ده سره (و يى نه منى) او اراده لرى شيطان دا چي گمراه كړى دوى

ضَلٰلًاۢ بَعِيۡدًا ۝۶۰ وَاِذَا قِيۡلَ لَهُمۡ تَعَالَوۡا اِلٰى مَاۤ اَنۡزَلَ

ضَلٰلًاۢ	بَعِيۡدًا	وَاِذَا	قِيۡلَ	لَهُمۡ	تَعَالَوۡا	اِلٰى مَاۤ	اَنۡزَلَ
په گمراهي	لرى سره	او كله چي	وويل سى	دوى ته	راځئ!	طرف د هغه ته	چي نازل كړى دى

په گمراهي لرى سره (له حقه). او كله چي وويل سى دوى (منافقانو) ته راځئ! طرف د (حكم د) هغه ته چي نازل كړى دى

اَلَمۡ تَرَ اِلَى الَّــــذِيۡنَ
يَزۡعُمُوۡنَ .....دا يتونوشان
نزول: ددې آيتونو دنزول يوه خاص واقعه ده دهغه تفصيل دادى چي بشر نومي يو منافق وو دده ديو يهودي سره جگړه جوړه سوه يهودي وويل درځه چي ولاړسو په محمد ﷺ باندي به دا فيصله و كړو ليكن بشر منافق دا خوښه نه كړه بلكي كعب ابن اشرف يهودي ته تلل او په هغه يي دفيصلي كولو وړانديز وكړى كعب ابن اشرف ديهودو سردار وو او دنبي كريم ﷺ او دمسلمانانو سخت دښمن وو داعجيبه خبره وه چي يهودي خپل سردار پريښووي په نبي كريم ﷺ يي فيصله كول خوښول او ځان ته مسلمان ويونكي بشر منافق دحضور ﷺ پر ځاي ديهودي سردار فيصله خوښوي ليكن راز په دې كښي دا وو چي ددې دواړو دا يقين وو چي نبي كريم ﷺ به فيصله په حقه او انصاف سره كوي دى ﷺ دچا رعايت او لحاظ هيڅ نه كوي دحق په مقابل كي او يهودي په دې جگړه كښي پر حقه وو، په دې وجه دده دخپل سردار كعب ابن اشرف څخه زيات اعتماد پر نبي كريم ﷺ وو (پاته پر راروان مخ باندي وگورى ...)

۸ع۵

اللّٰهُ وَاِلَى الرَّسُوْلِ رَاَيْتَ الْمُنٰفِقِيْنَ يَصُدُّوْنَ عَنْكَ

اللّٰهُ	وَاِلَى	الرَّسُوْلِ	رَاَيْتَ	الْمُنٰفِقِيْنَ	يَصُدُّوْنَ	عَنْكَ
الله	او طرف د	رسول (دده) ته	نو گوری به ته	منافقان	چی گرځی به	له تا

الله (يعني قرآن ته) او طرف (حکم د) رسول (د ده) ته نو گوری به ته منافقان چی گرځی به له تا (له ډيری دښمنی)

صُدُوْدًا ﴿۶۱﴾ فَكَيْفَ اِذَآ اَصَابَتْهُمْ مُّصِيْبَةٌۢ بِمَا

صُدُوْدًا	فَكَيْفَ	اِذَآ	اَصَابَتْهُمْ	مُّصِيْبَةٌۢ	بِمَا
په گرځيدلو سره	نو څه به وی (حال د دوی)	کله چی	ورسيږی دوی ته	کوم مصيبت	په سبب د هغو

په گرځيدلو سره. نو څه به وی (حال د دوی) کله چی ورسيږی دوی ته کوم مصيبت په سبب د هغو (گناهونو)

قَدَّمَتْ اَيْدِيْهِمْ ثُمَّ جَآءُوْكَ يَحْلِفُوْنَ ۖ بِاللّٰهِ اِنْ اَرَدْنَآ

قَدَّمَتْ	اَيْدِيْهِمْ	ثُمَّ	جَآءُوْكَ	يَحْلِفُوْنَ	بِاللّٰهِ	اِنْ اَرَدْنَآ
چی وړاندی ليږلی دی	لاسونو د دوی	بيا به	راسی دوی تا ته	چی قسمونه به خوری	په الله	چی اراده نه وه کړی موږ

چی وړاندی ليږلی دی لاسونو د دوی بيا به راسی دوی تا ته (ای محمده!) چی قسمونه به خوری په الله چی اراده نه وه کړی موږ

اِلَّآ اِحْسَانًا وَّ تَوْفِيْقًا ﴿۶۲﴾ اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ يَعْلَمُ اللّٰهُ

اِلَّآ	اِحْسَانًا	وَّ تَوْفِيْقًا	اُولٰٓئِكَ	الَّذِيْنَ	يَعْلَمُ	اللّٰهُ
مگر	د نيکئی	او موافقت	دغه (منافقان)	هغه کسان دی	چی معلوم دی	الله ته

مگر د نيکئی (اصلاح) او موافقت (د جگړه کوونکو). دغه (منافقان) هغه کسان دی چی معلوم دی الله ته

مَا فِىْ قُلُوْبِهِمْ ۗ فَاَعْرِضْ عَنْهُمْ وَعِظْهُمْ وَقُلْ

مَا فِىْ	قُلُوْبِهِمْ	فَاَعْرِضْ	عَنْهُمْ	وَعِظْهُمْ	وَقُلْ
هغه شی چی په	زړونو د دوی کښی دی	نو څنگ (تغافل) وکړه!	له دوی څخه	او پند و نصيحت وکړه دوی ته	او ووايه (محمده!)

هغه شی (هم) چی په زړونو د دوی کښی دی نو څنگ (تغافل) وکړه! له دوی څخه او پند و نصيحت وکړه دوی ته او ووايه

لَّهُمْ فِىْٓ اَنْفُسِهِمْ قَوْلًاۢ بَلِيْغًا ﴿۶۳﴾ وَمَآ اَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُوْلٍ

لَّهُمْ	فِىْٓ	اَنْفُسِهِمْ	قَوْلًاۢ	بَلِيْغًا	وَمَآ	اَرْسَلْنَا	مِنْ	رَّسُوْلٍ
دوی ته	په	حق د نفسونو د دوی کښی	خبره	بليغه (تاثيرناکه)	او نه دی	ليږلی موږ	هيڅ	رسول

دوی ته په حق د نفسونو د دوی کښی خبره بليغه (تاثيرناکه). او نه دی ليږلی موږ هيڅ رسول

(دتير مخ پاته حصه دلته وگوری) بشر منافق پر ناحقه وو په دې وجه هغه پوهيدی چې دا فيصله به زما خلاف وي که څه هم زه ځان ته مسلمان وايم او دی يهودي دی دخبرو اترو څخه وروسته دواړه په دې راضي سول چې نبي کريم ﷺ ته ولاړ سي او په هغوی دا فيصله وکړي نو دعوه حضور ﷺ ته پيش سوه ده ﷺ دمعاملی تحقيق وکړی نو حق ديهودي ثابت سو او دهغه په حق کښي فيصله ورو کړه او بشر چې په ظاهره مسلمان وو هغه ناکامه سو نو په دې وجه دی په فيصله راضي نه سو او يوه نوي لار يې راويسته چې په هر شان چې وي دا يهودي په دې راضي کړي چې موږ دواړه دحضرت عمر ﷺ طرف ته ولاړ سو او فيصله په هغه وکړو يهودي دا قبوله کړه راز په دې کښې دا ووچي بشر په دې پوه وو چي حضرت عمر دکفارو په معامله کښي سخت دی، دی به ديهودي په حق کښي دفيصلې کولو پر ځاي زما په حق کښي فيصله وکړي پر هر حال دادواړه اوس حضرت عمر ﷺ ته راغلل يهودي حضرت فاروق اعظم ﷺ ته پوره واقعه بيان کړه :

(پاته پرراروان مخ باندي وگوری ...)

اِلَّا لِيُطَاعَ بِاِذْنِ اللّٰهِ ؕ وَلَوْ اَنَّهُمْ اِذْ ظَّلَمُوْٓا اَنْفُسَهُمْ

اِلَّا	لِيُطَاعَ	بِاِذْنِ	اللّٰهِ	وَلَوْ	اَنَّهُمْ	اِذْ ظَّلَمُوْٓا	اَنْفُسَهُمْ
مگر	ددی له پاره چی حکم ومانه سی د ده	په حکم	دالله سره	او که	بیشکه! دغه	کله چی ظلم وکړی دوی	پر ځانونو خپلو

مگر د دی له پاره چی حکم ومانه سی د ده په اذن (حکم) دالله سره او که بیشکه! دغه کله چی ظلم وکړی دوی پر ځانونو خپلو

جَآءُوْكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللّٰهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُوْلُ

جَآءُوْكَ	فَاسْتَغْفَرُوا	اللّٰهَ	وَاسْتَغْفَرَ	لَهُمُ	الرَّسُوْلُ
راغلی وی تاته	پس مغفرت غوښتی وی دوی	له الله	او مغفرت غوښتی وی	دوی ته	رسول (دالله هم)

راغلی وی تاته پس مغفرت غوښتی وی دوی له الله او مغفرت غوښتی وی دوی ته رسول (د الله هم)

لَوَجَدُوا اللّٰهَ تَوَّابًا رَّحِيْمًا ﴿۶۴﴾ فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُوْنَ

لَوَجَدُوا	اللّٰهَ	تَوَّابًا	رَّحِيْمًا	فَلَا	وَرَبِّكَ	لَا يُؤْمِنُوْنَ
نو خامخا به پیدا کړی وای دوی	الله	ښه قبلوونکی دتوبی	ډیر رحم والا	پس قسم دی	په رب ستا چی	نه مؤمنان کیږی دوی

نو خامخا به موندلی ؤ دوی الله ښه قبلوونکی دتوبی ډیر رحم والا. پس قسم دی په رب ستا چی نه مؤمنان کیږی دوی

حَتّٰى يُحَكِّمُوْكَ فِيْمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوْا

حَتّٰى	يُحَكِّمُوْكَ	فِيْمَا	شَجَرَ	بَيْنَهُمْ	ثُمَّ	لَا يَجِدُوْا
ترهغه پوری	چی حکم کړی دوی تا	په هغه (جګړه کښی)	چی پیښه سوی ده	په مینځ د دوی کښی	بیا	پیدا نه کړی دوی

تر هغه پوری چی حکم (منصف) کړی دوی تا په هغه جګړه کښی چی پیښه سوی ده په مینځ د دوی کښی بیا و نه مومی دوی

فِيْٓ اَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوْا تَسْلِيْمًا ﴿۶۵﴾

فِيْٓ	اَنْفُسِهِمْ	حَرَجًا	مِّمَّا	قَضَيْتَ	وَيُسَلِّمُوْا	تَسْلِيْمًا
په	نفسونو خپلو کښی	خپګان	له هغه شی	چی حکم کړی وو تا	او (ویی) منی دوی په	منلو سره

په نفسونو (زړونو) خپلو کښی خپګان (ناراضی) له هغه شی چی حکم (فیصله) کړی وه تا او (ویی) منی دوی په منلو سره.

وَلَوْ اَنَّا كَتَبْنَا عَلَيْهِمْ اَنِ اقْتُلُوْٓا اَنْفُسَكُمْ اَوِ اخْرُجُوْا

وَلَوْ	اَنَّا	كَتَبْنَا	عَلَيْهِمْ	اَنِ	اقْتُلُوْٓا	اَنْفُسَكُمْ	اَوِ اخْرُجُوْا
او که په تحقیق	موږ	فرض کړی وی	پردغو	داچی	مره کړئ تاسی	ځانونه خپل!	یا ووځئ تاسی

او که په تحقیق موږ فرض کړی وی پر دغو (مدعیانو د ایمان) دا چی مره کړئ تاسی ځانونه خپل! یا ووځئ تاسی

(دتیر مخ پاته حصه دلته وګورئ) چي ددې دعوې فیصله موږ ته نبي کریم ﷺ راکړې ده خو بشر پر دې فیصلې نه دی راضي او اطمینان نه باندې لرې نو یې ځکه فیصله تاسي ته راوړه حضرت عمر ﷺ دبشر خبه پوښتنه وکړه چي داخبره صحیح ده نو بشر اقرار وکړی چي هو.. حضرت فاروق اعظم ﷺ وفرمایل چي ښه دی یو واري لږ ودریږی زه راځم کورته ولاړی او یوه توره یې راواخیسته او دمنافق کار یې ورخلاص کړی یعني قتل یې کړی او بیا یې وفرمایل (کوم سړی چي دنبي کریم ﷺ په فیصله راضي نه وي دهغه هم دغه فیصله ده) دغه واقعه په دغه تفصیل سره روح المعاني په روایت دثعلبي او ابن حاتم دحضرت عبد الله ابن عباس ﷺ خخه نقل کړی ده: او عامو مفسرینو داهم نقل کړي دي چي تر دې وروسته ددغه مقتول وارثانو دحضرت عمر ﷺ خلاف دادعوه هم داخله کړه چي ده یو مسلمان بغیر دشرعي دلیل خخه وژلی دی او دهغه دمسلمان دثابتولو لپاره یې مختلفي بهانې جوړې کړي چي دی مسلمان وو: (معارف القرآن ج ۲ پ ۵ ص ۸۵)

مِنْ دِيَارِكُمْ مَّا فَعَلُوْهُ اِلَّا قَلِيْلٌ مِّنْهُمْ ؕ وَلَوْ اَنَّهُمْ

مِنْ	دِيَارِكُمْ	مَّا فَعَلُوْهُ	اِلَّا	قَلِيْلٌ	مِّنْهُمْ	وَلَوْ اَنَّهُمْ
له	کورونو خپلو	نو نه به ؤ کړی دوی هغه	مګر	لږو	کسانو له دوی	او که په تحقیق دوی

له کورونو! خپلو! نو نه به ؤ کړی دوی هغه (قتل او جلا) مګر لږو کسانو له دوی څخه او که په تحقیق دوی

فَعَلُوْا مَا يُوْعَظُوْنَ بِهٖ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ وَاَشَدَّ

فَعَلُوْا	مَا	يُوْعَظُوْنَ	بِهٖ	لَكَانَ	خَيْرًا	لَّهُمْ	وَاَشَدَّ
کړی وی	هغه	چی پند ورکاوه سی دوی ته	په هغه سره	نو خامخا به ؤ	دا کار خیر	دوی ته	او ډیر به کلک ؤ

کړی وی هغه چی پند ورکاوه سی دوی ته په هغه سره نو خامخا به ؤ دا کار خیر (ډیر غوره) دوی ته او ډیر به کلک ؤ

تَثْبِيْتًا ﴿۶۶﴾ وَّاِذًا لَّاٰتَيْنٰهُمْ مِّنْ لَّدُنَّاۤ اَجْرًا عَظِيْمًا ﴿۶۷﴾

تَثْبِيْتًا	وَّاِذًا	لَّاٰتَيْنٰهُمْ	مِّنْ لَّدُنَّاۤ	اَجْرًا	عَظِيْمًا
له جهته د محکموالی	او په دغه وخت کښی	به خامخا ورکړی ؤ موږ دوی ته	له خپله درباره	اجر	ډیر لوی

له جهته د محکموالی (د ایمان)، او په دغه وخت کښی به خامخا ورکړی ؤ موږ دوی ته (خاص) له خپله درباره اجر ډیر لوی.

وَّلَهَدَيْنٰهُمْ صِرَاطًا مُّسْتَقِيْمًا ﴿۶۸﴾ وَمَنْ يُّطِعِ اللّٰهَ

وَّلَهَدَيْنٰهُمْ	صِرَاطًا	مُّسْتَقِيْمًا	وَمَنْ	يُّطِعِ	اللّٰهَ
او خامخا به برابر کړی ؤ موږ دوی	لاری	سمی ته	او هر څوک چی	حکم ومنی	د الله

او خامخا به برابر کړی (بیولی) ؤ موږ دوی لاری سمی ته. او هر څوک چی حکم ومنی د الله

وَالرَّسُوْلَ فَاُولٰٓئِكَ مَعَ الَّذِيْنَ اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ

وَالرَّسُوْلَ	فَاُولٰٓئِكَ	مَعَ الَّذِيْنَ	اَنْعَمَ	اللّٰهُ	عَلَيْهِمْ
او د رسول (دالله)	نو دغه کسان	به له هغو سره وی	چی انعام کړی دی	الله	پر دوی باندی

او د رسول (دالله) نو دغه کسان به له هغو سره وی (په جنت کښی) چی انعام کړی دی الله پر دوی باندی

مِّنَ النَّبِيّٖنَ وَالصِّدِّيْقِيْنَ وَالشُّهَدَآءِ وَالصّٰلِحِيْنَ ۚ

مِّنَ النَّبِيّٖنَ	وَالصِّدِّيْقِيْنَ	وَالشُّهَدَآءِ	وَالصّٰلِحِيْنَ
چی انبیاء دی	او صدیقان دی	او شهیدان دی	او صالحان دی

چی انبیاء دی او صدیقان دی او شهیدان دی او صالحان دی ،

وَمَنْ يُّطِعِ اللّٰهَ وَالرَّسُوْلَ

دجنت درجې به دعملونو په اعتبار سره وي : کوم کسان چي په هغه تولو شیانو باندي عمل کوي دکومو دکولو حکم چي الله ﷻ او دهغه رسول ﷺ ورکړی دی او دهغه تولو شیانو څخه ځان ساتي دکومو دکولو څخه چي الله ﷻ او دهغه رسول منع کړي دی. نو دعمل په اعتبار سره به ددوی مختلفي درجې وي داولي درجې خلګو ته به الله ﷻ دانبیاوو علیهم السلام سره په جنت کښي په لوړو ځایونو کښي ځای ورکړي اوددوهمي درجې خلګو ته به، دهغه خلګو سره ځای ورکړي چي تر انبیاوو وروسته دي کومو ته چي صدیقین ویل کیږي یعني هغه لوی صحابه کرام کومو چي بغیر دکومو چون او چرا څخه په اول وار کي ایمان قبول کړی دی لکه ابوبکر صدیق رضی الله عنه بیا به ددریمي درجي خلګ دشهیدانو حضراتو سره وي شهیدان هغه خلګ دي چا چي دالله ﷻ په لاره کښي خپل ځانونه اومالونه قربان کړي وي بیا دڅلورمي درجي خلګ به دصالحانو سره وي او صالحان هغه خلګ دي چي په خپل ظاهر او باطن کښي دنیکو عملونو پابنده وي.
(معارف القرآن ج ۲ پ ۵ ص ۹۴)

وَحَسُنَ اُولٰٓئِكَ رَفِيْقًا ﴿٦٩﴾ ذٰلِكَ الْفَضْلُ مِنَ اللّٰهِ

وَحَسُنَ	اُولٰٓئِكَ	رَفِيْقًا	ذٰلِكَ	الْفَضْلُ	مِنَ	اللّٰهِ
او ښه دی	دغه کسان	له جهته د رفاقته	دا (چې ښه ملګري دي)	فضل دی	له (جانبه د)	الله ځخه

او ښه دي دغه کسان له جهته د رفاقته (چې ښه ملګري دي). دا (ملګرتيا) فضل (احسان، رحمت) دی له (جانبه د) الله څخه

وَكَفٰى بِاللّٰهِ عَلِيْمًا ﴿٧٠﴾ ع يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا خُذُوْا

وَكَفٰى	بِاللّٰهِ	عَلِيْمًا	يٰٓاَيُّهَا	الَّذِيْنَ	اٰمَنُوْا	خُذُوْا
او کافي دی	الله	ښه پوه	ای!	هغو کسانو	چې ايمان ئې راوړی دی	واخلئ تاسی

او کافي دی الله ښه پوه. ای! هغو کسانو چې ايمان ئې راوړی دی (ای مؤمنانو) واخلئ تاسی

حِذْرَكُمْ فَانْفِرُوْا ثُبَاتٍ اَوِ انْفِرُوْا جَمِيْعًا ﴿٧١﴾ وَاِنَّ

حِذْرَكُمْ	فَانْفِرُوْا	ثُبَاتٍ	اَوِ انْفِرُوْا	جَمِيْعًا	وَاِنَّ
وسلې خپلې	بيا ووځئ تاسی	ډلې ډلې	يا ووځئ تاسی	ټول سره يو ځای	او بېشکه!

وسلې خپلې (يا ځان د کفارو وساتئ) بيا ووځئ تاسی (غزا ته) ډلې ډلې يا ووځئ تاسی ګرد (ټول) سره يو ځای. او بېشکه!

مِنْكُمْ لَمَنْ لَّيُبَطِّئَنَّ فَاِنْ اَصَابَتْكُمْ مُّصِيْبَةٌ قَالَ

مِنْكُمْ	لَمَنْ	لَّيُبَطِّئَنَّ	فَاِنْ	اَصَابَتْكُمْ	مُّصِيْبَةٌ	قَالَ
ځينې له تاسی	خامخا هغه څوک دی	چې خامخا تاخير به کوی	نو که	ورسيږی تاسی ته	کوم مصيبت	نو وايي

ځينې له تاسی خامخا هغه څوک دی چې خامخا تاخير به کوی، نو که ورسيږی تاسی ته کوم مصيبت نو وايي

قَدْ اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيَّ اِذْ لَمْ اَكُنْ مَّعَهُمْ شَهِيْدًا ﴿٧٢﴾

قَدْ	اَنْعَمَ	اللّٰهُ	عَلَيَّ	اِذْ لَمْ اَكُنْ	مَّعَهُمْ	شَهِيْدًا
دا په تحقيق سره	انعام کړی دی	الله	پر ما باندی	ځکه چې نه وم (زه)	له دوئ سره	حاضر (په جهاد کښې)

دا په تحقيق سره انعام (فضل، احسان) کړی دی الله پر ما باندی ځکه چې نه وم (زه) له دوی سره حاضر (په جهاد کښې)

وَلَئِنْ اَصَابَكُمْ فَضْلٌ مِّنَ اللّٰهِ لَيَقُوْلَنَّ كَاَنْ

وَلَئِنْ	اَصَابَكُمْ	فَضْلٌ	مِّنَ	اللّٰهِ	لَيَقُوْلَنَّ	كَاَنْ
او که	ورسيږی تاسی ته	فضل	له (طرفه د)	الله	نو خامخا به وايي هرومرو	چې ګواکې

او که ورسيږی تاسی ته فضل له (طرفه د) الله نو خامخا به وايي هرومرو دا (مختلف منافق) چې ګواکې

ع ٩ ٢

(يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا خُذُوْا مهمې فايدې:
ددې آيت په اوله حصه کښې يې دجهاد لپاره دوسلې دراجمع کولو حکم وکړی او په دوهمه حصه کښې يې دجهاد دکولو حکم وکړی ددې څخه دا يوه خبره خو دا معلومه سوه کمه چې يې په ډېرو ځايونو کښې واضح کړې ده چې ظاهري اسباب اختيارول دتوکل منافي نه دي. دوهمه: خبره ورڅخه دا معلومه سوه چې دلته دوسلې دجمع کولو حکم خو يې وکړی ليکن دا وعده يې نه ده کړې چې ددې په وجه به تاسې خامخا محفوظ ياست، ددې څخه اشاره دې طرف ته وسوه چې داسبابو اختيارول يوازې دزړه داطمينان لپاره وي که نه في نفسه په دې کښې کمه نفعه او نقصان نسته لکه چې ارشاد دی (قل لن يصيبنا الا ما كتب الله لنا) يعني ای نبي تاسې ووايأست چې موږ ته څه تکليف نه رسيږي مګر هغه چې زموږ لپاره مقدر سوي وي. دريم: په دې ايت کښې اول د جهاد دتياری حکم ورکول سوی دی تر دې وروسته ددې لپاره دوتلو طريقه وښوول سوه چې د هغه لپاره يې دوې جملې ذکر کړې دي: (معارف القرآن ج ٢ پ ٥ ص ١٠١)

لَّمۡ تَكُنۢ بَيۡنَكُمۡ وَبَيۡنَهٗ مَوَدَّةٌ يّٰلَيۡتَنِيۡ كُنۡتُ مَعَهُمۡ

لَّمۡ تَكُنۢ	بَيۡنَكُمۡ	وَبَيۡنَهٗ	مَوَدَّةٌ	يّٰلَيۡتَنِيۡ	كُنۡتُ	مَعَهُمۡ
نه وه په	مينځ ستاسي	او په مينځ د ده کښي	هيڅ دوستي	اى کاشکي	زه وى	له دوى سره

نه وه په مينځ ستاسي او په مينځ د ده کښي هيڅ دوستي (او وايي به) اى کاشکي زه (هم) وى له دوى سره

فَاَفُوۡزَ فَوۡزًا عَظِيۡمًا ﴿۷۳﴾ فَلۡيُقَاتِلۡ فِيۡ سَبِيۡلِ اللّٰهِ

فَاَفُوۡزَ	فَوۡزًا	عَظِيۡمًا	فَلۡيُقَاتِلۡ	فِيۡ	سَبِيۡلِ	اللّٰهِ
نو بريالى سوى به وم	په برى	ډير لوى سره	پس جنګ دې وکړي	په	لاره	د الله کښي

نو بريالى (کامياب) سوى به وم په برى ډير لوى سره (له غنائمو) . پس جنګ دې وکړي په لاره د الله کښي

الَّذِيۡنَ يَشۡرُوۡنَ الۡحَيٰوةَ الدُّنۡيَا بِالۡاٰخِرَةِ ؕ وَمَنۡ

الَّذِيۡنَ	يَشۡرُوۡنَ	الۡحَيٰوةَ	الدُّنۡيَا	بِالۡاٰخِرَةِ	وَمَنۡ
هغه کسان	چي خرڅوى دوى	ژوند	دنيوى	په آخرت	او هر څوک چي

هغه کسان چي خرڅوى دوى حيات دنيوى (ژوند لږ خسيس) په آخرت او هر څوک چي

يُّقَاتِلۡ فِيۡ سَبِيۡلِ اللّٰهِ فَيُقۡتَلۡ اَوۡ يَغۡلِبۡ فَسَوۡفَ

يُّقَاتِلۡ	فِيۡ	سَبِيۡلِ	اللّٰهِ	فَيُقۡتَلۡ	اَوۡ يَغۡلِبۡ	فَسَوۡفَ
جنګ وکړي	په	لاره	دالله کښي	پس شهيد کړى سي	يا غالب سي	نو ژر به

جنګ وکړي په لاره دالله کښي (د دين د ترقى له پاره) پس شهيد کړى سي يا غالب (غازى او کامياب سي) نو ژر به

نُؤۡتِيۡهِ اَجۡرًا عَظِيۡمًا ﴿۷۴﴾ وَمَا لَكُمۡ لَا تُقَاتِلُوۡنَ فِيۡ

نُؤۡتِيۡهِ	اَجۡرًا	عَظِيۡمًا	وَمَا لَكُمۡ	لَا تُقَاتِلُوۡنَ	فِيۡ
ورکړو موږ ده ته	اجر	ډير لوى	او څه مانع ده تاسي ته	چي جنګ نه کوئ تاسي	په

ورکړو موږ ده ته اجر ډير لوى (چي جنت دى). او څه مانع ده تاسي ته چي جنګ نه کوئ تاسي په

سَبِيۡلِ اللّٰهِ وَالۡمُسۡتَضۡعَفِيۡنَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَآءِ

سَبِيۡلِ	اللّٰهِ	وَالۡمُسۡتَضۡعَفِيۡنَ	مِنَ الرِّجَالِ	وَالنِّسَآءِ
لاره	دالله کښي	او په (خلاصولو) دضعيفانو کښي	چي سړى دى	او ښځي دى

لاره د الله کښي (د دين د ترقى له پاره) او په (خلاصولو) د ضعيفانو کښي چي سړى دى او ښځي دى

وَمَا لَكُمۡ لَا تُقَاتِلُوۡنَ فِيۡ سَبِيۡلِ اللّٰهِ.... دمظلوم فريا درسي داسلام يوه مهمه فريضه ده: په مکه مکرمه کښي داسي کمزوري مسلمانان پاته سوي وه چي دبدن دکمزورى او دسامان دلږوالي په وجه يي هجرت نه سو کولاى او وروسته بيا کافرانو هم دوى نه پريښوول او قسم قسم تکليفونه يي ورکول چي داخلګ داسلام څخه بيرته راوګرځي په دې حضراتو کښي دځينو نومونه هم په تفسيرونو کښي ذکر دي مثلا ابن عباس رضي الله عنه ، اوددوى مور بي بي رضي الله عنها ، او سلمه ابن هشام رضي الله عنه وليد ابن وليد رضي الله عنه او ابوجندل بن سهل رضي الله عنه. دې حضراتو دخپل ايمان دپوخوالي په وجه ددوى ظلمونه زغمل او پر اسلام باندي ټينګ ولاړ وه البته دالله جل جلاله څخه به يي ددې ظلمونو څخه دخلاصولو لپاره برابري دعاګاني کولي آخر الله جل جلاله ددوى دعاګاني قبولي کړي او مسلمانانو ته يي حکم ورکړي چي جهاد وکړي او دوى دکافرانو دزور زياتي څخه را خلاص کړى او دا کار يي داسلام او دمسلمانانو يوه اهمه او دوخت فريضه وبلله او مسلمانانو عملي هم کړله (معارف القرآن ج ۲ پ ۵ ص ۱۰۳)

وَ الْوِلْدَانِ الَّذِيْنَ يَقُوْلُوْنَ رَبَّنَآ اَخْرِجْنَا مِنْ هٰذِهِ

وَ الْوِلْدَانِ	الَّذِيْنَ	يَقُوْلُوْنَ	رَبَّنَآ	اَخْرِجْنَا	مِنْ	هٰذِهِ
او هلكان دى	هغه كسان	چي وايي دوى	اى! ربه زموږ	وباسه موږ	له	دى

او هلكان دى هغه كسان چي وايي دوى اى! ربه زموږ وباسه موږ له دى

الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ اَهْلُهَا ۚ وَاجْعَلْ لَّنَا مِنْ لَّدُنْكَ وَلِيًّا ۚ

الْقَرْيَةِ	الظَّالِمِ	اَهْلُهَا	وَاجْعَلْ	لَّنَا	مِنْ	لَّدُنْكَ	وَلِيًّا
كلى ښخه	چي ظالمان دى	اوسيدونكى دهغى	او وګرځوه	موږ ته	له	خپله درباره	كوم ولى

كلى (دمكى) ښخه! چي ظالمان دى، اوسيدونكى دهغى او وګرځوه موږ ته له خپله درباره كوم ولى (حامى، ساتونكى)،

وَّاجْعَلْ لَّنَا مِنْ لَّدُنْكَ نَصِيْرًا ﴿٧٥﴾ اَلَّذِيْنَ اٰمَنُوْا

وَّاجْعَلْ	لَّنَا	مِنْ	لَّدُنْكَ	نَصِيْرًا	اَلَّذِيْنَ	اٰمَنُوْا
او وګرځوه	موږ ته	له	خپله درباره	كوم مددګار!	هغه كسان چي	ايمان لرونكى دى

او وګرځوه موږ ته له خپله درباره كوم مدد ګار!. هغه كسان چي ايمان لرونكى دى

يُقَاتِلُوْنَ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ ۚ وَالَّذِيْنَ كَفَرُوْا يُقَاتِلُوْنَ

يُقَاتِلُوْنَ	فِيْ	سَبِيْلِ	اللّٰهِ	وَالَّذِيْنَ	كَفَرُوْا	يُقَاتِلُوْنَ
جنګ كوى دوى	په	لاره	دالله كښى	او هغه كسان	چي كافران سوى دى	جنګ كوى دوى

جنګ كوى دوى په لاره د الله كښى (د دين د ترقى له پاره) او هغه كسان چي كافران سوى دى جنګ كوى دوى

فِيْ سَبِيْلِ الطَّاغُوْتِ فَقَاتِلُوْٓا اَوْلِيَآءَ الشَّيْطٰنِ ۚ اِنَّ

فِيْ	سَبِيْلِ	الطَّاغُوْتِ	فَقَاتِلُوْٓا	اَوْلِيَآءَ	الشَّيْطٰنِ	اِنَّ
په	لاره	دشيطان كښى	نو جنګ وكړئ تاسى	له دوستانو	دشيطان سره	بيشكه!

په لاره د شيطان كښى نو جنګ وكړئ تاسى له دوستانو د شيطان سره!، بيشكه!

كَيْدَ الشَّيْطٰنِ كَانَ ضَعِيْفًا ﴿٧٦﴾ اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِيْنَ

كَيْدَ	الشَّيْطٰنِ	كَانَ	ضَعِيْفًا	اَلَمْ	تَرَ اِلَى	الَّذِيْنَ
چي مكر	دشيطان	دى	ضعيف	آيا نه دى	كتلى تا	هغو كسانو ته

چي مكر د شيطان دى ضعيف. آيا نه دى كتلى تا (نه دى رسيدلى تا ته حال دا) هغو كسانو

اِنَّ كَيْدَ الشَّيْطٰنِ كَانَ ضَعِيْفًا دشيطان تدبير ضعيف دى: په دې آيت كښــي الله ﷻ وښــوول چـي د شــيطان تدبيرونـه بيكـاره او ضـعيفه دي پـه دې وجـه داده مومنـانو هـيڅ هـم نسـي خرابـولاى نـو مومنـانو تـه پكـار دي چـي د شـيطان ددوسـتانو يعنــي كـافرانو سـره پـه جنګ كولو كښي سستي ونه كړي ځكه چي ددوى كـــومكي الله ﷻ دى او كـافرانو تـه بـه د شـيطان تـدبير هـيڅ فايـده ورنـه كړي، لكه چي په جنګ بـدر كښــي داسـي وسـول چي اول شيطان دكافرانو په مخكي لوى لوى لاپي ويشــتلي او دوى تـه يـي مكمل يقيـن وركړى چي (لاغالب لكم اليوم) نـن ورځ تاسـي هيڅـوک نـه سي مغلوبه كولاى ځكه چي (انّى جار لكم) يعني زه ستاسي كـومكي يـم: زه بـه دخپـل ټـول لښـكر سره ستاسي كومک كـوم كلـه چـي جنـګ شـروع سـو نـو دى دخپـل لښـكر سـره كـه څـه هـم ورمـخ تـه سـو لـيكن كلـه چـي ده وليـدل چـي دمسـلمانانو دكومـک لپـاره ملايكـي راورسـيدې نـو ده خپـل تـدبير ناكامـه وليـدى او تښـتيدل يـي شـروع كـړل ميـدان او كـافران يــي پريښـــوول او پـــه تيښـــته بريـــالى ســـو: (معارف القرآن ج ۲ پ ۵ ص ۱۰۴)

كُفُّوٓا اَيۡدِيَكُمۡ وَاَقِيۡمُوا الصَّلٰوةَ شان نزول: په مکه مکرمه کي تر هجرت مخکي به کافرانو مسلمانان ډير آزارول مسلمانانو حضور ﷺ ته شکايت وکړی او اجازه يي غوښته چي موږ دکفارو سره جنگ کوو او ددوی څخه ددې ظلم بدله اخلو خو نبي کريم ﷺ به مسلمانان دجنگ څخه منع کول چي ماته تر اوسه دجنگ حکم نه دی سوی بلکي دصبر او معافی حکم دی، او فرمايل به يي چي دلمانځه او زکوة کم حکم چي تاسي ته سوی دی هغه برابر کوی څکه چي ترڅو پوري انسان دخدای ﷻ په اطاعت کي په خپل نفس باندي دجهاد کولو او دبدني تکليفونو سره او دخپل مال په خرڅ کولو باندي اموخته سوی نه وی،نو ده ته جهاد کول او دخپل روح ورکول ډيرگران کار وي دا خبره مسلمانانو قبوله کړې وه، بيا تر هجرت وروسته کله چي مسلمانانو ته دجهاد حکم وسونو دوی ته خوشحاليدل په کار وه چي زموږ غوښتنه قبوله سوه ليکن ځيني کسان بياهم دکفارو څخه بيريدل لکه دالله ﷻ دعذاب څخه اودا يي ويل کاشکي يوڅوورځي لا داد جهاد حکم ځنډيدلی وای نودا آيت نازل سو.
(معارف القرآن ج ۲ پ ۵ ص ۱۰۷)

قِيۡلَ لَهُمۡ كُفُّوٓا اَيۡدِيَكُمۡ وَاَقِيۡمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا

قِيۡلَ	لَهُمۡ	كُفُّوٓا	اَيۡدِيَكُمۡ	وَاَقِيۡمُوا	الصَّلٰوةَ	وَاٰتُوا
چي وويل سوه	دوی ته	ونيسئ تاسی	لاسونه خپل	او قائموئ تاسی	لمونځ	او ورکوئ تاسی

چي وويل سو دوی ته ونيسئ تاسی لاسونه خپل (له جنگه په مکه کی) او قائموئ (سم اداء کوی) تاسی لمونځ او ورکوئ!

الزَّكٰوةَ ۚ فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيۡهِمُ الۡقِتَالُ اِذَا فَرِيۡقٌ

الزَّكٰوةَ	فَلَمَّا	كُتِبَ	عَلَيۡهِمُ	الۡقِتَالُ	اِذَا	فَرِيۡقٌ
زکوة	نو کله چي	فرض کړسو	پر دوی باندی	جنگ	په دی وخت کښی	يو ډله

تاسی زکوة!، نو کله چي (په مدينه کښی) فرض کړسو په دوی باندی (له کفارو سره) جنگ په دی وخت کښی يو ډله

مِّنۡهُمۡ يَخۡشَوۡنَ النَّاسَ كَخَشۡيَةِ اللّٰهِ اَوۡ اَشَدَّ خَشۡيَةً ۚ

مِّنۡهُمۡ	يَخۡشَوۡنَ	النَّاسَ	كَخَشۡيَةِ	اللّٰهِ	اَوۡ	اَشَدَّ	خَشۡيَةً
له دوی څخه	بيريدله	له خلکو څخه	په شان د بيری	له الله څخه	بلکه	ډير زيات	له جهته د بيرئ

له دوی څخه بيريدله له خلکو نه په شان د بيری (د دوی) له الله څخه بلکه ډير زيات له جهته د بيرئ

وَقَالُوۡا رَبَّنَا لِمَ كَتَبۡتَ عَلَيۡنَا الۡقِتَالَ ۚ لَوۡلَآ اَخَّرۡتَنَآ

وَقَالُوۡا	رَبَّنَا	لِمَ	كَتَبۡتَ	عَلَيۡنَا	الۡقِتَالَ	لَوۡ	لَآ اَخَّرۡتَنَآ
او ويی ويل دوی	ای ربه زموږ	ولی دی	فرض کړ	په موږ باندی	جنگ!	ولی دی	وروسته نه کړو موږ تا

او ويی ويل دوی ای ربه زموږ! ولی دی فرض کړ په موږ باندی جنگ! ولی دی وروسته نه کړو موږ تا

اِلٰٓی اَجَلٍ قَرِيۡبٍ ؕ قُلۡ مَتَاعُ الدُّنۡيَا قَلِيۡلٌ ۚ وَالۡاٰخِرَةُ خَيۡرٌ

اِلٰٓی	اَجَلٍ	قَرِيۡبٍ	قُلۡ	مَتَاعُ	الدُّنۡيَا	قَلِيۡلٌ	وَالۡاٰخِرَةُ	خَيۡرٌ
ترهغی	نيټی	نژدی پوری	ووايه	متاع (فائده)	د دی دنيا	ډيره لږه ده	او آخرت ډير	غوره دی

تر هغی نيټی نژدی پوری، ووايه (ای محمده!) متاع (فائده) د دی دنيا ډيره لږه ده او آخرت ډير غوره دی

لِّمَنِ اتَّقٰی ۟ وَلَا تُظۡلَمُوۡنَ فَتِيۡلًا ﴿۷۷﴾ اَيۡنَ مَا

لِّمَنِ		وَلَا تُظۡلَمُوۡنَ	فَتِيۡلًا	اَيۡنَ مَا
هغه چاته چي	بيريږئ	او ظلم به ونه کړی سی پر تاسی	ديوه ډير نری تار	هر چيرته چي

هغه چاته چي بيريږئ (له الله څخه)، او ظلم به ونه کړی سی پر تاسی (په اندازه) ديوه ډير نری تار. هر چيرته چي

تَكُوْنُوْا يُدْرِكْكُّمُ الْمَوْتُ وَلَوْ كُنْتُمْ فِيْ بُرُوْجٍ

تَكُوْنُوْا	يُدْرِكْكُّمُ	الْمَوْتُ	وَلَوْ	كُنْتُمْ	فِيْ	بُرُوْجٍ
او سئ تاسی	پیدا به کړی تاسی لره	مرګ	اګر که	اوسئ تاسی	په	برجونو ډیرو لوړو

اوسئ تاسی وبه مونیسی تاسی لره مرګ اګر که اوسئ تاسی په برجونو (په کلاګانو، ماڼیو) ډیرو لوړو

مُّشَيَّدَةٍ ؕ وَاِنْ تُصِبْهُمْ حَسَنَةٌ يَّقُوْلُوْا هٰذِهٖ مِنْ

مُّشَيَّدَةٍ	وَاِنْ	تُصِبْهُمْ	حَسَنَةٌ	يَّقُوْلُوْا	هٰذِهٖ	مِنْ
محکمو مضبوطو کړی سویو کښی	او که	ورسیږی دوی ته	څه نیکی	نو وایی دوی	دا (نیکی)	له

محکمو مضبوطو کړی سویو کښی، او که ورسیږی دوی ته څه نیکی (لکه پراخی) نو وایی دوی دا (نیکی) له

عِنْدِ اللّٰهِ ۚ وَاِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ يَّقُوْلُوْا هٰذِهٖ مِنْ

عِنْدِ	اللّٰهِ	وَاِنْ	تُصِبْهُمْ	سَيِّئَةٌ	يَّقُوْلُوْا	هٰذِهٖ	مِنْ
جانبه د	الله ده	او که	ورسیږی دوی ته	څه بدی	نو وایی دوی	دا (بدی)	له

(جانبه د) الله ده او که ورسیږی دوی ته څه بدی (لکه قحط) نو وایی دوی دا (بدی) له

عِنْدِكَ ؕ قُلْ كُلٌّ مِّنْ عِنْدِ اللّٰهِ ؕ فَمَالِ هٰۤؤُلَآءِ الْقَوْمِ

عِنْدِكَ	قُلْ	كُلٌّ	مِّنْ	عِنْدِ	اللّٰهِ	فَمَالِ	هٰۤؤُلَآءِ	الْقَوْمِ
جانبه ستا ده	ووایه	دا ټول	له	جانبه د	الله دی	پس څه سبب دی	دی	قوم لره

جانبه ستا ده، ووایه (ای محمده! دوی ته) دا ټول (خیر او شر) له جانبه د الله دی پس څه سبب دی دی قوم لره

لَا يَكَادُوْنَ يَفْقَهُوْنَ حَدِيْثًا ﴿۷۸﴾ مَآ اَصَابَكَ مِنْ

لَا يَكَادُوْنَ	يَفْقَهُوْنَ	حَدِيْثًا	مَآ	اَصَابَكَ	مِنْ
چی نه دی نژدی (دی ته)	چی پوه سی دوی	په هیڅ خبره باندی	هر هغه شی چی	ورسید ته ته (ای انسانه!)	له

چی نه دی نژدی (دی ته) چی پوه سی دوی په هیڅ خبره باندی. هر هغه شی چی ورسید تاته (ای انسانه!) له

حَسَنَةٍ فَمِنَ اللّٰهِ ۫ وَمَآ اَصَابَكَ مِنْ سَيِّئَةٍ فَمِنْ

حَسَنَةٍ	فَمِنَ	اللّٰهِ	وَمَآ	اَصَابَكَ	مِنْ سَيِّئَةٍ	فَمِنْ
نیکی څخه	نو (هغه) له	الله دی	او هر هغه شی	چی ورسید تاته	له بدی څخه	نو (هغه) له

نیکی څخه نو (هغه) له (جانبه د) الله دی او هر هغه شی چی ورسید تاته (ای انسانه!) له بدی څخه نو (هغه) له

مَآ اَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللّٰهِ.. دلته دحسنة څخه مراد دالله ﷻ نعمت دی: په دې آیت سره یې اشاره ودې خبرې ته وکړه چې انسان ته کوم نعمت رسیږي هغه دده کوم حق نه دی بلکې خاص دالله ﷻ فضل وي. برابره خبره ده انسان چې هر څومره عبادت وکړي په دې سره دی د نعمت مستحق کیدای نه سي ځکه چې دعبادت توفیق هم دالله ﷻ دطرفه څخه دی او بیا دالله ﷻ نعمتونه څومره بې حسابه دي په دې لږ غوندې محدود عبادت او طاعت سره څنګه حاصلیدای سي اوبیا خاص چې زموږ عبادت هم درب العلمین دباچهي لایق نه دی په یوه حدیث شریف کښې نبي کریم ﷺ فرمایلي دي (ماأحد یدخل الجنة الا برحمة الله قیل ولا انت یارسول الله قال ولا انا) متفق علیه په حواله دتفسیر مظهري: یعنې ماسوا دالله ﷻ دفضله څخه څوک جنت ته نه سي تللای چا پوښتنه وکړه چې یارسول الله چې تاسي هم دالله ﷻ دفضله څخه بغیر نه سی تللای؟ دده وفرمایل چې هوا!.. زه هم دالله ﷻ دفضله څخه بغیر جنت ته نه سم تللای (معارف القرآن ج ۲ پ ۵ ص ۱۱۱)

نَّفۡسِكَ ۚ وَاَرۡسَلۡنٰكَ لِلنَّاسِ رَسُوۡلًا ؕ وَ كَفٰى بِاللّٰهِ

نَّفۡسِكَ	وَاَرۡسَلۡنٰكَ	لِلنَّاسِ	رَسُوۡلًا	وَ كَفٰى	بِاللّٰهِ
(جانبه د) نفس ستا دی	او لیږلی ئی موږ ته	دپاره د (ټولو) خلګو	رسول	او بس دی	الله

(جانبه د) نفس ستا دی، او لیږلی ئی موږ ته (ای محمده!) دپاره د (ټولو) خلګو رسول او بس دی الله

شَهِيۡدًا ﴿۷۹﴾ مَنۡ يُّطِعِ الرَّسُوۡلَ فَقَدۡ اَطَاعَ اللّٰهَ ۚ وَمَنۡ

شَهِيۡدًا	مَنۡ يُّطِعِ	الرَّسُوۡلَ	فَقَدۡ	اَطَاعَ	اللّٰهَ	وَمَنۡ
شاهد	هر چا چې حکم ومانه	د رسول	نو په تحقیق چې	حکم ئی ومانه	د الله	او هر څوک

شاهد (په رسالت ستا ای محمده!). هر چا چې حکم ومانه د رسول (دالله) نو په تحقیق چې حکم ئی ومانه د الله، او هر څوک

تَوَلّٰى فَمَاۤ اَرۡسَلۡنٰكَ عَلَيۡهِمۡ حَفِيۡظًا ؕ ﴿۸۰﴾ وَيَقُوۡلُوۡنَ

تَوَلّٰى	فَمَاۤ	اَرۡسَلۡنٰكَ	عَلَيۡهِمۡ	حَفِيۡظًا	وَيَقُوۡلُوۡنَ
چې وګرځید	پس نه ئی	لیږلی موږ ته	په دوی باندی	ساتونکی	او وایی دوی

چې وګرځید (له اطاعته، ای محمده!) پس نه ئی لیږلی موږ ته په دوی باندی ساتونکی. او وایی دوی (زموږ کارستا)

طَاعَةٌ ۫ فَاِذَا بَرَزُوۡا مِنۡ عِنۡدِكَ بَيَّتَ طَآئِفَةٌ مِّنۡهُمۡ

طَاعَةٌ	فَاِذَا	بَرَزُوۡا	مِنۡ عِنۡدِكَ	بَيَّتَ	طَآئِفَةٌ	مِّنۡهُمۡ
طاعت دی	نو کله چې	راووځی دوی	ستا له خوا څخه	نو دشپې (په مشوره وایی)	یوه ډله	له دوی

طاعت دی نو کله چې راووځی دوی ستا له خوا څخه نو دشپې (په مشوره وایی) یوه ډله له دوی

غَيۡرَ الَّذِىۡ تَقُوۡلُ ؕ وَاللّٰهُ يَكۡتُبُ مَا يُبَيِّتُوۡنَ ۚ

غَيۡرَ الَّذِىۡ	تَقُوۡلُ	وَاللّٰهُ	يَكۡتُبُ	مَا	يُبَيِّتُوۡنَ
غیر له هغی خبری څخه	چې وایی ئی	او الله	لیکی	هغه خبری چې	د شپې ئی (په مشوره سره وائی)

غیر له هغی خبری څخه چې وایی ئی (دا طائفه تاته) او الله لیکی هغه خبری چې د شپې ئی (په مشوره سره دوئ وائی)

فَاَعۡرِضۡ عَنۡهُمۡ وَتَوَكَّلۡ عَلَى اللّٰهِ ؕ وَكَفٰى بِاللّٰهِ

فَاَعۡرِضۡ	عَنۡهُمۡ	وَتَوَكَّلۡ	عَلَى	اللّٰهِ	وَ كَفٰى	بِاللّٰهِ
نو په څنګ سه ته	له دوی څخه	او توکل (اعتماد) وکړه	په	الله باندی	او بس دی	الله

نو په څنګ سه ته! له دوی څخه (اوتری تغافل وکړه ته!) او توکل (اعتماد) وکړه په الله باندی! او بس دی الله

فَاَعۡرِضۡ عَنۡهُمۡ وَتَوَكَّلۡ عَلَى اللّٰهِ کله چې به منافقین دنبي کریم ﷺ مخ ته راغلل: نو ویل به یي چې موږ ستاسي حکم قبول کړی دی او کله چې بېرته دده مبارک دمجلسه څخه ولاړل نودده د نافرمانی کولو مشورې به یي کولې په دې سره به نبي کریم ﷺ ته سخت خفګان رسیدی نو الله جل جلاله دته ښوونه وکړه چې ددوی پرواه مه کوه تاسي خپل کار دالله جل جلاله په توکل باندي کوی، ځکه چې هغه ستاسي لپاره کافي دی ددې څخه معلومه سوه چې کوم سړی دخلګو راهنما او پیشواه وي دی به تر قسم قسم سختیو تیرېږي خلګ به قسم قسم الزامونه پر سر ورترپي او کله به یي ددوستی په شکل کښي دښمني هم کوي ددې ټولو خبرو سره سره راهنما ته پکاردي چي په محکمه اراده ثابت قدمي او دالله جل جلاله په توکل خپل کار جاري وساتي که دده لاراو منزل اونیت صحیح وي خامخا به کامیابه کیږي ددې ښه مثال نن سبا زموږ ستاسي دټولني خدمت کوونکي ځیني علماء دي چي دخدای لپاره خدمت کوي خوبیا هم په ځینو الزامو سره یي خلګ بدناموي: اللهم اهدنا الی صراط مستقیم: معارف القرآن ج ۲ پ ۵ ص ۱۱۳)

وَ كِيۡلًا ۝٨١ اَفَلَا يَتَدَبَّرُوۡنَ الۡقُرۡاٰنَ ؕ وَلَوۡ كَانَ مِنۡ

وَ كِيۡلًا	اَفَلَا يَتَدَبَّرُوۡنَ	الۡقُرۡاٰنَ	وَلَوۡ	كَانَ	مِنۡ
وکیل	آیا نو فکر غورنه کوی دوی	په دی قرآن کښی	او که	وی (دا قرآن)	له

وکیل (کار جوړوونکی). آیا نو فکر غورنه کوی دوی په دی قرآن کښی او که وی (دا قرآن) له

عِنۡدِ غَيۡرِ اللّٰهِ لَوَجَدُوۡا فِيۡهِ اخۡتِلَافًا كَثِيۡرًا ۝٨٢

عِنۡدِ	غَيۡرِ	اللّٰهِ	لَوَجَدُوۡا	فِيۡهِ	اخۡتِلَافًا	كَثِيۡرًا
جانبه	د غیر	د الله څخه	نو خامخا پیدا کړی به ؤ (دوی)	په هغه کښی	اختلاف	ډیر

جانبه د غیر د الله څخه نو خامخا موندلی به ؤ (دوی) په هغه کښی اختلاف ډیر.

وَاِذَا جَآءَهُمۡ اَمۡرٌ مِّنَ الۡاَمۡنِ اَوِ الۡخَوۡفِ اَذَاعُوۡا

وَاِذَا	جَآءَهُمۡ	اَمۡرٌ	مِّنَ	الۡاَمۡنِ	اَوِ الۡخَوۡفِ	اَذَاعُوۡا
او کله چی	راسی دی (منافقانو) ته	کوم امر	له	له امن (نصرت)	یا (کوم خبر له) ییری	نو مشهوروی دوی

او کله چی راسی دی (منافقانو) ته کوم امر (خبره) له امن (نصرت) یا (کوم خبر له) ییری نو مشهوروی دوی

بِهٖ ؕ وَلَوۡ رَدُّوۡهُ اِلَى الرَّسُوۡلِ وَاِلٰٓى اُولِى الۡاَمۡرِ مِنۡهُمۡ

بِهٖ	وَلَوۡ رَدُّوۡهُ	اِلَى	الرَّسُوۡلِ	وَاِلٰٓى	اُولِى الۡاَمۡرِ	مِنۡهُمۡ
هغه	او که دوی ور رسولی وی دا	طرف د	رسول ته	او طرف د	حاکمانو خپلو ته	له دوی څخه

هغه (خبر)، او که دوی ورسولی (اوپرینښی) وی دا خبر (طرف د) رسول ته او (طرف د) حاکمانو خپلو ته له دوی څخه

لَعَلِمَهُ الَّذِيۡنَ يَسۡتَنۡۢبِطُوۡنَهٗ مِنۡهُمۡ ؕ وَلَوۡلَا فَضۡلُ اللّٰهِ

لَعَلِمَهُ	الَّذِيۡنَ	يَسۡتَنۡۢبِطُوۡنَهٗ	مِنۡهُمۡ	وَلَوۡلَا	فَضۡلُ	اللّٰهِ
نو خامخا معلوم به وای دا کار	هغو کسانو ته	چی تحقیق کولای سی د هغه	له دوی څنی	او که نه وی	فضل	د الله

نو خامخا معلوم به وی، (تدبیر) د دی کار هغو کسانو ته چی ایستلی سئ ښه د بدو څخه له دوی څنی ، او که نه وی فضل د الله

عَلَيۡكُمۡ وَرَحۡمَتُهٗ لَاتَّبَعۡتُمُ الشَّيۡطٰنَ اِلَّا قَلِيۡلًا ۝٨٣

عَلَيۡكُمۡ	وَرَحۡمَتُهٗ	لَاتَّبَعۡتُمُ	الشَّيۡطٰنَ	اِلَّا	قَلِيۡلًا
پر تاسی	او رحمت د ده	نو خامخا به متابعت کړی ؤ تاسی	د شیطان	مگر	لږو

پر تاسی او رحمت د ده (په نزول د قرآن) نو خامخا به متابعت کړی ؤ تاسی د شیطان مگر (نه به ؤ کړی له تاسی څخه) لږو

وَاِذَا جَآءَهُمۡ اَمۡرٌ مِّنَ الۡاَمۡنِ۔ شان نزول:

علامه ابن کثیر رحمة الله علیه ددې ایت په اړوند دواقعو دنقل کولو وروسته فرمايي چې ددې ایت په شان نزول کښي دحضرت عمر ابن خطاب رضي الله عنه دحدیث ذکر کول پکار دي هغه دا چې حضرت عمر رضي الله عنه ته داخبر ورسیدی چي نبي کریم صلی الله علیه وسلم خپلو بیبیانو ته طلاق ور کړی دی، نو دی دخپل کور څخه راووتی مسجد ته راغلی چي دروازي ته راورسیدی نو ده واوریدل چي په مسجد کښي دننه خلگ هم داخبري کوي، ده چي دااوریدل نو وې فرمایل چي ددې خبري تحقیق په کار دی، نو دی نبي کریم صلی الله علیه وسلم ته ورسید او پوښتنه یي ځني وکړه چي یارسول الله آیا تاسي خپلو بیبیانو ته طلاق ورکړی دی ؟ ده صلی الله علیه وسلم وفرمایل چي نه ما طلاق نه دی ورکړی حضرت عمر رضي الله عنه فرمايي چي تر دې تحقیق وروسته زه مسجد ته راغلم او پر دروازه ودریدم دا اعلان مي وکړی چي نبي کریم صلی الله علیه وسلم خپلو بیبیانو ته طلاق نه دی ورکړی دا تاسي څه وایاست دادرواغ خبره ده نو پر دې باندې دا ایت نازل سو:

(معارف القرآن ج ۲ پ ۵ ص ۱۱۶)

فَقَاتِلْ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِۚ لَا تُكَلَّفُ اِلَّا نَفْسَكَ

فَقَاتِلْ	فِيْ	سَبِيْلِ	اللّٰهِ	لَا تُكَلَّفُ	اِلَّا	نَفْسَكَ
نو جنګ کوه ته	په	لاره	دالله کښې	نه ئې مکلف کړې سوی ته	مګر	په حق دځان خپل

نو جنګ کوه ته په لاره د الله کښې نه ئې مکلف کړې سوی ته مګر په حق د ځان خپل

وَحَرِّضِ الْمُؤْمِنِيْنَۚ عَسَى اللّٰهُ اَنْ يَّكُفَّ بَاْسَ الَّذِيْنَ

وَحَرِّضِ	الْمُؤْمِنِيْنَ	عَسَى	اللّٰهُ	اَنْ يَّكُفَّ	بَاْسَ	الَّذِيْنَ
او تیزوه	مؤمنان	نژدې ده چې	الله	بنده کړي (سختي د)	جنګ	دهغو کسانو

او تیزوه مؤمنان (په جهاد او ورترغیبوه یې!)، نژدې ده چې الله بنده کړي (سختي د) جنګ

كَفَرُوْاؕ وَاللّٰهُ اَشَدُّ بَاْسًا وَّ اَشَدُّ تَنْكِيْلًا ﴿٨٤﴾

كَفَرُوْا	وَ	اللّٰهُ	اَشَدُّ	بَاْسًا وَّ	اَشَدُّ	تَنْكِيْلًا
چې کافران سوي دي	او	الله	ډیر سخت دی	له جهته د هیبت	او ډیر سخت دی	له جهته د عذاب ورکولو

دهغو کسانو چې کافران سوي دي او الله ډیر سخت دی له جهته د هیبت، جنګ او ډیر سخت دی له جهته د عذاب ورکولو .

مَنْ يَّشْفَعْ شَفَاعَةً حَسَنَةً يَّكُنْ لَّهٗ نَصِيْبٌ مِّنْهَاۚ

مَنْ	يَّشْفَعْ	شَفَاعَةً	حَسَنَةً	يَّكُنْ	لَّهٗ	نَصِيْبٌ	مِّنْهَا
او هر څوک	چې سپارښت وکړي	سپارښت	نیک	نو وی به	ده لره	یوه برخه (ثواب)	په سبب د هغه سره

او هر څوک چې سپارښت وکړي سپارښت نیک (له شرعی سره سم) نو وی به ده لره یوه برخه (دثواب) په سبب دهغه سره ،

وَمَنْ يَّشْفَعْ شَفَاعَةً سَيِّئَةً يَّكُنْ لَّهٗ كِفْلٌ مِّنْهَاؕ

وَمَنْ	يَّشْفَعْ	شَفَاعَةً	سَيِّئَةً	يَّكُنْ	لَّهٗ	كِفْلٌ	مِّنْهَا
او هر څوک	چې سپارښت وکړي	سپارښت	ناکاره	نو وی به	ده لره	یو بار	په سبب دهغه سره

او هر څوک چې سپارښت وکړي سپرښت ناکاره (له شرعی خلاف) نو وی به ده لره یو بار (برخه د ګناه) په سبب دهغه سره

وَكَانَ اللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ مُّقِيْتًا ﴿٨٥﴾ وَاِذَا حُيِّيْتُمْ

وَكَانَ	اللّٰهُ	عَلٰى	كُلِّ	شَيْءٍ	مُّقِيْتًا	وَاِذَا	حُيِّيْتُمْ
او دی	الله	پر	هر	شی	قدرت لرونکی	او هر کله چې	دعا وکړه سی تاسی ته

او دی الله پر هر شی باندی قدرت لرونکی (نو وربه کړی جزا هر چالره په عمل د ده سره). او هر کله چې دعا وکړه سی تاسی ته

فَقَاتِلْ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِۚ لَا تُكَلَّفُ... شان نزول:

کله چي د احد غزا دشوال یعني دکوچني اختر په میاشت کښي وسوه نو نبي کریم ﷺ په ذي قعده کښي دکفارو دوعدې مطابق بدر ته دمقابلې لپاره تلل وغوښتل (چي تاریخ لیکونکي ورته بدر صغرى وایي) په دغه وخت کښي ځینو خلګو دتازه زخمونو دوجي او ځینو بیا دآوازو دوجي څه تأمل او ځنډ وکړی په تلو کښي نو پردې باندي دغه راتلونکي آیاتونه رانازل سول چي په دې کښي نبي کریم ﷺ ته دا هدایت وکړی چي که چیري دغه تازه مسلمانان دجنګ څخه بیریږي نو تاسي یوازي په خپل سرسره وجنګ ته ورووزی الله ﷻ ستاسي کومک کوونکی دی. په دغه هدایت سره نبي کریم ﷺ داویا ملګروسره کوچني بدر ته تشریف یووی دکم وعده چي دابوسفیان سره داحد تر غزا وروسته سوې وه الله د ابوسفیان او دهغه دملګرو په زړونو کښي دمسلمانانو رعب اوبیره ورواچوله او هیڅوک مقابلې ته را نه غلی الله ﷻ دخپل ارشاد موافق دکافرانو جنګ بند کړی او دوی په خیر راورسیدل.
(معارف القرآن ج ٢ پ ٥ ص ١١٩)

بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوْا بِاَحْسَنَ مِنْهَآ اَوْ رُدُّوْهَا ؕ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ

بِتَحِيَّةٍ	فَحَيُّوْا	بِاَحْسَنَ	مِنْهَآ	اَوْ رُدُّوْهَا	اِنَّ	اللّٰهَ	كَانَ
په یوه دعا سره	نو تاسي هم دعا وکړئ	په دعا ښه سره	له هغې څخه	یا وروګرځوئ هم هغه	بیشکه!	الله	چې دی

په یوه دعا سره نو تاسي هم دعا وکړئ (هغه ته) په دعا ښه سره له هغې څخه یا وروګرځوئ هم غه (وینا) بیشکه چې الله دی

عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ حَسِيْبًا ﴿۸۶﴾ اَللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ؕ

عَلٰى	كُلِّ	شَىْءٍ	حَسِيْبًا	اَللّٰهُ	لَآ اِلٰهَ	اِلَّا	هُوَ
پر	هر	شی باندی	ښه حساب کوونکی	الله	نسته هیڅ لایق دعبادت	مګر	یوازی هم دی دی

پر هر شی باندی ښه حساب کوونکی (نو درسره حساب کوی). او نسته هیڅ لایق د عبادت مګر یوازی هم دی دی

لَيَجْمَعَنَّكُمْ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ لَا رَيْبَ فِيْهِ ؕ وَمَنْ

لَيَجْمَعَنَّكُمْ	اِلٰى يَوْمِ	الْقِيٰمَةِ	لَا رَيْبَ	فِيْهِ	وَمَنْ
خامخا راجمع به کړی هرو مرو تاسی	ورځی	دقیامت ته	چې نسته هیڅ شک	په هغې کښې	او څوک دی

خامخا راجمع به کړی هرو مرو تاسی ورځی د قیامت ته چې نسته هیڅ شک په هغې (ورځی یا په دی جمع) کښې او څوک دی

اَصْدَقُ مِنَ اللّٰهِ حَدِيْثًا ﴿۸۷﴾ فَمَا لَكُمْ فِى الْمُنٰفِقِيْنَ

اَصْدَقُ	مِنَ	اللّٰهِ	حَدِيْثًا	فَمَا لَكُمْ	لَكُمْ	فِى	الْمُنٰفِقِيْنَ
ډیر ربښتنی	له	الله څخه	له جهته دخبری	نو څه سوی دی	تاسی ته	په (معامله)	دمنافقانو کښې

ډیر ربښتنی له الله څخه له جهته د خبری؟ (هیڅ څوک نسته!). نو څه سوی دی تاسی ته په (معامله) د منافقانو کښې

فِئَتَيْنِ وَاللّٰهُ اَرْكَسَهُمْ بِمَا كَسَبُوْا ؕ اَتُرِيْدُوْنَ

فِئَتَيْنِ	وَ	اللّٰهُ	اَرْكَسَهُمْ	بِمَا	كَسَبُوْا	اَتُرِيْدُوْنَ
چې دوی ډلی (سوی یئ)	او	الله	بیرته ګرځولی دی دوی	په سبب	دهغو بدو اعمالو چې کړی دی دوی	آیا اراده لرئ تاسی

چې دوی ډلی (سوی یئ) او الله بیرته ګرځولی دی دوی په سبب د هغو بدو اعمالو چې کړی دی دوی آیا اراده لرئ تاسی

اَنْ تَهْدُوْا مَنْ اَضَلَّ اللّٰهُ ؕ وَمَنْ يُّضْلِلِ اللّٰهُ

اَنْ	تَهْدُوْا	مَنْ	اَضَلَّ	اللّٰهُ	وَمَنْ	يُّضْلِلِ	اللّٰهُ
د دی چې	چې په سمه لار برابر کړئ تاسی	هغه څوک	چې ګمراه کړی دی	الله	او هر څوک چې	ګمراه کړی	الله

د دی چې په سمه صافه لار برابر کړئ تاسی هغه څوک چې ګمراه کړی دی الله او هر څوک چې ګمراه کړی الله

فَحَيُّوْا بِاَحْسَنَ مِنْهَآ اَوْ رُدُّوْهَا۔ اسلامي سلام دټولو نورو قومونو تر سلام غوره دی: ددنیا په هر تهذیب یافته قوم کښي ددې رواج دی چي کله دیو بل سره یوځای کیږي نو یوه کلمه دیو بل سره دالفت او محبت لپاره وایي لیکن چي موازنه وسي نو معلومه به سي چي اسلامي سلام چي څومره جامع دی دومره بل یو نه دی، ځکه چي په دي کښي یوازي دمحبت اظهار نه دی بلکي ددې سره سره په کښي دمحبت حق اداء کول هم دي چي دالله ﷻ څخه داسوال کوي چي ای الله ته دی دټولو آفتونو اوغمونو څخه سلامت وساتې او بیا دعاء هم دعربو په شکل سره یوازي دژوند پاته کیدو نه ده بلکي دپاک ژوند دعاء ده یعني دټولو آفتونو او دردونو څخه دمحفوظ پاته کیدو اوددې سره سره ددې خبري اظهار هم دی چي موږ اوتاسي ټول دالله ﷻ محتاجه یو یوبل ته کمه نفع بغیر دهغه داجازت څخه نسو رسولای، ددې معنی په اعتبار سره یعنی دا کلمه یو عبادت هم دی او خپل مسلمان ورور ته دخدای دیادولو ذریعه هم ده او دیو مسلمان خیر خواهي هم په کښي ده.
(معارف القرآن ج ۲ پ ۵ ص ۱۲۵)

نصف

ع ۸

فَلَنۡ تَجِدَ لَهٗ سَبِيۡلًا ﴿٨٨﴾ وَدُّوۡا لَوۡ تَكۡفُرُوۡنَ كَمَا كَفَرُوۡا

كَفَرُوۡا	كَمَا	لَوۡ تَكۡفُرُوۡنَ	وَدُّوۡا	سَبِيۡلًا	تَجِدَ لَهٗ	فَلَنۡ
كافران سوي دي دوى	لكه چي	كه تاسي كافران سئ	دوست گڼي دوى	هيڅ لاره	پيدا كړي ده ده ته	پس نه به

پس نه به مومي ده ته هيڅ لاره (دهدايت). دوست گڼي دوى كه تاسي (هم) كافران سئ لكه چي كافران سوي دي دوى

فَتَكُوۡنُوۡنَ سَوَآءً فَلَا تَتَّخِذُوۡا مِنۡهُمۡ اَوۡلِيَآءَ حَتّٰى

حَتّٰى	اَوۡلِيَآءَ	مِنۡهُمۡ	تَتَّخِذُوۡا	فَلَا	سَوَآءً	فَتَكُوۡنُوۡنَ
ترڅو چي	دوستان	له دوى څخه	نيسئ تاسي	نو مه	برابر	نو سئ تاسي او دوى

نو سئ تاسي او دوى (تول سره) برابر (په كفر كښي) نو مه نيسئ تاسي له دوى څخه دوستان ترڅو چي

يُهَاجِرُوۡا فِيۡ سَبِيۡلِ اللّٰهِ‌ؕ فَاِنۡ تَوَلَّوۡا فَخُذُوۡهُمۡ وَاقۡتُلُوۡهُمۡ

اقۡتُلُوۡهُمۡ	وَ	فَخُذُوۡهُمۡ	تَوَلَّوۡا	فَاِنۡ	اللّٰهِ‌ؕ	سَبِيۡلِ	فِيۡ	يُهَاجِرُوۡا
وئي وژنئ تاسي دوى	او	نو ونيسئ تاسي دوى	وگرځيدل دوى	نو كه	دالله كښي	لاره	په	هجرت وكړي دوى

هجرت وكړي په لاره د الله كښي نو كه وگرځيدل دوى (له لاري د الله) نو ونيسئ تاسي دوى او وئي وژنئ تاسي دوى

حَيۡثُ وَجَدۡتُّمُوۡهُمۡ‌ وَلَا تَتَّخِذُوۡا مِنۡهُمۡ وَلِيًّا وَّلَا نَصِيۡرًا ۙ﴿٨٩﴾

وَّلَا نَصِيۡرًا	وَلِيًّا	مِنۡهُمۡ	وَلَا تَتَّخِذُوۡا	وَجَدۡتُّمُوۡهُمۡ‌	حَيۡثُ
او نه مددگار	دوست	له دوى څخه	او مه نيسئ تاسي (هيڅوك)	پيدا كړل تاسي دوى	هر چيري چي

هر چيري چي ومو ندل تاسي دوى او مه نيسئ تاسي (هيڅوك) له دوى څخه دوست او نه مددگار.

اِلَّا الَّذِيۡنَ يَصِلُوۡنَ اِلٰى قَوۡمٍ ۢ بَيۡنَكُمۡ وَبَيۡنَهُمۡ

وَبَيۡنَهُمۡ	بَيۡنَكُمۡ	قَوۡمٍ	اِلٰى	يَصِلُوۡنَ	الَّذِيۡنَ	اِلَّا
او په مينځ د دوى كښي	په مينځ ستاسي	قوم ته چي	هغه	چي وتري دوى ځانونه خپل	هغه كسان	مگر

مگر هغه كسان چي وتري دوى ځانونه خپل (او امان راوړي) هغه قوم ته چي په مينځ ستاسي او په مينځ د دوى كښي

مِّيۡثَاقٌ اَوۡ جَآءُوۡكُمۡ حَصِرَتۡ صُدُوۡرُهُمۡ

صُدُوۡرُهُمۡ	حَصِرَتۡ	اَوۡ جَآءُوۡكُمۡ	مِّيۡثَاقٌ
سيني (زړونه) د دوى	حال دا چي تنگي سوي وي	يا راسي دوى تاسي ته	عهد پيمان وي

عهد پيمان وي يا راسي دوى تاسي ته حال دا چي تنگي سوي وي سيني (زړونه) د دوى (او بد گڼي له دي نه)

وَدُّوۡا لَوۡ تَكۡفُرُوۡنَ كَمَا كَفَرُوۡا... ددرو مختلفو ډلو بيان او ددوى حكمونه: كله چي تاسي ددي مرتدينو حالت وليدى بيا تاسي ته څه وسول چي ددي منافقينو په باره كښي اختلاف درايي كوى، دوي ډلي كيږي چي يوه ډله اوس هم دوى ته مسلمانان وايي حال دادى چي الله ﷻ دوى ښكاره كفر طرف ته واپس كړل ددوى، دبد عمل په سبب دغه بد عمل دوچي دمرتد كيدو څخه دار اسلام پريښوول سره دقدرته چي په دغه وخت كښي دار اسلام ته هجرت نه كول په مثل داقرار نه كولو په اسلام باندي وو او دكفر نښانه وه او په حقيقت كښي دوى اول هم نه وه مسلمانان سوي او په دي وجه يبي دوى ته منافقين وويل، ايا تاسي خلگ ايا هغي ډلي چاته چي ددار اسلام پريښوول دكفر نښانه كيدل معلوم نه دي، ددي اراده لرى چي داسي خلگو ته هدايت وكړى كوم چي الله ﷻ په گمراهي كښي اچولي دي كله چي دوى گمراهي اختيار كړه لكه چي دا دالله ﷻ عادت دى چي بنده دكوم كار قصد وكړي نو الله ﷻ هغه كار پيدا كړي.
(معارف القرآن ج٢ پ٥ ص ١٣٠)

اَنۡ یُّقَاتِلُوۡکُمۡ اَوۡ یُقَاتِلُوۡا قَوۡمَهُمۡ ؕ وَلَوۡ شَآءَ اللّٰهُ

اَنۡ یُّقَاتِلُوۡکُمۡ	اَوۡ یُقَاتِلُوۡا	قَوۡمَهُمۡ ؕ	وَلَوۡ شَآءَ	اللّٰهُ
چې جنګ وکړي له تاسې سره	یا جنګ وکړي دوی	د قوم خپل سره	او که اراده کړې وی	الله

چې جنګ وکړي له تاسې سره یا جنګ وکړي دوی د قوم خپل سره (ستاسې په مرسته) او که اراده کړې وی الله

لَسَلَّطَهُمۡ عَلَیۡکُمۡ فَلَقٰتَلُوۡکُمۡ ۚ فَاِنِ اعۡتَزَلُوۡکُمۡ

لَسَلَّطَهُمۡ	عَلَیۡکُمۡ	فَلَقٰتَلُوۡکُمۡ	فَاِنِ	اعۡتَزَلُوۡکُمۡ
نو خامخا زورور کړي به ئې وی دوی	په تاسې	نو خامخا به جنګیدل له تاسې سره	نو که	څنګ وکړ دوی له تاسې

نو خامخا زورورکړي به ئې وی دوی په تاسې نو خامخا به جنګیدل له تاسې سره نو که څنګ وکړ دوی له تاسې

فَلَمۡ یُقَاتِلُوۡکُمۡ وَاَلۡقَوۡا اِلَیۡکُمُ السَّلَمَ ۙ فَمَا جَعَلَ اللّٰهُ

فَلَمۡ یُقَاتِلُوۡکُمۡ	وَاَلۡقَوۡا	اِلَیۡکُمُ	السَّلَمَ	فَمَا	جَعَلَ	اللّٰهُ
پس ونه کړ جنګ دوی له تاسې سره	او وړاندې کړه دوی	تاسې ته	روغه	نو نه ده	ګرځولې	الله

پس ونه کړ جنګ دوی له تاسې سره او وړاندې کړه دوی تاسې ته روغه نو نه ده ګرځولې الله

لَکُمۡ عَلَیۡهِمۡ سَبِیۡلًا ﴿۹۰﴾ سَتَجِدُوۡنَ اٰخَرِیۡنَ یُرِیۡدُوۡنَ

لَکُمۡ	عَلَیۡهِمۡ	سَبِیۡلًا	سَتَجِدُوۡنَ	اٰخَرِیۡنَ	یُرِیۡدُوۡنَ
تاسې ته	پر دوی	هیڅ لار	ژر به پیدا کړئ تاسې	یو بل قوم	چې اراده به لري دوی

تاسې ته پر دوی هیڅ لار (د نیولو او وژلو او مال اخیستولو). ژر به ومومئ تاسې یو بل (قوم) چې اراده به لري دوی

اَنۡ یَّاۡمَنُوۡکُمۡ وَیَاۡمَنُوۡا قَوۡمَهُمۡ ؕ کُلَّمَا رُدُّوۡۤا اِلَی الۡفِتۡنَةِ

اَنۡ یَّاۡمَنُوۡکُمۡ	وَیَاۡمَنُوۡا	قَوۡمَهُمۡ	کُلَّمَا	رُدُّوۡۤا	اِلَی	الۡفِتۡنَةِ
د دې چې په امان سی له تاسې	او په امان سی	له قومه خپله	هر کله	چې وبلل سی	دوی	فتنې ته

د دې چې په امان سی له تاسې (هم) او په امان سی له قومه خپله (هم)، هر کله چې وبلل سی دوی فتنې (فساد، کفر) ته

اُرۡکِسُوۡا فِیۡهَا ۚ فَاِنۡ لَّمۡ یَعۡتَزِلُوۡکُمۡ وَیُلۡقُوۡۤا

اُرۡکِسُوۡا	فِیۡهَا	فَاِنۡ	لَّمۡ یَعۡتَزِلُوۡکُمۡ	وَیُلۡقُوۡۤا
نو بیرته ګرځاوه شي	په هغه کښې	بیا که	نسول په څنګ دوی له تاسې څخه	او وړاندې ئې نه کړه

نو بیرته ګرځاوه شي په هغه فساد کښې، بیا که نسول په څنګ دوی له تاسې څخه او وړاندې ئې نه کړه

اَنۡ یُّقَاتِلُوۡکُمۡ اَوۡ یُقَاتِلُوۡا قَوۡمَهُمۡ ددوهمي ډلي

کافرانو بیان : مګر په دې کفارو کښې کوم خلګ چې داسې دي چې ستاسې سره په روغه باندې او سیدل غواړي چې دديْ دوې طریقې دي: یوه دا چې په واسطه دصلحې وي یعني دداسې خلګو سره یوځای سی چې وعده وکړی چې ستاسې او دهغو په مینځ کښې عهد او صلح وي لکه بنو مدلج چې ددوی سره صلح وسوه، نو ددوی چې دچا سره عهد وو هغوی هم په دې استثناء کښې راغلل نو بني مدلج خو په طریقه اولی سره ورڅخه مستثنی سول یا دوهمه طریقه داده چې بې له واسطې دصلحې وي داسې چې په خپله تاسې ته په داسې حالت کښې راسې چې ددوی زړه ستاسې سره او دخپل قوم سره هم دجنګ څخه تنګ وي، نونه دخپل قوم سره، ستاسې دجنګ کولو لپاره ملګرتیا کوي اونه ستاسې سره ملګري کیږي چې دخپل قوم سره جنګ کوي بلکې ددوی سره هم صلح ساتي او ستاسې سره هم نو په دغه دواړو طریقو کښې چې په هره طریقه سره صلح وساتي دوی دقتل څخه مستثنی دي.
(معارف القرآن ج۲ پ ۵ ص ۱۳۱)

اِلَيۡكُمُ السَّلَمَ وَيَكُفُّوۡۤا اَيۡدِيَهُمۡ فَخُذُوۡهُمۡ

اِلَيۡكُمُ	السَّلَمَ	وَيَكُفُّوۡۤا	اَيۡدِيَهُمۡ	فَخُذُوۡهُمۡ
تاسی ته	روغه	او بند ئی نه کړه	لاسونه خپل	نو نیسئ تاسی دوی

تاسی ته روغه او بند ئی نه کړ لاسونه خپل (له جنګه) نو نیسئ تاسی دوی (او بندی کوئ یې)

وَاقۡتُلُوۡهُمۡ حَيۡثُ ثَقِفۡتُمُوۡهُمۡ‌ؕ وَاُولٰٓـئِكُمۡ جَعَلۡنَا

وَاقۡتُلُوۡهُمۡ	حَيۡثُ	ثَقِفۡتُمُوۡهُمۡ	وَاُولٰٓـئِكُمۡ	جَعَلۡنَا
او ووژنئ تاسی دوی	په هر ځای کښی	چې پیدا کړی تاسی دوی	او دا تولی	ګرځولی دی موږ

او ووژنئ تاسی دوی په هر ځای کښی چې پیدا کړی تاسی دوی، او داتولی ګرځولی دی موږ

لَـكُمۡ عَلَيۡهِمۡ سُلۡطٰنًا مُّبِيۡنًا ۝٩١ وَمَا كَانَ لِمُؤۡمِنٍ اَنۡ

لَـكُمۡ	عَلَيۡهِمۡ	سُلۡطٰنًا	مُّبِيۡنًا	وَمَا	كَانَ	لِمُؤۡمِنٍ	اَنۡ
تاسی لره	پر دوی باندی	برهان	ښکاره	او نه	ښایي هیڅ	مؤمن ته	دا چې

تاسی لره پر دوی باندی برهان (دلیل) ښکاره. او نه ښایی هیڅ مؤمن ته (یا نه دی د مؤمن کار) دا چې

يَّقۡتُلَ مُؤۡمِنًا اِلَّا خَطَـئًا‌ ۚ وَمَنۡ قَتَلَ مُؤۡمِنًا خَطَـئًا

يَّقۡتُلَ	مُؤۡمِنًا	اِلَّا	خَطَـئًا	وَمَنۡ	قَتَلَ	مُؤۡمِنًا	خَطَـئًا
مړ کړی	مؤمن	مګر	په خطا سره	او هر څوک چې	مړ کړی	کوم مؤمن	په خطا سره

مړ کړی (بل) مؤمن مګر په خطا سره، او هر څوک چې مړ کړی کوم مؤمن په خطا سره

فَتَحۡرِيۡرُ رَقَبَةٍ مُّؤۡمِنَةٍ وَّدِيَةٌ مُّسَلَّمَةٌ اِلٰٓى اَهۡلِهٖۤ اِلَّاۤ اَنۡ

فَتَحۡرِيۡرُ	رَقَبَةٍ	مُّؤۡمِنَةٍ	وَّدِيَةٌ	مُّسَلَّمَةٌ	اِلٰٓى اَهۡلِهٖۤ	اِلَّاۤ	اَنۡ
نو آزادول	دغاړی (د مریی)	مؤمن	او دیت دی	سپارلی سوی	اهل (وارثانو) د مقتول ته	مګر	دا که

نو (سته پر قاتل) آزادول د غاړی (د مریی) مؤمن او (بل) دیت دی سپارلی سوی اهل (وارثانو) د مقتول ته مګر دا که

يَّصَّدَّقُوۡا‌ ؕ فَاِنۡ كَانَ مِنۡ قَوۡمٍ عَدُوٍّ لَّـكُمۡ وَهُوَ مُؤۡمِنٌ

يَّصَّدَّقُوۡا	فَاِنۡ	كَانَ	مِنۡ	قَوۡمٍ	عَدُوٍّ لَّـكُمۡ	وَهُوَ	مُؤۡمِنٌ
معاف کړی دا	پس که	ؤ	له	قومه	چې دښمن وی تاسی لره	حال دا چې	دا مؤمن وی

معاف کړی دا (وارثان دغه قاتل) پس که ؤ (دامقتول) له قومه چې دښمن وی تاسی لره حال دا چې دا (مقتول) مؤمن وی

وَيَكُفُّـوۡۤا اَيۡـدِيَهُمۡ فَخُذُوۡهُمۡ د دریمي ډلي کافرانو بیان: الله ﷺ فرمایي ځیني به کافران هم وي چي تاسي ته ضرر ځیني ورسیږي یعني ددوی به دا حالت معلوم وي چي دچم لپاره غوی دا هم غواړي چي ستاسي څخه هم بې خطره واوسي او دخپل قوم څخه هم بې خطره واوسي او ددې سره کله چي هم دوی ښکاره مخالفین دشرارت اوفساد طرف ته متوجه کوي یعني دمسلمانانو سره یي جنګ ته هڅوي نو دوی په دستي پسه دې شرارت کښي ورلویږي یعني دمسلمانانو سره جنګ ته تیاریږي او ددغه دوکې او چم صلح ماتوي نو داخلګ کسه صلح ماته کړي اوستاسي څخه یعني ستاسي دجنګ څخه منع نه سي اونه ستاسي سره دسلامتیا رویه او طریقه اختیاره کړي او نه خپل لاسونه ستاسي دمقابلې څخه بندوي ددې ټولو الفاظو مطلب دتیرو په شان سره یودی یعني چي صلح ماته کړي نوتاسي هم دوی نیسی او قتلوی یي کم ځای چي دوی پیدا کړی او موږتاسي ته پردوی باندي صفا حجت درکړی دی چي په هغه سره ددوی قتلول ښکاره دي.
(معارف القرآن ج۲ پ ۵ ص ۱۰۷)

ع ۱۲
۹

فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُّؤْمِنَةٍ وَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ

فَتَحْرِيرُ	رَقَبَةٍ	مُّؤْمِنَةٍ	وَإِنْ	كَانَ	مِنْ	قَوْمٍ	بَيْنَكُمْ
نو آزادول	دغاړې	(دمريي) مؤمن	او که	وُ	دا مقتول	له قومه	چي په مينځ ستاسي

نو (سته پر قاتل تش) آزادول دغاړې (دمريي) مؤمن (بی له دیته) او که وُ دا مقتول له قومه چي په مينځ ستاسي

وَبَيْنَهُمْ مِّيثَاقٌ فَدِيَةٌ مُّسَلَّمَةٌ إِلَىٰ أَهْلِهِ وَتَحْرِيرُ

وَبَيْنَهُمْ	مِّيثَاقٌ	فَدِيَةٌ	مُّسَلَّمَةٌ	إِلَىٰ أَهْلِهِ	وَتَحْرِيرُ
او په مينځ د هغه قوم کښي	عهد وي	نو ديت	ورسپارلی سوی	اهل (وارثانو) د مقتول ته	او (بل) آزادول

او په مينځ د هغه قوم کښي عهد وي نو (سته پر قاتل) ديت ورسپارلی سوی اهل (وارثانو) د مقتول ته او (بل) آزادول

رَقَبَةٍ مُّؤْمِنَةٍ فَمَنْ لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ

رَقَبَةٍ	مُّؤْمِنَةٍ	فَمَنْ	لَّمْ يَجِدْ	فَصِيَامُ	شَهْرَيْنِ
دغاړې (دمريي)	مؤمن دی	پس هر څوک چي	پيدا نه کړی	نو روژه نيول	د دوو مياشتو دی

دغاړې (دمريي) مؤمن دی، پس هر څوک چي ونه مومي (مريي يا مال چي پری مريي واخلي) نو روژه نيول د دوو مياشتو دی

مُتَتَابِعَيْنِ تَوْبَةً مِّنَ اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿۹۲﴾ وَمَنْ

مُتَتَابِعَيْنِ	تَوْبَةً	مِّنَ	اللَّهِ	وَكَانَ	اللَّهُ	عَلِيمًا	حَكِيمًا	وَمَنْ
پرله پسی	توبه	له (جانبه د)	الله	او دی	الله	ښه عالم	لوی حکمت والا	او هر څوک چي

پرله پسی توبه له (جانبه د) الله، او دی الله ښه عالم (په ټولو احوالو) لوی حکمت والا. او هر څوک چي

يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُّتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ

يَقْتُلْ	مُؤْمِنًا	مُّتَعَمِّدًا	فَجَزَاؤُهُ	جَهَنَّمُ	خَالِدًا	فِيهَا	وَغَضِبَ
مر کړی کوم	مؤمن	په قصد سره	نو جزا د ده	دوزخ دی	چي تل به وی دی	په هغه کښي	او غضب کړی دی

مر کړی کوم مؤمن په قصد سره، نو جزا د ده دوزخ دی چي تل به وی دی په هغه (دوزخ) کښي او غضب (قهر) کړی دی

اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا ﴿۹۳﴾

اللَّهُ	عَلَيْهِ	وَلَعَنَهُ	وَأَعَدَّ لَهُ	عَذَابًا	عَظِيمًا
الله	په ده باندی	او لري کړی دی (الله) دا (قاتل) له خپل رحمت څخه	او تيار کړی دی ده ته	عذاب	ډير لوی

الله په ده باندی او لري کړی دی (الله) دا (قاتل) له خپل رحمت څخه او تيار کړی دی ده ته عذاب ډير لوی.

فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُّؤْمِنَةٍ وَإِنْ كَانَ مِنْ...

دقتل دري قسمونه او ددې شرعي حکم:

اول قتل عمد: يعني په قصد سره يو څوک وژل. قتل عمد دې ته وايي چي په ښکاره سره دداسي آلې په ذريعه سره واقع سي چي داوسپني وي يا په پريکولو کښي داندامونو د اوسپني دآلې په شان وي لکه تيره بانس يا تيره ډبره او نور: **دوهم قسم شبه عمد**: چي په قصد سره خووي خو په داسي آلې سره نه وي چي اجزاء په پرې کيږي. **دريم قسم قتل خطاء**: يا خو په قصد او گمان سره دليري څخه يو سړی داخپل ښکار حيوان ،حربي ،او يا کافروگڼي او په نښه يي کړي يا په نښه کړی يي حيوان وي خو ومښلي پر انسان باندي په دې کښي دخطاءڅخه مراد غير قصدا دی نو دوهم او دريم دواړه قسمونه په دې کښي راغلل په دواړو کي ديت هم دی او گناه هم ليکن په دې دواړو کارونو کښي دا دواړه قسمونه مختلف دي، ددوهم قسم ديت سل اوښان دي څلور قسمه او ددريم قسم ديت سل اوښان دي پنځه قسمونه اوکه نغدي ورکوي نو لس زره دراهم شرعي يا زردیناره شرعي دي: تفصيل دفقهي په کتابو کښي دی:

(معارف القرآن ج۲پ۵ص۱۳۷)

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اِذَا ضَرَبْتُمْ فِيْ سَبِيْلِ

يٰٓاَيُّهَا	الَّذِيْنَ	اٰمَنُوْٓا	اِذَا	ضَرَبْتُمْ	فِيْ	سَبِيْلِ
ای	هغو کسانو	چې ايمان ئې راوړی دی	کله چې	سفر کوئ تاسي	په	لاره

ای هغو کسانو چې ايمان ئې راوړی دی کله چې سفر کوئ تاسي په لاره

اللّٰهِ فَتَبَيَّنُوْا وَلَا تَقُوْلُوْا لِمَنْ اَلْقٰٓى اِلَيْكُمُ السَّلٰمَ

اللّٰهِ	فَتَبَيَّنُوْا	وَلَا تَقُوْلُوْا	لِمَنْ	اَلْقٰٓى	اِلَيْكُمُ	السَّلٰمَ
د الله کښې	نو ښه تحقيق وکړئ	او مه وايئ تاسي	هغه چاته	چې درواچوی	تاسي ته	سلام

د الله کښې (جهاد ته) نو ښه تحقيق وکړئ او مه وايئ تاسي هغه چاته چې درواچوی تاسي ته سلام

لَسْتَ مُؤْمِنًا تَبْتَغُوْنَ عَرَضَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللّٰهِ

لَسْتَ	مُؤْمِنًا	تَبْتَغُوْنَ	عَرَضَ	الْحَيٰوةِ	الدُّنْيَا	فَعِنْدَ اللّٰهِ
چې نه ئې ته	مؤمن	غواړی تاسي	مال	د دی حيات	دنيوی	پس د الله سره دی

چې نه ئې ته مؤمن، غواړی تاسي مال (اسباب) د دی حيات دنيوی (ژوندون لړ خسيس) پس د الله سره دی

مَغَانِمُ كَثِيْرَةٌ كَذٰلِكَ كُنْتُمْ مِّنْ قَبْلُ فَمَنَّ اللّٰهُ

مَغَانِمُ	كَثِيْرَةٌ	كَذٰلِكَ	كُنْتُمْ	مِّنْ قَبْلُ	فَمَنَّ	اللّٰهُ
غنيمتونه	ډير	هم داسي	وئ تاسي	پخوا له دی	نو فضل وکړ	الله

غنيمتونه ډير، هم داسي وئ تاسي پخوا له دی نو فضل وکړ الله

عَلَيْكُمْ فَتَبَيَّنُوْا اِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُوْنَ خَبِيْرًا ﴿٩٤﴾

عَلَيْكُمْ	فَتَبَيَّنُوْا	اِنَّ	اللّٰهَ	كَانَ	بِمَا	تَعْمَلُوْنَ	خَبِيْرًا
په تاسي	نو ښه تحقيق کوئ!	بيشکه!	الله	دی	په هغه څه چې	تاسي (يې) کوئ	ښه خبردار

په تاسي نو ښه تحقيق کوئ! بيشکه! الله دی په هغه څه چې تاسي (يې) کوئ ښه خبردار. (نو پرې جزا درکوی).

لَا يَسْتَوِى الْقٰعِدُوْنَ مِنَ الْمُؤْمِنِيْنَ غَيْرُ اُولِى

لَا يَسْتَوِى	الْقٰعِدُوْنَ	مِنَ	الْمُؤْمِنِيْنَ	غَيْرُ	اُولِى
نه دی برابر (الله ته)	کښينستونکی	له	مؤمنانو څخه	بې له	خاوندانو

نه دی برابر (الله ته) کښينستونکی (په کورکښې) له مؤمنانو څخه (له جهاده) بې له خاوندانو

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اِذَا ضَرَبْتُمْ... دمسلمان ګڼلو لپاره يوازي نښانې داسلام کافي دي دباطن لټول جايز نه دي: په ذکر سوو درو اياتونو کښې په اول آيت کښې داښوونه سوي ده چې کوم سړی ځان مسلمان ښکاره کړي نو يوه مسلمان لره داجايز نه دي چې بغير دتحقيق څخه دهغه دا وينا نفاق وګڼي، ددې آيت دنزول سبب څه داسي واقعاتي دي چې په هغه کښې دځينو صحابه کرامو څخه څه داسي خطاء سوې وه لکه چې دحضرت عبدالله ابن عباس ﷺ څخه نقل دي چې دقبيله بنو سليم يو سړی دصحابه کرامو ديوې ډلې سره يو ځای سو، پرداسي موقع باندي چې دا حضرات جهادته روان وه، دې سړي خپلې بزې څرولې و اصحابو ته يئ سلام وکړی چې دا په عمل کښې ددې خبري اظهار ووچي زه مسلمان يم صحابه کرامو داسي وګڼله چې دا وخت دی محض دخپل، ځان اومال دساتلو لپاره دوکه او چم کوي نو هغوی دی قتل کړی او دهغه بزي يي دغنيمت مال مقرر کړی، دنبي کريم ﷺ په خدمت کښې يي حاضر کړی، ځکه نو دا آيت نازل سواو دواقعې دپوره تحقيق کولو امر يي ورکړی.

(معارف القرآن ج۲ پ۵ ص ۱۴۱)

الضَّرَرِ وَالْمُجٰهِدُوْنَ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ بِاَمْوَالِهِمْ

الضَّرَرِ	وَالْمُجٰهِدُوْنَ	فِيْ	سَبِيْلِ	اللّٰهِ	بِاَمْوَالِهِمْ
دعذره	او جهاد کوونکي	په	لاره	دالله کښې	په مالونو خپلو سره

دعذره او جهاد کوونکي په لاره دالله کښې (د دين د ترقۍ لپاره) په مالونو خپلو سره

وَاَنْفُسِهِمْ ؕ فَضَّلَ اللّٰهُ الْمُجٰهِدِيْنَ بِاَمْوَالِهِمْ

وَاَنْفُسِهِمْ ؕ	فَضَّلَ	اللّٰهُ	الْمُجٰهِدِيْنَ	بِاَمْوَالِهِمْ
او په ځانونو خپلو سره	فضيلت ورکړی دی	الله	جهاد کوونکو ته	په (لګولو د) مالونو خپلو سره

او په ځانونو خپلو سره فضيلت ورکړی دی الله جهاد کوونکو ته په (لګولو د) مالونو خپلو سره

وَاَنْفُسِهِمْ عَلَى الْقٰعِدِيْنَ دَرَجَةً ؕ وَكُلًّا وَّعَدَ اللّٰهُ

وَاَنْفُسِهِمْ	عَلَى	الْقٰعِدِيْنَ	دَرَجَةً	وَكُلًّا	وَّعَدَ	اللّٰهُ
او ځانونو خپلو سره	پر	کښيناستونکو باندې	په درجه کښې	او له ټولو سره	وعده کړې ده	الله

او (په جارولو د) ځانونو خپلو سره پر کښيناستونکو باندې (له معذرته) په درجه کښې، او له ټولو سره وعده کړې ده الله

الْحُسْنٰى ؕ وَفَضَّلَ اللّٰهُ الْمُجٰهِدِيْنَ عَلَى الْقٰعِدِيْنَ اَجْرًا

الْحُسْنٰى	وَفَضَّلَ	اللّٰهُ	الْمُجٰهِدِيْنَ	عَلَى	الْقٰعِدِيْنَ	اَجْرًا
دښې جزا (جنت)	او فضيلت ورکړی دی	الله	جهاد کوونکو ته	پر	کښېنستونکو	په اجر

د ښې جزا (جنت)، او فضيلت ورکړی دی الله جهاد کوونکو ته پر کښيناستونکو (له معذرته) په اجر

عَظِيْمًا ﴿۹۵﴾ دَرَجٰتٍ مِّنْهُ وَمَغْفِرَةً وَّرَحْمَةً ؕ وَكَانَ اللّٰهُ

عَظِيْمًا	دَرَجٰتٍ	مِّنْهُ	وَمَغْفِرَةً	وَّرَحْمَةً	وَكَانَ	اللّٰهُ
ډير لوی سره	چې مرتبې دی	له (جانبه د) الله	او مغفرت دی	او رحمت دی	او دی	الله

ډير لوی سره چې مرتبې دی له (جانبه د) الله او مغفرت دی او رحمت دی، او دی الله

غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ﴿۹۶﴾ اِنَّ الَّذِيْنَ تَوَفّٰهُمُ الْمَلٰٓئِكَةُ

غَفُوْرًا	رَّحِيْمًا	اِنَّ	الَّذِيْنَ	تَوَفّٰهُمُ	الْمَلٰٓئِكَةُ
ښه بخښونکی	ډير رحم والا	بيشکه!	هغه کسان	چې وفات کړي وی دوی لره	ملائيکو (دمرګ)

ښه بخښونکی (دخطياتو) ډير رحم والا. بيشکه! هغه کسان چې وفات کړي وی دوی لره ملائيکو (دمرګ)

وَالْمُجٰهِدُوْنَ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ..دجهاد په اړوند احکام: دلته دجهاد څه احکام ذکر سوي دي هغه دا چي کوم خلګ بغير دکمی معذوری څخه په جهاد کښي نه شريک کيږي، دوی دهغه خلګو سره نسي برابريدلای کم چي دالله ﷻ په لاره کښي په خپل ځان او مال سره جهاد کوي بلکه الله ﷻ جهاد کوونکوله پرغيرِ جهاد کوونکو باندي لوړه درجه او ښه والی ورکړی دی، ددي سره يي داهم وفرمايل چي الله ﷻ د جهاد کوونکو او غير جهاد کوونکو دواړوفرقوسره دښي بدلي وعده کړي ده جنت او مغفرت به دواړوته حاصل وي فرق به يوازي په درجوکښي وي، دتفسير شريف عالمان فرمايي چي ددي آيت څخه معلومه سوه چي په عاموحالاتو کښي جهاد فرض کفايي دی چي ځيني خلګ يي اداءکړي نو دباقي مسلمانانو غاړي په خلاصيږي په دي شرط چي کوم خلګ په جهادکښي شريک وي هغه ددي لپاره پوره وي او که هغوی پوره نه وي نو ددوی پرشا او خوا مسلمانانوهم فرض کيږي، چي دمجاهدينو کومک وکړي په مال او ځان سره.
(معارف القرآن ج۲ پ۵ ص ۱۴۴)

۱۴ ع ۱۰

ظَالِمِيٓ اَنۡفُسِهِمۡ قَالُوۡا فِيۡمَ كُنۡتُمۡ ؕ قَالُوۡا

ظَالِمِيٓ	اَنۡفُسِهِمۡ	قَالُوۡا	فِيۡمَ	كُنۡتُمۡ	قَالُوۡا
چې وې دوی ظلم کوونکی	په ځانونو خپلو	وایي ورته	په کوم حال کښې	وئ تاسې	وائی دوی

په داسې حال کښې چې وې دوی ظلم کوونکی په ځانونو خپلو وایي ورته (ملائیکی) په کوم حال کښې وئ تاسې، وائی دوی

كُنَّا مُسۡتَضۡعَفِيۡنَ فِي الۡاَرۡضِ ؕ قَالُوۡۤا اَلَمۡ تَكُنۡ اَرۡضُ اللّٰهِ

كُنَّا	مُسۡتَضۡعَفِيۡنَ	فِي	الۡاَرۡضِ	قَالُوۡۤا	اَلَمۡ تَكُنۡ	اَرۡضُ	اللّٰهِ
چې وو موږ	ضعيفان کړې سوی	په	مځکه کښې	وایی	چې آیا نه وه	مځکه	دالله

چې وو موږ ضعيفان کړې سوی په مځکه کښې (دکفارو په لاس بیا ملائیکی ورته) وایی چې آیا نه وه مځکه د الله

وَاسِعَةً فَتُهَاجِرُوۡا فِيۡهَا ؕ فَاُولٰٓـئِكَ مَاۡوٰٮهُمۡ

وَاسِعَةً	فَتُهَاجِرُوۡا	فِيۡهَا	فَاُولٰٓـئِكَ	مَاۡوٰٮهُمۡ
فراخه	پس هجرت کړې وی تاسې	په دی (مځکه کښې)	نو دا (تارکان دهجرت)	ځای د دوی

فراخه پس هجرت کړې وی تاسې په دی (مځکه کښې) نو دا (تارکان د هجرت) ځای د دوی

جَهَنَّمُ ؕ وَسَآءَتۡ مَصِيۡرًا ۙ﴿۹۷﴾ اِلَّا الۡمُسۡتَضۡعَفِيۡنَ مِنَ

جَهَنَّمُ	وَسَآءَتۡ	مَصِيۡرًا	اِلَّا	الۡمُسۡتَضۡعَفِيۡنَ	مِنَ
دوزخ دی	او نا کاره	ځای د ورتلو دی	مګر	هغه چې په ربتیا سره ضعيفان دی	له

دوزخ دی، او ناکاره ځای د ورتلو دی (دا دوزخ). مګر (نه به عذابیږی) هغه چې په ربتیا سره ضعيفان دی له

الرِّجَالِ وَالنِّسَآءِ وَالۡوِلۡدَانِ لَا يَسۡتَطِيۡعُوۡنَ حِيۡلَةً

الرِّجَالِ	وَالنِّسَآءِ	وَالۡوِلۡدَانِ	يَسۡتَطِيۡعُوۡنَ	حِيۡلَةً
نارینهٔ	او له ښځو	او له هلکانو	چې نه توانیږی (او نه لری هیڅ)	حیله (تدبیر)

نارینهٔ او له ښځو او له هلکانو چې نه توانیږی (او نه لری هیڅ) حیله (تدبیر)

وَّلَا يَهۡتَدُوۡنَ سَبِيۡلًا ۙ﴿۹۸﴾ فَاُولٰٓـئِكَ عَسَى اللّٰهُ

وَّلَا يَهۡتَدُوۡنَ	سَبِيۡلًا	فَاُولٰٓـئِكَ	عَسَى	اللّٰهُ
او نه پیژنی دوی	لاره	پس دا عاجزان (چې دی)	ښایی چې	الله

او نه پیژنی دوی لاره. پس دا عاجزان (چې دی) ښایي چې الله (یعنی هیله ده له الله څخه)

ظَالِمِيٓ اَنۡفُسِهِمۡ قَالُوۡا فِيۡمَ كُنۡتُمۡ... دهجرت پیژندګلوي او تعریف:

په دغه څلورو آیاتونو کښي الله ﷻ دهجرت دفضیلتونو او حکمونو بیان کړی دی، هجرت په لغت کښي دهجران او هجر په معنی کښي دی یعني دیوشي څخه بیزاره کیدل او پرېښوول یي، او په عامو محاورو کښي دهجرت لفظ دوطن دپرېښوولو لپاره ویل کیږي. دشریعت په اصطلاح کښي دارالکفر پرېښوول او دارالاسلام ته تللو ته هجرت ویل کیږي (روح المعاني) او ملاعلي قاري په شرح کي دمشکوة فرمايي چي یو وطن ددیني وجوهو پر بناء پرېښوول هم په هجرت کښي دي (مرقات ص ۳۹ ج ۱) دسورت حشر په دغه آیت کښي (الذين اخرجوا من ديارهم واموالهم) کم چي دمهاجرینو او اصحابو په باره کښي نازل سوی دی ددي څخه معلومه سوه چي که دیوه ملک کفار مسلمانان ددوی دمسلمانیدو په وجه په زور سره وباسي نو داهم په هجرت کي داخل دي، ددي تعریف دهجرت مفهوم ډیر فراخه او وسیع سو په کم کښي چي ډیر کسان ددغه سعادت حاصلیدونکي جوړیداي سي.
(معارف القرآن ج۲ پ۵ ص ۱۴۷)
مکتبه حبیبیه

اَنۡ يَّعۡفُوَ عَنۡهُمۡ ؕ وَكَانَ اللّٰهُ عَفُوًّا غَفُوۡرًا ۝٩٩ وَمَنۡ

اَنۡ يَّعۡفُوَ	عَنۡهُمۡ	وَكَانَ	اللّٰهُ	عَفُوًّا	غَفُوۡرًا	وَمَنۡ
چي عفوه وکړي	له دوی نه	او دی	الله	ښه عفوه کوونکی	ښه بخښونکی	او هر څوک چي

چي عفوه وکړي له (ګناهونو د) دوی نه او دی الله ښه عفوه کوونکی (دمعذرانو) ښه بخښونکی. او هر څوک چي

يُّهَاجِرۡ فِىۡ سَبِيۡلِ اللّٰهِ يَجِدۡ فِى الۡاَرۡضِ مُرٰغَمًا كَثِيۡرًا

يُّهَاجِرۡ	فِىۡ	سَبِيۡلِ	اللّٰهِ	يَجِدۡ	فِى الۡاَرۡضِ	مُرٰغَمًا	كَثِيۡرًا
وطن پرېږدي	په	لاره	دالله کښې	نو پيدا به کړي	په ځمکه کښې	د آرامی ځايونه	ډير

وطن پرېږدي (او لاړ سي) په لاره د الله کښې نو وبه مومي (دی) په ځمکه کښې ، د آرامی ځايونه ډير

وَّسَعَةً ؕ وَمَنۡ يَّخۡرُجۡ مِنۡۢ بَيۡتِهٖ مُهَاجِرًا اِلَى اللّٰهِ

وَّسَعَةً	وَمَنۡ	يَّخۡرُجۡ	مِنۡۢ	بَيۡتِهٖ	مُهَاجِرًا	اِلَى	اللّٰهِ
او پراخي	او هر څوک چي	ووځي	له	کوره خپله	په داسي حال کښې چي هجرت کوونکی وی	طرف د	الله

او پراخي (د روزی)، او هر څوک چي ووځي له کوره خپله په داسي حال کښې چي هجرت کوونکی وی طرف د الله

وَرَسُوۡلِهٖ ثُمَّ يُدۡرِكۡهُ الۡمَوۡتُ فَقَدۡ وَقَعَ اَجۡرُهٗ عَلَى اللّٰهِ ؕ

وَرَسُوۡلِهٖ	ثُمَّ	يُدۡرِكۡهُ	الۡمَوۡتُ	فَقَدۡ	وَقَعَ	اَجۡرُهٗ	عَلَى	اللّٰهِ
او رسول ته	بيا	پيدا کړی دی	مرګ	نو په تحقيق	واقع سو	اجر (ثواب) د ده	پر	الله باندی

او رسول ته بيا ومومی (لاندی کړی) دی مرګ (بهر له کوره) نو په تحقيق واقع سو اجر (ثواب) د ده پر الله باندی

وَكَانَ اللّٰهُ غَفُوۡرًا رَّحِيۡمًا ۝١٠٠ ع وَاِذَا ضَرَبۡتُمۡ فِى الۡاَرۡضِ

وَكَانَ	اللّٰهُ	غَفُوۡرًا	رَّحِيۡمًا	وَاِذَا	ضَرَبۡتُمۡ	فِىۡ	الۡاَرۡضِ
او دی	الله	ښه بخښونکی	ډير رحم والا	او کله چي	سفر کوئ تاسي	په	ځمکه کښې

او دی الله ښه بخښونکی (دخطياتو) ډير رحم والا. او کله چي سفر کوئ تاسي په ځمکه (په ملکونو) کښې

ع ١٤

فَلَيۡسَ عَلَيۡكُمۡ جُنَاحٌ اَنۡ تَقۡصُرُوۡا مِنَ الصَّلٰوةِ ۖ اِنۡ

فَلَيۡسَ	عَلَيۡكُمۡ	جُنَاحٌ	اَنۡ	تَقۡصُرُوۡا	مِنَ	الصَّلٰوةِ	اِنۡ
پس نسته	پر تاسي هيڅ	ګناه (وبال)	په دی کښې	چي لنډوالی وکړئ تاسي	له	لمانځه	که

پس نسته پر تاسي هيڅ ګناه (وبال) په دی کښې چي لنډوالی وکړئ تاسي له لمانځه ، که

وَمَنۡ يُّهَاجِرۡ فِىۡ سَبِيۡلِ اللّٰهِ.. دهجرت فضيلتونه:

په قرآن کريم کښي لکه څنګه چي دجهاد په اړوند آيتونه خپاره واره دي نو دغه ډول دهجرت ذکر هم دقرآن کريم په اکثرو سورتونو کښي ځاى پرځاى ډير وارونه راغلى دى چي دا ټول آيتونه راجمع کړه سي نو ددې څخه بيا معلوميږي چي دهجرت په اياتونو کي درې قسمه مضمونونه دي. اول دهجرت فضيلتونه ، دوهم يي ددنيا او آخرت برکتونه ، دريم سره دقدرته دادارالکفر څخه دهجرت په نه کولو دعذاب وي. اول مضمون يي دهجرت فايدې دسورت بقره په يوآيت کي دي هغه (انّ الذين آمنوا وهاجروا وجاهدوافى سبيل الله اولئک يرجون رحمت الله والله غفور رحيم) يعني هغه څوک چي ايمان راوړی او چاچي دالله ﷻ په لاره کښي هجرت او جهاد وکړی دوی دالله ﷻ اميدواره دي، او الله ﷻ ډير لوی بخښونکی او مهربانه دی. دوهم آيت په سورت توبه کښي دی. (يعني کوم خلګ چي ايمان راوړی اوچاچي دالله ﷻ په لاره کي هجرت او جهاد وکړی دوی دالله ﷻ سره په لويه درجه کښي دي الخ.

(معارف القرآن ج٢ پ٥ ص١٤٧)

خِفۡتُمۡ اَنۡ يَّفۡتِنَكُمُ الَّذِيۡنَ كَفَرُوۡا ؕ اِنَّ الۡكٰفِرِيۡنَ

خِفۡتُمۡ	اَنۡ يَّفۡتِنَكُمۡ	الَّذِيۡنَ	كَفَرُوۡا	اِنَّ	الۡكٰفِرِيۡنَ
بیریدئ تاسی	له دی چی په فتنه کښی به واچوی تاسی	هغه کسان	چی کافران سوی دی	بیشکه! چی	کافران

بیریدئ تاسی له دی چی په فتنه کښی به واچوی تاسی هغه کسان چی کافران سوی دی بیشکه! چی کافران

كَانُوۡا لَكُمۡ عَدُوًّا مُّبِيۡنًا ﴿۱۰۱﴾ وَاِذَا كُنۡتَ فِيۡهِمۡ

كَانُوۡا	لَكُمۡ	عَدُوًّا	مُّبِيۡنًا	وَاِذَا	كُنۡتَ	فِيۡهِمۡ
دی	تاسی لره	دښمنان	ښکاره	او کله چی	اوسی ته	په دوی کښی

دی تاسی لره دښمنان ښکاره. او کله چی اوسی ته (ای محمده!) په دوی کښی (دښمنانو دیری په وخت) پس اقامت وکړی ته

فَاَقَمۡتَ لَهُمُ الصَّلٰوةَ فَلۡتَقُمۡ طَآئِفَةٌ مِّنۡهُمۡ مَّعَكَ

فَاَقَمۡتَ	لَهُمُ	الصَّلٰوةَ	فَلۡتَقُمۡ	طَآئِفَةٌ	مِّنۡهُمۡ	مَّعَكَ
پس اقامت وکړی ته	دوی ته	د لمانځه	پس ودی دریږی	یو طائفه	له دوی څخه	له تا سره

دوی ته د لمانځه پس ودی دریږی یو طائفه له دوی څخه له تا سره

وَلۡيَاۡخُذُوۡۤا اَسۡلِحَتَهُمۡ ۚ فَاِذَا سَجَدُوۡا فَلۡيَكُوۡنُوۡا مِنۡ

وَلۡيَاۡخُذُوۡۤا	اَسۡلِحَتَهُمۡ	فَاِذَا	سَجَدُوۡا	فَلۡيَكُوۡنُوۡا	مِنۡ
او وادی خلی دا (لمونځ کوونکی)	وسلی خپلی	نو کله چی	سجده وکړه	پس سی د ی دوی	له

او وادی خلی دا (لمونځ کوونکی) وسلی خپلی نو کله چی سجده وکړه پس سی دی دوی له

وَّرَآئِكُمۡ وَلۡتَاۡتِ طَآئِفَةٌ اُخۡرٰى لَمۡ يُصَلُّوۡا

وَّرَآئِكُمۡ	وَلۡتَاۡتِ	طَآئِفَةٌ	اُخۡرٰى	لَمۡ يُصَلُّوۡا
وروسته ستاسی	او را دی سی	طائفه	بله	چی نه وی کړی لمونځ دوی

وروسته ستاسی او رادی سی طائفه بله چی نه وی کړی لمونځ دوی

فَلۡيُصَلُّوۡا مَعَكَ وَلۡيَاۡخُذُوۡا حِذۡرَهُمۡ

فَلۡيُصَلُّوۡا	مَعَكَ	وَلۡيَاۡخُذُوۡا	حِذۡرَهُمۡ
پس لمونځ دی وکړی دوی	له تاسره	او وادی خلی دوی (هم اسباب د)	بیداری خپلی (او ځان د مدافعی له دښمنه)

پس لمونځ دی وکړی دوی له تاسره او وادی خلی دوی (هم اسباب د) بیداری خپلی (او ځان د مدافعی له دښمنه)

وَاِذَا كُنۡتَ فِيۡهِمۡ فَاَقَمۡتَ لَهُمُ... دسفراو قصر حکمونه:

مسئله : کوم سفر چي تر درو منزلو کم وي (يعني تر اته څلويښت ميلونو(۴۸) او يا تر اته اويا کيلومترو(۷۸) په هغه سفر کښي لمونځ پوره کول کيږي دقصرلمونځ به نه کوي. **مسئله** : اوکله چي سفر ختم کړي منزل ته ورسيږي نو که هلته يي اراده دپنځلسو ورځو دکم پاته کيد ووه بيا هم مسافر دی څلور رکعته لمونځ فرض به دوه رکعته کوي، دې ته قصر وايي او که دپنځلسوورځو ياتر دې دزياتو ورځو دپاته کيدو اراده يي وه په يوه کلي کښي نو هغه به يي وطن د اقامت سي هلته به قصرنه کوي بلکي داصلي وطن په شان به پوره لمونځ کوي. **مسئله** : قصر يوازي ددرووختونو په لمانځه کښي دی دماښام او دسهار په لمانځه کښي نسته او په وترو اوپه سنتوکښي هم قصر نسته. **مسئله** : په سفر کښی که بيره نه وي هم به لمونځ په قصر سره کوي. **مسئله** : ځيني خلگ دپوره لمونځ پر ځای په قصرکولو کښي په زړه کښي دگناه وسوسه پيداکوي داصحيح نه ده ځکه چي قصرهم دشريعت حکم دی.

(معارف القرآن ج۲پ۵ص ۱۵۳)

وَاَسۡلِحَتَهُمۡ ۚ وَدَّ الَّذِيۡنَ كَفَرُوۡا لَوۡ تَغۡفُلُوۡنَ عَنۡ

وَاَسۡلِحَتَهُمۡ ۚ	وَدَّ	الَّذِيۡنَ	كَفَرُوۡا	لَوۡ تَغۡفُلُوۡنَ	عَنۡ
او وسلې خپلې	خوښه ده	دهغو کسانو	چې کافران سوي دي	که په يو ډول سره غافلان سئ تاسې	له

او وسلې خپلې خوښه ده د هغو کسانو چې کافران سوي دي (دا) که په يو ډول (طريقه) سره غافلان سئ تاسې له

اَسۡلِحَتِكُمۡ وَاَمۡتِعَتِكُمۡ فَيَمِيۡلُوۡنَ عَلَيۡكُمۡ مَّيۡلَةً

اَسۡلِحَتِكُمۡ	وَاَمۡتِعَتِكُمۡ	فَيَمِيۡلُوۡنَ	عَلَيۡكُمۡ	مَّيۡلَةً
وسلو خپلو څخه	او له اسبابو نو خپلو څخه	څو حمله وکړي دوی	پر تاسې باندې	حمله

وسلو خپلو څخه او له اسبابو خپلو څخه څو حمله وکړي دوی پر تاسې باندې حمله

وَّاحِدَةً ؕ وَلَا جُنَاحَ عَلَيۡكُمۡ اِنۡ كَانَ بِكُمۡ اَذًى مِّنۡ

وَّاحِدَةً	وَلَا جُنَاحَ	عَلَيۡكُمۡ	اِنۡ	كَانَ	بِكُمۡ	اَذًى	مِّنۡ
يوه	او نسته هيڅ ګناه	پر تاسې باندې	که چيرې	وي	په تاسې باندې	څه ضرر	له

يوه. اونسته هيڅ ګناه (وبال) پر تاسې باندې که چيرې وي په تاسې باندې څه ضرر (تکليف) له

مَّطَرٍ اَوۡ كُنۡتُمۡ مَّرۡضٰٓى اَنۡ تَضَعُوۡۤا اَسۡلِحَتَكُمۡ ۚ وَخُذُوۡا

مَّطَرٍ	اَوۡ	كُنۡتُمۡ	مَّرۡضٰٓى	اَنۡ	تَضَعُوۡۤا	اَسۡلِحَتَكُمۡ	وَخُذُوۡا
بارانه	يا	وئ تاسې	ناجوړه	چې	کښېږدئ تاسې	وسلې خپلې	او ونيسئ

بارانه يا وئ تاسې ناجوړه چې کېږدئ تاسې وسلې خپلې، او ونيسئ (په هر حال کښې)

حِذۡرَكُمۡ ؕ اِنَّ اللّٰهَ اَعَدَّ لِلۡكٰفِرِيۡنَ عَذَابًا مُّهِيۡنًا ﴿١٠٢﴾

حِذۡرَكُمۡ	اِنَّ	اللّٰهَ	اَعَدَّ	لِلۡكٰفِرِيۡنَ	عَذَابًا	مُّهِيۡنًا
اسباب دبيدارۍ خپلې	بيشکه!	الله	تيار کړي دي	دپاره د کافرانو	عذاب	سپکوونکی

اسباب دبيدارۍ خپلې بيشکه! الله تيار کړي دي دپاره د کافرانو عذاب سپکوونکی.

فَاِذَا قَضَيۡتُمُ الصَّلٰوةَ فَاذۡكُرُوا اللّٰهَ قِيٰمًا وَّقُعُوۡدًا

فَاِذَا	قَضَيۡتُمُ	الصَّلٰوةَ	فَاذۡكُرُوا	اللّٰهَ	قِيٰمًا	وَّقُعُوۡدًا
بيا کله چې	اداء کړئ تاسې	لمونځ	نو يادوئ تاسې	الله	په ولاړه	او په ناستې

بيا کله چې اداء کړئ تاسې لمونځ نو يادوئ تاسې الله په ولاړه او په ناستې

وَدَّ الَّذِيۡنَ كَفَرُوۡا لَوۡ تَغۡفُلُوۡنَ... په مخکني آيت کښي دا راغله چې الله ﷻ وفرمايل (واذاكنت فيهم فاقمت لهم الصلوة) يعني کله چې ته په دوی کښي موجود يې ددې آيت څخه داګڼل نه دي پکار چې ګوندي اوس دبيري دلمانځه حکم نسته ځکه چې دنبي کريم ﷺ ذات اوس موجود نه دی په موږ کښي. اصلي خبره داده چې دا شرط دهغه وخت په اعتبار سره بيان سوی دی. ځکه چې دنبي کريم ﷺ په موجودګی کښي بل سړی بيله عذره امام جوړيدای نه سو تر ده ﷺ وروسته اوس چې څوک امام وي هغه دده ﷺ قايم مقام دی او هغه به دبيري لمونځ وقوم ته ورکوي، دټولو امامانو په نزد دبيري لمونځ دنبي کريم ﷺ وروسته هم جاري دی منسوخ نه دی. **مسئله** : لکه دانسان څخه دبيري په وخت کښي چې دبيري کوم لمونځ جايز دی دغه ډول که دزمري يا افعي مار اود نورو شيانو بيره وي نو دغه وخت هم جايز دی. **مسئله** : په ايت کښي ددواړو ډلو ديوه يوه رکعت ذکر راغلی دی ددوهم رکعت دکولو طريقه په حديث شريف کښي راغلې ده.
(معارف القرآن ج٢ پ ٥ ص ١٥٤)

وَّعَلٰى جُنُوْبِكُمْ ۚ فَاِذَا اطْمَاْنَنْتُمْ فَاَقِيْمُوا الصَّلٰوةَ ۚ اِنَّ

وَّعَلٰى	جُنُوْبِكُمْ	فَاِذَا	اطْمَاْنَنْتُمْ	فَاَقِيْمُوا	الصَّلٰوةَ	اِنَّ
او پر	اړخونو خپلو	پس کله چي	په آرام سوئ	نو قائموئ تاسي	لمونځ،	بيشکه! چي

او پر اړخونو خپلو ، پس کله چي په آرام سوئ! نو قائموئ تاسي (سم اداء کوئ سره له ټولو حقوقو) لمونځ، بيشکه! چي

الصَّلٰوةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِيْنَ كِتٰبًا مَّوْقُوْتًا ﴿١٠٣﴾

الصَّلٰوةَ	كَانَتْ	عَلَى	الْمُؤْمِنِيْنَ	كِتٰبًا	مَّوْقُوْتًا
لمونځ	دی	پر	مؤمنانو باندي	فرض کړی (مقرر) سوی	په معلومو اوقاتو کښي

لمونځ دی پر مؤمنانو باندي فرض کړی (مقرر) سوی په معلومو او قاتو کښي.

وَلَا تَهِنُوْا فِي ابْتِغَآءِ الْقَوْمِ ۭ اِنْ تَكُوْنُوْا تَاْلَمُوْنَ

وَلَا تَهِنُوْا	فِي	ابْتِغَآءِ	الْقَوْمِ	اِنْ	تَكُوْنُوْا	تَاْلَمُوْنَ
او سستي مه کوئ!	په	طلب (تعقيب او جنګ)	دقوم د کفارو کښي	که	يئ تاسي چي	دردمن کيږئ!

او سستي (بې همتي) مه کوئ! په طلب (تعقيب او جنګ) د قوم دکفارو کښي ، که يئ تاسي چي دردمن کيږئ !

فَاِنَّهُمْ يَاْلَمُوْنَ كَمَا تَاْلَمُوْنَ ۚ وَتَرْجُوْنَ مِنَ اللّٰهِ مَا

فَاِنَّهُمْ	يَاْلَمُوْنَ	كَمَا	تَاْلَمُوْنَ	وَتَرْجُوْنَ	مِنَ	اللّٰهِ	مَا
نو بيشکه!	دوی دردمن کيږی	همغسي چي	تاسي دردمن کيږئ!	او هيله لرئ تاسي	له (جانبه د)	الله	دهغه

نو بيشکه! دوی (هم) دردمن کيږی همغسي چي تاسي دردمن کيږئ! او هيله (اميد) لرئ تاسي له (جانبه د) الله دهغه

لَا يَرْجُوْنَ ۭ وَكَانَ اللّٰهُ عَلِيْمًا حَكِيْمًا ﴿١٠٤﴾ۧ اِنَّآ اَنْزَلْنَآ اِلَيْكَ

لَا يَرْجُوْنَ	وَكَانَ	اللّٰهُ	عَلِيْمًا	حَكِيْمًا	اِنَّآ	اَنْزَلْنَآ	اِلَيْكَ
چي نه لري دوی اميد	او دی	الله	بنه عالم	بنه حکمت والا	بيشکه!	موږ نازل کړی دی	تا ته (ای محمده!)

چي نه لري دوی (کفار) اميد ، (يې) او دی الله (په هر شي) بنه عالم بنه حکمت والا. بيشکه! موږ نازل کړی دی تا ته

الْكِتٰبَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ بِمَآ

الْكِتٰبَ	بِالْحَقِّ	لِتَحْكُمَ	بَيْنَ	النَّاسِ	بِمَآ
کتاب (قرآن)	په حقه سره	دپاره د دی چي حکم وکړی ته	په مينځ	دخلکو کښي	په هغه طريقه سره

(محمده) کتاب (قرآن) په حقه سره دپاره د دی چي حکم وکړی ته (ای محمده!) په مينځ د خلکو کښي په هغه طريقه سره

اِنَّآ اَنْزَلْنَآ اِلَيْكَ الْكِتٰبَ بِالْحَقِّ...دا ایاتونو شان

نزول: دغه را روان ذکرسوي اوه اياتونه ديوي خاصي واقعي سره تعلق لري ليکن دقرآن دعامي طريقي موافق کوم هدايات چي په دې سلسله کښي ورکړل سوي دي هغه ددې واقعې سره خاص نه دي بلکه دټولو موجوده او آينده راتلونکو مسلمانانو لپاره عام دي او ډيري بنيادي او فروعي مسئلي دي. اول واقعه واوری بيا په دي کښي چي کم هدايات او مسئلي دي پرهغوی باندي غور او فکر وکړی واقعه داده چي په مدينه منوره کښي يو خاندان دبنو ابيرق په نامه سره مشهوروو په دوی کښي يو سړی ووچي نوم يي بشير يا طعمه وو په اختلاف درواياتو. دحضرت قتاده بن نعمان رضي الله عنه د اکا په کور کښي سوری اوغار جوړ کړی او غلايي ورځخه وکړه اودا هم په رواياتو کښي راغلي دي چي داسړی منافق وو په مدينه منوره کښي اوسيدی د صحابه کرامو رضي الله عنهم په سپکاوي کښي به يي شعرونه ليکل او دپرديو په نومونو سره به يي خپرول اودغلا صورت داسي وسو (پاته قصه په راروان مخ باندي وګوری

١٥ ع ١٢

(دتیر مخ پاته قصه دلته وګوری) چې دهجرت په اوله زمانه کښې به عامو مسلمانانو په لوږه اوتنده اوتنګی سره وخت تیروی اوددوی عام خوراک داوربشو اوړه وه یا خرماوې یا دغنمو اوړه چې ډیر کم به پیدا کیدل او په مدینه منوره کښې به نه وه، دشام دملک څخه چې به کله راغله نو خلګو به دمیلمنو لپاره یا دکوم بل خاص ضرورت لپاره به یې اخیستل حضرت رفاعه رضي الله عنه هم دغه ډول دغنمو اوړه اخیستي وه اوپه یوه بوری کښې ایښې وه په دې بوری کښې یو څه اسلحه او نور شیان هم ایښي وه، او په یوه کوچنی غوندې خونه کښې یې محفوظ ایښي وه.ابن ابیرق ،بشیر ، یاطعمه دغه شیان لیدلي وه نو غار یې ورپسې وکښې او دابوری یې راویستله حضرت رفاعه رضي الله عنه چې سهار دا ولیدل نو خپل وراره حضرت قتادة رضي الله عنه ته راغی او په دې غلا باندې یې خبر کړی ټولو په محله کښې تلاشي شروع کړه، ځینو خلګو وویل چې نن شپه موږ ولیدل چې دبنوابیرق په کور کښې اور بلیدی زموږ داخیال دی چې دوی ډوډی پخولې بنوابیرق ته چې کله دا راز ښکاره سو. (پاته قصه پرراروان مخ باندې وګوری)

اَرٰىكَ اللّٰهُ ۭ وَلَا تَكُنْ لِّلْخَآئِنِيْنَ خَصِيْمًا ﴿١٠٥﴾ وَّاسْتَغْفِرِ

اَرٰىكَ	اللّٰهُ	وَلَا تَكُنْ	لِّلْخَآئِنِيْنَ	خَصِيْمًا	وَّاسْتَغْفِرِ
چې ښوولی ده تاته	الله	او مه کیږه له جانبه د	خیانتګرو	جګړه کوونکی	او مغفرت وغواړې

چې ښوولی ده تاته الله! او مه کیږه له جانبه د خیانتګرو جګړه کوونکی (دبې ګناهو سره). او مغفرت وغواړې

اللّٰهَ ۭ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ﴿١٠٦﴾ وَلَا تُجَادِلْ عَنِ

اللّٰهَ	اِنَّ	اللّٰهَ	كَانَ	غَفُوْرًا	رَّحِيْمًا	وَلَا تُجَادِلْ	عَنِ
له الله	بیشکه! چې	الله	دی	ښه مغفرت کوونکی	ډیر رحم والا دی	او مه کوه جګړه	له (طرفه د)

له الله، بیشکه! چې الله دی ښه مغفرت کوونکی (دخطیاتو) ډیر رحم والا دی. او مه کوه جګړه له (طرفه د)

الَّذِيْنَ يَخْتَانُوْنَ اَنْفُسَهُمْ ۭ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ

الَّذِيْنَ	يَخْتَانُوْنَ	اَنْفُسَهُمْ	اِنَّ	اللّٰهَ	لَا يُحِبُّ	مَنْ	كَانَ
هغو کسانو	چې خیانت کوی دوی	له ځانونو خپلو سره	بیشکه! چې	الله	نه خوښوی	هر هغه څوک	چې وی

هغو کسانو چې خیانت کوی دوی له ځانونو خپلو سره بیشکه! چې الله نه خوښوی هر هغه څوک چې وی

خَوَّانًا اَثِيْمًا ﴿١٠٧﴾ يَّسْتَخْفُوْنَ مِنَ النَّاسِ وَلَا يَسْتَخْفُوْنَ

خَوَّانًا	اَثِيْمًا	يَّسْتَخْفُوْنَ	مِنَ	النَّاسِ	وَلَا يَسْتَخْفُوْنَ
ډیر خیانت کوونکی	ګنهګار	چې پټوی دوی	له	خلګو څخه	او نه ئې پټوی (نه شرمیږی)

ډیر خیانت کوونکی ګنهګار چې پټوی دوی (له شرمه دا خیانت) له خلګو څخه او نه ئې پټوی (نه شرمیږی)

مِنَ اللّٰهِ وَهُوَ مَعَهُمْ اِذْ يُبَيِّتُوْنَ مَا لَا يَرْضٰى

مِنَ	اللّٰهِ	وَهُوَ	مَعَهُمْ	اِذْ يُبَيِّتُوْنَ	مَا	لَا يَرْضٰى
له	الله څخه	حال دا چې الله	له دوی سره دی	کله چې د شپې تدبیرونه تړی دوی	هغه چې	نه ئې خوښی (الله)

له الله څخه حال دا چې الله (تل) له دوی سره دی (په خپل علم) کله چې د شپې تدبیرونه تړی دوی هغه چې نه ئې خوښوی (الله)

مِنَ الْقَوْلِ ۭ وَكَانَ اللّٰهُ بِمَا يَعْمَلُوْنَ مُحِيْطًا ﴿١٠٨﴾

مِنَ	الْقَوْلِ	وَكَانَ	اللّٰهُ	بِمَا	يَعْمَلُوْنَ	مُحِيْطًا
له	خبرو څخه	او دی	الله	پر هغو	چې کوی (ئې) دوی	چاپیره دی

له خبرو څخه، او دی الله پر هغو (کارونو) چې کوی (ئې) دوی محیط (چاپیریدونکی په علم او قدرت سره).

هَآأَنْتُمْ هٰٓؤُلَآءِ جٰدَلْتُمْ عَنْهُمْ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا

هَآأَنْتُمْ	هٰٓؤُلَآءِ	جٰدَلْتُمْ	عَنْهُمْ	فِي	الْحَيٰوةِ	الدُّنْيَا
واورئ خبردار سئ تاسی	ای هغو کسانو	چې جګړه کوئ	له (طرفه) دوی	په	دی ژوند	دنیوی کښې

واورئ خبردار سئ! تاسی ای هغو کسانو چې جګړه کوئ له (طرفه) دوی په دی حیات د نیوی (ژوندون لږ خسیس) کښې

فَمَنْ يُّجَادِلُ اللّٰهَ عَنْهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ اَمْ مَّنْ

فَمَنْ	يُّجَادِلُ	اللّٰهَ	عَنْهُمْ	يَوْمَ	الْقِيٰمَةِ	اَمْ	مَّنْ
پس څوک دی	چې جګړه به وکړی	له الله سره	له (طرفه) دغو	په ورځی	دقیامت کښې	بلکه آیا	څوک دی

پس څوک دی چې جګړه به وکړی له الله سره له (طرفه د) دغو (خیانتګرو) په ورځی د قیامت کښې بلکه آیا څوک دی

يَّكُوْنُ عَلَيْهِمْ وَكِيْلًا ﴿١٠٩﴾ وَمَنْ يَّعْمَلْ سُوْٓءًا اَوْ يَظْلِمْ

يَّكُوْنُ	عَلَيْهِمْ	وَكِيْلًا	وَمَنْ	يَّعْمَلْ	سُوْٓءًا	اَوْ يَظْلِمْ
چې وی به	د دوی	وکیل	او هر څوک چې	وکړی	یوه ګناه	یا ظلم وکړی

چې وی به (دقیامت په ورځی کښې) د دوی وکیل (ساتونکی؟). او هر څوک چې وکړی یوه ګناه یا ظلم وکړی

نَفْسَهٗ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللّٰهَ يَجِدِ اللّٰهَ غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ﴿١١٠﴾

نَفْسَهٗ	ثُمَّ	يَسْتَغْفِرِ	اللّٰهَ	يَجِدِ	اللّٰهَ	غَفُوْرًا	رَّحِيْمًا
په خپل ځان	بیا	مغفرت وغواړی	له الله څخه	(نو) پیدا کوی	الله	ډیر مغفرت کوونکی	ډیر رحم والا

په خپل ځان بیا مغفرت وغواړی له الله څخه (نو) مومی الله ډیر مغفرت کوونکی (دخطیاتو) ډیر رحم والا.

وَمَنْ يَّكْسِبْ اِثْمًا فَاِنَّمَا يَكْسِبُهٗ عَلٰى نَفْسِهٖ وَكَانَ

وَمَنْ	يَّكْسِبْ	اِثْمًا	فَاِنَّمَا	يَكْسِبُهٗ	عَلٰى	نَفْسِهٖ	وَكَانَ
او هر څوک چې	وکړی	ګناه	نو بیشکه!	هم دا خبره ده چې کوی دا (ګناه)	په	ځان خپل باندی	او دی

او هر څوک چې وکړی ګناه نو بیشکه! هم دا خبره ده چې کوی دا (ګناه) په ځان خپل باندی او دی

اللّٰهُ عَلِيْمًا حَكِيْمًا ﴿١١١﴾ وَمَنْ يَّكْسِبْ خَطِيْٓئَةً اَوْ اِثْمًا ثُمَّ

اللّٰهُ	عَلِيْمًا	حَكِيْمًا	وَمَنْ	يَّكْسِبْ	خَطِيْٓئَةً	اَوْ اِثْمًا	ثُمَّ
الله	بنه عالم	بنه حکمت والا	او هر څوک چې	وکړی	یوه وړه ګناه	یا یوه لویه ګناه	بیا

الله بنه عالم بنه حکمت والا. او هر څوک چې وکړی یوه وړه ګناه یا یوه لویه ګناه بیا

(دتیر مخ پاته قصه دلته وګوری) نو په خپله راغی او وي وویل چې داکار دلبید بن سهل دی حضرت لبید ﷺ خو ټولو پیژندی چې مخلص مسلمان او نیک بزرګ ووډی چې کله خبر سو نو یئ توره ویستله راغلی او وي وویل چې غلا اوس زما پر سرتاوان سوې ده اوس به زه داتوره تر هغه وخته نه ایږدم ترڅو چې ددې غلا حقیقت نه وي معلوم سوی، بنو ابیرق ورته په پته وویل چې ته بیغمه اوسه ستا نوم هیڅوک نه سي اخیستی او نه داکار ستا دی په بعضي روایاتو کښي دي چې بنو ابیرق داغلا پریوه یهودي تاوان کړه او داهوښیاري یئ وکړه چې د اوړو په بوری کښي یو کوچنی سوری وکړی چې ددې څخه وړه توییدل او درفاعه دکور څخه دیهودي تر کوره پوري دوړونښانې پیدا سوې تر مشهوره کیدو وروسته غلا سوې اسلحه یي هم دیهودي په کور کښي کښیښوول او دتلاشی په وخت کښي هغه دیهودي دکوره څخه راووتل یهودي قسم واخیستی چې دا اسلحه خو ابن ابیرق ماته راکړیده اوس معامله دیهودي او ابن ابیرق سره جوړه سوه. (پاته قصه پرراروان مخ باندي وګوری)

يَرْمِ بِهٖ بَرِيْٓـًٔا فَقَدِ احْتَمَلَ بُهْتَانًا وَّاِثْمًا مُّبِيْنًا ﴿١١٢﴾

يَرْمِ	بِهٖ	بَرِيْٓـًٔا	فَقَدِ	احْتَمَلَ	بُهْتَانًا	وَّاِثْمًا	مُّبِيْنًا
ولي	په‌دی (ګناه) سره	کوم پاک سړي	پس په تحقيق	بار ئې کړه	ډیر غټ دروغ	او ګناه	ښکاره

ولي (متهم کړي) په دی (ګناه) سره کوم پاک سړی پس په تحقيق بار ئې کړ (پر ځان خپل) ډیر غټ دروغ او ګناه ښکاره

وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكَ وَرَحْمَتُهٗ لَهَمَّتْ طَّآئِفَةٌ

وَلَوْلَا	فَضْلُ	اللّٰهِ	عَلَيْكَ	وَرَحْمَتُهٗ	لَهَمَّتْ	طَّآئِفَةٌ
او که‌چیری	نه‌وی فضل	د الله	پر تا باندی	او رحمت د ده	نو خامخا قصد کړی ؤ	یوی طائفی

او که‌چیری نه‌وی فضل (احسان) د الله پر تا باندی او رحمت (مهربانی) د ده نو خامخا قصد کړی ؤ یوی طائفی

مِّنْهُمْ اَنْ يُّضِلُّوْكَ ؕ وَمَا يُضِلُّوْنَ اِلَّآ اَنْفُسَهُمْ وَمَا

مِّنْهُمْ	اَنْ يُّضِلُّوْكَ	وَمَا	يُضِلُّوْنَ	اِلَّآ	اَنْفُسَهُمْ	وَمَا
له‌دوی	د دی چی تیر باسی تا	او نه	تیر باسی دوی	مګر	ځانونه خپل	او نسی

له‌دوی د دی چی تیر باسی تا ، او نه تیر باسی دوی مګر ځانونه خپل او نسی

يَضُرُّوْنَكَ مِنْ شَىْءٍ ؕ وَاَنْزَلَ اللّٰهُ عَلَيْكَ الْكِتٰبَ

يَضُرُّوْنَكَ	مِنْ شَىْءٍ	وَاَنْزَلَ	اللّٰهُ	عَلَيْكَ	الْكِتٰبَ
ضرر رسولی تاته	د هیڅ شی	او نازل کړی دی	الله	پر تا باندی (ای محمده!)	کتاب

ضرر رسولی تاته د هیڅ شی، او نازل کړی دی الله پر تا باندی (ای محمده!) کتاب

وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُنْ تَعْلَمُ ؕ وَكَانَ فَضْلُ

وَالْحِكْمَةَ	وَعَلَّمَكَ	مَا	لَمْ تَكُنْ	تَعْلَمُ	وَكَانَ	فَضْلُ
او حکمت	او در ښوولی ئې دی تاته	هغه چی	ته نه‌وی	پوهیدلی (پری)	او دی	فضل

او حکمت (شرعی احکام، عمیق اسرار) او درښوولی ئې دی تاته هغه (خبری) چی ته نه‌وی پوهیدلی (پری) او دی فضل

اللّٰهِ عَلَيْكَ عَظِيْمًا ﴿١١٣﴾ لَا خَيْرَ فِىْ كَثِيْرٍ مِّنْ نَّجْوٰىهُمْ

اللّٰهِ	عَلَيْكَ	عَظِيْمًا	لَا خَيْرَ	فِىْ	كَثِيْرٍ	مِّنْ	نَّجْوٰىهُمْ
د الله	پر تا باندی	ډیر لوی	نسته هیڅ خیر	په	ډیرو کښی	له	پټو خبرو د دوی څخه

د الله پر تا باندی ډیر لوی. نسته هیڅ خیر په ډیرو کښی له پټو خبرو (مشورو) د دوی څخه

(د تیر مخ پاته قصه دلته وګــورى) بلـي خواتـه دحضــرت رفاعــه ﷜ او حضـرت قتـادة ﷜ غالبـه ګمان دا ووچي دغه کار او چـالاکي دابـن ابيـرق ده حضـرت قتـاده ﷜ دنبـي کريم ﷺ مجلس ته راغي او دغـــلا دواقعــــي او دتفتيش پـه سلسله کښي يي پـر بنـو ابيـرق دغالب ګمان ذکر وکړي بنو ابيرق چي خبـر ســو نــو دنبـي کريم ﷺ پـه خدمت کښي حاضـــر ســـو دحضـــرت رفاعـــه ﷜ او حضــرت قتــادة ﷜ شــکايت يــي وکړي، چي بغير دشرعي ثبوت څخه يي غلا پر موږ را اړولي ده حال دادی چي غلا سوی مال ديهودي پر کــور پيدا ســـوی دی، تاسي ﷺ يي منع کړي چي زمـوږ پـر سـر يي نـه راتړيـي اودعـوه دي پـه يهـودي باندي وکـړي پـه ظـــاهري حــــالاتو او نښانو سره دنبي کريم ﷺ هـم دي طـرف تـه ميلان راغلـي وو چـي داکـار ديهودي دی، پر بني ابيرق الزام صحيح نه دی تـر دي چي په ځيني روایاتو کښي راغلـي دي چــي نبــي کـريم ﷺ اراده وکړه چي پر يهودي دغلا حدجاري کړي او لاس يي پري کړل سي، خو کله چي حضرت قتاده ﷜ دنبي کريم ﷺ پـه خدمت کښـي حاضـر سـو .(پاته قصه پرراروان مخ بانــــدی وګــــوری)

اِلَّا مَنۡ اَمَرَ بِصَدَقَةٍ اَوۡ مَعۡرُوۡفٍ اَوۡ اِصۡلَاحٍۢ بَيۡنَ

اِلَّا	مَنۡ	اَمَرَ	بِصَدَقَةٍ	اَوۡ مَعۡرُوۡفٍ	اَوۡ اِصۡلَاحٍۢ	بَيۡنَ
مګر	دهغه چا چي	امر کوي	په صدقه کولو	يا په معروف (نيک کار)	يا په اصلاح (روغه)	په مينځ

مګر دهغه چا چي امر کوي په صدقه کولو يا په معروف (نيک کار) يا په اصلاح (روغه) په مينځ

النَّاسِ ؕ وَمَنۡ يَّفۡعَلۡ ذٰلِكَ ابۡتِغَآءَ مَرۡضَاتِ اللّٰهِ

النَّاسِ	وَمَنۡ	يَّفۡعَلۡ	ذٰلِكَ	ابۡتِغَآءَ	مَرۡضَاتِ	اللّٰهِ
دخلکو	او هر څوک چي	وکړي	دغه	دپاره دغوښتني	درضا	د الله

دخلکو ، او هر څوک چي وکړي دغه (صدقه، معروف، اصلاح) دپاره د غوښتني درضا (خوښي) د الله

فَسَوۡفَ نُؤۡتِيۡهِ اَجۡرًا عَظِيۡمًا ﴿۱۱۴﴾ وَمَنۡ يُّشَاقِقِ

فَسَوۡفَ	نُؤۡتِيۡهِ	اَجۡرًا	عَظِيۡمًا	وَمَنۡ	يُّشَاقِقِ
پس ژر به	ورکړو موږ دده ته	اجر (ثواب)	ډير لوی	او هر څوک	چي مخالفت کوي

پس ژر به ورکړو موږ دده ته اجر (ثواب) ډير لوی. او هر څوک چي مخالفت کوي

الرَّسُوۡلَ مِنۡۢ بَعۡدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الۡهُدٰى وَيَتَّبِعۡ غَيۡرَ

الرَّسُوۡلَ	مِنۡۢ بَعۡدِ	مَا تَبَيَّنَ	لَهُ	الۡهُدٰى	وَيَتَّبِعۡ	غَيۡرَ
له رسوله	وروسته	له هغه چي ښکاره سوه	دده ته	سمه لاره	او تابع سي (لاړ سي)	بې له

له رسوله وروسته له هغه چي ښکاره سوه دده ته سمه لاره او تابع سي (لاړ سي) بې له

سَبِيۡلِ الۡمُؤۡمِنِيۡنَ نُوَلِّهٖ مَا تَوَلّٰى وَنُصۡلِهٖ جَهَنَّمَ ؕ

سَبِيۡلِ	الۡمُؤۡمِنِيۡنَ	نُوَلِّهٖ	مَا تَوَلّٰى	وَنُصۡلِهٖ	جَهَنَّمَ
لاري	دمؤمنانو	نو وبه ګرځوو موږ دی	هغه لوري ته چي دی ورګرځيدلی دی	او داخل به کړو موږ دی	جهنم ته

لاري د مؤمنانو نو وبه ګرځوو موږ دی هغه لوري ته چي دی ورګرځيدلی دی او داخل به کړو موږ دی جهنم (دوزخ) ته،

وَسَآءَتۡ مَصِيۡرًا ﴿۱۱۵﴾ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَغۡفِرُ اَنۡ يُّشۡرَكَ بِهٖ

١٧ ع ١٤

وَسَآءَتۡ	مَصِيۡرًا	اِنَّ	اللّٰهَ	لَا يَغۡفِرُ	اَنۡ يُّشۡرَكَ	بِهٖ
او بد ځای	دورتلو دی	بيشکه!	الله	نه کوي مغفرت	داچي شريک ونيول سي	له ده سره

او بد ځای دورتلو دی (دا دوزخ) . بيشکه! الله نه کوي مغفرت (نه بخښي) دا چي شريک ونيول سي له ده سره

(دتير مخ پاته قصه دلته وګوری) نونبی کريم ﷺ ورته وفرمايل چي تاسي بيله دليله او ثبوته پر يو مسلمانه کورنی باندي دغلا الزام لګوی حضرت قتادة رضي الله عنه په دې معامله کښي ډير خفه سو، او افسوس يي وکړی چي کاشکي په دې معامله کښي موږ نبي کريم ﷺ نه وای خبر کړی که څه هم چي زما مال تللی دی او حضرت رفاعه رضي الله عنه ته چي معلومه سوه چي نبي کريم ﷺ داسي فرمايلي دي، نو ده هم صبر اختياره کړی او وي فرمايل چي (والله المستعان)، پر دې معاملي لا څه وخت نه وو تير سوی چي دقرآن کريم يوه مستقله رکوع په دې باره کښي رانازله سوه او نبي کريم ﷺ ته يي د واقعي حقيقت راښکاره کړی او دداسي معاملو په اړوند يي عام هدايتونه وښوول قرآن کريم دابيرق غلا ښکاره کړه او يهودي يي خلاص کړی نودا بن ابيرق قبيله مجبوره سوه غلا کړی مال يي د ده ﷺ په خدمت کښي حاضر کړی، حضرت رفاعة رضي الله عنه ته يي ورکړی هغه ټوله وقف کړی بشير ابن ابيرق وتښتيدی او مکې ته ولاړی دمشرکينو سره يوځای سو اول منافق وو اوس ښکاره کافر سو آخر تر ديوال لاندي سو مړسو.
(معارف القرآن ج۲ پ۵ ص۱۵۷)

وَيَغْفِرُ مَا دُوْنَ ذٰلِكَ لِمَنْ يَّشَآءُ ۚ وَمَنْ

وَيَغْفِرُ	مَا دُوْنَ	ذٰلِكَ	لِمَنْ	يَّشَآءُ	وَمَنْ
او مغفرت کوی	هغه چي ښکته وی	له دی	هغه چاته	چي اراده وفرمائی د (مغفرت ئی)	او هر څوک چي

او مغفرت کوی (بخښی) هغه (ګناه) چي ښکته وی له دی هغه چاته چي اراده وفرمائی د (مغفرت ئی)، او هر څوک چي

يُّشْرِكْ بِاللّٰهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلٰلًا بَعِيْدًا ﴿١١٦﴾ اِنْ يَّدْعُوْنَ

يُّشْرِكْ	بِاللّٰهِ	فَقَدْ	ضَلَّ	ضَلٰلًا	بَعِيْدًا	اِنْ يَّدْعُوْنَ
شريک ونيسی	له الله سره	نو په تحقيق	ګمراه سوی دی	په ګمراهی	لری	نه بولی دوی

شريک ونيسی له الله سره نو په تحقيق ګمراه سوی دی په ګمراهی لری. نه بولی دوی (عبادت نه کوی دا مشرکان)

مِنْ دُوْنِهٖٓ اِلَّآ اِنٰثًا ۚ وَاِنْ يَّدْعُوْنَ اِلَّا شَيْطٰنًا مَّرِيْدًا ﴿١١٧﴾ لَّعَنَهُ

مِنْ دُوْنِهٖٓ	اِلَّآ	اِنٰثًا	وَاِنْ يَّدْعُوْنَ	اِلَّا	شَيْطٰنًا	مَّرِيْدًا	لَّعَنَهُ
بی الله څخه	مګر	د ښځو	او نه بولی	مګر	د شيطان	سرکښ	چي لری کړی ئی دی

بی الله څخه مګر د ښځو او نه بولی (عبادت نه کوی دوی) مګر د شيطان سرکښ چي لری کړی ئی دی

اللّٰهُ ۘ وَقَالَ لَاَتَّخِذَنَّ مِنْ عِبَادِكَ نَصِيْبًا مَّفْرُوْضًا ﴿١١٨﴾

اللّٰهُ	وَقَالَ	لَاَتَّخِذَنَّ	مِنْ	عِبَادِكَ	نَصِيْبًا	مَّفْرُوْضًا
الله	او وويل (شيطان)	چي خامخا به ونيسمه هرومرو زه	له	بندګانو ستا څخه	يوه برخه	مقرره کړی سوی

الله (له رحمت څيله) او وويل (شيطان) چي خامخا به ونيسمه هرومرو زه (ای الله!) له بندګانو ستا څخه يوه برخه مقرره کړی سوی

وَّلَاُضِلَّنَّهُمْ وَلَاُمَنِّيَنَّهُمْ وَلَاٰمُرَنَّهُمْ

وَّلَاُضِلَّنَّهُمْ	وَلَاُمَنِّيَنَّهُمْ	وَلَاٰمُرَنَّهُمْ
او زه به خامخا ګمراه کړم دوی	او خامخا زه به په باطلو اميدو کښې واچوم دوی	او خامخا زه به امر وکړم دوی ته

او زه به خامخا ګمراه کړم دوی او خامخا زه به په باطلو اميدو کښې خامخا واچوم دوی او خامخا زه به امر وکړم دوی ته

فَلَيُبَتِّكُنَّ اٰذَانَ الْاَنْعَامِ وَلَاٰمُرَنَّهُمْ فَلَيُغَيِّرُنَّ

فَلَيُبَتِّكُنَّ	اٰذَانَ	الْاَنْعَامِ	وَلَاٰمُرَنَّهُمْ	فَلَيُغَيِّرُنَّ
چي پس هرومرو څيروی به دوی خامخا	غوږونه	د چارپايانو	او زه به خامخا امر وکړم دوی ته	پس هرومرو تغير به وکړی دوی

چي پس هرومرو څيروی به دوی غوږونه د چارپايانو او زه به خامخا امر وکړم دوی ته پس هرومرو تغير به وکړی دوی

وَيَغْفِرُ مَا دُوْنَ ذٰلِكَ لِمَنْ يَّشَآءُ ...يوه شبه او دهغې جواب: دلته ځيني خلګ داسي شبه کوي چي سزا دعمل پر قدر په کار ده مشرک او کافرچي کوم جرم دکفر او شرک کړی دی دايي دعمر په يوه محدوده موده کښي کړی دی نو سزايي غير محدوده او دايمي ولي سوه؟ **جواب**: دادی چي څوک کفر او شرک هميشه کوي نو هغه دا جرم نه ګڼي بلکه نيکي يي ګڼي په دې وجه دده قصد او اراده دا وي چي هميشه به پر دې حال قايم وي او چي کله تر مرګه پوري دی پر دې حال قايم پاته سو نو دخپل اختيار تر حده پوري ده هميشه جرم وکړی نو په دې وجه دده سزا هميشه سوه.

دظلم درې قسمونه: اول قسم: هغه دی چي اللهﷻ به يي هيڅکله ونه بخښي. دوهم قسم: هغه دی چي دهغه بخښه به وسي او دريم قسم: هغه دی چي دهغه بدله اللهﷻ بغير داخيستو څخه نه پريږدي. اول قسم ظلم شرک دی. دوهم قسم ظلم دا اللهﷻ په حقونو کښي کوتاهي کول دي او دريم قسم ظلم دبندګانو دحقونو مخالفت کول دي. ابن کثير په حواله دمسند بزار. (معارف القرآن ج٢ پ٥ص ١٦٧)

خَلَقَ اللّٰهِ ۚ وَمَنْ يَّتَّخِذِ الشَّيْطٰنَ وَلِيًّا مِّنْ دُوْنِ اللّٰهِ فَقَدْ خَسِرَ

خَلَقَ	اللّٰهِ	وَمَنْ	يَّتَّخِذِ	الشَّيْطٰنَ	وَلِيًّا	مِّنْ دُوْنِ	اللّٰهِ	فَقَدْ	خَسِرَ
پیدا ایښت	دالله ته	او هر څوک چي	ونیسي	شیطان	دوست	بې له	الله	نو په تحقیق	زیانئی وکړ

پیدا ایښت د الله ته ، او هر څوک چي ونیسي شیطان دوست بې له الله نو په تحقیق زیانئی وکړ

خُسْرَانًا مُّبِيْنًا ﴿١١٩﴾ يَعِدُهُمْ وَيُمَنِّيْهِمْ ۚ وَمَا

خُسْرَانًا	مُّبِيْنًا	يَعِدُهُمْ	وَيُمَنِّيْهِمْ	وَمَا
زیان	ښکاره	وعده کوی (شیطان) لەدوی سره	او په باطلو امیدونو کښې غورځوی دوی	او نه کوی

زیان ښکاره. وعده کوی (شیطان) لەدوی سره او په باطلو امیدونو کښې غورځوی دوی. او نه کوی

يَعِدُهُمُ الشَّيْطٰنُ اِلَّا غُرُوْرًا ﴿١٢٠﴾ اُولٰٓئِكَ مَاْوٰىهُمْ جَهَنَّمُ

يَعِدُهُمُ	الشَّيْطٰنُ	اِلَّا	غُرُوْرًا	اُولٰٓئِكَ	مَاْوٰىهُمْ	جَهَنَّمُ
وعده لەدوی سره	شیطان	مگر	په فریب	دغه (تابعان د شیطان)	ځای د دوی	جهنم (دوزخ) دی

وعده لەدوی سره شیطان مگر په فریب دغه (تابعان د شیطان) ځای د دوی جهنم (دوزخ) دی

وَلَا يَجِدُوْنَ عَنْهَا مَحِيْصًا ﴿١٢١﴾ وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا

وَلَا يَجِدُوْنَ	عَنْهَا	مَحِيْصًا	وَالَّذِيْنَ	اٰمَنُوْا	وَعَمِلُوا
او نه به پیدا کړی دوی	لەدی دوزخه	هیڅ ځای د تیښتی	او هغه کسان	چي ایمانئی اوړی دی	او کړی ئی دی

او نه به مومی دوی لەدی دوزخه هیڅ ځای د تیښتی (اوخلاصی) . او هغه کسان چي ایمانئی راوړی دی او کړی ئی دی

الصّٰلِحٰتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنّٰتٍ تَجْرِيْ مِنْ تَحْتِهَا

الصّٰلِحٰتِ	سَنُدْخِلُهُمْ	جَنّٰتٍ	تَجْرِيْ	مِنْ	تَحْتِهَا
ښه (عملونه) نو ژر به	داخل کړو موږ دوی	په جنتونو کښې	چي بهیږی	له	لاندی د دوی

ښه (عملونه) نو ژر به داخل کړو موږ دوی په جنتونو کښې چي بهیږی لەلاندی (دماڼیو او ونو) د دوی

الْاَنْهٰرُ خٰلِدِيْنَ فِيْهَآ اَبَدًا ۭ وَعْدَ اللّٰهِ حَقًّا ۭ وَمَنْ

الْاَنْهٰرُ	خٰلِدِيْنَ	فِيْهَآ	اَبَدًا	وَعْدَ	اللّٰهِ	حَقًّا	وَمَنْ
ویالی	چي همیشه به وی	دوی په دغو کښې	تل ترتله	وعده کړی ده	الله	حقه	او څوک دی

ویالی چي همیشه به وی دوی په دغو (جنتونو) کښې تل ترتله ، وعده کړی ده الله حقه (وعده)، او څوک دی

اُولٰٓئِكَ مَاْوٰىهُمْ جَهَنَّمُ.

دشرک حقیقت : دشرک حقیقت دادی چي دالله ﷻ څخه ماسوا یو څوک مخلوق په عبادت کي یاپه محبت کي یا په تعظیم کي دالله ﷻ سره برابرو گڼل سي قران کریم دمشرکینو هغه خبري کمه چي به دوی جهنم ته په رسیدو سره وایي داسي نقل کړي دي (تاالله ان کنّا لفی ضلال مبین اذنسویکم برب العلمین) قسم دی په خدای ﷻ چي موږ په ښکاره گمراهي کي وو کله چي موږ تاسي دالله ﷻ چي رب العلمین دی برابر کړي واست ښکاره خبره ده چي دمشرکینو خو داعقیده نه وه چي زموږ داجوړي سوي ډبري ددې جهان پیداکوونکي دي او مالکان یي دي بلکي دوی دنورو غلط فهمیو په وجه دوی په عبادت کي یا محبت اوتعظیم کي دالله ﷻ سره برابر کړي وه دغه وجه وه چي دوی یي جهنم ته ورسول : (فتح الملهم) معلومه سوه چي دالله ﷻ په خاصو صفتونو خالق ،رازق ، قادرمطلق ، په پټو ښکاره وو عالم اونوروکي یوڅوک دالله ﷻ سره برابرگڼل شرک دی الله ﷻ دي موږ او تاسي ځیني وساتي.
(معارف القرآن ج ۲ پ ۵ ص ۱۶۷)

اَصۡدَقُ مِنَ اللّٰهِ قِيۡلًا ﴿۱۲۲﴾ لَيۡسَ بِاَمَانِيِّكُمۡ وَلَاۤ اَمَانِيِّ

اَصۡدَقُ	مِنَ	اللّٰهِ	قِيۡلًا	لَيۡسَ	بِاَمَانِيِّكُمۡ	وَلَاۤ اَمَانِيِّ
زيات رشتيا	له	الله نه	په خبره كښې	نه دى	پر اميدونو ستاسى	او نه پر اميدونو

زيات صادق له الله نه په خبره (او وعده) كښې. نه دى (ثواب او عقاب مرتب) پر اميدونو ستاسى او نه پر اميدونو

اَهۡلِ الۡكِتٰبِ ؕ مَنۡ يَّعۡمَلۡ سُوۡٓءًا يُّجۡزَ بِهٖ ۙ وَلَا يَجِدۡ لَهٗ

اَهۡلِ	الۡكِتٰبِ	مَنۡ يَّعۡمَلۡ	سُوۡٓءًا	يُّجۡزَ بِهٖ	وَلَا يَجِدۡ لَهٗ
د اهل	دكتاب	هرڅوک چې وكړي	ناكاره كار	نو جزا به وركړه سى ده ته په هغه سره	نه به پيدا كړى دغه (ګنهګار) دځان دپاره

د اهل دكتاب هرڅوک چې وكړي ناكاره كار نو جزا به وركړه سى ده ته په هغه سره نه به مومى دغه (ګنهګار) دځان دپاره

مِنۡ دُوۡنِ اللّٰهِ وَلِيًّا وَّلَا نَصِيۡرًا ﴿۱۲۳﴾ وَمَنۡ يَّعۡمَلۡ مِنَ الصّٰلِحٰتِ

مِنۡ دُوۡنِ	اللّٰهِ	وَلِيًّا	وَّلَا نَصِيۡرًا	وَمَنۡ	يَّعۡمَلۡ	مِنَ	الصّٰلِحٰتِ
بې له	الله څخه	هيڅ ولى	او نه مددګار	او هرڅوک	چې عمل وكړى	له (ځينو)	نيكو (كارونو)

بې له الله څخه هيڅ ولى (دوست) او نه مددګار. او هرڅوک چې عمل وكړى له (ځينو) نيكو (كارونو)

مِنۡ ذَكَرٍ اَوۡ اُنۡثٰى وَهُوَ مُؤۡمِنٌ فَاُولٰٓئِكَ يَدۡخُلُوۡنَ الۡجَنَّةَ

مِنۡ ذَكَرٍ	اَوۡ اُنۡثٰى	وَهُوَ	مُؤۡمِنٌ	فَاُولٰٓئِكَ	يَدۡخُلُوۡنَ	الۡجَنَّةَ
له نارينهؤ	او له ښځو	حال داچې دى	مؤمن وى	نو دغه (نيكو كاران)	داخل به سى	په جنت كښې

له نارينهؤ او له ښځو حال داچې دى مؤمن وى نو دغه (نيكو كاران) داخل به سى په جنت كښې

وَلَا يُظۡلَمُوۡنَ نَقِيۡرًا ﴿۱۲۴﴾ وَمَنۡ اَحۡسَنُ دِيۡنًا

وَلَا يُظۡلَمُوۡنَ	نَقِيۡرًا	وَمَنۡ	اَحۡسَنُ	دِيۡنًا
او ظلم به ونسى په دوى	د نقير (هغه ډير نرى شى چې دخرما دمندكى په نرى چاوده كې وى)	او څوک دى	ډير غوره	له جهته د دين

او ظلم به ونسى په دوى دنقير (هغه ډير نرى شى چې دخرما دمندكى په نرى چاوده كې وى). او څوک دى ډير غوره له جهته د دين

مِّمَّنۡ اَسۡلَمَ وَجۡهَهٗ لِلّٰهِ وَهُوَ مُحۡسِنٌ وَّاتَّبَعَ مِلَّةَ

مِّمَّنۡ	اَسۡلَمَ	وَجۡهَهٗ	لِلّٰهِ	وَهُوَ	مُحۡسِنٌ	وَّاتَّبَعَ	مِلَّةَ
له هغه چا چې	ايښى ئې وى	مخ خپل	(خاص) الله ته	حال داچې دى	نيكوكار وى	او متابعت ئې كړى وى	د ملت

له هغه چا چې ايښى ئې وى مخ خپل (خاص حكم د) الله ته حال داچې دى نيكو كار وى او متابعت ئې كړى وى د ملت (دين)

لَيۡسَ بِاَمَانِيِّكُمۡ وَلَاۤ اَمَانِيِّ اَهۡلِ الۡكِتٰبِ ؕ

دمسلمانانو او اهل كتابو په مابين كي پر يوه اوبل دفخر خبري كول: په دي ايـاتونو كـي اول ديـوي محاوري او خبرو اترو ذكر دی چـي دمسلمانانو او اهل كتابو پـه مينځ كي سـوي دی او بيـا پر دي خبرو اترو باندي حكيمانه فيصـلـه ده دواړو فرقوتـه دهـدايت صـحيح لار وښـوول سـوه .پـه آخر كي يي دالله ﷻ په نزد دمقبول كيـدو اوبهتـره كيـدو يـو معيار وښـوول چي كه دا مـخ تـه كښيښـوول سـي نوهيڅكلـه بـه انسـان پـه غلطي اوګمراهي كي اخته نسي . حضرت قتادة رضی الله عنه فرمـايي چي يووخت ديـو څـو مسـلمانانو او اهـل كتابو په مابين كي پر يوه او بل دفخر خبري شروع سوي اهل كتابو وويل چي مـوږ تـر تاسـي بهتـره او شريف يو ځكه چي زموږ نبي ستاسي تر نبي مخكي دی او زمـوږ كتـاب ستاسي تر كتاب مخكي دی مسلمانانو وويـل چي مـوږ تـر تاسـي بهتـره يو ځكه چي زموږ نبي ﷺ خاتم النبيين دی او زموږ كتـاب آخري كتـاب دی چي مخكني كتابونه يي منسـوخ كـړي دي .پـر دي داآياتونـه رانـازل سـوه (معارف القرآن ج۲ پ۵ ص ۱۷۰)

إِبْرٰهِيمَ حَنِيفًا ۗ وَاتَّخَذَ اللّٰهُ إِبْرٰهِيمَ خَلِيلًا ﴿١٢٥﴾ وَلِلّٰهِ

إِبْرٰهِيمَ	حَنِيفًا	وَاتَّخَذَ	اللّٰهُ	إِبْرٰهِيمَ	خَلِيلًا	وَلِلّٰهِ
د ابراهیم	حال داچې دی حنیف ؤ	او نیولی دی	الله	ابراهیم	دوست	او (خاص) الله لره دی

د ابراهیم حال داچې دی حنیف ؤ (مائل ؤ له باطله حق ته) او نیولی دی الله ابراهیم دوست. او (خاص) الله لره دی

مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۚ وَكَانَ اللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ

مَا	فِي السَّمٰوٰتِ	وَمَا	فِي الْأَرْضِ	وَكَانَ	اللّٰهُ	بِكُلِّ	شَيْءٍ
هر هغه شیان چې	په آسمانونو کښې دی	او هر هغه شیان چې	په مځکه کښې دی	او دی	الله	پر هر	شی

هر هغه شیان چې په آسمانونو کښې دی او هر هغه شیان چې په مځکه کښې دی . او دی الله پر هر شی

مُّحِيطًا ﴿١٢٦﴾ ع وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَآءِ ۖ قُلِ اللّٰهُ

مُّحِيطًا	وَيَسْتَفْتُونَكَ	فِي	النِّسَآءِ	قُلِ	اللّٰهُ
ښه احاطه کوونکی	طلب د فتوی کوی دوی له تانه	په	باب د ښځو کښې	ووایه چې	الله

ښه احاطه کوونکی. طلب د فتوی کوی دوی له تانه په باب (دمیراث د) ښځو کښې ووایه چې الله

يُفْتِيكُمْ فِيهِنَّ ۙ وَمَا يُتْلٰى عَلَيْكُمْ فِي الْكِتٰبِ

يُفْتِيكُمْ	فِيهِنَّ	وَمَا	يُتْلٰى	عَلَيْكُمْ	فِي	الْكِتٰبِ
فتوی درکوی تاسی ته	په (باب د) دوی کښې	او هغه شی چې	لوستلی سی	پر تاسی	په	کتاب (قرآن) کښې

فتوی (حکم) درکوی تاسی ته په (باب د) دوی کښې (او بل د) هغه شی چې لوستلی شی پر تاسی په کتاب (قرآن) کښې

فِي يَتٰمَى النِّسَآءِ الّٰتِي لَا تُؤْتُونَهُنَّ مَا كُتِبَ لَهُنَّ

فِي يَتٰمَى	النِّسَآءِ	الّٰتِي	لَا تُؤْتُونَهُنَّ	مَا	كُتِبَ	لَهُنَّ
په (باب د) یتیمانو	ښځو کښې	هغه چې	نه ورکوئ تاسی دوی ته	هغه (میراث)	چې فرض کړی سوی دی	دوی ته

په (باب د) یتیمانو ښځو کښې هغه چې نه ورکوئ تاسی دوی ته هغه (میراث) چې فرض کړی سوی دی دوی ته

وَتَرْغَبُونَ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الْوِلْدَانِ ۙ وَأَنْ

وَتَرْغَبُونَ	أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ	وَالْمُسْتَضْعَفِينَ	مِنَ الْوِلْدَانِ	وَأَنْ
او مینه کوئ تاسی	دی ته چې په نکاح کړئ تاسی دوی	او (حکم درکوی الله) دضعیفانو کښې	له وړو هلکانو څخه	او چې

او مینه کوئ تاسی دی کار ته چې په نکاح کړئ تاسی دوی او (حکم درکوی الله په حق) دضعیفانو کښې له وړو هلکانو نه او چې

ع ۱۸ ۱۵

وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَآءِ.

دکورني ژوند په اړه دقران کریم څو هدایتونه:

په راروانو آیاتونو کې الله جل جلاله دکورني ژوند دترخې او سختې ددې په اړوند هدایتونه ورکړي دي چې ددې اوږد ژوند په مختلفو دورونو کې هرې جوړې ته کله ناکله مخ ته راځي هغه ده ، دیوه اوبل څخه خفګیان او خوابدی او دا یوداسي شی دی چې که په صحیح اصولو سره ددې مخنیوی و نه سي نو نه یوازي دا چې دښځي اوخاوند لپاره دنیا جهنم جوړیږي بلکه ډیر ځله داکورنی خفګیان دخاندانونو او قبیلو په مابین کي هم سبب دجنګ او جګړو ګرځي قرآن کریم دښځي او دسړي ددواړو دجذباتو او احساساتو لحاظ وساتی هري یوي فرقي ته یي دژوند داسي نظام ورکړی چي په دې باندې دعمل کولو په نتیجه کي دانسان کور دجنت نمونه جوړیدای سي کورنی تریخوالی به په محبت او راحت بدل سي او که دناچاری څخه کم ځای جلاوالي ته نوبت ورسیږي نو هغه به هم په ښه طریقه سره په روغه او صلحه سره وي عداوت اودښمني به نه وي په کښي (معرف القرآن ج۲ پ۵ ص۱۷۶)

تَقُوْمُوْا لِلْيَتٰمٰى بِالْقِسْطِ ۭ وَمَا تَفْعَلُوْا مِنْ خَيْرٍ فَاِنَّ

تَقُوْمُوْا	لِلْيَتٰمٰى	بِالْقِسْطِ	وَمَا	تَفْعَلُوْا	مِنْ	خَيْرٍ	فَاِنَّ
ودریږئ تاسی	په حق د یتیمانو کښی	په عدل سره	او هر څه چی	کوئ تاسی	له	خیر	پس بیشکه!

ودریږئ تاسی په حق د یتیمانو کښی په عدل (انصاف) سره، او هر څه چی کوئ تاسی له خیر (نیکی) پس بیشکه!

اللّٰهَ كَانَ بِهٖ عَلِيْمًا ﴿۱۲۷﴾ وَاِنِ امْرَاَةٌ خَافَتْ مِنْۢ بَعْلِهَا نُشُوْزًا

اللّٰهَ	كَانَ	بِهٖ	عَلِيْمًا	وَاِنِ	امْرَاَةٌ	خَافَتْ	مِنْۢ	بَعْلِهَا	نُشُوْزًا
چی الله	دی	پرهغه	ښه عالم	او که کومه	ښځه	بیریده	له	میړه خپله	دسرکشی

چی الله دی پرهغه ښه عالم. او که کومه ښځه بیریده له میړه خپله د سرکشی (دحقوقو په منع او د صحبت په ترک)

اَوْ اِعْرَاضًا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَآ اَنْ يُّصْلِحَا

اَوْ اِعْرَاضًا	فَلَا	جُنَاحَ	عَلَيْهِمَآ	اَنْ	يُّصْلِحَا
یا د مخ گرځولو	پس نسته	هیڅ گناه	پر دغو دواړو	په دی کښی	چی صلح وکړی دوی

یا د مخ گرځولو (له مجلسه او خبرو) پس نسته هیڅ گناه پر دغو دواړو په دی کښی چی صلح وکړی دوی

بَيْنَهُمَا صُلْحًا ۭ وَالصُّلْحُ خَيْرٌ ۭ وَاُحْضِرَتِ الْاَنْفُسُ

بَيْنَهُمَا	صُلْحًا	وَالصُّلْحُ	خَيْرٌ	وَاُحْضِرَتِ	الْاَنْفُسُ
پخپلو منځونو کښی	یو شان صلح	او صلح کول	خیر دی	او حاضر کړی سوی دی	نفسونو ته

پخپلو منځونو کښی یو شان صلح، او صلح کول خیر (ډیر غوره) دی، او حاضر کړی سوی دی نفسونو ته

الشُّحَّ ۭ وَاِنْ تُحْسِنُوْا وَتَتَّقُوْا فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِمَا

الشُّحَّ	وَاِنْ	تُحْسِنُوْا	وَتَتَّقُوْا	فَاِنَّ	اللّٰهَ	كَانَ	بِمَا
حرص	او که	نیکی وکړئ تاسی	او پرهیز وکړئ تاسی	نو بیشکه! چی	الله	دی	په هغه شی

حرص، او که نیکی وکړئ تاسی! (له خپلو ښځو سره) او پرهیز وکړئ تاسی نو بیشکه چی الله دی په هغه شی

تَعْمَلُوْنَ خَبِيْرًا ﴿۱۲۸﴾ وَلَنْ تَسْتَطِيْعُوْٓا اَنْ تَعْدِلُوْا بَيْنَ

تَعْمَلُوْنَ	خَبِيْرًا	وَلَنْ	تَسْتَطِيْعُوْٓا	اَنْ تَعْدِلُوْا	بَيْنَ
چی کوی ئی تاسی	ښه خبردار	او له سره به	طاقت رانه وړئ تاسی	د دی چی عدل وکړئ	په مینځ

چی کوی ئی تاسی (له محبته او خصومته) ښه خبردار. او له سره به طاقت رانه وړئ تاسی د دی چی عدل وکړئ په مینځ

فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَآ اَنْ يُّصْلِحَا... دښځي او خاوند په جګړه کي نوروته بې ضرورته دخل کول مناسب نه دي: په تفسیر مظهري کي دي چي دلته الله ﷻ (ان یصلحا بینهما صلحا) فرمایلي دي یعني ښځه او خاوند دي په خپل مینځ کي په یو ډول سره صلح وکړي په دې کي د (بینهما) دلفظ څخه دې طرف ته اشاره راوزي چي دښځي او خاوند په معاملو کي ښه داده چي بل دریم کس دخل ونه کړي دوی دواړه دي په خپله په خپل مینځ کي پریوه خبره باندي جوړسي ځکه چي ددریم کس په مداخلت کي ځيني وختونه صلح کول ګران سي او که صلح هم وسي نو ددواړو طرفونو عیبونه به د دریم کس مخ ته ښکاره سي اوددې څخه ځان ساتل ددواړو لپاره ګټه ده: او بیا الله ﷻ فرمايي چي په داسي حالت کي چي ښځي ستا دکنټرول څخه وزي او په دې وجه یي حقونه نه سی اداء کولای ازادول یي غواړی نو تاته دا حق هم حاصل دی چي آزاده یي کړې او دښځو په ځینو رواه غوښتنواو دهغو په پوره کولو ور سره صلح کول هم جایز دي.
(معارف القرآن ج ۲ پ ۵ ص ۱۷۸)

النِّسَآءِ وَلَوۡ حَرَصۡتُمۡ فَلَا تَمِيۡلُوۡا كُلَّ الۡمَيۡلِ

النِّسَآءِ	وَلَوۡ	حَرَصۡتُمۡ	فَلَا تَمِيۡلُوۡا	كُلَّ	الۡمَيۡلِ
د ښځو خپلو کښې	اګر که	ډیر حرص وکړئ تاسي	نو مخ مه ګرځوئ تاسي	په کامل	مخ ګرځولو سره

د ښځو خپلو کښې اګر که ډیر حرص وکړئ تاسي (عدل ته) نو مخ مه ګرځوئ تاسي (له یوې ښځې) په کامل مخ ګرځولو سره

فَتَذَرُوۡهَا كَالۡمُعَلَّقَةِ ؕ وَاِنۡ تُصۡلِحُوۡا وَتَتَّقُوۡا فَاِنَّ

فَتَذَرُوۡهَا	كَالۡمُعَلَّقَةِ	وَاِنۡ	تُصۡلِحُوۡا	وَتَتَّقُوۡا	فَاِنَّ
چې پس پریږدئ تاسي دا	په شان د ځوړندې سوې	او که	اصلاح وکړئ تاسي	او پرهیز وکړئ	نو بیشکه! چې

چې پس پریږدئ تاسي دا (ښځه) په شان د ځوړندې سوې، او که اصلاح وکړئ تاسي او پرهیز وکړئ (له ظلمه) نو بیشکه

اللّٰهَ كَانَ غَفُوۡرًا رَّحِيۡمًا ۝۱۲۹ وَاِنۡ يَّتَفَرَّقَا يُغۡنِ اللّٰهُ كُلًّا

اللّٰهَ	كَانَ	غَفُوۡرًا	رَّحِيۡمًا	وَاِنۡ	يَّتَفَرَّقَا	يُغۡنِ	اللّٰهُ	كُلًّا
الله	دی	ښه مغفرت کوونکی	ډیر رحم والا	او که	سره بیل سول دواړه	نو بې پروا به کاندي	الله	هر یو له دوی څخه

چې الله دی ښه مغفرت کوونکی ډیر رحم والا. او که سره بیل سول دواړه نو بې پروا به کاندي الله هر یو له دوی څخه

مِّنۡ سَعَتِهٖ ؕ وَكَانَ اللّٰهُ وَاسِعًا حَكِيۡمًا ۝۱۳۰ وَلِلّٰهِ مَا فِي

مِّنۡ	سَعَتِهٖ	وَكَانَ	اللّٰهُ	وَاسِعًا	حَكِيۡمًا	وَلِلّٰهِ	مَا فِي
له	فراخۍ خپل	او دی	الله	فراخ (پراخ)	ښه حکمت والا	او (خاص) الله لره دي	هر هغه شیان چې په

له فراخۍ خپلې او دی الله فراخ (رحمت د ده پراخ) تدبیر والا (ښه حکمت والا). او (خاص) الله لره دي هر هغه شیان چې په

السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الۡاَرۡضِ ؕ وَلَقَدۡ وَصَّيۡنَا الَّذِيۡنَ

السَّمٰوٰتِ	وَمَا فِي	الۡاَرۡضِ	وَلَقَدۡ	وَصَّيۡنَا	الَّذِيۡنَ
آسمانونو کښې دي	او هر هغه شیان چې	په مځکه کښې دي	او خامخا په تحقیق	حکم کړی دی موږ	هغو کسانو ته

آسمانونو کښې دي او هر هغه شیان چې په مځکه کښې دي او خامخ په تحقیق حکم کړی دی موږ هغو کسانو ته

اُوۡتُوا الۡكِتٰبَ مِنۡ قَبۡلِكُمۡ وَاِيَّاكُمۡ اَنِ اتَّقُوا اللّٰهَ ؕ

اُوۡتُوا	الۡكِتٰبَ	مِنۡ قَبۡلِكُمۡ	وَاِيَّاكُمۡ	اَنِ اتَّقُوا	اللّٰهَ
چې ورکړی سوی دی دوی ته	کتاب	پخوا له تاسي	او تاسي ته	د دې چې وبیرېږئ!	له الله

چې ورکړی سوی دی دوی ته کتاب پخوا له تاسي او (هم خاص حکم کړی دی موږ) تاسي ته د دې چې وبیرېږئ! له الله

فَلَا تَمِيۡلُوۡا كُلَّ الۡمَيۡلِ فَتَذَرُوۡهَا... پرغیر اختیاري کارو نیول

نسته: د کورني ژوند ښه کولو لپاره او همیشه پاته کولو دپاره چي قرآن کریم په دغه موجوده ایاتونو کي کم هدایتونه دواړو فریقو ته ورکړي دي په دغه ایاتونو کي یو هم دادی (ولن تستطیعوا ان تعدلوا بین النساء) یعني دواړو ډلوته یي یو خاص هدایت فرمایلی دی هغه داچي که یو سړی په نکاح کي تر یوې زیاتي ښځي لري نو قرآن کریم د سورت نساء په شروع کي دته دا هدایت وکی چي دټولو ښځو په مینځ کي دي عدل اوبرابری ساتي او دا کار پر ده باندي فرض دی او که دچا داخیال وي چي دافرض به زه اداء نه کړای سم نو دته پکار دي چي تر یوي زیاتي ښځي دي نه کوي دالله ﷻ دارشاد دی (فأن خفتم ان لاتعدلوا فواحدة او ماملکت ایمانکم) یعني که ستاسي سره دابیره وي چي برابري به ونه کړای سونو بیا پر یوي صبر کوی او نبي کریم ﷺ په خپل عمل او قول سره دبیبیانو په مابین کي دعدل اوبرابری ډیر په تاکید سره حکم کړی دی او پر خلاف یي د سخت عذاب سزا اورولي ده.

(معارف القرآن ج ۲ پ ۵ ص ۱۸۱)

وَاِنْ تَكْفُرُوْا فَاِنَّ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي

وَاِنْ	تَكْفُرُوْا	فَاِنَّ	لِلّٰهِ	مَا فِي	السَّمٰوٰتِ	وَمَا	فِي
او كه	تاسي كافران سئ	نو بيشكه!	خاص الله لره دى	هر هغه شيان چي په	آسمانونو كښى دي	او هغه شيان	چي په

او كه تاسي كافران سئ! نو بيشكه! خاص الله لره دى هر هغه شيان چي په آسمانونو كښى دي او هغه شيان چي په

الْاَرْضِ ؕ وَكَانَ اللّٰهُ غَنِيًّا حَمِيْدًا ﴿١٣١﴾ وَلِلّٰهِ مَا فِي

الْاَرْضِ	وَكَانَ	اللّٰهُ	غَنِيًّا	حَمِيْدًا	وَلِلّٰهِ	مَا	فِي
مځكه كښى دي	او دى	الله	غنى	ښه ستايلي سوى	او خاص الله لره دى	هغه شيان چي	په

مځكه كښى دي او دى الله غنى (ډير بې پروا له هر چا او هر شي) ښه ستايلي سوى. او خاص الله لره دى هغه شيان چي په

السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ ؕ وَكَفٰى بِاللّٰهِ وَكِيْلًا ﴿١٣٢﴾

السَّمٰوٰتِ	وَمَا	فِي	الْاَرْضِ	وَكَفٰى	بِاللّٰهِ	وَكِيْلًا
آسمانونو كښى دي	او هغه شيان چي	په	مځكه كښى دي	او بس دى	الله	وكيل

آسمانونو كښى دي او هغه شيان چي په مځكه كښى دي او بس دى الله وكيل (ښه كارجوړوونكى).

اِنْ يَّشَاْ يُذْهِبْكُمْ اَيُّهَا النَّاسُ وَيَاْتِ بِاٰخَرِيْنَ ؕ وَكَانَ

اِنْ يَّشَاْ	يُذْهِبْكُمْ	اَيُّهَا	النَّاسُ	وَيَاْتِ	بِاٰخَرِيْنَ	وَكَانَ
كه اراده وفرمائي	نو بو به ځي تاسي	اى	خلكو!	او رابه ولي	نور خلك	او دى

كه اراده وفرمايي نو بو به ځي تاسي (په موت سره) اى خلكو! او رابه ولي نور خلك (په پيداكولو سره)، او دى

اللّٰهُ عَلٰى ذٰلِكَ قَدِيْرًا ﴿١٣٣﴾ مَنْ كَانَ يُرِيْدُ ثَوَابَ

اللّٰهُ	عَلٰى	ذٰلِكَ	قَدِيْرًا	مَنْ	كَانَ	يُرِيْدُ	ثَوَابَ
الله	پر	دغه	ښه قادر	هر څوك چي	وى	چي وغواړي	ثواب (بدل)

الله پر دغه (اعدام او ايجادهم) ښه قادر (او پوره قدرت لرى). هر څوك چي وى چي وغواړى ثواب (بدل)

الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللّٰهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ ؕ وَكَانَ اللّٰهُ

الدُّنْيَا	فَعِنْدَ	اللّٰهِ	ثَوَابُ	الدُّنْيَا	وَالْاٰخِرَةِ	وَكَانَ	اللّٰهُ
د دى دنيا	نو دى په نزد	د الله	ثواب	د دنيا	او (ثواب) د آخرت	او دى	الله

د دى دنيا نو دى په نزد د الله ثواب (بدل) د دنيا او (ثواب) د آخرت، او دى الله

لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ... يو څو ضروري فايدې: لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ

يعني دالله ﷻ دپاره دي د آسمانونو او دمځكي ټول مخلوقات دلته يې داالفاظ درې واره تكرار كړه او بيا بيا يې راوړي دي په. اول: سره يې فراخي او وسعت مقصود دى چي دهغه سره دهيڅ شي كمي نسته. په دوهم سره يې بې نيازي او بې حاجتي بيانول مقصود دي چي دهغه سره دهيڅ چا پرواه نسته كه تاسي منكره سى نو ستاسي پرواه هم نه لري. په دريم آيت كي يې داخبره واضحه كړې ده چي الله ﷻ پر دې قادر دى چي تاسي ټول فنا كړي او ددنيا څخه تاسي پورته كړي اونورحكم منونكي اوفرمانبرداره خلك به پيدا كړي په دې سره هم دالله ﷻ استغناء او بې حاجتي ښه ښكاره سوه اونافرمانو ته زورنه اوبيره سوه. الله ﷻ فرمايي چي زما په ملكيت كي دي كم شيان چي په مځكه اوآسمانونوكي دي نو دداسي مالك حكمونه منل ډير ضروري دي او دحكم منلو دا خطاب تاسي ته نه دى بلكي تر تاسي مخي خلكو ته هم وو.

(معارف القرآن ج٢ پ٥ص ١٨٥)

۱۹ع ۸ ۱۲

سَمِيْعًۢا بَصِيْرًا ﴿۱۳۴﴾ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا كُوْنُوْا قَوّٰمِيْنَ

قَوّٰمِيْنَ	كُوْنُوْا	اٰمَنُوْا	الَّذِيْنَ	يٰۤاَيُّهَا	بَصِيْرًا	سَمِيْعًا
تل محکم ولاړ	او سئ تاسی	چی ایمان ئی راوړی دی	هغو کسانو	ای	بنه لیدونکی	بنه اوریدونکی

بنه اوریدونکی بنه لیدونکی. ای هغو کسانو چی ایمان ئی راوړی دی اوسئ تاسی تل محکم ولاړ!

بِالْقِسْطِ شُهَدَآءَ لِلّٰهِ وَلَوْ عَلٰۤى اَنْفُسِكُمْ اَوِ الْوَالِدَيْنِ

اَوِ الْوَالِدَيْنِ	اَنْفُسِكُمْ	عَلٰى	وَلَوْ	لِلّٰهِ	شُهَدَآءَ	بِالْقِسْطِ
یا په والدینو	نفسونو ستاسی	پر	اګر که وی (دا شاهدی)	دپاره دالله	شاهدان	په انصاف سره

په انصاف سره شاهدان (خاص) دپاره دالله اګر که وی (دا شاهدی) پر نفسونو ستاسی یا په والدینو

وَالْاَقْرَبِيْنَ ۚ اِنْ يَّكُنْ غَنِيًّا اَوْ فَقِيْرًا فَاللّٰهُ اَوْلٰى

اَوْلٰى	فَاللّٰهُ	اَوْ فَقِيْرًا	غَنِيًّا	اِنْ يَّكُنْ	وَالْاَقْرَبِيْنَ
ډیر خیر غوښتونکی دی	نو الله	او یا فقیر	غنی	که وی دغه	یا په اقاربو

(مور او پلار) یا په اقاربو (خپلوانو ستاسی)، که وی دغه غنی (شتمن) او یا فقیر (محتاج) نو الله ډیر خیر غوښتونکی دی

بِهِمَا ۖ فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوٰۤى اَنْ تَعْدِلُوْا ۚ وَاِنْ تَلْوٗۤا

تَلْوٗۤا	وَاِنْ	تَعْدِلُوْا	اَنْ	الْهَوٰۤى	تَتَّبِعُوا	فَلَا	بِهِمَا
واړوی تاسی	او که	انصاف کوئ تاسی	کله چی	دهوا	تاسی متابعت	نو مه کوئ	پر دوی

پر دوی (له تاسی څخه) نو مه کوئ تاسی متابعت هوا (دنفسانی خواهشونو) کله چی انصاف کوئ تاسی، که واړوی تاسی

اَوْ تُعْرِضُوْا فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُوْنَ خَبِيْرًا ﴿۱۳۵﴾ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ

الَّذِيْنَ	يٰۤاَيُّهَا	خَبِيْرًا	بِمَا تَعْمَلُوْنَ	كَانَ	اللّٰهَ	فَاِنَّ	اَوْ تُعْرِضُوْا
هغو کسانو	ای	بنه خبردار	پر هغه شی چی کوئ (یی) تاسی	دی	الله	نو بیشکه	یا څنګ وکړی تاسی

یا څنګ وکړی تاسی (له شاهدی څخه) نو بیشکه الله دی پر هر هغه شی چی کوئ (یی) تاسی بنه خبردار. ای! هغو کسانو

اٰمَنُوْۤا اٰمِنُوْا بِاللّٰهِ وَرَسُوْلِهٖ وَالْكِتٰبِ

وَالْكِتٰبِ	وَرَسُوْلِهٖ	بِاللّٰهِ	اٰمِنُوْا	اٰمَنُوْۤا
او په کتاب (قرآن)	او رسول د ده	پر الله	خالص کړئ تاسی ایمان خپل	چی ایمان ئی راوړی دی

چی ایمان ئی راوړی دی ثابت او خالص کړئ تاسی ایمان (یقین) خپل پر الله او رسول د ده (محمد) او په کتاب (قرآن)

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا كُوْنُوْا قَوّٰمِيْنَ. په دنیا کې دپیغمبرانو او اسماني کتابونو لیږلو اصلي مقصد عدل او انصاف قایمول دي او په دې سره دنیا امن قایمیدی سي: دسورت نساء په دې آیت کې ټولو مسلمانانو ته پر عدل او انصاف دقایم پاته کېدو او دریښتیني شاهدی ورکولو هدایت سوی دی او کم شیان چې دعدل په قایمولو کې یا دریښتیني شاهدی په مخکې بندیز جوړیږي هغه يې ډیر په زړه راکښونکي طریقه سره لیري کړي دي دي مضمون یو آیت په سورت مایده کې راروان دی ددواړو مضمون بلکي الفاظ هم تقریبا یو دول دي او دسورت حدید دآیت څخه معلومیږي چې دنیاته دحضرت آدم علیه السلام دخلیفه جوړولو او رالیږلو او بیا تر ده وروسته نور پیغمبران علیهم السلام پر له پسي په حیثیت دالله جل جلاله دخلیفګانو دراليږلو او ددوی سره ډیر و کتابونو او صحیفو دنازلولو مهم مقصد داوو چي په دنیا کې انصاف او دې په ذریعه امن او امان قایم وي او هر انسان دې ده خپل اختیار په دایره کې انصاف خپل شعار جوړ کړي.

(معارف القرآن ج۲ پ۵ ص ۱۸۶)

الَّذِیۡ نَزَّلَ عَلٰی رَسُوۡلِهٖ وَ الۡکِتٰبِ الَّذِیۡۤ اَنۡزَلَ مِنۡ قَبۡلُ

الَّذِیۡ	نَزَّلَ	عَلٰی	رَسُوۡلِهٖ	وَ الۡکِتٰبِ	الَّذِیۡۤ	اَنۡزَلَ	مِنۡ قَبۡلُ
هغه چي	نازل کړی دی	پر	رسول خپل باندی	او پر کتاب	هغه چي	نازل کړی دی	پخوا

چي تو ته تو ته ئی نازل کړی دی پر رسول خپل (محمد) باندی او پر هغه کتاب چي تول ئی یو ځل نازل کړی دی پخوا

وَ مَنۡ یَّکۡفُرۡ بِاللّٰهِ وَ مَلٰٓئِکَتِهٖ وَ کُتُبِهٖ وَ رُسُلِهٖ وَ الۡیَوۡمِ

وَمَنۡ	یَّکۡفُرۡ	بِاللّٰهِ	وَمَلٰٓئِکَتِهٖ	وَ کُتُبِهٖ	وَرُسُلِهٖ	وَالۡیَوۡمِ
او هر څوک چي	کافر سی	پر الله	او پر ملائیکو د دغه (الله)	او پر کتابونو د دغه (الله)	او پر رسولانو د دغه (الله)	او پر ورځی

او هر څوک چي کافر سی پر الله او پر ملائیکو د دغه (الله) او پر کتابونو د دغه (الله) او پر رسولانو د دغه (الله) او پر ورځی

الۡاٰخِرِ فَقَدۡ ضَلَّ ضَلٰلًۢا بَعِیۡدًا ﴿۱۳۶﴾ اِنَّ الَّذِیۡنَ اٰمَنُوۡا

الۡاٰخِرِ	فَقَدۡ	ضَلَّ	ضَلٰلًۢا	بَعِیۡدًا	اِنَّ الَّذِیۡنَ	اٰمَنُوۡا
آخری	نو په تحقیق	ګمراه سوی دی	په ګمراهی	لری سره	بیشکه! هغه کسان	چي ایمان ئی راوړی دی

آخری (قیامت) نو په تحقیق ګمراه سوی دی په ګمراهی لری سره (له حقه). بیشکه! هغه کسان چي ایمان ئی راوړی دی

ثُمَّ کَفَرُوۡا ثُمَّ اٰمَنُوۡا ثُمَّ کَفَرُوۡا ثُمَّ ازۡدَادُوۡا کُفۡرًا

ثُمَّ	کَفَرُوۡا	ثُمَّ اٰمَنُوۡا	ثُمَّ کَفَرُوۡا	ثُمَّ ازۡدَادُوۡا	کُفۡرًا
بیا	کافران سوی دی	بیا ئی ایمان راوړی دی	بیا کافران سوی دی	بیا زیات سوی دی	له جهته د کفره

بیا کافران سوی دی بیا ئی ایمان راوړی دی بیا کافران سوی دی بیا زیا ت سوی دی له جهته د کفره

لَّمۡ یَکُنِ اللّٰهُ لِیَغۡفِرَ لَهُمۡ وَ لَا لِیَهۡدِیَهُمۡ سَبِیۡلًا ﴿۱۳۷﴾ بَشِّرِ

لَّمۡ یَکُنِ	اللّٰهُ	لِیَغۡفِرَ	لَهُمۡ	وَلَا لِیَهۡدِیَهُمۡ	سَبِیۡلًا	بَشِّرِ
نه دی	الله	چي مغفرت وکړی	دوی ته	او نه دا چي وښیی دوی ته	سمه صافه لاره	زیری ورکړه

نه دی الله چي مغفرت وکړی دوی ته او نه دا چي وښیی دوی ته سمه صافه لاره. زیری ورکړه (ای! محمده)

الۡمُنٰفِقِیۡنَ بِاَنَّ لَهُمۡ عَذَابًا اَلِیۡمَا ﴿۱۳۸﴾ الَّذِیۡنَ

الۡمُنٰفِقِیۡنَ	بِاَنَّ	لَهُمۡ	عَذَابًا	اَلِیۡمًا	الَّذِیۡنَ
منافقانو ته	په دی چي بیشکه! سته	دوی ته	عذاب	دردناک	هغه کسان

منافقانو ته په دی چي بیشکه! سته دوی ته عذاب دردناک. هغه کسان

اِنَّ الَّذِیۡنَ اٰمَنُوۡا ثُمَّ..

ضروري فايدي او لنډ تفسير: دالله جَلَّ جَلَالُهُ دغه قول اِنَّ الَّذِیۡنَ اٰمَنُوۡا ثُمَّ ددې څخه مراد منافقين دي او ځيني فرمايي چي ددې څخه مراد يهود دي او داآيت ديهودو په شان کي نازل سوی دی چي اول يي ايمان راوړی او بيا يي دګيلګي عبادت شروع کړی کافران سول بيا يي توبه وکښه مومنان سول بيا دحضرت عيسى عليه السلام دنبوت څخه منکره سول کافران سول تر دې وروسته يي دنبي کريم صلى الله عليه وسلم درسالت څخه انکار وکړی په کفر کښي يي ترقي کړه :(روح المعاني) نو الله جَلَّ جَلَالُهُ فرمايي ای مومنانو يعني کوموچي اجمالي ايمان راوړی دی دمومنانو په ډله کي داخل سوي دي تاسي دضروري عقيدو تفصيل واوری چي عقيده لري په الله جَلَّ جَلَالُهُ په ذات او صفاتو سره يي او دهغه د رسول صلى الله عليه وسلم پر رسالت باندي او دهغه دکتاب په حق والي باندي کم کتاب چي الله جَلَّ جَلَالُهُ پر خپل رسول باندي نازل کړی دی او پر هغه کتابونو باندي چي تر نبي کريم صلى الله عليه وسلم مخکي پر نورو انبياوو باندي نازل سوي دي الخ.

(معارف القرآن ج ۲ پ۵ص ۱۹۳)

يَتَّخِذُوْنَ الْكٰفِرِيْنَ اَوْلِيَآءَ مِنْ دُوْنِ الْمُؤْمِنِيْنَ ۭ اَيَبْتَغُوْنَ

يَتَّخِذُوْنَ	الْكٰفِرِيْنَ	اَوْلِيَآءَ	مِنْ دُوْنِ	الْمُؤْمِنِيْنَ	اَيَبْتَغُوْنَ
چې نیسي دوی	کافران	دوستان (خپل)	بې له	مؤمنانو	آیا لټوي دا (منافقان)

چې نیسي دوی کافران دوستان (خپل) بې له مؤمنانو ،

عِنْدَهُمُ الْعِزَّةَ فَاِنَّ الْعِزَّةَ لِلّٰهِ جَمِيْعًا ﴿۱۳۹﴾ وَقَدْ

عِنْدَهُمُ	الْعِزَّةَ	فَاِنَّ	الْعِزَّةَ	لِلّٰهِ	جَمِيْعًا	وَقَدْ
په نزد د دی (کفارو)	عزت	پس بیشکه!	عزت	خاص الله لره دی	ټول	او په تحقیق سره

آیا لټوي دا (منافقان) په نزد د دی (کفارو) عزت پس بیشکه! عزت خاص الله لره دی ټول. او په تحقیق سره

نَزَّلَ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتٰبِ اَنْ اِذَا سَمِعْتُمْ اٰيٰتِ اللّٰهِ

نَزَّلَ	عَلَيْكُمْ	فِي الْكِتٰبِ	اَنْ	اِذَا	سَمِعْتُمْ	اٰيٰتِ	اللّٰهِ
نازل کړی دی (الله)	پر تاسې	په کتاب کښې	دا حکم	هر کله چې	واوریدل تاسې	آیاتونه	د الله

نازل کړی دی (الله) پر تاسې په کتاب (قرآن) کښې دا حکم هر کله چې واوریدل تاسې آیاتونه د الله

يُكْفَرُ بِهَا وَيُسْتَهْزَاُ بِهَا فَلَا تَقْعُدُوْا مَعَهُمْ

يُكْفَرُ بِهَا	بِهَا	وَيُسْتَهْزَاُ	بِهَا	فَلَا تَقْعُدُوْا	مَعَهُمْ
چې کفر کولی سی	په دی آیتونو	او مسخری کولی سی	په هغو پوری	نو مه کښینې تاسې	له دوی سره

چې کفر (او انکار) کولی سی په دی آیتونو او مسخری کولی سی په هغو پوری نو مه کینئ (کښینې) تاسې له دوی سره

حَتّٰى يَخُوْضُوْا فِيْ حَدِيْثٍ غَيْرِهٖٓ ۖ اِنَّكُمْ اِذًا مِّثْلُهُمْ ۭ

حَتّٰى	يَخُوْضُوْا	فِيْ	حَدِيْثٍ	غَيْرِهٖٓ	اِنَّكُمْ	اِذًا	مِّثْلُهُمْ
تر هغه پوری	چې مشغول سی دوی	په	خبره	بله کښې	په تحقیق تاسې به	په دې وخت کښې	دهغو په شان سئ!

تر هغه پوری چې مشغول سی دوی په خبره بله کښې (که نه) په تحقیق تاسې به (هم) په دې وخت کښې دهغو په شان سئ!

اِنَّ اللّٰهَ جَامِعُ الْمُنٰفِقِيْنَ وَالْكٰفِرِيْنَ فِيْ جَهَنَّمَ جَمِيْعًا ﴿۱۴۰﴾

اِنَّ	اللّٰهَ	جَامِعُ	الْمُنٰفِقِيْنَ	وَالْكٰفِرِيْنَ	فِيْ	جَهَنَّمَ	جَمِيْعًا
بیشکه!	چې الله	یو ځای کوونکی دی	د منافقانو	او د کافرانو په	په	جهنم کښې	د ټولو

(په ګناه کښې) بیشکه! چې الله یو ځای کوونکی دی د منافقانو او د کافرانو په جهنم (دوزخ) کښې د ټولو .

اَيَبْتَغُوْنَ عِنْدَهُمُ الْعِزَّةَ

عزت خاص د الله ﷻ ثخه غوښتل په کار دي:

یعني دکفارو او مشرکینو سره ددوستانه تعلقاتو ساتلو اوددوی سره دیو ځای کیدو مقصد په عام ډول سره داوي چې ددوی دظاهري عزت او قوت ثخه دمتاثره کیدو په وجه داخیال پیدا سي که ددوی سره دوستي وکړه سي نومونږ ته به هم داسي قوت اوعزت حاصل سي: ددوی ثخه الله ﷻ ددې عبث خیال حقیقت داسي واضح کړی چې تاسي ددوی په ذریعه عزت حاصلول غواړی او حال دادی چې ددوی سره په خپله عزت نسته عزت دکم معنی چې غلبه او قوت دی هغه یوازي د الله ﷻ دپاره خاص دی اوپه مخلوق کي چې کله چاته ثه قوت او غلبه رسیږي هغه ټول د الله ﷻ ورکړل سوي وي نو دا به څومره بې عقلي وي چې دعزت حاصلولو لپاره دعزت اصلي مالک او عزت ورکوونکی خو خفه کړی سي او دهغه ددښمنانو په ذریعه دعزت حاصلولو کوشش کول کیږي او حال داچې عزت یوازي د الله ﷻ او دهغه رسول ﷺ او مسلمانانو ته حاصل دی.

(معارف القرآن ج۲ پ۵ ص۱۹۶)

الَّذِيْنَ يَتَرَبَّصُوْنَ بِكُمْ ۚ فَاِنْ كَانَ لَكُمْ فَتْحٌ مِّنَ اللّٰهِ

الَّذِيْنَ	يَتَرَبَّصُوْنَ	بِكُمْ	فَاِنْ	كَانَ	لَكُمْ	فَتْحٌ	مِّنَ	اللّٰهِ
هغه منافقان	چې هميشه منتظر دي	تاسي ته	نو كه	ؤ	تاسي ته	بري	له (لورى)	د الله

هغه منافقان چې هميشه منتظر دي (دحوادثو) تاسي ته، نو كه ؤتاسي ته بري له (لورى) د الله

قَالُوْٓا اَلَمْ نَكُنْ مَّعَكُمْ ۖ وَاِنْ كَانَ لِلْكٰفِرِيْنَ نَصِيْبٌ ۙ

قَالُوْٓا	اَلَمْ	نَكُنْ	مَّعَكُمْ	وَاِنْ	كَانَ	لِلْكٰفِرِيْنَ	نَصِيْبٌ
نو وايي دا (منافقان چې	آيا نه	وو موږ	له تاسي سره	او كه	وه	كافرانو ته	برخه (دبري)

نو وايي دا (منافقان مسلمانانو ته) چې آيا نه وو موږ له تاسي سره؟ او كه وه كافرانو ته برخه (دبري)

قَالُوْٓا اَلَمْ نَسْتَحْوِذْ عَلَيْكُمْ وَنَمْنَعْكُمْ مِّنَ

قَالُوْٓا	اَلَمْ نَسْتَحْوِذْ	عَلَيْكُمْ	وَنَمْنَعْكُمْ	مِّنَ
نو وايي دا (منافقان چې	آيا غالب سوي نه وو موږ	پر تاسي	او (آيا) مو نه ژغورلئ	تاسي له

نو وايي دا (منافقان كفاروته) چې آيا غالب سوي نه وو موږ پر تاسي او (آيا) مو نه ژغورلئ تاسي له

الْمُؤْمِنِيْنَ ؕ فَاللّٰهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ؕ وَلَنْ يَّجْعَلَ

الْمُؤْمِنِيْنَ	فَاللّٰهُ	يَحْكُمُ	بَيْنَكُمْ	يَوْمَ	الْقِيٰمَةِ	وَلَنْ يَّجْعَلَ
مؤمنانو څخه	نو الله	به فيصله وكړي	په مينځ ستاسي كښې	په ورځ	دقيامت كښې	او له سره به ونه ګرځوي

مؤمنانو څخه؟، نو الله به فيصله وكړي په مينځ ستاسي كښې په ورځ د قيامت كښې، او له سره به

اللّٰهُ لِلْكٰفِرِيْنَ عَلَى الْمُؤْمِنِيْنَ سَبِيْلًا ۞ ﴿١٤١﴾ اِنَّ الْمُنٰفِقِيْنَ

	اللّٰهُ	لِلْكٰفِرِيْنَ	عَلَى	الْمُؤْمِنِيْنَ	سَبِيْلًا	اِنَّ	الْمُنٰفِقِيْنَ
	الله دپاره	دكافرانو	پر	مؤمنانو باندي	هيڅ لاره	بيشكه! چې	منافقان

ونه ګرځوي الله دپاره د كافرانو پر مؤمنانو باندي هيڅ لاره (دحجت او د بري). بيشكه! چې منافقان

يُخٰدِعُوْنَ اللّٰهَ وَهُوَ خَادِعُهُمْ ۚ وَاِذَا قَامُوْٓا

يُخٰدِعُوْنَ	اللّٰهَ	وَهُوَ	خَادِعُهُمْ	وَاِذَا	قَامُوْٓا
ټګي كوي	له الله سره	او الله	سزا وركوونكى دى د دوى د ټګۍ	او هر كله چې	پاڅيږي دغه (منافقان)

ټګي كوي له الله سره او الله سزا وركوونكى دى د دوى د ټګۍ، او هر كله چې پاڅيږي دغه (منافقان)

ع ٢٠
١٧

فَاِنْ كَانَ لَكُمْ فَتْحٌ مِّنَ اللّٰهِ.. فايده: په تفسير بحر محيط كي علامه ابوحيان ليكلي دي چي دكمي خبري په ژبي سره ويل ګناه ده ددې په غوږونو سره اوريدل هم ګناه ده او پر دې باندي يي دا شعر نقل كړى دى (وسمعك صن عن السماع القبيح ++ كصون اللسان عن النطق به) يعني خپل غوږونه دبدي خبري داوريد څخه وساته لكه څنګه چي ژبه دبدي خبري دويلو څخه ساتي دوهمه خبره دسورت انعام په آيت كي دازياته ده چي كه څه وخت په هيره سره يا په بې خبرى سره يو سړى په داسي مجلس كي شريک سي چي هلته دالله ﷻ داحكامو سپكاوى او يا دقرآن كريم غلط تفسيركيږي او يا بدعات راايستونكي خلګ وي او بيا يي په خيال كي را سي نو فورا دي ولاړ سي ترخيال راتلو وروسته دي دظالمانو سره نه كښيني دسورت نساء او سورت انعام په دواړو اياتونو كي دافرمايلي دي چي تر څو پوري دغه خلګ په دغه عبثو خبرو كي مشغول وي تر هغه وخته پوري ددوى په مجلس كي كښيناستل حرام دي. (معارف القرآن ج ٢ پ ٥ ص ١٩٨)

اِلَى الصَّلٰوةِ قَامُوْا كُسَالٰى ۙ يُرَآءُوْنَ النَّاسَ وَ لَا يَذْكُرُوْنَ

اِلَى الصَّلٰوةِ	قَامُوْا	كُسَالٰى	يُرَآءُوْنَ	النَّاسَ	وَ	لَا يَذْكُرُوْنَ
لمانځه ته	نو پاڅيږی	سست كاهلان	ښيئ دوی	خلكو ته	او	نه يادوی دوی

لمانځه ته نو پاڅيږی سست كاهلان ښيي دوی خلكو ته (ځان خپل چی موږ هم مسلمانان يو) او نه يادوی دوی

اللّٰهَ اِلَّا قَلِيْلًا ﴿۱۴۲﴾ مُّذَبْذَبِيْنَ بَيْنَ ذٰلِكَ

اللّٰهَ	اِلَّا	قَلِيْلًا	مُّذَبْذَبِيْنَ	بَيْنَ	ذٰلِكَ
الله	مگر	ريا ی يادول لږ	په دی حال كښی چی دوی متحيران متردد ان دی	په مينځ	ددغه كښی

الله مگر ريای يادول لږ. په دی حال كښی چی دوی متحيران مترددان دی په مينځ ددغه (ايمان او كفر) كښی

لَآ اِلٰى هٰٓؤُلَآءِ وَلَآ اِلٰى هٰٓؤُلَآءِ ؕ وَمَنْ يُّضْلِلِ اللّٰهُ

لَآ اِلٰى	هٰٓؤُلَآءِ	وَلَآ	اِلٰى	هٰٓؤُلَآءِ	وَمَنْ	يُّضْلِلِ	اللّٰهُ
نه پرطرف	د دغو (مؤمنانو)	او نه بيخی	په طرف	دهغو (كفارو)	او هرڅوک چی	گمراه (ئی) كړی	الله

(بيخی) نه پر طرف د دغو (مؤمنانو دی) او نه بيخی په طرف د هغو (كفارو) دی، او هرڅوک چی گمراه (ئی) كړی الله

فَلَنْ تَجِدَ لَهٗ سَبِيْلًا ﴿۱۴۳﴾ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تَتَّخِذُوا

فَلَنْ تَجِدَ	لَهٗ	سَبِيْلًا	يٰٓاَيُّهَا	الَّذِيْنَ	اٰمَنُوْا	لَا تَتَّخِذُوا
نو له سره به پيدانه كړی ته	ده ته	لاره (دحق)	ای	هغو كسانو	چی ايمان ئی راوړی دی	مه نيسئ ! تاسی

نو له سره به نه مومی ته ده ته لاره (دحق). ای هغو كسانو چی ايمان ئی راوړی دی، مه نيسئ ! تاسی

الْكٰفِرِيْنَ اَوْلِيَآءَ مِنْ دُوْنِ الْمُؤْمِنِيْنَ ؕ اَتُرِيْدُوْنَ

الْكٰفِرِيْنَ	اَوْلِيَآءَ	مِنْ دُوْنِ	الْمُؤْمِنِيْنَ	اَتُرِيْدُوْنَ
كافران	دوستان (خپل)	بی له	مؤمنانو څخه	آيا اراده لرئ تاسی

كافران دوستان (خپل) بی له مؤمنانو څخه، آيا اراده لرئ تاسی (ای مؤمنانو)

اَنْ تَجْعَلُوْا لِلّٰهِ عَلَيْكُمْ سُلْطٰنًا مُّبِيْنًا ﴿۱۴۴﴾

اَنْ	تَجْعَلُوْا	لِلّٰهِ	عَلَيْكُمْ	سُلْطٰنًا	مُّبِيْنًا
د دی چی	پيدا كړئ	الله لره	پرڅانو خپلو	دليل (حجت صريح الزام)	ښكاره

د دی چی پيدا كړئ الله لره پر تاسی برهان (حجت صريح الزام) ښكاره.

وَاِذَا قَامُوْٓا اِلَى الصَّلٰوةِ قَامُوْا كُسَالٰى ۙ لنډ تفسير: بيشكه منافقين خلگ دايمان په ښكاره كولو كي چل بازي كوي دالله ﷻ سره اوددوی داچل دالله ﷻ څخه پټ نه سي پاته كيدای كه څه هم چي ددوی عقيده دالله ﷻ سره دچل بازی نه كولو ده خو ددوی دا كاروايي مشابه ده ددې سره لكه ددوی چي داعقيده وي حال دادی چي الله ﷻ ددوی دچل بازی دسزا دوی ته وركولو والا دی او كله چي په زړه كي ددوی ايمان گر سره نسته نو په دې وجه لمونځ فرض نه گڼي او نه په كښي دثواب عقيده ساتي په دې وجه كله چي لمانځه ته دريږي نو ډير په سستی سره دريږي ځكه چي خوشحالي خو په عقيده او اميد سره پيدا كيږي يوازي خلگو ته خپل ځانونه لمونځ كوونكي ښيي چي دوی يه مسلمان وگڼي او كله چي داسي په نامه سره لمونځ كوي په دې وجه په لمانځه كي دالله ﷻ ذكر په ژبه سره نه كوي مگر ډير لنډ يعني دغه منافقين محض دلمانځه صورت جوړوي چي دلمانځه نوم په كښي راسي او دخلگو اشتباه ليري سي.

(معارف القرآن ج۲ پ۵ ص۲۰۰)

إِنَّ الْمُنٰفِقِيْنَ فِي الدَّرْكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ ۚ وَلَنْ

إِنَّ	الْمُنٰفِقِيْنَ	فِي	الدَّرْكِ	الْأَسْفَلِ	مِنَ	النَّارِ	وَلَنْ
بیشکه!	منافقان دي	په	طبقه	ډیره کښته کښې	له	اوره	او له سره به نه

بیشکه! منافقان دي په طبقه ډیره کښته کښې له اوره (د دوزخ) او له سره به نه

تَجِدَ لَهُمْ نَصِيْرًا ﴿١٤٥﴾ إِلَّا الَّذِيْنَ تَابُوْا وَأَصْلَحُوْا

تَجِدَ لَهُمْ	نَصِيْرًا	إِلَّا	الَّذِيْنَ	تَابُوْا	وَأَصْلَحُوْا
پیدا کړې ته دوی ته	مددګار	مګر	هغه کسان چي	توبه وباسي	او اصلاح کړي

مومې ته دوی ته مددګار (د عذابه خلاصوونکی). مګر هغه کسان چي توبه وباسي (له نفاقه) او اصلاح کړي (اعمال خپل)

وَاعْتَصَمُوْا بِاللّٰهِ وَأَخْلَصُوْا دِيْنَهُمْ لِلّٰهِ فَأُولٰٓئِكَ مَعَ

وَاعْتَصَمُوْا	بِاللّٰهِ	وَأَخْلَصُوْا	دِيْنَهُمْ	لِلّٰهِ	فَأُولٰٓئِكَ	مَعَ
او منګلې خښې کړي	په (دین د) الله	او خاص کړي	دین خپل	خاص الله لره	نو دغه به وي	سره له

او منګلې خښې کړي په (دین د) الله او خاص کړي دین خپل (له ریا او ښودنې) خاص الله لره نو دغه به وي سره له

الْمُؤْمِنِيْنَ ۖ وَسَوْفَ يُؤْتِ اللّٰهُ الْمُؤْمِنِيْنَ أَجْرًا

الْمُؤْمِنِيْنَ	وَسَوْفَ	يُؤْتِ	اللّٰهُ	الْمُؤْمِنِيْنَ	أَجْرًا
مؤمنانو	او ژر به	ورکړي	الله	(ټولو) مؤمنانو ته	ثواب

مؤمنانو (په دارینو کښې) او ژر به ورکړي الله (ټولو) مؤمنانو ته (په دنیا او په عقبی کښې) ثواب

عَظِيْمًا ﴿١٤٦﴾ مَا يَفْعَلُ اللّٰهُ بِعَذَابِكُمْ إِنْ شَكَرْتُمْ

عَظِيْمًا	مَا يَفْعَلُ	اللّٰهُ	بِعَذَابِكُمْ	إِنْ	شَكَرْتُمْ
ډیر لوی	څه به کوي	الله	په عذاب ستاسي	که	شکر و باسئ تاسي

ډیر لوی. څه به کوي الله په عذاب ستاسي (او ولې به عذاب درکوي تاسي ته؟) که شکر و باسئ تاسي

وَاٰمَنْتُمْ ۚ وَكَانَ اللّٰهُ شَاكِرًا عَلِيْمًا ﴿١٤٧﴾

وَاٰمَنْتُمْ	وَكَانَ	اللّٰهُ	شَاكِرًا	عَلِيْمًا
او ایمان یقین ولرئ تاسي	او دی	الله	شکر قبلوونکی	ښه عالم (پر ټولو شیانو)

او ایمان یقین ولرئ تاسي او دی الله شکر قبلوونکی ښه عالم (پر ټولو شیانو).

وَاعْتَصَمُوْا بِاللّٰهِ وَأَخْلَصُوْا دِيْنَهُمْ

دالله ﷻ دد غه قول څخه دا معلومه سوه چي الله ﷻ ته هغه عمل دقبول وړ دی چي د ریاء څخه پاک وي او محضي دهغه لپاره وي ځکه چي دمخلص معنی فقهاوو دا بیان کړي ده. (الذی یعمل لله لایحبّ ان یحمد الناس علیه) بحواله تفسیر مظهري: یعني مخلص سړی هغه دی چي عمل محض دالله ﷻ درضا دپاره کوي او داخبره نه خوښوي چي خلک دده صفت پر دغه عمل باندي وکړي. (معارف القرآن ج ۲ پ ۲ ص ۲۰۲)

مکتبه حبیبیه: الله ﷻ دي موږ او تاسي ته په ټولو نیکو اعمالو کي اخلاص او للهیت او خپله رضا رانصیب کړي خصوصا ددین دخدمت کولو په لړ کي چي دا یو ډیر حساس میدان دی دد غه میدان دسپرو اشخاصو لپاره او الله ﷻ دي موږ ته زموږ داکابرینو داخلاص په شان اخلاص او للهیت رانصیب کړي خصوصا لکه علماء دیوبند چي په خپل دور کي ودې دین ته تجدید ورکړی او داسي یو شعبه یې نه پریښوول چي په هغې کي تر خپله وسه دهغې حق نه وي اداء کړی او په عملي میدان کي هم ددوی اخلاص نن ښکاره دی. از مرتب عفی عنه

لَا يُحِبُّ اللّٰهُ الْجَهْرَ بِالسُّوْٓءِ مِنَ الْقَوْلِ اِلَّا مَنْ ظُلِمَ ؕ

لَا يُحِبُّ	اللّٰهُ	الْجَهْرَ	بِالسُّوْٓءِ	مِنَ الْقَوْلِ	اِلَّا	مَنْ	ظُلِمَ
نه خوښوي	الله	ښکاره ویل	د بدی	خبری	مگر	له هغه چا	چې ظلم پرې سوی وی

نه خوښوي الله ښکاره ویل د بدی خبری مگر (ښکاره ویل) له هغه چا چې ظلم پرې سوی وی،

وَ كَانَ اللّٰهُ سَمِيْعًا عَلِيْمًا ۝١٤٨ اِنْ تُبْدُوْا خَيْرًا

وَ كَانَ	اللّٰهُ	سَمِيْعًا	عَلِيْمًا	اِنْ	تُبْدُوْا	خَيْرًا
او دی	الله	ښه اوریدونکی	ښه عالم	که	ښکاره کوئ تاسی	خیر

او دی الله ښه اوریدونکی (دټولو اقوالو) ښه عالم (په پټو او ښکاره و) . که ښکاره کوئ تاسی خیر (نیکی، طاعت)

اَوْ تُخْفُوْهُ اَوْ تَعْفُوْا عَنْ سُوْٓءٍ فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَفُوًّا

اَوْ تُخْفُوْهُ	اَوْ تَعْفُوْا	عَنْ سُوْٓءٍ	فَاِنَّ	اللّٰهَ	كَانَ	عَفُوًّا
یا پټوئ دغه خیر	یا عفوه کوئ	له بدی	نو بیشکه!	الله	(هم) دی	ښه عفوه کوونکی دی

یا پټوئ دغه (خیر) یا عفوه کوئ! له بدی (چې ظلم دی) نو بیشکه! الله (هم) دی ښه عفوه کوونکی

قَدِيْرًا ۝١٤٩ اِنَّ الَّذِيْنَ يَكْفُرُوْنَ بِاللّٰهِ وَرُسُلِهٖ

قَدِيْرًا	اِنَّ	الَّذِيْنَ	يَكْفُرُوْنَ	بِاللّٰهِ	وَرُسُلِهٖ
ښه قادر	بیشکه!	هغه کسان	چې کافران کیږی	پر الله	او پر رسولانو د الله

ښه قادر (په عذاب د ظالم او ثواب د مظلوم او نورو). بیشکه! هغه کسان چې کافران کیږی پر الله او پر رسولانو د الله

وَ يُرِيْدُوْنَ اَنْ يُّفَرِّقُوْا بَيْنَ اللّٰهِ وَرُسُلِهٖ وَيَقُوْلُوْنَ

وَ يُرِيْدُوْنَ	اَنْ	يُّفَرِّقُوْا	بَيْنَ	اللّٰهِ	وَرُسُلِهٖ	وَيَقُوْلُوْنَ
او اراده لری دوی	چې	تفریق (بیلتون) وکړی	په مینځ	د الله	او رسولانو د الله	او وایی دوی

او اراده لری (غواړی) دوی چې تفریق (بیلتون) وکړی په مینځ د الله او رسولانو د الله او وایی دوی

نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَّ نَكْفُرُ بِبَعْضٍ ۙ وَّيُرِيْدُوْنَ اَنْ

نُؤْمِنُ	بِبَعْضٍ	وَّ نَكْفُرُ	بِبَعْضٍ	وَّيُرِيْدُوْنَ	اَنْ
چې مونږ ایمان راوړو	پر ځینو	او کافران کیږو	پر ځینو	او اراده لری (غواړی) دوی	چې

چې مونږ ایمان راوړو پر ځینو او کافران (منکران) کیږو پر ځینو (نورو رسولانو) او اراده لری (غواړی) دوی چې

لَا يُحِبُّ اللّٰهُ الْجَهْرَ بِالسُّوْٓءِ مِنَ الْقَوْلِ... د دنیا څخه دظلم او زور دختمولو یو قانون دی: په دغه ایاتونو کي په اولني او دوهم آیت کي د دنیا څخه دظلم او زور دختمولو یو قانون دی: لیکن دعامي دنیا دقوانینو په شان نه دی چي حیثیت یي یوازي امیرانه وي بلکي درغبت پیدا کولو او بیرولو په انداز کي یو قانون دی چي په دې کي یو طرف ته ددې اجازه ورکړې ده چي پر کم سړي ظلم وسو نو مظلوم ددغه ظلم شکایت یا یوه عدالت ته رجوع کولای سي چي داعین عدل او دانصاف تقاضا ده او دجرمونو د بندولو یوه ذریعه ده لیکن دسورت نحل په ایت کي ددې سره یو قید هم ذکر دی (وان عاقبتم فعاقبوا بمثل ما عوقبتم به ولئن صبرتم لهو خیر الصّابرین) یعني که یو سړي پر تاسي ظلم وکړي نو تاسي هم دده دظلم بدله اخیستی سی مگر شرط دادی چي څومره ظلم او زیاتی هغه کړی وي په بدله کي تر هغه زیات ونسي که نه نو تاسي به ظالمان سی ددې حاصل دادی چي دظلم په بدله کي دظلم اجازت نسته بلکي دظلم بدله به په انصاف سره اخیستل کیږي.

(معارف القرآن ج ۲ پ ۶ ص ۲)

يَتَّخِذُوْا بَيْنَ ذٰلِكَ سَبِيْلًا ﴿١٥٠﴾ اُولٰٓئِكَ هُمُ

هُمُ	اُولٰٓئِكَ	سَبِيْلًا	ذٰلِكَ	بَيْنَ	يَتَّخِذُوْا
هم دوی	دغه (تفریق کوونکی)	یوه لاره	ددی (کفر او اسلام کښی)	په مینځ	ونیسی

ونیسی په مینځ د دی (کفر او اسلام کښی) یوه لاره دغه (تفریق کوونکی). هم دوی

الْكٰفِرُوْنَ حَقًّا ۚ وَاَعْتَدْنَا لِلْكٰفِرِيْنَ عَذَابًا مُّهِيْنًا ﴿١٥١﴾

مُّهِيْنًا	عَذَابًا	لِلْكٰفِرِيْنَ	وَاَعْتَدْنَا	حَقًّا	الْكٰفِرُوْنَ
ډیر سپکوونکی (د دوزخ)	عذاب	له پاره د کافرانو	او تیار کړی دی موږ	په حقه سره	کافران دی

کافران دی (په کمال د کفر او) په حقه سره، او تیار کړی دی موږ له پاره د کافرانو عذاب ډیر سپکوونکی (د دوزخ) .

وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا بِاللّٰهِ وَرُسُلِهٖ وَلَمْ يُفَرِّقُوْا بَيْنَ اَحَدٍ

اَحَدٍ	بَيْنَ	يُفَرِّقُوْا	وَلَمْ	وَرُسُلِهٖ	بِاللّٰهِ	اٰمَنُوْا	وَالَّذِيْنَ
د هیڅ یوه کښی	په مینځ	کړی دوی تفریق	او نه دی	او پر رسولانو د (الله)	پر الله	چی ایمان ئی راوړی دی	او هغه کسان

او هغه کسان چی ایمان ئی راوړی دی پر الله او پر (ټولو) رسولانو د (الله) او نه دی کړی دوی تفریق په مینځ د هیڅ یوه کښی

مِّنْهُمْ اُولٰٓئِكَ سَوْفَ يُؤْتِيْهِمْ اُجُوْرَهُمْ ۗ وَكَانَ اللّٰهُ

اللّٰهُ	وَكَانَ	اُجُوْرَهُمْ	يُؤْتِيْهِمْ	سَوْفَ	اُولٰٓئِكَ	مِّنْهُمْ
الله	او دی	اجرونه د دوی	ورکړی (الله) دوی ته	ژر به	دغه	له دوی ځخه

له دوی څخه (په نه منلو سره) دغه ژر به ورکړی (الله) دوی ته اجرونه (ثوابونه) د دوی او دی الله

غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ﴿١٥٢﴾ يَسْئَلُكَ اَهْلُ الْكِتٰبِ اَنْ تُنَزِّلَ

تُنَزِّلَ	اَنْ	الْكِتٰبِ	اَهْلُ	يَسْئَلُكَ	رَّحِيْمًا	غَفُوْرًا
نازل کړی ته	د دی چی	د کتاب	اهل	سوال کوی له تا (ای محمده!)	ډیر رحم والا	ښه مغفرت کوونکی

ښه مغفرت کوونکی (دخطیاتو) ډیر رحم والا. سوال کوی له تاه (ای محمده!) اهل د کتاب (یهودان) د دی چی نازل کړی ته

عَلَيْهِمْ كِتٰبًا مِّنَ السَّمَآءِ فَقَدْ سَاَلُوْا مُوْسٰٓى اَكْبَرَ

اَكْبَرَ	مُوْسٰٓى	سَاَلُوْا	فَقَدْ	السَّمَآءِ	مِّنَ	كِتٰبًا	عَلَيْهِمْ
ډیر لوی	له موسی څخه	سوال کړی وو دوی	نو په تحقیق	آسمانه	له	کتاب	پر دوی

پر دوی (لکه تورات) کتاب له آسمانه نو په تحقیق سوال کړی وو دوی (پلرونو د دغو یهودانو) له موسی څخه ډیر لوی

وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا بِاللّٰهِ وَرُسُلِهٖ وَلَمْ يُفَرِّقُوْا...

دنجات دار او مدار پر اسلام دی په مخالف مذهب کي نجات نسته

کیدای: دقران کریم دغي ښکاره فیصلې دهغه خلګو بې لاري او کوږوالی په ښه ډول سره ښکاره کړی چي دنورو مذهبونو دخلګو سره درواداري دپاره خپل مذهب او مذهبي عقیدې په ډالی کي ورکول غواړي او دقرآن او دسنت دښکاره فیصلو خلاف دنورو مذهبونو خلګوته داښوول غواړي چي دمسلمانانو په نزد نجات او خلاصون یوازي په اسلام پوري پیوست نه دی یهودي پر خپل مذهب او عیسایي پر خپل مذهب په پاته کیدو کي هم نجات پیدا کولای سي او حال دادی چي دغه خلګ دټولو رسولانو څخه یالږ ترلږه دځینو رسولانو څخه خو منکر دي چي ددوی دکافر کیدو او ددوږخي کیدو دغه آیت اعلان کړی دی په دي کي هیڅ شک نسته چي اسلام دغیر مسلمو سره دعدل او انصاف همدردی او خیرخواهي احسان او روا داري په معامله کي خپل مثال نه لري لیکن هغه خپل ملکیت دی مذهبي اصول اوعقیدې زموږ ملکیت نه دي چي هر چاته یي ورکړو: (معارف القرآن ج ۲ پ ۶ ص ۴)

ع ۲۱

مِنۡ ذٰلِكَ فَقَالُوۡۤا اَرِنَا اللّٰهَ جَهۡرَةً فَاَخَذَتۡهُمُ

مِنۡ	ذٰلِكَ	فَقَالُوۡۤا	اَرِنَا	اللّٰهَ	جَهۡرَةً	فَاَخَذَتۡهُمُ
له	دغه	پس ویلی وو دوی	چی وښیه موږ ته	الله	ښکاره (مخامخ)	نو ونیول دوی

له دغه (سواله) پس ویلی وو دوی (موسی ته) چی وښیه موږ ته الله ښکاره (مخامخ) نو ونیول دوی

الصّٰعِقَةُ بِظُلۡمِهِمۡ ۚ ثُمَّ اتَّخَذُوا الۡعِجۡلَ مِنۡۢ بَعۡدِ مَا

الصّٰعِقَةُ	بِظُلۡمِهِمۡ	ثُمَّ	اتَّخَذُوا	الۡعِجۡلَ	مِنۡۢ بَعۡدِ	مَا
صاعقه (تندر)	په سبب د ظلم د دوی	بیا	ونیوه دوی	ګیلګی (په خدائی سره)	پس له هغه	چی

صاعقه (تندر) په سبب د ظلم د دوی بیا ونیوه دوی خسی (په خدائی سره) پس له هغه چی

جَآءَتۡهُمُ الۡبَيِّنٰتُ فَعَفَوۡنَا عَنۡ ذٰلِكَ ۚ وَاٰتَيۡنَا مُوۡسٰى

جَآءَتۡهُمُ	الۡبَيِّنٰتُ	فَعَفَوۡنَا	عَنۡ	ذٰلِكَ	وَاٰتَيۡنَا	مُوۡسٰى
راغلی دوی ته	ښکاره معجزی	پس عفوه وکړه موږ	له	دی (ګناه)	او ورکړی وو	موږ موسی ته

راغلی دوی ته ښکاره معجزی (په توحید) پس عفوه وکړه (تیر سو) موږ له دی ګناه، او ورکړی وه موږ موسی ته

سُلۡطٰنًا مُّبِيۡنًا ﴿۱۵۳﴾ وَرَفَعۡنَا فَوۡقَهُمُ الطُّوۡرَ بِمِيۡثَاقِهِمۡ

سُلۡطٰنًا	مُّبِيۡنًا	وَرَفَعۡنَا	فَوۡقَهُمُ	الطُّوۡرَ	بِمِيۡثَاقِهِمۡ
دلیل	ښکاره	او پورته کړی ؤ	برسیره پر دوی	طور	دپاره د وعدی د دوی

غلبه صریحه (برهان ښکاره). او پورته کړی ؤ برسیره پر دوی (غرد) طور دپاره د (قبول د کلکی) وعدی د دوی

وَقُلۡنَا لَهُمُ ادۡخُلُوا الۡبَابَ سُجَّدًا وَّقُلۡنَا

وَقُلۡنَا	لَهُمُ	ادۡخُلُوا	الۡبَابَ	سُجَّدًا	وَّقُلۡنَا
او ویلی وو موږ	دوی ته	چی ننوځی	په دروازی (دایلیا دښار)	سجده کوونکی	او ویلی وو موږ

او ویلی وو موږ دوی ته چی ننوځی! په دروازی (د ایلیا دښار) سجده کوونکی او ویلی وو موږ

لَهُمۡ لَا تَعۡدُوۡا فِى السَّبۡتِ وَاَخَذۡنَا مِنۡهُمۡ مِّيۡثَاقًا

لَهُمۡ	لَا تَعۡدُوۡا	فِى	السَّبۡتِ	وَاَخَذۡنَا	مِنۡهُمۡ	مِّيۡثَاقًا
دوی ته	چی مه تیریږی له (حده)	په	(ورځی د) شنبی کښی	او اخیستی وه موږ	له دوی څخه	وعده

دوی ته چی مه تیریږی له (حده) په (ورځی د) شنبی کښی (دماهیانو په ښکار سره) او اخیستی وه موږ له دوی څخه وعده

فَقَالُوۡۤا اَرِنَا اللّٰهَ جَهۡرَةً

شان نزول: دیهودو څه سرداران دنبي کریم ﷺ ومجلس ته راغلل او دا مطالبه یې دنبي کریم ﷺ څخه وکړه چي لکه څنګه پر موسی علیه السلام باندي لیکل سوی کتاب داسمان څخه نازل سوی وو دغه ډول ته هم یو کتاب داسمان څخه موږ ته راوړه نو موږ به هم ایمان راوړو ددوی دا مطالبه ددي لپاره نه وه چي دوی په زړه سره ایمان راوړل غوښتل او دا ددوی یو شرط وو بلکي دضد او عناد دوجي به یې څه ناڅه عذرونه پیش کول الله ﷻ دا یت را نازل کړی او نبي کریم ﷺ یې دا صلي حقیقت څخه خبر کې او تسلي یې ورلره ورکړه چي په حقیقت کي دا قوم داسي دی چي دالله ﷻ رسولان آزاروي او دالله ﷻ خلاف دبغاوت کولو دپاره تر لویو لاټوی حرکتونه هم کوي ددوی پلرونو او نیکونو دحضرت موسی علیه السلام څخه تر دي دلویو خبرو مطالبه کړي وه هغه دا چي موږ ته الله ﷻ په ډاګه را وښیه پر دغه بې ادبی دآسمانه څخه یوه بریښنا راغله او دوی یې وسوزل او هلاک یې کړل نو دا هغه نافرمانه قوم دی (معارف القرآن ج ۲ پ ۶ ص ۷)

غَلِيْظًا ﴿١٥٤﴾ فَبِمَا نَقْضِهِمْ مِّيْثَاقَهُمْ وَ كُفْرِهِمْ

غَلِيْظًا	فَبِمَا	نَقْضِهِمْ	مِّيْثَاقَهُمْ	وَ كُفْرِ	هِمْ
محکمه	پس په سبب	د ماتولو د دوی	د کلک عهد خپل	او په سبب د کفر	د دوی

محکمه (مضبوط قول). پس (په سزا ورسولی سول دوی) په سبب د ماتولو د دوی د کلک عهد خپل او په سبب د کفر د دوی

بِاٰيٰتِ اللّٰهِ وَ قَتْلِهِمُ الْاَنْۢبِيَآءَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَّ قَوْلِهِمْ قُلُوْبُنَا

بِاٰيٰتِ	اللّٰهِ	وَ قَتْلِهِمُ	الْاَنْۢبِيَآءَ	بِغَيْرِ حَقٍّ	وَّ قَوْلِهِمْ	قُلُوْبُنَا
په آیتونو	د الله باندی	او په وژلو د دوی	انبیاؤ لره	په ناحقه	او په ویلو د دوی	چی زړونه زموږ

په آیتونو د الله باندی او په وژلو د دوی انبیاؤ لره په ناحقه (په خپلی عقیدی سره هم) او په ویلو د دوی چی زړونه زموږ

غُلْفٌ ؕ بَلْ طَبَعَ اللّٰهُ عَلَيْهَا بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُوْنَ

غُلْفٌ	بَلْ	طَبَعَ	اللّٰهُ	عَلَيْهَا	بِكُفْرِ هِمْ	فَلَا يُؤْمِنُوْنَ
په پردو کښی پټ دی	بلکه	مهر وهلی دی	الله	په زړونو د دوی	په سبب د کفر د دوی	پس ایمان نه راوړی دوی

په پردو کښی پټ دی، بلکه مهر (د غفلت) وهلی دی الله په زړونو د دوی په سبب د کفر د دوی پس ایمان نه راوړی دوی

اِلَّا قَلِيْلًا ﴿١٥٥﴾ وَّ بِكُفْرِهِمْ وَ قَوْلِهِمْ عَلٰى مَرْيَمَ بُهْتَانًا

اِلَّا	قَلِيْلًا	وَّ بِكُفْرِ	هِمْ	وَ قَوْلِهِمْ	عَلٰى	مَرْيَمَ	بُهْتَانًا
مګر	لږ (د دوی)	او په سبب د کفر	د دوی	او په ویلو د دوی	پر	مریمی	دروغ

مګر لږ (د دوی). او په سبب د کفر د (نیکونود) دوی او (په سبب د) ویلو د دوی پر مریمی دروغ

عَظِيْمًا ﴿١٥٦﴾ وَّ قَوْلِهِمْ اِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيْحَ عِيْسَى ابْنَ

عَظِيْمًا	وَّ قَوْلِهِمْ	اِنَّا	قَتَلْنَا	الْمَسِيْحَ	عِيْسَى	ابْنَ
ډیر غټ	او په ویلو د دوی	بیشکه!	وژلی دی موږ	مسیح	عیسی	زوی

ډیر غټ (دزنا). او (په سبب د) ویلو د دوی (داسی چی) بیشکه! وژلی دی موږ مسیح عیسی زوی

مَرْيَمَ رَسُوْلَ اللّٰهِ ۚ وَ مَا قَتَلُوْهُ وَ مَا صَلَبُوْهُ وَ لٰكِنْ

مَرْيَمَ	رَسُوْلَ	اللّٰهِ	وَ مَا قَتَلُوْهُ	وَ مَا صَلَبُوْهُ	وَ لٰكِنْ
د مریمی	رسول	د الله	حال دا چی نه ؤ وژلی دوی دغه	او نه پر دار کړی ؤ دوی هغه (یقینا)	ولیکن

د مریمی رسول د الله (په ګمان خپل)، حال دا چی نه ؤ وژلی دوی دغه (عیسی) نه پر دار کړی ؤ دغه (یقینا) ولیکن

وَمَا قَتَلُوْهُ وَمَا صَلَبُوْهُ

یهودو ته اشتباه ښکاره

وریښبه سوه: د دغه آیت په تفسیر کي د تفسیر شریف امام امام ضحاک رحمه الله علیه فرمایي چي قصه داسي پیښه سوه چي کله یهودو د حضرت مسیح علیه السلام د قتل کولو اراده وکړه نو دده حواریان یو ځای ته جمع سول حضرت مسیح علیه السلام هم د دوی خواته تشریف راوړی ابلیس د یهودو هغه خلګو ته کم چي د حضرت عیسی علیه السلام د قتل کولو دپاره تیار ولاړ وه د حضرت عیسی علیه السلام درس اوپته وروښوول او څلورو زرو (۴۰۰۰) کسانو پر هغه ځای شا او خوا محاصره وکړه حضرت عیسی علیه السلام خپلو حواریانو ته وویل چي په تاسي کي کم سړی دې ته تیار دی چي د باندي ووزي او قتل دي کړی سي او بیا په جنت کي زما سره وي په دوی کي یوه نفر ددې غرض دپاره ځان پیش کړی نو د علیه السلام هغه ته خپل قمیص او لنګوټه ورکړه او بیا پر دغه سړي دده مبارک مشابهت واچول سو او کله چي هغه د باندي راووتی نو یهودو هغه ټینګ کړی او په دار یي کړی او حضرت عیسی علیه السلام آسمانو ته پورته کړی سو (قرطبي).

(معارف القرآن ج ۲ پ ۶ ص ۱۰)

شُبِّهَ لَهُمْ ۚ وَاِنَّ الَّذِيْنَ اخْتَلَفُوْا فِيْهِ لَفِيْ شَكٍّ

شُبِّهَ	لَهُمْ	وَاِنَّ	الَّذِيْنَ	اخْتَلَفُوْا	فِيْهِ	لَفِيْ	شَكٍّ
مشتبه کړی سو	دوی ته	او بیشکه!	هغه کسان	چې اختلاف کړی دی دوی	په عیسی کښې	خامخا په	شک کښې دی

مشتبه کړی سو دوی ته ، او بیشکه! هغه کسان چې اختلاف کړی دی دوی په (حق د) عیسی کښې خامخا په شک کښې دی

مِّنْهُ ۚ مَا لَهُمْ بِهٖ مِنْ عِلْمٍ اِلَّا اتِّبَاعَ الظَّنِّ ۚ وَمَا قَتَلُوْهُ

مِّنْهُ	مَا لَهُمْ	بِهٖ	مِنْ عِلْمٍ	اِلَّا	اتِّبَاعَ	الظَّنِّ	وَمَا قَتَلُوْهُ
په (شان) د ده کښې	نسته دوی ته	په (شان) د ده کښې	هیڅ علم	مګر	تش متابعت	د ګمان	او نه ؤ وژلی دوی عیسی

په (شان) د ده کښې نسته دوی ته په (شان) د ده کښې هیڅ علم مګر تش متابعت د ګمان (خیل) او نه ؤ وژلی دوی

يَقِيْنًا ۝١٥٧ بَلْ رَّفَعَهُ اللّٰهُ اِلَيْهِ ۚ وَكَانَ اللّٰهُ عَزِيْزًا حَكِيْمًا ۝١٥٨

يَقِيْنًا	بَلْ	رَّفَعَهُ	اللّٰهُ	اِلَيْهِ	وَكَانَ	اللّٰهُ	عَزِيْزًا	حَكِيْمًا
یقینی	بلکه	پورته کړی ؤ دی	الله	طرف خپل ته	او دی	الله	ښه قوی غالب	ښه حکمت والا

عیسی (په وژلو یقینی سره). بلکه پورته کړی ؤ دی الله طرف خپل ته، او دی الله ښه قوی غالب ښه حکمت والا.

وَاِنْ مِّنْ اَهْلِ الْكِتٰبِ اِلَّا لَيُؤْمِنَنَّ بِهٖ

وَاِنْ	مِّنْ اَهْلِ الْكِتٰبِ	اِلَّا	لَيُؤْمِنَنَّ	بِهٖ
او نسته	هیڅوک له اهل د کتابه	مګر	قسم دی خامخا چې ایمان به راوړی دوی	په وخت د نزول د عیسی پر عیسی

او نسته هیڅوک له اهل د کتابه مګر قسم دی هرومرو چې ایمان به راوړی دوی خامخا په وخت د نزول د عیسی پر عیسی

قَبْلَ مَوْتِهٖ ۚ وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ يَكُوْنُ عَلَيْهِمْ شَهِيْدًا ۝١٥٩

قَبْلَ	مَوْتِهٖ	وَيَوْمَ	الْقِيٰمَةِ	يَكُوْنُ	عَلَيْهِمْ	شَهِيْدًا
مخکی تر	مرګ د ده څخه	او په ورځ	د قیامت کښې	به وی (عیسی)	پر دوی باندی	شاهد .

مخکی تر مرګه د ده څخه او په ورځ د قیامت کښې به وی (عیسی) پر دوی باندی شاهد .

فَبِظُلْمٍ مِّنَ الَّذِيْنَ هَادُوْا حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ طَيِّبٰتٍ

فَبِظُلْمٍ	مِّنَ	الَّذِيْنَ	هَادُوْا	حَرَّمْنَا	عَلَيْهِمْ	طَيِّبٰتٍ
نو په سبب د ظلم	له	هغو کسانو	چې یهودان دی	حرام کړل موږ	پر دوی باندی	پاک شیان

نو په سبب د ظلم له هغو کسانو چې یهودان دی حرام کړل موږ پر دوی باندی طیبا ت (هغه ډیر پاک شیان) .

وَاِنْ مِّنْ اَهْلِ الْكِتٰبِ اِلَّا لَيُؤْمِنَنَّ بِهٖ.. دقران کریم په دې ایت کي داخبره ښوول سوې ده : چې داخلګ که څه هم چې داوخت دحضرت عیسی علیه السلام پر نبوت صحیح عقیده او ایمان نه لري لیکن کله چې دی علیه السلام قیامت ته نژدې راکښته سي داسمانه څخه نو دا ټول اهل کتاب به پرده ایمان راوړي نصاری خو به ټوله په صحیح عقیده سره ایمان راوړي او په یهودو کي چې څوک مخالفت وکړي قتل به کړه سي او پاته به مسلمانان سي دغه وخت به کفر دخپلو ټولو قسمونو سره ددنیا څخه ختم سي او پر دې دنیا به یوازي داسلام حکمراني راسي دحضرت ابوهریرة رضی الله عنه څخه روایت دی چې نبي کریم صلی الله علیه وسلم وفرمایل چې عیسی علیه السلام به دیوه عادل حکمران او باچا په صورت کي خامخا راکښته سي هغه به دجّال او خنزیر قتل کړي صلیب به مات کړي او دغه وخت به عبادت یوازي دپروردګار عالم جل جلاله وي تر دې وروسته ابوهریرة رضی الله عنه وفرمایل که تاسي غواړی نو دقرآن کریم دغه آیت هم ووایاست چې په دغه کي هم داحقیقت ذکر سوی دی (معارف القرآن ج ۲ پ ۶ ص ۱۲)

أُحِلَّتْ لَهُمْ وَبِصَدِّهِمْ عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ كَثِيْرًا ﴿١٦٠﴾

أُحِلَّتْ	لَهُمْ	وَبِصَدِّهِمْ	عَنْ	سَبِيْلِ	اللّٰهِ	كَثِيْرًا
چې حلال کړې سوې وو	دوی ته	او (په سبب د) اړولو د دوی	له	لارې	د الله ځخه	ډېر (خلګ)

چې حلال کړې سوې وو دوی ته او (په سبب د) اړولو (منع کولو) د دوی له لارې د الله ځخه ډېر (خلګ).

وَّاَخْذِهِمُ الرِّبٰوا وَقَدْ نُهُوْا عَنْهُ وَاَكْلِهِمْ اَمْوَالَ

وَّاَخْذِهِمُ	الرِّبٰوا	وَقَدْ نُهُوْا	عَنْهُ	وَاَكْلِهِمْ	اَمْوَالَ
او د اخیستلو د دوی	سود	حال دا چې په تحقیق منع کړې سوې وو دوی	له دغه (سوده)	او د خوړلو د دوی	مالونه

او د اخیستلو د دوی سود (له خلګو نه) حال دا چې په تحقیق منع کړې سوې وو دوی له دغه (سوده) او د خوړلو د دوی مالونه

النَّاسِ بِالْبَاطِلِ ؕ وَاَعْتَدْنَا لِلْكٰفِرِيْنَ مِنْهُمْ

النَّاسِ	بِالْبَاطِلِ	وَاَعْتَدْنَا	لِلْكٰفِرِيْنَ	مِنْهُمْ
د خلګو	په ناحقه سره چې رشوت او نور ناروا شیان دی	او تیار کړی دی موږ	له پاره د کافرانو	له دوی ځخه

د خلګو په ناحقه سره چې رشوت او نور ناروا شیان دی، او تیار کړی دی موږ له پاره د کافرانو له دوی ځخه عذاب

عَذَابًا اَلِيْمًا ﴿١٦١﴾ لٰكِنِ الرّٰسِخُوْنَ فِي الْعِلْمِ مِنْهُمْ

عَذَابًا	اَلِيْمًا	لٰكِنِ	الرّٰسِخُوْنَ	فِي	الْعِلْمِ	مِنْهُمْ
عذاب	ډېر دردناک	لیکن هغه (کسان)	چې پاخه دی	په	علم کښې	له دوی ځینې

ډېر دردناک. لیکن هغه (کسان) چې پاخه دی په علم کښې له دوی ځینې

وَالْمُؤْمِنُوْنَ يُؤْمِنُوْنَ بِمَآ اُنْزِلَ اِلَيْكَ وَمَآ اُنْزِلَ

وَالْمُؤْمِنُوْنَ	يُؤْمِنُوْنَ	بِمَآ	اُنْزِلَ	اِلَيْكَ	وَمَآ	اُنْزِلَ
او ایمان لرونکی	ایمان لری	په هغه	چې نازل کړی سوی دی	تا ته	او پر هغو	چې نازل کړی سوی دی

او ایمان لرونکی ایمان لری په هغه (کتاب) چې نازل کړی سوی دی تا ته او (ایمان لری) پر هغو چې نازل کړی سوی دی

مِنْ قَبْلِكَ وَالْمُقِيْمِيْنَ الصَّلٰوةَ وَالْمُؤْتُوْنَ الزَّكٰوةَ

مِنْ قَبْلِكَ	وَالْمُقِيْمِيْنَ	الصَّلٰوةَ	وَالْمُؤْتُوْنَ	الزَّكٰوةَ
پخوا له تا ځخه	او سم قائم کوونکی	د لمانځه	او هغه کسان چې ورکوونکی دی	زکات لره

پخوا له تا ځخه او (ایمان راوړی پر ټولو انبیاؤ) سم قائم کوونکی د لمانځه او هغه کسان چې ورکوونکی دی زکات لره

لٰكِنِ الرّٰسِخُوْنَ فِي الْعِلْمِ په لوړو ایاتونوکي دهغه یهودو ذکر ووچي پر خپل کفر باندي قایم وه: او په لوړو ذکرسوو بدو عملونو کي اخته وه مخ ته دهغو صاحبانو بیان دی چي اهل کتاب وه او کله چي نبي کریم ﷺ مبعوث سو او هغه صفتونه کم چي په تورات کي راغلي وه دده مبارک په شان کي ددوی په کتابونو کي دوی دغه صفتونه په نبي کریم ﷺ کي پوره پوره ولیدل نو ایمان یي راوړی لکه حضرت عبدالله ابن سلام رضي الله عنه او اسید رضي الله عنه او ثعلبه رضي الله عنه په دې ایاتونو کي ددې حضراتو تعریف سوی دی الله جل جلاله داسي فرمايي لیکن په دې یهودو کي چي کم خلګ په علم دین کي پاخه یعني ددې په موافق عمل کولو کي محکمه دي او دې محکموالي پر دوی باندي حق ښکاره او دحق قبلول آسان کړل کم چي مخ ته یي اصول او فروع ذکر دي او کم چي په دوی کي ایمان راوړونکي دي چي په دې کتاب هم ایمان راوړي چي تاته راولیږل سو او پر مخکنیو کتابونو هم ایمان لري لکه تورات او انجیل الخ نو داسي خلګو ته الله جل جلاله لوی اجرونه ورکوي.
(معارف القرآن ج ۲ پ ۶ ص ۱۶)

وَالْمُؤْمِنُوْنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ ؕ اُولٰٓئِكَ

وَالْمُؤْمِنُوْنَ	بِاللّٰهِ	وَالْيَوْمِ	الْاٰخِرِ	اُولٰٓئِكَ
او ایمان راوړونکی دی	په الله	او په ورځی	آخری	دغه (کسان)

او ایمان راوړونکی په الله او په ورځی آخری (چی قیامت دی) دغه (کسان چی د صحیح ایمان او صالح عمل لرونکی دی)

سَنُؤْتِيْهِمْ اَجْرًا عَظِيْمًا ﴿١٦٢﴾ اِنَّآ اَوْحَيْنَآ اِلَيْكَ كَمَآ

سَنُؤْتِيْهِمْ	اَجْرًا	عَظِيْمًا	اِنَّآ	اَوْحَيْنَآ	اِلَيْكَ	كَمَآ
ژر به ورکړو مونږ دوی ته	ثواب	ډیر لوی	بیشکه! چی مونږ	وحی مو کړی ده	تاته (محمده!)	لکه چی

ژر به ورکړو مونږ دوی ته ثواب ډیر لوی. بیشکه! چی مونږ وحی مو کړی ده تاته (ای محمده!) لکه چی

اَوْحَيْنَآ اِلٰى نُوْحٍ وَّالنَّبِيّٖنَ مِنْۢ بَعْدِهٖ ۚ وَاَوْحَيْنَآ

اَوْحَيْنَآ	اِلٰى نُوْحٍ	وَّالنَّبِيّٖنَ	مِنْۢ بَعْدِهٖ	وَاَوْحَيْنَآ
وحی کړی وه مونږ	نوح ته	او (نورو) انبیاؤ ته	پس له ده	او وحی کړی وه مونږ

وحی کړی وه مونږ نوح ته او (نورو) انبیاؤ ته پس له ده او (لکه چی) وحی کړی وه مونږ

اِلٰٓى اِبْرٰهِيْمَ وَاِسْمٰعِيْلَ وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوْبَ وَالْاَسْبَاطِ

اِلٰٓى اِبْرٰهِيْمَ	وَاِسْمٰعِيْلَ	وَاِسْحٰقَ	وَيَعْقُوْبَ	وَالْاَسْبَاطِ
ابراهیم ته	او اسماعیل ته	او اسحق ته	او یعقوب ته	او اولادی (د یعقوب) ته

ابراهیم ته او اسماعیل ته او اسحق ته او یعقوب ته او اولادی (د یعقوب) ته

وَعِيْسٰى وَاَيُّوْبَ وَيُوْنُسَ وَهٰرُوْنَ وَسُلَيْمٰنَ ۚ

وَعِيْسٰى	وَاَيُّوْبَ	وَيُوْنُسَ	وَهٰرُوْنَ	وَسُلَيْمٰنَ
او عیسٰی ته	او ایوب ته	او یونس ته	او هارون ته	او سلیمٰن ته

او عیسٰی ته او ایوب ته او یونس ته او هارون ته او سلیمٰن ته

وَاٰتَيْنَا دَاوٗدَ زَبُوْرًا ﴿١٦٣﴾ وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنٰهُمْ

وَاٰتَيْنَا	دَاوٗدَ	زَبُوْرًا	وَرُسُلًا	قَدْ	قَصَصْنٰهُمْ
او ورکړی ؤ مونږ	داؤد ته	زبور	او (لیږلی وو مونږ نور) رسولان چی	په تحقیق سره	قصه کړی ده مونږ د دوی

او ورکړی ؤ مونږ داؤد ته زبور او (لیږلی وو مونږ نور داسی) رسولان چی په تحقیق سره قصه کړی ده مونږ د دوی

اِنَّآ اَوْحَيْنَآ اِلَيْكَ كَمَآ اَوْحَيْنَآ... دد غه ایت ځخه داهم معلومه سوه: چي وحي خاص دالله جل جلاله حکم او دهغه پیغام دی چي پیغمبرانو ته لیږل کیږي او پر تیرو پیغمبرانو علیهم السلام چي څنګه دالله جل جلاله وحي نازلي سوي دي دغه ډول پر حضرت خاتم الانبیاء صلی الله علیه وسلم باندي هم الله جل جلاله خپلي وحي رالیږلي دي نو څوک چي هغه مني دا به هم خامخا مني او چا چي ددې څخه انکار وکی ګواکي دټولو انبیاوو علیهم السلام دوحیو څخه یي انکار وکی او دحضرت نوح علیه السلام او ترده دمخکنیو سره دمشابهت وجه شاید دا وي چي دحضرت آدم علیه السلام په وخت کي کمي وحي شروع سوي وي نو دغه وخت بالکل ابتدایي حالت وو په حضرت نوح علیه السلام ددې تکمیل وسو ګواکي اول حالت محض دتعلیم ابتدایي حالت وو دحضرت نوح علیه السلام په زمانه کي دغه حالت پوره سو او ددې قابل سو چي ددوی امتحان واخیستل سي اوفرمانبردارو ته انعام او نافرمانو ته سزا ورسیږي لکه چي داولوالعزمو پیغمبرانو علیهم السلام سلسله هم دنوح علیه السلام دوخت څخه شروع سوه. (معارف القرآن ج ٢ پ ٦ ص ١٨)

ع ٢٢
٢

عَلَيۡكَ مِنۡ قَبۡلُ وَرُسُلًا لَّمۡ نَقۡصُصۡهُمۡ عَلَيۡكَ

عَلَيۡكَ	مِنۡ قَبۡلُ	وَرُسُلًا	لَّمۡ نَقۡصُصۡهُمۡ	عَلَيۡكَ
پر تا (محمده!)	پخوا له دی څخه	او (لیږلي وو موږ) رسولان	چی نه مو دی کړی قصی دهغوی	پر تا

پر تا (ای محمده!) پخوا له دی څخه او (لیږلي وو موږ نور داسی) رسولان چی نه مو دی کړی قصی دهغوی پر تا

وَكَلَّمَ اللّٰهُ مُوۡسٰى تَكۡلِيۡمًا ﴿١٦٤﴾ رُسُلًا مُّبَشِّرِيۡنَ

وَكَلَّمَ	اللّٰهُ	مُوۡسٰى	تَكۡلِيۡمًا	رُسُلًا	مُّبَشِّرِيۡنَ
او کلام کړی دی	الله	دموسیٰ سره	په کلام کولو	او (لیږلي مو دی) رسولان چی	زیری کوونکی دی

او کلام کړی دی الله له موسیٰ سره په کلام کولو. او (لیږلي مو دی) رسولان چی زیری کوونکی دی (مؤمنانو ته په جنت)

وَمُنۡذِرِيۡنَ لِئَلَّا يَكُوۡنَ لِلنَّاسِ عَلَى اللّٰهِ حُجَّةٌۢ بَعۡدَ

وَمُنۡذِرِيۡنَ	لِئَلَّا يَكُوۡنَ	لِلنَّاسِ	عَلَى	اللّٰهِ	حُجَّةٌۢ	بَعۡدَ
او بیرونکی دی	له پاره د دی چی پاتی نسی	خلکو ته	پر	الله باندی	هیڅ حجت	وروسته له

او بیرونکی دی (دکفارو په جحیم) له پاره د دی چی پاتی نسی خلکو ته پر الله باندی هیڅ حجت (دلیل، عذر) وروسته له

الرُّسُلِ ؕ وَكَانَ اللّٰهُ عَزِيۡزًا حَكِيۡمًا ﴿١٦٥﴾ لٰكِنِ اللّٰهُ يَشۡهَدُ

الرُّسُلِ	وَكَانَ	اللّٰهُ	عَزِيۡزًا	حَكِيۡمًا	لٰكِنِ	اللّٰهُ	يَشۡهَدُ
(لیږلو) درسولانو	او دی	الله	ښه غالب قوی	ښه حکمت والا	لیکن	الله	شاهدی لولی

(لیږلو) د رسولانو، او دی الله ښه غالب قوی ښه حکمت والا. لیکن الله شاهدی لولی (اظهار اقرار کوی)

بِمَآ اَنۡزَلَ اِلَيۡكَ اَنۡزَلَهٗ بِعِلۡمِهٖ ۚ وَالۡمَلٰٓئِكَةُ

بِمَآ	اَنۡزَلَ	اِلَيۡكَ	اَنۡزَلَهٗ	بِعِلۡمِهٖ	وَالۡمَلٰٓئِكَةُ
په هغه شی	چی نازل کړی ئی دی	تاته (محمده!)	چی نازل کړی ئی دی دا	په علم خپل سره	او ملائیکی هم

په هغه شی چی نازل کړی ئی دی تاته (ای محمده!) چی نازل کړی ئی دی دا په علم خپل سره، او ملائیکی هم

يَشۡهَدُوۡنَ ؕ وَكَفٰى بِاللّٰهِ شَهِيۡدًا ﴿١٦٦﴾ اِنَّ الَّذِيۡنَ كَفَرُوۡا

يَشۡهَدُوۡنَ	وَكَفٰى	بِاللّٰهِ	شَهِيۡدًا	اِنَّ	الَّذِيۡنَ	كَفَرُوۡا
شاهدی لولی	او بس دی	الله	حق ظاهر کوونکی	بیشکه!	هغه کسان	چی کافران سوی دی

شاهدی لولی (په نبوت ستا) او بس دی الله حق ظاهر کوونکی (شاهد). بیشکه! هغه کسان چی کافران سوی دی

رُسُلًا مُّبَشِّرِيۡنَ وَمُنۡذِرِيۡنَ ... الله جل جلاله پیغمبران علیهم السلام برابر راولیږل: چي مومنانو ته خوشخبري واوروي او کافران وبیروي ددې دپاره چي دقیامت په ورځ دخلګو داعذر پاته نه سي چي موږ ته ستا خوښه او دبل خوښه معلومه نه وه که معلومه وای نو خامخا به موږ وربانديعمل کولای نو کله چي الله جل جلاله پیغمبرانو علیهم السلام لره معجزې ورکړې راوېي لیږل او پیغمبرانو علیهم السلام حقه لاره وښووله نو اوس دحق دین په قبلولو کي دهیڅ چا عذر نه اوریدل کیږي دالله جل جلاله وحي یو داسي قطعي دلیل دی چي ددې په وړاندي بل دلیل نه چلیږي بلکي ټول دلیلونه ختم سي او دادالله جل جلاله حکمت او تدبیر دی: دحضرت ابن عباس رضي الله عنهما څخه روایت دی چي دیهودیوه ډله دنبي کریم صلی الله علیه وسلم په خدمت کي حاضره سوه ده صلی الله علیه وسلم ورته وفرمایل چي په خدای جل جلاله قسم دی تاسي په یقین سره پوهیږی چي زه دخدای جل جلاله رسول یم نو دوی ددې څخه انکار وکړی پر دغه باندي دا ایت رانازل سو (لکن الله یشهد بما انزل الیک) چي الله جل جلاله ستا دنبوت شاهدي ورکوي.
(معارف القرآن ج ٢ پ ٦ ص ٢٠)

وَصَدُّوۡا عَنۡ سَبِيۡلِ اللّٰهِ قَدۡ ضَلُّوۡا ضَلٰلًاۢ بَعِيۡدًا ﴿١٦٧﴾

وَصَدُّوۡا	عَنۡ	سَبِيۡلِ	اللّٰهِ	قَدۡ	ضَلُّوۡا	ضَلٰلًا	بَعِيۡدًا
او منع کړې ئې دی	له	لارې	د الله څخه	په تحقيق سره	گمراه سوي دي	په گمراهي	ډيرې لرې سره

او اړولي منع کړې ئې دي (خلگ) له لارې د الله (اسلام) څخه په تحقيق سره گمراه سوي دي په گمراهي ډيرې لرې سره

اِنَّ الَّذِيۡنَ كَفَرُوۡا وَظَلَمُوۡا لَمۡ يَكُنِ اللّٰهُ لِيَغۡفِرَ لَهُمۡ

اِنَّ	الَّذِيۡنَ	كَفَرُوۡا	وَظَلَمُوۡا	لَمۡ	يَكُنِ	اللّٰهُ	لِيَغۡفِرَ	لَهُمۡ
بيشکه!	هغه کسان	چې کافران سوي دي	او ظلم ئې کړی دی	نه	دی	الله	چې مغفرت وکړي	دوی ته

بيشکه! هغه کسان چې کافران سوي دي او ظلم ئې کړی دی، نه دی الله چې مغفرت وکړي دوی ته

وَلَا لِيَهۡدِيَهُمۡ طَرِيۡقًا ﴿١٦٨﴾ اِلَّا طَرِيۡقَ جَهَنَّمَ خٰلِدِيۡنَ

وَلَا لِيَهۡدِيَهُمۡ	طَرِيۡقًا	اِلَّا	طَرِيۡقَ	جَهَنَّمَ	خٰلِدِيۡنَ
او نه چې وښيي دوی ته	سمه صافه لاره	مگر	لاره	د دوزخ	چې هميشه به وي دوی

او نه چې وښيي دوی ته سمه صافه لاره. مگر (وبه ښيي دوی ته) لاره د دوزخ چې هميشه به وي دوی

فِيۡهَاۤ اَبَدًا ؕ وَكَانَ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَسِيۡرًا ﴿١٦٩﴾ يٰۤاَيُّهَا

فِيۡهَاۤ	اَبَدًا	وَكَانَ	ذٰلِكَ	عَلَى	اللّٰهِ	يَسِيۡرًا	يٰۤاَيُّهَا
په هغه کښې	تل ترتله	او دی	دغه	پر	الله باندې	ډير آسان	ای

په هغه کښې تل ترتله (بې انتها بلا انقطاع) او دی دغه (ادخال او خلود في النار) پر الله باندې ډير آسان. ای

النَّاسُ قَدۡ جَآءَكُمُ الرَّسُوۡلُ بِالۡحَقِّ مِنۡ رَّبِّكُمۡ

النَّاسُ	قَدۡ	جَآءَكُمُ	الرَّسُوۡلُ	بِالۡحَقِّ	مِنۡ	رَّبِّكُمۡ
خلگو	په تحقيق	راغلی دی تاسي ته	رسول (محمد)	په حق سره	له	ربه ستاسي

خلگو! په تحقيق راغلی دی تاسي ته رسول (محمد) په حق (قرآن يا اسلام) سره له (طرفه د) ربه ستاسي

فَاٰمِنُوۡا خَيۡرًا لَّكُمۡ ؕ وَاِنۡ تَكۡفُرُوۡا فَاِنَّ لِلّٰهِ مَا فِي

فَاٰمِنُوۡا	خَيۡرًا	لَّكُمۡ	وَاِنۡ	تَكۡفُرُوۡا	فَاِنَّ	لِلّٰهِ	مَا	فِي
نو ايمان راوړئ	خير دی	تاسي ته	او که	کافران سوي يئ تاسي	پس بيشکه!	خاص الله لره دی	هغه شيان	چې په

نو ايمان راوړئ خير دی تاسي ته، او که کافران سوي يئ تاسي پس بيشکه! خاص الله لره دی هغه شيان چې په

يٰۤاَيُّهَا النَّاسُ قَدۡ جَآءَكُمُ الرَّسُوۡلُ... ديهودو داعتراضاتو جواب: او دنبوت محمدي ﷺ دثابتولو څخه وروسته اوس دټولي دنيا خلگو ته خطاب فرمايي چې ستاسي نجات په دې کي دی چې دمحمد ﷺ پر نبوت ايمان راوړی اوداسي فرمايي ای ټولو دجهان خلگو تاسي ته دې رسول ﷺ رښتيني خبره يعني رښتيني دعوه او رښتيني دليل راوړی دی ستاسي درب ده طرفه څخه يي تشريف راوړی دی نو ددې صحيح دليل چې پردعوه باندي ثابت دی دا مقتضی ده چې تاسي په ده او څه چې دی فرمايي په ټولو يقين لری کوموچي مځکي لا يقين راوړی دی هغه دي پردې قايم اوسي او چاچي نه دی راوړی هغه دي اوس اختياره کي دا به ستاسي لپاره ښه وي ځکه چي نجات به پيدا کړي او که تاسي منکران سواست نو ستاسي نقصان دی دالله ﷻ هيڅ تاوان نه دی ځکه چي دالله ﷻ ملکيت دی داهرڅه چي په اسمانونو او مځکو کي موجود دي نو داسي لوی او عظيم الشان مالک ته به څه تاوان رسيږي خپل خير غواړی الله ﷻ په تاسي ښه خبر دی.
(معارف القرآن ج ٢ پ ٦ ص ٢٠)

السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۭ وَكَانَ اللّٰهُ عَلِيْمًا حَكِيْمًا ۝١٧٠

حَكِيْمًا	عَلِيْمًا	اللّٰهُ	وَكَانَ	وَالْاَرْضِ	السَّمٰوٰتِ
ډير حكمت والا	ښه عالم	الله	او دى	او مځكه كښې دي	آسمانونو كښې دي

آسمانونو كښې دي او (هغه شيان چې په) مځكه كښې دي ، او دى الله ښه عالم (په ټولو احوالو) ډير حكمت والا.

يٰٓاَهْلَ الْكِتٰبِ لَا تَغْلُوْا فِيْ دِيْنِكُمْ وَلَا تَقُوْلُوْا عَلَى

عَلَى	وَلَا تَقُوْلُوْا	دِيْنِكُمْ	فِيْ	لَا تَغْلُوْا	الْكِتٰبِ	يٰٓاَهْلَ
پر	او مه وايئ تاسي	دين ستاسي كښې	په	مه كوئ! تاسي مبالغه	دكتابو	اى اهل!

اى اهل د كتابو ! مه كوئ! تاسي مبالغه (تجاوز له حدود) په دين ستاسي كښې او مه وايئ تاسي پر

اللّٰهِ اِلَّا الْحَقَّ ۭ اِنَّمَا الْمَسِيْحُ عِيْسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَسُوْلُ

رَسُوْلُ	مَرْيَمَ	ابْنُ	عِيْسَى	الْمَسِيْحُ	اِنَّمَا	الْحَقَّ	اِلَّا	اللّٰهِ
رسول	دمريمې	زوى	عيسىٰ	چې مسيح	بيشكه! هم دا خبره ده	حق	مگر	الله

الله مگر (ويل) حق (رشتيا) ، بيشكه! هم دا خبره ده بله نه ده چې مسيح عيسىٰ زوى دمريمې رسول

اللّٰهِ وَكَلِمَتُهٗ ۚ اَلْقٰىهَآ اِلٰى مَرْيَمَ وَرُوْحٌ مِّنْهُ ۡ فَاٰمِنُوْا

فَاٰمِنُوْا	مِّنْهُ	وَرُوْحٌ	اِلٰى مَرْيَمَ	اَلْقٰىهَآ	وَكَلِمَتُهٗ	اللّٰهِ
نو ايمان راوړئ	له جانبه دالله	او روح دى	مريمې ته	چې غورځولې ده (الله) دغه كلمه	او كلمه د ده ده	دالله دى

د الله دى او (داسي) كلمه د ده ده، چې غورځولې ده (الله) دغه كلمه مريمې ته او روح دى له جانبه د الله نو ايمان راوړئ

بِاللّٰهِ وَرُسُلِهٖ ڦ وَلَا تَقُوْلُوْا ثَلٰثَةٌ ۭ اِنْتَهُوْا خَيْرًا

خَيْرًا	اِنْتَهُوْا	ثَلٰثَةٌ	وَلَا تَقُوْلُوْا	وَرُسُلِهٖ	بِاللّٰهِ
خير دى	منع سئ تاسي	درى دي	او مه وايئ تاسي (داسي چې معبودان)	او په رسولانو د ده	په الله

په الله او په رسولانو د ده (الله) او مه وايئ تاسي (داسي چې معبودان) درى دي، منع سئ تاسي ، خير دى

لَّكُمْ ۭ اِنَّمَا اللّٰهُ اِلٰهٌ وَّاحِدٌ ۭ سُبْحٰنَهٗٓ اَنْ يَّكُوْنَ لَهٗ وَلَدٌ ۘ

وَلَدٌ	لَهٗ	اَنْ يَّكُوْنَ	سُبْحٰنَهٗ	وَّاحِدٌ	اِلٰهٌ	اللّٰهُ	اِنَّمَا	لَّكُمْ
ولد (نسبت)	ده ته	له دې چې سي	پاكي ده ده لره	يو دى	حق معبود	چې الله	بيشكه هم دا خبره ده	تاسي ته

تاسي ته ، بيشكه! هم دا خبره ده چې الله حق معبود يو دى (بى شريكه بى عيبه) پاكي ده ده لره له دې چې سي ده ته ولد ،

اِنَّمَا الْمَسِيْحُ عِيْسَى ابْنُ مَرْيَمَ... په دغه ايت كې الله ﷻ عيسى ﷺ ته كلمه وويل : او دا يې وښوول چې عيسى ﷺ دالله ﷻ كلمه ده دتفسير شريف ليكونكو ددغه لفظ مختلفي معناوي بيان كړي دي : امام غزالي (رح) فرمايي چې ديوه كوچني پر پيدا ايښت باندي دوه شيان عوامل وي او كار پركوي. اول :عامل نطفه ده او دوهم : عامل دالله ﷻ كلمه ده (كُنْ) فرمايل دي يعني پيدا سه : تر دغه دووعاملانو وروسته بيا دغه كوچني په وجود كي راځي دحضرت عيسى ﷺ په پيدا ايښت كي چي كله اولنى عامل نيستي دى په دي وجه يه ددوهم عامل طرف ته دده دپيدا ايښت نسبت وكړى اودته يي كلمة الله وويل چي مطلب يي دادى چي دى ﷺ دمادي (ظاهري) اسبابو دواسطي څخه پرته يوازي په كلمه دكن سره پيدا سوى دى په دي سورت كي د (القها) معنى دا سوه چي الله ﷻ داكلمه حضرت مريمې (رض) ته ورسول چي ددي په نتيجه كي حضرت عيسى ﷺ پيدا سو اودي دنيا ته يي ستر گي مباركي روښي كړي نور هم تفسيرونه په دي اړه موجود دي. (معارف القرآن ج ٢ پ ٦ ص ٢٢)

ع ٢٣

لَهٗ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِؕ وَكَفٰى بِاللّٰهِ

لَهٗ	مَا	فِي	السَّمٰوٰتِ	وَمَا	فِي	الْاَرْضِ	وَكَفٰى	بِاللّٰهِ
خاص ده ته دی	هر هغه څه چي	په	آسمانونو کښي دی	او هر هغه څه چي	په	مځکه کښي دی	او بس دی	الله

خاص ده ته دی هر هغه څه چي په آسمانونو کښي دی (له علویاتو) او هر هغه څه چي په مځکه کښي دی او بس دی الله

وَكِيْلًا ﴿۱۷۱﴾ لَنْ يَّسْتَنْكِفَ الْمَسِيْحُ اَنْ يَّكُوْنَ عَبْدًا لِّلّٰهِ

وَكِيْلًا	لَنْ يَّسْتَنْكِفَ	الْمَسِيْحُ	اَنْ	يَّكُوْنَ	عَبْدًا	لِّلّٰهِ
وکیل	له سره ننګ نه کوی	مسیح	له دی څخه	چي سی	بنده	دپاره د الله

وکیل (کارجوړوونکی). له سره ننګ (او عار) نه کوی مسیح له دی څخه چي سی بنده د پاره د الله

وَلَا الْمَلٰٓئِكَةُ الْمُقَرَّبُوْنَؕ وَمَنْ يَّسْتَنْكِفْ عَنْ عِبَادَتِهٖ

وَلَا الْمَلٰٓئِكَةُ	الْمُقَرَّبُوْنَ	وَمَنْ	يَّسْتَنْكِفْ	عَنْ	عِبَادَتِهٖ
او نه ملائیکی	چي مقربی دی	او هر هغه	چي ننګ وکړی	له	عبادت د دغه څخه

او نه ملائیکی چي مقربی دی (دالله له بندګی څخه)، او هر هغه چي ننګ (او عار) وکړی له عبادت د دغه (الله) څخه

وَيَسْتَكْبِرْ فَسَيَحْشُرُهُمْ اِلَيْهِ جَمِيْعًا ﴿۱۷۲﴾ فَاَمَّا

وَيَسْتَكْبِرْ	فَسَيَحْشُرُ	هُمْ	اِلَيْهِ	جَمِيْعًا	فَاَمَّا
او تکبر لوئی وکړی	نو ژر به راجمع کړی (الله)	دوی	طرف خپل ته	ټول	پس هغه

او تکبر لوئی وکړی نو ژر به راجمع کړی (الله) دوی طرف خپل ته ټول (لپاره د جزا ورکولو) پس هغه

الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ فَيُوَفِّيْهِمْ

الَّذِيْنَ	اٰمَنُوْا	وَعَمِلُوا	الصّٰلِحٰتِ	فَيُوَفِّيْهِمْ
کسان	چي ایمان ئی راوړی دی	او کړی ئی دی	ښه (عملونه)	پس پوره به ورکړی (الله) دوی ته

کسان چي ایمان ئی راوړی دی او کړی ئی دی ښه (عملونه) پس پوره به ورکړی (الله) دوی ته

اُجُوْرَهُمْ وَيَزِيْدُهُمْ مِّنْ فَضْلِهٖۚ وَاَمَّا الَّذِيْنَ

اُجُوْرَهُمْ	وَيَزِيْدُهُمْ	مِّنْ	فَضْلِهٖ	وَاَمَّا	الَّذِيْنَ
اجرونه د دوی	او زیات به ورکړی دوی ته	له	مهربانی خپلی	او هر څه	هغه کسان

اجرونه د دوی او زیات به (هم) ورکړی دوی ته له مهربانی خپلی، او هر څه هغه کسان

لَنْ يَّسْتَنْكِفَ الْمَسِيْحُ اَنْ يَّكُوْنَ.. دستنو اوبدعت حدونه: نبي كريم ﷺ په عبادتونو او معاملو كي او دژوند په تولو طريقو كي دخپلي وينا او عمل په ذريعه ددرميانه روی حدونه مقرر كړي دي چي ددې څخه شاته كيدل كوتاهي او مخ ته كيدل گمراهي ده په دې وجه ده ﷺ بدعتونه او نوي كارونه ډير په سختی سره منع كړي دي ارشاد فرمايي (كلّ بدعة ضللة وكلّ ضللة فی النّار) يعني هريو بدعت گمراهي ده او دهري گمراهی انجام دوږخ دی. دبدعت تعريف: بدعت هغه شي ته وايي چي دنبي كريم ﷺ په وينا او عمل كي ښكاره يا په اشاره سره موجود نه وي حضرت شاه ولي الله رحمة الله عليه ليكلي دي چي په اسلام كي بدعت ځكه سخت جرم مقرر سوی دی چي داددين دبدليدو لاره ده په تيرو امتونو كي داسي وسوه چي دوی په خپل كتاب او درسول په تعليماتو كي دخپل طرف څخه زياتی وكی او هر يوه راتلونكي نسل په دې كي پر مخ زياتوب كوی تر دې چي بيا درك نه معلوميدی چي اصلي دين كم يو دی او دخلگو زياتوبونه په كښي كم دي؟.

(معارف القرآن ج ٢ پ ٦ ص ٢٨)

اسْتَنْكَفُوْا وَاسْتَكْبَرُوْا فَيُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا اَلِيْمًا ۙ

اسْتَنْكَفُوْا	وَاسْتَكْبَرُوْا	فَيُعَذِّبُهُمْ	عَذَابًا	اَلِيْمًا
چې ننګ (او عار) ئې کړې وې	او تکبر (لوئي) ئې کړې وې	نو عذاب به ورکړي دوی ته (الله)	عذاب	دردناک

چې ننګ (او عار) ئې کړې وې او تکبر (لوئي) ئې کړې وې نو عذاب به ورکړي دوی ته (الله) عذاب دردناک

وَّلَا يَجِدُوْنَ لَهُمْ مِّنْ دُوْنِ اللّٰهِ وَلِيًّا وَّلَا نَصِيْرًا ﴿١٧٣﴾

وَّلَا يَجِدُوْنَ	لَهُمْ	مِّنْ دُوْنِ	اللّٰهِ	وَلِيًّا	وَّلَا نَصِيْرًا
او نه پیداکوي دوی	ځان ته	بې له	الله	هیڅ دوست	او نه هیڅ مددګار

او نه مومي دوی ځان ته بې له الله هیڅ دوست (نفع په آفاتو کښې) او نه هیڅ مددګار (دافع د عذاب).

يٰۤاَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَآءَكُمْ بُرْهَانٌ مِّنْ رَّبِّكُمْ

يٰۤاَيُّهَا	النَّاسُ	قَدْ	جَآءَكُمْ	بُرْهَانٌ	مِّنْ	رَّبِّكُمْ
اې	خلقو !	په تحقیق	راغلې دی تاسې ته	برهان	له (طرفه د)	رب ستاسې

اې خلقو ! په تحقیق راغلی دی تاسې ته برهان (دلیل، سند، حجت) له (طرفه د) رب ستاسې

وَاَنْزَلْنَاۤ اِلَيْكُمْ نُوْرًا مُّبِيْنًا ﴿١٧٤﴾ فَاَمَّا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا

وَاَنْزَلْنَاۤ	اِلَيْكُمْ	نُوْرًا	مُّبِيْنًا	فَاَمَّا	الَّذِيْنَ	اٰمَنُوْا
او نازل کړی دی موږ	تاسې ته	نور (رڼا)	واضح ښکاره	پس هر څه	هغه کسان	چې ایمان ئې راوړی دی

او نازل کړی دی موږ تاسې ته نور (رڼا) واضح ښکاره چې (قرآن دی) پس هر څه هغه کسان چې ایمان ئې راوړی دی

بِاللّٰهِ وَاعْتَصَمُوْا بِهٖ فَسَيُدْخِلُهُمْ فِيْ رَحْمَةٍ مِّنْهُ

بِاللّٰهِ	وَاعْتَصَمُوْا	بِهٖ	فَسَيُدْخِلُهُمْ	فِيْ	رَحْمَةٍ	مِّنْهُ
په الله	منګولې ئې خښې کړې دي	په ده	نو ژر به داخل کړي (الله) دوی	په	رحمت کښې	چې له جانبه د ده دی

په الله منګولې ئې خښې کړې دي په (دین د) ده نو ژر به داخل کړي (الله) دوی په رحمت کښې چې له جانبه د ده دی

وَفَضْلٍ ۙ وَّيَهْدِيْهِمْ اِلَيْهِ صِرَاطًا مُّسْتَقِيْمًا ﴿١٧٥﴾ ؕ

وَفَضْلٍ	وَّيَهْدِيْهِمْ	اِلَيْهِ	صِرَاطًا	مُّسْتَقِيْمًا
او په مهرباني کښې	او هدایت به وکړي دوی ته	خپل لوري ته	لاره	سمه صافه

او په مهرباني کښې او هدایت به وکړي (وبه ښیي الله) دوی ته خپل لوري ته لاره سمه صافه.

يٰۤاَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَآءَكُمْ بُرْهَانٌ... دبرهان څخه څه مراد دی ؟: داقول د الله جَلَّ جَلَالُهُ يٰۤاَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَآءَكُمْ بُرْهَانٌ دبرهان لفظي معنی دليل دی ددې څخه مراد دنبي کريم ﷺ پاک ذات دی حضرت ابن عباس رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فرمايي چې دنبي کريم ﷺ دپاک ذات څخه يې په لفظ دبرهان سره تعبير وفرمايي چې دده ﷺ ذات مبارک او دده ﷺ کريمانه اخلاق او دده ﷺ معجزې او پرده ﷺ دکتاب نازليدل دا ټول شيان دده ﷺ دنبوت او دده ﷺ درسالت ښکاره دليلونه دي چې ددې په ليدو سره بل دليل ته حاجت نه پاته کيږي نو داسې ګڼل پکار دي چې دده ﷺ ذات په خپله يو مجسم (جسم لرونکی) دليل دی او دنور څخه مراد قرآن مجيد دی لکه چې دسورت مايده ددې آيت څخه هم معلوميږي (قد جآءکم من الله نور وکتب مبين) يعني تاسې ته دالله جَلَّ جَلَالُهُ دطرفه څخه يو روښانه شی راغلی دی او هغه يو کتاب واضح يعني قرآن دی (بيان القرآن) په دغه مقام کې يو علمي اشکال کيږي اهل علم حضرات دي په معارف القرآن کې وګوري.
(معارف القرآن ج ٢ پ ٦ ص ٣١)

ضروري فايدي: دالله ﷻ داقول چي يَسْتَفْتُوْنَكَ قُلِ اللّٰهُ يُفْتِيْكُمْ فِي الْكَلٰلَةِ) دلته دكلاله دحكم او دده دسبب دنزول دبيانولو څخه څو خبري معلومي سوې اوله دا چي لکه څنګه چي اول يي (وان تكفروا فان لله ما فى السموات وما فى الارض) وفرمايل تر دې وروسته يي په طريقه دمثال داهل كتابو حال ذكر كړی وو دغه ډول يي دارشاد (فاما الذين آمنوا بالله واعتصموا به) څخه وروسته يي درسول اللهﷺ داصحابو حال په ډول دمثال سره ذكر كی ددې لپاره چي دوحی څخه دمخ اړوونكوګمراهي او بدی اودوحی دتابعداری كوونكو حقوالی اوښه والی په ښه ډول سره ښكاره سي :ددې تر مخه دوهمه خبره دابښكاره سوه چي اهل كتابو خو دا غضب وكی چي دالله ﷻ دپاک ذات سره يي شريک او داولاد په شان نامناسبه كارخپل ايمان جوړ كی او دالله ﷻ دوحی څخه يي مخالفت وكی او درسول اللهﷺ داصحابو داحالت دی چي دايمان او عباداتو اصول خو پريږده په جزيي معاملو كي به يي هم دوحی انتظار كوی.

(معارف القرآن ج ٢ پ ٦ ص ٣٣)

يَسْتَفْتُوْنَكَ ؕ قُلِ اللّٰهُ يُفْتِيْكُمْ فِي الْكَلٰلَةِ ؕ اِنِ امْرُؤٌا

يَسْتَفْتُوْنَكَ	قُلِ	اللّٰهُ	يُفْتِيْكُمْ	فِي	الْكَلٰلَةِ	اِنِ	امْرُؤٌا
طلب د فتوى كوی دوی له تا نه	نو ووايه چي	الله	فتوى دركوی تاسی ته	په	كلالی كښی	كه	يو سړی

طلب د فتوى كوی دوی له تا نه نو ووايه (محمده!) چي الله فتوى دركوی تاسی ته په (ميراث د) كلالی كښی، كه يو سړی

هَلَكَ لَيْسَ لَهٗ وَلَدٌ وَّلَهٗٓ اُخْتٌ فَلَهَا نِصْفُ مَا تَرَكَ ۚ

هَلَكَ	لَيْسَ	لَهٗ	وَلَدٌ	وَّلَهٗٓ	اُخْتٌ	فَلَهَا	نِصْفُ	مَا	تَرَكَ
مړ سی	چي نه وی	ده لره	زوی	او وی ده لره	يوه خور	نو (مقرر) دی دی ته	نصف	دهغه مال	چي پريښی وی

مړ سی چي نه وی ده لره زوی (او نه پلار) او وی ده لره يوه خور نو (مقرر) دی دی ته نصف دهغه مال چي پريښی وی (مړی)

وَهُوَ يَرِثُهَآ اِنْ لَّمْ يَكُنْ لَّهَا وَلَدٌ ۚ فَاِنْ كَانَتَا اثْنَتَيْنِ

وَهُوَ	يَرِثُهَآ	اِنْ	لَّمْ	يَكُنْ	لَّهَا	وَلَدٌ	فَاِنْ	كَانَتَا	اثْنَتَيْنِ
او دا ورور	ميراث وړی له دی خور څخه	كه	نه	وی	دی لره	زوی	نو كه	وی دا خويندی	دوی

او دا ورور ميراث وړی له دی خور څخه كه نه وی دی لره زوی، نو كه وی دا خويندی دوی (يا زياتی)

فَلَهُمَا الثُّلُثٰنِ مِمَّا تَرَكَ ؕ وَاِنْ كَانُوْٓا اِخْوَةً رِّجَالًا

فَلَهُمَا	الثُّلُثٰنِ	مِمَّا	تَرَكَ	وَاِنْ	كَانُوْٓا	اِخْوَةً	رِّجَالًا
نو مقرر دی دواړو ته	دوه ثلثان	له هغه ماله	چي پريښی دی	او كه	وو دا (وارثان)	وروڼه او خويندی	نارينه

نو مقرر دی دواړو ته دوه ثلثان له هغه ماله چي پريښی دی (مړی) ، او كه وو دا (وارثان) وروڼه او خويندی نارينه

وَّنِسَآءً فَلِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْاُنْثَيَيْنِ ؕ يُبَيِّنُ اللّٰهُ

وَّنِسَآءً	فَلِلذَّكَرِ	مِثْلُ	حَظِّ	الْاُنْثَيَيْنِ	يُبَيِّنُ	اللّٰهُ
او ښځی	پس مقرر دی هر نارينه ته	په اندازه	دبرخی	د دوو ښځو	بيانوی	الله

او ښځی پس مقرر دی هر نارينه ته په اندازه د برخی د دوو ښځو، بيانوی الله

ع ٢٤

لَكُمْ اَنْ تَضِلُّوْا ؕ وَاللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيْمٌ ﴿۱۷۶﴾

لَكُمْ	اَنْ	تَضِلُّوْا	وَ	اللّٰهُ	بِكُلِّ	شَيْءٍ	عَلِيْمٌ
تاسی ته	چي	ګمراه نه سئ تاسی	او	الله	پر هر	شي	ښه عالم دی

تاسی ته (احكام دميراث) چي ګمراه (او خطا) نه سئ تاسی، او الله پر هر شی ښه عالم دی

أياتونه ١٢٠ | ٥ سُوْرَةُ الْمَآئِدَةِ مَدَنِيَّةٌ ١١٢ | ۱۶ ركوعي ۱۶

بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِيۡمِ

شروع كوم په نامه د الله پاك چې ډير زيات مهربانه او پوره رحم كوونكى ذات دى

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيۡنَ اٰمَنُوۡۤا اَوۡفُوۡا بِالۡعُقُوۡدِ ؕ اُحِلَّتۡ لَكُمۡ

يٰۤاَيُّهَا	الَّذِيۡنَ	اٰمَنُوۡۤا	اَوۡفُوۡا	بِالۡعُقُوۡدِ	اُحِلَّتۡ	لَكُمۡ
اى	هغو كسانو	چې ايمان ئې راوړى دى	پوره كړى تاسي	تړول عهدونه	حلال كړي سوى دى	تاسي ته

اى هغو كسانو چې ايمان ئې راوړى دى پوره كړى تاسي تړول عهدونه حلال كړي سوى دى تاسي ته

بَهِيۡمَةُ الۡاَنۡعَامِ اِلَّا مَا يُتۡلٰى عَلَيۡكُمۡ غَيۡرَ مُحِلِّى

بَهِيۡمَةُ	الۡاَنۡعَامِ	اِلَّا	مَا	يُتۡلٰى	عَلَيۡكُمۡ	غَيۡرَ مُحِلِّى
چارپايان	دڅارويو	مګر	هغه چې	لوستى به سى	په تاسي باندى	حال دا چې نه ئې تاسي حلال ګڼونكى

چارپايان د څارويو ، مګر (حلال نه دى) هغه چې لوستى به سى په تاسي باندى حال دا چې نه ئې تاسي حلال ګڼونكى

الصَّيۡدِ وَاَنۡتُمۡ حُرُمٌ ؕ اِنَّ اللّٰهَ يَحۡكُمُ مَا يُرِيۡدُ ۝١ يٰۤاَيُّهَا

الصَّيۡدِ	وَاَنۡتُمۡ	حُرُمٌ	اِنَّ	اللّٰهَ	يَحۡكُمُ	مَا	يُرِيۡدُ	يٰۤاَيُّهَا
دښكار	حال دا چې تاسي	احرام تړونكي يئ	بيشكه!	الله	حكم كوى	د هر هغه څه	چې اراده وفرمايي	اى!

دښكار حال دا چې تاسي احرام تړونكي يئ! بيشكه! الله حكم كوى د هر هغه څه چې اراده وفرمايي. اى!

الَّذِيۡنَ اٰمَنُوۡا لَا تُحِلُّوۡا شَعَآئِرَ اللّٰهِ وَلَا الشَّهۡرَ

الَّذِيۡنَ	اٰمَنُوۡا	لَا تُحِلُّوۡا	شَعَآئِرَ	اللّٰهِ	وَلَا الشَّهۡرَ
هغو كسانو	چې ايمان ئې راوړى دى	مه ګڼي حلال	نخښني	د الله	او مه (بى عزته كوئ) مياشتى

هغو كسانو چې ايمان ئې راوړى دى مه ګڼي حلال (مه بى حرمته كوئ) نخښني د الله او مه (بى عزته كوئ) مياشتى

الۡحَرَامَ وَلَا الۡهَدۡىَ وَلَا الۡقَلَآئِدَ وَلَآ آٰمِّيۡنَ

الۡحَرَامَ	وَلَا الۡهَدۡىَ	وَلَا الۡقَلَآئِدَ	وَلَآ آٰمِّيۡنَ
حرمت والا	او مه هغه ساكښ چې د كعبى هديه وى	او نه پټه داره حيوان	او مه قصد كوونكى (ورتلونكى)

حرمت والا او مه هغه ساكښ چې د كعبى هديه وى او نه هغه (هديه) چې په غاړه ئى قلادى وى ، او مه قصد كوونكى (ورتلونكى)

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيۡنَ اٰمَنُوۡۤا اَوۡفُوۡا..

اى مومنـــــانو خپلي معاهدي پوره كوئ : په دي كي اول په (يٰۤاَيُّهَا الَّذِيۡنَ اٰمَنُوۡۤا) سره خطاب وكى دمضمون د اهميت طرف ته يي توجه راوګرځوله چي په دي كي كم حكم دى دا عين د ايمان تقاضا ده تر دي وروسته يي حكم وفرمايي اَوۡفُوۡا بِالۡعُقُوۡدِ لفظ دعقود دعقد جمع ده چي لفظي معنى يي تړل دي او كمه معاهده چي ددوو تنو يا دوو ډلو په مينځ كي وتړل سي دې ته هم عقد ويل كيږي په دي وجه په معنى دوعد او عهود باندي سو : دتفسير امام ابن جرير رحمه الله دمفسرينو صحابه وو او تابعينو پر دي باندي اجماع نقل كړي ده امام جصاص رحمه الله فرمايي چي عقد وويل سي يا عهد او معاهده ددې اطلاق پر يو داسي معامله باندي كيږي په كمه كي چي دوو ډلو په راتلونكي زمانه كي ديوه كار دكولو يا پريښوولو پابندى پر يوه او بل باندي اچولي وى او دواړه په اتفاق سره ددي پابند سوى وى زمــوږ په اصطلاح كي ددې نوم معاهده ده په دې وجه ددې جملي خلاصه داسوه چي اوس ديــو بــل ســره دمعاهدو او وعدو پوره كول لازمي او ضروري دي (معارف القرآن ج٢ پ ٦ ص ٣٧)

الْبَيْتَ الْحَرَامَ يَبْتَغُوْنَ فَضْلًا مِّنْ رَّبِّهِمْ وَرِضْوَانًا ؕ وَاِذَا

الْبَيْتَ الْحَرَامَ	يَبْتَغُوْنَ	فَضْلًا	مِّنْ	رَّبِّهِمْ	وَرِضْوَانًا	وَاِذَا
دکور حرمت والا ته	حال داچې غواړي دوی	فضل	له (جانبه د)	رب خپل	او (د ده) خوښي	او کله چې

دکور حرمت والا ته حال داچې غواړي دوی فضل له (جانبه د) رب خپل او (د ده) خوښي او کله چې

حَلَلْتُمْ فَاصْطَادُوْا ؕ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ اَنْ

حَلَلْتُمْ	فَاصْطَادُوْا	وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ	شَنَاٰنُ	قَوْمٍ	اَنْ
(له احرامه) حلال سوئ	پس ښکار کوئ تاسي	او نه دي باعث کړي تاسي	دښمني	دیوه قوم (له پاره)	د دي

(له احرامه) حلال سوئ پس ښکار کوئ تاسي ، او نه دي باعث کړي تاسي دښمني د يوه قوم (له پاره) د دي

صَدُّوْكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ اَنْ تَعْتَدُوْا ۘ

صَدُّوْكُمْ	عَنِ	الْمَسْجِدِ	الْحَرَامِ	اَنْ	تَعْتَدُوْا
چي منع کړي یاست دوی تاسي	له	مسجد	الحرام څخه	په دې چې	تاسي به تجاوز وکړئ

چي منع کړي ياست دوی تاسي لره له مسجد حرام څخه په دې چې تاسي به تجاوز وکړئ (پرهغو په انتقام اخيستلو)

وَتَعَاوَنُوْا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوٰى ۪ وَلَا تَعَاوَنُوْا عَلَى الْاِثْمِ

وَتَعَاوَنُوْا	عَلَى	الْبِرِّ	وَالتَّقْوٰى	وَلَا تَعَاوَنُوْا	عَلَى	الْاِثْمِ
او مرسته کوئ تاسي یو تر بله	په	نیک کار	او تقوی کښي	او مه کوئ تاسي مرستي یو تر بله	پر	ګناه

او مرسته (مدد) کوئ تاسي يو تر بله په نيک کار او تقوی کښي او مه کوئ تاسي مرستي يو تر بله پر ګناه

وَالْعُدْوَانِ ۪ وَاتَّقُوا اللّٰهَ ؕ اِنَّ اللّٰهَ شَدِيْدُ الْعِقَابِ ۝٢

وَالْعُدْوَانِ	وَاتَّقُوا	اللّٰهَ	اِنَّ	اللّٰهَ	شَدِيْدُ	الْعِقَابِ
او پر ظلم	او بیریږئ تاسي	له الله څخه	بیشکه!	چې الله	ډير سخت دی	عذاب

او پر عدوان (ظلم تجاوز)؛ او بيريږئ تاسي له الله څخه بيشکه! چې الله ډير سخت دی عذاب (د ده متخلفينو لره).

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالدَّمُ وَلَحْمُ الْخِنْزِيْرِ وَمَاۤ

حُرِّمَتْ	عَلَيْكُمُ	الْمَيْتَةُ	وَالدَّمُ	وَلَحْمُ	الْخِنْزِيْرِ	وَمَاۤ
حرام کړی سوی دی	پر تاسي	(خوراک) دمردار	او (دبهیدونکی) ويني	او دغوښي	د خنزير	او دهر هغه

حرام کړی سوی دی پر تاسي (خوراک) دمردار (حيوان) او (دبهيدونکی) ويني او دغوښي د خنزير او د هر هغه

وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ... نبي کريم ﷺ ديوزر۱۰۰۰ صحابه کرامو سره دعمرې دپاره احرام وتړی: او مکې مکرمې ته روان سو چې مکې مکرمې ته نژدې دحديبيې مقام ته ورسيدل نو مکې والاوو ته يې خبر ورکی چې موږ دڅه جنګ دپاره نه بلکې دعمرې کولو دپاره راغلو موږ ته اجازت راکی دمکې مشرکينو اجازت ورنه کی او په ډيرو سختو او ګرانو شرايطو سره يې داسې معاهده وکړه چې داوخت به ټول خپل احرامونه خلاص کړی او واپس سی په راتلونکي کال به عمرې ته داسې راسی چې وسله به درسره نه وي يوازي به درې ورځې دلته پاته کيږی او عمره به کوی بيرته به ځی او نور هم داسې ډير شرطونه وه چې دهغومنل په ظاهره دمسلمانانو دوقار او عزت څخه خلاف وه دنبي کريم ﷺ په حکم باندي ټول مطمئن سول او بيرته ولاړل بيا په اووم کال دهجرت کې دوباره ددغه شرطونو دپابندی سره يې دغه قضا عمره اداء کړه ددغه ناخوښه شرطو دصحابه کرامو په زړونو کې دمکې دمشرکينو دطرف څخه ډير نفرت اوبغض پيدا سو.
(معارف القرآن ج ۲ پ ۶ ص ۴۱)

الربع

اُهِلَّ لِغَيْرِ اللّٰهِ بِهٖ وَالْمُنْخَنِقَةُ وَالْمَوْقُوْذَةُ

اُهِلَّ	لِغَيْرِ	اللّٰهِ	بِهٖ	وَالْمُنْخَنِقَةُ	وَالْمَوْقُوْذَةُ
چي آواز کړی سوی وی	بی له (نامه)	دالله	په هغه باندی	او دخپه کړی سوی	او کوتک وهلی سوی

چي آواز کړی سوی وی بی له (نامه) د الله (دبل شی) په هغه باندی (دذبحي په وخت) او دخپه کړی سوی او کوتک وهلی سوی

وَالْمُتَرَدِّيَةُ وَالنَّطِيْحَةُ وَمَآ اَكَلَ السَّبُعُ اِلَّا مَا

وَالْمُتَرَدِّيَةُ	وَالنَّطِيْحَةُ	وَمَآ	اَكَلَ	السَّبُعُ	اِلَّا	مَا
او غورځيدلی	او دڅيري سوی په وهلو دښکر	او دهغه	چي خوړلی وی	ځناورانو	مګر	هغه

او غورځيدلی (له پاسه ژوري ته) او دڅيري سوی په وهلو دښکر او دهغه چي خوړلي وی ځناورانو مګر (روا دی) هغه

ذَكَّيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى النُّصُبِ وَاَنْ

ذَكَّيْتُمْ	وَمَا	ذُبِحَ	عَلَى النُّصُبِ	وَاَنْ
چي حلال (ئی) کړئ تاسي	او هغه چي	حلال کړی سوی وی	په نامه دکوم ممنوع ځای یا شی	او داچي

چي حلال (ئی) کړئ تاسي، او (حرام دی) هغه چي حلال کړی سوی وی (په نامه دکوم ممنوع ځای یاشی) او داچي

تَسْتَقْسِمُوْا بِالْاَزْلَامِ ذٰلِكُمْ فِسْقٌ اَلْيَوْمَ يَئِسَ الَّذِيْنَ

تَسْتَقْسِمُوْا	بِالْاَزْلَامِ	ذٰلِكُمْ	فِسْقٌ	اَلْيَوْمَ	يَئِسَ	الَّذِيْنَ
تقسيم وکړئ تاسي	په غشو دقمار سره	دغه	فسق دی	نن ورځ	نااميده سول	هغه کسان چي

تقسيم وکړئ تاسي په غشو د قمار سره، دغه (تير محرمات) فسق دی، نن ورځ نا اميده سول هغه کسان چي

كَفَرُوْا مِنْ دِيْنِكُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِ

كَفَرُوْا	مِنْ	دِيْنِكُمْ	فَلَا	تَخْشَوْهُمْ	وَاخْشَوْنِ
کافران سوی دی	له	دين ستاسي	نو مه	بيريږئ له دغو	او وبيريږئ له ماڅخه

کافران سوی دی له (ابطاله د) دين ستاسي نو مه بيريږئ له دغو (کفارو څخه) او وبيريږئ له مانه (چي ستاسي خالق يم)

اَلْيَوْمَ اَكْمَلْتُ لَكُمْ دِيْنَكُمْ وَاَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ

اَلْيَوْمَ	اَكْمَلْتُ	لَكُمْ	دِيْنَكُمْ	وَاَتْمَمْتُ	عَلَيْكُمْ
نن ورځ	مکمل (پوره) کړ ما	تاسي ته	دين ستاسي	او تمام پوره مي کړ	پر تاسي

نن ورځ مکمل (پوره) کړ ما تاسي ته دين ستاسي، او تمام پوره مي کړ پر تاسي

وَمَآ اُهِلَّ لِغَيْرِ اللّٰهِ بِهٖ
دلته دحرامو شيانو بيان دی. څلورم: شی چي الله ﷻ په دغه ايت کي حرام کړی دی هغه حيوانان دي چي دغير الله ﷻ دنامه دپاره مقرر کړه سوي وي بيا که ذبح په وخت کي پر ده هم دغير الله نوم واخيستل سي نو دا ښکاره شرک دی او دا حيوان په اتفاق سره دمردار په حکم کي دي لکه چي دعربو مشرکينو به دخپلو بتانو په نامه باندي ذبحه کوله يا يو جاهل بي ديو چا پير يا فقير په نامه باندي ذبح کوی او که په وخت کي دذبحي يي نوم دالله ﷻ واخيستی ليکن حيوان يي دغير الله په نامه نذر کړی وواو دغير الله درضا دپاره يي ذبح کړی نو جمهورو فقهاوو دا هم تر وَمَآ اُهِلَّ لِغَيْرِ اللّٰهِ بِهٖ لاندي حرام کړی دی (پنځم) منخنقه يعني هغه حيوان حرام دی چي دغاړي دخپه کيدو په وجه مرسي يا په خپله په يو شي يا يو ځای کي ومښلي او په ساه بندی سره مرسي که څه هم چي منخنقه او موقوذه هم په مرداره کي داخل دي ليکن په جاهليت کي به يي دا حلال ګڼل نو ځکه ددوی ذکر يي جلا کی.
(معارف القرآن ج ٢ پ ٦ ص ٥٤)

نِعۡمَتِیۡ وَرَضِیۡتُ لَکُمُ الۡاِسۡلَامَ دِیۡنًا ؕ فَمَنِ اضۡطُرَّ

نِعۡمَتِیۡ	وَرَضِیۡتُ	لَکُمُ	الۡاِسۡلَامَ	دِیۡنًا	فَمَنِ	اضۡطُرَّ
خپل نعمت	او غوره کړ ما	تاسي ته	اسلام	له جهته د دين	نو هر څوک چي	اړ سو (خوراک د حرام شي ته)

خپل نعمت (د دين په اکمال) او غوره کړ ما تاسي ته اسلام له جهت د دين ، نو هر څوک چي اړ سو (خوراک د حرام شي ته)

فِیۡ مَخۡمَصَۃٍ غَیۡرَ مُتَجَانِفٍ لِّاِثۡمٍ ۙ فَاِنَّ اللّٰہَ غَفُوۡرٌ رَّحِیۡمٌ ③

فِیۡ	مَخۡمَصَۃٍ	غَیۡرَ	مُتَجَانِفٍ	لِّاِثۡمٍ	فَاِنَّ	اللّٰہَ	غَفُوۡرٌ	رَّحِیۡمٌ
په	لوږه کښی	حال دا چي نه وی	مائل	ګناه ته	پس بيشکه!	الله	ښه مغفرت کوونکی دی	ډير رحم والا

په لوږه کښی حال دا چی نه وی مائل ګناه ته پس بيشکه! الله ښه مغفرت کوونکی دی (د خطياتو) ډير رحم والا

یَسۡـَٔلُوۡنَکَ مَاذَاۤ اُحِلَّ لَہُمۡ ؕ قُلۡ اُحِلَّ لَکُمُ

یَسۡـَٔلُوۡنَکَ	مَاذَاۤ	اُحِلَّ	لَہُمۡ	قُلۡ	اُحِلَّ	لَکُمُ
پوښتنه کوی دوی له تانه	چي کوم شي	حلال کړی سوی دی	دوی ته	وواېه	حلال کړی سوی دی	تاسي ته

پوښتنه کوی دوی له تانه (ای محمده!) چي کوم شي حلال کړی سوی دی دوی ته؟ وواېه حلال کړی سوی دی تاسي ته

الطَّیِّبٰتُ ۙ وَمَا عَلَّمۡتُمۡ مِّنَ الۡجَوَارِحِ مُکَلِّبِیۡنَ

الطَّیِّبٰتُ	وَمَا	عَلَّمۡتُمۡ	مِّنَ	الۡجَوَارِحِ	مُکَلِّبِیۡنَ
طيبات (پاک شيان)	او هغه چي	ښوونه کړی وی ورته تاسي	له	ښکار کوونکو څخه	چي ښوونه کوونکی اوسئ تاسي

طيبات ، او هغه چي ښوونه کړی وی ورته تاسي له ښکار کوونکو (حيواناتو يا مرغانو) څخه چي ښوونه کوونکی اوسئ تاسي

تُعَلِّمُوۡنَہُنَّ مِمَّا عَلَّمَکُمُ اللّٰہُ ۫ فَکُلُوۡا مِمَّاۤ اَمۡسَکۡنَ

تُعَلِّمُوۡنَہُنَّ	مِمَّا	عَلَّمَکُمُ	اللّٰہُ	فَکُلُوۡا	مِمَّاۤ	اَمۡسَکۡنَ
چي ښوونه وکړئ تاسي ورته	له هغه څخه	چي ښوولی دی تاسي ته	الله	پس خورئ تاسي	له هغه ښکاره	چي نيولی وی

چي ښوونه وکړئ تاسي ورته له هغه څخه چي ښوولی دی تاسي ته الله پس خورئ تاسي له هغه ښکاره چي نيولی وی

عَلَیۡکُمۡ وَاذۡکُرُوا اسۡمَ اللّٰہِ عَلَیۡہِ ۪ وَاتَّقُوا اللّٰہَ ؕ اِنَّ

عَلَیۡکُمۡ	وَاذۡکُرُوا	اسۡمَ	اللّٰہِ	عَلَیۡہِ	وَاتَّقُوا	اللّٰہَ	اِنَّ
تاسي ته	او يادوئ تاسي	نوم	دالله	په (حلالولو د) هغه	او وېرېږئ تاسي	له الله	بيشکه!

تاسي ته او يادوئ تاسي نوم د الله په (حلالولو د) هغه (ښکار کی که ژوندی موپيدا کړی) او وېرېږئ تاسي له الله بيشکه!

یَسۡـَٔلُوۡنَکَ مَاذَاۤ اُحِلَّ لَہُمۡ

په دغه سوال او جواب کي د ښکار سپي بازوغيره حکم: په دغه ذکر سوي سوال او جواب کي د ښکار سپي باز او نورو په ذريعه د ښکار د حلاليدو دپاره څلور شرطونه ذکر سوي دي اول دا چي سپی یا باز پوه کړل سوي وي او تعليم ورلره ورکړل سوي وي او دپوهولو دپاره يي دا اصول مقرر کړي دي چي کله تا سپی په ښکار پسي ورايله کی نو هغه ښکار نيسي او تاسي ته يي راوړی په خپله يي نه خوري او دباز دپاره يي دا اصول مقرر کړي دي چي کله تاسي دی بيرته راغواړی نو دی فورا راځي که څه هم چي په ښکار پسي روان وي نو کله چي دا ښکاري حيوان داسي برابر سي نو ددې څخه ثابته سوه چي دی کم ښکار کوي دا ستاسي دپاره کوي دخپل ځان دپاره يي نه کوي اوس به نو ددې ښکاري حيوان ښکار به ستاسي ښکار ګڼل کيږي او که کم وخت ددې تعليم څخه خلاف کار وکړی مثلا سپی په خپله دخپل ښکار په خوراک شروع وکړي يا باز ستاسي په راغوښتلو را نه سي نو اوس دغه ښکار ستاسي ښکار نه سو نو په دې وجه ددې خوړل نه دي جايز.
(معارف القرآن ج ٢ پ ٦ ص ٦۴)

اللّٰهَ سَرِيۡعُ الۡحِسَابِ ④ اَلۡيَوۡمَ اُحِلَّ لَكُمُ الطَّيِّبٰتُ

الطَّيِّبٰتُ	لَكُمُ	اُحِلَّ	اَلۡيَوۡمَ	الۡحِسَابِ	سَرِيۡعُ	اللّٰهَ
تول طیبات	تاسی ته	حلال کړی سوی دی	نن ورځ	حساب د ده	ډیر چابک دی	الله

الله ډیر چابک دی حساب د ده. نن ورځ حلال کړی سوی دی تاسی ته تول طیبات (پاکیزه شیان)

وَطَعَامُ الَّذِيۡنَ اُوۡتُوا الۡكِتٰبَ حِلٌّ لَّكُمۡ

لَّكُمۡ	حِلٌّ	الۡكِتٰبَ	اُوۡتُوا	الَّذِيۡنَ	وَطَعَامُ
تاسی ته	حلال دی	کتاب	چی ورکړی سوی دی دوی ته	دهغو کسانو	او طعام

او (هر قسم) طعام دهغو کسانو چی ورکړی سوی دی دوی ته کتاب حلال دی تاسی ته

وَطَعَامُكُمۡ حِلٌّ لَّهُمۡ وَالۡمُحۡصَنٰتُ مِنَ الۡمُؤۡمِنٰتِ

الۡمُؤۡمِنٰتِ	مِنَ	وَالۡمُحۡصَنٰتُ	لَّهُمۡ	حِلٌّ	وَطَعَامُكُمۡ
مؤمنانو ښځو څخه	له	او پاک لمنی اصیلی ښځی	دوی ته	حلال دی	او طعام ستاسی

او (هر قسم) طعام ستاسی حلال دی دوی ته او (حلالی دی تاسی ته بی میره) پاک لمنی اصیلی ښځی له مؤمنانو ښځو څخه

وَالۡمُحۡصَنٰتُ مِنَ الَّذِيۡنَ اُوۡتُوا الۡكِتٰبَ مِنۡ قَبۡلِكُمۡ

مِنۡ قَبۡلِكُمۡ	الۡكِتٰبَ	اُوۡتُوا	الَّذِيۡنَ	مِنَ	وَالۡمُحۡصَنٰتُ
له تاسی پخوا	کتاب	چی ورکړی سوی دی دوی ته	هغو کسانو	له	او پاک لمنی اصیلی ښځی

او پاک لمنی (بی میره) اصیلی ښځی له هغو کسانو چی ورکړی سوی دی دوی ته کتاب له تاسی پخوا

اِذَاۤ اٰتَيۡتُمُوۡهُنَّ اُجُوۡرَهُنَّ مُحۡصِنِيۡنَ غَيۡرَ مُسٰفِحِيۡنَ

مُسٰفِحِيۡنَ	غَيۡرَ	مُحۡصِنِيۡنَ	اُجُوۡرَهُنَّ	اٰتَيۡتُمُوۡهُنَّ	اِذَاۤ
زنا کوونکی	نه	حال دا چی نکاح کوونکی یئ تاسی	مهرونه د دوی	ورکړی دغو ته	کله چی

کله چی ورکړی دغو (ښځو) ته مهرونه د دوی ، حال دا چی نکاح کوونکی یئ تاسی نه زنا کوونکی (ښکاره)

وَلَا مُتَّخِذِيۡۤ اَخۡدَانٍ ؕ وَمَنۡ يَّكۡفُرۡ بِالۡاِيۡمَانِ فَقَدۡ

فَقَدۡ	بِالۡاِيۡمَانِ	يَّكۡفُرۡ	وَمَنۡ	اَخۡدَانٍ	وَلَا مُتَّخِذِيۡۤ
پس په تحقیق	په ایمان	چی کافر سو	او هر څوک	دیارانو	او نه نیوونکی

او نه نیوونکی دیارانو (په پټه سره) او هر څوک چی کافر (منکر) سو په ایمان پس په تحقیق

اَلۡيَوۡمَ اُحِلَّ لَكُمُ الطَّيِّبٰتُ... یعني نن ستاسي دپاره حلال سول تول پاک شیان: د نن څخه مراد هغه ورځ ده په کمه کي چي دا ایت او تر دي مخکي آیتونه نازل سوي دي یعني دحجةالوداع دهجرت په لسم کال دعرفات په ورځ : مطلب دادی چي لکه څنګه چي ستاسي دپاره نن ستاسي دین مکمل کړه سو او دالله ﷻ نعمت پر تاسي پوره سو دغه ډول دالله ﷻ پاکیزه شیان چي دمخکي څخه هم ستاسي دپاره حلال وه دهمیشه دپاره حلال مقرر سوه او ددې منسوخ کیدو احتمال ختم سو ځکه چي دوحي سلسله پر ختمیدو باندي ده په دې جمله کي دطیباتو دحلالیدو بیان دی او په یوه بل آیت کي داسي ارشاد فرمایي (یحلّ لهم الطیبت ویحرّم علیم الخبائث) یعني حلالوي ددوی دپاره طیبات او حراموي پر دوی باندي خبائث په دې کي دطیبات په مقابله کي یې خبائث ذکر کړل ددواړو لفظونو حقیقت یې ښکاره کی په لغت کي طیبات پاک صاف او خوندناکو شیانو ته ویل کیږي او خبائث مردارو اوخرابو شیانو ته ویل کیږي. (معارف القرآن ج٢ پ ٦ ص ٦٧)

حَبِطَ عَمَلُهٗ وَهُوَ فِي الْاٰخِرَةِ مِنَ الْخٰسِرِيْنَ ۝٥ يٰٓاَيُّهَا

حَبِطَ	عَمَلُهٗ	وَهُوَ	فِي	الْاٰخِرَةِ	مِنَ	الْخٰسِرِيْنَ	يٰٓاَيُّهَا
ضائع سو	عمل د ده	او دی به	په	آخرت کښې	له	زيانکارانو څخې وی	ای

ضائع (باطل) سو عمل د ده او دی په آخرت کښې له زيانکارانو څخې وی. ای

الَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اِذَا قُمْتُمْ اِلَى الصَّلٰوةِ فَاغْسِلُوْا

الَّذِيْنَ	اٰمَنُوْٓا	اِذَا	قُمْتُمْ	اِلَى الصَّلٰوةِ	فَاغْسِلُوْا
هغو کسانو	چې ايمان ئې راوړی دی	کله چې	پاڅيږئ تاسی	لمانځه ته (او بې اودسه يئ)	نو ووينځئ تاسی

هغو کسانو چې ايمان ئې راوړی دی کله چې پاڅيږئ تاسی لمانځه ته (او بې اودسه يئ) نو ووينځئ تاسی

وُجُوْهَكُمْ وَاَيْدِيَكُمْ اِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوْا

وُجُوْهَكُمْ	وَاَيْدِيَكُمْ	اِلَى	الْمَرَافِقِ	وَامْسَحُوْا
مخونه خپل	او لاسونه خپل	تر	څنګلو پورې	او مسح وکړئ تاسی

مخونه خپل او لاسونه خپل تر څنګلو پورې (سره له څنګلو) او مسح وکړئ تاسی

بِرُءُوْسِكُمْ وَاَرْجُلَكُمْ اِلَى الْكَعْبَيْنِ ۭ وَاِنْ كُنْتُمْ

بِرُءُوْسِكُمْ	وَاَرْجُلَكُمْ	اِلَى	الْكَعْبَيْنِ	وَاِنْ	كُنْتُمْ
په سرونو خپلو	او (ووينځئ تاسی) پښې خپلې	تر	بجلکو پورې	او که	وئ تاسی

په سرونو خپلو او (ووينځئ تاسی) پښې خپلې تر بجلکو پورې (سره له پړکيو). او که وئ تاسی

جُنُبًا فَاطَّهَّرُوْا ۭ وَاِنْ كُنْتُمْ مَّرْضٰٓى اَوْ عَلٰي سَفَرٍ

جُنُبًا	فَاطَّهَّرُوْا	وَاِنْ	كُنْتُمْ	مَّرْضٰٓى	اَوْ عَلٰي	سَفَرٍ
جنبان	نو ښه ځان پاک کړئ!	او که	وئ تاسی	مريضان	يا په	سفر (کښې وئ)

جنبان (يعنی په جنابت کښې) نو ښه ځان پاک کړئ! او که وئ تاسی مريضان يا په سفر (کښې وئ)

اَوْ جَاۗءَ اَحَدٌ مِّنْكُمْ مِّنَ الْغَاۗىِٕطِ اَوْ لٰمَسْتُمُ النِّسَاۗءَ

اَوْ جَاۗءَ	اَحَدٌ	مِّنْكُمْ	مِّنَ	الْغَاۗىِٕطِ	اَوْ لٰمَسْتُمُ	النِّسَاۗءَ
يا راغی	يو له	تاسی	له	ځايه د بولو څخه	يا جماع وکړئ تاسی	له ښځو سره

يا راغی يو له تاسی له ځايه د بولو څخه (يعنی بې اودسه سوئ) يا جماع وکړئ تاسی له ښځو سره

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اِذَا قُمْتُمْ ...ای مومنانو کله چي تاسي لمانځه ته پورته سی: يعني دلمونځ کولو اراده وکړی او ستاسي دغه وخت اودس نه وي نو اودس کوی يعني خپل مخان مينځی او خپل لاسونه تر څنګلو پوري مينځی او پر خپلو سرونو باندي لانده لاسونه راتيروی او خپلي پښي هم تر بجلکو پوري مينځی او که تاسي دجنابت په حالت کي ياست نو تر لمانځه مخکي ټول بدن پاک کړی او که تاسي ناجوړي ياست او داوبو استعمال درته ضرر رسوي يا په حالت کي دسفر وی او اوبه نه پيدا کيږي لکه چي مخ ته راځي نو دادعذر حالت سو يا که دمرض او سفر عذر هم نه وي بلکي دغسي اودس يا غسل مات سي داسي چي مثلا په تاسي کي يو سړی دتشو بولو يا غټو بولو دحاجت څخه فارغ سی راسی چي په دي سره اودس ماتيږی يا تاسي خپلو ښځو ته نژدي سی چي غسل وربا ندي اوړي او بيا اوبه درته پيدا نه سي نو تاسي په پاکه مځکه سره تيمم کوی يعني خپل مخان او لاسونه مسح کوی ددي مځکي په جنس سره.
(معارف القرآن ج۲ پ ۶ ص ۸۸)

فَلَمْ تَجِدُوْا مَآءً فَتَيَمَّمُوْا صَعِيْدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوْا

فَلَمْ تَجِدُوْا	مَآءً	فَتَيَمَّمُوْا	صَعِيْدًا	طَيِّبًا	فَامْسَحُوْا
نو پیدا نه کړئ تاسی	او به	نو قصد وکړئ تاسی	دخاوری	پاکی	نو مښئ تاسی

نو ونه مومئ تاسی او به نو قصد وکړئ تاسی د خاوری پاکی نو (ووهی لاسونه دوه ځلی په مځکه او) مښئ تاسی

بِوُجُوْهِكُمْ وَاَيْدِيْكُمْ مِّنْهُ ؕ مَا يُرِيْدُ اللّٰهُ لِيَجْعَلَ

بِوُجُوْهِكُمْ	وَاَيْدِيْكُمْ	مِّنْهُ	مَا يُرِيْدُ	اللّٰهُ	لِيَجْعَلَ
(دا لاسونه) په مخونو خپلو	او لاسونو خپلو	له هغی (خاوری) ځخه	اراده نه لری	الله	چی مقرر کړی

(دا لاسونه) په مخونو خپلو او لاسونو خپلو له هغی (خاوری) ځخه، اراده نه لری الله چی مقرر کړی

عَلَيْكُمْ مِّنْ حَرَجٍ وَّلٰكِنْ يُّرِيْدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ

عَلَيْكُمْ	مِّنْ	حَرَجٍ	وَّلٰكِنْ	يُّرِيْدُ	لِيُطَهِّرَكُمْ	وَلِيُتِمَّ
پر تاسی	څه	حرج	او لیکن	اراده لری	چی پاک کړی تاسی	او د دی لپاره چی پوره کړی

پر تاسی څه حرج (تنګوالی یا سختی)، او لیکن اراده لری (الله د دی) چی پاک کړی تاسی او د دی لپاره چی پوره کړی

نِعْمَتَهٗ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُوْنَ ۞ وَاذْكُرُوْا نِعْمَةَ

نِعْمَتَهٗ	عَلَيْكُمْ	لَعَلَّكُمْ	تَشْكُرُوْنَ	وَاذْكُرُوْا	نِعْمَةَ
(الله) نعمت خپل	پرتاسی	له پاره د دی چی	شکر ګزار سئ!	او یاد کړئ تاسی	نعمت

(الله) نعمت (احسان) خپل پر تاسی له پاره د دی چی تاسی شکر ګزار سئ!. او یاد کړئ تاسی نعمت (احسان، رحمت)

اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَمِيْثَاقَهُ الَّذِيْ وَاثَقَكُمْ بِهٖٓ ۙ

اللّٰهِ	عَلَيْكُمْ	وَمِيْثَاقَهُ	الَّذِيْ	وَاثَقَكُمْ	بِهٖٓ
د الله	پرتاسی	او عهد محکم د الله	هغه چی	محکموالی کړی دی له تاسی سره	په هغه سره

د الله پر تاسی، او (یاد کړئ) عهد محکم د الله هغه (عهد) چی محکموالی کړی دی (الله) له تاسی سره په هغه سره

اِذْ قُلْتُمْ سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا ؗ وَاتَّقُوا اللّٰهَ ؕ اِنَّ اللّٰهَ عَلِيْمٌ

اِذْ قُلْتُمْ	سَمِعْنَا	وَاَطَعْنَا	وَاتَّقُوا	اللّٰهَ	اِنَّ	اللّٰهَ	عَلِيْمٌ
کله چی وویل تاسی	واورېده موږ	او ومو منه	او وېرېږئ	له الله	بیشکه! چی	الله	ښه عالم دی

کله چی وویل تاسی واورېده موږ (وینا ستا) او ومو منه (فرمان ستا) او وېرېږئ له الله بیشکه! چی الله ښه عالم دی

وَاذْكُرُوْا نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ (لنډ تفسیر)

الله ﷻ ته دا منظوره ده چي خپل انعامات پر تاسي مکمل کړي او دايي مکمل هم کړل پر تاسي چي بدني او قلبي پاکوالی دی چي فايده يي رضا او قرب دی چي تر ټولو نعمتونو لوی نعمت دی ددې دپاره چي تاسي ددې مهرباني شکر اداء کړی په شکر کي امتثال هم داخل دی او تاسي خلګ د الله ﷻ انعام چي پر تاسي باندي يي کړی دی ياد کړی چي په دې کي لوی انعام دادی چي ستاسي دفلاح طريقې يي ستاسي دپاره رواه کړې او دهغه دا عهد هم ياد کړی دکم چي ستاسي سره معاهده سوي ده کله چي تاسي ددې التزام هم کړی وو چي دعهد اخيستو په وخت کي تاسي ويلي وه چي موږ دااحکام واوريدل او ومو منل ځکه چي داسلام راوړلو په وخت کي هر سړي ددې خبري عهد کوی او د الله ﷻ دمخالفت څخه بيرېږي بيشکه الله ﷻ دزړونو په خبرو پوره خبر لري په دې وجه چي کم کار کوی نو په اخلاص او عقيده سره يي کوی يوازي دمنافقانو په شان داغسي شکل مه جوړوی.
(معارف القرآن ج ٢ پ ٦ ص ٨٩)

بِذَاتِ الصُّدُوۡرِ ۝ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيۡنَ اٰمَنُوۡا كُوۡنُوۡا

كُوۡنُوۡا	اٰمَنُوۡا	الَّذِيۡنَ	يٰۤاَيُّهَا	الصُّدُوۡرِ	بِذَاتِ
اوسئ تاسي	چي ايمان ئې راوړى دى	هغو كسانو	اى	د سينو	په خبرو

په خبرو د سينو. اى هغو كسانو چي ايمان ئې راوړى دى اوسئ تاسي

قَوّٰمِيۡنَ لِلّٰهِ شُهَدَآءَ بِالۡقِسۡطِ وَلَا يَجۡرِمَنَّكُمۡ شَنَاٰنُ

شَنَاٰنُ	وَلَا يَجۡرِمَنَّكُمۡ	بِالۡقِسۡطِ	شُهَدَآءَ	لِلّٰهِ	قَوّٰمِيۡنَ
دښمني	او نه دى باعث كړي تاسي	په انصاف سره	شاهدان	له پاره د الله	محكم ولاړ

محكم ولاړ ، له پاره د الله (اوسئ تاسي!) شاهدان په قسط (عدل او انصاف) سر، او نه دى باعث كړي تاسي دښمني

قَوۡمٍ عَلٰۤى اَلَّا تَعۡدِلُوۡا ؕ اِعۡدِلُوۡا ۟ هُوَ اَقۡرَبُ لِلتَّقۡوٰى ۫

لِلتَّقۡوٰى	اَقۡرَبُ	هُوَ	اِعۡدِلُوۡا	اَلَّا تَعۡدِلُوۡا	عَلٰۤى	قَوۡمٍ
پرهيزګارى ته	ډير نژدى دى	هم دا	عدل وكړى تاسي	چي عدل انصاف به ونه كړئ تاسي	په دى باندى	ديوه قوم

د يوه قوم په دى باندى چي عدل انصاف به ونه كړئ تاسي، عدل وكړى تاسي! هم دا (عدل) ډير نژدى دى تقوٰى ته

وَاتَّقُوا اللّٰهَ ؕ اِنَّ اللّٰهَ خَبِيۡرٌۢ بِمَا تَعۡمَلُوۡنَ ۝ وَعَدَ اللّٰهُ

اللّٰهُ	وَعَدَ	تَعۡمَلُوۡنَ	بِمَا	خَبِيۡرٌۢ	اللّٰهَ	اِنَّ	اللّٰهَ	وَاتَّقُوا
الله	وعده كړى ده	چي كوئ ئې تاسي	په هغو اعمالو	ښه خبردار دى	الله	بيشكه! چي	له الله	او ويريږئ تاسي

او ويريږئ تاسي له الله ، بيشكه چي الله ښه خبردار دى په هغو اعمالو چي كوئ ئې تاسي. وعده كړى ده الله

الَّذِيۡنَ اٰمَنُوۡا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ ۙ لَهُمۡ مَّغۡفِرَةٌ وَّاَجۡرٌ

وَّاَجۡرٌ	مَّغۡفِرَةٌ	لَهُمۡ	الصّٰلِحٰتِ	وَعَمِلُوۡا	اٰمَنُوۡا	الَّذِيۡنَ
او اجر	مغفرت	دوى ته	ښه (عملونه)	او كړى ئې دى	چي ايمان ئې راوړى دى	له هغو كسانو سره

له هغو كسانو سره چي ايمان ئې راوړى دى او كړى ئې دى ښه (عملونه) دوى ته مغفرت او اجر

عَظِيۡمٌ ۝ وَالَّذِيۡنَ كَفَرُوۡا وَكَذَّبُوۡا بِاٰيٰتِنَاۤ اُولٰٓئِكَ

اُولٰٓئِكَ	بِاٰيٰتِنَاۤ	وَكَذَّبُوۡا	كَفَرُوۡا	وَالَّذِيۡنَ	عَظِيۡمٌ
هم دغه كسان دى	آياتو زموږ ته	او نسبت د دروغو ئې كړى دى	كافران سوى دى	او هغه كسان چي	ډير لوى

ډير لوى (په جنت كښې). او هغه كسان چي كافران سوى دى او نسبت د دروغو ئې كړى دى آياتو زموږ ته هم دغه كسان دى

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيۡنَ اٰمَنُوۡا كُوۡنُوۡا قَوّٰمِيۡنَ... د عدل او انصاف مقام: كم سړى چي په انصاف ولاړوي هغه د الله ﷻ د پاره ولاړوي او كم سړى چي د الله ﷻ د پاره ولاړوي هغه به خامخا انصاف كوي ليكن د خپل نفس او دوستانو خپلوانو د رعايت په مقام كي د اخيال راتلاى سي چي د دي تعلقاتو ساتنه كول هم د الله ﷻ د پاره ده په دي وجه يي هلته لفظ د قسط مخكي راوړى دي طرف ته يي شوونه وكړه چي هغه رعايت د الله ﷻ د پاره نه سي كيداى كم چي د عدل او انصاف څخه خلاف وي او په سورت مايده كي د دښمنانو سره د عدل او انصاف كولو حكم وركول وو نو هلته يي لفظ د الله ﷻ مخكي راوړى او انساني فطرت او جذبات يي د مغلوب كيدو څخه وايستل چي تاسي خلګ د الله ﷻ د پاره ولاړ ياست چي د دي لازمي نتيجه دا ده چي د دښمنانو سره هم انصاف كوي لنډه دا ده چي د سورت نساء او مايده په دواړو آياتونو كي د دوو شيانو طرف ته ښوونه ده چي عدل كه د دوستانو سره وي او كه د دښمنانو سره وي بايد وسي. (معرف القرآن ج ٢ پ ٦ ص ٩١)

اَصۡحٰبُ الۡجَحِيۡمِ ⑩ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيۡنَ اٰمَنُوا اذۡكُرُوۡا نِعۡمَتَ

اَصۡحٰبُ	الۡجَحِيۡمِ	يٰۤاَيُّهَا	الَّذِيۡنَ	اٰمَنُوا	اذۡكُرُوۡا	نِعۡمَتَ
صاحبان	د دوزخ	ای	هغو کسانو	چې ایمان ئی راوړی دی	یاد کړئ تاسی	احسان

صاحبان (ملګری د اور) د دوزخ. ای هغو کسانو چې ایمان ئی راوړی دی یاد کړئ تاسی احسان

اللّٰهِ عَلَيۡكُمۡ اِذۡ هَمَّ قَوۡمٌ اَنۡ يَّبۡسُطُوۡۤا اِلَيۡكُمۡ

اللّٰهِ	عَلَيۡكُمۡ	اِذۡ	هَمَّ قَوۡمٌ	اَنۡ	يَّبۡسُطُوۡۤا	اِلَيۡكُمۡ
دالله	چې پر تاسی (دی)	کله چې قصد وکړ	یوه قوم	د دی چې	راوغځوی دوی	تاسی ته

د الله چې پر تاسی (دی) کله چې قصد وکړ یوه قوم د دی چې راوغځوی دوی تاسی ته

اَيۡدِيَهُمۡ فَكَفَّ اَيۡدِيَهُمۡ عَنۡكُمۡ ۚ وَاتَّقُوا اللّٰهَ ؕ وَعَلَى

اَيۡدِيَهُمۡ	فَكَفَّ	اَيۡدِيَهُمۡ	عَنۡكُمۡ	وَاتَّقُوا	اللّٰهَ	وَعَلَى
لاسونه خپل	نو منع کړل	لاسونه د دوی	له تاسی څخه	او وبیریږئ تاسی	له الله څخه	او خاص په

لاسونه خپل (او تاسی مره کړی) نو منع کړل الله لاسونه د دوی له تاسی څخه، او وبیریږئ تاسی له الله څخه، او خاص په

اللّٰهِ فَلۡيَتَوَكَّلِ الۡمُؤۡمِنُوۡنَ ⑪ وَلَقَدۡ اَخَذَ اللّٰهُ

اللّٰهِ	فَلۡيَتَوَكَّلِ	الۡمُؤۡمِنُوۡنَ	وَلَقَدۡ	اَخَذَ	اللّٰهُ
الله	خامخا توکل دی وکړی	مؤمنان	او خامخا په تحقیق	اخیستی ده	الله

الله خامخا توکل دی وکړی مؤمنان. (چې الله کافی دی). او خامخا په تحقیق اخیستی ده الله

مِيۡثَاقَ بَنِيۡۤ اِسۡرَآءِيۡلَ ۚ وَبَعَثۡنَا مِنۡهُمُ اثۡنَيۡ عَشَرَ

مِيۡثَاقَ	بَنِيۡۤ اِسۡرَآءِيۡلَ	وَبَعَثۡنَا	مِنۡهُمُ	اثۡنَيۡ عَشَرَ
وعده محکمه	له بنی اسرائیلو	او ولیږل موږ	له دوی څخه	دوولس

وعده محکمه له بنی اسرائیلو (اولادی د یعقوب څخه) ، او ولیږل موږ له دوی څخه دوولس

نَقِيۡبًا ؕ وَقَالَ اللّٰهُ اِنِّيۡ مَعَكُمۡ ؕ لَئِنۡ اَقَمۡتُمُ الصَّلٰوةَ

نَقِيۡبًا	وَقَالَ	اللّٰهُ	اِنِّيۡ	مَعَكُمۡ	لَئِنۡ	اَقَمۡتُمُ	الصَّلٰوةَ
مشران	او وفرمایل	الله	بیشکه! زه	له تاسی سره یم	خامخا که	قایم کړئ تاسی	لمونځ

(تنه) مشران، او وفرمایل الله (اسرائیلو ته) بیشکه! زه له تاسی سره یم، خامخا که قایم کړئ تاسی (سم اداء کړی) لمونځ

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيۡنَ اٰمَنُوا اذۡكُرُوۡا... په یوه جهاد کي نبي کریم ﷺ او صحابه کرامو (رضي الله عنهم) پر یوه ځای باندي واړول: صحابه کرام خواره واره سول په خپلو ځایونو کي په ارام سول نبي کریم ﷺ یوازي تر یوې درختي لاندي په ارام سو او خپله وسله یې پر یوې درختي باندي وځړوله په دښمنانو کي یوه کلیوال دغنیمت موقع وګڼله او په پټه راغی دنبي کریم ﷺ پر توره یې قبضه وکړه او توره یې وربانده راویسته او وې وویل (من یمنعک مني) وایه چي اوس به دي څوک زما څخه خلاص کړي؟ نبي کریم ﷺ وفرمایل الله جل جلاله مي خلاصوي کلیوال بیا هغه کلمه وویل (من یمنعک منی) هغه ﷺ بیا په بې فکری سره وفرمایل (الله جل جلاله) دوه درې واره دغسي خبري سره وسوې چي غیبي قدرت پر هغه سړي دومره رعب واچوی چي دی مجبوره سو او توره یې په تیکي کي واچوله دغه وخت نبي کریم ﷺ صحابه راوغوښتل او واقعه یې ورته بیان کړه هغه کلیوال ناست وو نبي کریم ﷺ ورته هیڅ ونه ویل.
(معارف القرآن ج ٢ پ ٦ ص ٩٧)

ع ٢

وَاٰتَيْتُمُ الزَّكٰوةَ وَاٰمَنْتُمْ بِرُسُلِيْ وَعَزَّرْتُمُوْهُمْ

وَاٰتَيْتُمْ	الزَّكٰوةَ	وَاٰمَنْتُمْ	بِرُسُلِيْ	وَعَزَّرْتُمُوْهُمْ
او ورکړئ تاسی	زکوة	او ایمان راوړی تاسی	په رسولانو زما	او مدد وکړئ تاسی د دوی

او ورکړئ تاسی زکوة او ایمان راوړی (یقین وکړی) تاسی په رسولانو زما او مدد (اوتعظیم) وکړئ تاسی د دوی

وَاَقْرَضْتُمُ اللّٰهَ قَرْضًا حَسَنًا لَّاُكَفِّرَنَّ عَنْكُمْ

وَاَقْرَضْتُمُ	اللّٰهَ	قَرْضًا	حَسَنًا	لَّاُكَفِّرَنَّ	عَنْكُمْ
او قرض ورکړئ تاسی	الله ته	قرض	نیک	خامخا لری به کړم زه هرومرو	له تاسی څخه

او قرض ورکړئ تاسی الله ته قرض نیک خامخا لری به کړم زه هرومرو له تاسی څخه

سَيِّاٰتِكُمْ وَلَاُدْخِلَنَّكُمْ جَنّٰتٍ تَجْرِيْ مِنْ تَحْتِهَا

سَيِّاٰتِكُمْ	وَلَاُدْخِلَنَّكُمْ	جَنّٰتٍ	تَجْرِيْ	مِنْ	تَحْتِهَا
گناهونه ستاسی	او خامخا داخل به کړم هرومرو زه تاسی	جنتونو ته	چی بهیږی	له	لاندی د هغو

گناهونه ستاسی او خامخا داخل به کړم هرومرو زه تاسی جنتونو ته چی بهیږی له لاندی د (ونو او ماڼیو د) هغو

الْاَنْهٰرُ ۚ فَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذٰلِكَ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ

الْاَنْهٰرُ	فَمَنْ	كَفَرَ	بَعْدَ	ذٰلِكَ	مِنْكُمْ	فَقَدْ	ضَلَّ
ویالی	نو هر څوک چی	کافر سو	وروسته	له دی	له تاسی څخه	په تحقیق	ورکه کړی ئی ده

ویالی، نو هر څوک چی کافر سو وروسته له دی (وعدی) له تاسی څخه نو په تحقیق ورکه کړی ئی ده

سَوَآءَ السَّبِيْلِ ﴿١٢﴾ فَبِمَا نَقْضِهِمْ مِّيْثَاقَهُمْ لَعَنّٰهُمْ

سَوَآءَ	السَّبِيْلِ	فَبِمَا	نَقْضِهِمْ	مِّيْثَاقَهُمْ	لَعَنّٰهُمْ
سمه صافه	لاره	نو په سبب	د ماتولو د دوی	د کلکی وعدی خپلی	لعنت وکړم وور پر دوی

سمه صافه لاره (د حق). نو په سبب د ماتولو د دوی د کلکی وعدی خپلی لعنت وکړم وور پر دوی

وَجَعَلْنَا قُلُوْبَهُمْ قٰسِيَةً ۚ يُحَرِّفُوْنَ الْكَلِمَ عَنْ

وَجَعَلْنَا	قُلُوْبَهُمْ	قٰسِيَةً	يُحَرِّفُوْنَ	الْكَلِمَ	عَنْ
او گرځولی دی موږ	زړونه د دوی	سخت	چی اړوی دوی	کلمی	له

او گرځولی دی موږ زړونه د دوی سخت، چی اړوی (لری کوی) دوی کلمی (د تورات خصوصا محمدی صفتونه) له

وَاٰمَنْتُمْ بِرُسُلِيْ وَعَزَّرْتُمُوْهُمْ... په دغه ایت کي الله ﷻ دا ښوولې ده: چي دا عهد او میثاق اخیستل یوازي د مسلمانانو دپاره خاص نه وو بلکي تر دوی مخکي د نورو امتونو څخه هم داسي قسم وعدې اخیستل سوې وي مګر دوی په خپل عهد او میثاق کي پوره ونه ختل په دې وجه پر دوی قسم قسم عذابونه مسلط کړل سوه ارشاد فرمايي چي الله ﷻ د بني اسرائیلو څخه چي پر دوولسو خاندانو نوباندي مشتمل وه د دوی د هر یوه خاندان څخه یي یو یو سردار واخیستی او دې سردارانو هر یوه د خپل خپل خاندان د طرفه څخه دا ذمه داري قبوله کړه چي زه او زما ټول خاندان به د الله ﷻ د دې میثاق او وعدې پابندي کوو دغه ډول دې دوولسو سردارانو د بني اسرائیلو د ټول قوم ذمه داري واخیسته د دوی ذمه داري دا وه چي په خپله د دې وعدې پابندي وکړي او په خپل خاندان باندي یي هم وکړي. دلته دا خبره ده یادولو وړه چي د عزت او فضیلت په معامله کي د اسلام اصول خو دادي چي دلته د اخلاقو او صدق پوښتنه کیږي نه د نسب او د نبایست: (معارف القرآن ج۲ پ ۶ ص ۹۸)

مَّوَاضِعِهٖ ۙ وَنَسُوْا حَظًّا مِّمَّا ذُكِّرُوْا بِهٖ ۚ

مَّوَاضِعِهٖ	وَنَسُوْا	حَظًّا	مِّمَّا	ذُكِّرُوْا	بِهٖ
ځايونو خپلو	او هيره کړې ده دوی	برخه اخيستل	له هغه شي	چې پند ورکړې سوی ؤ دوی ته	په هغه سره

ځايونو خپلو، او هيره کړې ده دوی (غټه) برخه اخيستل له هغه شي چې پند ورکړې سوی ؤ دوی ته په هغه سره

وَلَا تَزَالُ تَطَّلِعُ عَلٰى خَآئِنَةٍ مِّنْهُمْ اِلَّا قَلِيْلًا مِّنْهُمْ

وَلَا تَزَالُ	تَطَّلِعُ	عَلٰى	خَآئِنَةٍ	مِّنْهُمْ	اِلَّا	قَلِيْلًا	مِّنْهُمْ
او هميشه به ئې ته	چې خبريږې	په	کوم خيانت	له دی (يهودانو څخه)	مګر	لږ (کسان)	له دوی څخه

او هميشه به ئې ته (محمده!) چې خبريږې په کو م خيانت له دی (يهودانو څخه) مګر لږ (کسان) له دوی څخه

فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاصْفَحْ ۭ اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِيْنَ ﴿۱۳﴾

فَاعْفُ	عَنْهُمْ	وَاصْفَحْ	اِنَّ	اللّٰهَ	يُحِبُّ	الْمُحْسِنِيْنَ
نو عفوه وکړه	له دوی نه	او مخ وګرځوه	بيشکه! چې	الله	خوښوی	احسان کوونکی

نو عفوه وکړه (ای محمده!) له دوی نه او مخ وګرځوه (له دوی څخه) بيشکه! چې الله خوښوی احسان کوونکی.

وَمِنَ الَّذِيْنَ قَالُوْٓا اِنَّا نَصٰرٰٓى اَخَذْنَا مِيْثَاقَهُمْ فَنَسُوْا

وَمِنَ	الَّذِيْنَ	قَالُوْٓا	اِنَّا	نَصٰرٰٓى	اَخَذْنَا	مِيْثَاقَهُمْ	فَنَسُوْا
او ځينې	له هغو کسانو	چې وايي دوی	بيشکه! موږ	نصرانيان يو	اخيستی ؤ موږ	محکم عهد د دوی	نو هيره کړه دوی

او ځينو له هغو کسانو ځنې چې وايي دوی بيشکه! موږ نصرانيان يو اخيستی ؤ موږ محکم عهد د دوی نو هيره کړه دوی

حَظًّا مِّمَّا ذُكِّرُوْا بِهٖ ۠ فَاَغْرَيْنَا بَيْنَهُمُ

حَظًّا	مِّمَّا	ذُكِّرُوْا	بِهٖ	فَاَغْرَيْنَا	بَيْنَهُمُ
برخه اخيستل	له هغه شي	چې پند ورکړې سوی ؤ دوی ته	په هغه سره	نو واچاوه موږ	په مينځ د دوی کښې

(غټه) برخه اخيستل له هغه شي چې پند ورکړې سوی ؤ دوی ته په هغه سره نو واچاوه موږ په مينځ د دوی کښې

الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَآءَ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ ۭ وَسَوْفَ يُنَبِّئُهُمُ اللّٰهُ

الْعَدَاوَةَ	وَالْبَغْضَآءَ	اِلٰى	يَوْمِ	الْقِيٰمَةِ	وَسَوْفَ	يُنَبِّئُهُمُ	اللّٰهُ
عداوت	او بغض	تر	ورځې	دقيامته پورې	او ژر به	خبر ورکړی دوی ته	الله

عداوت (دښمنی) او بغض (کينه) تر ورځې د قيامته پورې او ژر به خبر ورکړی دوی ته الله

وَمِنَ الَّذِيْنَ قَالُوْٓا اِنَّا نَصٰرٰٓى ... په عيسايو فرقو کي ديوه سر سره دښمني: په دې ايت کي الله ﷻ دعيسايانو دعهد ماتولو دا سزا بيان کړې ده چي ددوی په مينځ کي ګډوډ کيدل بغض او عداوت غورځول سوی دی چي تر قيامته به پوري دغه ډول وي پر دې باندي دنن سبا دعيسايانو دحالاتو څخه دا شبه پيدا کيږي چي دوی خو ټوله متحد دي په ښکاره سره او ايت وايي چي په دوی کي اختلاف ستر

جواب: دادی چي دا حال دهغو خلګو بيان سوی دی کم چي واقعي عيسايان دي او دعيسايي مذهب پابند دي او کوموچي خپل مذهب پري ايښی دی دهريان جوړ سوي دي دوی په حقيقت کي دعيسايانو دفهرست څخه خارج دي که څه هم دوی خپل ځان ته عيسايان وايي په داسي خلګو کي که دغه مذهبي ګډوډوالی او دښمني نه وي نو ددې آيت سره منافي نه دی ځکه چي ګډوډوالی او دښمني او اختلاف خو دمذهب پر بنياد باندي وو کله چي مذهب پاته نسو نو اختلاف هم پاته نسو او په آيت کي بيان دهغه خلګو دی چي دمذهب په لحاظ سره نصرا او عيسايان دي ددوی اختلاف او ګډوډوالی خومشهور او معلوم دی
(معارف القرآن ج۲ پ ۶ ص ۱۰۶)

بِمَا كَانُوْا يَصْنَعُوْنَ ﴿١٤﴾ يٰۤاَهْلَ الْكِتٰبِ قَدْ جَآءَكُمْ

بِمَا	كَانُوْا	يَصْنَعُوْنَ	يٰۤاَهْلَ	الْكِتٰبِ	قَدْ	جَآءَكُمْ
په هغو کارونو چي	وو دوی	چي کول به ئی	ای	اهل دکتابو !	په تحقیق	درغلی دی تاسی ته

په هغو کارونو چي وو دوی چي کول به ئی. ای اهل د کتابو ! په تحقیق درغلی دی تاسی ته

رَسُوْلُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ كَثِيْرًا مِّمَّا كُنْتُمْ تُخْفُوْنَ مِنَ

رَسُوْلُنَا	يُبَيِّنُ	لَكُمْ	كَثِيْرًا	مِّمَّا	كُنْتُمْ	تُخْفُوْنَ	مِنَ
رسول زموږ	چي بیانوی	تاسی ته	ډیر	له هغو شیانو	چي وئ تاسی	چي پټول به مو	له

رسول زموږ (محمد) چي بیانوی (ښکاروی) تاسی ته ډیر له هغو شیانو چي وئ تاسی چي پټول به مو له

الْكِتٰبِ وَيَعْفُوْا عَنْ كَثِيْرٍ ۬ قَدْ جَآءَكُمْ مِّنَ اللّٰهِ نُوْرٌ

الْكِتٰبِ	وَيَعْفُوْا	عَنْ	كَثِيْرٍ	قَدْ	جَآءَكُمْ	مِّنَ	اللّٰهِ	نُوْرٌ
کتاب	او عفوه کوی	له	ډیرو	په تحقیق	درغلی دی تاسی ته	له	الله ځنی	نور (رڼا)

کتابه (دتورات او انجیل څخه) او عفوه کوی له ډیرو (شیانو)، په تحقیق درغلی دی تاسی ته له (طرفه د) الله ځنی نور رڼا

وَّكِتٰبٌ مُّبِيْنٌ ﴿١٥﴾ يَّهْدِيْ بِهِ اللّٰهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهٗ

وَّكِتٰبٌ	مُّبِيْنٌ	يَّهْدِيْ	بِهِ	اللّٰهُ	مَنِ	اتَّبَعَ	رِضْوَانَهٗ
او کتاب	بیانوونکی	چي هدایت کوی	په (هر یوه) له دی سره	الله	هغه چاته	چي تابع وی	درضاء د ده

او کتاب مبین(محمد او قرآن) . چي هدایت کوی په (هر یوه) له دی سره الله هغه چا ته چي تابع وی د رضاء د ده

سُبُلَ السَّلٰمِ وَيُخْرِجُهُمْ مِّنَ الظُّلُمٰتِ اِلَى النُّوْرِ

سُبُلَ	السَّلٰمِ	وَيُخْرِجُهُمْ	مِّنَ	الظُّلُمٰتِ	اِلَى النُّوْرِ
لاری	دسلامتی ته	او باسی دوی	له	تیارو څخه	نور ته

لاری د سلامتی ته او باسی دوی له تیارو (دکفر، شک، جهل) څخه نور (رڼا د ایمان، یقین علم)

بِاِذْنِهٖ وَيَهْدِيْهِمْ اِلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ ﴿١٦﴾ لَقَدْ

بِاِذْنِهٖ	وَيَهْدِيْهِمْ	اِلٰى	صِرَاطٍ	مُّسْتَقِيْمٍ	لَقَدْ
په حکم خپل	او هدایت کوی دوی ته	په (طرف د)	لار	سمی صافی	خامخا په تحقیق

په اذن (حکم) خپل او هدایت (ښوونه) کوی دوی ته (په طرف د) لاری سمی صافی (دتوحید). خامخا په تحقیق

يٰۤاَهْلَ الْكِتٰبِ قَدْ جَآءَكُمْ رَسُوْلُنَا.. په دغه ایاتونو کي الله ﷻ دنصاراوو دیوه قول رد کړی دی: هغه داسي قول دی چي ددوی دیوې فرقې عقیده ده یعني دا چي حضرت مسیح ؑ معاذالله بعینه الله تعالی دی لیکن رد په داسي شکل اودلیل سره سوی دی چي دټولو فرقو باطلي عقیدې رد کوي هر څومره چي دتوحید څخه خلافي دي برابره خبره ده که دخدای دزوی والي عقیده وي په دې سره دټولو رداو باطلوالی وسو او دلته دحضرت مسیح ؑ او دهغه دمور په ذکر کولو کي دوه حکمتونه کیدای سي اول خو داچي دحضرت مسیح ؑ د الله ﷻ په وړاندي داعجز چي نه دی خپل ځان دالله ﷻ څخه خلاصولای سي او نه خپله مور دکمي خدمت چي شریف زوی تر خپل روح لا هم زیات خوښوی: دوهم داچي په دې کي دهغه فرقې دخیال هم رد وسو کمه چي حضرت مریمي (رض) په درو خدایانو کي یو خدای منی: دبیضاوي شریف په حاشیه کي لیکلي دي چي نصارى په اصل کي درې فرقې وي یوه نسطوریه، بله یعقوبیه، بله ملکانیه، او دټولو عقیدې هم سره متفاوتي وي چي مسیح یئ دخدای زوی، د خدای شریک، او دریم دخدایانو یه څخه یه بلی. (معرف القرآن ج ٢ پ ٦ ص ١٠٨)

كَفَرَ الَّذِيۡنَ قَالُوۡۤا اِنَّ اللّٰهَ هُوَ الۡمَسِيۡحُ ابۡنُ مَرۡيَمَ ؕ قُلۡ

كَفَرَ	الَّذِيۡنَ	قَالُوۡۤا	اِنَّ	اللّٰهَ	هُوَ	الۡمَسِيۡحُ	ابۡنُ	مَرۡيَمَ	قُلۡ
کافران سوی دی	هغه کسان	چي وايي دوی	بیشکه چي	الله	هم دا	مسیح	زوی	د مریمی دی	ووایه

کافران سوی دی هغه کسان چي وايي دوی بیشکه! چي الله هم دا مسیح زوی د مریمی دی، ووایه (ای محمده! نصرانیانوته)

فَمَنۡ يَّمۡلِكُ مِنَ اللّٰهِ شَيۡـًٔا اِنۡ اَرَادَ اَنۡ يُّهۡلِكَ

فَمَنۡ	يَّمۡلِكُ	مِنَ	اللّٰهِ	شَيۡـًٔا	اِنۡ	اَرَادَ	اَنۡ	يُّهۡلِكَ
نو څوک به	مالک سی	له	الله څخه	د یوه شي	که	اراده وفرمایي (الله)	د دی چي	هلاک کړي

نو څوک به مالک سی (د منعی) له الله څخه د یوه شي؟ که اراده وفرمایي (الله) د دی چي هلاک کړي

الۡمَسِيۡحَ ابۡنَ مَرۡيَمَ وَاُمَّهٗ وَمَنۡ فِي الۡاَرۡضِ

الۡمَسِيۡحَ	ابۡنَ	مَرۡيَمَ	وَاُمَّهٗ	وَمَنۡ	فِي	الۡاَرۡضِ
مسیح	زوی	د مریمی	او مور د ده	او هو مره خلک	چي په	ځمکه کښی دی

مسیح زوی د مریمی او مور د ده او هو مره خلک چي په ځمکه کښی دی

جَمِيۡعًا ؕ وَلِلّٰهِ مُلۡكُ السَّمٰوٰتِ وَالۡاَرۡضِ وَمَا بَيۡنَهُمَا ؕ

جَمِيۡعًا	وَ	لِلّٰهِ	مُلۡكُ	السَّمٰوٰتِ	وَالۡاَرۡضِ	وَمَا	بَيۡنَهُمَا
گرد سره ټول	او	خاص الله لره دی	سلطنت	د آسمانونو	او د ځمکی	او د هغو شیانو	چي په مینځ د دوی کښی دی

گرد سره ټول، او خاص الله لره دی ملک (سلطنت) د آسمانونو او د ځمکی او د هغو شیانو چي په مینځ د دوی کښی دی

يَخۡلُقُ مَا يَشَآءُ ؕ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيۡءٍ قَدِيۡرٌ ﴿۱۷﴾

يَخۡلُقُ	مَا	يَشَآءُ	وَ	اللّٰهُ	عَلٰى	كُلِّ	شَيۡءٍ	قَدِيۡرٌ
پیدا کوی (الله)	هغه چي	اراده وفرمایي	او	الله	پر	هر	شي باندی	ښه قادر دی

پیدا کوی (الله) هغه چي اراده وفرمایي د (پیدا کولو یي)، او الله پر هر شي باندی ښه قادر دی.

وَقَالَتِ الۡيَهُوۡدُ وَالنَّصٰرٰى نَحۡنُ اَبۡنٰٓؤُا اللّٰهِ

وَقَالَتِ	الۡيَهُوۡدُ	وَالنَّصٰرٰى	نَحۡنُ	اَبۡنٰٓؤُا	اللّٰهِ
او ویل	یهودانو	او نصرانیانو	چي موږ	ځامن	د الله یو

او ویل یهودانو او نصرانیانو چي موږ ځامن د الله یو

اِنَّ اللّٰهَ هُوَ الۡمَسِيۡحُ ابۡنُ مَرۡيَمَ په دغه ایت کي دحضرت مسیح عليه السلام او دمریمي بي بي مرگ په دول دفرض ذکر کړی دی : حال دادی چي دقرآن دنازلیدو په وخت کي دحضرت مریمي بي بي مرگ محض فرضي نه وو بلکي واقع سوی وو ددې وجه په اصل کي دحضرت عیسی عليه السلام مرگ په دول دفرض ذکر کول وو نو دمور دمرگ ذکر یي هم په دي ضمن کي وکی که څه هم چي ددې مرگ واقع سوی وو. اوداهم کیدای سي چي مراد داوي چي لکه څنگه چي پر حضرت مریمي باندي موږ مرگ راوستلی دی پر حضرت مسیح او پر نورټول مخلوق باندي هم مرگ راوستل زموږ په قبضه کي دي او په يَخۡلُقُ مَا يَشَآءُ کي دعیسایانو ددې باطلي عقیدې باطلول دي څکه چي دحضرت مسیح عليه السلام څخه په خدایي جوړولو کي ددوی اصلي منشا داده چي دده په پیدا ینبت کي دتولي دنیا دقاعدو څخه خلاف بغیر دپلار څخه پیوازي دمور څخه سوی دی که دی بنده وای نو دقاعدي موافق دمور او پلار دواړو په ذریعه سره سوی وای په دغه جمله کي الله جل جلاله ددي شبهي جواب ورکی (معارف القرآن ج ۲ پ ۶ ص ۱۰۹)

وَاَحِبَّآؤُهٗ ؕ قُلۡ فَلِمَ يُعَذِّبُكُمۡ بِذُنُوۡبِكُمۡ ؕ بَلۡ اَنۡتُمۡ

وَاَحِبَّآؤُهٗ	قُلۡ	فَلِمَ	يُعَذِّبُكُمۡ	بِذُنُوۡبِكُمۡ	بَلۡ	اَنۡتُمۡ
او دوستان د ده يو	ووايه	نو ولې	په عذابوی (الله) تاسی	په سبب د ګناهونو ستاسی	بلکه	تاسی يئ

او دوستان د ده يو، ووايه (ای محمده) نو ولې په عذابوی (الله) تاسی په سبب د ګناهونو ستاسی؟ بلکه تاسی يئ

بَشَرٌ مِّمَّنۡ خَلَقَ ؕ يَغۡفِرُ لِمَنۡ يَّشَآءُ وَيُعَذِّبُ

بَشَرٌ	مِّمَّنۡ	خَلَقَ	يَغۡفِرُ	لِمَنۡ	يَّشَآءُ	وَيُعَذِّبُ
يو بشر	دهغو مخلوقاتو څخه	چې الله پيدا کړی دی	مغفرت کوی	هغه چاته	چې اراده وفرمايي	او عذابوی

يو بشر د هغو مخلوقاتو څخه چې الله پيدا کړی دی، مغفرت کوی (الله) هغه چاته چې اراده وفرمايي او عذابوی

مَنۡ يَّشَآءُ ؕ وَلِلّٰهِ مُلۡكُ السَّمٰوٰتِ وَالۡاَرۡضِ وَمَا

مَنۡ	يَّشَآءُ	وَ	لِلّٰهِ	مُلۡكُ	السَّمٰوٰتِ	وَالۡاَرۡضِ	وَمَا
هغه څوک	چې اراده وفرمايي	او	خاص الله لره دی	سلطنت	دآسمانونو	او دمځکی	او دهغو شيانو چې

هغه څوک چې اراده وفرمايي، او خاص الله لره دی سلطنت د آسمانونو او د مځکی او د هغو شيانو چې

بَيۡنَهُمَا وَاِلَيۡهِ الۡمَصِيۡرُ ۞١٨ يٰۤاَهۡلَ الۡكِتٰبِ قَدۡ جَآءَكُمۡ

بَيۡنَهُمَا	وَاِلَيۡهِ	الۡمَصِيۡرُ	يٰۤاَهۡلَ	الۡكِتٰبِ	قَدۡ	جَآءَكُمۡ
په مينځ ددوی کښې دی	او خاص هم ده ته دی	بيا ورتلل	ای اهل	دکتابو !	په تحقيق درغلی دی	تاسی ته

په مينځ د دوی کښې دی او خاص هم ده ته دی بيا ورتلل. ای اهل د کتابو! په تحقيق درغلی دی تاسی ته

رَسُوۡلُنَا يُبَيِّنُ لَـكُمۡ عَلٰى فَتۡرَةٍ مِّنَ الرُّسُلِ اَنۡ تَقُوۡلُوۡا

رَسُوۡلُنَا	يُبَيِّنُ	لَـكُمۡ	عَلٰى	فَتۡرَةٍ	مِّنَ	الرُّسُلِ	اَنۡ تَقُوۡلُوۡا
رسول زموږ	بيانوی	تاسی ته	په	انقطاع	د	رسولانو کښې	چې بيا چيری ونه وايئ تاسی

رسول زموږ (محمد) بيانوی تاسی ته (شرعی احکام) په وخت د معطل کيدو د رسولانو کښې چې بيا چيری ونه وايئ تاسی

مَا جَآءَنَا مِنۡۢ بَشِيۡرٍ وَّلَا نَذِيۡرٍ ؗ فَقَدۡ جَآءَكُمۡ

مَا جَآءَنَا	مِنۡ	بَشِيۡرٍ	وَّلَا	نَذِيۡرٍ	فَقَدۡ	جَآءَكُمۡ
چې نه وُ راغلی موږ ته	هيڅ	زيری کوونکی	او نه	ييروونکی	نو په تحقيق	راغی تاسی ته

(په قيامت کښې) چې نه وُ راغلی موږ ته هيڅ زيری کوونکی او نه ييروونکی نو په تحقيق راغی تاسی ته

يُبَيِّنُ لَـكُمۡ عَلٰى فَتۡرَةٍ مِّنَ الرُّسُلِ. (دفترت د زماني تحقيق) حضرت عبد الله ابن عباس رضي الله عنه فرمايي چي دحضرت موسى عليه السلام او عيسى عليه السلام تر مابين يو زر او اوه سوه (١٧٠٠كلونه تير سوي دي په دې ټوله زمانه کي برابر انبيا راتلل په دې وخت کي هيڅکله هم فترت نه دی سوی يوازي په بني اسرائيلو کي يوځو کسان انبياء الله جل جلاله رااستولي وه او په غير دبني اسرا ئيلو کي ددې څخه لا هم ډير دي بيا دحضرت عيسى عليه السلام دپيدا کيدو څخه وروسته دنبي کريم صلى الله عليه وسلم تر راتلو پوري په دې مينځ کي پنځه سوه کاله تير سوی دي په دغه دوران کي دانبياوو سلسله بنده وه په دې وجه دې زماني ته دفترت زمانه وايي تر دې مخکي هيڅکله هم دومره زمانه دانبياوو دراليږلو څخه خالي نه وه پاته سوې. دحضرت عيسى عليه السلام او حضرت موسى عليه السلام په درمياني زمانه کي نور هم مختلف روايتونه دي چي تر دې کمی او زياتی مو دې په کښي بيان سوی دي ليکن پر اصلي مقصد باندي ددې هيڅ تاثير نه لويږي.
(معارف القرآن ج٢ پ ٦ص ١١٠)
مکتبه حبيبيه :

بَشِيۡرٌ وَّنَذِيۡرٌ ؕ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَىۡءٍ قَدِيۡرٌ ۞ وَاِذۡ قَالَ

قَالَ	وَاِذۡ	قَدِيۡرٌ	شَىۡءٍ	كُلِّ	عَلٰى	اللّٰهُ	وَ	وَّنَذِيۡرٌ	بَشِيۡرٌ
چې وويل	او هغه وخت	ښه قادر دی	شي	هر	پر	الله	او	او بيرونكى	زيرى كوونكى

زيرى كوونكى او بيروونكى ، او الله په هر شى (چې اراده وفرمايي) ښه قادر دى . او هغه وخت چې وويل

مُوۡسٰى لِقَوۡمِهٖ يٰقَوۡمِ اذۡكُرُوۡا نِعۡمَةَ اللّٰهِ عَلَيۡكُمۡ اِذۡ

اِذۡ	عَلَيۡكُمۡ	اللّٰهِ	نِعۡمَةَ	اذۡكُرُوۡا	يٰقَوۡمِ	لِقَوۡمِهٖ	مُوۡسٰى
كله چې	پر تاسي باندى	د الله	نعمت	ياد كړئ تاسي	اى قومه	قوم خپل ته	موسٰى

موسٰى قوم خپل ته اى قومه (زما) ياد كړئ تاسي نعمت (احسان) د الله پر تاسي باندى كله چې

جَعَلَ فِيۡكُمۡ اَنۡۢبِيَآءَ وَجَعَلَكُمۡ مُّلُوۡكًا ۖ وَّاٰتٰٮكُمۡ مَّا

مَّا	وَّاٰتٰٮكُمۡ	مُّلُوۡكًا	وَجَعَلَكُمۡ	اَنۡۢبِيَآءَ	فِيۡكُمۡ	جَعَلَ
هغه چې	او دريئ كړ تاسي ته	باچايان	او وګرځول له تاسي څخه	انبياء	په تاسي كښى	وګرځول

وګرځول (الله) په تاسي كښى (ډير) انبياء او وګرځول (الله) په تاسي كښى باچايان او دريئ كړ تاسي ته هغه چې

لَمۡ يُؤۡتِ اَحَدًا مِّنَ الۡعٰلَمِيۡنَ ۞ يٰقَوۡمِ ادۡخُلُوا

ادۡخُلُوا	يٰقَوۡمِ	الۡعٰلَمِيۡنَ	مِّنَ	اَحَدًا	لَمۡ يُؤۡتِ
ننوځئ تاسي	اى قومه (زما)	خلقو	له	هيڅ يوه ته	نه يئ وركړى ؤ

نه ئى وركړى ؤ هيڅ يوه ته له خلقو (دزمانى ستاسي). اى قومه (زما) ننوځئ تاسي

الۡاَرۡضَ الۡمُقَدَّسَةَ الَّتِىۡ كَتَبَ اللّٰهُ لَكُمۡ وَلَا تَرۡتَدُّوۡا

وَلَا تَرۡتَدُّوۡا	لَكُمۡ	اللّٰهُ	كَتَبَ	الَّتِىۡ	الۡمُقَدَّسَةَ	الۡاَرۡضَ
او بيرته مه ځئ تاسي	تاسي ته	الله	چې مقرره كړى ده	هغه ځمكه	پاكى كړى سوى ته	ځمكى

ځمكى پاكى كړى سوى ته هغه ځمكه چې مقرره كړى ده الله تاسي ته او بيرته مه ځئ تاسي

عَلٰٓى اَدۡبَارِكُمۡ فَتَنۡقَلِبُوۡا خٰسِرِيۡنَ ۞ قَالُوۡا

قَالُوۡا	خٰسِرِيۡنَ	فَتَنۡقَلِبُوۡا	اَدۡبَارِكُمۡ	عَلٰٓى
ووېل دغو	زيان كاران	نو وبه ګرځئ تاسي	شاؤخپلو	په

په شاؤ خپلو (له جهاده) نو وبه ګرځئ تاسي زيان كاران (په سعى خپلى). وويل دغو (بنى اسرائيلو)

وَاِذۡ قَالَ مُوۡسٰى لِقَوۡمِهٖ يٰقَوۡمِ۔ كله چې فرعون او ده لښكر په درياب كي غرق سو: او حضرت موسى او ده قوم بني اسرائيلو د فرعون د غلامى څخه خلاصى پيدا كړى د مصرد حكومت مالكان سول نو الله ﷻ دخپل زياتو انعامو او دوى د نيكني وطن د شام حكومت هم د دوى په قبضه كي د بيرته وركولو اراده وكړه او دي د پاره يي دوى ته په ذريعه د موسى عليه السلام د احكم وركړي چي دوى د ي د جهاد په نيت سره مقدسي ځمكي يعني ملك شام ته داخل سي او دي سره دا خوشخبري هم ورته واورول سوه چي په دي جهاد كي به فتح دوى وي الله ﷻ دا مقدسه ځمكه د دوى په حصه كي ليكلي ده دغه به خامخا دوى ته ملاويږي ليكن بني اسرائيل دخپل طبعي خصوصيت په وجه سره د الله ﷻ د انعاماتو د فرعون غرقيدل او د مصر حكومت فتح كيدل او نورپه سترګو دليدو سره بيا هم په وعده او ميثاق پوره ونه ختل او د شام د جهاد حكم چي ورته د الله ﷻ له طرفه ورته وسو دا حكم يي ونه منى او ضد يي وكړى كښينستل.
(معارف القرآن ج ٢ پ ٦ ص ١١٥)

يٰمُوْسٰٓى اِنَّ فِيْهَا قَوْمًا جَبَّارِيْنَ ۖ وَاِنَّا لَنْ نَّدْخُلَهَا

يٰمُوْسٰٓى	اِنَّ	فِيْهَا	قَوْمًا	جَبَّارِيْنَ	وَاِنَّا	لَنْ نَّدْخُلَهَا
ای موسیٰ!	بیشکه!	په دی ځمکه کښې	یو قوم دی	ډیر زورور	او بیشکه! موږ	له سره نه ننوځو په دغې ځمکې کښې

ای موسیٰ! بیشکه! په دی ځمکه کښې یو قوم دی ډیر زورور (قوی) او بیشکه! موږ له سره نه ننوځو په دغې ځمکې کښې

حَتّٰى يَخْرُجُوْا مِنْهَا ۚ فَاِنْ يَّخْرُجُوْا مِنْهَا فَاِنَّا دٰخِلُوْنَ ﴿٢٢﴾

حَتّٰى	يَخْرُجُوْا	مِنْهَا	فَاِنْ	يَّخْرُجُوْا	مِنْهَا	فَاِنَّا	دٰخِلُوْنَ
تر هغه پورې	چې ووځي دوی	له دی	نو که	ووځي دوی	له دی ځایه	نو بیشکه!	موږ ننوتونکی یو

تر هغه پورې چې ووځي دوی له دی (ځمکی نه) نو که ووځي دوی له دی ځایه (بی له جنګه) نو بیشکه موږ ننوتونکی یو.

قَالَ رَجُلٰنِ مِنَ الَّذِيْنَ يَخَافُوْنَ اَنْعَمَ اللّٰهُ

قَالَ	رَجُلٰنِ	مِنَ	الَّذِيْنَ	يَخَافُوْنَ	اَنْعَمَ	اللّٰهُ
وویل	دوو سړیو	له	هغو کسانو	چې ییریدل (له الله څخه)	چې انعام کړی ؤ	الله

وویل دوو سړیو له هغو کسانو چې ییریدل (له الله څخه) چه انعام (احسان) کړی ؤ الله

عَلَيْهِمَا ادْخُلُوْا عَلَيْهِمُ الْبَابَ ۚ فَاِذَا دَخَلْتُمُوْهُ

عَلَيْهِمَا	ادْخُلُوْا	عَلَيْهِمُ	الْبَابَ	فَاِذَا	دَخَلْتُمُوْهُ
په دوی دواړو	چې ورننوځئ	پر دوی	په دروازه کښې	نو کله چې	ورننوتئ تاسی دروازی ته

په دوی دواړو چې ورننوځئ پر دوی (حمله کوونکی) په دروازه کښې، نو کله چې ورننوتئ تاسی دروازی ته

فَاِنَّكُمْ غٰلِبُوْنَ ۚ وَعَلَى اللّٰهِ فَتَوَكَّلُوْٓا اِنْ كُنْتُمْ

فَاِنَّكُمْ	غٰلِبُوْنَ	وَعَلَى	اللّٰهِ	فَتَوَكَّلُوْٓا	اِنْ	كُنْتُمْ
نو بیشکه! هم دا تاسی	به غالبان یئ	او (خاص) پر	الله	پس توکل وکړئ تاسی	که	یئ تاسی

نو بیشکه! هم دا تاسی به غالبان یئ. او (خاص) پر الله پس توکل وکړئ تاسی! که یئ تاسی

مُّؤْمِنِيْنَ ﴿٢٣﴾ قَالُوْا يٰمُوْسٰٓى اِنَّا لَنْ نَّدْخُلَهَآ اَبَدًا

مُّؤْمِنِيْنَ	قَالُوْا	يٰمُوْسٰٓى	اِنَّا	لَنْ نَّدْخُلَهَآ	اَبَدًا
مؤمنان	وویل دغو (بنی اسرآئیلو)	ای موسیٰ	بیشکه! چې موږ	له سره نه ننوځو دی ښار ته	هیڅکله

مؤمنان. وویل دغو (بنی اسرآئیلو) ای موسیٰ بیشکه! چې موږ له سره نه ننوځو دی ښار ته

يٰمُوْسٰٓى اِنَّ فِيْهَا قَوْمًا جَبَّارِيْنَ.. په دې ذکر سوي ايت کي ددې خبري بيان دی: چي ددې خبري سره سره بيا هم بني اسرائيلو دخپلي معلومي سرکښی او کوږ طبعی په وجه سره دا حکم هم ونه منی بلکي حضرت موسیٰ عليه السلام ته يي وويل چي ای موسی پر دې ملک باندي خو ډېرو زورورو او قومي خلګو قبضه ده موږ به تر هغه پوري دغه ملک ته داخل نه سوتر څو پوري چي دغه خلګ هلته قبضه کوونکي وي البتّه که دوی يوې خواته ورڅخه ولاړل نو بيشکه چي بيا به موږ هلته ولاړ سو ددې واقعه کمه چي دتفسير دامامانو حضرت عبدالله بن عباس رضي الله عنه عکرمه رحمة الله عليه اوعلي ابن ابي طلحة رضي الله عنه اونورو څخه نقل ده داده چي دغه وخت پر شام او بيت المقدس باندي دعمالقه دقوم قبضه وه چي دعاديانو دقوم يو ښاخ او ډير غټ جوسه ناک او دهيبت ناک قد او قامت خلګ وه دکومو سره چي دجهاد کولو او دبيت المقدس فتح کولو حکم حضرت موسی عليه السلام اودده قوم ته سوی وولیکن قوم يي دالله جل جلاله دغه حکم ونه منی دبزدلی او کم همتی دوجې څخه.

(معارف القرآن ج۲ پ ۶ ص ۱۱۹)

قَالَ رَبِّ اِنِّيْ لَآ اَمْلِكُ اِلَّا نَفْسِيْ. دقوم انتهايي بې وفايي او دحضرت موسى عليه السلام صبر او ثابت قدمي: دبني اسرائيل قوم ته تير حالات او واقعات او ددوى سره دالله جل جلاله او دحضرت موسى عليه السلام د معاملو معاينه كوونكي او نظر كوونكي كه په سرسري ډول سره هم دا ځان ته راوړاندي كړي چي دبني اسرائيلو قوم دصديوراهيسي په غلامۍ دفرعون كي په قسم قسم ذلتونو او عذابونو كي اخته وو دحضرت موسى عليه السلام دتعليم او بركت په وجه خداى جل جلاله دكم ځاى څخه كم ځاى ته ورسول ددوى دسترګو په وړاندي دالله جل جلاله دكامل قدرت ښكه ښكه نښاني ښكاره سوې فرعون او دفرعون قوم په خپل دربار كي دحضرت موسى عليه السلام او دحضرت هارون عليه السلام دلاسه شكست وخوړى په كوموجادوګرانو چي ددوى باورووهغو اوس په حضرت موسى عليه السلام باندي ايمان راوړى او دحضرت موسى عليه السلام سره سول او بيا ددغه فرعون څخه الله جل جلاله په خپل كامل قدرت سره ټول محلونه او مكانات ددوى څخه خالي كړل او دبني اسرائيلو په مخكي يي په ذلت سره په درياب كي غرق كړه. (معارف القرآن ج۲ پ۶ ص ۱۲۳)

مَّا دَامُوْا فِيْهَا فَاذْهَبْ اَنْتَ وَرَبُّكَ فَقَاتِلَآ اِنَّا هٰهُنَا

مَّا دَامُوْا	فِيْهَا	فَاذْهَبْ	اَنْتَ	وَرَبُّكَ	فَقَاتِلَآ	اِنَّا	هٰهُنَا
خو چې وی دغه	په دی کښې	پس ځه	ته	او رب ستا	نو جنګ وکړئ تاسی دواړه	بیشکه! موږ	دلته

خو چې وی دغه (عمالقه) په دی کښې پس ځه ته او (ځی دی) رب ستا نو جنګ وکړئ تاسی دواړه بیشکه! موږ دلته

قٰعِدُوْنَ ﴿۲۴﴾ قَالَ رَبِّ اِنِّيْ لَآ اَمْلِكُ اِلَّا نَفْسِيْ وَاَخِيْ

قٰعِدُوْنَ	قَالَ	رَبِّ	اِنِّيْ	لَآ اَمْلِكُ	اِلَّا	نَفْسِيْ	وَاَخِيْ
ناست یو	ووېل (موسیٰ)	ای ربه (زما)	بیشکه! زه	مالک نه یم	مګر	ځان خپل	او د ورور خپل

ناست یو ووېل (موسیٰ) ای ربه (زما) بیشکه زه مالک نه یم (اختیار نه لرم) مګر د ځان خپل او د ورور خپل چې (هارون دی)

فَافْرُقْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ الْقَوْمِ الْفٰسِقِيْنَ ﴿۲۵﴾ قَالَ فَاِنَّهَا

فَافْرُقْ	بَيْنَنَا	وَبَيْنَ	الْقَوْمِ	الْفٰسِقِيْنَ	قَالَ	فَاِنَّهَا
نو بېلتون وکړه	په مینځ زموږ	او په مینځ	د قوم	فاسقانو کښې	نو وفرمایل	پس بیشکه! دغه

نو بېلتون (جدائی) وکړه په مینځ زموږ او په مینځ د قوم فاسقانو کښې. نو وفرمایل (الله) پس بیشکه! دغه (مقدسه مځکه)

مُحَرَّمَةٌ عَلَيْهِمْ اَرْبَعِيْنَ سَنَةً يَتِيْهُوْنَ فِي

مُحَرَّمَةٌ	عَلَيْهِمْ	اَرْبَعِيْنَ	سَنَةً	يَتِيْهُوْنَ	فِي
حرامه کړی سوی ده	پر دوی باندی	څلوېښت	کاله	چې حیران سرګردان ګرځی دوی	په

حرامه کړی سوی ده پر دوی باندی (ننوځی هغې ته) څلوېښت کاله چې حیران سرګردان ګرځی دوی په (هم دی)

الْاَرْضِ فَلَا تَاْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْفٰسِقِيْنَ ﴿۲۶﴾ وَاتْلُ

الْاَرْضِ	فَلَا	تَاْسَ	عَلَى	الْقَوْمِ	الْفٰسِقِيْنَ	وَاتْلُ
مځکه کښې	نو مه	خپه کېږه	پر	قوم	فاسقانو	او ولوله

مځکه کښې، نو مه خپه کېږه پر قوم فاسقانو (وتونکی له فرمانه). او ولوله (ای محمده!)

ع ۴ ۸

عَلَيْهِمْ نَبَاَ ابْنَيْ اٰدَمَ بِالْحَقِّ اِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا

عَلَيْهِمْ	نَبَاَ	ابْنَيْ	اٰدَمَ	بِالْحَقِّ	اِذْ	قَرَّبَا	قُرْبَانًا
پر دغو (بنی اسرائیلو)	خبر	د دواړو ځامنو	د آدم	په حقه سره	کله چې	نژدې کړه دواړو	قربانی

پر دغو (بنی اسرائیلو) خبر د دواړو ځامنو د آدم (چې هابیل او قابیل وو) په حقه سره کله چې نژدې کړه دواړو قربانی

فَتُقُبِّلَ مِنۡ اَحَدِهِمَا وَلَمۡ يُتَقَبَّلۡ مِنَ الۡاٰخَرِؕ قَالَ

فَتُقُبِّلَ	مِنۡ	اَحَدِهِمَا	وَلَمۡ يُتَقَبَّلۡ	مِنَ	الۡاٰخَرِ	قَالَ
نو قبول کړے سو	له	یوه د دی دواړو څخه	او قبوله نسوه	له	بله	وویل (قابیل)

نو قبول کړے سو (پسه) له یوه د دی دواړو څخه (هابیل) او قبوله نسوه (دغنمو ستری) له بله (قابیل) ، وویل (قابیل)

لَاَقۡتُلَنَّكَؕ قَالَ اِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللّٰهُ مِنَ الۡمُتَّقِيۡنَ ۝٢٧

لَاَقۡتُلَنَّكَ	قَالَ	اِنَّمَا	يَتَقَبَّلُ	اللّٰهُ	مِنَ	الۡمُتَّقِيۡنَ
چی خامخا به ووژنم تا	وویل (هابیل)	چی بیشکه! هم داخبره ده	چی قبلوی (قربانی)	الله	له	پرهیزګارانو څخه

چی خامخا به ووژنم تا هرومرو (ای هابیله!)، وویل (هابیل) چی بیشکه! هم داخبره ده چی قبلوی الله له پرهیزګارانو څخه.

لَئِنۡۢ بَسَطْتَّ اِلَيَّ يَدَكَ لِتَقۡتُلَنِيۡ مَاۤ اَنَا بِبَاسِطٍ

لَئِنۡ	بَسَطْتَّ	اِلَيَّ	يَدَكَ	لِتَقۡتُلَنِيۡ	مَاۤ	اَنَا	بِبَاسِطٍ
قسم دی خامخا	که دی راوغځاوه تا	ماته	لاس خپل	د دی چی ته ووژنی ما	نو نه یم	زه	غځوونکی

قسم دی خامخا که دی راوغځاوه تا (ای قابیله) ماته لاس خپل دپاره د دی چی ته ووژنی ما نو نه یم زه غځوونکی

يَّدِيَ اِلَيۡكَ لِاَقۡتُلَكَۚ اِنِّيۡۤ اَخَافُ اللّٰهَ رَبَّ الۡعٰلَمِيۡنَ ۝٢٨

يَّدِيَ	اِلَيۡكَ	لِاَقۡتُلَكَ	اِنِّيۡۤ	اَخَافُ	اللّٰهَ	رَبَّ	الۡعٰلَمِيۡنَ
د لاس خپل	تاته	چی ووژنم تا	بیشکه! زه	بیریږم	له الله	چی رب	د (ټولو) عالمیانو دی

د لاس خپل تا ته چی ووژنم تا بیشکه! زه بیریږم له الله چی رب (دټولو) عالمیانو دی .

اِنِّيۡۤ اُرِيۡدُ اَنۡ تَبُوۡۤاَ بِاِثۡمِيۡ وَاِثۡمِكَ فَتَكُوۡنَ مِنۡ اَصۡحٰبِ

اِنِّيۡۤ	اُرِيۡدُ	اَنۡ	تَبُوۡۤاَ	بِاِثۡمِيۡ	وَاِثۡمِكَ	فَتَكُوۡنَ	مِنۡ	اَصۡحٰبِ
په تحقیق زه	اراده لرم	د دی چی	رجوع وکړی ته	په ګناه د (وژلو) زما	او په ګناه خپلی	نو سی به ته	له	صاحبانو

په تحقیق زه اراده لرم د دی چی رجوع وکړی (اخته سی) ته په ګناه د (وژلو) زما او په ګناه خپلی نو سی به ته له صاحبانو

النَّارِۚ وَذٰلِكَ جَزٰٓؤُا الظّٰلِمِيۡنَ ۝٢٩ۚ فَطَوَّعَتۡ لَهٗ نَفۡسُهٗ

النَّارِ	وَذٰلِكَ	جَزٰٓؤُا	الظّٰلِمِيۡنَ	فَطَوَّعَتۡ	لَهٗ	نَفۡسُهٗ
د اور	او هم دا اوردی	جزا	د ظالمانو	نو بنائسته کړ	دغه (قابیل) ته	نفس د ده

د اور (د دوزخ) او هم دا (اور) دی جزا د ظالمانو . نو بنائسته کړ دغه (قابیل) ته (اماره) نفس د ده

وَلَمۡ يُتَقَبَّلۡ مِنَ الۡاٰخَرِؕ قَالَ لَاَقۡتُلَنَّكَؕ... يعني دوی دواړو دالله ﷻ دپاره خپله خپله قرباني پيش کړه: ليکن ديوه قرباني قبوله سوه او دبل ده قبوله نه سوه لفظ دقربان دعربي لغت په اعتبار سره هغه شي ته ويل کيږي کم چي يو چاته دنژديکت ذريعه جوړول کيږي او دشرعي په اصطلاح کي هغه ذبحي او نورو ته ويل کيږي چي دالله ﷻ دنژديکت د حاصلو لو لپاره وکړل سي ددې قرباني پيش کولو کمه واقعه چي په صحيح او قوي سندونو سره نقل ده داده چي کله حضرت آدم عليه السلام او حضرت حواه دنيا ته راغلل او دکوچنيانو دپيدا کيدو سلسله شروع سوه نو دهر يوه حمل څخه به ددوی دوه کوچنيان پيدا کيدل يو هلک او بله انجلی دغه وخت چي دحضرت آدم عليه السلام په اولاد کي دخوندواو وړونو څخه ماسواه نور څوک نه وه او دخور او ورور په مينځ کي نکاح نه سوای کيدای نو الله ﷻ ددغه وخت دضرورت په لحاظ سره دحضرت آدم عليه السلام په شريعت کي داخصوصي حکم جاري کی چي ديوه حمل څخه چي هلک او انجلی پيدا سي. (پاته قصه پرراروان مخ وګوری)

نصف

قَتْلَ اَخِيْهِ فَقَتَلَهٗ فَاَصْبَحَ مِنَ الْخٰسِرِيْنَ ﴿٣٠﴾

قَتْلَ	اَخِيْهِ	فَقَتَلَهٗ	فَاَصْبَحَ	مِنَ	الْخٰسِرِيْنَ
وژل	د وروردده	بيا وواژه (قابيل) دغه	نو وګرځيد	له	زيان كارانو

وژل د ورور دده (چې هابيل ؤ) بيا وواژه (قابيل) دغه (هابيل) نو وګرځيد له زيان كارانو .

فَبَعَثَ اللّٰهُ غُرَابًا يَّبْحَثُ فِي الْاَرْضِ لِيُرِيَهٗ كَيْفَ

فَبَعَثَ	اللّٰهُ	غُرَابًا	يَّبْحَثُ	فِي	الْاَرْضِ	لِيُرِيَهٗ	كَيْفَ
نو وليږه	الله	يو كارغه	چې كيندنه ئي كوله	په	مځكه كښې	لپاره د دى چې وښيي دغه ته	چې څرنګه

نو وليږه الله يو كارغه چې كيندنه ئي كوله په مځكه كښې لپاره د دى چې وښيي دغه (قابيل) ته چې څرنګه

يُوَارِيْ سَوْءَةَ اَخِيْهِ ۭ قَالَ يٰوَيْلَتٰٓى اَعَجَزْتُ اَنْ

يُوَارِيْ	سَوْءَةَ	اَخِيْهِ	قَالَ	يٰوَيْلَتٰٓى	اَعَجَزْتُ	اَنْ
پټه كړي	جثه	د ورور خپل	وويل (قابيل)	اى افسوسه زما راشه دغه دى وخت دى	آيا عاجزوم زه	له دى چې

پټه كړي جثه د ورور خپل (هابيل)، وويل (قابيل) اى افسوسه زما راشه دغه دى وخت دى آيا عاجزوم زه له دى چې

اَكُوْنَ مِثْلَ هٰذَا الْغُرَابِ فَاُوَارِيَ سَوْءَةَ اَخِيْ

اَكُوْنَ	مِثْلَ	هٰذَا	الْغُرَابِ	فَاُوَارِيَ	سَوْءَةَ	اَخِيْ
كيدى	په شان	د دى	كارغه	نو پټه كړى به مى وه	جثه	د ورور خپل

كيدى په شان د دى كارغه (په پوهه كښې) نو پټه كړى به مى وه جثه د ورور خپل،

فَاَصْبَحَ مِنَ النّٰدِمِيْنَ ﴿٣١﴾ مِنْ اَجْلِ ذٰلِكَ ۛ كَتَبْنَا

فَاَصْبَحَ	مِنَ	النّٰدِمِيْنَ	مِنْ	اَجْلِ	ذٰلِكَ	كَتَبْنَا
نو وګرځيد	له	پښيماني كوونكو څخه	په	سبب	د دى (قتل)	ليكلى وو موږ

نو وګرځيد (قابيل په دى قتل د هابيل سره) له پښيماني كوونكو څخه. په سبب د دى (قتل) ليكلى وو (حكم كړى ؤ) موږ

عَلٰى بَنِيْٓ اِسْرَآءِيْلَ اَنَّهٗ مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ

عَلٰى	بَنِيْٓ اِسْرَآءِيْلَ	اَنَّهٗ	مَنْ	قَتَلَ	نَفْسًا	بِغَيْرِ	نَفْسٍ
پر	بني اسرائيلو	چې بيشكه! شان دا دى	هر څوك چې	ووژني	يو نفس	بى له	بل نفس څخه

پر بني اسرائيلو چې بيشكه! شان دا دى هر څوك چې ووژني يو نفس بى له (عوض، بدل د) بل نفس څخه

فَقَتَلَهٗ فَاَصْبَحَ مِنَ الْخٰسِرِيْنَ... دتير مخ پاته قصه دلته وګورى: هغه به په خپل مينځ كي حقيقي ورورا او خور ګڼل كيږي او ددوى په مينځ كي به نكاح حرامه وي ليكن ديوه حمل څخه پيدا سوى هلك به دبل حمل څخه دپيدا سوي انجلى حقيقي ورور نه ګڼل كيږي او ددوى په مينځ كي به نكاح جايزه وي ليكن وسوه داسي چي داولني هلك قابيل سره چي كمه انجلى پيدا سوې وه هغه ښايسته او ښكلي وه او دهغه بل هلك هابيل سره چي كمه انجلى پيدا سوې وه هغه بدرنګه وه كله چي دنكاح وخت راغى نو دقاعدې موافق دهابيل سره پيدا سوې بدرنګه انجلى دقابيل په حصه كي راغله نو په دې سره قابيل خفه سو او دهابيل دښمن سو او پر دې خبره يي زور ولګوى چي زما سره كمه انجلى پيدا سوې ده هغه دې ماته په نكاح كي راكړه سي حضرت آدم عليه السلام دشرعي قاعدې موافق دا خبره قبوله نه كړه او دهابيل او قابيل په مينځ كي داختلاف ليري كولو دپاره دا طريقه اختياره كړه چي تاسي دواړه خپلي خپلي قرباني دالله جل جلاله په حضور كي پيش كړى: (پاته قصه پر راروان مخ وګورى)

اَوْ فَسَادٍ فِي الْاَرْضِ فَكَاَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ

اَوْ فَسَادٍ	فِي	الْاَرْضِ	فَكَاَنَّمَا	قَتَلَ	النَّاسَ
(یا بی) له فساده	په	مځکه کښی	نو ګواکی	وژلی ئی دی	خلک

(یا بی) له فساده په مځکه کښی نو ګواکی وژلی ئی دی خلک

جَمِيْعًا ؕ وَمَنْ اَحْيَاهَا فَكَاَنَّمَآ اَحْيَا النَّاسَ

جَمِيْعًا	وَمَنْ	اَحْيَاهَا	فَكَاَنَّمَآ	اَحْيَا	النَّاسَ
ټول	او هرچاچي	ژوندی کړو دغه	نو ګواکی	ژوندی کړی ئی دی	خلک

ټول، او هرچا چي ژوندی کړو دغه (یو نفس چي سبب سی د ژوندون یی) نو ګواکی ژوندی کړی ئی دی خلک

جَمِيْعًا ؕ وَلَقَدْ جَآءَتْهُمْ رُسُلُنَا بِالْبَيِّنٰتِ ثُمَّ اِنَّ

جَمِيْعًا	وَلَقَدْ	جَآءَتْهُمْ	رُسُلُنَا	بِالْبَيِّنٰتِ	ثُمَّ	اِنَّ
ټول	او خامخا په تحقیق	راغلی وو دوی ته	رسولان زموږ	په حکمونو ښکاره	بیا	په تحقیق سره

ټول، او خامخا په تحقیق راغلی وو دوی ته رسولان زموږ په حکمونو ښکاره بیا په تحقیق سره

كَثِيْرًا مِّنْهُمْ بَعْدَ ذٰلِكَ فِي الْاَرْضِ لَمُسْرِفُوْنَ ﴿۳۲﴾

كَثِيْرًا	مِّنْهُمْ	بَعْدَ	ذٰلِكَ	فِي	الْاَرْضِ	لَمُسْرِفُوْنَ
ډیر	له دوی څخه	پس له	دی	په	مځکه کښی	خامخا مسرفان دی

ډیر له دوی څخه پس له دی (راتلو د رسولانو هم) په مځکه کښی خامخا مسرفان (له حده تیریدونکی) دی.

اِنَّمَا جَزٰٓؤُا الَّذِيْنَ يُحَارِبُوْنَ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ وَيَسْعَوْنَ

اِنَّمَا	جَزٰٓؤُا	الَّذِيْنَ	يُحَارِبُوْنَ	اللّٰهَ	وَرَسُوْلَهٗ	وَيَسْعَوْنَ
بیشکه! هم داخبره ده	چی جزا	د هغو کسانو	چی جنګ کوی دوی	له (دوستانو) دالله	او د رسول د ده سره	او کوښښ کوی دوی

بیشکه! هم داخبره ده چی جزا دهغو کسانو چی جنګ کوی دوی له (دوستانو) دالله او د رسول د ده سره او سعی کوی دوی

فِي الْاَرْضِ فَسَادًا اَنْ يُّقَتَّلُوْٓا اَوْ يُصَلَّبُوْٓا اَوْ تُقَطَّعَ

فِي الْاَرْضِ	فَسَادًا	اَنْ	يُّقَتَّلُوْٓا	اَوْ	يُصَلَّبُوْٓا	اَوْ	تُقَطَّعَ
په مځکه کښی	له پاره د فساد	چی	دوی ووژلی سی	یا	دی په دار کړسی	یا	دی پرې کړی سی

په مځکه کښی له پاره د فساد چي دوی ووژلی سی یا دی په دار کړ سی یا دی پری کړی سی

وَمَنْ اَحْيَاهَا فَكَاَنَّمَآ اَحْيَا النَّاسَ... دتیر مخ پاته قصه دلته وګورى :دچا قربـاني چـي قبولـه سـوه داانجلی به هغه ته ورکول کیـږي ځکه چي دحضرت آدم ﷺ دایقـین وو چـي دهغه چا قرباني به قبلیږي چـي دچـا حـق وي یعنـي دهابیل پـه دغه زمانه کـي دقرباني دقبليدو دغه يوه ښکاره نښه وه چي دآسمان څخـه بـه يـو اور راتلـی او قرباني به يي خوړه او کمه چي به اورونه خوړه نو دا بـه دنـه قبليـدو علامـه وه اوس داسي پيښـه سوه چي دهابيل سره پسـونه اوبزې وي ده يـو ښايســته چـاغ پســه قربـاني کـړی قابيـل زميندارە سـړی وو ده څـه غله غنم او نور يي دقرباني دپاره پيش کړه اوس داسي و سوه چي دقـانون موافـق دآسمانه څخه اورراغـی او دهابيـل قرباني يـه وخوړه او دقابيـل قرباني پـر خپـل ځای هم داسي پاته سوه پـه دې بانـدي دقابيـل قهـر او غصه نوره هم راوپاريده نو دده څخـه صبر ونـه سـو او پـه ښـکاره ډول سـره يـي وخپـل ورورتـه وويـل چـي نوربـه دي وژنـم هابيـل پـر ځای ددي چي قهـر وکـړي نـو يـه پـه نرمـی سـره ورتـه وويـــل چــــي دالله ﷻ قــانون دادی چـــي هغــه دپرهيزګارانو عمل قبلوي.

(معارف القرآن ج ۲ پ ۶ ص ۱۳۱)

اَيْدِيْهِمْ وَاَرْجُلُهُمْ مِّنْ خِلَافٍ اَوْ يُنْفَوْا مِنَ

اَيْدِيْهِمْ	وَاَرْجُلُهُمْ	مِّنْ خِلَافٍ	اَوْ يُنْفَوْا	مِنَ
لاسونه د دوی	او پښې د دوی	سره مخالفې	یا دې وشړلی سی	له

لاسونه د دوی او پښې د دوی سره مخالفې (ښی لاس او کینه پښه یا برعکس) یا دې وشړلی سی له

الْاَرْضِ ۭ ذٰلِكَ لَهُمْ خِزْيٌ فِي الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي

الْاَرْضِ	ذٰلِكَ	لَهُمْ	خِزْيٌ	فِي	الدُّنْيَا	وَلَهُمْ	فِي
مځکې	دا (مذکوره جزا)	دغو (غلو) ته	رسوایي ده	په	دنیا کښې	او دغو (غلو) ته	په

مځکې دا (مذکوره جزا) دغو (غلو) ته رسوایي ده په دنیا کښې او (شته) دغو (غلو) ته په

الْاٰخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيْمٌ ﴿٣٣﴾ اِلَّا الَّذِيْنَ تَابُوْا مِنْ قَبْلِ

الْاٰخِرَةِ	عَذَابٌ	عَظِيْمٌ	اِلَّا	الَّذِيْنَ	تَابُوْا	مِنْ قَبْلِ
آخرت کښې	عذاب دی	ډیر لوی	مګر	هغه کسان	چې توبه وباسي	پخوا له هغه څخه

آخرت کښې عذاب ډیر لوی. مګر هغه کسان چې توبه وباسي پخوا له هغه څخه

ع
اَنْ تَقْدِرُوْا عَلَيْهِمْ ۚ فَاعْلَمُوْٓا اَنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿٣٤﴾

اَنْ	تَقْدِرُوْا	عَلَيْهِمْ	فَاعْلَمُوْٓا	اَنَّ	اللّٰهَ	غَفُوْرٌ	رَّحِيْمٌ
چې	قادر سی (تاسی)	پر هغو باندی	نو پوه سئ په دی	چې بیشکه!	الله	ښه مغفرت کوونکی	ډیر رحم والا دی

چې قادر سی (تاسی) پر هغو باندی نو پوه سئ په دی چې بیشکه! الله ښه مغفرت کوونکی ډیر رحم والا دی.

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَابْتَغُوْٓا اِلَيْهِ

يٰٓاَيُّهَا	الَّذِيْنَ	اٰمَنُوْا	اتَّقُوا	اللّٰهَ	وَابْتَغُوْٓا	اِلَيْهِ
ای	هغو کسانو	چې ایمان ئې راوړی دی	وبیریږئ تاسی	له الله	او طلب کړئ!	ده ته

ای هغو کسانو چې ایمان ئې راوړی دی وبیریږئ تاسی! له الله او طلب کړئ! ده ته

الْوَسِيْلَةَ وَجَاهِدُوْا فِيْ سَبِيْلِهٖ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ ﴿٣٥﴾

الْوَسِيْلَةَ	وَجَاهِدُوْا	فِيْ	سَبِيْلِهٖ	لَعَلَّكُمْ	تُفْلِحُوْنَ
وسیله	او جهاد وکړئ	په	لاره د ده کښې	له پاره د دې چې	په مراد ورسیږی

وسیله (په طاعت سره) او جهاد وکړئ په لاره د ده کښې له پاره د دې چې په مراد ورسیږی (خلاص شئ له عذابونو).

ذٰلِكَ لَهُمْ خِزْيٌ فِي الدُّنْيَا... دلته داخبره پیژندل ضروري ده: چې اسلامي شریعت دخاصو خاصو جرمونو څخه پرته دسزاګانو دپاره کمه خاصه اندازه نه ده مقرکړې بلکې دقاضي په اختیار کې یې ورکړې ده چې دهري زماني او هر ځای او هر چاپیریال په لحاظ سره چې څنګه او څومره سزا دجرم دمخنیوي دپاره ضروري ګڼې هغه دي جاري کړي دا هم جایزه ده چې دهر ځای او هري زماني اسلامي حکومت دشرعي قاعدو تر لحاظ ساتلو لاندي دقاضیانو په اختیاراتو باندي پابندي ولګوي او دجرمونو دسزاګانو یوه خاصه اندازه مقرر کړې ده او ددې یې پابند کړې لکه چې په تیرو قرنونو کي داسې سویده او داوخت په ټولو ملکونو کي داطریقه رواج ده اوس پوه سی چې دکومو جرمونو کمه سزا قرآن او سنت نه ده مقررکړې بلکې دحاکمانو رایي ته پریښې ده دغه سزاګانو ته دشریعت په اصطلاح کي (تعزیرات) وایي اودکومو جرمونو سزاګاني چې قرآن او سنت مقرري کړي دي هغه پردوه قسمه دي یو هغه چې دالله ﷻ حق په کښې غالبه وي هغه ته حدوایي او چې دبنده حق په کښې غالبه وي دهغې سزاته قصاص وایي. (معارف القرآن ج ٢ پ ٦ ص ١٣٦)

إِنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا لَوْ أَنَّ لَهُمْ مَّا فِي الْأَرْضِ جَمِيْعًا

إِنَّ	الَّذِيْنَ	كَفَرُوْا	لَوْ أَنَّ	لَهُمْ	مَّا	فِي	الْأَرْضِ	جَمِيْعًا
بیشکه!	هغه کسان	چې کافران سوی دی	که وی	دوی ته	هغه	چې په	مځکه کښی دی	ټول

بیشکه! هغه کسان چې کافران سوی دی که وی دوی ته هغه (اقسام اموال) چې په مځکه کښی دی ټول

وَّمِثْلَهٗ مَعَهٗ لِيَفْتَدُوْا بِهٖ مِنْ عَذَابِ يَوْمِ الْقِيٰمَةِ

وَّمِثْلَهٗ	مَعَهٗ	لِيَفْتَدُوْا	بِهٖ	مِنْ	عَذَابِ	يَوْمِ	الْقِيٰمَةِ
او په قدر ددی نور	له دی سره شی	دپاره د دی چې فدیه ورکړی دوی	په هغه سره	له	عذابه	د ورځی	دقیامت څخه

او په قدر د دی نور (هم) له دی سره شی دپاره د دی چې ځان خلاص کړی دوی په هغه سره له عذابه د ورځی د قیامت څخه

مَا تُقُبِّلَ مِنْهُمْ ۚ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيْمٌ ﴿٣٦﴾ يُرِيْدُوْنَ

مَا	تُقُبِّلَ	مِنْهُمْ	وَلَهُمْ	عَذَابٌ	أَلِيْمٌ	يُرِيْدُوْنَ
نو	قبوله به نه کړه سی	له دوی څخه	او سته دوی ته	عذاب	ډیر درد ناک	اراده به کوی دوی

نو قبوله به نه کړه سی (دا فدیه) له دوی څخه او سته دوی ته عذاب ډیر درد ناک. اراده به کوی (غواړی به) دوی

أَنْ يَّخْرُجُوْا مِنَ النَّارِ وَمَا هُمْ بِخٰرِجِيْنَ مِنْهَا

أَنْ	يَّخْرُجُوْا	مِنَ	النَّارِ	وَمَا	هُمْ	بِخٰرِجِيْنَ	مِنْهَا
چې	ووځی دوی	له	اوره	حال دا چې نه به	وی دوی	وتونکی	له هغه اوره

چې ووځی دوی له اوره (د دوزخ) حال دا چې نه به وی دوی وتونکی له هغه اوره

وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّقِيْمٌ ﴿٣٧﴾ وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ

وَلَهُمْ	عَذَابٌ	مُّقِيْمٌ	وَالسَّارِقُ	وَالسَّارِقَةُ
او سته دوی ته	عذاب	دائم	او غل (نارینه)	او غله (ښځه)

او سته دوی ته عذاب دائم. او غل (نارینه) او غله (ښځه)

فَاقْطَعُوْٓا أَيْدِيَهُمَا جَزَآءً ۢ بِمَا كَسَبَا نَكَالًا مِّنَ اللّٰهِ ؕ

فَاقْطَعُوْٓا	أَيْدِيَهُمَا	جَزَآءً	بِمَا	كَسَبَا	نَكَالًا	مِّنَ	اللّٰهِ
نو پری کړئ تاسی	لاسونه د دوی	دپاره د جزا	د هغه عمل	چې کړی دی دواړو	لپاره د عبرت (تنبیه)	(له جانبه)	د الله

نو پری کړئ تاسی لاسونه د دوی (دواړو) دپاره د جزا د هغه عمل چې کړی دی دواړو د تنبیه له پاره له جانبه د الله

وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوْٓا.. یعني دغلا کوونکي سړي او غلاکوونکي ښځي لاس پرې کړی: ددوی دکارپه بدله کي او الله جل جلاله زورور حکمت والا دی: دلته دا خبره دفکر کولو قابله ده چي دقرآن په حکمونو کي په عام ډول سره خطاب ونارینه وو ته وي او ښځي هم په هغه کي تبعا شاملي وي لمونځ ،روژه ،حج ،زکوة ،او په ټولو احکامو کي دقرآن او سنت دغه اصول دي لیکن دغلا په سزا کي او دزنا په سزا کي یي یوازي دنارینه وو پر ذکر کولو باندي بس ونه کړی بلکي دواړه قسمونه یي جلا جلا ذکر کړل او حکم یي وفرمایي ددې وجه داده چي دا معامله دحدودو ده چي په معمولي غوندي شبه باندي ساقطیږي په دې وجه یي دښځو ذکر جلا وکی او وضاحت یي وفرمایي: دوهمه خبره چي دذکر کولو قابله ده داده چي دسرقې دلفظ لغوي معنی او شرعي تعریف څه دی ؟ په قاموس کتاب کي دي چي یو سړی دبل چا مال دیوه محفوظ ځای څخه بغیر دهغه داجازت څخه واخلي دې ته سرقه یعني غلا وایي دا یې شرعي تعریف دی.
(معارف القرآن ج۲ پ۶ ص۱۴۹)

وَاللّٰهُ عَزِيْزٌ حَكِيْمٌ ﴿٣٨﴾ فَمَنْ تَابَ مِنْۢ بَعْدِ ظُلْمِهٖ

وَ	اللّٰهُ	عَزِيْزٌ	حَكِيْمٌ	فَمَنْ	تَابَ	مِنْۢ بَعْدِ	ظُلْمِهٖ
او	الله	ډیر قوی دی	بنه حکمت والا	نو هرچا چی	توبه وویسته	وروسته له	ظلم خپل

او الله ډیر قوی دی بنه حکمت والا. نو هرچا چی توبه وویسته (له بدو کارونو) وروسته له ظلم خپل

وَاَصْلَحَ فَاِنَّ اللّٰهَ يَتُوْبُ عَلَيْهِ ۭ اِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿٣٩﴾

وَاَصْلَحَ	فَاِنَّ	اللّٰهَ	يَتُوْبُ	عَلَيْهِ	اِنَّ	اللّٰهَ	غَفُوْرٌ	رَّحِيْمٌ
او اصلاح ئی کړ عمل خپل	پس بیشکه!	الله	رجوع کوی	په دی	بیشکه!	الله	ډیر مغفرت والا دی	بنه مهربان دی

او اصلاح ئی کړ عمل خپل پس بیشکه! الله رجوع کوی (په رحمت سره) په دی بیشکه! الله ډیر مغفرت والا دی بنه مهربان دی

اَلَمْ تَعْلَمْ اَنَّ اللّٰهَ لَهٗ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۭ يُعَذِّبُ

اَلَمْ	تَعْلَمْ	اَنَّ	اللّٰهَ	لَهٗ	مُلْكُ	السَّمٰوٰتِ	وَالْاَرْضِ	يُعَذِّبُ
آیا نه	پوهیږی	چی بیشکه!	الله (خاص) دی	ده ته	سلطنت	د آسمانونو	او دمځکی	په عذابوی (الله)

آیا نه پوهیږی (ای محمده!) چی بیشکه! الله (خاص) دی ده ته ملک (سلطنت) د آسمانونو او دمځکی په عذابوی (الله)

مَنْ يَّشَاۗءُ وَيَغْفِرُ لِمَنْ يَّشَاۗءُ ۭ وَاللّٰهُ عَلٰي كُلِّ

مَنْ	يَّشَاۗءُ	وَيَغْفِرُ	لِمَنْ	يَّشَاۗءُ	وَ	اللّٰهُ	عَلٰي	كُلِّ
هر هغه څوک	چی اراده وفرمائی	او مغفرت کوی	هر هغه چاته	چی اراده وفرمائی	او	الله	پر	هر

هر هغه څوک چی اراده وفرمائی (دعذاب ئی) او مغفرت کوی هر هغه چاته چی اراده وفرمائی او الله پر هر

شَيْءٍ قَدِيْرٌ ﴿٤٠﴾ يٰٓاَيُّهَا الرَّسُوْلُ لَا يَحْزُنْكَ الَّذِيْنَ

شَيْءٍ	قَدِيْرٌ	يٰٓاَيُّهَا	الرَّسُوْلُ	لَا يَحْزُنْكَ	الَّذِيْنَ
شی باندی	بنه قادر دی	ای	رسوله (محمده!)	په غم کنبی دی نه آچوی تا	(فعل د) هغو کسانو

شی باندی بنه قادر دی. ای (زما) رسوله (محمده!) په غم کنبی دی نه آچوی تا (فعل د) هغو کسانو

يُسَارِعُوْنَ فِي الْكُفْرِ مِنَ الَّذِيْنَ قَالُوْٓا اٰمَنَّا

يُسَارِعُوْنَ	فِي	الْكُفْرِ	مِنَ	الَّذِيْنَ	قَالُوْٓا	اٰمَنَّا
چی تلوار کوی	په	کفر کنبی	له	هغو کسانو	چی ویل دوی	ایمان راوړی دی موږ

چی جلتی (ځغلی) کوی په کفر کنبی له هغو کسانو چی ویل دوی ایمان راوړی دی موږ (تش)

يٰٓاَيُّهَا الرَّسُوْلُ لَا يَحْزُنْكَ الَّذِيْنَ... دذکر سوو ایتونو دنزول سبب دوې واقعې دي : کمې چې دنبي کریم ﷺ په مبارک وخت کې دمدینې منورې په شااوخواه کې په اوسیدونکو یهودو قبیلو کې رامینځ ته سوې وې یوه واقعه دقتل او قصاص ده او بله واقعه دزنا اودهغې دسزاه ده : داخبره خو دهیڅ تاریخ پیژندونکي څخه پټه نه ده چې تر اسلام مخکې هر ځای او په هره طبقه کې او په هره مځکه کې دظلم او زیاتي حکومت وو قوي به کمزوری عزت مند به یي بې عزته غلام جوړوی دزوره وراو عزتمند دپاره قانون یو ډول وو او دکمزوري او بې عزته دپاره به بل ډول قانون وو لکه چې نن هم خپل ځان ته مهذب اومتمدن ویونکو په ډیرو ملکونو کې دتور او سپین قانون جلا کړی دی : پرانسانیت احسان کوونکي رسول ﷺ چې راغی دافرقونه یې ورک کړل او دانسانانو دحقونو دبربری اعلان یې وکی او انسان ته یې دانسان او سړیتوب سبق ورکی او هغه په تاریکو کې ډوب قوم یې ورنیا ته راویستی اودهمیش دپاره یې دعدل او انصاف سبق ورکړی.
(معارف القرآن ج ۲ پ ۶ ص ۱۵۸)

بِاَفْوَاهِهِمْ وَلَمْ تُؤْمِنْ قُلُوْبُهُمْ ۛ وَمِنَ الَّذِيْنَ هَادُوْا ۛ

بِاَفْوَاهِهِمْ	وَلَمْ تُؤْمِنْ	قُلُوْبُهُمْ	وَمِنَ	الَّذِيْنَ	هَادُوْا
په خولو خپلو	حال دا چې ايمان نه ؤ راوړى	زړونو د دوى	او ځينى	له هغو كسانو	چې يهوديان دى

په خولو خپلو حال دا چې ايمان نه ؤ راوړى زړونو د دوى ، او ځينى له هغو كسانو چې يهوديان دى

سَمّٰعُوْنَ لِلْكَذِبِ سَمّٰعُوْنَ لِقَوْمٍ اٰخَرِيْنَ ۙ لَمْ يَاْتُوْكَ ؕ

سَمّٰعُوْنَ	لِلْكَذِبِ	سَمّٰعُوْنَ	لِقَوْمٍ	اٰخَرِيْنَ	لَمْ يَاْتُوْكَ
ډير اوريدونكى دى	دپاره د دروغو ويلو	ډير اوريدونكى دى	قوم	بل ته	چې نه دى راغلى تاته

ډير اوريدونكى دى (دخبرو ستا) دپاره د دروغو ويلو ډير اوريدونكى دى قوم بل ته چې نه دى راغلى تاته

يُحَرِّفُوْنَ الْكَلِمَ مِنْۢ بَعْدِ مَوَاضِعِهٖ ۚ يَقُوْلُوْنَ

يُحَرِّفُوْنَ	الْكَلِمَ	مِنْۢ بَعْدِ	مَوَاضِعِهٖ	يَقُوْلُوْنَ
اړوى دوى	كلمى	وروسته	له هغو ځايونو خپلو څخه	وائى دغه

اړوى دوى كلمى (دتورات) وروسته له هغو ځايونو خپلو څخه ، وائى دغه (دخيبر يهوديان خپلو ليږليو سويو ته)

اِنْ اُوْتِيْتُمْ هٰذَا فَخُذُوْهُ وَاِنْ لَّمْ تُؤْتَوْهُ فَاحْذَرُوْا ؕ

اِنْ	اُوْتِيْتُمْ	هٰذَا	فَخُذُوْهُ	وَاِنْ	لَّمْ تُؤْتَوْهُ	فَاحْذَرُوْا
كه	دركړى سى تاسى ته	دا	نو واخلئ	او كه	نه سو دركړى تاسى ته دا	نو ويريږئ تاسى

كه دركړى سى تاسى ته دا (محرف حكم) نو واخلئ! (او وئى منئ) او كه نه سو دركړى تاسى ته دا نو ويريږئ تاسى

وَمَنْ يُّرِدِ اللّٰهُ فِتْنَتَهٗ فَلَنْ تَمْلِكَ لَهٗ مِنَ اللّٰهِ شَيْـًٔا ؕ

وَمَنْ	يُّرِدِ	اللّٰهُ	فِتْنَتَهٗ	فَلَنْ	تَمْلِكَ	لَهٗ	مِنَ اللّٰهِ	شَيْـًٔا
او هر هغه څوک	چې اراده وكړى	الله	دفتنى ئې	نوله سره به	مالک نسى ته	د ده لپاره	د الله نه	د هيڅ شى

او هر هغه څوک چې اراده وكړى الله دفتنى ئې نو له سره به مالک نسى ته (محمده!) د ده لپاره له الله نه د هيڅ شى ،

اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ لَمْ يُرِدِ اللّٰهُ اَنْ يُّطَهِّرَ قُلُوْبَهُمْ ؕ لَهُمْ

اُولٰٓئِكَ	الَّذِيْنَ	لَمْ يُرِدِ	اللّٰهُ	اَنْ	يُّطَهِّرَ	قُلُوْبَهُمْ	لَهُمْ
دغه	همغه كسان دى	چې اراده نه ده فرمايلى	الله	د دى چې	پاک كړى	زړونه د دوى	ستا دوى ته

دغه (يهودان او منافقان) همغه كسان دى چې اراده نه ده فرمايلى الله (د دى) چې پاک كړى زړونه د دوى ستا دوى ته

وَمِنَ الَّذِيْنَ هَادُوْا سَمّٰعُوْنَ لِلْكَذِبِ..

ومديني منورې ته دنبي كريم ﷺ تر راتلو مخكې:

دمديني منورې په اطرافو كي دوې قبيلي آبادي وي چي يوه قبيله بنو قريظه نوميده او بله بنو نضير په دوى كښې بنو نضير دقوت او شوكت او دعزت او دولت په اعتبار سره تر بنو قريضه زيات وه دې خلگو به په مخه پر بنو قريضه ظلم كوى او دوى به چار او ناچاره دغسي زغمى تر دې چې بنو نضيرو بنو قريظه پر دغه باندي مجبوره كړل چي كه دبنو نضيرو كم سړى دبنو قريضه كم سړى قتل كړي نو دده قصاص يعني دجان اخيسستلو حق به دوى ته نه وي بلكي يوازي اويا (٧٠) وسقه خرماوي به دده ته دويني دقيمت په ډول ادا كول كيږي (وسق دعربي وزن يوه پيمانه ده چي زمونږ دوزن په اعتبار سره پنځه منه او اوولس سيره ده) دپاكستان دمن په اعتبار سره : او كه معامله ددې برعكس واى چي دبنو قريضه يوه سړي يوه څوک دبنو نضيرو څخه مړكي نو قانون به داوي چي دغه قاتل به قتلول كيږي هم او دويني قيمت به هم ورڅخه اخيستل كيده او هغه به هم دبنو نضيرو تر ويني دوه چنده : (پاته قصه پر راروان مخ كښې وگورى)

فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ ۖ وَّلَهُمْ فِي الْاٰخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيْمٌ ﴿٤١﴾

فِي	الدُّنْيَا	خِزْيٌ	وَّلَهُمْ	فِي	الْاٰخِرَةِ	عَذَابٌ	عَظِيْمٌ
په	دنيا كښې	ذلت	او سته دوی ته	په	آخرت كښې	عذاب	ډير لوی

په دنيا كښې ذلت (شرمنده ګی) او سته دوی ته په آخرت كښې عذاب ډير لوی.

سَمّٰعُوْنَ لِلْكَذِبِ اَكّٰلُوْنَ لِلسُّحْتِ ۗ فَاِنْ جَآءُوْكَ

سَمّٰعُوْنَ	لِلْكَذِبِ	اَكّٰلُوْنَ	لِلسُّحْتِ	فَاِنْ	جَآءُوْكَ
ډير اوريدونكی دی	له پاره د دروغ ويلو	ډير خوړونكی دی	د حرامو	نو كه	راغلل دوی تا ته

(دوی) ډير اوريدونكی (جاسوسی كوونكی دی) له پاره د دروغ ويلو ډير خوړونكی دی د حرامو نو كه راغلل دوی تا ته

فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ اَوْ اَعْرِضْ عَنْهُمْ ۚ وَاِنْ تُعْرِضْ

فَاحْكُمْ	بَيْنَهُمْ	اَوْ	اَعْرِضْ	عَنْهُمْ	وَاِنْ	تُعْرِضْ
نو حكم وكړه	په مينځ د دوی كښې	يا	مخ وګرځوه	له دوی څخه	او كه	مخ وګرځوی

نو حكم (پريكړه) وكړه په مينځ د دوی كښې يا مخ وګرځوه له دوی څخه، او كه مخ وګرځوی

عَنْهُمْ فَلَنْ يَّضُرُّوْكَ شَيْئًا ۗ وَاِنْ حَكَمْتَ فَاحْكُمْ

عَنْهُمْ	فَلَنْ يَّضُرُّوْكَ	شَيْئًا	وَاِنْ	حَكَمْتَ	فَاحْكُمْ
له دوی څخه	نو له سره به ضرر و نه رسوی دوی تا ته	د هيڅ شی	او كه	حكم دی كوی	نو حكم وكړه

له دوی څخه نو له سره به ضرر و نه رسوی دوی تا ته د هيڅ شي او كه حكم (پريكړه) دی كوله نو حكم (پريكړه) وكړه

بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ ۗ اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِيْنَ ﴿٤٢﴾

بَيْنَهُمْ	بِالْقِسْطِ	اِنَّ	اللّٰهَ	يُحِبُّ	الْمُقْسِطِيْنَ
په مينځ د دوی كښې	په عدل سر	بيشكه!	الله	دوست ګڼی	عدل كوونكی

په مينځ د دوی كښې په عدل (انصاف) سره بيشكه! الله دوست ګڼی عدل كوونكی.

وَكَيْفَ يُحَكِّمُوْنَكَ وَعِنْدَهُمُ التَّوْرٰىةُ فِيْهَا حُكْمُ

وَكَيْفَ	يُحَكِّمُوْنَكَ	وَعِنْدَهُمُ	التَّوْرٰىةُ	فِيْهَا	حُكْمُ
او څرنګه به	حكم ګرځوی دوی تا	حال دا چې په نزد د دوی	تورات دی	چې (سته) په هغه كښې	حكم

او څرنګه به حكم ګرځوی دوی تا (ای محمده) حال دا چې په نزد د دوی تورات دی چې (سته) په هغه كښې حكم

(د تير مخ پاته قصه دلته وكورى) فَاِنْ جَآءُوْكَ فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ او يوازي دا هم نه بلكي ددې سره دا هم وه چې كه ددوی څخه به يي ښځه قتل كړې وه نو دبنو قريضه وو څخه به سړی قتل كيدی او كه سړی به يي قتل سوی وای نو دوه سړي به دبنو قريضه قتليدل او كه دبنو نضير څخه به يي غلام او مر يي قتل سوی وای نو په بدله كي به دبنو قريضه آزاد سړی قتل كيدی او كه دبنونضيرو دسړو څخه يي يو لاس پرې كړی وای نو دبنو قريضه دسړو دوه لاسونه پرې كيدل او كه به يو غوږ وو نو دوه غوږونه به يي پرې كيدل دا هغه قانون وو چې تر اسلام مخكي په دې دواړو قبيلو كي رواج وو او بنو قريضه دخپلي كمزوری په وجه ددې پر منلو باندي مجبوره وه كله چې نبي كريم ﷺ هجرت وكړی او مديني منورې ته يي تشريف راوړی او مدينه يو دارالاسلام جوړه سوه نو دا دواړې قبيلي لا په اسلام كي نه وي داخلي سوي او نه هم دكمي معاهدې پر بنا داسلامي حكمونو پابنده وه خو داسلام عامي آساني يي دليري څخه ليدلې خو آخر اسلام ددوی دا ظالمانه قانون په عادلانه قانون بدل كړی هغه ظلم او وحشت يي ختم كی.
(معارف القرآن ج۲ پ۶ ص ۱۵۸)

اللّٰهِ ثُمَّ يَتَوَلَّوْنَ مِنْۢ بَعْدِ ذٰلِكَ ۚ وَمَآ اُولٰٓئِكَ

اللّٰهِ	ثُمَّ	يَتَوَلَّوْنَ	مِنْۢ بَعْدِ	ذٰلِكَ	وَمَآ	اُولٰٓئِكَ
د الله	بیا	گرځي دوی	پس له	هغه	او نه دي	دغه کسان له سره

د الله بيا گرځي دوی (له هغه حکم ستا څخه) پس له هغه (چې دوی ته حکم وکړ شولی) ، او نه دي دغه کسان له سره

بِالْمُؤْمِنِيْنَ ﴿٤٣﴾ اِنَّآ اَنْزَلْنَا التَّوْرٰىةَ فِيْهَا هُدًى

بِالْمُؤْمِنِيْنَ	اِنَّآ	اَنْزَلْنَا	التَّوْرٰىةَ	فِيْهَا	هُدًى
باور کوونکي	بیشکه! موږ	نازل کړې مو دی	تورات	په هغه کښې	هدايت دی

باور کوونکي . بيشکه! موږ نازل کړې مو دی تورات (چې سته) په هغه کښې هدايت (لار ښوونه حق ته)

وَّنُوْرٌ ۚ يَحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّوْنَ الَّذِيْنَ اَسْلَمُوْا لِلَّذِيْنَ

وَّنُوْرٌ	يَحْكُمُ	بِهَا	النَّبِيُّوْنَ	الَّذِيْنَ	اَسْلَمُوْا	لِلَّذِيْنَ
او رڼا	حکم به کاوه	په هغه سره	انبياؤ	هغو چې	حکم منونکي وو دوی (دالله)	هغو کسانو ته

او رڼا ، حکم به کاوه په هغه سره انبياؤ (دبنی اسرآئيلو) هغو چې حکم منونکي وو دوی (دالله) هغو کسانو ته

هَادُوْا وَالرَّبّٰنِيُّوْنَ وَالْاَحْبَارُ بِمَا اسْتُحْفِظُوْا

هَادُوْا	وَالرَّبّٰنِيُّوْنَ	وَالْاَحْبَارُ	بِمَا	اسْتُحْفِظُوْا
چې يهوديان وو	او رباني عارفانو	او عالمانو (د دوی)	په سبب د هغه شي	چې طلب د حفاظت ئې سوی ؤ له دوی څخه

چې يهوديان وو او رباني عارفانو او عالمانو (د دوی)، په سبب د هغه شي چې طلب د حفاظت ئې سوی ؤ له دوی څخه

مِنْ كِتٰبِ اللّٰهِ وَكَانُوْا عَلَيْهِ شُهَدَآءَ ۚ فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ

مِنْ كِتٰبِ	اللّٰهِ	وَكَانُوْا	عَلَيْهِ	شُهَدَآءَ	فَلَا	تَخْشَوُا	النَّاسَ
چې کتاب	دالله دی	او وو دوی	په هغه باندی	شاهدان	نو مه	بيريږئ تاسی	له خلکو څخه

چې کتاب د الله دی او وو دوی په هغه باندی شاهدان، نو مه بيريږئ تاسی له خلکو څخه (په اظهار او اجراء د حق کښی)

وَاخْشَوْنِ وَلَا تَشْتَرُوْا بِاٰيٰتِيْ ثَمَنًا قَلِيْلًا ۗ وَمَنْ

وَاخْشَوْنِ	وَلَا تَشْتَرُوْا	بِاٰيٰتِيْ	ثَمَنًا	قَلِيْلًا	وَمَنْ
او وبيريږئ له ما	او مه اخلئ تاسی	په آيتونو زما	قيمت	لږ	او هر چا چې

او وبيريږئ له ما (په پټولو د حق کښی) او مه بيريږئ (مه اخلئ) تاسی په آيتونو زما قيمت لږ، او هر چا چې

اِنَّآ اَنْزَلْنَا التَّوْرٰىةَ فِيْهَا هُدًى وَّنُوْرٌ.. د ذکر سوو ايتونو څخه په اولني ايت کښې الله جل جلاله ارشاد فرمايي: (اِنَّآ اَنْزَلْنَا التَّوْرٰىةَ فِيْهَا هُدًى وَّنُوْرٌ) يعني موږ خپل کتاب تورات راليږلی دی چې په دې کښې دحق طرف ته راهنمايي او يو خاص نور وو په دې کښې ددې خبرې طرف ته اشاره وسوه چې نن کم د تورات شريعت منسوخ کړه کيږي په دې کښې د تورات کم نقصان نسته بلکي د زماني دبدليدو په سبب سره داحکامو دبدلون ترضرورت لاندې داسې وکړل سوه که نه وي نو تورات هم زموږ نازل کړه سوی کتاب دی په دې کي دبني اسرآئيلو د پاره اصولي هدايات هم ذکر دي او يو خاص نور هم دی چې په روحاني ډول سره ددوی پر زړونو تاثير کوي تر دې وروسته ارشاد فرمايي (يَحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّوْنَ الَّذِيْنَ اَسْلَمُوْا لِلَّذِيْنَ هَادُوْا وَالرَّبّٰنِيُّوْنَ وَالْاَحْبَارُ) يعني تورات موږ ددې دپاره نازل کړی وو چې تر څو پوري دده شريعت منسوخ نه کړل سي تر هغه وخته پوري به راتلونکي انبياء او ددوی نائبين خدايي خلک او عالمان تول ددې تورات موافق فيصلي کوي.
(معارف القرآن ج۲ پ۶ ص ۱۷۷)

ربع

لَّمۡ يَحۡكُمۡ بِمَآ اَنۡزَلَ اللّٰهُ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الۡكٰفِرُوۡنَ ﴿٤٤﴾ وَكَتَبۡنَا

لَّمۡ يَحۡكُمۡ	بِمَآ	اَنۡزَلَ	اللّٰهُ	فَاُولٰٓئِكَ	هُمُ	الۡكٰفِرُوۡنَ	وَكَتَبۡنَا
ونه کړ حکم	په هغه شی	چی نازل کړی دی	الله	نو دغه کسان	هم دوی دی	کافران	او لیکلی وو موږ

ونه کړ حکم په هغه شی چی نازل کړی دی الله نو دغه کسان هم دوی دی کافران او لیکلی (فرض کړی) وو موږ

عَلَيۡهِمۡ فِيۡهَآ اَنَّ النَّفۡسَ بِالنَّفۡسِ ۙ وَالۡعَيۡنَ

عَلَيۡهِمۡ	فِيۡهَآ	اَنَّ	النَّفۡسَ	بِالنَّفۡسِ	وَالۡعَيۡنَ
پر دغو (یهودانو)	په دی (تورات) کښی	چی بیشکه!	نفس دی ووژلی سی	(په بدل دبل) نفس کښی	او سترګه دی

پر دغو (یهودانو) په دی (تورات) کښی چی بیشکه! نفس دی ووژلی سی (په بدل دبل) نفس کښی او سترګه دی

بِالۡعَيۡنِ وَالۡاَنۡفَ بِالۡاَنۡفِ وَالۡاُذُنَ

بِالۡعَيۡنِ	وَالۡاَنۡفَ	بِالۡاَنۡفِ	وَالۡاُذُنَ
په (بدل دبلی) سترګی	او پوزه دی	په (بدل دبلی) پوزی	او غوږ دی

(ړنده سی) په (بدل دبلی) سترګی او پوزه دی (پریکړه سی) په (بدل دبلی) پوزی او غوږ دی (پریکړی سی)

بِالۡاُذُنِ وَالسِّنَّ بِالسِّنِّ ۙ وَالۡجُرُوۡحَ قِصَاصٌ ؕ

بِالۡاُذُنِ	وَالسِّنَّ	بِالسِّنِّ	وَالۡجُرُوۡحَ	قِصَاصٌ
په (بدل د بل) غوږ	او غاښ دی	په (بدل دبل) غاښ کښی	او زخمونه	قصاص (بدل) دی برابر

په (بدل د بل) غوږ او غاښ دی (وویستلی سی) په (بدل دبل) غاښ کښی او پرهارونه قصاص (بدل) د ی برابر،

فَمَنۡ تَصَدَّقَ بِهٖ فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَّهٗ ؕ وَمَنۡ لَّمۡ يَحۡكُمۡ بِمَآ

فَمَنۡ	تَصَدَّقَ	بِهٖ	فَهُوَ	كَفَّارَةٌ	لَّهٗ	وَمَنۡ	لَّمۡ يَحۡكُمۡ	بِمَآ
نو هر چا چی	عفوه وکړه	د دی قصاص	نو دغه عفوه	کفاره ده	ده ته	او هر چا چی	ونه کړ حکم	په هغه شی

نو هر چا چی عفوه وکړه د دی قصاص نو دغه عفوه کفاره ده ده ته، او هرچا چی ونه کړ حکم په هغه شی

اَنۡزَلَ اللّٰهُ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الظّٰلِمُوۡنَ ﴿٤٥﴾ وَقَفَّيۡنَا عَلٰٓى اٰثَارِهِمۡ

اَنۡزَلَ	اللّٰهُ	فَاُولٰٓئِكَ	هُمُ	الظّٰلِمُوۡنَ	وَقَفَّيۡنَا	عَلٰٓى اٰثَارِهِمۡ
چی نازل کړی دی	الله	نو دغه کسان	هم دوی دی	ظالمان	او ولیږه موږ	پر پلو د دوی - وروسته له دغو انبیاؤ

چی نازل کړی دی الله نو دغه کسان هم دوی دی ظالمان. او ولیږه موږ پر پلو د دوی وروسته له دغو انبیاؤ

وَكَتَبۡنَا عَلَيۡهِمۡ فِيۡهَآ اَنَّ النَّفۡسَ.. دقصاص داحکامو بیان: الله ﷻ فرمایي چي موږ دااحکام په تورات کي نازل کړي دي ارشاد فرمايي (وکتبنا عليهم فيها انّ النفس بالنفس) یعني موږ یهودوته او ددوی دپاره په تورات کي دقصاص دا حکم نازل کړی ووچي دنفس په بدله کي نفس دسترګي په بدله کي سترګه دېزي په بدله کي پزه دغوږ په بدله کي غوږ دغاښ په بدله کي غاښ او دخاص زخمونوبیا بدله ده : دبنوقریظه او بنو نضیر کمه دعوه چي نبي کریم ﷺ ته پیش سوې وه چي بنو نضیرو دخپل قوت او شوکت په وجه بنوقریضه دې ته مجبور کړي وه چي که دبنونضیرو کم سړی ددوی دیوه سړي دلاسه قتل سي نوقصاص به يي هم دنفس په بدله کي نفس اخیستل کیږي او پر دې سربیره دیت به هم اخیستل کیږي او که معامله برعکس وسي چي دبنونضیرو دسړي دلاسه دبنو قریضه سړی مړسي نو قصاص به نه وي یوازي دیت به اخیستل وي او هغه به هم دبنو نضیرو په نیمایي باندي وي په دغه آیت کي الله ﷻ ددوی دغلا څخه پرده پورته کړه چي په تورات کي هم د قصاص اودیت دبرابري احکام موجود وه. (معارف القرآن ج ۲پ۶ص۱۷۹)

بِعِيْسَى ابْنِ مَرْيَمَ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرٰىةِ

بِعِيْسَى	ابْنِ	مَرْيَمَ	مُصَدِّقًا	لِّمَا	بَيْنَ	يَدَيْهِ	مِنَ	التَّوْرٰىةِ
عيسىٰ	زوی	د مريمې	حال دا چې باورکوونکی ؤ	دهغه کتاب	چې پخوا	له ده ؤ	له	تورات

عيسىٰ زوی د مريمې حال دا چې مصدق (رښتيا کوونکی) ؤ دهغه کتاب چې پخوا له ده ؤ له تورات

وَاٰتَيْنٰهُ الْاِنْجِيْلَ فِيْهِ هُدًى وَّنُوْرٌ وَّمُصَدِّقًا

وَاٰتَيْنٰهُ	الْاِنْجِيْلَ	فِيْهِ	هُدًى	وَّنُوْرٌ	وَّمُصَدِّقًا
او ورکړی ؤ موږ ده ته	انجيل	(حال دا) چې په هغه کښې	هدايت ؤ	او رڼا وه	او دا چې تصديق کوونکی ؤ

او ورکړی ؤ موږ ده (عيسىٰ) ته انجيل (حال دا) چې په هغه کښې هدايت ؤ (حق ته) او نور وه او حال دا چې مصدق ؤ

لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرٰىةِ وَهُدًى وَّمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِيْنَ ﴿٤٦﴾

لِّمَا	بَيْنَ يَدَيْهِ	مِنَ	التَّوْرٰىةِ	وَهُدًى	وَّمَوْعِظَةً	لِّلْمُتَّقِيْنَ
دهغه کتاب	چې پخوا له ده ؤ	له	تورات	او هدايت ؤ	او موعظه (پند) ؤ	دپاره د پرهيزګارانو

د هغه کتاب چې پخوا ؤ د ده له تورات او هدايت (لاربوونکی) ؤ او موعظه (پند) ؤ د پاره د پرهيزګارانو.

وَلْيَحْكُمْ اَهْلُ الْاِنْجِيْلِ بِمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ فِيْهِ

وَلْيَحْكُمْ	اَهْلُ	الْاِنْجِيْلِ	بِمَآ	اَنْزَلَ	اللّٰهُ	فِيْهِ
او حکم دی وکړی	اهل	د انجيل	په هغه شي چې	نازل کړی دی	الله	په هغه کښې

او (فرمايلي ؤ الله) حکم دی وکړی اهل (عالمان) د انجيل په هغه شي چې نازل کړی دی الله په هغه (انجيل) کښې

وَمَنْ لَّمْ يَحْكُمْ بِمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْفٰسِقُوْنَ ﴿٤٧﴾

وَمَنْ	لَّمْ يَحْكُمْ	بِمَآ	اَنْزَلَ	اللّٰهُ	فَاُولٰٓئِكَ	هُمُ	الْفٰسِقُوْنَ
او هر چا چې	ونه کړ حکم	په هغه شي	چې نازل کړی دی	الله	نو دغه کسان	هم دوی دی	فاسقان

او هر چا چې ونه کړ حکم په هغه شي چې نازل کړی دی الله نو دغه کسان هم دوی دی فاسقان.

وَاَنْزَلْنَآ اِلَيْكَ الْكِتٰبَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ

وَاَنْزَلْنَآ	اِلَيْكَ	الْكِتٰبَ	بِالْحَقِّ	مُصَدِّقًا	لِّمَا	بَيْنَ يَدَيْهِ
او نازل کړی دی موږ	تا ته	کتاب (قرآن)	په حقه سره	چې باورکوونکی دی	دهغه چې	په مخ د ده کښې

او نازل کړی دی موږ تا ته (ای محمده!) کتاب (قرآن) په حقه سره چې مصدق (حق ګڼونکی) دی دهغه چې په مخ د ده کښې

وَاَنْزَلْنَآ اِلَيْكَ الْكِتٰبَ بِالْحَقِّ.. په دغه ايت کي الله جَلَّ جَلَالُهُ نبي کريم ﷺ ته خطاب کوي : چي موږ پرتا باندي قرآن نازل کړی دی چي تر ځان دمخکي کتابونو تورات او انجيل تصديق هم کوي او ددوی محافظ هم دی ځکه چي کله تورات والاوو په تورات کي او انجيل والاوو په انجيل کي تحريف (ادلون او بدلون) وکی نو قرآن کريم دهغو محافظ او نګران ثابت سو چي ددوی دتحريفاتو پرده يي څيري کړه حق او حقيقت يي ښکاره کی او دتورات او انجيل اصلي تعليمات نن هم دقرآن په ذريعه په دنيا کي باقي دی که څه هم چي په خپله دتورات وارثانو او دده پيروي کوونکو مدعيانو ددې شکل داسي خراب کړی دی چي دحق او باطل جلا کول ناممکن سوي دي او په آخر کي يي نبي کريم ﷺ ته هغه حکم ورکړی کم چي دتورات والاو انجيل والا وو ته ورکړل سوی وو چي ستاسي احکام او فيصلې تولي دالله جَلَّ جَلَالُهُ دنازل کړو احکامو موافق کيدل پکار دي او داخلګ چي په تا باندي دخپلو خواهشاتو فيصلي کول غواړي ددوی دمکر څخه خبرداره اوسه.
(معارف القرآن ج۲ پ۶ ص ۱۸۰)

مِنَ الْكِتٰبِ وَمُهَيْمِنًا عَلَيْهِ فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ

مِنَ	الْكِتٰبِ	وَمُهَيْمِنًا	عَلَيْهِ	فَاحْكُمْ	بَيْنَهُمْ
له	كتابونو څخه	او ساتونكى دى	پر هغه	نو حكم كوه	په مينځ د دغو (كتابيانو)

له كتابونو څخه او ساتونكى دى پر (مضامينو د) هغه. نو حكم كوه (اى محمده) په مينځ د دغو (كتابيانو)

بِمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ وَلَا تَتَّبِعْ اَهْوَآءَهُمْ عَمَّا جَآءَكَ

بِمَآ	اَنْزَلَ	اللّٰهُ	وَلَا تَتَّبِعْ	اَهْوَآءَهُمْ	عَمَّا	جَآءَكَ
په هغه شى	چې ليږلى دى	الله	او مه كوه متابعت	د آرزوګانو د دوى	له هغه شى څخه	چې راغلى دى تاته

په هغه شى چې ليږلى دى الله (تاته)، او مه كوه متابعت د آرزوګانو د دوى (او مه اوړه) له هغه شى څخه چې راغلى دى تاته

مِنَ الْحَقِّ ۭ لِكُلٍّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَّمِنْهَاجًا ۭ وَلَوْ شَآءَ

مِنَ	الْحَقِّ	لِكُلٍّ	جَعَلْنَا	مِنْكُمْ	شِرْعَةً	وَّمِنْهَاجًا	وَلَوْ	شَآءَ
له	حق څخه	هر چاته	مقرر كړى موږ	له تاسى	يو شريعت	او لارروښانه	او كه	اراده فرمايلې وى

له حق څخه، هر چاته مقرر كړى موږ له تاسى يو شريعت (اصول) او لاره روښانه او كه اراده فرمايلې وى

اللّٰهُ لَجَعَلَكُمْ اُمَّةً وَّاحِدَةً وَّلٰكِنْ لِّيَبْلُوَكُمْ فِيْ مَآ

اللّٰهُ	لَجَعَلَكُمْ	اُمَّةً	وَّاحِدَةً	وَّلٰكِنْ	لِّيَبْلُوَكُمْ	فِيْ مَآ
الله	خامخا به ئې ګرځولى وئ تاسى	امت	يو	او مګر ځكه چې	وازمويي تاسى	په هغه كښې

الله نو خامخا به ئې ګرځولى وئ تاسى امت يو او مګر ځكه چې وازمويي تاسى په هغه كښې

اٰتٰىكُمْ فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرٰتِ ۭ اِلَى اللّٰهِ مَرْجِعُكُمْ

اٰتٰىكُمْ	فَاسْتَبِقُوا	الْخَيْرٰتِ	اِلَى	اللّٰهِ	مَرْجِعُكُمْ
چې تاسى ته ئې دركړى دى	پس وړاندى سئ تاسى يو تر بله	نيكيو ته	طرف د	الله ته	بيرته ورتلو دى ستاسى

چې تاسى ته ئې دركړى دى پس وړاندى سئ تاسى يو تر بله نيكيو ته، (خاص) طرف د الله ته بيرته ورتلو دى ستاسى د ټولو

جَمِيْعًا فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيْهِ تَخْتَلِفُوْنَ ۝٤٨

جَمِيْعًا	فَيُنَبِّئُكُمْ	بِمَا	كُنْتُمْ	فِيْهِ	تَخْتَلِفُوْنَ
د ټولو	نو خبر به كړى تاسى	په هغه چې	وئ تاسى	چې په هغه كښى	به مو اختلاف كاوه

نو خبر به كړى تاسى (په قيامت كښى) په هغه چې وئ تاسى چې په هغه كښى به مو اختلاف كاوه.

لِكُلٍّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَّمِنْهَاجًا.....

موږدهرې طبقې دپاره يو خاص شريعت او يوه خاصه طريقه دعمل جوړه كړېده: چې په دې كې سره ددې چې اصول (يعني بنيادونه) شريک او متفق يعني دټولو دا يودول دي البتّه فروعي احكام يې دمصلحت په وجه مختلف دي او كه الله ﷻ غوښتلاى نو هغه ته هيڅ ګرانه نه وه چې تاسي ټول يې يو امت او يو ملت جوړ كړي واى دټولو يو كتاب او يو شريعت واى ليكن الله ﷻ دا ځكه خوښه نه كړه چې خلګ وازمايي چې كم خلګ دي چې دعبادت دحقيقت څخه ځان خبروي او هر وخت حكم منلو ته غاړي ايږدي چې كم حكم ورته ورسيږي دهغه تعميل كوي چې كم نوى كتاب يانوى شريعت راځي دهغه تابعداري كوي او مخكنى كتاب اوشريعت كه يې هر څومره خوښ وي او دپلار او نيكه دمذهب په وجه كه ددې پاته كول كه ده ته هر څومره ګران وي خو بيا هم هر وخت يې غوږ اېښى وي دحكم منلو ته تياروي او څوک بيا هغه دي چې ددې حقيقت څخه يې ځان غافله كړى وي دالله ﷻ حكم ته غاړي نه ايږدي.

(معارف القرآن ج٢پ ٦ص ١٨١)

وَاَنِ احۡكُمۡ بَيۡنَهُمۡ بِمَاۤ اَنۡزَلَ اللّٰهُ وَلَا تَتَّبِعۡ اَهۡوَآءَهُمۡ

وَاَنِ	احۡكُمۡ	بَيۡنَهُمۡ	بِمَاۤ	اَنۡزَلَ	اللّٰهُ	وَلَا تَتَّبِعۡ	اَهۡوَآءَهُمۡ
او چې	حکم کوه	په مینځ د دوی کښې	په هغه شي	چې نازل کړی دی	الله	او مه کوه متابعت	د آرزوګانو د دوی

او چې حکم کوه! په مینځ د دوی کښې په هغه شي چې نازل کړی دی الله او مه کوه متابعت د آرزوګانو د دوی

وَاحۡذَرۡهُمۡ اَنۡ يَّفۡتِنُوۡكَ عَنۡۢ بَعۡضِ مَاۤ اَنۡزَلَ اللّٰهُ

وَاحۡذَرۡهُمۡ	اَنۡ	يَّفۡتِنُوۡكَ	عَنۡۢ	بَعۡضِ	مَاۤ	اَنۡزَلَ	اللّٰهُ
او بیره کوه! له دوی څخه	چې	وا (نه) ړوی تا	له	ځینی	هغه شي څخه	چې نازل کړی دی	الله

او بیره کوه! (ځان ساته) له دوی څخه چې وا (نه) ړوی تا له ځینی هغه شي څخه چې نازل کړی دی الله

اِلَيۡكَ‌ؕ فَاِنۡ تَوَلَّوۡا فَاعۡلَمۡ اَنَّمَا يُرِيۡدُ اللّٰهُ اَنۡ

اِلَيۡكَ	فَاِنۡ	تَوَلَّوۡا	فَاعۡلَمۡ	اَنَّمَا	يُرِيۡدُ	اللّٰهُ	اَنۡ
تاته (ای محمده!)	نو که	وګرځېدل دوی	پس پوه سه	چې بیشکه! هم داخبره ده	چې اراده لري	الله	چې

تاته (ای محمده!) نو که وګرځېدل دوی پس پوه سه (ته ای محمده!) چې بیشکه! هم داخبره ده چې اراده لري الله چې

يُّصِيۡبَهُمۡ بِبَعۡضِ ذُنُوۡبِهِمۡ‌ؕ وَاِنَّ كَثِيۡرًا مِّنَ النَّاسِ

يُّصِيۡبَهُمۡ	بِبَعۡضِ	ذُنُوۡبِهِمۡ	وَاِنَّ	كَثِيۡرًا	مِّنَ	النَّاسِ
ورسوی دوی ته	په سبب د ځینو	ګناهونو د دوی	او بیشکه!	چې ډیر	له	خلکو څخه

ورسوی دوی ته په سبب د ځینو ګناهونو د دوی، او بیشکه! چې ډیر له خلکو څخه

لَفٰسِقُوۡنَ ﴿۴۹﴾ اَفَحُكۡمَ الۡجَاهِلِيَّةِ يَبۡغُوۡنَ‌ؕ وَمَنۡ اَحۡسَنُ

لَفٰسِقُوۡنَ	اَفَحُكۡمَ	الۡجَاهِلِيَّةِ	يَبۡغُوۡنَ	وَمَنۡ	اَحۡسَنُ
خامخا فاسقان دي	آیا پس حکم	د جاهلیت	غواړي دوی	او څوک	ډیر ښه دی

خامخا فاسقان دي. آیا پس حکم د جاهلیت غواړي دوی ؟ او څوک ډیر ښه دی

مِنَ اللّٰهِ حُكۡمًا لِّقَوۡمٍ يُّوۡقِنُوۡنَ ﴿۵۰﴾ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيۡنَ

مِنَ	اللّٰهِ	حُكۡمًا	لِّقَوۡمٍ	يُّوۡقِنُوۡنَ	يٰۤاَيُّهَا	الَّذِيۡنَ
له	الله څخه	له جهته د حکم	هغه قوم ته	چې یقین لري	ای	هغو کسانو

له الله څخه له جهته د حکم هغه قوم ته چې یقین لري (په الله یعني هیڅوک نه دی). ای هغو کسانو

وَلَا تَتَّبِعۡ اَهۡوَآءَهُمۡ وَاحۡذَرۡهُمۡ لنډ تفسير: خطاب نبي کريم ﷺ ته دی چې ددې اهل کتابو دخپل مينځ په معاملو کې کله چې يې ستاسي مجلس ته راوړي ددغه ليړل سوي کتاب موافق فيصله کوه او ددوی دشريعت څخه خلاف په خواهشاتو او فرمايشاتو باندې آينده هم عمل مه کوه لکه تر اوسه پوري چې دي نه دی کړی او ددوی څخه يعني ددوی ددې خبري څخه آينده هم دتير په شان احتياط کوه چې دوی تا دخدای ﷻ دليږل سوي يوه حکم څخه بل طرف ته نه کړي که څه هم چې ددې خو هيڅ احتمال نسته مګر دځان د ساتلو قصد کول هم ثواب دی بيا هم که سره دواضح کيدو د قرآن اودده دفيصلي حق ثابتيدو هم که دا خلک دقرآن څخه او ستا دفيصلي څخه چې موافقه دقرآن ده ږده کوله نو دا يقين وکړی چې بس خدای ﷻ ته منظوره ده چې ددوی دځينې جرمونو په وجه په دنياکې دوی ته سزاورکړي او دغه ځينې جرم فيصله نه منل دي او دقرآن دحق والي نه منلو سزا به پوره په آخرت کې ورکول کيږي.
(معارف القرآن ج۲ پ۶ ص ۱۷۷)

ع ۷

امَنُوۡا لَا تَتَّخِذُوا الۡيَهُوۡدَ وَالنَّصٰرٰۤى اَوۡلِيَآءَ ‌ؔ

اَوۡلِيَآءَ	وَالنَّصٰرٰۤى	الۡيَهُوۡدَ	لَا تَتَّخِذُوا	اٰمَنُوۡا
دوستان!	او نصرانيان	يهوديان	مه نيسئ تاسې	چې ايمان ئې راوړى دى

چې ايمان ئې راوړى دى مه نيسئ تاسې يهوديان او نصرانيان دوستان!

بَعۡضُهُمۡ اَوۡلِيَآءُ بَعۡضٍ‌ ؕ وَمَنۡ يَّتَوَلَّهُمۡ مِّنۡكُمۡ فَاِنَّهٗ

فَاِنَّهٗ	مِّنۡكُمۡ	يَّتَوَلَّهُمۡ	وَمَنۡ	بَعۡضٍ	اَوۡلِيَآءُ	بَعۡضُهُمۡ
نو بېشكه! چې دى له	له تاسې ځنې	دوستي وكړه له دوى سره	او هر چا چې	د ځينو نورو	دوستان دي	ځينې د دوى

(دوى يو تر بله) ځينې د دوى دوستان دي د ځينو نورو او هر چا چې دوستي وكړه له دوى سره له تاسې ځنې نو بېشكه! چې دى له

مِنۡهُمۡ‌ ؕ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهۡدِى الۡقَوۡمَ الظّٰلِمِيۡنَ ﴿۵۱﴾

الظّٰلِمِيۡنَ	الۡقَوۡمَ	لَا يَهۡدِى	اللّٰهَ	اِنَّ	مِنۡهُمۡ
د ظالمانو ته	قوم	هدايت نه كوي	الله	بېشكه!	هم دوى ځنې دى

هم دوى ځنې دى ، بېشكه! الله هدايت نه كوي قوم ظالمانو ته (چې ظلم كوي په ځانونو خپلو په دوستي كولو د كفارو سره)

فَتَرَى الَّذِيۡنَ فِىۡ قُلُوۡبِهِمۡ مَّرَضٌ يُّسَارِعُوۡنَ فِيۡهِمۡ

فِيۡهِمۡ	يُّسَارِعُوۡنَ	مَّرَضٌ	قُلُوۡبِهِمۡ	فِىۡ	الَّذِيۡنَ	فَتَرَى
په دوى كښې	چې ځغلي به	مرض دى	زړونو د دوى كښې	په	هغه كسان چې	نو وبه وينې ته

نو وبه وينې ته هغه كسان چې په زړونو د دوى كښې مرض (رنځ د نفاق) دى چې ځغلي به په (دوستى د) دوى كښې

يَقُوۡلُوۡنَ نَخۡشٰۤى اَنۡ تُصِيۡبَنَا دَآئِرَةٌ‌ ؕ فَعَسَى اللّٰهُ اَنۡ

اَنۡ	اللّٰهُ	فَعَسَى	دَآئِرَةٌ	تُصِيۡبَنَا	اَنۡ	نَخۡشٰۤى	يَقُوۡلُوۡنَ
به	چې الله	نو نږدې ده	كومه حادثه	وبه رسيږي مونږ ته	چې	بيريږو له دې څخه	وائي به دوى

وائي به دوى بيريږو له دې څخه چې وبه رسيږي مونږ ته كومه حادثه، نو نږدې ده چې الله به

يَّاۡتِىَ بِالۡفَتۡحِ اَوۡ اَمۡرٍ مِّنۡ عِنۡدِهٖ فَيُصۡبِحُوۡا عَلٰى مَاۤ

مَاۤ	عَلٰى	فَيُصۡبِحُوۡا	عِنۡدِهٖ	مِّنۡ	اَمۡرٍ	اَوۡ	بِالۡفَتۡحِ	يَّاۡتِىَ
هغه شي چې	په	نو وبه گرځي دوى	خپل جانبه	له	يو حكم	يا	په برى	راتله وكړي

راتله وكړي په برى يا (به راوړى بل) يو حكم له خپل جانبه نو وبه گرځي دوى په هغه شي چې

لَا تَتَّخِذُوا الۡيَهُوۡدَ وَالنَّصٰرٰۤى اَوۡلِيَآءَ ‌ؔ په اولني ايت كي دا ښوول سوي ده : بلكي مسلمانانو ته دا حكم سوى دى چي دوى دي ديهودو او نصاراوو سره موالات (يعني ژوره دوستي) نه كوي لكه دعامو غيرمسلمو او يهودو او نصاراوو په خپله دا قانون دى چي دوى ژوره دوستي يوازي دخپل قوم سره ساتي د مسلمانانو سره دا معامله نه كوي.

شان نزول : امام ابن جرير رحمه الله روايت كوي چي دا آيت په يوه خاصه واقعه كي نازل سوى دى هغه دا چي نبي كريم ﷺ كله چي په مدينه منوره كي تشريف فرما سونو د مديني دا طرافو ديهودو او نصاراوو سره يي دا فيصله وكړه چي دوى به د مسلمانانو سره نه په خپله جنگ كوي او نه به د جنگ كوونكي قوم كومكيان جوړيږي بلكي د مسلمانانو سره به يو ځاى كيږي او دهغوى مقابله به كوي دغه ډول به مسلمانان نه د دوى سره جنگ كوي او نه به د دوى خلاف ديو بل قوم سره كومك كوي بلكي د مخالف سره به مقابله كوي يو څه موده دا معاهده د دواړو طرفو څخه قايمه وه (پاته قصه پر راروان مخ وگورى)

اَسَرُّوْا فِيْٓ اَنْفُسِهِمْ نٰدِمِيْنَ ﴿۵۲﴾ وَيَقُوْلُ الَّذِيْنَ

اَسَرُّوْا	فِيْٓ	اَنْفُسِهِمْ	نٰدِمِيْنَ	وَيَقُوْلُ	الَّذِيْنَ
پټ کړي دي دوی	په	نفسونو خپلو کښي	پښیمانه	او وائي به	هغه کسان

پټ کړي دي دوی په نفسونو خپلو کښي پښیمانه. او وائي به هغه کسان

اٰمَنُوْٓا اَهٰٓؤُلَآءِ الَّذِيْنَ اَقْسَمُوْا بِاللّٰهِ جَهْدَ

اٰمَنُوْٓا	اَهٰٓؤُلَآءِ	الَّذِيْنَ	اَقْسَمُوْا	بِاللّٰهِ	جَهْدَ
چي مؤمنان دي	آیا دا	همغه کسان دي	چي قسمونه کول دوی	په الله	سخت

چي مؤمنان دي آیا دا همغه کسان دي چي قسمونه کول دوی په الله سخت

اَيْمَانِهِمْ ۙ اِنَّهُمْ لَمَعَكُمْ ؕ حَبِطَتْ اَعْمَالُهُمْ فَاَصْبَحُوْا

اَيْمَانِهِمْ	اِنَّهُمْ	لَمَعَكُمْ	حَبِطَتْ	اَعْمَالُهُمْ	فَاَصْبَحُوْا
قسمونه خپل	چي بیشکه! دوی	خامخا له تاسي سره دي	باطل سول	عملونه د دوی	نو وګرځیدل دوی

قسمونه خپل چي بیشکه! دوی خامخا له تاسي سره دي (نو فرمائي الله) باطل سول عملونه د دوی نو وګرځیدل دوی

خٰسِرِيْنَ ﴿۵۳﴾ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا مَنْ يَّرْتَدَّ مِنْكُمْ

خٰسِرِيْنَ	يٰٓاَيُّهَا	الَّذِيْنَ	اٰمَنُوْا	مَنْ	يَّرْتَدَّ	مِنْكُمْ
زیانکاران	ای	هغو کسانو	چي ایمان ئي راوړی دی	هر څوک چي	مرتد سو	له تاسي څخه

زیانکاران. ای هغو کسانو چي ایمان ئي راوړی دی هر څوک چي مرتد سو (وګرځید) له تاسي څخه

عَنْ دِيْنِهٖ فَسَوْفَ يَاْتِي اللّٰهُ بِقَوْمٍ يُّحِبُّهُمْ وَيُحِبُّوْنَهٗٓ

عَنْ	دِيْنِهٖ	فَسَوْفَ	يَاْتِي	اللّٰهُ	بِقَوْمٍ	يُّحِبُّهُمْ	وَيُحِبُّوْنَهٗٓ
له	دینه خپل څخه	نو ژر به	راولي	الله	داسي یو قوم	چي محبت کوی له هغو سره	او محبت کوی دوی له الله سره

له دین خپل څخه نو عنقریب به راولي الله داسي یو قوم چي محبت کوی (الله) له هغو ی سره او محبت کوی دوی له الله سره

اَذِلَّةٍ عَلَى الْمُؤْمِنِيْنَ اَعِزَّةٍ عَلَى الْكٰفِرِيْنَ ۫ يُجَاهِدُوْنَ

اَذِلَّةٍ	عَلَى	الْمُؤْمِنِيْنَ	اَعِزَّةٍ	عَلَى	الْكٰفِرِيْنَ	يُجَاهِدُوْنَ
متواضع او مهربان به وی	پر	مؤمنانو	غالب زبردست به وی	پر	کافرانو باندی	جهاد به کوی دوی

متواضع او مهربان به وی پر مؤمنانو غالب زبردست به وی پر کافرانو باندی جهاد به کوی دوی

وَيَقُوْلُ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اَهٰٓؤُلَآءِ الَّذِيْنَ (دتیرمخ پاته قصه دلته وګوری)

لیکن یهودیان دخپل سازش خویي او اسلام دښمنی په وجه پر دې معاهده زیات قایم نه سوه پاته او دمسلمانانو خلاف یې دمکې دمشرکینو سره سازش وکړی دوی ته یې خپلې قلعې ته درابللو دپاره خط ولیکی نبي کریم ﷺ ته چې کله دا سازش معلوم سو نو ده ﷺ ددوی دمقابلې دپاره دمجاهدینو یوه دلګی ولیږله دبنو قریظه دې یهودیانو خو یوه طرف ته دمکې دمشرکینو سره دا سازش کوی او بل طرف ته په مسلمانانو کې ننوتلي وه او دډیرو مسلمانانو سره یې ددوستی معاهدې کړې وې او دغه ډول به یې دمسلمانانو خلاف دمشرکینو دپاره دجارسوسی کار کوی په دې وجه داذکر سوی ایت را نازل سو چې نور دې مسلمانان دیهودو او نصاراوو ددوستی څخه منع سي ددې دپاره چې دمسلمانانو دخاصو خبرونو درک دوی ته معلوم نه سي نو هغه وو چې صحابه کرامو ﷺ نور په ډاګه ددوی سره خپلې دوستی او روابط ختم کړل او ددې اعلان یې وکی.
(معارف القرآن ج ۲ پ ۶ ص ۱۸۸)

الثلثة

فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ وَلَا يَخَافُوْنَ لَوْمَةَ لَآئِمٍ ؕ ذٰلِكَ فَضْلُ

فِيْ	سَبِيْلِ	اللّٰهِ	وَلَا يَخَافُوْنَ	لَوْمَةَ لَآئِمٍ	ذٰلِكَ	فَضْلُ
په	لاره	دالله	او نه به بيريږي دوی	له ملامتيا د هيڅ ملامت کوونکی	دا (مذکوره صفات)	فضل

په لاره دالله کښې او نه به بيريږی دوی له ملامتيا د هيڅ ملامت کوونکی ، دا (مذکوره صفات) فضل

اللّٰهِ يُؤْتِيْهِ مَنْ يَّشَآءُ ؕ وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَلِيْمٌ ﴿۵۴﴾ اِنَّمَا

اللّٰهِ	يُؤْتِيْهِ	مَنْ	يَّشَآءُ	وَاللّٰهُ	وَاسِعٌ	عَلِيْمٌ	اِنَّمَا
دالله دی	ورکوی ئی	هغه چاته	چي اراده وکړی	او الله	فراخ دی رحمت د ده	ښه عالم دی	بيشکه! هم دا خبره ده

د الله دی ورکوی ئی هغه چا ته چي اراده وکړی او الله فراخ دی رحمت او فضل د ده ښه عالم دی. بيشکه! هم دا خبره ده

وَلِيُّكُمُ اللّٰهُ وَرَسُوْلُهٗ وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوا الَّذِيْنَ

وَلِيُّكُمُ	اللّٰهُ	وَرَسُوْلُهٗ	وَالَّذِيْنَ	اٰمَنُوا	الَّذِيْنَ
چي دوست ستاسی	خاص الله	او رسول د ده دی	او هغه کسان دی	چي مؤمنان دی	هغه کسان دی

چي دوست ستاسي (خاص) الله او رسول د ده دی او هغه کسان دی چي مؤمنان دی هغه کسان دی

يُقِيْمُوْنَ الصَّلٰوةَ وَيُؤْتُوْنَ الزَّكٰوةَ وَهُمْ رٰكِعُوْنَ ﴿۵۵﴾

يُقِيْمُوْنَ	الصَّلٰوةَ	وَيُؤْتُوْنَ	الزَّكٰوةَ	وَهُمْ	رٰكِعُوْنَ
چي قائموی	لمونځ	او ورکوی	زکوة	او هم دوی	رکوع کوونکی دی

چي قائموی (سم اداء کوی) لمونځ او ورکوی زکوة او هم دوی رکوع (عاجزی) کوونکی دی .

وَمَنْ يَّتَوَلَّ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا فَاِنَّ

وَمَنْ	يَّتَوَلَّ	اللّٰهَ	وَرَسُوْلَهٗ	وَالَّذِيْنَ	اٰمَنُوْا	فَاِنَّ
او هر څوک چي	دوستی کوی	له الله سره	او له رسول د ده سره	او له هغو کسانو سره	چي مؤمنان دی	نو بيشکه! چي

او هر څوک چي دوستی کوی له الله سره او له رسول د ده سره او له هغو کسانو سره چي مؤمنان دی نو بيشکه! چي

حِزْبَ اللّٰهِ هُمُ الْغٰلِبُوْنَ ﴿۵۶﴾ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا

حِزْبَ	اللّٰهِ	هُمُ	الْغٰلِبُوْنَ	يٰۤاَيُّهَا	الَّذِيْنَ	اٰمَنُوْا
ډله	دالله	هم دوی دی	غالبان (پرتهولو)	ای	هغو کسانو	چي ايمان ئی راوړی دی

ډله دالله هم دوی دی غالبان (پرتهولو). ای هغو کسانو چي ايمان ئی راوړی دی

ع ۸ ۱۲

وَلَا يَخَافُوْنَ لَوْمَةَ لَآئِمٍ ذٰلِكَ فَضْلُ اللّٰهِ... دلته الله ﷻ دصحابه کرامو ﷺ يو صفت دا بيان کړی دی: چي دوی ددين دقايم ساتلو او دحق دکلمې دلوړولو په کوشش کې دکمې ملامتی پرواه نه کوي چي فکر وکړل سي نو معلومه به سي چي ديوه تحريک د چلوونکي په لاره کښې دوه قسمه شيان حايل کيږي اول دمخالفت قوت او زور دوهم دخپلو طعن او ملامتيا او په تجربه سره معلومه سويده چي کم خلګ دتحريک دچلولو دپاره قصد وکړي او پورته سي او په اکثرو حالاتوکي دمخالف قوت څخه خو نه مغلوبه کيږي دقيد زخم، بند، او وينې هر څه تکليف برداشت کوي ليکن دخپلو دطعن ملامتيا او بدوردو ويلو څخه دلويو لويو قصد لرونکو په قدمونوکي هم خطارائي نو شايد په دې وجه الله ﷻ په دې ځای کي ددې داهميت دزياتولو دپاره پردې باندي بس والی و کړی چي داخلګ دچا دملامت کولو پرواه نه ساتي او خپل جهاد او مجاهده دواړه دالله ﷻ په لار کي او دالله ﷻ درضا دپاره په پوره عزم او همت سره ساتي.
(معارف القرآن ج۲ پ ۶ ص ۱۹۲)

لَا تَتَّخِذُوا الَّذِيْنَ اتَّخَذُوْا دِيْنَكُمْ هُزُوًا وَّلَعِبًا مِّنَ

لَا تَتَّخِذُوا	الَّذِيْنَ	اتَّخَذُوْا	دِيْنَكُمْ	هُزُوًا	وَّلَعِبًا	مِّنَ
مه نيسئ	هغه كسان	چې نيولی دی دوی	دين ستاسی	مسخره	او لوبی	له

مه نيسئ! هغه كسان چې نيولی دی دوی دين ستاسی مسخره او لوبی له

الَّذِيْنَ اُوْتُوا الْكِتٰبَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَالْكُفَّارَ

الَّذِيْنَ	اُوْتُوا	الْكِتٰبَ	مِنْ قَبْلِكُمْ	وَالْكُفَّارَ
هغو كسانو څخه	چې وركړی سوی دی دوی ته	كتاب	پخوا له تاسی څخه	او (مه نيسئ) كافران

هغو كسانو څخه چې وركړی سوی دی دوی ته كتاب پخوا له تاسی څخه او (مه نيسئ) كافران

اَوْلِيَآءَ ۚ وَاتَّقُوا اللّٰهَ اِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ ۝٥٧ وَاِذَا

اَوْلِيَآءَ	وَاتَّقُوا	اللّٰهَ	اِنْ	كُنْتُمْ	مُّؤْمِنِيْنَ	وَاِذَا
دوستان	او ويبيرېږئ	له الله څخه	كه	يئ تاسی	مؤمنان	او كله چې

دوستان او ويبيرېږئ له الله څخه (په ترک د دوستی د كفارو كښی) كه يئ تاسی مؤمنان (په رښتيا سره). او كله چې

نَادَيْتُمْ اِلَى الصَّلٰوةِ اتَّخَذُوْهَا هُزُوًا وَّلَعِبًا ۭ ذٰلِكَ

نَادَيْتُمْ	اِلَى الصَّلٰوةِ	اتَّخَذُوْهَا	هُزُوًا	وَّلَعِبًا	ذٰلِكَ
بږغ كوئ تاسی	لمانځه ته	نو نيسی دوی هغه	مسخری	او لوبی	دا (مسخری)

بږغ كوئ تاسی (او خلک رابولئ) لمانځه ته (يعنی اذان كوئ!) نو نيسی دوی هغه (لمونځ يا اذان) مسخری او لوبی دا

بِاَنَّهُمْ قَوْمٌ لَّا يَعْقِلُوْنَ ۝٥٨ قُلْ يٰٓاَهْلَ الْكِتٰبِ

بِاَنَّهُمْ	قَوْمٌ	لَّا يَعْقِلُوْنَ	قُلْ	يٰٓاَهْلَ	الْكِتٰبِ
په سبب د دی دی چې بيشكه! دوی	يو قوم دی	چې هيڅ عقل نه لری	ووايه	چې ای اهل	د كتابو

مسخری په سبب د دی دی چې بيشكه! دوی يو قوم دی چې هيڅ عقل نه لری. ووايه (ای محمده!) چې ای اهل د كتابو !

هَلْ تَنْقِمُوْنَ مِنَّآ اِلَّآ اَنْ اٰمَنَّا بِاللّٰهِ وَمَآ اُنْزِلَ اِلَيْنَا

هَلْ تَنْقِمُوْنَ	مِنَّآ	اِلَّآ	اَنْ	اٰمَنَّا	بِاللّٰهِ	وَمَآ	اُنْزِلَ	اِلَيْنَا
آيا عيب ګڼی تاسی	له موږه	مګر	په دی سبب چې	ايمان راوړی دی موږ	پر الله	او پر هغه كتاب	چې نازل سوی دی	موږ ته

آيا عيب ګڼئ تاسی له موږه مګر په دی سبب چې ايمان راوړی دی موږ پر الله او پر هغه كتاب چې ليږلی سوی دی موږ ته

وَاتَّقُوا اللّٰهَ اِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ... كم كسان چي دتيرو ذكر سوو اياتونو په حكمونو عمل وكړي: او دغير مسلمو دژوري دوستی څخه ځان وساتي او يوازي الله ﷻ او دهغه درسول ﷺ او ايمانداران خپل دوستان وګرځوي نو فتح نصرت او پردنيا باندي دغالبه راتلو زيری دوی ته وركړه سوی دی او فرمايي چي (ومن يتولّ الله ورسوله والذين آمنوا فأنّ حزب الله هم الغلبون) او دتاريخ او سيرت واقعاتو داثابته كړه او هر دسترګو خاوند هم وليدل چي صحابه كرامو ﷺ پر دغه اياتو باندي عمل وكړی نو پر ټولو باندي غالبه سول كم طاقت چي ددوی سره ټكروهی هغه ذره ذره سو داولني خليفه حضرت صديق اكبر ﷺ په مقابله كي دملک دننه فتنې اوبغاوتونه راپورته سول نو الله ﷻ دی پر ټولو باندي غالبه كی دحضرت فاروق اعظم ﷺ په مقابله كي ددنيا لوی لوی طاقتونه قيصر او كسری راغلل نو الله ﷻ دهغوی نوم او نښان ورک كی او بيا تر ده وروسته خلفاء او مسلمانانو چي دااياتونه عملي كړه نو هميشه بری او فتح ددوی په نصيب وو : يا الله موږ ته هم پر دغه آياتو باندي دعمل كولو توفيق رانصيب كړي.
(معارف القرآن ج٢ پ٦ ص١٩٧)

وَمَآ أُنْزِلَ مِنْ قَبْلُ وَأَنَّ أَكْثَرَكُمْ فٰسِقُوْنَ ﴿٥٩﴾ قُلْ هَلْ

وَمَآ أُنْزِلَ	مِنْ قَبْلُ	وَأَنَّ	أَكْثَرَ	كُمْ	فٰسِقُوْنَ	قُلْ	هَلْ
او پرهغو چې لیږل سوی دی	پخوا	او چې بیشکه!	زیات	له تاسې	فسقان دی	ووایه	آیا

او پر هغو چې لیږل سوی دی پخوا (له دی نه) او چې بیشکه! زیات له تاسې فاسقان دی. ووایه (محمده! دوی ته) آیا

أُنَبِّئُكُمْ بِشَرٍّ مِّنْ ذٰلِكَ مَثُوْبَةً عِنْدَ اللّٰهِ ۭ مَنْ

أُنَبِّئُكُمْ	بِشَرٍّ	مِّنْ ذٰلِكَ	مَثُوْبَةً	عِنْدَ	اللّٰهِ	مَنْ
خبر کړم تاسې په	ډیر بد	له دی	له جهته د جزا	په نزد	د الله	هغه څوک دی

خبر کړم تاسې په (هغه چاچې) ډیر بد (عیب لری) له دی له جهته د جزا په نزد د الله (ډیر بد) هغه څوک دی

لَّعَنَهُ اللّٰهُ وَغَضِبَ عَلَيْهِ وَجَعَلَ مِنْهُمُ الْقِرَدَةَ

لَّعَنَهُ	اللّٰهُ	وَغَضِبَ	عَلَيْهِ	وَجَعَلَ	مِنْهُمُ	الْقِرَدَةَ
چې لعنت کړی دی پر هغه	الله	او غضب ئی کړی دی	پر هغه	او ګرځولی ئی دی	له ځینو د دوی څخه	بیزوګان

چې لعنت کړی دی پر هغه الله او غضب ئی کړی دی پر هغه او ګرځولی ئی دی له ځینو د دوی څخه بیزوګان

وَالْخَنَازِيْرَ وَعَبَدَ الطَّاغُوْتَ ۭ أُولٰٓئِكَ شَرٌّ مَّكَانًا

وَالْخَنَازِيْرَ	وَعَبَدَ	الطَّاغُوْتَ	أُولٰٓئِكَ	شَرٌّ	مَّكَانًا
او خنزیران	او بندګی ئی کړی ده	د شیطان	هم دا (ملعونان)	ډیر بد دی	له جهته د ځای

او خنزیران او (هغه کسان دی چې) بندګی ئی کړی ده د شیطان هم دا (ملعونان) ډیر بد دی له جهته د ځای

وَّأَضَلُّ عَنْ سَوَآءِ السَّبِيْلِ ﴿٦٠﴾ وَإِذَا جَآءُوْكُمْ قَالُوْٓا اٰمَنَّا

وَّأَضَلُّ	عَنْ	سَوَآءِ	السَّبِيْلِ	وَإِذَا	جَآءُوْكُمْ	قَالُوْٓا	اٰمَنَّا
او ډیر ګمراه دی	له	سمی صافی	لاری	او کله چې	راسی تاسې ته	وائی دوی	چې ایمان راوړی دی موږ

او ډیر ګمراه دی له سمی صافی لاری (دحق دین څخه). او کله چې راسی تاسې ته وائی دوی چې ایمان راوړی دی موږ

وَقَدْ دَّخَلُوْا بِالْكُفْرِ وَهُمْ قَدْ خَرَجُوْا بِهٖ ۭ

وَقَدْ	دَّخَلُوْا	بِالْكُفْرِ	وَهُمْ	قَدْ	خَرَجُوْا	بِهٖ
حال دا چې په تحقیق	ننوتلی دی دوی	په کفر سره	او دوی	په تحقیق	وتلی هم دی	په کفر سره

حال دا چې په تحقیق ننوتلی دی دوی په کفر سره او دوی په تحقیق وتلی هم دی په کفر سره

وَأَنَّ أَكْثَرَكُمْ فٰسِقُوْنَ

په اکثرکم فاسقون: کي الله ﷻ یهودو او نصارا وو ته په خطاب کي دټولو پر ځای اکثره دایمان څخه خارج فرمایلي دي ددې وجه داده چي په دوی کي څه خلګ داسي هم وه چي په هر حال کي مومنان پاته سوي دي ترڅو پوري چي دنبي کریم ﷺ بعثت نه وو سوی دوی دتورات اوانجیل داحکامو تابع وه او په دوی باندي یي ایمان وو کله چي نبي کریم ﷺ مبعوث سواوقرآن نازل سو نو پرده ﷺ یي هم ایمان راوړی: (**په تبلیغ اودعوت کي دمخاطب لحاظ**) دلته په قُلْ هَلْ أُنَبِّئُكُمْ کي چي یي کم حال دیوه مثال په انداز کي دداسي خلګو بیان کړی دی پر کوموچي دالله ﷻ لعنت او غضب دی ددې مصداق په حقیقت کي هم دغه مخاطب وو ددې ځای وو چي پر دوی یي دلزام لګولی وای چي تاسي داسي وایاست لیکن قرآن کریم دبیان طرزبدل کي ده یوه مثال په صورت کي یي بیان کی چي په دې کي یي دپیغمبرانو ددعوت یوه خاصه طریقه وښووله چي دبیان عنوان داسي اختیار ول پکار دي چي مخاطب وربانـدي په غصه کیږي نه.
(معرف القرآن ج۲ پ ۶ ص ۲۰۰)

وَاللّٰهُ اَعۡلَمُ بِمَا كَانُوۡا يَكۡتُمُوۡنَ ﴿٦١﴾ وَتَرٰى كَثِيۡرًا

وَ	اللّٰهُ	اَعۡلَمُ	بِمَا	كَانُوۡا	يَكۡتُمُوۡنَ	وَتَرٰى	كَثِيۡرًا
او	الله	ښه عالم دی	په هغه چې	وو دوی	چې پټول (په ئې له نفاقه)	او ته به وینې	ډیر

او الله ښه عالم (ښه خبر) دی په هغه چې وو دوی چې پټول (په ئې له نفاقه). او ته به وینې ډیر

مِّنۡهُمۡ يُسَارِعُوۡنَ فِي الۡاِثۡمِ وَالۡعُدۡوَانِ وَاَكۡلِهِمُ

مِّنۡهُمۡ	يُسَارِعُوۡنَ	فِي	الۡاِثۡمِ	وَالۡعُدۡوَانِ	وَاَكۡلِهِمُ
له دغو (منافقانو) څخه	چې منډې به وهي	په	ګناه کښې	او په ظلم کښې	او په خوراک د دوی

له دغو (منافقانو) څخه چې منډې به وهي په ګناه کښې او په ظلم کښې او په خوراک د دوی

السُّحۡتَ ؕ لَبِئۡسَ مَا كَانُوۡا يَعۡمَلُوۡنَ ﴿٦٢﴾

السُّحۡتَ	لَبِئۡسَ	مَا	كَانُوۡا	يَعۡمَلُوۡنَ
حرامو لره	خامخا بد دی	هغه کار	چې وو دوی	چې کاوه ئې

حرامو لره (لکه رشوت) خامخا بد دی هغه کار چې وو دوی چې کاوه ئې.

لَوۡلَا يَنۡهٰهُمُ الرَّبّٰنِيُّوۡنَ وَالۡاَحۡبَارُ عَنۡ قَوۡلِهِمُ الۡاِثۡمَ

لَوۡلَا يَنۡهٰهُمُ	الرَّبّٰنِيُّوۡنَ	وَالۡاَحۡبَارُ	عَنۡ	قَوۡلِهِمُ	الۡاِثۡمَ
ولې نه منع کوی دوی	رباني عارفان	او عالمان	له	ویلو د دوی	د ګناه

ولې نه منع کوی دوی رباني عارفان او عالمان له ویلو د دوی د ګناه (د دروغو خبرو)

وَاَكۡلِهِمُ السُّحۡتَ ؕ لَبِئۡسَ مَا كَانُوۡا يَصۡنَعُوۡنَ ﴿٦٣﴾ وَقَالَتِ

وَاَكۡلِهِمُ	السُّحۡتَ	لَبِئۡسَ	مَا	كَانُوۡا	يَصۡنَعُوۡنَ	وَقَالَتِ
او له خوړلو د دوی	د حرامو	خامخا ډیر بد دی	هغه کار	چې وو دوی	چې کاوه ئې	او وایي

او له خوړلو د دوی د حرامو (لکه رشوت او سود) خامخا ډیر بد دی هغه کار چې وو دوی چې کاوه ئې. او وایي

الۡيَهُوۡدُ يَدُ اللّٰهِ مَغۡلُوۡلَةٌ ؕ غُلَّتۡ اَيۡدِيۡهِمۡ

الۡيَهُوۡدُ	يَدُ	اللّٰهِ	مَغۡلُوۡلَةٌ	غُلَّتۡ	اَيۡدِيۡهِمۡ
یهودیان	لاس	د الله	بند کړی سوی دی	تړلی دی وی	لاسونه د هم دوی

یهودیان لاس د الله بند کړی سوی دی (یعنی مور ته هیڅ نه راکوی) تړلی دی وی لاسونه د هم دوی

وَتَرٰى كَثِيۡرًا مِّنۡهُمۡ يُسَارِعُوۡنَ... په ذکر سوو ایاتونوکي په اول ایت کي: اکثره دیهودو دغورځیدلو اخلاقو او دعمل دبربادی ذکر دی چي اوریدونکي ور څخه نصیحت واخلي او ددې کارونو او ددې داسبابو څخه ځان وساتی که څه هم چي په عام ډول سره دیهودو دا حال وو لیکن په دوی کي څه ښه خلګ هم وه قرآن کریم ددوی دمستثنی کولو دپاره لفظ د(کثیراً) استعمال کی او ظلم و زیاتی او حرام خوري دواړه که څه هم چي په لفظ د (اثم) یعني دګناه په معنی کي داخل دي لیکن ددې دواړو قسمونو ګناه تباه کاري او ددې په وجه سره دپوره امن او اطمینان دبربادی دښکاره کولو دپاره يي په خاص ډول سره ددوی ذکر جلا کی: او په تفسیر روح المعاني اونورو کي دي چي ددې خلګو په اړوند په دې عنوان اختیارولو سره چي په منډه پرګناهونو ورولویږي قرآن کریم دې طرف ته اشاره وفرمایله چي داخلګ ددې بدو خویونو مجرمان دي او دوی داسي ددې بدو خویو سره اموخته سوي دي چي بې ارادې ځني کیږي. (معارف القرآن ج٢ پ ٦ ص ٢٠١)

وَلُعِنُوْا بِمَا قَالُوْا بَلْ يَدٰهُ مَبْسُوْطَتٰنِ يُنْفِقُ

وَلُعِنُوْا	بِمَا	قَالُوْا	بَلْ	يَدٰهُ	مَبْسُوْطَتٰنِ	يُنْفِقُ
او لعنت کړی سوی دی پر دوی	په سبب د هغه	چې وائی دوی	بلکه	دواړه لاسونه د ده	غځولی (کشاده) دی	روزی ورکوی

او لعنت کړی سوی دی پر دوی په سبب د هغه چې وائی دوی بلکه دواړه لاسونه د ده غځولی (کشاده) دی روزی ورکوی

كَيْفَ يَشَآءُ ۚ وَلَيَزِيْدَنَّ كَثِيْرًا مِّنْهُمْ مَّآ اُنْزِلَ اِلَيْكَ

كَيْفَ	يَشَآءُ	وَلَيَزِيْدَنَّ	كَثِيْرًا	مِّنْهُمْ	مَّآ	اُنْزِلَ	اِلَيْكَ
هر رنګه	چې اراده وفرمائي	او خامخا زیاتوی هرومرو	ډیرو ته	له دوی څخه	هغه چې	نازل کړی سوی دی	تاته

هر رنګه چې اراده وفرمائي او خامخا زیاتوی هرومرو ډیرو ته له دوی څخه هغه (قرآن) چې نازل کړی سوی دی تاته

مِنْ رَّبِّكَ طُغْيَانًا وَّكُفْرًا ۚ وَاَلْقَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ

مِنْ	رَّبِّكَ	طُغْيَانًا	وَّكُفْرًا	وَاَلْقَيْنَا	بَيْنَهُمُ	الْعَدَاوَةَ
له	ربه ستا	سرکښي	او کفر	او غورځولی دی موږ	په مینځ د دوی کښې	عداوت (دښمنی)

له ربه ستا سرکښي او کفر، او غورځولی دی موږ په مینځ د دوی کښې عداوت (دښمنی)

وَالْبَغْضَآءَ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ ۗ كُلَّمَآ اَوْقَدُوْا نَارًا

وَالْبَغْضَآءَ	اِلٰى	يَوْمِ	الْقِيٰمَةِ	كُلَّمَآ	اَوْقَدُوْا	نَارًا
او بغض (نفرت)	تر	ورځی	د قیامت پوری	هر کله چې	بلاوه دوی	اور

او بغض (نفرت) تر ورځی د قیامت پوری، هر کله چې بلاوه دوی اور

لِّلْحَرْبِ اَطْفَاَهَا اللّٰهُ ۙ وَيَسْعَوْنَ فِي الْاَرْضِ

لِّلْحَرْبِ	اَطْفَاَهَا	اللّٰهُ	وَيَسْعَوْنَ	فِي	الْاَرْضِ
د جنګ	مړ کاوه به هغه (اور)	الله	او سعیه کوی (ځغلی) دوی	په	مځکه کښې

د جنګ (د رسول الله نو) مړ کاوه به هغه (اور) الله او سعیه کوی (ځغلی) دوی په مځکه کښې

فَسَادًا ۚ وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِيْنَ ﴿٦٤﴾ وَلَوْ اَنَّ اَهْلَ

فَسَادًا	وَ	اللّٰهُ	لَا يُحِبُّ	الْمُفْسِدِيْنَ	وَلَوْ	اَنَّ	اَهْلَ
له پاره د فساد اچولو	او	الله	نه خوښوی	فساد کوونکی	او که	بیشکه!	اهل

له پاره د فساد اچولو او الله نه خوښوی فساد کوونکی. او که بیشکه! اهل

بَلْ يَدٰهُ مَبْسُوْطَتٰنِ يُنْفِقُ كَيْفَ يَشَآءُ...

د یهودو د یوې سپین سترګی جواب: واقعه داسي وه چي الله ﷻ د مديني منورې يهود ډير مالدار او فراخي والا جوړکړي وه مګر کله چي نبي کريم ﷺ مديني منورې ته تشريف راوړی او د حضور ﷺ دعوت دوی ته ورسيدی نو دې ظالمانو د خپلي قومي سرداری او د خپلو جاهلي رواجونو په وجه د حاصليدونکو شکرانو په خاطر ددې حق دعوت څخه مخ واړوی او د نبي کريم ﷺ مخالفت يي وکی نو ددې په سزا کي الله ﷻ پر دوی باندي دنيا هم تنګه کړه او دوی تنګ دسته سول نو پر دې باندي ددې نالايقو د خُلو څخه داسي کلمات وتل شروع سول چي (معاذالله) د خدای ﷻ په خزانه کي کمي راغی يا الله ﷻ بخل اختياره کی ددې په جواب کي يي په دې آيت کي ارشاد فرمايي چي لاسونه خو ددې ويونکو بند دی او پر دوی لعنت دی چي تاثير يي په آخرت کي عذاب او په دنيا کي به د ذلت او رسوايي په صورت کي ښکاره سي د الله ﷻ لاس خو د هميشه د پاره خلاص دی د ده سخا او کرم هميشه دی.

(معارف القرآن ج۲ پ۶ ص ۲۰۸)

الْكِتٰبِ اٰمَنُوْا وَاتَّقَوْا لَكَفَّرْنَا عَنْهُمْ سَيِّاٰتِهِمْ

الْكِتٰبِ	اٰمَنُوْا	وَاتَّقَوْا	لَكَفَّرْنَا	عَنْهُمْ	سَيِّاٰتِهِمْ
دکتابو	ایمان راوړی وی په (محمد)	او پرهیزئی کړی وی	نو خامخا لری کړی به وی موږ	له دوی څخه	ګناهونه د دوی

دکتابو ایمان راوړی وی په (محمد) او پرهیزئی کړی وی نو خامخا لری کړی به وی موږ له دوی څخه ګناهونه د دوی

وَلَاَدْخَلْنٰهُمْ جَنّٰتِ النَّعِيْمِ ﴿٦٥﴾ وَلَوْ اَنَّهُمْ اَقَامُوا

وَلَاَدْخَلْنٰهُمْ	جَنّٰتِ	النَّعِيْمِ	وَلَوْ	اَنَّهُمْ	اَقَامُوا
او خامخا ننویستلی وه به موږ دوی	جنتونو	دنعمتونو ته	او که	بیشکه! دوی	درولی وی

او خامخا ننویستلی وه به موږ دوی جنتونو د نعمتونو ته. او که بیشکه! دوی درولی وی (احکام)

التَّوْرٰىةَ وَالْاِنْجِيْلَ وَمَآ اُنْزِلَ اِلَيْهِمْ مِّنْ رَّبِّهِمْ

التَّوْرٰىةَ	وَالْاِنْجِيْلَ	وَمَآ	اُنْزِلَ	اِلَيْهِمْ	مِّنْ	رَّبِّهِمْ
د تورات	او انجیل	او هغه	چی نازل کړی سوی دی	دوی ته	له (جانبه د)	رب د دوی

د تورات او انجیل او هغه (کتاب) چی نازل کړی سوی دی دوی ته له (جانبه د) رب د دوی (د محمد په وسیله)

لَاَكَلُوْا مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ اَرْجُلِهِمْ ۭ مِنْهُمْ

لَاَكَلُوْا	مِنْ	فَوْقِهِمْ	وَمِنْ	تَحْتِ	اَرْجُلِهِمْ	مِنْهُمْ
نو خامخا خوړلی به ئی	له	پاسه (دسرونو) خپلو	او له	لاندی	د پښو خپلو	ځینی له دوی څخه

نو خامخا خوړلی به ئی (میوی) له پاسه (دسرونو) خپلو او (غلی) له لاندی د پښو خپلو (دمځکی څخه) ځینی له دوی څخه

اُمَّةٌ مُّقْتَصِدَةٌ ۭ وَكَثِيْرٌ مِّنْهُمْ سَاۗءَ مَا يَعْمَلُوْنَ ﴿٦٦﴾ ع ۹ ۱۰ ۱۳

اُمَّةٌ	مُّقْتَصِدَةٌ	وَكَثِيْرٌ	مِّنْهُمْ	سَاۗءَ	مَا	يَعْمَلُوْنَ
یو امت دی	مقتصد	او ډیر	له دوی څخه	بد دی	هغه کار	چی کوی ئی دوی

یو امت دی مقتصد (منصف او میانه تلونکی)، او ډیر له دوی څخه بد دی هغه کار چی کوی ئی دوی.

يٰٓاَيُّهَا الرَّسُوْلُ بَلِّغْ مَآ اُنْزِلَ اِلَيْكَ مِنْ رَّبِّكَ ۭ

يٰٓاَيُّهَا	الرَّسُوْلُ	بَلِّغْ	مَآ	اُنْزِلَ	اِلَيْكَ	مِنْ	رَّبِّكَ
ای	رسوله (زما)	ورسوه	هغه شی چی	نازل کړی سوی دی	تاته	له (جانبه د)	ربه ستا

ای رسوله (زما) ورسوه (ته ټول) هغه شی چی نازل کړی سوی دی تاته له (جانبه د) ربه ستا

وَلَوْ اَنَّهُمْ اَقَامُوا التَّوْرٰىةَ وَالْاِنْجِيْلَ... دالله جل جلاله په حکمونو باندي پوره عمل څنګه کیدای سي؟

په دې آیت کي ددی ایمان او دخدای جل جلاله دبیري څه ذکر دی پر کم چي یي ددنیوي برکتونو د آرام او راحت وعده په تیرایت کي کړي ده او تفصیل یي دادی چي تورات او انجیل او تر دې وروسته کم آخري کتاب قرآن چي رالیږل سوی دی دا قایم کړی دلته دعمل کولو پر ځای یي لفظ داقامت یعني قایم کولو راوړی مراد دادی چي ددوی پر تعلیماتو باندي پوره پوره صحیح عمل به هلته وي چي نه پکښي کوتاهي او کمی وي او نه زیاتی وي لکه څنګه چي یوي ستني ته ولاړه هغه وخت ویل کیږي کله چي هغه یوه طرف ته کږه نه وي سیده ولاړه وي: ددې خلاصه دا سوه چي یهود که نن هم دتورات او انجیل او قرآن کریم په هدایاتو باندي ایمان راوړي او په دوی پوره پوره عمل دهدایاتو موافق وکړي نه په عملي کوتاهي کي اخته وي او نه په غُلُو او زیاتي کي چي دځانه څخه جوړ سوي شیان دین جوړ کړي نو دآخرت دوعده سوو نعمتونو مستحقین به وګرځي.

(معارف القرآن ج۲ پ ۶ ص ۲۰۹)

قُلۡ يٰۤاَهۡلَ الۡكِتٰبِ لَسۡتُمۡ عَلٰى شَىۡءٍ... اهل كتابو ته دالله جل جلاله دشريعت دتابعداري ښوونه: په اول آيت كي يي اهل كتابو يهودو او نصاراوو ته دالله جل جلاله دشريعت دتابعداري هدايت اوښوونه په دې عنوان سره وفرمايل سوه چي كه تاسي دشريعت پابندي ونه كړه نو تاسي هيڅ نه ياست مطلب دادى چي داسلامي شريعت څخه بغير ستاسي ټول كمالونه او علمونه عبث دي تاسي ته الله جل جلاله يو فطري كمال دادركړى دى چي دانبياء اولادونه ياست دوهم دتورات اوانجيل علمي كمالات هم تاسي ته حاصل دي په تاسي كي ډير خلګ درويش خو يه هم دي مجاهدې او رياضتونه كوي خوارى كاږي مګر ددې ټولو شيانو قدر او قيمت دالله جل جلاله په نزد صرف پر دې باندي موقوف دى چي تاسي دخداى جل جلاله دشريعت تابعداري وكړى ددې څخه بغير نه څه نسبي ښه والى ېكار درځي او نه علمي تحقيقونه ستاسي دنجات سامان تيارولى سي او نه ستاسي مجاهدې اورياضتونه او خوارى چي بې معنى يي كاږى.
(معارف القرآن ج٢پ٦ص٢١۴)

وَاِنۡ لَّمۡ تَفۡعَلۡ فَمَا بَلَّغۡتَ رِسَالَتَهٗ ؕ وَاللّٰهُ يَعۡصِمُكَ مِنَ

وَاِنۡ لَّمۡ تَفۡعَلۡ	فَمَا بَلَّغۡتَ	رِسَالَتَهٗ	وَ	اللّٰهُ	يَعۡصِمُكَ	مِنَ
او كه دى ونه كړى	نو نه دى رسولى تا	هيڅ پيغام د ده	او	الله	ساتى تا	له (شره)

او كه دى ونه رساوه (ټول) نو نه دى رسولى تا هيڅ پيغام د ده او الله ساتى تا له (د شره)

النَّاسِ ؕ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهۡدِى الۡقَوۡمَ الۡكٰفِرِيۡنَ ﴿۶۷﴾ قُلۡ

النَّاسِ	اِنَّ	اللّٰهَ	لَا يَهۡدِى	الۡقَوۡمَ	الۡكٰفِرِيۡنَ	قُلۡ
خلكو	بيشكه!	الله	نه بيي	قوم	كافرانو ته	وو ايه ته (اى !محمده)

خلكو بيشكه الله نه بيي (سمه لاره) قوم كافرانو ته. وو ايه ته (اى محمده!)

يٰۤاَهۡلَ الۡكِتٰبِ لَسۡتُمۡ عَلٰى شَىۡءٍ حَتّٰى تُقِيۡمُوا التَّوۡرٰىةَ

يٰۤاَهۡلَ	الۡكِتٰبِ	لَسۡتُمۡ	عَلٰى	شَىۡءٍ	حَتّٰى	تُقِيۡمُوا	التَّوۡرٰىةَ
چې اى	كتابيانو	نه يئ تاسى	پر	هيڅ شى	ترهغه پورى	چې قائم كړئ تاسى	(احكام) دتورات

چې اى كتابيانو ، نه يئ تاسى پر هيڅ شى (له حقه دينه) ترهغه پورى چې قائم كړئ تاسى (احكام) د تورات

وَالۡاِنۡجِيۡلَ وَمَاۤ اُنۡزِلَ اِلَيۡكُمۡ مِّنۡ رَّبِّكُمۡ ؕ وَلَيَزِيۡدَنَّ

وَالۡاِنۡجِيۡلَ	وَمَاۤ	اُنۡزِلَ	اِلَيۡكُمۡ	مِّنۡ	رَّبِّكُمۡ	وَلَيَزِيۡدَنَّ
او انجيل	او هغه	چې نازل كړى سوى دى	تاسو ته	له	ربه ستاسى	او خامخا زياتوى هرومرو

او انجيل او هغه (كتاب) چې نازل كړى سوى دى تاسو ته له (لورى د) ربه ستاسى ، او خامخا زياتوى هرومرو

كَثِيۡرًا مِّنۡهُمۡ مَّاۤ اُنۡزِلَ اِلَيۡكَ مِنۡ رَّبِّكَ طُغۡيَانًا

كَثِيۡرًا	مِّنۡهُمۡ	مَّاۤ	اُنۡزِلَ	اِلَيۡكَ	مِنۡ	رَّبِّكَ	طُغۡيَانًا
ډيرو ته	له دوى څخه	هغه شى	چې نازل كړى سوى دى	تاته	له جانبه	د رب ستا	سركشى

ډيرو ته له دوى څخه هغه شى چې نازل كړى (ليږلى) سوى دى تاته له جانبه د رب ستا سركشى

وَّكُفۡرًا ۚ فَلَا تَاۡسَ عَلَى الۡقَوۡمِ الۡكٰفِرِيۡنَ ﴿۶۸﴾

وَّكُفۡرًا	فَلَا	تَاۡسَ	عَلَى	الۡقَوۡمِ	الۡكٰفِرِيۡنَ
او كفر	نو مه	خپه كيږه	پر	قوم	كافرانو

او كفر نو مه خپه كيږه (او افسوس مه كوه) پر قوم كافرانو .

إِنَّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَالَّذِيْنَ هَادُوْا وَالصّٰبِـُٔوْنَ

إِنَّ	الَّذِيْنَ	اٰمَنُوْا	وَالَّذِيْنَ	هَادُوْا	وَالصّٰبِـُٔوْنَ
بيشكه!	هغه كسان	چې ايمان ئې راوړى دى	او هغه كسان	چې يهوديان دى	او (فرقه د) ترسايانو

بيشكه! هغه كسان چې ايمان ئې راوړى دى او هغه كسان چې يهوديان دى او (فرقه د) ترسايانو

وَالنَّصٰرٰى مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَعَمِلَ

وَالنَّصٰرٰى	مَنْ	اٰمَنَ	بِاللّٰهِ	وَالْيَوْمِ	الْاٰخِرِ	وَعَمِلَ
او نصرانيانو	هر څوك	چې ايمان راوړى	په الله	او په ورځ	آخره	او عمل وكړي

او نصرانيانو (د دوى حكم هم داسي دى) هر څوك چې ايمان راوړى په الله او په ورځ آخره او عمل وكړي

صَالِحًا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ ﴿٦٩﴾ لَقَدْ

صَالِحًا	فَلَا	خَوْفٌ	عَلَيْهِمْ	وَلَا	هُمْ	يَحْزَنُوْنَ	لَقَدْ
نيک (عمل)	نو نسته	(هيڅ قسم) ويره	پر دوى باندى	او نه به	دوى	خپه كيږى	خامخا په تحقيق

نيک (عمل) نو نسته (هيڅ قسم) ويره پر دوى باندى او نه به دوى (هيڅكله) خپه كيږى. خامخا په تحقيق

اَخَذْنَا مِيْثَاقَ بَنِيْٓ إِسْرَآءِيْلَ وَاَرْسَلْنَآ اِلَيْهِمْ

اَخَذْنَا	مِيْثَاقَ	بَنِيْٓ إِسْرَآءِيْلَ	وَاَرْسَلْنَآ	اِلَيْهِمْ
اخيستى ده موږ	وعده ټينګه	له بنى اسرائيلو څخه	او ليږلي وو موږ	دغو (بنى اسرائيلو) ته

اخيستى ده موږ وعده ټينګه له بنى اسرائيلو (اولادې د يعقوب) څخه، او ليږلي وو موږ دغو (بنى اسرائيلو) ته

رُسُلًا ۭ كُلَّمَا جَآءَهُمْ رَسُوْلٌۢ بِمَا لَا تَهْوٰٓى اَنْفُسُهُمْ ۙ

رُسُلًا	كُلَّمَا	جَآءَهُمْ	رَسُوْلٌۢ	بِمَا	لَا تَهْوٰٓى	اَنْفُسُهُمْ
رسولان	هركله چې به	راغى دوى ته	كوم رسول	په هغه سره	چې نه خوښاوه	نفسونو د دوى

رسولان، هركله چې به راغى دوى ته كوم رسول په هغه (شرعي حكم) سره چې نه خوښاوه نفسونو د دوى

فَرِيْقًا كَذَّبُوْا وَفَرِيْقًا يَّقْتُلُوْنَ ﴿٧٠﴾ وَحَسِبُوْٓا

فَرِيْقًا	كَذَّبُوْا	وَفَرِيْقًا	يَّقْتُلُوْنَ	وَحَسِبُوْٓا
ځيني رسولان ئې	دروغجن وګڼل	او ځيني رسولان به ئې	وژل	او ګمان كړى ؤ دغو (بنى اسرائيلو)

ځيني رسولان (لكه موسٰى او عيسٰى) ئې دروغجن وګڼل او ځيني رسولان به ئې وژل. او ګمان كړى ؤ دغو (بنى اسرائيلو)

وَالَّذِيْنَ هَادُوْا وَالصّٰبِـُٔوْنَ وَالنَّصٰرٰى

دالله ﷻ په نزد دېښه والي دار او مدار په نيک عمل سره دى: ددې دواړو اياتونو دمضمون خلاصه داده چې زموږ په دربار كې دچا نسبي، وطني او قومي ښه والى هيڅ نه دى كم سرى چې پوره فرمانبرداري نيكه عقيده او نيک عمل اختيار كړي برابره خبره ده كه دى مخكې هر څنګه چې وي زموږ په نزد مقبول او دده خدمت دقدر لايق دى او دا ښكاره خبره ده چې دقرآن دنزول څخه وروسته پوره فرمانبرداري په مسلمانانو كيدوكې ده ځكه چې په تيرو كتابونو تورات او انجيل كې هم ددې خبرې ښوونه موجوده ده او قرآن كريم خو سراسر ددې دپاره نازل سو په دې وجه دقرآن دنازليدو او دنبي كريم ﷺ دراتلو څخه وروسته په قرآن كريم او نبي كريم ﷺ باندې دايمان راوړو څخه بغير نه دتورات او انجيل تابعداري صحيح كيداى سي نه دزبور كتاب نو مطلب دآيت به داسي چې په ټولو قومونو كي چې كم مسلمانان سي به آخرت كي به دنجات او ثواب او نعمتونو مستحق وي.

(معارف القرآن ج٢ پ٦ ص ٢١٦)

اَلَّا تَكُوْنَ فِتْنَةٌ فَعَمُوْا وَصَمُّوْا ثُمَّ تَابَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ

اَلَّا تَكُوْنَ	فِتْنَةٌ	فَعَمُوْا	وَصَمُّوْا	ثُمَّ	تَابَ	اللّٰهُ	عَلَيْهِمْ
د دی چی نه به وی	هیڅ فتنه	پس ړانده سول	او کانه سول	بیا	رجوع وکړه	الله	پر دوی باندی

د دی چی نه به وی هیڅ فتنه پس ړانده سول او کانه سول بیا رجوع (په رحمت سره) وکړه الله پر دوی باندی

ثُمَّ عَمُوْا وَصَمُّوْا كَثِيْرٌ مِّنْهُمْ ؕ وَاللّٰهُ بَصِيْرٌۢ بِمَا

ثُمَّ	عَمُوْا	وَصَمُّوْا	كَثِيْرٌ	مِّنْهُمْ	وَ	اللّٰهُ	بَصِيْرٌۢ	بِمَا
بیا	ړانده سول	او کانه سول	ډیر	له دوی څخه	او	الله	ښه لیدونکی دی	په هغو کارونو

بیا (دوهم ځلی) ړانده او کانه سول ډیر له دوی څخه او الله ښه لیدونکی (عالم) دی په هغو کارونو (هم)

يَعْمَلُوْنَ ﴿۷۱﴾ لَقَدْ كَفَرَ الَّذِيْنَ قَالُوْۤا اِنَّ اللّٰهَ هُوَ

يَعْمَلُوْنَ	لَقَدْ	كَفَرَ	الَّذِيْنَ	قَالُوْۤا	اِنَّ	اللّٰهَ	هُوَ
چی کوی (یی) دوی	خامخا په تحقیق	کافران سوی دی	هغه کسان	چی وائی دوی	چی بیشکه!	الله	هم دغه

چی کوی (یی) دوی. خامخا په تحقیق کافران سوی دی هغه کسان چی وائی دوی چی بیشکه! الله هم دغه

الْمَسِيْحُ ابْنُ مَرْيَمَ ؕ وَقَالَ الْمَسِيْحُ يٰبَنِيْۤ اِسْرَآءِيْلَ اعْبُدُوا

الْمَسِيْحُ	ابْنُ	مَرْيَمَ	وَقَالَ	الْمَسِيْحُ	يٰبَنِيْۤ اِسْرَآءِيْلَ	اعْبُدُوا
مسیح	زوی	د مریمی دی	او ویل به	مسیح	چی ای بنی اسرآئیلو	عبادت کوئ تاسی

مسیح زوی د مریمی دی او ویل به مسیح چی ای بنی اسرآئیلو عبادت کوئ تاسی

اللّٰهَ رَبِّيْ وَرَبَّكُمْ ؕ اِنَّهٗ مَنْ يُّشْرِكْ بِاللّٰهِ فَقَدْ

اللّٰهَ	رَبِّيْ	وَرَبَّكُمْ	اِنَّهٗ	مَنْ	يُّشْرِكْ	بِاللّٰهِ	فَقَدْ
د الله	چی رب زما	او رب ستاسی دی	بیشکه! شان دادی	هر چا چی	شریک ونیوی	له الله سره	نو په تحقیق

د (یوازی هغه) الله چی رب زما او رب ستاسی دی ، بیشکه شان دا دی هر چا چی شریک ونیوی له الله سره ، نو په تحقیق

حَرَّمَ اللّٰهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَاْوٰىهُ النَّارُ ؕ وَمَا لِلظّٰلِمِيْنَ

حَرَّمَ	اللّٰهُ	عَلَيْهِ	الْجَنَّةَ	وَمَاْوٰىهُ	النَّارُ	وَمَا	لِلظّٰلِمِيْنَ
حرام کړی دی	الله	په دغه باندی	جنت	او ځای د ده	اور دی	او نسته	ظالمانو ته

حرام کړی دی الله په دغه (مشرک) باندی جنت او ځای د ده اور (د دوزخ دی) او نسته ظالمانو ته

ثُمَّ تَابَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ ثُمَّ عَمُوْا... دبني اسرائيلو وعده ماتول: يعني كله چي به بني اسرآئيلو ته ددوی رسول څه حكم راوړی چي ددوی دخواهش موافق به نه وونو لوظ او قول به يي مات كی دخدای ﷻ سره به يي غداري شروع كړه دالله ﷻ په پيغمبرانو كي يي ځيني درواغجن كړل ځيني يي قتل كړل دا خو ددوی په الله ﷻ دايمان او نيک عمل حال وو په ورځ دآخرت دايمان اندازه يي ددې څخه وكړی چي دومره سخت ظلمونه او دباغيانو كارونه يي كول او بې فكره كيدل به چي ګواكي ددې كارونو به هيڅ وبال پر دوی نه پريوزي او دظلم او بغاوت خراب انجام به هيڅكله دوی ځان ته نه مخكي كوي په دې خيال كولو سره دخدای ﷻ دنبو او دخدای ﷻ دكلام څخه بالكل ړانده او كانه سول اوداسي ناشوني كارونه يي شروع كړل چي ځيني پيغمبران يي قتل كړل او ځيني يي قيد كړل آخر پر دوی باندي الله ﷻ بخت نصر مسلط كړی بيا ديوې ډيري اوږدې مودې څخه وروسته دفارس باچهانو دوی دبخت نصر دقيد څخه آزاد كړل الخ.
(معارف القرآن ج۲پ ۶ ص ۲۲۰)

مِنْ اَنْصَارٍ ﴿٧٢﴾ لَقَدْ كَفَرَ الَّذِيْنَ قَالُوْٓا اِنَّ اللّٰهَ ثَالِثُ

مِنْ	اَنْصَارٍ	لَقَدْ	كَفَرَ	الَّذِيْنَ	قَالُوْٓا	اِنَّ	اللّٰهَ	ثَالِثُ
هيڅ	مدد كوونكى	خامخا په تحقيق	كافران سوى دى	هغه كسان	چي وائى دوى	چي بيشكه!	الله	دريم

هيڅ مدد كوونكى . خامخا په تحقيق كافران سوى دى هغه كسان چي وائى دوى چي بيشكه! الله دريم

ثَلٰثَةٍ وَمَا مِنْ اِلٰهٍ اِلَّآ اِلٰهٌ وَّاحِدٌ وَاِنْ لَّمْ يَنْتَهُوْا

ثَلٰثَةٍ	وَمَا	مِنْ	اِلٰهٍ	اِلَّآ	اِلٰهٌ	وَّاحِدٌ	وَاِنْ	لَّمْ يَنْتَهُوْا
له دريو څخه دى	حال داچي	نسته	(بل) هيڅ لائق د عبادت	مگر	معبود	يو	او كه	منع نه سول دوى

له دريو (معبودانو) څخه دى ، حال داچي نسته (بل) هيڅ لائق د عبادت مگر (خوسته) معبود يو او كه وانه اوښتل دوى

عَمَّا يَقُوْلُوْنَ لَيَمَسَّنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا مِنْهُمْ عَذَابٌ

عَمَّا	يَقُوْلُوْنَ	لَيَمَسَّنَّ	الَّذِيْنَ	كَفَرُوْا	مِنْهُمْ	عَذَابٌ
له هغى خبرى	چي وائى	نو خامخا و به رسيږى هرومرو	هغه كسانو ته	چي كافران سوى دى	له دوى څنى	عذاب

له هغى خبرى چي وائى نو خامخا و به رسيږى هرومرو هغو كسانو ته چي كافران (پاتى) سوى دى له دوى څنى عذاب

اَلِيْمٌ ﴿٧٣﴾ اَفَلَا يَتُوْبُوْنَ اِلَى اللّٰهِ وَيَسْتَغْفِرُوْنَهٗ وَاللّٰهُ

اَلِيْمٌ	اَفَلَا يَتُوْبُوْنَ	اِلَى اللّٰهِ	وَيَسْتَغْفِرُوْنَهٗ	وَ	اللّٰهُ
درد ناك	آيا نو توبه نه كوى دوى	الله ته	او غوارى بخښنه له ده څخه	او	الله

دردناك آيا نو توبه نه كوى دوى الله ته او غوارى بخښنه له ده څخه (له دى بدى وينا) او الله

غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿٧٤﴾ مَا الْمَسِيْحُ ابْنُ مَرْيَمَ اِلَّا رَسُوْلٌ

غَفُوْرٌ	رَّحِيْمٌ	مَا	الْمَسِيْحُ	ابْنُ	مَرْيَمَ	اِلَّا	رَسُوْلٌ
ښه مغفرت كوونكى	ډير مهربان دى	نه دى	مسيح	زوى	د مريمي	مگر	يو رسول دى

ښه مغفرت كوونكى ډير مهربان دى. نه دى مسيح زوى د مريمي مگر يو رسول دى

قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ وَاُمُّهٗ صِدِّيْقَةٌ كَانَا

قَدْ	خَلَتْ	مِنْ قَبْلِهِ	الرُّسُلُ	وَاُمُّهٗ	صِدِّيْقَةٌ	كَانَا
په تحقيق	تير سوى دى	پخوا له ده څخه	رسولان	او مور د ده	صديقه وه	وو دوى دواړه

په تحقيق تير سوى دى پخوا له ده څخه (نور ډير) رسولان او مور د ده صديقه (ډيره رښتنى) وه وو دوى دواړه

اِنَّ اللّٰهَ ثَالِثُ ثَلٰثَةٍ وَمَا مِنْ اِلٰهٍ دالله ﷻ داقول يعني (انّ الله ثالث ثلثة) يعني حضرت مسيح عليه السلام ، روح القدس او الله ﷻ يا مسيح ، مريم ، او الله ﷻ دري واړه خدايان دي (العياذ بالله) په دي دري واړو كي يو الله بيا دادري دى او دغه يو دري دي دعيسايانو عامه عقيده داده اودا دعقل او هدايت څخه خلاف عقيده په گول مول عبارتونو سره اداء كوي او كله چي څوك په پوه نه سي نو وايي چي دادعقل څخه لوړه خبره ده :فوايد عثماني)

(دمسيح عليه السلام دخدايي ترديد) الله ﷻ فرمايي (قدخلت من قبله الر سل) يعني لكه څنگه چي نور پيغمبران دنيا ته راغلل او څو ورځي دلته واوسيدل بياولاړل په دوى كي هميشه پاته كيدل او بقا نه وه كمه چي دخداى ﷻ شان دى دغه شان دحضرت مسيح عليه السلام چي ددوى په شان يو انسان دى دلته هم هميشه پاته كيدل او بقاء حاصل نه وه په دي وجه الله نسي كيداى چي لږ فكر وسي چي څوك خوراك او چيښاك ته محتاجه وي ايا هغه خداى جوړيداى سي ؟ ځكه چي احتياج لري. (معارف القرآن ج۲پ ۶ص ۲۲۲)

يَأْكُلٰنِ الطَّعَامَ ۗ اُنْظُرْ كَيْفَ نُبَيِّنُ لَهُمُ الْاٰيٰتِ ثُمَّ

يَأْكُلٰنِ	الطَّعَامَ	اُنْظُرْ	كَيْفَ	نُبَيِّنُ	لَهُمُ	الْاٰيٰتِ	ثُمَّ
چې خوړه به ئې	طعام	وګوره	څرنګه	بیانوو موږ	دوی ته	دلائل (د توحید)	بیا

چې خوړه به ئې طعام وګوره څرنګه بیانوو موږ دوی ته دلائل (د توحید) بیا

اُنْظُرْ اَنّٰى يُؤْفَكُوْنَ ۝٧٥ قُلْ اَتَعْبُدُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ

اُنْظُرْ	اَنّٰى يُؤْفَكُوْنَ	قُلْ	اَتَعْبُدُوْنَ	مِنْ دُوْنِ	اللّٰهِ
وګوره	کوم خواته دوی اړولی روان دی	ووایه	آیا عبادت کوئ تاسی	بی له	الله څخه

وګوره (دوی ته) چې څرنګه چپ کاوه شی دوی (له حقه). ووایه (ای محمده!) آیا عبادت کوئ تاسی بی له الله څخه

مَا لَا يَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَّلَا نَفْعًا ۗ وَاللّٰهُ هُوَ السَّمِيْعُ

مَا	لَا يَمْلِكُ	لَكُمْ	ضَرًّا	وَّلَا نَفْعًا	وَ	اللّٰهُ	هُوَ	السَّمِيْعُ
دهغه شی	چې مالک نه دی	دپاره ستاسی	د ضرر	او نه د نفع	او	الله	هم دی	ښه اوریدونکی

دهغه شی چې مالک نه دی دپاره ستاسی د (دفع کولو د) ضرر او نه د (رسولو د) نفع او الله هم دی ښه اوریدونکی

الْعَلِيْمُ ۝٧٦ قُلْ يٰۤاَهْلَ الْكِتٰبِ لَا تَغْلُوْا فِيْ دِيْنِكُمْ

الْعَلِيْمُ	قُلْ	يٰۤاَهْلَ	الْكِتٰبِ	لَا تَغْلُوْا	فِيْ	دِيْنِكُمْ
ښه عالم	ووایه (محمده)	چې ای اهل	دکتابو	مه کوئ تجاوز	په (خبره)	د دین خپل کښې

ښه عالم. ووایه (ای محمده!) چې ای اهل د کتابو مه کوئ تجاوز په (خبره) د دین خپل کښې

غَيْرَ الْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعُوْۤا اَهْوَآءَ قَوْمٍ قَدْ ضَلُّوْا

غَيْرَ الْحَقِّ	وَلَا تَتَّبِعُوْۤا	اَهْوَآءَ	قَوْمٍ	قَدْ	ضَلُّوْا
په ناحقه سره	او مه کوئ متابعت	دچټي خواهشونو	دقوم	چې په تحقیق	ګمراه سوی دی

په ناحقه سره او مه کوئ متابعت د چټي (بیکاره) خواهشونو د (هغه) قوم چې (له ډیره جهله) په تحقیق ګمراه سوی دی

مِنْ قَبْلُ وَاَضَلُّوْا كَثِيْرًا وَّضَلُّوْا عَنْ سَوَآءِ السَّبِيْلِ ۝٧٧ ع

مِنْ قَبْلُ	وَاَضَلُّوْا	كَثِيْرًا	وَّضَلُّوْا	عَنْ	سَوَآءِ	السَّبِيْلِ
په خوا (له دی نه)	او ګمراهان کړی دی دوی	ډیر (خلګ)	او ګمراه سوی دی دوی	له	سمی	صافی لاری

په خوا (له دی نه) او ګمراهان کړی دی دوی ډیر (خلګ) او ګمراه سوی دی دوی له سمی صافی لاری.

ع ١٠
١٤

قُلْ يٰۤاَهْلَ الْكِتٰبِ لَا تَغْلُوْا فِيْ دِيْنِكُمْ...
دبني اسرائيلو کوړوالي دوهم اړخ: دالله ﷻ داقول چي (قل يا أهل الكتب لاتغلوا فى دينكم) په تيرو آيتونو کي دبني اسرآئيلو دسرکښی او ددوی دظلم او زياتي بيان سوی وو چي دالله ﷻ دراليږل سوی رسول چي ددوی دپاره يي دهميشه ژوند پيغام او ددوی ددنيا اوآخرت دبرابرولو دستورالعمل يي راوړی وو ددوی دقدر او مرتبې دپيژندلو او دتعظيم او تکريم کولو پر ځای دوی ددوی سره بد سلوک کړی وو چي ځيني پيغمبران يي درواغجن کړل او ځيني يي قتل کړل په ذکر سوو اياتونو کي يي ددې بنې اسرآئيلو دکږيدو دوهم اړخ ښوولی دی چي داجاهلان يا خودسرکښی او نافرمانی پر هغه غاړه باندي وه چي دالله ﷻ رسولان يي درواغجن کړل او ځيني يي قتل کړل او يا دګمراهی او کږيدو هغه غاړي ته ورسيدل چي درسولانو په تعظيم کي يي غلو وکړه دوی يي خدايان جوړ کړل (لقد كفر الذين قالوا انّ الله هو المسيح ابن مريم) يعني دغه بني اسرائيل کافران سوه چا چي دا وويل چي الله ﷻ دعيسی ابن مريم نوم دی: (معارف القرآن ج٢ پ٦ ص ٢٢٦)

لُعِنَ الَّذِيۡنَ كَفَرُوۡا مِنۡۢ بَنِيۡۤ اِسۡرَآءِيۡلَ عَلٰى لِسَانِ

لُعِنَ	الَّذِيۡنَ	كَفَرُوۡا	مِنۡۢ	بَنِيۡۤ اِسۡرَآءِيۡلَ	عَلٰى	لِسَانِ
لعنت کړی سوی دی	په هغو کسانو	چې کافران سوی دی	له	بنی اسرائیلو	په	ژبه

لعنت کړی سوی دی په هغو کسانو چې کافران سوی دی له بنی اسرائیلو څخه په ژبه

دَاوٗدَ وَعِيۡسَى ابۡنِ مَرۡيَمَ ؕ ذٰلِكَ بِمَا عَصَوْا وَّكَانُوۡا

دَاوٗدَ	وَعِيۡسَى	ابۡنِ	مَرۡيَمَ	ذٰلِكَ	بِمَا	عَصَوْا	وَّكَانُوۡا
د داؤد سره	او عیسٰی	زوی	دمریمي	دا	په سبب د دیؤ	چې نافرمانی ئی کوله	او وو دوی

د داؤد سره او (په ژبه د) عیسٰی زوی د مریمی، دا (لعنت پر دوی) په سبب د دیؤ چې نافرمانی ئی کوله او وو دوی

يَعۡتَدُوۡنَ ﴿۷۸﴾ كَانُوۡا لَا يَتَنَاهَوۡنَ عَنۡ مُّنۡكَرٍ

يَعۡتَدُوۡنَ	كَانُوۡا	لَا يَتَنَاهَوۡنَ	عَنۡ	مُّنۡكَرٍ
چې تیریدل به	وو دوی	چې یو بل به ئی سره نه منع کول	له	هغه بد عمله

چې تیریدل به (به د حدودو د الله). وو دوی چې یو بل به ئی سره نه منع کول له هغه بد عمله

فَعَلُوۡهُ ؕ لَبِئۡسَ مَا كَانُوۡا يَفۡعَلُوۡنَ ﴿۷۹﴾ تَرٰى كَثِيۡرًا

فَعَلُوۡهُ	لَبِئۡسَ	مَا	كَانُوۡا	يَفۡعَلُوۡنَ	تَرٰى	كَثِيۡرًا
چې کاوه به دوی هغه	خامخا بدؤ	هغه کار	چې وو دوی	چې کاوه به ئی	ته به وینی	ډیر

چې کاوه به دوی هغه (قسم دی) خامخا بدؤ هغه کار چې وو دوی چې کاوه به ئی، ته به وینی ډیر

مِّنۡهُمۡ يَتَوَلَّوۡنَ الَّذِيۡنَ كَفَرُوۡا ؕ لَبِئۡسَ مَا قَدَّمَتۡ

مِّنۡهُمۡ	يَتَوَلَّوۡنَ	الَّذِيۡنَ	كَفَرُوۡا	لَبِئۡسَ	مَا	قَدَّمَتۡ
له دوی	چې دوستی به کوی	له هغو کسانو سره	چې کافران سوی دی	بیا خامخا بدؤ	هغه شی	چې پخوا لیږلی ؤ

له دوی چې دوستی به کوی له هغو کسانو سره چې کافران سوی دی، بیا (قسم دی) خامخا بد ؤ هغه شی چې پخوا لیږلی ؤ

لَهُمۡ اَنۡفُسُهُمۡ اَنۡ سَخِطَ اللّٰهُ عَلَيۡهِمۡ وَفِى الۡعَذَابِ

لَهُمۡ	اَنۡفُسُهُمۡ	اَنۡ	سَخِطَ	اللّٰهُ	عَلَيۡهِمۡ	وَفِى	الۡعَذَابِ
دوی ته	ځانو د دوی	د دی چې	په غضب سو	الله	پر دوی	او په	عذاب کښی

دوی ته ځانو د دوی (چې هغه شی موجب ؤ) د دی چې په غضب سو الله پر دوی او په عذاب کښی

كَانُوۡا لَا يَتَنَاهَوۡنَ عَنۡ مُّنۡكَرٍ فَعَلُوۡهُ...الله جل جلاله ته درسیدو طریقه: حقیقت دادی چي دټول جهان او په دې کې چې څومره موجودات دي ددې ټولو خالق او مالک صرف یو الله جل جلاله دی دهغه ملکیت دی او دهغه حکم دی دده حکم منل پر هر یوه انسان باندې لازم دي لیکن مجبوره دخاورو جوړ انسان په خپل مادي تیرو او پستو کې ګیر دی دده تو له رسایي دغه پاک ذات ته یا دده داحکامو او هدایاتو وه معلومولوته به څنګه وي الله جل جلاله په خپل فضل سره ددې دپاره دوې واسطې مقررې کړې چې ددوی په ذریعه سره انسان ته دالله جل جلاله دخوښ او ناخوښ حکم او منع علم وسي یو **خپل کتابونه**، چې دانسان دپاره دقانون او هدایت نامې حیثیت لري **دوهم**: خپل داسې خاص اومقبول او مقرب بندګان کم چې الله جل جلاله په بني آدمو کې خوښ کړل او دوی یې دخپل خوښ او ناخوښ عملي نمونه او دخپل کتاب عملي شرح جوړه کړه راویه لیږل چې ددین په اصطلاح کې ورته رسول یا نبي ویل کیږي هغه الله جل جلاله ددوی داصلاح دپاره راولیږل.
(معارف القرآن ج۲ پ۶ ص ۲۲۷)

هُمۡ خٰلِدُوۡنَ ﴿٨٠﴾ وَلَوۡ كَانُوۡا يُؤۡمِنُوۡنَ بِاللّٰهِ وَالنَّبِيِّ

هُمۡ	خٰلِدُوۡنَ	وَلَوۡ	كَانُوۡا	يُؤۡمِنُوۡنَ	بِاللّٰهِ	وَالنَّبِيِّ
دوی به	تل وی	او که	وی دوی	چي ایمان ئی راوړی وی	پر الله	او نبی

دوی به تل وی. او که وی دوی چي ایمان ئی راوړی وی (دزړه نه) پر الله او نبی (محمد یا موسٰی)

وَمَآ اُنۡزِلَ اِلَيۡهِ مَا اتَّخَذُوۡهُمۡ اَوۡلِيَآءَ وَلٰكِنَّ كَثِيۡرًا مِّنۡهُمۡ

وَمَآ	اُنۡزِلَ	اِلَيۡهِ	مَا	اتَّخَذُوۡهُمۡ	اَوۡلِيَآءَ	وَلٰكِنَّ	كَثِيۡرًا	مِّنۡهُمۡ
او په هغه کتاب	چي نازل سوی دی	ده ته	نو نه به	وو نیولی دوی دا مشرکان	دوستان	او لیکن	ډیر	له دوی څني

او په هغه کتاب چي نازل سوی دی ده ته نو نه به وو نیولی دوی دا مشرکان دوستان، او لیکن ډیر (کسان) له دوی څني

فٰسِقُوۡنَ ﴿٨١﴾ لَتَجِدَنَّ اَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةً لِّلَّذِيۡنَ اٰمَنُوا

فٰسِقُوۡنَ	لَتَجِدَنَّ	اَشَدَّ	النَّاسِ	عَدَاوَةً	لِّلَّذِيۡنَ	اٰمَنُوا
فاسقان دی	خامخا پیدا به کړی ته	ډیر سخت	له ټولو خلکو	له جهته د عداوت	له هغه کسانو سره	چي مؤمنان دی

فاسقان دی. خامخا مومی به ته ډیر سخت له ټولو خلکو، له جهته د عداوت (دښمنی) له هغه کسانو سره چي مؤمنان دی

الۡيَهُوۡدَ وَالَّذِيۡنَ اَشۡرَكُوۡا ۚ وَلَتَجِدَنَّ اَقۡرَبَهُمۡ

الۡيَهُوۡدَ	وَالَّذِيۡنَ	اَشۡرَكُوۡا	وَلَتَجِدَنَّ	اَقۡرَبَهُمۡ
یهودیان	او هغه کسان چي	مشرکان دی	او خامخا پیدا به کړی ته	ډیر نژدی له کردو خلکو څخه

یهودیان او (بل) هغه کسان چي مشرکان دی، او خامخا مومی به ته ډیر نژدی له کردو (ټولو) خلکو څخه

مَّوَدَّةً لِّلَّذِيۡنَ اٰمَنُوا الَّذِيۡنَ قَالُوۡٓا اِنَّا نَصٰرٰى ؕ ذٰلِكَ

مَّوَدَّةً	لِّلَّذِيۡنَ	اٰمَنُوا	الَّذِيۡنَ	قَالُوۡٓا	اِنَّا	نَصٰرٰى	ذٰلِكَ
له جهته د دوستی	له هغو کسانو سره	چي مؤمنان دی	هغه کسان چي	وائی	بیشکه! موږ	نصارٰی یو	دا (دوستی)

له جهته د دوستی له هغو کسانو سره چي مؤمنان دی هغه کسان چي وائی بیشکه! موږ نصارٰی یو، دا (دوستی)

بِاَنَّ مِنۡهُمۡ قِسِّيۡسِيۡنَ وَرُهۡبَانًا وَّاَنَّهُمۡ لَا يَسۡتَكۡبِرُوۡنَ ﴿٨٢﴾

بِاَنَّ	مِنۡهُمۡ	قِسِّيۡسِيۡنَ	وَرُهۡبَانًا	وَّاَنَّهُمۡ	لَا يَسۡتَكۡبِرُوۡنَ
په سبب د دی ده چي بیشکه!	څیني له دوی	ربنتني عالمان	او زاهدان پوهان دی	او بیشکه!	چي دوی نه کوی تکبر او لوئی

په سبب د دی ده چي بیشکه! څیني له دوی ربنتني عالمان، او زاهدان پوهان دی او بیشکه! چي دوی نه کوی تکبر او لوئی

وَلَوۡ كَانُوۡا يُؤۡمِنُوۡنَ بِاللّٰهِ وَالنَّبِيِّ. دبني اسرائيلو
بد انجام: بني اسرآئيل كم چي دافراط او تفريط په گمراهی کي مبتلا وه چي پردوی باندي دالله جل جلاله لعنت سوی دی اول دحضرت داود عليه السلام په ژبه سره چي ددوی شکلونه مسخ سول او خنزيران ورځخه جوړ سول بيا دحضرت عيسى عليه السلام په ژبه سره دالعنت پر دوی باندي مسلط سو چي په دنيا کي بيزوگان سول او ځيني تفسير ليکونکي فرمايي چي دلته دمقام په مناسبت صرف ددوو پيغمبرانو په ژبو پردوی دلعنت ذکر دی ليکن حقيقت دادی چي پردوی دلعنت ابتداء دحضرت موسى عليه السلام څخه سويده او انتهاء يي پر حضرت خاتم الانبياء صلى الله عليه وسلم سويده دغه شان پرله پسي دڅلورو پيغمبرانو عليهم السلام پر ژبو پردي خلگو باندي لعنت مسلط سوی دی چا چي دپيغمبرانو مخالفت کړی دی يا يي دوی عليهم السلام تر حدزيات کړل دخدای جل جلاله سره يي په صفاتو کي شريک کړل :په آخري دواړوواياتونو کي دکفارو سره دجوړي دوستی او ورورولی منع اوددې دتباه کوونکو نتيجو بيان دی:
(معارف القرآن ج٢پ٦ص٢٢٨)

وَاِذَا سَمِعُوْا مَآ اُنْزِلَ اِلَى الرَّسُوْلِ تَرٰٓى اَعْيُنَهُمْ

وَاِذَا	سَمِعُوْا	مَآ	اُنْزِلَ	اِلَى	الرَّسُوْلِ	تَرٰٓى	اَعْيُنَهُمْ
او کله چي	واوری دوی	هغه	چي نازل سوی دی	طرف د	رسول ته	وینی به ته	سترګی د دوی

او کله چي واوری دوی هغه (کلام د الله قرآن) چي نازل سوی دی طرف د رسول ته (نو) وینی به ته سترګی د دوی

تَفِيْضُ مِنَ الدَّمْعِ مِمَّا عَرَفُوْا مِنَ الْحَقِّ ۚ يَقُوْلُوْنَ رَبَّنَآ

تَفِيْضُ	مِنَ	الدَّمْعِ	مِمَّا	عَرَفُوْا	مِنَ	الْحَقِّ	يَقُوْلُوْنَ	رَبَّنَآ
چي بهیږی	له	اوښکو	له جهته د دی	چي وپیژانده دوی	له	حقو (خبرو د الله)	وائی دوی	ای ربه زموږ

چي بهیږی له اوښکو له جهته د دی چي وپیژانده دوی له حقو (خبرو د الله) وائی دوی ای ربه زموږ

اٰمَنَّا فَاكْتُبْنَا مَعَ الشّٰهِدِيْنَ ﴿۸۳﴾ وَمَا لَنَا لَا نُؤْمِنُ بِاللّٰهِ

اٰمَنَّا	فَاكْتُبْنَا	مَعَ الشّٰهِدِيْنَ	وَمَا	لَنَا	لَا نُؤْمِنُ	بِاللّٰهِ
ایمان راوړی دی موږ	نو ولیکه موږ	له شاهدانو	او څه باعث دی	پر موږ	چي نه به راوړو ایمان	په الله

ایمان راوړی دی موږ (په قرآن او رسول) نو ولیکه موږ له شاهدانو او څه باعث دی پر موږ چي نه به راوړو ایمان په الله

وَمَا جَآءَنَا مِنَ الْحَقِّ ۙ وَنَطْمَعُ اَنْ يُّدْخِلَنَا رَبُّنَا مَعَ

وَمَا	جَآءَنَا	مِنَ	الْحَقِّ	وَنَطْمَعُ	اَنْ	يُّدْخِلَنَا	رَبُّنَا	مَعَ
او په هغه	چي راغلی دی موږ ته	له	حق څخه	حال دا چي طمع لرو	د دی چي	داخل به کړی موږ	رب زموږ	سره له

او په هغه چي راغلی دی موږ ته له حق څخه حال دا چي طمع (امید) لرو د دی چي داخل به کړی موږ رب زموږ سره له

الْقَوْمِ الصّٰلِحِيْنَ ﴿۸۴﴾ فَاَثَابَهُمُ اللّٰهُ بِمَا قَالُوْا جَنّٰتٍ

الْقَوْمِ	الصّٰلِحِيْنَ	فَاَثَابَهُمُ	اللّٰهُ	بِمَا	قَالُوْا	جَنّٰتٍ
قوم	صالحانو	پس بدل ورکړ دوی ته	الله	په سبب د هغه	چي ویلی وه دوی	جنتونه

قوم صالحانو (چي محمدی امت دی په جنت کښی). پس بدل ورکړ دوی ته الله په سبب د هغه چي ویلی وه دوی جنتونه

تَجْرِيْ مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ خٰلِدِيْنَ فِيْهَا ۭ وَذٰلِكَ جَزَآءُ

تَجْرِيْ	مِنْ	تَحْتِهَا	الْاَنْهٰرُ	خٰلِدِيْنَ	فِيْهَا	وَذٰلِكَ	جَزَآءُ
چي بهیږی	له	لاندی د دوی	ویالی	چي تل به وی دوی	په هغو کښی	او دا (جنت)	جزاء

چي بهیږی له لاندی (د ونو او ماڼیو) د دوی ویالی چي تل به وی دوی په هغو کښی او دا (جنت) جزاء

وَاِذَا سَمِعُوْا مَآ اُنْزِلَ اِلَى الرَّسُوْلِ.. دځینو اهل کتابو حق پرستي: په دې ایاتونو کي دمسلمانانو سره ددښمنی یا دوستی په معیار سره دهغه اهل کتابو ذکر سوی دی چي دخپلي حق پرستی او دخدای ﷻ څخه دبیري په وجه یي دمسلمانانو سره بغض او دښمني نه لرله لیکن ددې صفتونو خلګ په یهودو کي ډیر کم بلکي نیست وه لکه حضرت عبدالله ابن سلام رضی الله عنه اونور په نصاراوو کي نسبتاً دداسي خلګو شمیر زیات وو خاص بیا دنبي کریم ﷺ په مبارک وخت کي دحبشو پاچا نجاشي اوددغه ځای په حاکمانو او عوامو کي دداسي خلګو شمیر زیات وو او په دې سبب سره چي کله دمکې مکرمې مسلمانان دقریشو دظلمونو څخه تنګ سول نو نبي کریم ﷺ دوی ته دحبشې طرف ته دهجرت کولو مشوره ورکړه او وې ویل چي ما اوریدلي دي چي دحبشو پاچاه نه په خپله ظلم کوي او نه بل ظلم کولو ته پریږدي په دې وجه تاسي دڅه وخت دپاره هلته ولاړسی په دې مشوره عمل کوونکي صحابه کرام رضی الله عنهم اول ځل یوولس کسه وه او حبشې ته ووتل هجرت یي وکړی (معرف القرآن ج ۳ پ ۷ ص ۲) مکتبه حبیبیه :

ع ۱۲

الْمُحْسِنِيْنَ ﴿۸۵﴾ وَالَّذِيْنَ كَفَرُوْا وَ كَذَّبُوْا بِاٰيٰتِنَآ

الْمُحْسِنِيْنَ	وَالَّذِيْنَ	كَفَرُوْا	وَ كَذَّبُوْا	بِاٰيٰتِنَآ
د محسنانو ده	او هغه کسان	چې کافران سوي دي	او نسبت د دروغ ئې کړي دي	آيتونو زمونږ ته

د محسنانو (نيکی کوونکو) ده. او هغه کسان چې کافران سوي دي او نسبت د دروغ ئې کړي دي آيتونو زمونږ ته

اُولٰٓئِكَ اَصْحٰبُ الْجَحِيْمِ ﴿۸۶﴾ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تُحَرِّمُوْا

اُولٰٓئِكَ	اَصْحٰبُ	الْجَحِيْمِ	يٰٓاَيُّهَا	الَّذِيْنَ	اٰمَنُوْا	لَا تُحَرِّمُوْا
هم دغه کسان	صاحبان	دجحيم دي	ای	هغو کسانو	چې ايمان ئې راوړي دي	مه حراموئ تاسي

هم دغه کسان صاحبان د جحيم (ملګري د دوزخ) دي. ای هغو کسانو چې ايمان ئې راوړي دي مه حراموئ تاسي

طَيِّبٰتِ مَآ اَحَلَّ اللّٰهُ لَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوْا ؕ اِنَّ اللّٰهَ

طَيِّبٰتِ	مَآ	اَحَلَّ	اللّٰهُ	لَكُمْ	وَلَا تَعْتَدُوْا	اِنَّ	اللّٰهَ
پاک لذيذ	له هغو شيانو چې	حلال کړي دي	الله	له پاره ستاسي	او مه کوئ تيري تاسي	بيشکه!	چې الله

پاک لذيذ له هغو شيانو چې حلال کړي دي الله له پاره ستاسي او مه کوئ تيري تاسي بيشکه! چې الله

لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِيْنَ ﴿۸۷﴾ وَكُلُوْا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللّٰهُ حَلٰلًا

لَا يُحِبُّ	الْمُعْتَدِيْنَ	وَكُلُوْا	مِمَّا	رَزَقَكُمُ	اللّٰهُ	حَلٰلًا
نه خوښوی	تيريدونکی له حدودو	او خورئ تاسي	له هغه شي څخه	چې رزق درکړی دی تاسي ته	الله	حلاله

نه خوښوی تيريدونکی له حدودو. او خورئ تاسي له هغه څيزه چې رزق در کړی دی تاسي ته الله (چې) حلاله

طَيِّبًا ۪ وَّاتَّقُوا اللّٰهَ الَّذِيْٓ اَنْتُمْ بِهٖ مُؤْمِنُوْنَ ﴿۸۸﴾ لَا يُؤَاخِذُكُمُ

طَيِّبًا	وَّاتَّقُوا	اللّٰهَ	الَّذِيْٓ	اَنْتُمْ	بِهٖ	مُؤْمِنُوْنَ	لَا يُؤَاخِذُكُمُ
پاکيزه	او وېيرېږی له	الله څخه	هغه	چې تاسي	پري	ايمان لرونکي يئ	نه نيسي تاسي

پاکيزه (ده) او وېيرېږی له الله څخه هغه (الله) چې تاسي پری ايمان لرونکی يئ!. نه نيسي تاسي

اللّٰهُ بِاللَّغْوِ فِيْٓ اَيْمَانِكُمْ وَلٰكِنْ يُّؤَاخِذُكُمْ بِمَا عَقَّدْتُّمُ

اللّٰهُ	بِاللَّغْوِ	فِيْٓ	اَيْمَانِكُمْ	وَلٰكِنْ	يُّؤَاخِذُكُمْ	بِمَا	عَقَّدْتُّمُ
الله	په لغوه سره	په	قسمونو ستاسي کښی	وليکن	نيسي تاسي	په هغه سره	چې کلک کړی وی تاسي

الله په لغوه سره په قسمونو ستاسي کښی. وليکن نيسي تاسي په (ماتولو د) هغه (عهد) سره چې کلک کړی وی تاسي

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تُحَرِّمُوْا يوحلال شي لره دحرام مقررولو دري درجې: يوحلال شي لره دحرام مقررولو دري درجې دي اول :داچي په عقيده سره دا حرام ګڼي: دوهم :دا چي په وينا سره دغه شی ځان ته حرام کي مثلا قسم وخوري چي يخي اوبه به نه چيښم يا فلانی قسم حلال شی به نه خورم: دريم :داچي عقيده او وينا هيڅ هم نه وي سوي محض عملي دهميشه دپاره ديوحلال شي دپرينښوولو قصد وکړی په اولني صورت کښي که ددغه شي حلالوالی په قطعي دليلونو سره ثابت وي نوددې په حرام ګڼلو سره به دالله ﷻ دقانون په ډاګه دخلاف کولو په وجه سره به دی کافر سي او په دوهم صورت کي که دقسم دالفاظو په ويلو سره يي دغه شی پر ځان حرام کړی نو قسم به يي وسي او دقسم ډير الفاظ دي :په دوی کي يو مثال دادی چي مثلا په ډاګه ووايي چي په الله ﷻ مي دي قسم وي چي دافلانی شی به نه خورم ددې حکم دادی چي بې ضرورته داسي قسم خوړل ګناه ده بايد قسم مات کي او کفاره ورکي. ددريم حکم دادی که يي داپرينښوول دحلال شي ثواب ګڼی نو بدعت دی او که يه نيت دثواب نه وي بلکي يوه بله وجه وي نوحرج نسته: (معارف القرآن ج ۳ پ ۷ ص ۶)

الْاَيْمَانَ فَكَفَّارَتُهٗٓ اِطْعَامُ عَشَرَةِ مَسٰكِيْنَ مِنْ اَوْسَطِ

الْاَيْمَانَ	فَكَفَّارَتُهٗ	اِطْعَامُ	عَشَرَةِ	مَسٰكِيْنَ	مِنْ	اَوْسَطِ
قسمونه	نو كفاره د دى	طعام وركول دى	لسو	مسكينانو ته	له	اوسطى (درجى)

قسمونه (پر هغه په قصد دزړه سره) نو كفاره (د ماتولو) د دى (قسم) طعام وركول دى لسو مسكينانو ته له اوسطى (درجى)

مَا تُطْعِمُوْنَ اَهْلِيْكُمْ اَوْ كِسْوَتُهُمْ اَوْ

مَا	تُطْعِمُوْنَ	اَهْلِيْكُمْ	اَوْ	كِسْوَتُهُمْ	اَوْ
دهغو خوړو	چي طعام وركوئ تاسي	كورنيو خپلو ته	يا	جامي وركول دى دوى ته	يا

دهغو خوړو چي طعام وركوئ تاسي (په هغه سره) كورنيو خپلو ته يا جامي وركول دى (لسو مسكينانو) ته يا

تَحْرِيْرُ رَقَبَةٍ ؕ فَمَنْ لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلٰثَةِ اَيَّامٍ ؕ ذٰلِكَ

تَحْرِيْرُ	رَقَبَةٍ	فَمَنْ	لَّمْ يَجِدْ	فَصِيَامُ	ثَلٰثَةِ	اَيَّامٍ	ذٰلِكَ
آزادول د	يو مريئ دى	نو هر څوك چي	پيدا نه كړى	نو روژه نيول	د درو	ورځو دى	دا

آزادول د (يوى) غاړى دى (د مريئ) نو هر څوك چي ونه مومى (له دغو درو واړو څخه) نو روژه نيول د درو ورځو دى دا

كَفَّارَةُ اَيْمَانِكُمْ اِذَا حَلَفْتُمْ ؕ وَاحْفَظُوْٓا اَيْمَانَكُمْ ؕ

كَفَّارَةُ	اَيْمَانِكُمْ	اِذَا	حَلَفْتُمْ	وَاحْفَظُوْٓا	اَيْمَانَكُمْ
كفاره	دقسمونو ستاسى ده	كله چي	قسم ياد كړئ تاسى	او ساتئ تاسى	قسمونه خپل

(مذكوره شيان) كفارت د قسمونو ستاسى دى كله چي قسم ياد كړئ تاسى او ساتئ تاسى قسمونه خپل (دهر قسم نقصان څخه)

كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمْ اٰيٰتِهٖ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُوْنَ ﴿۸۹﴾

كَذٰلِكَ	يُبَيِّنُ	اللّٰهُ	لَكُمْ	اٰيٰتِهٖ	لَعَلَّكُمْ	تَشْكُرُوْنَ
همداسى	بيانوى	الله	تاسى ته	آيتونه خپل	لپاره د دى	چي شكر وكاږئ

همداسي بيانوى الله تاسي ته آيتونه خپل لپاره د دى چي شكر وكاږئ (په دى نعمت، احسان او شرعى بيان)

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْاَنْصَابُ

يٰٓاَيُّهَا	الَّذِيْنَ	اٰمَنُوْٓا	اِنَّمَا	الْخَمْرُ	وَالْمَيْسِرُ	وَالْاَنْصَابُ
اى	هغو كسانو	چي ايمان ئى راوړى دى	بيشكه! همدا خبره ده	چي شراب	او قمار	او بتان

اى هغو كسانو چي ايمان ئى راوړى دى بيشكه! همدا خبره ده چي شراب او قمار او بتان

فَكَفَّارَتُهٗٓ اِطْعَامُ عَشَرَةِ مَسٰكِيْنَ دقسم خوړلو څو صورتونه او ددې متعلق حكمونه: په دې آيت كي دقسم خوړلو ديو څو صورتونو بيان دى.
خلاصه دټولو داده چي كه چا په تيره واقعه باندي قصدا په درواغو سره قسم وخوړى دې ته دفقهاوو په اصطلاح كي يمين غموس وايي ځكه چي دغموس معنى ده ډوبوونكى دا قسم بنده په ګناه او وبال كي ډوبوي : **دوهم صورت** دادى چي پر تيره واقعه باندي چي دى يي په خپل نزد رښتيني ګڼي قسم وخوري او په واقع كي هغه غلطه وي مثلا په څه ذريعه معلومه سوي وې چي فلانى سړى راغلى دى او دى په دې خبره يقين وكي قسم وخوري چي هغه راغلى دى او بيا معلومه سي چي داقسم دواقعې خلاف دى هغه نه دى راغلى دې ته يمين لغوه وايي دغه ډول كه بې ارادې دژبې څخه دقسم لفظ ووزي نو دې ته هم يمين لغوه ويل كيږي ددې حكم دادى چي په دې كي نه كفاره سته او نه ګناه : **دريم صورت** دادى چي په راتلونكي كي د يوه كارپركولو يانه كولو قسم واخلي دې ته يمين منعقده وايي ددې دماتولو په صورت كي كفاره لازميږي او كله كله ګناه هم وي.
(معارف القرآن ج ۳ پ ۷ ص ۹)

وَالْاَزْلَامُ	رِجْسٌ	مِّنْ	عَمَلِ	الشَّيْطٰنِ	فَاجْتَنِبُوْهُ
او غشى	پليت دى	له	كار	دشيطان څخه دى	نو ځان وساتئ تاسى له دى څخه

وَالْاَزْلَامُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطٰنِ فَاجْتَنِبُوْهُ

او غشى (دفال، داڅلورواړه توك) پليت دى له كار د شيطان څخه دى نو ځان وساتئ تاسى له دى څخه

لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ ﴿٩٠﴾ اِنَّمَا يُرِيْدُ الشَّيْطٰنُ اَنْ يُّوْقِعَ

لَعَلَّكُمْ	تُفْلِحُوْنَ	اِنَّمَا	يُرِيْدُ	الشَّيْطٰنُ	اَنْ	يُّوْقِعَ
له پاره د دى	چى نجات پيدا كړئ تاسى	بيشكه! چى هم داخبره ده	غواړى	شيطان	چى	واچوى

له پاره د دى چى نجات ومومئ تاسى (په دى ځان ساتلو سره). بيشكه! چى هم داخبره ده ، غواړى شيطان چى واچوى

بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَآءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ

بَيْنَكُمُ	الْعَدَاوَةَ	وَالْبَغْضَآءَ	فِي	الْخَمْرِ	وَالْمَيْسِرِ
په مينځ ستاسى كښى	عداوت	او بغض	په (څښلو)	دشرابو كښى	او قمار كښى

په مينځ ستاسى كښى عداوت (دښمنى) او بغض (كينه) (په څښلو) د شرابو كښى او (كولو د) قمار كښى

وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ وَعَنِ الصَّلٰوةِ ۚ فَهَلْ اَنْتُمْ

وَيَصُدَّكُمْ	عَنْ	ذِكْرِ	اللّٰهِ	وَعَنِ	الصَّلٰوةِ	فَهَلْ	اَنْتُمْ
او واړوى تاسى	له	ياده	دالله	او له	لمانځه څخه	نو آيا	يئ تاسى

او واړوى تاسى له ياده د الله او له لمانځه څخه نو آيا يئ تاسى

مُّنْتَهُوْنَ ﴿٩١﴾ وَاَطِيْعُوا اللّٰهَ وَاَطِيْعُوا الرَّسُوْلَ وَاحْذَرُوْا ۚ

مُّنْتَهُوْنَ	وَاَطِيْعُوا	اللّٰهَ	وَاَطِيْعُوا	الرَّسُوْلَ	وَاحْذَرُوْا
منع كيدونكى	او ومنئ تاسى	الله	او ومنئ تاسى	رسول	او وساتئ تاسى

منع كيدونكى. او ومنئ تاسى (حكم د) الله او ومنئ تاسى (حكم د) رسول (د الله) او وساتئ تاسى (ځان د مخالفته)

فَاِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَاعْلَمُوْٓا اَنَّمَا عَلٰى رَسُوْلِنَا

فَاِنْ	تَوَلَّيْتُمْ	فَاعْلَمُوْٓا	اَنَّمَا	عَلٰى	رَسُوْلِنَا
پس كه	وګرځيدلئ تاسى له احكامو د دوى	نو پوه سئ چى	بيشكه! هم داخبره ده	چى پر	رسول زموږ

پس كه وګرځيدلئ تاسى له احكامو د دوى نو پوه سئ چى بيشكه! هم دا خبره ده چى پر رسول زموږ (محمد)

اِنَّمَا يُرِيْدُ الشَّيْطٰنُ اَنْ يُّوْقِعَ بَيْنَكُمُ... دشرابو او قماربدني او روحاني فسادونه: دآيت دشان نزول او تردي وروسته راتلونكي آيت څخه داسي معلوميږي چي په دې آيت كي اصل مقصود ددرو شيانو درحرامـوالي او فسادونو بيانول دي يعني شراب ، او قمار ، او انصاب ، يعني بتان او دبتانو ذكر يي ددې سره يوځاى ځكه كړى دى چي اور يدونكي پـه دې پـوه سي چي دشرابو او قمار جرم داسي سخت دى لكه بت پرستي: دابن ماجه شريف پـه يـوه حديث كي نبي كريم ﷺ فرمايلي دي چي (شارب الخمر كعابد الوثن) يعني دشرابو چيښونكى داسي مجرم دى لكه دبت عبادت كوونكى او پـه ځينو رواياتو كي داسي راغلي دي (شارب الخمر كعابد اللات والعزّى) يعني دشرابو چيښونكى داسي دى لكه دلات اوعزى عبادت كوونكي: خلاصه دخبري داسوه چي دلته دشرابو او خمار دسخت حراموالي او ددوى د جسماني او د روحاني خرابيو بيان دى اول يي روحاني اومعنوي خرابى د رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطٰنِ پـه الفاظو كي بيان كړى. (معارف القرآن ج ۳ پ ۷ ص ۱۴)

الْبَلٰغُ الْمُبِيْنُ ﴿۹۲﴾ لَيْسَ عَلَى الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا

الْبَلٰغُ	الْمُبِيْنُ	لَيْسَ	عَلَى	الَّذِيْنَ	اٰمَنُوْا	وَعَمِلُوا
هم دا رسونه ده	ښکاره	نسته	پر	هغو کسانو	چې ايمان ئې راوړی دی	او کړی ئې وی

هم دا رسونه (دپيغام) ده ښکاره. نسته پر هغو کسانو چې ايمان ئې راوړی وی او کړی ئې وی

الصّٰلِحٰتِ جُنَاحٌ فِيْمَا طَعِمُوْٓا اِذَا مَا اتَّقَوْا وَّاٰمَنُوْا

الصّٰلِحٰتِ	جُنَاحٌ	فِيْمَا	طَعِمُوْٓا	اِذَا مَا	اتَّقَوْا	وَّاٰمَنُوْا
ښه (عملونه)	هيڅ ګناه	په هغه شی کښی	چې خوړلی دی دوی	کله چې	ځانونه وساتی	او ټينګ وی په ايمان کښی

ښه (عملونه) هيڅ ګناه په هغه شی کښی چې خوړلی دی دوی کله چې دراتلونکو څخه ځان وساتی او ټينګ وی په ايمان کښی

وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ ثُمَّ اتَّقَوْا وَّاٰمَنُوْا ثُمَّ اتَّقَوْا وَّاَحْسَنُوْا

وَعَمِلُوا	الصّٰلِحٰتِ	ثُمَّ	اتَّقَوْا	وَّاٰمَنُوْا	ثُمَّ	اتَّقَوْا	وَّاَحْسَنُوْا
او کوی	ښه (عملونه)	بيا	ځان ټينګ کړی	او ايمان راوړی	بيا	پرهيز کوی	او احسان کوی

او کوی ښه (عملونه) بيا ځان ټينګ کړی (له محرماتو) او ايمان راوړی بيا پرهيز کوی (له شبهاتو) او احسان کوی (له خلکو سره)

۱۲ ع ۷ ۲

وَاللّٰهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِيْنَ ﴿۹۳﴾ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا

وَ	اللّٰهُ	يُحِبُّ	الْمُحْسِنِيْنَ	يٰٓاَيُّهَا	الَّذِيْنَ	اٰمَنُوْا
او	الله	خوښوی	نيکی کوونکی	ای	هغو کسانو	چې ايمان ئې راوړی دی

او الله خوښوی نيکی کوونکی (نو ښه جزا ورکوی). ای هغو کسانو چې ايمان ئې راوړی دی

لَيَبْلُوَنَّكُمُ اللّٰهُ بِشَيْءٍ مِّنَ الصَّيْدِ تَنَالُهٗٓ اَيْدِيْكُمْ

لَيَبْلُوَنَّكُمُ	اللّٰهُ	بِشَيْءٍ	مِّنَ الصَّيْدِ	تَنَالُهٗٓ	اَيْدِيْكُمْ
خامخا ازمويي تاسی هرومرو	الله	په يوه شی	د ښکاره	چې رسيږی هغو ته	لاسونه ستاسی

خامخا ازمويي تاسی هرومرو الله په يوه شی له ښکاره چې رسيږی (ځينو د) هغو ته لاسونه ستاسی (چې واره دی)

وَرِمَاحُكُمْ لِيَعْلَمَ اللّٰهُ مَنْ يَّخَافُهٗ بِالْغَيْبِ فَمَنِ

وَرِمَاحُكُمْ	لِيَعْلَمَ	اللّٰهُ	مَنْ	يَّخَافُهٗ	بِالْغَيْبِ	فَمَنِ
او نيزی ستاسی	دپاره د دی چې ښکاره کړی	الله	هغه څوک	چې بيريږی له ده	په غيب سره	نو هر هغه

او نيزی ستاسی (چې غټ دی) دپاره د دی چې ښکاره (معلوم) کړی الله هغه څوک چې بيريږی له ده په غيب سره نو هر هغه

اِذَا مَـا اتَّقَـوْا وَّاٰمَنُـوْا وَعَمِلُـوا الصّٰـلِحٰتِ تحقيـق کوونکـو ليکلي

دي: چـې دتقـوی (يعنـي ددين دضررونو څخه دځان ساتلو) څو درجې دي او دايمان اوديقين مرتبې هم په لحاظ دقوت او ضعف په تفاوت سره دي دتجربې او شـرعي دليلونـو څخـه ثابتـه ده چـې څـومره انسـانان پـه ذکـر و فکـر ،نيک عمل او دالله ﷻ په لاره کي په جهاد کي ترقي کـوي دومـره دخـدای ﷻ څخـه بيـره او او دهغـه دلـويي او جلال پـه تصـور سـره زړه آبـاد او ايمـان او يقـين مضبـوط او محکمـه کيـږي د الله ﷻ طـرف تـه درسـيدو دمرتبـې ددې ترقی او عروج طرف ته په دې ايـت کـي دتقـوی او ايمـان پـه بيـا بيـا مکـرر کولـو سـره اشـاره فرمـايي او دسـلوک پـه آخـري مقـام احسـان او ددې پـه فايـده خبـرداری فرمـايي (فوايد عثماني)

مسئله: ښکار کم چي په حرم کي او په احرام کي حرام دی دا عام دی برابره خبره ده که داسي حيوان وي چي غوښي يي خوړل کيږي او که غوښي يي نه خوړل کيږي حرام وي ځکه چي حکم پـه دغـه آيـت کـي مطلـق راغلـی دی.

(معارف القرآن ج ۳ پ ۷ ص ۲۱)

اعۡتَدٰی بَعۡدَ ذٰلِکَ فَلَهٗ عَذَابٌ اَلِیۡمٌ ﴿٩٤﴾ یٰۤاَیُّهَا الَّذِیۡنَ

اعۡتَدٰی	بَعۡدَ ذٰلِکَ	فَلَهٗ	عَذَابٌ	اَلِیۡمٌ	یٰۤاَیُّهَا	الَّذِیۡنَ
چی له حده تیری وکړی	پس له دی	نو دی ده ته	عذاب	دردناک	ای	هغو کسانو

چی له حده تیری وکړی پس له دی نو دی ده ته عذاب دردناک. ای هغو کسانو

اٰمَنُوۡا لَا تَقۡتُلُوا الصَّیۡدَ وَاَنۡتُمۡ حُرُمٌ ؕ وَمَنۡ قَتَلَهٗ

اٰمَنُوۡا	لَا تَقۡتُلُوا	الصَّیۡدَ	وَاَنۡتُمۡ	حُرُمٌ	وَمَنۡ	قَتَلَهٗ
چی ایمان ئی راوړی دی	مه وژنئ تاسی	ښکار	حال دا چی تاسی	محرمان اوسئ	او هرهغه	چی ووژنی دا

چی ایمان ئی راوړی دی مه وژنئ تاسی ښکار حال دا چی تاسی محرمان اوسئ او هر هغه چی ووژنی دا (ښکار)

مِنۡکُمۡ مُّتَعَمِّدًا فَجَزَآءٌ مِّثۡلُ مَا قَتَلَ مِنَ النَّعَمِ یَحۡکُمُ

مِنۡکُمۡ	مُّتَعَمِّدًا	فَجَزَآءٌ	مِّثۡلُ	مَا	قَتَلَ	مِنَ	النَّعَمِ	یَحۡکُمُ
له تاسی څخه	په قصد سره	نو بدل دی	په مثل	دهغه چی	وژلی دی	له	چارپایانو څخه	چی حکم به کوی

له تاسی څخه په قصد سره نو (پری) بدل دی په مثل د هغه چی وژلی (یی) دی له چارپایانو څخه چی حکم به کوی

بِهٖ ذَوَا عَدۡلٍ مِّنۡکُمۡ هَدۡیًۢا بٰلِغَ الۡکَعۡبَةِ اَوۡ کَفَّارَةٌ

بِهٖ	ذَوَا عَدۡلٍ	مِّنۡکُمۡ	هَدۡیًۢا	بٰلِغَ	الۡکَعۡبَةِ	اَوۡ کَفَّارَةٌ
په هغه سره	دوه خاوندان دعدل	له تاسی ځنی	په دی حال چی هغه دنذر په ډول	ورسولی شی	کعبی ته	یا پری کفاره ده

په هغه سره دوه خاوندان د عدل له تاسی ځنی په دی حال چی هغه د نذر په ډول ورسولی شی کعبی ته یا پری کفاره ده

طَعَامُ مَسٰکِیۡنَ اَوۡ عَدۡلُ ذٰلِکَ صِیَامًا لِّیَذُوۡقَ وَبَالَ

طَعَامُ	مَسٰکِیۡنَ	اَوۡ عَدۡلُ	ذٰلِکَ	صِیَامًا	لِّیَذُوۡقَ	وَبَالَ
طعام	دمسکینانو	یا برابری	دهغه	روژه نیول دی	لپاره د دی چی وڅکی	سختی

طعام د مسکینانو یا په برابری د هغه (طعام) روژه نیول دی له پاره د دی چی وڅکی سختی

اَمۡرِهٖ ؕ عَفَا اللّٰهُ عَمَّا سَلَفَ ؕ وَمَنۡ عَادَ فَیَنۡتَقِمُ اللّٰهُ

اَمۡرِهٖ	عَفَا	اللّٰهُ	عَمَّا	سَلَفَ	وَمَنۡ	عَادَ	فَیَنۡتَقِمُ	اللّٰهُ
دعمل خپل	عفوه کړی ده	الله	له هغه شی	چی پخوا تیرسوی دی	او هرهغه	چی بیرته وګرځیده	نو بدل به واخلی	الله

دعمل خپل عفوه کړی ده الله له هغه شی چی پخوا تیر سوی دی او هر هغه چی بیرته وګرځیده نو بدل به واخلی الله

وَمَنۡ قَتَلَهٗ مِنۡکُمۡ مُّتَعَمِّدًا فَجَزَآءٌ مِّثۡلُ...

یو څو شرعي مسائل:

مسئله: ښکار (یعني صید) هغه حیوانانو ته ویل کیږي چي وحشیان وي عادتاً دانسانانو په خواه کي نه اوسي وروسته کم حیوان چي پیدا ېښي دکورونو دساتني وي لکه پسونه، بزې، غواګاني، اوښان، ددوی ذبح کول او خوړل رواه دي.

مسئله: البته کم چي په دلیل سره مستثنی سوي دي او دهغوی نیول او قتلول رواه دي لکه ددریاب دحیوانانو ښکار په دې قول سره دالله جل جلاله (احلّ لکم صید البحر) او ځیني دوچي حیوانان لکه کارغه، تپوس، شرموښ، مار، لړم او چیچونکی سپی دغه شان هغه درنده چي په خپله حمله کوي پرچا باندي ددوی قتل هم رواه دی په حدیث شزیف کي ددوی داستثناء ذکر راغلی دی ددې څخه معلومه سوه چي په (الصید) کي الف لام عهدي دی:

مسئله: کم حلال ښکار چي داحرام څخه بغیر او دحرم څخه بهر اوسي ددې خوړل محرم لره جایز دي هر کله چي دی دده په قتل کي دنورو مدد کوونکی یا اشاره کوونکی یا ښوونکی نه وي په حدیث شریف کي هم داسي راغلي دي.

(معارف القرآن ج ٣ پ ٧ ص ٢١)

مِنْهُ وَ اللّٰهُ عَزِيْزٌ ذُو انْتِقَامٍ ﴿۹۵﴾ اُحِلَّ لَكُمْ صَيْدُ الْبَحْرِ

مِنْهُ	وَ	اللّٰهُ	عَزِيْزٌ	ذُو	انْتِقَامٍ	اُحِلَّ	لَكُمْ	صَيْدُ	الْبَحْرِ
له ده څخه	او	الله	ښه قوي غالب دی	څښتن	دبدل اخيستو دی	حلال کړی سوی دی	تاسی ته	ښکار	د دریاب

له ده څخه او الله ښه قوي غالب دی څښتن (خاوند) دبدل اخيستو دی. حلال کړی سوی دی تاسی ته ښکار د درياب

وَطَعَامُهٗ مَتَاعًا لَّكُمْ وَلِلسَّيَّارَةِ ۚ وَحُرِّمَ عَلَيْكُمْ

وَطَعَامُهٗ	مَتَاعًا	لَّكُمْ	وَلِلسَّيَّارَةِ	وَحُرِّمَ	عَلَيْكُمْ
او طعام د درياب	لپاره د نفع اخيستو	ستاسی	او دپاره د مسافرانو	او حرام کړی سوی دی	په تاسی

او طعام د درياب له پاره دنفع اخيستو ستاسی او دپاره د (نورو) مسافرانو او حرام کړی سوی دی په تاسی

صَيْدُ الْبَرِّ مَا دُمْتُمْ حُرُمًا ۗ وَاتَّقُوا اللّٰهَ الَّذِيْٓ اِلَيْهِ

صَيْدُ	الْبَرِّ	مَا دُمْتُمْ	حُرُمًا	وَاتَّقُوا	اللّٰهَ	الَّذِيْٓ	اِلَيْهِ
ښکار	دوچې	څو چې اوسئ تاسی	احرام تړونکی	او وبيرېږئ تاسی	له الله	هغه چې	هم ده ته به

ښکار د وچې څو چې اوسئ تاسی محرمان او وبيرېږئ تاسی له الله هغه چې هم ده ته به

تُحْشَرُوْنَ ﴿۹۶﴾ جَعَلَ اللّٰهُ الْكَعْبَةَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ قِيٰمًا لِّلنَّاسِ

تُحْشَرُوْنَ	جَعَلَ	اللّٰهُ	الْكَعْبَةَ	الْبَيْتَ	الْحَرَامَ	قِيٰمًا	لِّلنَّاسِ
ورټول کړل سئ تاسی	ګرځولی ده	الله	کعبه	چې کوټه د ده	د بزرګی	دقيام	له پاره د خلګو

ورټول کړل سئ تاسی. ګرځولی ده الله کعبه چې کوټه د ده د بزرګی (او عبادت) دقيام (او انتظار) له پاره د خلګو

وَالشَّهْرَ الْحَرَامَ وَالْهَدْيَ وَالْقَلَآئِدَ ۗ ذٰلِكَ لِتَعْلَمُوْٓا

وَالشَّهْرَ	الْحَرَامَ	وَالْهَدْيَ	وَالْقَلَآئِدَ	ذٰلِكَ	لِتَعْلَمُوْٓا
او مياشته	بزرګه	او مذبوحه نذر سوی کعبې ته	او آميل داره چارپايان	دا	دپاره د دی چې پوه سئ تاسی

او مياشته بزرګه (هم) او مذبوحه نذر سوی کعبې ته (هم) او آميل داره چارپايان دا دپاره د دی چې پوه سئ تاسی

اَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ

اَنَّ	اللّٰهَ	يَعْلَمُ	مَا	فِي السَّمٰوٰتِ	وَمَا	فِي الْاَرْضِ
چې بيشکه!	الله	عالم دی	په هر هغه شی	چې دی په آسمانونو کښې	او په هر هغه شی چې	دی په مځکه کښې

چې بيشکه! الله عالم دی په هر هغه شی چې دی په آسمانونو کښې او په هر هغه شی چې دی په مځکه کښې

اُحِلَّ لَكُمْ صَيْدُ الْبَحْرِ وَطَعَامُهٗ... يوڅو شرعي مسائل: **مسئله**: دحرم په ښکار لکه څنګه چې قصدا په قتلولو سره جزاء لازمه ده دغه شان په خطاء او په هيره سره هم جزاء واجبه ده. **مسئله**: لکه څنګه چي په اول وار سره جزاء واجب ده دغه شان په دوهم او دريم وار قتلولو سره هم واجب ده. **مسئله**: دجزاء مطلب دادی چي په کم وخت او په کم ځای کي دا حيوان قتل سوی دی ښه خو داده چي په دوو عادلانو سړو سره او دا هم جايز ده چي په يوه عادل سړي سره ددغه حيوان دقيمت اندازه ولګوي بيا په هغه کي تفصيل دادی چي دغه قتل سوی حيوان که غير ماکول وي يعني غوښه يي نه خوړل کيږي نو دهغه قيمت به ديوې بزې تر قيمت زيات نه واجبيږي او که دغه حيوان دخوراک وو نو څومره اندازه چي ولګول سوه هغه به ټوله واجب وي او په دواړو حالاتو کي مخکي دلره په درو صورتونو کي اختياردی که غواړي نو په دغه قيمت دي يو حيوان دقرباني دشرطو موافق واخلي او دحرم په حدودو کي دي دننه ذبح کړي او يا ده هغه دقيمت برابر غله واخلي پر فقيرانو باندي دي تقسيم کړي او يا روژه نيول دهر نيم صاع په بدل کي (معارف القرآن ج ۳ پ ۷ ص ۲۲)

وَاَنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيْمٌ ﴿٩٧﴾ اِعْلَمُوْٓا اَنَّ اللّٰهَ شَدِيْدُ

وَاَنَّ	اللّٰهَ	بِكُلِّ	شَيْءٍ	عَلِيْمٌ	اِعْلَمُوْٓا	اَنَّ	اللّٰهَ	شَدِيْدُ
او بیشکه!	الله	په هر	شي باندی	ښه عالم دی	پوه سئ تاسي	چی بیشکه!	الله	ډیر سخت دی

او بیشکه! الله په هر شي باندی ښه عالم دی. پوه سئ تاسي چی بیشکه الله ډیر سخت دی

الْعِقَابِ وَاَنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿٩٨﴾ مَا عَلَى الرَّسُوْلِ اِلَّا الْبَلٰغُ

الْعِقَابِ	وَاَنَّ	اللّٰهَ	غَفُوْرٌ	رَّحِيْمٌ	مَا	عَلَى	الرَّسُوْلِ	اِلَّا الْبَلٰغُ
عذاب د ده	او بیشکه!	الله	ښه مغفرت کوونکی	ډیر مهربان دی	نسته	په (ذمه)	رسول زما	مگر رسونه د ده

عذاب د ده او بیشکه! الله ښه مغفرت کوونکی ډیر مهربان دی. نسته په غاړه (په ذمه) د رسول زما مگر رسونه (د پیغام) ده

وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُوْنَ وَمَا تَكْتُمُوْنَ ﴿٩٩﴾ قُلْ

وَ	اللّٰهُ	يَعْلَمُ	مَا	تُبْدُوْنَ	وَمَا	تَكْتُمُوْنَ	قُلْ
او	الله	عالم دی	په هغه شی	چی ښکاره کوئ ئی تاسي	او په هغه شی	چی پټوئ ئی تاسي	ووایه (ای محمده!)

او الله عالم دی په هغه شی (هم) چی ښکاره کوئ ئی تاسی او په هغه شی (هم) چی پټوئ ئی تاسی. ووایه (ای محمده!)

لَّا يَسْتَوِى الْخَبِيْثُ وَالطَّيِّبُ وَلَوْ اَعْجَبَكَ كَثْرَةُ الْخَبِيْثِ

لَّا يَسْتَوِى	الْخَبِيْثُ	وَالطَّيِّبُ	وَلَوْ	اَعْجَبَكَ	كَثْرَةُ	الْخَبِيْثِ
نه برابریږی	خبیث	او طیب	اگر که ښه	درښکاره سی تاته	ډیر والی	دخبیث

نه برابریږی خبیث (ناپاک) او طیب (پاک) اگر که ښه درښکاره سی تاته ډیر والی د خبیث (ناپاکه)،

فَاتَّقُوا اللّٰهَ يٰٓاُولِى الْاَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ ﴿١٠٠﴾ ع

١٣ ع ٧ ٣

فَاتَّقُوْا	اللّٰهَ	يٰٓاُولِى	الْاَلْبَابِ	لَعَلَّكُمْ	تُفْلِحُوْنَ
نو ویریږئ تاسی	له الله	ای خاوندانو	د عقلونو	له پاره د دی چی تاسی	نجات پیدا کړئ

نو ویریږئ تاسی له الله ای خاوندانو د (صافو) عقلونو له پاره د دی چی تاسی نجات وموميئ.

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تَسْـَٔلُوْا عَنْ اَشْيَآءَ اِنْ تُبْدَ لَكُمْ

يٰٓاَيُّهَا	الَّذِيْنَ	اٰمَنُوْا	لَا تَسْـَٔلُوْا	عَنْ	اَشْيَآءَ	اِنْ	تُبْدَ	لَكُمْ
ای	هغو کسانو	چی ایمان ئی راوړی دی	مه کوئ تاسی پوښتني	له	شیانو	که	ښکاره کړ سی	تاسی ته

ای هغو کسانو چی ایمان ئی راوړی دی مه کوئ تاسی پوښتني له (هغو) شیانو که ښکاره کړ سی تاسی ته

قُلْ لَّا يَسْتَوِى الْخَبِيْثُ وَالطَّيِّبُ... په عربي ژبه کي طیب او خبیث دوه متقابل لفظونه دي: طیب دهر شي ښه کره او غوره ته وايي او خبیث دهر شي ردي او خراب ته وايي په دې ایت کي داکثرو مفسرینو رحمهم الله په نزد دخبیث څخه مراد حرام یا ناپاک دي او دطیب څخه مراد حلال او پاک دي دآیت معنی دا سوه چي دالله جل جلاله په نزد بلکي دهر روغ عقل په نزد پاک او ناپاک یا حلال او حرام برابرید ای نه سي. دلته لفظ دخبیث او طیب دخپل عاموالي په اعتبار سره حرام او حلال مال او دولت لره شامل دي، اوښو او بدو انسانانو لره هم شامل دي او ښو او بدو عملونو او اخلاقو لره هم شامل دي مطلب دآیت واضح دی چي دیو عقل سلیم په نزد نیک او بد ښه او ناکاره برابر نه دي ددې فطري قانون موافق دالله جل جلاله په نزد حلال او حرام یا مردار او پاک شیان برابر نه دي مخ ته الله جل جلاله ارشاد فرمايي وَلَوْ اَعْجَبَكَ كَثْرَةُ الْخَبِيْثِ یعني که څه هم ځیني وخت لیدونکو ته دخراب او خبیثو شیانو ډیروالی څه عجیبه معلومیږي.
(معارف القرآن ج ٣ پ ٧ ص ٢٩)

تَسُؤْكُمْ ۚ وَاِنْ تَسْـَٔلُوْا عَنْهَا حِيْنَ يُنَزَّلُ الْقُرْاٰنُ

تَسُؤْكُمْ	وَاِنْ	تَسْـَٔلُوْا	عَنْهَا	حِيْنَ	يُنَزَّلُ	الْقُرْاٰنُ
خپه به کړی تاسی	او که	پوښتنی وکړئ تاسی	له هغو	په داسی وخت کښی	چی نازل کاوه سی	قرآن

خپه به کړی تاسی (هغه ځواب) او که پوښتني وکړئ تاسی له (حاله) د هغو په داسی وخت کښی چی نازل کاوه سی قرآن

تُبْدَ لَكُمْ ؕ عَفَا اللّٰهُ عَنْهَا ؕ وَاللّٰهُ غَفُوْرٌ حَلِيْمٌ ﴿۱۰۱﴾ قَدْ

تُبْدَ	لَكُمْ	عَفَا	اللّٰهُ	عَنْهَا	وَاللّٰهُ	غَفُوْرٌ	حَلِيْمٌ	قَدْ
ښکاره به کړی سی	تاسی ته	عفوه کړی ده	الله	له هغو	او الله	ښه بخښونکی	ډیر تحمل والا دی	په تحقیق

ښکاره به کړی سی تاسی ته عفوه کړی ده الله له هغو او الله ښه بخښونکی ډیر تحمل والا دی په تحقیق

سَاَلَهَا قَوْمٌ مِّنْ قَبْلِكُمْ ثُمَّ اَصْبَحُوْا بِهَا كٰفِرِيْنَ ﴿۱۰۲﴾

سَاَلَهَا	قَوْمٌ	مِّنْ قَبْلِكُمْ	ثُمَّ	اَصْبَحُوْا	بِهَا	كٰفِرِيْنَ
پوښتنه کړی وه د داسی خبرو	یو قوم	پخوا له تاسی	بیا	وګرځیدل	پری	کافران

پو ښتنه کړی وه د داسی خبرو یو قوم پخوا له تاسی بیا وګرځیدل پری کافران (منکران) .

مَا جَعَلَ اللّٰهُ مِنْۢ بَحِيْرَةٍ وَّلَا سَآئِبَةٍ وَّلَا وَصِيْلَةٍ وَّلَا حَامٍ ۙ

مَا جَعَلَ	اللّٰهُ	مِنْ	بَحِيْرَةٍ	وَّلَا	سَآئِبَةٍ	وَّلَا	وَصِيْلَةٍ	وَّلَا حَامٍ
نه دی راوکړی	الله	هیڅ	بحیری	او نه	سائبی	او نه	وصیلی	او نه حام

نه دی روا کړی الله هیڅ بحیری او نه سائبی او نه وصیلی او نه حام (دجاهلیت دزمانی دخلګو حرام کړی حیوانات)

وَّلٰكِنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا يَفْتَرُوْنَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ ؕ

وَّلٰكِنَّ	الَّذِيْنَ	كَفَرُوْا	يَفْتَرُوْنَ	عَلَى	اللّٰهِ	الْكَذِبَ
ولیکن	هغه کسان	چی کافران سوی دی	تړی دوی	پر	الله	دروغ (بهتان)

ولیکن هغه کسان چی کافران سوی دی تړی دوی پر الله دروغ (بهتان)

وَاَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُوْنَ ﴿۱۰۳﴾ وَاِذَا قِيْلَ لَهُمْ تَعَالَوْا اِلٰى مَآ

وَاَكْثَرُهُمْ	لَا يَعْقِلُوْنَ	وَاِذَا	قِيْلَ	لَهُمْ	تَعَالَوْا	اِلٰى مَآ
او ډیر له دوی څخه	نه پوهیږی	او کله چی	وویل سی	دوی ته	چی راسئ تاسی	هغه شی ته

او ډیر له دوی څخه نه پوهیږی (په حق او باطل). او کله چی وویل سی دوی ته چی راسئ تاسی هغه شی ته

وَاِنْ تَسْـَٔلُوْا عَنْهَا حِيْنَ يُنَزَّلُ...دبـي ضـرورته پوښتنو څخه منع: په دې ایاتونو کې په دې خبره خبرداری ورکول سوی دی چی دځینو خلګو دالله ﷻ په حکمونو کې بې ضرورته دباریکیولټولواو تروربیښته دځرمني ایستلو شوق وي او کم حکمونه چي ورکول سوي نه وي دهغـه متعلـق بغیـر دځـه حاجت او ضرورته سوالونه کوي په دې آیت کې دوی ته دا ښوونه ورکول سوي ده چـي دوی دې داسـي سوالونه نه کوي چي په جواب کي یي پردوی څه سـخته راځـي یـا دپټـو رازونـو پـه ښکاره کیـدو سره ددوی رسوايي وسي: ددي ایاتو شان نزول داده چي کلـه دحـج دفرضـیت ایاتونـه رانـازل سـول نـو اقـرع ابـن حـابس رضي الله عنه پوښـتنه وکړه چي ایا هر کال حج زموږ پر ذمه فرض دی؟ نبي کـریم ﷺ ددې سوال جواب ورنه کـی نـو هغه بیا بیا سوال وکی نبي کریم ﷺ خاموشه وو چي ده پـه دریـم وار بیـا سـوال وکـی نـو دغـه وخت نبي کـریم ﷺ دتـه پـه زورنـي سـره خبرداري ورکـی چي کـه مـا ستاسـي پـه جواب کـي هـو ویلـي وای نـو بیا به هر کال پر تاسي باندي حـج واجـب وای الـخ.
(معارف القرآن ج۳ پ۷ ص۳۲)

أَنْزَلَ اللّٰهُ وَإِلَى الرَّسُوْلِ قَالُوْا حَسْبُنَا مَا وَجَدْنَا

أَنْزَلَ	اللّٰهُ	وَإِلَى	الرَّسُوْلِ	قَالُوْا	حَسْبُنَا	مَا	وَجَدْنَا
چې نازل کړې دي	الله	او پر طرف	د رسول	نو وائي دوی	بس دی موږ ته	هغه دين	چې پيدا کړی دی موږ

چې نازل کړې دی الله او (راسئ) په لوری (دحکم) د رسول نو وائی دوی بس دی موږ ته هغه دين چې پيدا کړی دی موږ

عَلَيْهِ اٰبَآءَنَا أَوَلَوْ كَانَ اٰبَآؤُهُمْ لَا يَعْلَمُوْنَ شَيْـًٔا

عَلَيْهِ	اٰبَآءَنَا	أَوَلَوْ	كَانَ	اٰبَآؤُهُمْ	لَا يَعْلَمُوْنَ	شَيْـًٔا
پر هغه (دين)	پلرونه خپل	آيا اگر که	وو	پلرونه د دوی	چې نه به پوهيدل	په هيڅ شي

پر هغه (دين) پلرونه خپل آيا (بس دی دوی ته) اگر که وو پلرونه د دوی چې نه به پوهيدل په هيڅ شي

وَلَا يَهْتَدُوْنَ ﴿١٠٤﴾ يٰٓأَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا عَلَيْكُمْ أَنْفُسَكُمْ

وَلَا يَهْتَدُوْنَ	يٰٓأَيُّهَا	الَّذِيْنَ	اٰمَنُوْا	عَلَيْكُمْ	أَنْفُسَكُمْ
او نه به ئې لاره پيدا کول (له حق ته)	ای	هغو کسانو	چې ايمان ئې راوړی دی	لازمه ونيسئ پر ځانونو	اصلاح دنفسونو خپلو

او نه به ئې لاره موندله (حق ته). ای هغو کسانو چې ايمان ئې راوړی دی لازمه ونيسئ پر ځانونو اصلاح د نفسونو خپلو

لَا يَضُرُّكُمْ مَّنْ ضَلَّ إِذَا اهْتَدَيْتُمْ إِلَى اللّٰهِ

لَا يَضُرُّكُمْ	مَّنْ	ضَلَّ	إِذَا	اهْتَدَيْتُمْ	إِلَى	اللّٰهِ
زيان نه رسوی تاسی ته	هغه څوک چې	گمراه سوی دی	کله چې	په سمه صافه لاره اوسئ تاسی	طرف	د الله ته

زيان نه رسوی تاسی ته (گمراهی د) هغه چا چې گمراه سوی دی کله چې په سمه صافه لاره اوسئ تاسی طرف د الله ته

مَرْجِعُكُمْ جَمِيْعًا فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ ﴿١٠٥﴾ يٰٓأَيُّهَا الَّذِيْنَ

مَرْجِعُكُمْ	جَمِيْعًا	فَيُنَبِّئُكُمْ	بِمَا	كُنْتُمْ	تَعْمَلُوْنَ	يٰٓأَيُّهَا	الَّذِيْنَ
بيرته ورتله ستاسی دی	دټولو	نو خبر به کړي تاسي	په هغو عملونو	چې وئ تاسي	چې کول به مو	ای	هغو کسانو

بيرته ورتله ستاسی دی د ټولو، نو خبر به کړي تاسي په هغو عملونو چې وئ تاسي چې کول به مو. ای هغو کسانو

اٰمَنُوْا شَهَادَةُ بَيْنِكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ حِيْنَ

اٰمَنُوْا	شَهَادَةُ	بَيْنِكُمْ	إِذَا	حَضَرَ	أَحَدَكُمُ	الْمَوْتُ	حِيْنَ
چې ايمان ئې راوړی دی	شهادت	په مينځ ستاسی کښې	کله چې	حاضر سی	يوه د ستاسی ته	مرگ	په وخت

چې ايمان ئې راوړی دی شهادت په مينځ ستاسی کښې کله چې حاضر سی يوه د ستاسی ته مرگ په وخت

يٰٓأَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا عَلَيْكُمْ أَنْفُسَكُمْ دخلكو داصلاح فكر كوونكوته يوه تسلي:
په دغه آيت کي دخلگو داصلاح په فکر کي خپل هر څه قربانوونکوته تسلي ورکړه سوي ده چي کله تاسي دتبليغ او تعليم په حق اداء کولو کي په خپل طاقت سره کوشش وکی او دنصيحت او خيرخواهی حق مو اداء کی نو بيا هم که څوک پر گمراهی يا غلط کاری باندي پاته سي نو تاسي دده فکر مه کوی په دي حالت کي دنورو دگمراهی يا غلط کاری به ستاسي هيڅ نقصان نه وي ارشاد فرمايي (ياأيّها الذين آمنوا عليكم انفسكم لايضرّكم من ضلّ اذا هتديتم) يعني ای مسلمانانو تاسي خپل فکر کوی کله چي تاسي پر نيکه لار روان ياست نو څوک چي گمراه دي دهغه څخه ستاسي هيڅ نقصان نسته ددي آيت دظاهري الفاظو څخه خو داسي گڼل کيږي چي هر يوه انسان ته خو يوازي دخپل عمل او خپلي اصلاح فکر کافي دی نورخلگ چي هر څه کوي هغه ته دفکر کولو ضرورت نسته جواب دادی چي ددي جواب خپله نبي کريم ﷺ ورکړی دی (يعني د کوشش کولو باوجود که بيا هم خلگ نه سميده نو پر تاسي باندي هيڅ گناه نسته)
(معارف القرآن ج٣ پ٧ ص٣٨)

الْوَصِيَّةِ اثْنٰنِ ذَوَا عَدْلٍ مِّنْكُمْ اَوْ اٰخَرٰنِ مِنْ غَيْرِكُمْ

الْوَصِيَّةِ	اثْنٰنِ	ذَوَا	عَدْلٍ	مِّنْكُمْ	اَوْ	اٰخَرٰنِ	مِنْ غَيْرِكُمْ
دوصیت کښې	د دو تنو دي	چي دواړه خاوندان	د عدل وي	له تاسي څخه	یا	دوه تنه نور شاهدان	غیر له تاسي

د وصیت کښې (شهادت) د دوو تنو دي چي دواړه خاوندان د عدل وي له تاسي څخه یا دوه تنه نور شاهدان غیر له تاسي

اِنْ اَنْتُمْ ضَرَبْتُمْ فِي الْاَرْضِ فَاَصَابَتْكُمْ مُّصِيْبَةُ

اِنْ	اَنْتُمْ	ضَرَبْتُمْ	فِي	الْاَرْضِ	فَاَصَابَتْكُمْ	مُّصِيْبَةُ
که	تاسي	سفر مو کاوه	په	مځکه کښې	بیا ورسیږي تاسي ته	مصیبت

(مسلمانانو یعنې د غیر مسلم) که تاسي سفر مو کاوه په مځکه کښې بیا ورسیږي تاسي ته مصیبت

الْمَوْتِ تَحْبِسُوْنَهُمَا مِنْۢ بَعْدِ الصَّلٰوةِ فَيُقْسِمٰنِ بِاللّٰهِ

الْمَوْتِ	تَحْبِسُوْنَهُمَا	مِنْۢ بَعْدِ	الصَّلٰوةِ	فَيُقْسِمٰنِ	بِاللّٰهِ
د مرګ	چي بند وئ به تاسي دغه دواړه	وروسته له	لمانځه	نو قسم دي وکړي دواړه	په الله

د مرګ (هسي دوه تنه نور) چي بند وئ به تاسي دغه دواړه وروسته له لمانځه (د مازدیګر) نو قسم دي وکړي دواړه په الله

اِنِ ارْتَبْتُمْ لَا نَشْتَرِيْ بِهٖ ثَمَنًا وَّلَوْ كَانَ ذَا قُرْبٰى وَلَا نَكْتُمُ

اِنِ	ارْتَبْتُمْ	لَا نَشْتَرِيْ	بِهٖ	ثَمَنًا	وَّلَوْ	كَانَ	ذَا	قُرْبٰى	وَلَا نَكْتُمُ
که	شکمن یئ تاسي	نه اخلو	په دي قسم سره	مال	اګر که	وي	دا خاوند	دخپلوی	او نه پټوو موږ

که شکمن یئ تاسي نه اخلو په دي قسم سره مال اګر که وي دا (مشهود له) خاوند دخپلوی (هم) او نه پټوو موږ

شَهَادَةَ اللّٰهِ اِنَّآ اِذًا لَّمِنَ الْاٰثِمِيْنَ ﴿١٠٦﴾ فَاِنْ عُثِرَ

شَهَادَةَ	اللّٰهِ	اِنَّآ	اِذًا	لَّمِنَ الْاٰثِمِيْنَ	فَاِنْ	عُثِرَ
شاهدی	دالله	بیشکه !موږ	په وخت دپټولو د شهادت کي	خامخا له ګناهګارانو به یو	نو که	اطلاع حاصله کړه سوه

شاهدی د الله بیشکه! موږ په وخت د پټولو د شهادت کښي خامخا له ګناهګارانو به یو. نو که اطلاع حاصله کړه سوه

عَلٰٓى اَنَّهُمَا اسْتَحَقَّآ اِثْمًا فَاٰخَرٰنِ يَقُوْمٰنِ مَقَامَهُمَا مِنَ

عَلٰٓى	اَنَّهُمَا	اسْتَحَقَّآ	اِثْمًا	فَاٰخَرٰنِ	يَقُوْمٰنِ	مَقَامَهُمَا	مِنَ
پر دي	چي بیشکه! دا دواړه	مستحق سوي دي	د ګناه	نو نور دوه شاهدان دي	ودریږي	پر ځای د دي دواړو	له

پر دي چي بیشکه! دا دواړه مستحق سوي دي د ګناه نو نور دوه شاهدان دي ودریږي پر ځای د دي دواړو له

اِنْ اَنْتُمْ ضَرَبْتُمْ فِي الْاَرْضِ فَاَصَابَتْكُمْ شان نزول:
دذکر سوي آیت دنزول واقعه داده چي بدیل نامي یوسړی چي مسلمان وو ددوو سړیانو تمیم ، او عدي سره چي دغه وخت نصرانیان وه دتجارت په غرض شام ته ولاړی چي شام ته ورسیدل نو بدیل ناروغه سو ده دخپل مال ټوله فهرست ولیکی او په خپل اسبابو کي یي کښیښووی او خپل دواړه ملګري یي په خبر نه کړل چي مرض یي زیات سو نوده دي دواړو ملګرو ته وصیت وکی چي زما ټول سامان به زما وارثانو ته ورسوی دوی چي ټول سامان راوړی وارثانو ته یي حواله کړی خو دسپینو زرو یوه پیاله یي چي دسروزرو ملمع کاري په کښي سوې وه یا وربانديي ګل کاري سوي وه ددې اسبابو څخه ویسته وارثانو ته په اسبابو کي فهرست په لاس ورغی دوی ددغه دوو نصرانیانو څخه پوښتنه وکړه چي مړي خو به ددې ماله څه مال نه وي خرڅ کړی یا یي په خپل علاج کي خو به نه وي لګولی ؟ دوی دواړو وویل چي نه آخر دا معامله دنبي کریم ﷺ عدالت ته پیش سوه چونکي دوارثانو سره شاهدان نه وه. (پاته قصه پر راروان مخ وګوری)

الَّذِيۡنَ اسۡتَحَقَّ عَلَيۡهِمُ الۡاَوۡلَيٰنِ فَيُقۡسِمٰنِ بِاللّٰهِ

الَّذِيۡنَ	اسۡتَحَقَّ	عَلَيۡهِمُ	الۡاَوۡلَيٰنِ	فَيُقۡسِمٰنِ	بِاللّٰهِ
هغو كسانو	چې ثابت سوی دی	پر هغو	چې قريبان وی مړی ته	نو قسم دی وكړی دا دواړه	په الله

هغو كسانو چې ثابت سوی دی پر هغو چې (وصيت يا شاهدی) قريبان وی مړی ته نو قسم دی وكړی دا دواړه په الله

لَشَهَادَتُنَاۤ اَحَقُّ مِنۡ شَهَادَتِهِمَا وَمَا اعۡتَدَيۡنَاۤ ۖ اِنَّاۤ

لَشَهَادَتُنَاۤ	اَحَقُّ	مِنۡ	شَهَادَتِهِمَا	وَمَا اعۡتَدَيۡنَاۤ	اِنَّاۤ
چې خامخا شاهدی زموږ	ښه حقه ده	له	شاهدی د هغو څخه	او څه تجاوز مو نه دی كړی	بيشكه! موږ

چې خامخا شاهدی زموږ ښه حقه (او رښتيا) ده له شاهدی د هغو څخه او څه تجاوز مو نه دی كړی بيشكه! موږ

اِذًا لَّمِنَ الظّٰلِمِيۡنَ ﴿۱۰۷﴾ ذٰلِكَ اَدۡنٰۤى اَنۡ يَّاۡتُوۡا بِالشَّهَادَةِ عَلٰى

اِذًا	لَّمِنَ	الظّٰلِمِيۡنَ	ذٰلِكَ	اَدۡنٰۤى	اَنۡ	يَّاۡتُوۡا	بِالشَّهَادَةِ	عَلٰى
په دغه وخت كښی	خامخا له	ظالمانو به يو	دا	ډير نژدې دی	دی ته چې	راتله وكړی دوئ	په شاهدی سره	په

په دغه وخت كښی خامخا له ظالمانو به يو. دا ډير نژدې دی دی ته چې راتله وكړی دا (شاهدان) په شاهدی سره په

وَجۡهِهَاۤ اَوۡ يَخَافُوۡۤا اَنۡ تُرَدَّ اَيۡمَانٌۢ بَعۡدَ اَيۡمَانِهِمۡ ؕ

وَجۡهِهَاۤ	اَوۡ يَخَافُوۡۤا	اَنۡ	تُرَدَّ	اَيۡمَانٌ	بَعۡدَ	اَيۡمَانِهِمۡ
هغه شان چې حق دی د دی	او چې وبيرېږی دوی	له دی څخه	چې بيرته به رد كړل سی	قسمونه	پس له	قسمونو د دغو

هغه شان چې حق دی د دی او چې وبيرېږی دوی له دی نه چې بيرته به رد كړل سی قسمونه پس له قسمونو د دغو

وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاسۡمَعُوۡا ؕ وَاللّٰهُ لَا يَهۡدِى الۡقَوۡمَ الۡفٰسِقِيۡنَ ﴿۱۰۸﴾ ع

وَاتَّقُوا	اللّٰهَ	وَاسۡمَعُوۡا	وَ	اللّٰهُ	لَا يَهۡدِى	الۡقَوۡمَ	الۡفٰسِقِيۡنَ
او وبيرېږئ تاسی	له الله	او واورئ تاسی	او	الله	نه ښيي سمه صافه لاره	قوم	فاسقانو ته

او وبيرېږئ تاسی له الله او واورئ تاسی (دا الله حكم د زړه په غوږو سره) او الله نه ښيي سمه صافه لاره قوم فاسقانو ته

ع ۱۴ ۸

يَوۡمَ يَجۡمَعُ اللّٰهُ الرُّسُلَ فَيَقُوۡلُ مَاذَاۤ اُجِبۡتُمۡ ؕ قَالُوۡا

يَوۡمَ	يَجۡمَعُ	اللّٰهُ	الرُّسُلَ	فَيَقُوۡلُ	مَاذَاۤ	اُجِبۡتُمۡ	قَالُوۡا
هغه ورځ	چې جمع به كړی	الله	ټول رسولان	پس وبه وائی	چې څه	جواب دركړی سوی وو تاسی ته	وبه وائی (ټول رسولان)

هغه ورځ چې جمع به كړی الله ټول رسولان پس وبه وائی (الله) چې څه جواب دركړی سوی وو تاسی ته، وبه وائی (ټول رسولان)

الَّـذِيۡنَ اسۡـتَحَقَّ عَلَيۡهِمُ الۡاَوۡلَيٰنِ... دتير مخ پاته قصه دلته وكوری:
نودواړو نصرانيانو قسم واخيستی چې موږ دمړي په مال كي هيڅ قسم خيانت نه دی كړی او نه ورڅخه موږ څه شی پټ كړی دی آخر په قسم باندي فيصله ددوی په حق كي وسوه څه وخت وروسته خبره په ډاګه سوه چې هغه پياله دوی په مكه مكرمه كي پر يو زرګر باندي خرڅه كړي وه كله چي ددوی څخه پوښتنه وسوه نو دوی وويل چي دا موږ ددغه مړي څخه اخيستي وه خو چونكي زموږ سره داخيستو شاهدان نه وه نو مخكي موږ ځكه ددې ذكر ونه كی چي موږ درواغجن نه سو دمړي وارثانو بيا نبي كريم ﷺ ته رجوع وكړه اوس دمخكني معاملې برعكس داخيستو دعوی كوونكي مدعيان منكره سوه او شاهدي په كښي موجوده نه وه په دې وجه دوارثانو څخه دووسړيانو چي مړي ته ډير نږدې وه قسم واخيستی چي پياله دمړي ملكيت وو او دواړه نصرانيان په خپل قسم كي درواغجن سول نو په كم قيمت چي دوی پياله خرڅه كړی وه هغه قيمت يي وارثانو ته وركړی او دا ايا تونه رانازل سول.
(معارف القرآن ج۳ پ ۷ ص۴۲)

لَا عِلْمَ لَنَا ۖ إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ ﴿١٠٩﴾ إِذْ قَالَ اللَّهُ

لَا عِلْمَ لَنَا	إِنَّكَ	أَنْتَ	عَلَّامُ	الْغُيُوبِ	إِذْ	قَالَ	اللَّهُ
نسته هيڅ علم موږته	بيشکه!	ته چې ئې	لوی عالم	په غيبو	هغه وخت چې	وبه فرمائي	الله

نسته هيڅ علم موږته بيشکه! ته چې ئې لوی عالم په غيبو . (ياد کړئ) هغه وخت چې وبه فرمائي الله

يٰعِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ اذْكُرْ نِعْمَتِي عَلَيْكَ وَعَلٰى وَالِدَتِكَ

يٰعِيسَى	ابْنَ	مَرْيَمَ	اذْكُرْ	نِعْمَتِي	عَلَيْكَ	وَعَلٰى	وَالِدَتِكَ
ای عيسٰی	زوی	دمريمې	ياد کړه	احسان زمان	پرتا	او په	مور ستا

ای عيسٰی زوی د مريمې ياد کړه احسان زما پرتا او په مور ستا (چې غوره کړې مې وه پر ښځو د زمانې خپلې)

إِذْ أَيَّدْتُكَ بِرُوحِ الْقُدُسِ ۗ تُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ

إِذْ	أَيَّدْتُكَ	بِرُوحِ	الْقُدُسِ	تُكَلِّمُ	النَّاسَ	فِي	الْمَهْدِ
کله چې	قوت مې درکړی ؤ تاته	په روح (جبرئيل)	القدوس سره	چې خبرې به دې کولې	له خلکو سره	په	ځانګو کښې

کله چې قوت مې درکړی ؤ تاته په روح القدوس سره چې خبرې به دې کولې له خلکو سره په مهد (دمور په غيږ) کښې

وَكَهْلًا ۚ وَإِذْ عَلَّمْتُكَ الْكِتٰبَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرٰىةَ

وَكَهْلًا	وَإِذْ	عَلَّمْتُكَ	الْكِتٰبَ	وَالْحِكْمَةَ	وَالتَّوْرٰىةَ
او په حال د کهولت کښې	او کله چې	مې درزده کړ تاته	کتاب	او حکمت	او تورات

او په حال د کهولت (پوره عمر کښې) ، او کله چې مې درزده کړ تاته کتاب (ليکل) او حکمت او تورات

وَالْإِنْجِيلَ ۖ وَإِذْ تَخْلُقُ مِنَ الطِّينِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ بِإِذْنِي

وَالْإِنْجِيلَ	وَإِذْ	تَخْلُقُ	مِنَ	الطِّينِ	كَهَيْئَةِ	الطَّيْرِ	بِإِذْنِي
او انجيل	او کله	چې جوړه به دې کړ	له	ختو ځنې	په مثل د صورت	دمرغه	په حکم زما

او انجيل او کله چې جوړه به دې کړله له ختو ځنې په مثل د صورت د مارغه (مرغه) په اذن (حکم) زما

فَتَنْفُخُ فِيهَا فَتَكُونُ طَيْرًا بِإِذْنِي ۖ وَتُبْرِئُ الْأَكْمَهَ

فَتَنْفُخُ	فِيهَا	فَتَكُونُ	طَيْرًا	بِإِذْنِي	وَتُبْرِئُ	الْأَكْمَهَ
پس پو کول به دې	په هغه صورت کښې	پس سو به هغه	مرغه	په حکم زما	او روغول به دې	مورزادی ړوند

پس پو کول به دې په هغه صورت کښې پس سو به هغه (هيئت) مارغه (مرغه) په اذن زما او روغول به دې مورزادی ړوند

إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ...په محشر کي دپنځو شيانو پوښتنه:

لنډه دا چي په دې آيت کي الله ﷻ دقيامت دهيبتناک منظر يوه لړه غوندي ننداره خپلو بندګانو ته وښوول چي دحساب او کتاب په ميدان کي دالله ﷻ دټولو څخه زيات ښه او مقبول رسولان ولاړ دي او لړزيږي نو چي دنورو به څه حال وي ؟ په دې وجه ددغي ورځي فکر دنن څخه په کار دی او دعمر فرصت ددغه ورځي دتياری دپاره غنيمت ګڼل پکاردي دترمذي شريف په يوه حديث کي دي چي نبي کريم ﷺ فرمايلي دي چي ديوه سړي قدم به په محشر کي ترهغه وخته پوري مخ ته ونه ښوري تر څو چي دده څخه دپنځو شيانو پوښتنه نه وي سوې

اول :دا چي خپل لوی عمر او شپي او ورځي دي په څه کي تيري کړې ؟

دوهم : داچي خاص بيا دځوانی زمانه چي دقوت او دطاقت زمانه وه دادي په څه کي مصرف کړه؟

دريم :داچي مال دي دکمه ځايه وګټی حلال که حرام ؟

څلورم : داچي چيری دي مصرف کی په رواه کي او که په نارواه کي ؟

پنځم :داچي په خپل علم دي تر کمي اندازې عمل وکی ؟

(معارف القرآن ج ٣ پ ٧ ص ٥٢)

وَالۡاَبۡرَصَ بِاِذۡنِیۡ وَاِذۡ تُخۡرِجُ الۡمَوۡتٰی بِاِذۡنِیۡ

وَالۡاَبۡرَصَ	بِاِذۡنِیۡ	وَاِذۡ	تُخۡرِجُ	الۡمَوۡتٰی	بِاِذۡنِیۡ
او برگ (پیس)	په حکم زما	او کله چې	را ایستل به دې	مړي	په حکم زما

او برګ (د پیس په مرض اخته) په اذن (حکم) زما او کله چې را ایستل به دې مړي (د قبرو څخه) په حکم زما

وَاِذۡ كَفَفۡتُ بَنِیۡۤ اِسۡرَآءِیۡلَ عَنۡكَ اِذۡ جِئۡتَهُمۡ بِالۡبَیِّنٰتِ

وَاِذۡ	كَفَفۡتُ	بَنِیۡۤ اِسۡرَآءِیۡلَ	عَنۡكَ	اِذۡ	جِئۡتَهُمۡ	بِالۡبَیِّنٰتِ
او کله چې	مې بند کړي	(شرد) بني اسرائیلو	له تا څخه	کله چې	راوړې وه تا دوی ته	واضح دلائل

او کله چې مې بند کړي (شرد) بني اسرائيلو له تا څخه (ای عیسٰی) کله چې راوړې وُ تا دوی ته واضح دلائل

فَقَالَ الَّذِیۡنَ كَفَرُوۡا مِنۡهُمۡ اِنۡ هٰذَاۤ اِلَّا سِحۡرٌ مُّبِیۡنٌ ﴿۱۱۰﴾

فَقَالَ	الَّذِیۡنَ	كَفَرُوۡا	مِنۡهُمۡ	اِنۡ هٰذَاۤ	اِلَّا	سِحۡرٌ	مُّبِیۡنٌ
نو وویل	هغو کسانو	چې کافران سوي وو	له دوی څخې	چې نه دی دغه معجزی ستا	مګر	سحر دی	ښکاره

نو وویل هغو کسانو چې کافران سوي وو له دوی څخې چې نه دی دغه معجزی ستا مګر سحر دی ښکاره (هر چاته)

وَاِذۡ اَوۡحَیۡتُ اِلَی الۡحَوَارِیّٖنَ اَنۡ اٰمِنُوۡا بِیۡ وَبِرَسُوۡلِیۡ

وَاِذۡ	اَوۡحَیۡتُ	اِلَی الۡحَوَارِیّٖنَ	اَنۡ	اٰمِنُوۡا	بِیۡ	وَبِرَسُوۡلِیۡ
او کله چې	په زړونو کښې مې ورواچول	مخلصو ملګرو ته	چې	ایمان راوړئ تاسې	په ما	او په رسول زما (عیسٰی)

او کله چې په زړونو کښې مې ور واچول حواریونو ته چې ایمان راوړئ تاسې په ما (الله) او په رسول زما (عیسٰی)

قَالُوۡۤا اٰمَنَّا وَاشۡهَدۡ بِاَنَّنَا مُسۡلِمُوۡنَ ﴿۱۱۱﴾ اِذۡ

قَالُوۡۤا	اٰمَنَّا	وَاشۡهَدۡ	بِاَنَّنَا	مُسۡلِمُوۡنَ	اِذۡ
(نو) وویل حواریونو	چې ایمان مو راوړی دی	او شاهد او سه په دې چې	بیشکه! موږ	مسلمانان یو	کله چې

(نو) وویل حواریونو چې ایمان مو راوړی دی او شاهد اوسه (ای عیسٰی) په دې چې بیشکه! موږ مسلمانان یو کله چې

قَالَ الۡحَوَارِیُّوۡنَ یٰعِیۡسَی ابۡنَ مَرۡیَمَ هَلۡ یَسۡتَطِیۡعُ رَبُّكَ اَنۡ

قَالَ	الۡحَوَارِیُّوۡنَ	یٰعِیۡسَی	ابۡنَ	مَرۡیَمَ	هَلۡ	یَسۡتَطِیۡعُ	رَبُّكَ	اَنۡ
وویل	مخلصو ملګرو	چې ای عیسٰی	زوی	دمریمې	آیا	توان لري	رب ستا	چې

وویل حواریونو چې ای عیسٰی زوی د مریمې آیا قبلوی رب ستا (داسوال) چې

وَاِذۡ تُخۡرِجُ الۡمَوۡتٰی بِاِذۡنِیۡ

پر حضرت عیسیٰ ؑ دڅو خاصو انعاماتو ذکر: په دې ایاتونو کې چې کم دحضرت عیسی ﷺ دسوال جواب ذکر سوی دی تر دې مخکې دهغو خاصو انعاماتو ذکر دی چې په خاص طور سره پر حضرت عیسی ﷺ باندې سوي وه او دمعجزو په شکل کې ده ته ورکول سوي وه په دې ټولو کې یې یو طرف ته دخاصو انعاماتو او بل طرف ته دجواب طلبې منظر وښوی او دبني اسرآئیلو دې دواړو قومونو ته یې خبرداری ورکی په کومو کې چې یوه دده سپکاوی وکی او قسم قسم تهمتونه یې وربانديې ولګول ازار یې ورته ورسوی او دوهم قوم دی خدای یا دخدای زوی جوړ کی دانعاماتو په ذکر کولو سره یې اول قوم او په سوال او جواب سره یې دوهم ته خبرداری ورکی: دلته چې یې دکمو انعامونو په تفصیل سره ذکر کړی دی په دې کې یوه جمله زیاته دغور کولو قابله ده چې په دې ایت کې ارشاد سوی ده (تکلم النّاس فی المهد وکهلاً) یعني یوه خاصه معجزه کمه چې حضرت عیسی ﷺ ته ورکړه سوه هغه داده چې ته به دخلګو سره په وړوکوالي کې هم خبرې کوې الخ. (معارف القرآن ج ۳ پ ۷ ص ۵۴)

يُنَزِّلَ عَلَيْنَا مَآئِدَةً مِّنَ السَّمَآءِ ؕ قَالَ اتَّقُوا اللّٰهَ اِنْ

يُنَزِّلَ	عَلَيْنَا	مَآئِدَةً	مِّنَ	السَّمَآءِ	قَالَ	اتَّقُوا	اللّٰهَ	اِنْ
نازل كړي	پر موږ	ډک دسترخوان	له	آسمانه	وويل (عيسٰی)	وبيرېږئ	له الله	كه

نازل کړي پر موږ ډکې خونچې له (طرفه د) آسمانه، وويل (عيسٰی) وبيرېږئ له الله (په داسې سوالونو کښې) که

كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ ﴿۱۱۲﴾ قَالُوْا نُرِيْدُ اَنْ نَّاْكُلَ مِنْهَا وَتَطْمَئِنَّ

كُنْتُمْ	مُّؤْمِنِيْنَ	قَالُوْا	نُرِيْدُ	اَنْ	نَّاْكُلَ	مِنْهَا	وَتَطْمَئِنَّ
يئ تاسې	مؤمنان	وويل دوی	اراده لرو موږ	چې	وخورو	له دغې (خونچې)	او مطمئن سي

يئ تاسې مؤمنان. وويل (حواريونو) اراده لرو موږ (په دغه سوال سره) چې وخورو له دغې (خونچې) او مطمئن سي

قُلُوْبُنَا وَنَعْلَمَ اَنْ قَدْ صَدَقْتَنَا وَنَكُوْنَ عَلَيْهَا مِنَ

قُلُوْبُنَا	وَنَعْلَمَ	اَنْ	قَدْ	صَدَقْتَنَا	وَنَكُوْنَ	عَلَيْهَا	مِنَ
زړونه زموږ	او پوه سو موږ	په دې	چې په تحقيق	رښتيا ويلي وه تا موږ ته	او اوسو موږ	پر دې (خونچې)	له

زړونه زموږ او پوه سو موږ په دې چې په تحقيق رښتيا ويلي ۇ تا موږ ته او اوسو موږ پر دې (خونچې) له

الشّٰهِدِيْنَ ﴿۱۱۳﴾ قَالَ عِيْسَى ابْنُ مَرْيَمَ اللّٰهُمَّ رَبَّنَآ اَنْزِلْ

الشّٰهِدِيْنَ	قَالَ	عِيْسَى	ابْنُ	مَرْيَمَ	اللّٰهُمَّ	رَبَّنَآ	اَنْزِلْ
شاهدانو څخه	وويل	عيسٰی	زوی	د مريمې	ای الله!	ربه زموږ	رانازله کړه

شاهدانو څخه. وويل عيسٰی زوی د مريمې ای الله! ربه زموږ را نازله (رالېښکته) کړه

عَلَيْنَا مَآئِدَةً مِّنَ السَّمَآءِ تَكُوْنُ لَنَا عِيْدًا لِّاَوَّلِنَا

عَلَيْنَا	مَآئِدَةً	مِّنَ	السَّمَآءِ	تَكُوْنُ	لَنَا	عِيْدًا	لِّاَوَّلِنَا
پر موږ باندې	ډک دسترخوان	له (طرفه د)	آسمانه	چې سي	موږ ته	اختر	لپاره د مخکنيو زموږ

پر موږ باندې ډکه خونچه له (طرفه د) آسمانه چې سي موږ ته اختر له پاره د رومبنيو زموږ

وَاٰخِرِنَا وَاٰيَةً مِّنْكَ ۚ وَارْزُقْنَا وَاَنْتَ خَيْرُ الرّٰزِقِيْنَ ﴿۱۱۴﴾

وَاٰخِرِنَا	وَاٰيَةً	مِّنْكَ	وَارْزُقْنَا	وَاَنْتَ	خَيْرُ	الرّٰزِقِيْنَ
او د وروستنيو زموږ	او دليل	له تانه	او روزي راکړه موږ ته	او هم ته ئې	غوره	د روزي ورکوونکو

او د وروستنيو زموږ او دليل له تانه (ستا پر قدرت) او روزي راکړه موږ ته او هم ته ئې (خير) غوره د روزي ورکوونکو.

قَالَ اتَّقُوا اللّٰهَ اِنْ كُنْتُمْ
مومن لره دمعجزو طلب
کول نه دي پکار: دغه
قول دالله ﷻ چي
اتَّقُوا اللّٰهَ اِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ
کله چي حواريانو دحضرت
عيسى عليه السلام څخه داسمان
څخه ددسترخوان
دنازليدو مطالبه وکړه نو
دوی په جواب کي
وفرمايل چي که تاسي
ايمان داره ياست نو
دالله ﷻ څخه وبيريږی
ددي څخه معلومه سوه چي
ايمانداره بنده ته دا
مناسبه نه ده چي دی دا
قسم فرمايش وکي او
خدای ﷻ وازمايي او
دالله ﷻ څخه دخرق عادت
شيانو غوښتنه وکړي
بلکي دلره پکار دي چي
رزق او نور په هغه ذريعه
وغواړي کمي طريقې چي
الله ﷻ مقررې کړي دي:
پاته سوه داخبره چي ايا
هغه دسترخوان داسمانه
څخه نازل سوی وو که يا ؟
په دې باره کي دعلماوو
اختلاف دی جمهور علماء
فرمايي چي نازل سوی وو
لکه دترمذي شريف په
حديث کي ددې ثبوت ستته
چي دغه دسترخوان
دآسمانه څخه نازل سو په
دې کي غوښه اوډوډی وه
او په دې حديث شريف کي
داهم دي چي ځينو خلګو
په دې کي خيانت وکی او
دآينده دپاره يې ذخيره کړه
(معارف القرآن ج ۳ پ ۷ ص ۵۷)

الربع

ع ۱۵ ۷ ۵

قَالَ اللّٰهُ اِنِّيْ مُنَزِّلُهَا عَلَيْكُمْ ۚ فَمَنْ يَّكْفُرْ بَعْدُ مِنْكُمْ

قَالَ	اللّٰهُ	اِنِّيْ	مُنَزِّلُهَا	عَلَيْكُمْ	فَمَنْ	يَّكْفُرْ	بَعْدُ	مِنْكُمْ
وفرمايل	الله	زه	نازل كوونكى يم د دى دسترخوان	پر تاسو	نو هر څوک چي	ناشکري وکړي	وروسته	له تاسي څنې

وفرمايل الله زه نازل كوونكى يم د دى خونچې پر تاسو ، نو هر څوک چي ناشکري وکړي وروسته له تاسي څنې

فَاِنِّيْٓ اُعَذِّبُهٗ عَذَابًا لَّآ اُعَذِّبُهٗٓ اَحَدًا مِّنَ الْعٰلَمِيْنَ ﴿۱۱۵﴾

فَاِنِّيْٓ	اُعَذِّبُهٗ	عَذَابًا	لَّآ اُعَذِّبُهٗٓ	اَحَدًا	مِّنَ	الْعٰلَمِيْنَ
نو بيشکه! زه	عذاب ورکوم هغه ته	داسي عذاب	چي نه به په عذابوم په هغه سره	بل هيڅ يو	له (نورو)	مخلوقاتو

نو بيشکه! زه عذاب ورکوم هغه ته داسي عذاب چي نه به په عذابوم په هغه سره بل هيڅ يو له (نورو) مخلوقاتو .

وَاِذْ قَالَ اللّٰهُ يٰعِيْسَى ابْنَ مَرْيَمَ ءَاَنْتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ

وَاِذْ	قَالَ	اللّٰهُ	يٰعِيْسَى	ابْنَ	مَرْيَمَ	ءَاَنْتَ	قُلْتَ	لِلنَّاسِ
او كله چي	وويل	الله	اى عيسىٰ	زوى	د مريمې	آيا تا	ويلي ۇ	خلكو ته

او كله چي وويل الله اى عيسىٰ زوى د مريمې ! آيا تا ويلي ۇ خلكو ته

اتَّخِذُوْنِيْ وَاُمِّيَ اِلٰهَيْنِ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ ؕ قَالَ سُبْحٰنَكَ

اتَّخِذُوْنِيْ	وَاُمِّيَ	اِلٰهَيْنِ	مِنْ دُوْنِ	اللّٰهِ	قَالَ	سُبْحٰنَكَ
چي ونسيئ ما	او مور زما	خدايان	بې له	الله څخه	وبه وائي (عيسىٰ)	چي پاكي ده تالره

چي ونسيئ ما او مور زما (دواړه) خدايان بې له الله څخه، وبه وائي (عيسىٰ) چي پاكي ده تالره (اى الله! له شريكه)

مَا يَكُوْنُ لِيْٓ اَنْ اَقُوْلَ مَا لَيْسَ لِيْ ۗ بِحَقٍّ ؕ اِنْ كُنْتُ قُلْتُهٗ

مَا يَكُوْنُ	لِيْٓ	اَنْ	اَقُوْلَ	مَا	لَيْسَ	لِيْ	بِحَقٍّ	اِنْ	كُنْتُ	قُلْتُهٗ
نه ده لايقه	ما ته	دا چي	وو وايم زه	هغه خبره	چي نسته	ما ته	حق	كه	وم زه	چي ويلي مې وي دا خبره

نه ده لايقه ما ته دا چي وو وايم زه هغه خبره چي نسته ما ته حق (د ويلو دهغي) كه وم زه چي ويلي مې وي دا خبره

فَقَدْ عَلِمْتَهٗ ؕ تَعْلَمُ مَا فِيْ نَفْسِيْ وَلَآ اَعْلَمُ مَا

فَقَدْ	عَلِمْتَهٗ	تَعْلَمُ	مَا	فِيْ	نَفْسِيْ	وَلَآ اَعْلَمُ	مَا
نو په تحقيق	معلومه به وه تا ته هغه خبره	تا ته معلوم دى	هر هغه شي	چي په	نفس زما كښي دى	او نه پوهيږمه زه	په هغه شي

نو په تحقيق معلومه به وه تا ته هغه خبره تا ته معلوم دى هر هغه شي چي په نفس زما كښي دى او نه پوهيږمه زه په هغه شي

وَاِذْ قَالَ اللّٰهُ يٰعِيْسَى ابْنَ مَرْيَمَ ءَاَنْتَ قُلْتَ...اهمي

فايدى: الله جل جلاله په هر څه پوه دى نو د حضرت عيسى عليه السلام څخه سوال ددي د پاره نه کوى چي معلومه ورته نه ده بلكې ددى مقصود دده قوم نصارا وولره ملامتول او زورنه وركول دى چي تاسي څوک الله منى هغه په خپله ستاسي دعقيدى خلاف دخپلى بندگى اقرار كوى او ستاسي دبهتان څخه پاک دى. غرض دا چي حضرت عيسى عليه السلام په اولنى عرض سره چي (سبحنک الخ) دى په هغه كى خپله پاكي ددرې خدايانو دعقيدې لرونكو څخه او په دوهم عرض (وكنت عليهم) كي خپله پاكي ددوى ددې عقيدې دمفصل سبب د پيژندني څخه او په دريم عرض (ان تعذّبهم) كي خپله پاكي ددوى په باره كي دڅه تحريک كولو څخه ظاهره كړه او دا مقصود وو دالله جل جلاله دعيسى عليه السلام سره دخبرو وروسته په دي كي كفاروته پوره زورنه وي ددوى په ناپوهي چي دقيامت په ورځ به يي ډير زيات حسرت وي په خپلي ناكامى باندي او ذليله وناكامه به هم وي. (معارف القرآن ج ۳ پ ۷ ص ۶۰) مكتبه حبيبيه :

فِيْ نَفْسِكَ ۭ اِنَّكَ اَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوْبِ ﴿١١٦﴾ مَا قُلْتُ لَهُمْ اِلَّا

فِيْ نَفْسِكَ	اِنَّكَ	اَنْتَ	عَلَّامُ	الْغُيُوْبِ	مَا قُلْتُ	لَهُمْ	اِلَّا
چې په ذات ستاسې کښې دی	بیشکه! ته	هم دا ته ئې	لوی عالم	پر غیبو	نه دی ویلی ما	دوی ته	مګر

چې په ذات ستا کښې دی (له معلوماتو) ، بیشکه! ته هم دا ته ئې لوی عالم پر غیبو. نه دی ویلی ما دوی ته (هیڅ شی) مګر

مَآ اَمَرْتَنِيْ بِهٖٓ اَنِ اعْبُدُوا اللّٰهَ رَبِّيْ وَرَبَّكُمْ ۚ وَكُنْتُ

مَآ	اَمَرْتَنِيْ	بِهٖٓ	اَنِ	اعْبُدُوا	اللّٰهَ	رَبِّيْ	وَرَبَّكُمْ	وَكُنْتُ
هغه چې	تا امر کړی ؤ ما ته	په هغه سره	چې	عبادت کوئ تاسې	د الله	د رب زما	او رب ستاسې	او ومه زه

هغه چې تا امر (حکم) کړی ؤ ما ته په هغه سره چې عبادت کوئ تاسې د الله د رب زما او رب ستاسې او ومه زه

عَلَيْهِمْ شَهِيْدًا مَّا دُمْتُ فِيْهِمْ ۚ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِيْ كُنْتَ

عَلَيْهِمْ	شَهِيْدًا	مَّا دُمْتُ	فِيْهِمْ	فَلَمَّا	تَوَفَّيْتَنِيْ	كُنْتَ
پر دوی باندی	حاضر	تر څو چې ومه زه	په دوی کښې	پس کله چې	ونیولم تازه کامل	نو وی ته

پر دوی باندی خبردار تر څو چې ومه زه په دوی کښې پس کله چې ونیولم تا زه کامل (په بیولو سره آسمان ته) نو وی ته

اَنْتَ الرَّقِيْبَ عَلَيْهِمْ ۭ وَاَنْتَ عَلٰي كُلِّ شَيْءٍ شَهِيْدٌ ﴿١١٧﴾

اَنْتَ	الرَّقِيْبَ	عَلَيْهِمْ	واَنْتَ	عَلٰى	كُلِّ	شَيْءٍ	شَهِيْدٌ
هم دا ته	څارونکی	پر دوی	او ته	پر	هر	شی باندی	ښه حاضر ښه خبردار ئې

هم دا ته نګران (خبردار) پر دوی او ته پر هر شی باندی ښه حاضر ښه خبردار ئې.

اِنْ تُعَذِّبْهُمْ فَاِنَّهُمْ عِبَادُكَ ۚ وَاِنْ تَغْفِرْ لَهُمْ فَاِنَّكَ

اِنْ	تُعَذِّبْهُمْ	فَاِنَّهُمْ	عِبَادُكَ	وَاِنْ	تَغْفِرْ	لَهُمْ	فَاِنَّكَ
که	عذاب ورکړی ته دوی ته	نو بیشکه! دوی	بندګان ستا دی	او که	بخښنه وکړی	دوی ته	نو بیشکه! ته

که عذاب ورکړی ته (ای الله!) دوی ته نو بیشکه! دوی بندګان ستا دی او که بخښنه وکړی دوی ته نو بیشکه! ته

اَنْتَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ ﴿١١٨﴾ قَالَ اللّٰهُ هٰذَا يَوْمُ يَنْفَعُ

اَنْتَ	الْعَزِيْزُ	الْحَكِيْمُ	قَالَ	اللّٰهُ	هٰذَا	يَوْمُ	يَنْفَعُ
هم دا ته	ئې ښه غالب سوی	لوی حکمت والا	وبه فرمائی	الله	دا	ورځ د دی ده	چې نفع به رسوی

هم دا ته ئې ښه غالب سوی لوی حکمت والا. وبه فرمائی الله (په قیامت کښې) دا ورځ د دی ده چې نفع به رسوی

فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِيْ كُنْتَ اَنْتَ الرَّقِيْبَ عَلَيْهِمْ ۭ

په دې ایت سره دحضرت عیسی علیه السلام دمرګ: او آسمان ته دپورته کولو څخه په انکار باندي دلیل نه سي نیول کیدای ځکه چې دا خبري دقیامت دورځي دي او دغه وخت به دآسمان څخه تر راکښته کیدو وروسته ده ته حقیقي مرګ حاصل سوی وي لکه چې په یوه حدیث شریف کي نقل دي چې نبي کریم ﷺ فرمایلي دي چې کله دقیامت ورځ سي نو پیغمبران علیهم السلام او ددوی امتونه به راوغوښتل سي بیا به حضرت عیسی علیه السلام راوغوښتل سي بیا به الله جل جلاله ده ته خپل نعمتونه ورپه یاد کړي اونژدي به یي کي وبه فرمایي ورته چي ای عیسی زوی دمریمي (اذکر نعمتی علیک وعلی والدتک) تر دې چي وبه فرمایي (أأنت قلت للنّاس اتخذونی وامی الهین) حضرت عیسی علیه السلام به انکار وکړي چي پروردګاره مانه دي ویلي بیا به دنصاراوو څخه پوښتنه وکړي نو داخلګ به ووایي چي ها ده موږ ته دا حکم کړی وو تر دې وروسته به دوی دوږخ ته کش کړل سي.
(معارف القرآن ج ٣ پ ٧ ص ٦٠)

الصّٰدِقِيْنَ صِدْقُهُمْ ۭ لَهُمْ جَنّٰتٌ تَجْرِيْ مِنْ تَحْتِهَا

الصّٰدِقِيْنَ	صِدْقُهُمْ	لَهُمْ	جَنّٰتٌ	تَجْرِيْ	مِنْ	تَحْتِهَا
صادقينو ته	رښتيا د دوى	(مقرر) دى دوى ته	جنتونه	چى بهيږى	له	لاندى د هغو

صادقينو ته صدق د دوى ، (مقرر) دى دوى ته (هسى) جنتونه چى بهيږى له لاندى (د ونو او مانيو) د هغو

الْاَنْهٰرُ خٰلِدِيْنَ فِيْهَآ اَبَدًا ۭ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ وَرَضُوْا

الْاَنْهٰرُ	خٰلِدِيْنَ	فِيْهَآ	اَبَدًا	رَضِيَ	اللّٰهُ	عَنْهُمْ	وَرَضُوْا
ويالى	تل به وى دوى	په هغه كښى	هميشه	راضى سوى دى	الله	له دوى څخه	او راضى دى دوئ

ويالى تل به وى دوى په هغه كښى هميشه راضى سوى دى الله له دوى څخه (په طاعت سره) او راضى دى دوئ

عَنْهُ ۭ ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيْمُ ﴿۱۱۹﴾ لِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ

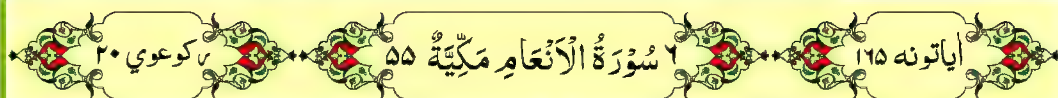
عَنْهُ	ذٰلِكَ	الْفَوْزُ	الْعَظِيْمُ	لِلّٰهِ	مُلْكُ	السَّمٰوٰتِ
له الله څخه	دا	برى دى	ډير لوى	خاص الله لره دى	ملک (سلطنت)	د آسمانونو

له الله څخه (په مونډلو د ثواب) دا برى دى ډير لوى. خاص الله لره دى ملک (سلطنت) د آسمانونو

وَالْاَرْضِ وَمَا فِيْهِنَّ ۭ وَهُوَ عَلٰي كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ﴿۱۲۰﴾ ع ١٦ ٥ ٢

وَالْاَرْضِ	وَمَا	فِيْهِنَّ	وَهُوَ	عَلٰي	كُلِّ	شَيْءٍ	قَدِيْرٌ
او د مځكى	او د هغو شيانو	چى په دوى كښى دى	او الله	پر	هر	شى باندى	ښه قادر دى

او د مځكى او د هغو شيانو چى په دوى كښى دى او الله پر هر شى باندى (چى اراده ئى وفرمائى) ښه قادر دى.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

شروع كوم په نامه د الله پاک چى ډير زيات مهربانه او پوره رحم كوونكى ذات دى

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ

اَلْحَمْدُ	لِلّٰهِ	الَّذِيْ	خَلَقَ	السَّمٰوٰتِ	وَالْاَرْضَ
ټولى ثناوى او ستاينى	خاص الله لره دى	هغه الله لره	چى پيدا كړى ئى دى	آسمانونه	او مځكه

ټولى (كردى) ثناوى او ستاينى (صفتونه) خاص هغه الله لره دى چى پيدا كړى ئى دى آسمانونه او مځكه

لَهُمْ جَنّٰتٌ تَجْرِيْ مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ... په عام طور سره دواقعي موافق خبري ته صدق (رشتيا) ويل كيږي: او دواقع څخه خلاف خبري ته كذب (درواغ) ويل كيږي ليكن دقرآن او سنت څخه معلوميږي چي درواغ او رشتيا عام دي وينا او كار دواړو لره شامل دي لكه چي په دې حديث شريف كي دواقع څخه خلاف كار ته درواغ ويل سوي دي (من تحلى بما لم يعط كان كلابس ثوبى زور) مشكوة يعني كه څوک ځان په داسي كالو سره ښايسته كړي چي دلره نه وي وركول سوي يعني ديو داسي صفت يا عمل دعوى وكړي چي په ده كي نه وي نو گواكي ده ددرواغو دوې جامې واغوستلي په يوه بل حديث شريف كي يي په ډاگه او په پټه يو ډول لمونځ كوونكي ته رښتيني بنده ويلى دى ارشاد دى (ان العبد اذا صلى فى العلانية فأحسن وصلّى فى السرّ فأحسن قال الله تعالى هذا عبدى حقا) يعني څوک چي په ښكاره ښه لمونځ كوي او دى يي په پټه هم داسي ښه كوي نو دداسي سړي په باره كي الله ﷻ فرمايي دا زما رښتيني بنده دى. (معارف القرآن ج ٣ پ ٧ ص ٦٣)

وَ جَعَلَ الظُّلُمٰتِ وَ النُّوْرَ ۬ ثُمَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُوْنَ ①

وَ جَعَلَ	الظُّلُمٰتِ	وَ النُّوْرَ	ثُمَّ	الَّذِيْنَ	كَفَرُوْا	بِرَبِّهِمْ	يَعْدِلُوْنَ
او پيدا كړی ئی دی	تیاری	او رڼا	بیا	هغه كسان	چي كافران سوی دی	په رب خپل سره	برابروی

او پيدا كړی ئی دی تیاری او رڼا بیا (هم) هغه كسان چي كافران سوی دی په رب خپل سره برابروی (نورشیان په عبادت كی)

هُوَ الَّذِيْ خَلَقَكُمْ مِّنْ طِيْنٍ ثُمَّ قَضٰۤى اَجَلًا ؕ وَ اَجَلٌ

هُوَ	الَّذِيْ	خَلَقَكُمْ	مِّنْ	طِيْنٍ	ثُمَّ	قَضٰۤى	اَجَلًا	وَ اَجَلٌ
دغه الله	هغه ذات دی	چي پيدا كړی ئی تاسی	له	خټو	پس له هغه	مقرر كړی ئی دی	یو وخت	او یو موده

دغه (الله) هغه ذات دی چي پيدا كړی ئی تاسی له خټو پس له هغه مقرر كړی ئی دی یو وخت (له پاره د مرګ) او یو موده

مُّسَمًّى عِنْدَهٗ ثُمَّ اَنْتُمْ تَمْتَرُوْنَ ② وَ هُوَ اللّٰهُ فِي السَّمٰوٰتِ

مُّسَمًّى	عِنْدَهٗ	ثُمَّ	اَنْتُمْ	تَمْتَرُوْنَ	وَ هُوَ	اللّٰهُ	فِي	السَّمٰوٰتِ
معلومه ده	په نزد د الله	بیا	هم تاسی	شک كوئ	او هم دی دی	الله	په	آسمانونو كښی

معلومه ده (دقیامت) په نزد د الله بیا هم تاسی شک كوئ. او هم دی دی الله (مستحق دعبادت) په آسمانونو كښی

وَ فِي الْاَرْضِ ؕ يَعْلَمُ سِرَّكُمْ وَ جَهْرَكُمْ وَ يَعْلَمُ مَا

وَ فِي	الْاَرْضِ	يَعْلَمُ	سِرَّكُمْ	وَ جَهْرَكُمْ	وَ يَعْلَمُ	مَا
او په	مځكه كښی	عالم دی	په پټ (حال) ستاسی	او په ښكاره (حال) ستاسی	او عالم دی الله	په هغو

او په مځكه كښی عالم دی په پټ (حال) ستاسی او (عالم دی الله) په ښكاره (حال) ستاسی او عالم دی الله په هغو

تَكْسِبُوْنَ ③ وَ مَا تَاْتِيْهِمْ مِّنْ اٰيَةٍ مِّنْ اٰيٰتِ رَبِّهِمْ اِلَّا

تَكْسِبُوْنَ	وَ مَا تَاْتِيْهِمْ	مِّنْ اٰيَةٍ	مِّنْ	اٰيٰتِ	رَبِّهِمْ	اِلَّا
چي كوئ (ئی) تاسی	او نه راځی دی (كفارو) ته	هیڅ كوم	له	آیتونو	د رب د دوی	مګر

چي كوئ (ئی) تاسی. او نه راځی دی (كفارو) ته هیڅ كوم له آیتونو د رب د دوی مګر

كَانُوْا عَنْهَا مُعْرِضِيْنَ ④ فَقَدْ كَذَّبُوْا بِالْحَقِّ لَمَّا

كَانُوْا	عَنْهَا	مُعْرِضِيْنَ	فَقَدْ	كَذَّبُوْا	بِالْحَقِّ	لَمَّا
وی دوی	له هغه څخه	مخ ګرځوونكی	نو په تحقيق	نسبت د دروغو وكړ دوی	حق ته	كله

وی دوی له هغه څخه مخ ګرځوونكی. نو په تحقيق نسبت د دروغو وكړ دوی حق ته كله

ثُمَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُوْنَ دسورت انعام خواص او فضايل: حضرت عبدالله بن عباس رضي الله عنه فرمايي چي دسورت انعام يو خصوصيت دادی چي داټول سورت بغير ديو ځواياتونو څخه په يوه وخت په مكه مكرمه كي نازل سوی دی چي اويا زره (۷۰۰۰۰) ملايكي ورسره تسبيح ويونكي راغلي وي دتفسير شريف په امامانو كي دمجاهد، كلبي، قتاده، رحمة الله عليهم اونورو هم دغه وينا ده: ابواسحق اسفرايني رحمة الله عليه فرمايي چي داسورت دتوحيد پرټولواصولو او قاعدو مشتمل دی او دا سورت دالحمد څخه شروع دی په دي كي داخبرداری وركړی دی چي ټول صفتونه خاص الله جل جلاله لره دي او مراد ددې خبرڅخه خلګو ته دحمد تعليم وركول دي او دتعليم په دې خاص طرز كي دې طرف ته اشاره ده چي هغه دچا دحمد او صفت محتاج نه دی كه څوک يي حمد يعني ثنا او صفت كوي او كه يي نه كوي هغه دخپلو ذاتي كمالاتو په اعتبار سره خود پخوده صفت كړل سوی او محمود دی او دا صفت بيانول خپله دبيانوونكي بنده دپاره دايمي او ابدي سعادت دی. (معارف القرآن ج۳ پ ۷ ص۶۵)

أَلَمْ يَرَوْا كَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ... په دغه ایاتونو کي الله جل جلاله ددغه منکرینو کفارو مخ: خپل شا او خوا حالاتو او د تیري زماني تاریخي واقعاتو طرف ته راوگرځوی دوی ته یي دعبرت او نصیحت حاصلولو موقع ورکړیده بیشکه ددنیا تاریخ تر عبرتونو زیات اثر کوونکی وعظ دی دیو حکیم دا جمله ډیره ښه ده چي(دنیا یو بهترین کتاب دی) (او زمانه یو بهترین استاذ دی) داوجه ده چي دقرآن کریم یوه لویه حصه قصي او تاریخونه دي لیکن په عام طور سره غافله انسان ددنیا تاریخ ته هم دیو وخت تیرولو او تفریحي شغل څخه زیات حیثیت او مقام نه دی ورکړی بلکي دوعظ او حکمت ښه کتاب یي هم دخپل غفلت او گناه یوه ذریعه جوړه کړه تیري قصي او واقعات یا خواوس دخوب راوستونکي دواه پرځای استعمالول کیږي یا دخالي وخت دتیرولو او زړه لوبولو دپاره یوه مشغله ورڅخه جوړه سویده شاید په دي وجه(یعني دپند دپاره) قرآن کریم ددنیا تاریخ دعبرت او نصیحت دپاره اخیستي دي نه دعامي دنیا دتاریخي او دقصو د کتابونو په شان چي په هغوی کي قصه بیانول مقصود وي.
(معارف القرآن ج۳ پ ۷ ص۷۲)

جَآءَهُمْ فَسَوْفَ يَأْتِيهِمْ أَنْۢبَٰٓؤُا مَا كَانُوا بِهِ

جَآءَهُمْ	فَسَوْفَ	يَأْتِيهِمْ	أَنْۢبَٰٓؤُا	مَا	كَانُوا	بِهِ
راغلی دوی ته	نو ژر به	راسی دوی ته	خبرونه	دهغه شی	چی وو دوی	په هغه پسی یئ

راغلی دوی ته نو ژر به راسی (ظاهر به سی) دوی ته اخبار (حقیقت) د هغه شی چی وو دوی چی پری

يَسْتَهْزِءُونَ ۝٥ أَلَمْ يَرَوْا كَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِّنْ قَرْنٍ

يَسْتَهْزِءُونَ	أَلَمْ يَرَوْا	كَمْ	أَهْلَكْنَا	مِنْ قَبْلِهِمْ	مِّنْ قَرْنٍ
توکی کولی	آیا نه دی کتلی دوی	چی څومره	هلاک کړی دی موږ	په خوا له دوی څخه	له پیړیو څنی

خندل به ئی. آیا نه دی کتلی دوی چی څومره (ډیره) هلاک کړی دی موږ په خوا له دوی نه له پیړیو څنی

مَّكَّنَّٰهُمْ فِي الْأَرْضِ مَا لَمْ نُمَكِّنْ لَّكُمْ وَأَرْسَلْنَا

مَّكَّنَّٰهُمْ	فِي	الْأَرْضِ	مَا	لَمْ نُمَكِّنْ	لَّكُمْ	وَأَرْسَلْنَا
چی ښه قوت ورکړی ؤ موږ دوی ته	په	مځکه کښی	دومره قوت	چی نه مو دی درکړی	تاسی ته	او اورولی مو وو موږ

چی ښه قوت ورکړی ؤ موږ دوی ته په مځکه کښی دومره قوت چی نه مو دی درکړی تاسی ته او رالیږلی کړئ ؤ موږ

السَّمَآءَ عَلَيْهِمْ مِّدْرَارًا ۠ وَّجَعَلْنَا الْأَنْهَٰرَ تَجْرِي مِنْ

السَّمَآءَ	عَلَيْهِمْ	مِّدْرَارًا	وَّجَعَلْنَا	الْأَنْهَٰرَ	تَجْرِي	مِنْ
له آسمان څخه	پر دوی	باران پر له پسی اوریدونکی	او گرځولی مو وی	ویالی	چی بهیدلی	له

له آسمان څخه پر دوی باران پر له پسی اوریدونکی او گرځولی مو وی ویالی چی بهیدلی له

تَحْتِهِمْ فَأَهْلَكْنَٰهُمْ بِذُنُوبِهِمْ وَأَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ

تَحْتِهِمْ	فَأَهْلَكْنَٰهُمْ	بِذُنُوبِهِمْ	وَأَنْشَأْنَا	مِنْ بَعْدِ	هِمْ
لاندی د دوی	نو هلاک کړل موږ دوی	په سبب د گناهونو د دوی	او پیدا کړل موږ	وروسته	له دوی څخه

لاندی د (مانیو او ونو د) دوی نو هلاک کړل موږ دوی په سبب د گناهونو د دوی او پیدا کړل موږ وروسته له دوی نه

قَرْنًا ءَاخَرِينَ ۝٦ وَلَوْ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ كِتَٰبًا فِي قِرْطَاسٍ

قَرْنًا	ءَاخَرِينَ	وَلَوْ	نَزَّلْنَا	عَلَيْكَ	كِتَٰبًا	فِي قِرْطَاسٍ
قومونه (پیړی)	نور	او که	نازل کړی وی موږ	پر تا	کتاب	پر کاغذ

دقرن نور. او که نازل کړی وی موږ پر تا کتاب (لیکلی) پر کاغذ

فَلَمَسُوْهُ بِاَيْدِيْهِمْ لَقَالَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْٓا اِنْ هٰذَآ اِلَّا سِحْرٌ

فَلَمَسُوْهُ	بِاَيْدِيْهِمْ	لَقَالَ	الَّذِيْنَ	كَفَرُوْٓا	اِنْ هٰذَآ	اِلَّا	سِحْرٌ
پس مس کړی وی دوی دا کتاب	په لاسونو خپلو	نو خامخا ويلی به وو	هغو کسانو	چې کافران سوی دی	چې نه دی دا	مګر	خو جادو

پس مس کړی وی دوی دا کتاب په لاسونو خپلو نو خامخا ويلی به وو هغو کسانو چې کافران سوی دی چې نه دی دا مګر خو سحر

مُّبِيْنٌ ۝٧ وَقَالُوْا لَوْلَآ اُنْزِلَ عَلَيْهِ مَلَكٌ ؕ وَلَوْ اَنْزَلْنَا مَلَكًا

مُّبِيْنٌ	وَقَالُوْا	لَوْ	لَآاُنْزِلَ	عَلَيْهِ	مَلَكٌ	وَلَوْ	اَنْزَلْنَا	مَلَكًا
ښکاره	او ويل به کفارو	ولی	نه نازليږی	په دغه (محمد)	پرښته	او که	نازله کړی وی موږ	پرښته

(کوږدی) دی ښکاره. او ويل به (کفارو) ولی نه نازليږی په دغه (محمد) پرښته او که نازله کړی وی موږ پرښته (ملائکه)

لَّقُضِيَ الْاَمْرُ ثُمَّ لَا يُنْظَرُوْنَ ۝٨ وَلَوْ جَعَلْنٰهُ مَلَكًا

لَّقُضِيَ	الْاَمْرُ	ثُمَّ	لَا يُنْظَرُوْنَ	وَلَوْ	جَعَلْنٰهُ	مَلَكًا
نو خامخا فيصله سوی به وه	خبره	بيا به	مهلت نه وو ورکړی سوی	او که	ګرځولی وی موږ دا رسول	پرښته

نو خامخا فيصله سوی به وه خبره بيا به مهلت نه وو ورکړی سوی. او که ګرځولی وی موږ دا رسول پرښته

لَّجَعَلْنٰهُ رَجُلًا وَّلَلَبَسْنَا عَلَيْهِمْ مَّا يَلْبِسُوْنَ ۝٩

لَّجَعَلْنٰهُ	رَجُلًا	وَّلَلَبَسْنَا	عَلَيْهِمْ	مَّا يَلْبِسُوْنَ
نو خامخا ګرځولی به وه موږ دغه پرښته	سړی	او موږ به شبه غورځولی وائی	پر دوی	همغه کومه شبه چې ئې اوس کوی

نو خامخا ګرځولی به وه موږ دغه پرښته سړی او خامخا په شبهه کښی به اچولی وو موږ دوی په همغسی اشتباه کښی

وَلَقَدِ اسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ مِّنْ قَبْلِكَ فَحَاقَ

وَلَقَدِ	اسْتُهْزِئَ	بِرُسُلٍ	مِّنْ قَبْلِكَ	فَحَاقَ
او خامخا په تحقيق	مسخری کړی سوی دی	په رسولانو	چې پخوا وو له تانه	نو چاپير او محيط سو

چې اوس پکښی پراته دی، او خامخا په تحقيق مسخری کړی سوی دی په رسولانو چې پخوا وو له تانه نو چاپير او محيط سو

ع ٧ بِالَّذِيْنَ سَخِرُوْا مِنْهُمْ مَّا كَانُوْا بِهٖ يَسْتَهْزِءُوْنَ ۝١٠

بِالَّذِيْنَ	سَخِرُوْا	مِنْهُمْ	مَّا كَانُوْا	بِهٖ يَسْتَهْزِءُوْنَ
په هغو کسانو پوری	چې مسخری ئې کولی	په دوی پوری	هغه چې وو دوی	چې په هغه پوری به ئې مسخری کولی.

په هغو کسانو پوری چې مسخری ئې کولی په دوی پوری هغه چې وو دوی چې په هغه پوری به ئې مسخری کولی.

وَقَالُوْا لَوْلَآ اُنْزِلَ عَلَيْهِ مَلَكٌ... ددې ايت د نزول واقعه: عبدالله بن اميّه نضربن حارث او نوفل بن خالد يو وار جمع سول د نبي کريم ﷺ په خدمت کي حاضر سول او دا مطالبه يي پيش کړل چي موږ پر تا هغه وخت ايمان راوړو کله چي ته د آسمان څخه يو کتاب راوړې او ددې سره څلور ملايکي هم راسي چي ددې خبري شاهدي ورکي چي دا د الله ﷻ کتاب دی او دهغه د طرفه څخه راغلی دی او دا چي ته د الله ﷻ رسول يي: ددې جواب يو خو الله ﷻ داورکی چي دا په غفلت کي ډوب داسي مطالبې کوي چي خپل مرګ او هلاکت ته بلنه ورکوي ځکه چي د الله ﷻ قانون داسي دی چي کله يو قوم ديوه پيغمبر څخه يوه خاصه معجزه وغواړي او د الله ﷻ د طرفه څخه ددوی غوښتل سوي معجزه وښوول سي نو که دوی بيا هم ايمان رانه وړی او د ايمان او د اسلام په راوړلو کي يي ځنډ وکی نو بيا دوی د عام عذاب په ذريعه هلاکول کيږي او بل دا چي دې قوم دا مطالبه هم د نيک نيتی څخه نه ده کړی بلکي د ضد پر بنا به يي کوله الخ.

(معارف القرآن ج ٣ پ ٧ ص ٧٥)

قُلْ سِيْرُوْا فِي الْاَرْضِ ثُمَّ انْظُرُوْا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِيْنَ

قُلْ	سِيْرُوْا	فِي الْاَرْضِ	ثُمَّ	انْظُرُوْا	كَيْفَ	كَانَ	عَاقِبَةُ	الْمُكَذِّبِيْنَ
ووايه	وګرځئ تاسي	په مځکه کښي	بيا	وګورئ	چي څرنګه	ؤ	بده خاتمه	د دروغجن کوونکو

ووايه (اى محمده!) وګرځئ تاسي په مځکه کښي بيا وګورئ چي څرنګه ؤ عاقبت د دروغجن کوونکو (درسولانو)

قُلْ لِّمَنْ مَّا فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ؕ قُلْ لِّلّٰهِ

قُلْ	لِّمَنْ	مَّا	فِي	السَّمٰوٰتِ	وَالْاَرْضِ	قُلْ	لِّلّٰهِ
ووايه	چي چا لره دى	هغه شيونه	چي په	آسمانونو کښي	او په مځکه کښي دى	ووايه	چي خاص الله لره دى

ووايه (اى محمده!) چي چا لره دى هغه شيونه چي په آسمانونو کښي او په مځکه کښي دى ووايه چي خاص الله لره دى

كَتَبَ عَلٰى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ ؕ لَيَجْمَعَنَّكُمْ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ لَا رَيْبَ

كَتَبَ	عَلٰى	نَفْسِهِ	الرَّحْمَةَ	لَيَجْمَعَنَّكُمْ	اِلٰى	يَوْمِ	الْقِيٰمَةِ	لَا رَيْبَ
لازم کړي دى الله	پر	نفس خپل	رحمت	خامخا تول به کړي خامخ هرومروا تاسي	په	ورځ	دقيامت کى	چي نسته هيڅ شک

لازم کړي دى الله پر نفس خپل رحمت خامخا تول به کړي (الله) هرومرو تاسي په ورځ د قيامت کښي چي نسته هيڅ شک

فِيْهِ ؕ اَلَّذِيْنَ خَسِرُوْۤا اَنْفُسَهُمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُوْنَ ﴿١٢﴾ وَلَهٗ

فِيْهِ	اَلَّذِيْنَ	خَسِرُوْۤا	اَنْفُسَهُمْ	فَهُمْ	لَا يُؤْمِنُوْنَ	وَلَهٗ
په هغي کښي	هغه کسان	چي زيان ئى رسولي دى	ځانونو خپلو ته	نو دوى	ايمان نه راوړي	او خاص دغه الله لره دى

په هغي کښي هغه کسان چي زيان ئى رسولي دى ځانونو خپلو ته نو دوى ايمان نه راوړي. او خاص دغه (الله) لره دى

مَا سَكَنَ فِي الَّيْلِ وَالنَّهَارِ ؕ وَهُوَ السَّمِيْعُ الْعَلِيْمُ ﴿١٣﴾ قُلْ

مَا	سَكَنَ	فِي	الَّيْلِ	وَالنَّهَارِ	وَهُوَ	السَّمِيْعُ	الْعَلِيْمُ	قُلْ
هغه شيونه	چي اوسيږى	په	شپه کښي	او په ورځ کښي	او هم دغه دى	ښه اوريدونکى	ښه عالم	ووايه

هغه شيونه چي اوسيږى په شپه کښي او په ورځ کښي او هم دغه (الله) دى ښه اوريدونکى ښه عالم. ووايه (محمده!)

اَغَيْرَ اللّٰهِ اَتَّخِذُ وَلِيًّا فَاطِرِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَهُوَ

اَغَيْرَ	اللّٰهِ	اَتَّخِذُ	وَلِيًّا	فَاطِرِ	السَّمٰوٰتِ	وَالْاَرْضِ	وَهُوَ
چي آيا بى له	الله	ونيسم زه	دوست مددګار	چي پيدا کوونکى	دآسمانونو	او دمځکى دى	حال دا چي دغه

چي آيا بى له الله ونيسم زه (بل ولى) دوست مددګار؟ چي پيدا کوونکى د آسمانونو او دمځکى دى حال دا چي دغه (الله)

قُلْ لِّمَنْ مَّا فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ؕ په دغه ايت کي دکفارو څخه سوال سوى دى: چي دآسمان او دمځکي او ددوى ټولو کايناتو مالک څوک دى ؟ بيا په خپله دنبي کريم ﷺ په ژبه مبارکه سره داجواب ارشاد فرمايي چي دټولو مالک الله جل جلاله دى دکفارو دجواب انتظار کولو پر ځاى په خپله دجواب ورکولو وجه داده چي داجواب دمکي دکفارو په نزد هم منل سويدى دوى که څه هم په شرک او بت پرستي کي اخته وه مګر دمځکي او آسمان او دټولو کايناتو مالک يي خاص الله جل جلاله ګڼي: لَيَجْمَعَنَّكُمْ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ دالى لفظ يا خود فى په معنى دى او مراد دادى چي الله جل جلاله به ټول اولين او آخرين دقيامت په ورځ جمع کي او يا جمع کول په قبرونو کي ورڅخه مراد دي نو مطلب به داسي چي ترقيامته پوري به الله جل جلاله ټوله انسانان په قبرو کي راجمع کي تر دې چي دقيامت په ورځ به ټوله ژوندي راپورته کړل سي: او دا هم الله جل جلاله ليکلي دي چي ديو حديث شريف صريح مضمون دى چي الله جل جلاله فرمايي زما رحمت به زما پرغضب غالبه وي.
(معارف القرآن ج۳ پ۷ ص۷۷)

يُطْعِمُ وَلَا يُطْعَمُ ۗ قُلْ إِنِّيٓ أُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ أَوَّلَ مَنْ

يُطْعِمُ	وَلَا يُطْعَمُ	قُلْ	إِنِّيٓ	أُمِرْتُ	أَنْ	أَكُونَ	أَوَّلَ	مَنْ
روزي ورکوي	او ده ته روزي نسي ورکولي	ووايه	بيشکه! زه	حکم سوی دی ماته	چي	سم	اول	دهغو

روزي ورکوي (ټولو مخلوقاتو ته) او ده ته روزي نسي ورکولي ووايه (محمده!) بيشکه! زه مامور يم چي سم اول د هغو

أَسْلَمَ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ⑭ قُلْ إِنِّيٓ أَخَافُ

أَسْلَمَ	وَلَا تَكُونَنَّ	مِنَ	الْمُشْرِكِينَ	قُلْ	إِنِّيٓ	أَخَافُ
چي غاړه ئي اېښې ده	او چي مه کيږه	له سره	له مشرکانو څخه	ووايه (محمده!)	بيشکه! زه	بيريږم

چي غاړه ئي اېښې ده او چي مه کيږه له سره له مشرکانو څخه. ووايه (اې محمده! دوی ته) بيشکه! زه بيريږم

إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ⑮ مَنْ يُصْرَفْ

إِنْ	عَصَيْتُ	رَبِّي	عَذَابَ	يَوْمٍ	عَظِيمٍ	مَنْ	يُصْرَفْ
که	نافرماني وکړم	له رب خپله	له عذابه	دورځي	ډيري لوئي څخه	هر هغه څوک چي	چپ کړی سی

که نافرماني وکړم له رب خپله له عذابه د ورځي ډيري لوئي څخه (چي قيامت دی) . هر هغه څوک چي چپ کړی سی

عَنْهُ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمَهُ ۚ وَذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْمُبِينُ ⑯ وَإِنْ

عَنْهُ	يَوْمَئِذٍ	فَقَدْ	رَحِمَهُ	وَذَٰلِكَ	الْفَوْزُ	الْمُبِينُ	وَإِنْ
له عذابه	په دې ورځ کښې	نو په تحقيق	رحم کړی دی (الله) په ده	او دا	بري دی	ښکاره	او که

له عذابه په دې ورځ کښې نو په تحقيق رحم (مهرباني) کړی ده (الله) په ده او دا (مهرباني) بري دی ښکاره. او که

يَمْسَسْكَ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُۥٓ إِلَّا هُوَ ۖ وَإِنْ

يَمْسَسْكَ	اللَّهُ	بِضُرٍّ	فَلَا كَاشِفَ	لَهُۥٓ	إِلَّا	هُوَ	وَإِنْ
ورسوي تاته	الله	څه سختي	نو نسته هيڅ لري کوونکی	دهغه	مگر	هم دی دی	او که

ورسوي تاته الله څه سختي نو نسته هيڅ لري کوونکی دهغه مگر هم دی دی او که

يَمْسَسْكَ بِخَيْرٍ فَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ⑰ وَهُوَ الْقَاهِرُ

يَمْسَسْكَ	بِخَيْرٍ	فَهُوَ	عَلَىٰ	كُلِّ	شَيْءٍ	قَدِيرٌ	وَهُوَ	الْقَاهِرُ
ور سوي تاته	څه خير	نو دی	پر	هر	شي	ښه قادر دی	او هم دی	زورور دی

ورسوي تاته څه خير نو دی پر هر شي (چي اراده وفرمائي) ښه قادر دی او هم دی غالب

قُلْ إِنِّيٓ أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي په ذکر سوو اياتونو کي په اولني ايت کي الله جل جلاله دکفر او شرک څخه دځان نه ساتلو والا ته دعذاب يو خاص انداز بيان کړی دی چي نبي کريم ﷺ ته حکم ورکول سو چي ته خلگو ته ووايه چي که فرض کړه زه هم دخپل رب دحکم خلاف وکړم نو مالره هم په قيامت کي دعذاب بيره ده دا ښکاره خبره ده چي نبي کريم ﷺ دهري گناه څخه معصوم او پاک دی ددوی څخه نافرماني دسره کيدای نسي ليکن دوی ته يي په نسبت کولو سره امت ته دا ښوول مقصود دي چي ددې حکم په خلاف ورزی کولو باندي چي کله دانبياوو نبي نسي معاف کيدلای نو بل چاته څه مجال دی تر دې وروسته الله جل جلاله فرمايي (من يصرف عنه يومئذ فقد رحمه) يعني دمحشر دورځي عذاب ډير هيبتناک او سخت دی دکم سړي څخه چي دا عذاب ليري سونو پوه سی چي پرده دالله جل جلاله لوی رحمت وسو (وذلک الفوز المبين) يعني دالويه او ښکاره کاميابي ده دلته دکاميابي څخه مراد جنت ته داخليدل دي الله جل جلاله دي موږ او تاسي ته رانصيب کړي.
(معارف القرآن ج ۳ پ۷ ص۸۱)

فَوْقَ عِبَادِهٖ ؕ وَهُوَ الْحَكِيْمُ الْخَبِيْرُ ﴿۱۸﴾ قُلْ اَيُّ شَيْءٍ اَكْبَرُ

فَوْقَ	عِبَادِهٖ	وَهُوَ	الْحَكِيْمُ	الْخَبِيْرُ	قُلْ	اَيُّ	شَيْءٍ	اَكْبَرُ
لوړ	پر بندګانو خپلو	او هم دی	بنه حکمت والا دی	بنه خبردار دی	ووايه	چې کوم	يو شی	لوی دی

زورور دی دپاسه دبندګانو خپلو او هم دی بنه حکمت والا بنه خبردار دی له هر شی. ووايه چې کوم يو شی لوی دی

شَهَادَةً ؕ قُلِ اللّٰهُ ۙ شَهِيْدٌۢ بَيْنِيْ وَبَيْنَكُمْ ۚ وَاُوْحِيَ اِلَيَّ

شَهَادَةً	قُلِ	اللّٰهُ	شَهِيْدٌۢ	بَيْنِيْ	وَبَيْنَكُمْ	وَاُوْحِيَ	اِلَيَّ
له جهته د شاهدی	ووايه	چې الله	بنه شاهد دی	زما	او ستاسی په مينځ کښی	او وحی کړی سوی ده	ماته

له جهته د شاهدی؟ ووايه چې الله بنه شاهد دی زما او ستاسی په مينځ کښی، او وحی کړی سوی ده ماته

هٰذَا الْقُرْاٰنُ لِاُنْذِرَكُمْ بِهٖ وَمَنْۢ بَلَغَ ؕ اَئِنَّكُمْ

هٰذَا	الْقُرْاٰنُ	لِاُنْذِرَكُمْ	بِهٖ	وَمَنْۢ	بَلَغَ	اَئِنَّكُمْ
دا	قرآن	له پاره د دی چې وبيروم	تاسی په دی سره	او هغه څوک چې	وررسيږی	آيا بيشکه! تاسی

دا قرآن له پاره د دی چې وبيروم (خبردار کړم) تاسی په دی سره او هغه څوک چې وررسيږی ده ته دا قرآن، آيا بيشکه! تاسی

لَتَشْهَدُوْنَ اَنَّ مَعَ اللّٰهِ اٰلِهَةً اُخْرٰى ؕ قُلْ لَّآ اَشْهَدُ ۚ قُلْ

لَتَشْهَدُوْنَ	اَنَّ	مَعَ	اللّٰهِ	اٰلِهَةً	اُخْرٰى	قُلْ	لَّآ اَشْهَدُ	قُلْ
خامخا شاهدی لولئ	په دی	چې سته سره	د الله	خدايان	نور	ووايه	زه خو شاهدی نه ورکوم	ووايه

خامخا شاهدی لولئ په دی چې سته سره د الله خدايان نور؟ ووايه (ای محمده!) زه خو شاهدی نه ورکوم، ووايه

اِنَّمَا هُوَ اِلٰهٌ وَّاحِدٌ وَّاِنَّنِيْ بَرِيْٓءٌ مِّمَّا تُشْرِكُوْنَ ﴿۱۹﴾

اِنَّمَا	هُوَ اِلٰهٌ	وَّاحِدٌ	وَّاِنَّنِيْ	بَرِيْٓءٌ	مِّمَّا	تُشْرِكُوْنَ
خبره هم دا ده	چې الله دی معبود	يو	او بيشکه! زه	بيزاريم	له هغو شيونو	چې شريکان کوئ ئې تاسی

خبره هم دا ده چې الله دی معبود يو او بيشکه! زه بيزاريم له هغو شيونو چې شريکان کوئ ئې تاسی (له الله سره).

اَلَّذِيْنَ اٰتَيْنٰهُمُ الْكِتٰبَ يَعْرِفُوْنَهٗ كَمَا يَعْرِفُوْنَ اَبْنَآءَهُمْ

اَلَّذِيْنَ	اٰتَيْنٰهُمُ	الْكِتٰبَ	يَعْرِفُوْنَهٗ	كَمَا	يَعْرِفُوْنَ	اَبْنَآءَهُمْ
هغه کسان	چې ورکړی دی موږ دوی ته	کتاب	پيژنی دوی دا (رسول)	لکه چې	پيژنی دوی	ځامن خپل

هغه کسان چې ورکړی دی موږ دوی ته کتاب پيژنی دوی دا (رسول) لکه چې پيژنی دوی ځامن خپل

قُلْ اَيُّ شَيْءٍ اَكْبَرُ شَهَادَةً ؕ قُلِ اللّٰهُ.

شان نزول: يو واري د اهل مکه وو يو وفد او جماعت نبي کريم ﷺ ته راغی او ورته يي وويل چي ته کمه دعوی کوي چي زه د الله رسول يم پر دې باندي ستا شاهد څوک دی؟ ځکه چي موږ يو داسي سړی پيدا نه کړی چي ستا تصديق وکړي حال دا دی چي موږ د يهودو او نصاراوو څخه ددې په تحقيق کي پوره کوشش وکی پر دې باندي دا آيت را نازل سو (قل ايّ شئ اکبر شهادة قل الله) يعني ته ووايه چي تر الله ﷻ زيات دچا شهادت دی چي دهغه په قبضه کي ټوله جهان دی د هغه په لاس کي نفع او ضرر دی بيا تاسي ووايا ست چي زما او ستاسي په مينځ کي الله ﷻ شاهد دی او د الله ﷻ د شاهدی څخه مراد هغه معجزې او ښکاره آيتونه دي چي الله ﷻ و نبي کريم ﷺ ته د حق رسول کيدو متعلق ورکړي وي په دې وجه ددې څخه وروسته خطاب اهل مکه وو ته دی چي تر دې شاهدی وروسته هم تاسي ددې خلاف ددې خبري شاهدي ورکوی چي الله شريک لري نو زه ددې شاهدي نه ورکوم.
(معارف القرآن ج۳ پ۷ ص۸۳)

٢ ع ٨

اَلَّذِیۡنَ خَسِرُوۡۤا اَنۡفُسَهُمۡ فَهُمۡ لَا یُؤۡمِنُوۡنَ ﴿٢٠﴾ وَمَنۡ

اَلَّذِیۡنَ	خَسِرُوۡۤا	اَنۡفُسَهُمۡ	فَهُمۡ	لَا یُؤۡمِنُوۡنَ	وَمَنۡ
هغه کسان	چي زيان ئې رسولی دی	ځانونو خپلو ته	نو دوی	ايمان نه راوړی	او څوک دی

هغه کسان چي زيان ئې رسولی دی ځانونو خپلو ته نو دوی ايمان نه راوړی. او څوک دی

اَظۡلَمُ مِمَّنِ افۡتَرٰی عَلَی اللّٰهِ کَذِبًا اَوۡ کَذَّبَ بِاٰیٰتِهٖ ؕ اِنَّهٗ

اَظۡلَمُ	مِمَّنِ	افۡتَرٰی	عَلَی	اللّٰهِ	کَذِبًا	اَوۡ کَذَّبَ	بِاٰیٰتِهٖ	اِنَّهٗ
ډير ظالم	له هغه چا چي	وتړی	پر	الله	دروغ	يا نسبت د دروغو کوی	آيتونو د ده ته	بيشکه! شان دادی

ډير ظالم له هغه چا چي وتړی پر الله دروغ يا نسبت د دروغو کوی آيتونو د ده ته؟ (بلکه نشته!) بيشکه! شان دادی

لَا یُفۡلِحُ الظّٰلِمُوۡنَ ﴿٢١﴾ وَیَوۡمَ نَحۡشُرُهُمۡ جَمِیۡعًا ثُمَّ نَقُوۡلُ

لَا یُفۡلِحُ	الظّٰلِمُوۡنَ	وَیَوۡمَ	نَحۡشُرُهُمۡ	جَمِیۡعًا	ثُمَّ	نَقُوۡلُ
چي خلاصی نه پيدا کوی	ظالمان	او هغه ورځ چي	راجمع به کړو دوی	تول	بيا به	وواېو

چي خلاصی نه مومی ظالمان. او (ياده کړه) هغه ورځ چي راجمع به کړو دوی (عابدان او معبودان) تول بيا به وواېو (زجرا)

لِلَّذِیۡنَ اَشۡرَکُوۡۤا اَیۡنَ شُرَکَآؤُکُمُ الَّذِیۡنَ کُنۡتُمۡ تَزۡعُمُوۡنَ ﴿٢٢﴾

لِلَّذِیۡنَ	اَشۡرَکُوۡۤا	اَیۡنَ	شُرَکَآؤُکُمُ	الَّذِیۡنَ	کُنۡتُمۡ	تَزۡعُمُوۡنَ
هغو کسانو ته	چي شرک ئې کړی دی	چې چيرته دی	شريکان ستاسی	هغه چي	وئ تاسی	چي ګڼل به مو

هغو کسانو ته چي شرک ئې کړی دی چې چيرته دی ؟ شريکان ستاسی هغه چي وئ تاسی چي ګڼل به مو (دالله شريکان).

ثُمَّ لَمۡ تَکُنۡ فِتۡنَتُهُمۡ اِلَّاۤ اَنۡ قَالُوۡا وَاللّٰهِ رَبِّنَا

ثُمَّ	لَمۡ	تَکُنۡ	فِتۡنَتُهُمۡ	اِلَّاۤ	اَنۡ	قَالُوۡا	وَ	اللّٰهِ	رَبِّنَا
بيا به	نه	وی	فتنه د دوی	مګر	داچي	وائی به دوی	چي قسم دی	په الله	چي رب زموږ دی

بيا به نه وی (عاقبت د) فتنی د دوی مګر داچي وائی به دوی چي قسم دی په الله چي رب زموږ دی

مَا کُنَّا مُشۡرِکِیۡنَ ﴿٢٣﴾ اُنۡظُرۡ کَیۡفَ کَذَبُوۡا عَلٰۤی اَنۡفُسِهِمۡ وَضَلَّ

مَا کُنَّا	مُشۡرِکِیۡنَ	اُنۡظُرۡ	کَیۡفَ	کَذَبُوۡا	عَلٰۤی	اَنۡفُسِهِمۡ	وَضَلَّ
چي نه وو موږ	مشرکان	وګوره	څرنګه	دروغ ئې وويل	پر	ځانونو خپلو	او ورک سوله

چي نه وو موږ مشرکان. وګوره (ای محمده!) څرنګه دروغ ئې وويل پر ځانونو خپلو او ورک سوله

اَلَّذِیۡنَ خَسِرُوۡۤا اَنۡفُسَهُمۡ فَهُمۡ لَا یُؤۡمِنُوۡنَ حضرت عبدالله بن سلام رضی الله عنه چي اول يهودي وو بيا مسلمان سو: حضرت فاروق اعظم رضی الله عنه دده څخه پوښتنه وکړه يوه ورځ چي الله جل جلاله په قرآن شريف کي خبر ورکړی دی چي تاسي خلګ زموږ رسول الله صلی الله علیه وسلم داسي پيژنی لکه خپل اولاد ددې څه وجه ده ؟ عبدالله بن سلام رضی الله عنه ورته وفرمايل چي هو موږ نبي کريم صلی الله علیه وسلم دالله جل جلاله په بيان کړو صفتونو باندي پيژنو کم چي الله جل جلاله په تورات کي بيان کړي دي په دې وجه ددې علم موږ ته حاصل دی په يقيني او قطعي طور سره په خلاف دخپل اولاد سره چي په دې کي شبه کيدای سي چي دا زموږ اولاددی هم او که نه دی حضرت زيد بن سعنه رضی الله عنه چي داهل کتابو څخه دی ده نبي کريم صلی الله علیه وسلم دتورات او انجيل په بيان کړو صفتونو سره وپيژندی يوازي يو صفت داسي وو چي دهغه تصديق دته مخکي نه وو سوی ترامتحان کولو وروسته يي تصديق وسو هغه دا چي ددې نبي حلم او بردباري به پر قهر او غصي باندي غالبه وي دا صفت يي هم تجربه کړی مسلمان سو. (معارف القرآن ج ٣ پ ٧ ص ٨٥)

عَنۡهُمۡ مَّا كَانُوۡا يَفۡتَرُوۡنَ ﴿۲۴﴾ وَمِنۡهُمۡ مَّنۡ يَّسۡتَمِعُ اِلَيۡكَ‌ۚ

عَنۡهُمۡ	مَّا	كَانُوۡا	يَفۡتَرُوۡنَ	وَمِنۡهُمۡ	مَّنۡ	يَّسۡتَمِعُ	اِلَيۡكَ
له دوی څخه	هغه چې	وو دوی	چې ترل به ئې دروغ	او ځنی له کفارو	هغه څوک دی	چې غوږ نیسی	تاته

له دوی څخه هغه چې وو دوی چې ترل به ئې دروغ. او ځنی له کفارو هغه څوک دی چې غوږ نیسی تاته

وَجَعَلۡنَا عَلٰى قُلُوۡبِهِمۡ اَكِنَّةً اَنۡ يَّفۡقَهُوۡهُ وَفِىۡۤ اٰذَانِهِمۡ

وَجَعَلۡنَا	عَلٰى	قُلُوۡبِهِمۡ	اَكِنَّةً	اَنۡ يَّفۡقَهُوۡهُ	وَفِىۡۤ	اٰذَانِهِمۡ
او اچولی دی موږ	پر	زړونو د دوی	پردی	چې و نه پوهیږی دوی په دی (قرآن)	او په	غوږونو د دوی کښی

او اچولی دی موږ په زړونو د دوی پردی چې و نه پوهیږی دوی په دی (قرآن) او په غوږونو د دوی کښی

وَقۡرًا‌ ؕ وَاِنۡ يَّرَوۡا كُلَّ اٰيَةٍ لَّا يُؤۡمِنُوۡا بِهَا‌ ؕ حَتّٰۤى

وَقۡرًا	وَاِنۡ	يَّرَوۡا	كُلَّ اٰيَةٍ	لَّا يُؤۡمِنُوۡا	بِهَا	حَتّٰۤى
درونده والی	او که	وويني دوی	هره نښه	ايمان نه راوړی دوی	پر هغه	تر هغه پوری

درونده والی (کوڼوالی) او که وويني دوی ټول دلائل (دقدرت نو بيا هم) ايمان نه راوړی دوی پر هغه، تر هغه پوری

اِذَا جَآءُوۡكَ يُجَادِلُوۡنَكَ يَقُوۡلُ الَّذِيۡنَ كَفَرُوۡۤا اِنۡ هٰذَاۤ اِلَّاۤ

اِذَا جَآءُوۡكَ	يُجَادِلُوۡنَكَ	يَقُوۡلُ	الَّذِيۡنَ	كَفَرُوۡۤا	اِنۡ هٰذَاۤ	اِلَّاۤ
کله چې راسی دوی تاته	چې جګړې کوی له تا سره	وائی	هغه کسان	چې کافران سوی دی	نه دی دا قرآن	مګر

کله چې راسی دوی تاته چې جګړې کوی له تا سره وائی هغه کسان چې کافران سوی دی نه دی دا قرآن مګر

اَسَاطِيۡرُ الۡاَوَّلِيۡنَ ﴿۲۵﴾ وَهُمۡ يَنۡهَوۡنَ عَنۡهُ وَيَنۡـــَٔوۡنَ عَنۡهُ‌ ۚ

اَسَاطِيۡرُ	الۡاَوَّلِيۡنَ	وَهُمۡ	يَنۡهَوۡنَ	عَنۡهُ	وَيَنۡـــَٔوۡنَ	عَنۡهُ
باطلی قصی دی	دپخوانيو خلګو	او دا کسان	منع کوی	له رسوله	او لری کيږی	له ده

باطلی قصی دی د پخوانيو خلګو. او دا کسان منع کوی (خلګ) له رسوله او (په خپله هم) لری کيږی له ده څخه

وَاِنۡ يُّهۡلِكُوۡنَ اِلَّاۤ اَنۡفُسَهُمۡ وَمَا يَشۡعُرُوۡنَ ﴿۲۶﴾ وَلَوۡ تَرٰۤى اِذۡ وُقِفُوۡا

وَاِنۡ يُّهۡلِكُوۡنَ	اِلَّاۤ	اَنۡفُسَهُمۡ	وَمَا يَشۡعُرُوۡنَ	وَلَوۡ تَرٰۤى	اِذۡ وُقِفُوۡا
او نه هلاکوی دوی	مګر	ځانونه خپل	او نه پوهيږی دوی	او که ووينی ته	کله چې ودرولی سی دوی

او نه هلاکوی دوی مګر ځانونه خپل او نه پوهيږی دوی او که ووينی ته (ای محمده!) کله چې ودرولی سی دوی

وَضَلَّ عَنۡهُمۡ مَّا كَانُوۡا يَفۡتَرُوۡنَ.. درواغ ويل

کبيره اوسخته ګناه ده:

کفار به دقيامت په ورځ هم دالله ﷻ په حضور کي درواغ ووايي او دشرک څخه به انکار وکړي او دادرواغ ددوی عادت ګرځيدلی وه اودا چي يووار عادت سول نو بيا نه پاته کيږي تر دي چي کمو خلګو په دنيا کي دمسلمانانو سره په درواغو قسمونه اخيستل دلته يې هم اخلي او دخدای ﷻ دټول مخلوق په مخکي بي رسوايي لاهم وسوه په قران کريم او په حديث شريف کي پر درواغو ويلو باندي دسخت عذاب وعده او زورنه راغلي ده په قرآن کريم کي ځای پر ځای پردرواغجن دلعنت الفاظ راغلي دي او نبي کريم ﷺ فرمايي چي ددرواغو څخه ځان وساتي ځکه چي درواغجن دفاجرانو ملګری دی او درواغجن او فاجر به دواړه جهنم ته ځي. اودنبي کريم ﷺ څخه پوښتنه وسوه چي هغه عمل څه دی چي په هغه سره بنده دوزخ ته ځي ﷺ وفرمايل چي هغه عمل درواغ دي او بل حديث شريف دی چي بنده تر هغه وخته نسي مومن کيدای چي ترڅو پوري يې درواغ نه وي پري ايښي.

(معارف القرآن ج ۳ پ ۷ ص ۹۲)

عَلَى النَّارِ فَقَالُوْا يٰلَيْتَنَا نُرَدُّ وَلَا نُكَذِّبَ بِاٰيٰتِ

عَلَى	النَّارِ	فَقَالُوْا	يٰلَيْتَنَا	نُرَدُّ	وَلَا نُكَذِّبَ	بِاٰيٰتِ
پر	اور	نو وبه وائی دوی	ای کاشکی موږ	بیا بوتلی سو	او نه به کړو تکذیب	په آیتونو

پر اور (دوزخ، د پل صراط پر سر) نو وبه وائی دوی ، ای کاشکی موږ بیا بو تلی سو (دنیا ته) او نه به کړو تکذیب په آیتونو

رَبِّنَا وَنَكُوْنَ مِنَ الْمُؤْمِنِيْنَ ﴿٢٧﴾ بَلْ بَدَا لَهُمْ مَّا كَانُوْا يُخْفُوْنَ

رَبِّنَا	وَنَكُوْنَ	مِنَ	الْمُؤْمِنِيْنَ	بَلْ	بَدَا	لَهُمْ	مَّا كَانُوْا	يُخْفُوْنَ
د رب خپل	او سو به موږ	له	مؤمنانو	بلکه	ظاهر سو	دوی ته	هغه چی وو دوی	چی پټول به ئی

د رب خپل او سو به موږ له مؤمنانو . بلکه ظاهر سو دوی ته هغه چی وو دوی چی پټول به ئی

مِنْ قَبْلُ ۚ وَلَوْ رُدُّوْا لَعَادُوْا لِمَا نُهُوْا

مِنْ قَبْلُ	وَلَوْ	رُدُّوْا	لَعَادُوْا	لِمَا	نُهُوْا
پخوا	او که	بیرته بوتله سی دوی	نو خامخا به بیا هم راوګرځی دوی	همغه شی ته	چی منع کړی سوی وه دوی

پخوا او که بیرته بوتله سی دوی نو خامخا به بیا هم راوګرځی دوی همغه شی ته چی منع کړی سوی وه دوی

عَنْهُ وَاِنَّهُمْ لَكٰذِبُوْنَ ﴿٢٨﴾ وَقَالُوْٓا اِنْ هِيَ اِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا

عَنْهُ	وَاِنَّهُمْ	لَكٰذِبُوْنَ	وَقَالُوْٓا	اِنْ هِيَ	اِلَّا	حَيَاتُنَا	الدُّنْيَا
له هغه شی څخه	او بیشکه! دوی	هرومرو دروغجنان دی	او وائی دوی	نه دی ژوندون	مګر	هم دا ژوندون زموږ	دنیوی

له هغه شی څخه او بیشکه! دوی هرو مرو دروغجنان دی. او وائی دوی نه دی ژوندون مګر هم دا ژوندون زموږ دنیوی

وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوْثِيْنَ ﴿٢٩﴾ وَلَوْ تَرٰٓى اِذْ وُقِفُوْا عَلٰى رَبِّهِمْ ۚ

وَمَا نَحْنُ	بِمَبْعُوْثِيْنَ	وَلَوْ	تَرٰٓى	اِذْ	وُقِفُوْا	عَلٰى رَبِّهِمْ
او نه یو موږ	بیا راپاڅولی سوی	او که	ووینی ته	هغه وخت چی	ودرولی سی دوی	رب خپل ته

او نه یو موږ بیا راپاڅولی سوی. او که ووینی ته (ای محمده!) هغه وخت چی ودرولی سی دوی رب خپل ته

قَالَ اَلَيْسَ هٰذَا بِالْحَقِّ ۚ قَالُوْا بَلٰى وَرَبِّنَا ۚ

قَالَ	اَلَيْسَ	هٰذَا	بِالْحَقِّ	قَالُوْا	بَلٰى	وَرَبِّنَا
فرمائی به (الله)	آیا نه دی	دا	په حقه سره؟	وبه وائی دوی	هوا حق دی!	قسم مو دی په رب خپل

فرمائی به (الله) آیا نه دی دا (دوهم ژوندون) په حقه سره ؟ وبه وائی دوی هوا! حق دی! قسم مو دی په رب خپل

فَقَالُوْا يٰلَيْتَنَا نُرَدُّ وَلَا نُكَذِّبَ بِاٰيٰتِ. داسلام دري بنيادي اصول دي توحيد ، رسالت ، داخرت عقيده: باقي ټولي عقيدي تردې دريو لاندې داخلي دي او دا هغه اصول دي کم چي انسان دده دخپل حقيقت او دژوند دمقصد څخه خبردارکوي دده په ژوند کي انقلاب راولي او دی پريوه سيده او صفا لار برابروي په دوی کي هم په عملي طور سره دآخرت عقيده او په دې کي دحساب او کتاب جزاء او سزا عقيده يوه داسي انقلابي عقيده ده چي دانسان دهريوه عمل مخ يو خاص طرف ته راګرځوي دغه وجه ده چي دقرآن کريم ټول مضامين ددې درو وارو عقيدو پر شا او خوا راګرځي په راروانو ذکر سوو اياتونو کي دآخرت دسوال او جواب هلته داوږدوسختو دثواب عذاب او ددنيا دناپايداري حقيقت بيان سوی دی هغه داسي چي کله مجرمين دقيامت په ورځ ددوږخ پر غاړه باندي ودرول سي او دوی هغه عذاب ووينې نو داارزو به وکړي چي کاشکي بيا موږ دنيا ته وليږل سونو بيا به هلته دالله ﷻ داياتونو تکذيب نه کوو الخ.
(معارف القرآن ج ۳ پ ۷ ص ۹۵)

ع ۳ ۹

وَهُمْ يَحْمِلُوْنَ اَوْزَارَهُمْ.
دحدیث په روایتونو کي دي چي دقیامت په ورځ به دنیکو خلکو عملونه ددوی سپرلی جوړ سي:
او دبدکارو بدعملونه به ددروند بار په شکل کي ددوی پر سرونو باندي بار سي دلته داخبره په خاص طور سره دذکر کولو قابله ده چي کافران او فاجران به دحشر په میدان کي دخپل ځان دخلاصون دپاره دبیري او بدحواسي سره مختلفي خبري وکړي کله به په درواغو سره قسمونه اخلي کله به ارزوګاني کوي چي موږ بیا دنیا ته واپس سو مګر دابه هیڅوک نه وایي چي موږ اوس ایمان راوړو او اوس به نیک عمل کووځکه چي حقیقت به په یقیني توګه سره دوی ته ښکاره سي چي دآخرت کور دعمل کورنه دی او دابه هم ورته معلومه وي چي دایمان صحیح والی هغه وخت وي چي ایمان په غیبوباندي وي تر لیدلو وروسته تصدیق خو دخپلو لیدلو دعمل تصدیق دی دخدای ﷻ او درسول ﷺ تصدیق نه دی اوبل طرف ته دا دمجبوری منل دي یعني عذابونه او وعیدونه یي ولیدل ایمان راوړي او دالله ﷻ ته دمنلو وړنه دی
(معارف القرآن ج۳ پ ۷ ص۹۷)

قَالَ فَذُوْقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُوْنَ ۝٣٠ قَدْ

قَالَ	فَذُوْقُوا	الْعَذَابَ	بِمَا	كُنْتُمْ	تَكْفُرُوْنَ	قَدْ
وفرمائی (الله)	پس وڅکئ تاسی	دا عذاب	په سبب د دی	چی وئ تاسی	چی کافران سوی وئ	په تحقیق

(نو بیا به) وفرمائی (الله) پس وڅکئ تاسی دا عذاب په سبب د دی چی وئ تاسی چی کافران سوی وئ. په تحقیق

خَسِرَ الَّذِيْنَ كَذَّبُوْا بِلِقَآءِ اللّٰهِ ؕ حَتّٰۤى اِذَا جَآءَتْهُمُ السَّاعَةُ

خَسِرَ	الَّذِيْنَ	كَذَّبُوْا	بِلِقَآءِ	اللّٰهِ	حَتّٰۤى	اِذَا	جَآءَتْهُمُ	السَّاعَةُ
زیان کاران سوی دی	هغه کسان	چی دروغ ګڼلی	ملاقات	له الله سره	تر هغه پوری	کله چی	راسی دوی ته	قیامت

زیان کاران سوی دی هغه کسان چی دروغ ګڼلی ملاقات له الله سره ، تر هغه پوری کله چی راسی دوی ته قیامت

بَغْتَةً قَالُوْا يٰحَسْرَتَنَا عَلٰى مَا فَرَّطْنَا فِيْهَا ۙ وَهُمْ

بَغْتَةً	قَالُوْا	يٰحَسْرَتَنَا	عَلٰى	مَا	فَرَّطْنَا	فِيْهَا	وَهُمْ
ناڅاپه	وائی به دوی	ای افسوسه زموږ	په	هغه شی	چی تقصیر کړی ؤ موږ	په دنیا کښی	حال دا چی دوی به

ناڅاپه (نو) وائی به دوی ای افسوسه زموږ په هغه شی چی تقصیر کړی ؤ موږ په دنیا کښی حال دا چی دوی به

يَحْمِلُوْنَ اَوْزَارَهُمْ عَلٰى ظُهُوْرِهِمْ ؕ اَلَا سَآءَ مَا يَزِرُوْنَ ۝٣١

يَحْمِلُوْنَ	اَوْزَارَهُمْ	عَلٰى	ظُهُوْرِهِمْ	اَلَا	سَآءَ	مَا	يَزِرُوْنَ
واخلی	بارونه دګناهونو خپلو	پر	شاؤ خپلو	واورئ خبردار سئ	چی بد دی	هغه شی	چی په شائی ګرځوی دوی

واخلی بارونه دګناهونو خپلو پر شاؤ خپلو واورئ خبردار سئ چی بد دی هغه شی چی په شائی ګرځوی دوی.

وَمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَآ اِلَّا لَعِبٌ وَّلَهْوٌ ؕ وَلَلدَّارُ الْاٰخِرَةُ

وَمَا الْحَيٰوةُ	الدُّنْيَآ	اِلَّا	لَعِبٌ	وَّلَهْوٌ	وَلَلدَّارُ	الْاٰخِرَةُ
او نه دی ژوند	دنیوی	مګر	لوبی	او ساعتیری	او خامخا کور	آخرنی

او نه دی حیات دنیوی (ژوندون لږ خسیس) مګر لوبی (دهلکانو) او ساعتیری (دلیونیانو) دی او خامخا کور آخرنی

خَيْرٌ لِّلَّذِيْنَ يَتَّقُوْنَ ؕ اَفَلَا تَعْقِلُوْنَ ۝٣٢ قَدْ نَعْلَمُ

خَيْرٌ	لِّلَّذِيْنَ	يَتَّقُوْنَ	اَفَلَا تَعْقِلُوْنَ	قَدْ	نَعْلَمُ
خیر دی	دپاره د هغو کسانو	چی پرهیزګاری کوی	نو آیا عقل نه چلوئ تاسی	په تحقیق	موږ پوهیږو

خیر (بهتر) دی دپاره دهغو کسانو چی پرهیزګاری کوی نو آیا عقل نه چلوئ تاسی. په تحقیق موږ پوهیږو

إِنَّهُ لَيَحْزُنُكَ الَّذِي يَقُولُونَ فَإِنَّهُمْ لَا يُكَذِّبُونَكَ وَلٰكِنَّ

إِنَّهُ	لَيَحْزُنُكَ	الَّذِي	يَقُولُونَ	فَإِنَّهُمْ	لَا يُكَذِّبُونَكَ	وَلٰكِنَّ
بيشكه! شان دادى	چې خامخا خپه كوى تا	هغه شى	چې وائى دوى	نو بيشكه دوى	نه كوى تكذيب ستا	و ليكن

بيشكه! شان دادى چې خامخا خپه كوى تا (محمده) هغه شى چې وائى دوى نو بيشكه دوى نه كوى تكذيب ستا وليكن

الظّٰلِمِينَ بِاٰيٰتِ اللّٰهِ يَجْحَدُونَ ۝٣٣ وَلَقَدْ كُذِّبَتْ رُسُلٌ

الظّٰلِمِينَ	بِاٰيٰتِ	اللّٰهِ	يَجْحَدُونَ	وَلَقَدْ	كُذِّبَتْ	رُسُلٌ
دا ظالمان	په آيتونو	د الله	انكار كوى	او خامخا په تحقيق	دروغجن بللى سوى دى	ډير رسولان

دا ظالمان په آيتونو د الله انكار كوى. او خامخا په تحقيق دروغجن بللى سوى دى ډير رسولان

مِّنْ قَبْلِكَ فَصَبَرُوا عَلٰى مَا كُذِّبُوا وَاُوذُوا حَتّٰى

مِّنْ قَبْلِكَ	فَصَبَرُوا	عَلٰى	مَا كُذِّبُوا	وَاُوذُوا	حَتّٰى
پخوا له تانه	نو صبر به ئى كاوه	پر	دروغجن بلل كيدلو	او ضرر رسيدلو	تر هغه پورى

پخوا له تانه نو صبر به ئى كاوه پر دروغجن بلل كيدلو او ضرر رسيدلو تر هغه پورى

اَتٰهُمْ نَصْرُنَا ۚ وَلَا مُبَدِّلَ لِكَلِمٰتِ اللّٰهِ ۚ وَلَقَدْ جَآءَكَ

اَتٰهُمْ	نَصْرُنَا	وَلَا مُبَدِّلَ	لِكَلِمٰتِ	اللّٰهِ	وَلَقَدْ	جَآءَكَ
چې راغله دوى ته	مرسته زموږ	او نسته هيڅ اړوونكى	د كلماتو	د الله	او خامخا په تحقيق	راغلى دى تاته

چې راغى دوى ته مرسته (مدد) زموږ او نسته هيڅ اړوونكى د كلماتو د الله او خامخا په تحقيق راغلى دى تاته

مِنْ نَّبَاِي الْمُرْسَلِينَ ۝٣٤ وَاِنْ كَانَ كَبُرَ عَلَيْكَ

مِنْ	نَّبَاِي	الْمُرْسَلِينَ	وَاِنْ	كَانَ	كَبُرَ	عَلَيْكَ
له	حالاتو	د رسولانو	او كه	وى	چې سخت وى	پر تا باندى

له حالاتو د (تيرو) رسولانو. او كه وى چې سخت وى پر تا باندى

اِعْرَاضُهُمْ فَاِنِ اسْتَطَعْتَ اَنْ تَبْتَغِيَ نَفَقًا فِي الْاَرْضِ

اِعْرَاضُهُمْ	فَاِنِ	اسْتَطَعْتَ	اَنْ	تَبْتَغِيَ	نَفَقًا	فِي	الْاَرْضِ
مخ گرځول د دوى	پس	كه توان لرى ته	چې	ولټوى ته	كوم سورى	په	مځكى كښى

مخ گرځول د دوى پس كه توان لرى ته چې ولټوى ته كوم سورى (سرنگ) په مځكى كښى

فَاِنَّهُمْ لَا يُكَذِّبُونَكَ وَلٰكِنَّ الظّٰلِمِينَ. په ذكر سوو اياتونو كي په اولني ايت كي چي يي كم فرمايلي دي: فَاِنَّهُمْ لَا يُكَذِّبُونَكَ يعني دا كفار په حقيقت كي تا نه درواغجن كوي بلكي دالله ﷻ اياتونه درواغجن كوي ددې واقعه داسي ده چي يوارد قريشو كافرانو دوه سرداران اخنس ابن شريق او ابوجهل يوځاى سول نو اخنس دابوجهل څخه پوښتنه وكړه چي اى ابوالحكم (په عربو كي ابوجهل دابوالحكم په نامه سره يادېدى په اسلام كي دده دكفر اوعناد په سبب ورته دابوجهل لقب وركړه سو) دلته موږ دواړه يوازي يوزما او ستا خبري بل دريم كس نه اوري ماته دمحمد ابن عبدالله په باره كي خپل صحيح خيال راوښيه چي ته دى رښتيا گڼي او كه درواغجن؟ ابوجهل په الله ﷻ باندي قسم واخيستى او وې وويل چي بيشكه دى رښتينى دى ده په ټول عمر كي هيڅ درواغ نه دي ويلي ليكن خبره داده چي دقريشو دقبيلې په يوه ښاخ بنوقصى كي ټولي خوبياني او صفتونه راغلل باقي قريش خالي پاته كيږي نو داموږ نه سو برداشت ولى ځكه مومخالفت شروع كى. (معارف القرآن ج۳ پ۷ ص۱۰۴)

اَوْ سُلَّمًا فِي السَّمَآءِ فَتَاْتِيَهُمْ بِاٰيَةٍؕ وَلَوْ شَآءَ اللّٰهُ

اَوْ سُلَّمًا	فِي	السَّمَآءِ	فَتَاْتِيَهُمْ	بِاٰيَةٍ	وَلَوْ	شَآءَ	اللّٰهُ
یا کومه زینه	په	آسمان	نو راوړې ته دوی ته	کومه معجزه	او که	اراده کړې وی	الله

یا کومه زینه په (طرف د) آسمان نو راوړې ته دوی ته کومه معجزه او که اراده کړې وی الله (دهدایت د دوی)

لَجَمَعَهُمْ عَلَى الْهُدٰى فَلَا تَكُوْنَنَّ مِنَ الْجٰهِلِيْنَ ۝۳۵ اِنَّمَا

لَجَمَعَهُمْ	عَلَى	الْهُدٰى	فَلَا	تَكُوْنَنَّ	مِنَ	الْجٰهِلِيْنَ	اِنَّمَا
نو هرومرو به ئې راټول کړي وو دوی ټول	په	سمه صافه لاره	پس له سره	مه کیږې	له	ناپوهانو څخه	بیشکه!

نو هرومرو به ئې راټول کړي وو دوی ټول په سمه صافه لاره پس له سره مه کیږې له ناپوهانو څخه. بیشکه!

يَسْتَجِيْبُ الَّذِيْنَ يَسْمَعُوْنَؔ وَالْمَوْتٰى يَبْعَثُهُمُ اللّٰهُ ثُمَّ اِلَيْهِ

يَسْتَجِيْبُ	الَّذِيْنَ	يَسْمَعُوْنَ	وَالْمَوْتٰى	يَبْعَثُهُمُ	اللّٰهُ	ثُمَّ	اِلَيْهِ
قبلوی بلنه ستا	هغه کسان	چې اوری	او مړی	به راولاړ کړې دوی	الله	بیا	خاص هم ده ته به

قبلوی بلنه ستا (ایمان ته) هغه کسان چې اوری او مړی به راولاړ کړی (ژوندی) الله بیا خاص هم ده ته به

يُرْجَعُوْنَ ۝۳۶ وَقَالُوْا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ اٰيَةٌ مِّنْ رَّبِّهٖؕ

يُرْجَعُوْنَ	وَقَالُوْا	لَوْلَا نُزِّلَ	عَلَيْهِ	اٰيَةٌ	مِّنْ	رَّبِّهٖ
وروستی سی دوی	او وائی کفار	ولی نه نازلاوه سی	په دغه باندی	کومه معجزه	له (جانبه)	رب د ده

وروستی سی دوی. او وائی کفار ولی نه نازلاوه سی په دغه (محمد) باندی کومه معجزه له (جانبه د) رب د ده

قُلْ اِنَّ اللّٰهَ قَادِرٌ عَلٰٓى اَنْ يُّنَزِّلَ اٰيَةً وَّلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ

قُلْ	اِنَّ	اللّٰهَ	قَادِرٌ	عَلٰٓى	اَنْ	يُّنَزِّلَ	اٰيَةً	وَّلٰكِنَّ	اَكْثَرَهُمْ
ووایه	بیشکه!	الله	قادر دی	په	دی خبره	چې نازل کړی	معجزه	لیکن	اکثره کسان له دوی څنی

ووایه (ای محمده!) بیشکه! الله قادر دی په دی خبره چې نازل کړی معجزه لیکن اکثره کسان له دوی څنی

لَا يَعْلَمُوْنَ ۝۳۷ وَمَا مِنْ دَآبَّةٍ فِي الْاَرْضِ وَلَا طٰٓئِرٍ يَّطِيْرُ

لَا يَعْلَمُوْنَ	وَمَا	مِنْ	دَآبَّةٍ	فِي	الْاَرْضِ	وَلَا	طٰٓئِرٍ	يَّطِيْرُ
نه پوهیږی	او نسته	هیڅ	حیوان تلونکی	په	مځکه کښی	او نه هیڅ	مارغه	چې الوځی

نه پوهیږی. او نسته هیڅ حیوان خوځیدونکی تلونکی په مځکه کښی او نه هیڅ مارغه (مرغه) چې الوځی

وَمَا مِنْ دَآبَّةٍ فِي الْاَرْضِ وَلَا طٰٓئِرٍ يَّطِيْرُ. ددې ایت څخه معلومه سوه چې دقیامت په ورځ به دانسانانو سره ټول حیوانان هم ژوندي کیږي

دحضرت ابوهریرة رضي الله عنه څخه روایت دی چې نبي کریم ﷺ وفرمایل چې دقیامت په ورځ به ټول حیوانان او مرغان هم دوباره ژوندي کیږي او دالله جل جلاله ترانصاف لاندي به هریو په خپله جزارسیږي او دالله جل جلاله انصاف تر دې اندازې پوري دی چې که یوښکرور حیوان بې ښکروحیوان په دنیا کي وهلي وي نونن به دهغه بدل دده څخه اخیستل کیږي (دغه ډول به دنوروحیوانانو دیوبل سره دظلم بدل اخیستل کیږي) او کله چي ددوی دیو بل څخه حقونه اوظلمونو بدلې واخیستل سي نوحکم به ورته وسي چي ټول خاوري سي نو ټول حیوانان به دغه وخت دخاورو غوندي سي دا به هغه وخت وي چي کافران به ووایي (یلیتنی کنت تراباً) یعني کاشکي زما سره هم دامعامله وسي اوزه خاوري سوی وای اودجهنم دعذاب څخه خلاص سوی وای او په یوه بل حدیث شریف کي هم دغه ته ورته مضمون راغلی دی. (معارف القرآن ج۳ پ۷ ص۱۰۵)

تفسیر

بِجَنَاحَيْهِ اِلَّآ اُمَمٌ اَمْثَالُكُمْ ؕ مَا فَرَّطْنَا فِي الْكِتٰبِ

بِجَنَاحَيْهِ	اِلَّآ	اُمَمٌ	اَمْثَالُكُمْ	مَا فَرَّطْنَا	فِي	الْكِتٰبِ
په دواړو وزرونو خپلو	مګر	امتونه دي	په شان ستاسې	نه دي پرېښې موږ	په	کتاب کښې (لوح محفوظ)

په دواړو وزرونو خپلو مګر (ټول سره) امتونه (مخلوقات) دي په شان ستاسې نه دي پرېښې موږ په کتاب کښې

مِنْ شَيْءٍ ثُمَّ اِلٰى رَبِّهِمْ يُحْشَرُوْنَ ﴿٣٨﴾ وَالَّذِيْنَ كَذَّبُوْا بِاٰيٰتِنَا

مِنْ شَيْءٍ	ثُمَّ	اِلٰى رَبِّهِمْ	يُحْشَرُوْنَ	وَالَّذِيْنَ	كَذَّبُوْا	بِاٰيٰتِنَا
هيڅ شی	بیا به	رب خپل ته	ورټول کړی سی	او هغه کسان	چې دروغ ئې ګڼي	آیتونه زموږ

هيڅ شی (بلکه ټول لیکلی دی موږ)، بیا به (دا ټول) رب خپل ته ورټول کړی سی. او هغه کسان چې دروغ ئې ګڼي آیتونه زموږ

صُمٌّ وَّبُكْمٌ فِي الظُّلُمٰتِ ؕ مَنْ يَّشَاِ اللّٰهُ يُضْلِلْهُ ؕ

صُمٌّ	وَّبُكْمٌ	فِي	الظُّلُمٰتِ	مَنْ	يَّشَاِ	اللّٰهُ	يُضْلِلْهُ
کاڼه دی	او ګونګیان دی	په	تیارو کښې دی	او هر چاته چې	اراده وفرمائی	الله	نو ګمراه کوی ئې هغه لره

کاڼه دی او ګونګیان دی په تیارو کښې دی (د کفر او جهل) او هر چا ته چې اراده وفرمائی الله نو ګمراه کوی ئې

وَمَنْ يَّشَاْ يَجْعَلْهُ عَلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ ﴿٣٩﴾ قُلْ اَرَءَيْتَكُمْ

وَمَنْ	يَّشَاْ	يَجْعَلْهُ	عَلٰى	صِرَاطٍ	مُّسْتَقِيْمٍ	قُلْ	اَرَءَيْتَكُمْ
او هر چاته چې	اراده وفرمائی	نو ګرځوی هغه	په	سمه صافه	لاره	وو ایه (ای محمده!)	خبر را کړئ ماته

او هر چا ته چې اراده وفرمائی نو ګرځوی هغه په سمه صافه لاره (دحقی) . وو ایه (ای محمده!) خبر را کړئ ماته

اِنْ اَتٰـكُمْ عَذَابُ اللّٰهِ اَوْ اَتَتْكُمُ السَّاعَةُ اَغَيْرَ اللّٰهِ

اِنْ	اَتٰـكُمْ	عَذَابُ	اللّٰهِ	اَوْ اَتَتْكُمُ	السَّاعَةُ	اَغَيْرَ	اللّٰهِ
که	راسی تاسی ته	عذاب	د الله	یا راسی پر تاسی	قیامت	آیا بی له	الله

که راسی تاسی ته عذاب د الله یا راسی پر تاسی قیامت آیا بی له الله

تَدْعُوْنَ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ ﴿٤٠﴾ بَلْ اِيَّاهُ تَدْعُوْنَ

تَدْعُوْنَ	اِنْ	كُنْتُمْ	صٰدِقِيْنَ	بَلْ	اِيَّاهُ	تَدْعُوْنَ
بل څوک به بولئ تاسی	که	یئ تاسی	صادقان	بلکه	خاص هم دغه الله	بولئ تاسی

بل څوک به بولئ تاسی ، که یئ تاسی صادقان (رښتینی په خپله وینا کښی) . بلکه خاص هم دغه الله بولئ تاسی

مَا فَرَّطْنَا فِي الْكِتٰبِ مِنْ شَيْءٍ ثُمَّ اِلٰى... لنډ تفسير

الله جل جلاله دلته فرمايي چې موږ په خپل کتاب لوح محفوظ کې هيڅ شی کم چې تر قيامته پوري راتلونکی دی ياکيدونکی دی بې ليکلونه دی پرې اينبی که څه هم الله جل جلاله ته دليکلو هيڅ ضرورت نه وو دده علم ازلي هرڅه لره چاپيره کوونکي کافي دی ليکن دليکلو په ذريعه په ضبط کي راوستل عام فهم او پوهی ته ډير نژدې دی بيا ددې څخه وروسته په خپل مقرر وخت به ټول انسانان او حيوانان دخپل رب مخ ته جمع سي مخ ته بيا نبي کريم صلی الله علیه وسلم ته دتسلی مضمون دی او کم خلګ چې زموږ اياتونه دروغ بولي دغه خلګ الله جل جلاله فرمايي دحق داوريدو څخه کاڼه غوندي دي او دحق دويناه څخه ګونګيان غوندي دي او ددې په وجه سره په قسم قسم تيارو کي راتينګ دي ځکه چې هر يو کفر ځان ته يوه تياره ده او په دوی کي مختلف قسم کفرونه راجمع دي بيا ددې اقسامو دکفر بيا بيا مکرر کول جلا جلا تيارې دي خو بيا هم هدايت او ګمراهي د الله جل جلاله په لاس کي ده.
(معارف القرآن ج۳ پ۷ ص۱۰۳)

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَآ اِلٰٓى اُمَمٍ مِّنْ قَبْلِكَ... په ذکر سوو ایاتونو کي الله ﷻ دتیرو امتونو واقعات: او پر دوی جاري کیدونکی دقدرت قانون بیان کړی دی ارشاد فرمايي (وَلَقَدْ اَرْسَلْنَآ اِلٰٓى اُمَمٍ مِّنْ قَبْلِكَ ......) یعني موږ تر تا مخکي هم خپل رسولان دنورو امتونو طرف ته ولیږل او په دوه قسمه مو ددوی امتحان واخیستی اول مو ورباندي سختی او تکلیفونه واچول چي که ددې څخه وبیریږي او دالله ﷻ طرف ته به راوګرځي کله چي هغوی په دې کي ناکامه سول اوپر ځای ددې چي دالله ج طرف ته راګرځیدلي وای او دسرکښی څخه منع سوي وای نبه په نافرمانی او سرکښی کي اخته سوله نو اوس موږ ددوی بل قسم امتحان اخیستل شروع کړی اوپردوی مو ددنیا او دعیش او عشرت دروازې راخلاصي کړې او ددنیا دژوند متعلق مو دوی ته هر څه ورکړل چي شاید داخلګ نعمتونه ووینــي او خپل نعمت ورکوونکي اواحسان کوونکی وپیژني او په دې شان سره دوی ته خدای ورپه یاد سي لیکن په دې امتحان کي هم دوی ناکامه سول چي سبب یي هلاکت ددوی سو.
(معارف القرآن ج۳ پ۷ ص۱۰۸)

ع ۱۱ ۱۰

فَيَكْشِفُ مَا تَدْعُوْنَ اِلَيْهِ اِنْ شَآءَ وَتَنْسَوْنَ مَا

فَيَكْشِفُ	مَا	تَدْعُوْنَ	اِلَيْهِ	اِنْ	شَآءَ	وَتَنْسَوْنَ	مَا
بیا لری کوی الله له تاسی	هغه	چي بولئ تاسی (الله)	دهغه دپاره	که	اراده وفرمایي	او هیروئ تاسی	هغه

بیا لری کوی الله له تاسی هغه (مصیبت) چي بولئ تاسی (الله) دهغه دپاره که اراده وفرمایي او هیروئ تاسی هغه

تُشْرِكُوْنَ ۝۴۱ وَلَقَدْ اَرْسَلْنَآ اِلٰٓى اُمَمٍ مِّنْ قَبْلِكَ

تُشْرِكُوْنَ	وَلَقَدْ	اَرْسَلْنَآ	اِلٰٓى اُمَمٍ	مِّنْ قَبْلِكَ
چي شریکوئ ئی تاسی	او خامخا په تحقیق	استولي وو موږ	دیر و امتونو ته	پخوا له تانه

چي شریکوئ ئی تاسی (له الله سره). او خامخا په تحقیق استولي وو موږ (رسولان) دیرو امتونو ته پخوا له تانه

فَاَخَذْنٰهُمْ بِالْبَاْسَآءِ وَالضَّرَّآءِ لَعَلَّهُمْ يَتَضَرَّعُوْنَ ۝۴۲

فَاَخَذْنٰهُمْ	بِالْبَاْسَآءِ	وَالضَّرَّآءِ	لَعَلَّهُمْ	يَتَضَرَّعُوْنَ
نو ونیول موږ دوی	په سختیو	او تکلیفونو سره	دپاره د د ی چي دوی	زاری عاجزی وکړی .

نو ونیول موږ دوی په سختیو او تکلیفونو سره دپاره د د ی چي دوی زاری عاجزی وکړی .

فَلَوْلَآ اِذْ جَآءَهُمْ بَاْسُنَا تَضَرَّعُوْا وَلٰكِنْ قَسَتْ

فَلَوْلَآ	اِذْ	جَآءَهُمْ	بَاْسُنَا	تَضَرَّعُوْا	وَلٰكِنْ	قَسَتْ
نو ولي	کله چي	راغی دوی ته	عذاب زموږ	عاجزی ونه کړه دوی	او لیکن	سخت سوی ؤ

نو ولی کله چي راغی دوی ته عذاب زموږ عاجزی ونه کړه دوی (چي تری لری سوی وی عذاب) او لیکن سخت سوی ؤ

قُلُوْبُهُمْ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطٰنُ مَا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ۝۴۳ فَلَمَّا

قُلُوْبُهُمْ	وَزَيَّنَ	لَهُمُ	الشَّيْطٰنُ	مَا كَانُوْا	يَعْمَلُوْنَ	فَلَمَّا
زړونه د دوی	او ښایسته کړی وه	دوی ته	شیطان	هغه کارونه	چي وو دوی چي کول به ئی	پس کله چي

زړونه د دوی او ښایسته کړی وه دوی ته شیطان هغه کارونه چي وو دوی چي کول به ئی. پس کله چي

نَسُوْا مَا ذُكِّرُوْا بِهٖ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ اَبْوَابَ كُلِّ

نَسُوْا	مَا	ذُكِّرُوْا	بِهٖ	فَتَحْنَا	عَلَيْهِمْ	اَبْوَابَ	كُلِّ
هیر کړی دوی	هغه شی	چي پند ورکړی سوی ؤ دوی ته	په هغه سره	نو راخلاصي کړی موږ	پر دوی باندی	دروازی	د هر

هیر کړی دوی هغه شی چي پند ورکړی سوی ؤ دوی ته په هغه سره نو وپرانیست موږ پر دوی باندی دروازی د هر

شَيۡءٍ حَتّٰٓى اِذَا فَرِحُوۡا بِمَآ اُوۡتُوۡٓا اَخَذۡنٰهُمۡ بَغۡتَةً

شَيۡءٍ	حَتّٰٓى	اِذَا	فَرِحُوۡا	بِمَآ	اُوۡتُوۡٓا	اَخَذۡنٰهُمۡ	بَغۡتَةً
قسم نعمت	تر هغه پورې	کله چې	خوشحال سی دوی	پر هغو شیانو	چې ورکړی سوي وو دوی ته	نو ونیول موږ دوی	ناڅاپه

قسم نعمت تر هغه پورې کله چې خوشحال سی دوی پر هغو شیانو چې ورکړی سوي وو دوی ته نو ونیول موږ دوی ناڅاپه

فَاِذَا هُمۡ مُّبۡلِسُوۡنَ ﴿۴۴﴾ فَقُطِعَ دَابِرُ الۡقَوۡمِ الَّذِيۡنَ ظَلَمُوۡا

فَاِذَا	هُمۡ	مُّبۡلِسُوۡنَ	فَقُطِعَ	دَابِرُ	الۡقَوۡمِ	الَّذِيۡنَ	ظَلَمُوۡا
پس ناڅاپه په دې وخت کښې	دوی	نا امیده سی	نو پرې کړی سو	بیخ	دقوم	هغه قوم	چې ظلم ئې کړی ؤ

پس ناڅاپه په دې وخت کښې دوی نا امیده سی. نو پرې کړی سو بیخ د قوم هغه (قوم) چې ظلم ئې کړی ؤ

وَالۡحَمۡدُ لِلّٰهِ رَبِّ الۡعٰلَمِيۡنَ ﴿۴۵﴾ قُلۡ اَرَءَيۡتُمۡ اِنۡ

وَالۡحَمۡدُ	لِلّٰهِ	رَبِّ	الۡعٰلَمِيۡنَ	قُلۡ	اَرَءَيۡتُمۡ	اِنۡ
او ټولې ثناوې صفتونه	خاص الله لره دي	چې پالونکی	د ټولو عالمیانو دی	ووایه (ای محمده!)	خبر راکړئ ماته	که

او ټولې ثناوې او صفتونه خاص الله لره دي چې پالونکی د ټولو عالمیانو دی. ووایه (ای محمده!) خبر راکړئ ماته که

اَخَذَ اللّٰهُ سَمۡعَكُمۡ وَاَبۡصَارَكُمۡ وَخَتَمَ عَلٰى قُلُوۡبِكُمۡ مَّنۡ

اَخَذَ	اللّٰهُ	سَمۡعَكُمۡ	وَاَبۡصَارَكُمۡ	وَخَتَمَ	عَلٰى	قُلُوۡبِكُمۡ	مَّنۡ
واخلي	الله	قوت د اوریدلو ستاسی	او لیدلو ستاسی	او مهر ولګوی الله	پر	زړونو ستاسی	(نو بل) کوم

واخلي الله (قوت د) اوریدلو ستاسی او (قوت د) لیدلو ستاسی او مهر ولګوی الله پر زړونو ستاسی (نو بل) کوم

اِلٰهٌ غَيۡرُ اللّٰهِ يَاۡتِيۡكُمۡ بِهٖ‌ؕ اُنۡظُرۡ كَيۡفَ نُصَرِّفُ

اِلٰهٌ	غَيۡرُ	اللّٰهِ	يَاۡتِيۡكُمۡ	بِهٖ	اُنۡظُرۡ	كَيۡفَ	نُصَرِّفُ
معبود دی	بی له	الله څخه	چې بیرته تاسی ته راوړی	هغه	وګوره	چې څرنګه موږ	راز راز بیانوو

معبود دی بی له الله څخه چې بیرته راوړی (درکړی) تاسی ته هغه. وګوره (محمده) چې څرنګه موږ راز راز بیانوو

الۡاٰيٰتِ ثُمَّ هُمۡ يَصۡدِفُوۡنَ ﴿۴۶﴾ قُلۡ اَرَءَيۡتَكُمۡ اِنۡ اَتٰٮكُمۡ عَذَابُ

الۡاٰيٰتِ	ثُمَّ	هُمۡ	يَصۡدِفُوۡنَ	قُلۡ	اَرَءَيۡتَكُمۡ	اِنۡ	اَتٰٮكُمۡ	عَذَابُ
نښې	بیا	دوی	ګرځي	ووایه (ای محمده!)	خبر راکړئ ماته	که	راسی تاسی ته	عذاب

دلائل بیا (هم) دوی (ترې) څنګ کوی. ووایه (ای محمده!) خبر راکړئ ماته که راسی تاسی ته عذاب

حَتّٰٓى اِذَا فَرِحُوۡا بِمَآ اُوۡتُوۡٓا اَخَذۡنٰهُمۡ..دحضرت عبادة بن صامت رضي الله عنه څخه روایت دی: چې نبي کریم ﷺ فرمایلي دي کله چې الله جل جلاله دیو قوم پرېښوول او زیاتول وغواړي نو دوه صفتونه په دوی کښي راپیدا کړي یو په هر کار کي اعتدال او میانه روي .دوهم حیااو پاک دامني یعني دخلاف حق شیانو داستعمال څخه ځان ساتي او کله چې الله جل جلاله دیو قوم هلاکول اوبربادول وغواړي نو پردوی باندي دخیانت دروازې را خلاصي کړي یعني دوی دخپلو خیانتونو اوبد عملونو وباوجود په دنیا کي کامیاب په نظر راځي :او په بل حدیث شریف کي دي چې نبي کریم ﷺ فرمایلي دي چې کله تاسو دا ووینئ چې پرچاباندي دنعمت اودولت باران دی اوحال داوي چې دی په خپلو ګناهونو او نافرمانیو کي بوخت وي نو پوه سه چې دده سره استدراج کیږي (یعني الله جل جلاله دګناه په کولو کي وخت ورکوي او بیا یه بیرته راتینګوي اودده داعیش اوعشرت دده په سخت عذاب کي دنیولو یوه نښانه ده رواه ابن کثیر رحمة الله علیه.
(معارف القرآن ج٣ پ ٧ ص١١١)

اللّٰهِ بَغْتَةً اَوْ جَهْرَةً هَلْ يُهْلَكُ اِلَّا الْقَوْمُ الظّٰلِمُوْنَ ﴿٤٧﴾

اللّٰهِ	بَغْتَةً	اَوْ جَهْرَةً	هَلْ	يُهْلَكُ	اِلَّا	الْقَوْمُ	الظّٰلِمُوْنَ
د الله	ناڅاپه	یا ښکاره	آیا	هلاک به کړی سی په دغه عذاب سره بل څوک	مګر	قوم	ظالمان

د الله ناڅاپه (دشپې) یا ښکاره (دورځې) آیا هلاک به کړی سی په دغه عذاب سره بل څوک؟ مګر قوم ظالمان.

وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِيْنَ اِلَّا مُبَشِّرِيْنَ وَمُنْذِرِيْنَ ۚ فَمَنْ

وَمَا	نُرْسِلُ	الْمُرْسَلِيْنَ	اِلَّا	مُبَشِّرِيْنَ	وَمُنْذِرِيْنَ	فَمَنْ
او نه	لیږو موږ	رسولان	مګر	زیری کوونکی	او بیروونکی	پس هر چا چې

او نه لیږو موږ رسولان مګر زیری کوونکی (مؤمنانو ته په نعیم سره) او بیروونکی (کفارو ته په جحیم سره) پس هر چا چې

اٰمَنَ وَاَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ ﴿٤٨﴾

اٰمَنَ	وَاَصْلَحَ	فَلَا	خَوْفٌ	عَلَيْهِمْ	وَلَا	هُمْ	يَحْزَنُوْنَ
ایمان راوړ	او اصلاح ئی کړ عمل خپل	نو نسته	هیڅ بیره	په دوی باندی	او نه	به دوی	خپه کیږی

ایمان راوړ او اصلاح ئی کړ نو نسته (هیڅ قسم) بیره په دوی باندی او نه به دوی (هیڅکله) خپه کیږی.

وَالَّذِيْنَ كَذَّبُوْا بِاٰيٰتِنَا يَمَسُّهُمُ الْعَذَابُ بِمَا كَانُوْا

وَالَّذِيْنَ	كَذَّبُوْا	بِاٰيٰتِنَا	يَمَسُّهُمُ	الْعَذَابُ	بِمَا	كَانُوْا
او هغه کسان	چې نسبت د دروغو کوی دوی	آیتونو زموږ ته	وبه رسیږی دوی ته	عذاب	په سبب د هغه	چې وو دوی

او هغه کسان چې نسبت د دروغو کوی دوی آیتونو زموږ ته وبه رسیږی دوی ته عذاب په سبب د هغه چې وو دوی

يَفْسُقُوْنَ ﴿٤٩﴾ قُلْ لَّاۤ اَقُوْلُ لَكُمْ عِنْدِيْ خَزَآئِنُ اللّٰهِ

يَفْسُقُوْنَ	قُلْ	لَّاۤ اَقُوْلُ	لَكُمْ	عِنْدِيْ	خَزَآئِنُ	اللّٰهِ
چې فسق به ئی کاوه	ووایه	چې نه وایم زه	تاسی ته	چې زما سره	خزانی	دالله دی

چې فسق به ئی کاوه. ووایه (ای محمده!) چې نه وایم زه تاسی ته چې زما سره خزانی د الله دی (چې درکړم تاسی ته هر څه)

وَلَاۤ اَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَاۤ اَقُوْلُ لَكُمْ اِنِّيْ مَلَكٌ ۚ اِنْ اَتَّبِعُ

وَلَاۤ اَعْلَمُ	الْغَيْبَ	وَلَاۤ اَقُوْلُ	لَكُمْ	اِنِّيْ	مَلَكٌ	اِنْ اَتَّبِعُ
او نه پوهیږم	په غیب باندی	او نه وایم	تاسی ته	چې په تحقیق زه	پرښته یم	نه کوم پیروی

او نه (وایم چې زه) پوهیږم په غیب باندی او نه وایم تاسی ته چې په تحقیق زه پرښته یم نه کوم پیروی (دهیڅ شی)

قُلْ لَّاۤ اَقُوْلُ لَكُمْ عِنْدِيْ خَزَآئِنُ. دعربو دکفارو دطرف څخه دفرمایشي معجزو معاندانه مطالبه:

دمکې دکفارو په مخکې دنبي کریم ﷺ بې شمیره معجزې او دالله ﷻ واضح دلیلونه ښکاره سوي وه دنبي کریم ﷺ په حالت دیتیمی کې دنیاته تشریف راوړل دلیکلو ویلو څخه بالکل بوازي پاته کیدل په داسي مځکه کې پیدا کیدل دکمې چې شا او خواته چې هم نه څوک عالم وو او نه علمي مرکز دعمر شریف څلوېښت کلونه یې دغه ډول محض دامي والي په حالت کې دټولي مکې والاوو په مخکې تیریدل بیا ترڅلوېښتو کالو وروسته ناڅاپه ددوی په ژبه مبارکه دداسي عقل حیرانوونکي حکیمانه کلام جاري کیدل دکم فصاحت اوبلاغت چې دعربو ټولو بلیغانو ته چیلنج ورکی دهمیشه دپاره یې ددوی پرخلو باندي مهر ولګوی دکم چې معناوی دحکمت څخه ډکي دی او ترقیامته پوري دانساني ضرورتونو خیال په کښې ساتل سوی دی ددې سره سره یې دکامل انسان دژوندیو داسي عملي نظام پیش کی د کم څخه چې دانسان عقل او دماغ عاجزه دی.

(معارف القرآن ج۳ پ۷ ص۱۱۴)

إِلَّا مَا يُوحَىٰ إِلَيَّ ۚ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ ۚ

إِلَّا	مَا	يُوحَىٰ	إِلَيَّ	قُلْ	هَلْ	يَسْتَوِي	الْأَعْمَىٰ	وَالْبَصِيرُ
مګر	دهغه شي	چې وحی کړې سوی ده	ماته	وواېه	آيا	برابر کيدی سی	ړوند	او ليدونکی

مګر دهغه شي چې وحی کړې سوی ده ماته (دهغه) وواېه (ای محمده) آيا برابر کيدی سی ړوند او ليدونکی؟

أَفَلَا تَتَفَكَّرُونَ ﴿٥٠﴾ وَأَنذِرْ بِهِ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَن

أَفَلَا تَتَفَكَّرُونَ	وَأَنذِرْ	بِهِ	الَّذِينَ	يَخَافُونَ	أَن
آيا نو فکر نه کوئ تاسی	او وبيروه	په دی وحی سره	هغه کسان	چی بيريږی دوی له دی	چې

آيا نو فکر (غور) نه کوئ تاسی. او وبيروه (ای محمده!) په دی وحی سره هغه کسان چی بيريږی دوی له دی چې

يُحْشَرُوا إِلَىٰ رَبِّهِمْ ۙ لَيْسَ لَهُم مِّن دُونِهِ وَلِيٌّ

يُحْشَرُوا	إِلَىٰ رَبِّهِمْ	لَيْسَ	لَهُم	مِّن دُونِهِ	وَلِيٌّ
تول به کړل سی دوی	رب خپل ته	په داسی حال چی نه وی	دوی ته	بی له دغه (الله)	هيڅ ولی دوست

تول به کړل سی دوی رب خپل ته په داسی حال چی نه وی دوی ته بی له دغه (الله) هيڅ ولی دوست

وَلَا شَفِيعٌ لَّعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٥١﴾ وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ

وَلَا شَفِيعٌ	لَّعَلَّهُمْ	يَتَّقُونَ	وَلَا تَطْرُدِ	الَّذِينَ	يَدْعُونَ
او نه شفاعت کوونکی	دپاره د دی چی دوی	وساتی ځانونه	او مه شړه	هغه کسان چې	بولي دوی

او نه شفاعت کوونکی دپاره د دی چی دوی وساتی ځانونه. او مه شړه هغه کسان چې بولي دوی (عبات د کوی د)

رَبَّهُم بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ ۖ مَا عَلَيْكَ

رَبَّهُم	بِالْغَدَاةِ	وَالْعَشِيِّ	يُرِيدُونَ	وَجْهَهُ	مَا	عَلَيْكَ
رب خپل	په اول د ورځی	او په آخر د ورځی کښی	چی غواړی دوی په دی عبادت سره	رضاء د ذات د الله	نسته	په تا

رب خپل په اول د ورځی او په آخر د ورځی کښی چی غواړی دوی په دی عبادت سره رضاء د ذات د الله، نسته په تا

مِنْ حِسَابِهِم مِّن شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِم مِّن

مِنْ	حِسَابِهِم	مِّن	شَيْءٍ	وَمَا	مِنْ	حِسَابِكَ	عَلَيْهِم	مِّن
له	حسابه د دوی	هيڅ	شی	او نه	له	حسابه ستا	په دوی	هيڅ

له حسابه (داعمالو) د دوی هيڅ شی او نه له حسابه (دعمل) ستا په دوی هيڅ

وَأَنذِرْ بِهِ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَن يُحْشَرُوا.... په دغه ايت کي نبي کريم ﷺ ته داهدايت دالله ﷻ دطرفه ورکول سوی دی: چي ددي واضحو دليلونو اوښکاره بيسانونو څخه وروسته هم که داخلګ دخپل ضد څخه راونه ګرځي نو ددوی سره بحث او مباحثه پريږده او کم چي اصلي کار دی درسالت يعني تبليغ په دې کښې مشغول سه اودتبليغ اوبيرولو مخ دهغه خلګو طرف ته راوګرځوه کم چي په قيامت کي دالله ﷻ په مخکښي دپيش کيدو او حساب اوکتاب عقيده لري لکه مسلمانان يا لږ تر لږه چي ددې څخه منکر نه دي په طور داحتمال خو لږ تر لږه داخطره ورسره سته چي شايدزموږ دعملونو زموږ څخه حساب واخيستل سي: لنډه داچي دقيامت متعلق درې قسمه خلګ دي اول: هغه چي په يقيني طور يي عقيده لري دوهم: هغه چي په تردد کي دي دريم: هغه چي بالکل منکره دي او دتبليغ اوبيرولو حکم انبياوو عليهم السلام ته که څه هم ددې درې واړو طبقو دپاره عام دی ليکن په اولي فرقي کي يي داثر دقبلولو زيات اميدوو ځکه يي هغه خاص ذکر کړه.

(معارف القرآن ج٣ پ ٧ ص١١٨)

ع ٥

شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُوْنَ مِنَ الظّٰلِمِيْنَ ﴿۵۲﴾ وَكَذٰلِكَ فَتَنَّا

شَيْءٍ	فَتَطْرُدَهُمْ	فَتَكُوْنَ	مِنَ	الظّٰلِمِيْنَ	وَكَذٰلِكَ	فَتَنَّا
شی	نو چي وشړې ته دوی	پس سی به ته	له	ظالمانو څخه	او هم دارنګه	ازمويلي دي موږ

شی نو چي وشړې ته دوی پس سی به ته له ظالمانو څخه. او هم دارنګه ازمويلي دي موږ

بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لِّيَقُوْلُوْٓا اَهٰٓؤُلَآءِ مَنَّ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ

بَعْضَهُمْ	بِبَعْضٍ	لِّيَقُوْلُوْٓا	اَهٰٓؤُلَآءِ	مَنَّ	اللّٰهُ	عَلَيْهِمْ
ځيني د دی امت	په ځينو	له پاره د دی چي ووائی	آيا هم دا	فضل کړی دی	الله	پر دوی

ځيني (غنيان) د دی امت په ځينو (نورو فقيرانو) له پاره د دی چي ووائی آيا هم دا (خواران) فضل کړی دی الله پر دوی

مِّنْۢ بَيْنِنَا ؕ اَلَيْسَ اللّٰهُ بِاَعْلَمَ بِالشّٰكِرِيْنَ ﴿۵۳﴾ وَاِذَا

مِّنْۢ بَيْنِنَا	اَلَيْسَ	اللّٰهُ	بِاَعْلَمَ	بِالشّٰكِرِيْنَ	وَاِذَا
په مينځ زموږ کښی	آيا نه دی	الله	ښه عالم	په شکر کوونکو	او کله چي

په مينځ زموږ کښی (په هدايت سره) آيا نه دی الله ښه عالم په شکر کوونکو. او کله چي

جَآءَكَ الَّذِيْنَ يُؤْمِنُوْنَ بِاٰيٰتِنَا فَقُلْ سَلٰمٌ عَلَيْكُمْ

جَآءَكَ	الَّذِيْنَ	يُؤْمِنُوْنَ	بِاٰيٰتِنَا	فَقُلْ	سَلٰمٌ	عَلَيْكُمْ
راسی تاته	هغه کسان	چي تصديق کوونکی دی	په آيتونو زموږ	نو ووايه	سلام دی	پر تاسی

راسی تاته (محمده!) هغه کسان چي تصديق کوونکي دی په آيتونو زموږ نو ووايه (محمده دوی ته) سلام دی پر تاسی

كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلٰى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ ۙ اَنَّهٗ مَنْ عَمِلَ مِنْكُمْ

كَتَبَ	رَبُّكُمْ	عَلٰى	نَفْسِهِ	الرَّحْمَةَ	اَنَّهٗ	مَنْ	عَمِلَ	مِنْكُمْ
ليکلی دی	رب ستاسی	پر	ځان خپل	رحمت	بيشکه! شان دادی	هر څوک چي	وکړی	له تاسی ځنی

ليکلی (لازم کړی) دی رب ستاسی پر ځان خپل رحمت بيشکه! شان دا دی هر څوک چي وکړی له تاسی ځنی

سُوْٓءًۢا بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابَ مِنْۢ بَعْدِهٖ وَاَصْلَحَ ۙ فَاَنَّهٗ غَفُوْرٌ

سُوْٓءًۢا	بِجَهَالَةٍ	ثُمَّ	تَابَ	مِنْۢ بَعْدِهٖ	وَاَصْلَحَ	فَاَنَّهٗ	غَفُوْرٌ
بدی	په ناپوهی سره	بيا	توبه وکړی	پس له هغی	او اصلاح ئې کړی عمل خپل	نو بيشکه! الله	ښه بخښونکی

بدی په ناپوهی سره بيا توبه وکړی پس له (کولو د) هغی (بدی) او اصلاح وکړی نو بيشکه! الله ښه بخښونکی

فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُوْنَ مِنَ الظّٰلِمِيْنَ

د تکبر او جاهليت ليري کول او د عزت او ذلت اسلامي معيار په اسلام کي د امير او غريب هيڅ امتياز او فرق نسته:

کمو خلګو چي د دې سره چي انسان دی او انسانيت يي ونه پيژندی بلکي انسان يي د دنيا په مختلفو حيوانانو کي يو هوښيار حيوان وګڼی کم چي نور حيوانان خپل تابع او تر خپل حکم لاندي راوستل خپل خدمت يي ورڅخه واخيستی د دوی په نزد د انسان د پيدايش منشاء د دې څخه ماسواه نسي کيدای چي دی د يو حيوان په شان، خوړل، چيښل، او بيده کيدل، ويښيدل او نور د حيوانانو جذبات استعمالول د خپل ژوند مقصد وګڼی او کله چي د ژوند مقصد يوازي دا وي نو دا هم ښکاره خبره ده چي په دې دنيا کي د ښه او بد لوی او کوچني، عزت او بې عزتی، شرافت او ذلت، پيژندو معيار هم دا کيدای سي چي د چا سره د خوراک او چيښاک اخيستو استعمالولو سامان زيات وي هغه کامياب عزتمند او شريف دی او د چا سره چي دا کم وي هغه بې عزته ذليل او نامراده وي: حالانکي بې بنياده ده دا خبره.

(معارف القرآن ج۳ پ۷ ص۱۲۱)

رَّحِيۡمٌ ﴿۵۴﴾ وَ كَذٰلِكَ نُفَصِّلُ الۡاٰيٰتِ وَلِتَسۡتَبِيۡنَ سَبِيۡلُ

رَّحِيۡمٌ	وَ كَذٰلِكَ	نُفَصِّلُ	الۡاٰيٰتِ	وَلِتَسۡتَبِيۡنَ	سَبِيۡلُ
ډیر مهربان دی	او همداسی	په تفصیل سره بیانوو	آیتونه	او د پاره د دی چې ښکاره سی	لاره

ډیر مهربان دی. او همداسی په تفصیل سره بیانوو آیتونه او د پاره د دی چې ښکاره سی (حق او ظاهر سی) لاره

الۡمُجۡرِمِيۡنَ ﴿۵۵﴾ قُلۡ اِنِّىۡ نُهِيۡتُ اَنۡ اَعۡبُدَ الَّذِيۡنَ

الۡمُجۡرِمِيۡنَ	قُلۡ	اِنِّىۡ	نُهِيۡتُ	اَنۡ	اَعۡبُدَ	الَّذِيۡنَ
دګناه کارانو	ووایه	چې بیشکه! زه	منع کړی سوی یم	له دی نه	چې عبادت وکړم	دهغو شیانو

دګناه کارانو. ووایه (ای محمده!) چې بیشکه! زه منع کړی سوی یم له دی نه چې عبادت وکړم دهغو شیانو

تَدۡعُوۡنَ مِنۡ دُوۡنِ اللّٰهِ‌ؕ قُلْ لَّاۤ اَتَّبِعُ اَهۡوَآءَكُمۡ‌ۙ قَدۡ

تَدۡعُوۡنَ	مِنۡ	دُوۡنِ	اللّٰهِ	قُلْ	لَّاۤ اَتَّبِعُ	اَهۡوَآءَكُمۡ	قَدۡ
چې عبادت کوئ تاسی	چې	غیر دی	له الله	ووایه	چې متابعت نه کوم زه	دخواهشونو ستاسی	په تحقیق به

چې عبادت کوئ تاسی، چې غیر دی له الله، ووایه (محمده) چې متابعت نه کوم زه دخواهشونو ستاسی په تحقیق به

ضَلَلۡتُ اِذًا وَّمَاۤ اَنَا مِنَ الۡمُهۡتَدِيۡنَ ﴿۵۶﴾ قُلۡ اِنِّىۡ عَلٰى بَيِّنَةٍ مِّنۡ

ضَلَلۡتُ	اِذًا	وَّمَاۤ	اَنَا	مِنَ	الۡمُهۡتَدِيۡنَ	قُلۡ	اِنِّىۡ	عَلٰى	بَيِّنَةٍ	مِّنۡ
ګمراه سم زه	په دغه وخت کښی	او نه به یم	زه	له	لاری پیداکوونکو څخه	ووایه	بیشکه! زه	پر	ښکاره دلیل یم	له

ګمراه سم زه په دغه وخت کښی او نه به یم زه له لاری موندونکو څخه. ووایه (محمده) بیشکه زه په ښکاره دلیل یم له

رَّبِّىۡ وَكَذَّبۡتُمۡ بِهٖ‌ؕ مَا عِنۡدِىۡ مَا تَسۡتَعۡجِلُوۡنَ بِهٖ‌ؕ اِنِ الۡحُكۡمُ

رَّبِّىۡ	وَكَذَّبۡتُمۡ	بِهٖ	مَا	عِنۡدِىۡ	مَا تَسۡتَعۡجِلُوۡنَ	بِهٖ	اِنِ الۡحُكۡمُ
ربه خپله	او تاسی دروغ ګڼلی دی	هغه دلیل	نسته	زما سره	هغه چې غواړئ تاسی په تلوار سره	هغه	نه دی حکم

ربه خپله او تاسی دروغ ګڼلی دی هغه دلیل نسته زما سره هغه چې غواړئ تاسی په تلوار سره هغه نه دی حکم

اِلَّا لِلّٰهِ‌ؕ يَقُصُّ الۡحَـقَّ وَهُوَ خَيۡرُ الۡفٰصِلِيۡنَ ﴿۵۷﴾ قُلْ لَّوۡ اَنَّ

اِلَّا	لِلّٰهِ	يَقُصُّ	الۡحَـقَّ	وَهُوَ	خَيۡرُ	الۡفٰصِلِيۡنَ	قُلْ	لَّوۡ اَنَّ
مګر	خاص الله ته دی	بیانوی	حق	او دی	خیر	دفیصله کوونکو دی	ووایه	که په تحقیق وی

مګر (خاص) الله ته دی بیانوی حقه (خبره) او دی خیر (بهتر) د فیصله کوونکو دی. ووایه (محمده) که په تحقیق وی

قُلۡ اِنِّىۡ نُهِيۡتُ اَنۡ اَعۡبُدَ الَّذِيۡنَ. لنډ تفسیر: دلته بیا خطاب نبي کریم ﷺ ته دی چي ای زمانبي ته دي عنادګرو کفارو ته وواية چي ماته دالله ﷻ دطرفه څخه داامر سوی چي زه عبادت ونه کړم دهغو بتانو او معبودانو دکمو چي تاسي عبادت کوی چي دالله ﷻ پرته مو پرې ایښی دی اوددوی دګمراهی دطریقي دښکاره کولو دپاره وواية چي زه ستاسي دباطلو خیالاتو تابعداري هم نه کوم ځکه چي که نعوذبالله زه داسي وکړم نو په دغه حالت کي به بې لارې سم او په نیکه لار تلونکو کي به نه سم او ته دوی ته داهم وواية چي زما سره خو پر دې دین اسلام دحقوالي یو دلیل کافي موجود دی چي زما درب دطرف څخه ماته راکول سوی دی یعني قرآن مجید چي زما معجزه ده زما رښتینوالی په کښي کیږي او تاسي بې وجي دادرواغ کوی او تاسي دا وایاست چي که دادین اسلام حق وي نو پرموږ دي دآسمانه څخه کاڼي راووریږي یادي بل څه سخت عذاب را ته راسي حالانکي داسي غوښتني ستاسي دحماقت او بیعقلی علامه ده چي په خپل لاس هلاکت غواړی. (معارف القرآن ج۳ پ۷ ص۱۳۱)

ع ۶ / ۱۲

عِنۡدِيۡ مَا تَسۡتَعۡجِلُوۡنَ بِهٖ لَقُضِيَ الۡاَمۡرُ بَيۡنِيۡ وَبَيۡنَكُمۡ ؕ

عِنۡدِيۡ	مَا	تَسۡتَعۡجِلُوۡنَ	بِهٖ	لَقُضِيَ	الۡاَمۡرُ	بَيۡنِيۡ	وَبَيۡنَكُمۡ
زماسره	هغه شی	چی تاسی په تلوار سره غواړئ	هغه	خامخا فيصله سوی به وه	کار	په مينځ زما	او په مينځ ستاسی کښی

زما سره هغه شی چی تاسی په تلوار سره غواړئ هغه خامخا فيصله شوی به وه کار په مينځ زما او په مينځ ستاسی کښی

وَاللّٰهُ اَعۡلَمُ بِالظّٰلِمِيۡنَ ﴿۵۸﴾ وَعِنۡدَهٗ مَفَاتِحُ الۡغَيۡبِ لَا يَعۡلَمُهَاۤ

وَ	اللّٰهُ	اَعۡلَمُ	بِالظّٰلِمِيۡنَ	وَعِنۡدَهٗ	مَفَاتِحُ	الۡغَيۡبِ	لَا يَعۡلَمُهَاۤ
او	الله	ښه عالم دی	په ظالمانو	او خاص هم د غه الله سره دی	کلی ګانی دخزانی	دغيبو	نه پوهيږی په هغو

او الله ښه عالم دی په ظالمانو. او خاص هم دغه الله سره دی کلی ګانی (کنجيانی) د خزانی دغيب چی نه پوهيږی په هغو

اِلَّا هُوَ ؕ وَيَعۡلَمُ مَا فِى الۡبَرِّ وَالۡبَحۡرِ ؕ وَمَا تَسۡقُطُ

اِلَّا	هُوَ	وَيَعۡلَمُ	مَا فِي	الۡبَرِّ	وَالۡبَحۡرِ	وَمَا تَسۡقُطُ
مګر	هم دی	او پوهيږی الله	په هغه	چی په وچه کښی	او په درياب کښی دی	او نه لويږی

مګر هم دی او پوهيږی الله په هغه چی په وچه کښی او په درياب کښی دی او نه لويږی

مِنۡ وَّرَقَةٍ اِلَّا يَعۡلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ فِىۡ ظُلُمٰتِ الۡاَرۡضِ وَلَا رَطۡبٍ

مِنۡ	وَّرَقَةٍ	اِلَّا	يَعۡلَمُهَا	وَلَا حَبَّةٍ	فِيۡ	ظُلُمٰتِ	الۡاَرۡضِ	وَلَا رَطۡبٍ
هيڅ	يوه پاڼه	مګر	چی عالم دی په هغه الله	او نه دانه	په	تيارو	دمځکی کښی	او نه دی هيڅ لوند

هيڅ يوه پاڼه (له ونی) مګر چی عالم دی په هغه الله او نه دانه په تيارو د مځکی کښی او نه دی هيڅ لوند

وَّلَا يَابِسٍ اِلَّا فِىۡ كِتٰبٍ مُّبِيۡنٍ ﴿۵۹﴾ وَهُوَ الَّذِىۡ

وَّلَا يَابِسٍ	اِلَّا	فِيۡ	كِتٰبٍ	مُّبِيۡنٍ	وَهُوَ	الَّذِيۡ
او نه هيڅ وچ	مګر	په	کتاب	مبين کښی	او الله	هغه (لوی ذات) دی

او نه هيڅ وچ مګر په کتاب مبين (لوح محفوظ) کښی. او الله هغه (لوی ذات) دی

يَتَوَفّٰٮكُمۡ بِالَّيۡلِ وَيَعۡلَمُ مَا جَرَحۡتُمۡ بِالنَّهَارِ ثُمَّ

يَتَوَفّٰٮكُمۡ	بِالَّيۡلِ	وَيَعۡلَمُ	مَا	جَرَحۡتُمۡ	بِالنَّهَارِ	ثُمَّ
چی وفاتوی تاسی	په شپه کښی	او پوهيږی	په هر هغه	چی کسب کړی وی تاسی	په ورځی کښی	بيا

چی وفاتوی تاسی په شپه کښی او پوهيږی په هر هغه څه چی کسب کړی وی تاسی په ورځی کښی بيا

وَعِنۡدَهٗ مَفَاتِحُ الۡغَيۡبِ لَا يَعۡلَمُهَاۤ اِلَّا هُوَ ؕ دقران په اصطلاح کي علم غيب اوعام قدرت مطلقه يوازي دالله ﷻ خاص صفت کيدای سي هيڅ مخلوق په دې کي دالله ﷻ سره شريک نسته : دلفظ غيب څخه مراد هغه شيان دي چي لاتراوسه په وجود کي نه وي راغلي ياخوراغلي وي خو الله ﷻ وربا ندي څوک خبر کړی نه وي (تفسير مظهري) داول قسم مثال هغه ټول حالات اوواقعات دي چي دقيامت سره تعلق لري يا په کايناتو کي په راتلونکي وخت کي مخ ته دراتلونکو واقعاتو سره تعلق لري مثلا چي څوک به څه به څه وخت او په کم ځای کي پيدا سي څه څه کارونه به کوي په خپل عمر کي به کم ځای مري او کم ځای به ښځيږي رزق به چاته او څومره او څه وخت حاصليږي باران به څه وخت کم ځای اوڅومره کيږي : اوددوهم قسم مثال هغه حمل دی چي دکمي ښځي په رحم کي يي وجود نيولی دی مګردانه ده معلومه چي هلک دی که انجلی ښايسته دی او که بدرنګه دغه ډول نور داسي شيان چي په وجودکي راغلي وي ليکن دخلګو دنظر څخه غايب وي.
(معارف القرآن ج۳ پ۷ص۱۳۴)

ع۱۴

يَبۡعَثُكُمۡ فِيۡهِ لِيُقۡضٰۤى اَجَلٌ مُّسَمًّى ۚ ثُمَّ اِلَيۡهِ مَرۡجِعُكُمۡ

يَبۡعَثُكُمۡ	فِيۡهِ	لِيُقۡضٰٓى	اَجَلٌ	مُّسَمًّى	ثُمَّ	اِلَيۡهِ	مَرۡجِعُكُمۡ
راپورته کوی تاسی	په دغه کښې	چې پوره کړ سی	اجل	مقرره سوی	بیا	خاص هم ده ته	بیرته ورتلل ستاسی دی

پاڅوی تاسی (له خوبه) په دغه (ورځ) کښې چې پوره کړ سی اجل مقرره سوی، بیا خاص هم ده ته بیرته ورتلل ستاسی دی

ثُمَّ يُنَبِّئُكُمۡ بِمَا كُنۡتُمۡ تَعۡمَلُوۡنَ ﴿٦٠﴾ وَهُوَ الۡقَاهِرُ فَوۡقَ

ثُمَّ	يُنَبِّئُكُمۡ	بِمَا	كُنۡتُمۡ	تَعۡمَلُوۡنَ	وَهُوَ	الۡقَاهِرُ	فَوۡقَ
بیا	به خبر کړی تاسی	په هغه څه	چې وئ تاسی	چې کول به مو	او هم دی دی	غالب	د پاسه

بیا به خبر کړی (الله) تاسی په (جزاء) د هغه څه چې وئ تاسی چې کول به مو. او هم دی دی غالب د پاسه

عِبَادِهٖ وَيُرۡسِلُ عَلَيۡكُمۡ حَفَظَةً ؕ حَتّٰۤى اِذَا جَآءَ اَحَدَكُمُ

عِبَادِهٖ	وَيُرۡسِلُ	عَلَيۡكُمۡ	حَفَظَةً	حَتّٰۤى	اِذَا	جَآءَ	اَحَدَكُمُ
په بندګانو خپلو	او لیږی	پر تاسی	ساتونکی	تر هغه پوری	کله چې	راسی	یو ستاسی ته

په بندګانو خپلو او لیږی پر تاسی ساتونکی (ملائیکی) تر هغه پوری کله چې راسی یو ستاسی ته

الۡمَوۡتُ تَوَفَّتۡهُ رُسُلُنَا وَهُمۡ لَا يُفَرِّطُوۡنَ ﴿٦١﴾ ثُمَّ رُدُّوۡۤا

الۡمَوۡتُ	تَوَفَّتۡهُ	رُسُلُنَا	وَهُمۡ	لَا يُفَرِّطُوۡنَ	ثُمَّ	رُدُّوۡۤا
مرګ	قبضوی روح د ده	لیږلی سوی ملائیکی	او دوی	هیڅ کوتاهی نه کوی	بیا به	بیرته وروستل سی دوی

مرګ قبضوی روح د ده لیږلی سوی او دوی هیڅ تقصیر نه کوی (دامر پرځای کولو کښې). بیا به نه بیرته وروستل سی دوی

اِلَى اللّٰهِ مَوۡلٰىهُمُ الۡحَقِّ ؕ اَلَا لَهُ الۡحُكۡمُ ۟ وَهُوَ اَسۡرَعُ

اِلَى	اللّٰهِ	مَوۡلٰىهُمُ	الۡحَقِّ	اَلَا	لَهُ	الۡحُكۡمُ	وَهُوَ	اَسۡرَعُ
طرف	دالله ته	چې مولی د دوی دی	حق	خبردار سئ	خاص هم ده ته دی	حکم	او هم دی	ډیر تیز دی

طرف د الله ته چې مولی (مالک) د دوی دی حق (عادل) واورئ! خبردار سئ! خاص هم ده ته دی حکم او هم دی ډیر تیز دی

الۡحٰسِبِيۡنَ ﴿٦٢﴾ قُلۡ مَنۡ يُّنَجِّيۡكُمۡ مِّنۡ ظُلُمٰتِ الۡبَرِّ

الۡحٰسِبِيۡنَ	قُلۡ	مَنۡ	يُّنَجِّيۡكُمۡ	مِّنۡ	ظُلُمٰتِ	الۡبَرِّ
له ټولو حسابګرو	ووایه (محمده!)	څوک	به خلاص کړی تاسی	له	تیارو	د وچې

له ټولو حسابګرو. ووایه (ای محمده!) څوک به خلاص کړی تاسی له تیارو د بر (وچی)

يَبۡعَثُكُمۡ فِيۡهِ لِيُقۡضٰۤى اَجَلٌ مُّسَمًّى... يعني الله ﷻ په هره شپه ستاسي روح په يو قسم سره قبضه کوي: او بيا سهار تاسی ژوندي راپورته کوي چي ستاسي مقرره عمر پوره کي او بيا ټوله ورځ چي تاسي څه کوی دغه ټول دهغه په علم کي دي دا دالله ﷻ کامل قدرت دی چي دانسان دژوند او دمرګ او دمرګ څخه وروسته ددوباره ژوندي کيدو يوه نمونه هره ورځ ده په مخکي راولي. په حديث شريف کي يي دي خوب ته دمرګ ورور ويلی دی او دا حقيقت دی چي خوب دبنده قوتونه داسي بيکاره کوي لکه مرګ. په آيت کي الله ﷻ دخوب اوده څخه وروسته دبيداری مثال پيش کړی دی انسان يي په دې خبر کړی دی چي لکه څنګه چي هره شپه او هر سهار يو سړی پر خپل ځان دمړ اوډژوندي کيدو يو مثالويني دغه ډول دې ټول عالم په جمع مرګ او بيا په جمع سره ژوندي کيدل وګڼه کم ته چي قيامت ويل کيږي کم ذات چي پر دې باندي قادر دی دهغه دکامل قدرت څخه دغه هم ليري نه ده چي پس له مرګه مړو راژوندي کړي (معارف القرآن ج۳ پ۷ ص۱۴۱)

وَالْبَحْرِ تَدْعُوْنَهٗ تَضَرُّعًا وَّخُفْيَةً ۚ لَئِنْ اَنْجٰىنَا مِنْ هٰذِهٖ

وَالْبَحْرِ	تَدْعُوْنَهٗ	تَضَرُّعًا	وَّخُفْيَةً	لَئِنْ	اَنْجٰىنَا	مِنْ	هٰذِهٖ
او د درياب	دعاء كوئ تاسى د الله شخه	په ښكاره	او په پټه سره	كه	خلاص كړي (الله) موږ	له	دى تيارو شخه

او د بحر (درياب شخه) دعاء كوئ تاسى د الله نه په ښكاره او په پټه سره كه خلاص كړي (الله) موږ له دى تيارو شخه

لَنَكُوْنَنَّ مِنَ الشّٰكِرِيْنَ ۝٦٣ قُلِ اللّٰهُ يُنَجِّيْكُمْ مِّنْهَا

لَنَكُوْنَنَّ	مِنَ الشّٰكِرِيْنَ	قُلِ	اللّٰهُ	يُنَجِّيْكُمْ	مِّنْهَا
نو هرومرو سو به موږ خامخا	له شكر ايستونكو شخه	ووايه	چي الله	خلاصوى تاسى	له دى

نو هرومرو سو به موږ خامخا له شكر ايستونكو شخه. ووايه (اى محمده!) چي الله خلاصوى تاسى له دى

وَمِنْ كُلِّ كَرْبٍ ثُمَّ اَنْتُمْ تُشْرِكُوْنَ ۝٦٤ قُلْ هُوَ الْقَادِرُ

وَمِنْ	كُلِّ	كَرْبٍ	ثُمَّ	اَنْتُمْ	تُشْرِكُوْنَ	قُلْ	هُوَ	الْقَادِرُ
او له	هرى	سختى شخه	بيا	هم تاسى	شريكوئ	ووايه	هم دغه (الله)	قادر دى

او له هرى سختى شخه بيا هم (پس له دغه نجاته) تاسى شريكوئ نور د الله سره. ووايه (اى محمده!) هم دغه (الله) قادر دى

عَلٰٓى اَنْ يَّبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِّنْ فَوْقِكُمْ اَوْ مِنْ

عَلٰٓى	اَنْ	يَّبْعَثَ	عَلَيْكُمْ	عَذَابًا	مِّنْ	فَوْقِكُمْ	اَوْ	مِنْ
په	دى	چي وليږى	پر تاسى	عذاب	له	پاسه ستاسى	يا	له

په دى چي وليږى په تاسى عذاب له پاسه ستاسى (لكه د لوط قوم او اصحاب فيل) يا له

تَحْتِ اَرْجُلِكُمْ اَوْ يَلْبِسَكُمْ شِيَعًا وَّيُذِيْقَ بَعْضَكُمْ

تَحْتِ	اَرْجُلِكُمْ	اَوْ يَلْبِسَكُمْ	شِيَعًا	وَّيُذِيْقَ	بَعْضَكُمْ
لاندى	د پښو ستاسى	يا گډ كړي تاسى	فرقى فرقى	او وروڅكوى (الله)	ځينو ستاسى ته

لاندى د پښو ستاسى (لكه فرعونيان او قارون) يا گډ كړي تاسى فرقى فرقى او وروڅكوى (الله) ځينو ستاسى ته

بَاْسَ بَعْضٍ ۭ اُنْظُرْ كَيْفَ نُصَرِّفُ الْاٰيٰتِ لَعَلَّهُمْ

بَاْسَ	بَعْضٍ	اُنْظُرْ	كَيْفَ	نُصَرِّفُ	الْاٰيٰتِ	لَعَلَّهُمْ
جنگ	د ځينو	وگوره	څرنگه	راز راز بيانوو موږ	آيتونه (خپل)	له پاره د دى چي دوى

جنگ (او سختى) د ځينو (نورو) وگوره (اى محمده) څرنگه راز راز بيانوو موږ آيتونه (خپل) له پاره د دى چي دوى

قُلِ اللّٰهُ يُنَجِّيْكُمْ مِّنْهَا وَمِنْ كُلِّ كَرْبٍ... دا آيت

مطلب دادى: چي الله ﷻ دمكي مشركينو لره ددوى پرغلطو كارونو باندي دخبرو كولو او ددوى دخبرداركولو دپاره نبي كريم ﷺ ته حكم وكى چي دى ددغه خلگو شخه پوښتنه وكړي چي په وچه او دريابي سفرونو كي چي كله دوى په يو مصيبت كي راگير سي او دغه وخت توله بتان هير كړي يوازي الله ﷻ رابولي كله په ډاگه دخپل عاجزى اعتراف كوي او كله په زړه زړه كي ددي اعتراف كوي چي ددي مصيبت څخه ماسواء دالله ﷻ شخه بل څوك خلاصون نسي راكولاى او ددي خيال سره داوعده هم كوي چي كه الله ﷻ موږ ددي مصيبت څخه خلاص كړو نو موږ به شكر او حق پيژندل اختياره كړو يعني دالله ﷻ شكرگذاره به سو او دوى به خپل كار سازه گڼو او بل هيڅوك به دده سره نه شريكوو څكه چي كله زموږ په مصيبت كي دوى موږ ته په كار رانغله نو بيا به ولي ددوى عبادت كوو نو اوس تاسي ددغه كفارو څخه پوښتنه وكړى الخ. (معارف القرآن ج ۳ پ ۷ ص ۱۴۳)

يَفْقَهُوْنَ ﴿٦٥﴾ وَكَذَّبَ بِهٖ قَوْمُكَ وَهُوَ الْحَقُّ ۭ قُلْ لَّسْتُ

يَفْقَهُوْنَ	وَكَذَّبَ	بِهٖ	قَوْمُكَ	وَهُوَ	الْحَقُّ	قُلْ	لَّسْتُ
پوهسي	او دروغ وباله	دا قرآن	قوم ستا	حال داچې دغه	حق دی	ووایه	نه یم زه

پوهسي. او دروغ وباله دا قرآن (یا دغه عذاب) قوم ستا (یعنی قریشو) حال داچې دغه حق دی ووایه (محمده) نه یم زه

عَلَيْكُمْ بِوَكِيْلٍ ﴿٦٦﴾ لِكُلِّ نَبَاٍ مُّسْتَقَرٌّ ۡ وَّسَوْفَ تَعْلَمُوْنَ ﴿٦٧﴾

عَلَيْكُمْ	بِوَكِيْلٍ	لِكُلِّ نَبَاٍ	مُّسْتَقَرٌّ	وَّسَوْفَ	تَعْلَمُوْنَ
په تاسي	وکیل	هری خبری ته	یو وخت مقرر دی	او ژر به	وپوهیږئ تاسی

په تاسي وکیل (ساتونکی) هری خبری ته یو وخت مقرر دی او ژر به (پری) وپوهیږئ تاسی.

وَاِذَا رَاَيْتَ الَّذِيْنَ يَخُوْضُوْنَ فِيْٓ اٰيٰتِنَا فَاَعْرِضْ

وَاِذَا	رَاَيْتَ	الَّذِيْنَ	يَخُوْضُوْنَ	فِيْٓ	اٰيٰتِنَا	فَاَعْرِضْ
او کله چې	ووینی ته	هغه کسان	چې جګړې کوی	په	آیتونو زموږ کښې	نو مخ واړوه

او کله چې ووینی ته هغه کسان چې جګړې کوی په آیتونو زموږ کښې نو مخ واړوه

عَنْهُمْ حَتّٰى يَخُوْضُوْا فِيْ حَدِيْثٍ غَيْرِهٖ ۭ وَاِمَّا يُنْسِيَنَّكَ

عَنْهُمْ	حَتّٰى	يَخُوْضُوْا	فِيْ	حَدِيْثٍ	غَيْرِهٖ	وَاِمَّا	يُنْسِيَنَّكَ
له دوی څخه	تر هغی پوری	چې مشغول سی دوی	په	خبرو	غیر له قرآن څخه	او که	هیر کړله تا څخه

له دوی څخه تر هغی پوری چې مشغول سی دوی په خبرو (نورو کښی) غیر له قرآن څخه او که هیر کړله تا څخه (دا اعراض)

الشَّيْطٰنُ فَلَا تَقْعُدْ بَعْدَ الذِّكْرٰى مَعَ الْقَوْمِ

الشَّيْطٰنُ	فَلَا تَقْعُدْ	بَعْدَ	الذِّكْرٰى	مَعَ	الْقَوْمِ
شیطان	نو مه کښینه	وروسته	له یادیدلو (د دی منعی)	سره	له قوم

شیطان نو مه کښینه وروسته له یادیدلو (د دی منعی) سره له قوم

الظّٰلِمِيْنَ ﴿٦٨﴾ وَمَا عَلَى الَّذِيْنَ يَتَّقُوْنَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِّنْ

الظّٰلِمِيْنَ	وَمَا	عَلَى	الَّذِيْنَ	يَتَّقُوْنَ	مِنْ	حِسَابِهِمْ	مِّنْ
ظالمانو	او نسته	پر	هغو کسانو	چې پرهیزګاری کوی	له	حسابه د دغو څخه	هیڅ

ظالمانو. او نسته پر هغو کسانو چې پرهیزګاری کوی له حسابه د دغو څخه هیڅ

وَكَذَّبَ بِهٖ قَوْمُكَ وَهُوَ الْحَقُّ ۭ دمسلمانانو بد عملي هم دالله جَلَّ جَلَالُهُ دعذاب سبب ګرځي: دمشکوة شریف حدیث دی چې نبي کریم ﷺ وفرمایل چې الله جَلَّ جَلَالُهُ فرمايي زه الله یم زما څخه ماسواه بل څوک لایق دعبادت نسته زه دټولو بادشاهانو مالک او بادشاه یم دټولو بادشاهانو زړونه زما په لاس کي دي کله چي زما بندګان زما فرمانبرداري کوي نو زه ددوی دحاکمانو او بادشاهانو په زړونو کي شفقت او رحمت وراچوم او کله چي زما بندګان زما نافرماني کوي نو زه ددوی دحاکمانو په زړونو کي سختي راولم نو هغوی پر دوی هر قسم عذابونه راولي په دې وجه تاسي خپلو حاکمانو او امیرانو ته په بدو ردوویلو کي خپل وخت مه ضایع کوی دخپل عمل دبرابرولو په فکر کي سی چي ستاسي ټول کارونه برابر کړم دغه ډول په یوه بل حدیث شریف کي نبي کریم ﷺ فرمایلي دي کله چي الله جَلَّ جَلَالُهُ دیوه حاکم او امیر خیر وغواړي نو ده لره ښه وزیر اوښه نایب ورکي که ده امیر څخه هیریږي دی یي ورپه یادوي او کله چي امیر صحیح کار وکي هغه یي تایید کوي او چي دهغه بدي وغواړي نو ناکاره وزیران دده ماتحتان کـــي.

(معارف القرآن ج۳ پ۷ ص۱۵۰)

وَذَرِ الَّــذِيْنَ اتَّــخَذُوْا دِيْنَهُمْ لَعِبًا وَّلَهْوًا په دغه ايت کي لفظ د (ذر) د: وزر: څخــه جــوړ دی: چي ددې معنی ده ديوشي څخـه ناراضـه کيـدل او پريښـــوول يـــي: دايـــت مبارکـه معنـــی داده چـــي تاسي داسي خلـګ پاتـه کي کمو چي خپل دين لهو اولعب جوړ کړی دی يعني مشـغله اولوبـه يـه جـوړه کړيـده ددې دوې معنـاوي کيـدای سي يوه داچي کم حق دين يعني اسلام دوی تـه ليـږل سـوی دی دايـي لهواولعـب جـوړ کـړی دی يعنـــي ټـوکي اومســخري ورپــوري کــوي: دوهمــه داچي دوی اصلي دين پرې ايښی دی دخپل دين څخـه يـي لهـو اولعـب جوړکړی دی ددواړو معنـاوو مطلب تقريبـــا يـــو دی تـــردې وروســـته ارشـــاد فرمـــايي (وغـرّتهم الحيـوة الـدنيا) يعنـي دوی ددنيـا دې څـو ورځـي ژونـد پـه غـرور او دوکه کي اچولي دي دايـي ددوی دمـرض اصـلي سبب بيان کی چي ددوی دا ټولـه سرکښي او نافرماني هم په دې سـبب سره ده چي دوی ددنيـــا پـــه دې څـــوورځي ژوندون باندي عاشقان دي او آخـرت يـــي هيـــر کـــړی دی کـه دآخـرت او قيامـت عقيـــده يـــي وای نـــو هيڅکلـــه بـــه يـــي دا حرکتونـــه نـــه وای کـــړي. (معارف القرآن ج٣پ٧ص١٦٤)

شَيْءٍ وَّلٰكِنْ ذِكْرٰى لَعَلَّهُمْ يَتَّقُوْنَ ﴿٦٩﴾ وَذَرِ الَّذِيْنَ

الَّذِيْنَ	وَذَرِ	يَتَّقُوْنَ	لَعَلَّهُمْ	ذِكْرٰى	وَّلٰكِنْ	شَيْءٍ
هغه کسان	او پريږده ته	ځان وساتي دوی	دپاره ددې چي	پند ورکول دي	وليکن	شي

شي (له ګناه) وليکن (دوی باندي) پند ورکول دي دپاره د دې چي ځان وساتي دوی. او پريږده ته هغه کسان

اتَّخَذُوْا دِيْنَهُمْ لَعِبًا وَّلَهْوًا وَّغَرَّتْهُمُ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا وَذَكِّرْ

وَذَكِّرْ	الدُّنْيَا	الْحَيٰوةُ	وَّغَرَّتْهُمُ	وَّلَهْوًا	لَعِبًا	دِيْنَهُمْ	اتَّخَذُوْا
او پند ورکوه ته	دنيوی	ژوند	او غره کړی دی دوی لره	او عبث	لوبی	دين خپل	چي ګرځولی دی دوی

چي ګرځولی دی دوی دين خپل لوبی او عبث او غره کړی (غولولی) دی دوی لره حيات دنيوی او پند ورکوه ته

بِهٖٓ اَنْ تُبْسَلَ نَفْسٌۢ بِمَا كَسَبَتْ ۖ لَيْسَ لَهَا

بِهٖٓ	اَنْ تُبْسَلَ	نَفْسٌ	بِمَا	كَسَبَتْ	لَيْسَ	لَهَا
په دغه (قرآن سره)	څو (ونه) سپارل سی	هيڅ نفس	په سبب دهغه عمل	چي کړی ئې وی	حال داچي نه وی	دغه نفس ته

په دغه (قرآن سره) څو (ونه) سپارل سی (هلاکت ته) هيڅ نفس په سبب د هغه عمل چي کړی ئې وی. حال داچي نه وی دغه نفس

مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ وَلِيٌّ وَّلَا شَفِيْعٌ ۚ وَاِنْ تَعْدِلْ كُلَّ عَدْلٍ لَّا يُؤْخَذْ

مِنْ دُوْنِ	اللّٰهِ	وَلِيٌّ	وَّلَا شَفِيْعٌ	وَاِنْ	تَعْدِلْ	كُلَّ	عَدْلٍ	لَّا يُؤْخَذْ
بې له	الله څخه	کومولی	او نه شفاعتګر	او که	فديه ورکړي	هر قسم	فديه	نو وابه نه خيستی سی

ته بې له الله څخه کومولی (دوست) او نه شفاعتګر او که فديه ورکړي (دا نفس) هر قسم فديه نو وابه نه خيستی شي

مِنْهَا ۭ اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ اُبْسِلُوْا بِمَا كَسَبُوْا ۚ

مِنْهَا	اُولٰٓئِكَ	الَّذِيْنَ	اُبْسِلُوْا	بِمَا	كَسَبُوْا
له ده څخه	دا (مذکورين)	هغه کسان دی	چي سپارلي سوی دی	په سبب د هغه کارونو	چي کړی دی دوی

له ده څخه دا (فديه) دا (مذکورين) هغه کسان دی چي سپارلي سوی دی (هلاکت ته) په سبب د هغو کارونو چي کړی دی دوی،

لَهُمْ شَرَابٌ مِّنْ حَمِيْمٍ وَّعَذَابٌ اَلِيْمٌۢ بِمَا كَانُوْا يَكْفُرُوْنَ ﴿٧٠﴾ ع

لَهُمْ	شَرَابٌ	مِّنْ	حَمِيْمٍ	وَّعَذَابٌ	اَلِيْمٌ	بِمَا	كَانُوْا	يَكْفُرُوْنَ
سته دوی لره	څښل	له	ډيرو ګرمو اوبو	او عذاب دی	دردناک	په سبب ددی	چي وو دوی	چي کافران کيدل

سته دوی لره څښل له ډيرو ګرمو اوبو او عذاب دی دردناک په سبب د دی چي وو دوی چي کافران کيدل

ع ٨ ١٤

قُلۡ اَنَدۡعُوۡا مِنۡ دُوۡنِ اللّٰهِ مَا لَا يَنۡفَعُنَا وَلَا يَضُرُّنَا

قُلۡ	اَنَدۡعُوۡا	مِنۡ دُوۡنِ	اللّٰهِ	مَا	لَا يَنۡفَعُنَا	وَلَا يَضُرُّنَا
ووایه	آیا عبادت وکړو	غیر له	الله څخه	هغه شی ته	چی نه نفع رسولی سی موږته	او نه تاوان رسولی سی موږته

وو ایه (ای محمده!) آیا عبادت وکړو موږ غیر له الله څخه هغه شی ته چی نه نفع رسولی سی موږته او نه تاوان رسولی سی موږته

وَنُرَدُّ عَلٰۤى اَعۡقَابِنَا بَعۡدَ اِذۡ هَدٰٮنَا اللّٰهُ

وَنُرَدُّ	عَلٰۤى	اَعۡقَابِنَا	بَعۡدَ	اِذۡ	هَدٰٮنَا	اللّٰهُ
او بیرته وګرځولی سو موږ	په	پوندو خپلو (شرک) ته	وروسته	له هغه	چی سمه صافه لاره وښوولی موږته	الله

او بیرته وګرځولی سو موږ په پوندو خپلو (شرک) ته وروسته له هغه چی سمه صافه لاره وښووله موږته الله

كَالَّذِى اسۡتَهۡوَتۡهُ الشَّيٰطِيۡنُ فِى الۡاَرۡضِ حَيۡرَانَ لَهٗۤ اَصۡحٰبٌ

كَالَّذِى	اسۡتَهۡوَتۡهُ	الشَّيٰطِيۡنُ	فِى	الۡاَرۡضِ	حَيۡرَانَ	لَهٗۤ	اَصۡحٰبٌ
په شان د هغه سړی	چی بیولی وی دی	پیریانو	په	ځمکه کښی	په داسی حال کښی چی حیران وی	ده لره	ملګری وی

په شان د هغه سړی چی بیولی وی دی پیریانو په ځمکه کښی په داسی حال کښی چی حیران وی، ده لره ملګری وی

يَّدۡعُوۡنَهٗۤ اِلَى الۡهُدَى ائۡتِنَا ؕ قُلۡ اِنَّ هُدَى اللّٰهِ

يَّدۡعُوۡنَهٗۤ	اِلَى	الۡهُدَى	ائۡتِنَا	قُلۡ	اِنَّ	هُدَى	اللّٰهِ
بولی دوی دا سړی	په لوری	دسمی صافی لاری	چی راسه موږته	ووایه	چی بیشکه!	هدایت	دالله

بولی دوی دا سړی (له ډیره شفقته) په لوری دسمی صافی لاری چی راسه موږته. ووایه چی بیشکه! هدایت د الله

هُوَ الۡهُدٰى ؕ وَاُمِرۡنَا لِنُسۡلِمَ لِرَبِّ الۡعٰلَمِيۡنَ ۝٧١ وَاَنۡ

هُوَ	الۡهُدٰى	وَاُمِرۡنَا	لِنُسۡلِمَ	لِرَبِّ	الۡعٰلَمِيۡنَ	وَاَنۡ
هم دا دی	هدایت	او امر کړی سوی دی موږته	چی اسلام راوړو	رب	د ټولو مخلوقاتو ته	او بل په دی

هم دا دی هدایت (نه نور) او امر کړی سوی دی موږته چی اسلام راوړو رب (پالونکی) د ټولو عالمیانو ته. او بل په دی

اَقِيۡمُوا الصَّلٰوةَ وَاتَّقُوۡهُ ؕ وَهُوَ الَّذِىۡۤ اِلَيۡهِ تُحۡشَرُوۡنَ ۝٧٢

اَقِيۡمُوا	الصَّلٰوةَ	وَاتَّقُوۡهُ	وَهُوَ	الَّذِىۡۤ	اِلَيۡهِ	تُحۡشَرُوۡنَ
چی قائموئ تاسی	لمونځ	او وییریږئ تاسی له دغه څخه	او دغه (الله)	همغه ذات دی	چی ده ته به	ورټول کړل سئ تاسی

چی قائموئ تاسی لمونځ او وییریږئ تاسی له دغه (الله) څخه او دغه (الله) همغه ذات دی چی ده ته به ورټول کړل سئ تاسی

لَهٗۤ اَصۡحٰبٌ يَّدۡعُوۡنَهٗۤ اِلَى الۡهُدَى مسلمان لره پکار دي چي دناکاره ماحول او صحبت څخه ځان راوساتي: داخبره په تجربه سره ثابته ده چي بیکاره ماحول او صحبت دانسان دپاره تر زهرو هم بد تر دی دقرآن او حدیث دبې شمیره وضاحتونو څخه هم ددې څخه منع کول ثابت دي او داهم یقیني ده چي چي دانسان په ټولو جرمونو کي اخته کوونکي شیان دده ناکاره ملګري او ناکاره ماحول دی چي په دې کي دمبتلو څخه وروسته دانسان اول خو په خلاف طبع او دضمیر څخه په خلاف قسم بدو کي اخته سي او بیا چي کله ورسره عادت سي نو پوهیږي وربانديي هم نه چي داګواکي زه بد کوم بلکي دی بیا بدی ته نیکي وايي او نیکی ته بدي وايي لکه چي په یوه حدیث شریف کي دنبي دکریم ﷺ ارشاد مبارک دی چي کله یو سړی اول په ګناه کي اخته کیږي نو دده پر زړه یو تور ټکی لګیږي داسي لکه پر سپینه جامه چي ولګیږي او هر سړی دا بده ګڼي او آخر چي کله ورسره عادي سي بیا یي پروا نه لري او نتیجه یي داسي چي زړه یي ټک تور سي الخ.
(معارف القرآن ج۳ پ۷ ص۱۶۶)

وَاِذْ قَالَ اِبْرٰهِيْمُ لِاَبِيْهِ اٰزَرَ... تر دغه مخکښي اياتونو کي دبت پرستي دپريښوولو او دخدا پرستي ددعوت بيان وو:
په دغه اياتونو کي ددغه حق دعوت دتاييد بيان دی کم چي په طبعي طور سره دعربوزړونو ته خوښيږي هغه دا چي حضرت ابراهيم عليه السلام دټولو عربو مشر نيکه دی او په دې وجه په ټولو عربو کي دده تعظيم دهميشه څخه راغلی دی په دې اياتونو کي دحضرت ابراهيم عليه السلام دهغه مناظرې ذکر دی کمه چي ده دبت پرستی اونجوم پرستی خلاف دخپل قوم سره کړې وه او بيا يي ټولو ته دتوحيد سبق ورکی په اولني ايت کي دي چي حضرت ابراهيم عليه السلام خپل پلار آزر ته وويل چي تاسي په خپلو لاسو باندي جوړکړي بتان خپل معبودان جوړ کړيدي زه تا اوستا ټول قوم په گمراهی کي وينم: مشهوره داده چي ازر دحضرت ابراهيم عليه السلام دپلار نوم دی او اکثره تاريخ ليکونکو دده نوم تارخ ښوولی دی او دا چي آزر دده لقب دی اوامام رازي رحمة الله عليه او ديوه جماعت عالمانو وينا داده چي دحضرت ابراهيم عليه السلام دپلار نوم تارخ او داکا نوم يي آزر دی او اکا ته هم پلار ويل کيږي په عربي محاوروکي.
(معارف القرآن ج٣ پ٧ ص١٧٠)

وَهُوَ الَّذِيْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ ۭ وَيَوْمَ يَقُوْلُ

وَهُوَ	الَّذِيْ	خَلَقَ	السَّمٰوٰتِ	وَالْاَرْضَ	بِالْحَقِّ	وَيَوْمَ	يَقُوْلُ
او دغه (الله)	همغه ذات دی	چي پيدا کړی ئی دی	آسمانونه	او ځمکه	په حقه سره	او هغه ورځ	چي وبه وائی

او دغه (الله) همغه ذات دی چي پيدا کړی ئی دی آسمانونه او ځمکه په حقه سره او (ياده کړه) هغه ورځ چي وبه وائی

كُنْ فَيَكُوْنُ ڛ قَوْلُهُ الْحَقُّ ۭ وَلَهُ الْمُلْكُ

كُنْ	فَيَكُوْنُ	قَوْلُهُ	الْحَقُّ	وَلَهُ	الْمُلْكُ
چي موجود سه	نو موجود به سی	خبره د (الله)	حقه ده	او خاص دغه (الله) لره دی	سلطنت

(الله هر شی ته) چي موجود شه! (پيدا سه!) نو موجود به سی خبره د دغه (الله) حقه ده او خاص دغه (الله) لره دی ملک

يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّوْرِ ۭ عٰلِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ ۭ وَهُوَ

يَوْمَ	يُنْفَخُ	فِي الصُّوْرِ	عٰلِمُ	الْغَيْبِ	وَالشَّهَادَةِ	وَهُوَ
په هغه ورځ کښی	چي پوکی وکړسی	په صور کښی	عالم دی (الله)	په ټولو پټو	او ښکاره وؤ	او هم دی دی

په هغه ورځ کښی چي پوکی وکړسی په صور (شيپيلی) کښی عالم دی (الله) په ټولو پټو او ښکاره وؤ او هم دی دی

الْحَكِيْمُ الْخَبِيْرُ ﴿٧٣﴾ وَاِذْ قَالَ اِبْرٰهِيْمُ لِاَبِيْهِ اٰزَرَ اَتَتَّخِذُ اَصْنَامًا

الْحَكِيْمُ	الْخَبِيْرُ	وَاِذْ	قَالَ	اِبْرٰهِيْمُ	لِاَبِيْهِ	اٰزَرَ	اَتَتَّخِذُ	اَصْنَامًا
ښه حکمت والا	خبردار	او هغه وخت	چي وويل	ابراهيم	پلار خپل ته	آزر ته	آيا نيسی ته	بتان

ښه حکمت والا خبردار. او (ياد کړه) هغه وخت چي وويل ابراهيم پلار خپل آزر ته آيا نيسی ته بتان

اٰلِهَةً ۚ اِنِّيْٓ اَرٰىكَ وَقَوْمَكَ فِيْ ضَلٰلٍ مُّبِيْنٍ ﴿٧٤﴾ وَكَذٰلِكَ نُرِيْٓ

اٰلِهَةً	اِنِّيْٓ	اَرٰىكَ	وَقَوْمَكَ	فِيْ	ضَلٰلٍ	مُّبِيْنٍ	وَكَذٰلِكَ	نُرِيْٓ
په خدائی سره	بيشکه!	چي زه وينم تا	او قوم ستا	په	گمراهی	ښکاره کښی	او همدارنګه	ښيو موږ

په خدائی سره ، بيشکه! چي زه وينم تا او قوم ستا په گمراهی ښکاره کښی. او همدا رنګه ښيو موږ

اِبْرٰهِيْمَ مَلَكُوْتَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَلِيَكُوْنَ مِنَ

اِبْرٰهِيْمَ	مَلَكُوْتَ	السَّمٰوٰتِ	وَالْاَرْضِ	وَلِيَكُوْنَ	مِنَ
ابراهيم ته	عجائبات	دآسمانونو	او د ځمکی	او لپاره د دی چي سی	له

ابراهيم ته عجائبات د آسمانونو او د ځمکی او له پاره د دی چي سی له

الْمُوْقِنِيْنَ ﴿٧٥﴾ فَلَمَّا جَنَّ عَلَيْهِ الَّيْلُ رَاٰ كَوْكَبًا ۚ قَالَ

الْمُوْقِنِيْنَ	فَلَمَّا	جَنَّ	عَلَيْهِ	الَّيْلُ	رَاٰ	كَوْكَبًا	قَالَ
يقين كوونكو	نو كله چې	تياره سوه	په ده باندې	شپه	نو وليد (ابراهيم)	يو ستورى	ويې ويل

يقين كوونكو . نو كله چې تياره سوه په ده باندې شپه نو وليد (ابراهيم) يو ستورى، ويې ويل

هٰذَا رَبِّيْ ۚ فَلَمَّآ اَفَلَ قَالَ لَآ اُحِبُّ الْاٰفِلِيْنَ ﴿٧٦﴾

هٰذَا	رَبِّيْ	فَلَمَّآ	اَفَلَ	قَالَ	لَآ اُحِبُّ	الْاٰفِلِيْنَ
دا	رب زما دى	نو كله چې	غروب ئې وكړ	وويل	چې زه دوست نه گڼم	غروب كوونكى

دا رب زما دى (ستاسى په زعم سره) نو كله چې غروب ئې وكړ (غائب سو) وويل چې زه دوست نه گڼم غروب كوونكى

فَلَمَّا رَاَ الْقَمَرَ بَازِغًا قَالَ هٰذَا رَبِّيْ ۚ فَلَمَّآ اَفَلَ قَالَ لَئِنْ

فَلَمَّا	رَاَ الْقَمَرَ	بَازِغًا	قَالَ	هٰذَا	رَبِّيْ	فَلَمَّآ	اَفَلَ	قَالَ	لَئِنْ
پس كله چې	وليده سپوږمى راختونكى	ځليدونكى	وويل	دا	رب زما دى	نو كله چې	غروب ئې وكړ	وويل	قسم دى

پس كله چې وليده (ابراهيم) سپوږمى راختونكى ځليدونكى وويل دا رب زما دى نو كله چې غروب ئې وكړ وويل قسم دى

لَّمْ يَهْدِنِيْ رَبِّيْ لَاَكُوْنَنَّ مِنَ الْقَوْمِ الضَّآلِّيْنَ ﴿٧٧﴾ فَلَمَّا رَاَ الشَّمْسَ

لَّمْ يَهْدِنِيْ	رَبِّيْ	لَاَكُوْنَنَّ	مِنَ	الْقَوْمِ	الضَّآلِّيْنَ	فَلَمَّا	رَاَ الشَّمْسَ
كه هدايت ونه كړى ماته	رب زما	نو هرومرو به گرځم ضرور	له	قومه	گمراهانو	بيا كله چې	وليد لمر

كه هدايت ونه كړى ماته رب زما نو هرومرو به گرځم ضرور له قومه گمراهانو . بيا كله چې وليد (ابراهيم) لمر

بَازِغَةً قَالَ هٰذَا رَبِّيْ هٰذَآ اَكْبَرُ ۚ فَلَمَّآ اَفَلَتْ قَالَ

بَازِغَةً	قَالَ	هٰذَا	رَبِّيْ	هٰذَآ	اَكْبَرُ	فَلَمَّآ	اَفَلَتْ	قَالَ
ځليدونكى	وويل	دا دى	رب زما	دا	لوى دى	پس كله چې	غروب وكړ	وويل (ابراهيم)

راختونكى وويل دا دى رب زما دا (له ټولو څخه) لوى دى، پس كله چې (لمر هم) غروب وكړ (غائب سو) وويل (ابراهيم)

يٰقَوْمِ اِنِّيْ بَرِيْٓءٌ مِّمَّا تُشْرِكُوْنَ ﴿٧٨﴾ اِنِّيْ وَجَّهْتُ

يٰقَوْمِ	اِنِّيْ	بَرِيْٓءٌ	مِّمَّا	تُشْرِكُوْنَ	اِنِّيْ	وَجَّهْتُ
اى قومه زما	بيشكه! زه	بيزاره يمه	له هغو شيانو	چې تاسى (ئې) شريكوئ	بيشكه! ما	گرځولى مى دى

اى قومه زما بيشكه! زه يم بيزار له هغو شيانو چې تاسى (ئې) شريكوئ (له الله سره). بيشكه ما گرځولى مى دى

فَلَمَّا جَنَّ عَلَيْهِ الَّيْلُ رَاٰ كَوْكَبًا ۚ په تبليغ او دعوت كي دحكمت څخه كار اخيستل دانبياوو عليهم السلام سنت دى: فَلَمَّا جَنَّ عَلَيْهِ الَّيْلُ رَاٰ كَوْكَبًا ۚ: يعني يوه شپه چي كله تياره خپره سوه او پريوه ستوري يې نظر پريوتى نو خپل قوم ته يي داورولو دپاره وويل چي دا ستورى زما رب دى مطلب يي داوو چي ستاسي دعقيدو او خيالاتو په بنا سره دا زما او ستاسي رب يعني پالونكى دى اوس په لږ وخت كي به ددې حقيقت ووينى نو لږ ساعت وروسته هغه ولويدى نو حضرت ابراهيم عليه السلام ته پر خپل قوم دحجت ښكاره كولو موقع په لاس ورغله او وى فرمايل (لَآ اُحِبُّ الْاٰفِلِيْنَ) دآفلين دغه لفظ دأُفُول څخه جوړ دى چي معنى يي ده غروب كيدل يعني لويدل مطلب دادى چي زه دلويدونكو شيانو سره محبت نه ساتم او څوك چي خداى يا معبود جوړول كيږي ښكاره خبره ده چي هغه دزيات محبت او عظمت مستحق په كار دى مولانا رومي رحمة الله عليه دغه واقع په يو شعر كي وايي. (خليل آسا درملك يقين زن) (نوائي لا احب الافلين زن).
(معرف القرآن ج٣ پ٧ ص١٧٢)

وَجۡهِيَ لِلَّذِيۡ فَطَرَ السَّمٰوٰتِ وَالۡاَرۡضَ حَنِيۡفًا وَّمَاۤ اَنَا

وَجۡهِيَ	لِلَّذِيۡ	فَطَرَ	السَّمٰوٰتِ	وَالۡاَرۡضَ	حَنِيۡفًا	وَّمَاۤ	اَنَا
مخ خپل	هغه ذات ته	چي پيدا کړي ئي دي	آسمانونه	او مځکه	حال دا چي مايل يم	او نه يم	زه

مخ خپل هغه ذات ته چي پيدا کړي ئي دي آسمانونه او مځکه حال دا چي مايل يم له باطله وحق ته او نه يم زه

مِنَ الۡمُشۡرِكِيۡنَ ﴿٧٩﴾ وَحَآجَّهٗ قَوۡمُهٗ ؕ قَالَ اَتُحَآجُّوۡٓنِّيۡ فِي

مِنَ	الۡمُشۡرِكِيۡنَ	وَحَآجَّهٗ	قَوۡمُهٗ	قَالَ	اَتُحَآجُّوۡٓنِّيۡ	فِي
له	مشرکانو	او جګړه وکړه له ده سره	قوم د ده	وويل	آيا جګړه کوئ تاسي له ما سره	په

له مشرکانو. او جګړه وکړه له ده سره قوم د ده (په توحيد کښي) وويل (ابراهيم) آيا جګړه کوئ تاسي له ما سره په

اللّٰهِ وَقَدۡ هَدٰىنِ ؕ وَلَاۤ اَخَافُ مَا تُشۡرِكُوۡنَ

اللّٰهِ	وَقَدۡ	هَدٰىنِ	وَلَاۤ اَخَافُ	مَا	تُشۡرِكُوۡنَ
په الله کښي	حال دا چي په تحقيق	هدايت کړی دی ماته	او نه بيريږم له	هغو چي	تاسي ئي شريکان کوئ

(وحدانيت د) الله کښي حال دا چي په تحقيق هدايت کړی (الله) ماته. او نه بيريږم له هغو چي تاسي ئي شريکان کوئ

بِهٖۤ اِلَّاۤ اَنۡ يَّشَآءَ رَبِّيۡ شَيۡـئًا ؕ وَسِعَ رَبِّيۡ كُلَّ شَيۡءٍ عِلۡمًا ؕ

بِهٖۤ	اِلَّاۤ	اَنۡ	يَّشَآءَ	رَبِّيۡ	شَيۡـئًا	وَسِعَ	رَبِّيۡ	كُلَّ شَيۡءٍ	عِلۡمًا
له الله سره	مګر	چي	اراده وفرمائی	رب زما	د شي	احاطه کړي ده	رب زما	په ټولو شيانو	له جهته د علم

له الله سره مګر چي اراده وفرمائي رب زما د څه، احاطه کړې ده رب زما په ټولو شيانو له جهته د علم

اَفَلَا تَتَذَكَّرُوۡنَ ﴿٨٠﴾ وَكَيۡفَ اَخَافُ مَاۤ اَشۡرَكۡتُمۡ وَلَا تَخَافُوۡنَ

اَفَلَا تَتَذَكَّرُوۡنَ	وَكَيۡفَ	اَخَافُ	مَاۤ	اَشۡرَكۡتُمۡ	وَلَا تَخَافُوۡنَ
آيا نو تاسي پند نه آخلئ	او څرنګه به	بيريږم زه	له هغو	چي شريکان کړي دي تاسي	او نه بيريږئ تاسي له دې

آيا نو تاسي پند نه آخلئ. او څرنګه به بيريږم زه له هغو (بتانو) چي شريکان کړي دي تاسي (له الله سره) او نه بيريږئ تاسي له دې

اَنَّكُمۡ اَشۡرَكۡتُمۡ بِاللّٰهِ مَا لَمۡ يُنَزِّلۡ بِهٖ عَلَيۡكُمۡ سُلۡطٰنًا ؕ

اَنَّكُمۡ	اَشۡرَكۡتُمۡ	بِاللّٰهِ	مَا	لَمۡ يُنَزِّلۡ	بِهٖ	عَلَيۡكُمۡ	سُلۡطٰنًا
چي بيشکه! تاسي	شريک کړی دی	له الله سره	هغه شي	چي نه دی رالیږلی	په (شريک کولو) دهغه	پر تاسي	هيڅ دليل

چي بيشکه! تاسي شريک کړی دی له الله سره هغه شي چي نه دی راليږلی (الله) په (شريک کولو) دهغه پر تاسي هيڅ برهان

وَحَآجَّهٗ قَوۡمُهٗ قَالَ اَتُحَآجُّوۡٓنِّيۡ فِي اللّٰهِ

داسلامي تبليغ کوونکو دپاره ځوهدايتونه:

دحضرت ابراهيم عليه السلام دمناظرې په دې طرز کې دعالمانو او تبليغ کوونکو دپاره يو څو مهم هدايتونه دي: اول: داچې دقومونو په تبليغ او اصلاح کې نه هر ځاى سختې مناسب ده او نه هر ځاى نرمي بلکه د هر يو يو موقع او يو حد دى لکه چې دبت پرستې په معامله کې حضرت خليل الله عليه السلام سخت الفاظ استعمال کړي دي ځکه چې ددوى ګمراهي ښکاره وه او دنجوم پرستى په معامله کې داسې سخت الفاظ نه دي استعمال کړي بلکه په يو خاص تدبير سره يې دمعاملې حقيقت دخلګو ذهنونو ته کښته کړيدى ځکه چې دستورو بې بسې او ناچاري دومره ښکاره نه وه څومره چې دبتانو وه ددې څخه معلومه سوه چې عوام که په څه داسې غلطې کې اخته وي چې غلطي او ګمراهي يې په عامو نظرونو کې په ډاګه نه وي نو عالم او مبلغ له ره په کار دي چې دسختې پر ځاى ددوى دشکونو او شبهو ليرې کولو تدبير وکي او دنرمي څخه دې کار واخلي.

(معارف القرآن ج٣پ٧ص١٧٥)

فَاَیُّ الْفَرِیْقَیْنِ اَحَقُّ بِالْاَمْنِ ۚ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ ﴿٨١﴾

فَاَیُّ الْفَرِیْقَیْنِ	اَحَقُّ	بِالْاَمْنِ	اِنْ	كُنْتُمْ	تَعْلَمُوْنَ
نو کومه یوه له دی دواړو ډلو څخه	مستحقه او لایقه ده	په امن سره	که	یئ تاسی	چی پوهیږئ

نو کومه یوه له دی دواړو ډلو څخه مستحقه او لایقه ده په امن سره (له عذابه د الله وواییٔ) که یئ تاسی چی پوهیږئ.

اَلَّذِیْنَ اٰمَنُوْا وَلَمْ یَلْبِسُوْۤا اِیْمَانَهُمْ بِظُلْمٍ اُولٰٓئِكَ

اَلَّذِیْنَ	اٰمَنُوْا	وَلَمْ	یَلْبِسُوْۤا	اِیْمَانَهُمْ	بِظُلْمٍ	اُولٰٓئِكَ
هغه کسان	چی ایمان ئی راوړی دی	او نه دی	ګډ کړی دوی	ایمان خپل	له ظلم (نقصان سره)	دغه کسان

هغه کسان چی ایمان ئی راوړی دی او نه دی ګډ کړی دوی ایمان خپل له ظلم (نقصان سره چی شرک دی). دغه کسان

لَهُمُ الْاَمْنُ وَهُمْ مُّهْتَدُوْنَ ﴿٨٢﴾ ۧ وَتِلْكَ حُجَّتُنَاۤ اٰتَیْنٰهَاۤ

لَهُمُ	الْاَمْنُ	وَهُمْ	مُّهْتَدُوْنَ	وَتِلْكَ	حُجَّتُنَاۤ	اٰتَیْنٰهَاۤ
هم دوی لره ښته	امن	او هم دوی دی	پیداکوونکی	او دا	دلیل زموږ دی	چی ورکړی ؤ موږ هغه

هم دوی لره ښته امن (له عذابه) او هم دوی دی لار موندونکی. او دا (چی تیر سو) دلیل زموږ دی چی ورکړی ؤ موږ هغه

ع ۹ ۱۲ ۱۵

اِبْرٰهِیْمَ عَلٰی قَوْمِهٖ ۚ نَرْفَعُ دَرَجٰتٍ مَّنْ نَّشَآءُ ۚ اِنَّ رَبَّكَ

اِبْرٰهِیْمَ	عَلٰی	قَوْمِهٖ	نَرْفَعُ	دَرَجٰتٍ	مَّنْ نَّشَآءُ	اِنَّ	رَبَّكَ
ابراهیم ته	په	قوم د ده چی پر دوی غالب سی	پورته کوو	موږ درجی	هر چاته چی اراده وفرمایو	بیشکه!	رب ستا

ابراهیم ته په (مقابله د) قوم د ده چی پر دوی غالب سی پورته کوو موږ درجی هر چاته چی اراده وفرمایو بیشکه! رب ستا

حَكِیْمٌ عَلِیْمٌ ﴿٨٣﴾ وَوَهَبْنَا لَهٗۤ اِسْحٰقَ وَیَعْقُوْبَ ؕ كُلًّا

حَكِیْمٌ	عَلِیْمٌ	وَوَهَبْنَا	لَهٗۤ	اِسْحٰقَ	وَیَعْقُوْبَ	كُلًّا
ډیر حکمت والا دی	ښه عالم	او ورکړی موږ	ابراهیم ته	اسحٰق	او یعقوب	ټولو ته

ډیر حکمت والا دی ښه عالم (په ټولو احوالو). او وبانبه موږ ابراهیم ته اسحٰق او یعقوب ټولو ته

هَدَیْنَا ۚ وَنُوْحًا هَدَیْنَا مِنْ قَبْلُ وَمِنْ ذُرِّیَّتِهٖ دَاوٗدَ

هَدَیْنَا	وَنُوْحًا	هَدَیْنَا	مِنْ	قَبْلُ	وَمِنْ ذُرِّیَّتِهٖ	دَاوٗدَ
هدایت کړی ؤ موږ	او نوح ته	مو هدایت کړی ؤ	له	پخوا	او اولادی د ده څخنی	داؤد

هدایت کړی ؤ موږ، او نوح ته مو هدایت کړی ؤ له پخوا او (هدایت مو کړی ؤ) اولادی د ده څخنی داؤد

اَلَّذِیْنَ اٰمَنُوْا وَلَمْ یَلْبِسُوْۤا اِیْمَانَهُمْ... په دغه ایاتونوکي په اول ایت کي دا مضمون ارشاد سوی دی: چي دعذاب څخه په امن او اطمینان یوازي هغه څوک کیدای سي کومو چي په الله ﷻ ایمان راوړی وي او بیا یي په خپل ایمان کي هیڅ ظلم نه وي کړی: په حدیث شریف کي راځي چي کله دا آیت رانازل سونو صحابه کرام ﷺ وبیریدل اوعرض یي کوی چي یارسول الله په موږ کي څوک داسي دی چي ظلم یي نه وي کړی پر خپل ځان باندي په ذریعه دګناه سره او په دي آیت کي خو دعذاب څخه دامن کیدو داشرط دی چي دایمان سره یي څه ظلم نه وي کړی نو بیا زموږ دنجات لاره څه ده ؟ نبي کریم ﷺ وفرمایل چي تاسي دآیت په مطلب صحیح نه یاست پوه سوي په ایت کي دظلم څخه مراد شرک دی لکه چي په یوبل آیت کي ارشاد دی (انّ الشرک لظلم عظیم) په دي وجه دآیت مراد دادی چي چي کم څوک ایمان راوړي او بیا په دي کي دالله ﷻ په ذات او صفاتو کي یو څوک شریک جوړ نه کړي دی دعذاب څخه په امن دی او هدایت پیدا کوونکی دی.
(معارف القرآن ج۳ پ۷ ص۱۷۸)

وَسُلَيْمٰنَ وَاَيُّوْبَ وَيُوْسُفَ وَمُوْسٰى وَهٰرُوْنَ ۚ

وَسُلَيْمٰنَ	وَاَيُّوْبَ	وَيُوْسُفَ	وَمُوْسٰى	وَهٰرُوْنَ
او سليمان ته	او ايوب	او يوسف ته	او موسىٰ	او هارون ته

او سليمان ته او ايوب او يوسف ته او موسىٰ او هارون ته

وَكَذٰلِكَ نَجْزِى الْمُحْسِنِيْنَ ﴿٨٤﴾ وَزَكَرِيَّا وَيَحْيٰى وَعِيْسٰى

وَكَذٰلِكَ	نَجْزِى	الْمُحْسِنِيْنَ	وَزَكَرِيَّا	وَيَحْيٰى	وَعِيْسٰى
او همداسې	بدل ورکوو موږ	محسنانو (ته)	او زکريا	او يحيىٰ ته	او عيسىٰ

او همداسې بدل ورکوو موږ محسنانو (نيکو کارانو ته). (هدايت مو کړی ؤ) زکريا او يحيىٰ ته او عيسىٰ

وَاِلْيَاسَ ۚ كُلٌّ مِّنَ الصّٰلِحِيْنَ ﴿٨٥﴾ وَاِسْمٰعِيْلَ وَالْيَسَعَ

وَاِلْيَاسَ	كُلٌّ	مِّنَ	الصّٰلِحِيْنَ	وَاِسْمٰعِيْلَ	وَالْيَسَعَ
او الياس ته	دوی ټول دي	له	صالحانو ځنې	او اسماعيل	او اليسع ته

او الياس ته دوی ټول دي له صالحانو ځنې او (هدايت مو کړی ؤ) اسماعيل او اليسع ته

وَيُوْنُسَ وَلُوْطًا ۚ وَكُلًّا فَضَّلْنَا عَلَى الْعٰلَمِيْنَ ﴿٨٦﴾ وَمِنْ

وَيُوْنُسَ	وَلُوْطًا	وَكُلًّا	فَضَّلْنَا	عَلَى	الْعٰلَمِيْنَ	وَمِنْ
او يونس	او لوط ته	او داټولو ته	فضيلت ورکړی ؤ موږ	پر	ټامو مخلوقاتو	او ځينو ته له

او يونس او لوط ته او داټول ته فضيلت ورکړی ؤ موږ پر ټامو عالميانو . او (فضيلت مو ورکړی ؤ) ځينو ته له

اٰبَآئِهِمْ وَذُرِّيّٰتِهِمْ وَاِخْوَانِهِمْ ۚ وَاجْتَبَيْنٰهُمْ

اٰبَآئِهِمْ	وَذُرِّيّٰتِهِمْ	وَاِخْوَانِهِمْ	وَاجْتَبَيْنٰهُمْ
پلرونو د دوی	او له اولادی د دوی	او له ورونو د دوی	او غوره کړی وو موږ دا ټول انبياء

پلرونو د دوی او له اولادی د دوی او له ورونو د دوی، اوغوره کړی وو موږ دا ټول انبياء

وَهَدَيْنٰهُمْ اِلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ ﴿٨٧﴾ ذٰلِكَ هُدَى اللّٰهِ

وَهَدَيْنٰهُمْ	اِلٰى صِرَاطٍ	مُّسْتَقِيْمٍ	ذٰلِكَ	هُدَى	اللّٰهِ
او لار ښوونه کړې وه موږ دوی لره	لارې	سمې صافې ته	دا	هدايت	دالله دی

او لار ښوونه کړې وه موږ دوی لره لارې سمې صافې ته. دا (دين د انبياؤ) هدايت د الله دی

وَكَذٰلِكَ نَجْزِى الْمُحْسِنِيْنَ

دانبياوو عليهم السلام دنومونو مبارک فهرست: دلته الله جل جلاله داوولسو انبياوو عليهم السلام دنوموفهرست بيان کړی دی چې په دې کې ځينې دحضرت ابراهيم عليه السلام نيکونه او پلرونه دي او اکثره دده اولادونه دي او ځينې يې ورونه او وريرونه دي په دې اياتونو کې خو يوه طرف ته ددې حضراتو په هدايت باندې کيدل،صالحان کيدل ، په نيکه لاره کيدل بيان سوي دي او دا ښوول سوي دي چې دوی الله جل جلاله دخپل دين دخدمت دپاره منتخب کړي وه او دا خدمت يې ځنې قبول کی او بل طرف ته يې دا ښوولي دي چې حضرت ابراهيم عليه السلام دالله جل جلاله په لاره کې خپل پلار ،اوخاندان ، او وطن ،پرې ايښی وو نو الله جل جلاله دآخرت لوړې درجې او هميشه او بې مثاله راحتونه اول په دنيا کې هم ده ته تر خپل خاندان ښه خاندان او تر وطن ښه وطن ورکړی او دالوی شرافت يې ورته ورکی چې دحضرت ابراهيم عليه السلام وروسته تر قيامته پورې خومره انبياء او رسولان عليهم السلام چې راغلي دي هغه ټول دده په اولاد کې دي الــخ.

(معارف القرآن ج۳ پ۷ ص۱۸۰)

يَهۡدِيۡ بِهٖ مَنۡ يَّشَآءُ مِنۡ عِبَادِهٖ ؕ وَلَوۡ اَشۡرَكُوۡا

يَهۡدِيۡ	بِهٖ	مَنۡ	يَّشَآءُ	مِنۡ	عِبَادِهٖ	وَلَوۡ	اَشۡرَكُوۡا
چې لاربنوونه فرمائي	په دی سره	هغه چاته	چې اراده وفرمائي	له	بندګانو خپلو څخه	او که	شریک کړی وی دوی

چې لاربنوونه فرمائي (الله) په دی سره هغه چاته چې اراده وفرمائي له بندګانو خپلو څخه او که شریک کړی وی دوی د الله سره

لَحَبِطَ عَنۡهُمۡ مَّا كَانُوۡا يَعۡمَلُوۡنَ ﴿٨٨﴾ اُولٰٓئِكَ الَّذِيۡنَ اٰتَيۡنٰهُمُ

لَحَبِطَ	عَنۡهُمۡ	مَّا	كَانُوۡا	يَعۡمَلُوۡنَ	اُولٰٓئِكَ	الَّذِيۡنَ	اٰتَيۡنٰهُمُ
نو خامخا به ضایع سوی وی	له دوی څخه	هغه عمل	چې وو دوی	چې کاوه به ئې	دغه	هغه کسان دی	چې ورکړی دی موږ دوی ته

نو خامخا به ضایع سوی وی له دوی نه هغه عمل چې وو دوی چې کاوه به ئې. دغه هغه کسان دی چې ورکړی دی موږ دوی ته

الۡكِتٰبَ وَالۡحُكۡمَ وَالنُّبُوَّةَ ۚ فَاِنۡ يَّكۡفُرۡ بِهَا هٰٓؤُلَآءِ فَقَدۡ

الۡكِتٰبَ	وَالۡحُكۡمَ	وَالنُّبُوَّةَ	فَاِنۡ	يَّكۡفُرۡ	بِهَا	هٰٓؤُلَآءِ	فَقَدۡ
کتابونه	او حکمت	او پیغمبری	پس که	کافر سی	په دی	دغه (کافران)	پس په تحقیق

کتابونه او حکمت او پیغمبری، پس که کافر سی په دی آیاتونو د قرآن دغه (کافران د مکی) پس په تحقیق

وَّكَّلۡنَا بِهَا قَوۡمًا لَّيۡسُوۡا بِهَا بِكٰفِرِيۡنَ ﴿٨٩﴾ اُولٰٓئِكَ الَّذِيۡنَ

وَّكَّلۡنَا	بِهَا	قَوۡمًا	لَّيۡسُوۡا	بِهَا	بِكٰفِرِيۡنَ	اُولٰٓئِكَ	الَّذِيۡنَ
مقرر کړی دی موږ	په (ایمان او عمل) د دی	داسی یو قوم	چې نه دی دوی	په دی	کافران	دغه	هغه کسان دی

مقرر کړی دی موږ په (ایمان او عمل) د دی داسی یو قوم (ټولګی) چې نه دی دوی په دی کافران. دغه هغه کسان دی

هَدَى اللّٰهُ فَبِهُدٰىهُمُ اقۡتَدِهۡ ؕ قُلۡ لَّاۤ اَسۡـَٔلُكُمۡ عَلَيۡهِ

هَدَى	اللّٰهُ	فَبِهُدٰىهُمُ	اقۡتَدِهۡ	قُلۡ	لَّاۤ اَسۡـَٔلُكُمۡ	عَلَيۡهِ
چې هدایت کړی دی	الله (دوی ته)	نو په طریقه د دوی	اقتداء وکړه	ووایه	چې زه نه غواړم له تاسی	په دغه

چې هدایت کړی دی الله (دوی ته) نو په طریقه د دوی اقتداء وکړه (محمده) ووایه چې زه نه غواړم له تاسی پر دغه پند

ع ١٠ ١٢

اَجۡرًا ؕ اِنۡ هُوَ اِلَّا ذِكۡرٰى لِلۡعٰلَمِيۡنَ ﴿٩٠﴾ وَمَا قَدَرُوا

اَجۡرًا	اِنۡ	هُوَ	اِلَّا	ذِكۡرٰى	لِلۡعٰلَمِيۡنَ	وَمَا قَدَرُوا
څه اجر	نه دی	دا (قرآن)	مګر	یوازی ذکر دی	له پاره د ټولو مخلوقاتو	او نه دی کړی تعظیم دغو

څه اجر (مزدوری) نه دی دا (قرآن) مګر یوازی ذکر (پند، وعظ) دی له پاره د ټولو عالمیانو. او نه دی کړی تعظیم دغو یهودو

اُولٰٓئِكَ الَّذِيۡنَ اٰتَيۡنٰهُمُ الۡكِتٰبَ په دغه اوولسو انبیاوو کي چي دکمو فهرست دلته بیان سوی دی: یو حضرت نوح ؑ دی چي دحضرت ابراهیم ؑ نیکه دی باقي تولو ته یي دده اولاد فرمایلي دي (ومن ذريته داود وسليمن) په دې کي یو اشکال خو دحضرت عیسی ؑ په باره کي کیږي چي دی بغیر دپلار څخه پیدا سوی دی نو دی خو دابراهیم ؑ دلور په اولاد کي راغی نه دزوی په اولاد کي نو ده ته بیااولاد ویل څنګه صحیح کیږي؟ ددې جواب عامو علماوو او فقهاوو دا ورکړی دی چي لفظ دذریت دواړو ته شامل دی که دزوی څخه وي او که دلور څخه وي او دلیل یي په دې سره نیولی دی چي حضرات حسنين ؓ دنبي کريم ﷺ په اولاد کي داخل دي او حال دادی چي دوی دنبي کريم ﷺ دلور اولادونه دي نه دزوی: بل سوال دلوط ؑ متعلق پیداکیږي چي دی خودابراهیم ؑ اولاد نه دی وراره یي دي جواب دادی چي په عرف او محاوره کي اکا ته پلار اووراره ته هم زوی ویل کیږي نو اشکال او اعتراض ختم سو.
(معارف القرآن ج٣ پ٧ ص١٨١)

اِذْ قَالُوْا مَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ عَلٰى بَشَرٍ دغه ایت مبارکه دهغه خلکو په جواب کي راغلی دی:چا چي داویلي وه چي الله ﷻ هیڅکله هم پر یوه بشر باندي څه کتاب نه دی نازل کړی داد کتابونو اورسولانو سلسله او معامله بالکل غلطه ده ددې خبري کوونکي که دمکې بت پرست وه لکه چي ابن کثیر رحمه الله فرمایي نومعامله ښکاره ده چي دوی دهیڅ کتاب او دنبي قایل نه وه او که یهود وه لکه چي نورو تفسیر لیکونکو اختیاره کړیده نوبیا ددوی داسي وینا محض غصه او خبره ها خوا او دې خواته کول وو چي په خپله ددوی دمذهب څخه هم خلاف وه . دامام بغوي رحمه الله په روایت کي دي چي په دې وجه یهود هم دهغه سړي څخه ناراضه سول چا چي داخبره کړې وه او ددې غلطی په وجه یې هغه دمذهبي پیشوایي دعهدې څخه لیري کی په دې آیت کي حق تعالی ﷻ نبي کریم ﷺ ته فرمایي چي کمو خلګو دا بې هوده خبره وکړه دوی الله ﷻ دپیژندو په ډول نه دی پیژندلی که نه بیا یه دا بېباکه خبره نه کوله. (معرف القرآن ج٣ پ٧ ص١٨٩)

اللّٰهَ حَقَّ قَدْرِهٖٓ اِذْ قَالُوْا مَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ عَلٰى بَشَرٍ

اللّٰهَ	حَقَّ	قَدْرِهٖٓ	اِذْ	قَالُوْا	مَآ اَنْزَلَ	اللّٰهُ	عَلٰى	بَشَرٍ
دالله	په حق	دتعظیم د ده سره	کله چی	وویل دوی	چی نه دی نازل کړی	الله	پر	هیڅ بشر باندی

د الله په حق د تعظیم د ده سره کله چی وویل دوی چی نه دی نازل کړی الله پر هیڅ بشر (انسان) باندی

مِّنْ شَيْءٍ ۭ قُلْ مَنْ اَنْزَلَ الْكِتٰبَ الَّذِيْ جَاۗءَ بِهٖ

مِّنْ	شَيْءٍ	قُلْ	مَنْ	اَنْزَلَ	الْكِتٰبَ	الَّذِيْ	جَاۗءَ	بِهٖ
هیڅ	شی	ووایه	چا	نازل کړی ؤ	کتاب	هغه چی	راوړی ؤ	هغه

هیڅ شی، ووایه (ای محمده!) چا نازل کړی ؤ کتاب هغه چی راوړی ؤ هغه

مُوْسٰى نُوْرًا وَّهُدًى لِّلنَّاسِ تَجْعَلُوْنَهٗ قَرَاطِيْسَ

مُوْسٰى	نُوْرًا	وَّهُدًى	لِّلنَّاسِ	تَجْعَلُوْنَهٗ	قَرَاطِيْسَ
موسٰی	حال دا چی نور	او هدایت دی	دپاره د خلکو	چی گرځوئ تاسی هغه	پاڼه پاڼه

موسٰی حال دا چی نور (رڼا) او هدایت دی د پاره د خلکو چی گرځوئ تاسی هغه (کتاب) پاڼه پاڼه

تُبْدُوْنَهَا وَتُخْفُوْنَ كَثِيْرًا ۚ وَعُلِّمْتُمْ مَّا لَمْ تَعْلَمُوْٓا

تُبْدُوْنَهَا	وَتُخْفُوْنَ	كَثِيْرًا	وَعُلِّمْتُمْ	مَّا	لَمْ تَعْلَمُوْٓا
ښکاروئ ئی هغه	او پټوئ تاسی	ډیری	او ښوولی سوی دی تاسی ته	هغه	چی پوه نه وئ

ښکاروئ ئی هغه او پټوئ تاسی ډیری. او ښوولی سوی دی تاسی ته هغه (احکام د تورات) چی پوه نه وئ

اَنْتُمْ وَلَآ اٰبَاۗؤُكُمْ ۭ قُلِ اللّٰهُ ۙ ثُمَّ ذَرْهُمْ فِيْ خَوْضِهِمْ

اَنْتُمْ	وَلَآ اٰبَاۗؤُكُمْ	قُلِ	اللّٰهُ	ثُمَّ	ذَرْهُمْ	فِيْ	خَوْضِهِمْ
(پری) تاسی	او نه پلرونه ستاسی	ووایه	چی الله	بیا	پریږده دوی چی	په	خرافاتو خپلو کښی

(پری) تاسی او نه پلرونه ستاسی، ووایه (ای محمده!) چی الله (نازل کړی ؤ) بیا پریږده دوی چی په خرافاتو خپلو کښی

يَلْعَبُوْنَ ﴿٩١﴾ وَهٰذَا كِتٰبٌ اَنْزَلْنٰهُ مُبٰرَكٌ مُّصَدِّقُ

يَلْعَبُوْنَ	وَهٰذَا	كِتٰبٌ	اَنْزَلْنٰهُ	مُبٰرَكٌ	مُّصَدِّقُ
لوبی کوی	او دا (قرآن)	کتاب دی	چی نازل کړی دی موږ هغه	برکتناک	تصدیق کوونکی

لوبی کوی. او دا قرآن کتاب دی چی نازل کړی دی موږ هغه برکتناک تصدیق کوونکی

الَّذِیْ بَیْنَ یَدَیْهِ وَلِتُنْذِرَ اُمَّ الْقُرٰی وَمَنْ

الَّذِیْ	بَیْنَ	یَدَیْهِ	وَلِتُنْذِرَ	اُمَّ	الْقُرٰی	وَمَنْ
دهغه (کتابونو) دی	چی وړاندی	لهٔ ده دی	او دپاره د دی	چی وبیروی ته	اصل د ټولو کلیو	او هغه چی

دهغه (کتابونو) دی چی وړاندی لهٔ ده دی او دپاره د دی چی وبیروی ته اصل د ټولو (کلو) یعنی اهل مکه او هغه چی

حَوْلَهَا ۚ وَالَّذِیْنَ یُؤْمِنُوْنَ بِالْاٰخِرَةِ یُؤْمِنُوْنَ بِهٖ

حَوْلَهَا	وَالَّذِیْنَ	یُؤْمِنُوْنَ	بِالْاٰخِرَةِ	یُؤْمِنُوْنَ	بِهٖ
چاپیر دی لهٔ دی	او هغه کسان	چی ایمان ئی راوړی دی	په آخرت	ایمان لری دوی	په دغه

چاپیر دی لهٔ دی او هغه کسان چی ایمان ئی راوړی دی په آخرت ایمان لری دوی په دغه (قرآن یا په محمد)

وَهُمْ عَلٰی صَلَاتِهِمْ یُحَافِظُوْنَ ﴿۹۲﴾ وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ

وَهُمْ	عَلٰی	صَلَاتِهِمْ	یُحَافِظُوْنَ	وَمَنْ	اَظْلَمُ	مِمَّنِ
حال دا چی هم دوی	په	لمونځونو خپلو	ساتنه کوی	او څوک دی	ډیر ظالم	لهٔ هغه چانه

حال دا چی هم دوی په لمونځونو خپلو ساتنه کوی. او څوک دی ډیر ظالم؟ لهٔ هغه چانه

افْتَرٰی عَلَی اللّٰهِ کَذِبًا اَوْ قَالَ اُوْحِیَ اِلَیَّ وَلَمْ یُوْحَ

افْتَرٰی	عَلَی	اللّٰهِ	کَذِبًا	اَوْ قَالَ	اُوْحِیَ	اِلَیَّ	وَلَمْ یُوْحَ
چی تړی	پر	الله	دروغ	یا وائی چی	وحی کړی سوی ده	ماته	حال دا چی وحی نهٔ وی کړی سوی

چی تړی پر الله دروغ یا وائی چی وحی کړی سوی ده ماته حال دا چی وحی نهٔ وی کړی سوی

اِلَیْهِ شَیْءٌ وَّمَنْ قَالَ سَاُنْزِلُ مِثْلَ مَاۤ اَنْزَلَ

اِلَیْهِ	شَیْءٌ	وَّمَنْ	قَالَ	سَاُنْزِلُ	مِثْلَ	مَاۤ	اَنْزَلَ
ده ته	د هیڅ شی	او هغه چی	وایی	ژر به نازل کړم	په مثل	د هغه کتب	چی نازل کړی دی

ده ته د هیڅ شی او هغه چی وایی ژر به نازل کړم (وبه لیکم لهٔ ځانه) په مثل د هغه کتاب چی نازل کړی دی

اللّٰهُ ۚ وَلَوْ تَرٰۤی اِذِ الظّٰلِمُوْنَ فِیْ غَمَرٰتِ الْمَوْتِ

اللّٰهُ	وَلَوْ	تَرٰۤی	اِذِ	الظّٰلِمُوْنَ	فِیْ	غَمَرٰتِ	الْمَوْتِ
الله	او که	ووینی ته	په هغه وخت کښی	چی ظالمان	په	سختیو	د مرګ کښی وی

الله او که ووینی ته (ای محمده!) ظالمان یعنی کافران په هغه وخت کښی چی ظالمان په سختیو د مرګ کښی وی

وَلِتُنْذِرَ اُمَّ الْقُرٰی وَمَنْ حَوْلَهَا ... په دغه ایت کي الله ﷻ ارشاد فرمايي: چي لکه څنګه چي تورات دوی د الله ﷻ د طرفه څخه نازل سوی مني دغه ډول دا قرآن هم مونږ نازل کړی دی او دده دحق والي او رښتينوالي دپاره دوی لره دا شهادت کافي دی چي قرآن دغه ټولو شيانو رښتينوالي کوي کم چي په تورات او انجيل کي نازل سوي دي او تر تورات او انجيل څخه وروسته دده دنازلولو ضرورت په دې وجه پيښ سو چي دا دواړه کتابونه خو دبني اسرائيلو دپاره راليږل سوي وه ددې بل بناخ چي بني اسمعيل ورته وايي اوعرب دي په (امّ القرى) يعني مکه مکرّمه او ددې په شا اوخوا کي اوسيږي ددوی دهدايت دپاره څه خاص پيغمبر او کتاب تر اوسه پوري نه وو راغلی اوس قرآن ددوی دپاره خصوصاً او دټول مخلوق دپاره عموماً نازل سوی دی مکي معظمې ته قرآن کريم (امّ القرى) فرمايلي دي يعني دټولو ښارونو او کلو بيخ او بنياد: ددې وجه داده چي دتاريخي رواياتو موافق چي په ابتداء دپيدايش کي دمځکي ابتداء ددغه ځايه څخه سوي ده.
(معرف القرآن ۳پ ۷ص ۱۹۰)

وَالْمَلٰٓئِكَةُ بَاسِطُوْٓا اَيْدِيْهِمْ ۚ اَخْرِجُوْٓا اَنْفُسَكُمْ ۭ

وَالْمَلٰٓئِكَةُ	بَاسِطُوْٓا	اَيْدِيْهِمْ	اَخْرِجُوْٓا	اَنْفُسَكُمْ
حال داچې ملائيکې	غځوونکې وی	دلاسونو خپلو	راوباسئ تاسی	ارواح خپل

حال داچې ملائيکې (دعذاب) غځوونکې وی دلاسونو خپلو (نو وائی دوی ته چې) راوباسئ تاسی ارواح خپل

اَلْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُوْنِ بِمَا كُنْتُمْ تَقُوْلُوْنَ

اَلْيَوْمَ	تُجْزَوْنَ	عَذَابَ	الْهُوْنِ	بِمَا	كُنْتُمْ	تَقُوْلُوْنَ
نن ورځ	به جزا درکړه سی تاسی ته	عذاب	سپکوونکی	په سبب دهغه	چې وئ تاسی	چې ويل به مو

نن ورځ به جزا درکړه سی تاسی ته عذاب سپکوونکی په سبب د هغه چې وئ تاسی چې ويل به مو

عَلَى اللّٰهِ غَيْرَ الْحَقِّ وَكُنْتُمْ عَنْ اٰيٰتِهٖ تَسْتَكْبِرُوْنَ ﴿٩٣﴾

عَلَى	اللّٰهِ	غَيْرَ الْحَقِّ	وَكُنْتُمْ	عَنْ	اٰيٰتِهٖ	تَسْتَكْبِرُوْنَ
پر	الله	ناحقه	او وئ تاسی	چې له	آيتونو د ده څخه	به مو تکبر کاوه

پر الله (وينا) ناحقه او وئ تاسی چې له آيتونو د ده څخه به مو تکبر کاوه. (او نه به مو منل نو وبه ګورئ يوه قبيحه منظره).

وَلَقَدْ جِئْتُمُوْنَا فُرَادٰى كَمَا خَلَقْنٰكُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍ

وَلَقَدْ	جِئْتُمُوْنَا	فُرَادٰى	كَمَا	خَلَقْنٰكُمْ	اَوَّلَ	مَرَّةٍ
او خامخا په تحقيق	راغلی يئ تاسی موږته	يوازی يوازی	لکه	چې پيدا کړی مو وئ تاسی	اول	ځلی

او خامخا په تحقيق راغلی يئ تاسی موږ ته يوازی يوازی لکه چې پيدا کړی مو وئ تاسی اول ځلی

وَّتَرَكْتُمْ مَّا خَوَّلْنٰكُمْ وَرَآءَ ظُهُوْرِكُمْ ۚ وَمَا نَرٰى مَعَكُمْ

وَّتَرَكْتُمْ	مَّا	خَوَّلْنٰكُمْ	وَرَآءَ	ظُهُوْرِكُمْ	وَمَا	نَرٰى	مَعَكُمْ
او پرېښودل تاسی	هغه	چې درکړی ؤ موږ تاسی ته	وروسته	دشاوو خپلو	او نه	وينو موږ	له تاسی سره

او پرېښودل تاسی (په دنيا کښی) هغه (شيان) چې درکړی ؤ موږ تاسی ته وروسته د شاوو خپلو او نه وينو موږ له تاسی سره

شُفَعَآءَكُمُ الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ اَنَّهُمْ فِيْكُمْ شُرَكٰٓؤُا ۭ

شُفَعَآءَكُمُ	الَّذِيْنَ	زَعَمْتُمْ	اَنَّهُمْ	فِيْكُمْ	شُرَكٰٓؤُا
شفاعت کوونکی ستاسی	هغه چې	ګمان کاوه تاسی	چې بيشکه دوی	په (تربيه) ستاسی کښی	شريکان دی

شفاعت کوونکی ستاسی هغه چې ګمان کاوه تاسی چې بيشکه دوی په (استحقاق دعبادت کی) ستاسی کښی شريکان دی

وَالْمَلٰٓئِكَةُ بَاسِطُوْٓا اَيْدِيْهِمْ ۚ

لنډ تفسير: الله جل جلاله فرمايي دظالمانو حال به داوي چې که ته دوی هغه وخت وګورې نو ډير هيبتناک حالت به ووينې کله چې داظالمان خلګ دکم چې ذکر په ايت کې وسو (چې يا خو دنبوت څخه مطلق منکره وي لکه لوړ چې دهغو بيان راغی په دغه قول کې دالله جل جلاله (ما انزل الله على بشر الخ) او دځينو ويناه بياداوه چې بشر هم نبي کيدای سي؟ اويا به يه ويل چې پر ما باندي وحي راځي حال دادی چې ده ته هيڅ خبره هم دوحي نه ده راغلې لکه مسيلمه کذاب او نور) نو دوی به دمرګ په روحاني سختيّو باندي مبتلاوي او دمرګ ملايکي چې دملک الموت ملګري دي ددوی دروح دايستلو دپاره ورته دا وايي چې ژر خپل روحونه راوباسي کم ځای خلاص خلاص ګرځيد است ګوری نن دمرګ سره في الحال به تاسي ته دذلت سزا درکول کيږي يعني داسي چې بدني تکليف به هم په کښي وي او روحاني تکليف اوذلت به هم په کښي وي په دې سبب چې تاسي به دالله جل جلاله په باره کي غلطي ويناوي کولې. (معارف القرآن ج٣ پ٧ ص١٨٥)

لَقَدْ تَّقَطَّعَ بَيْنَكُمْ وَضَلَّ عَنْكُمْ مَّا كُنْتُمْ تَزْعُمُوْنَ ۝٩٤ ع

لَقَدْ	تَّقَطَّعَ	بَيْنَكُمْ	وَضَلَّ	عَنْكُمْ	مَّا	كُنْتُمْ	تَزْعُمُوْنَ
خامخا په تحقيق	پرې سو	په مينځ ستاسي کښې	او ورک سو	له تاسي څخه	هغه شي چي	وئ تاسي	چي ګڼل به مو

خامخا په تحقيق پرې سو هغه پيوند چي په مينځ ستاسي کښې او ورک سو له تاسي څخه هغه شي چي وئ تاسي چي ګڼل به مو.

إِنَّ اللّٰهَ فَالِقُ الْحَبِّ وَالنَّوٰى ۖ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ

إِنَّ	اللّٰهَ	فَالِقُ	الْحَبِّ	وَالنَّوٰى	يُخْرِجُ	الْحَيَّ	مِنَ	الْمَيِّتِ
بيشکه!	الله	چوونکی	د دانی دی	او دزړی (دمندکی)	راباسی	ژوندی	له	مړی

بيشکه! الله چوونکی (څیروونکی) د دانی دی (په ايستلو د تيغ سره) او د زړی (نيالګی سره) راباسی ژوندی له مړی

وَمُخْرِجُ الْمَيِّتِ مِنَ الْحَيِّ ۚ ذٰلِكُمُ اللّٰهُ فَاَنّٰى تُؤْفَكُوْنَ ۝٩٥

وَمُخْرِجُ	الْمَيِّتِ	مِنَ	الْحَيِّ	ذٰلِكُمُ	اللّٰهُ	فَاَنّٰى	تُؤْفَكُوْنَ
او ايستونکی	دمړی دی	له	ژوندی	دغه	الله دی	نو کوم طرف ته	ګرځولی سئ تاسی؟

او ايستونکی د مړی دی له ژوندی (لکه وچه دانه له شین ډکی) دغه الله دی نو کوم طرف ته ګرځولی سئ تاسی؟

فَالِقُ الْاِصْبَاحِ ۚ وَجَعَلَ الَّيْلَ سَكَنًا وَّالشَّمْسَ

فَالِقُ	الْاِصْبَاحِ	وَجَعَلَ	الَّيْلَ	سَكَنًا	وَّالشَّمْسَ
چوونکی	دسبا دی	او ګرځولی ئی ده	شپه	آرامځی	او لمر

چوونکی (دړنا) دسبا دی او ګرځولی ئی ده شپه آرامځی او (ګرځولی ئی دی) لمر

وَالْقَمَرَ حُسْبَانًا ۚ ذٰلِكَ تَقْدِيْرُ الْعَزِيْزِ الْعَلِيْمِ ۝٩٦

وَالْقَمَرَ	حُسْبَانًا	ذٰلِكَ	تَقْدِيْرُ	الْعَزِيْزِ	الْعَلِيْمِ
او سپوږمی	(نښی د) حساب	دغه	اندازه کول دی	د ښه غالب	ښه عالم

او سپوږمی (نښی د) حساب (د پاره د اوقاتو) دغه اندازه کول دی د ښه غالب (قوی په انفاذ د احکامو) ښه عالم.

وَهُوَ الَّذِىْ جَعَلَ لَكُمُ النُّجُوْمَ لِتَهْتَدُوْا بِهَا فِىْ ظُلُمٰتِ

وَهُوَ	الَّذِىْ	جَعَلَ	لَكُمُ	النُّجُوْمَ	لِتَهْتَدُوْا	بِهَا	فِىْ	ظُلُمٰتِ
او دغه	همغه دی	چي پيدا کړی ئی دی	تاسی ته	ستوری	له پاره د دی چي لاره وپيدا کړئ	په هغو سره	په	تیارو

او دغه (الله) همغه (ذات) دی چي پيدا کړی ئی دی تاسی ته ستوری له پاره د دی چي لاره ومومئ په هغو سره په تیارو

إِنَّ اللّٰهَ فَالِقُ الْحَبِّ وَالنَّوٰى
په دغه ايت کي الله ﷻ ارشاد فرمايي: (إِنَّ اللّٰهَ فَالِقُ الْحَبِّ وَالنَّوٰى) يعني الله ﷻ څیروونکی دی دداني او دمندکي په دې کي دقدرت يوه حيرانوونکي کارروايي ښوول سويده چي وچه دانه او مندکه وچوي ددې ددننه څخه شين بوټی راايستل دهغه ذات کاردی چي دکايناتو پيدا کوونکی دی دانسان دمحنت او کوشش په دې کي هيڅ دخل نسته دکرونده ګر دټول کوشش خلاصه داده چي فقط دداني او مندکي دننه څخه چي کم تيغ دالله ﷻ په قدرت سره راوزي دی ددغه تيغ څخه منع کوونکي او مضر شيان ليري کوي مځکه ديوي او نورو په ذريعه سره نرمول بيا ورته سرّه اچول او اوبه ورکول دي ددې ټولو کارونو اثر تر زيات لازيات دادی چي دراوتونکي نازک تيغ په لاره کي بنديز پاته نه سي باقي اصل کار چي دانه او مندکه چول اوددې څخه دبوټي تيغ راايستل اوبيا په دې کي رنګ په رنګ عجيبه پاڼي راوتل چي دانسان عقل اودماغ دهغه ديوې پاڼي ياپوې خانګي جوړولو څخه لاهم عاجزدی: فسبحان الله اماعظم شانه.
(معارف القرآن ج٣ پ٧ ص١٩٣)

الْبَرِّ وَالْبَحْرِ ۗ قَدْ فَصَّلْنَا الْاٰيٰتِ لِقَوْمٍ يَّعْلَمُوْنَ ﴿٩٧﴾

الْبَرِّ	وَالْبَحْرِ	قَدْ	فَصَّلْنَا	الْاٰيٰتِ	لِقَوْمٍ	يَّعْلَمُوْنَ
دوچى كنبى	او بحر كنبى	په تحقيق	ښكاره بيان كړى دى موږ	آيتونه	دپاره (دهغه) قوم	چى پوهيږى

د بر (وچى كنبى) او بحر (درياب) كنبى په تحقيق ښكاره بيان كړى دى موږ آيتونه د پاره (دهغه) قوم چى پوهيږى.

وَهُوَ الَّذِيْٓ اَنْشَاَكُمْ مِّنْ نَّفْسٍ وَّاحِدَةٍ فَمُسْتَقَرٌّ

وَهُوَ	الَّذِيْٓ	اَنْشَاَكُمْ	مِّنْ	نَّفْسٍ	وَّاحِدَةٍ	فَمُسْتَقَرٌّ
او دغه (الله)	هغه ذات دى	چى پيدا كړى ئى يئ تاسى	له	نفس	يوه ښخه	نو سته ځاى د قرارى

او دغه (الله) هغه ذات دى چى پيدا كړى ئى يئ تاسى (ټول) له نفس يوه ښخه (آدم دى) نو (سته تاسى ته يو) ځاى د قرارى

وَّمُسْتَوْدَعٌ ۗ قَدْ فَصَّلْنَا الْاٰيٰتِ لِقَوْمٍ يَّفْقَهُوْنَ ﴿٩٨﴾

وَّمُسْتَوْدَعٌ	قَدْ	فَصَّلْنَا	الْاٰيٰتِ	لِقَوْمٍ	يَّفْقَهُوْنَ
او يو ځاى د امانت دى	په تحقيق	ښكاره بيان كړى دى موږ	آيتونه	له پاره د هغه قوم	چى ښه پوهيږى

او يو ځاى د امانت (د مور په نس يا په قبر) په تحقيق ښكاره بيان كړى دى موږ آيتونه له پاره د هغه قوم چى ښه پوهيږى

وَهُوَ الَّذِيْٓ اَنْزَلَ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً ۚ فَاَخْرَجْنَا بِهٖ نَبَاتَ

وَهُوَ	الَّذِيْٓ	اَنْزَلَ	مِنَ	السَّمَآءِ	مَآءً	فَاَخْرَجْنَا	بِهٖ	نَبَاتَ
او دغه	هغه (ذات) دى	چى نازلى كړى ئى دى	له (طرفه د)	آسمانه	اوبه	نو را ايستلى دى موږ	په دى سره	زرغونه

او دغه (الله) هغه (ذات) دى چى نازلى كړى ئى دى له (طرفه د) آسمانه اوبه نو را ايستلى دى موږ په دى سره زرغونه

كُلِّ شَيْءٍ فَاَخْرَجْنَا مِنْهُ خَضِرًا نُّخْرِجُ مِنْهُ

كُلِّ	شَيْءٍ	فَاَخْرَجْنَا	مِنْهُ	خَضِرًا	نُّخْرِجُ	مِنْهُ
دهر	شى	نو را ايستلى دى موږ	له هغه ښخه	شين كښت	چى بيا راباسو موږ	له دى ښخه

دهر شى نو را ايستلى دى موږ له هغه (زرغونه) ښخه شين (كښت فصل) چى بيا راباسو موږ له دى (شنه ډكى) ښخه

حَبًّا مُّتَرَاكِبًا ۚ وَمِنَ النَّخْلِ مِنْ طَلْعِهَا قِنْوَانٌ

حَبًّا	مُّتَرَاكِبًا	وَمِنَ	النَّخْلِ	مِنْ	طَلْعِهَا	قِنْوَانٌ
دانى	يو په بل سورى	او له	خرما ښخه	له	غلافه (دوږى) دهغى ښخه	وږى

دانى يو په بل سورى او له (جنسه له) خرما ښخه (داسى خرماچى راووځى) له غلافه (د وږى) دهغى ښخه وږى

وَهُوَ الَّذِيْٓ اَنْشَاَكُمْ مِّنْ نَّفْسٍ وَّاحِدَةٍ مستقر دقرار ښخه جوړ دى: مستقر هغه ځاى ته وايي چي دكم شي دپاره ځاى دقرار وي او مستودع دوديعت ښخه جوړ دى چي معنى يه ده چي يوشى ديوچا سره په عارضي طورباندي دښوورځو دپاره كښيږدي نو مستودع هغه ځاى ته ويل كيږي كم ځاى چي يوشى په عارضي طور سره دښوورځو دپاره كښيښوول سي. يعني الله هغه ذات دى چا چي انسان ديو جان حضرت آدم ﵇ ښخه پيدا كړى دى بيا دده دپاره يي يو مستقر (يعني تريوي مودې پوري داوسيدو يو ځاى جوړ كړى دى) او يو مستودع (يعني ديو ښو ورځو دپاته كيدو ځاى ورته جوړكړى دى :دعلماوو په دغه الفاظو اودهغو په تعبير او تفسير كي مختلفي ويناگاني كړي دي (١) چا ويلي دي چي مستودع دمور گيډه ده او مستقر دادنياده (٢) چا ويلي دي چي مستودع قبر دى او مستقر دآخرت كوردى :داخويوه نمونه وه نور هم دلته په دغه ځاى كي دعلماوو مختلف قولونه دي په تفسير مظهري كي يه كتى سي. (معارف القرآن ج٣ پ٧ ص١٩٧)

دَانِيَةٌ ۙ وَّ جَنّٰتٍ مِّنْ اَعْنَابٍ وَّ الزَّيْتُوْنَ وَ الرُّمَّانَ

دَانِيَةٌ	وَّجَنّٰتٍ	مِّنْ	اَعْنَابٍ	وَّالزَّيْتُوْنَ	وَالرُّمَّانَ
نژدی	او باغونه	له	انګورو	او زيتون	او انار

نژدی (مځکی ته يا يو د بل سره) او (راباسو) باغونه له انګورو او زيتون او انار په دی حال چی يو له بل سره

مُشْتَبِهًا وَّ غَيْرَ مُتَشَابِهٍ ؕ اُنْظُرُوْۤا اِلٰى ثَمَرِهٖۤ اِذَاۤ

مُشْتَبِهًا	وَّغَيْرَ	مُتَشَابِهٍ	اُنْظُرُوْۤا	اِلٰى	ثَمَرِهٖۤ	اِذَاۤ
په دی حال چی يو له بل سره مشابه وی	او نه وی	مشابه	وګورئ تاسی	طرف	دميوی دهری ونی ته	کله چی

مشابه وی (په پاڼو کښی) او نه وی متشابه (لکه بيل وی په خوند کی) وګورئ تاسی طرف د ميوی دهری ونی ته کله چی

اَثْمَرَ وَ يَنْعِهٖ ؕ اِنَّ فِیْ ذٰلِكُمْ لَاٰيٰتٍ لِّقَوْمٍ يُّؤْمِنُوْنَ ﴿۹۹﴾

اَثْمَرَ	وَيَنْعِهٖ	اِنَّ	فِیْ	ذٰلِكُمْ	لَاٰيٰتٍ	لِّقَوْمٍ	يُّؤْمِنُوْنَ
ميوه ونيسی	او پوخوالی دهغی ته	بيشکه!	په	دغو کښی	خامخا دلائل دی	له پاره دهغه قوم	چی ايمان لری

ميوه ونيسی او پوخوالی دهغی ته بيشکه! په دغو (تيرو تولو) کښی خامخا دلائل دی له پاره د هغه قوم چی ايمان لری.

وَ جَعَلُوْا لِلّٰهِ شُرَكَآءَ الْجِنَّ وَ خَلَقَهُمْ وَ خَرَقُوْا لَهٗ بَنِيْنَ

وَجَعَلُوْا	لِلّٰهِ	شُرَكَآءَ	الْجِنَّ	وَخَلَقَهُمْ	وَخَرَقُوْا	لَهٗ	بَنِيْنَ
او مقرر کړی دی دوی	الله ته	شريکان	پيريان	حال دا چی پيدا کړی دی (الله) دغه	او جوړوی	دپاره د الله	زامن

او مقرر کړی دی (کفارو) الله ته شريکان جنيان (جنات) حال دا چی پيدا کړی دی (الله) دغه او تړی دپاره د الله زامن

وَ بَنٰتٍۭ بِغَيْرِ عِلْمٍ ؕ سُبْحٰنَهٗ وَ تَعٰلٰى عَمَّا يَصِفُوْنَ ﴿۱۰۰﴾ ع

وَبَنٰتٍ	بِغَيْرِ	عِلْمٍ	سُبْحٰنَهٗ	وَتَعٰلٰى	عَمَّا	يَصِفُوْنَ
او لوڼی	بيله	عمله او سنده	پاکی ده الله لره	او ډير پورته دی (شان د ده)	له هغو چی	بيانوی دوی

او لوڼی بی له علمه (له خپل جهالت څخه) پاکی ده الله لره او ډير پورته دی (شان د ده) له هغو چی بيانوی (ئی ورته) دوی

بَدِيْعُ السَّمٰوٰتِ وَ الْاَرْضِ ؕ اَنّٰى يَكُوْنُ لَهٗ وَلَدٌ

بَدِيْعُ	السَّمٰوٰتِ	وَالْاَرْضِ	اَنّٰى	يَكُوْنُ	لَهٗ	وَلَدٌ
بی له نمونی پيدا کوونکی	دآسمانونو	او دمځکی دی	څرنګه به	وی	ده ته	زوی، لور

(الله) بی له نمونی پيدا کوونکی دآسمانونو او د مځکی دی څرنګه به وی ده ته زوی، لور

وَّجَنّٰتٍ مِّنْ اَعْنَابٍ وَّالزَّيْتُوْنَ وَالرُّمَّانَ

ددغه ايت په مضامينوکي ديو عجيبه ترتيب رعايت دی: هغه دادی چي دلته ددرې قسمه کايناتوذکر دی دمځکي ، داسمانونو ،اوددې دواړو دمينځ په فضاکي دپيداکيدونکو شيانو ،او بيان يي شروع کړی دی دمځکي څخه چي دامور ته ډيره نژدې ده اوبيايي ددې دوی حصې کړې يوبيان دمځکي څخه دراشنه کيدونکو سبزو،درختو ، باغونو، دوهم دحيواناتو انسانانواو ځناورو : اول يي مخکي کړل چي دا په نسبت ددې نورو ښکاره دي او ددوهم معامله چي پر روح موقوفه ده باريکه ده چنانچي دنطفې مختلفي مرحلې دطبيبانو په نزد معلومي دي او مخصوصي دي په خلاف دبوټو او شينکيو دلوئيدواوترقي کولو اونور چي داپه عام طور سره په مشاهده کي راځي :بيا يي دآسماني فضا دکايناتو ذکر وکی سهار، ماښام ، بيا يي پورته اسماني کاينات ذکر کړل لمر ،سپوږمی ،ستوري ،بيا چونکي دمځکي شيان زيات ليدل کيږي دايي دوباره مکرر کړل او مضمون يي پر دغه باندي ختم کی.
(معارف القرآن ج۳ پ ۷ ص۲۰۰)

ع ۱۲ / ۱۸

وَلَمْ تَكُنْ لَّهٗ صَاحِبَةٌ ؕ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ ۚ وَهُوَ بِكُلِّ

وَلَمْ تَكُنْ	لَّهٗ	صَاحِبَةٌ	وَخَلَقَ	كُلَّ	شَيْءٍ	وَهُوَ	بِكُلِّ
حال داچي نسته	ده ته	هيڅ ښځه	او پيدا کړي دي (الله)	هر	شي	او هم دی	پر هر

حال داچي نسته ده ته هيڅ ښځه او پيدا کړي دي (الله) هر شي او هم دی پر هر

شَيْءٍ عَلِيْمٌ ﴿١٠١﴾ ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ ۚ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۚ خَالِقُ

شَيْءٍ	عَلِيْمٌ	ذٰلِكُمُ	اللّٰهُ	رَبُّكُمْ	لَآ	اِلٰهَ	اِلَّا	هُوَ	خَالِقُ
شي	ښه عالم دی	هم دغه	الله دی	رب ستاسي	نسته	هيڅ معبود	مګر	هم دی	پيداکوونکی دی

شي ښه عالم (ښه دانا) دی. هم دغه الله دی رب ستاسي، نسته هيڅ معبود (لايق د عبادت) مګر هم دی، پيدا کوونکی دی

كُلِّ شَيْءٍ فَاعْبُدُوْهُ ۚ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ وَّكِيْلٌ ﴿١٠٢﴾

كُلِّ	شَيْءٍ	فَاعْبُدُوْهُ	وَهُوَ	عَلٰى	كُلِّ	شَيْءٍ	وَّكِيْلٌ
دهر	شي	نو عبادت کوئ د دغه	او هم دی	پر	هر	شي	وکيل دی

د هر شي نو عبادت کوئ د دغه (الله يوازي) او هم دی پر هر شي وکيل (ساتونکی کارجوړوونکی) دی.

لَا تُدْرِكُهُ الْاَبْصَارُ ۫ وَهُوَ يُدْرِكُ الْاَبْصَارَ ۚ وَهُوَ اللَّطِيْفُ

لَا تُدْرِكُهُ	الْاَبْصَارُ	وَهُوَ	يُدْرِكُ	الْاَبْصَارَ	وَهُوَ	اللَّطِيْفُ
نسي موندلی هغه لره	سترګی	او الله	مومی	سترګی	او هم دی	نهايت باريک بين دی

نسي موندلی هغه لره (او احاطه نسي کولی) پر الله سترګی او الله مومی سترګی (ويني ئی) او هم دی نهايت لطيف

الْخَبِيْرُ ﴿١٠٣﴾ قَدْ جَآءَكُمْ بَصَآئِرُ مِنْ رَّبِّكُمْ ۚ فَمَنْ اَبْصَرَ

الْخَبِيْرُ	قَدْ	جَآءَكُمْ	بَصَآئِرُ	مِنْ	رَّبِّكُمْ	فَمَنْ	اَبْصَرَ
ښه خبردار دی	په تحقيق	راغلی دی تاسی ته	واضح دلائل	له طرفه	د رب ستاسی	نو هر څوک چي	ويني

ښه خبردار دی. (وو ايه ای محمده!) په تحقيق راغلی دی تاسی ته واضح دلائل له طرفه د رب ستاسی نو هر څوک چي ويني

فَلِنَفْسِهٖ ۚ وَمَنْ عَمِيَ فَعَلَيْهَا ؕ وَمَآ اَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيْظٍ ﴿١٠٤﴾

فَلِنَفْسِهٖ	وَمَنْ	عَمِيَ	فَعَلَيْهَا	وَمَآ	اَنَا	عَلَيْكُمْ	بِحَفِيْظٍ
نو نفع ئی د خپل ځان ده	او هر څوک چي	ړوند سو	په ده دی	او نه يم	زه	پر تاسی	ساتونکی

نو نفع ئی د خپل ځان ده او هر څوک چي ړوند سوله دغه دلايلو څخه په ده (بار) دی او نه يم زه په تاسی ساتونکی.

لَا تُدْرِكُهُ الْاَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْاَبْصَارَ

دالله جل جلاله دليدلو مسئله:

انسان دالله جل جلاله زيارت کولای سي که يا ؟ په دې مسئله کي دټولوعالمانو اهل السنت والجماعت عقيده داده چي په دې دنيا کي دالله جل جلاله دذات ليدل اوزيارت نسي کيدلای: وجه داده چي حضرت موسی عليه السلام کله چي دادرخواست وکی چي (ربّ ارنی) ای زماربه په ما باندي خپل زيارت وکه نو په جواب کي دالله جل جلاله دطرفه څخه ارشاد وسو (لن ترانی) ته هيڅکله ما نه سي ليدلی ظاهره خبره ده چي کله حضرت موسی عليه السلام ته داجواب حاصليږي نوبيا دبل پيري او انسان څه مجال دی ؟ البتّه په آخرت کي مومنانو ته دالله جل جلاله زيارت کيدل په صحيح او قوي متواترواحاديثو سره ثابت دي اوپه خپله په قرآن کريم کي موجود دي (وُجوه يومئذناضرة) الی ربّها ناظرةٌ) دقيامت په ورځ به ډير مخونه تر اوتازه وي اوخوشحاله به وي او دخپل رب طرف ته به ګوري البتّه کفار او مشرکين به په دغه ورځ دالله جل جلاله دزيارت څخه په پرده کي اومحروم وي نور بيان په معارف القرآن کي وګوری. (معارف القرآن ج٣ پ٧ ص٢٠٤)

وَ كَذٰلِكَ نُصَرِّفُ الْاٰيٰتِ وَلِيَقُوْلُوْا دَرَسْتَ

وَ كَذٰلِكَ	نُصَرِّفُ	الْاٰيٰتِ	وَلِيَقُوْلُوْا	دَرَسْتَ
او هم داسی	راز راز بیانوو موږ	آیتونه	او لپاره د دې چې ووائی دوی	زده کړی دی تا

او هم داسی راز راز بیانوو موږ آیتونه او له پاره د دې چې ووائی دغه (کفار چی) لوستلی زده کړی دی دا قرآن

وَلِنُبَيِّنَهٗ لِقَوْمٍ يَّعْلَمُوْنَ ﴿١٠٥﴾ اِتَّبِعْ مَآ اُوْحِيَ

وَلِنُبَيِّنَهٗ	لِقَوْمٍ	يَّعْلَمُوْنَ	اِتَّبِعْ	مَآ	اُوْحِيَ
او لپاره د دې چې واضح بیان کړو دا قرآن	له پاره د هغه قوم	چې پوهیږي	پیروي کوه	د هغه حکم	چې وحی کړی سوی دی

او له پاره د دې چې واضح بیان کړو دا قرآن له پاره د هغه قوم چې پوهیږي. پیروي کوه (محمده!) د هغه حکم چې وحی کړی سوی دی

اِلَيْكَ مِنْ رَّبِّكَ ۚ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۚ وَاَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِيْنَ ﴿١٠٦﴾

اِلَيْكَ	مِنْ	رَّبِّكَ	لَآ	اِلٰهَ	اِلَّا	هُوَ	وَاَعْرِضْ	عَنِ	الْمُشْرِكِيْنَ
تاته	له	رب ستا	نسته هیڅ	لایق د عبادت	مګر	هم دی	او مخ ګرځوه	له	مشرکانو

تاته له رب ستا نسته هیڅ لایق د عبادت مګر هم دی ، او مخ ګرځوه له مشرکانو .

وَلَوْ شَآءَ اللّٰهُ مَآ اَشْرَكُوْا ۭ وَمَا جَعَلْنٰكَ عَلَيْهِمْ حَفِيْظًا ۚ

وَلَوْ	شَآءَ	اللّٰهُ	مَآ اَشْرَكُوْا	وَمَا جَعَلْنٰكَ	عَلَيْهِمْ	حَفِيْظًا
او که	اراده فرمایلې وی	الله	نو شرک به نه وی کړی دوی	او نه ئی ګرځولی موږ ته	پر دوی	ساتونکی

او که اراده فرمایلې وی الله نو شرک به نه وی کړی دوی، او نه ئی ګرځولی موږ ته پر دوی ساتونکی

وَمَآ اَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيْلٍ ﴿١٠٧﴾ وَلَا تَسُبُّوا الَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ

وَمَآ اَنْتَ	عَلَيْهِمْ	بِوَكِيْلٍ	وَلَا تَسُبُّوا	الَّذِيْنَ	يَدْعُوْنَ
او نه ئی ته	پر دوی	وکیل	او کنځل مه کوئ	هغو (معبودانو) ته	چې عبادت کوی دغه (کفار دهغو)

او نه ئی ته پر دوی وکیل. او کنځل مه کوئ هغو (معبودانو) ته چې عبادت کوی دغه (کفار دهغو)

مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ فَيَسُبُّوا اللّٰهَ عَدْوًاۢ بِغَيْرِ عِلْمٍ ۭ كَذٰلِكَ

مِنْ دُوْنِ	اللّٰهِ	فَيَسُبُّوا	اللّٰهَ	عَدْوًا	بِغَيْرِ	عِلْمٍ	كَذٰلِكَ
بی له	الله	نو کنځل به وکړی دوی	الله ته	په ناحقه سره	بی له	پوهی	په شان د دغه

بی له الله نو کنځل به وکړی دوی (هم) الله ته په ناحقه سره بی له پوهی (له خپل جهالته) ، په شان د دغه

وَلَا تَسُبُّوا الَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ

شان نزول دایت مبارکه :

دابن جریر رحمة الله علیه د روایت موافق ددې آیت شان نزول دادی چې کله دنبي کریم صلی الله علیه وسلم اکا ابو طالب دمرګ په مرض کې وو نو دقریشو مشرک سرداران کم چې دنبي کریم صلی الله علیه وسلم په دښمنی او آزار رسولو کې لګیدلي وه او دقتل سازشونه یې کول ددوی سره دافکر سو چې دابو طالب وفات به زموږ د پاره یوه مشکله مسئله جوړه سي ځکه چې تر دې وروسته که موږ محمد صلی الله علیه وسلم قتل کې نو دا به زموږ د عزت او شرافت څخه خلاف وي ځکه چې خلګ به وایي دابو طالب په مخکې یې ورسره هیڅ نه سوای کولای او دهغه تر مرګ وروسته یوازي په لاس ورغی نو قتل یې کړی په دې وجه اوس وخت دی چې موږ یو ځای سوا و په خپله دابو طالب سره څه فیصله کوونکې خبره وکړو نو دوی یو وفد تیار کی او ابو طالب ته یې ورواستوی چې ابو سفیان ،ابو جهل ،عمرو بن عاص او نور دقریشو سرداران شامل وه دابو طالب څخه ددې وفد دملاقات دپاره دوخت اخیستو کار مطّلب نومي. پاته قصه پر راروان مخ وګوری.

زَيَّنَّا لِكُلِّ أُمَّةٍ عَمَلَهُمْ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِمْ مَرْجِعُهُمْ

زَيَّنَّا	لِكُلِّ	أُمَّةٍ	عَمَلَهُمْ	ثُمَّ	إِلَىٰ رَبِّهِمْ	مَرْجِعُهُمْ
ښائسته کړی موږ	هر	امت ته	عمل د دوی	بیا	رب د دوی ته	بیا ورتګ د دوی دی

ښائسته کړی موږ هر امت (فرقی) ته عمل د دوی بیا رب د دوی ته بیا ورتګ د دوی دی (په آخرت کښی)

فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٠٨﴾ وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ

فَيُنَبِّئُهُمْ	بِمَا	كَانُوا	يَعْمَلُونَ	وَأَقْسَمُوا	بِاللَّهِ
پس خبر به کړی (الله) دوی	په هغه شی	چی وو دوی	چی کاوه به	او قسمونه خوری دغه	په الله باندی

پس خبر به کړی (الله) دوی په هغه شی چی وو دوی چی کاوه به دوی (په دنیا کی). او قسمونه خوری دغه (کفار) په الله باندی

جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ جَاءَتْهُمْ آيَةٌ لَيُؤْمِنُنَّ بِهَا

جَهْدَ	أَيْمَانِهِمْ	لَئِنْ	جَاءَتْهُمْ	آيَةٌ	لَيُؤْمِنُنَّ	بِهَا
په ډیرو سختو	قسمونو خپلو سره	چی خامخا که	راغله دوی ته	هغه معجزه	نو هرومرو به ایمان راوړی	پر هغی

په ډیرو سختو قسمونو خپلو سره چی خامخا که راغله دوی ته هغه معجزه چی دوی ئی غواړی نو هرومرو به ایمان راوړی پری

قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ وَمَا يُشْعِرُكُمْ أَنَّهَا

قُلْ	إِنَّمَا	الْآيَاتُ	عِنْدَ	اللَّهِ	وَمَا يُشْعِرُكُمْ	أَنَّهَا
ووایه	بیشکه! خبره داده	چی معجزی	په نزد	د الله دی	او څه شی خبر کړی یئ تاسی	بیشکه! دا معجزی

ووایه (ای محمده!) بیشکه! خبره دا ده چی معجزی په نزد د الله دی او څه شی خبر کړی یئ تاسی بیشکه! دا معجزی

إِذَا جَاءَتْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠٩﴾ وَنُقَلِّبُ أَفْئِدَتَهُمْ وَأَبْصَارَهُمْ كَمَا

إِذَا	جَاءَتْ	لَا يُؤْمِنُونَ	وَنُقَلِّبُ	أَفْئِدَتَهُمْ	وَأَبْصَارَهُمْ	كَمَا
کله چی	راسی	نه راوړی ایمان دوی	او آړوو موږ	زړونه د دوی	او سترګی د دوی	لکه چی

کله چی راسی (دوی ته) نه راوړی ایمان دوی. او آړوو موږ زړونه د دوی او سترګی د دوی لکه چی

ع ١٣ / ١٩

لَمْ يُؤْمِنُوا بِهِ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَنَذَرُهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١١٠﴾

لَمْ يُؤْمِنُوا	بِهِ	أَوَّلَ	مَرَّةٍ	وَنَذَرُهُمْ	فِي	طُغْيَانِهِمْ	يَعْمَهُونَ
ایمان ئی نه دی راوړی	په هغه	اول	واری	او پریږدو موږ دوی	په	ګمراهی د دوی کښی	حال دا چی دوی متحیران دی

ایمان ئی نه دی راوړی په هغه اول واری او پریږدو موږ دوی په ګمراهی د دوی کښی حال دا چی دوی متحیران او متردد ان دی.

د تیر مخ پاته قصه دلته وګوری: یو سړي ته وسپارل سو هغه د ابو طالب څخه وخت واخیستی او دا وفد یي هلته ورسوی وفد ابو طالب ته وویل چي ته زموږ مشر او سردار یي او تاته معلومه ده چي ستا وراره محمد ﷺ موږ ته او زموږ معبودانو ته سخت تکلیف او آزار رسولی دی موږ غواړو چي ته دی راوغواړې او پوه یي کړې چي زموږ معبودانو ته بدي ردي نه وایي نو موږ به پر دې صلح وکړو چي هغه په خپل دین چي څنګه غواړي عمل دي کوي څوک چي غواړي معبود دي جوړوي موږ به ورته هیڅ نه وایو ابو طالب رسول الله ﷺ راوغوښتی او ورته یي وویل چي دا ستا د قام سرداران راغلي دي نبي کریم ﷺ دې وفد ته مخاطب سو وی فرمایل چي تاسي خلګ څه غواړی ؟ دوی ورته وویل چي زموږ خواهش دادی چي ته موږ او زموږ معبودان پریږدې موږ به تا او ستا معبود سره پریږدو خلاصه داده چي نبي کریم ﷺ دوی ته کلمه طیبه کښیښوول دوی د هغې دویلو څخه انکار وکی اووې ویل چي یا خو زموږ معبودانو ته بد مه وایه که نه وي نو موږ به تاته او ستا خدای ته ښکنځل کوو نو دا آیت نازل سو. (معارف القرآن بتغییر یسیر ج ۳ پ ۷ ص ۲۱۰)